BSB Bayerische StaatsBibliothek

MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Azpilcueta, Martín de, 1491-1586

D. Martini Ab Azpilcueta Navarri I.U.D. Celeberrimi, Sacri Apostolíq. Ord. Canon. Reg. S. Augustini, Opera Omnia, Quae Quidem Adhuc Fideliter habita sunt, atque edita, ipsius manu extrema donata, & auctoritate roborata In Quinque Tomos divisa; Commentarios, Enchiridia, Tractatus, Relectionesqúe, Bd.: [5]

Venetiis 1601

2 J.can.u. 14-4/5
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10489412-7

D. MARTINI

AZPILCVETÆ NAVARRI

I. V. D. CELEBERRIMI,

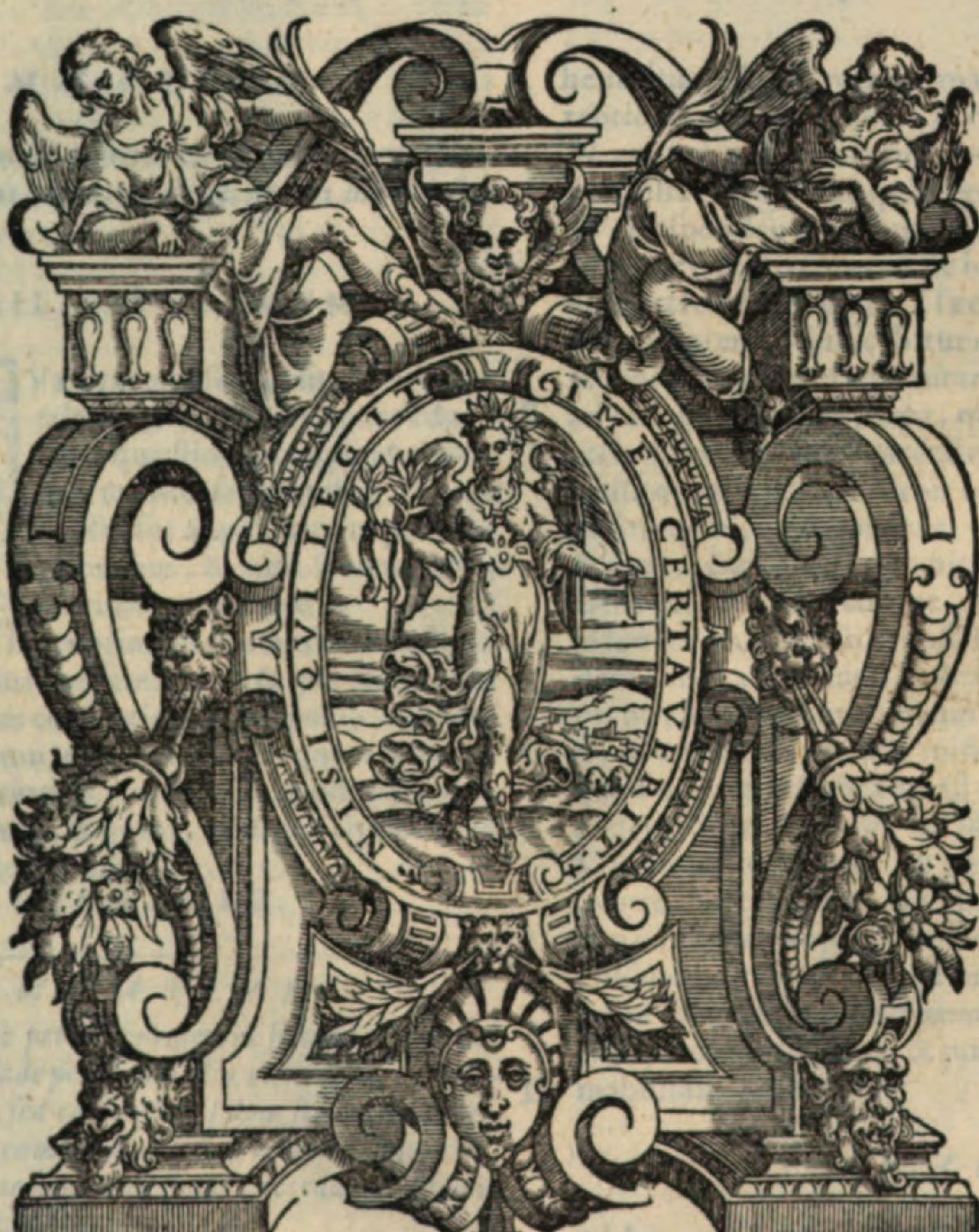
Sacri Apoſtoliciq. Ord. Canon. Regularis S. Aug.

CONSILIORVM, SEV RESPONSORVM,

QVINQVE LIBRIS IVXTA TITVLOS DECRETALIVM COMPREHENSORVM,

TOMVS ALTER.

ET MAIORE PRORSVS CVRA EMENDATVS,
& Auctario Conſiliorum plurium ex vſu concinnatus.

VENETIIS, MDCI.

Apud Dominicum Nicolinum.

D. MARTINI
AZPILCVETÆ NAVARRI
I. V. D. CELEBERRIMI,

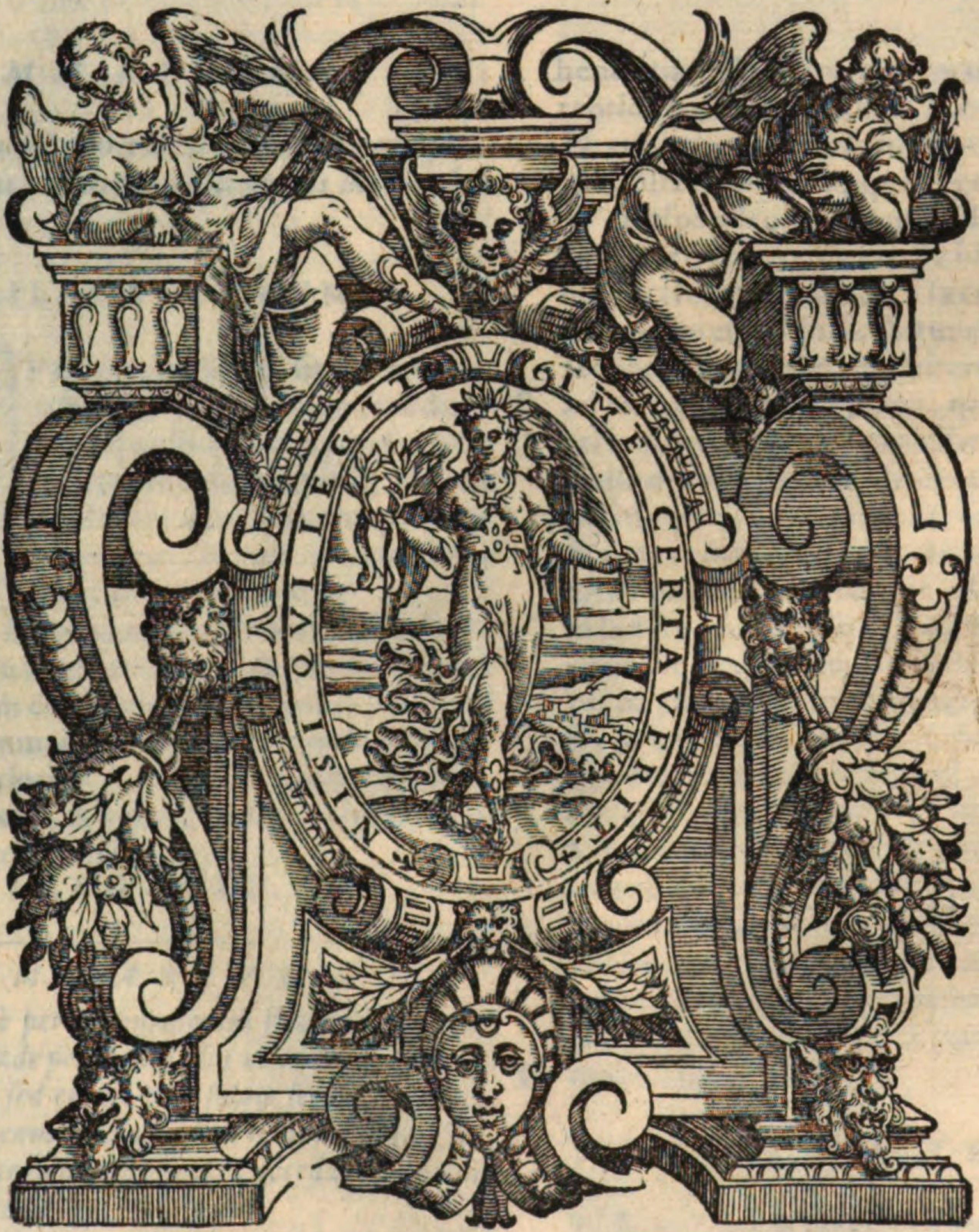
Sacri Apoſtoliciq. Ord. Canon. Regularis S. Aug.

CONSILIORVM, SEV RESPONSORVM,

QVINQVE LIBRIS IVXTA TITVLOS DECRETALIVM COMPREHENSORVM,

TOMVS ALTER.

ET MAIORE PRORSVS CVRA EMENDATVS, & Auctario Conſiliorum plurium ex vſu concinnatus.

VENETIIS, MDCI.

Apud Dominicum Nicolinum.

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ, DOCTORIS NAVARRI,

LIBER QVARTVS.

De Sponſalibus, & Matrimonijs.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij ſacramenti materia eſt vtriuſque conſenſus, forma autem ſunt verba, vel ſigna, quibus ille hinc inde manifeſtatur.*

CONSILIVM PRIMVM.

QVæritur, conſenſus ſit materia matrimonij, an primus, an ſecūdus? B Ad quæſtionem reſpondeo primo, me non ſatis intelligere quis conſenſus appelletur in quæſtione primus, & quis ſecundus volentium contrahere.

Secundo, quod ſi per primum conſenſum intelligitur conſenſus prius conſentientis, & per ſecundum conſenſus poſterius conſentientis, perpenſa varietate de hac re opinionum, ego delegi eam, quam poſui in C Manuali confeſſariorum, a ſcilicet quod conſenſus vtriuſque eſt materia, & verba, vel ſigna, quibus ille idonee exprimitur, forma.

ALLEGATIO.

a cap. 22. num. 20.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ficte per procuratorem fictionis ignarum, cum vna, & deinde per ſe cum alia contrahens, bis cenſetur cōtraxiſſe, ſed coram Deo ſolum ſecundum tenet.*

2 *Matrimonium qui cum duabus eodem tempore contraxit, pro remedio, antequam moleſtetur, accedat ad officium ſanctæ Inquiſitionis.*

CONSILIVM II.

NDedit mandatum P. ad contrahendum matrimonium cum A. ſine intentione vlla contra- A hendi cum illa, P. recepto mandato ignaro huius intentionis mandantis, cum A. contraxit. Deinde idem N. contraxit matrimonium publice, & conſummauit cum alia. Quæritur quid agere debeat.

1 Reſpondeo primo, quod D. conſulens cenſebitur in foro exteriori contraxiſſe bis matrimonium, tam à iude eccleſiaſtico, quam à ſæculari. Secundo, quod in foro interiori iudicabitur contraxiſſe tantum cum ſecunda, & quod ei cohabitare debet. Tertio, quod B ad excuſandum ſe à pœna, quam meretur in foro exteriori, oportet vt ipſe accedat ad Illuſtriſſimorum Inquiſitorum Romanæ Vrbis officium, & præſentet vnā petitionem, quæ contineat vnam narrationem facti, & præter eam dicat ſe pœnitere plurimum, quod vſus fuerit præfata ſimulatione, & quod confitetur eam planè coram prædictis Illuſtriſſimis, & ſupplicat eiſdem, vt ſua ſententia diffinitiua condemnent eum pœna, & pœnitentia, quam meretur in foro interio- C ri, & exteriori, vtentes miſericordia ſolita, attento quod nondum eſt vocatus ad vllum iudicium, neque eccleſiaſticum, neque ſæculare, & quod venit ad Vrbem mille labores, & pericula paſſus, & quod ſponte ſua confitetur hoc peccatum, quod tamen non commiſit propter vllum errorem, quem circa ſacroſanctum ſacramentum matrimonij haberet, & quod ſe ſubdit eorum ſummo iudicio, promptus ad ſuſcipiendam pœnam, & pœnitentiam, quam lacri- D mabundus petit.

SVMMARIVM.

Plebeius nobilem primogenitum, & diuitem ſe fingens, quo nobilis ſecum matrimonium contrahat, Deum, & familiam offendit, ſed tenet matrimonium. 1

Papa ex iuſta cauſa matrimonium nō conſummatum diſſoluit, & num. 4. 2

2 *Error perſonæ, & conditionis ſeruilis matrimonium annullat, ad quem multum accedit error vilitatis, num. 3.*

3 *Error perſonæ, vbi plebeius, nobilis, primogenitus, patri diuiti in primogenio ſucceſſurus falſo creditur, dici poſſe videtur, ad effectum, vt Papa matrimonium ratum diſſoluat, num. 4.*

CONSILIVM III.

Plebeius, ſe nobilem, primogenitum, & diuitem fingendo matrimonium cũ nobili puella ex illuſtri familia orta nepte D.B. contraxit. Quæritur an matrimoniũ teneat, & cũ non ſit matrimoniũ conſummatum, an adſit iuſta cauſa, vt illud Papa diſſoluere valeat.

G

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo primo, præfatum A. ſi præmiſſa ſunt vera, grauiſſime offendiſſe Deum optimum maximum, & Illuſtrem D. B. & familiam eius, tot falſitatibus, & dolis aſpirando, & machinando ad tam ſacrum ſacramentum, quod ſanctiſſime, & limpidiſſime vti vnum de ſeptem ſacramentis à Dom. IESV Chriſto ſummo Deo noſtro inſtitutum iuxta canonem a ſumma reuerentia tractandum eſt.

Secundo, quòd etſi præfatus A. grauiſſime peccauit vtendo falſitatibus, & dolis præfatis, ad inducendum præfatum Illuſtrem D. B. & eius neptẽ in multos errores, non tamen videtur induxiſſe penitus in errorem perſonę, qui ſolus ipſo iure annihilat matrimonium, b vt nos poſt alios tradidimus in Man. noſtro conſ. c & conſequenter dicendum videtur de rigore iuris matrimonium præfatum per verba de pręſenti contractum ſeruata forma in id neceſſaria per Concilium Tridentinum inducta in capit. 1. d eſſe validum, & non ſeparabile regulariter.

H

2 Tertio, quod Sanctiſs. D. N. qui, vt dixit Anglicus poeta relatus à gloſſa in procemio Clement. propter ſuam admirabilem altitudinem, & potẽtiam, eſt quidam ſtupor mundi, [Nec Deus eſt nec homo, quaſi neuter inter vtrumque,] poteſt iuſta de cauſa diſſoluere illud, quia nondum eſt cõſummatum iuxta gloſſam celeberrimam, & receptam. e

Quarto, quòd meo tenui iudicio in caſu propoſito occurrit iuſta cauſa id faciendi. Tum ob multa falſa, & doloſa quę machinatus eſt pręfatus A. Tum ob ſcãdala magna, & etiam homicidia, quæ probabiliter præſumuntur occurſura. Tum quod error non ſolum perſonæ, ſed etiam conditionis ſeruilis ipſo iure annihilat matrimonium, vt habetur in d. cap. 1. f

I

3 Et error vilitatis, & (vt ita dicam) plebeitatis, qua præſertim vir creditur valde nobilis, cum ſit plebeius, multum accedit ad errorem ſeruilis cõditionis apud nobiliores, quorum de numero ſunt Illuſtres D. B. & eius neptis. Tum quod error, quo falſo creditur eſſe aliquis primogenitus in primogenium patris diuitis ſucceſſurus, cenſeri poteſt error perſonæ, annihilans matrimonium, vt & nos tradidimus vbi ſupra g poſt Calderinum, h & Hoſtienſem i quos ſequitur Angelus. k

K

4 Tum denique quod licet nulla prędictorum conſtituant omnino errorem ſufficientem perſonæ, qui matrimonium ipſo iure dirimat, omnia tamen coniũcta videntur profecto conſtituere errorem proximum errori præfato perſonæ dirimenti, quæ conficiunt iuſtam cauſam, ob quam S. D. N. iuſtè, ac ſanctè poſſit illud dirimere, iuxta gloſſam præfatam celeberrimã, l præſertim conſiderando, quòd præfatus A. per ſe ore proprio finxit præfata falſa, & dolo malo perſuaſit ea præfato Illuſtriſs. D. B. octogenario, & præfatæ nepti in cuius poteſtate manebat, quorum alter ob iuuenilem eius ætatem, & alter ob ſenilem facile poterant decipi, & quod non ſolum quo ad vitam in terris pacificè agendam, ſed etiam quo ad vitam æternam conſequendam plurimum prodeſt præfato A. vt præfatum matrimonium dirimatur, ad gloriã Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet in æternum. Amen.

ALLEGATIONES.

a 1. ſeſſ. 7. Concilij Trid. b cap. 1. 29. q. 1. c cap. 22. nu. 32. d de refor. matr. ſeſſ. 24. e in c. ex publico, de conuer. coniug. f 29. quæſt. 1. & toto titulo de coniugio ſeruorum. g nu. 32. h in c. 2. de coniugio ſeruorum. i in ſumma. k in ſumma, verbo matr. impedi. 4. §. 3. l c. ex publico, de conuer. coniug.

SVMMARIVM.

1 *Infideles ſponſi, qui ſe citra animum conſummandi matrimonium cognouerunt, conuerſi matrimonium contrahere debent ſecundum formam Trident. Concil. & ſubijciuntur alijs canonum impedimentis, num. 2.*

CONSILIVM IV.

Iacobus, & Lætitia neophyti nuper baptizati in proximo præterito Sabbato Pentecoſtes, dum eſſent in Hebraiſmo, factis tantum ſponſalibus de futuro per inſtrumentum dotale parentum, ſe ipſos per incontinentiam ſemel carnaliter cognouerũt, non animo, vt aiunt ipſi, tunc conſummandi matrimonium, cum exiſtimarent nullum adhuc inter eos eſſe poſſe matrimonium, quia nondum ſecundum ritum Hebræorum pnblicè, & legitimè contraxerant. Quibus ſic ſtantibus conuertunt ſe ad fidem.

Quæritur nunc, an inter eos fuerit legitimum matrimonium, an poſt baptiſmum debeant in facie Eccleſiæ ſaltem in dubio contrahere.

1 Reſpondeo primo, quòd proculdubio pręfati Iacobus, & Lætitia debent denuo contrahere matrimonium, vt ſint veri, & legitimi coniuges, quia nullo iure naturali, diuino, nec humano poteſt eſſe inter aliquos verum matrimonium, niſi contrahant illud per verba de præſenti, ſicut enim ſufficit conſenſus legitimus ſine copula ſubſequuta ad eſſentiam matrimonij, iuxta c. [ſufficiat,] a & leg. [nuptias,] b ita requiritur conſenſus per verba de pręſenti, & non qualis qualis, ſed liber, & legitimus. c Vnde Auguſtin. relatus in c. 1. d dixit duas eſſe fides circa matrimonium, alteram pactionis, ſiue promiſſionis, alterã conſenſus, qua mutuo ſe recipiunt in coniuges, & quòd hæc requiritur ad conſtituendum matrimoniũ, & illa non ſufficit. Non obſtat cap. [ex parte] e quamuis habeat, quod per illa verba, [Ex hac hora te habeo in vxorem,] licet ſint de futuro, contrahitur verum matrimonium, quia licet formaliter ſint de futuro, virtualiter tamen continent conſenſum de præſenti, vt in eo declarant omnes doctores, qualia ſi fuiſſent verba præfatorum Iacobi, & Lætitiæ, verum matrimonium eſſet inter eos contractum, nec oporteret denuo inter eos contrahere, per ea, quæ in alio caſu aliqua parte huic ſimili nuper reſpondi.

2 Secundo reſpondeo, quòd præfati ſponſi tenentur contrahere matrimonium ſecundum formam ſacroſancti Concilij Tridentini, ita quòd ſunt faciendæ procla-

matio-

ALLEGATIONES.

a 27. quæſt. 2. b ff. de reg. iur. c c. cum locum, de ſponſal. d de ſponſal. e de ſponſal.

mationes,&,ſi per eas inuenirentur cognati,vel affines intra quartum gradum, non poſſent abſque diſpenſatione verum matrimonium contrahere, licet ante conuerſionem, & baptiſmum potuiſſent, quia ſimul, ac fuerunt Chriſtiani effecti, cœpit obligare illos ius canonicum, de quo in cap. [non debet.] a Concilium Tridentinum,argumen.cap.1. b & cap.[gaudemus.] c Salua.&c.

[Aduerte auctorem per hoc, quod hic requirit expreſſionem conſenſus per verba, nõ excludere expreſſionem conſenſus,ſi fiat per ſigna, vt ſupra conſil.1. & infra conſil.5.num.12.

ALLEGATIONES.

a de conſanguin.& affin.& cap.1. de refor.ſeſſ.24. b de conſtit. c de diuor.

SVMMARIVM.

1 *Catholico cum hæretica matrimonium non licet contrahere,contractum tamen tenet.*

2 *Matrimonium præſumptum, quod olim oriebatur ex copula poſt ſponſalia,non ceſſat,niſi vbi Concil.Trid. eſt receptum,& eius decretum ſeſſ.24.de reform.matrimon. cap.1.fuit in parochiali publicatum,& num.4.*

3 *Sponſalia clandeſtina valida, licet non matrimonium poſt Concilium.*

5 *Sponſalia inualida aliter,quam ob defectum conſenſus, vt ſunt contracta à Catholico cum hæretica, cauſant quidem, vbi Concilium non eſt receptum, impedimentum publicæ honeſtatis, non tamen iuncta cum ſequenti copula inducunt matrimonium præſumptum,& num.11.*

6 *Promiſſio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis,& ipſo iure nulla.*

7 *Sponſalia cum vna ex pluribus filiabus Petri ob incertitudinem perſonæ ſunt nulla.*

8 *Sponſalia per ſuperuenientem hæreſim diſſoluuntur.*

8 *Matrimonio contrahendo plus impedimentum præſens, quam futurum,obſtat.*

9 *Sponſalia cum duabus contrahere iurans, dicēs, Iuro contrahere matrimonium cum vtraque veſtrum, alteram cognoſcens,matrimonium non cenſetur contrahere.*

10 *Sponſalia per copulam in matrimonium tranſire præſumuntur ne præſumatur peccatum fornicationis.*

10 *Hæreticam ſponſam cognoſcere vxorio affectu, per quem contrahitur matrimonium, grauius eſt peccatum,quàm cum eadem fornicari.*

11 *Sponſalia per cauſam notoriè iuſtã diſſoluuntur ipſo iure.*

12 *Cognoſcentes ſe affectu maritali ſine præcedentibus ſponſalibus,ita demum contrahunt matrimonium, ſi aliquo ſigno externo ad inuicem animum contrahendi ſibi ſignificent.*

12 *Matrimonium ad contrahendum requiritur,& ſufficit mutuus conſenſus de præſenti hincinde per ſignum exterius ſignificatus.*

CONSILIVM V.

Quæſtio hæc, vt noua, ita magna videtur, pro cuius reſolutione diuido caſum in duas partes. Prior ſit, an ſponſalia de futuro Catholici contracta cum hæretica,conſecuta copula carnali, tranſeant in matrimonium? Poſterior,an in caſu propoſito, etiam ſi talia ſponſalia non tranſirent per copulam in matrimonium, cēſendum ſit matrimonium contractum per copulam carnalem, & cohabitationem menſtruam enarratam.

1 Pro reſolutione prioris præſuppono primo, quòd quamuis non liceat Chriſtiano Catholico contrahere matrimonium cum hæretica, ſi tamen contrahit, validum eſt, iuxta gloſſam memorabilem, a & omnes communiter. b

2 Secundo præſuppono,quòd in parochijs,in quibus Concilium Tridentinum eſt receptum, & publicatum, non habet locum cap.is qui finem, de ſponſ. argum. c Concilij Tridentini, adeo quod nullum ſit in eis hodie poſt præfatum Cōcilium matrimonium præſumptum per copulam carnalem ſubſecutam, vt nos adnotauim⁹ in Manual.confeſſ. d In terris tamen,in quibus præfatum Concilium nondum eſt receptum, & minus in Eccleſijs parochialibus decretum dicti Concilij publicatum,iura antiqua videntur ſeruanda. Tum quia lex non recepta non ligat,vt eſt in cap.in iſtis. e & gloſſa ſolemni latè dilatata per Felynum. f Tum quia in prædicto Concilio, g expreſsè ſtatuitur non eſſe locum illi cap. niſi in parochijs, in quibus fuerit publicatum,& lapſi 30. dies.

3 Tertio præſuppono,quòd licet per præfatum Concilium h matrimonia aliter quam coram parocho, & duobus teſtibus contracta in terris vbi receptũ eſt præfatum Concilium Tridentinum, ſint ipſo iure nulla: ſponſalia tamen de futuro videntur valida, vt dicimus 1
in Manual. confeſſ. i

4 His præſuppoſitis, pro parte affirmatiua huius quæſtionis,ſcilicet,quòd præfata ſponſalia tranſeant in matrimonium per copulam carnalem facit primo,& quidem neruoſiſſimè dict.cap. [is qui.] k quatenus habet ſponſalia de futuro per copulam carnalem ſubſecutam facere matrimonium ſaltem præſumptũ, & quod illi non eſt derogatum per Concilium Tridentinum in parochijs, in quibus illud non eſt publicatum, vel non ſunt lapſi triginta dies à publicatione facta, & quod in caſu propoſito narratur Concilium præfatum non eſſe receptum in terris,in quibus caſus hic cōtigit, nec cap. eius l in parochijs publicatum.

5 Secundo facit, quod ſicut ſponſalia etiam quamlibet nulla ob aliam cauſam,quam ob defectum conſenſus,producunt impedimentum publicæ honeſtatis, m ita & in caſu noſtro ſecuta copula inducere videntur matrimonium.

6 Pro parte autem negante, nempe quod non tranſeant in matrimonium, facit primo, quòd omnis promiſſio turpis rei eſt ipſo iure nulla. n At promiſſio Catholici de cōtrahendo matrimonium cum hæretica, eſt promiſſio rei turpis, cum ſecundum omnes peccatum ſit contrahere matrimonium cum hæretica, licet contractum teneat,vt prædictum eſt, & conſequenter præfata ſponſalia, fuerunt nulla, & ita nullum videntur producere effectum, argum.cap. [non præſtat,] o & illius poetæ.

Ex nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reuerti.

7 Secundo facit, quòd promittens contrahere cum vna filia Petri,qui habet multas filias, habens copulam cum vna, non videtur contrahere matrimonium, quia ſponſalia illa propter incertitudinem perſonæ ſunt nulla, ſecundum gloſſam notabilem Bernardi, p quam Præpoſitus efficaciter defendit.

8 Tertio

ALLEGATIONES.

a cap.non oportet.28.quæſt.1. b in 4.lib.ſenten.diſtinct.29. c cap.1.de reform.matri.ſeſſ.24. d cap.25.num.144. e §.leges.4.diſtinct. f in cap.1.de treug.& pace. g cap.1.§.fin. h cap.1. i cap.22.num.3. K de ſponſal. l 1.de reform. matr.ſeſſ.24. m cap.1.de ſponſal.lib.6. n cap.in malis promiſſis.22.q.4.l.iuris gentium.§.ſi ob maleficium, ff.de pac.l.generaliter,ff.de verb.oblig. o de reg.iur. p c.ex literis. il 2. de ſponſal.

8 Tertio facit capit. [non ſolum,] a allegatum à F
Ioanne Andrea b quod ſecundũ ipſum probat ſpõſalia de futuro diſſolui per ſuperuenientem hęreſim. Nec obſtat, quod in caſu propoſito non ſuperuenit, quia plus obſtat circa matrimonia, & ſponſalia impedimentũ præſens, quàm ſuperueniens, affinitas enim præſens reddit matrimonium nullum, non autem ſuperueniẽs, c cognatio item ſpiritualis idem facit. d
9 Quarto, quòd qui iurauit contrahere ſponſalia cũ duabus, dicens, [Iuro contrahere matrimonium cum vtraque veſtrum,] licet poſtea rem habeat cum altera earum, non cenſetur contrahere matrimonium, eo quòd illa ſponſalia erant nulla, ſecundum Aſtenſem ſum. e quem ſequitur Ioannes Brunus. f Ergo
cum in caſu noſtro ſponſalia fuerint nulla ratione tur G
pitudinis promiſſionis, cõſequitur eadem ratione dicendum ea non ſufficere, vt per copulam carnalem ſecutam cenſeatur matrimonium contractum.
10 Quinto, quòd ratio potiſſima, quare ſponſus cognoſcens ſponſam præſumitur id facere animo conſummandi matrimonium, eſt, ne in dubio præſumatur peccare, quæ ratio ceſſat in caſu propoſito, nam Chriſtianus promittens hæreticę contrahere cũ ipſa, non euitat peccatum cognoſcendo illam vxorio affectu, imò magis peccat cognoſcendo illam tali affectu, & contrahendo cum illa, quam cognoſcendo affectu fornicario, quia committit grande ſacrilegium, ſecundum omnes, g ergo nõ eſt cenſendus velle cõplere
ſponſalia, ſeu conſummare matrimonium. H
11 Sexto, quòd ſponſalia quamuis iuſta, diſſoluuntur ipſo iure per cauſam notoriè iuſtam præſertim ſi ſunt clandeſtina, vt reſoluit Syluester, h quem nos ſequimur in Man. conf. i At in propoſito caſu cauſa non ſolum diſſolutionis, ſed etiam nullitatis ſponſalium eſt notoriè iuſta, quia notorium eſt non poſſe illa ſine peccato ſacrilegij impleri, ergo cẽſenda ſunt diſſoluta, & nullius momenti. Per quæ omnia hæc pars videtur probabilior.

Nec obſtant oppoſita. Non primum, quia præfatum cap. [is qui fidem,] non procedit in ſponſalibus, quæ ſunt ipſo iure nulla per prædictas rationes.

Non obſtat etiam ſecundum, quia ſponſalium va-
rij ſunt effectus, vt tradit Ioannes Andreas, k & ef- I
fectus publicę honeſtatis eſt diuerſus ab effectu trãſmutandi ſponſalia in matrimonium, de quo in d. cap. [is qui,] & ita concedo, quòd ſponſalia nulla producebant effectũ publicæ honeſtatis impedimenti ante Concilium Tridentinum, ſed nego, quòd producerẽt effectum tranſmutandi illa in matrimonium. Tum quia à diuerſis non fit illatio. l Tum quia in hoc caſu non eſt eadem ratio. Tum quia ca. [illud,] m eſt exorbitans à regula illa ſupradicti cap. [non præſtat impedimentum,] n imò & ab illa iuris naturalis. [Ex nihilo nihil.] Et ideo tanquam exorbitanti Concilium Tridentinum, o derogauit. Tum quia nuſ-
quam reperitur expreſſum, ſponſalia ipſo iure nulla K
producere effectũ matrimonij per copulã ſubſecutã.

AD POSTERIOREM reſpondeo illã pendere à quæſtione illa parum tractata, an cognoſcentes ſe carnaliter vxorio affectu, nullis præcedentibus verbis matrimonium, vel ſponſalia efficientibus, cenſeantur contrahere matrimonium? Et quo ad forum quidem exterius reſpondendum eſt quod non, ſi non conſtaret de tali vxorio affectu per cõfeſſionẽ vtriuſq; quo ad forum autem conſciẽtiæ dubitari poteſt, quia glo. p recepta ait, quod ad contrahendum matrimoniũ verba requiruntur in valẽtibus loqui, per illud c. [tua,] q & hi de quibus loquimur valebant loqui.

12 In contrariam partem facit, quod ſecundum receptiorem ſententiam ſufficit, quod interueniant nutus, vel alia ſigna exteriora, vel ſenſibilia ſufficientia ad exprimendum conſenſum vxorium, vt reſoluitur in d. cap. [tuæ,] & cap. [cum apud,] r à noſtris, & à Theologis, ſ ita quod ſecundum omnes licet non ſufficiat ſolus conſenſus, nec ſola verba illum exprimentia ſine illo, ſufficit tamen, & requiritur quod interueniat conſenſus, quo vir de præſenti velit accipere fœminã, & quod verbis, vel alio ſigno exteriori eis æquipollenti ab vtraq; parte alteri ſignificetur, quòd clarè colligitur ex cap. [licet,] t ibi, [vel mutuo conſenſu.] Et quia id pendet ex facto, ideo non dilato latius. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a 28. quæſt. 1. b in ſum, de ſponſ. num. 4. c cap. 1. c. diſcretionem, de eod. qui cogno. conſang. d cap. 2. de cognat. ſpirit. cap. ad limina. 30. q. 2. e lib. 8. tit. 6. de effect. ſponſ. quæſ. 13. f de ſponſ. concluſ. 5. poſt num. 5. g in diſtin. 39. h verbo ſponſ. q. 11. i cap. 21. num. 18. k in ſum. de ſponſ. a num. 2. l Leg. Papinianus, ff. de minor. capit. ad audientiam, de decim. m 1. de ſponſ. n lib. 6. o c. 3. de refor. matr. p d. c. tua. q de ſponſ. r eod. tit. ſ in 4. diſt. 17. t de ſponſ. duorum.

SVMMARIVM.

Matrimonium conſenſum vtriuſque partis requirit. 1

Conſenſus defectus ex proteſtatione colligitur, & alijs coniecturis. 2

Teſtis vnius dicto fides non eſt adhibenda, nec deponenti ex interuallo contra id, quod prius in iudicio etiam ſummario depoſuit, creditur, & num. 4. 3

CONSILIVM VI.

DIſtuli dicere id quod ſentiebã ſuper hoc dubio, donec afferretur mihi D. Tiberij informatio, ne qui cauſam commendaui dominationi veſtrę reuerendiſſimæ, magis affectu quam ratione duci viderer. Nunc ea viſa, & perpenſa confeſſione Ioannis de Calatayud, & teſtium dictis proculdubio videtur dubium reſoluendum negatiuè.

Primo quidem ob ea, quę ipſe D. Tiberius eruditè adduxit. Deinde, quod matrimonium ſine conſenſu vtriuſque partis conſiſtere nequit, vt eſt tex. in capit. [ſi inter,] a ibi, [mutuo conſenſu,] & ibi, [vtroque dicente,] qualis hic non fuit, quia defuit conſenſus alterius partis, & actus agentium non operãtur vltra intentionem eorum. b

2 Quod autem omnes non habuerint intẽtionẽ contrahendi, neque conſentiendi, ſed decipiendi prædictam Mariam abnuentem, iudicandum eſt ex multis coniecturis, nempe, quod cum contraheret, expreſſit ſe nolle contrahere ſecundum legem Romanam, & quod ipſemet id teſtatus fuit, tam cum interrogaretur, quam cùm ad aram S. Antonij ſolemniter iudice deferente iuramentũ iurauit, & quod Bartholomęus, & Francus teſtes principales teſtantur ſe fuiſſe rogatos ab eo promiſſo precio, vt eſſent fictionis, & deceptionis illius iniquæ mediatores, & quod ad contrahendum ſiniſtram manum cõtra morem omnium obtulit, & quod id per ſe eſt veriſimile, eo quòd prædicta Maria erat pauper, ipſe autem Ioannes filius patris diuitis, & quod prudentiſſimus Vicarius generalis maxima inquiſitione præmiſſa ita iudicauit, cum

adhuc

ALLEGATIONES.

a de ſponſ. b l. non omnis, ff. de rebus cred. cap. fin. de proba.

adhuc factum eſſet recens,& quod tam ille,quàm ina A iudicatis ſaltem facto paruerunt,ille quidem contrahēdo cùm alia, illa verò cum alio, & quod 30.circiter annis ſine vllo conſcientiæ ſcrupulo manſerunt ſic cōiugati, & quod firmiter creditur, quod nunquam ea de re vlla quæſtio mota fuiſſet, niſi amor inordinatus habendi partis aduerſæ fuiſſet cauſa eam mouendi.

3 Secundo,quòd nō ſatis videtur probari, quod ter fuerunt dicta verba contractoria matrimonij,quia ſola vna teſtis tredecim annorum dicit illud, & duo teſtes principales ſolum deponunt de vna ſola vice,quā illa dicit eſſe tertiam,& omnes conteſtantur, quod illa vice renuit Ioannes ſe velle contrahere ſecundum legem Romanam, & ita cum non videatur ſatis probari, quod ter fuerunt dicta illa verba, & probatur ſufficienter,quod illa vice, qua fuerunt dicta, interuenit renutio,ſiue noluntas Ioannis contrahendi, ſecundum legem Romanam,neceſſario videtur iudicādum non fuiſſe contractum vllum matrimonium inter illos ob adiectionem declarationis voluntatis contrahendi, & conſequenter matrimoniū inter eos contractum defectu conſenſus,& intentionis alterius partis, fuiſſe omnino nullum.

Tertio,quod,etiam ſi eſſet probatum quod ter fuit contractum matrimoniū,vt dicit prædicta teſtis, quia tamen illæ tres vices fuerunt continuę,declaratio voluntatis contrahendi ſecundum legem Romanā adiecta tertiæ,cogit præſumere,quòd ea nolūtas fuit etiā in duabus vicibus præcedentibus, per ea multa, quæ prædictus D.Tiberius adducit, addito pſertim, quòd ideo videtur non declaraſſe in duabus prioribus vicibus illam noluntatē, quia de lege Romana nulla fuit in illis facta mentio à deſpōſante illos, & in tertia ſic.

4 Quarto,quod depoſitio ſecunda Ioannis nil videtur obſtare. Tum quia antea in prima depoſitione depoſuit contrarium, & deponenti contrarium eius, quod antea depoſuerat ex interuallo non creditur, iuxta gloſſam receptam, a quam Panor.Felynus, & alij approbant tam per illum textum, quam per cap. [ſicut], b & cap. [per tuas,] c etiam ſi prima depoſitio fuiſſet facta in iudicio ſummario, & ſecunda in plenario,iuxta gloſſam ſingularē recep.ibi per Panormitanum,Felynum,& alios, d & ante illos dixit Innocentius receptus ab omnibus. e Tum quia poſt illam ſecundam depoſitionem ſolemnius idem quod in prima ad altare D.Antonij depoſuit.

ALLEGATIONES.

a in cap.cum in tua,de teſtibus. b eod. titul. c de probat. d in cap.veniens.2 verbo vtraque pars, de teſtibus. e in cap. præterea,verb.incontinenti,de teſtibus cogend.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia non contrahit, qui iureiurando mulieri, vt illa potiatur, dixit, Promitto tibi me aliam non ducturum, niſi te, ſed videtur quod ſic deceptam teneatur ducere, iudexque fori externi eum coget.*

CONSILIVM VII.

SEmpronius cū iuramento mulieri viduæ hęc protulit verba, [Promitto tibi me nō aliam ducturum vxorem niſi te, neque aliam mulierem ingreſſuram in domum meam, niſi te ipſam,] ita autem Sempronius mulierem eſt allocutus, vt illā ad ſecum concumbendum induceret, vt induxit.

An Sempronius teneatur dictam mulierem ducere in vxorem? & ſuppoſita obligatione, an ab ipſa liber A eſſe poſſit, ſi vel mulier ſe monialem faceret, vel ipſe Sempronius ſacris ordinibus initiaretur?

1 Reſpondeo primo,quęſtionem hanc eſſe magnā, & quod veriorem puto opinionē Hadriani, a quod per præfata verba non fuerunt contracta ſponſalia inter præfatos, ſaltem quoad forum conſcientiæ tantū, & quod licet de rigore iuris non fuerint cōtracta ſpōſalia,videtur tamen interueniſſe deceptio, qua Sempronius decepit prǫfatam viduam,argumento l.[vnicæ,] b & diffamatio, propter quas videtur teneri ad contrahendum matrimonium cum ea.

Secundo, quod ſi Sempronius fateatur præfata coram iudice in foro exteriori, condemnabit eū ad con- B trahendum matrimonium cum ea,per opinionem Panormit. c niſi ea fuerit contenta remittere illi obligationem illam,iuxta cap.præterea. d

Aduerte hoc reſponſum non eſſe integrum. Deeſt enim reſponſum ad vltimum dubium.

ALLEGATIONES.

a in 4.lib ſentent. quæſt.12.de ſponſ. b §.fin.C.de rapt.virg. c in cap.ex parte,de ſponſ. d de ſponſ.

SVMMARIVM.

Sponſalia per parentes, ſponſis præſentibus,vel ratificantibus,contracta,tenent,& ſponſos obligant, nu.3.alias non,num.2. 1

C *Parochus non intererit matrimonio contrahendo, ſciens horum alterum cum alia tertia perſona ſponſalia de futuro contraxiſſe.* 2

Pœna ad matrimonium contrahendum nemo obligari pōt. 3

Sponſalia etiam iurata, mutuo conſenſu, etiam tacito diſſoluuntur. 3

CONSILIVM VIII.

PArentes ſpōſalia inter A. filium, & B.filiam contraxerunt,& ex parte B. fuerunt iurata, pacto appoſito, vt is, per quem fieret, quo minus matrimonium inter eos contraheretur, alteri pœnæ nomine 300.ſolueret. Nunc A.ſponſus matri- D monium cum B.ſponſa,niſi aucta dote conuenta, contrahere negligit, B. autem ad augendam dotem non teneri,nec velle,reſpondet.

Dubitatur primo, an teneantur ad matrimonium contrahendum.

Secundo, an præfata pœna peti poſſit.

Tertio, an obligationem contrahendi ſibi mutuo conſenſu remittere poſſint.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primo,quod ſi præfati ſponſi non fuerunt præſentes, quando parentes contraxerunt pro eis ſponſalia, neque poſtea quā ſcierunt ea eſſe inter ipſos per ſuos parentes contracta, ratificauerunt ea, omnes quæſtiones manent E ſolutæ,quoniam illa nihil valuerunt, & nullum effectum produxerunt. a

2 Secundo dico ad primam quæſtionē, quod ſi prǫfati ſponſi fuerunt præſentes prædictis ſponſalibus, cum contraherentur,vel ea poſtea ratificauerunt, tenentur contrahere matrimonium,etiamſi illa non iuraſſent contrahere, quia ſponſalia valuerūt, & magis illa,quam ille,cum illa iuraſſet contrahere, & non ille, quia duo vincula ſunt fortiora vno, b & conſequenter ei volenti contrahere, cum alio, poterit opponi vinculum ſponſalium cum altero ab ea contractorum,& iuratorum, argumento c. [ex literis,] & c. [iurauit,]

ALLEGATIONES.

a c.1.§.porro,de deſpōſ.impub.lib.6. b c.1.de treug.& pace.

[iurauit,] cũ eis adnotatis, à adiuncto d. S. [porro.] F Et parochus, cui hoc impedimentum denunciabitur, non audebit intereſſe matrimonio eorũ contrahẽdo, donec Epiſcopus declaret eſſe diſſoluta ſponſalia inter illos per reſpuitionem præfati ſponſi, quod non declarabit Epiſcopus, niſi audito illo.

3 Ad ſecundam reſpondetur, quod non poterit peti pœna illa, quia nemo poteſt obligari per pœnam ad contrahendum matrimonium. b

Ad tertiam reſpondetur, certum eſſe quod ſponſalia etiam iurata poſſunt ſolui de cõſenſu amborum ſponſorum, c & quod ſi ſponſus verè noluit contrahere cum ſponſa ſine auctario dotis, neque ipſa cum illo dando auctarium, videntur ſibi mutuo remiſiſſe fidem, & promiſſionem datam, & etiam iuramentum G vti acceſſorium earum, & quod non indigebit abſolutione vlla, ſi res ita ſe habet. Cauendum autem, an res ita ſe habeat, quia non videntur omnino conuenire in ſeſe mutuo abſoluendo. Quamuis de rigore iuris per quandam conſequentiam ſatis præſumetur ſponſus voluiſſe diſcedere à ſponſalibus, ſi ſatis probetur eum noluiſſe contrahere, & implere ſponſalia in forma conuenta ſine auctario nouo dotis, & quod illa noluit dare auctarium, & per conſequentiã voluit etiam diſcedere ab illis.

ALLEGATIONES.

a de ſponſ. b cap. gemma de ſponſ. c c. præterea, de ſponſ.

H

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro diſſoluuntur ſi ſuperueniat aliquid, quo tunc exiſtente veriſimiliter non fuiſſent contracta.*

2 *Pœnitentiaria ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſet.*

CONSILIVM IX.

Franciſca contraxit ſponſalia de futuro cũ Franciſco, deinde Frãciſcus propter crimina fuit bannitus. Quæritur, an Franciſca indigeat diſpenſatione Pœnitentiariæ, vt poſſit legitimè alij nubere. I

1 Reſpondeo, præfatam D. Franciſcam conſulentẽ non egere diſpenſatione ſacræ Pœnitentiariæ. Tum quia ſponſalia de futuro diſſoluuntur, quando ſuperuenit aliquid, quod ſi à principio interueniſſet, veriſimiliter non fuiſſent contracta, per cap. [quemadmodum.] a adiuncta gloſſa, & ei adnotatis, & ſic delicta, & bannimenta, quæ poſt illa contracta ſuperuenerunt præfato D. Franciſco, ſi interueniſſent tempore quo ea fuerunt contracta, non contraxiſſet ea cum illo.

2 Tum quia ſi præfata ſponſalia tranſiſſent in matrimonium per aliquem modum legitimum, non potuiſſet ſacra Pœnitentiaria diſpẽſare, & ita nihil profuiſſet eius diſpenſatio, & ſic non eguiſſet prẽfata D. K conſulens tali diſpenſatione inutili. Tum quia diſpenſatio ſacræ Pœnitentiariæ non prodeſt, niſi quo ad occulta, & quo ad forum conſcientiæ tantum, & præfata D. conſulens, vel non indiget illa, vel indiget etiam quoad forum exterius, quia videntur fuiſſe publicè contracta.

ALLEGATIO.

a de iureiuran.

SVMMARIVM.

Matrimonium bona fide contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes, in ſua bona fide ſunt relinquendi.

CONSILIVM X.

Conuenerunt parentes A. maſculi, & B. fœminæ filiorum ſuorum, in domo vnius eorum, vt contraherent matrimoniũ, vel ſponſalia poſt Concilium Tridentinum, ſed neſcitur quæ verba protulerunt, præter quam quod ſympoſium fecerunt, & præfati A. & B. manibus ſe tetigerunt, & poſtea mortuo A. ſine copula carnali, ad conſilium Rectoris contraxit B. cum patre A. mortui bona fide, in qua manſerunt decem annos, & nunc manent ſuſcepta prole. Quæritur quid faciendum.

1 Reſpondeo primo, multa poſſe adduci circa hanc quæſtionem pro eius vtraque parte ab eo, cui vacaret id facere. Secundo, quod omiſſa vlteriori perſcrutatione, videtur conſulendum præfato D. Rectori, vt nihil ſuper hac re moneat præfatos, qui contraxerũt, ſed relinquat eos gaudere ſuo matrimonio bona fide contracto, & continuato, attento quod impedimentũ præfatum eſt iuris humani tantum, & quod neſcitur an fuerit ortum, quia neſcitur qualia verba fuerunt prolata, & per conſequentiã non poteſt probari fuiſſe ortum impedimẽtum in foro exteriori, & ſcitur quod non interuenit copula carnalis, & quod quando impedimentum eſt ſolius iuris humani tantum, & matrimonium eſt contractum bona fide, & continuatum tanto tempore eadem bona fide, relinquendi ſunt contrahentes in illa ſua bona fide permanere, vt eſt caſus in cap. [quia circa,] a ſecundum intellectum veriorem Goffredi, quem citat ibi Hoſt. quemq; nos irrefragabiliter defendimus in c. [ſi quis autem.] b

ALLEGATIONES.

a de conſanguinit. b de pœniten diſtinct. 7. à num. 68. vſque ad num. 75. &c.

SVMMARIVM.

Affinitatis impedimentum ſine copula carnali non oritur. 1

Publicæ honeſtatis impedimentum oritur ex ſponſalibus, & matrimonio non conſummato. 2

Publicæ honeſtatis impedimentum reſtringitur per Concilium Tridentinum, & hoc ſolum quo ad illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro, quod autem oritur ex matrimonio rato durat vt prius, vt declarauit Pius V. & num. 4. 3

CONSILIVM XI.

Petrus contraxit matrimonium per procuratorem cum Maria, quæ mortua eſt, prius quam eſſet conſummatum, imò & prius quam de facie fuiſſet cognita. Quæritur, an & quod impedimẽtum ſit inter ipſum, & ſororem D. Mariæ iam mortuæ, nomine Ioannam, ortum, quo minus matrimonium contrahatur.

1 Reſpondeo primo, quod nullum impedimentum conſanguinitatis, neque affinitatis, neque cognationis ſpiritualis, neque legalis, quod impediat matrimonium, eſt inter illos, vt palam eſt, quia ſi eſſet ullũ tale, maxime eſſet impedimentum affinitatis, quod tamen non eſt, quia non fuit habita copula carnalis cum ſorore mortua, & ſine copula carnali non poteſt inueniri affinitas, per definitionem affinitatis, quam ponit gloſſa recepta in arbore affinitatis.

2 Secundo, quod impedimentum, quo ipſi prohibentur contrahere matrimonium inter ſe, uocatur impedi-

impedimentum publicæ honeſtatis, de qua eſt textus ſolemnis in capitul. [ſponſam,] a cuius verba ſunt, [Sponſam alterius (maxime ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare.] Ex quo colligunt omnes doctores, contrahi publicę honeſtatis impedimẽtum impediens, & dirimens matrimonium inter ſponſam,& omnes conſanguineos ſponſi, dummodo ſponſa ſit ſeptenus, cum contrahit ſponſalia, iuxta capit. [literas,] & cap. [acceſſit.] b A

Tertio, quod id quod ſtatuunt prædicta iura de ſponſa, quæ contrahit ſponſalia de futuro, idem eſt ſeruandum fortiori ratione in ea, quæ contrahit matrimonium, vt declarat Panormitanus receptus ab omnibus. c B

Quarto, quod idem quod ſtatuunt prædicta capit. de ſponſa quo ad conſanguineos ſponſi,cenſetur ſtatutum, & ſeruandum de ſponſo quo ad conſanguineas ſponſæ, vt ſatis expreſſit prædictus Panormitanus,receptus ab alijs bis, d proferendo illud verbũ, [& contra,] e licet ſolum expreſsè exemplificet de affinitate.

3 Quinto, quod Concil. Trident. f reſtrinxit hoc impedimentum publicæ honeſtatis, & ſtatuit duo. Alterum, quod poſt illud non naſceretur ex ſponſalibus,quæ ipſo iure forent nulla, per quod corrigit c.1. g Alterum,quod etiam natum ex ſponſalibus validis non impediret, niſi in primo gradu conſanguinitatis, ideſt ſponſa contrahere poſſet cũ conſanguineo ſpõſi qui vlteriori gradu quam primo eſſet conſanguineus prioris ſponſi, & è contrario ſponſus poſſet cõtrahere cum conſanguinea ſponſæ, quæ illi eſſet conſanguinea vltra primum gradum,non autem cum ea,quę in primo gradu eſſet conſanguinea, per quod corrigit præfatum cap. [ſponſam,] & alia ſimilia, quibus antea prohibebatur matrimonium inter ſponſam, & omnes conſanguineos ſponſi vſque ad quartum gradum, & è contrario inter ſponſum, & omnes conſanguineas ſponſæ vſque ad quartum gradum. C

4 Sexto, quod fœl.record. Pius V. declarauit in extrauagante,quæ incipit,[ad Romanũ Pontificẽ &c.] quod correctio, qua Concil. Trident. correxit præfatum cap.[ſponſam] cum ei ſimilibus, non ſe extendit ad impedimentum publicæ honeſtatis,quod diximus ſupra naſci ex matrimonio per verba de præſenti contracto,etiam non conſummato, licet aliqui vocent illud ſponſalia,ſed non ſunt propriè talia,imò ſunt verum matrimonium ratum, licet non conſummatum, vt tradit Panormitanus h communiter receptus, & multum dilatatus ibidem à Felyno, i ita quod extrauagans prædicta intendit in ſumma, quod ſolum impedimentum publicæ honeſtatis natum ex ſponſalibus propriè dictis, quibus non contrahitur matrimonium, ſed ſolum ſpondetur, & promittitur, vt habet leg.1.& 2. K quod impedit,& dirimit matrimonium,reſtringatur ad primum gradum. D

Septimo, quod præfata Ioanna erat conſanguinea prædictæ Mariæ ſororis ſuæ in primo gradu,quia fratres, & ſorores ſunt conſanguinei in primo gradu ſecundum ius canonicum,vt habetur in arbore conſanguinitatis,& eius gloſſa recepta, & conſequenter prędictus P.non poteſt contrahere cum prædicta Ioanna propter impedimentum publicæ honeſtatis,quod eſt inter ipſum,& conſanguineas primi gradus prædictę Mariæ mortuæ,qualis eſt prędicta Ioanna,quod cum ſit natum ex matrimonio de præſenti, impediret, & dirimeret,etiam quod eſſet in vlterioribus gradibus. E

ALLEGATIONES.

a de ſponſal. b de ſponſal. impub. c in dict.cap. ſponſam. d in d.cap.ſponſam. e num.2. & 3. f in ſeſſ.24. tit. de reform.matrim.cap.3. g de ſponſal.lib.6. h in rubr.de ſponſal. i num.1.& ſeq. κ ff. de ſponſal.

SVMMARIVM.

Intellectus regulæ cap. non firmatur, de regul. iur.libro 6. numero quarto. 1

Matrimonium vi contractum per ſpontaneam cohabitationem ſine nouo conſenſu videtur contrahi, ſed contrarium verius, num.3. 2

Matrimonium ignoranter cum coniugato contrahens,vxore mortua non ſeparetur, ſi decepta de nouo contrahere velit, & num.3. 2

Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, ſi ſit legitimus. 3

Matrimonium ſublato impedimento nouum conſenſum requirit, tuncque incipit valere. 3

Votum ante pubertatem emiſſum non cenſetur ratificatũ, ex eo quod pubes factus propoſuit adimplere, ſed requiritur,vt ratificet ſciens illud irritabile. 4

CONSILIVM XII.

AN habita diſpenſatione ſuper impedimento matrimonij iam contracti, quod altera pars ignorabat, ſit neceſſarius nouus conſenſus amborum, etiam partis ignorantis?

1 Et quidem pro parte negante facit primo, quod reg.illa cap.[non firmatur,] a & illa, [quod initio,] b quæ habet,id quod nullum eſt ab initio, tractu tẽporis non conualeſcere,facit,cum tractu temporis ſuperuenit id, ob cuius defectum actus non valuit, vel ablatum eſt id, quod impediebat actus valorem, vt alienatio,quæ facta eſt ſine aſſenſu Capituli, eſt nulla, poſtea illo conſentiente ratificatur, c & matrimonium,quod non valet inter ancillã, & liberum hominem ignorantem eam eſſe ancillam, ſit validum, ſi reſciuerit eam eſſe ancillam, & maritali affectu tractauerit eam. d

2 Secundo, videtur ad hoc caſus in cap. [ad id,] e quatenus habet, eam quæ metu contraxit, fieri vxorem eius,cum quo contraxit, ſi cohabitauerit illi ſine alio nouo conſenſu, & ibi gloſſam allegat ſimiles, f & ita ibi videtur caſus adiuncta glo.pro hac parte.

Tertio videtur caſus in dict.capit.primo, g quatenus habet, eam, quæ contraxit matrimonium cum aliquo neſciens eum habere vxorem, non eſse ſeparandam mortua prima vxorem, & nihil meminit de huiuſmodi nouo conſenſu.

3 Sed contrarium eſt tenendum cum gloſsa h cui concordat S.Thom. cum alijs omnibus, i præſertim Scoto, k vbi prædictæ gloſsæ tenoris bonam partem refert. Primo quidem, quod licet matrimonium ſolo conſenſu contrahatur, l illud tamen debet eſse legitimum, m qualis non eſt conſenſus ſolutæ cum coniugato,qui non poteſt habere duas vxores. n

Secundo, quod matrimonium cõtractum ab inſcia impedimenti, cum eo, qui vxorem habebat viuẽtem, eſt ipſo iure nullum ſecundum omnes, & patet in d. cap.1.

ALLEGATIONES.

a de reg.iur.lib 6. b ff eod. c c 3.de his quæ fiunt a prela. d capit.propoſuit, de coniug.ſeruorum. e de ſponſal. f in cap.1.de eo qui dux in matrim quam poll. per adult. g de eo qui duxit. h prædicti cap.1. i in 4.diſtin.35. κ quæſt.1. l cap. ſufficiat.27.q.2 & c.cum apud,de ſponſal. m cap.cum locum eod.tit. n cap.gaudemus,de diuortijs.

cap.1. quatenus probat à contrario ſenſu eſſe facien- F
dum diuortium, etiam quoad vinculum coniugale ad
petitionem vxoris, quæ ignorans nupſit marito alij cō-
iugato, etiam quod petat diuortium poſt mortem pri-
mæ illius coniugis, & cum primus conſenſus non fue-
rit matrimonialis, nullatenus; (vt verbis Scoti vbi ſu-
pra vtar) poteſt eſſe licitus virtute illius, & ideo ad hoc
quòd ſint coniuges requiritur conſenſus.
4 Tertiò, quòd vt votum ſimplex factum ante pu-
bertatem cenſeatur ratificatum ſic, vt à parentibus irri-
tari nequeat, non ſufficit quod poſt pubertatem inten-
dat illud implere pubes factus credens illud à principio
valuiſſe, ſed oportet vt ſciens illud à principio fuiſſe ir-
ritabile ratificet, vt pulchre determinat Caiet. a
Quartò, videtur caſus expreſſus in cap. [veniens] b G
in illis verbis, [potuit de nouo conſentire,] vbi gloſſa
addit, quod matrimonium, vt ex nunc, ideſt ex tempo-
re conſenſus noui, & non ex tempore contractus, ſed
nec ex tempore noui conſenſus, ſi mulier non conſen-
tiret, & ita determinauimus in Man.confeſſ. c
Non obſtant contraria, nō primū, quia illud intelli-
gitur de actu, qui non eſt ipſo iure nullus, vel cum ſu-
peruenit omne illud, quod requiritur ad actus valo-
rem, & conſequenter conſenſus nouus, ſi is fuiſſet ne-
ceſſarius.
Ad ſecundum, quod qui vel quæ per metum con-
traxit, ſcit vel ſcire debet matrimonium non valere, &
ita ſi ceſſante metu cohabitat, ſponte videtur conſen- H
tire de nouo, & ita nouè contrahere matrimonium.
Ad tertium reſpondetur, quòd illud cap. 1. quate-
nus habet non eſſe ſeparandam vxorem inſcie contra-
hentem, debet intelligi, ſi vult denuo conſentire, vt gl.
ibi ſatis explicat.

ALLEGATIONES.

a 2.2.vlt.art.5. b de eo qui duxit in matrimon. quam pollu.
c cap.22.num.86.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum matrimonij probabiliter ignorans, non eſt* I
monendus quoad effectum vitandi peccatum, à quo ex-
cuſat ignorantia, ſed ſic quoad effectum, vt ſublato im-
pedimento, validè denuo contrahi poſſit.

CONSILIVM XIII.

AN coniux ignorans impedimentum ma-
trimonij dirimens debeat certa fieri de il-
lo, etiam ſi ſit occultum, ad hoc, vt denuo
in matrimonio conſentiat?
1 Reſpondeo primo, non eſſe neceſſa-
rium ad excuſandum eum, vel ea ignorantem à pecca-
to, ſi probabilis erat ignorantia, quia illa excuſat à pec- K
cato, vt eſt in cap.2. a cap.[ignorantia.] b cum eis
adnotatis, & tradit S. Thom. receptus communiter. c
Secundo, quod ad hoc, vt matrimonium incipiat vale-
re, oportet, vt ignoranti coniugi innoteſcat impedimen
tum, & habita iuſta diſpenſatione conſentiat nouè, vt
dictum eſt in Manual. conf. d vbi additur quod con-
iugi ignoranti debet notificari præfatum impedimen-
tum, & fieri libertas ad cōſentiendum, vel renuendum
conſentire, & quod ſatis videtur id notificari, & dari li-
bertas faciendo, quod ibi apponitur.

ALLEGATIONES.

a de conſtitut. b de regul.iur. lib.6. c 1.2.quæſt.6.art.3.
d cap 22.num.47.

F

SVMMARIVM.

Matrimonium in gradu prohibito contrahentes, obtenta 1
diſpenſatione, de nouo conſentire neceſſe habent, & nu-
mero 5. per totum.
Diſpenſandi mandata ſuper matrimonio contracto hanc 2
olim ex ſtylo continebant clauſulam, vt in contracto
matrimonio remanere poſſent, hodie additur, de nouo
præſtito conſenſu, & nu. 1. & 15.
Impedimenla, excepto primo gradu aſcendentium, ſunt de 3
iure poſitiuo, quæ Papa auferre poteſt, num. 9. cum ſeq.
Papa diſpenſare poteſt per legem ſpecialem, & tollere im- 4
pedimenta quo ad aliquos, ita vt in illis locum non ha-
G *beant.*
Matrimonium ſacramentum eſt, & Papa quod non eſt 5
ſacramentum, non adhibitis neceſſarijs ad ſacramen-
tum, efficere non valet.
Diſpenſatio reualidat collationes beneficiorum, & contra- 6
ctus à principio nullos, non tamen matrimonium abſq;
nouo conſenſu, & num. 14.
Diſpenſatio ſuperueniens matrimonium contractum ſub 7
conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſola non reualidat.
Graduum Leuitici prohibitio non moralis, ſed iudicialis. 8
Papa inter fratrem, & relictam fratris ob grauem cau- 9
ſam diſpenſat.
Gradus primus aſcendentium, & tranſuerſalium pertinet 10
H *ad naturalem honeſtatem.*
Papa poteſt auferre impedimenta, ita vt ſubſequens con- 11
ſenſus ſit legitimus, ſed nō vt conſenſus illegitimus ſuf-
ficiat ad matrimonium, & 12.
Conſenſus olim præſtitus cenſetur durare, vnde ſi alter con 13
ſentiat, efficitur conſenſus.
Matrimonium præcedentibus denunciationibus contra- 15
ctum, habita diſpenſatione ſuper defectu occulto denuo
ſine parocho, & teſtibus contrahitur.

CONSILIVM XIIII.

AD interrogata reſpondeo, quod in ſignatu-
I ra ſacræ Pœnitentiariæ propoſitæ fuerunt
variæ ſupplicationes, in quibus petebatur
diſpenſatio pro coniugibus, qui matrimo-
nium contraxerunt, & poſtea detecto aliquo impedi-
mento, præſertim affinitatis ex actu fornicario proue-
nientis, ſupplicabant, vt ſecum diſpenſaretur.
1 Antiquis quidem ſacræ Pœnitentiariæ ſtylus erat,
vt cum talibus diſpenſaretur, vt in contracto matrimo-
nio remanere poſſent. &c. Sed dubitatum fuit, an eſſet
neceſſarium, vt de nouo conſentirent. Et ſtante decre-
to ſacri Concil. Tridentin. videtur etiam neceſſarium,
quod ſaltem coram parocho, & duobus teſtibus præ-
ſtetur hic nouus conſenſus.
K Pro defenſione ſtyli, & ita pro parte negatiua, quod
non ſit neceſſarius nouus conſenſus ſaltem expreſſus,
adducebantur huiuſmodi argumenta.
2 Primum, quod fere omnia impedimenta huiuſmo-
di, præſertim illa quæ nata ſunt ex copula fornicaria
(qualia impedimenta, quia ſolent eſſe occulta frequen-
tius proponuntur in foro conſcientiæ) excepto primo
gradu aſcendentium, ſunt ex iure poſitiuo, vnde cum
illa poſſit Papa auferre, videtur quod impedimento
ſublato prior conſenſus poſſit dici reualidari, & ita non
ſit neceſſarius nouus.
3 Eam opinionē videtur tenuiſſe Innocentius, a ſed
clarius

ALLEGATIO.

a in cap.1.d.eo qui duxit in mat.quam pol.per adult.

clarius Ioannes Andræ. a quam opinionem idem Ioannes Andræ. ſuo tempore ait fuiſſe ſecundum omnes, & ipſum ſequuntur Ancharanus, Panormitanus, Præpoſitus. b Ancharanus latè, c quam etiam ſequitur Dom. Couarruuias nunc epiſcopus Segobienſis. Et quamuis diſtinctio Ioannis Andreæ in eo, quod diſtinguit gradus prohibitos in Leuitico, & eos gradus accipit quaſi ſint in lege Euangelica iure diuino prohibiti, non ſit tenenda, vt infra latius dicam tamen in eo, quod dicebat de impedimentis lege canonica inductis, quod Papa poſſet ea liberè auferre, videbatur nō carere magna ratione, & ſi negaretur poſt diſpenſationem ſeu legitimationem valere matrimonium prout ex tunc, vt ait Io. And. quia hoc eſſet quodammodo dicere, quod Papa poſſet ſupplere conſenſum coniugū, ſaltē hoc nō videretur negandū, quod valeant prout ex tunc nēpe poſt obtentā diſpenſationem, quæ videtur fuiſſe ſententia Inno. d

4 Secundum argumentum, quod pro ea opinione facit, eſt, quia negandum non eſt, quod Papa per generalem conſtitutionem poſſit tollere, & mutare multa huiuſmodi impedimenta, ſicut in Côc. Lateran. tempore Innoc. III. habito, e & in Concil. Trident. factum eſt, f & in 3. & 4. gradu affinitatis fornicariæ, g & quia dubium poterat eſſe, an ex dicto decreto eſſent omnino ſublata, vel ceſſent impedietia ad contrahendum, nō autem dirimentia contractum, S. D. N. per propriam conſtitutionem declarauit illa impedimenta eſſe omnino ſublata, & quatenus opus eſſet ipſe illa penitus abſtulit. Sumebatur ergo ex his argumētum hoc modo. Quemadmodum Eccleſia poteſt per legem generalem mutare ac tollere hmōi impedimenta, ita ēt per legem ſpeciale, nēpe cū aliquibus ex cauſa diſpenſando poteſt eadē tollere, ita vt in illis locum non habeant, & conſenſus ab illis præſtitus cenſeatur omnino legitimus. Facit pro hoc gloſſa ſingularis h in qua expreſſè dicitur, quòd tanta eſt Papalis poteſtas circa ea, quæ ſunt ſimpliciter de iure poſitiuo, quòd reuocat illa, vt ex tunc, & quia hæc gloſſa eſt Ioannis Andreæ addit hoc pertinere plurimum ad ea, quæ dixit in d. cap. [per venerabilem.]

Tertio adducebatur cap. final. i in quo ponitur à principio fuiſſe impedimentum ſeruitutis, & ad conſeruandum illud matrimoniū ibi non dicitur, ꝙ de nouo vterque debeat conſentire, ſed innuit, quod matrimonium ſit legitimū, ſi vir poſtquam ſciuit, quam duxerat, eſſe ancillam, facto, vel verbo in eam conſenſit. Ad idem poteſt optime referri cap. 1. k vbi videtur, ꝙ non ſit neceſſarius nouus conſenſus viri, quia ille erat in dolo, ſed ſi mulier eum velit, ipſe cogendus eſt, vt habeat eam tanquam vxorem. Ad idem etiam videtur pertinere cap. [veniens.] l

5 Et quia præcipuum argumentum eorum, qui aſſerebant nouum conſenſum legitimum eſſe omnino neceſſarium, vt infra latius dicemus, erat, quia cū matrimonium ſit ſacramentum, ſi à principio non fuit legitimè contractum, non poteſt reualidari, quia nulla eſt poteſtas humana, quæ poſſit facere, vt quod non eſt ſacramentum, non adhibitis his, quæ neceſſario requiruntur, ſit tale, propterea in contrarium adducebatur hoc argumentum. Si duo contrahunt per verba de præſenti, & alter verbis tantum, non autem animo, nec mente conſentit, non eſt dubium hoc nō eſſe matrimonium quo ad Deum, quare neque erit ſacramentum, & quandiu hic perſeuerabit in eo animo, non erit ſacramentum, quòd ſi mutauerit animum, illud, quod non erat ſacramentum, ſine alio conſenſu
A nouo illius coniugis, qui ſimpliciter à principio verbis, & corde conſenſit, efficietur ſacramentum, ergo videtur, quòd facto hominis matrimoniū, quod prius non erat ſacramentum, poſſit effici tale, quod ſi hoc poteſt facere priuatus, multo magis videtur poſſe facere Papa tollendo impedimentum à lege canonica inductum, vt ſupra latius diximus.

6 Quinto adducebatur quoque à ſimili, quòd quāuis collatio alicuius dignitatis, à principio fuerit nulla ſi poſtea diſpenſatio accedit, videtur reualidari, & hæc eſt opinio Innocentij, & Hoſtienſis, m quos ſequitur Antonius, n qui hoc præſertim vult locum habere, quando illud impedimentum veniret ex irregularitate occulta, vt tunc verè dicendum ſit, illum,
B qui poſtea eſt diſpenſatus, eſſe tutum in conſcientia, eo quòd collatio, quæ prius erat nulla, validetur per diſpenſationem ſubſequentem. Hanc opin. Antonij, & aliorum ſequitur Felynus, o à ſimili, & ſic deducebatur argumentum. Quemadmodum propter irregularitatem, vel aliud impedimentum occultum, collatio beneficij, per quam etiam ſit quoddam matrimonium, eſt quidem nulla, ſed ſi poſtea accedit diſpenſatio, validatur, ita quòd ille ſic obtinens beneficium eſt tutus in conſcientia, pari modo matrimonium, quod à principio fuerit nullum ob aliquod impedimentum occultum, ſi poſtea accedit diſpenſatio, videtur reualidari.

7 His tñ non obſtantibus contraria opinio poſt lon-
C gam diſputationem fere per tres ſignaturas ſuper ea habitas fuit approbata, nempe requiri nouum conſenſum, vt matrimoniū dicatur legitimè contractū. Ratio præcipua, ꝙ vt hoc oēs aſſereremus vicit, eſt, quia matrimoniū Chriſtianorū eſt ſacr̄m, ꝗ ſi à principio fuit, nullū, non pōt ab vlla humana ptāte confirmari, quia ſi hoc eſſe poſſet, diceremus Papā id, qđ non erat ſacramentum poſſe facere ſacr̄m, ꝗ eſt falſum. Vñ cum matrimoniū, ſeu contractus matrimonialis habitus ſtāte aliquo impedimento dirimente contractū, nō poſſit dici ſacr̄m, ſit neceſſario, vt poſtq̄ fuerit ſublatū impedimentū, adhibendus ſit nouus conſenſus legitimus, ex quo legitimum matrimonium, qđ ſit ſacr̄m, oriatur. Et in confirmationem adducebatur capitul.
D [ſuper eo.] p vbi dicitur non eſſe matrimoniū, etiā ſi præcedant verba de præſenti, ſi illis additur aliqua conditio, vt, ſi pater conſenſerit, & quāuis fere oēs iuris Pontificij doctores innuant potius, quam expreſſe dicant, adueniente conditione valere matrimonium, neq; opus eſſe nouo conſenſu, id tñ qđ in gloſſa, q dicitur, nēpe qđ ſi ante euentū conditionis alter coniugū cum altero contrahat, valet hoc ſecundum matrimoniū, apertè probat illum prioren conſenſum, etiā ſi eſſet per verba de præſenti, ob conditionem appoſitam non eſſe talē, ex quo inducatur matrimonium, nam ſi eſſet, cum ſit ſacramentum, eſſet indiſſolubile ac propterea Panormit. qui dubitat de ea gloſſæ opinione, rectius feciſſet, ſi ob hanc rationem gloſſæ refu-
E taſſet eam opinionem, qua dicebat, aduenīete conditione eſſe matrimonium. Nam cauſa diuerſitatis, quā ille

ALLEGATIONES.

a in cap. per venerabilē, qui filij ſint legit. b in eo. capit. & repetit. c conſ. 40. d in d cap. 1. e c. non debet. de conſanguin. & affin. f in decre. de cland.
g cap. 4. de reform. matri. ſeſſ. 24. h In cle. 1. de immunit. eccleſ. in verſ. in rectis. i de coniug. ſeru. k de eo, qui dux in matrim. quam pollu. l eod. titu.
m in capitul. niſi cum pridem. de renunc.
n in capitul. innotuit. quæſt. 1. de elect. o in capi. cum dilectus. 4. de accuſ. p de cond. a ppoſ. q 2. illius cap.

ille ait ſe non videre in matrimonio, & alijs contractibus, eſt, quia hoc eſt ſacramentum, alij verò ſunt tantum contractus ciuiles, ac poltici. & hæc eſt communis opinio Theologorũ: ob quam etiam rationem ſacramenti reijcienda eſt communis opinio Canoniſtarnm in hac parte.

In eodem capitul. [ſuper eod.] quærunt doctores; Quid ſi ſtante aliquo impedimento dirimente cõtractum, contrahant per verba de præſenti ſub hac cõditione, ſi Papa diſpenſauerit; an accedente diſpẽſatione ſit matrimonium ſine nouo conſenſu? Innoc. Cardin. Panormita. & communis opinio noſtrorum eſt, quod ex illo conſenſu non poſſit effici matrimonium, & ſinguli ſuas rationes afferunt, ſed illa Panormit. facit ad noſtram quæſtionem principalem, cum ait, [Quia matrimonium non poterat eſſe à principio tempore contractus, ergo non poteſt retrotrahi.] hæc enim ratio probat, ſtante quocunque impedimento dirimẽte contractum, non poſſe vllo modo confirmari matrimonium, quacunque diſpenſatione adueniente, quæ opinio Panorm. hic expreſſe videtur repugnare cũ his, quæ dixit in cap. [per venerabilem.] a

5 Theologi autem, quorum opinionem in hoc veriſſimam iudico, non dicunt illud matrimonium non valere ob aliquam illarũ rationum à Zabarella, vel Pan. adductarum, ſed quia conſenſus, ex quo inducitur matrimonium, debet eſſe mutuus, purus, ac ſine vlla conditione. Adducta etiam fuerunt multa à ſimili in alijs ſacramentis, quæ ſuppleri non poſſunt, ſed neceſſaria eſt repetitio ſacramẽti, vt ſi quis aqua roſacea baptizaret, Papa non poteſt facere, vt ratum ſit hoc ſacramentum, ſed neceſſario eſt reiterandum. Item ſi quis confiteatur ſacerdoti excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico, cum ſcit eum eſſe talem, debet repetere confeſſionem. Et vt aliquid etiam ex iure ciuili pro hac opinione citetur, facit lex illa, [inter ſtipulantem.] b vbi apertè dicitur, rei ſacræ, vel religioſę, & hominis liberi nullam eſſe ſtipulationem, quin etiam ſi dicatur, [Eum, cum ſeruus eſſe cœperit, dare ſpondes?] vel, [Eum locum, cum ex ſacro religioſouè profanus eſſe cœperit, dare ſpondes? huiuſmodi ſtipulationem ait ibi Vlpianus nullam, & addit optimam rationem, [quia nec præſentis obligationem temporis recipere poteſt, & ea duntaxat, quę natura ſui ſunt poſſibilia, deducuntur in obligationem.] A ſimili ergo in caſu noſtro, quia tum inter illos, in quibus eſt aliquod impedimentum dirimens contractum, non poteſt eſſe legitimus conſenſus, fit, vt nec poſtea poſſit confirmari, cum eſt ſublatum impedimentum, quemadmodum non valet ſtipulatio, niſi in his, quæ de præſenti promitti poſſunt.

His poſitis, nunc reſpondendum eſt ad ea argumenta, quæ pro altera parte adducebantur.

8 Ad primum ergo fatendum quidem eſt, ea impedimenta eſſe iuris poſitiui, & Papam poſſe illa auferre per legem generalem, ſed negandum eſt, quod vigente illa lege canonica poſſit facere, vt conſenſus, qui à principio illegitimus, & nullus fuit, ſit legitimus, & validus, quia hoc eſſet quodammodo ſupplere conſenſum, quod omnes tam Theologi, quam Pontificij iuris doctores negant fieri poſſe, ſed de hac re latius in ſecundo argumento tractabimus. Ad illam vero communem opinionem noſtrorum, c fatendũ eſt vere, & ingenuè in ea tripliciter noſtros erraſſe. Primũ peccatum eſt, dum putant prohibitionem Leuitici valere in lege Euãgelica. Alterum peccatum eſt, quod in his aiunt Papam poſſe diſpenſare, prout nunc. Tertium peccatum eſt, quod aiunt in impedimentis lege cano-

F nica inductis poſſe diſpenſari, vel legitimari prolem, prout tũc, quod perinde eſt, ac ſi diceretur poſſe Papã facere, vt proles ſit legitima, ac ſi à principio matrimonium eſſet legitimè contractum. ac quamuis poſſet aliquid ſimiliter dici, quod ipſi totum referunt ad effectum legitimationis prolis, non a utem ad ſtabilitatẽ matrimonij, ſed quia dicunt hoc poſſe fieri in impedimentis lege canonica inductis, qa illa Papa poteſt tollere, fit vt ipſi iudicarint, ſublato impedimento huiuſmodi matrimoniũ ita confirmari, ac ſi tunc legitimè contractum fuiſſet ac propterea cenſent ipſi prolem omnino ea via legitimari poſſe, ita vt excludat etiam venientes ab inteſtato. Ad primum, ergo peccatũ noſtrorum, dum putant gradus in Leuitico prohibitos

G obligare nos, qui ſub lege Chriſtiana ſumus, dicẽdum, hoc verum non eſſe, & hæc eſt cõmunis opinio Theologorum, quãuis Palud. cum noſtris ſentire videatur. Rationes Theologi plurimas adducunt, pręcipua eſt, quod nos nullis præceptis legis veteris tenemur, niſi quatenus ius naturale, & morum honeſtatẽ attingũt, hæc autem prohibitio graduum Leuitici non eſt ſimpliciter moralis, ſed potius eſt cæremonialis, vel iudicialis, ꝙ omnes fatentur, & latè muitis adductis rationibus, quas ineptum eſſet hic repetere, docet noſter Franciſcus Victoria, & cum ex multis locis noui teſtamenti apertè demonſtretur legem amplius non obli-

H gare, ſicut eſt illa vox Domini in cruce pendentis, [Conſummatum eſt,] d & illud decretum Concilij Apoſtolorum, e [Viſum eſt Spirituiſancto, & nobis, nihil aliud imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria,] & illud Pauli Rom. 7. [Lex in homine dominatur quanto tempore viuit. Itaque vos fratres mortificati eſtis legi per corpus Chriſti,] quod declarat Paulus comparatione mulieris, quæ mortuo viro ſoluta eſt à lege viri. & ad Gal. 4. affert ſimilitudinem pueri, qui ſub pædagogo eſt vſque ad prę tẽpus finitũ a patre, & ad Hebrę. 7. [Reprobatio fuit prioris mandati propter infirmitatẽ eius, & inutilitatem. [& Hebr. 8. inducit illud Hier.] Ecce dies veniunt, dicit Dominus & cõſummabo ſuper domum Iſrael, & ſuper domum

I Iuda teſtamentum nouum, non ſicut teſtamentum, quod feci patribus eorum, [& addit Paulus,] nouum antiquauit prius, quod autem antiquatur, & ſeneſcit, prope inreritum eſt] ex quibus, & alijs, quæ aliunde colligi poterant, rectè probat Victoria omnia præcepta legis antiquæ, quæ ceſſare potuerũt, ceſſauiſſe, ac proinde p̃cepta moralia nullã vim habere nũc ex lege, ſed omnem vim, quam habent, habere vel ex iure naturali, uel quia ſunt aliqua in Euangelio, aut lege canonica repetita, ex quo infert idem vir doctiſſimus, hæreticum eſſe, ſi quis aſſerat Chriſtianum prohiberi aliquo gradu conſanguinitatis, quia ſit in Leuitico prohibitus, quia eſſet quodammodo aſſerere pugnare legem cum Euangelio, quod eſt damnatum. f

K At quamuis hæc omnia vera eſſe iudicem, negandum tamen non eſt in aliquibus canonibus maiorem habitam fuiſſe rationem illorum graduum, qui expreſſe erant in Leuitico prohibiti, quod habetur in capit. [litteras,] iuncta gloſſ. g quod quidem factum eſt ob honorem quendam diuinę legis, & quia illi gradus inueniuntur aliquãdo præcepto diuino fuiſſe ꝓhibiti,

ALLEGATIONES.

a Qui fil. ſint legit. b §. ſacram. de oblat.
c in cap. per venerabilis.
d Ioan. 19. e Actor. 15.
f cap. maiores, de baptiſmo, & eius effec.
g in verſ. diuina lege, de reſtit. ſpoliat.

ti, propterea tamen dicendum non eſt Chriſtianos ea prohibitione Leuitici obligari, ob rationes ſupra adductas,& hæc de primo peccato ſufficiant.

Alterum peccatum eſt, cum dicunt in his impedimentis lege diuina inductis Papam poſſe diſpenſare, vt nunc, quod illi intelligunt, vt ſi matrimonium contractum eſt ſtante aliquo illorum impedimentorum Leuitici, Papa poſſit diſpenſare, ita vt matrimonium valeat, ac ſi nunc, id eſt, poſt diſpenſationē ſtatim eſſet contractum, quod quidem illi ita accepiſſe videtur, quaſi Papa in oībus illis impedimētis poſſit diſpenſare, quod verum nō eſt, nam in primo aſcēdētium, vt inter patrem,& filiam, & matrem, ac filium ac filiaſtrum,& nouercam, ac vitricum, & filiaſtram diſpenſare non poteſt, non quia in Leuitico, ſed quia iuri naturali eſt contrarium, vt inter quos debet eſſe dominatus,& ſubiectio iure naturali, inter eos ſit paritas matrimonij, & quia hoc natura abhorret, vt pater filiæ, vel matri filius carnali copula miſceať, qđ etiam multa animantia deteſtari narrantur. Inter fratres etiam, ac ſorores, vel relictas ex fratribus quamuis aliqui iudicarint iure naturali eē prohibitum matrimonium, tñ verior, ac receptior opinio eſt non eſſe in illis tale impedimentum, rectè tñ vř dixiſſe Alexander Alenſis, qui inter frēm, ac ſororem ait ꝓhibitum matrimonium ob quandam decentiam,& honeſtatem à iure naturali profectam, ac propterea nunquàm legitur fuiſſe diſpenſatum, ut quis ſororem ſuam ducere poſſet.

9 Inter fratrem tamen, & relictam fratris ob grauem cauſam fuit aliquoties diſpenſatum, & ſi illa nō habuerat prolē ex alijs fratribus, ſimilitudine illius, ꝙ Deut.cap.25.habetur in cap.fi. a legitur cum tota ea natione Liuonienſi cum ad fidem Catholicam venit, fuiſſe diſpenſatum. Ergo vera non eſt illa opinio, quod in vniuerſum Papa in illis impedimētis cōtentis in Leuitico poſſit diſpēſare, quia ſaltem in primo aſcendentium, quia iure naturali eſt ꝓhibitū, nō poteſt Papa diſpenſare, ac ſi à iure diuino eſſent adhuc illa impedimenta, ſicut ipſe videtur accepiſſe, cū referenda eſſent ad præcepta negatiua, in nullo poſſet Papa diſpenſare, ſed quia, vt ſupra diximus, omnis vis huiuſmodi prohibitionum fuit ſublata, fit vt inter Chriſtianos in huiuſmodi impedimentis tantùm conſideranda ſit prohibitio à iure naturali emanans, vt in primo gradu aſcendentium, ac primo etiam tranſuerſalium ob honeſtatem quandam naturalem, ut ſupra dixi.

10 Reliqua uerò omnia impedimenta pertinent ad prohibitionem canonicam, ex quo fit, vt non poſſit dici conſtare illa diſtinctio, vt in his impedimentis valeat prout nunc, in illis prout tunc, quia, vt ſupra diximus, excepto primo gradu, in quo Papa non poteſt diſpenſare, alia omnia à lege canonica uim inter Chriſtianos habent, quare eadem poteſtas eſt diſpenſandi in omnibus.

11 Ad tertium peccatum, cum dicunt, in impedimentis lege canonica inductis Papam poſſe diſpenſare, vt ualeant, prout tunc, reſpondendum eſt ex his, quæ ſupra dixi in probanda parte affirmante, quod requiritur nouus conſenſus, nam cum matrimonium ſit ſacramentum, & conſtare non poſſit ſine legitimo conſenſu, ſi hic non præceſſit, à nullo ſuppleri poteſt, ſed quia de hac re latiſſime ſupra tractauimus, non uidentur hic ea faſtidioſè repetenda,& hæc de primo argumento.

12 Ad ſecundum, fatendum quidem eſt, Conciliū generale, ac Maximum Pontificem per ſe poſſe au-

A ferre aliqua impedimenta, vt factum fuit in magno Concil.Later. & nuper in Cōc.Trid. b quod etiam fuit declaratum, & extēſum p Extrauag.S.D.N. Pij V.& poſſe ēt addere aliqua impedimēta, ſicut in eodem Tridētino Cōcilio. c factum fuit,& ex eo textu probatur, quod Papa generalē conſtitutionē edēdo poſſit tollere huiuſmodi impedimenta, ita ut illis ſublatis, conſenſus, qui ſubſequetur, ſit legitimus, ſed vt conſenſus, qui à principio fuit illegitimus, poſſit efficere matrimonium, quod ſit ſacramentum, hoc inde nullo modo probatur, nec probari poteſt. quin etiam ex decreto, de clandeſt. ſi rectè conſideretur, clarè demonſtratur, ante latam legem generalem non poſſe dici vlla ratione, vel additum, vel B ſublatum impedimentum matrimonio: nam in eo decreto, in quo tolluntur clandeſtina, in principio tamen damnantur anathemate illi, qui dicerent ea ante illud decretum contracta, vera, ac rata matrimonia non fuiſſe, ergo à contrario, qui dicit matrimonium ſtante aliquo impedimento dirimere cōtractū poſſe fieri verum, ac ratum (quod propriè ad rem noſtram facit) videtur eodem anathemate damnādus. Et ad gloſſam ſingularem d dicimus ipſam ſecum afferre reſponſionem, quia loquitur in his quæ ſunt iuris poſitiui, quod etiam fatemur, ſed quod fiat matrimonium ſacramentum ſine legitimo conſenſu, obſtat ius diuinum, vt ſupra diximus.

Ad tertium, dicendum eſt cap.fin. e & cap. [ve- C niēs.] f ꝓpriè ꝑtinere ad forū externū,& quod matrimoniū nō ſit inter illos ratū demonſtratur, quia ſi poſt ſcientiā veri, quod vxor ſit ſerua,& ipſo volente conſentire, ſi illa nolit,& interim alteri nubat, tenet hoc ſecundū matrimoniū, vt oēs fatentur; ergo primus ille cōſenſus nullius eſt momenti,& ille qui poteſt facere ratum matrimonium, eſt hic ſecundo præſtitus poſt ſcientiā impedimēti, ſed neceſſe eſt quod ſit mutuus, vel verbis, vel facto iudicatus, nec te moueat, quod in d.cap.fin. nō vř haberi rō cōſenſus ancillæ, ſed tñ eſt mentio de cōſenſu viri, hoc enim verum eſt, quia præſumendum eſt cōiugem, qui habet deteriorem cauſam, non negaturum eſſe cōſenſum, quare in eo caſu ancilla, quæ faciebat meliorem con- D ditionem, libenter conſentiebat, ſed ſi nollet præſtare cōſenſum, eſſet quidem cogenda in foro externo, modo prius alteri non nupſiſſet. Idem ēt colligitur ex cap.primo, ſupra citato, vbi dř, quod vir, qui erat in dolo, cogēdus eſt, ut cohabitet, ſed ex eo ꝙ ſignificatur ad petitionem mulieris poſſe fieri diuortiū, demonſtratur inter eos non eſſe matrimonium, unde ſi alter contrahat, ualebit hoc ſecundum matrimonium. Idem dicendum eſt ad capitul.[veniens.] quod propriè referendum eſt ad forum externum, & intelligi conſenſum legitimum ſecundo loco eſſe præſtitum.

13 Quartum argumentum, ꝙ videbatur multum E ſtringere, fuit ſolutum duobus modis. Primo, ꝙ conſenſus illius, qui ſimpliciter uerbis, & animo conſentit, cenſetur ſemper durare, unde cum alter, qui uerbis tantum conſentit, conſtituit etiā animo conſentire, fit, mutuus, purus, ac perfectus cōſenſus, & hæc ſolutio vř bona. Altera fuit, quod etiam hoc caſu requiratur nouus cōſenſus mutuus, ac plenus, & quòd hæc coniux quando habet in animo, corde,& verbis conſentire,

ALLEGATIONES.

a de diuort. b ſeſſio.24.de reform.matr.cap.4. c in decret.de clandeſt. d in clem.uni. de immun.eccl. e de conju.ſeru. f de eo qui dux.in matr. quam poll.per adult.

conſentire, debet cautè interrogare alterum, vt tum F
etiam mutuo conſentiat, pro quo facit, quia cum per procuratorem contractum eſt matrimonium, ſolet ſemper præſentibus coniugibus peti, ſi ipſi etiam cõſentiant, prout procuratores noĩe ipſorum fecerunt.

14 Quintum argumẽtum, quod ſimilitudine quadam collationis inualidæ nititur, facilè diſſolui poteſt, nam quia illa omnia ſunt iuris poſitiui, rectè per diſpenſationem poſſunt confirmari, ſecus eſt in matrimonio, quod eſt ſacramentum, ac propterea pendet à iure diuino.

15 Qua quidem diſpenſatione habita, fuit conſtitutum, vt in futurum mutaretur ſtylus, & huiuſmodi ſupplicationibus adderetur hæc clauſula. [de nouo præſtito conſenſu.]

Sed dubitatio magna orta fuit, an propter decre- G
tum Conc. Trid. a in hoc ſecundo conſenſu præſtando neceſſe ſit ſaltem adeſſe parochum cum duobus, uel tribus teſtibus, & propter illa verba decreti. [Et huiuſmodi cõtractus irritos, ac nullos decernit] viſum fuit eſſe neceſſariam præſentiam parochi, & teſtium, ſed quia hoc in multis caſibus non poſſet fieri ſine periculo maximi ſcandali, & in Concilio non videtur fuiſſe cogitatum de huiuſmodi caſib. occultis, dictum fuit Illuſtr. Cardinali Propœnitentiario, vt nomine totius ſignaturæ exponeret Sanctiſ. videri æquiſſimum, vt per aliquam conſtitutionem declaretur, quando præceſſerunt denunciationes, vel aliàs
ſeruata eſt forma Concilij, in hoc ſecundo conſenſu H
ſufficere, vt ſecreto præſtetur, ſed ita vt coniux, qui ignorabat, in genere intelligat impedimentum dirimens matrimonium ſubeſſe, & neceſſarium eſſe, vt de nouo mutuo cõſentiant, vt matrimonium valeat, & ita Illuſtr. Cardinalis Alciatus Propœnitentiarius retulit in ſignatura, placuiſſe Sanct. vt in hmõi impedimentis occultis, qñ matrimonium eſt renouandũ, poſſit hoc fieri inter ipſos coniuges ſecretè, & ꝙ non ſit neceſſaria p̃ſentia parochi, vel teſtiũ, & ita exprimenda eſt clauſula, [& ſecretè inter ſe contrahere.]

Vide pro hoc vltimo dicto infra de deſponſat. impub. conſil. 3.]

ALLEGATIO.

a De clan. I

SVMMARIVM.

1 *Sacramentalia, & ſacramenta, excepto baptiſmo in morte, ab hæretico, uel ſchiſmatico ſcienter accipere non licet.*

2 *Benedictio nuptiarum, ſiue bene, ſiue male, puta ab hæretico accepta, nec auget, nec minuit uinculum eſſentiale matrimonij.*

CONSILIVM XV.

INueniuntur homines, qui ſuſcipiunt bene- K
dictionem nuptialem à ſacerdotibus Græcis hæreticis, qui blaſphemant ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & ex iſtis inueniuntur quidam, qui propterea dereliquerunt vxores ſuas, & iſti homines ſunt Orthodoxi, qui habitant inter Græcos hæreticos in Boſna Turcæ ſuppoſita. Quæritur quid agendum ſit.

1 Reſpondeo primo, quod oportet eos pœnitere peccati, quod in hoc admiſerunt, quia nulli Catholico licet accipere ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, quos nouit eſſe tales, ſacramẽtalia, de quibus eſt bñdictio nuptialis, neq; ſacramenta, p̃ter baptiſma in morte, vt eſt in c. [præter.] a iun. glo. b cõiter recepta e per noſtros, cui concordat D. Th. cõiter receptus. d

2 Secundo, quod etiam peccant ſeparãdo ſe à ſuis vxoribus, cum quib. legitimè contraxerunt, quia benedictio nuptialis, neque bene accepta, auget vinculum ſubſtantiale, & eſſentiale matrimonij, neque malè accepta minuit illud, quia uinculum eſt indiſſolubile, iuxta illud Chriſti e [quos Deus coniunxit, &c. relata in cap. [quos Deus] f & conſequenter quod debẽt ad eas redire, etiamſi fœdas duxerint. g

ALLEGATIONES.

a §. verum. b verbo ſed agentibus. c 32. diſti. d 3. p. quæſt. 92. art. 7. & in 4. diſt. 13. qu. 1. art 1. quæſtiuncula 3. e Matth. 19. f 33. qu. 2. & in cap. inter corporalia, de tranſ. præl. g cap. 1. & ult. de ſponſ. duorum.

SVMMARIVM.

Matrimonium in foro exteriori præſumitur contractum per hæc verba, Volo hũc accipere in maritum, & hæc, Volo hanc accipere in vxorem prolata à viro, & muliere ad interrogationem parochi præſentis, & poſtea ſubdentis, Ego non poſſum modo uos coniungere, ſed coniungam poſt Paſcha. At coram Deo attenditur contrahentium intentio. 1

CONSILIVM XVI.

PArochus, ut matrimonio tunc contrahendo intereſſet, accerſitus, volentibus matrimonium contrahere dixit. [Cum ſit tempus quadrageſimale, non poſſum vos coniũgere, coniungam vos poſt Paſcha.] ſtatimque interrogauit virum in hæc verba. [Vis tu Petre Mariam in uxorem accipere?] & Petrus reſpondit, [Volo,] ſimiliter Mariam interrogauit, [Vis tu Maria Petrum in uirum tuum accipere?] & Maria reſpondit, [Volo,] his auditis ſubiunxit parochus, [Ego uos poſt Paſcha coniungam.] Dubitatur an ſit inter Petrum, & Mariam matrimonium contractum.

1 Reſpondeo, ꝙ iudex, in cuius tribunali tractaretur hoc negotium in foro exteriori, iudicaret eẽ matrimonium contractum inter præfatos Petrũ, & Mariam, in foro autem conſcientiæ, quia mulier affirmat uoluiſſe quidem matrimonium contrahere, ſi parochus uoluiſſet eos cõiungere, ſed ꝙ tempore quo ipſa uerba protulit, ex quo parochus dixerat ea quæ p̃mittuntur, noluit eum in maritum accipere, ſed ſolũ ſponſalia de futuro contrahere, non eſt matrimoniũ: nam perinde eſt, ac ſi diceret in effectu, Volo hunc Petrum habere pro marito, quando contraxero cum eo, ſed nunc non accipio eum in talem.

SVMMARIVM.

Matrimonium contrahere nequeunt, qui ſe per adulterium polluerunt, ſi probetur fidem datam de poſt mortem mariti contrahendo. 1

Vxor duorum nulla eſſe poteſt, vnde matrimonium ſecundum non valet. 2

Mariti prioris mors, niſi probetur, præſumitur eo viuente matrimonium contractum cum ſecundo, cum quis præſumatur viuere vſque ad centeſimum annum. 3

Matrimonium, niſi aliunde impediatur, ſufficit ſi in præſentia parochi, & teſtium contrahatur, etiamſi deſint aliæ ſolemnitates. 4

A iure antiquo non recedendum, niſi quatenus exprimitur de nouo. 4

5 *filij ſpurij nati viuente primo coniuge, non legitimantur per ſubſequens matrimonium.*

CONSILIVM XVII.

AN quis poſſit ducere in vxorem eam, quam antea cognouit, dum dubitatur an eſſet nupta alteri, & dubiũ eſt vtrũ maritus viuat, vel vita functus ſit?

1 Huius quæſtionis deciſio videtur pendere plurimum ex facto, & ideo reſpondetur primo, quòd ſi probari poſſet virum dediſſe fidem contrahendi matrimonium poſt mortem mariti ſui, uiuente illo, non ualet matrimonium propter impedimentum, de quo in titulo. a

2 Secundo, quòd non ualeret matrimonium, ſi uiueret adhuc maritus concubinæ, quia nulla poteſt eſſe uxor duorum, ut per totum tit. b

3 Tertio, quòd niſi probetur mors mariti prioris, præſumeretur eo uiuente fuiſſe contractum, & ita nullum iudicaretur, quia pręſumitur quis uiuere uſque ad centum annos. c

4 Et nota matrimonium aliàs non impeditum ualere etiam omiſſis alijs ſolemnitatibus, modo præſentia parochi, & duorum, uel trium teſtium ſit ſuffultum, eſto quòd poſſit ob id parochus caſtigari, d quoniam à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus exprimitur in nouo, e & iure antiquo nullum matrimonium eo ſolo, quòd clandeſtinum eſſet, reddebatur nullũ, ut ipſummet Concilium, f affirmat, iure autem nouo prędicti Concilij tum demum fit nullum matrimonium ob clandeſtinitatem, quando non fuit contractum præſente parocho, & duobus teſtibus.

5 Et nota hic filios ſpurios natos ante legitimum matrimonium non fieri legitimos per matrimonium contrahendum. g

ALLEGATIONES.

a de eo qui duxit in uxo. quam poll. b de ſponſa. duorum. c l. fin. & ibi no. C. de Sacroſan. Eccl. d cap. cum inhibitio, de clan. deſpon. e l. præcipimus, C. de appel. f in prin. c. 1. de reform. ſeſſ. 24. g cap. tanta, qui filij ſint legitimi.

SVMMARIVM.

1 *Fidem præſtitam, & præcipue in ſponſalibus præſertim iuratis, in vtroque foro ſeruare quilibet tenetur.*

1 *Trident. Concil. circa ſponſalia de futuro nihil mutauit, quare perinde in eis locum habent antiqua iura poſt illud, ac antea.*

2 *Matrimonium contractum abſque parochi præſentia, vel alterius presbyteri de eius, vel ordinarii licentia, vel ſine teſtibus, eſt nullum poſt Concil. Trident.*

3 *Matrimonium præſumptum per copulam affectu maritali poſt ſponſalia habitam, ceſſat poſt Concilium Tridentinum.*

4 *Sponſalia etiam iurata diluuntur, ſi ſponſus etiam poſt motam litem contrahat de præſenti cum altera.*

CONSILIVM XVIII.

PEtrus contractis ſolemniter ſponſalibus de futuro cum Paula, antequam matrimonium per uerba de præſenti coram parocho, & teſtibus per Cõcilium Tridentinum ad id requiſitis contraheret, habuit rem cum ea, & poſtea frequenter confeſſus eſt illam eſſe ſuam uxorem.

A Quæritur primo, an præfatus Petrus teneatur eſſe maritus Paulæ.

Secundo, an ſit iam uerè talis.

1 Ad horum prius reſpondeo affirmatiuè, ꝙ præfatus Petrus tenetur eſſe maritus Paulę in utroq; foro, q̃a in utroq; foro tenetur q̃s ad præſtandam fidẽ, pręſertim ſtipulatã, a & maximè fidẽ ſponſalium, quæ ſunt futurarum nuptiarum promiſſio, b præſertim iuratorum. c Nec quicquam obſtat Concilium Tridentinum, quippe quod nihil circa ſpõſalia de futuro mutauit, & ita in eis perinde habẽt locum antiqua iura poſt illud, ac antea habebant. d

2 Ad poſterius rñdeo (& q̃dem doleo) negatiuè, nimirum, ꝙ præfatus Petrus in neutro foro eſt uerus maritus Paulæ, quia nullo modo quis poteſt fieri B hodie maritus alicuius, niſi contracto matrimonio corã parocho, uel de licentia eius, uel ordinarij, coram altero presbytero, & duobus, uel tribus teſtibus, ſecundum ius nouum inductũ à prædicto Concilio, e & inter prædictũ Petrum, & Paulam non fuit contractum matrimoniũ ſaltem corã parocho, & teſtibus.

3 Nec ꝓdeſt Paulæ cap. illud ſolemne, [is qui fidem.] f ꝙ hẽt matrimoniũ p̃ſumi cõtractum inter ſpõſum, & ſpõſam de futuro, ſequuta copula carnali, q̃a ſublatũ eſt illud ꝑ præfatũ Cõcil. Trid. quod & nos nuper adnotauimus in noſtro Man. conf. g ubi diximus ceſſare hodie hmõi matrimonia p̃ſumpta.

4 Quare cum Petrus contrahendo de facto matrimonium cum altera, poſſit præfata ſponſalia diſſol- C uere, licet cũ grauiſſimo eodemq; mortifero peccato, etiam poſt motam litem, prudẽtiæ (vt mihi uidetur) fuerit, ut prædicta Paula, & mater eius prudentiſſima Hadriana, antequam illam moueant, rẽ hanc prouidè tractent, nulliſq; iniurijs, nec minis prædictum Petrum exaſperent, & ad iram prouocent, immo publicè dicant ſe ipſius nobilitati, & Chriſtianitati fidere, ſecreto autẽ quanta maxima poterunt inſtantia, querelis, lachrymis, & eiulatu plenè moueãt Illuſtriſſimum Cardinalem, & alios magnates, quo miſereantur earum, & nitãtur perſuadere prædicto Petro, ut in conſtantia, & fide ſuæ maximæ nobilitatis iurata perſeuerans præſtet promiſſa, quin & magnopere curent, ut Maieſtas Regia, quæ huiuſmodi D fraudibus maximè eſt inimica, ſcribat ei, & Illuſtriſſimo Cardinali, ne rem adeo fœdam in ſuo Regno cum filia tanti miniſtri ſui admittat. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. 1. ff. de pac. & l. 1. ff. de uerb. obligat. b l. 1. ff de ſponſal. c cap. ex literis, de ſponſal. d arg. l. præcipimus, C. de appell. e cap. 1. de reform. matrim, ſeſſio. 24. f de ſponſalib g cap. 25. num. 144.

SVMMARIVM.

Promittens ducere aliquam in vxorem, tenetur ducere, etiamſi talem promiſſionem fecerit abſque animo adimplendi. 1

E *Iuramentum, quacunque arte verborum concipiatur, debet adimpleri in eo ſenſu, quem cui iuratur intellexit.* 2

CONSILIVM XIX.

PRomiſit quis puellæ ducere eam in uxorem abſq; animo implendi, ſed potius decipiẽdi. Quæritur, an teneatur eam ducere, cum non haberet intentionem eam accipiendi.

1 Ad quæſtionis præfatæ deciſionem, & ad ea quę

reſpondentur à prædictis viris doctiſſimis, addo primo, quòd qui promittit mulieri, præſertim virgini, ducere illam vxorem, tenetur ad implendam promiſſionem, etiamſi abſque animo illam ducendi promiſerit. Tum quia omnis promiſſio rei notabilis licitæ deliberata obligat promittentem ad implendum promiſſum ſub pœna peccati mortiferi iure naturali, & canonico. a F

2 Tum quia quacunque arte verborum iuretur, ita iuramentum eſt implendum, vt is cui iuratur intelligit, b & nos diximus in noſtro Man.conf. c & in noſtro comment. ſuper cap. [humanæ aures.] d

ALLEGATIONES.

a cap.1.de pact.cap.iuramenti.22.quæſt.5. b cap.quæcunque.22.qu.5. c cap.16.num.18. d 22.q.5.à nu.6. & ſeq. G

SVMMARIVM.

1 *Conuerſationem, vſque ad tactum, & impudica oſcula deueniendo cum puella ſub fictione illam in vxorem ducendi habens, ob id non tenetur illam in vxorem ducere, etſi dotem damni illati compenſatiuam dando, ſatisfacit.*

2 *Reſtituere damnum qui tenetur puellæ læſæ, poteſt id ſecreto facere, ac etiam palam, adiecta tamen cauſa dationem honeſtante.*

3 *Dotem qui puellæ deceptæ tenetur præſtare, non cogitur antequam nubat fructus dotis perſoluere magis, quam ſi ex contractu teneretur.*

CONSILIVM XX. H

VIRGINEM quidam uir diu ſollicitauit, fingendo eam uelle uxorem ducere, & tantum ad tactus, & oſcula peruenit. Poſtea ad Deum conuerſus dubitat an teneatur illam ducere, ſeu ſaltem dotare, & quomodo ſalua eius fama, cum eam non cognouerit, dotem conſtituere valeat, & an dotem in manibus mercatoris teneatur conſtituere, ut lucretur intereſſe interim dum nubit.

1 Viſis, & perpenſis ſupraſcriptis reſponſis egregia pietate, & eruditione datis, reſpondeo primo, illa mihi videri iuridica, attento quòd D. conſulens I uolens decipere non peruenit ad habendum rem cum decepta, & quod offert iuſtam reſtitutionem damni, quod illa ex ſua conuerſatione paſſa eſt.

2 Secundò, quòd etſi aliquo reſpectu conueniat (ut primus D. conſultor tangit) ne nomen D. Conſulentis in reſtitutione exprimatur, alijs tamen videretur conuenientius, etſi non neceſſarium, vt exprimeretur ſe facere illam ob egregium, quam habet de virtute illius Chriſtianã opinionem conceptam, & quod videt eam non habere fortunas ſuæ virtuti reſpondentes. Et licet expediret (cum cumulatæ pietatis fuerit) vt D. Conſulens fiat presbyter in pœnitentiam præfatæ deceptionis, non tamen eſt neceſſariæ iuſtitiæ. K

3 Tertio, quòd licet prudens, & vtile conſilium ſit, quod præfatus D. ſecundus conſultor addit, nempe quod pecunia reſtituenda reponatur in manibus alicuius, vt inde aliquid lucri eueniat præfatæ puellæ, iuxta capitul. [per veſtras,] a non tamen videtur neceſſarium, modo D. Conſulens tradat illa, quę ob damnum illatum reſtituturus eſt ei, & eo modo, quo reſtituendo, ac ſi deberet ex contractu, ſatisfaceret.

ALLEGATIO.

a de donat. inter uir. & uxor.

De deſponſatione impuberum.

SVMMARIVM.

Pubes, qui cum impubere contraxit ſponſalia, non poteſt cum alia, etiam impubere, antequam fiat pubes, conſentiente, ſine peccato contrahere matrimonium, & contrahendo punitur, licet teneat matrimonium. 1

CONSILIVM I.

VIr vigeſimum annum agens contraxit ſponſalia de futuro cum agente decẽ. Quæritur quid agendum.

1 Reſpondetur primo valere ſponſalia, & non poſſe puberem diſcedere à puella etiam de conſenſu eius, donec pubeſcat, & peruenerit ad duodecimum annum.

Secundo, quòd expectare debet, donec illa pubeſcat, & ſi tunc noluerit ipſa contrahere cum ipſo, poteſt vterque reſilire à præfatis ſponſalibus, ſi autem ipſa voluerit contrahere cum illo, tenetur ipſe ad contrahendum cum illa.

Tertio, quòd ſi vir contrahat cum alia matrimonium per verba de præſenti, etiam de conſenſu ſponſæ, antequam illa perueniat ad pubertatem, vel poſtquam peruenerit ad pubertatem ſine conſenſu eius, peccabit grauiſſimè, quamuis matrimonium aliàs legitimè contractum valeret, ſed deberet ipſe puniri ſecundum communem opinionem DD. a quam ſequitur etiam Couarruuias. b

ALLEGATIONES.

a in cap. de illis.1. de deſponſatione impub. b in epitome ſuper 4.pr.par.cap.5.§.1.&c.

SVMMARIVM.

Matrimonium per verba de præſenti inter impuberes contractum, matrimonium quidem non eſt, nec adueniente ætate efficitur, ſed talia ſponſalia, quæ plus obligant, quàm ſponſalia contracta per verba de futuro, vnde tales tenentur, & ſi nondum cum alijs de præſenti contraxerunt, qui renuit, vt contrahat poteſt cogi. 1

Coactio, qua iudex cogit ſponſum ad contrahendum cum ſponſa, non eſt iniuſta, immo ei ſine peccato, niſi adſit cauſa, non poteſt reſiſti. 2

CONSILIVM II.

N & M. impuberes per verba de præſenti contraxerunt inter ſe matrimonium, à quo M. vellet reſilire, & cum alio contrahere. Quæritur an liceat.

1 Reſpondetur primò, certum eſſe non contrahi matrimonium inter impuberes, nec inter puberem, & impuberem, etiam ſi ſe deſponſent per verba de præſenti, ſed tantum iuris fictione cenſentur ſponſalia de futuro, a niſi ſint pubertati proximi, & malitia, uel potentia ſuppleat ætatem.

2 Secundo, certum eſſe quoque talia ſponſalia non tranſire in matrimonium per ſolam ætatem ſuperuenientem, ut ibidem habetur, & ita, ſi alter non uult eſſe coniux alterius, non poteſt cogi ad illud.

Tertiò, quòd mea ſententia vtraque pars obligatᷣ cõtrahere cũ altera in foro cõſciẽtiæ, niſi aliqua iuſta

de

ALLEGATIO.

a cap. 1. §. idem quoque. de deſponſ. impub. lib. 6.

de cauſa excuſetur, quoniam matrimonium illud eſt potentius,quàm ſponſalia de futuro, ſecundum omnes, & ſola ſponſalia de futuro obligant in conſcientia ad contrahendum, ergo & illud matrimonium. argum.reg.[cui licet quod eſt plus,licet vtique quod eſt minus.] a Quod autem ſupra dixi non poſſe cogi ad illud,in hunc ſenſum dixi,videlicet,quod ſi ipſe contraxerit cum alia,erit validum matrimonium, & erit inſeparabilis ab illa, ſed antequam cum alia contrahat, poterit compelli ad contrahendum cum illa, tanquam ſponſus eius, qui uirtualiter contraxit ſponſalia cum illa priore, nec ſe poterit defendere iuſtè ſine peccato ab huiuſmodi coactione, quam conſcientia in foro interiori,& iudex in exteriori facere poterit.Salua,&c.

ALLEGATIO.

a de regulis iuris,libro 6.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui ſeruata forma Concilij contraxere ante iuſtam ætatem,de licentia ordinarij iterum, omiſſis ſolemnitatibus, coram parocho, vel debita etiam ad hoc præcedente licentia coram alio ſacerdote, & duobus teſtibus ſecretè,cum impedimentum ſit occultum, contrahant.*

CONSILIVM III.

ROGATVS quid facere debeant duo coniuges, qui pridem poſt Concilium contraxerunt matrimonium, & ſuſcepe runt filios, & nunc reſciuerunt uxorem non habuiſſe tempore contractus duodecim annos, quamuis maritus haberet pluſquam quatuordecim.

1 Reſpondeo,quòd latiſſima ſuper hoc diſputatio haberi poteſt,tangendo ea, quæ nuper allegauimus coram Sanctiſſim.Domin.Noſt. ſuper diſpenſatione ad contrahendum matrimonium inter duos Illuſtriſſimos impuberes. a

Sed omiſſis illis, videtur reſpondendum, debere prefatos,de quibus queritur,dicere ordinario, quod ipſi ex cauſa quadam, quam non oportet ei notam facere, habent ſcrupulum, qui iam ceſſauit,de ualore matrimonij ſui contracti coram parocho ante tot annos, & quod ad deponendum illum uellent denuo contrahere, & quod ſupplicant ei, vt det eis licentiam id faciendi coram ſuo parocho, uel alio ſacerdote,de ſua licentia,non præmiſſis denunciationibus per Concil. Tridentin. requiſitis, attento quod iam antea cum illis contraxerunt, & poſt illam licentiam habitam,adeant ſuum parochum,vel alium ſacerdotem, cui det licentiam ipſe, uel ordinarius ad aſſiſtendum matrimonio contrahendo, & vocatis duobus,vel tribus teſtibus amicis ſuis, qui rem teneant ſecretam, contrahant in nomine Domini,qui nos omnes ſaluet.Amen.

Aduerte hic præſentiam parochi, ac teſtium requiri ad cautelam, ne detecto impedimento matrimonium validum negetur, nam in conſcientia poſſunt inter ſe ſine parocho, & teſtibus valide contrahere. Vide ſupra de ſponſalib. conſil. 14. in fin. & clarius in Manual.Confeſſar.capitul.vigeſimoſecundo,numero ſeptuageſimo.

ALLEGATIO.

a uide conſil. ſequens.

A

SVMMARIVM.

Coniugio regulariter ineptus eſt, qui debitum reddere nequit,numer.18. 1

Leges determinantes ætatem ad matrimonium,videntur, ſed non ſunt naturales,num.13.14.& 18. 2

Obligari quis ad impoſſibile nulla lege,nec priuilegio poteſt. 3

Matrimonij de eſſentia videtur eſſe actualis potentia coeundi tempore contractus,ſed non eſt, num.14.& 19. 4

Pueros ante certam ætatem voto ſolemni non obligari facit ius humanum. 5

Papa conſenſum ad matrimonium requiſitum ſupplere nequit, nec diſcretionem, nec potentiam iure naturali ad matrimonium neceſſaria,num.20. 6

B

Papæ omnis lex humana ſubijcitur. 7

Lege humana multa iuris diuini indeterminata determinantur,ita vt licet ipſum indeterminatum ſit iuris naturalis indiſpenſabile, ipſum tamen determinatum ſit iuris humani diſpenſabile,& num.12. 8

Aetatis ad matrimonium determinatio iuris humani,ſuper quo Papa diſpenſat.12.& 13. 9

Matrimonium ante pubertatem ex aliqua vrgentiſſima neceſſitate contrahi poteſt. 10

Pubertatis proximum, maſculus inquam poſt decimum annum cum dimidio,& mulier poſt nonum cum dimidio,contrahendo, ſaltem naturaliter obligatur. 11

C

Ius naturæ ad matrimonium contrahendum prudentiam requirit, ſed humanum, reſpiciendo id quod ſolet communiter accidere,determinat quando illa eueniat. 12

Coeundi potentiam ineſſe multis ante tempus à iure præfixum. 13

Impotentia non omnis ad coeundum, etiam perpetua eſt, contra matrimonij eſſentiam. 15

Senex ad coeundum impotens poteſt matrimonium contrahere,& num.18. 15

Papa etſi legem diuinam nec tollere, nec limitare, nec in ea diſpenſare propriè poſſit, attamen ex ratione deſumpta ex alia lege diuina poteſt declarare, eam non procedere in tali,& tali caſu. 16

Voti, & iuramenti iure naturæ reddendi obligationem remittit Papa,faciendo de voto, & iuramento non votum,& non iuramentum. 17

D

Vota ne fiant, vel iuramenta, poteſt ex cauſa Pontifex efficere. 17

Corporum traditio neceſſaria eſt ad verum matrimoniũ, etiamſi in tradente non adſit potentia copulæ. 19

Traditio corporum neceſſaria ad matrimonium poteſt fieri ſine actu carnali. 19

CONSILIVM IIII.

TRactatum eſt diu in Hiſpania de mandato Regiæ Maieſtatis Catholicæ per multos proceres,& tandem auctoritate eiuſdem cõcluſum,vt ad vtilitatem priuatam, & publicam, contrahantur duo matrimonia, alterum inter Illuſtriſs. Don Ioannem Ludouicũ de la Cerda Ducem Medinæ cœli,& Marchionẽ,ac Comitẽ aliorum dominiorũ, & D.Ioannã del'Alama Ducẽ Alburquerſem,relictam quondam Don Gabrielis Illuſtriſs.Excell.q.Ducis Alburquerquenſis,q ante paucos annos fuit Ducatus Mediolani Gubernator, eandeq; multorũ dominiorũ dominã, alterum inter Illuſtriſs.& Excell.Don Ioannem de la Cerda, Marchionem de Collogudo, filium, & ſucceſſorem prædicti Ducis Medinæ cœli,& D.Annam del Alama,& de la Cueua,filiã prædictæ Ducis

E

Alburquerquenſis, impuberes, quidem, ſed præter F communem aleam animorum, & corporum viribus à Deo, & natura dotatos. Concluſum inquam eſt, dummodo intra ſex menſes, quorum iam tres ſunt elapſi, S.D.N. dignetur diſpenſare, vt prædictus Don Ioannes Marchio de Cogolludo ætatis duodecim annorũ poſſit contrahere matrimonium cum prędicta D. Anna decē annorũ, & nō aliter, nec alias, quia viſum fuit viris erudititſſimis, nulla pœna, nec arrha, nec fideiuſſione fieri poſſe certam, & ſecuram prædictam Ducem Dñam Ioannam de matrimonio futuro inter p̄dictam Dñam Annam filiam ſuam, & prędictum D. Ioannem de la Cerda filium prædicti Ducis Medinæ cęli, niſi mediante prædicta diſpenſatione. Et quia ſunt, qui ſubdubitent, an S.D.N. id facere poſſit, petitur informatio iuris, quo palam oſtendatur ſuam G Sanctitatem id facere poſſe.

1 Reſponſurus ad hanc quæſtionem, à nemine, quod ſciam, tactam, primum opem diuinam ſubmiſſiſſimo animo imploro, deinde humiliter ſupplico S.D.N. vt dignetur ſublimitatem animi ſui demittere ad hæc humilia, quæ humiliter ſuæ cenſuræ ſublimi, eidēque profundo iuris tam naturalis, & diuini, quàm hmani callo munitæ ſubijcimus. Et quidem pro parte negante, quod non poſſit, facit primo capit. [quod ſedem. a vbi puer, qui non poteſt reddere debitum, non eſt aptus coniugio, & videtur loqui de aptitudine requiſita iure naturali diuino, nam per illum tex. tenet Scotus, b quod impotētia ad carnalem H actum omni iure impedit matrimonium, & poſtea in ſolutione 2. argumenti tenet, quod ſenex omnino impotens ad actum matrimonialem uulla ratione poteſt matrimonium contrahere. At prædicti Illuſtr. Dñi ambo ſunt impuberes, quia puella non impleuit duodecimum annũ, neque attigit, & puer nondum impleuit decimumquartum, neque attigit illũ, & ita præſumuntur impotentes ad actum carnalem, & conſequenter omni iure eſſe inepti coniugio, cui conſequens eſt, Papam non poſſe eos aptos facere.

2 Secundo, quòd lex tam Canonica, quam Cæſarea, quæ ſtatuit, ne fœmina ante duodecimum annũ completum, nec maſculus ante quartũdecimum annum complum poſſit contrahere matrimonium, c I videtur eſſe potius lex naturalis diuina, quam humana, cum ubique gentium ſeruetur, d & Papa licet poſſit ſupplere omnem defectum prouenientem ex lege humana, e non poteſt tamen ſupplere defectum prouenientem ex lege naturali, & diuina, quia ſecũdum Vrbanum vſque ad ſanguinem tenetur eã ſeruare, f ergo non poteſt ſupplere p̄dictũ defectũ.

3 Tertio, quod nulla lege, neque Papæ priuilegio, vel diſpēſatione fieri poteſt, quod quis obligetur ad impoſſibile, g nam neque Deus, ſecundum S. Hieronymum receptum ab omnibus, obligat quem ad impoſſibile, at impoſſibile uidetur prædictos dominos impuberes debitum coniugale reddere poſſe, ut præcitatæ leges ſignificant, ergo non poſſunt Papæ K priuilegio obligari ad reddendum illud.

4 Quarto, quod ad ſubſtantiã matrimonij requiritur, vt contracturus illud, tempore contractus habeat potentiã coeundi, vt præ cæteris tradit Scotus, h illa ratione, quę videtur firma, quod de ſubſtãtia matrimonij eſt datio poteſtatis ſui corporis pro parte, quã dat ſibi alter, & qui illã nō habet, nō poteſt eã dare, iuxta illud, [Nemo dat, quod nō habet.] i Cũ ergo p̄fati Illuſtriſs. impuberes nō poſſint dare p̄tãtem ſuorũ corporũ, quã nō habēt, cōſequens videtur, per nullã diſpenſationē poſſe illos contrahere matrimoniũ.

5 Quinto, quod prędicti dñi impuberes non poſſunt ſe obligare ad contrahendum matrimonium ſpirituale cum Deo per votum ſolemne, ſecundum omniũ ſententiam, ex defectu ſufficientis diſcretionis, & prudentiæ, ergo nec ad perpetuam ſeruitutem matrimonialem, cum iudicium ſufficiens ad obligandum diabolo, vel homini, ſufficiat ad obligandum Deo, iuxt. gloſſam ſolemnem, & receptam. K

6 Sexto denique, quod Papa non poteſt ſupplere conſenſum neceſſarium ad matrimoniũ, vt tenet Io. Andr. quem ſequitur Panor. l quē ſequuntur alij illa firmiſſima ratione, quod licet Papa poſſit ſupplere defectus iuris humani, iux. c. 1. & ei adnotata, m nō poteſt tamen ſupplere defectus naturales, vt Speculator receptus ab alijs tenet, n pro quo aptus textus in clem. [paſtoralis.] o per quem Cardinalis etiam receptus p adnotauit Papam nō poſſe ſupplere defectum creationis, quia iuris naturalis eſt. At præfati domini impuberes non videntur habere tam liberũ, tam diſcretum, & prudentem conſenſum, quàm neceſſarius videtur iure naturali ad tantum ſacramentum, & iugum maritale perpetuo duraturum, argum. textus, & gloſſæ ſingulis in cap. [notificaſti.] q ergo Papa non poteſt illum ſupplere.

7 His tamen non obſtantibus, contrarium proculdubio eſt dicendũ. Primo quidem, quod Papa eſt ſummus, & vnicus ſummi Chriſti Dei, & hominis Vicarius de quo eſt illud Ioannis Anglici citatũ per gloſſam. r [Papa ſtupor mundi, qui maxime rerũ. Nec Deus eſt, nec homo, quaſi neuter, & inter vtrunque, cui omnis lex humana ſubijcit, ſ ſaltē quo ad hoc, vt pio loco, & tempore iuſte poſſit eam relaxare, vt dixit D. Tho. receptus ab omnibus. t & probatur irrefragabiliter per l. [princeps. u & c. [propoſuit.] x & per tradita ab Innoc. y & per alios alibi ſæpe.

8 Secundo, quod licet aliqua generalia indeterminata ſint iuris naturalis, vel diuini, determinatio tñ eorũ quo ad quantitatē, tp̄s, uel locũ facta à legiſlatore homine, cōſtituit ius humanũ, ita quod ipſa determinata, puta tēpus locus, ſint iura humana, & nō naturalia, nec diuina. Verbi gratia, ius naturale diuinũ eſt, ut delicta puniantur. z At determinatio, quod illa uel illa pęna, tãta, uel tanta, tp̄e uel loco illo, uel illo puniantur, ius humanũ eſt ſecũdũ oēs, & licet nō poſſit legiſlator homo ſtatuere, ne crimina puniãtur, pōt tñ diſpenſare, ne illa pęna, illo uel illo tp̄e & loco puniantur. Pręceptum itē, ut cōfiteamur ſaltē ſemel oīa peccata mortifera, diuinũ eſt, latũ à Redēptore oium Chriſto Dño Deo noſtro, ut declarauit ſacroſanctum Conc. Trid. a determinatio aũt, ut confiteamur illa ſemel in anno, b humana eſt, & licet Papa nō poſſit diſpēſare, ut nō teneamur cōfiteri mortifera ſaltē ſemel

mel

ALLEGATIONES.

a de frig. & malef. b in 4. lib. ſentent. diſtin. 34. quæſtio. 1. c l. 4. ff. de ritu nupt. & l. ſancimus, C. de nupt. & cap. puberes, & cap. de illis, & cap. fin. de deſponſ. impub. d arg. cap. ius gentium, & cap. ius naturale, 1. diſtin. e cap. cuncta per mundum 9. q. 3. f cap. ſunt quidam, 25. q. 1. g l. impoſſibilium, ff. de reg. iur. & cap. nemo ad impoſſibile, eod. tit. lib. 6. h lib. 4. ſent. diſt. 34. q. 1. i cap. quod autem, de iure patro. l. ſi uniuerſæ, C. de leg. k in ſum. 20. q. 1. & in cap. mulier. 32. q 2. l in cap. per uenerabilem, num 21. qui fil. ſint legit. m de tranſact. n tit. de legat. § nunc oſtendendum, uer. 18. o §. cæterum, de re iud. p ibid. q 33. q. 5. r in proem. Clem. ſ cap. cuncta per mundũ, 9. q. 3. cap. innotuit, de elect. t 1. 2. q. 96. à 5. ad 2. u ff. de legi. x de conceſſ. præbend. y in d. cap. innotuit. z l. ita uulneratus, ff. ad leg. Aquil. & cap. ut famæ, de ſent. excom. a ſeſſio. 14. cap. 6. b cap. omnis, de pœnit. & remiſſio.

mel in uita, poteſt tamen ex cauſa iuſta diſpẽſare, ut non teneamur confiteri mortifera ſemel in anno, uel in Quadrageſima ſecundũ mentẽ oium, a quidqd Panor. b inuoluat. Ita ẽt licet præceptum de ieiunando ſit præceptum iuris naturæ indigenti eo ad ſalutẽ, ut tradit D. Tho. c determinatio verò, quod illo, vel illo tempore ieiunemus, eſt præceptum humanum, & licet Papa nõ poſſit diſpenſare ſuper lege illa naturali de ieiunando, poteſt tamen diſpenſare, & quotidie diſpenſat ex cauſa ſuper ieiunio illius, vel illius diei. Inſuper, licet præceptum de ceſſando aliquo tempore ab opere ſeruili, vt vacemus Deo, & diuinis, ac ſpiritualibus, ſit præceptum naturale, & lex naturalis, præceptum tñ determinans, ut illo, uel illo tempore feriemur ab opere ſeruili, & Deo uacemus, atque rebus diuinis, præceptum eſt humanum, & lex humana, ut colligitur ex D. Thom. etiam recepto, d unde infertur omnia feſta Chriſtianorum, etiam dies Dominicos, eſſe præcepta, & iura humana, ut poſt multos alios nos quoq; intulimus in Manua. Confeſ. e & ultra omnes irrefragabiliter probat Thomas Vualdenſis. f

9 Sic igitur, licet iure naturali ætas aliquorum annorum requiratur ad matrimonium contrahendum; determinatio tamen eius, quod requiratur in maſculo ætas quatuordecim annorum completorum, & in fœmina duodecim, ius eſt humanum, & lex humana eſt, & ita licet Papa non poſſit diſpenſare, quod nullorum annorum ætas requiratur ad contrahendum matrimonium, poteſt tamen diſpenſare ex cauſa, quod non requiratur ætas quatuordecim annorum in maſculo, & duodecim in fœmina.

10 Tertio, quod eſt caſus in capit. 2. g quatenus hẽt expſſe, matrimoniũ poſſe cõtrahi ante pubertatem pro aliqua urgentiſſima neceſſitate, puta bono pacis. Et ne quis dicat cap. iſtud loqui de ſponſalibus tm̃, conſideret gloſſam, & ante illã Inno. intelligere illum textum de coniunctione tam matrimonij, quã ſponſalium, & quod Panor. h probat irrefragabilibus argumentis potius intelligendum eſſe de matrimonio, quàm de ſponſalibus.

11 Quarto, quod pupillus ꝓximus pubertati, qualis eſt fœmina poſt nonum annum dimidiatum, & maſculus poſt decimum dimidiatum, contrahere poteſt, & contrahendo obligari ſaltem naturaliter, iux. l. 1. i & per alia, quæ citat Dec. K immo, & tunc negotium rectè gerit tutore auctore, ubi eius auctoritas eſt neceſſaria, iux. §. pupillus, cum ei concordantibus. l At matrimonium eſt contractus. ergo auctore Papa, cuius auctoritas tantum, immo plus poteſt in ſpiritualibus, quã tutoris in temporalibus, m poterit contrahere matrimonium.

12 Quinto, quod licet iure naturali ad contrahendum matrimonium requiratur diſcretio, prudentia, & iudicium, ius tamẽ quod determinat tale iudiciũ euenire maſculo in 14. anno, & fœminæ in 12. nõ eſt ius naturale, ſed humanum determinatũ arbitrio legum latorũ, qui reſpiciunt id, quod cõiter accidit, ut ait Celſus, n & ita, qñ contingit diſcretio, & prudentia alicui ante tempus determinatum, ſanctè poteſt legiſlator, habita de ea re iuſta informatione, permittere, ut illud ante determinatum tempus fiat. At per iuſtam informationem conſtat prædictos Illuſtriſſi. dominos impuberes habere, præter communem ſuorum æqualium, aliam prudentiam, diſcretionem, & iudicium ſufficiens ad cognoſcendum, & iudicandum magnitudinem ſacramenti matrimonij, & iugum maritale perpetuum, ut in facto pro-

A ponitur, ergo iuſte poteſt S. D. N. permittere inter illos matrimonij contractum.

13 Sexto, ꝙ licet coeundi potentia non ſoleat euenire, ut plurimum ante prædictas ætates, tñ frequenter euenit ante illas, illis maxime, ꝗ nati in murice, & auro, & nutriti, ut ille ait inter ſuperbas opes, & delitias, uires maiores, maiuſq; robur corporeũ ſibi quęrunt. Vnde Greg. lib. Dialogorũ 4. relatus à gloſſa, o in ſumma refert quendam puerum ætatis nouem annorũ nutricẽ ſuã feciſſe pręgnantẽ, & D. Hierony. narrat in Epiſtola ad Vitalem presbyterum, ſe audiſſe, quendã puerum decem annorum grauidam feciſſe ſuam nutricẽ, Salomonemq; in decimo anno genuiſſe Roboan, & Achaz in anno ętatis undecimo

B Ezechiam, & ſunt uiri magna fide digni, qui aſſerũt quandam puellam decem annorum ante paucos annos peperiſſe in regno Neapolitano. Cum ergo prędicti domini impuberes ſint in murice, & auro nati, & in delitijs nutriti, ſitq; iam puer duodecim annorũ, ac puella decẽ, facile põt per iuſtam informationem, & corporis ſtaturã ſuaderi, eos habere potentiã coeundi, qua probabiliter credita, nulla eſt difficultas diſpenſationi locum eſſe ceſſante præcipua cauſa, ob quam facultas contrahendi matrimonij in illas ætates differtur. argum. capitul. [cum ceſſante.] p & l. [adigere.] q

14 Septimo quòd potentia actualis coeundi non eſt de ſubſtantia matrimonij, ſecundum ſola iura naturalia diuina. Tum quia pueri quattuordecim an-

C norum poſſunt contrãhere matrimonium, licet non euenerit potentia coeundi ſecundum receptam ſententiam, quæ probatur, eo quod nullatenus debent tales propter frigiditatem ſeparari. Tum quia impedimentum qđ proceſſu temporis tolli poteſt naturaliter, per artem, non eſt contra ſubſtantiam matrimonij, ſecundum D. Tho. receptum, r & probatur in capit. [fraternitatis.] & fere toto tit. de frig. & malef. Tum quia nullum impedimentum naturale, qđ non eſt perpetuum, eſt contra eſſentiam, & ſubſtantiã matrimonij, etiam ſecundum legem humanam canonicam, vt eſt in d. cap. [fraternitatis,] in quo ipſe Innocentius III. definiuit, impedimentum perpetuum eẽ illud, qđ non poteſt tolli per naturam, vel medicinã

D abſque periculo uitæ probabili. At impotentia prædictorum dominorum ad actum carnalem (ſi qua talis eſſet) tolli poteſt, & uita comite tollitur proceſſu temporis, ergo eorum petitio non ſolum non continet, vt S. D. N. diſpenſet contra id quod de iure naturali eſt contra ſubſtantiam matrimonij, ſed neque id quod de iure humano eſt contra ſubſtantiam eius, ſed ſolum, vt relaxet ius humanum, quo vetitum eſt fieri matrimonium ante illas ætates.

15 Octauo, quod non omnis impotentia ad actum carnalem, etiam perpetua, eſt contra ſubſtãtiam matrimonij, etiam ſecũdum legem humanam, ſenex. n. quamlibet impotens, & quamlibet ſenio grauatus, poteſt contrahere matrimoniũ, quod tota ſeruat Ec-

E cleſia, vt ait Scotus vbi ſupra, ꝑ rationem, quã reddit D. Th. ſ Mulier etiam ſciens uirum eſſe aliqua impotentia

ALLEGATIONES.

a in 4. ſent. diſt. 17. & cõ. in cap. omnis. b ibidem. c 2. 2. q. 147. artic. 3. d 2. 2. q. 122 artic. 4. & 6. e cap. 13. num. 1. f in lib. 1. de ſacramentali. cap. 14. g de deſponſ. impuber. h ibidem. i ff. de actio. & oblig. K in l. pupillus, l. in negotijs, ff. de regul. iur. l Inſtit. de inutilib. ſtipulat. m arg. cap. ulti. de iudic. lib. 6. n in l. 4. & 5. ff. de legi. o 1. q. 1. p de appellat. q §. quamuis, ff. de iure patron. r in prædict. diſtinct. 34. art. 2. in corp. q. ſ ubi ſupra in reſpon. ad 4.

impotentia perpetua factum impotentem ad actum carnalem, & hoc non obſtante contrahit cum eo, tenet matrimonium per rationem, quam reddit Sanct. Tho. a Ergo defectus potentiæ ad actum carnalem ratione talis ætatis non eſt contrarius, iure naturali ſolo inſpecto, ſubſtantiæ matrimonij, quia illa creſcẽte tolli poteſt, & paſſim tollitur, quamuis iure humano ob illam reddatur quis inhabilis ad contrahendum, & conſequenter Sanctiſſim. D. N. iuſta de cauſa iuſtè illum tollere poteſt.

16 Nono denique, ad redundãtiam, licet nõ ad neceſſitatem, facit, quod quamuis Põtifex Maximus nõ poſſit tollere, neque limitare legem Dei naturalem, vel diuinam, & conſequenter nec diſpenſare ſuper ea, accepto verbo diſpenſationis propriè, & ſtrictè, ſecundum eos, qui verius, & exactius videntur nobis loqui eo, quod inferior non poteſt tollere, nec limitare leges ſuperioris, nec conſequenter legiſlator humanus legem Dei legiſlatoris ſupremi, b poteſt tamẽ eam interpretari, & declarare, vt non debeat ſeruari, quando ratio deſumpta ex alia lege ipſiuſmet Dei naturali diuina id ſuadet, vt in clem. I. c declarat illam legem naturalem Decalogi, quæ damnat homicidam, non comprehendere occidentem ad defenſionem ſui, omnino neceſſariam, & in c. I. d declarat legem Decalogi de ſeruando iuramento non obligare iurantem ſeruare ſtatuta Eccleſiæ quoad illicita. Poteſt etiam per viã epicheiæ, ſiue epiciię, ſiue æquitatis, de qua Philoſophus, e & S. Tho. f efficere, quod aliquod factum hominis, quod ſuapte natura includitur ſub verbis legis naturæ, vel diuinæ, propter aliquam cauſam non includatur ſub ea. Verbi gratia, lex naturæ, & diuina præcipit, vt inferior obediat ſuperiori, iuxt. l. [vt patriæ parentibuſque obediamus.] g At Pontifex Maximus poteſt efficere iuſta de cauſa, non quidem vt inferior non obediat ſuperiori, ſed vt is, qui eſt inferior non alicuius, deſinat eſſe ſubditus illius per ſuam iuſtam exemptionem, & conſequenter ne teneatur parere illi, qui iam non eſt ſuus ſuperior.

17 Poteſt etiam facere, quod votum, & iuramentũ, quæ per legem naturalem ſunt reddenda, & implenda, h iuſta de cauſa deſinãt eſſe vota, & iuramẽta, i & cõſequẽter licet, nõ poſſit efficere, quod vota, & iuramẽta licita nõ debeãt adimpleri, quia id eſſet tollere, vel limitare legem naturalem, vel diuinam, poteſt tamen efficere iuſta de cauſa, quod non ſint vota, nec iuramẽta, quod poſt alios declarat Sotus, K & ante illum profundius Caiet. ad aliud propoſitũ, l & alio ſtylo Didacus à Couarruuia, m fęliciter dilatando ſeminaria, quæ à nobis olim Salmanticæ ſuſceperat. Et noſtro propoſito nõ eſt neceſſarium, quod S. D. N. tollat, uel limitet legem præfinientem certam ætatẽ ad contrahendum matrimonium, quamuis id procul dubio facere poſſit, quia eſt lex humana per prædicta, ſed ſatis eſt, quod ſua Sanctitas declaret, quod illa lex, quæ lata fuit habito reſpectu ad communiter accidentia, ſecundum quæ non habetur iuſta prudentia, & potentia ad contrahendum matrimonium ante illas ætates, non habeat locum in præfatis excellentiſſimis impuberibus, quibus per iuſtam informationem conſtat ineſſe illas.

18 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpõdetur primo, quod cap. [quod ſedem.] in eo allegatũ, & alia iura, quæ habent puerum, qui nõ poteſt reddere debitum, non eſſe aptum matrimonio, intelligenda ſunt primo de aptitudine regulari communi præſumpta, & ideo non habere locum in caſu propoſito,

F cum præfati domini habeant aptitudinem veram, & particularem maiorem, quam ſit communis, & præſumpta, vt prædictum eſt.

Secundo, quod id quod videtur dicere Scotus in argum. citatus, ſcilicet, ſenem omnino impotentem non poſſe contrahere matrimonium, non eſt verum, quia, vt & ipſemet ait in propoſitione argumenti, contrarium ſeruat Eccleſia, & tenet D. Thom. receptus, n & Michael Medina, o negat Scotum id aſſerere, quod ſatis ex eo colligitur.

Ad ſecundum reſpondeo, quod licet leges ſuper ætate ad contrahendum matrimonium latæ eſſent iuris gentium, non ſequeretur ex eo, quod eſſent leges naturales, quia aliud eſt ius gentium, & aliud ius naturale, per rubricam de iur. nat. gent. & ciuili. & definitiones G illorum poſitas ibi, & in cap. ius natur. & ca. ius gentium. p & à diuerſis non ſit illatio. q

19 Ad tertium reſpõdeo primo, negando eſſe impoſſibile præfatis dominis impuberibus reddere ſibi mutuo id, quod debetur virtute matrimonij. Tũ quia virtute illius ſolum tenẽtur dare poteſtatem ſuorum corporum, quę dari poteſt ſine actu carnali, vt cõtigit Virgini Matri, & ſponſo eius Ioſepho, inter quos fuit verum matrimonium ſecundum receptam ſententiã, per c. [B. Maria.] r & alia multa. Tum quia ſenex omnino impotens poteſt contrahere matrimonium, vt ſupra probatum eſt. Tum quia etiam potens nõ tenetur reddere debitum coniugale, quia poſſunt deliberare prius de intranda religione. ſ Tum quia H maior 14. annis, cui nondum venit potentia coeundi, ſatisfacit reddendo poſtea, cum venit, & vt probatum eſt in arg. 7. pro parte noſtra facto, præfati DD. impuberes poſſunt hæc omnia facere, etiam ſi non eſſet eis potentia coeundi. Secundo reſpondetur negando, quod non ineſt eis potentia coeundi, quia per iuſtam informationem probabiliter creditur eos illam habere. Tertio, quod non eſt neceſſarium ad ſubſtantiam, & eſſentiam matrimonij, quod inſit eis actu potentia coeundi, quod conſtat ex eo, quod ſenex, & infirmi poſſunt contrahere, & ex alijs, vt ſupra probatum eſt.

Ad quartum reſpondeo primo negando, quod ſit de ſubſtantia matrimonij, vt potentia coeundi inſit I actu tempore contractus per ſupradicta, quicquid ſentiat Scotus. Secundo negando, quod non inſit illa præfatis dominis impuberibus, cum per iuſtam informationem contrarium probari poſſit.

20 Ad quintum reſpondetur cõcedendo, quod pręfati domini non poſſunt ſolenniter vouere religionẽ ante præfatas ætates, imò nec poſt illas ante decimũ ſextum annum completum poſt Concil. Trid. negando tamen, quod id eueniat per legem naturalem, uel diuinam, ſecundum quas uotum obligat omnes doli capaces, & potentes mortiferè peccare, quia, vt ſupra dictum eſt, quæ diſcretio ſufficit ad obligandũ diabolo, ſufficit etiam ad obligandum Deo. Et ita concedimus, quod etiam prædicti domini nõ poſſunt

K obligari

ALLEGATIONES.

a vbi ſupra in corp. q. b Arg. cap. inferior 21. diſt. Clem. ne Romani de elect. c de hom. d de iureiur. lib 6. e 5. Eth. f 2.2. q. 120. artic. I. g ff. de iuſt. & iu. & cap. 2. de maior. & obed. h cap. magnæ, de voto. & cap. ſi vero, de iureiur. i cap. I. & cap. debitores, de iureiur. cap. I. & cap. literaturam, de voto. k lib. 7. q. 4. art. I. de iuſtit. & iur. l I. 2. q. 120. art. 8. m in epit. 6 2. part. cap. §. 8. n in loco citato in arg. 8. pro noſtra parte adducto. o in libr. 5. de ſac. hom. conti. cap. 74. p I. diſt. q l. Papini. ff. de minoribus. r 27. q. 2. ſ cap. commiſſum. de ſponſ.

obligari ad prædicta ante prædictas ætates, ſed negamus id ſtatutum eſſe per legem naturalem, vel diuinam, ſed tantum per humanam, quam S.D.N. iuſte poteſt ex cauſa relaxare.

Ad vltimum reſpondetur concedendo non poſſe Papam ſupplere conſenſum, qui lege naturali requiritur ad matrimonium, nec conſequenter diſcretionem, & prudentiam ad illud lege naturali neceſſariam, nec illud prædicti domini petunt, negando tamen quod illis deſit, & prudentia, & diſcretio iuſta ad conſentiendum in illud, vt per informationem allatam conſtat, & largius conſtabit per faciendam, ſi placuerit S.D.N. quem vti Eccleſiæ paſtorem incomparabilem, & huic ſæculo accommodatiſſimum, & neceſſariũ D. Ieſus, cuius eſt ſummus Vicarius, pro ſua in populum Chriſtianũ miſericordia, quàm diutiſſimè ſeruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Impuberibus quibuſdam, vt matrimonium de præſenti contrahere poſſent, conceſſiſſe dicitur Pius V.*

2 *Impuberes non habere conſenſum ſufficiens ad matrimonium de præſenti contrahendum, etſi inſinuare videatur cap. 2. de deſponſ. impub. verius tamen eſt id ſolum verificari in infantibus, & alijs doli non capacibus, nu. 3. nam in alijs poteſt inueniri. nu. 4. & 6.*

3 *Decretalium deciſarum initia antiqua etſi ad opportunitatem facilioris citationis ponantur ex eis, tamen poteſt deſumi aliqua præſumptio mentis ſtatuentis.*

5 *Tolerare, verbum eſt generale ad tolerantiam bonam, & approbatiuam, & ad illam qua actus non approbatur, ſed relinquitur impunitus, & in vtroque ſignificatu ſæpe in canonibus reperitur.*

CONSILIVM V.

1 Beatiſſime Pater, interrogatus heri à S.V. an viderim aliam diſpenſationem antehac à Sacroſancta Sede Apoſtolica datã aliquibus impuberibus ad contrahendum matrimoniũ, reſpondi me non vidiſſe, ſed poſtea ſub noctem didici, quod fœl. rec. Pius V. cuius acta S.V. præter fere omnium ſucceſſorum morem, raro, & mirabili exemplo libenter ſolet imitari in ijs quæ iure ſuſtineri poſſunt, & in alijs ad viam iuris redigere, diſpenſauit per ſuum legatum, & Commiſſarium Roſanam in Hiſpania in quodam ſimili caſu illius nationis. Quare humillimè ſupplico S. V. vt dignetur condonare mihi hanc importunitatem, & audire duo, quæ ſequuntur.

2 Alterum eſt, quod illa duo argumenta, quę S.V. oppoſuit mihi grauiſſima ex cap. 2. a quę nullus cõminiſcentium illud meminit, quorum vnũ eſt, quod per illa verba, [Vbi non eſt conſenſus, & infra,] ſignificari videtur quod impuberes non poſſunt hẽre conſenſum ſufficientem ad matrimonium: ſecundũ eſt, quod illud cap. non videtur prebare quod matrimoniũ inter impuberes cõtractum approbari poſſit, ſed tm̃ quod propter vrgentem cauſam ſolum tolerari poſſit, & quod multa tolerantur, quæ non approbantur. b

3 Ad quorum prius reſpõdebam, quod Greg. IX. non poſuit clauſulam illam integram, [Vbi non eſt conſenſus, non eſt coniugium.] ſed ſolum poſuit initium, ſcilicet, [Vbi non eſt conſenſus, &c.] ad opportunitatem allegãdi, vt ſæpiſſime fecit in compilatione libri Decretalium, & quod omiſit reſiduum, ad denotandum quod id nõ erat verum in omnibus im-
A puberibus, ſed ſolum in infantibus, & alijs, qui non ſunt doli, & conſilij capaces. Ad quod facit, quod licet Antonius Auguſtinus, vt S. V. optimè ponderauit, non ponat in initio cap. illam clauſulam, vt ego putabam, ponit tamen poſtea in ſua nota deſumptã ex Nicolao quem Gratianus citat. c Ex quo patet, quod Gregorius IX. voluit, vt illa integra reponeretur in ſuo libro Decretalium.

4 Salua grauiſſima cenſura S.V. humiliter reſpondetur primo, quod per memoriale, quod heri Sanctitati Veſtræ tradidi, irrefragabiliter probatur poſſe inueniri conſenſum ſufficientem ad coniugium inter impuberes, vt inuentus fuit in capit. [continebatur,] d & in caſu cap. vlti. e Et ita nec per illud c.
B nec per ullum alium textum põt probari cõtrarium.

Secundo, quod præfatum cap. adeo non ꝓbat cõtrarium huius cõcluſionis, quod immo uidetur ꝓbare illã, ea conſideratione, ut ſupra. Facit etiam illud, quod idem Antonius, f allegat ex quodã loco Gregor. illa uerba, [Manifeſtum eſt eum puberem eſſe, qui geſticulatione ſui corporis talis eſt, ut iã procreare poſſit, licet ad metas legibus definitas non peruenerit.] cui ſatis concordat cap. [puberes.] g in illis uerbis, [Certũ eſt, eũ puberẽ eſſe, q ex habitu corporis pubertatẽ oſtendit, & generare iã põt.] Facit ẽt, quod Nicolaus Papa relatus à Gratiano, h ex illa clauſula integra, [Vbi nõ eſt conſenſus, non eſt coniugium,] ſolum infert, quod pueri in cunabilis exi-
C ſtentes, non poſſunt contrahere matrimonium, nec contractum pro eis à parentibus eorum ualere, & ita mens eius fuit, dicere quod conſenſus infantilis ſufficit, quod omnes fatentur.

5 Ad poſterius autem argumentum cum eadem reuerentia, & humilitate reſpondetur, præſuppoſito quod uerbũ, [tolerare,] eſt generale, & ſignificat ferre pati, & ſuſtinere, ſecũdũ oẽs Latinè callẽtes, & ita eſt genus ad patientiã, & ſufferentiã bonorũ, & malorũ, iuxta illud Terentij, [Vna tecũ bonũ malaque tolerabimus.] Vnde duplex eſt tolerantia, altera, per quam actus approbatur tanquam bonus, altera, per quam actus nõ approbatur, ſed relinquitur impunitus, iuxta gl. celebrẽ, & receptã: i De priore appro-
D batiua loqtur cap. [ſi quando,] K quatenus habet, Papã patienter ſuſtinere, vt ab eius mandato rationabiliter ſupplicetur, & cap. [cũ teneamur.] l quatenus hẽt Papã æquanimiter ſuſtinere, ne mandatũ eius quo mãdat alicui ꝓuideri, impleatur, ſi ipſe habeat aliud beneficiũ ſufficiens, & in l. [quæſitũ.] m ſnia bona appellatur tolerabiliſſima, & in cap. [tolerabilius.] n patientia malorum pœnæ, per quam uitatur conſenſus in peccato, dicitur tolerabilis, & toleranda, & tamen actus ille toleratus eſt optimus. unde patientia martyrum appellatur tolerabilis, quæ tamen adeo eſt bona, ut per eam ipſi dicantur, [uictorum genus optimum.] De poſteriori qua non approbatur actus, ſed tantum relinquitur impuni-
E tus, loquitur præfatum capit. [denique,] o & cap. [cum iamdudum.] p

6 Hoc igitur præſuppoſito, reſpõdetur, quod pręfatum cap. non eſt intelligendũ de tolerantia priore approbatiua. Tum quia in dubio uerba in meliorem

partem

ALLEGATIONES.

a de deſponſ. impub. b cap. cum iamdudum. de præbend. c 30. q. 2. cap. 1. d de deſponſat. impub. e de eo qui cogno. conſang. uxor. ſuæ. f in cap. 3. eiuſdem tit. de deſponſ. col. 1. g eod. tit. h in cap. ubi. 30. q. 2. i in cap. denique, 4. diſt. K de reſcript. l de præbend. m ff. de hæred. inſtituen. n 32. q. 5. o 4. diſt. p de præben.

partem ſint intelligenda. a Tum quia Sanct. Sedes Apoſtolica approbauit matrimonia contracta inter impuberes in caſu in cap.[continebatur.] b & cap. final. c ſequuta copula carnali, non tanquam contracta per copulam carnalem, quia illa non facit matrimonium, ſed à tempore quo illa fuerunt contracta per verba de præſenti, per quæ matrimonium contrahitur. Tum per alia, quæ in heſterno memoriali fuerunt Sanctitati veſtræ præſentata,& alia plura, quæ in informatione prima fuerunt ſcripta.

[Refertur Gregor.13. die 13. Aprilis 1580. reſpondiſſe, Sed.Apoſtolic. ob hoc non eſſe interpellandam, cum ſi deſit diſcretio, vel potentia conſummandi matrimonium Sed.Apoſtol.nihil poſſit. Quod ſi neutrum deeſſe cognouerit Ordinarius, poterit (cauſæ,quæ narrantur ſunt veræ) ſuo iure dictam licentia concedere.

ALLEGATIONES.

a cap.2. de regul.iur. b de deſponſ.impub. c de eo qui cognou.conſang.vxo.ſuæ.

De Clandeſtina deſponſatione.

SVMMARIVM.

1 *Parochi remittere nequeunt denunciationes trinas matrimoniis contrahendis præmittendas.*

CONSILIVM I.

QVIDAM volentes matrimonium contrahere, & timentes ne ſi publicaretur, antequam eſſet contractum, à maleuolis retardaretur, vel etiam impediretur, quæſiuerunt, an denunciationes trinæ, quæ ante fieri debent, poſſint à parocho remitti.

1 Ad quam quæſtionem reſpondimus, id quod diximus in Manual. confeſſ. a ſcilicet, quod parochi non poſſunt relaxare obligationem præmittendi tres denunciationes faciendas ſuper impedimentis eorum, qui volunt contrahere matrimonium. Tum quia Concil.Trident. concedendo hanc facultatem Epiſcopis, videtur tacitè negare parochis, vt ibi diximus. b Tum quia illa trina denunciatio præcepta fuit ante Concil.Trident. per Concilium generale, de quo in capit. [cum inhibitio. c quod Concil. Trident. non tollit, immo confirmat, & ſecundum mentem communem doctorum non poterunt parochi obligationem illius cap.tollere, vel relaxare, &cæt.

ALLEGATIONES.

a cap.22.num.70. b Arg.cap.nonne.de præſumpt.& l.cum prætor.ff.de iudi. c de clandeſt.deſponſ.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius poteſt omnia, quæ abbati titulari competunt ratione dignitatis, & ſi ſit exemptus habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poteſt regulariter omnia, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, & eſt ordinarius, vnde & ipſe remittit denunciationes matrimoniales,& num.2.*

3 *Indefinita locutio legis,& canonis intendentis tradere regulam æquipollet vniuerſali.*

6 *Diœceſanorum appellatione non veniunt inferiores Epiſcopo prælati,etiam exempti, licet veniant appellatione ordinariorum.*

F

CONSILIVM II.

AN Commendatarius abbatiæ, quæ habet iura epiſcopalia,& eſt nullius diœceſis, poſſit tanquam ordinarius remittere denūciationes matrimoniales,quæ fieri deberēt in eccleſiis ſuę abbatiæ, iuxta decretū Conc.Triden. a

1 Videtur dicendum affirmatiuè quod ſic. Primo quidem,quod quidquid poteſt Abbas titularis ratione dignitatis, poteſt commendatarius illius, vt notat Panor. b quem & alios ſequitur Decius. c

Secundo, quod omnis ordinarius poteſt remittere denunciationes matrimoniales, quoniam præfatum G Concil.Triden. indefinitè diſponit,quod ordinarius poteſt, & indefinita canonis, vel legis intendentis tradere regulam, æquipollet vniuerſali, iuxta gloſſam ſolemnem, & receptam, d

2 At palam eſt præfatum Abbatem commendatarium eſſe ordinarium, per gloſſam adiuncto textu c. [ordinarii.] e & per rubricam de off.ordinar.adiuncto cap.[cum ab eccleſiarum prælatis. f

Tertio, quod gloſſa ſolemnis, & recepta, g definit plurimum referre, an conſtitutio concedat aliquam facultatem diœceſanis,an ordinariis,quia priore caſu videtur concedere ſolis Epiſcopis, poſteriore verò etiam aliis inferioribus ordinariis.

Quarto, quod prælati exempti, qui habent iuriſ- H dictionem quaſi epiſcopalem poſſunt regulariter facere omnia,quæ poſſunt in diœceſi ſua Epiſcopi, circa ea quæ ſunt iuriſdictionis, iuxta gloſſam, quæ putatur ſingularis. h

ALLEGATIONES.

a Seſſ.24.cap.7.de reform. b cap.querelam,de elect. c in cap.edoceri.in vlt.q.de reſcr. d cap. vt circa de elect. lib.6.verbo aliorum eccleſiaſticorum. e de officio ord.lib.6. f eod.titul. g Clem.1.de iure patro.verbo diœceſanis. h Cle.1.ver.proprii. de re.eccle.non alie.

SVMMARIVM.

Parochi loci, vbi contrahitur matrimonium, ſiue ſi habitationis viri, ſiue mulieris,præſentia ſufficit. 1

I *Matrimonium ſine præſentia parochi contractum, nec vim ſponſalium habet, ad eoque notoriè nullum eſt, vt contrahentes propria auctoritate poſſint alteri nubere, numer.2.*

Deflorans virginem tacitè ſaltem rogantem, vel leuiter ſine deceptione rogatam, quamuis intercesſerit matrimonium ob impedimentum nulliter contractum, non tenetur eam in conſcientia nec ducere,nec dotare, licet ſecus in foro exteriori,& num.5.& 7. 4

Fornicatio commiſſa poſt matrimonium contra formam Concilii contractum, liberat quidem virum ab obligatione valide contrahendi, ſed non dotandi, ſi quam fortè prius occaſione deflorationis contraxerat. 6

K

CONSILIVM III.

QVæſitum fuit primo,coram quo parocho cōtrahi debeat matrimonium, quando coniungendæ ſunt perſonæ diuerſarum parochiarum viri,an mulieris, vel vtriuſque?

Secundo, an qui matrimonium ſine parochi præſentia contraxerunt, poſſint ab eo abſque iudicis licentia diſcedere.

Tertio,an matrimonium ſine parochi licentia contractum vim ſaltem ſponſalium habeat.

Quarto,

Quarto, an matrimonio ſine parochi præſentia cũ virgine cõtracto, ſi vir eam defflorauerit, nec amplius cum ea contrahere velit, eam dotare teneatur.

Quinto, an etiam ad idem teneatur coniugatus, vel in ſacris conſtitutus, qui cum virgine coit, & eam defflorat.

1 Ad primam reſpondeo, quod ad hoc, vt matrimonium valeat, ſufficit quod interueniat parochus habitationis fœminæ quando cõtrahitur in parochia habitationis eius, & ſufficit parochus viri, quando contrahitur in parochia habitationis viri, vt declarauit Congregatio Illuſtriſs. Cardinalium ad dubia Conc. Trid. declaranda deputatorum.

2 Ad ſecundam reſpondetur affirmatiuè, quod contrahentes matrimonium ſine præſentia parochi, vel eius ſubſtituti, poſſunt diſcedere à tali matrimonio propria auctoritate, & ſine vlla iudicis auctoritate poteſt vir ducere aliam fœminam, & fœmina nubere alij viro. Tum quia tale matrimonium eſt ipſo iure nullum, & omnino irritum, per a Concilium Tridentinum, & impedimentum non pręſtat, quod de iure nõ ſortitur effectum. b Tum quia cenſetur ab illegitimis perſonis contractum, per prædictum c Concilium, & conſequenter adeo notoriè nullum, quod nõ eſt cur adeatur iudex ad illud diſſoluendum. d

3 Ad tertiam, quod tale matrimonium non videtur habere vim ſponſalium. Tum quia contextus prædicti e Concilij habet huiuſmodi contractum eſſe irritum, & nullum, & habendum pro contracto inter perſonas omnino illegitimas, inter quas non poſſunt interuenire ſpõſalia. Nec obſtat cap. f Tum quia matrimonium contractum, eo quod ſit contractum inter impuberes, non cenſetur contractum inter perſonas omnino illegitimas. Tum quia caſus ille eſt ſpecialis, & non eſt trahendus ad alia ſaltem diſſimilia, & in quibus non militat eadem ratio argumento capit [præſentia.] g & cap. qualis. h

4 Ad quartam reſpondeo, quod is qui matrimoniũ cum virgine ſine parochi præſentia contraxit, & eam defflorauit, ad eum modum ſatisfacere tenetur, vel nõ tenetur, quomodo tenetur, aut non tenetur is, qui defflorauit virginem volentem, & non deceptam, quomodo autem hic teneatur, aut non teneatur, videatur cap. 1. & 2. i & ea quæ nos diximus in Man. conf. K vbi reſoluimus, eum, qui defflorauit aliquam leuiter rogatam ſine vlla deceptione, & à fortiori rogantem ſaltem tacitè, non teneri ad dotandum eam in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſic, eum verò, qui defflorauit magnis precibus ad conſentiendum adductam, teneri ad dotandum.

5 Ad quintam reſpondeo, quod adoleſcens deflorans virginem pellicientem, ſeu inducentem ad fornicationem, vel ſtuprum, in foro conſcientiæ non tenetur ad ei reſtituendum aliquid, ſed in foro exteriori condemnabitur, vt in dict. Manual. l dicitur in ſimili fortiori caſu, videlicet, cum adoleſcens non rogatur, ſed rogat, leuiter tamen, & ſine vlla deceptione, vt proxime dictum eſt.

6 Ad ſextam reſpondeo primo, quod qui contraxit cum aliqua contra formam prædicti Concilij, & conſummauit matrimonium, ſi poſtea illa fornicata fuerit, non tenetur contrahere cum illa, argumento cap. [quemadmodum.] m quatenus probat, eum qui iurauit ducere aliquam, non teneri, ſi poſtea fornicata fuerit. Secundo, quod tenetur ad dotandum, ſi ante illam fornicationem erat obligatus, quia fornicatio ſequens non eſt cauſa tollendi obligationem, quæ ante illam tenebatur dotare. n An autem te-

A neretur ante illam fornicationem, videretur colligi ex reſponſione ad quartam.

7 Ad ſeptimam reſpõdeo, quòd ſi coniugatus, uel ſacris initiatus deflorauit virginem conſciam coniugij, uel ordinis ſacri, non tenebitur quidem, illam ducere, ut proponitur in ipſa quæſtione, nec tenebitur eam dotare in foro conſcientiæ, ſi deflorauit uolentem, vel rogantem, uel tantum leuiter rogatam ſine ulla deceptione, per reſponſa ad quæſtionem quintam. Si autem deflorauit rogatam magnis precibus, tenebitur ad dotandam in utroq; foro, per reſpõſum ad quartam quæſtionem. Addo tamen id, quod apud neminem legere memini, preces quæ uiderentur eſſe leues, ſi fierent à gregario iuuene, poſſe dici gra-

B ues, ſi fierẽt ab aliquo magnæ auctoritatis uiro puellæ gregariæ, argumento illius uulgaris, [Preces ſuperioris ſunt iuſſus.] o & gloſſa, p & conſequenter fieri poſſet, quod rogatio, quæ eſſet leuis, ſi fieret à gregario iuuene, diceretur grauis, & importuna, ſi fieret ab aliquo, cui notabilem auctoritatem adderet coniugium, aut ſacerdotium.

[Aduerte, ne ex ſolutione primæ q. inferas: Ergo ſi ſolus parochus uiri interueniat, quando matrimonium contrahitur in parochia fœminæ, uel è conuerſo, ſit nullum, quia refertur à ſacra congregatione reſolutum ualidum eſſe, ut etiam auctor refert conſilio ſequen.]

ALLEGATIONES.

C a cap. 1. de reform. matrimo. ſeſſ. 24. b Reg. non præſtat. de reg. iur. lib. 6. c cap. 1. d Arg. cap. ad noſtram, de iureiur. e cap. 1. f §. 1. de deſponſ. impub. lib. 6. g § loca. de pręb. lib. 6. h 25. diſt. i de adult. k c. 16 nu. 16. l vbi ſup. m de iureiur. n Arg. totius tituli. Inſti. quib. modis tollitur obligatio. o l. 1. p verbo quemadmodum. ff. quod iuſſu.

SVMMARIVM.

Parochi vnius contrahentium præſentiam etiam ſufficere in quacunque parochia contrahatur, Congregatio Concilii declaraſſe refertur. 1

Parochi illius præſentia requirenda potius videtur, in cuius parochia, ſiue ſit viri, ſiue mulieris contrahitur matrimonium, & hoc etiam cenſuit Congre- 2

D *gatio, & numer. 1.*

CONSILIVM IIII.

VTrum ad matrimonij ualorem ſufficiat præſentia parochi uiri in parochia mulieris, uel contra præſentia parochi mulieris in parochia uiri?

1 Reſpondeo primo, quòd deciſio huius quæſtionis pendet ex intellectu illorum uerborum Concilij Tridentini, a quibus requiritur ad ualorem matrimonij præſentia parochi, uel alterius ſacerdotis de licentia ipſius, ſiue ordinarij, & intelle-

E ctu uerborum, quibus Cõgregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium cum aſſenſu Papæ declarauit præfata verba, cum dubitaretur vtrius parochi præſentia requireretur, quando vir, & mulier ſunt diuerſarum parochiarum.

Secũdo dico, ꝙ quia inciuile eſt iudicare legẽ, niſi ea tota perſpecta, b ita non poteſt apte reſponderi huic quęſtioni, niſi reſpectis omnibus verbis, quibus conſtat declaratio illa præfatorum Illuſtriſſimorum.

Tertio,

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de reform. ſeſſ. 24. b l. inciuile. ff. de legibus.

Tertio, ꝙ ego à fide dignis accepi, ꝙ declaratio p̄fatorũ DD. Cardinalium conſtabat ex verbis, quæ ſignificant id, quod adieci in Man.conf. a ſcilicet ſufficere parochum mulieris, cum in eius parochia contrahitur, & parochum viri cum in eius parochia contrahitur. Nunc autem ſubaudio præfatam Congregationem declaraſſe, quod præſentia parochi vnius contrahentium ſufficit, in quacumque parochia contrahatur. F

Quarto dico, quòd ſi per priora verba declarant, arbitror non ſufficere præſentiam parochi viri ſi cōtrahatur in parochia fœminæ, neque econtrario, ſi contrahatur in parochia viri. Si ergo declarant per verba poſteriora, arbitror ſufficere alterum parochũ in quacumque parochia contrahatur. G

2 Quinto, quòd prior declaratio in dubio mihi videtur eſſe germanior verbis, & menti Concilij. Tum quod ſecundum illam neutri parochorum datur auctoritas in aliena parochia, per aliam vero ſic, quod ægrè conceditur in his, quæ pertinent ad forum exterius, cum præiudicio tertij. b Tum quod duplex ratio ſecundum primam interpretationem concurrit, ſcilicet, quòd eſt parochus alterius contrahentium, & contrahitur in parochia ſua, & ſecundum alteram vna tantum, ſcilicet, quod eſt parochus alterius contrahentium, & duo vincula ſunt fortiora vno. c Tum quod parochus, in cuius parochia contrahitur videtur quadantenus eſſe parochus vtriuſque contrahentium, alterius quidem propriè ratione domicilij, vel habitationis, alterius verò ratione contractus matrimonij, iuxt.cap. d H

Sexto, quòd ſi vir parochum ſuum dixerit in parochia mulieris cum qua volebat contrahere, nihil concludit pro matrimonio, & conſideratio illa ſubtilis, quod mulier per matrimonij contractum mutat domicilium ad locum domicilij viri, e nihil prodeſt, quia matrimonium eſt cauſa illius mutationis, & acquiſitionis domicilij, & præcedit eum ſaltem natura, ſiue ordine naturæ, & cum effectus non poſſit eſſe cauſa ſuæ cauſæ, mutatio illa, & acquiſitio domicilij noui non poſſunt eſſe cauſa matrimonij, quod eſt ipſorum cauſa, iuxta tradita per Ariſtotelem, & omnes, f & ſæpe à noſtris recepta. I Nec argumenta ſumpta ex facultate exercendi iuriſdictionem voluntariam in alieno territorio videntur poſſe concludere pro matrimonio. Tum quòd in propoſito non agitur de exercenda iuriſdictione, ſed de exhibenda præſentia. Tum quod illa concluderent, quod præſentia parochi viri ſufficeret in parochia, quæ non eſt viri, nec mulieris, quòd non videtur admittendum. Quæ omnia ſubijcio Illuſtriſſimi domini mei, quæ emunctiſſima eſt, cenſuræ.

ALLEGATIONES.

a cap 25. numer. 144. b Lugdunenſis. 9. quæſt. 2. & Cle. 1. de priuileg. c capit. 1. de treug. & pace, auth. itaque. Cod. communia. ff. de ſucceſſ. d de foro competent.
e leg. cum quædam puella, ff. de iuriſdict. omn. iud. K
f in 2. Phyſicorum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium, cui nec parochus, nec alius ſacerdos de parochi ſeu ordinarij licentia aſſiſtit, adeo nullum eſt, vt partes à ſeipſis poſſint diſcedere, & alteri copulari, & ſequent.*

3 *Diuortium quo ad cohabitationem poteſt petere coniux, qui ex ſuſpicione probabili timet ne alter ſibi mortem machinetur.*

CONSILIVM V.

N & M. contraxerunt matrimoniũ per verba de præſenti coram quodam presbytero, & quibuſdam alijs teſtibus nulla mētione denunciationum in Eccleſia faciendarum facta, & poſtea ſeptennio conuixerunt vt ueri coniuges.

Quæritur primo, an matrimoniũ ualuerit, uel ratificatum fuerit per cohabitationem ſeptennij.

Secundo, ſuppoſito quod non valuit, an poſſint à ſeſe ſeparari, & cum alijs contrahere.

1 Ad priorē quæſtionē rñdeo, quòd ſi pręfatus preſbyter nō erat parochus ullius eorũ, neq; habuit licentiā ab eorũ parocho, uel ab ordinario ad aſſiſtendum pręfato matrimonio, ut quæſtio ipſa uidetur ſignificare, illud fuit nullũ, & cohabitatione pręfata ſeptēnij non fuit factum ualidũ per a Conciliũ Tridentinũ.

2 Ad poſteriorem reſpōdetur, ꝙ ex prioris ſolutione redditur ipſa ſuperflua, cum ex illa ſequatur quod etiam ſine alia ulla cauſa, quam defectu præſentiæ parochi, uel alterius ſacerdotis licentia eius, uel ordinarij matrimonium contractum adeo ſit nullum, ut uir ipſe poſſit ſe ab illa putatiua coniuge ſeparare, & conſequenter poteſt quilibet eorum nouè contrahere matrimonium, uir quidem cum alia fœmina, & ipſa mulier cum alio uiro, perinde ac ſi illo ſeptennio in puro concubinatu conuixiſſent.

3 Quāuis ēt ſi matrimoniũ ualuiſſet. poſſet petere ſeparationē ex ſuſpicione probabili, qđ illa machinaretur ſibi mortē, per textũ ſingularem. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. 1. de reformat. matri. ſeſſio. 24. b in capit. literas. §. final. de reſt. ſpol.

SVMMARIVM.

Matrimonium de licentia parochi tempore peſtis coram acolytho contractum eſt nullum. 1

Epiſcopus, ſeu parochus ſolis presbyteris poteſtatem aſſiſtendi matrimonio contrahendo delegare poteſt. 2

CONSILIVM VI.

AN ualeat matrimonium contractum tempore peſtis coram ſacriſta Eccleſiæ parochialis, clerico minorum tātum ordinum, de licentia facta ſibi ad id per parochum eiuſdem Eccleſiæ.

1 Reſpōdeo quod non. Tum quia tanquam neceſſarium ſtatuitur in Concil. Trid. a quod matrimonium quod non contrahitur præſente parocho, aut alio ſacerdote de eius licentia, ſit nullum, unde cum prædictus ſacriſta, neque ſit parochus, neque ſacerdos, matrimonium corā illo cōtractum erit nullum. Tum quia uerba illius canonis uidētur adeo clara ꝓ hac parte, ꝙ in nullo caſu uidetur poſſe ab illa forma recedi. Tum quia ſi dicatur propter peſtem poſſe ab illa recedere, oportebit continuo dicere poſſe ab ea recedere propter metum, & quodlibet aliud notum impedimētum, & cōſequenter aperietur oſtium ad inducendas multas fraudes, & aliqua, & maiora forſan impedimenta, quā quæ ante Concilium oriebantur ex matrimonijs clandeſtinis.

2 Tum

ALLEGATIO.

a cap. 1. de reform. matrim. ſeſſio. 24.

2 Tum deniq; quod nec parochus,nec Epiſcopus, ſiue Ordinarius(hoc enim verbo vtitur Concilium, & non verbo Epiſcopi) poteſt delegare hanc aſſiſtentiam, niſi ei, qui ſit ſacerdos, etiamſi parochus nondum fuerit presbyter, neque Epiſcopus conſecratus,ſed tantum ſubdiaconus,quos tamen demandare poſſe illam ſacerdoti, non videtur dubitandum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus contrahentium, & non loci vbi contrahitur, intereſſe debet matrimonio contrahendo.*
2 *Parochianum non facit habitatio ad tempus extra domicilium.*
2 *Domicilia duo poteſt quis habere in locis ſeparatis, ſi in vtroque æqualiter habitet.*
3 *Confeſſio ſacramentalis facta parocho rurali, ad quem pœnitens ruſticandi gratia aliquoties accedit, non valet.*

CONSILIVM VII.

Ciuitatis incolæ,& in rure prædia habentes, & ad ruſticalia exercenda aliquoties in anno ad rus accedentes, dimiſſa in vrbe parte familiæ, coram parocho rurali, & teſtibus matrimonium contraxerunt, cum in dicta Eccleſia eſſet Concil.Trident. receptum, & publicatum. Quæritur, an matrimonium teneat?

1 Ad quæſtionem hanc reſpondendum eſt, procul dubio prædictum matrimonium iudicandum eē inualidum,illa rōne ſyllogiſtica in prima figura,& modo tertio,qui dicitur vulgo, [Darij,] ſcilicet omne matrimonium contractum poſt Concilium Tridentinum receptum,& rite publicatū,aliter quam præſente parocho, vel alio ſacerdote de ipſius parochi, uel ordinarij licentia,eſt inualidum, & nullum, a at matrimonium prædictum eſt contractum poſt Concil.Trid.rite & rectè publicatum, aliter quam præſente parocho, aut alio ſacerdote de ordinarij, vel parochi licentia, ergo eſt inualidum, & nullum. Non obſtat, quòd prædictus presbyter ruralis erat fortè parochus Eccleſiæ parochialis illius ruris.Tum quia contextus Concilij intelligendus eſt de parocho contrahentium, vel ſaltem alicuius eorum, ſecundum omnes, & prædictus presbyter nullius contrahentium erat parochus, licet eſſet parochus ruris.

2 Non obſtat etiam,quòd prædicti contrahentes, vel alter eorum habent domus, & prædia in illo rure,ſiue pago,& quòd aliquanto tempore ſoleant ibi commorari cauſa recreationis, vel ruſticandi, vel exercendi per ſe, vel per alios aliqua ruſticalia, quia ea non ſufficiunt ad faciendum quem parochianum parochiæ ruris, ut eſt caſus irrefragabilis in capitul. [is qui.] b

3 Nec obſtat, quòd poteſt quis habere duo domicilia in duobus locis ſeparatis, qm̄ id eſt uerum qn̄ quis in utroque loco æqualiter habitat, & non alias, vt eſt caſus in c.2. c & in l.[aſſumptio,] d ibi, [ſi utrobique,]&c.cui ſatis concordat l.[eius qui] e & Paulus Iuriſcōſultus in l.[Labeo.] f reqrit ad hoc, ut ex æquo ſe habeat ad utrunque locū,& nemo auderet dicere, ꝙ confeſſio ſacramentalis facta prædicto presbytero rurali ſine licentia ſui parochi ualeret,qa id eſſet contra c.[omnis utriuſque ſexus,] g

A & contra Concil.Tridentin.requirens quod ſit iudex competens, & habeat iuriſdictionem ſpiritualem in confitentem. h Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a cap.1.de reformat.matrim.ſeſſion 24 Concilii Tridentini. b de ſepult.libr 6. c ſub fin.& eod.tit.& libr. d § iuris prudentib.ad municipi. e §.ſi quis,eod.tit. f eod titul. g de pœn.& remiſs.& cap.fi.de pœn.diſt.6. h capitul.5.& capitul.9.ſeſſion.14.eiuſdem concilii.

SVMMARIVM.

B *Matrimonium ob defectum parochi non deſinit eſſe ualidum ſi in parochia Concilium Tridentinum non eſt publicatum.* 1
Matrimonium contractum coram ſchiſmatico parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit ut talis declaratus,& parochia priuatus, ualidum eſt. 2

CONSILIVM VIII.

AN teneat matrimonium coram parocho ſchiſmatico tum parochialē Eccleſiam regente contractum?

1 Ad quæſtionem reſpondeo primo, deſiderare me ſcire,an hoc contigerit in terris, ubi eſt receptum C Concilium Tridentinum, & ubi eius canon, qui de hac re diſponit, ſit publicatus in Eccleſia parochiali, cui ſubditi ſunt contrahentes, quoniam ſi non eſt receptum, ita ut prædicetur, cenſendum eſt ualidum matrimonium, iuxta canones antiquiores.

2 Secundo, quòd, ſi receptum eſt, & publicatio facta, uidetur diſtinguendum, an præfatus ſacerdos habuerit canonicam inſtitutionem, ſi enim eam habuit, & non eſt per ſententiam declaratus ſchiſmaticus, & priuatus ſuo iure, uidetur cenſendum ualidum, ſi autem non obtinuit inſtitutionem canonicam, neque coloratam, uidetur cenſendum D non fuiſſe ualidum, per ea quæ non uacat in præſentia ſcribere.

SVMMARIVM.

Parochus etiam qui ſacerdos non eſt matrimonio contrahendo præſens eſſe poteſt,num.2.& ſeq. 1
Alternatiuæ una pars declarat alteram, ſufficitque alteram implere,num.6. 1
Relatiuum, alius, ſignificat ſimilem qualitatem in relato. 1
Verba ſunt in propria ſignificatione accipienda, à qua tamen propter communem uſum receditur interdum, numero 3. 2
E *Parochus eſt, qui habet partem curæ animarum populi intra certos limites congregati, uel habet parochiam, licet ſacerdos non ſit,num.3.* 2
Parochus nondum ſacerdos poteſt omnia, quæ ad parochum ſpectant, per ſe exercere, exceptis actibus pertinentibus ad ordinem. 4
Dare licentiam alteri, ut exerceat ſacramenta, poteſt etiam is qui non habet ordines. 4
Epiſcopus non conſecutus omnia quæ pertinent ad Epiſcopum, præter ea quæ ſunt ordinis exercere poteſt. 4
Parochus actu regimen animarum ante promotionem ad ordines habet. 5

CONSILIVM IX.

VTRVM in contrahendo matrimonio ſufficiat parochi præſentia qui nondum eſt ſacerdos?

1 Pro parte negante facit, quòd a Conc. Trid. videtur requirere, quod ſit ſacerdos, p illa verba: [parochus, vel alius ſacerdos.] Tum quod vna pars alternatiuę declarat alteram. b Tum quod relatiuum, [alius,] ſignificat ſimilem qualitatem in relato, & ita cum altera pars alternatiuæ, habeat [ſacerdos] cum relatiuo [alius] præſupponit, quòd alia pars alternatiuæ quæ eſt [parochus] debeat intelligi de parocho ſacerdote.

2 Pro affirmatiua tamen facit primo, quòd verba in propria ſignificatione ſunt accipienda. c At verbum, [parochus,] ſecundum linguæ Latinæ callentiores ſignificat habentem munus præbendi quædā neceſſaria vitæ quibuſdam, eſt. n. dictio Græca deducta à verbo Parechein, quod eſt præbere, ut adnotauit Budæus. d Et parochus, de quo eſt quæſtio, licet nondum ſit ſacerdos, habet poteſtatem præbendi quædam neceſſaria vitæ ſpirituali.

3 Secundo, quòd licet interdum recedatur à propria ſignificatione pp vsū cōem e & ꝙ ſcđm cōem idē ſignificat parochus, quod curatus ſacerdos, attamen quia ēt ſecūdum uſum cōem Iuriſtarum ſignificat eum, qui habet partem curæ animarum, videlicet populi infra certos limites congregati, iuxta Archidiaconū, f receptum communiter ibi, & in rub. de parochijs, & alie. par. ſed etiam canonibus inſertum ſignificat habentem parochialem eccleſiam, vt ſatis colligitur ex d. c. [licet canon.] & c. cum ex eo.] & c. [commiſſa.] g & conſtat prouiſum canonicè de Eccleſia parochiali, etiam ſi nondum ſit ſacerdos, habere Eccleſiam parochialem, & curam animarum certo loco deputatarum, ergo etiam ſecundum communem vſum dicitur parochus.

4 Tertio, quòd parochus, de quo eſt quæſtio, poteſt facere omnia, quæ pertinent ad habentem parochialem Eccleſiam, etiam per ſe, exceptis actibus ptinentibus ad ordines, arg. c. [ſuffraganeis] & c. [trāſmiſſam.] h quæ probant electum, & cōfirmatū in Epiſcopum, & nondū conſecratū, poſſe exercere omnia pertinentia ad Epm, preter ea quæ ſunt ordinis, & præterea dicit gl. recepta. i poſſe parochum adhuc non presbyterum, de quo eſt quæſtio, dare licentiam religioſo ad adminiſtranda omnia ſacramenta in ſua parochia, quia illud non requirit ordinem, at exhibere præſentiam matrimonio contrahendo non pertinet ad ordinem, ergo poteſt eam exhibere.

5 Quarto, quòd huiuſmodi parochus dicitur habere regimen animarum actu, vt probant prædictum cap. [licet canon.] & cap. [cum ex eo.] & cap. [commiſſa.] K quatenus expreſſe habent, eum, cui eſt collata Eccleſia parochialis, debere aſſumere presbyteratum intra annum à commiſſo ſibi regimine animarum, per qđ clarè præſuppoſuit eum hr̄e regimē animarum, ante promotionem ad presbyteratū.

Quinto facit, ꝙ in d. Conc. l vndecies facit mentionem Synodus de parocho, & nulla illarum viciū facit mentionem de ſacerdotio, niſi cum actus pmittitur fieri per alium, quàm parochum, & ita ſenſus germanus illius canonis videtur eſſe, quod parochus ſine ſacerdotio pōt exhibere præſentiā matrimonio contrahendo, ſed non per alium, niſi ſit ille ſacerdos.

6 Sexto, quòd ad ſatisfaciendum diſpoſitioni alternatiuæ ſufficit præſtare alteram partium. m At

F Concilium alternatiuè requirit parochum, vel aliū, qui ſit ſacerdos, ergo ſufficit quod ſit parochus, licet non ſit ſacerdos.

Septimo, quòd non eſt veriſimile voluiſſe Concilium tollere proprio parocho auctoritatem exhibendi præſentiam in actu, qui non requirit ordinem, cogendo eum ad concedendum illum alteri propter ſacerdotium, cum maiorem auctoritatem habeat ipſe in hoc, quam ſacerdos.

[Aduertendum referri ſacram Congreg. inclinaſſe in ſententiam, vt parochus non ſacerdos non poſſit matrimonio contrahendo intereſſe, ſed debeat licentiam alicui ſacerdoti illi intereſſendi concedere, vt etiam auctor tradit conſilio ſeq.

ALLEGATIONES.

G a cap. 1. de reform. matri. b l 1. ff. de re. dub. c l. non aliter, ff. de leg. 3. d ff. de mune & honor. in l. fi. e l. labeo, ff. de ſupel. leg. cap. ex literis, de ſponſ. f in cap. licet canon, de elect. l. 6 g de elect. l. 6. h de elect. i in cle. 1 de priu. k de elect. l. 6. l cap. 1. de refor. mat. m l. plerunque. ff. de iure dot. cap. inalternatiuis, cum gl. de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

Vicarius Epiſcopi non ſacerdos matrimonijs contrahendis non præſit, ſed ſacerdotem ad id deleget. 1

CONSILIVM X.

H AN Vicarius Epiſcopi, qui ſacerdos non eſt, poſſit præſentiam matrimonio contrahendo præſtare?

1 Reſpondetur, quòd articulus eſt ſatis anceps, in quo intellexi Congregationem ſacri Concilij, cum quæreretur an ſufficeret in contrahendo matrimonio præſentia parochi, qui nondum ſacerdos eſt, inclinaſſe in negatiuam, ponderando verba Concilij poſita cap. 1. a [vel alio ſacerdote] in quib. colligi vr̄, ꝙ ēt parochus, ſi vult matrimonium auctorizare, dēt eſſe ſacerdos, vn̄ licet affirmatiua ſit ēt de iure probabilis, non auderem tamen recedere à declaratione ſacræ Congregationis, quare cōſulto faciet talis Vicarius dando licentiā alteri, qui ſacer-

I dos ſit, vt matrimonio contrahendo intereſſe poſſit.

[Vide ſupra Concilium proximè præcedens.]

ALLEGATIO.

a de reform. matrimon. ſeſſio. 24.

SVMMARIVM.

Matrimonium coram parocho, & teſtibus, licet ad id non vocatis contractum, valet. 1

CONSILIVM XI.

QVidam contrahere uolentes matrimoniū, & ſuſpicantes, ꝙ parochus, cuius p̄ſentia erat neceſſaria ad valorē matrimonij, iux. cap. 1. de refor. matr. ſeſſ. 24. Conc. Tridēt. nollet eſſe p̄ſens

K illi contrahendo, uocauerunt eum quaſi ad aliud ꝓpoſitum in quandā domum, & mox eo præſente, & ignorante qđ agere uolebant, ſurrexerunt prædicti contracturi, & mutuo ſe receperunt in coniuges per uerba de præſenti corā illo parocho, & alijs duobus, uel tribus teſtibus. Quæritur an matrimoniū ualeat.

1 Rn̄deo, ꝙ multa ꝓ utraq; parte pn̄t adduci, ſed qa nō uacat, breuiter dicimus, p̄dictum matrimoniū ualere. Tum qa eſt cōtractū p̄ſente parocho, & duobus, uel tribus teſtibus, quod ſolū reqrit p̄fatū Concilium ad ſubſtantialē ualorē matrimonij. Tum quia non reqritur ſaltē regulariter, ut teſtes ſint rogati, &

ſciant

A ſciant ad quid rogatur, ſed ſufficit quod ſint præſentes ad id quod agitur per aliquem ſenſum corporeum, & prædictus parochus, licet neſciſſet, quod fuiſſet uocatus ad hoc, vt videret contrahi dictum matrimonium, tamen vidit, & audiuit illud contrahi per ſenſum corporeum viſus, & auditus, ergo ſatiſfactum fuit Concilio. Tum quia finis, & cauſa principalis, propter quam id ſtatuit Concilium fuit, vt matrimonium alioquin indiſſolubile contrahendum non eſſet adeo clandeſtine, vt probari non poſſet, & quòd ſciretur eſſe contractum, & in caſu propoſito ſatisfactum fuit huic fini, & cauſæ principali, quia poteſt probari, & ſcitur eſſe contractum, imò eſt magis publicum, quam ſi parochus ſponte, & prudens rei futuræ adijſſet locum, vbi contrahendum erat, quoniam parochus conquerendo de contrahentibus, quod eum decepiſſent, magis illud publicauit, quam aliàs publicaſſet. Salua, &c.

B

SVMMARIVM.

1 *Licentia, quam dat parochus ſacerdoti, vt interſit matrimonio contrahendo, ſufficit vt ſit verbalis, & probari poteſt per teſtes.*

2 *Scriptura fit ad faciliorem probationem, nulloque actu neceſſaria, niſi in caſibus, in quibus lex eam ad actus valorem requirit.*

CONSILIVM XII.

C VTRVM licentia, quam dat parochus alteri ſacerdoti, vt ſit præſens pro matrimonio contrahendo, debeat eſſe ſcripta, an ſufficiat data verbo tantum, & quomodo probetur.

1 Reſpōdeo, quòd ſufficiat verbalis tantum. Tum quia omnis diſpoſitio poteſt fieri verbo, niſi canon, vel lex requirat ad actus valorem ſcripturam, iuxta gloſſam ſingularem, & receptam. a Tum quia quãuis ſententia definitiua debeat in ſcriptis ferri, iuxt. cap. vlt. b quia id ibi ſpecialiter ſtatuitur, interlocutoria tamen, & alia præcepta in iudicijs poſſunt verbo tenus fieri, iux. gloſſam receptam c quia nulla iura ſpecialiter requirunt ad eorum prolationem ſcripturam. Tum quia etiã collatio beneficij poteſt fieri, & probari abſque ſcriptura, ſecundum omnes. d Tum per illa multa, quæ poſt alios adducit Decius, e pro illa concluſione communiter receptas, quod ad eſſentiam, & valorem gratię non requiritur ſcriptura, & ſic dici poteſt, quod prædicta licentia poteſt probari per teſtes. Tum quia quo ad effectum probandi regulariter teſtes, & inſtrumenta æquiparantur. f Tum quia nihil valerent, ſaltem quo ad forum exterius, diſpoſitiones ſine ſcriptura factæ, ſi per teſtes abſque ſcriptura non poſſent probari, vt palam eſt, cum facta non preſumantur, niſi probentur. g

D

2 Tum denique quod regulariter ſcriptura non requiritur ad probationem, ſed tantum ad illam facilius faciendam. h

E

ALLEGATIONES.

a in capitul. 1. de cenſib. lib. 6. ſub fin. gloſſ. magnæ. b de ſentent. & re iudic. libro 6. c in dict. capitul. vltim. verbo definitiua. d in capitul. 2. de reſtitut. ſpoliat e in rubr. de conſtitutio. f l. in exercendis. C de fide inſtrumentor. g l. in bello. § facta. ff. de capti. & poſtli. reue. & in capitul. iure peritis, de off. deleg. h l. contrahitur, ff. de pignorib.

SVMMARIVM.

Speciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, neglecta cenſentur. 1

Matrimonio intereſſe poteſt ſacerdos habens generalem à parocho licentiam exercendi curam. 2

Parochus vices ſuas committere valet, & à regula non diſceditur, niſi expreſſe caueatur. 3

Vicarius parochi contrahendis matrimonijs aſſiſtere valet, & hoc etiam ſi ſit datus ab eo, qui ad modicum tempus ſine licentia ſcripta Epiſcopi receſſit. 4

Parochi in matrimonio contrahendo aſſiſtentia requiritur, ne deſit probatio, nec reputatur inter functiones digniores parochi. 5

CONSILIVM XIII.

AN ſacerdos ex generali licentia ſibi impertita à parocho, vt poſſit exercere omnia, quæ ad curam pertinent, poſſit intereſſe matrimonio contrahendo, iuxta decretum Concilij a Tridentini.

1 Ad hanc quæſtionem reſpōdetur, ꝙ pro parte negante, ſ. quod non ſufficiat licentia gñalis parochi, facit, quod ea quę ſunt ſpeciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, videntur quaſi neglecta, b & pfata licentia videtur ſpeciali nota, & conceſſione digna.

2 Pro parte aũt cōtraria facit primo, ꝙ regulariter conceſſio, & diſpoſitio, generalis generaliter eſt intelligenda, c ergo cōceſſio vicium ſuarum facta alicui ſacerdoti à parocho, comprehendit etiam vicem, & facultatem aſſiſtendi matrimonio contrahendo.

Secundo, ꝙ à regula non eſt diſcedendũ, niſi expſſe caueatur diſceſſio, & exceptio, iux. gl. celebrem d cui ſimilis in rubr. de reg. e & probatur per l. 1. f At omnis parochus regulariter omnes uices ſuas poteſt committere alteri ſacerdoti generaliter, & ſpecialiter, argumento gloſſæ ſolemnis, & receptæ, g quatenus habet, iure canonico omnia eſſe delegabilia, ergo parochus generaliter, & ſpecialiter poteſt committere præfatam licentiam aſſiſtendi.

3 Tertio, ꝙ ſacerdos, cui committuntur generaliter exercenda in aliqua parochia, poteſt adminiſtrare omnia ſacramenta, immo, & dare licentiam alteri ſacerdoti ad adminiſtrãdum illa omnibus parochianis, iux. gloſſam notabilem, h quatenus habet pręfatum ſacerdotem poſſe miniſtrare ſacramẽtum Euchariſtiæ, & extremę unctionis, ergo à fortiori poteſt præfatam aſſiſtentiam facere, argumento auth. [multo magis.] i cum adminiſtratio ſacramentorum longe maior ſit, quam aſſiſtentia præfata.

4 Quarto, ꝙ conſuetudo eſt optima legum interpres, K & receptum uidetur quod oẽs uicarij ſubſtituti à parochis nondũ factis presbyteris, iux. c. [licet canon.] l vel ob aliã abſentiã, iuxta Concil. m Tridentinũ, n ẽt qñ parochi abſunt ad paruũ tp̃s ſine licentia ſcripta Epiſc. ut durãte illa abſentia adſiſtãt matrimonijs cōtrahendis, etiãſi non mandetur ſpecialiter aſſiſtentia. ergo ita ſeruandum uidetur.

5 Quinto,

ALLEGATIONES.

a Seſſ. 24, cap. 1. de reformat. matrim. b l. apud Labeonem, §. ait prætor, ff. de iniur. c cap. ſi Romanorum, 29. diſt. l. de pretio. ff de publ. in rem act. d l omnis definitio, ff. de regul. iur. e lib. 6. f ff. eod. g in cap. peruenit, 95. diſtinctio. h clem. 2 de priuil. uer. presbyterij. i C. de ſacroſan. eccl. k capit. cum dilectus, de conſuetud. l de election. lib. 6. m cap. 1. de reformat. n ſeſſio. 23.

5 Quinto, quòd ratio, qua aſſiſtentia iubetur committi alteri ſacerdoti, non eſt quod illa ſit maior, & dignior functio parochi, quandoquidem aliæ functiones ſacramentales ſunt longè maiores, ſed ut non deſit probatio matrimoniorum, ne clandeſtine matrimonia contrahantur, & conſequenter non obſtat argumentum pro contraria parte formatum. ſ. quòd ſpeciali nota digna videntur neglecta, niſi ſpecialis de illis fiat mentio.

S V M M A R I V M.

1 *Cardinales in ſuis titulis habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vnde & dant licentiam, vt in eis coram non parocho ſacerdote à ſuis ſubditis matrimonium contrahatur.*

2 *Matrimonij contrahendi coram alieno parocho licentiam dare poteſt ille, qui eſt ordinarius illius parochi, coram quo, & in cuius parochia debent contrahere, at ſi matrimonium ſit contrahendum in aliena parochia, vel diœceſi, nec licentia, immo nec præſentia parochi, vel ordinarij ipſorum contrahere volentium ſufficit, numero 3. & 4. quandoquidem præſentia auctoritatiua ordinarij, parochive, vel alterius ſacerdotis ab ipſis licentiati, quæ à ſacro requiritur Concilio, in alieno territorio, in quo ſunt priuatæ perſonæ, præſtari non poteſt, numer. 4. & 5.*

2 *Licentiam pœnitentiæ ſacramentum, ordinesque etiam extra diœceſim ab alieno accipiendi, ſicut, & alios contractus faciendi dat proprius ordinarius, quia in his ſola ſufficit licentia, numero 6. ſecus quo ad contrahendum matrimonium, in quo ſola licentia non ſufficit, ſed auctoritatiua requiritur præſentia, numero 4.*

3 *Voluntaria iuriſdictione vtimur extra territorium, modo in ea exercenda non requiratur præſentia auctoritatiua, num. 6.*

4 *Banna matrimonialia debent fieri in parochia, non ipſorum contrahentium, ſed in qua contrahitur matrimonium.*

6 *Extra territorium ſuum exiſtens ordinarius poteſt licentiam dare alicui ſacerdoti, vt interſit matrimonio per ſubditos ipſius licentiantis contrahendo, modo illud contrahatur in territorio eiuſdem licentiantis.*

CONSILIVM XIV.

QVidam uolentes contrahere matrimonium inter ſe, & timentes impedimentum ſibi factum iri in ciuitate, cuius erant incolæ, abierunt in aliam ciuitatem longe ab illa ſitam, in qua poſt aliquot dies de licentia ordinarij prædictæ ciuitatis, cuius erant incolæ, contraxerunt matrimonium in facie Eccleſiæ. Quæritur an ualeat matrimonium?

Reſpondeo primo, quòd deciſio huius quæſtionis pendet à declaratione illius particulæ, quæ habetur in Conc. Trid. a [Qui aliter quàm præſente parocho, uel alio ſacerdote de ipſius parochi, ſeu ordinarij licentia, &c.] de quo ordinario intelligatur.

1 Secundo dico, quòd ſufficit licentia illius ordinarij, cui ſubijcitur parochus eius cuius preſentia ſufficeret ad contrahendum in parochia huiuſmodi parochi ita quod ſufficeret licentia Epiſcopi, vel vicarij eius generalis, vel alterius prælati, qui habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, qua eſſet ſuperior parocho, cuius parochianus eſt, qui vel quæ uult contrahere, qualem habent Illuſt. Cardinales in ſuis titulis, b arg. um. glo. ſingularis, c quatenus habet, tenendum eſſe, ſaltem poſt factum Epiſcopum, uel uicarium generalem poſſe dare religioſo licentiam adminiſtrandi ſacramentũ Euchariſtiæ, vel extremę unctionis parochianis parochorum Epiſcopo ſubiectorum, & quod etiam ante factum id ſit tenendum, affirmat cõmunis, & ꝓbat efficaciter Bonifacius. d

2 Maior tamen eſt difficultas, an licentia ordinarij proprij ſufficiat ad contrahendum matrimonium extra diœceſim, & territorium ſuum. Nam pro parte affirmante facit primò, quod ſacerdos de licentia parochi poteſt audire confeſſionem illius parochiani extra parochiam (vt ita dixerim) licentiati ſecundum omnes. e & etiam epiſcpus extraneus poteſt ordinare ſubditum alterius Epiſcopi de licentia eius extra ipſius Epiſcopatum, ſecundum omnes. f

Secundo, quod mulier, uel minor qui iure prohibentur communi, vel particulari contrahere aliquibus caſibus ſine licentia ſuorum iudicum, poſſunt contrahere cum illa, extra eorum territoria, ſi nihil aliud obſtat, ſecundum omnes. ergo.

3 Tertio, quod poteſt quis ſua voluntaria iuriſdictione vti extra ſuum territorium, vt habet gloſſa g iuncto textu. h

Quarto alioquin ſequeretur, quod ſi duo Romani diuerſarum parochiarum vellent contrahere in aliqua domo alicuius Illuſtriſſimi ſita in tertia parochia, non poſſent contrahere in ea, etiam ambobus parochis præſentibus, & quod ad hoc eſſet neceſſaria licentia Papæ, vel eius Vicarij.

Quibus tamen non obſtantibus pars negatiua videtur vera. Primo, quod præſentia ipſiuſmet ordinarij proprij, licet eſſet ſacerdos, non uidetur ſufficere extra ſuam diœceſim, nec præſentia parochi extra ſuam parochiam, quia id videntur ſignificare verba illa prædicta ipſius Concilij, [de ipſius parochi, ſeu ordinarij licentia:] videntur enim ſignificare, quod præſentia parochi, vel ſacerdotis ipſius licentiati debet interuenire in ſua parochia, & quod non ſufficit, vt interueniat in aliena, & idem eadem ratione videtur de præſentia ordinarij, uel licentiati ab eo, quod non ſufficiat, ut interueniat extra territorium, vel diœceſim ſuam, ſed quod interueniat intra illã.

4 Tum quia parochus extra ſuam parochiam, & ordinarius extra ſuam diœceſim, vt eſt, cenſentur priuatæ perſonæ ſaltem quo ad exequendum ſuam poteſtatem ibi. l. 3. adiuncta gloſſ. i & gloſ. K adiuncto tex. l l. Tum quia bãna, ſeu proclamata facienda tribus diebus feſtis continuis, videntur eſſe facienda in parochis, in qua eſt contrahendum, iuxta cap. fin. m & notata ibi per Innoc. & latius per Panormit. receptum, & Præpoſitum. n Tum quia alioqui Epiſcopus, vicarius generalis eius, & parochus poſſent ire ad ciuitatem per centum millia diſtantem ad exhibendam ſuam præſentiam matrimonio contrahendo per ſibi ſubditum, & etiam poſſent ibi licentiare aliquem ſacerdotem, qui eiuſmodi præſentiam præſtaret, quod uidetur contra mentem Concilij, & ita non dicendum. o

5 Tum

ALLEGATIONES.

a c 1. de refor. matr. ſeſſ. 24. b cap. is qui de maio. cum ibi not. c cl. 1. uer. presb. de priu. d ibi. nu. 32. e c. omnis. de pœn. & remiſſ. & c placuit, de pœn. diſ. 6. f c. cum nullus, de temp ord. l. 6. & c. cum quis, §. 1. de ſep. g l. 2 ff de off. pro conſ. h in cap. nouit, de off. legat. ergo. i ff. de off præſid. K ſub fi. l cap. 1. de rap. m de clandeſt. deſponſ. n eo. nu 7. o arg. l. in cond. ff. de cond. & dem. c. fi. de præben.

5 Tum quia ratio quare Concilium deſiderauit p̄ſentiam parochi, vel ſacerdotis ab eo, vel ab ordinario licentiati, in contrahendo matrimonium, fuit, ut cum maiori auctoritate illud contraheretur, quæ auctoritas ceſſat cum eiuſmodi præſentia exhibetur extra parochiam, vel territorium, quia, vt dictum eſt ibi cenſeutur eſſe priuatæ perſonæ, & ſenſus genuinus prædictæ clauſulæ videtur eſſe, quod parochus, vel ſacerdos alius de licentia eius, debet eſſe pręſens matrimonio contrahēdo, & quod illud contrahatur in ſua parochia, uel quod ſacerdos licentiatus ab ordinario ſit præſens matrimonio contrahendo, & quod illud contrahatur in ſua dięceſi, uel territorio.

6 Ad oppoſita reſponderi poteſt. Ad primum negando, quod ſit eadem ratio de confeſſione, & ordine, ac matrimonio. Nam id de confeſſione, & ordine uerum eſt, ſed non eſt eadem ratio de nolente contrahere matrimonium de licentia parochi, quia in aſſumptis ſufficit conſenſus facientis facultatem confitendi, uel ordinandi ſine præſtatione p̄ſentiæ, uel auctoritatis eius, in contrahendo aūt matrimonium non ſolum requiritur conſenſus parochi, uel ordinarij, ſed etiam præſentia auctorizans per poteſtatem, quam habet in ſubditum in eo loco, in quo contrahitur matrimonium.

Ad ſecundum reſpondetur, quod etiam in aſſumpto eius ſufficit decretum, ſiue licentia iudicis ſine præſentia illius auctoratrice, quod in matrimonio non ſufficit.

Ad tertium concedo poſſe, uti quem iuriſdictione uoluntaria extra ſuum territorium, & conſequenter poſſe parochum, & ordinarium extra parochiam, & diœceſim exiſtentes præſtare licentiam alij ſacerdoti ad auctorizandum matrimonium ſua præſentia in parochia, uel diœceſi licentiati, ſed negando, quod executio illius auctorizationis poſſet fieri extra parochum, uel territorium eius, per prædicta, quæ ſubtiliter ſentit gloſſa. a

Ad quartum reſpondeo, concedendo conſequentiam, & ſequelam, ſed negando, quod ſit nimis dura, præſertim, quia ſi illa concederetur, conſequeretur illud abſurdum, quod illarum eſt in quarto argumento pro noſtra parte facto, nempe quod unus Romanus de licentia parochi S. Laurentij poſſit contrahere matrimonium ab hinc mille milliaria præſente ſacerdote ſibi nominato, & quod paſſim parochi aliarum parochiarum poſſent præſtare præſentiam neceſſariam matrimonijs contrahendis in alienis parochijs. Salua, &c.

[Vide tamen ſupra conſil. 9. & 10. ex quibus uidetur poſſe concludi contrarium.

ALLEGATIO.

a d.l.præſes.ff.de offic.præſ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium clandeſtinum contrahentes ante Concil. peccabant, ſed cenſuram, aut pœnam non incurrebant.*

2 *Abſoluti ab omnibus virtute cruciatæ, etiam ab oblitis reſeruatis, & cenſuris eiſdem annexis abſoluti cenſentur, cum de omnibus, & ipſi contritionem habuerint.*

3 *Sponſalia per copulam ante Concil. fiebant matrimonium.*

4 *Matrimonium qui clandeſtinè ante Conc. contraxerunt, poſſunt nunc ſecretè coram parocho, & duobus teſtibus denuo contrahere.*

A

CONSILIVM XV.

DVo ante Concilium Tridentinum dixerunt ad ſe mutuo verba apta quidem ad contrahēdum ſpōſalia de futuro, ſed neſciunt an fuiſſent ſufficientia ad conſtituendum matrimonium de præſenti, & conuixerunt ſic in hunc diem, & habuerunt, & habent liberos. Quæritur quid facere debeant.

1 Reſpondeo primo, quòd videntur peccaſſe contrahendo matrimonium clandeſtinè contra capitul. [cum inhibitio,] a & quod peccatum hoc per ſolam contritionem, & confeſſionem potuit deleri, &
B videtur iam eſſe deletum per confeſſiones tot annorum præteritas.

2 Secundo, quod non videntur indigere abſolutione vlla cenſurarum, quia iure communi nulla cenſura incurritur ob matrimonium clandeſtinum, & ſi qua excommunicatio inuenitur in diœceſi ſua contra ſic clandeſtinè contrahentes, illa potuit tolli ab Epiſcopo, & per bullam cruciatę, quam conſulentes videntur accepiſſe, & poſt eam acceptam cōfeſſi fuiſſe, & abſoluti à confeſſarijs, & quamuis fortè ipſi non fuiſſent confeſſi illud peccatum, quia tamen habuerunt contritionem omnium peccatorum ſuorum in genere, & confeſſarij abſoluunt communiter ab omnibus cenſuris quatenus poſſunt, iuxta ea quæ nos
C cōſuluimus in Man.conf. b manſerunt abſoluti ab eo tempore, quo poſt acceptam bullam confeſſi fuerunt, per quandam ſingularem concluſionem, quam nos ponimus in prædicto Man. c etiamſi non ſoluerint pœnam per conſtitutionem Synodalem impoſitam, quia ſolutio eiuſmodi non eſt neceſſaria in fore conſcientiæ, iux. gl. ſing. d

3 Tertio reſpondeo, quod non indigent vlla ratificatione matrimonij, quia licet uerba prædicta non fuerint ſufficientia ad efficiendum matrimonium de præſenti, fuerunt tamen ſufficientia ſaltem ad contrahenda ſponſalia de futuro, & quia ſequuta fuit copula, tranſierunt per illam in matrimonium, iuxta cap. [is qui.] e cui erat locus ante Concilium Tri-
D dentinum, ante quod hæc fuiſſe facta præſupponitur in caſus propoſitione.

4 Quarto poſſent ad maiorem ſecuritatem, licet non ſit neceſſarium, nouè, ſi & quatenus opus eſt contrahere matrimonium coram ſuo parocho, adhibitis duobus teſtibus ſecretò, quia in hoc caſu non ſunt neceſſariæ denunciationes, & alia, quę requirit Concil. Trid. argumento eorum, quæ nos diximus in Manual. confeſſ. f

ALLEGATIONES.

a de clandeſt. deſpon. b cap. 26. num. 10. c c. 26. nu. 13. d in clem. 2. §. 1. de hæret. uerbo officii. e de ſponſ. f capitul. 22. numer. 70.

E
De conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel alijs contractibus.

SVMMARIVM.

Matrimonium poſt Conc. Trid. per verba de præſenti ſub licita conditione coram parocho, & teſtibus contractum, ſi antequam mutetur voluntas, purificetur conditio, perinde eſt, ac ſi tunc purè contractum fuiſſet, ad eo vt non poſſet poſt modum cum altera cōtrahi. nu. 6. nec eſt opus, vt amplius contrahatur, ſcd̄m magis communem. num. 7. unde nec erit neceſſe, vt denuo coam 1

c 3 *parocho*

parocho fiat, num. 5. conditione autem pendente, minorem habet vim, quàm ſponſalia de futuro purè contracta, cum ex hoc, ſicut nec ex ſponſalibus de futuro ſub conditione contractis, nequaquam oriatur publicæ honeſtatis impedimentum. num. 4. & 10. & ſi interim conſenſus reuocaretur, prædictum matrimonium euaneſceret. num. 4. idem, ſi interim cum altera contraheret, & ſecundum teneret. num. 4.

2 *Conſenſus de præſenti ad eſſentiam matrimonij neceſſarius debet eſſe liber, liber inquam à metu, & coactione, pendens autem ab alterius voluntate, modo ſit ſpontaneus, ſimilis eſt illi, qui à quacunque alia pendet conditione, num. 8.*

3 *Matrimonium confert gratiam ex opere operato, vt cætera ſacramenta.*

4 *Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum oritur quidem ſtatim ex ſponſalibus de futuro purè contractis, ſed nõ, ſi ſint contractæ etiam per verba de præſenti ſub conditione, naſcitur autem ea purificata. num. 10.*

6 *Conditionalis diſpoſitio, purificata conditione, perinde ab eo tempore cenſetur perfecta, ac ſi à principio purè fuiſſet contracta.*

9 *Matrimonium inter abſentes per procuratorem, etiam poſt Concil. contrahi poſſe videtur, ſecus per nuncium, ſeu per epiſtolam.*

CONSILIVM I.

AN qui contraxerunt matrimonium coram parocho, & teſtibus per uerba de præſenti ſub conditione licita, teneantur poſt purificatam ipſam conditionem denuo coram parocho, iuxta præceptum Concilij contrahere?

1 Pro parte affirmante facit primo cap. [ſup eo.] a quatenus habet, eum qui contraxit matrimonium ꝑ verba de præſenti cum conditione, ſi patri eius placuerit, ſuperueniente eius beneplacito, cogendũ eſſe ad contrahendum matrimonium, per quod uidetur præſupponere non fuiſſe prius contractum.

2 Secundo, quod ad ſubſtãtiam, & eſſentiam matrimonij non ſufficit conſenſus de præſenti, niſi fuerit liber, quia requiritur ad id liber conſenſus, iuxta glo. ſingularem, b quæ ſuam concluſionem probat per capit. [cum locum.] c & alia, & conſenſus pendens ab alterius uoluntate non eſt liber, ut habet dictum cap. [ſuper eo.] nec eadem ratione pendens ab alicuius alterius conditionis implemento.

3 Tertio, quod matrimonium eſt ſacramentum, quod ex opere operato confert gratiam, ſecundum communem, & ueram opinionem, quam pro infallibili articulo fidei tenendam eſſe ait Concilium Trident. d & in cap. 1. declarauit, & uidetur abſurdum dicere, quod conditione impleta, ignorãte fortè, vel dormiente utraque parte, uel altera, conferatur eis gratia ex opere operato, cum coniugandi debeant ſe parare ad gratiam illam ſuſcipiendam, in quod præfatum Concilium expreſſim hortatur. e

4 Quarto, quod matrimonium per uerba de præſenti ſub conditione contractum, effectu eſt ſponſalia de futuro, cum ſecundum omnes ualeat matrimonium cuiuſlibet partis, ſi pendente conditione contrahat cum alio, uel alia, & quod pendente conditione non producit impedimentum iuſtitię publicæ honeſtatis pluſquã ſponſalia conditionalia, iuxta c. 1. f & quod ſi alter eorũ ante adimpletã cõditionẽ mutaret uoluntatẽ, nõ eſſet matrimonium coram Deo, etiam ſi parte alia ignorante illa mutatio fieret. g

F Quinto, quòd hanc partem videntur tenere Theologi, quos refert Couarruuias. h

5 Pro parte autem contraria negante facit primo prefatũ cap. [ſuper eo.] quatenus in caſu illius interrogatus fuit Papa, an ille, qui ſub cõditione cõtraxit matrimoniũ ꝑ verba de p̃ſenti, adueniẽte illa poſſet cõpelli ad cõſummãdũ illud, & Papa rñdit poſſe cõpelli ad cõtrahendũ, quod verbũ vr̃ intelligendũ de contractus ꝑfectione, ſiue conſummatione, vt rñſio congruat interrogationi, ſicut congruere debet. i

Secundo facit, ꝙ uerba omnia illius cap. quæ pro parte contraria ponderari pñt, ſolùm probant, quod conſenſus conditionaliter præſtitus non perficit matrimonium, durante cõditione, quod nemo negat, & à contrario ſenſu ſignificant, ꝙ conſenſus continua-
G tus vſq; ad impletã conditionem perficit illud. Nam uerba illa ſignificãt in directo ſenſu, conſenſum non eſſe liberum, pẽdente conditione, à contrario uero, ꝙ ea impleta ſit liber, cum deſinat pendere, & uerba illa, [Niſi patris uoluntas interueniat, &c.] ſignificant in directo ſenſu, non fieri matrimonium antequam conditio impleatur, à contrario uero ſenſu, quod ſic illa impleta, & uerba Alexandri citata ibi in directo ſenſu ſignificant ualere matrimonium contractum cum altera, pendente conditione, ab eo, qui contraxit matrimonium de præſenti ſub illa, & à contrario ſenſu ſignificant, quod non ualeret, ſi contraheret poſt impletam illam.

6 Tertio, quòd regula iuris receptiſſima eſt, quòd
H diſpoſitio conditionalis adueniente conditione, purificatur, & perinde ab eo tempore cenſetur perfecta, ac ſi à principio purè fuiſſet cõtracta, K & nullo canone inuenitur exceptum ab illa regula matrimonium: ergo iudicandum eſt ſecundum illam, iuxta gloſſam ſolemnem. l

Quarto, quod durum uideretur dictis contrahentibus, ſi poſtquàm contraxerunt ſemel, iuxta formam Concil. Trident. præmiſſis denunciationibus in facie Eccleſiæ, uel coram parocho, & teſtibus, matrimonium per verba de præſenti, iterum deberent cum eadem ſolemnitate contrahere poſt adimpletam conditionem, & quod etiam eſſet grande ſcandalum populo, ſi illi poſt impletam conditionem nul-
I la mutatione conſenſus antea facta, dimiſſis primis ſponſis, validè (quod eſſet admittendum, ſi prima opinio eſſet vera) contraherent cum alijs.

Quinto, ꝙ ęquum videtur, vt quemadmodum cõtrahens matrimonium per procuratorem, cogendus eſt in eo perſeuerare, niſi probet ſe mutaſſe voluntatem, & reuocaſſe mandatum, ita etiam contrahentes conditionaliter per verba de præſenti, cogerentur perſeuerare in contractu, niſi volens diſcedere ab eo probaret ſe mutaſſe voluntatem, per d. cap. fin. m

7 Sexto, quod cõmunis opinio Canoniſtarum eſt pro hac parte, vt ipſemet Couarruuias teſtatur, inclinando in opinionem Theologorum, & à communi opinione non eſt diſcedendum ſine textu, vel effi-
K caci ratione, iuxta concluſionem Ioannis Andreę, n communiter receptam per capit. [de libellis.] o & nullus

ALLEGATIONES.

a de condit. appoſit. b in cap. notificaſti. 33. quęſ. 5. c de ſponſal. d in ſeſſ. 24. de reform. matr. cap. 1. e in d. cap. 1. f §. fin. de deſponſ. lib. 6. g argum. cap. fin. de procur. lib. 6. h in epito. 4. 2. par. cap. 3. i arg. cap. qualiter, & quando, il 2. ſub fi. de accuſat. & l. fin. C. de fideicom. libert. k §. omnis, adiuncto §. ex conditionali. Inſtit. de uerb. oblig. l l. omnis quod initio, ff. de reg. iur. & in rubr. eod. tit. lib. 6. m de procur. lib. 6. n in cap. 1. de conſtit. o 20. diſt.

nullus textus, nec ulla ratio adduci poteſt, cui facile non reſpondetur. A

Septimo, quòd hæc opinio fauet ſacramenti auctoritati, fidei datæ conſeruationi, obuiat leuitati, aufert materiam delinquendi, & diſſidia inimicitias que contrahendi.

Ad primum oppoſitorum reſpõderi poteſt, quòd adeo non obſtat, quod poteſt in arguentem retorqueri, ut in primo, & ſecundo argumento pro hac parte factis retorquetur.

8 Ad ſecundum reſpondetur primò, quod iura ꝓbantia conſenſum matrimonij debere eſſe liberum intelligenda ſunt de libertate à metu, & coactione, ita quod ſit ſpontaneus, & non meticuloſus, ut dixit prædicta gloſſ. ſingularis, a & in caſu propoſito B agitur de conſenſu conditionali ſpontaneo, & ita nihil obſtat propoſito. Secundo, quod etiam intelligendo uerbum, [liberum,] ita ut ſignificetur non pendens, uel non ſuſpenſus conditione, nihil obſtat, quia concedimus cum communi conſenſum conditionalem non eſſe quidem liberum in hac ſignificatione, pendente conditione, & conſequenter concedimus non fieri per illum matrimonium, durante conditione, & ſuſpenſione, ſed negamus quod non ſit liber, adimpleta conditione, nec pars contraria poteſt dicere contrarium, & ita quamuis conſenſus conditionalis non ſufficiat ad conſtituendum matrimonium, durante conditione, ſufficiet tamen, ſimul ac impleta fuerit conditio, quia incipit eſſe liber. C

9 Ad tertium eadem facilitate reſponderi poteſt, qua reſpondebatur ante Concilium Tridentinum ad ſimile argumentum; quod fiebat ad probandum, quod matrimonium non poterat contrahi per literas, uel per nuncium inter abſentes, eadem item facilitate, qua defendi poſſent matrimonia, quæ quotidie cõtrahuntur per procuratores in abſentia, cùm contingere poſſit, quod altera pars contrahentium dormiat, uel nihil cogitet, quando altera pars accipiens literas, uel nuncium, uel audiens uerba procuratoris coram parocho, & teſtibus præſtat conſenſum.

10 Ad quartum reſpondetur, concedendo, quod matrimonium conditionale per uerba de præſenti D contractum non habet maiorem uim durante conditione, quam ſponſalia de futuro, imò nec tantã, quantam illa, ſi ſint pura, ſed negando, quod non incipiat habere maiorem uim, quam ſponſalia de futuro, ſimulac conditio impletur, quia per illud implementum conſenſus, qui à principio fuit ſuſpenſus, & uſque ad implementum perdurauit pendens, & non liber, fit in illo inſtanti liber, & ſufficiens ad conſtituendum matrimonium, ſicut etiam ſponſalia de futuro nullam vim habent pendente conditione, ſed in illo momento quo illa impleta fuerit, fiunt efficacia, & producunt impedimentum publicæ honeſtatis, & alios effectus, quos producunt ſponſalia de futuro pura, quod cũ omnes tam Theologi, quàm Ca- E noniſtæ concedant, non ſatis intelligo cur non aduertant, quod qui hoc concedit de ſponſalibus conditionalibus, conſequenter tenetur concedere idem de matrimonijs conditionalibus.

Ad quintum rñdetur, quod ſi prædict. D. Couarruuias audiuiſſet me verbo ſupradicta proponẽtem, & inducentem, ut me audiuit totum fere quartũ librum Salmanticæ prælegentẽ, non inclinaſſet in opinionẽ Theologorum, q̃a id non ſatis ꝑpenderũt, &c.

ALLEGATIO.

a Præfati capituli notificaſti.

SVMMARIVM.

Filia poſt vigeſimumquintum annum ſtuprum committens exhæredari nequit, nec dote priuari. 1

Matrimonio collocare qui puellam tenetur, ſiue ſit pater de iure, ſiue hera, vel herus ex promiſſione, conſtituitur in mora per lapſum vigeſimiquinti anni, vel ſaltẽ per lapſum temporis ſufficiẽtis arbitrio boni viri, nu. 3. 2

In determinato tempore promittens facere, intelligitur obligatus intra tempus arbitrio boni viri declarandum exequi, & numer. 4. 3

Nuptiæ primæ nec directè, nec indirectè prohiberi poſſunt virgini fœminæ, aut maſculo. 4

Facta ad augmentum, diminutionem operari non debent. 5

Dote promiſſa ancillæ, ſi honeſtè vixerit, non tollitur quin deficiente cõditione ei debeatur iuſtum ſalarium iuxta tempus ſeruitij. 5

Promiſſio geminata plurimum operatur.

Conditione, ſub qua facta eſt promiſsio, deficiente, ſeu defecta, ſi promittens perſeueret aliquid attendendo circa negotium ipſum, cenſetur denuo ſe obligare. 6 6

CONSILIVM II.

AN mulier, quæ promiſit ancillæ centum pro dote, ſi ei honeſtè ſeruiret, teneatur dare illa, ſi poſt nouem annos ſeruitij, & vigintiquinque ætatis ipſius ancillæ permiſerit ſe illicitè deflorari?

1 Pro vtraque parte quæſtionis multa poſſent adduci, quibus vtraq; coloraretur, ſed nobis vero proprior videtur pars affirmatiua, ſ. quod præfata D. cõſulens videtur obligata ad ſoluendum ei centũ promiſſa, vel ſaltem ſalarium honeſtum, & conſuetum ſolui ancillis eius qualitatis, cuius erat, & eſt præfata. Primo quidem, quòd filia non poteſt exhæredari nec dote ſua priuari à parentibus, propterea quod peccet in corpus ſuum, & ſtuprum admiſerit poſt vigintiquinque annos, eo ꝗ fuerint in mora tradendi eã marito, per Auth. [ſed ſi poſt.] a & cõſtat magis peccare filiã cõmittendo ſtuprũ manentẽ in cuſtodia & domo parentum, quam peccet ancilla manens in cuſtodia, & domo heræ ſuæ, ergo minus poterit illa pro minori peccato dote ſibi promiſſa priuari.

2 Secundo, ꝗ ſicut parentibus definitur à iure tẽpus 25. annorum ad incurrendum moram collocandi filiam in matrimonium, eadem vel maiori ratione videtur conſtitutum idem tempus ei, qui ſua promiſſione tenetur ad locandam aliquam in matrimonium, ergo prædicta hera tenebatur eam locare, antequam attingeret vigintiſex annos, & ita ob moram perdidit facultatem negandi dotem promiſſam.

3 Tertio, ꝗ ea, quæ debent fieri in tẽpore indeterminato, facienda ſunt intra tẽpus, quod leges, vel bonus vir determinauerunt, b ergo præfata hera pro mittendo centũ pro dote ſine vlla præfixione tẽporis tacita, vel expreſſa, videtur promiſiſſe dare illa centũ pro dote intra tempus, quod iudex, vel bonus vir arbitraretur. At bonus vir iure arbitrari poſſe uidetur tempus nouem annorum eſſe ſufficiens tempus, imò ſufficiente maius ad tradendam illam dotem, & cõſtituendam in mora præfatam heram, & conſequenter præfatam ancillam non peccaſſe poſt illam moram, quæ debet nocere potius heræ, quam ancillæ, iuxta

ALLEGATIONES.

a c. de inof. teſt. b l. 1. ff. de iur. delib. c. de cauſis. de off. dele.

iuxta reg. [mora ſua cuilibet eſt nociua.] a ſicut & parentibus nocet mora dotandi filiam quo ad hoc, ut dictum eſt in primo argum.

4 Quarto, quòd uirgini, ſiue ſit uir, ſiue mulier, nõ poſſunt directè, ſiue indirectè, prohiberi nuptiæ primæ, ut habetur toto tit. b Ergo per conuentionem præfatam de dando centum, ſi ſeruierit honeſtè, non debet intelligi, quòd debeat ſeruire honeſtè tota uita ſua, ſed uſque ad certum tempus, quòd prudenti uiro uidebitur iuſtum, & ſeruitium nouem annorum uidebitur iuſtum Romæ, ubi communiter accipiuntur ancillæ ab heris cum promiſſione dandi eis id, quod conuenit ad collocandas poſt ſeruitium trium, uel quinque annorum.

5 Quinto, quòd præfata hera tenebitur ei ſoluere ſalarium honeſtum cuiuslibet anni, in quo ſeruiuit, etiam ſi non teneatur ad omnia centum ſoluenda, quoniam promiſſio illa dandi centum pro dote, fuit facta ad augendum ſalarium, & quæ fiunt ad augmẽtum non debent operari diminutionem, c & ſi præfata hera abſolueretur à ſolutione centum, & non cõdemnaretur ad ſoluenda ſalaria honeſta, promiſſio illa operaretur diminutionem eius, quod iure naturali, & diuino debetur, iuxta illud Euang. d [Dignus eſt operarius mercede ſua.] cum adductis à Gratiano ex Dionyſio. e Et conſequenter neceſſario tenetur præfata hera ſoluere centum promiſſa, aut omnia ſalaria præfatorum nouem annorum, inter quæ non uidetur multum diſtare, ſi rixa, & impenſæ litis coniugantur cum debitis ſalarijs.

6 Sexto, ꝙ ipſa hera repromiſit illa centum in ſponſalitijs, & poſteaquam ſciuit eam fuiſſe defloratam, procurauit, ut ſponſalia uerterentur in matrimoniũ, ne ſibi, & ancillæ reſultaret incommodũ, quæ geminatio multũ prodeſſe poterit ancillæ ad uincendũ, & nocere dominæ ad hoc, ut uincatur in iudicio, iuxta adnotata poſt alios per Fel. f de geminatione actus, præterquã quod ancilla, uel maritus eius, ſi fortè probaret, quod domina ſciuit, uel olfecit ſtuprum, ante quam fieret repromiſſio, condẽnaretur in iudicio uirtute ſecundæ repromiſſionis, & cogeretur ſoluere promiſſam dotẽ, & ꝑdere multas curas, labores, & impẽſas in lite faciẽdas, & aliq̃ honoris ſui iacturã.

Per quæ omnia conſulendum uidetur præfatæ D. heræ, ut faciat ſuper hoc aliquam bonam concordiã, qua fiat contenta illa ancilla, uel, ſi fieri nequit, det ei eleemoſynam, quam ad nubendum promiſit.

ALLEGATIONES.

a de reg. iur. li. 6. & l. vinum. ff. de re. cred. b de indict. vidui. c l. rem legatã. ff. de adim leg. & c. fi. de ver. ſign. d Luc. 10. e cap. Eccleſiam 15. quæſt. 1. f in cap. ſi quando. de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula illa bona poſita in fine inſtrumenti cenſus (quod ſi quid in eo contineatur contrarium bullæ Pij V. habeatur pro non appoſito) excuſat partes, item & notarium coram Deo, at in foro exteriori tunc demum, ſi per illam pacta bullæ contraria, verè tolluntur, & numer. 2.*

CONSILIVM III.

QVæritur, an inſtrumentum conſtitutionis cenſus, in quo multa pacta, & clauſulæ ponuntur contra bullam Pij Quinti iuſtificetur per clauſulam generalem, quæ in fine eiuſdem inſtrumenti apponitur, ſcilicet,

F [Non intendentes partes contraire Bullæ Pij V. & ſi quid contra illius diſpoſitionem appoſitum eſt, volunt pro non appoſito haberi, & ad illius formam reduci;] an etiam excuſetur notarius, & partes quo ad vtrunque forum.

1 Reſpondeo, quod (vt rectè proponens illam inſinuat) non poteſt excuſari notarius a peccato, ponẽdo clauſulas contrarias præfatæ Bullæ Pij V. propter prefatam clauſulam generalem, quam in fine ponit, niſi iuſta ignorantia eum excuſaret quæ ignorantia iuſta poſſet euenire duplici de cauſa. Altera, quòd inter doctos dubitatur, an prædicta clauſula ſit contraria alicui parti Bullæ præfatæ, ignorantia enim illa, quæ naſcitur ex ſocordia, vel negligentia interrogandi doctos, non uidetur probabilis. Altera eſt ex eo, quod dubitant, an in terra, in qua conficiunt inſtrumentum, obliget præfata Bulla quoad illud, contra quod clauſula illa adijcitur, ut enim nos, a profundè diximus, non omnes particulæ præfatæ Bullæ uidentur in omnibus terris extra ſtatum Apoſtolicum neceſſario ſeruandæ.

2 Secundo reſpondetur, quod ſi ambæ partes bona fide abſq; fraude ſua, & notarij conuenirent, ut clauſula ꝑfata generalis apponeretur, eſſet tãtę uirtutis, ut deleret clauſulas cõtrarias, & excuſaret notarium ab infamia, & ſuſpicione mala fouẽdi uſuras, uel aliã iniquitatem. Item putarem eum excuſatum in foro conſcientię, quamuis fortè in foro exteriori reprehẽdi poſſet ob ignorantiam ſupinam, ſocordiam, uel fraudem, quam præfatæ Bullæ Sanctiſſimæ facere voluiſſe crederetur. Partes autem in hoc bona fide cõuenientes à peccato excuſarentur, & permitterentur eis in vtroque foro, vt curarent effici aliud inſtrumentum, ſi opus eſſet, abſque ullius partis damno.

ALLEGATIO.

a in comm. de vſur. ſuper præfata bulla. num. 105.

Qui clerici, vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt.

SVMMARIVM.

I *Votum religionis non tollitur per ſponſalia, etiam cum copula poſt ea ſubſequuta.* 1

Matrimonium per verba de præſenti non tollit votum religionis præcedens, ſi ſtatim vult illud adimplere. 1

Religionis, & caſtitatis voto aſtrictus, ſi poſtea habeat copulam carnalem cum puella, cum promiſſione illam in vxorem ducendi, tenetur votum implere, & nu. 2. 1

Votum religionis non tollit, ſed differt reſtituendi obligatio, ſiue ante, ſiue poſt votum nata ſit. 2

CONSILIVM I.

QVęſitum eſt, an qui poſt uotum emiſſum de intranda religione, & ſeruanda caſtitate, promiſit puellę ducere eam in uxorem, ut conſentiret in copulam carnalem, quod illico fecit, & manet ob id infamata, teneatur potius uotũ implere quã eã ducere, uel contra potius eam ducere quã uotũ implere.

K

1 Reſpondeo, quòd pro implemento uoti facit, quod prius fuit obligatus Deo, quam puellæ, & conſequenter prius debet ei ſolui, per capitul. [qui prior.] cum ſuis ſimilibus. a

Secundo,

ALLEGATIO.

a de regul. lib. 6.

Secundo, quod ſponſalia de futuro nulla ratione A tollunt votum de intranda religione argument. cap. [commiſſum,] a quatenus probat, quod etiam matrimonium per verba de præſenti contractum non tollit votum, ſi uouens uult illud ſtatim adimplere.

Tertio, quod eſt caſus formalis in cap. [rurſus.] b quatenus habet eum, qui uouit caſtitatem, peccare promittendo alicui contrahere matrimonium, & magis ſi iurauit promiſſionem, & quod non obſtante iuramento tenetur adimplere uotum caſtitatis, quamuis matrimonium per uerba de præſenti contractum præferatur uoto caſtitatis, ut ibidem habet.

2 Quarto, quod non obſtat, quod puella fuerit infamata, & quod ipſe obligatur ad reſtituendum ei damnum, quod intulit, per ea quæ habentur in ca- B pit. 1. c Tum quia illa obligatio tolli poteſt per reſtitutionem damni illati, dando ei tantum, quanto eget, ut æque bene collocetur, non obſtante hac infamia, ac collocata fuiſſet, ſi non fuiſſet infamata. Non obſtat etiam dicere, quòd tranſiturus ad religionem debet prius ſoluere ſua debita, arg. cap. 1. d & aliorum, quibus id contra Palud. & Sylueſt. probamus in comm. 1. de regul. e quia obligatio uoti præcedat obligationem reſtituendi.

Sed quia contra hoc facit, quod ex eo ſequeretur, eum, qui fecit uotum de intranda religione, non teneri prius ad ſoluendum debita contracta poſt uotum, quod uidetur reprobari per allegata, f ideo melius reſponderi poteſt, quod illa obligatio C reſtituendi poterit differre ingreſſum religionis, donec fiat, ſed non tollit uotum, neque obligat ad remanendum,

ALLEGATIONES.

a de ſponſ. b qui cler. uel uou. c & cap. 2. de adult. d de obligatis ad ratio. e ſuper cap. cui portio. 12. q. 1. nu. 8. f in d. num. 8.

SVMMARIVM.

1 *Peccati venia non datur niſi correcto, & male percepta reſtituenti. num. 2.*

2 *Fingens beneficiarius ſe habere illum ordinem, ſine quo fructus, ſeu diſtributiones non lucraretur, reſtituere tenetur ijs, quibus accreuiſſent.* D

3 *Intentio nedum ordinantis, ſed etiam ordinem ſuſcipientis ſaltem virtualis conferendi, & ſuſcipiendi ſacramentum ordinis eſt neceſſaria, alioqui non imprimitur character, poteſtque in conſcientia ſine diſpenſatione coram Deo vxorem ducere. num. 5. & cum eadem manere. num. 6 licet ſecus quo ad Eccleſiam, quæ adhæret apparentibus, & non occultis. num. 4.*

6 *Diſpenſatione fori exterioris non eget, qui cùm coram Deo verè impeditus non eſſet, creditur, etſi falſo, diſpenſatus.*

7 *Probat diſpenſationem obtentam ſemiplenè fama, adiuncta probatione direptionis bonorum, ac tolerantia ordinarij, quæ probatio perfici poſſet per iuramentum ſuppletiuum.* E

8 *Interrogatus ſuper aliquo impedimento fori exterioris, quod verè coram Deo non patitur, vt ſe purget, poteſt allegare ſe diſpenſatum, diſpenſationemque amiſſam petereque ſibi deferri iuramentum, & iurare exterius ſimpliciter, addita tamen intrinſecus cautela, qua euitetur mendacium.*

9 *Legitima proles eſt, nata ex muliere, quæ bona fide nupſit ſubdiacono, quē talem probabiliter ignorabat, uel quē probabiliter credebat ſufficienter diſpenſatum.*

CONSILIVM II.

N Prouiſus de præbenda in quadam collegiata, iubente patre, ut poſſet lucrifacere fructus, ad ſubleuandam domū neceſſarijs, ficto animo accepit ſacrū ſubdiaconatus ordinē, poſt octo annos dimiſſo beneficio, fingens ſecū diſpenſatum, duxit uxorē, & prolē ſuſcepit plurimā, & militiæ ſeculari ſe dedit. Quæritur, quo medio prefatus N. poſſit exire à peccatis, quibus (ut multis uidetur) eſt uinctus, ita ut corā Deo, & hoībus iudicetur abſolutus, & regno Dei dignus, quā minima honoris iactura facta.

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo, petita prius ope diuina, primo quidem quod D. conſulens ad recuperandam, & conſeruandam poſtea gratiam Dei, quam perdidit, debet primum indolere plurimum de peccato illo grandi fictionis adeo magno tempore continuato cum mala fide, quia peccati uenia non datur niſi correcto, & pœnitenti. a

2 Secundo, quòd debet reſtituere fructus oēs, quos percepit inſeruiendo canonicatui, & præbendæ ſine uero ſubdiaconatus ordine, quem nec ſuſcepit, nec uoluit ſuſcipere, ſed tantum finxit decipiendo proximos, ad quos pertinuiſſent illi, & quibus fuiſſent quæſiti, ſi non male percepiſſet eos ipſe, quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. b

3 Tertio, qꝫ debet credere ſe non eſſe ſubdiaconū, nec unquam fuiſſe coram Deo, & in foro conſciētiæ, quia noluit aſſumere illum, nec habuit ullam intentionē aſſumendi, & ordinatus ab Epiſcopo, uel baptizatus ab alio ſine aīo & intentione actuali, uel uirtuali recipiendi ordinem, uel aliud ſacramentum, non recipit illud coram Deo, & quo ad forū interius, ſed eſt falſarius, fictor, peccato mortali ſe maculās, ut eſt in c. [maiores.] c & tradit S. Th. ab oībus receptus, d ſicut & intentio miniſtri ordinantis requiritur ſecundum eundem, e ut ibi pulchrè tradit Caietanus.

4 Quamuis etiam credere debeat, quod quo ad forum exterius ſit cēſendus ordinatus, & cogi poſſit ad utendum ordine, & puniri, niſi eo utatur, quando Eccleſia id facere iubet, nihil curando de defectu intentionis recipiendi ordinem, & de mala fictione ordinati, quia de non apparētibus idem iudicium eſt, quod de non exiſtentibus, in foro exteriori. f

5 Quarto, quòd ex præmiſſis infertur non fuiſſe unquam, neque eſſe neceſſariam diſpenſationem Papæ D. conſulenti ad contrahendum matrimonium, non obſtante ſubdiaconatu quoad forum Dei, & interius, & quia quoad illud non eſt ſubdiaconus, & quod non eſt non poteſt tolli, & diſſolui, g quia priuatio præſupponit habitum. h

6 Quarto, quod etiam probabiliter dici poteſt non eſſe in propoſito caſu neceſſariam diſpenſationem quoad forum exterius. Tum quia probabiliter credi poteſt neminem unquam facturum eſſe illis controuerſiam ſuper hoc, eo quod in facto præſupponitur uxorem D. cōſulentis, & cognatos utriuſq; & ēt alios extraneos credere diſpenſationē interueniſſe, & qđ

ipſi

ALLEGATIONES.

a cap. legatur 24. quæſt. 2. & cap. venia. de reg. iur. lib. 6.
b cap. ſi res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatum, de reg. iur. lib. 6.
c §. item quæritur. de baptiſmo. d 3. part. quæſ. 68. art. 7.
e in eadem 3. part. quæſt. 64. art. 10. f l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tutel. & cap. ſi ſacerdos, adiuncta gloſſ. verb. remouere, de offi. ordin. g cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impuber, h l. decem. ff. de verb. oblig.

ipſi ſunt licitè coniuncti, non obſtante illa, & quod in neutro foro eſt hactenus accuſatum prædictum matrimonium tamdiu continuatum, quod iam ſunt multi liberi ſuſcepti, & ita minus videtur accuſatum iri in futurum.

Sexto, quod ſi accuſaretur, rñderi poſſet à D. conſulente, & ab vxore, & à filijs primo quidẽ negando ordinẽ talem verè ſuſcepiſſe, ſed ſolũ finxiſſe ſuſcipere, vt ſatisfaceret precibus, & minis matris, & vt non negarẽtur ei alimẽta, & vt lucrifaceret illa ex ſeruitio facto eccleſię ad ſuſtentandã decenter ſuã nobilitatẽ, & ad colorãdã eiuſmodi rñſionẽ, allegare, quod nunquã vſus fuit ille tali ordine niſi ſemel, & tũc nõ quia erat ordinatus verè, & ad ſeruiendũ Deo, ſed ad lucrãdos fructus præbendę ad ſe alendũ, & quod nunquã vllibi eſt viſa nec inuenta diſpenſatio ſuper impedimento talis ſubdiaconatus, nec inuenietur in vllo regeſto Curię Romanæ, quia nõ egebat ea corã Deo, & quod nõ eſt veriſimile, quod homo nobilis, & Catholiciſſimus fuiſſet auſus cõtrahere matrimoniũ in ſtatu ſubdiaconatus, & alia ſimilia, quæ D. cõſulens poſſet cõgerere, præſertim ſi haberet aliquos teſtes, quibus ſecretò, & amicè dixiſſet, antequã ordinẽ ſuſciperet, ipſum illum ſuſcepturum, vel ſuſcepiſſe fictè, & nõ verè ad ſatisfaciendũ matri, & ſuæ ſuſtentationi, neq; vllum Chriſtianũ eſſe adeo malum iudicandum, quod eccleſiam tam inſignem relinqueret, & arma caperet ad exercendum ea perpetuo inſeruiendo fidei Catholicæ Romanæ abſque vlla diſpenſatione ſuper impedimento ſubdiaconatus, ſi vero animo ſuſcipiendi ordinem ordinatus fuiſſet.

7 Sed quia probatio ordinationis publicæ poterit multis modis probari, ſecurius videtur, vt rñdeat alio modo, ſ. quod habuit diſpenſationem, & ad probandũ illam allegare famam præfatã ſparſam de diſpẽſatione habita, & quod eſt perdita cũ multis alijs bonis, quæ perdiderunt tam maritus, quã vxor in tumultibus tot, & tã grandibus, quod vix ſuas vitas ſeruarunt, & quod præfata fama cũ probatione amiſſionis bonorum, quæ in facto allegatur, ſeruiret eis pro ſemiplena probatione, & in ſupplementum probationis plenæ poſſet addere præſumendum eſſe epiſcopum, vicarium eius, vel parochum, coram quo contractum fuit matrimonium, vidiſſe diſpenſationem, de qua erat fama, & offerre iuramentum faciendum licitè eo modo, quo infra dicetur iuſtè offerri, & fieri poſſe.

8 Septimo, quod prefatus D. conſulens poteſt iuſtè offerre iuramentũ ſuper prædicta diſpenſatione habita, & perdita, ad finem propoſitũ gerẽdo in mẽte, & quoad Deũ, & interius forũ aliud quã ſonent uerba eius fori quoad homines, & forũ exterius, per illa quæ nos latè adduximus in comm. cap. [humanæ aures.] a ubi efficaciter probamus, eũ qui non tenetur rñdere ſecundũ mentem interrogãtis, poſſe rñdere id quod eſt verũ ſecũdũ ſuã mentem, licet ſit falſum ſecundũ mentem interrogãtis, interrogatus. n. quis, an peccauerit, uel cõfeſſus fuerit cõfeſſario certũ peccatum, quod ipſe nullo iure naturali diuino, uel humano tenetur ei reuelare, poteſt rñdere quod nõ, intelligendo intra ſe, ita ut ſit obligatus ei manifeſtare illud, licet uerè id fecerit, uel confeſſus fuerit, per illum modum, quo in Euangelio interrogatus Dñs ab Apoſtolis quando futurum eſſet uniuerſale iudiciũ, reſpondit ſe neſcire, intelligendo intra ſeſe neſcire ad indicandum illud eis, quamuis ab æterno illud ſciebat, & per alia quæ cum hoc dicto Domini adducimus in dict. cap. [humanæ aures.] & D. conſu-

F lens nullo iure tenetur ad confitendum ſe obtinuiſſe, & perdidiſſe ueram diſpenſationem, quia nunquam tali indiguit, & ita põt iuſtè aiiirmare, imò & iurare ſe habuiſſe diſpenſationem ad ducendã uxorem poſt ſubdiaconatũ ſuſceptum, intelligẽdo intra mentem ſuam per uerbum diſpenſationem facultatem à diuino, & humano iure ſibi datam ad ducendã illam, & interrogatus an uere perdidit illam cũ bonis alijs poteſt iuſte reſpondere quod ſic, intelligendo intra ſe per perditionem diſpenſationis facultatem ducendi aliam uxorem præſenti uiuente. Quæ omnia ſunt ſeruanda ſecretiſſima, & ſolum reuelanda alicui cõfeſſario erudito amico, & Catholio, ſi per ſemetipſum non poteſt prædicta ſatis intelligere.

9 Octauo, ꝙ D. cõſulens per ſemetipſum, ſi eſt eruditus, aut per cõfeſſarium eruditũ amicũ, & Catholi G cum intelligere põt, quod ad redeundum in uiã gratiæ ac ſalutis æternæ nulla diſpenſatione indiget ſuper ſubdiaconatu ad remanendum in matrimonio iã cõtracto quo ad forum Dei, & interius, imò nec quo ad forum exterius quoad legitimationem filiorũ ſuorũ eget aliqua diſpenſatione, ſi præfata uxor ignorabat ordinationem prædictam, uel probabiliter credebat diſpenſationẽ ſufficientẽ fuiſſe impetratã, quia bona fides alterius coniugum credentis matrimoniũ ualere ſufficit ad legitimandum illos, iuxta cap. [ex tenore.] cum gloſſa ab omnibus recepta, b nec etiã indiget quo ad alia, ſi præfata ſecreta tenuerit, & iuxta ea reſponderit. Quæ omnia fiant in gloriam D. N. H Ieſu Chriſti, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quibus hic dies ſacer eſt. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 22. quæſt. 5. b qui filij ſint legitimi.

De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.

SVMMARIVM.

Adulterium ſolum non impedit, quin adulter poſſit adulteram viro ſuo ſuperſtitem ducere, nec ſola fides data, at ſi concurrat fides data de contrahendo cum adultero dirimit. 1

I *Machinatio in mortem coniugis, ſi ſit ex parte vnius tantum, non dirimit, ſecus ſi ex parte vtriuſque, niſi fortè occidiſſent in alium finem, quàm contrahendi, quia tunc non eſſet machinatio, nec dirimit matrimonium etiam inter adulteros contractum, num. 2.* 1

Vxoricidium machinatum ideo Eccleſia ſtatuit eſſe impedimentum dirimens, vt ſic impediret, ne qui cupiunt ducere quas amant, incitẽtur ad occidendas coniuges. 2

Adulterium cum machinatione cauſat impedimentum dirimens. 2

CONSILIVM I.

K MARITVS uxorem adulteram, & adulterum oderat, & per inſidias occidere parabat, adulter, & uxor hoc ſcientes abſque intentione contrahendi matrimonium illius mortem machinati ſunt, & ſecreto occiderunt, poſtmodum matrimonium contraxerunt in facie Eccleſiæ. Quæritur, an teneat.

1 Reſpondeo, præfatæ quęſtionis deciſionem pendere ab illa generaliori, an occidẽs coniugẽ alterius ad alium finem, quàm ad contrahendum matrimonium

nium cum relicto, uel relicta, impediatur contrahere matrimonium cum illo, uel illa. Pro cuius deciſione dico primo, quod Panorm. a vr ſibi ſatisfeciſſe quo ad omnes caſus, reſoluendo primo, quod ſolum adulterium habitum cum aliqua, uiuente uxore, non impedit matrimoniũ cum illa, mortua ſua uxore. b Secundo, quod nec fides data per uerba de præſenti, vel de futuro, nõ interueniente adulterio, per c.fi. c Tertio, quod neque machinatio mortis vnius uolentium contrahere, ſed machinatio utriuſque ſic, per cap. 1. d per quam reſolutionem uideri poteſt dicẽdum quod in caſu propoſito nõ ualuit matrimoniũ, quia vtraq; pars conſenſit, & cooperata eſt mortem mariti, præſertim quod interuenit etiam adulteriũ uiuente marito, & ita concurrunt adulterium, & machinatio mortis ab utraque parte.

2 Secundo, ꝙ prædicta reſolutio Panor. non uidetur tangere punctum huius quæſtionis, quia illa agit de caſu, in quo vtraque pars procurat, ſeu machinatur mortem ad contrahẽdum matrimonium poſt illam, quæſtio uerò noſtra eſt de caſu, in quo neutra pars procurauit, nec machinata eſt mortem coniugis ad finem contrahendi matrimonium, ſed ad alium. S. Thom. non uidetur ſatis apertè hoc determinare, e ſolùm enim ait, quod adulterium cum machinatione mortis impedit matrimonium, ſed non aperit, an dicatur machinari mortem, eo ſolo quod occidit, an requiratur quod machinetur, ſiue procuret mortem ad contrahendum matrimonium. Nos autem in Manua. Confeſſ. f re ſatis perpenſa, dicimus nõ uideri mortis machinationem, quo ad hunc effectum interuenire, niſi procuretur mors ad effectum contrahendi matrimonium cum relicto, uel relicta. Pro quo facit principaliter cap. 1. g quatenus probat non impediri matrimonium inter duos, eo quòd alter occiderit coniugem alterius in bello, uel odio, aut alia cauſa, quam contrahendi matrimonium cum eius coniuge. Secundo facit gl. cap. [ſuper hoc.] h quatenus determinat hoc impedimentum nõ naſci ex ſola occiſione, ſed ex illa facta ad matrimonium contrahendum cum eius coniuge. Tertio, quod S. Thom. i ait, quòd tunc demum vxoricidiũ inducit impedimentum dirimens contractum, quando quis interficit uxorem, ut contrahat matrimoniũ cum qua eſt mœchatus. Quarto, quòd Panorm. etſi non omnino apertè, tacitè tamen K ſentit quod requiratur propoſitum contrahendi cum coniuge relicto, uel relicta. Sylu. etiam hoc ipſum uidetur tenere. l Deniq; quod ratio, & fundamẽtum inductionis huius impedimẽti fuit, ne coniuges ſuos, uel ſuas coniuges occiderent ad contrahendum matrimoniũ cum alijs, quos, vel quas amant, quæ ratio funditus ceſſat, cum alia de cauſa eos, vel eas occidunt, & cauſa finali ceſſante ceſſat lex, m & in caſu propoſito prædicti oratores non occiderunt maritum alterius ad finem contrahendi inter ſe matrimonium, ſed longè alium. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a tam in cap. 1. de eo qui duxit in matrim. quam in cap. 1. de conuerſio. infid. b cap. ſignificauit, de eo qui duxit in matrimonium. c eod. tit. d de conuerſio. infid. e in lib. 4. ſenten. diſt. 35. in tex. literæ, & quolib. 5. artic. 15. f cap. 22. numero 46. g de conuerſio, infidel. h de eo qui duxit in matrimon. i in 4 diſtin. 37. quæſtio. 2. artic. 2. k ubi ſupra, & in d. cap. ſuper hoc. l in uerbo, matrimonium. 8. quæſtio. 9. m l fin. ff. de hæred, inſtituen.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium, cum fide ſub conditione etiam impoſſibili,* A *vel nulliter data, cauſat impedimentum dirimens.*

2 *Conditio impoſſibilis, modo non ſit contra eſſentiam matrimonij, vitiatur, & non vitiat.* 2

CONSILIVM II.

QVidam, qui rem habuit cum coniugata, cũ illa peteret, vt ipſam vellet ducere, dicens poſſe fieri, qa uir abſens fuiſſet per ſeptem annos, reſpõdit ſe id facturum, ſi illa probaret poſſe fieri, vt dicebat, nec aliud factum eſt, niſi, quod perſeuerabant in adulterio. Poſtea uiro mortuo duxit illam. Dubitatur, an ſit matrimonium ualidum, qa non ꝓmiſit formaliter, ſicut doctores requirunt, quod duceret illã B poſt mortem uiri, ſed quod duceret, ſi oſtẽderetur ꝙ poſſet eo uiuente. Quod autem ſit inualidum, uidetur, qa eſt ꝓmiſſio adulteri de ducenda adultera, & quidem doctores, & textus ſimpliciter dicunt talem promiſſionem eſſe impedimentum dirimens.

1 Reſpondeo uero ꝓpius uideri, ortum fuiſſe hoc caſu impedimentum impediens matrimoniũ, de quo in rub. de eo qui duxit in matrimonium, &c. Tum qa interuenit promiſſio conditionalis ducendi adulteram, ſi probaret id fieri poſſe propter abſentiam longam mariti, & licet promiſſio conditionalis non habeat effectum obligandi promittentem ante conditionem impletam, habet tamen effectum ad hoc, ut uerè dici poſſet eſſe datam fidem, q̃ datio cum adulterio ſufficit, a &c. Tum quia non requiritur ualor C promiſſionis ad hoc, vt ex illa, & ex adulterio oriatur impedimentum, cùm palam ſit omnem ꝓmiſſionem etiam purã de contrahendo cum adultera poſt mortem eius mariti nihil valere.

2 Tum quia nihil prodeſt dicere, quod dicta promiſſio fuit facta ſub conditione impoſſibili. Tum qa, ut dictum eſt ſupra, non requiritur promiſſio valida. Tum quòd in matrimonialibus cõditio impoſſibilis reijcitur, & non uitiat, ſed uitiatur, b mòdo non ſit contra ſubſtantiam matrimonij, qualis hæc non eſt, ut per ibidem notata probatur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. fin. & per tot. titul. de eo qui. b capit. fin. de conditio. appoſit. D

SVMMARIVM.

Matrimonium qui viuẽte prima, publicè, ſed nulliter cum ſecunda impedimenti occulti ignara contraxit, tenetur vel eam dotare, vel iterum cum eadem legitimè contrahere, num. 2. quod occultè inter ſe contrahere validè poſſunt, num. 3. expedit tamen vt adhibeantur parochus, teſtes, & notarius, num. 4. Quod ſi hæc ſecunda vxor, ſciens primam adhuc viuere, paſſa fuiſſet ſe à dicto viro cognoſci carnaliter, diſpenſatione opus eſſet. 1

E *Matrimonium publicè, ſed ob occultum defectum nulliter contractum, quando denuo ſecretè validè contrahitur, expedit quandoque adhibere notarium.* 4

CONSILIVM III.

AViuente priore uxore, motus rumore mortis eius, quæ degebat longè abſens ab eo, contraxit cum B. abſolutuſque fuit ab illo peccato per iudicem competentem, demum eſt mortua prior uxor.

Quæritur

Quæritur quid oporteat eum pro ſalute utriuſque hominis facere. F

1 Reſpondetur primo, quòd præfatus A. non poteſt iuſte conuiuere matrimonialiter cum prædicta B. niſi denuo contrahant matrimonium, quia prius contractum non ualuit quicquam, quia fuit contractum uiuente priore uxore, quod lex Chriſtiana non patitur. a

Secundo, quòd A. non poteſt contrahere cum B. quæ habita notitia primę uxoris adhuc uiuentis non abſtinuit à copula adulterina, niſi habita diſpenſatione quo ad utriuſque forum ſuper impedimento, quòd naſcitur ex tit. [de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.] ut probatur per capit. 1. & totum illum titulum.

2 Tertio, quòd præfatus A. poteſt cogi ad contrahendum denuo cum B. uel ad dotandam eam eo, ꝙ uidetur decepiſſe illam, & abſtuliſſe pudorem eius deceptoriè, & infamaſſe, per cap. 1. & 2. b & ea quę utiliter traduntur in noſtro Manu. conf. c eo quòd non manifeſtauit ei ſe habuiſſe uxorem, de cuius morte non habebat certum teſtimonium.

3 Quarto, quòd ex quo prædictum impedimentū eſt occultum, poteſt dictum matrimonium denuo cō trahi clandeſtinè abſque denunciationibus, quas requirunt antiqua iura, & noua Concilij Tridentini, quia ut declarauit Pius V. poteſt matrimonium contrahi denuo abſque denunciationibus, quando prius contractum fuit cum illis, quòd praxis ſacræ Pœnitētiariæ ſeruat, & latius tradimus in d. cap. 16. d

4 Quinto, ꝙ conuenit plurimū in hoc caſu, ne cauſa, propter quā prius matrimoniū fuit nullū, ſciatur ab alijs, quā ipſis A. & B. ne detur occaſio Inquiſitori loci tractandi de illa iterū, qui licet ceſſaret monſtrato abſolutionis inſtrumēto, tñ fieret aliqua moleſtia, & ſpargeret mala fama de A. ēt quod eſt recōciliatus & fieri poteſt matrimoniū corā parocho, & teſtibus, neſcientibus illis quidquā de culpa in ſpecie, ſed tantum in generali, ut tangitur in ſequenti dicto.

Sexto, ꝙ licet oīa ſupradicta non requirantur in oībus caſibus, in quibus matrimoniū prius publicè cōtractum denuo eſt contrahendū, ſecundum tñ, & quartū, & hoc quod ſequitur frequentiſſimè ſeruari poſſunt, & debent, uidelicet, ut cōtrahant ēt p̄ſente parocho, teſtibus, & notario, qui cū illis teſtibus fidē facit de matrimonio denuo contracto, atteſtando, ꝙ fuit rogatus à prędictis A. & B. ut faceret publicā fidē de hoc matrimonio contracto corā p̄fato parocho & teſtibus, eo ꝙ prius matrimoniū, quod publicè antea contraxerūt non erat ualidū ob quoddā impedimentū, quod ipſi ſciunt, & cōuenit eis ne publicetur, quoniam ſi huiuſmodi inſtrumentum non fieret, cōtingere poſſet qđ mortuo parocho, & teſtibus reuelaretur impedimentū prędictum, ſ. quod prius matrimoniū fuit contractū uiuente priore uxore, & ſi non poſſet probari poſtea denuo contractū fuiſſe ſublato impedimento, ipſi caſtigarentur, & filij eorū iudicari poſſent illegitimi, & multa alia ſcandala orirentur. K

ALLEGATIONES.

a cap. gaudemus. de diuort. cum ſimilibus. b de adult. c cap. 16. numer. 16. d vbi ſupra numer. 36.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui viuente prima cum alia impedimenti ignara publicè contraxit, mortua prima, ſi impedimentum ſit occultum, poteſt cum ſecunda, nouo præſtito conſenſu, clam ualidè contrahere, ſed & debet, ut poſſit in eo perſeuerare, num. 2.*

CONSILIVM IIII.

Contraxit M. clam ante Concilium Tridentinum cum N. & poſtea ea viuente cum O. ignara prædicti matrimonij, in facie Eccleſiæ: deinde obijt N. poſtquam habuit liberos ex præfata O. Quæritur remedium, quo poſſit præfatus M. contrahere cum præfata O. denuo, & viuere cum illa abſque ſcandalo, & peccato, non obſtante quod N. fuit à principio vera vxor præfati M.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondemus primo, neceſſarium eſſe remedium, quo præfatus M. & O. cō-G uiuere poſſint abſque peccato, quoniam matrimonium eorum non fuit validum, quia matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridentinum contracta, licet peccarint contrahentes, erant valida, & ita cum M. fuit coniugatus cum O. iam erat verus maritus N. & non poterat contrahere cum præfata O. quia lex humana non patitur vllum virum habere ſimul plures vxores, nec vnam fœminam plures viros, iuxta cap. [gaudemus.] a quod ſe fundat in Euangelio. b Marci.

2 Secundo, quòd nullum remedium poteſt adhiberi, vt ipſi conuiuant abſque peccato mortali, prę terquam contrahendo denuo matrimonium, cum poſſint contrahere iam illud mortua præfata N. uxo-H re legitima.

Tertio, quòd poſſunt contrahere, ſi uolunt, contrahendo nouè, legitimè nouo conſenſu præſtito, & non aliàs, quia matrimonium, quod ab initio eſt nullum ob aliquod impedimentum, non poteſt ualidari, niſi denuo contrahendo, ut tradimus in noſtro Manual. confeſſ. c & ſupra repetimus in alijs conſilijs.

Quarto, quòd poſſunt contrahere abſque ſcandalo contrahendo denuo clam, quia omne matrimonium contractum inualidè in facie Eccleſiæ poteſt etiam poſt Concilium Tridentinum denuo contrahi clam, & ſecretè, ut diximus in dicto Man. conf. d Quo iure de conſenſu Papæ utitur ſacra eius Pœni-I tentiaria. Modus autem notificandi impedimentum uxori ignoranti, ne renuat denuo conſentire, tangitur in præd. Manual. e

ALLEGATIONES.

a de diuort. b cap. 10. c cap. 22. num. 47. & 86. d cap. 22. num. 47. & 86. e cap. 22. num. 47.

SVMMARIVM.

Papa ſolus diſpenſat ſuper impedimento procedente ex eo, quod quis duxit alteri adhuc viuenti nuptam. 1

CONSILIVM V.

1 AD quæſtionem reſpondetur, quòd non poteſt Epiſcopus permittere matrimonium contractum inter eos, de quibus quæritur, quia illud à principio non ualuit, eo quòd uiuebat maritus mulieris, & mortuo illo oportet nouè contrahere, quod non poſſunt facere ſine diſpenſatione propter impedimentum, quòd eſt inter eos natum ex titulo [de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adul.] ſuper quo ſolus Papa diſpenſat, quia eſt impedimentum impediens, & dirimens, ſecundum omnes.

De cognatione ſpirituali.

S V M M A R I V M.

1 *Cognationem ſpiritualem non contrahit non baptizatus baptizans; ſecus ſi baptizatus, licet non confirmatus teneat ad confirmationem.*

CONSILIVM I.

AN non baptizatus baptizando contrahat cognationem ſpiritualem? & an baptizatus non confirmatus tenẽdo ad confirmationem eandem contrahat?

1 Ad priorem reſpondeo, quòd ſicut nondum habens vitam carnalem non poteſt eſſe cognatus alterius carnaliter, ſic expers vitæ ſpiritualis non poteſt eſſe cognatus alterius ſpiritualiter. & conſequenter non baptizatus, vt ait S. Tho. communiter receptus, a nõ contrahit cognationem. Non dixi autem, vt Syluester, nondum natus carnaliter, &c. Quia nondum natus carnaliter poteſt eſſe cognatus alterius. b

Ad poſteriorem reſpondeo, quòd baptizatus non confirmatus tenens confirmandum contrahit cognationem ſpiritualem, vt concludit Syluester, c quia habet vitam ſpiritualem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a lib.4.ſent.diſt.42.quæſt.1.art.3. b ff.de liber. & poſth. per totum. c verb.matrim.8.quæ.7.nota 12.

S V M M A R I V M.

1 *Infans occidens, nec lege Cornelia ligatur, nec pæna irregularitatis, nec aliter poteſt ſe obligare, num. 2. quia regulariter præſumitur incapax doli num. 3. At ſi, haberet talem rationis, & iudicij vſum, quod ſufficeret ad ad peccãdum, obligaretur iuramento, nu. 4. & eſſet occidendo irregularis, nu. 5. & factus compater contraheret cognationem ſpiritualem, nu. 3. & hoc etiamſi plenè non intelligeret id, quod agit, num. 7.*

2 *Pupillus, ſeu impubes, quicquid videt, ignorat: hoc eſt, licet poſſit habere tantum vſum rationis, qui ſufficiat ad peccandum, plenè tamen id quod agit non intelligit, numero 7.*

2 *Patrinus is regulariter aſſumi debet, qui ſit aptus ad catechizandum infantem, & erudiendum in virtutibus: ſed defectus huius qualitatis non impedit quin contrahatur cognatio numer. 6.*

6 *Lex generaliter loquens, non diſtinguens inter ſexum, & ſexum, ætatem & ætatem omnes generaliter comprehendit, licet maior ratio militet in vno, quàm in alio.*

7 *Rationis vſum etſi impubes nõ habere dicatur, ita vt ignoret, quod agit, non tamen tollitur quin habere poſſit ſufficiens iudicium ad peccandum.*

CONSILIVM II.

QVæritur, an infans tenens baptizatum in baptiſmo fiat patrinus, & contrahat cognationem ſpiritualem cum baptizato. Ex quo infertur ſolutio quæſtionis poſt hæc propoſitæ, ſcilicet, an puer decennis tenens puellam ſexennem, contrahat prædictam cognationem, tenendo eam ad confirmationem.

1 Quæſtio hęc noua eſt, & profectò difficilis. Pro

A parte negante facit primo, quod infans occidens aliquem non patitur pœnam legis Corneliæ de ſicarijs, a nec incurrit irregularitatem. b

2 Secundo, quòd carens rationis iudicio non poteſt obligari, nec iniuriã facere, licet pati ſic. c At infans eſt expers rationis, & iudicij, & æquiparatur furioſo, d imò, & de pupillo maiore infante dixit Imperator, e quòd quicquid videt ignorat.

Tertio, quòd patrinum oportet eſſe doctum, qui docere poſſit baptizatũ fidem Catholicam, & admonere eum de caſtitate, & alios bonos mores, iuxta cap. [vos ante.] f & tradit ante, & poſt alios S. Thomas. g At infans non poteſt prędicta docere, neque admonere: ergo neque poteſt eſſe patrinus.

B Quarto, quòd, vt profundè docet Sanct. Thomas, h ineptus eſt quilibet intra primum ſeptẽnium ad quoquo modo contrahendendum, & quòd ideo non poteſt contrahere ſponſalia. ergo pari ratione nemo poterit ſe obligare intra illud ſeptennium ad faciendum ea, quæ ad officium patrini ſpectant. i

3 Pro parte autem affirmante facit primo, & grauiſſime, quod infans licet non præſumatur doli capax, & communiter verè non ſit talis, frequenter tamen eſt talis, & adeo quidem, vt Hippolytus, k teſtetur ſe vidiſſe, & ſcire, quod multi infantes in ſexto, vel ſeptimo anno plus doli, & malitiæ exercent hodie, quam olim in 14. & 15. & probatur irrefragabiliter per illud B. Gregorij, l aſſerentis filium cuiuſdam quinquennẽ

C propter blaſphemiam arreptum à diabolo de vlnis patris in gehennam inferni, quem refert S. Tho. m & Ioan. Andræas, Panorm. & alij, n quod fieri non potuit, niſi fuiſſet doli capax. Nec obſtat, quòd aliqui dicunt id fuiſſe factum ad terrendum patrem, & nõ propter peccatum filij: quoniam, vt rectè ponderat Sotus, o verba ipſa B. Gregorij repugnant eis.

4 Secundo facit, quod infans doli capax etiam obligatur iureiurando, & poteſt eſſe periurus, vt probatur ex multis, quæ Ioannes ab Anania ſcribit. p

Tertio, quòd iudicium ſufficiens ad obligandum Diabolo, eſt ſufficiens ad obligandum Deo, iuxta gloſſam celebrem. q

D 5 Quarto, quòd licet clem. 1. r abſolutè ſtatuat infantem occidentem non fieri irregularem, tamen Ioãnes Andr. & Panormitanus, ſ aiunt eſſe limitandũ, vt procedat in eo, qui non eſt doli capax: is enim illam incurit, vt ipſi ibi aiunt, quæ opinio commu. recept. eſt ſecundum Didacum, t & Hippolytum, u qui licet verè dicat poſſe inueniri infantem doli capacem, & hodie aliquos in 6. & 7. anno plus habere doli, & malitię, quàm olim in 14. & 15. parum conſideratè tamen in hoc allegat gloſſam cap. fin. x quia non loquitur de infante, ſed de puero.

6 Quinto, & efficaciſſimè facit, quòd lex generaliter loquens

E ALLEGATIONES.

a leg. infans ff. ad legem Corn. de ſicar. b clem. 1. de homicid. c l. illud ff. de iniu. translata in capitul. illud 15. q. 1. d in dict. l. infans, & in dict. clement. 1. e in l. final. cod. de fal. mon. f de conſecrat. diſtinct. 4. g in 4. diſtinction. 6. quæſt. 2. art. 2. h in 4. diſtinct. 27. quæſt. 2. artic. 2.
i l. illud ff. ad legem Aquiliam cap. dudum il 2. de elect.
K in l. infans ff. ad legem cornel. de ſicar.
l in 4. Dialog. m in d. diſtinct. 27. quæſt. 2. art. 2.
n in capitul. 1. de delict. puer.
o in d. diſtinct. 27. p in capitul. 1. à num. 7. & 8. de delict. puer. q in capitul. mulier. 32. quæſt. 2.
r de homicid. ſ in capitul. 1. de delict. puer.
t in dict. clement. 1. 3. part. relec. §. 1. à num. 5.
u in d. l. infans. x de ſent. excommun.

d

loquens generaliter eſt intelligenda, a etiam ſi maior ratio militet in vna ſpecie,quam in alia, b & tradit poſt,& ante alios Decius. c At canones generaliter ſtatuũt,vt leuans de fonte baptiſmi contrahat cognationem ſpiritualem,non diſtinguendo inter ſexum & ſexum,nec inter ętatem, & ętatem,inter iuuenem, & ſenem,puerum, & infantem: ergo in omnibus illis habet locum, quamuis aliqua maior ratio militaret in iuuene,quã in ſenio cõfecto,& in puero,vel infante.

Sexto,quod nemo auderet dicere, quòd ſenio confectus, & iamiam moriturus non contraheret cognationem, ſi quem leuaret de fonte: ergo neque id negare debet de infante doli capace, cum maior ſit ſpes, quod huiuſmodi infans poſſit inſtruere leuatum,quã ſenio confectus,& iamiam moriturus.

Septimo denique,quòd nulla ratio reddi poteſt,cur infans, vel furioſus leuando de fonte non contrahat prædictam cognationem, niſi quia non habent vſum rationis, non ſunt capaces doli, vel prudentiæ. Cum ergo in inſtante homine vſus rationis,& doli, & prudentię capace ceſſet hęc ratio,cõſequens eſt,vt & ceſſare debeat in illo reſponſio negatiua,ſcilicet quòd nõ contrahat illam cognationem.

7 Quibus omnibus ſatis perpenſis,videtur reſoluendum primo, quod argumenta pro parte negante adducta debent intelligi de infante, qui nondum habet vſum rationis,nec poteſt peccare,nec obligare ſe voto, argumenta vero pro parte affirmante adducta, de illo infante,qui iam vtitur ratione, & poteſt peccare, & obligare ſe voto.

Secundo ex hoc ſequitur,quòd non eſt neceſſaria diſpenſatio in ſpecie propoſita, ad hoc, vt oratores contrahant, ſi verba illa in ſupplicatione porrigenda poſita, [quod omnino ignorabat quid ageret.] intelligantur de ignorantia, quæ cauſaretur ex defectu iudicij, & vſus rationis ſufficientis ad peccandum, & obligandum ſe voto;quia non fuiſſet doli capax.

Tertio, quod eſſet neceſſaria diſpenſatio, ſi verba illa prædicta ſignificarent ignorantiam, quam habet impubes etiam doli capax ante ſecundum ſeptenniũ, de qua ignorantia loquitur l.vlt. d quatenus habet, impuberem ignorare quicquid videt: illa enim ignorantia non ſolum inuenitur in eo, qui nondum eſt ſeptennis,nec vtitur vſu rationis,nec poteſt peccare,ſed etiam in eo, qui eſt maior ſeptennio, & iam habet vſum rationis,& poteſt peccare,vt prædictum eſt.

ALLEGATIONES.

a cap.ſolitæ,de maior.& obed.l.de pretio ff.de publi.in rem actio. b leg.1.§.quod autem ff.de aleæ luſu. c conſil.669.num.3. d C.de fal.mon.

SVMMARIVM.

1 *Cognationem ſpiritualem tunc demum contrahit minor tenẽdo in baptiſmo, vel confirmatione, ſi habet iudicium ad peccandum mortaliter.*

CONSILIVM III.

Titius Annorum duodecim tenuit Iuliam puellam ſex annorum,dum ſuſciperet ſacramentum Confirmationis. Quæritur,an inter ipſos ſit contracta affinitas ſpiritualis.

1 Reſpondeo,quod ante paucos dies multis,& firmiſſimis rationibus nixi reſpondimus, quendam infantem doli capacem, & habentem iudicium ſufficiens cõtrahere prædictam cognationem ſpiritualem,leuãdo aliũ

F infantem de baptiſmi fonte. ex quo infertur, quod ſi is,de quo quæritur, non maior 12. annis erat iam diſcretus,& doli rationiſque capax,& habet iudiciũ ſufficiens ad peccandum mortaliter, contraxit cognationem ſpiritualem impedientem, & dirimentem matrimonium cum ipſa Iulia, a & licet per Concilium Tridentinum, b & aliquot cognationes ſpirituales fuerunt ſublatæ, iſta tamen non. Si autem is non maior 12.annis erat doli, & rationis expers, adeo quod non habebat iudicium ad peccandum ſufficiens, non contraxit prædictam cognationem, ſed quia credo eum non fuiſſe adeo rationis vſu carentem, non ſubijcio prædictas rationes, ſed concludo neceſſariam eſſe diſpenſationem;quo iuſtè poſſint contrahere.

G [Vide in conſil.ſuperiori.]

ALLEGATIONES.

a capit.1.§.1.de cognat.ſpirit.in 6. b capit.2.de reform. matrimon ſeſſ.24.

SVMMARIVM.

Patrinus non requiritur quod ſit maior baptizato, nec gerit perſonam patris: cum in baptiſmo baptizans patris, & aqua matris perſonam gerant. 1

CONSILIVM IV.

H AN Patrinus ætate maior baptizato eſſe debeat? Reſpondetur,quod pro parte affirmante facit primo, quod Panormi.& Archid.determinant, a non debere patrinum eſſe baptizati, qui non eſt maior baptizato ſaltem 14.annis,argumento[§.minorẽ,] b qui habet, adoptantem debere eſſe maiorem adoptato 18.annis. Secundo, quod patrinus cenſetur pater baptizati:& monſtrum videtur,quòd quis dicatur pater alicuius,niſi ſit maior eo tot annis, vt poſſit eſſe pater eius naturalis, cum ars imitetur naturam. Tertio, quod argum.a patrino baptizati ad patrinum confirmati valet. c

1 Quibus non obſtantibus,pars negatiua videtur vera. Tum,quia fundamenta Panormitani, & Archidiaconi videntur infirma,& parabolica. Tum, quia præ-
I ſupponunt falſum;ſcilicet patrinum, vel matrinam gerere perſonam patris, vel matris; quia tantum baptizans gerit perſonam patris,& aqua matris,vt ait Aug.

[Vide tamen quoad hoc vltimum dictum infra Cõſil.ſequent.in fine.

ALLEGATIONES.

a in cap.debitum de baptiſ. b Inſtitut.de adoptio. c cap.1.in princ.de cognat.ſpirit.lib.6.

SVMMARIVM.

Baptizans in neceſſitate filium ſuum ex vxore nullum cõtrahit impedimentum,ſeu cognationem talem,quæ impediat vſum matrimonij. 1

K *Cognatio impediens,& dirimens contrahitur, vbi quis filium ſuum fornicarium etiam in neceſſitate baptizat.* 2

CONSILIVM V.

SPonſi ante Conc. Trid.in eorum terris publicatum ſe carnaliter cognouerunt, & prolem ſuſceperunt, & cum paruulus in periculo mortis eſſet,pater eum baptizauit.

Dubitatur primo, an impedimentum ad contrahendum matrimonium cum dicta ſponſa contraxerit.

Secundo,an baptizans in tali neceſſitate ſuum, & concubinæ filium,illud incurrat.

1 AD priorem quęſtionem reſpõdeo, quod ex prædicto baptiſmo nullum impedimentum,quod noceat, ortum eſt inter prædictos parentes baptizati : quia per ſponſalia præcedentia, & copulam carnalem ſubſequutam conſtitutum fuit matrimonium de præſenti,iuxta capitul. [is qui.] a & pater baptizans in neceſſitate in caſu relato,filium ſuum, & vxoris ſuæ,nullam contrahit cognationem, quæ noceat,vel impediat vſum matrimonij,vt eſt caſus in capit. [ad limina. b quia per actum bonum non debet præiudicari matrimonio ſanctè antea contracto:& certum eſt quod Cõcil.Tridentin.nihil obſtat matrimonio clandeſtinè contrahendo in terris, in quibus non eſt publicatum, c quæ reſponſio firma eſt in foro exteriori, in quo præſumptio eſt iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium: præſumitur enim, copulam, quam ſponſus habet cum ſponſa,eſſe matrimonialem, & vxorio affectu habitam. eſt etiam firma quoad forum interius conſcientiæ, ſi res ita habet coram Deo, ac præſumitur exterius, ſi autem copula prædicta verè fuiſſet fornicaria, & non habita vxorio affectu, ſecus eſſet dicendum; quia non eſſet coram Deo, & in foro interiori contractum matrimonium, & conſequenter attendenda eſt deciſio ſequentis quæſtionis.

2 Ad ſecundam reſpondeo affirmatiuè: regula enim iuris habet, quod inter baptizantem, & patrem, & matrem baptizati oritur cognatio impediens, & dirimens contractum matrimonij, d & quamuis prædictum Concilium, e abſtulerit aliquas cognationes ſpirituales,non tamen abſtulit hanc, vt ex eius tenore apparet. & ita qui fornicarium filium baptizat in neceſſitate, includitur ſub illa regula, & non excluditur per dict.capitul. [ad limina.] & alia ſimilia ei, quod tantum excuſat patrem baptizantem filium ſuæ vxoris in neceſſitate, nec poteſt extendi ad patrem baptizantem filium fornicarium ſuæ concubinæ : quia non eſt eadem ratio, cum in illo caſu agatur de non præiudicando matrimonio iam contracto,in hoc autem de non præiudicando contrahendo : per quod videntur ſolui argumenta, quæ in contrarium adducit Sotus, f qui tamen non fuit auſus tenere contrarium, nec etiã Palud.vt nos diximus in noſtro Man. g Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de ſponſ. b 30.quæſt.1. c cap.1.seſſ.24.de reform. d cap.1.de cognat.ſpirit.in princip.lib.6. e in prædicto cap.2. f in 4.diſt.42.art.1. g cap.22.num.40.

SVMMARIVM.

1 *Regula illa*, Poteſt *quis per alium,quod per ſe,fallit in cognatione ſpirituali,& alijs,num.*5.

1 *Matrimonium per procuratorem,& litteras contrahi poſſe, expreſſo quidem iure cauetur;ſed de cognatione ſpirituali hoc non reperitur expreſſum, num.*9.*& verior videtur negatiua, numer.*5.*&* 7.

1 *Cognatio ſpiritualis olim contrahebatur, etiam mediante perſona ſui coniugis ſuſcipientis,num.* 10.

2 *Patrinus in baptiſmo fideiuſſorem,pędagogum,& cognatum ſe facit,numer.* 10.

3 *Cognatio ſpiritualis actum proprium patrini per ſe tenentis,& reſpondentis requirit, num.*4.

3 *Cognatio ſpiritualis eſt attinentia ex ſacramenti datione proueniens.*

6 *Impedimenta matrimonij reſtringi Reipublicæ intereſt.*

6 *Patrinum ſola præſentia ſine alio actu non facit.*

7 *Cognationem ſpiritualem per alium non contrahi, verius: ſicut etiam dicitur de corporali,& legali cognatione,numer.*5.

8 *Conſuetudine induci poſſet, vt cognatio ſpiritualis per alium contrahatur;ſed an ſit inductum,dubitatur.*
Conſuetudinem eſſe,niſi probetur,non creditur. 8

CONSILIVM VI.

AN cognatio ſpiritualis, ſiue compaternitas contrahatur per alium,ſcilicet per procuratorem,vel mandatarium, ita vt perinde impediat matrimonium, ac ſi per ſeipſum fuiſſet contracta?

1 Pro parte affirmante facit primo regula illa iuris, [poteſt quis per alium, quod poteſt per ſeipſum.] a Scdo,ꝙ põt quis cõtrahere matrimonium ꝑ aliũ. b Tertio,quòd ſecundum antiqua iura Concil. Trid. præcedentia cognatio ſpiritualis per alium contrahebatur:vxor enim,vel maritus ſuſcipientis,vel leuantis, fiebat patrinus, & cognatus ſpiritualis earum perſonarum,quibus ſuſcipiens,vel leuans fiebat. c

2 Quarto, quòd patrinus per ſuſceptionem baptizati nihil aliud videtur facere, quam conſtituere ſe quendam anadochum, & fideiuſſorem pro perſeuerantia illius in fide Catholica,& pædagogum, & eruditorem ipſius,iuxt.cap.[vos ante.] d At certum eſt,quòd poteſt quis per alium fideiuſſor fieri, & ad docendum obligari,ergo & patrinus fieri.

3 Pro parte negante facit primo, quòd ad hoc, vt quis fiat patrinus requiritur leuatio,vel tactus, e & quod quo ad hoc parificatur carnalis generatio, & ſpiritualis, f ſed carnalis requirit actum patris, ergo & ſpiritualis actum patrini.

Secũdo, quòd cognatio ſpiritualis definitur eſſe attinentia proueniens ex ſacramenti datione ſecundum gloſſam receptam, g quæ probatur per canones, qui de hac re loquuntur,per illa verba, [ſuſcipit,accipit,tenet, leuat.] h & interdum per illa verba geminata, [ad ſuſcipiendum accedant.] i

4 Tertio,quòd canones antiqui habent,quod patrinus offert,reſpondet, geſtat, profitetur, k per quæ omnia coniuncta probatur, ꝙ requiritur propria perſona,vel propria manus,oblatio, & reſponſio,& conſequenter,quod non ſufficit aliena perſona, iuxta notata in cap. [cum parati.] l

Quarto, ꝙ requiritur, vt baptizandus perſonaliter aqua tãgatur,iuxt.c.1. m ibi, [Ego baptizo te,]quaſi [non aliũ loco tui.] & ſi eſt adultus,ꝑ ſe rñdere debet, non per alium. n Ergo etiam requiritur, quod patrinus per ſe teneat,& reſpondeat,& non per alium.

5 Quinto,ꝙ cognationis tres ſunt ſpẽs carnalis, legalis,& ſpiritualis.Prima diuiditur in conſanguinitatẽ,& affinitatẽ:ſcda in adoptionẽ, & arrogationem: tertia in paternitatẽ,& cõpaternitatẽ,& fraternitatẽ: ſed prima quo ad neutrã ſui ſpeciẽ contrahi põt ꝑ procuratorẽ: qđ patet ꝑ ſe,& ex definitionib. conſanguinitatũ,& affinitatis datis ꝑ glo.recep.in arborib.earũ. Item neque ſecũda quo ad aliquam ſui ſpeciẽ, o ergo nec hæc tertia, vt pars congruat ſuo toti vniuerſo. p

Sexto facit,ꝙ regula p̃dicta,põt quis ꝑ aliũ, & c.fallit ẽt in alijs multis caſib.vt notat gl.illius. nã non põt quis cõfiteri ꝑ aliũ, q nec adire ꝑ ꝓcuratorẽ hęreditatem,

ALLEGATIONES.

a lib.6.cũ ſuis concor. b c.fi.de procur.lib. c c.martinus, de cogna.ſpir.cũ concor.ei. d de conſecr. e cap.vlt.36.q.4. f c.debitũ,de bapt. g c.1.de cognat.ſpiri.li.6. h c.1.2.3.4.& 5.& c.oẽs 30.q.1.& c.1.2.& 3.& c.ſuſceptũ 30.q.3.c.2.& ca.Martinus & c.contracto.& cap.veniens de cogna.ſpirit. i c.non plures,de conſe.diſ.4. K c.illud,& ſeq.& c.hi qui c.quæris c.mater Eccleſia,de conſe.diſ.4. l de appell.c.2.prim.reſponſ.de hæret.li.6.c.cupientes,de elec.eod.li. m de bapt. n c.cũ pro paruulis de conſe.diſ.4. o l.neque,& l.poſt mortẽ.§.fi.ff.de adopt. p c.q̃ cõtra 8.diſ. q c.quẽ pę.de pę.di.1.

tem, a nec per alium petit maſculus veniam ætatis, b nec ſubſtituit quis datus ad certum miniſterium. c

6 Septimo facit, quod videtur expedire reipubl. vt impedimenta matrimoniorum potius reſtringantur, quam amplientur, vt colligitur ex Conc. Trident. d quod iubet, quod parochus antequam ad baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab his, ad quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum, vel eos tantum ad ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat. Per quæ verba ſatis probatur, Concilij mentem, & propoſitum fuiſſe, vt illi tantum fiant patrini, qui ad id nominantur, & nominati ſuſcipiunt baptizandum, qualis nō poteſt eſſe abſens.

Octauo, quod non ſufficit, quod quis conſentiat, neque quod ſit præſens, ad hoc, vt fiat patrinus, ſed requiritur, vt ſuſcipiat, teneat, vel tangat, & faciat aliquem perſonalem actum, iuxta canones in 2. argument. citatos; qualem non facit, qui per procuratorem ſuſcipit.

Nono, quod nemo diceret, quem contrahere cognationem ſpiritualem ex eo quod rogaret, vel mandaret alicui, vt baptizaret alium: ergo neque contrahet qui mandat alij, vt teneat, vel ſuſcipiat. e

7 Reſpondeo igitur, & dico primo, quòd per hæc omnia poſteriora cōiuncta videtur verior de iure hæc poſterior pars negatiua, quam tenuit Archidiaconus, f quem ſequuntur ibi Ioannes Andreas, Ancharanus, Dominicus, & Franciſcus, & Ioannes, Andreas, g contra ſuum magiſtrum Marſilium, & eum videtur ſequi Bartolus, h dum dicit, ita tenere Canoniſtas, quem ſequitur ibidē Aretinus poſt Ioan. Imolenſem, quod etiam tenet Sylueſtr. i & alij alibi: licet contrarium videatur tenuiſſe prædictus Marſilius, quem Cardinalis, & Panormitan. videntur ſequi licet non omnino firmiter, k Panormit. enim, quem ſequitur Angelus, l dicit ante factum ſequendam eſſe opinionem Ioannis Andreæ, poſt factum vero opinionem Marſilij.

8 Dico ſecundo, quod per conſuetudinem induci poſſet contrarium, ſcilicet, quod cognatio ſpiritualis contraheretur per alium, & hic per procuratorem, & mandatarium: quia quæcunque induci, poſſunt per legem poſſunt per conſuetudinem, vt late probamus in comm. [de ſpolijs cleric. m

Tertio dico, quod an conſuetudo id habeat, necne, dubitari poteſt: nam Bald. ſignificat partem affirmantem, n quod etiam videtur ſentire Felyn. o cum dicit communiter id teneri; quia verbum illud [cōmuniter,] non videtur referri ad ius, cum communiter teneatur contrarium, ſed ad factum conſuetudinis, ſed ipſe id non credo. Tum quia, vt prædixi, contrarium eſt iure communi tenendum, & neque gloſſæ, nec alij doctori, quantumuis præcellenti, aſſerenti eſſe aliquam conſuetudinem, præſertim contra ius commune, eſt credendum; niſi aliter probetur, ſecundum eundem Bal. p quem ſequitur Iaſon, q & eſt verior, & receptior ſententia contra Bartol. r & quoſdam alios à ſe allegatos. Tum quia non aſſerit firmiter eſſe conſuetudinem generalem inter omnes, ſed ſolum inter principes, qui non poſſunt perſonaliter ire ad ſuſcipiē dum baptizandum. Tum, quia nunquam in tota ętate mea vidi aliquem eſſe cognatum iudicatum ſpiritualem, eo quòd per mandatarium, vel procuratorem aliquem baptizauerit, vel ſuſceperit in baptiſmo, vel confirmatione. Quamquam ſtandum eſſet huiuſmodi conſuetudini, vt prædixi, in ea regione, in qua probaretur illam vigere.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpōdeo F concedendo, eſſe verum regulariter, poſſe quem facere per alium id, quod poteſt per ſe ipſum, & eum qui facit per alium id, quod poteſt per ipſum; negando tamen, quod id nō fallat in multis caſibus, vt tactum eſt in 6. argument. pro hac parte facto, de quibus vnus eſt hic.

9 Ad ſecundum concedendo, quod quis poteſt contrahere matrimonium per procuratorem: negando tamen ex eo inferri poſſe etiam contrahere ſpiritualem cognationem. Tum, quia ſunt diuerſa, & ſeparata, & à diuerſis, & ſeparatis non bene infertur: ſ Tum quia nullo iure expreſſe, nec tacitè cauetur, quod quis contrahat matrimonium perſonaliter per ſe ipſum, imò expreſſe cauetur, quod poteſt contrahere per nūcium, G & litteras, t & multi canones ſupra citati, qui quaſi expreſſe requirunt præſentiam, & actum aliquē perſonalem ſuſceptionis, vel tactus, ad hoc vt quis ſit patrinus. Tum quia, vt ait Aretinus, u prędicta præſentia, & actus videntur introducta pro ſolēnitate producendi effectum cognationis ſpiritualis, quæ tamen non ſunt introducta ad effectum producendi actum matrimonij.

10 Ad tertium reſpondeo, concedendo, quod ſecundum iura antiqua cognatio ſpiritualis contrahebatur per perſonam ſui, vel ſuæ coniugis: ſed negando, quod ex eo inferatur poſſe cōtrahi per procuratorem. Tum, H quia ratio, quare contrahebatur per coniugium, erat, quia per conſummationem matrimonij coniuges fiūt vna caro, & vna perſona: quæ ratio ceſſat in alijs. Tum, quia nemo vnquam dixit, quod coniux, ex eo quod rogaret coniugem, vt baptizaret, vel ſuſciperet, fieret patrinus vel patrina, ſed ſolum quod coniux communicabat illam cognationem ſpiritualem coniugi, propterea quod eſſent vna caro. vnde retorqueri poteſt argumentum contra argumentum, ſic; Speciale eſt in coniugibus, vt per ſuum, vel ſuam coniugem cōtrahant huiuſmodi cognationem: ergo regulariter eſt dicendum contrarium x

Ad quartum reſpōdeo negando aſſumptum, quod I patrinus nihil aliud faciat, quam ſe conſtituere fideiuſſorem, vel pædagogum: quia immo ſe facit cognatum ſpiritualem, & non qualem qualem, ſed patrem, vel matrem eius, Eccleſia vniuerſa id teſtante: & ideo non ſufficit promiſſio erudiendi, & curandi, vt perſeueret in fide, ſine tactu corporali, per quem naſcatur illa cognatio ſpiritualis, quæ eſt dignior, ſecundum omnes. Salua, &c.

[Aduertatur, quòd congregatio ſacri Concilij tenuit contrarium: videlicet cognationem ſpiritualem contrahi per procuratorem, & ipſum procuratorem eam non contrahere, ſed mandantem.

SVM-

K

ALLEGATIONES.

a l. Paulus alijs per procuratorem ff. de acquir. hær. b l. 2. cod. de his, qui veniam ætat. impet. c cap. fin. de offi. deleg. d cap. 2. de reform matri. ſeſſ. 24. e Argumen. l. illud ff. ad l. Aquil. & cap. dudum 2. de electio. f in capit. 1. de cognat. ſpirit. lib. 6. g in Mercur. regulæ poteſt quis de regul. iur. lib. 6. h in l Gallus §. forſan. ff. de libe. & poſth. i verbo matrimonium 8. quæſt 7. verſ. 14. k in cap. veniens, de cognat. ſpirit. l in ſumma verb. matrimonium 3. quęſt. 7. m § 14. nu. 7. n in l. 1. §. non autem col. 3. cod. de tollen. o in cap. licet ex quadam, de teſtibus. p in. l. conſentaneum col. 6. oppoſi. 5. cod. quomodo, & quando iudex. q in l. de quibus num. 17. ff. de legibus. r in ead. l. ſ l. Papinianus ff de min. l. fin. ff. de calu. cap. ad audientiam. de decim. t l. mulierem ff. de rit. nupt. l. ſufficit ff. de ſponſ. cap. fin. de procur. lib. 6. u in d. §. forſitan. x argument. cap. præſenti §. loca. de præb. lib. 6.

A

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem regulariter eſt nullus, fallit, quando lex abſque eo quod expreſſe actum annullet, vlterius progreditur imponendo pœnam contra facienti, nec ualiditas actus fauorem reſpicit illius, cui pœna imponitur, num. 2.*

3 *Patrini etſi plures, quàm duo, contra prohibitionem iuris communis, & Concilij, deſignati, & admiſſi fuerint, actus tamen tenet, & omnes efficiuntur patrini.*

CONSILIVM VII.

Parentes cuiuſdam baptizandi nominauerũt tres patrinos, quos admiſit parochus cõtra a Concil. Trident. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo, quod pro parte negante facit, quod factum contra legem non valet. b

Pro parte autem affirmante facit primo, quod aut eſt dicẽdum nullum eorum eſſe patrinum, aut omnes, ſed durum eſt dicere primum, ergo dicendum erit ſecundum.

Secundo, quod multa prohibentur, quæ tamen facta tenent. c

B

2 Tertio, quod licet regulariter actus factus contra legem non valeat, per d. l. [non dubium.] fallit tamen, quando lex expreſsè non annullat actum, & addit pœnam extrinſecam, quæ poteſt conſiſtere cum actus valore, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt reſoluit Bartolus cõmuniter receptus, d & in caſu propoſito præfatum c. 2. non annihilat adhibitionem plurium patrinorum, & addit pœnam parocho admittenti plures patrinos, & valor actus patrinorum non reſpicit fauorem, vel vtilitatem parochi, ſed baptizandi, ergo valet actus.

C

Quarto, quod quantum ad hoc nihil noui induxit Concilium, quia etiam iure antiquo prohibebatur, ne plures patrini fierent eiuſdem baptizandi. e Attamẽ ſemper ſeruatum eſt, vt omnes leuantes, imò & tangentes, etiam ſi non eſſent deſignati a parentibus, fierent patrini, & haberentur pro talibus, per cap. [quamuis,] f & à iure antiquo non eſt recedẽdum, niſi quatenus per nouum exprimitur.

D

3 Cum ergo per nouum Concilij ius non annulletur actus patrinorum plurium, non eſt dicendum eorum actum eſſe nullum, vt diximus in noſtro Manual. confeſſ. g

Quinto, quod non debet alteri per alterum iniqua inferri conditio, h ergo nec per parochum admittentem plures patrinos debet inferri iniqua conditio baptizato, vt careat patrino, & minus ſolemnitati tanti ſacramenti, quod iam inde à naſcente Eccleſia ornatur aſſiſtentia patrini, tanquam prædagogi baptizandi, & ideo merito Concilium addidit pœnam parocho, nulla de annullatione actus facta mentione.

E

Sexto, quod non obſtat dicere, quod ſublato vno remanent alij duo, quia nulla ratione poteſt dici, cur magis aliorum adhibitio valeat, quam vnius, cum omnes fuerint deſignati, & omnes à parocho admiſſi, & omnium nomina in libro deſcripta.

ALLEGATIONES.

a cap. 2. de reformat. matrimon. ſeſſ. 24. b l. non dubium, C. de legibus. c cap. 2. de matrimon. contract contra interd. eccleſ. cap. 2. de cler. per ſal. d in l. prætor ait, num 3. ff. de nou. oper. nunc. e cap. non plures, de conſecrat. diſtinctio. quarta. f de cognat. ſpirit. lib. 6. g capit. 22. numero 39. & ſequen. h l. non debet. de reg. iur.

SVMMARIVM.

Inceſtus, qui inter conſanguineos, & affines committitur, etſi cauſet impedimentum impediens, ſecus tamen, ſi cõmittatur inter cognatos ſpirituales, num. 8. nec eſt propriè inceſtus, num. 6. licet cognatio ſpiritualis ſit nobilior carnali quo ad reuerentiã, & caſus in iure expreſſos, non tamen ab vno ad aliud arguitur, num. 10. 1

Impedimenta plura cum adſunt, poteſt ab vno peti diſpenſatio, abſque eo quod de alio fiat mentio, poteſtque poſtea ſuper alio ſeparatim impetrari alia diſpenſatio, num. 5. etiam ſi vna à Papa, & altera ab Epiſcopo eſſet petenda, num. 9. ſed & abſolutio ab vna ex duabus excommunicationibus poteſt obtineri, alia tacita, num. 5. 2

Falſa expreſſio vitiat quidem gratiam, ac taciturnitas illius, quod ſcitum principem redderet difficiliorem, tunc demum vitiat, cum iura id iubent exprimi. 3

Criminoſo facta collatio beneficij, tacito crimine, modo nõ inducat irregularitatem, tenet. 4

Filiam ſpiritualem pœnitentiæ cognoſcens ſacerdos adulterium dicitur committere, ſed impropriè. 7

Coniunctæ perſonæ cum ſit mentio in iure, intelligitur in dubio de coniunctione carnali, non autem de ſpirituali. 11

CONSILIVM VIII.

I. & A. qui erant cognati cognatione ſpirituali compaternitatis, tractauerunt de matrimonio inter ſe contrahendo, & ſcripſerunt Romam pro diſpenſatione habenda, nullis ſponſalibus, neque matrimonio contractis, antequam tamen impetraretur diſpenſatio, vel mandatum, vel commiſſio ad diſpenſandum, habuerunt inter ſe copulam, & commiſſio ad diſpenſandum fuit impetrata, nulla mentione facta de copula. Quæritur, an impetratio ſit ſubreptitia.

Pro parte affirmante facit primo, quod taciturnitas eius, quod expreſſum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam, a & videtur quod Papa difficilius conceſſiſſet diſpenſationẽ, ſi nouiſſet eos copulam inter ſe habuiſſe.

1 Secundo, quod inceſtus impedit matrimonium contrahendum, b & copula inter cognatos ſpiritualiter, videtur eſſe inceſtus, ergo oportet habere diſpenſationem ſuper eo.

2 His tamen non obſtantibus, contrarium eſt dicendum. Primo, quidem quod nullo iure Canonico, vel Cæſareo caueatur, quòd in impetratione diſpenſationis ſuper vno impedimento matrimonij debeat fieri mentio de alijs, ad hoc, vt valeat diſpenſatio quo ad impedimentum, ad quod illa impetratur, & non eſt inducenda obligatio iuris ſine iure ad id obligante. c

3 Secundo, quòd licet omnis expreſſio falſi, qua mouetur princeps ad facilius concedendam gratiam, faciat eam ſubreptitiam, & ipſo iure nullam, d non tamen omnis taciturnitas veri, cuius expreſſio retraxiſſet principem ad non tam facile concedendum, reddit gratiam nullam, ſed ſola illa, qua tacetur verum, quod iura iubent exprimi in tali impetratione, quæ eſt reſolutio Rotæ, e & Egydij, f & Felynus, g relata

ALLEGATIONES.

a cap. poſtulaſti, de reſcript. b cap. 1. & 2. & cap. tranſmiſſa, de eo qui cogn. conſang. vx. ſuæ. c Arg. cap. conſuluiſti. 2. q. 1. & cap. 2. de transla. præla. d cap. ſuper literis, de reſcr. l. & ſi legibus, C. ſi contra ius, vel vtil. pub. quæ eſt, §. ſub cap. dicenti, 25. quæſt. 2. e de reſcr. 32. deciſ. in nouis, num. 5. f Deciſ. 698. g d. cap. poſtulaſti, de reſcrip. colum. 4.

relata à nobis in Man. confeſſ. a pro qua facit gloſſa recepta, b quatenus habet in impetratione beneficij faciendam quidem eſſe mentionē de beneficio habito, ſed non de cura, vel ordine illi annexis, licet mētio illorum difficiliorem redderet principem ad concedendum, quia id nullo iure præcipitur.

4 Facit etiam, quòd valet collatio beneficij facta criminoſo crimine non inducente irregularitatem, & inhabilitatem ad beneficium non facta mentione de illo crimine, licet expreſſio illius difficiliorem reddidiſſet principem ad conferendum, vt ſentit Innoc. c & reſoluit Fely. poſt alios. d

5 Tertio, quòd valet impetratio abſolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alia, ſecūdum gloſſam primam, communiter receptam. e

Quarto, quod paſſim contingit in curia impetrari diſpenſationem ſuper vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & poſtea impetratur diſpenſatio ſuper alio, quarum vtraq; iudicatur valida.

6 Quinto, quod copula inter cognatos ſpiritualiter tantum non eſt verè inceſtus, quia inceſtus definitur eſſe conſanguineorum affiniumque cōiunctio, f & palam eſt cognatos ſpiritualiter tantum non eſſe conſanguineos, neque affines, vt manifeſtè demonſtrant rubricæ diuerſæ de conſanguinitate, & affinitate, & de cognatione ſpirituali, & expreſſe dicitur g quod talis cognatio non eſt conſanguinitas, neque iura, gloſſæ & doctores appellāt illam copulam inceſtum; & ſicubi appellaretur, deberet intelligi de appellatione impropria, & ſimilitudinaria, ſicut in cap. [ſi ſacerdos,] h appellatur adulterium copula ſacerdotis cū filia ſpirituali pœnitentiæ, quam tamen conſtat non eſſe verè adulterium.

7 Non obſtant citata in contrarium. non primum, quia non cuiuſcunque veri taciturnitas reddit gratiā nullam, ſed ſolum illius quod iura iubēt exprimi, per reſolutionem poſitam in ſecundo fundamento.

8 Ad ſecundum reſpondetur primo, negando copulam inter cognatos ſpirituales eſſe verum inceſtum, per tertium fundamentum. Secundo, quod nullibi probatur, quod per talem copulam inducatur impedimentum ad contrahendum matrimoniū, & ita non eſt dicendum, per primum fundamentum. Tertio, quod impedimentum inceſtus non dirimit matrimonium contractum, & ſuper eo poteſt diſpenſare Epiſcopus, imò videtur conſuetudine ſublatum, per ea quæ dixi in Manual. i

9 Et ideo eſto quod eſſet neceſſaria diſpenſatio ſuper illa, poſſet haberi ab Epiſcopo ante, vel poſt impetrationem ſuper cognatione ipſa ſpirituali, quam certum eſt non eſſe neceſſariam ad hoc, vt matrimonium contractum valeat, ſecundum omnes, neque eſt vllus, qui dicat eam neceſſariam etiam ad impediendum peccatum, quod in contrahendo committeretur, per prædicta.

10 Nec obſtat, quod nobilior eſt coniunctio ſpiritualis, quam carnalis, k quia id verum eſt quoad ius quoddam reuerētiale, & ſpirituale, & quoad effectus expreſſos in iure, non tamen quoad alia.

11 Vnde licet coniuncta perſona poſſit pro coniuncta agere ſine mādato, & canonici vnius Eccleſiæ ſint coniunctæ perſonæ ſpiritualiter, non tamen poteſt alter pro altero agere ſine illo, vt eſt gloſſ. celebris, l recepta à Panormitano, & communi, & dilatata per Felynum concludentem, quod vbicunque aliquid ſtatuitur in iure de coniuncta perſona, debet intelligi de coniuncta carnaliter, & non de coniuncta ſpiritualiter, niſi quo ad effectus expreſſos, & nullibi reperi-

F tur expreſſum quod huiuſmodi coniunctio, & copula ſit inceſtus, nec pariat vllum impedimentum ad matrimonium, licet ipſa cognatio ſpiritualis producat impedimentum, non ſolum ad contrahendum, ſed etiam ad dirimendum contractum.

ALLEGATIONES.

a capit.22.num.86. b in clemen.1. de præb. in ver.vel alteri. c in cap.propoſuit, de conceſſ. præb. in verbo executore. d in cap.2.num 4.de reſcr. e in cap.ex parte, de offic.ord. f 36. quæſt.1.cap.1. g in cap 1.30. quæſt.3. h 30.q.1. i cap. 23.num.75. k cap.ita, & cap.Pictatium.30.q.3. l cap.cum M.de conſt.in ver.conſortes.

De eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ. G

SVMMARIVM.

Inceſtus cum conſanguinea, ſicut cum affine, impedit matrimonium contrahi cum quacunque alia, ſecundum Canoniſtas contra Theologos, & num. 2. 1

CONSILIVM I.

AN inceſtus cum conſanguinea impediat contrahere matrimonium cum alia ſicut inceſtus habitus cum affine?

1 Reſpondeo, quod communis opinio
H Theologorum videtur tenere quod non, nam id tenet S. Thom. a communiter receptus, & Sotus. b S. Antoninus 3.par. capit.16. num.4. tit.1. Sylueſt. c quos ſequitur Couarruuias. d

Tum quia videtur eis nullo iure id caueri, eo quod cap.1.& 2.& 4. e ſolum tribuunt illud inceſtui cum affine habito, & non inceſtui cum cōſanguinea. Tum quia vt ait Richardus, f non videtur hoc inductum ob grauitatem criminis, ſed ob iniuriam quæ fit matrimonio per coitum cum cognata coniugis.

2 Contrarium vero tenent Canoniſtæ plerique cum Panor. & Præpoſito, g quos ſequuti fuimus in noſtro Man.conf. h cum Angelo. i Tum quia, vt ibi dixi, ſtylus curiæ id ſeruare videtur quatenus cum di-
I ſpenſat, vt conſanguinei, qui ſe inceſtu polluerunt, contrahant inter ſe matrimonium, apponit clauſulam vt ſuperſtes ſine ſpe coniugij maneat. Nec dicatur, inceſtum quidem impedire matrimonium contrahēdum inter ipſos conſanguineos, qui ſe inceſtu polluerunt, non autem contrahendum cum alijs, quia per illam clauſulam iubetur ſuperſtes ſine ſpe coniugij manere cum alio. Tum quod capit. [ſi duo,] k habet conſanguineos matrimonio coniunctos ſeparari debere, & poſſe cum alijs contrahere, ſi iuuenes ſint, ſignificando indigere diſpenſatione, quæ propter iuuentutem, & timorem incontinentiæ illis concedi poteſt. Tum quia capit.fin. l de concubinarijs conſan-
K guineis habet, [Si alter eorum morte præuentus fuerit, alter quamdiu viuit grauiter pœniteat, & ſine ſpe coniugij maneat.] Tum quia capit. [de inceſtis.] m habet, [inceſtuoſos nullo nomine deputandos.] Tum quia capit. [quis propinquam,] n habet, [Qui propinquam ſanguinis vxorem ducunt, & ſeparantur, nō licet eis quamdiu vterque viuit, alias vxores ſibi in coniugio

ALLEGATIONES.

a in 4.diſt.34.q.1.art.fin. b diſt.37. artic. ſub fin. c verbo matrimonium.7.imped. d in epit.4.2.p.c 6.in princ. num.4. e de eo qui cog.conſang.vxoris ſuæ. f in ſupradicta diſt.34. g in d.c.1.& 2.de eo qui cog.conſan.vx.ſuæ. h cap.22.nu.75. i ver.inc.§.87. k 25.q.6. l 35.q.8. m 35.q.3. n 35.q.3.

coniugio ſociare, niſi ignorantia excuſentur.] Tum denique quia ratio Richardi non concludit, quia poteſt aſſignari aliqua alia ratio, quare præd. capp. a diſponunt de inceſtu cum affine, & non de inceſtu cũ conſanguinea, ſcilicet, quia de illo plus poteſt dubitari, quam de hoc.

ALLEGATIO.

a de eo qui cog.conſang.

SVMMARIVM.

1 *Deflorans virginem poſt ſponſalia nulliter cum eadem impedimenti ignara contracta, vt minimum tenetur damnum reſarcire.*

2 *Diſpenſationem petere non tenetur, qui ſimpliciter cum aliqua occultum impedimentum ignorante in gradu prohibito contraxit, & hoc, etiam ſi tacitè in mente ſua gerat intentionem illam petendi, quod ſi eam defloravit, damnum reſarciat, ſi tamen intendebat ſe obligare, vel promiſit illam petere, tunc tenetur, at ſi ſolum promiſit eam ducere, ſi Papa diſpenſabit, non tenetur illam procurare, ea tamen à parte obtenta, tenetur (contra ſententiam Innocentij) ducere.*

CONSILIVM II.

AN qui cum matre rem habuit, poſtea contraxit ſponſalia cum filia, cum qua etiam rem habuit, poſtq; iterum habuit rem cum matre, teneatur in foro conſcientiæ quærere pro viribus diſpenſationem, vt poſſit contrahere valide cum filia, & poſt eam obtentam contrahere ſolemniter cum eadem?

1 Pro parte negante facit, quod impoſſibilium nulla eſt obligatio, a ergo ſponſalia illa non valuerunt, quia non erant poſſibilia ob impedimentum affinitatis in primo gradu.

Pro parte affirmante facit primo, quòd decepit filiam ignorantem fornicationem eius cum ſua matre, & conſequenter impedimentum, quod erat inter ipſos, & ita tenebitur reſarcire damnum deflorationis eius. Secũdo, quod non eſt omnino impoſſibile quod poſſet fieri iuſte aliquo modo, ſaltem per diſpenſationem Papæ, quamuis aliquo modo ſit tale b ſaltẽ ſi ſolet ſuper eo diſpenſare princeps, vt ille §. ſignificat in illis verbis, [non valet,] ac ſatis probat l. [quidam relegatus.] c

2 Pro reſolutione videntur conſiderandi multi caſus. Primus, ſi contraxit ſponſalia ſimpliciter, nulla facta mentione expreſſe, nec tacitè de diſpenſatione, quo caſu ſponſalia videntur omnino nulla, & ita ad nil obligantia d quamuis ob deceptionẽ, qua ſciens impedimentum contraxit cum ignorante, teneatur reſarcire damnum ex alio capite, nempe damni dati. Secundus caſus, ſi contraxit cum propoſito, & intentione obtinendi, & procurandi diſpenſationem, quo caſu videri poteſt alicui ipſum teneri ad procurãdum diſpenſationem, ſed alij videri poteſt contrariũ, quia non ſufficit intentio vnius partis ſe obligandi, niſi id alij patefiat, e ſicut neque emendi, vel vendendi, niſi emat, vel vendat, nec aſcendendi arborem, niſi aſcendat, iuxta notata per gloſſ. f Et puto, quod, ſi intra habuit animum obligandi ſe Deo, qui vbique eſt præſens, teneretur in foro interiori, alioqui non. Tertius caſus eſt, ſi promiſit ducere, ſi Papa diſpenſaret, quo caſu ſi non promiſit procurare diſpenſationem, non videtur teneri ad eam procurandum, imò

A neque ad contrahendum procurata illa per aliam partem, ſecundum mentem Innocentij, g quamuis cõtrarium putem verius per adducta à Couarruuia, h ſed licet teneatur ad contrahendum, non videtur teneri ad procurandam diſpenſationem. Quartus in quo promiſit tacitè, vel expreſsè illam procurare, quo caſu tenebitur adhibere mediocrem diligentiam ad impetrandam illam, & ad contrahendum poſt iam impetratam. &c.

[Vide infra conſil.5.de conſan.& affin.

ALLEGATIONES.

a l. impoſſibilium, ff. de reg.iur. & l.nemo ad impoſſibile, de regul.iur. b l.apud Iulianum, §.conſtat. ff.de legat.1. c ff. de reb.dub. & l.interdicit, ff.de condit. & demonſtr. d Arg.reg.
B non præſtat, de reg.iur.lib.6. e arg.l.qui abſenti, ff. de acqu. poſſeſſ. f in l.in vendentis, C de contrahen.empt. g in ca. ſuper eo.de condit.appoſit. h in epi.lib.4.2.par.cap.3.

De conſanguinitate, & affinitate.

SVMMARIVM.

Affinitatis impedimentum ex illicito coitu, tam occulto, quàm publico naſcitur. 1

Matrimonium iuſtè nemo contrahit, niſi credat non adeſſe impedimentum. 2

C

CONSILIVM I.

ANtonius vellet matrimonium contrahere cum Lucretia, quam Hieronymus eius frater adamarat, & dubitat an ſecreto eã cognouerit. Quæritur, an Antonius tuta conſcientia illud matrimonium contrahere poſſit.

1 Ex coitu carnali illicito naſcitur affinitas iure canonico quo ad effectum impediendi matrimonium, ſecundum omnes, ſiue coitus ſit publicus, ſiue occultus, vt colligitur ex definitione affinitatis data in arbore affinitatis, a & ſingulariter colligitur ex capit.
D [diſcretionem.] b quatenus probat, nõ referre quo ad hoc, an coitus inceſtus ſit publicus, aut occultus, colligitur etiam in cap. [concubuiſti,] & aliquot alijs, quatenus probant per coitus admiſſos cum cognatis primi gradus impediri matrimonia, & clarum eſt huiuſmodi coitus eſſe ſolere ſecretos, & occultos.

2 Et ideo ſicut publicus coitus generat affinitatem quo ad forum publicum, & conſcientiæ, ita coitus occultus generat affinitatem quo ad forum cõſcientiæ, & conſequenter præfatus Antonius cum præfata Lucretia non poteſt iuſtè contrahere matrimonium, niſi coram Deo credat quod Hieronymus non cognouit Lucretiam, vel niſi obtinuerit diſpẽſationem, ſaltem quo ad forum conſcientię tantum, etiam ſi nullatenus probari pòſſet, nec vllum ſcandalum ex contracto ma-
E trimonio generaretur, quod ſtylus ſacræ Pœnitentiariæ quotidie ſeruat. Salua.&c.

ALLEGATIONES.

a lib.6. b de eo qui cogn.conſan.vxo.ſuæ.d.32.q.7.

SVMMARIVM.

Matrimonium contrahendum non poteſt impediri ad dictum vnius teſtis aſſerentis ſe ab vno alio audiuiſſe eos eſſe conſanguineos. Idem eſt, ſi ſecundus deponens de veritate nollet iurare, ſecus eſſet, ſi plures deponerent, ſe à pluribus id audiuiſſe, vel vnus tantum iuratus deponeret de veritate, num.2. 1

Tutior

1 *Tutior pars non eſt de neceſſitate ſequenda, ſed ſufficit vt tutam, etiam in contrahendis matrimonijs, ſequamur.* F

CONSILIVM II.

VOlentibus duobus, viro, ſcilicet, & muliere contrahere matrimonium, dum fierent denunciationes in Eccleſia, mulier quædam declarauit, & teſtificata eſt intercedere inter eos impedimentum, quia vt ab vno ex ſuis maioribus audierat, quarto conſanguinitatis gradu ſibi inuicem attinebant. Quæritur, an iſtud ſit impedimentum, ita vt contrahere non valeant.

1 Videtur reſoluendum, quod dictum præfatæ mulieris non ſufficit ad impediendum matrimoniũ contrahendum inter eos, quos ait ſe contingere quarto gradu conſanguinitatis. Tum quia eſt vnica teſtis, quæ nihil probat. a Tum quia eſt teſtis de auditu, qualis non probat, etiam in hac materia, niſi audiſſet à pluribus maioribus, b & hæc non audiuit niſi ab vno tantum. Tum quia dictum vnius teſtis de auditu, & alterius de veritate ſine iuramento non probat ſufficienter impedimentum, etiam ad contrahẽdum, ſecundum Panormitanum. c Tum quia ad oppoſita reſponderi poteſt. G

Ad primum quidem concedendo teſtes de auditu plures, & qui à pluribus audierunt, probare quidem per allegata in argumento, ſed quod hæc eſt vnica, & ſingularis, & non audiuit à pluribus. H

Ad ſecundum, non eſſe neceſſe eligere tutiorem viam, quia ſufficit eligere tutam, vt nos latè probauimus in cap. [ſi quis autem.] d

2 Ad tertium, negando, quod ex eo, quod dictum vnius teſtis de veritate ſufficiat, conſequatur quod dictum vnius teſtis de auditu ſufficiat, quoniam maioris ponderis eſt dictum de viſu, & veritate, quam de auditu, etiam ſi dictum de auditu eſſet validum, quia teſtimonium de veritate eſt probatio naturalis, & regularis, teſtimonium autem de auditu irregularis, & non eſt relaxãdum vltra caſum ad quem admittitur, argumen. cap. [tua,] e & ait Felyn. f Et eſto quod eiuſdem valoris eſſet dictum teſtis de auditu, cuius eſt teſtis de veritate, intelligendum tamen eſſet de teſtimonio de auditu valido, quale non eſt hoc, de quo loquimur, per ſupradicta pro noſtra parte. I

Ad quartum negando, quod hoc teſtimonium nemini noceat, cum palam lædat facultatem à iure naturali, diuino, & humano conceſſam volentibus contrahere.

Ad vltimum, negando aſſumptum, licet enim cap. [in omni,] g probet denunciatorẽ admitti pro vno teſte, non tamen probat ſufficere vnum, imò clarè requirit alterum, vel duos.

ALLEGATIONES. K

a cap. cum à nobis, de teſtibus. b cap. licet ex quadam, de teſtibus. c in capit. 1. num. 2. de conſanguin. d de pœnitente. diſtinct. 7. num. 55. & ſequen. e de conſan. & affin. f in cap. licet ex quadam, de teſtibus, num. 1. g de teſtibus.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei ſunt, cum vnus deſcendit ab alio, vel ambo à tertio.*

2 *Primum genus affinitatis hodie poſt cap. non debet de conſanguinit. & affinit. ſolum inducit impedimentum, hoc autem contrahitur inter viros, & conſanguineas mulierum cognitarum, & vice verſa.*

CONSILIVM III.

IVlius duxit vxorem Artemiſiam ſororem Saturni, & ea mortua duxit Pantam, & mortuus eſt. Quæritur, an Saturnus poſſit ducere Pantam.

1 Reſpondeo quod ſic. Tum quia nullum impedimentum canonicum inuenitur inter eos, non quidem conſanguinitatis, quia non ſunt conſanguinei, quia non deſcendit vnus ab alio, nec ambo à tertio, quod requiritur ad conſanguinitatem, iuxta glo. receptam in arbore cõſanguinitatis, neque impedimentum affinitatis, quia nec Saturnus cognouit vllam conſanguineam Pantæ, neque Panta vllum conſanguineum Saturni, quod requiritur ad impedimentum affinitatis, iuxta glo. receptam in arbore affinitatis, quoniam Iulius non erat conſanguineus Saturni, ſed ſolum cognatus, vel affinis eius.

2 Tum quia ſolum primum genus affinitatis inducit hodie poſt cap. [non debet,] a impedimentum, quia per illud ſublata ſunt ſecundum, & tertium genus affinitatis. Primum autem genus affinitatis ſolum contrahitur inter viros, & conſanguineas mulierum, & inter mulieres, & conſanguineos virorum. Nam genus affinitatis, quod oritur inter viros, & mulieres cognitas ab affinibus eorum, & econtrario inter mulieres, & viros cognitos ab earũ affinibus, eſt quidem genus affinitatis ſecundum, vel tertium, ſed non primum, quod ſolum hodie inducit impedimentum, vt dictum eſt. Et ita inter Saturnum, & Pantam eſt quidem genus affinitatis ſecundum, quia ortum fuit ex coniunctione Iulij affinis ſui cum Panta, & non ex coniunctione conſanguinei, & ita non inducit impedimentum hodie. Et qui contrarium reſponderunt Reuer. Epiſcopo, inaduertenter putauerunt omne genus affinitatis inducere impedimentum, quia ſolum primum genus inducit illud, & non ſecundum, nec tertium, vt dictum eſt.

ALLEGATIO.

a de conſanguin. & affin.

SVMMARIVM.

Affinitas propriè ſumpta non contrahitur, niſi interueniente copula carnali, quæ ſit completa per ſeminis commixtionem, adeo vt non ſufficiat clauſtra pudoris fracta fuiſſe, ſicut nec pollutio extraordinaria, vel contra naturam, num. 5. eaque definitur quod ſit proximitas perſonarum ex copula carnali proueniens, num. 4. & 5. & 6. quæ licet de iure ciuili non proueniat niſi ex iuſta maritali copula, tamen de iure canonico oritur etiam ex illicita, & etiam cum proprijs conſanguineis habita, num. 3. & 4. At quæ oritur inter ipſoſmet maritum, & vxorem, qui non affines, ſed affinitatis cauſa appellantur, item & quæ oritur inter ſponſos, propriè affinitas non eſt, num. 2. ſicut nec quæ oritur ex matrimonio rato, & non conſummato, num. 1. & 4. per totum. Vnde ſacrum Concil. quod prohibet ne niſi cum principibus diſpenſetur in primo, & ſecundo affinitatis gradu, non eſt extendendum ad dictas affinitates impropriè dictas, num. 8. 1

Affinitas, & affinitatis impedimentum differunt, ſicut cognatio, & cognationis impedimentum, nec omnis affinitas parit impedimentum, etiam quod ſit licita, quia extra quartum gradum illud non producit, num. 7. 3

Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum fuit ſolo iure humano poſt legem Euangelicam introductum, vnde facilius tollitur, quam alia impedimenta. 8

9 Diſpen-

9 *Diſpenſatio,& actus diſpenſationis ſunt reſtringẽdi,quia*
ſunt contra ius,& ſic odioſi. at facultas diſpenſandi eſt
fauorabilis,adeo vt illius reſtrictio,& ſublatio ſit odio
ſa,& ſtrictè intelligenda.

CONSILIVM IIII.

Contra id,quod aliàs reſpondi, ſcilicet nõ
contrahi affinitatem,niſi ex copula car-
nali,dicuntur aliqui ſcrupulum moue-
re,ex eo,quod S.Thom.in additionibus
ad eius tertiam partem , a videtur te-
nere, impedimentum affinitatis naſci ex ſponſalibus,
vel matrimonio ante copulam carnalem habitam. Ad
cuius ſublationem præſuppono primo, verbum hoc,
[affines,] generaliter large ſumptum ſignificare ſecũ-
dum ſuam etymologiam duo, quorum vnum trahitur
ad finem alterius,& ècontrario, quo modo accepit Ci-
cero, b ibi [Huic ſceleri ne paucos affines eſſe pute-
tis.] & Modeſtinus, c ibi, [Affines dicũtur,eo quod
alter ad alterius cognationis finem accedit,] per quẽ
contextum idem dicit gloſſa recepta, & approbata per
omnes. d
2 Hoc etiam modo videtur accipi in l.[non ideo mi-
nus.] e quæ habet, inſtitutionẽ vxoris factam à ma-
rito appellãdo eam affinem valere,licèt,vt ibi ait gloſ-
ſa,vxor propriè non ſit affinis viri, ſed cauſa affinitatis
vt habet lex præallegata [non facile .] ſic etiam acci-
pitur in l.[quod ſeruus.] f quæ dicit,inter ſponſum
& ſponſam de futuro eſſe quandam affinitatem , vbi
gloſſa recepta per omnes ait,impropriè , & nõ propriè
eſſe affinitatem,& ita largo , & generali modo illam
ibi appellari affinitatem.Sic etiam gloſſa recepta p om
nes, g ait regulam illius legis,quæ habet, ratione af-
finitatis non dari ſucceſſionem, procedere vniuerſali-
ter,licet aliquando vxor ſuccedat marito,& aliquando
maritus vxori,quia licet largo modo,& impropriè ma
ritus,& vxor poſſint appellari affines, non tamen ſunt
propriè tales .
3 Secundo,quod aliud eſt loqui de affinitate, aliud
loqui de impedimento affinitatis, ſicut & aliud eſt lo-
qui de cognatione,ſiue de conſanguinitate, & impedi
mento cognationis,ſiue conſanguinitatis , ſicut enim
nõ oĩs cognatio, vel conſanguinitas, parit impedimen-
tum conſanguinitatis , ita neque omnis affinitas parit
impedimentum affinitatis,& conſequenter nõ omnis
quia ait eſſe aliquam affinitatẽ inter aliquos , videtur
dicere inter eos eſſe impedimentum affinitatis, nec iu
re Canonico,nec Cæſareo, quo non naſcitur affinitas,
niſi ex legitimis nuptijs copula carnali ſubſequuta, li-
cet iure Canonico naſcatur etiam ex ſola copula illici-
ta ſine vllis nuptijs legitimis præcedentibus iuxta cap.
[diſcretionem.] h & ei concordata, quæ omnia ſunt
ab omnibus vtriuſquè iuris interpretibus recepta .
4 Tertio, quod hæc conſequitur rectiſſimam eſſe
definitionẽ affinitatis typis excuſam in Decreto Gra-
tiani, i quam in Decretali, k quam lib. 6. l & re-
ceptam per omnes in omnibus prædictis locis, & per
omnes Theologos, m poſt S.Thom. n ſcilicet.[Af-
finitas eſt proximitas perſonarum ex copula carnali
prouenients omni carens parentela ,] intelligendo per
illa verba vltima,quod ea ratione qua eſt affinitas,non
requirit vllam conſanguinitatem interuenire, licet ea
ratione poſſunt concurrere conſanguinitas , & affini-
tas, vt concurrit cum contrahatur etiam ex concubitu
conſanguineorum licito,vel illicito, vt declarat Sanc.
Thom. o
5 Quarto,quod ex his colligitur, quam friuolus ſit
A ſcrupulus,quo angere cupiunt nos, & noſtrum reſpõ-
ſum,ex eo,quòd videtur eis dixiſſe S. Thomas ex ſolo
matrimonio ſine copula conſequuta naſci impedimen
tum affinitatis in primo gradu impediens,& dirimens
matrimonium. Tum primo,quòd additiones prædictę
non ſunt D. Thomæ,ſed longè poſt eius mortem col-
lectæ ab alio , vt in titulo ipſarum expreſſè docetur.
Tum ſecundo, quia S. Thomas in 4. p vnde videtur
deſumpta additio illa,expreſſè tenet definitionem da-
tam à prædicta gloſſa prædictæ arboris affinitatis , ſcili
cet , quod eſt propinquitas perſonarum ex carnali co-
pula proueniens omni carens parentela , & quia bona
definitio eſt de ſubſtantia,& eſſentia definiti , & con-
B uertitur cum eo,ita quod cui conuenit definitum,cõ-
uenit definitio,& ècontrario,vt probatur in l. 1. q &
l. 1.cum notatis à Bartolo,& alijs, r & latè tradit De
cius,& citati ab eo, s conſequitur, quod S. Thomas
approbando illam definitionem , ſentit expreſſè non
poſſe dari propriam affinitatem ſine interuentu copu-
læ, quia definitio eius habet eam naſci ex copula , &
coitu . Tum tertio,quòd ipſemet S. Thom. paulo poſt
ait, t quod affinitas adeo requirit copulam carnalem
ad ſui productionem , quod quantumcunque aliquis
clauſtra pudoris inuadat , vel frangat , niſi commixtio
ſeminum ſequatur , non contrahitur ex hoc affinitas,
vnde nec copula contra naturam, neque extraordina-
ria pollutio generat affinitatem,ſecundum eundẽ, u
pro quo facit cap.vlt. x & cap. [extraordinaria .] y
C Tum quarto,quòd non obſtat, id quod ipſemet Sanc.
Thomas ſubdit,ex contractu matrimonij per verba de
præſenti naſci quandam propinquitatem,ſeu affinita-
tem,quæ pertinet ad ſocietatem, quia loquitur de af-
finitate generaliter,& largo modo ſumpta, ſicut leges
citatæ in primo præſuppoſito, quarum omnium gloſ-
ſæ receptæ ab omnibus dicunt eam non eſſe propriè
affinitatem. Tum quinto,quòd aliud eſt dicere,quod
aliqui ſunt affines, & aliud,quod inter eos eſt impedi-
mentum affinitatis, vt habet præſuppoſitum ſecundũ,
& ideo ex eo,quòd Sanct. Thomas dixerit ex matrimo
nio ſolo naſci affinitatem , non infertur , quod dixerit
ex illo naſci impedimentum affinitatis, quia à diuerſis
non fit illatio. z
D 6 Tum ſexto, quòd aut eſt dicendum Sanct. Thom.
loqui varie,aut eſſe ſibi ipſi concordandum, ſi dicamus
loqui variè,non eſt ei credendum , quia teſti variè,vel
contrario modo loquenti non creditur,vt tradunt Pa-
norm.& Felyn. a & alia citata per ipſos . Aut eſſe ip
ſum ſibi concordandum, & non ſeſe offert alia concor
dia melior,quam quod in vna parte loquitur de affini-
tate propriè dicta,& de impedimento affinitatis, & in
alia de affinitate largo modo,& generaliter dicta , quo
niam gloſſæ citatæ in primo præſuppoſito ſic concor-
dant textus de affinitate loquentes improprie , & lar-
go modo accepta . Tum ſeptimo,quòd ipſe eſt fere ſo-
lus,& omnes iuris interpretes ſunt ei cõtrarij, & com-
E munis opinio præfertur ſingulari,vt eſt doctrina rece-
ptiſſima Ioannis Andreæ . b

7 Tum

ALLEGATIONES.

a q.55.ar.4. b in Catilinã. c in l.non facile.§ affines.ff. de gradib.affinit. d in arbore affinit. e cod.de hær.inſtit. f ff.de condict. cauſa data. g in l.affinitatis. C. communi. de ſucceſſio h de eo,qui cognouit conſ. vxoris ſuæ. i Sub 35.q.5. K poſt tit.de conſ.& affi. l poſt tit. de cognat.ſpiri. m in 4.li.ſen.diſt.41. n in q.1.ar.1.q̃ſtiũcula 3. o in præ dicta q.1.ar.1.quæſtiuncula 3. p diſt.41. q.3. ar.1. q ff.de dolo. r ff.de teſt. s in rubr. de probat. t in reſponſione ad ſecundũ. u ibidẽ. x de ſponſal. y 25.q.2.& 3. z l. Papinia.ff.de mino. a in prin.procem. decret. in prima eius glo. b in cap.1.de conſtit.

7 Tum octauo, quòd etiam ſingularis opinio præfer
tur communi, quando neruoſiore ratione nititur, vt
probat ca. [capellanus.] a vbi Panorm. ab omnibus
receptus tradit, & Fely. & citati ab eo, b S. Thomas
fortiore ratione tenet, id quod communis fere omniũ,
quam id quod prædictis ſcrupuloſis videtur dicere.

Per quæ omnia concluditur efficaciſſime, friuolum
eſſe prædictum ſcrupulum, & quod illo non obſtante
planè aſſerendum eſt affinitatem propriè dictam non
poſſe generari ſine copula carnali licita, vel illicita, &
minus impedimentum affinitatis, quia ad id requiri-
tur, quod ſit intra gradum quartum.

8 Quod autem lex Concilij Tridentini, c quæ pro
hibet diſpenſationem dari coniunctis ſecundo gradu
conſanguinitatis, & affinitatis, non comprehendat im
pedimentum publicæ honeſtatis primi gradus, facit p̃-
ter alia, quòd longe aliud eſt impedimentum publicæ
honeſtatis ab impedimento affinitatis, quoniam hoc
ſaltem quo ad aliquas perſonas, & gradus fuit indu-
ctum iure diuino ſcripto antiqui teſtamenti, d illud
verò nullo iure veteri, nec ſcripto, ſed eſt inuentum
nouum poſt paſſum Chriſtum, ſecundum omnes, & ita
non eſt tanta ratio inhibendi diſpenſationem circa il-
lud, & lex præſertim prohibitoria non eſt extendenda
ad caſum, in quo non eſt tanta ratio prohibendi. e
Facit etiam illa ratio firma, quod nulla diſpoſitio re-
ſtringibilis eſt extendenda vltra terminos propriæ ſi-
gnificationis illius, per regul. [quæ à iure.] f cum ei
concordant.

9 Et ſublatio prædicta diſpenſandi eſt reſtringibilis,
quia contrarium eius, quod eſt poteſtas diſpenſandi,
eſt fauorabile, iux. gloſſ. ſolemnem, g receptam com
muniter per omnes, quorum aliquos citat, & ſequitur
1 Fely. h quamuis ipſa diſpenſatio, & actus diſpenſa-
tionis ſint reſtringendi, quia ſunt contra ius, ſicuti di-
ſpenſatio illegitimi eſt odioſa, ſed poteſtas legitimandi
eſt fauorabilis, & ampliabilis, vt tradit idem Felynus
2 poſt alios. i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de ferijs. b in cap. 1. de conſti num. 54. c Seſſ. 24. c. 5. de reform. d Leu. 18. e argumen. cap. pœnæ. de pœnitent. diſt. 1. cum ſimilib. f de regu. iur. lib. 6. g in clem. 1. de off. vic. h in capitu. poſtulaſti de reſcr. numer. 10. i vbi ſupra numer. 8.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio, etiam in matrimonialibus, quæ ſit contra bonos mores, non obligat.*

1 *Prouiſio rei, quæ iure impleri non poteſt, non valet.*

2 *Sponſalia contracta inter habentes impedimentum publicæ honeſtatis ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, de iuris ſubtilitate non obligant partes, etiam ſi poſtea mãdet Pont. ſuper eo diſpenſari. 3. contra num. 9.*

4 *In obligationem ea duntaxat deducuntur, quę natura ſua poſſibilia ſunt.*

4 *Euentus illius rei fruſtra expectatur, quæ etiam, quod eueniret, nullum produceret effectum.*

5 *Stupratam cum promiſſione ducendi tenetur ſtuprator ducere, & dotare. & 9.*

6 *Stuprans de iure ciuili non tenetur ſtupratam ducere, niſi particulari ſtatuto caueatur.*

7 *Obligatus ex ſtatuto aliquid facere, tenetur facere, vt actus valeat.*

8 *Promiſſio rei ſacræ, ſeu religioſæ, licet non valeat, ſi tamen adſit iuramentum, cum conditione, ſi ex diſpenſatione principis fiat profana tenet.*

F *Stuprans conſanguineam cum promiſſione ducendi illam,* 9
tenetur quærere diſpenſationem, & obtenta per ſe, vel per alium tenetur eam ducere. Impenſas verò in diſpenſatione factas vtraque pars ſoluet. Quod ſi non poterit obtineri, tenetur eam dotare.

CONSILIVM V.

CVM quidam nobilis quandam filiamfa-
milias virginem ſibi ſecundo conſangui-
nitatis gradu coniũctam adamaret, poſt
decreti Concil. Tridenti. de matrimonio
publicationem iam antea ſufficienter fa-
G ctam, ad cubiculum d. virginis accedens, præcedente
promiſſione, quòd eam in vxorem duceret, eandem de
florauit, & poſtea ſcientibus, & conſentientibus dictæ
mulieris parentibus, cum eadem in ſermone, menſa, &
lecto, tanquam cum vxore, per multum temporis com
moratus eſt, & liberos ex ea ſuſcepit, quæ cum ordina
rio loci innotuiſſent, eiſdem, ne ſimul cohabitarent,
prohibuit. Qua ſeparatiõe facta, dictus iuuenis ſępius
dictæ mulieri, quam vxorem nominabat, per literas ſi-
gnificauit, ſicut omni opera nitebatur à ſummo Pont.
diſpenſationem ad cum eadem contrahendum impe-
trare. Tandem poſt aliquot annos dictus iuuenis à d.
ordinario petit declarari inter ipſum, & d. mulierem
nullum extare matrimonium, ſecumque diſpenſari, vt
H non obſtante prædicto inceſtu poſſit libere, & licitè cũ
alia ſibi alias de iure non prohibita matrimonium ad
euitandam incontinentiam contrahere. Oppoſuit d.
mulier, imò dictum iuuenem cogendum ad pro poſſe
impetrandam diſpenſationem prædictam, vel ſaltem
pati, vt ab ipſa impetretur, & ſucceſſiuè ea impetrata
cogendum ad cum ipſa matrimonium contrahendum,
prout tenetur, tum quia promiſit, tum quia deflorauit
modo prænarrato. Quæritur quid iuris, & quis ſolue-
re debeat impenſas in obtinenda diſpenſatione factas.

Reſponſum alterius Doctoris.

1 Videtur reſpondendum primo, quod ſi dicta ſpon
I ſalia fuerunt abſolutè, vt præmittitur, contracta, nul-
la fuerunt, nullamque produxerunt obligationem. ar-
gum. l. [ſi ſtipulor.] a vbi ſi quis ſororem adoptiuam
nupturam ſibi ſtipuletur, non valet ſtipulatio, quia ſta
tim fit contra bonos mores, vnde non obligat. Facit c.
[non eſt obligatorium. b Et hanc opinionem admit-
mittunt omnes doctores infra adducendi. Nam vt in-
quit Petrus Sotus in hac materia, c nõ valet promiſ-
ſio rei, quæ iure impleri non poteſt. d

2 Secundo, ſi dictis ſponſalibus adiecta fuit condi-
tio, ſi Pontifex diſpenſabit, res habet maiorem diffi-
cultatem. Nam Couarruuias, e tenet hæc ſponſalia
K eſſe etiam valida. Anto. de Butr. f idem tenet, in quã
partem inclinat Præpoſitus ibi, licet relinquat cogitan
dũ, & inter ſummiſtas tenet Angel. g & inter Theo
logos Adr. h Contrarium, ſcilicet, quòd hæc ſpon-
ſalia ſint nulla, & nullam producant obligationem, te
nent Innocen. Hoſtien. Ioann. Andr. Cardinalis, An-
charanus, Abbas, i Aretinus, k qui in cauſa inter
Ducem

ALLEGATIONES.

a de verbo. oblig. b de reg. iur. libr. 6. c de ſacramento matrimonij lect. 18. d l. pacta, quæ contra. cod. de pact. e in 4. in epiſ. de ſponſal. 2. p. capit. 3. numer. 7. f c. ſup. eo. de condit. appoſ. g in ver. matrimonium 3. in 3. impedimento. num. 4. h in 4. de matrimo. q. 12. i in d. capit. ſuper eo. K conſ. 142. ex facto. num. 1. 2. & 3.

Ducem Mediolani , & Marchionem Mantuæ tenet, A quòd ſponſalia contracta inter habentes impedimentum publicæ honeſtatis,ſub cōditione ſi Papa diſpenſauerit, de iuris ſubtilitate non obligant partes, etiam quòd poſt dicta ſponſalia Pontifex mandaſſet ſuper d. impedimento diſpenſandum, licet additio Abbatis, a adducere videatur Aretinum pro contraria parte, & hanc opinionem Innocentij prædictam fatetur communem,idem Adrianus vbi ſupr.& alij.

3 Hanc eandem opinionem tenet inter ſummiſtas Roſella , b Sylueſter, c & Victoria de ſacramentis, d & contra Adrianum tenet Sotus , e & concludit, quòd non obſtantibus prædictis ſponſalibus vna pars,etiam altera inuita, & etiam poſt obtentum diſpenſandi mandatum à Papa poteſt ab eiſdem recedere. Pro quo dicto facit Bald. f qui reſpondit, quòd B ſi inter conſanguineos ſit tractata parentela , & ſubſequuta ſubarratio, vna pars poteſt ad aliud conuolare matrimonium,ſiue Papa velit,ſiue nolit diſpenſare. quòd dictum refert, & ſequitur Pariſinus. g Et hãc partem amplectimur per rationes , quas vltimo loco refert, & ponit Sotus vbi ſupra, & tanto magis in caſu propoſito, in quo agitur de diſpenſatione in ſecundo conſanguinitatis gradu, cui reſiſtit Concil. Tridentin. h & in quo raro ſolet Pontifex diſpenſare. Couarruuias autem, & alij loquuntur in gradibus magis remotis, in quibus facilius diſpenſari ſolitum erat. Item ex quo ſumus in caſu, in quo diſpenſatio nondũ eſt obtenta, in quo caſu, inquit Sotus nullum eſt dubium,quin vterque poſſit, etiam altera parte inuita,à C pacto recedere.

4 Et certè pro hac parte me multum vrget text. l. [inter ſtipulantem.] i dum reprobat hanc ſtipulationem. [Eum locum,cum ex ſacro religioſove profanus eſſe cœperit, dare ſpondes ?] & ſubdit rationem,quæ communis eſt caſui noſtro dicens, [Quia nec præſentis obligationem temporis recipere poteſt, & ea duntaxat, quæ natura ſui poſſibilia ſunt, deducuntur in obligationem.]Sed quod,ſi tacitè,vel expreſſe promiſit proprijs expenſis, & labore diſpenſationẽ impetrare,& cum, vt dictum eſt ſecundum magis communem opinionem prædicta ſponſalia non obligent, D vtique nec hoc acceſſorium tenebit, fruſtra enim expectatur euentus illius rei, quæ etiam quòd eueniret, nullum produceret effectum. k

5 Deſcendendo autem ad articulum ſtupri, videtur, quòd ex narratis conſtat dictam puellam ſeductam, & prout etiã præſumitur ex Carrerio, l Abbate, & ibi additis, m dictus iuuenis tenetur eandem dotare, & ducere, n à Dominatione tua in Manua conf. o

6 Nec obſtat, ſi dicatur textum cap. 1. & 2. p procedere ſolum inter ſubditos locorum, & terrarum ſubiectarum iuriſdictioni Eccleſiæ, non autem in locis ſubditis principi ſæculari,in quibus ſeruanda eſt pœna E iuris ciuilis, vt notat Abbas, q de iure autem ciuili ſtuprans non tenetur ſtupratam ducere, vt ait Carrerius. r Nam reſpondetur Abbatem, & alios doctores ſolum dicere ius canonicum mitigare quo ad ſubditos Eccleſiæ pœnam legum ſtatutam contra ſtupratores,ita tamen, vt iudex ſæcularis minimè prohibeatur pœnam legalem imponere ſuo ſubdito,qui ſtuprũ perpetrauit, non negant tamen quin iudex Eccleſiaſticus poſſit hunc ſtupratorem oppidi ſubiecti principi ſæculari in hac materia, quæ etiam ſpectat ad forum eccleſiaſticum,punire pęna canonica, ſecundum Ancharanum , s & hoc tanto magis procedit in hoc caſu,in quo, (vt audio) oppidum,in quo moratur dictus iuuenis,& mulier, eſt ſub principe ſæculari, qui vniuerſali ſtatuto obligat ſtuprantes, vt ducant defloratas, vnde ex hoc capite poteſt iudex eccleſiaſticus in deciſiuis ſequi,& ſeruare ipſorum laicorum leges. ſecundum Abbatem, t & ibi Fely. u

7 Facit etiam ca. 1. x Cum autem teneatur dictus iuuenis eandem ducere , vtique tenetur neceſſariam diſpenſationem pro poſſe obtinere. y Nam vt ſingulariter inquit Iaſon, z qui ex ſtatuto tenetur aliquid facere,tenetur facere, vt actus valeat, vnde, & legatario debetur ab hærede via ad ædes legatas, ne ius ipſius legatarij ſit inutile,vt eſt in l. [binas ædes.] a & habet Bart. b licet ſecus ſit in fundo empto,quia potuit emptor apertius legem dicere , vt ait Decius . c Quæ ratio cum ceſſet in hac puella ſeducta, non videtur dubium quin iuuenis,qui tenetur eam ducere, teneatur etiam procurare diſpenſationem ad hoc neceſſariam,ſicut,& qui tenetur dare hominem, talem debet dare,qui ab eo non poſſit auferri, iuxt. l. [qui decem.] d cum concordatis ibi per glo. e & l. 3. vbi etiam gloſſ. f Hoc autem totum debet dictus iuuenis ſuis expenſis procurare . g Et ſi d. mulier dubitat ne dictus iuuenis procedat bona fide in procuranda dicta diſpenſatione, poterit pro ſuo intereſſe in ipſo negotio aſſiſtere,& adeſſe. h

8 Ex quibus arbitror dictum iuuenem condemnandum iuxta petita à dicta puella, & hoc multo magis,ſi nedum promiſiſſet eam in vxorem ducere , ſed & iuraſſet , vt voluit Tabiena . i & Bald. k Nam licet non valeat promiſſio rei ſacræ, ſeu religioſæ,ſi tamen adſit iuramentum,adiecta conditione, ſi ex priuilegio, ſeu diſpenſatione principis dicta res fieret profana, teneret. Et hæc opinio poteſt teneri, licet Sot. l teneat in hoc caſu dicta ſponſalia non obligare.

Reſponſum Doctoris Nauarri.

9 Viſis ſupradictis, quæ prudenter, & eruditè ſunt perpenſa,& citata,& aliquot alijs, arbitror partes Reuerendiſſim. Epiſcop. eſſe declarare quidem nullum extare matrimonium inter præfatum iuuenem,& præfatam puellam,iuxta petitionem præfati iuuenis, teneri autem eum ad contrahendum matrimonium cum illa,ſi Sanct. Dom. Noſtr. placuerit diſpenſare ſuper præfato impedimento conſanguinitatis gradus ſecundi, tenerique ad procurandam bona fidem præfatam diſpenſationem,& ad acceptandam,ſi ea per præfatam puellam,vel procuratores ſuos fuerit obtenta,& caſu, quo

ALLEGATIONES.

a d.capi. ſuper eo. b verb.matrimonium 6.in fin. c verb. matrimonium 3.q.9. d de ſponſ.q. 258. e in 4.ſent.d.29. quæſtion.2.arti.1.ante.fin.
f conſi.60.vol.2. g conſil.52 nu.4. cum ſeq.vol.4.
h ſeſſ.24.c.5. i §.ſacram.ff.de verb.oblig.
E k l.pen.ff.de fideiuſſ.l.aliquando.§.fina.ff. ad ſenat. conſult. Velle. l in ſua practi. crimin. §. circa igitur quartum,nu.7.
m capitul.1.de adulter.
n in capitul.1.& 2.de adult.
o capitu.16.num.6. p de adult. q d.cap.2.
r vbi ſupra numre.9.
s capit.conqueſtus.de for.comp nu.7. t cap. quod clericis num.11. u in fine de for.comp.
x de no.op. nunc. y argumen.l.2.ff. de iuriſd.om.iud.
z l.huiuſmodi,in prin.num.27.ff. de leg.1.
a ff.de ſeruit.vrban præd. b l.1.ff. de ſerui.lega.
c d.l.2. numer. 33.
d §. qui hominem. e ff. de ſolu.
f ff.de act.empt. g argum.l.ſuo victu.ff de oper. libert.
h argument.capitul 2.in fin.de procur.li.6.l.ſi ſuſpecta.ff. de inoff.teſtam. i verbo.ſponſa.num.9.verſic.8. quæro.
k capitul.cum contingat.numer.22.de iureiuran.
l vbi ſupra.

quo non poterit obtineri, obligatum eſſe ad dotandam eam arbitrio boni viri, impenſas autem, quæ in diſpenſatione impetranda factæ fuerint ab vtraque parte ſoluendas eſſe, ſiue ipſe, ſiue ipſa eam obtinuerit.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas, quæ ex illicita, ſicut, & quæ ex licita procedit copula, ſemel orta, etiam poſt mortem ſit cognita durat matrimoniumque poſtea ſubſequutum dirimit, at antea contractum non, imò nec impedit illius vſum, niſi reſpectu delinquentis, qui non poteſt ſine peccato debitum exigere, reſtringitur tamen modo poſt ſacrum Concilium ad ſecundum gradum, ita vt quæ oritur ex illicita copula in tertio, vel quarto gradu, nullum ex prædictis amplius operetur effectum, num. 2. & 3.*

3 *Impedire dicitur etiam id, quod in aliqua tantum parte impedit.*

4 *Negatiua præcedens omnia, quæ ſequuntur, deſtruit, & contrarium eorum ponit.*

CONSILIVM VI.

DVBIVM eſt, an impedimentum, quòd propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, quo ad eos tantum, qui in primo, vel ſecundo gradu coniũguntur, reſtringitur, habet locum etiam in impedimento affinitatis ſuperuiuentis poſt contractum matrimonium, vt non extendatur vltra dictum ſecundum gradum.

1 In qua quæſtione, ſi errore amanuenſis non eſt ſcriptum, [ſuperuiuentis,] pro [ſuperuenientis,] non video, quòd dubium contineatur, cum palam ſit affinitatem contrahi ex coitu illicito iure canonico, cap. [diſcretionem,] a & tradit gloſſ. recepta, b & quod affinitas ſemel contracta non extinguitur morte perſonæ, qua mediante contrahitur, iuxta. capitul. [fraternitatis,] c & traditur à dicta gloſſa recepta.

2 Si autem per errorem ſcriptum eſt, [ſuperuiuẽtis. pro, [ſuperuenientis,] reſpondendum videtur, quod nulla affinitas ſuperueniens matrimonio contracto dirimit illud, licet partem culpabilem impediat ab exigendo debito, d & conſequenter palam eſſe impedimentum huiuſmodi præueniens matrimonium in prædictis duobus lõge maioris virtutis eſſe quo ad matrimonium præueniunt, quam ſuperueniens quo ad matrimonium præueniens ipſum, cum præueniens affinitas matrimonium ſequens impediat, & dirimat, ſuperueniẽs, autem nec dirimat, nec impediat, niſi quo ad hoc ne culpabilis debitum exigat, per iura ſupradicta.

3 Maius dubium eſſet, an affinitas tertij, & quarti gradus contracta ex illicito coitu ſuperueniens impediat exactionem debiti, licet præueniens non dirimat matrimonium contractum, per expreſſam Concilij Trident. deciſionem, e nec etiam impediat contrahendum, per declarationem Pij V.

Nam pro parte affirmante facit, quod aliud eſt dirimere matrimonium, de quo loquitur Concilium, et aliud impedire tantum. de quo ait declaratio Pij V. & aliud exactio debiti, de qua nihil ſtatuit Conciliũ, nec declaratio prædicta, & ſecundum ius commune vetatur exactio per prædictam affinitatem ſuperuenientem, & caſus omiſſus habetur pro omiſſo. f

Pro parte verò negante, quòd non impediat exa-
F ctionem, facit, quod lex per ſimilitudinem rationis extenditur ab vno ad aliud. g Facit etiã, quod Pius V. declarauit, quòd nec dirimit, nec impedit, & conſequenter non obſtante illa, licitè contrahitur. quod videtur conſequi, quod etiam licitè petatur debitũ. Tum quia minus eſt exigere, quam contrahere, ergo qui concedit contractionem, à fortiori videtur concedere exactionem, argum. capit. [cui licet, quod eſt plus.] h

4 Tum quia id, quod impedit exactionem debiti, quo ad aliquam partem impedit matrimonium, & p̃dictus Pius V. declarauit ſimpliciter, quod non impedit, & conſequenter, quod nulla ex parte impedit, quia negatiua præcedens, omnia, quæ ſequuntur deſtruit, & contrarium eorum ponit, iuxt. gloſſam ſingularem receptam. i Facit etiam, quòd verba
G declarationis Pij V. ſcilicet, quod non impedit matrimonium, ſatis includunt per proximè dicta impedimentum exactionis, & ita per illa tollitur illud, quia lex generaliter loquẽs intelligẽda eſt generaliter. k De hoc autem dubio, quod alias in ſacræ Pœnitentiariæ prætorio propoſitum fuit, & non reſolutum, non videtur loqui quæſtio propoſita, & ideo non reſoluo illud, tametſi multum inclino in partem negantem, ſcilicet vt non extendatur.

Et ita refertur ſacram Congreg. inclinaſſe in hanc partem, vt inceſtus vltra ſecundum gradum ſuperueniens non impediat exactionem debiti.

ALLEGATIONES.

H a de eo, qui cogno. conſang. vxoris ſuæ. b in prima arboris affinitate libr. 6. c 35. quæſtion. 10. d capit. tranſmiſſæ, & capit. tuæ, de eo, qui cogn. conſang. vxor. ſuæ. e Seſſ. 24. c. 4. f l. commodiſſime. ff. de liber. & poſt hum. & capi. ſuſceptum. de reſcript. libr. 6. g l non poſſunt. ff. de legibus & capitul. dudum 2. de elect. h de reg. iur. lib. 6. i capitul. cum dilectus de conſuetud. k capitul. ſolitæ in fi. de maior. & l. de precio ff. de pub. in rem. act.

SVMMARIVM.

Diſpenſatio ſuper affinitate non extenditur ad publicam honeſtatem concurrentem, niſi de ea ſaltem tacitè fiat mentio. 1

Diſpenſationem ſuper affinitate taciturnitas publicæ honeſtatis concurrentis non vitiat, remanet tamen ipſum publicæ honeſtatis impedimentum. 2

I *Impedimento vno ex duobus ſublato, remanet alterum.* 3

Subreptio non vitiat gratiam, niſi pro illa parte, cuius fuit cauſa, poteſtque gratia, et reſcriptum pro vna parte valere, & non pro altera. 4

CONSILIVM VII.

QVAERITVR, an diſpenſatio ſuper affinitate extendatur ad publicæ honeſtatis impedimentum, & an valeat quo ad affinitatis impedimentum.

1 Per diſpenſationem, per quam tollitur affinitatis impedimentum, non cenſetur ſubla-
K tum impedimentum publicæ honeſtatis concurrentis cum affinitate, iuxta. gloſſam communiter receptam in arbore affinitatis circa principium, cui videtur contraria glo. 3. capitul. [non debet.] a quæ eſt vera, quando ſaltem tacitè fit mentio de illo, altera vero, quando nec expreſſe, neque tacitè fit talis mentio, iuxta concordiam, quam inter illas ponunt Panorm. & præpoſitus. b

2 Sed

ALLEGATIONES.

a de conſecr. b in dicto cap. non debet.

2 Sed quæſtio noua eſt, an diſpenſatio ſuper affinitate valeat ſaltem quo ad affinitatis ſublationem licet nō valeat quo ad ſublationem publicæ honeſtatis. Nā pro parte negante facit, quod tacetur aliquid, quo expreſſo difficilius conceſſa fuiſſet diſpenſatio ſuper affinitate, & ita videtur ſubreptitia. a

A

3 Sed præfata gloſſa arboris affinitatis à nemine ad huc ponderata contrarium tenet, & idem vr̄ ſentire Panor. & Præpoſitus, b & alij oēs, qui ſequuntur eam in ſenſu prædicto, quatenus in cōfirmatione eius allegant illud vulgatum, Vno de duob. vinculis ſublato remanere aliud. c per quod ſignificant, per impetrationem diſpenſationis ſuper vinculo affinitatis, nulla facta mentione expreſſa, nec tacita de vinculo publicæ honeſtatis, alterū quidem tolli, & non alterū, & hoc eſt aptum ac ſingulare exemplum illius theoricæ Rotę, d ſ. taciturnitatem veri, quod expreſſum retraheret principem à gratia facienda, non efficere illam ſubreptitiam, niſi ſit tale, de quo iure caueatur illud eſſe exprimendum, quam deciſionem nos quoque ſequimur in Manua. confeſſ. e

B

4 Cuius theoricæ exemplum, vt prędicta Rota dixit eſt in collatione crimonoſo facta à principe, quæ valet regulariter per reſolutionē Felyni, & eorū, quos ille citat, f quod nos reſolutius tractauimus nuper. g Tum quia ſubreptio non vitiat gratiam, niſi quo ad illud, cuius cā fuit, & pōt eſſe gratia ſubreptitia quo ad aliquid, & valida ac non ſubreptitia quo ad aliud, h vt dicit Nicolaus de Millis, i Panormitanus, k & ſic poteſt pro parte valere reſcriptum, & gratia, & pro parte non, & ſic vtile per inutile non vitiatur.

C

ALLEGATIONES.

a cap. poſtulaſti. de reſcr. b vbi ſup. c c. ex tuarū. de auct. & vſu pallij & l. ſi domus. ff de ſeruit. vrb præd. & §. affinitatis. Inſtitu. de nupt. d 32. in nouis. de reſc. e c. 22 num. 86. f in c. 2. de reſcriptis. g in Miſc. 34 de orat. h capi. ſi eo tempore. capit. ſuſceptum. eod. de reſcrip. lib. 6. i in repet. ver. gratia ad fin. k cap. ſuper literia.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtum, qui cum conſanguineis commiſerunt ſecundum communem Canoniſtarum contra Theologos, contrahunt impedimentum impediens contrahendi cum quacunque.*

D

2 *Diſpenſatio ſuper vno ex duobus impedientibus tacito altero, etiam ſi expreſſum principem difficiliorem reddidiſſet valide impetratur, remanet tamen in ſuo robore non narratum, numer. 1. & 3. & ſuper eo poteſt ſeparata ab habente poteſtatem fieri diſpenſatio. Vnde qui à Papa obtinuit diſpenſationem ſuper impedimento affinitatis dirimente, poteſt ſeparatim antea, vel poſt ab Epiſcopo obtinere diſpenſationem ſuper inceſtus impedimento impediente, numer. 4. ſicut diaconus, qui vult ducere affinem, poteſt ſeparatim impetrare diſpenſationem ſuper impedimento diaconatus, & ſeparatim ſuper impedimento affinitatis, numer. 7. Fallit prædicta concluſio, quando lex id, quod tacitum fuit, exprimi iubet. Vnde qui impetrat remiſſionem ſuper ſecundo homicidio debet exprimere remiſſionem primi. Item fallit, quando materiæ ſunt adeo connexæ, vt vnus defectus alterum augeat. Vnde qui fuit diſpenſatus ſuper defectu natalium, ſi velit obtinere diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum, tenetur de prima diſpenſatione mentionem facere, numer. 6.*

E

4 *Epiſcopus diſpenſat quidem ſuper impedimento impediente procedente ex delicto inceſtus, at ſuper impedimento conſanguinitatis dirimente ſolus Papa.*

5 *Copulæ, nullis præcedentibus nec matrimonio nec ſponſalibus inter conſanguineos, ſine animo, & intentione, vt ſic facilius impetrarent diſpenſationem, habitæ nec per ſacrum Concilium eſt facienda mentio, at nunc tempore Pontificatus Gregorij XIII. de eiuſdem Sanct. Dom. Noſt. mente, de ea eſt facienda mentio. Quod ſi etiam contraxerunt matrimonium, vel ſponſalia clandeſtine, de ea etiam ignoranter habita, quod ſi publicè contraxerunt, ſolum de ſcienter habita eſſet facienda mentio.*

CONSILIVM VIII.

AN conſanguinei, qui copulam habuerunt ſecretè, teneantur exprimere Papæ hoc delictum, ſi petant diſpenſationem contrahendi inter ſe?

1 Reſpondeo, viſum fuiſſe aliquibus in hac curia, eſſe neceſſarium, eo maximè, quod inceſtuoſi prohibentur contrahere non ſolum inter ſe, ſed etiam cum alijs, vt communis tenet opinio Canoniſtarum, contra communem Theologorum, vt ſcripſi in Manual. a quod ſeruat curia, vt ibi dixi, & nunc hic repeto, pro qua dudum allegaui quatuor textus, qui expreſſe id probant, & ita duo impedimenta concurrunt in prædictis, vnum conſanguinitatis, aliud inceſtus, & ita impetratio tacita copula inceſtuoſa videri poteſt impetratio ſubreptitia, quia tacetur aliquid, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa, quod argumentum maximum valorem habet, præſertim quod ſublato vno ex duobus vinculis, alterum non videtur ſublatum. b

2 Sed oppoſitum eſt tenendum per multa, & primo ex deciſione Rotæ, c quam ſequitur Felyn. & allegati ab illo. d

3 Quatenus habet in impetratione diſpenſationis non eſſe neceſſario faciendam mentionem, niſi de illis tantum, de quibus iura iubent, etiam ſi talia ſint, quibus expreſſis difficilius Papa diſpenſaret, & quia ſtylus curiæ videtur tenere, vt impetratio ſuper vno impedimento matrimonij valeat, non facta mentione de alio, non quidem ad hoc, vt cenſeatur ſublatum aliud, neque quo ad hoc, vt poſſit contrahi matrimonium licitè ante diſpenſationem ſuper alio, ſed quo ad hoc, vt diſpenſatio valeat, & cenſeatur ſublatum impedimentum, ſuper quo habita eſt illa, & quod poſt habitam diſpenſationem ſuper alio iuſtè poterit contrahi matrimonium.

4 Ex quibus infertur primo (cum in caſu propoſito ſunt duo impedimenta, primum conſanguinitatis, ſecundum inceſtus, & impedimentum conſanguinitatis ſolus Papa tollere poſſit, impedimentum autem inceſtus etiam Epiſcopus ex iuſta cauſa,) e quod habita diſpenſatione à Papa de conſanguinitate non facta mentione de copula, habita diſpenſatione ab Epiſcopo ſuper inceſtu, ante, vel poſt diſpenſationem conſanguinitatis, poſſit matrimonium contrahi.

Secundo infertur parum referre quo ad hoc, quod copula ſit occulta, vel manifeſta, & confeſſario confeſſa, & abſoluta, vel non confeſſa, nec abſoluta, ſi Epiſcopi diſpenſatio non interuenit.

5 Addendum tñ, quòd ſi dicta copula occulta, vel manifeſta,

ALLEGATIONES.

a c. 22. nu. 75. b c. ex tuarū. de auct. & vſu pal. l. ſi domus. ff. ſi ſeruit. vēd. §. affinitatis. Inſti. de nup. c 32. de reſc. in nouis d capit. poſtulaſti. col. 4. de reſcr. e c. ſi duo. 36. q.

manifeſta, eo fine fuerit habita, vt facilius impetraret diſpenſationem, eſſet facienda mentio eius tempore S.D.N. qui declarauit non eſſe animum diſpenſandi cum talibus quamuis iure antiquo, & ẽt Conc. Trid. a non vr̃ id obeſſe, ſi neque matrimonium, neque ſponſalia contraxerunt. Si aũt contractis illis publicè habuerunt ſcienter copulã, vel contractis clandeſtinè habuerunt eã ẽt ignorantes, non valebit diſpenſatio, niſi fiat mentio de illa, & ſi fiat, non dabitur huius Sancti. Dñi tempore, & merito, quia Conc. Trid. vbi ſupra ſtatuit ne cum huiuſmodi diſpenſetur, imò neque cum eis, qui ſcienter, vel ignoranter non ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis contraxerunt, etiam ſi non conſummauerint. b

6 Obſtare autem prędictis videtur, quòd indulgentia ſecundi homicidij non valet, non facta mẽtione de indulgentia prioris, ſecundũ Gulielmum de Cuneo, c relatum per Baldum, ibi, & etiam diſpenſatio conceſſa ſuper pluralitate beneficiorum facta illegitimo non valet, non facta mentione de priori diſpenſatione ſup defectu natalium, qua factus eſt habilis ad vnum. d Sed rñdetur ad primum, quòd lex illa tertia requirit expreſſionem iterationis, ſiue geminationis delicti. Ad ſecundum, quòd caput illud 2. illo caſu illam mentionem requirit ob ſpecialem rationem, & ratio ſpecialitatis eſt, quod illę diſpenſationes ſe cõtingunt, & ſunt quaſi idem, & tacitum auget delictum, vel defectum expreſſum, ſuper quo diſpenſatur, quæ ratio ceſſat in caſu noſtro, in quo diſpenſatio fit ſuper diuerſis, vnde gratia facta de pęna adulterij non requirit mentionẽ de gratia pęnæ homicidij, nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratię factæ de non ieiunando certis diebus, vel non ſoluendo pęnam periurij, vel fruendi ſtationibus Romanis.

7 Per quæ rñdimus gratiam ducendi vxorem factã ſubdiacono occultiſſimè, & malè ordinato, non vitiari, eo quod tacuit, præſertim abſque dolo, quod erat affinis illa, quam volebat ducere, nec gratia poſtea impetrata ſuper affinitate, non facta mentione de diſpenſatione ſuper ordine, fuit ſubreptitia, quia ſunt res ſeparatæ, nec vna auget alteram, nec vllo iure requiritur mentio alterius in altera.

[Vide infra conſilio ſeq.

ALLEGATIONES.

a ſeſſ. 24. cap. 5. b vt in d. cap. 5. c l. 3. cod. de epiſcopali audi. d cap. 2. de filijs presbyt. in 6.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas illius, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa, vitiat gratiam, ſed hoc procedit, quando lex mandat illud exprimi, vt, quod in impetratione ſecundi beneficij fiat mentio de altero, quod prius obtinuit, nu. 2. & vt impetrans remiſſionem ſecundi homicidij mentionem faciat de gratia primi, numer. 1. & 4. in alijs non numer. 3. Vnde qui impetrat diſpenſationem ſuper gradu affinitatis, vel conſanguinitatis, non cogitur exprimere inceſtum cauſantem impedimentum impediens numer. 4. & 5.*

2 *Duplici excommunicatione, vel alio impedimento dupliciter ligatus, ab vno poteſt valide abſolui, altero tacito nu. 3. quod quia non cenſetur ſublatum, durat, num. 4.*

5 *Inceſtus peccati impedimentum impediens, contrario vſu fuit ſublatum, ſeu ſaltem pro eo non petitur diſpenſatio niſi quando quis vult ducere quam per inceſtum polluit, ſed & Epiſcopus ſuper eo diſpenſare poteſt.*

6 *Occultum peccatum inceſtus, qui etiam ad effectum petẽdi diſpenſationem ſuper alio impedimento reuelat, peccat grauiter.*

CONSILIVM IX.

AN valeat diſpenſatio ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, nõ facta mentione de copula prius habita?

1 Rñdetur, pro parte negante facere primo, quod tacitũ eſt illud, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa, & per conſequens non valere. a

Secundo, quod impetratio veniæ pro ſecundo homicidio commiſſo non valet, ſi non fiat mentio de venia data pro primo, ſecundum Gulielmum, b per illum, textum, quem ſequitur ibi Bald. c communiter receptus, vt tradit Felynus. d

2 Sed contrarium videtur verius. Tum quia nullo iure cauetur, diſpenſationem ſuper vno impedimento matrimonij eſſe nullam, eo qđ ſuper altero nõ ſit habita. Tũ quod ſtylus Curiæ vr̃ hẽre, qđ diſpenſatio facta ſuper vno impedimento valeat, antequã diſpenſetur ſuper alio, licet non poſſit iuſtum iuris effectum ſortiri, donec ſuper alio diſpenſetur, ſicuti excommunicatus duplici excommunicatione frequenter abſolui tur ab vna, antequã abſoluatur ab alijs, & valet prior abſolutio, licet non reſtituatur ei cõio, donec ab altera abſoluatur per c. [ex parte.] iuncta gloſſa recept. e

3 Tum, quod Aegidius ait, f quod non omnia tacita, quorum expreſſio potuiſſet mouere principem ad difficilius concedendam gratiam, illam vitiant, ſed ea ſolũ de quibus reperitur iure expreſſum, quod in impetranda gratia debeant exprimi, num impetranti beneficium, & dicenti ſe criminoſum, Papa veriſimiliter difficilius illud cõcederet, at tacere hoc minime nocet, quia valet collatio facta criminoſo, niſi ſit crimen inducens inhabilitatem ipſo iure, quem refert, & ſequitur Fely. g & declarat pulchrè Rota. h

Quibus ſic conſtitutis, non obſtant in contrarium adducta. Nam ad primum reſpondetur, ſcilicet ad cap. [poſtulaſti.] quod textus ille loquitur de taciturnitate in beneficijs prius impetratis, in quibus iure cautũ eſt debere prius exprimi, per cap. [cum adeo. i] & c. [ſi motu proprio.] de præbend. lib. 6.

4 Ad ſecundum, cui non videtur ab aliquo doctore hactenus ſatisfactum, reſpõdetur primo eodem modo, ſcilicet quod etiam iure cauetur per dictam l. 2. k & ibi Bald. l quod in impetratione veniæ pro ſecundo homicidio debet exprimi venia data pro primo. Ex quibus infertur, quod quibus rationibus defenditur, impetrantem diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis nõ teneri manifeſtare copulam inceſtus, eiſdem etiam rationibus defendi poteſt, impetrantem diſpenſationem ſuper impedimento affinitatis non teneri ad reuelandum inceſtum admiſſum.

5 Nec obſtat prædictis, quod aliud eſt impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, & aliud impedimẽtũ inceſtus, & cõſequẽter, quod vno illorũ ſublato non cenſeatur alterum ſublatum. m Nã rñdetur illa eſſe

ALLEGATIONES.

a argumen. capitul. poſtulaſti. de reſcript. b in l. 2. Cod. de epiſcop. audientia. c in numer. 4. d in capitul. ſuper literis de reſcript. e de offi. ord. f in deciſ. 698. incipiente, Concluſio extra Rotam. g in capitul. poſtulaſti, colum. 3. de reſcrip. h in nouis deciſ. 32. de reſcript. colum. pe. & finali. i de reſcrip. k cod. de epiſcopali audien. l numer. 4. m Argumen. capit. ex tuarum. de auct. & vſu pallij. & l. ſi domus. ff. de ſeruit. vrbanorum præd.

eſſe diuerſa impedimenta,& quod ſublato vno non cẽ A
ſetur ſublatum alterum, negando tamen, quod ſint paria, quia impedimenta conſanguinitatis, & affinitatis ſunt impedimenta impedientia,& dirimentia, impedimentum autem inceſtus ſolum impediens, itaque licet peccent contrahentes ſine diſpenſatione illius, non tamen dirimit contractum, ſecundum omnes, prę cipue ſecundum Paludanum, a quem ſequitur Diuus Antoninus, b eo quod videtur conſuetudine abrogatum, vt ait idemmet Paludanus, & citati à nobis in noſtro Manual. confeſſ. c cui credimus.

Primo, eo quod in tota noſtra ætate nunquam legimus, nec audiuimus diſpenſationem ſuper hoc ſolo impedimento, niſi aliud conſanguinitatis, vel affinitatis committatur, impetratam etiam ab Epiſcopo, quẽ B
in hoc diſpenſare poſſe communis habetur opinio.

Secundo, quod etiam ſi non eſſet abrogatum, tamen nullo iure cauetur, vt vna cum alio impedimento debeat impetrari, & per conſequens ſufficeret, vt per ſe impetraretur.

6 Tertio, quod hic loquimur de inceſtu ſecreto, quod non eſt reuelandum in literis Apoſtolicis cum grandi opprobrio volentium contrahere, ſed ſufficeret impetrare clam à ſummo Pœnitentiario, vel ſuo Epiſcopo, imò arbitror grauiter peccaturum, qui ſe coniugemque ſuam huiuſmodi notarit infamia, contra præceptum Decalogi,& ea, quæ diximus ſuper eo. d C
Salua,& cæter.

[Aduerte, quia refertur Congregat. cenſuiſſe conſanguineos, vel affines, qui tacita copula obtinuerunt diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, eſſe ſubreptitios, & matrimonium poſtea contractum eſſe nullum, cui ſententiæ videtur etiam ipſe Domin. Nauarra poſtea adhæſiſſe in quarta editione ſui Manual. confeſſor. & ita obſeruat praxis. Vide etiam conſilium præcedens, & duo ſequentia.

ALLEGATIONES.

a in 4. diſt. 34 quæſt. 1. col. 3. b in 3. p. tit. 1. c. 15. §. 4. D
c cap. 22. num. 75. d in cap. 18. dicti noſtri Man.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus delictum, quod impedit, ſed non dirimit, inter conſanguineos perpetratum non vitiat mandatum Apoſtolicum ſuper impedimento gradus dirimente diſpenſando antea impetratum, nec diſpenſationem matrimonij poſtea ſubſequutam. & num. 2.*

1 *Impedimenta matrimonialia duo patiens diſpenſationem ſuper vno, altero tacito, impetrare non prohibetur, ſed non debet contrahere, niſi vtroque ſublato.*

3 *Filij nati ex matrimonio valide contracto, ſed cum peccato, ſunt legitimi.* E

3 *Debitum matrimoniale, vt ſanctè petere poſſint, qui cum impedimento impediente tantum contraxerunt, diſpenſatione eget epiſcopali.*

4 *Parentum confeſſio ſubſequens obtentam diſpenſationem ſuper occulto impedimento filijs negantibus non nocet quoad legitimitatem.*

4 *Opinionem grauis auctoris ſequens in ijs, quæ ſunt iuris humani diuerſimode intellecti, non peccat.*

5 *Inceſtum occulte poſt commiſſionem ad diſpenſandum admiſſum commiſſario interroganti contrahentes fateri non tenentur, peccant tamen, ſi cum iuramento abſolutè negant. & num. 1.*

CONSILIVM X.

1 Nractabat de matrimonio contrahendo cũ C. ſecundo gradu conſanguinitatis ſibi attinente,& poſt miſſam informationem ad Vrbem,& impetratam commiſſionem diſpenſandi, antequam diſpenſatio fieret, cognouerunt ſe carnaliter,& poſtea commiſſarius accepto iuramento, quo iurarunt ſeſe non cognouiſſe, diſpenſauit, & contraxerunt publicè matrimonium, & multis annis vixerunt coniugati. Quæritur de remedio ſalutis animæ, & corporis præfatorum.

Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, illam eſſe grauiſſimam,& multiplicem, ita quod eius plena deciſio multarum aliarum deciſionem requirat, ideoque nunc vacare nobis nunc eam pro dignitate decidere, tamen pro amicitia, qua ſum in dominum interrogantem, per pauca ſeminaria ita eam tractabo, vt ex eis colligi poſſint in id neceſſaria.

Secundo, quod præfati grauiſſimè peccauerunt ꝑ inceſtum,& periurium, quorum oportet eos verè pœnitere, vt condonentur à Deo miſericordiſſimo.

Tertio, quod iure ipſo attento valuit diſpenſatio ꝑ ſata. Tũ quia in impetratione cõmiſſionis eius Papalis non fuit admiſſa vlla ſubreptio, quia nondũ inceſtũ admiſerant. Tũ quia nullo iure cauetur, quod non poſſit impetrari diſpenſatio ſuper vno impedimento, non facta mentione de alio, quãuis non poſſit contrahi matrimoniũ iuſtè, donec ſuper vtroque diſpenſetur, ſicut excõmunicatus duplici excõmunicatione abſolui quidem poteſt ab vna, non facta mentione de altera, licet non poſſit iuſtè communicare cum proximo, donec ab omnibus abſoluatur, iux. c. [ex parte.] & gloſſam magnam eius receptam in theoria, & praxi. a Faciunt multa, quæ adducit Felyn. b

2 Quarto, quòd præfatum matrimoniũ valuit, quãuis iniuſtè fuerit contractum, quia impedimentum inceſtus, licet impediat contrahendum, non tñ dirimit cõtractũ, ſecundũ oẽs,& ita, cum per præfatam diſpenſationem fuiſſet ſublatum impedimentum ſecũdi gradus conſanguinitatis, quod impedit, & dirimit, ſolum remanſit impedimẽtũ inceſtus impediẽs,& nõ dirimẽs iuxta tradita in noſtro Manua. conf. c ſuper quo poteſt diſpenſare Epiſcopus, vt traditur ibidem. d

3 Quinto, quòd filij ꝑfatorũ ſunt legitimi, q̃a nati ſunt ex legitimo matrimonio, licet cũ peccato cõtracto qualia ſunt, vt ego arbitror, pleraque matrimonia.

Sexto, quod ad manendũ cũ ſalute animæ, corporis & honoris ſufficit prædictis conſulentibus legitimè pœnitere,& confiteri, & pęnitentias iniunctas implere, & impetrare diſpenſationem ab Epiſcopo petendi debitum à ſe mutuo, ad hoc, vt ſuo matrimonio ſanctè fruantur.

4 Septimo, quod conſultè ac prouidè facient tacẽdo,& non fatendo inceſtum illum, quem admiſerunt, cuius tamen publicatio non noceret filijs legitimis natis & negantibus illum, per ea, quæ traduntur per Bartolum,& alios, e & alibi ſæpe de filio nõ credente matri dicenti eum eſſe ſpurium.

5 Octauo facit pro conſulentibus, quod qñ aliquid dependet ex intellectu iuris hũani diuerſo mõ intellecti, non

ALLEGATIONES.

a de ſent. excommu. b in c. querelam de iureiur.& in cap. omnipotens de accuſ.& in c. 2. de reform. à n. 3. c c. 22. n. 74. d nu. 75. e in l. filium. nu. 2. his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris.

cti, non peccat quis inſequendo intellectum grauis auctoris, etiam ſi ille eſſet verè falſus, ſecundum Inno. a communiter receptum per Bal. & alios, quos citat Fely. b & ea, quæ nos tradidimus nuperrime. c

Nonò facit, qđ ante multos annos tenuit Thomas corrector Pœnitentiæ, qui poſt fuit Epiſcopus Ilerdēſis, quoſdam, qui impetrarunt commiſſionem ad diſpenſandum, & poſtea ante diſpenſationem commiſerunt inceſtum, non fuiſſe obligatos ad confitendum illum commiſſario interroganti, quia fuit occultus, & ſecretus, & eius manifeſtatio non erat ad ſubſtantiam diſpenſationis neceſſaria, per iura vulgata.

[Aduertendum, caſum, de quo in præſenti conſilio differre ab illis, de quibus in duobus conſilijs, ſed nihilominus referri ſacram Congregationem inclinaſſe, & in hoc caſu hos ad Sedē Apoſtolicā. pro quibuſdam certis literis obtinendis remittendos à iudicibus, antequā in vim priuatarum literarum diſpenſent. Item aduerte id de quo in 6. dict. in fi. fortè nō exigi, niſi ad cautelā, vt videtur poſſe colligi ex conſ. ſeq. Nec enim videtur neceſſarium, vt qui contraxerunt cum impedimento impediente, & conſummauerunt, teneantur impetrare diſpenſationem ad petendum debitum.

ALLEGATIONES.

a in cap. per tuas il. 2. de ſimon. b in capitu. 1. de ſent. & re. iud. fal. 7. c in comm. de alien. rerum eccle. in ſumma 8. & 15.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus inter conſanguineos poſt literas Apoſtolicas de diſpenſando, antequam diſpenſatio fieret, ſubſequutus, cauſat quidem impedimentum impediens, ſed non annullat diſpenſationem, nec matrimonium ſubſequutum.*

CONSILIVM XI.

Qvidam quarto gradu conſanguinitatis ſe ſe attinentes decreuerunt cōtrahere matrimonium, & procurarunt impetrare diſpenſationem à Papa, & obtinuerunt eam commiſſariam, antequam tamen diſpenſatio fieret, cognouerūt ſe carnaliter, & poſtea diſpenſatione ſequuta contraxerunt matrimonium, & aſſequuti fuerunt benedictionem nubentium à parocho, qui ſolus in confeſſione ſciebat inceſtum, & ſuſceperunt prolem. Quæritur quid oporteat eos facere.

1 Videtur reſpondendum non indigere præfatos cōſulentes alia diſpenſatione ſuper præfato impedimēto conſanguinitatis, ſed peccaſſe, quando contraxerunt non habita diſpenſatione ſuper inceſtu à Papa, vel ab Epiſcopo, qui eam dare poterat, ſed quia illud impedimentum licet impediat contrahendum, nō tamen dirimit contractum, matrimonium remanet legitimum, per multa, quæ non vacat nunc ſcribere.

Vide conſilium proximè præcedens.

SVMMARIVM.

1 *Filius fornicationem committens cum cognita à patre iure diuino grauiſſime peccat, & pluſquam ſi cum alia, & nu. 4. & ſi erat patris concubina, non poterit cum illa contrahere matrimonium iure Romano, nu. 2. illud propter honeſtatem prohibente. nu. 5.*

2 *Baptiſmus etſi tollat adulterij peccatum, attamen ſecundum aliquos non tollit affinitatem ex illo procedentem, quod tamen non eſt verum. num. 5.*

3 *Affinitas licet naturali ratione oriri videatur ex illicita*
F *copula, tamen ſolo iure canonico eſt inducta nu. 3. 7. & 8. ita vt non extendatur ad copulam in infidelitate habitam, num. 6. & 7. & tunc demum oritur, ſi copula naturali ordine habita fuerit. nu. 4.*

Cognitam fornicariè à patre in infidelitate, conuerſam, 4
conuerſus filius ducit in vxorem, & num. 6.

Naturalis iuris non ſunt omnia, quę naturali nituntur ra 4
tione, niſi ſint per ſe nota, vel quæ in bona conſequentia ex per ſe notis inferuntur.

Conſanguinitas ſeu cognatio ex copula etiam illicita iure Ethnico Romano, & Pontificio oritur, & nu. 8.

Cognationis impedimentum, etiam ex illicita copula in in 8
fidelitate contractum, lex canonica ampliauit quoad poſtea conuerſos.

Affinitatem ex illicita copula lex canonica decreuit eſſe 8
G *impedimentum, vt ſic cohiberet fornicationem.*

CONSILIVM XII.

AN qui Iudæus coiuit cum ea, cum qua pater Iudæus coierat, factus Chriſtianus poſſit contrahere matrimonium cum eadem facta Chriſtiana? Cuius quæſtionis deciſio videtur pendere ab illa, an naſcatur affinitas impediens, & dirimens matrimonium ex coitu licito inter Iudæos, & Paganos?

1 Et pro parte affirmatiua facit primo, quod Amos
H 2. pro grauiſſimo peccato improperatur, quod pater, & filius ad eandem puellam accedebant, & quod D. Blaſius ad Diodorum ex eo inferre videtur, abſurdum eſſe contrahi matrimoniū inter filiū, & amicā patris, attenta lege diuina, licet non prohibeatur ſæculari.

Secundo, quod D. Gregorius, a videtur dicere, ordine naturæ fieri inceſtuoſum eum, qui cognoſcit cognitam etiam illicitè, à cognato ſuo,

2 Tertio, quod D. Tho. b receptus ſignificat affinitatem naturali ratione inductam, & conſequenter apud omnes Iudæos, & Paganos inueniri.

Quarto, quod Io. Andreas, & Cardinalis dicunt, c
I quod per baptiſmum tollitur adulterium, & non affinitas, per quod præſupponunt ante baptiſmum naſci affinitatem.

Quinto, quod etiam iure Romano antiquo à Paganis cōdito videtur naſci affinitas ex coitu illicito, quo ad effectum impediendi nuptias, iuxta l. [liberi,] d quæ vetat liberis ducere parentum concubinas, quod affirmat Præpoſitus in dicta arbore affinitatis ſequutus Cardinal. ibi citando, & in hoc leg. [& nihil intereſt.] e quæ habet nihil intereſſe, an cognatio deſcendat ex iuſtis nuptijs, an non, quod ipſum tenet Panorm. ſequutus eundem Cardinalem. f

3 Pro parte autem negatiua, ſ. quòd nulla affinitas ex ſolo illicito coitu contrahatur iure naturali, nec veteris legis, nec vllo iure antiquo Romano Ethnico, fa-
K cit primo, quod textus expreſſe habet in d. l. [non facile.] g affines non eſſe, niſi ex iuſtis nuptijs, & idem habet textus. h

Secundo, quòd nullo iure antiquo Romano, nec veteris teſtamenti probatur, quòd non poſſit quis contrahere matrimonium cum perſona cognita carnaliter ab aliquo cognato ſuo, etiam à Patre.

Tertio, quod ex nullo iure naturali illud elici poteſt, quia id nō eſt per ſe notum, nec ex per ſe notis in

bona

ALLEGATIONES.

a in cap. nec eam. 35. q. 3. b in 4. diſt. 41. c in c. 1. de conuerſ. infidel. d cod. de nup. e ff. de ritu nupt. f in c. diſcretionem. de eo, qui cognouit conſang. vxo. ſuæ. g §. affines. ff. de gradibus affinit. h in ead. l. §. ſecundum.

bona conſequentia inferri poteſt, & conſequenter nō eſt iuris naturalis, cum ſolum tale ſit ius naturale, vt eſt in c. [ius naturale.] a & tradit D.Thom. b per totam. c

Quarto, ꝙ nullo iure veteris teſtamenti id conuinci poteſt, imò ex d Leuit. per locum ab ſpeciali probatur contrarium.

Quinto, ꝙ in nullo Bibliorum, vel vllo iuris Cæſarei loco aliquis appellatur affinis ob coitum illicitum, & in d.l. [non facilè.] e expreſſe dicitur affinitatem nullam poſſe prouenire, niſi ex iuſtis nuptijs.

4 Ad oppoſita reſpondetur. Ad primum quidem cōcedendo, quod peior eſt fornicatio cum amica patris, quam cum alia, ſed negando, quod ex ea naſceretur affinitas ante ius Pontificum.

Ad ſecundum, ꝙ verba illa, [ordine naturæ,] poſita in d.c. non ſignificant coitum illum, de quo loquitur, eſſe inceſtum iure naturæ, ſed tunc demum eſſe inceſtum, ſi copula habeatur ordine naturæ.

Ad tertium, quòd non omnia, quæ nituntur ratione naturali, ſunt iuris naturalis: alioqui omnes leges naturales eſſent naturales, ſed illa tantum, quæ ſunt per ſe nota, vel in bona conſequentia ex per ſe notis inferuntur, vt prędictum eſt.

5 Ad quartum, & quintum reſpondeo, quod DD. in eis allegati non ſatis cautè loquuti ſunt, nam eorū fundamenta nihil concludunt, non prædicta l. [& nihil.] quia in ea non agitur de affinitate, ſed ſolum de cognatione, ſiue parentela, confirmat. n. ſuum dictum ex eo, quod non poſſit quis ducere ſororem vulgo quæſitā, quia licet ex illicito coitu ſit habita, cognata tñ, ſiue cōſanguinea, & ſoror eius eſt. nec etiam prædicta l. [liberi.] Tum quia non habet inter filium, & concubinam patris non poſſe conſiſtere matrimonium ratione affinitatis, ſed ratione prohibitionis, quia propter honeſtatem lex Romana id prohibuit, ſicut, & inter alios, multos, vt videre eſt per totum titulum, f in quem intellectum inclinat glo. g ſi ſatis perpendatur. Tū quia apud Romanos non erat illicitus concubinatus, vt hēt expreſſe text. h & conſequenter ibi non interuenit coitus lege Romana illicitus, & ita ad ſummum ſolum probare poſſet ex concubinatu induci affinitatem, qui non contingit in caſu propoſito, ſed quidam coitus illicitus vagus, qui nullo iure Romano Ethnico, nec veteris teſtamenti probatur impedire matrimonium. Tum quia lex illa, [liberi.] poteſt retorqueri pro hac parte ponderādo primo, quòd nō hēt nullos cognatos poſſe iūgi matrimonio cū cōcubinis ſuorū cognatorum, ſed tantū, quod liberi nō poſſunt iungi matrimonio concubinis parentū. Ponderando ſecundo, ꝙ illa lex ſolū prohibet matrimoniū inter filios, & concubinas parentum, non autem inter filios, & alias mulieres, quas etiā vago coitu parentes eorum cognouerunt, & quod de vno definit, de alio negare vr̃, i ſaltem qñ in alio eſt diuerſa ratio, vt ibi ait Dominicus, qualis eſt inter cōcubinatum, qui iure illo putabatur licitus, & inter vagum coitum, qui non probabatur, leges enim Romanæ Ethnicæ per concubinam ſignificant mulierem in domo retentam, quaſi quandam vxorē, vt colligitur ex l.1.& d.l. [in cōcubinatu. k & annotatis ei per Bar. Cum ergo lex illa ſolum loquatur de liberis, & non de alijs aliter cognatis à latere, cumque ſolum loquatur de concubinis, & non de alijs aliter cognitis, ſignificare videtur non includere omnes cognatos, neque omnes mulieres qualitercūque cognitas, & conſequēter, quod non intendit inducere affinitatem, quam iura Pontificia induxerunt, tam extenſam, quam eſt conſanguinitas, ſeu cognatio.

A 6 Sunt tñ, qui dicant, ꝙ licet ex coitu illicito nō oriatur affinitas impediens iure naturali, nec diuino, nec Romano Ethnico, tñ ille coitus illicitus producit poſt baptiſmum affinitatem impedientem, & dirimentem matrimonium, & confirmāt hoc ex illo Pauli. l [Qui adhæret meretrici, vna caro cum ea efficitur.] Sicut cognatio tertij, & quarti gradus non impedit matrimonium inter Iudæos, & Gentiles, m ſed poſt baptiſmum fit tale impedimentum. Sed contra hos concluditur. Tum eo, quòd non enti non pōt ineſſe qualitas, n ergo ei, quæ non eſt affinitas, non pōt adijci qualitas impediens matrimonium, & conſequenter cum nulla affinitas fuerit nata inter Iudæos ex illicito coitu, non poteſt dici, quòd per baptiſmum eorum fiat affinitas dirimens matrimonium.

B 7 Tum quia affinitas naſcitur ex copula, & non ex baptiſmo, & ita ſi ex copula præcedente baptiſmū nō fuit nata affinitas, non pōt naſci per baptiſmum ſequētem. Non obſtat eorū fundamentū. Tū quia à ſeparatis non fit illatio, & conſanguinitas, ſiue cognatio eſt res ſeparata ab affinitate, vt conſtat ex ipſa rubr. de cōſang. & affinit. in qua illę coniunguntur per coniunctionem, [&,] quæ denotat copulata eſſe diuerſa, iux. gl. o Conſtat ēt per diuerſas arbores conſanguinitatis, & affinitatis, & per alia innumera. Tum quòd non ſolum ſunt ſeparata, ſed longe diſſimilia, quia omni iure naturali diuino veteris, & noui teſtamenti, &

C iure Romano Ethnico, & Pōtificio naſcitur cognatio, & conſanguinitas ex coitu illicito, vt exprimit præd. l. [& nihil itereſt an ex licito, vel illicito oriat̄ cognatio. p

8 Et ideo non eſt mirū, ꝙ cognationi iam natæ ante baptiſmum poſt illū adijcit̄ qualitas impediens matrimonium, quia ei, ꝙ eſt, qualitas adijci pōt, affinitas autē nullo iure prędictorum, excepto Pontificio, naſcitur ex illicito coitu, & ex Pontificio non poteſt ea inter Iudæos naſci, quia non ligantur eo, q & ita ei, quod nō eſt ante baptiſmum, nō poteſt adijci qualitas poſt illū. Ad confirmationem autem concedimus illud dictum Pauli probare quidem, quòd non ſine ratione iure Pōtificio inducta eſt affinitas ex coitu illicito contra oīa iura Romanorum, & aliarū nationū, ſed non probat, ꝙ

D ēt tpe Pauli ex tali coitu naſcebatur affinitas, & quòd illa ante baptiſmum nata fiebat impedimentum poſt baptiſmum, ſicut & homicidium, quòd ante baptiſmū cōmittitur, licet inducat quendam horrorē, non tñ talem, qui fiat irregularitas poſt baptiſmum impediens ordinationem, quæ iuris Pontificij inuentum eſt, ſecūdū Inno. receptum. r Sic etiam coitus illicitus, q nō producit affinitatem ante baptiſmum, non producit poſt illum affinitatem impedientem matrimoniū. Confirmatur etiam, eo quod ratio, quare iure Pontificio inducta eſt affinitas ex coitu illicito, non eſt, quia ex eo naſcantur amicitiæ, cum ex eo potius ſeparatio, & inimicitiæ communiter gigantur, vt palam eſt, ſed illa, quod ius Pontificium fornicationi eſt valde inimicum, & vt Chriſtianos, in quam ſunt proni,

E arceret ab ea, ſtatuit, vt ex ea oriretur affinitas pdicta, quæ impediret matrimonium, & conſequenter fornica-

ALLEGATIONES.

a 1. diſtin. b 1.2.q.99. c Præſertim artic.4. d cap 18. e §. ſciendum. f ff. de rit. nup. g in dict. §. affines. h in l. concubinatu. ff. de concu. i c. qualit. 25. d. cum ſuis concord. k ff. de concub. l 1. ad Corin. 6.
m capitul. gaudemus. de diuor. n l. ſi ſeruum. §. 1 ff. de act. empt. o in rubr. ff. de iur. & fact. igno. & in capit. querelam. de ſimo. p ff. de ritu. nupt. q cap. gaudemus. de diuor. r in capitul. ad audientiam. de hom.

fornicationem, qua tolleretur libertas contrahendi ma- F trimonium fornicatori. Salua, & cætera.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi cauſam quidem præſtant nedum vrgens iuſta que ratio, ſeu maior vtilitas, ſed & ignorantia prohibitionis, ſecundo proles habita, tertio diuturnitas matrimonij male contracti, quarto ſcandalum graue, vt mortis euitandæ, quinto miſeria puellę indotatæ, puta mouens principem ad miſerendum, ſexto minor ætas 18. annorum, numer. 2. Sed hæc de rigore iuris non ſufficiunt ad diſpenſandum in ſecundo, cum Conciliũ eam diſpenſationem reſtringat ad ſolos principes, iuncta publica vtilitate. eodem. numer. 2.* G

CONSILIVM XIII.

An infraſcriptæ quinque cauſæ ſufficiant ad iuſtè diſpenſandum cum quibuſdam ſuper cognatione in ſecundo gradu.

1 Pro parte facit illud Concil. Trid. de reform. matrimonij a [in ſecundo gradu nunquam diſpenſatur, niſi inter magnos principes, & ob publicam cauſam.

Pro parte affirmante facit illud eiuſdem Conc. de refor. b [Si vrgens, iuſtaque ratio, & maior qñque vtilitas poſtulauerit cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id H cauſa cognita, ac ſumma maturitate, atque gratis, à qbuſcunque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum, aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.] Prima cauſa, ignorantia rigoris prohibitionis iuxta illud Pauli, c miſericordiam ſum conſequutus quia ignorans feci.] Secunda, proles iam habita. d Tertia diuturnitas matrimonij male cõtracti. e Quarta, ſcandalum inde oriundum mortuum puellæ, & cognatorũ. f Quĩta, miſericordia Papæ, quia puella eſt paup, & eã vult iuuenis patruelis honeſtè dotare. g

2 Reſpondeo primo, quod huius petitionis, & adiectæ informationis auctores eruditè ac amicè colligũt I cauſas diſpenſandi hoc caſu, quibus addi poteſt minor ætas 18. annorum, quæ miſerationem ad pœnam diminuendam inducit. h

Secundo, non arbitror illas ſolas ſufficere de rigore iuris quo ad diſpenſandum cum prædictis. Tum quia verba præfati Concilij ſunt præciſa, quatenus continẽt nullatenus diſpenſandum eſſe in præfato ſecũdo gradu, niſi cum principibus, & ob vtilitatem publicam, quorum neutrum concurrit in eo. Tum quia tam S. D.N. quam fęl. recept. Pio V. frequenter ita viſum eſt de ſimilibus cauſis.

Tertio, quod ſicut miſericordiæ Domini non eſt numerus, ita miſericordiæ S. D. N. nemo alius ab ipſomet modum neceſſarium imponere poteſt. i

ALLEGATIONES. K

a cap. 5. ſeſſ. 24. b cap. 18. ſeſſ. 25. c ad Timoth. 1. d capit. fina. 35. quæſt. 8. l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de rit. nup. e cap. de gradib. 35. q. 8. & dict. l. qui in prouincia. f Argum. capitul. qui circa. de conſangui. g Argum. l. 1. ff. ſol. matr. h l. auxilium. ff. de mino. i cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. propoſuit. de conceſſ. præb.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus propter ſcandalum diſpenſat ſuper impedimentis occultis dirimentibus matrimonia publicè contracta, ſi non poſſit haberi recurſus ad Papam, nec ad eius legatum.*

CONSILIVM XIIII.

An Epiſcopus ſuper impedimentis dirimentibus diſpenſare valeat cum ijs, qui de facto matrimonium publicè, & in facie Eccleſiæ contraxerunt?

1 Reſpondeo primo, vt diximus in Manual. conf. a nos fuimus primi omnium, qui in Academijs Hiſpaniæ vulgarunt opinionem tenentem Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis etiam dirimentibus matrimonium, quando impedimẽtum eſſet occultum, & matrimonium publicum, & ſeparatio magno ſcandalo foret, & non poſſet, vel non, niſi cum magna difficultate hẽri recurſus ad Papã, vel legatũ eius, propter paupertatem, aut alia legitima impedimenta.

Secundo, quod non poteſt dari certa regula de concurrentia prædictorum neceſſariorum ad hoc, vt Epiſcopus huiuſmodi poteſtate vti poſſit, ſed relinquitur arbitrio viri prudentis, iuxta l. 1. b & capit. [de cauſis.] c Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a capitul. 22. nu. 80. b ff. de iur. delib. c de offic. delega.

SVMMARIVM.

Dotis incompetentia tam mulieris nubendæ, quam eius ſororum, etiam per tertium ſupplendæ, cauſam ſufficientem præbet diſpenſandi, vt conſanguineo nubat, & numer. 2. 3. & 5. 1

Paupertas parentis, quæ narratur pro obtinendis diſpenſationibus in gradibus prohibitis, attenditur etiam habito reſpectu ad hoc, quod non poſſit filias competenter iuxta ſuam conditionem dotare. & numer. 6. 2

Preces principis nudæ etſi forte non videantur ſufficiens cauſa diſpenſandi in gradibus prohibitis, attamen ſi dictæ preces fundentur ſuper iuſta cauſa, ſecus erit, & numer. 4. 3

Diſpenſatione ad preces aliorum obtenta, modo cauſæ expreſſæ ſint veræ, vti poſſunt ipſi diſpenſati. nu. 4. & 7. 3

CONSILIVM XV.

Inſtante quadam vniuerſitate, & Regia Maieſtate Pontifex diſpenſauit cũ quadã M. vt poſſet nubere ſuo cõſanguineo ex eo, qđ quidã F. volebat nedũ dictam M. cõpetenter dotare, ſed & alias eius ſorores in certũ euentũ dotare, quas I. earũ pater nõ poterat ſecũdũ ſuũ gradũ cõpetẽter dotare. Dubitatur an diſpenſatio ſit legitima, & ſit tutus in conſcientia.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, ꝙ ſua Sanctitas mota fuit ad diſpenſandum per prædictas cauſas. Primo quidem, quod ait illis ſibi fuiſſe expreſſas, & cõſtat eas eſſe notabiles, & magni momẽti ad diſpenſandum in his ſecundum ius, & etiam ſtylum Curiæ.

2 Secundo, quod ſua Sanctitas ponderat indigentiam præfati I. etiam quo ad dotem præfatæ M. qualitatis ponderatæ, quod ſcilicet non poterat dare ei idoneam dotem ad nubendum ſine hac diſpenſatione.

Tertio, quod etiam ponderat, quod præfatus F. dotat præfatam M. in decem millibus ducatis, quod arguit aliquam indigentiam ſui patris.

3 Quarto, quod etiam ponderat, quod præfatus F. promittit dotare alias quatuor filias in certo euentu, quod etiam præſupponit indigentiam patris ſui ad onera tam grandia.

Quinto, quod etiam ſua ſanctitas ait, quod oppidũ

Victoriæ,

Victoriæ,& maieſtas Regia propter pmiſſa mota ſunt ad exorandam præfatam diſpenſationem: ita quod preces Regis præſupponunt indigentiam præfati I. ad dotandum omnes ſuas filias decenter.

4 Sexto, quod non ait ſua Sanctitas diſpenſare ſimpliciter ob preces Regiæ maieſtatis, ſed ob preces præfatæ Victoriæ,& Regiæ maieſtatis,fundatas ſuper dote decem millium,quam præfatus F. conſtituit præfatę M.& ſuper onere dotandi decenter alias filias,& ſuper promiſſione F.dotandi eas in certum euentum.

5 Septimo denique, quod ſua Sanctitas reſpondit Illuſtriſſimo D.Legato,quod inclinaret ſe ad diſpenſandum, ſi præfatus F. ſe obligaret ad dotandas alias filias præfati I. & quod dato conſenſu ad obligandum ſe ad id in certum euentum,diſpenſauit.

Per quæ proculdubio nobis videtur diſpenſationē præfatam fuiſſe fundatam ſuper indigentia præfati I. ad dotandas decenter ſecundum ſtatum ſuum præfatam M.& alias filias.

6 Secundo reſpondetur,quod pręfatum breue fideliter,& prudenter eſt impetratum,eſtque conforme ad memorialia ex Hiſpania miſſa: quia illa multis modis, vt prædictum eſt,ſignificant indigentiam præfati I. ad dotandas filias ſuas decenter, & licet in eis non dicatur,nec appelletur pauper expreſſe, appellatur tamen tacitè, & æquipollenter: & non refert quid de æquipollentib. fiat:neque in præfato breui appellatur ſimpliciter pauper, ſed cum additione ad dotandas tot filias ſecundum ſtatum ſuum. Nec debet ſua dominatio reputare id ſibi eſſe dedecori, cum id paſſim contingat nobilibus viris ſuæ conditionis, & magis principibus, & dominis.

7 Tertio reſpondetur, quod diſpenſatio præfata eſt valida, & ſine vllo ſcrupulo poſſunt vti ea per eam diſpenſati,ſi præfatæ cauſæ,ſuper quibus dicta diſpenſatio; ſicut & preces Regiæ, & victoriæ fundatæ fuerunt, ſunt veræ.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitia eſt diſpenſatio matrimonialis, in qua narratum fuit oratores ignoraſſe impedimentum, cum vnus ſciret:nec propter indiuiſibilitatem prodeſt ignoranti; imò ſi poſtea ſciuit,vterque eget,vt reualidetur.*

CONSILIVM XVI.

QVAERITVR, an diſpenſatio de contrahendo matrimonio non obſtante quarto gradu conſanguinitatis cum ſupplicatione, quod ignorantes impedimentum contraxerūt matrimonium,valeat,ſi vir ſciebat,vel ſcire tenebatur impedimentum, quod tamen fęmina penitus ignorabat.

1 Reſpōdeo primo deciſionem huius quæſtionis pēdere ab illa, an ignorantia impedimenti fœminæ efficiat,vt ipſa, & vir dicantur ignoraſſe impedimentum, & puto,quod non, & quod vir indiget reualidatione diſpenſationis: & quia id iam ſcit mulier,indigebit,& ipſa.Secundo,quod diſpenſatio prædicta non prodeſt viro, nec per quandam conſequentiam vxori propter indiuiſibilitatem,& vnionem huius matrimonij.

De frigidis, & maleficiatis.

SVMMARIVM.

1 *Diuortij ſententia etiam quoad vinculum ſi ob ueram probatam perpetuam impotentiam ſit lata, valet, ſecus ſi* A *ſit lata ob præſumptum, niſi prius coniuges per triennalem cohabitationem probentur impotētes. aliter autem licentiati conuolantes ad alia matrimonia tenentur ad primum redire,& dictum triennale experimentum facere. numero 3.*

Impotentia coeundi ex maleficio procedens poteſt eſſe, quoad duos inter ſe tantum: vnde horum vterque, lata ſententia diuortij, & licentiati poſſunt iuſtè alia inire matrimonia. 2

Papa ex cauſa poteſt matrimonium ratum, modo non ſit conſummatum,diſſoluere, ita vt vterque ad alia poſſit conuolare nuptias. 4

CONSILIVM I.

B

CAROLVS, & Anna matrimonium inter ſe contraxerunt,& cum ſimul per aliquod tempus minus triennio cohabitaſſent,nec illud cōſummare valuiſſent ab ordinario ob illorum impotentiam per ſententiam impetrarunt,vt,ſ. Carolus cum alia,& ſimiliter Anna cum alio matrimonio iungi poſſent, prout factum eſt,ex quo filios vterque procreauit. Dubitatur,an iuſte in ſecundo matrimonio perſeuerare poſſint,attento quod ſententia pręfata videtur iniuſta ex eo,quod vterque cum alio, vel alia filios habuit.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum,quod ſententia diuortij lata inter Carolum, & Annam non videtur fuiſſe iuſta: C quia non videtur fuiſſe verè probata impotentia,cum per conſequutum matrimonium conſtet vtrūque illorum fuiſſe parentem.nec etiam fuit probata impotentia præſumptiuè, quia ad id requirebatur cohabitatio triennalis ſine facultate coeundi,per cap. [laudabilem,& c.vlt. a & notata in c, [fraternitatis. b] iuxta reſolutionem receptam communiter à Panorm. in eiſdem capitul.

2 Secundo,quod poſſibile eſt,ꝙ inter Carolum,& Annam interuenit verum impedimentum perpetuum maleficij, non obſtante quod vterque illorum habuerit potentiam coeūdi cum alijs:quia poteſt quis maleficio impediri quoad vnam perſonam,licet non impediatur quoad aliam arg.cap. [ſi per Sortiarias. c] D & colligitur ex notatis à Panor. & alijs vbi ſupra: ſed nō eſt præſumendum tale impedimentum, niſi præcedente cohabitatione triennali ſine facultate coeundi.

3 Tertio, quod per nullum remedium iuris ordinarij poſſint iuſtè remanere, vt nunc de facto iniuſtè remanent,niſi redeundo prius ad cohabitandum per triēniū,& experiendū impotentiam,& iurandum illud cū ſeptima manu,vt dicitur in dict. ca. [laudabilem. d]

4 Quarto, ꝙ poteſt dari remediū extra ordinarium diſpenſationis Papalis, ſecundū illam opinionem omnium pure Canoniſtarū,& eorum,qui ſunt Canoniſtę ſimul,& Theologi, imò & aliquorum paucorum purè Theologorū,ex quibus eſt Caiet.quos nos quoque referimus,& ſequimur in Man.conf. e ſecundū inquā E illam opinionē,quæ habet poſſe Pont.Max. diſſoluere iuſta de cauſa matrimonium ratum,& non conſummatum; quandoquidem matrimoniū inter eos contractū non fuit conſummatum,vt in facto proponitur: & ſatis iuſta videtur eſſe cauſa prædicta.nā & in ſimili caſu diſpenſauit ſua Sanctitas quoad forum conſcientię cū multis. Verum tamen eſt, quòd illi quibuſcum diſpenſauit,contraxerunt occultè,hi autem publicè,ita videri poteſt

ALLEGATIONES.

a de frig.& malefic. b eodem tit. c 33.quæſt.1.
d Et d.cap.vlt. e cap.22.numer.21.

poteſt alicui facilius potuiſſe diſpēſare cum illis, quam cum his. ſed quia illi contraxerunt mala fide, & nulla ſententia diuortij prius inter eos lata, hi autem bona fide, & ſentētia diuortij prius lata, ſatis poteſt dici eſſe par ratio, ſaltem ad diſpenſandum quoad forum conſcientiæ tantum.

SVMMARIVM.

1 *Publicatis teſtibus, etſi ſaltem ſuper eiſdem articulis alij non ſint recipiendi teſtes, hoc tamen fallit, quando deponitur per artis propriæ peritiam, & numero 25.*

2 *Teſticulis ambobus carens etſi generare non poſſit, nec ſemen emittere, matrimonium tamen contrahere poteſt, modo poſſit virginem deflorare, ſeu cum muliere coire. num. 3. vt ſic coeundo poſſit in ſeipſo, & muliere ſedare copulæ appetitum, aliàs ſecus 11. 16. 20.*

G

2 *Seminis commixtio non eſt de eſſentia matrimonii, modo mulier poſſit membrum viri recipere, & vir ita intromittere, vt ſibi ipſis in deſiderio copulæ ſatisfaciant, illud ſic ſedando. numer. 12.*

3 *Matrimonium cum ſit viri, & mulieris coniunctio indiuiduam vitæ vnitatem continens, eo debent animo illud contrahentes contrahere, vt intendant cum coniugibus habitationem indiuiduā & perpetuam facere, & nu. 4. hoc tamen ad illud contrahendum non ſufficit, cum alia requirantur, vt eſt quòd perſonæ ſint habiles. num. 14.*

4 *Copula non eſt de eſſentia matrimonii, actualis inquam, ſecus eſt de potentiali, quæ neceſſario requiritur, nu. 7. & 14. imò etiam actualis per commixtionem ſeminum actualem, vel potentialem requiritur ad hoc, vt ſit conſummatum. numer. 8.*

H

5 *Impedimentum perpetuum impotentię vſque ab initio matrimonii contracti patientem etſi alter poßit diuidendo relinquere cum tale non ſit matrimonium, nu. 9. & 12. concedi tamen eis volentibus poteſt, vt tanquam frater & ſoror cohabitent, num. 5. cum omni inquam caſtimonia, abſtinentes ſe ab omni immunditia, numero 10. ab oſculiſque, & tactibus impudicis. num. 15. & 16.*

5 *Cohabitatio maris, & fœminæ, qui verè cōiuges non ſunt, periculoſa cenſetur; unde nec concedenda, niſi perſonarum qualitas excludat ſuſpicionem peccati numer. 14.*

I

6 *Senes etſi generare non poßint tamen matrimonium contrahere; et hoc modo poßint, ita erigere, vt poſſint membrum in uas mulieris immittere, ita ut appetitus copulæ hinc inde ſedari ualeat, nume. 15.*

8 *Conſummatio matrimonii copulam actualem, uel potentialem requirit, ut ſic repręſentare poſsit indiſſolubilem Chriſti, & Eccleſiæ coniunctionem.*

11 *Spadones, quorum multæ ſunt ſpecies, illi valide contrahunt matrimonium, qui etiamſi ſemen non emittant, ita tamen valent coire, vt appetitus, ſeu ardor copula in utroque ſedari ualeat.*

13 *Seminis mutuam commixtionem ad matrimonij conſummationem neceſſariam eſſe nullibi cautum eſſe uidetur.*

17 *Matrimonii nullitatem poſt prolem natam, & pro ſua tractatam proponens uir prætendens ſe uſque ab initio impotentem fuiſſe, non eſt audiendus. & num. 23.*

K

18 *Legitimi ex iuris præſumptione reputantur filii nati ex cohabitantibus in figura matrimonii, licetque contrarium poſsit probari, attamen ad id probandum non debent admitti parentes, qui eoſdem uti proprios filios nominauerunt.*

19 *Confeſsio etſi poſsit tanquam erronea probato errore reuocari; fallit, ſi uerſaremur in errore, facti proprii, qui niſi alia concurrāt non excuſat: & tanto minus eſt admittendus, ſi uelit allegare ſuam turpitudinem. nu. 23.*

20 *Confeſsioni coniugum non ſtatur in his, quæ per partes nō*

F

ſunt inducibilia, uel remiſsibilia.

Cocundi impotentia ad effectum, ut matrimonium declaretur nullum, non probatur ex carentia teſticulorum, modicitate membri, & ineptitudine ad generandum: ſed nec ex præſenti impotentia argui poteſt quod affuerit etiam tempore contracti matrimonii. num. 21. 20

Speciali indiuiduo effectui, qui dicitur ſubſequutus, magis adhærendum, quam generali regulę contrarium dictanti, unde ſi in caſu hoc ſpeciali reperitur hunc generaſſe, huic effectui magis inhærendum, quam generali regulę aſſerenti tales non poſſe generare. 22

Generales regulas mulios fefelliße, & fallere reperitur: unde ſpecialibus magis adhærendum. 23

Virginis matrix, etiam clauſtris pudoris minime fractis, poteſt ſemen recipere, & ita concipere. 23

Medicis in ſuis regulis ſæpe falluntur, ſicut & manus ipſarum obſtetricum inſpicientium integritatem, & alias mulierum diſpoſitiones. 24

CONSILIVM II.

POSTQVAM B. ſpado cum L. circiter annos 14. tanquam cum ſua legitima vxore cohabitauerat, & filios ſuſceperat, & lōgo tempore tanquam ſuos, & à ſe genitos in domo ſua educarat, coram ordinario epiſcopo comparuit, & petijt prædictum matrimonium nullum, & inualidum fuiſſe, & eſſe declarari, eo quod tunc, & tempore contractus erat, & fuerat ad copulam impotens, Medici, & in materia periti, dati ab ordinario, tria teſtati ſunt: Primum, quod d. B. carebat omnino teſticulis: Secūdo, ꝙ illius genitale membrum maius dimidio digiti auricularis nō erat: Tertio, propterea nunc erat, & fuiſſe à natiuitate cōſtabat ad generādū inhabilem.

Quærit modo iudex quid agere debeat in re tā graui, vbi agitur de honore perſonarum, & filiorum legitimatione: maxime cum dicta L. petat ante ſententiam alios adhiberi peritos.

Duo dubia videntur in hoc caſu concurrere, Alterū eſt, an prędictæ L. petitio, qua petit, vt alij peritiores, & in arte periti conſulantur ante diffinitiuam ſentētiam, ſit admittenda, necne.

Alterum, an nihilo alio probato, quam quod ſupra dictum eſt, debeat iudicari præfatum matrimonium validum, necne?

1 Ad primum dubium reſpondeo, prædictam petitionem debere admitti, quia licet teſtes non ſint admittendi regulariter póſt publicationem teſtium ſuper ijſdem ſaltem articulis iuxt. cap. [fraternitatis.] a cum multis alijs citatis à gloſſa, & doctoribus vtrobique, & libi ſæpe; fallit tamen prædicta regula in teſtibus depoſituris per artem, & peritiam, vt eſt textus ſatis expreſſus in cap. [cauſa.] b & tradunt ibi Bald. & Pan. & Fel. c quæ recepta concluſio eſt.

Ad alterum dubium reſpondeo, quod ante paucos menſes reſpondi ad aliam quæſtionem ex Hiſpanijs ad me miſſam, quæ profectò digna erat Papali deciſione. quod reſponſum cum ſuo caſu, quia in eo tanguntur multa huc pertinentia, ad verbum ſubſcribam, & poſt illud huic reſpondebo.

ALLEGATIONES.

a de teſtibus clem. 2. eod. tit. b de prob. c in cap. fraternitatis num. 8. de teſtibus.

Sequitur reſponſum prædictum cum ſuo caſu ex Hiſpania tranſmiſſo.

QVidam carnes teſticulis 18. abhinc annis contraxit matrimoniom cum L. in facie Eccleſię, & antequam

tequam huiuſmodi matrimonium contraheret, conſuluerunt officialem eccleſiaſticum illius loci, ſi, ſtante quod vir ipſe carebat teſticulis, poterat contrahere matrimonium: qui officialis reſpondit poſſe contrahere, ex eo maxime, quia vir ipſe eam deflorauerat, & aliquibus vicibus ante contractum matrimonium habuerat copulam carnalem cum ipſa muliere, quia erant concubini: & tam ipſe; quàm mulier dixerunt prædicto officiali, quod ille erat potens ad copulam, & commixtionem carnalem ſexuum, & quòd emittebat aliquod ſemen, quamuis paucum, & ineptum ad generandum. Sed quia nunc aliqui curioſi impoſuerunt illis ſcrupulum aſſerentes prædictum matrimonium eſſe nullum ex eo, quod carens teſticulis incapax ſit ad generadum, & quod ſimiles homines de iure non poſſunt contrahere matrimonium, prout creditur quod tenēt omnes Theologi, & Canoniſtæ: tamen Medina, a & frater Ildefonſus de Veracruz, b tenent, tales homines, licet careant teſticulis, poſſe contrahere matrimonium. Ideo deſideratur valde pro eorum tutiori conſcientia conſilium excellentiſſimæ dominationis veſtræ.

1 Quæſtio hæc ſatis magna eſt in ſpecie in qua proponitur, & longè maior mihi fit propter opinionē prędicti D. Michaelis à Medina, cui conſulens videtur inniti. Quapropter dicam primo quid mihi videtur de prædicta opinione, & deinde quid in ſpecie de hac propoſita quæſtione.

Opinio prædicta prædicti Reuerendiſſimi patris, eiuſdemque eruditiſſimi viri habet, in ſumma, verum matrimonium poſſe contrahere cuiuſlibet generis ſpadones, ita quod illa, quæ cum aliquo eorum contraxerit, etiam poſtquam reſciuerit illum non poſſe ita cum ea coire, vt emittat ſemē, & fiat ſeminū cōmixtio intra vas genitale, poteſt licitè cohabitare illi, & poſſunt amſe oſculari, amplexari, & condormire in vno lecto, & commiſcere quoquo modo honeſtius poterunt, tanquam veri coniuges: quamuis teneamus illud matrimonium non dici conſummatum, nec ex eo oriri affinitatem, & quod Pontifex Maximus poſſit illud auctoritate ſua maxime diſſoluere, ſicut alia matrimonia rata non conſummata.

2 Pro qua facit primo gloſſa, c quatenus habet vtroque teſticulo carentem poſſe contrahere matrimonium; quod videtur probari in l [ſi ſerua.] d Nec obſtat, quod gloſſa in princ. intelligat illum §. de ſpadone habente ſaltem vnum teſticulum. Tum, quia eſt ſine textu, & contra legem generaliter intelligit. e Tum, quia in fine dicit quoſdam tenere ſpadonem poſſe contrahere, etiam ſi generare non poſſet. Nec obſtat l. [Pōponius.] f quam doctiſſimus Dominicus Sotus ait limitare prædictum §. [ſi ſpadoni.] Non enim id facit, vt ex eis collatis palam eſt: ſed potius probat dicendum eſſe generaliter, ſpadonem non eſſe morboſum, quia ſpado vnum teſticulum habens non eſt morboſus.

Secundo, ꝙ vir, & vxor pari iure ſunt in hac materia cenſendi, g & fœmina apta eſt ad matrimonium, ſiue ſeminet, ſiue non, modo ſit apta ad patiendum copulam viri, ſecundum Innocentium communiter receptum, h ergo & vir ſiue poſſit emittere ſemen, ſiue non, modo poſſit immittere membrum genitale intra membrum genitale fœminæ.

Tertio, quod non videtur vllo iure caueri, qđ eſſentia copulæ carnalis ſit ſeminis commixtio. nam c. vlt. i quod ad hoc citat Pan. k quem illum citantem prędictus Sotus, & alij ſequuntur, non probat illud: non. n. habet, quod ille adoleſcens de quo agitur, immiſerit membrum virile in membrum fœmineum, & quod nō potuit ſeminare, ſed ſolum, ꝙ non potuit carnaliter co-

A gnoſcere; quod ob aliam cauſam potuit contingere.

3 Quarto, ꝙ vix reperitur ſpado potens deflorare virginem, qui aliquale ſemen nō emittat, etiam ſi ſit ineptum generationi, vt aliqui medici affirmant: ergo poterit matrimonium contrahere.

Quinto, ꝙ definitio matrimonij, nempe coniunctio viri, & mulieris indiuiduam vitæ ſocietatem continēs, poſita Inſtit. [de patria poteſt.] l & relata à Gratiano, m conuenit ſpadonum matrimonijs: ſi quidem ſpadones cōtrahentes matrimonium eo animo contrahunt, vt faciant cum ſuis coniugibus habitationem indiuiduam, & perpetuam, vt palam eſt.

4 Sexto, quod ad eſſentiam matrimonij non requiritur copula carnalis, ſiue coitus, ſed ſufficit conſenſus in

B mutuam eandemque perpetuam, & indiuiduam cohabitationem. n Vnde & inter ſanctiſſimam Virginem matrem, & ſanctiſſimum Ioſeph fuit verū, & perfectū matrimonium, o quicquid Gratianus ſentiat, p cōtra quem tenet D. Thomas communiter receptus. q

5 Septimo vrget. qđ Lucius Papa, r & Cęleſtinus, ſ expreſsè faciunt facultatem conuiuendi eis, qui propter impedimentum perpetuum alterius, vel vtriuſque poſſunt iuſtè ſeparari, ſi etiam poſtquam ſciuerunt illud, voluerint ſibi mutuo cohabitare perpetuo, & iuri ſuo diſcedendi ab impotenti renunciare, quam non videntur vllatenus potuiſſe iuſtè facere, niſi cōiunctiones illæ vera matrimonia eſſent, propter probabile periculum peccandi mortaliter imminens eis conuiuen-

C tibus in tam coniuncta ſocietate ſine vinculo cōiugali, arg. cap. [interdicit.] t & multorum quibus regulariter vetatur cohabitatio marium, & fœminarum non cōiunctorum matrimonialiter: quia periculoſa eſt hæc non coniugum maris, & fœminæ cohabitatio. u

Octauo, ꝙ communiter DD. ſimpliciter docent, ſenes, qui vt plurimum non pòſſunt coire, & minus generare, poſſe verum matrimonium contrahere.

6 Nono, ꝙ matrimoniū non ſolū fuit inſtitutum ad generandam prolem, ſed etiam ad euitandā fornicationem, vt latè docet Gratianus, x allegando illud Apoſtoli. y [Propter fornicationem habeat vnuſquiſque ſuam vxorē.] At licet matrimonium ſpadonis nō poſ-

D ſit dirigi in finem prolis habendæ, poteſt tamen in finē fornicationis vitandę. Nec obſtat, ꝙ tria ſunt bona matrimonij, nēpe fides, proles, & ſacrm̄. z Quia ad verā eſſentiā matrimonij nō requirit, qđ ex eo proles hēat, a alioq; inter ſteriles nō eēt matrimoniū, nec fuiſſet inter virginē mrēm, & S. Ioſeph: quorū vtrūq; ē falſū. b

7 Contra tn̄ hanc Medinæ opinionē faciunt multa: & in primis, qđ cōis opinio fere oīum tā Theologorū, c quam etiam ibi nouiſſime ſequitur Sotus, d quam Canoniſtarum, e tenet, quod impotens ad copulam eſt impotens ad matrimonium contrahendum.

Secundo

ALLEGATIONES.

E a in libr. de cęlibatu. b in ſpeculo coniugiorum. c in ca. h qui 32 quæſt. 7. d §. ſi ſpadoni. ff. de iure dotium. e l. de pretio. ff. de public. in rem act. f §. ſpadonem. ff. de ædil. edic. g cap. intelleximus. & cap. tuæ de adult. h in c. fraternitatis, de eo qui cogn. conſan. vxo. ſuæ. i de ſponſ. K in cap. 2. de frigi & malef. l in princ. m 27. q. 2. § 1. n l. nuptias ff. de reg. iur. cap. ſufficiat 27. q. 2. o c. B. Marię ead. cauſ. & q. p in capit. ſufficiat § ſi ergo, & in capit. quod autem §. ecce 27. q in 4. ſent. diſt. 30. q 2. art. 2. r in ca. conſultationi. ſ in cap. laudabilem de frigi. & malef. t 32. diſt. cap. in omnibus 81. diſt. & capit. 1 de cohabit. cleric. u cap. definiuimus 18. q. 2. x in cap. ſicut non §. 1. 32. q. 2. y 1. ad Corinth. 7. z capit. omne 27. q. 2. a cap. B. Marię ead. cau. & quæſt. b d. cap. B. Mariæ. c in 4. d. 34. d quæſt. 1. art. 2. poſt concluſionem quartam. e in cap. 2. & 3. de frig. & malef. & d. c. fraternit. de eo qui cog. conſang. vxo.

Sc̄do facit, ꝙ licet ſine conſecutione carnalis copulę actualis poſſit eſſe verum matrimonium, ſecundū opinionem communem, quale fuit inter Virginē matrē, & Ioſeph; non tamen poteſt eſſe abſque copula potentiali. Impoſſibilitas enim coeundi, & habendi copulā, reddit matrimonium nullum. a

Tertio facit illud. b [Et erunt duo in carne vna,] ideſt fient quodāmodo vna perſona ex carnis copula, vt exponit D. Th. c & ſentit Greg. d & ita neceſſaria eſt carnis copula actualis, vel ſaltem potentialis ad hoc, vt valeat matrimonium.

8 Quarto facit, quod ad hoc, vt ſacramentum matrimonij ſignificet indiſſolubilitatem cōiunctionis Chriſti ad Eccleſiam, requirit cōiunctionem ſexuum, vt ait Aug. e aut carnalem copulam, ſecundum Papam Benedictum, f ergo ſine carnali copula, vel cōmixtione ſexuum, quod videtur fieri per commixtionem ſeminum actualem, vel potentialem, non poteſt conſiſtere matrimonium.

9 Quinto irreſtagabiliter videtur facere, ꝙ ſi poſt cōtractum matrimonium conſtiterit, non poſſe illud copulam carnalē conſequi diſſoluendi ſunt coniuncti, & ei qui fuerit ad copulam habilis, danda facultas cum altera perſona contrahendi, g quod fieri non poſſet, ſi verum matrimonium inter eos interceſſiſſet: cum ſecundum omnes, matrimonium ratum, etiam nondum cōſummatum, ſit indiſſolubile in hunc ſenſum, ꝙ iuxta fere omnium Theologorum ſententiam non poteſt ſolui quo ad vinculum, niſi per profeſſionem alicuius religionis probatæ, etiam per diſpenſationem Papę, & licet ſecundum Canoniſtas poſſit per hanc diſſolui, nō tamen debet id fieri ſine maxima cauſa.

10 Sexto, ꝙ friuolum videtur dicere, Pontifices illos Max. & grauiſſimos Luciū, & Cœleſtinū, h dum his, qui ob impedimentū perpetuū diſſoluuntur, faciūt facultatem cōuiuendi, vt frater, & ſoror, voluiſſe dicere, ꝙ poſſent cohabitare in vna domo, condormire in vno lecto, oſculari, amplexari, & alia omnia munia coniugum ſibi mutuo reddere, excepta copula, quā non poſſunt habere: eiuſmodi enim cohabitatio longe aliena eſt à cohabitatione fratrum, & ſororum, quę debet eſſe caſtiſſima, & ab omni impudicitia aliena, vt palam eſt. Et ad argumentū, quo Medina ad id aſſerendum nititur, quodque ipſe grauius ſupra monui, mox reſpondebitur. & mea ſententia ſatis eſt cuiuſlibet eruditi modeſto animo ad id credendum, ꝙ omnes, qui ſuper ea re vſque ad Medinam ſcripſerunt, tam Theologi, quā Canoniſtæ, ita illa duo reſponſa duorum illorum ſanctiſſimorū Patrū intellexerunt. Quare nos quoq; hāc, quę fere omniū eſt opinionē ſequimur, & ſuſcipimus.

11 Non obſtant pro cōtraria opinione adducta. Ad primum. n. reſpondeo, ꝙ ſpadonū multa ſunt genera, & ſpecies, i & concedo non ſolum ſpadonem, qui vnum teſticulum habet, poſſe contrahere matrimoniū, ſed etiam qui nullum habet, etiam ſi ſint thlaſiæ, quibus teſtes tracti ſunt, ſiue thlibiæ, qui eos habent attritos, modo arrigere colem, & virgam, & coire poſſint, iuxta prædictas duas gloſſas in argumento citatas, qđ etiā eruditiſſimus Alciatus tradit, k in quod me mouet maxime, ꝙ ex medicorum reſponſis didici, per huiuſmodi ſpadonum coitum ſedari, ſiue tolli, vel vitari tentationem, & periculum fornicandi tam in viro, quā in fœmina; etſi non tantum, quantum, ſi vterque de more aliorum ſeminaret: aiunt enim ſpadonem ſic arrigere, & coire potentem, etiam ſi nihil ſeminis immittat in vuluam mulieris, exſiccare tamen illum humorē vtrinque ſeminarium, ita vt eo exonerentur. & conſequenter huiuſmodi matrimonium conſequitur illum

F finem, in quem eſt inſtitutum, quatenus eſt remediū. Nego autem, alios ſpadones, ſiue ſint caſtrati, qui penitus non erigunt, ſiue quia naturaliter ſine teſtib. geniti ſunt, ſiue quia ante pubertatē omnino exciſi, ſiue ſint thlaſiæ, ſiue thlibiæ, ſi nequeant arrigere, neque coire intra vas debitum, ita vt prædictum eſt contrahere poſſe:

12 Ad ſecūdum concedo in eo aſſumptum, & quòd matrimonium contractum cum fœmina nihil ſeminante, potente tamen recipere ſemen viri intra ſuam vuluam ſeminatis, eſt verum matrimonium, & eadem ratione contractum inter fœminam ſeminantem, & ſpadonem potentem intra vas debitum illā ad id prouocare, ita quod etiam ipſe per illam prouocationem exſiccet ſuum humorem, quo caleſit, & ſedat ſuam tenta- G tionem, & paſſionem. ex hoc tamen non ſequitur idē dicendum de alijs ſpadonibus, & fęminis ad coeundū prædicto modo impotentibus: quia longe alia in eis ratio aliud, vt palam eſt, ſuadet.

13 Ad tertium conceditur, ad cōſummationem matrimonij non eſſe neceſſariam ſeminum viri, & mulieris commixtionem; quia id nullo iure efficaciter probatur, præſertim quod D. Thom. l poſt Ariſtotelē, m quorum vtrunque late refert Caietan. n dicit, ſemē fœminæ eſſe quid imperfectum in genere ſeminis, & ideo de ſe non eſſe aptum generationi, nec neceſſario requiri ad conceptum, ſed ſufficere, & requiri coitum ſi in pradicto modo habitum.

H Ad quartum conceditur, ſpadonem, de quo loquimur, poſſe contrahere, vt ad primum eſt dictum.

14 Ad quintum reſpondetur, definitionem matrimonij non eſſe intelligendam de coiunctione cuiuſcū que viri, & fœminæ, ſed tantum illorum, qui habent legitimas perſonas contrahendi: & negatur omnes ſpadones habere tales perſonas, vt dictum eſt ad primū, per argumenta pro parte negatiua adducta.

Ad ſextum concedimus non requiri ad eſſentiā matrimonij carnalem copulam actualem coniugum, ſed bene potentiam eorum ad eam habendam.

Ad ſeptimum reſpondetur concedendo Pontifices illos Maximos in eo citatos facere facultatem conuiuē di, de qua in eo, ſed negando non potuiſſe eos eam cohabitationē iuſtè facere: nam licet regulariter cohabitatio virorum cū fęminis ſit periculoſa, frequenter tamē I nō eſt talis, vt cum cognatio valde propinqua tollit periculum, iuxt. cap. [in omnib.] o vel cum deuotio, & virtus animorū ab eo liberat, arg. c. [quod Deo pari.] p quatenus probat non ſolum iuſtè, ſed ſanctiſſimè ſibi mutuo conuiuere poſſe coniuges, qui voto abſtinendi à venereis pari conſenſu ſe aſtrinxerūt: vel ætas, vel morbus, vel aliquid aliud huiuſmodi, cui innitentes facile poſſunt cōuiuere, vt frater, & ſoror, vel vt pr̄, & filia, & patruus, & neptis: fatemur aūt multos cōiugatos eē adeo iuuenes adeo infirmos, & in venerea ꝓpēſos, & à virtute, animi abſtinentia, & deuotione in Deum, & virtute caſtitatis, & pudicitiæ alienos, vt non deberent ipſi tali facultate vti, nec vt vterentur permitti :

K ſicut

ALLEGATIONES.

a cap. quod autem §. ecce 27. quæſt. 2. b Gen. 2. & Matt. 19. c in d. cap. 19. d in d. cap. fraternitatis 35. quæſt. 10. de eo qui cog. e in capit. non eſt dubium, & in capit. cum ſocietas 27. quæſt. 2. f in cap. lex diuina. ead. cauſ. & quæſt. g cap. fraternitatis cap. fi. de frigid. & malef. & ca. decreta 27. quæſt. 2. h in cap. 2. & 3. de frigid. & malef. i l. ſpadonum generalis appellatio eſt ff. de verb. ſign. K in d. l. ſpadonum. l 3. part. quæſt. 31. articul. 5. ad 3. m lib. 1. de generat. n 2. 2. quæſt. 154. articul. o 81. diſtinct. cap. à nobis de cohab. cler. & mul. p 33. quæſt. 5.

A ſicut neque cum eſt ſuſpicio de lapſu, & lubricitate, ꝑmittitur etiam clericis cohabitatio fœminis etiam primi, vel ſecundi gradus. a

15 Ad Octauum reſpondetur, concedendo, ſenes cōtrahere poſſe regulariter, eſſeque perſonas ad id faciēdum legitimas: ſi tamen eſſent omnino impotentes. non deberent contrahere, ſecundum illam Scoti, quæ ſua ſubtilitate digna eſt, ſententiam, b qui ſubdit, nonnullas, quæ cum ſenibus contrahunt, potius deſponſare diuitias, quam perſonas, licet ei Medina repugnare videatur. Illi autem ſenes per ſuperius dicta dicendi ſunt impotētes, qui nec generare, neque adeo arrigere poſſunt, vt immittere queant genitalia membra in mulierum vuluas; qui ideo non deberent, nec poſſunt inter ſe contrahere; & ſi contraherent, matri- B monia eſſent inualida: ideoque non licere eis impudicè oſculari, amplexari, & minus ad ſe polluendum ꝓuocare; cum non liceat etiam iuſtis coniugibus prouocare ad pollutionem extra vas, & modum ordinarium, & ipſi non poſſint intra vas debitum ordinario modo polluere.

16 Ad nonum concedimus matrimonium eſſe inſtitutum, quatenus eſt remedium, ad vitandam fornicationem, & ita concedimus valere matrimonium cōtractum a ſpadone, qui licet non poſſit generare, nec mittere ſemen in vuluam mulieris, poteſt tamen cognoſcēdo eam intra vas, & ordinario modo, facere vt tollatur C vel ſedetur appetitus vtriuſque ad habendam copulam carnalem conceptus, qui ad fornicandū poſſet incitare.

Circa igitur primum, videlicet opinionem admodū reuerendi patris eiuſdemque viri doctiſſimi fratris Michaelis à Medina, videtur dicendum in ſumma, eam eſſe partim amplectandam, & partim relinquendam, vt ex prædictis colligi poteſt.

Circa vero ſecundum breuiter dico, matrimonium, de quo eſt quæſtio, eſſe mea ſententia validum, & non poſse quo ad vinculum diuidi: quia vir eſt eius generis ſpadonum, qui poſsunt contrahere; cum vxorem, quā habet, deflorauerit, & illa adeo appetitui commiſcendi ſe viro ſatisfecerit, vt elegerit cum eo contrahere; & ipſa patiēdo intra vas debitum coitum eius ordinariū, D etiam ſedet appetitum ipſius viri: eo maximè, quod in facto pręſupponitur eum aliquale ſemen emittere poſse, hoc enim ex prædictis circa primum efficaciter inferri videtur.

[Sequitur reſponſum ad primo propoſitam ſecundam quæſtionem principalem.]

17 PRAEMISSO igitur tenore prędicti, reſponſi, reſpondeo ad ſecundum principale dubium, quod nihilo alio probato, quam eo quod in facto proponitur, proculdubio iudicandum eſt prędictum matrimonium fuiſse, & eſse validum, ab eo, qui ſequeretur opinionem prędicti doctoris à Medina, vt palam colligitur ex eo: ſed quia illa nullatenus videtur tenenda, per prædicta: reſpondeo, quòd ad iudicandum prædictum ma- E trimonium non fuiſse, nec eſse validum, plurimum vrget concluſio illa, quę deſumitur ex tenore reſponſi præmiſſi, ſcilicet non poſse conſiſtere matrimonium inter illas perſonas, quarū altera non hēt potentiā coeundi cum altera. & ꝑdicti medici iurati, & artis periti atteſtati fuerunt tria, videlicet, qđ carebat oīno teſticulis, & membrum virile non erat maius quam dimidiū digiti auricularis, & quod ob hæc eſt, & fuit ad generandum prorſus inhabilis.

Sed pro contraria parte, nēpe, quod prædictum matrimoniū eſt validū, facit primo confeſſio vtriuſque, tā B. quam L. qui ambo tractando, nominando, & educādo prædictos duos filios intra domum ſuam magno tēpore tanquam filios ſuos à ſe genitos, per quandam cōſequentiam confeſſi ſunt habere potentiam coeundi, imò & generandi. cum enim habere filium neceſſario pręſupponat potentiam coeundi, & generandi; qui vel quæ confitetur ſe patrem, aut matrem alicuius, neceſſario confiteri videtur ſe habere, vel habuiſſe potentiā coeundi, & generandi, c & ideo prædicti B. & L. qui confeſſi ſunt toties, & tanto tempore prædictos filios ſuos, non debent audiri negantes id. nec conſequenter B. qui negat eos eſſe filios ſuos, iuxt. cap. per tuas. d & l. [generaliter] e vnde illud deſumptum fuit.

18 Secundo facit, quòd etiam ſi ipſe negaret, tamen prædicti filij præſumuntur eſſe ſui, quia filius natus ex nupta viuente cū ſuo marito ꝓſumitur filius eius. f

Tertio, quòd non obſtat dicere, quod poteſt probari contra præſumptionem qua quis præſumitur eſſe filius alicuius vt dicta l. [filium.] probat efficaciter: quia in noſtro caſu vltra prædictam præſumptionem concurrit confeſſio ipſius B. contra quam non debet audiri, vt prædictum eſt.

19 Nec obſtat, quod confeſſio facta per errorem poteſt reuocari probato errore, vt eſt in l. [non fatetur] g & gloſſ. recep. h quia illud intelligitur de errore facti alieni, quia error iuris non excuſat, i nec error facti proprij, k niſi concurrentibus certis circunſtantijs, vt traditur in locis prædictis. & in cap. [præſumitur.] l & hoc in caſu, ſi quis erat error facti, ille erat proprij facti, videlicet, de impotentia coeundi, & non concurrit aliqua de prædictis circunſtantijs. Ergo non licet illi ea reuocare.

20 Quarto, quòd non obſtat dicere, quod non eſt ſtandum confeſſioni coniugum confitentium, vel negātium aliquid, ꝙ non eſt inducibile, vel remiſſibile per conſenſum partium, iuxta mentem gloſſæ, m & declarationem Panorm. n & in hoc caſu videntur prędicti coniuges confiteri aliquid, quòd non eſt inducibile conſenſu partium contra matrimonium, eo quòd confitendo ſe habere filios, cōfitebantur ſe habere potentiam coeundi, & generandi, quæ non erat inducibilis per conſenſum partium. Non inquam hoc obſtat. Tum, quia potentia coeundi, & generandi non eſt de eſſentia matrimonij, ſecundum prędictam opinionem Medinæ, quam ſi teneremus, vt prædixi, omnia eſſent plana: ſed quia diximus eam non eſſe tenendam, alia ratione dico non obſtare, nempe quòd non probat ſe impotentem ad coeundum. non enim hoc dicunt medici, ſolum enim teſtantur tria ſupradicta in argumento pro contraria parte formato, videlicet, quòd caret omnino teſticulis, & quod membrum eius genitale non eſt maius, quam dimidium digiti auricularis, & quod prorſus ineptus eſt ad generandum: quę tria non concludunt neceſſario non fuiſse illi potentiam coeundi, vt in præmiſſo reſponſo probatum eſt: cum ſecundum omnes inueniatur ſpado, qui careat vtroque teſticulo, & arrigat virgam, adeo vt virginem deflorare poſſit, qualem poſse cōtrahere matrimonium, etiamſi generare

rare

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. de cohab cler. & mul. b in 4. ſentent. diſtinct. 34. quæſtion 1. ad 2. c argument. leg. illud ff. de acq. hær. & capitul. præterea de offic. delegat.
d De probat. e ff. de non num. pecu. f leg. filium ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. g ff. de confeſſ.
h in capitul. fin. de confeſſ. i capitul. ignorantia de regul. iur. lib. 6. K capitul. ab excommunicat. de reſcript. & leg. quiſquis cod. de reſcin vend. l de reg. iur. lib. 6.
m capitul. ſuper eo. de eo qui cogno. conſangu. vxor. ſuæ.
n in cap. iurauit, num. 4. de probat.

rare nequiret, in prædicto præmiſſo conſilio, a firmiter tenendum probauimus.

21 Quinto facit, quod fieri poteſt, vt à tempore contractus matrimonij uſque in diem inſpectionis medicorum fuerit B. membrum genitale contractum, ſicut Sulpitius teſtatur in vita Sancti Martini fuiſse viro ſancto contractum ſuum adeo, vt tempore ſuæ mortis videretur membrum infantis: & quòd uerisimile eſt membrum pudore medicorum præſentium contractius, quam alias apparuiſse; & certum eſt eiuſmodi membrum appetitu coeundi calefactum creſcere, & in aliquibus pluſquam in duplum, uel amplius, & ita potuiſse coire.

Sexto, quòd nec medici, nec B. dicunt eum non habuiſse potentiam ſeminandi, & veriſimile eſt eum ſolitum ſeminare, cum alioqui nullatenus potuiſſet credere prædictos filios fuiſſe ſuos, nec continere iram, qua moueretur ad occidendum, vel accuſandum L. aut certè ad petendum diuortium propter adulterium.

Septimo, quòd nihil obſtat dictū medicorum, quatenus habet, eum qui caret teſticulis, non poſſe generare: quia potentia generandi non eſt de ſubſtantia matrimonij, ſed ſolum potentia coeundi: alioqui inter ſteriles, etiam coire potentes, & ſeminantes, non poſſet conſiſtere matrimonium, quod eſt contra omnes.

22 Octauo, quòd potius eſt dandum ei, quod videmus in ſpecie, ſiue in indiuiduo effectum, quam ei, quod in genere definitur non eſſe effectum, vel fieri non poſſe. b Ita quod a regula generali, imò & vniuerſali, diſcedimus in caſu, in quo in ſpecie inuenitur contrarium, ſiue caſus ille ſpecialis pręcedat, ſiue ſequatur, c & ſic videtur in hoc caſu particulari recedendum à regula illa generali medicorum dicentium, carentem vtroque teſticulo non poſſe generare; eo quod videmus particulari filios natos, & educatos longo tempore ab vtroque parente, & habitos, & nominatos ab eis pro filijs ſuis, ſicut, & frequentiſſime multi ægroti, quos medici per ſuas regulas generales definiunt nullatenus à ſuis morbis vnquam liberandos, imò & quam citiſſime morituros, ſanantur, & liberantur.

23 Nono, quòd licet probatio prędicta ſufficeret ad impediendum matrimonium contrahendum inter prædictum B. & L. & etiam ad diſſoluendum contractum, ſi non haberent filios; tamen cum videat Eccleſia eos multo tempore eſſe confeſſos, habere filios, & agnoſcere, & tractare illos pro filijs, & matrem eorum idem etiam nunc facientem, & quod eſt tam honeſta, quod nunquam de illa eſt conqueſtus B. & quod frequenter quæ iudicantur ſteriles, fiunt prægnantes; & multæ ante legem Euangelicam, & poſt illam ſenio cōfectæ, & centū ac plures annos natę genuerunt filios; & quod idem Deus eſt, & gubernat nunc, qui olim; credendum profecto videtur potius euentibus, & geſtis in ſpecie, & indiuiduo, quam illis generalibus, quę multos feſellerunt, & fallunt non ſolum medicos, ſed etiam ipſammet Eccleſiam, iuxta capitul. [a nobis.] d capitul. [fraternitatis.] e quatenus habet, ob euentum, qui nonnunquam contra peritorum in arte regulas euenit, mutari iudicium etiam Eccleſiæ. Facit, quod regulariter nulla virgo manens virgo, fit prægnans, & tamen interdum contigit virgines concipere ſine violatione clauſtri pudoris ex ſemine circum illud effuſio, teſtante id D. Thoma. f

Decimo, quòd magis videtur credendum prædictæ L. dicenti habuiſſe copulam cum B. & ex eo genuiſſe filios, quam B. Tum quia vxores ſolent petere communiter ſeparari à viris impotentibus coire, & non contra F viri impotentes ab vxoribus potentibus, vt experientia docet, & eſt argumentum capit. fin. g & capitul. [propoſuiſti.] h Tum quia ipſe multo tempore idem fuit verbo, & facto confeſſus. Tum quia ſuām turpitudinem videtur allegare, contra capit. [cum ſuper.] i quandoquidem conſequenter videtur confiteri ſe peccaſſe contrahēdo cū L. & abutendo ea, & non confitēdo illa peccata confeſſario, vel ſine vlla emendatione communicando corpori, & ſanguini Domini: per reſponſum enim præmiſſum k conſtat huiuſmodi Impotentes in his omnibus peccare.

24 Vndecimo facit, quòd hanc partem tenendo ſolum credimus contra illam regulam medicorum, quòd G carens vtroque teſticulo non poteſt generare: tenendo autem contrariam, crederemus contra multas regulas naturales, diuinas, & humanas, nempe prædictam fœminam honeſtam toties, & tanto tempore adulteratam fuiſſe, & B. patronum adulterij fuiſſe, & adulterinos, & ſpurios eſſe, & parentes eorum tanto tempore mentitos fuiſſe, & in tam graui peccato perſeueraſſe contra tot regulas iuris naturalis, diuini, & humani, contentas in cap. final. l

Non obſtat argumentum pro parte oppoſita formatum: quia ſatis ſuperque diluitur in quinto, & ſexto argumentis, in quibus oſtenditur, quod medici ſupradicti non deponunt prædictum B. caruiſſe potentiā coeundi, imo neque potentia ſeminandi, ſed tantum ca- H ruiſſe teſticulis, & potentia generandi: & per reſponſum præcedens, m conſtat eſſe ſpadones carentes vtroque teſticulo, qui poſſunt coire, & quod potentia generādi non eſt de eſſentia matrimonij, ſed ſolum poteſtas coeundi, & in ſequentibus fundamentis oſtenditur credēdum eſſe in hoc caſu particulari propter multas circunſtantias in eo concurrentes, quod in B. fallit illa regula medicorum, quæ habet carentem teſticulis non poſſe generare, ſicut, vt ait Cypria. n ſępe manus, & oculi obſtetricum, & pari ratione aliorum artis peritorum falluntur: & frequenter experimur multas eorum regulas in multis caſibus contra ſua prognoſtica fallere. & in prędictis fundamentis, o reſponſi p̄miſſi probatur, quod ad ſolum iudicandum hoc matri- I monium validum, non eſt opus defendere B. potuiſſe generare, ſed ſolum potuiſſe coire, hoc eſt membrum ſuum genitale immittere in vas genitale vxoris, quo ſe, & vxorem ſaltem ex parte exoneraret appetitu coeundi, ſine fornicandi modo ibi prædicto.

25 Reſpondendum igitur videtur ordinario conſuleti, partes ipſius eſſe accipere alios medicos phyſicos, vel alios artis peritos, quos prædicta L. ad id duxerit eligendos non obſtante publicatione aliorum teſtium: & ſi quid maioris lucis pro ea, vel pro B. allatum fuerit, illud diligenter perpendere, iuxta omnia ſupradicta: quod ſi nihil aliud probatum fuerit vltra id, quod in facto narratur, declarare prædictum matrimonium fuiſſe de ſe validum, & nullatenus eius diſſolutionem K eſſe faciendam. Salua, &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a num. 3. b capit. gener. de reg iur. lib. 6. & leg. in toto ff. de reg. iur. c leg. ſed & poſteriores. ff. de legibus, & gloſſ. l. ſciendum ff qui ſatiſd. cog. adiuncta alia in auth. offeratur. cod. de lit. conteſt. d 2. de ſent. excomm.
e de frig. d. & malef. f quodlib. 6. artic. 18. g de frigid. & malef. h de prob. i de conceſſ. præbend. & cap. inter dilectos. de donat. K num. 5. 8. 10. & 15. l de præſu. cap. 2. de reg. iur. in 6. l. merito. ff. pro ſocio. & alijs ſimilibus.
m numer. 3. n in capitul. nec aliquæ 27. quæſt. 1.
o numer. 13. & 16.

SVMMARIVM.

1 *Spadonem ad copulam omnino impotentem remanere in coniugio de facto contracto, vti frater, & ſoror, non vtendo delectatione carnali.*

2 *Impotentia coeundi eſt impedimentum etiam dirimens matrimonium.*

CONSILIVM III.

Quidam ſpado, cui Turcæ omnia uirilia abſciderunt, ita quod nec uirga, nec teſticuli remanſerunt, contraxit matrimonium cũ Chriſtiana id ſciente, & monita. Quæritur, an poſſint remanere in coniugio tanquam frater, & ſoror.

1 Reſpondetur id quod nos diximus in Man. conf. a uidelicet, quod poſſent quidem remanere, ut frater, & ſoror nullatenus utẽdo delectatione carnali, ſed non utendo illa per oſcula, tactus, uel amplexus, præſertim ſe polluendo.

2 Quia id nunquam licet facere extra coniugium legitimum, quale non eſt hoc ob impedimentum impotentiæ coeundi, quod ſecundum omnes eſt impedimentum non ſolum impediens, ſed etiam dirimẽs, quod ipſum etiam nunc abſq; ſcrupulo aſſirmamus.

ALLEGATIO.

a capitul. 22. numer. 60.

De matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium alicui ad tempus prohibere ex cauſa poteſt Papa, immo & ſua lege aliquod genus perſonarum inhabilitare, certas autem perſonas ſuo interdicto inhabilitare, indignum, & ſine exemplo eſſet. numero 2.*

2 *Parocho, & Epiſcopo interdicere, ne tali intra tale tempus volenti contrahere, præſentiam ſuam præſtent, nec alij præſtandi licentiam faciant, ſi ſubſit cauſa iudicio boni viri rationabilis, iuſtè poteſt Papa, & numero 3.*

3 *Faſcinationis factæ timor iuſta cauſa videtur, vt prohibeatur parocho, & Epiſcopo, ne tali volenti contrahere intra tale tempus præſentiam præſtent.*

CONSILIVM I.

Quidam iuuenis filius nobiliſſimæ familiæ, vt prætẽditur, faſcinatus, uult inuito eius patre cum muliere uiliſſima matrimonium contrahere, nõ ſine maximo eius familiæ dedecore. Quæritur modo, ſi ab eius patre iuſtè poteſt impetrari à ſummo Pontifice motus proprius, per quem filio prohibeatur, ne per annum abſque patris uoluntate contrahat, & ſi contraxerit, ſit irritum, & inane, ad hoc vt infra tale tempus uideatur, ſi orationibus mediantibus, ab huiuſmodi faſcinatione liberari poſſit, adeo quod in ſe reuerſus, quod ſibi, & ſuæ familiæ conuenit, faciat.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe circa hanc quæſtionem, quod Papa ſummus Chriſti Vicarius poteſt iuſta de cauſa matrimonium interdicere alicui uſque

A ad aliquod tempus, vt ſatis probat totus titulus [de matrimonio contracto cõtra interdictum Eccleſiæ.]

Secundo, huiuſmodi interdictum inducere quidem impedimentum impediens matrimonium contrahendum, ſed non dirimens poſt contractum, ut ibidem probatur.

Tertio, conſtare quod Papa poteſt facere legem, qua aliquod genus perſonarum fiat inhabile ad contrahendum, vt colligitur ex tit. de cõſang. & cognat. ſpirit. & nouiſſime ex a Concilio Tridentino.

2 Quarto, rem ſine exemplo eſſe, quod Papa per ſuum interdictum particulare duas perſonas alioqui habiles faciat inhabiles ad contrahendũ inter ſe matrimonium, ita vt contractum ſit nullum, & ita mea

B ſentẽtia indignam quæ petatur, & indigniorem quæ concedatur, b cui conſequens prædictum motum proprium non debere peti, neque concedi.

Quinto, quòd videtur iuſtè, & honeſtè interdicere poſſe Papam cuipiã parocho, & ordinario, ne intereſſent, præſentesve eſſent, neve facerent facultatem, ſiue licentiam alteri presbytero, vt poſſit illi intereſſe, cenſuras, & alias pœnas imponendo eis, ſi contra fecerint, modo iuſta cauſa id prohibendi ſubeſſet. Tum argumento cap. fin. c Tum quia habet poteſtatem ſummam prohibendi peccata, & occaſionem eorum, ut in hac ipſa materia ſatis exprimitur in prædicto tit. [de matrim. contract.] & cap. [prӕterea.] d accepta tamen prius informatione de iuſtitia talis

C cauſæ prohibitionis temporariæ.

3 Sexto, q prædicta faſcinationis ſuſpicio prouenięns ex tanta imparitate perſonarum, & ex tanto tantæ familiæ dedecore, & ex tanta pertinacia iuuenis diuitis, & nobilis in deligẽdis nuptijs adeo indecoris, & timor quod pęnitẽtia, q̃ illos de more conſequetur, poſſit eſſe occaſio, vt illa, vel ferro occidatur, vel veneno, videntur iuſtæ cauſæ, vt S.D.N. prohibere dignetur ſub cenſuris, & pœnis grauiſſimis parocho prædictæ mulieris, qui nunc eſt, & q mutato domicilio foret, & ordinario eius, ne intereſſent huiuſmodi nuptijs, nec alijs presbyteris facultatem in eis interueniendi facerẽt intra annum ad effectum piũ in quæſtione propoſitum, quia quę cauſa in hoc iuſta

D ſit, cum non definiatur à iure, arbitrio prudentis, & boni viri definiendum eſt. e Salua, &c.

[Aduertẽdum tamen temporibus noſtris Papam ex cauſa prædictæ conſimili inhabilitaſſe quandam Illuſtriſ. perſonam ad contrahendum cum quadam muliere, itemque, & quendam alium, q vt eluderet ſponſalia de futuro, pro quibus lis mouebatur, tentabat cum alia cõtrahere matrimonium de præſenti. Timebãtur enim in vtroq; caſu non leuia ſcandala.]

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de refor. matr. ſeſſ. 24. b arg. cap. legatur, 24. q. 2. & cap. ſi habet, 24. q. 3. c de cland. deſponſ. & clem. 1 de con ſang. d de ſponſ. & prædicto cap. fin. de clandeſt. deſponſat. e l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de cauſis, de offic. deleg.

E

SVMMARIVM.

Matrimonium ne quis cum hæretica contrahat, poteſt Papa præcipere, niſi aliquæ particulares circunſtantiæ contractum adeo iuſtum facerent, quod redderet tale præceptum iniquum. 1

Papa licet poſſit inhabilitare ad contrahendum matrimonium certas perſonas, inter quas iure naturali, diuino, & humano tenet aliàs matrimonium contractum, an tamen conueniat, non facile eſt iudicare. 2

Doctrinæ generales circa moralia, non ſunt adeo veræ communiter, ac circa naturalia. 2

3 *Prohi-*

3 *Prohibitiones matrimoniorum non ſunt facile facienda propter facilem tranſgreſſionem.* F

4 *Leges etiam generales, quæ præiudicant alicui particulari, ſolent dici iniuſtæ, & non ligare.*

CONSILIVM II.

Vtrum poſſit præcipere propter bonum publicum, ne quis ducat vxorem hæreticam, irritando matrimonium, ſi forte poſt præceptum contraheretur?

1 Reſpondeo primo, quod poteſt præcipere ne contrahat, iuxta intellectum verum c. [caue,] & cap. [non oportet,] a niſi aliquæ circunſtantiæ conditionum, perſonarum, locorum, vel temporum contractum adeo facerent iuſtum, quod redderent præceptum iniquum. b G

2 Secundo, quod mea ſententia non debeo reſpondere huic quæſtioni, quatenus per eam quæritur generaliter, an ſummus Pontifex poſſit addere huiuſmodi præcepto clauſulam, quæ reddat aliquam certam perſonam inhabilem ad contrahendum cum aliqua alia certa perſona, inter quas iure naturali, diuino, & humano recepto, & ſeruato tenet matrimonium contractum.

3 Tum quia eſt quæſtio vaga, & generalis, quali raro reſpondent Iuriſconſulti reſpondentes potius ad praxim, quam ad diſputationem, eo quod doctrinæ generales circa moralia non ſunt adeo veræ commu- H niter, ac circa naturalia, vt ait S. Tho. c Tum quia non memini legiſſe apud aliquos, qui teſtarentur aliquem Summum Pontificem id vnquam tentaſſe, & ideo licet in ea eſſem opinione, quod de abſoluta poteſtate poſſet hoc facere, non tamen facile mihi perſuaderem, quod conueniret, vt præciperet fieri hoc ætate noſtra, in qua multi (proh dolor) multa etiam uetera præcepta eius ægre ſuſcipiunt.

4 Et non ſolum præcepta particularia, ſed etiam generales leges, quæ præiudicant alicui particulari, ſolent dici iniuſtæ, & non ligare, ut colligitur ex ca. cum omnes, & notata ibi per Fely. d

ALLEGATIONES.

a 28 quæſtion. 1. b arg. capitul. non ſemper, & capitul. I
qui reſiſtit. & capitul Iulianus, 11. quæſtion. 3. c in princ. 2. 2. d numer. 1. & ſeq. conſt.

Qui filij ſint legitimi,

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio Imperatoris non ſe extendit ad ſpiritualia.*

2 *Diſpenſatio ad quæcunque beneficia data illegitimo, dum eſſet ſæcularis, reſtringitur ad ſæcularia, nec ſe extendit ad regularia, etiam ſi diſpenſatus poſtea fiat regularis.*

3 *Profeſſio in religione approbata tollit irregularitatem procedentem ex defectu natalium quo ad ſuſceptionem* K *ordinum, ſed non vt poſſit habere dignitates, ſeu prælationes.*

4 *Diſpenſare cenſetur Papa eo ipſo, quod inhabili ſcienter confert beneficium, alij autem inferiores, licet habeant poteſtatem diſpenſandi, tamen ob hoc non cenſentur diſpenſare, niſi expreſſe diſpenſent.*

5 *Lex mandatumue Papæ, & diſpoſitio non trahitur ad præterita perfecte acta, etiam ſi plenum adhuc non ſint ſortita effectum, ſed effectus dependeat à futuro euentu, niſi ex verbis diſpoſitionis, vel præcepti aliud inſinuetur.*

CONSILIVM I.

Regularis quidam, cum laicus eſſet ab Imperatore fuit legitimatus, & ab Apoſtolico nuncio ad ordines ſacros, & quæque beneficia eccleſiaſtica fuit diſpenſatus, poſtea religionem approbatã ingreſſus, & profeſſus eſt, & beneficia, & dignitates ordinis eſt adeptus. Quæruntur tria. primo, an tuta conſcientia illa retinere ualeat uirtute talis diſpenſationis.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo primo, legitimationem Imperatoris, nihil profuiſſe prędicto cõſulenti religioſo quo ad habendũ dignitates eccleſiaſticas regulares, imò neq; ſæculares, q͂a nec Imperator, nec Rex poſſunt legitimare, nec habilitare quẽquam ad ſpũalia b̃ficia, & dignitates, &c. ut habetur in c. [leges.] a ubi expreſſè glo. recepta ab Archidiacono, & utroque Cardinali: ibi & ab oĩbus. b

2 Secundo, quod diſpenſatio facta à Nuncio non monſtratur, & ideo non poteſt ſatis certo reſponderi, an illa diſpenſatio extenderetur ad prædictas dignitates, & adminiſtrationes regulares, necne, c ſed ueriſimilius uidetur, quod non prodeſt ei quoad beneficia, dignitates, & adminiſtrationes regulares, arg. capitul. [cum de beneficio.] d ex quo Dominicus, & Francus in ult. notab. colligunt, quod uerbum qualificatiuum additum in literis b̃ficialibus. quod poteſt denotare qualitates diuerſas, intelligitur de qualitate congruente perſonæ impetranti, & quia conſulens adhuc erat laicus ſæcularis, quando obtinuit diſpenſationem à Nuncio ad beneficia, uidetur illa intelligenda de beneficijs ſæcularibus, & non de regularibus.

3 Tertio, quod ex his ſequitur, eum indigere alia diſpẽſatione maiori, qua poſſit habere beneficia regularia, vel dignitates, & adminiſtrationes regulares. Nec obſtat, quod defectus natalium, & irregularitas ex eo procedens tollatur per profeſſionem legitimam in religione factam, per cap. 1. e quia id intelligitur, vt in eodẽ cap. exprimitur, quoad ordines ſacros, non tamen quoad dignitates, & prælationes.

SECVNDA Quæſtio, quæritur, cum religioſi facultatem, ſeu priuilegium habeant, ut poſſint cum illegitimis ad beneficia, & officia ordinis obtinenda diſpenſare, an ſaltem eligendo, conferendo, ſeu prouidendo cenſeantur diſpenſare.

4 Reſpondeo, quod prælati prædicti conſulentis non potuerunt eum admittere ad prælationes, & dignitates ſui ordinis, niſi præuia diſpenſatione, etiam ſi prædicti prę̃lati habuiſſent poteſtatẽ diſpenſandi, & ſciuiſſent eius defectũ, q͂a licet Max. Pont. conferẽdo aliquã dignitatẽ ei, quẽ nouit eſſe inhabilẽ ad eã uideatur diſpenſare tacitè conferendo eam ei, inferior tamen habentis poteſtatem diſpenſandi, non videtur ob hoc diſpenſare, niſi expreſſe diſpẽſet, iuxta duo dicta ſingularia Innocẽ. quorum alterum poſuit in cap. [ueniens.] f & alterum in cap. [diuerſis fallacijs.] g quæ in ſpecie contraria ſecundum hanc diſtinctionem conciliantur à Panormitan. in prædictis locis, quem etiam poſt alios nos ſequimur in Manua. Confeſſ. h

TERTIA

ALLEGATIONES.

a 10. diſt. b in cap. per venerabilem, qui fil ii ſint legitimi. c arg. l. inciuile ff. de legib. d ſub finem de præbend. lib 6. e de filiis presbyter. f de fil. presbyter. g de cler. coniug. h cap. 25. num. 74.

TERTIA Quæſtio, ſi Papa motu proprio, & viuæ vocis oraculo mandet Generali ordinis, ne admittat illegitimos ad dignitates, an per huiuſmodi decretum diſpenſatio antea obtenta ſit reuocata.

5 Reſpondeo primo, facile videri poſſe cuipiam, quod nec huiuſmodi uiuæ uocis oraculum factum Reuerendo Generali, nec breue idem continens directum toti ordini, præiudicat prædicto conſulenti. Tum quia lex non trahitur ad præterita. a Tum quia capitul. [ſtatuimus.] b quod diſponit, quod canonicus maior in ordine præferatur minori, non præiudicat antea receptis, qui iam quæſierunt præcedentiam. c Tum quia forma data teſtamentis faciendis non comprehendit teſtamenta iam facta, etiam ſi teſtatores eorum uiuant, & nondum ſint ſortita effectum, d & eadem ratione habilitatio illegitimi ad dignitatem iam facta, licet nondum ſit ſortita effectum, non uidetur tolli propter ſtatutum, & minus propter mandatum de non admittendis illegitimis ad dignitates. Tum quod uidetur caſus in ſpecie in cap. [ex tua.] e quatenus probat, quod literæ Apoſtolicæ præcipientes, ut filijs presbyterorum tollantur Eccleſiæ, quas patres eorum immediatè tenuerunt, non præiudicant filijs presbyterorum, qui diſpenſatione Apoſtolica facti habiles tenent eas. Tum ob alia multa, per quæ concluditur, quod præterita perfectè acta non tolluntur per diſpoſitionem ſequentem, etiam ſi effectus eorum pendeat à futuro euentu, ut Panormitan. Imolenſis, Fely. & omnes concludunt, f & colligitur ex Bart. & alijs. g

Secundo reſpõdeo, quod quia tenor prædicti oraculi uiuæ uocis facti, uel breuis idem continẽtis, poteſt eſſe uarius, & talis quod præiudicaret prædicto cõſulenti, & talis quod nõ præiudicaret illi, non poſſum ipſe reſpõdere quidquam certum, niſi monſtretur illud, uel eius copia, quod non ſit in qõne propoſita.

ALLEGATIONES.

a cap. fi. de conſ. & lege leges. C. de legib. b de maior. c iuxta capitul. 1. eod. tit. d leg. iubemus. C. de teſta. cum ei annot. e de fil. presbyt. f in d. cap. fin. g in l. omnes populi, quæſt. 5. de iuſt. & iur.

SVMMARIVM.

1 *Filij ex matrimonio nullo, rite tamen in facie Eccleſiæ contracto, & durante amborum, vel alterius coniugis ignorantia nati, ſunt legitimi.*

2 *Papa, immo nec Deus, poteſt facere, vt factum, non ſit factum, & num. 10. licet poſſit fictionem, & præſumptionem in contrarium inducere.*

3 *Papa ſacramentum ſine his quæ ſunt de eius eſſentia facere nequit.*

3 *Conſenſus uerus, & liber viri, ac mulieris eſt de eſſentia matrimonij.*

4 *Papa nequit quæ ſunt de ſacramenti eſſentia ſupplere.*

4 *Matrimonium inter inhabiles contractum, non ratificatur per ſolam Papæ diſpenſationem, ſine nouo contrahentium conſenſu.*

5 *Reſuſcitatus ad ſuam vxorem ſine nouo matrimoniali conſenſu redire nequit.*

5 *Papa ſtupor mundi, nec Deus eſt, nec homo.*

6 *Papa quidquid fieri poteſt lege humana, poteſt per ſe ipſum.*

6 *Papa, & Imperator ſunt canones, & leges animatæ.*

7 *Papa plus quam conſuetudo, & priuilegium poteſt.*

7 *Conſuetudine induci poteſt, vt nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tempore continuato, ſint legitimi.*

A *Papa ex cauſa legem naturalem, & diuinam limitare, &* 8
deſuper in aliquo occurrenti caſu diſpenſare valet.

Papa leges ſuas, & prædeceſſorum reuocare poteſt, cum 9
omnibus effectibus ab eis productis, modo non proceſſerint virtute iuris naturalis, vel diuini, nu. 11. nec reſeruati Deo, aut Regi ſæculari. num. 12. 14.

Legitimat nequaquam Papa natos extra terras Apoſto- 12
licas, niſi ſimul diſpenſando in radice matrimonij.

Leges ſuper matrimonio latas, quatenus humanæ ſunt, po 13
teſt Papa ita cum ſuis effectibus reuocare, vt fingatur eas non latas, & effectus ab ipſis producti, quatenus eius ſubijciuntur poteſtati, non eſſent producti. nu. 14.

Papa ſine magna, & iuſta cauſa legem ſuam de non con- 15
trahendo in quarto gradu cum effectibus ſubſequutis
B *reuocando peccat, ſed valet actus.*

Papa plenitudine poteſtatis ſine magna cauſa uti non 15
debet.

Papa non poteſt licite ſine magna cauſa ob ſcandalum, 15
quod aliàs ſequeretur ſuas leges etiam habentes clauſulam (ſcandalo non obſtante) reuocare, nec in damnum rerum temporalium ſuorum ſubditorũ. & nu. 16.

Papa non poteſt ſuas leges cum ſcandalo populi reuocare. 15

CONSILIVM II.

AN Papa poſſit facere, vt poſt mortem alterius coniugis putatiuæ, quæ vere non erat coniux, ob impedimentum conſan-
C guinitatis, vel affinitatis, filij inceſtuoſi fiant legitimi, approbando matrimonium inter ipſos, perinde ac fieret, ſi ambo viuerent, & approbaretur à ſua Sanctitate.

Quæſtio hæc eſt maxima, & maxime digniſſima cothurno, quam quoad vtrumque forum paulo latius, ſed quam breuiſſime fieri poteſt, tractabo.

1 Reſpondeo igitur primo, quod filij, qui nati fuerunt antequam vterque coniugum ſciret impedimẽtum, ſint legitimi abſque vlla Papæ diſpenſatione, quia ignorantia impedimenti parentum, vel alterius eorum, efficit legitimos filios, ſi matrimonium contraxerunt factis legitimè denunciationibus debitis, & nullo denunciatore apparente, vt clarè ꝓbatur in
D cap. 2. & in cap. [referente.] & cap. [ex tenore.] adiũctis ſuis gloſſis communiter receptis, a & cum in caſu propoſito matrimonium fuiſſet contractum ſeruata forma Concil. Tridentin. & quod præmiſſis denunciationibus nemo denunciauit impedimentum, ſi vterque parentum, vel alter eorum verè ignorabat impedimentum, certum eſt filios eorum ante ſcientiam impedimenti natos eſſe legitimos.

2 Pro parte negante. ſ. quod filij, qui concepti, & nati fuerunt poſtquam vterque parentum ſciuit impedimentum, non poſſunt legitimari per S.D.N. ita ut ſit legitimi à tempore, quo fuerunt concepti, & nati, per approbationem matrimonij factam à ſua Sctĩtate poſt mortem alterius parentum, facit primò qđ
E non poteſt eius Sanctitas facere, ut quod factum eſt, non ſit factum, iuxta l. [in bello.] b & cap. [ſi Paulus] c ubi D. Hier. ait etiam Deum ipſum non poſſe id facere, quia implicat contradictionem, vt declarat D. Tho. d qui e reddit rationem ſui dicti clariorem, quod licet Papa, & Imperator inducere poſſint fictionem, aut præſumptionem alicuius actus, q uerè non fuit factus, ut fingatur, uel præſumatur eſſe factus,

ALLEGATIONES.

a Qui filii ſint legitimi. b § facta, ff. de cap & poſtli. reu. c 32. quæſt. 5. d 1. p. qu. 25. art. 3. & 4. e in 3. art.

factus,iux.cap.[is qui.] a &tradit Bart. b & po-
nendo exemplum de l.[poſtliminium.] c fingente
redeuntem ab hoſtibus non fuiſſe captum,& de lege
Cornelia fingente captum ab hoſtibus mori cum ca-
pitur ab eis,non tamen poteſt efficere, quod vere nõ
fuerint capti, quia non poſſunt facere, qđ duo uere
contradictoria ſint vera,vt tradit S.Thom.vbi ſupra.
3 Secundo, quod non poteſt facere Papa, vt aliqđ
ſit verum ſacramentum à D.N. Ieſu Chriſto inſtitu
tum,niſi concurrant ea quę ſunt de ſubſtantia,& eſ-
ſentia ſacramenti, per ea, quæ omnis turba doctorũ
Theologorum tradit, d & probatur in capit. [ue-
niens,] e tradit S.Tho. receptus. f & ita per nul-
lam poteſtatem humanam poteſt effici uerum ſacra-
mentum Euchariſtiæ ſine vero pane,& vero vino,ne
que ſacramentum baptiſmi ſine vera aqua, nec con-
ſequenter verum matrimonium ſine vero conſenſu
uiri,& mulieris, quia ſicut panis verus, & vinum ue-
rum ſunt de eſſentia ſacramenti Euchariſtię,& aqua
uera de eſſentia baptiſmi, ita conſenſus uerus uiri,
& mulieris eſt de eſſentia matrimonij, g & non
qualis qualis conſenſus,ſed liber. h Sicut ergo Pa-
pa, qui poteſt efficere quod aliquid præſumatur eſſe
ſacramentum Euchariſtię,uel baptiſmi,uel ordinis,
tamen non poteſt efficere,ut aliquid ſit uerè unum
horum ſacramentorum ſine his quæ Chriſtus Deus
uoluit eſſe de eſſentia eorum,ita licet poſſit induce-
re præſumptionem, qua putetur aliquid eſſe ſacra-
mentum matrimonij, i non tamen poteſt efficere,
ut id quod coram Deo non eſt ſacramentum matri-
monij,fit tale uerum coram hominibus.
4 Tertio, quod Papa non poteſt ſupplere conſen-
ſum requiſitum, ut poſt Ioan.And.tradit Panor. K
quos etiam nos poſt alios ſequuti fuimus in Manu.
confeſſ. l inſinuando rationem eam eſſe, quæ iure
naturali, & diuino ad ſubſtantiam matrimonij re-
quiritur.Sed & Franciſcus Aretinus tenet, m quod
matrimonium contractum inter inhabiles non rati-
ficatur per ſolam diſpenſationem Papæ, ſed oportet
ut nouo conſenſu poſt diſpenſationem nouè contra-
hatur,quod in caſu noſtro fieri non poteſt.
5 Quarto,quod mors omnia ſoluit, n & conſe-
quenter matrimonium, adeo quod Lazarus reſuſci-
tatus non potuiſſet de iure accedere ad ſuam uxo-
rem, ſi quam habuiſſet, & reliquiſſet uiuam, non
contrahendo nouè matrimonium iux.gl.ſolemnẽ. o
Pro parte affirmante. ſ. quod poteſt facere Papa
per ſuam diſpenſationem, & diſpoſitionem, ut per
matrimonium prædictum fiant filij legitimi, facit
primo illud poetæ Anglici relatum à gloſ. p Papa
ſtupor mundi.]& infra,[nec Deus eſt,nec homo,ſed
neuter inter utrumque]pro quo eſt cap.[cuncta per
mundum, q & cap.[propoſuit. r
6 Secundo,quod quidquid poteſt fieri iuſte per ca
nonem humanum, poteſt fieri per Papam, cùm ipſe
ſit pater,& auctor canonum, ſ imò etiam canones
uiui iuxta cap.[ipſi ſunt canones.] t per quod ad-
dit ibi gloſſa ſummos Pont.eſſe canones animatos,
ſicut & Imperator eſt,lex animata. u At poſſet ge-
nerali canone ſtatui,ut filii eorum,qui bona fide cer
to numero annorum permanſerint in matrimonio
aliàs legitimè contracto per ignorantiam probabi-
lem,ſint legitimi,ſicut ſtatutum eſt, ut ſint legitimi
filii,quorum pater, uel mater bona fide putauit ma-
trimonium,ex quo geniti ſunt,eſſe uerum,iuxta ſu-
pradicta: x quia talis canon non eſſet contra ius na
turale, neque diuinum, ergo etiam Papa poteſt per
ſuam diſpenſationem id facere,cùm qui poteſt face-

F re quod eſt plus,poſſit facere quod eſt minus,de reg.
[cui licet quod eſt plus,& quod minus eſt licebit. y
7 Tertio,quod Papa plus poteſt facere quàm con
ſuetudo,etiam immemorabilis,& priuilegium,vt pa
lam eſt.At cõſuetudine immemorabili,& priuilegio
induci põt,qđ in aliqua prouincia,vel in aliquo gñe
horum ſint legitimi filij nati ex matrimonio putati-
uo bona fide aliquo certo tempore continuato, quia
hoc non eſt contra legem naturalem, neque diui-
nam,ergo etiam id poteſt efficere Papa.
8 Quarto,qđ Papa põt limitare iuſta de cã legem
naturalem,& diuinam, & diſpenſare circa illas iuſta
de cã in aliquo caſu occurrenti, vt tradũt Innocent.
& oẽs z per l. [Lucius.] a & Papa diſpenſat iuſta
de cã ſuper omni uoto,licet illud iure naturali obli-
G get,immo ẽt in ſolemni caſtitatis, faciẽdo monachũ
verum,qui vouit tria ſubſtãtialia religionis vota,ha-
bilem ad coniugium ſcđm Innoc.à Canoniſtis rece-
ptũ. b & ẽt Caiet.cõtra S.Th. c tanta eſt eius ptã
tis plenitudo,vt mõſtrãt illa plurima,q̃ citat Fely. d
9 Quinto,quod gloſſa putata ſingularis, e rece-
pta communiter hẽt tantam eſſe plenitudinem ptã-
tis Papæ,qđ poteſt reuocare oẽs leges à ſe,vel præde
ceſſoribus ſuis latas,cum omnibus effectibus ab eis
productis,ita vt cenſeantur reuocatę à tempore,quo
factæ fuerunt,cum omnib.effectib.ex eis conſequu-
tis.At lex,q̃ inducit impedimẽtum in 4.conſ.gradu,
eſt lex lata per Papas,quia nec iure naturali,neq; di-
uino vllo ſunt ꝓhibita matrimonia in illo gradu: er-
H go poteſt reuocare illam cũ ſuis effectib. ita ut cen-
ſeatur reuocata nõ tm̃ ex nunc,ſed & ex tunc,ſ.à tpe
quo fuit lata, quæ gloſſa ꝓcedit ẽt in Papa reuocãte
legem ſui p̃deceſſoris, loqtur enim de reuocatione,
qua Clemens V. reuocauit legem factam à Bonifac.
VIII.p̃deceſſore ſuo habendo illam pro infecta,per
quã eãd.gl.Pet.ab Anch. tenet hãc partẽ, f quin &
Panor.magnificando illam gl. aſſeruit ferè idem. g
10 Præmiſſis pro utraq; parte ſupradictis, ad con-
cordiã reducendo dico primo,argumenta pro priore
parte negante formata cõcludere illã quoad ea, quæ
iure naturali, & diuino ſunt inſtituta pro ſancto ſa-
cramento matrimonij,& cõſequenter quod Papa nõ
põt efficere quod matrimonium non fuerit uerè ſolu
I tũ per mortem uxoris, iuxta illud Pauli, h ſecundũ
ſolã naturalẽ,& diuinam legem loquentis,[Coniux
mortuo coniuge ſoluta eſt à lege illius]neque facere
põt,ut matrimonium,de quo agitur, non fuerit iniu
ſtum,qa contradictoria eius eſt uera,ſ.quod fuit iniu
ſtum,& non poteſt Papa facere, ut duo contradicto-
ria ſint uera,ut prędictum eſt,nec conſequenter po-
teſt efficere, ut prædictum matrimoniũ uerè reuiui-
ſcat inter p̃fatos coniuges inhabiles ad illud,ceſſan-
te

ALLEGATIONES.

a & cap.tua,de ſponſal. b in l.ſi is qui pro emptore, à nu-
mer.2.ff.de uſucap. c ff.de capt. d in 1.diſt.lib.4.ſentent.
e de presb. non bapt. f 3.par.q.64. artic.1. & 2. g cap.
ſufficiat, 27.q.2. h capit.cum locum, de ſponſ. i d.cap.is
K qui,& cap.tua,de ſponſ. k in cap.per uenerabilem,num.22.
qui filij ſint legitimi. l cap.22. num.86. m in conſil. 142.
num.4. n Authent.de nuptijs,§ deinceps,col.4. o in cap.
licitè.32.quæſtio.7. p in procem.clement. q 9.quæſtio.3.
r de conceſſio.præben. ſ cap.1.de conſtit. cap.ſi Romano-
rum,19.diſt. t 9.q.3. u §.fin in auth. de conſulib. col.4.
x cap.2.cap.referente,& cap.ex tenore, cum ſuis gloſſis,qui
filij ſint legitimi. y de regulis iur. lib. 6. z in cap. quæ in
eccleſiarum,de conſtit. a Dig.de euictio. b in cap.cum ad
§ fin de ſtat.monach. c 2.2.q.88. art.11. d in cap.1.à nu-
mer.6.de conſtit. e in clem.1. uerb.pro infectis, de immun.
eccleſ. f in conſil.409. g in cap.per uenerabilem, à nu.22.
qui filij ſint legitimi. h 1.ad Corinth.7.

te inhabilitate per diſpenſationē, vel alio modo, ſine A
nouo conſenſu, quia iure naturali, & diuino conſenſus eſt de ſubſtantia, & eſſentia matrimonij, vt dictū eſt. Nec poteſt facere quod fiat ſacramētum ſine materia, & forma quas inſtituit Chriſtus ad eius eſſentiam neceſſarias, quia, vt prædictum eſt, non poteſt legem naturalem, & diuinā tollere. Nec poteſt etiā facere, quod filij nati poſt ſcientiam vtriuſque parentis impedimenti, non fuerint illegitimi, quia implicat contradictionem, quod aliquis fuerit, & non fuerit illegitimus.

11 Secundo, quod Papa non poteſt efficere, vt leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis factæ habeantur ꝓ infectis quo ad illos effectus, quos iam operatæ ſunt virtute iuris naturalis, vel diuini, non enim poteſt efficere, quin coniuges, qui inualidè contra leges Papales matrimonium ſcientes impedimentum contraxerunt, vel eo vſi ſunt, peccauerint mortiferè, neque quod non damnentur ob illa peccata à Deo ſi eos non pœnituerit eorum iuſtè, neque quod non peccauerint mortiferè accipientes ſacramentum pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ in illo malo ſtatu, quia deletio, & extinctio peccati mortiferi iam admiſſi non pertinet ad nutum Papæ, ſine iuſta contritione, & neceſſaria confeſſione, iux. cap. [legatur,] a & capit. [venia non datur niſi correcto.] b neque gratia ſacramentalis recuperari poteſt per ſolam legis reuocationem, quia ſolus Deus illam reſtituit. c B

12 Tertio, quod nec ſua Sanctitas reuocare poſſe videtur prædictas ſuas leges ad effectum tollendi effectus, qui licet non ſint reſeruati ſoli Deo, ſunt tamen reſeruati Regi ſæculari, qualis eſt legitimatio filiorum natorum extra terras Apoſtolicas, quam licet Papa facere poſſit diſpenſando in radice matrimonij, non tamen poteſt ſimpliciter diſpenſando circa ipſam ſolam legitimationem, ut ſatis ſenſit Panorm. d & videtur praxis ſeruare illud, vt colligitur ex e Rota. f C

13 Quarto, quod Papa pōt reuocare omnes leges à ſe, vel prædeceſſorib. ſuis ſuper matrimonio latas, quatenus ſunt humanæ, & ita reuocare, quod fingantur non eſſe factæ, & perinde iudicentur ea ſuper quibus factæ ſunt, ac ſi nunquam fuiſſent factæ, per multa quæ adduci poſſunt ex dictis Bart. & aliorum nouorum repetentium, g quæ fundantur ſuper prædicta gloſſa. h D

Quinto, quod non ſolum poteſt ſua Sanctitas leges præfatas reuocare, & fingere, vt pro infectis habeantur, & cenſeantur non eſſe factæ quoad ipſasmet, ſed etiam quoad effectus ab eis, vel propter eas productos, ita ꝙ non habeantur pro productis, & perinde iudicādum ſit de omnib. reb. ſuper quib. factæ ſunt, ac ſi non fuiſſent factæ, etiamſi effectus eſſent excommunicationes, ſuſpenſiones, interdicta, & irregularitates, vel aliæ inhabilitates, modo ſint tales, quæ ſubijciantur poteſtati eius mirabili, ut glo. prædicta à pleriſque fere omnib. recepta tenet, & multis rōnib. confirmari pōt. Dixi, [modo ſubijciantur ptāti eius,] nam illos, qui ſoli diuinæ ptāti, vel alterius ſuperioris ſæcularis reſeruantur, non poteſt reuocare, neque ꝓ nō conſequutis habere, vt dictum eſt, i qualis eſt condemnatio ad infernum, vel abſolutio ab illo, & à pctis, vel impreſſio characteris baptiſmi, confirmationis, & ordinis, q̄ p ea, uel pp ea cōſequutæ ſunt iux. c. [hi qui.] & c. [quod quidam.] K & c. [degradatio.] l cum eis, & alibi ſæpe adnotatis, & recuperatio grāe ſacramētalis, q̄ p cōtrauētionē eorū pdita fuit, et à ſolo Deo recupari pōt, vt dictū eſt. E

14 Sexto, quod certum eſt, legem, qua non licet contrahere in 4. conſanguinitatis gradu, in quo attinentes prædicti contraxerunt, non eſſe legem naturalem, neque diuinam, ſed ſolum humanam poſitiuam inductam per Papas, vel Concilia quorum caput eſt Papa, & conſequenter poſſe illam reuocare S.D.N. in Concilio, vel extra Concilium, licet non fuerit facta ab ipſo, ſed à prædeceſſoribus ſuis, per d. c. [cuncta per mundum. m & ca. [propoſuit.] n & qđ pōt reuocare, ita vt fingatur non eſſe facta, nec poduxiſſe ullum effectum, cuius ſublatio ſubijcitur eius poteſtati, & conſequenter prædicti filii illegitimè nati fingantur eſſe nati legitimè, vt nati fuiſſent, ſi tale impedimentum gradus quarti conſanguinitatis, vel affinitatis per d. legem non fuiſſet inductū, imò ita, vt iudicarentur legitimi eo modo, quo ſolo iure naturæ, & diuino inſpecto nati eſſent, ut naſcebantur omnes olim ante legem humanarum prohibitionem, iuxta auth. o

15 Addo etiam primo, quod licet S.D.N. de plenitudine ſuæ poteſtatis poſſit in caſu propoſito prædictam legem de non contrahendo in 4. gradu reuocare, non ſolùm vt cenſeatur reuocata ex nunc, ſed ēt à tempore, quo fuit facta, & ita reuocare, ut fingatur, uel habeatur pro infecta cum ſuis omnibus effectib. ſubiectis ſuæ poteſtati, & voluntati, non poteſt tamē hoc facere abſque peccato ſine aliqua magna, & iuſta cauſa, quia ſua Sanctitas non debet uti plenitudine poteſtatis ſine illa, licet poſſit ita vti, vt valeat actus, ſecundum Innoc. receptum ibi à Panormit. & alijs. p Tum quia alioqui, ſi vellet, pro libito ſine cauſa iuſta poſſet tollere omnes canones inducentes iure humano impedimentum matrimoniis, & habere illos pro infectis peccato, et quod omnes malè cōiugati propter impedimenta ſolo iure humano inducta poſſent bene coniugari. Tum quia pro libito poſſet efficere, ut omnes monachi, & monachæ deſinerent eſſe uere religioſi, id eſt, non ſolemniter profeſſi, tenendo communem ſententiam, quæ habet ſolemnitatem voti eſſe iuris humani, licet votum ipſum, modo ſit validum, iure diuino, & naturali debeat ſeruari, nec poſſit reuocari, ita, vt habeatur pro infecto.

16 Secundo, quod non poſſet S.S. ſaltem ſine maxima cauſa facere tales reuocationes cum ſcandalo populi, q nec prodeſſet quidquam clauſula, [non obſtante ſcandalo,] quia id excedere ſuam poteſtatem dicit Bal. r quem ſequitur Dec. ſ

Tertio, quod abſtinentia ab huiuſmodi reuocatione, ſaltem ſine maxima cauſa facienda, perſuadet, quod prædictæ perſonæ videntur eſſe de temporali iuriſdictione dominij Venetiarum, & quod huiuſmodi reuocationi vix ſine graui ſcandalo parebit illa Sereniſſima, quæ par eſt Regiæ, Dominatio, & qđ prædicta reuocatio eſt præiudicialis tertio. ſ. filijs ante ſcientiam impedimenti natis, vel agnatis, quibus quamuis ſuæ iuriſdictioni temporali ſubiecti eſſent, non poſſet iuſtè ſine iuſta cauſa præiudicari, quia ſunt laici, vel ſaltem agit de bonis tēporarijs laicis.

Quarto,

ALLEGATIONES.

a 24. q. 2. b de reg. iur. l. 6. c c. omnis, de conſec. diſt. 4. d in d. c. per uenerabilem, n. 26. qui filii ſint leg. e deciſ. 1. f in nouis eod. tit. g in d. l. ſi is qui pro emptore, ff. de uſucap. h cle. 1. de immu. eccleſ. i in 2. & 3. dicto. k 1. qu. 1. l de pœn. l. 6. m 9. q. 3. n de conceſſ. præb. o quib. mod. naturales effic. ſui. §. 1. p in cap. innotuit, de elect. q arg. cap. nihil de præſ. & cap. 2. de ope. no. nunc. r in l. reſcr. C. de precib. imp. of. ſ in cap. ſi quando, nu. 4. de reſcr.

Quarto, quod ſi ſua Sanctitas hanc reuocationem faceret, ita ut prædictus canon inducens prædictum impedimentum habeatur pro infecto cum omnibus effectibus ſuæ poteſtati, & uoluntati ſubiectis, accedet ad eam innumerabilis multitudo, non ſolũ Gallorum, Hiſpanorum, & Germanorum, ſed etiam Italorum, ut legitimet filios illegitimos ob impedimenta per huiuſmodi reuocationes canonum, quibus illa ſunt inuenta, & conſequenter magna multitudo monachorum, & monacharum, ut idem faciat circa eorum, & earum profeſſionem.

Quare concludo, poſſe quidem ſuam Sanctitatem hoc facere, ita ut ualeat factum, ſed non abſque graui peccato, & ſcandalo populorum, ſi ſine maxima, & iuſta cauſa id fecerit. Salua eius, quæ maxima, caniſſima, omnique iure fundata eſt cenſura, immo, & cuiuſuis rectius ſentientis ſententia.

[Notandum Greg. XIII. menſe Nouemb. 1584. negaſſe petitam hanc diſpenſationem, ac addidiſſe non poſſe. Aduertendum etiam quod ponitur ſupra numer. 8. eſſe intelligendum ſecundum notata conſ. 3. de his, quæ vi met.

SVMMARIVM.

1 *Filios natos ex iniuſto matrimonio non legitimat credulitas parentum credentium ſuper matrimonio per ſolam Bullam commiſſionis de diſpenſando Epiſcopo præſentatam eſſe diſpenſatum. Secus eſſet, ſi Epiſcopus, licet nulliter ob non ſeruatam formam commiſſionis, diſpenſaſſet, quia hæc credulitas eſſet iuſta, præcedens autem non.*

CONSILIVM III.

EPiſcopus accepta cõmiſſione à Papa ad diſpenſandum cũ impeditis tertio gradu conſanguinitatis, qui iam contraxerant, nullã informationẽ accepit, & ipſi coniugati credentes ſe eſſe iam diſpẽſatos manſerunt in eodẽ coniugiõ, & ſuſceperunt prolem. Quæritur, an filij eorum ſint legitimi cenſendi.

1 Reſpõdeo primo, quod ſi epiſcopus cõmiſſarius non accepit informationem, nec fecit diſpenſationẽ, non erunt cenſendi legitimi: quia non habebant bonam fidem & ſciebant, vel ſcire debebant inter ipſos eſſe impedimentum. Si autem epiſcopus, accepta cõmiſſione facta, vel non facta informatione diſpenſauit, licet non ſatis ordine iuris ſeruato, credo quod erunt legitimi, ſi bona fide credebant diſpenſationẽ fuiſſe legitimè factam: quia habuerunt iuſtam cauſam credendi eam bene factam, quod ſufficit ad legitimandam prolem, argum. cap. [ex tenore] & gloſſę communiter receptæ, a & per alia, quæ non vacat nunc ſcribere.

ALLEGATIO.

a Qui filij ſint legitimi.

De Diuortijs.

SVMMARIVM.

Adulteria coniugum, ſiue ſint publica, ſiue occulta, ipſo iure ſuum operantur effectum, tam quo ad amiſſionem exigendi debitum, quam recuperandi amiſſum, mutuaque compenſatione tolluntur, etiam ſi diuerſis contingant temporibus, alterumque ſit publicum, alterum verò occultum. Vnde vir adulter, etiam occultus, niſi vxorem adulteram publicam etiam poſt ſententiam diuortij iuſtè latam dimiſſam, velit recipere, vel repetere, non eſt abſoluendus. nu. 2. & 3. & hoc etiam quod mulier taceat. num. 4.

Pollutio extraordinaria non videtur æquiparanda adulterio, nec quoad effectum perdendi ius exigendi debitum, nec iam amiſſum recuperandi. 5

Sodomiticum crimen an ſit æquiparãdum adulterio quoad effectum perdendi ius exigendi debitum, vel non, remiſſiuè. 6

CONSILIVM I.

VIR propter notorium adulterium uxoris, apud iudicem diuortium iuſtè obtinuit, poſtea ſecretè peccauit, & nunc continet.

Quæritur primo, an ſit cogendus repetere uxorem tacẽtem quidem, ſed perſeuerantem in peccato, & quæ, repetita ceſſaret peccare?

Secundo, quid ſi dictus uir etiam nunc peccet aliquando, ſed ſecretè?

Tertio, q̃d ſi publicè etiam ipſe poſtea peccauit?

Quarto, q̃ ſi ſemel uxor ita dimiſſa, cognito adulterio viri petijt reconciliationẽ, ſed uiſo quod uir noluit recõciliari, pſeuerauit in adulterio, & nũc tacet?

Quinto, an inquã uir ſit cogẽdus uxorẽ repetere?

Sexto, an ſicut adulterium uiri impedit, ne poſſit uxorem notoriam adulteram dimittere, idem operetur pollutio extraordinaria præcedens, uel ſequens, maximè ſi timetur quod in eadem perſeuerabit, cogatque eundem, ut mulieri publicæ adulteræ reconcilietur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, dico primo certum eſſe adulteria coniugum, quoad effectum perdendi, uel recuperandi ius petendi debitum, mutua compenſatione tolli. a

Secundo, quod ſicut alter coniugum per ſuũ adulterium ipſo iure perdit ius debitum exigendi, ita ipſo iure recipit, & recuperat illud adulterio ſuæ conſortis, per ea quæ latius adduximus in Man. Conf. b

Tertio, quod non uidetur quoad hoc differentia, an eodem tempore ſimul uir, & uxor adulterentur, an ſucceſſiuè prius uir, & poſtea uxor, aut cõtra prius uxor, poſtea & uir. Tum quia nullo iure id cauetur, ſed ſolum ſtatuitur uirum, & uxorem perdere ius exigendi debitum per ſuum adulterium, & recuperare illud per conſortis adulterium. Tum quia id in quo fundatur prædicta compenſatio, eſt illud, [Frangenti fidem, fides frangatur eidem.] c & id in utroque caſu uidetur habere locum. ex quo ſequitur, idem eſſe iudicandum in caſu propoſito, quod iudicaretur, ſi uxor prius adulterata fuiſſet publicè, & poſtea uir ſecretè.

Quarto, quod licet quoad forum exterius plurimum referat, an adulterium ſit publicum necne, per cap. [ſignificaſti.] & cap. [porro.] d & per eis adnotata, quo ad forum tamen Dei, & conſcientiæ (quo ad quod omnia ſunt nuda, & aperta) nihil uel certe parui refert, quoad noſtrum propoſitum. e

2 His præſuppoſitis, ad primam quæſtionẽ rñdeo, non

ALLEGATIONES.

a cap. intelleximus, & capitul. tua, de adulter. cum eis adnot. b cap. 22. à num. 23. c l. cum proponas, C. de pact. c. penult. de iureiur. d de diuortijs. e Ad Hebr. 4. cap. Deus omnipotens, 2. quæſtio. 1.

non videri abſoluendum in foro Dei, & conſcientiæ A præfatum maritum, niſi velit ſuam vxorem recipere. Tum quia ſi vtrunque adulterium eſſet publicum, vel vtrunque ſecretum, id eſſet reſpōdendum, & vt prædictum eſt, nihil aut parui refert, an ſint publica, an ſecreta quo ad forum Dei, & conſcientiæ.

AD SECVNDAM reſpondeo, quod à fortiori idem eſt reſpōdendum, ſi maritus interdum, vel raro adulteretur, immo tunc nullum dubium foret.

AD TERTIAM, quod idem à fortiori dicēdum, ſi mariti adulterium eſſet notorium.

3 AD QVARTAM reſpondeo, prædictum maritum teneri ad idem in foro Dei, non obſtante prædicta ſeparationis ſententia. Tum quia quoad illud forum per ſuum adulterium amiſit ius ſibi per B illam ſententiam quæſitum. Tum quia ſententia ipſiuſmet D.N. Ieſu Chriſti veri Dei, qua ipſo iure abſoluitur à neceſſitate cohabitandi vxor, non prodeſt ei, per prædicta, ergo à fortiori minus proderit ſententia hominis. a

AD QVINTAM, à fortiori tenebitur præfatus maritus recipere illam, ſi ea cognito viri adulterio petijt ab eo reconciliationem. Addo, quod vbicunq; ſupra reperitur verbū [tenetur recipere,] pōt addi ꝙ tenetur & repetere. Confirmatur per illud Apoſt. b [Vir caput eſt mulieris, & tenet eā, regere.

4 Item cum mulieres ſint timidiores, etiam ſi cupiant, non tamen ſolent ex verecundia repetere maritos, vnde etiam augetur obligatio viri, vt ipſe repetat eam etiam tacentem, poteſt tamen vti aliqua honeſta arte, vt tacitè moneat aliquem, qui tanquam communis amicus à ſeipſo videatur moueri, vt cupiat, & roget, ac inſtet ipſos virum, & vxorem reconciliari.

5 AD SEXTAM reſpondeo, quod non auderem legem, quæ habet perdi per adulterium ius petendi debitum, extendere ad pollutionem extraordinariam præcedentem, vel ſequentem, etiam continuatam. Tum quia lex pœnalis non eſt extendenda ad caſum in ea nō comprehenſum. c Tum quia non eſt eadem ratio propter multa, quæ conſiderari poſſunt diuerſa inter adulterium, & huiuſmodi pollutiones, & à diuerſis non ſit illatio. d

6 Quid autem de vitio Sodomitico, vide Couarruuiam. e Salua &c.

ALLEGATIONES.

a Arg. authen. multo magis. C. de ſacroſanct. eccleſi. b ad Eph 5. c cap. pœna de pœnit. diſt. 1. l. præſes. ff. de pœnis. d l. Papini. ff. de minoribus cap. ad audientiam, de decimis. e in 4. part. 2. cap. 7. §. num. 5. 6.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio præcedens ſponſalia non præbet legitimam cauſam ſponſo ab eis recedendi, nec marito, etiam ſi eandem ſolum poſt matrimonium reſciuiſſet, diuertendi, immo ſi ipſa ob illam ſibi timens clam aufugiſſet, tenetur vir eandem, quæ fortè erubeſcit petere, vt recipiatur, repetere num. 4.*

2 *Debitor etiam non exactus, iure poli, modo ſciat, vel ſcire debeat creditorem id velle, tenetur ſoluere debitum, & numer. 4.*

3 *Maritus, qui tentauit vxorem, quæ ante matrimonium fornicata fuit, occidere, non poteſt ob id eam deſerere, nec eſt abſoluendus, niſi proponat ſaltem poſt aliquam modicam ei non denegandam moram ad eam redire.*

4 *Maritus ad vxorem, quæ ipſum ob fornicationem ante matrimonium commiſſam ſequi non audet extra patriam, reuerti tenetur, non obſtante mundano dedecore, quem timet, ſi inter notos videatur tali cohabitare mulieri, quia non eſt iuſtus timor aut iuſta cauſa.*

CONSILIVM II.

Poſtquam prima nocte reperiſſet vxorem ei traditā, vt virginē, fuiſſe prius corruptam, per triduum abſtinuit ab vxore, quæ timens ſibi clam ad patrem reuerſa eſt, & vir alio migrauit, & in patriam, ob dedecus non vult ad illam reuerti, nec mulier ob timorem forte audebit ipſum ſequi.

Quæritur primo, an credens ducere virginem in vxorem, ducendo corruptam poſſit eam dimittere.

Secundo, an maritus ſic dimiſſus teneatur vxorē tacentem requirere, & repetere.

Tertio an timor occidendi eam, ſi cohabitet illi, excuſet virum ne ſecum viuere teneatur.

Quarto, cum huiuſmodi vxor virum, ob timorem, ne ab eo occidatur, extra patriam ſequi recuſet, & maritus indecorum reputet cum ea in patria habitare, & ipſa nec virum, nec debitum, petat, ſed taceat, adhuc teneatur maritus ad eam redire, & debitum ſoluere.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo negatiue, quia nullibi reperitur ſcriptum, quod maritus poſ- C ſit relinquere vxorem propter fornicationem ante matrimonium per eam admiſſam, copula enim præcedens non continet iniuſtitiam cōtra maritum, nec conſumat matrimonium ſequens, nec eſt ſufficiens cauſa, vt ſponſus per verba de futuro promittens aliquam ducere in vxorem, poſſit iuſte ab implemento ſuæ promiſſionis recedere, ut eſt in capitul. [quemadmodum,] a ubi hoc expreſſe Panormitanus, & alij notarunt.

2 Ad ſecundam reſpondeo affirmatiuè, quod ſic, quia debitor tenetur ſoluere creditori ſpontè, etiam non expreſſe exactus, ſi ſcit, uel debet ſcire, quod creditor uult ſuum debitum ſibi ſolui, & non detineri à debitore, licet ob metum uel aliam cauſam grauē D non petat expreſſe, argum. cap. ſæpe. b quatenus habet, paria eſſe retinere alienum, uel capere illud, quia præceptū de non retinendo, c utrunque præcipit, ſcilicet non rapere, nec detinere alienum, ſecundum D. Thomam, d & in noſtro Manu. e

3 Ad tertiam reſpondeo, quod non, niſi forte ad aliquantulum temporis, quia in ſua manu ſitum eſt reſiſtere ope diuina eiuſmodi tentationi, quam, cum poſſit tenetur uitare, ut quotidie per orationem dominicam orat ex formula Chriſti.

4 Ad quartam reſpondeo, quod ſi uxor probabiliter id timet coram Deo, non tenetur ſequi maritum extra territorium ubi degit, & quod uana, & mala imaginatio eſt, quod ſit dedecus coram Deo, E & bonis Chriſtianis, habitare cum huiuſmodi uxore, quandoquidem inter opera caritatis computatur, ducere meretricem etiam publicam, ad hoc, ut a uia erroris in uiam rectam reducatur. f Nec excuſatur à peccato grauiſſimo, qui prouocatus ad duellum acceptat illud, & exequitur, eo quod commilitones, & alij uulgares, qui colunt diabolum, & ſuas

ALLEGATIONES.

a de iureiur. b de reſt. ſpoliat. c Leuit. 19. d 2. 2. q. 62. capit. final. e cap. 17. in princip. & numer. 54. f capit. inter opera, de ſponſal.

& ſuas leges, reputerit illud non acceptare eſſe probroſum, cum Deus iuſtiſſimus, & veri honoris conſeruator optimus id grauiſſime prohibeat. a Nec excuſatur à fornicatione, qui rogatus à pulchra puella in opportuno ad id loco cõſentit ei, eo ꝙ Holofernes, b & eiuſdem farinæ homines contrarium reputant probroſum, ſed diſſentire tenetur, ſicut Ioſephus diſſenſit, c nam [obedire oportet Deo magis quam hominibus. d Et ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij.] e Non obſtat reſponſioni ad ſecundum, quod communiter dicitur, debitorem non eſſe in mora ſoluendi ante petitionem creditoris, quia quo ad forum interius ſufficit petitio interior, qualis videtur eſſe in caſu propoſito, præſertim ſi vxor eſt iuuenis, & vir non eſt continens, etenim creditor nõ deſinit petere ſponte, ſed coactus metu, verecundia, vel alia cauſa, quam nouit debitor, vt notatur in l. [vinum.] f Salua, &cæt.

Aduertendum ſecundum dictum, de quo num. 1. intelligendum ſecundum diſtinctionem, quam facit D. Nauar. in Manual. confeſſ. cap. 22. num. 27. uerſ. (Dixi ſuperuenientem) ne ſibi contradicat.

ALLEGATIONES.

a cap. 19. de reform. ſeſſ. 25. concil. Trid. & ca. monomachiæ 2. q. 4. b Iudit. 12. c Geneſ. 39. d Act. Apoſt. cap. 5. & cap. qui reſiſtit. 11. q. 3. e & q. 5. f ff. ſi cert. petat.

SVMMARIVM.

1 *Adulteri occulti pœnitentis petitio ad vxorem porrecta vt velit reſipiſcere, etiam iuncta pertinacia vxoris, non æquipollet ſententiæ diuortij, vnde ante illam non poterit irreuocabiliter religionem ingredi, licet poſſit ob id illam dimittere, num. 3.*

2 *Adultera pœnitens poteſt quandocunque viri profeſſionem reuocare probando eundem ante profeſſionem adulteraſſe, & vir adulter occultus non poteſt ingredi religionem niſi ſententia diuortij, ex eo quod mulier timens viri ſæuitiam nec illi cautioni, quam vir dare poteſt, acquieſcẽdo ad virum reuerti recuſet, vel etiam ex capite adulterij lata eſſet, num. 4. & hoc dummodo vir pœnitens rogauerit, ſed fruſtra, vxorem, vt vellet reſipiſcere, num. 3.*

3 *Moram committere non dicitur mulier, quæ rogata ideo non vult ad virum reuerti, quia timet ne contra ipſam ob adulterium commiſſum ſæuiat, eſtque parata ſtare iudicio iudicis.*

CONSILIVM III.

Excellentiſſime Domine ſup caſu ſequente, & rationibus pro utraq; parte adductis deſideratur iudiciũ ueſtrum. Vir ex urgentibus, & uehementibus ꝑſumptionibus habens uxorẽ de adulterio ſuſpectã, contra eandem ad diuortiũ coram ordinario iudicium intentauit, uxor negauit adulterium, & ſimul ſe ſubduxit de domo uiri, ac adultero adhæſit, uerũ, quoniam uir ob eius inopiam, & potentiam uxoris, non potuit dictũ adulteriũ probare, in cauſa non fuit ulterius proceſſum. Poſt aliquot annos dictus uir, qui tamen interim nec ipſe obtinuit, ſed ſecrete adulterium perpetrauit, ad cor rediens, ab ordinario loci petijt, ut cogeret dictam eius uxorem ad cohabitandum cum eo, negauit uxor reuerti, aſſerendo ante omnia terminandum iudicium diuortij contra ipſam intentatum, & quia uir non habebat modum litigandi, nec hęc eius petitio effectum habuit, unde per aliquot annos quieuit, ſed tamen nec continuit, imò ſe-

F crete adulterauit, tandem per communes amicos eãdem uxorem interpellari fecit, ut uellet ad ipſum reuerti, quia obliteratis omnibus anteactis uolebat eandem recipere, & uxorio affectu tractare, negauit d. uxor uelle reuerti, & prolẽ ex adulterio, non tamen notoriè, procreauit, uir etiã & ipſe minime cõtinuit, ſed ſecrete peccauit, nunc autem non ſperans in ſęculo ab uxore ſeparatus continere, decreuit denuo iudicialiter, & extraiudicialiter tentare, & rogare, ut reuertatur, & ſi hoc obtinere non poſſit, de cætero continere, & religionem ad loca remota accedendo ingredi, & profeſſionem emittere. Ob hoc Romam uenit, & conſilium petit pro ſalute animæ ſuæ, & an hoc ei liceat exequi.

Pro negatiua facit primo, quod tunc demum uir
G ſine licentia uxoris religionem ingredi poteſt ex capite adulterij, ſi de eo conſtet notorie, uel lata ſit ſententia diuortij, ut ait glo. in cap. [Agathoſa.] a ubi Archidiac. & Turrecrem. b quorum neutrum cum hic intercedat, nec licebit religionem ingredi.

Secundo propter adulterium non poteſt uxor dimitti, ſi uir ſimili laborat uitio, c nec religionem intrare. d Non obſtante, quod uiri delictum ſit ſecretum, uxoris autem publicum, e Archidiaconus d. cap. [nihil.] & licet uir ageret pœnitentiam præteriti peccati, non tamen tollitur ius exceptionis mulieri competentis. f

Pro affirmatiua facit: nam ideo uxoratus inuita
H uxore prohibetur ingredi religionem, quod ex lege matrimoniali tenetur eidem adhærere, nec põt eam iure ſuo priuare: ergo ſeruitute ceſſante ceſſare debet, & prohibitio, vt deducitur ex cap. [conſtitutis.] ubi gl. 1. cap. [ueniens.] ubi glo. 1. g cap. [Agathoſa.] h & alibi ſæpe. Sed ſic eſt, quod in caſu ꝓmiſſo peractis prædictis dictus uir liber erit à prędicta ſeruitute, adeo vt poſſit ab eadem uxore diuertere: ergo poterit religionem intrare, uinculo matrimonij non obſtante. Conſequentia patet, aſſumptum probatur ex Goffredo i dum inquit, ſi maritus ſit correctus, & uxor ſit impœnitens in peccato perſeuerans, poteſt petere diuortium, & dimittere eam ſecundum eundem Hoſtienſem, K Turrecrematã, l
I qui addunt Sanctum Thomam, & Bonauenturam, quos refert, & ſequitur Sum. Confeſſ. m inquiens, quod licet occultus adulter non poſſit, nec dimittere, nec accuſare uxorem publice adulteram, ſi tamen uir egit pœnitentiam, & mulier monita nollet ſe emendare, poterit utrũque. idem tenet Palud. n adducens rationem, quia ultima mora nocet, S. Ant. o Syluester, p Sotus, q facit etiam ad hoc gloſſa in cap. quemadmodum, uer. præcedentem, de iureiur.

Ad contraria reſpondetur, & ad primum dicitur, requiri, uel ſententiam, uel notorietatem quo ad forum exterius, & ne Eccleſia, cui nõ cõſtat de adulterio, cogere poſſit diuertentẽ ad dimiſſam reuerti. Vnde Goffre. d r inquit, [qui poſt ſententiam diuortij
K ingreditur religionem, irreuocabiliter ingreditur: at qui

ALLEGATIONES.

a uer. fornicat. & uer. conuerſionis. b 27. q. 2. c nihil iniquius, 32. q. 6. cap. ſign. de diuort. d Abb. cap. ueniens, nu. 7. de conuerſ. coniug. e Abb. cap. conſtitutus, nu. 9. de conuer. coniug. S. Tho. in 4. diſt. 35. q. 2. art. 6. Sot. diſt. 36. art. 6. ad fi. f Abb. cap. fi. num. 8. de adult. & ibi Ioan. de Anan. col. penult. g de conuer. coniug. h 25. q. 2. i tit. de diuort. num. 15. K eod. tit num. 1. l cap. nihil iniquius, 32. q. 6. m lib. 4. tit. 22. de diu. q. 5. fo. 240. n in 4. diſt. 35. q. 1. ar. 2. o in 3. par. cap. 21. §. 6. uerſ. 7. p in uerſ. matrimonium, 9. num. 6. & uer diuortium, num. 9. q in 4. d. 36. art. 1. uerſ. qua propter. r de conuerſ. coniug. num. 7. in q. 16.

at qui ingreditur ante, ingreditur quidem, ſed re- A
uocabiliter.] idem, & clarius notat D. tua in Manua. Confeſſ. dum uult in foro conſcientiæ innocentem poſſe diuertere ſine iudicis ſententia. ratio eſt, quod non ſententia, ſed delictum ipſum priuat uxorem adulteram iure ſuo, ut deducitur ex cap. [dixit Dominus.] b & ex Abbate, c & Ioãne Anania. d

Ad ſecundum reſpondetur, ut ſupra dictum eſt, quòd procederet, ſi dicti coniuges nunquam ſe, nec adinuicem repudiaſſent, nec aliud interueniſſet, ꝙ eandem uim obtinere poteſt, ut eſt prædicta repetitio, & admonitio, quam fecit uir uxori, per quam dicta vxor in ultima mora, & contumacia conſtituitur pertinaciter, quod noluit, & uult permanere in adulterio. Vnde, ſicut ſi poſt reconciliationem peccare, poſſet dimitti, e ita & ſi modo peccet poſt prædi- B
ctam interpellationem, & monitionem, quæ uim reconciliationis habet, ex prędictis, maxime ex doctrina Soti ubi ſupra. Ne igitur hæc obſtinata mulier ex dolo ſuo reportet lucrum ſine ſui ſpirituali utilitate in perniciem uiri, qui ad Deum uult conuerti, cupio huic pœnitenti licere religionem in remotis locis ingredi, ſi tamẽ reperire poterit beneuolos receptores.

Sed nunquid ingrediendo teneatur propalare ſe uxorem adulteram habere? Et ſi de hoc non interrogetur, non uideo quod teneatur. maius dubium eſt, ſi nominatim interrogetur, an uxorem habeat, & forte adhuc poſſet reſpondere ſe ex hoc capite nullum habere impedimentum, & ſi adhuc urgeretur reſpõdere, an habeat uxorem uiuentem, & forte reſpon- C
dendo ad intentionem interrogatus poſſet negare, intelligendo ſe non habere uxorem, quæ præbeat ei ad ingreſſum impedimentum, ut in ſimili uoluit D. tua in ſuo Manua. f poſt Syluestrum. g

Reſpondeo, quòd quæſtio hæc magna eſt in ſe, & eam erudite profecto, & acri iudicio, magnoque charitatis zelo tractauit, qui adduxit prædicta, quiſquis ille ſit. Et primo reſpondeo, quòd facti narratio uidetur ſecum pugnare, quatenus habet maritum non potuiſſe probare adulterium, & quòd uxor fugit ab ipſo, & adhæſit adultero: item quod maritus petijt diuortiũ, & poſtea repetit uxorem, & quòd illa uult ferri ſententiam ſuper diuortio, & quòd ipſe non poteſt facile habere ſuper eo ſententiam.

Secundo, quòd præfata narratio facti non uidetur ſufficiens, eo quod non continet cauſas, ob quas uxor negat reditum, cum tamen neget adulterium.

1 Tertio, quòd ego cupio determinationem præfati D. eruditiſſimique conſulti eſſe ueram, & quod iugulum quæſtionis uidetur conſiſtere in probando, quod pœnitentia præfati uiri, adiuncta requiſitione, & petitione, qua uxorem petit, & cum eius pertinacia æquipollet ſententiæ diuortij, & quod pro parte affirmante uidentur adducta ſupra omnia ſubſtantialia, quæ adduci poſſent.

2 Quarto, quod pro parte negante facit, quod non uidetur inueniri ullus canon, qui hoc exprimat, nec uidetur occurriſſe ullus caſus, in quo expreſſe aliqua gloſſa, uel auctor ordinarius id dixerit, & quod in foro exteriore ingreſſus huius uiri in monaſterium, etiam conſequuta profeſſione, reuocabitur, ſi uxor præfata ſuæ male actæ uitę pœnitens petierit illum, & probauerit ipſum quoque adulteratum fuiſſe, & quod non eſt in mora reſipiſcendi, neque regrediendi ad maritum, eo quod forte allegat, quod non audet regredi ad maritum timore iuſto mortis, ne ueneno, uel aliquo alio modo publice, uel ſecrete occidat eam, & quod parata eſt ſtare iudicio iudicis, coram quo lis eſt ad inſtantiam mariti cœpta, & quod non datur ei, uel non poteſt dari cautio ſufficiens de non occidendo eam publicè, neque ſecrete.

3 Et quod præfati auctores, quamuis dicant, quod adulter ſecretus poſt iuſtam pœnitentiam, & requiſitionem ſufficientem, poteſt adulterã impœnitẽtem dimittere, & petere diuortium, non tamen dicunt, quod poteſt intrare irreuocabiliter religionẽ, quod non abs re uidentur omittere, quia dimiſſio, & petitio diuortij nulli tertio præiudicat, ingreſſus autem religionis grauiter præiudicare poteſt monaſterio, & religioni, quam ingrederetur, & profiteretur, & quod non poteſt ipſe dicere uere etiam quo ad forum conſcientiæ, & coram Deo tantum, ſe non habere uxorem, quæ non poſſit ſuo ingreſſui præiudicare, quia imò poſſet, probando mariti adulterium, cum per pœnitentiam eius non ſit ablatum uxori ius compenſandi ſuum adulterium per adulterium mariti, ſaltem in foro exteriori, quin etiã poſſet quis dicere ſententiam diuortij datam ex eo, quod non probauit adulterium obiectum marito, nihil prodeſſe ei quo ad forum conſcientiæ, attento quod ſecundum receptam opinionem ſententia in ſe iniuſta non prodeſt coram Deo ei, pro quo datur, licet ad hoc replicari poſſet, qđ illa proficeret quoad forum exterius, & pœnitentia iuſta, & requiſitio ſufficiens mariti cum pertinacia uxoris excuſaret eum quo ad forum interius conſcientiæ, iuxta præfatos auctores.

4 Itaque ſecurius mihi uidetur, quod obtineat ſententiam diuortij, quam (ut ex facto conijcio) facile habebit, & tunc in nomine Domini ingrediatur religionem reſpondendo ad interrogata modis eruditiſſime ſupraſcriptis. Dixi autem, quod facile obtinebit, quia poteſt petere diuortium, uel quod iubeatur redire ad ſuum maritum, & ſi replicauerit, quod timet, ne occidatur ab eo, triplicabitur, quod dabit cautionem iuratam, & ſi reſpondeatur, quod illa non ſufficit, addi poteſt, quod ſi non eſt contenta de tali cautione, quã maiorem ipſe dare non poteſt, feratur ſententia diuortij, uel ex capite adulterij, uel ex capite inimicitiæ capitalis, quam ipſa fatetur, iuxta textum ſingularem. h 1

ALLEGATIONES. D

a c.22.nu.23 b 32.q.1. c c.gaudemus, nu.5. de conuerſ. coniug. d d.c.fi.col.3. de adult. e arg. gloſ c. quemadmodum per illum textum, de iureiur. f c.12.nu.19. g verb. iuramentum.3.q.2.ad fin. h in c.literas.§.final. de reſt. ſpol.

SVMMARIVM.

Adultera damnata per iudicem ſæcularem, & monaſterio incluſa, eam viro intra biennium repetente, redire debet, ſecus, ſi per eccleſiaſticum ſententia diuortij ſit lata, quia tunc poteſt ingredi etiam religionem, numer.3. 1

Adultera de mariti ſæuitia timens non tenetur ad eum redire, nec credere quod ſincero animo repetatur, nu.2. 3 E

CONSILIVM IIII.

VXor ſæpius adulterata fuit, & ob id à marito expulſa, & deinde reconciliata iterum peccauit, unde per iudicem eccleſiaſticum inſtante marito lata fuit ſententia diuortij, & uxor in monaſterium incluſa eſt.

Quæritur, an marito petenti iterum reconciliari uxor

uxor reſtitui debeat, cum dicat illius amore teneri, & quod metu conſenſit in diuortium.

1 Reſpondeo, quod, licet vxor damnata adulterij per iudicem ſæcularem, & in pœnam eius incluſa intra monaſterium, debeat redire ad maritum eam recipere volentem intra biennium, iuxta auth. a uxor tamen ſeparata à viro per ſententiam iudicis eccleſiaſtici nõ tenetur redire ad maritum, nec è contrario maritus ad vxorem, iuxta gloſſam memorabilem. b

2 Secundo, quod non eſt facile credendum marito dicenti ſe metu conſenſiſſe in diuortium, ſi ſententia iudicis fuit illud factum, quia fingere poteſt id maritus ad effectum trahendi illam ad cohabitationem ſecum faciendam, quo eam ferro, vel veneno occidat, cuius rei in caſu propoſito ſuſpicio, & coniectura naſci poteſt ex eo, quòd illa poſt primam reconciliationem adulterata fuit, & tanta inſtantia illam petit poſt adeo notorias repulſas, quod non videtur procedere ex amore, quo fingit ſe amare eam, ſed ex ira, quam habet occultam contra eam, ex amore cõtrahendi cum alia poſt mortem ipſius præſertim in viro gentis Hiſpanæ, quæ procliuior eſt ad parum amandas vxores etiam caſtas, quam ad conciliandas ſibi vxores adulteras, præſertim vltram primam vicẽ.

3 Tertio, quod, ſi hæc mulier ob prædictas coniecturas, vel alias, probabiliter putat, quod maritus quærit eius cohabitationem ad habendam opportunitatem occidendi eam ferro, vel veneno in vindictã, vt poſtea poſſit aliam ducere, non tenetur ad ipſum redire, per textum ſingularem, c & conſequenter poteſt bona conſcientia vti ſententia, quam habuit diuortij, & intrare monaſterium conuertitarum. d Primum tamen dictum intelligendum ſecũdum terminos gloſſę, e ſcilicet de volẽte ingredi religionẽ.

ALLEGATIONES.

a ſed hodie.cod.ad leg.Iul.de adulter. b cap.Agathoſa.27. quæſt.2. c cap.literas.§.fin de reſt.ſpol. d arg.præfat.c. Agathoſa. e per dict.cap.Agathoſa.

SVMMARIVM.

1 *Sæuitia viri perpetuo duratura dat cauſam perpetuo diuortio, vt pro ſæuitia ad tempus duratura poteſt concedi ſeparatio, ſeu diuortium, etiam temporale, primum autem non poteſt concedi, niſi parte citata, ſecundum vero poteſt, & mulier interim poterit recipi in aliquo monaſterio.*

2 *Ingreſſum mulieris ſæcularis in monaſteria monialium ex manifeſta, & rationabili cauſa Concil. Triden. & bulla Pij V. non impediunt, cum licentia tamen Epiſcopi, vel ſuperioris in ſcriptis obtenta.*

CONSILIVM V.

Existente diſcordiarum lite inter virum, & vxorem propter ſæuitiã viri, & alias querelas, petit mulier an poſſit inſcio, & inuito viro obtinere facultatem ingrediendi monaſterium monialium, interim dũ hæ cõtrouerſiæ cõponuntur, & vir mitior reddatur, & an hoc ei liceat facere tuta conſcientia.

1 Duo videntur obuiare conceſſioni huius facultatis. Alterum eſt, quòd per eam ſeparatur vxor à ſuo marito. Alterum eſt, quòd fit facultas fœminæ ſæculari, & nuptæ ad ingrediendum monaſterium regularium, quod vetatur in capit.1. a Quorum tamen prius tollitur ea ratione, quòd præfata vxor nõ petit diuortium, nec ſeparationem à thoro, quæ non
F poſſunt peti neque dari ſine citatione aduerſæ partis, iuxta cap.1. b ſed petit licentiam manendi aliquantulo tempore in monaſterio, quo diſcordia inter eos durabit, quod in ſummario informationis dari poteſt. c Tollitur etiam illa ratione, quod propter ſæuitiam coniugis probabiliter perpetuo duraturam poteſt ſeparatio perpetuo concedi, d ergo etiam propter ſæuitiam parum duraturam poteſt concedi ſeparatio parum duratura. e

2 Poſterius autẽ tollitur ea ratione, quòd cap.1. f etiam adiuncta innouatione Concilij Tridentini, & Pij V. non impedit ingreſſum ſæcularis intra regulares monachas ex manifeſta, & rationabili cauſa cũ licentia Epiſcopi, uel ſuperioris in ſcriptis obtenta,
G ita quod de licentia Epiſcopi, & ſuperioris præfatarum monacharum in ſcriptis obtẽta, poſſet mea ſentẽtia præfata uxor manere intra præfatas monachas, quoniam cauſa eſt rationabilis, & non poteſt eſſe nõ manifeſta inter perſonas adeo illuſtres. Quanto ergo magis poterit manere iuſte inter illas de licentia S.D.N. qui uiuat in æternum. Amen.

[Aduertendum referri à Sacra Congregatione proceſſiſſe quandam formulam, ſecundum quam ſimiles mulieres debent recipi in Monaſterijs, *ideoq;* occurrente caſu ad illam recurrendum.

ALLEGATIONES.

a de ſtatu re.lib.6. b de cauſa poſſeſſ. c arg.l.æquiſſimũ. ff.de vſufr. d cap.literas.§.final. de reſt.ſpol. cum ei adnot.
H e arg.l.quæ de tota. ff.de rei vend. f de ſtatu.regul.

SVMMARIVM.

Nupta Iudæo, Turcæ, Pagano, Catechumeno, imò & ſchiſmatico, ſiue hæretico, qui non ſecundum ſufficientem formam baptiſmi baptizati fuerunt, cum matrimonium non teneat, non poteſt tali cohabitare, num. 2. At ſi nupſit ſchiſmatico, vel hæretico, ſecundum ſufficientem formam baptizato, cum matrimonium teneat, non poteſt ab eo diuertere, & ſi diuertit, tenetur redire ad virum, ſi ipſam vult tractare honeſte, abſque contumelia creatoris, & abſque eo quod trahere tentet ad peccatum mortale, aliàs non, num. 2. 1

I

CONSILIVM VI.

Qværitur, quid ſi hæretica, ſeu ſchiſmatica nupta ſchiſmatico, poſtmodum conuerſa nubat Catholico, uel poſtquam nupſerit conuertatur, debeat cogi redire ad primum, cum ſine licentia receſſerit, quia aliquando redire ad primum eſſet periculum errandi iterum, & relabendi in aliquod peccatum, & in contumeliam fidei Chriſtianæ, alioquin non conſentirent cohabitare inſimul. hoc dicimus, quando alter coniugum non uult conuerti, cum ut plurimum aliqui hæretici contrahant cum
K conditione.

Secundo, quid ſi Catholica nubat infideli Turcæ, & cum eo habitans in ſua fide, an poſſit abſolui, & Euchariſtiam ſumere, vel non aſſentiente, poſtea Catholico nubere.

1 Ad primam reſpondetur primo, quòd matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem baptizatum ualet, & conſequenter inter Catholicam, & hæreticum, iuxta gloſſam receptam, a & D. Thomam

---

ALLEGATIO.

a cap.non oportet, 28.quæſtio.1.

mam receptum, a licet non inter fidelem, & infidelem non baptizatum, qualis eſt Iudæus, Turca, vel Paganus, iuxt. gloſſam, b etiam ſi iam eſſet catechumenus, vel catechumena, vt eadem gloſſa dixit, & traditur, c præſertim per Sotum quæſt. 1.

Secundo, quòd ſerio animaduertendum eſt in caſu propoſito. Nam ſi prædicti hæretici, & ſchiſmatici baptizati ſint iuxta formam prouinciæ Boſnæ, cenſentur non baptizati, vt aliàs dixi. [in conſil. 4. de baptiſ.] Si autem ſunt baptizati iuxta formam Græcorum antiquam, de qua loquuntur iura & DD. in ea citati, cenſentur baptizati, & conſequenter valet matrimonium, ſi autem ſecundum formam Boſnæ, non valet matrimonium.

Tertio, quòd illa, de qua quæritur, nullatenus tenetur redire ad priorem, ſi erat baptizatus ſecundum formam Boſnæ, ſi autem erat baptizatus ſecundum formam aliam, tenetur redire, ſi vult ille tractare honeſte illam abſque contumelia creatoris, & abſque attractione ad peccatum mortale, & aliàs non, quamuis non poſſit nubere alij, iuxta notata in capitul. [gaudemus.] d & ea quæ nos tradidimus in Manual. e

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quòd non poteſt abſolui, quia prædictum eſt in quæſtione præcedenti, quod matrimonium contractum inter Catholicam, & Turcam non baptizatum, non valet, per textum gloſſæ, f & conſequenter eorum cohabitatio eſſet ſtatus fornicationis, qui eſt malus, & intolerabilis. g

ALLEGATIONES.

a in 4. diſtinct. 39. b cap. caue. 28. quæſt. 1. c d. diſt. 59. d cap. quanto. de diuort. e cap. 22. à numer. 48. f dict. cap. caue. g cap. nemo. cap. meretrices. 32. quæſt. 4.

SVMMARIVM.

1 *Coniugata poteſt coniugi, qui à fide apoſtatauit, ſi eam ſine contumelia creatoris tractat, licite cohabitare, & de illius ſolo conſenſu poſſunt filij baptizari, at eo viuente non poteſt alteri nubere, etiam ſi deberet in ſeruitutem iniuſtè redigi, num. 2. & 3.*

3 *Conſentiens mater filiæ, vt cui non licet nubat, peccat, ſed pænitenti, & facienti quod in ſe eſt, vt à peccato diſcedatur, eſt danda abſolutio.*

4 *Coniugati propria auctoritate ſine legitima probatione impedimenti maleficij, vel impotentiæ diuertentes, & ſecundas nuptias contrahentes non poſſunt abſolui, quia perſeuerant in peccato.*

CONSILIVM VII.

1 PRO reſolutione quæſtionum Epiſcopi Græci, ad primam quæſtionem dicendum primo, quòd mulier nupta fideli, ſi ille fiat infidelis, non poteſt alteri nubere, a poteſt tamẽ conuiuere illi ſine contumelia creatoris eam tractanti, vt poſt cap. [ſi infidelis. b traditur in 4. lib. ſentent. c & filij paruuli baptizari poſſunt de ſolo conſenſu vxoris, d vt habet gloſſa, Panormitanus, & alij, e & debent educari penes illam, f & non eſt cur illi denegentur ſacramenta.

2 AD SECVNDAM dicendũ, ꝙ ſi præfata vxor fidelis nubat alteri viuente priore marito, peccat, etiamſi crederet ꝙ à ſuperioribus infidelium, inter quos uiuit, redigeretur in ſeruitutẽ per aliquam calumniam ei impoſitam, niſi nubat, & ita negandum

A eſt ei ſacramentum pœnitentiæ, quod non datur non contrito, g & ſacramentum Euchariſtiæ, eo quòd perſeuerat in mortifero peccato, non debet miniſtrari, h quòd ipſum eſt dicendum de illo, qui ſciens eam alteri uiuenti fuiſſe nuptam, ducit illam in uxorem.

3 AD TERTIAM, quod ſacramenta ſunt deneganda marito, qui ducit alteram, uiuente priore uxore, & etiam priori uxori, quæ nupſit Turcæ, quia perſeuerant in peccato mortifero notorio, matri uero, ſi pœnitet eam conſenſiſſe peccato filiæ, & faciat id quod debet, ut filia reſipiſcat, poſſunt cõferri ſacramenta, non alias, iuxta cap. [peccati uenia non datur, niſi correcto.] i

B 4 AD QVARTAM, quòd non debent dari ſacramenta illis, de quibus quæritur, quoniam auctoritate propria ſine probatione legitima ſe ſeparauerunt propter impedimentum frigiditatis, vel maleficij, & ſe alijs matrimonio coniunxerunt, quia perſeuerant in peccato mortifero. K

ALLEGATIONES.

a cap. quanto. de diuort. b 28. quæſt. c diſtinct. 39. d cap. Iudæi 28. quæſtion. 1. e in cap. final. de conuerſ. inf. f dict. cap. Iudæi. g cap firmiſſime 15. quæſt. 1. & ca. quod quidam. de pœnitent. & remiſſ. h cap. quotidie, de conſecrat. diſtinct. 2. adiuncta gloſſ. ver. affectu. i de reg. iur. capit. legatur. 24. quæſtion. 3. k capit. fraternitatis, & cap. final. de frigid. & malef.

C

De donationibus inter virum, & vxorem.

SVMMARIVM.

Hæres ſcriptus, cuius culpa teſtator obijt, illi ſuccedere nequit, & à fortiori venit priuandus, ſi illum occidit. 1

Fornicatio matrimonium præcedens, nec vxori, nec eius hæredi obeſt. 2

Bona conſtante matrimonio quæſita ſunt mariti, niſi aliud conſuetudine, vel ſtatuto caueatur, num. 3. 2

CONSILIVM I.

D IN contractu quodam antenuptiali in Italiæ partibus, adiecta fuit clauſula quod ſi alter coniugum decederet, non relictis liberis, ad ſuperſtitem pertinerent omnia mobilia, & debita, etiam actiua, cum onere ſoluendi omnia paſſiua. Accidit, quod maritus pro certo ſciuit adulteratam eſſe uxorem, ipſa enim, cum celare non poſſet, confeſſa fuit, & quia admonita à praua conſuetudine non ceſſabat, immo maritum ueneno tollere parabat, vnde & communem cum ea menſam fugiebat, in tali anxietate conſtitutus maritus præuenire malens, quam E præueniri, curauit illi certum uenenum dari, ex quo poſtea in febrim incidit, & poſt plurium dierum ſpatium defuncta eſt, neſciens ſe ex ueneno mori, unde & factum occultum eſt.

Quæritur, an maritus ad aliquid teneatur hæredibus uxoris uirtute prædictæ clauſulæ, & quia incertum eſt uter coniugum ſuperuixiſſet, ſi naturali morte uterque mortuus eſſet, cum uterque fere ætatis eſſet eiuſdem.

1 Pro parte negante eſt textus in l. 2. a quæ habet,

ALLEGATIO.

a ff. de his quibus, ut indig.

bet, hæredem ſcriptum, cuius negligentia mortuus fuit teſtator, non poſſe ſuccedere illi, per quam Azo in ſumma dicit à fortiori eſſe priuandum eum, ſi occiderit illam.

Pro parte affirmante facit, quòd illa uoluit illum occidere prius, & quòd fuit adulterata, & quod ante matrimonium fuit corrupta, & pro virgine tradita, & quod nulla bona mobilia in dotem attulit.

Sed reſpondeo primo, quòd hæ rationes pro parte affirmatiua nihil concludunt, quoniam ipſe quoq; maritus adulteratus fuit, & non licuit ei præuenire eam veneno, eo quod ipſa voluit illum præuenire. Neque fornicatio præcedens matrimonium quidquam obeſt vxori, uel hæredibus eius, iuxt. notata in cap. [quemadmodum.] a

2 Secundo, quòd alia ratione poſſet eius intentio defendi, nempe quod, ut audio, Romæ utuntur iure Cæſareo, exceptis illis caſibus, in quibus per ſtatuta Vrbis receditur ab eo, & quòd iure Cæſareo omnia, quæ maritus, & uxor conſtante matrimonio quærunt, pertinent ad ſolum maritum ſuſtinentem onera matrimonij, cum obligatione reſtituendi dotem, ſi quam accepit. b

3 Nec obſtat cap. [ſignificauit.] c quia intelligẽda eſt eius deciſio, quando pactum nuptiale, uel conſuetudo terræ aliud haberet, ut Panor. & Præpoſitus communiter recepti declarant. d Neſcio tamen an ſit aliquod Romanum ſtatutum contrarium ei, quod ſupra dico me audiſſe. Nec etiam obſtat dicere, ꝙ pactum prædictum nuptiale ſignificare uidetur, ꝙ ſi pactum illud non eſſet adiectum, hæredibus præmorientis deberetur dimidium bonorum quæſitorum durãte matrimonio, quia hoc ex nulla parte illius colligitur, licet colligatur pactum illud fuiſſe fauorabilius uxori, quam marito, imò nihil profuiſſe marito, uxori autem potuiſſe prodeſſe plurimum, quod nihil præfatæ noſtræ deciſioni obſtat, ut palam eſt.

[Aduertendum, imò magis ueram, & communem ſententiam eſſe, occidentem ipſo iure ſuccedere occiſo, licet ab eo prout indigno poſſit per fiſcum auferri, gloſſ. l. his conſequentes. §. 1. uerb. non pertinere. ff. fam. erciſc. Salyc. l. 1. nu. 5. C. unde uir, qui loquitur de coniuge occidente alium ciuem coniugem, Clarus §. homicida. uerb. priuetur. De hac materia uide etiam Palatium de donat. inter uir. in rub. §. 70. nu. 13. & ſeq. f. 121. Et de marito, qui ſi occidat uxorem adulteram amittit lucrum, quod ei lex defert. Cou. in 4. decret. part. 2. cap. 7. §. 7.

ALLEGATIONES.

a de iureiur. b leg. dotis fructus. & l. plerunque. ff. de iure dotium leg. Quintus Mutius. ff. de don. inter virum, & vxor. c quod eſt 2. extra eo. de don. int. vir. & vxo. d in eod. cap.

SVMMARIVM.

1 *Donationem iuramento firmatam, factam vxori, non poterit vir etiam legando ad pia opera reuocare, ſecundum communem, niſi obſtet ius municipale.*

CONSILIVM II.

PAulus donauit Romæ uxori ſuæ ducenta ſcuta in augmentum dotis, & iurauit non reuocare illam donationem, & ueniens ad mortem reliquit centum ex illis alijs operibus pijs. Quæritur an uxor teneatur ſoluere illa legata.

1 Reſpondeo, quòd præfatus Paulus non potuit reuocare illam donationem iuratam, ſecundum communem opinionem, quam nos ſemper ſequuti fuimus, & nunc ſequimur, per ea quæ adducit Couarruuias. a An autem hæc opinio ſeruetur in Vrbe, neſcio, quia ſum alienigena, & parum uerſatus circa Vrbis ſtatuta, quamuis credam uix poſſe ab Vrbis Senatu ſtatui licite contrarium huius opinionis.

ALLEGATIO.

a in 2. part. rubricæ, de teſtamentis num 10.

De ſecundis nuptijs.

SVMMARIVM.

Mors mariti an per famam ſolam, vel cum aliis coniecturis probetur, arbitrabitur iudex. 1

Teſtis vnus deponens de fama illam non probat. 2

CONSILIVM I.

VXOR, eo quod ſubolfecit maritum ſuum mortem obijſſe, cuperet ſecundo nubere, ſed tamen dubitat id poſſe iuſtè facere, eo quod mors mariti in dubio uerſatur, quia tantum unicus teſtis deponit de publica fama, alter, quòd audiuit illum ualde ægrotare. Quæritur, quid iuris.

1 Reſpondetur primo, quod omnium textuum in hac materia diſponentium optimus uidetur eſſe cap. [in præſentia,] a & poſt illud authen. [hodie] b & cap. [quoniam frequenter.] c adiuncta gloſ. d in quibus omnibus locis, & alibi ſæpe tractant de hac re doctores, & quidquid alij alibi dicant, uerior ſententia uidetur eſſe, quam tradit Panorm. quem ſequitur ibi Præpoſitus, e & Couarru. f uidelicet, quod relinquitur arbitrio iudicis, an fama mortis cõiugis abſentis ſatis probet eam ſolam, uel cum alijs coniecturis, etiam ſi nulli ſint teſtes deponentes de uiſu, uel ſcientia mortui.

2 Secundo, quod non uidetur ſatis bene probata fama mortis præfati uiri, quia ſolus unus deponit de illa, & non tam ample quam illa requirit, iuxta doctrinam Barto. g quam etiam nos poſt alios retulimus in rub. de iud. h

Tertio, quòd, ſi probaretur per duos, uel tres teſtes idoneos, ita ut requirit Barto. i ſufficeret ſatis abunde cum coniecturis alijs ſupradictis bene probatis, ad hoc, ut juſtus, & æquus iudex arbitrari poſſit prædictam mortem eſſe ſatis probatam, ad hoc, ut prædicta uxor poſſit licite ſecundo nubere, & quod ego ſine ullo ſcrupulo id arbitrarer, in gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

ALLEGATIONES.

a de ſponſ. b cap. de repud. c §. ſi autem. d vt lite non conteſt. e in dict. capit. in præſentia. f in epit. ſuper 4. lib. Decret. 2. part. cap. 7. §. 3. nume. 4. g in leg. de minore §. plurimum numer. 13. ff. de quæſtio. h nu. 52. i ubi ſupr.

SVMMARIVM.

Viuere vltra centum annos etſi homo non præſumatur, non tamen præſumitur vſque ad dictum tempus viuere, & numer. 2. 1

Vxor, niſi certo ſciat mortuum maritum, alij non nubat, 2

etiam

etiam ſide eo abſente ante annos octo audiuerit ab aliquo quod ad mortem paralyticus ægrotabat, quod ſi nupſit, donec ſciat eum viuere, non ſeparetur. A

CONSILIVM II.

QVAE nupſit in India, & marito ſe abſentante, venit ad Vrbem, & nil certi ſciuit de morte ipſius, niſi quod ante ſeptem, aut octo annos dixit ei quidam, quod ægrotabat ad mortem, & iacebat paralyticus non potens ambulare, nec edere ſine ope, & aliena manu, & nunc cupit nubere. Quæritur an poſſit.

1 Pro deſiderio huius cõſulentis facit lapſus quindecim annorum, & teſtatio vnius, quod ante octo annos vidit eum ægrotum, & paralyticum, & quod ſuo iudicio non poterat diu viuere, & quod licet præſumatur hominem non viuere vltra centum annos, a non tamen præſumitur viuere vſque ad centum annos, vt efficaciter probat Corneus, b & quod ſecundum Gloſſam receptam, c mulier, quæ veriſimiliter credit maritum eſſe mortuum, poſſet alteri iuſtè nubere.

2 Contra tamen facit, quod iure Pontificio non poteſt nubere mulier, antequam habeat certum nuncium de morte mariti, quantocunque tempore ille abſit, d & quod quilibet præſumitur poſſe viuere centum annis, & quod multi ægroti etiam podagra, & chiragra laborantes, conualuerunt ad ſimplices menſas redacti, vt ait D. Hierony. e & quod nullus eſt teſtis, nec vlla fama de morte mariti. Quibus pro, & contra perpenſis, auderem dicere, quod non teneretur illa ſeparare ſe à marito, ſi iam contraxiſſet, donec ſciret maritum viuere. f Si tamen eſſem iudex, non auderem dare illi licentiam contrahendi.

[Aduerte, quia præcedens dictum fortè intelligitur quando bona fide contraxiſſet. Sed & quia materia hæc eſt ſatis anceps, vide D. Nauarr. in Manua. Confeſſ. capitul. 6. numero 40. & capit. 22. numero 53. Sot. in 4. quæſtio. 37. quæſt. vnica, artic. 5. Couarr. in 4. decret. cap. 7. §. 3. nu. 4. Rebuff. in praxi. ſup. regul. de diſpenſ. in grad. prohib. gloſſ. 5. numero 43. & Menoch. de arbitr. iud. q. lib. 2. caſu 420. numero 118. & ſeq.

ALLEGATIONES.

a l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. b in conſil. 181. uolum. 2. c in cap. in præſentia, de ſponſal. d in d cap. in præſentla. e in cap. legimus, de conſecrat. diſtinct 5. f argum. cap. fin. de ſecundis nuptijs, & capitul. inquiſitionis, de ſententia excommunicationis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium poſt adulterium, & promiſſionem de contrahendo poſt mortem coniugis, contractum non tenet.*

2 *Matrimonium ſecundum, vbi primi mariti mors non probatur, præſumitur nullum.*

2 *Sententia ſuper matrimonio lata non ſic in rem tranſit iudicatam, quin probato ſufficienter contrario retractari valeat.*

3 *Matrimonium coram parocho, & teſtibus contractum tenet, licet aliæ ſolemnitates non interceſſerint.*

4 *Filij adulterini per ſubſequutum matrimonium non legitimantur.*

4 *Matrimonio nihil obeſt defectus licentiæ Epiſcopi, nec concubinatus triginta annorum.*

CONSILIVM III.

OCTAVIVS vir diues filios ex Septimia eius concubina ſuſcepit: Septimia verò longè ante matrimonium cum alio viro contraxerat, qui ab ea diſceſſerat, nec amplius comparuit, nec de eo habita eſt notitia, & cum dubium eſſet an Octauius, & Septimia perſonæ habiles ad contrahendum matrimonium eſſent, & an filij ex adulterio ſuſcepti eſſent, & veriſimiliter ab Epiſcopo licentiam ad contrahendum habere deſperarent, abſque dicta Epiſco pi licentia, & nullis denunciationibus præcedenti-
B bus, & abſque alijs ſolitis ſolemnitatibus, cum ſenes ambo eſſent, & in concubinatu per triginta annos vixiſſent, coram parocho, & teſtibus contraxerunt, & ordinarius habita de facto notitia contra eos proceſſit, ſed pro matrimonio ſententiam tulit, quæ in rem iudicatam tranſiuit. Modo agnati Octauij, ſeu alij conſanguinei ab inteſtato hæredes venientes, dubitant primo, an matrimonium inter Octauium, & Septimiam contractum fuerit validum. Secundo, an filij ſuſcepti ante matrimonium contractum ſint legitimi. Tertio, an poſſint ad retractandam præfatam ſententiam agere.

1 Huius quæſtionis deciſio videtur plurimum pen
C dere ex facto, & ideo reſpõdetur primo, quod ſi probari poſſet, Octauium aliquãdo viuente primo marito promiſiſſe, ſiue dediſſe fidem contrahendi matrimonium cum illa poſt mortem mariti ſui, non valet matrimonium propter impedimentum, de quo in titul. [de eo qui duxit in matrimon. quam poll. per adulterium.]

Secundo, quod etiam matrimonium non valet, ſi viuebat maritus concubinæ tempore, quo fuit contractum, de quo dubitari dicitur in facto, quia nulla poteſt eſſe vxor duorum, per totum titulum, [de ſponſal. duorum.]

2 Tertio, quod niſi probetur mors prioris mariti,
D præſumetur eo viuente fuiſſe contractum, & iudicabitur nullum, quia iure cõmuni præſumitur qs poſſe viuere vſque ad centum annos, vt notatur in l. fin. a

Quarto, quod cum ſententia ſuper matrimonio lata, non ideo tranſeat in rem iudicatam, quin data informatione colluſionis, vel alia ſufficiente, de integro poſſit cognoſci, iuxta capit. [lator.] & cap. [tenor.] b poteſt opponi ab hæredibus Octauij de nullitate cõtractus matrimonij cum Septimia, per quem tota fraudis ſtructura deſtruetur.

Quinto, quod ſi per exceptiones oppoſitas contra parochum, & teſtes elidatur probatio ſecundi matrimonij, etiam cadet Octauius. Ad iudicandum autem hoc, maior informatio facti deſiderari poteſt.

E 3 Sexto, quod ſi matrimonium probetur contractum coram parocho, & duobus teſtibus, etiam ſine alia ordinarij licentia, iudicabitur verum matrimonium, etiam ſi aliæ ſolemnitates non interuenerint, eſto poſſit rector ob id caſtigari, c quoniam à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus exprimitur in nouo, d & iure antiquo nullum matrimonium eo ſolo, quod eſſet clandeſtinum, reddebatur nullum, vt ipſummet Concil. Trid. e affirmat, iure autem

---

ALLEGATIONES.

a Cod. de Sacroſanctis Eccleſijs. b de re iudic. c capit. cum inhibitio, de cland. deſponſ. d l. præcipimus, C. de appell. e in cap. 1. de reform. matrim. ſeſſio. 24.

autem nouo illius Concil. Trident. demum fit nullum matrimonium ob clandeſtinitatem, quando non fuit contractum præſente parocho, & duobus teſtibus, & in facto præſupponitur, hoc de quo loquimur fuiſſe contractum coram illis: ergo nec iure antiquo, nec nouo poteſt dici nullum.

4 Septimo, quod filij concubinæ, qui probabuntur fuiſſe nati viuente priore marito, non legitimabuntur quidem per hoc ſecundum matrimonium, quamlibet ſolemniter contractum eſſet, alij tamen, qui probarentur nati, poſtea legitimarentur per ipſum contractum eo modo, quo in facto narratur, iuxta capitul. [tanta.] quod vtrunque probat, a etiam ſi nati eſſent, durante lite ſuper matrimonio priore.

Octauo, quod nil officit prædicto matrimonio F quoad ſubſtantiam, & veram exiſtentiam, quod non probetur eſſe factum de licentia ordinarij, neque quod parochus mentitus fuerit ei, interueniſſe, quia ſufficit quod ipſe parochus vere interfuerit, vt colligitur ex dicto Concilio, neque quod decem, & octo, viginti, vel triginta annis fuerint concubinarij, & adulteri, ſi non interuenit fides de contrahendo, ob hæc enim non tollitur, quin G iudicetur Octauius coniux Septimię, licet parochus, aut teſtes, aliàs caſtigari poſſint.

Ex quibus colligitur quæſtionis dubiæ reſponſio, quam quia contra Conſulentem eſſe videtur, non eſt cur amplificem.

ALLEGATIO.

a qui filij ſint legitimi.

FINIS LIBRI QVARTI.

CONSI-

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ, DOCTORIS NAVARRI,

LIBER QVINTVS.

De Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denunciationibus.

SVMMARIVM. A

1 *Offenſus poteſt tuta conſcientia inſtare apud iudicem, vt delinquens pœna mortis merita mulctetur, modo ceſſet rancor, & adſit iuſtus finis, à quo ad id moueatur.*

CONSILIVM PRIMVM. B

QVAEDAM mulier, cuius filius fuit occiſus, contra interfectorem querelã expoſuit apud curiam ſæcularem, vt iuxta ſuorum demeritorum exigentiam puniretur, & ſine odio, & rancore intendit ius ſuum proſequi vſque ad vltimum ſuppliciũ, ſi de iure tali pœna veniret puniendus, quæ omnia cum ad aures loci ordinarij, &c. Quæritur an poſſit iſta mulier tuta conſcientia, &c.

1 Reſpondeo, quòd eſt tuta. Tum quia licet quilibet teneatur dimittere rãcorem, & remittere odium inordinatum, a nemo tamen tenetur remittere iniuriam ſine ſatisfactione præuia, iuxta capit. [& qui emendat.] iuncta Gloſſ. & capitul. [ſi quis prælatus.] & capitul. [ſi illic.] adiuncta Gloſſa, b & clarius capitul. [ſi quis contriſtatus.] adiuncta Gloſſa. c Tum per ea quæ ſcripſimus in Manual. d Tum per illum D. Thomæ. e [Si intentio iudicantis feratur principaliter ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per pœnam peccantis, puta ad emendationem peccantis, vel ſaltem ad cohibitionem eius, & quietem aliorum, & ad iuſtitiæ conſeruationem, & Dei fauorem, poteſt eſſe vindicatio licita, alijs debitis circunſtantijs ſeruatis.] Salua, &c.

[Aduertendum præterea referri quendam ordinarium à Sacra Congregatione Cardinalium reprehenſum, eo quod cuidam mulieri recuſanti dare pacem in ſcriptis ijs, qui eius occiderant filium, aſſerenti ſe odio prædictos homicidas non proſequi, mandauerat denegari ſacramentum confeſſionis, & communionis. C

ALLEGATIONES.

a cap.fin.de pœn.diſt.5. b 23.q.4. c 90.diſt. d cap.14. num.25. e 2 2.q.108.artic.1.

SVMMARIVM.

D *Correctio fraterna à denunciante peccatum occultum* 1 *poteſt omitti, ſi probabiliter creditur non profutura, & num.2. item & iuſtus timor damni præſertim animarum excuſat.num.3.*

Correctio creditur non profutura peccanti ex delibera- 1 *tione, ſecundum quam, & non ex paßione is creditur peccare, qui omnino ſine fræno peccat peccatum, ac ſi non eſſet prohibitum.* E

Occultum peccatum infectiuum aliorum, ſiue alteri no- 2 *citurum, ſine correctione præcedente reuelandum, quale eſt fornicatio.num.4.*

Conſcientia magis ſeruanda, quam fama. 3

Socium criminis denunciandũ ſecreto ſuperiori, tanquam 3

patri præcipere ſuperior, & ſtatuere poteſt Religio, &, qui contrarium docet, dogmate damnando inuoluitur.

4 *Accuſari poteſt ob bonum publicum is qui eſt iam correctus.*

5 *Collegio notum non dicitur, quod illud repræſentanti notum eſt.*

CONSILIVM II.

AN poſſit fieri denũciatio criminis occulti ante fraternam correctionem?

Secundo, an notum parti repręſentãti totum collegium, videatur notũ toti collegio?

1 Reſpondeo, quod denunciatio criminis occulti fieri poteſt ante fraternam correctionem, qñ ꝓbabiliter creditur qđ non emendatur peccans per fraternam correctionem, & quod id iuſte credi poteſt, qñ pctõr hmõi peccat ex electione, vel malitia, & non ex paſſione, vel infirmitate, & quod præſumitur quis electione, & malitia peccare, qui frequenter, & quaſi improhibitè, ac ſi non eſſet prohibitus, ſine fręno peccat, tradit Thomas, a & Richardus, b Sylueſter, c ſcilicet quod correctio fraterna non eſt præmittenda, qñ creditur nõ profutura, vt ait S. Tho. d

2 Peccatum etiam occultum infectiuum aliorum non requirit correctionem, vt ait Richardus, e & Syluester. f Peccatum, quod eſt nociuum alteri, poteſt ſine correctione denunciari, vt ait Syluester vbi ſupra, & præterea Panor. g ait timorem excuſare à correctione quem ſequitur Sotus. h

3 Conſcientia enim magis ſeruanda, quam fama, vt ait Thomas, i & Sotus, K & adde quod nos l dicimus, poſſe procedi ſine correctione præuia, ſi timetur damnum futurum, præſertim animarum, Iulius III. in ſtatutis Franciſcanis ait, damnandum eſſe dogma, quod habet religioſum criminis ſocium non teneri ad denunciandum illud ſuperiori.

4 Fornicatio eſt peccatum infectiuum, & denunciari poteſt ſine præuia monitione, vt ait S. Tho. m Accuſari poſſe etiam iuſtè ad bonum commune eũ, qui iam eſt emendatus quoad ſe, ſcribit Innocen. n Syluester. o

5 SECVNDVM DVBIVM, quatenus habet notum parti repræſentanti collegium, videri notum toti collegio, ſic reſoluitur, dicendo non videri id firmum, cũ notũ ſyndico non cẽſeatur notũ Capitulo.

ALLEGATIONES.

a in 4. diſtinct. 19 q. 2. art. 3. ad 7. b ibid. c verbo correctio. d 2. 2. q. 33. art. 8. ad 1. e in 4. f verbo correctio. q. 6. g in cap. nouit de iudi. nu. 51. h de tegend. uel detegend. ſecret. memb. 2. 2. q. coroll 6 i quoli 11. q. 3. artic. 2. K de tegen. memb. 2. quæſt. 4. conſil. 5. l in rub. de iud. nu. 92. m in 4. diſt. 19. q. 2. art. 3. ad 2. n in cap. de his de accuſar. o verbo accuſ. quæſt. 9.

SVMMARIVM.

1 *Infamis, & criminoſus repellitur ab accuſando, nec eius teſtimonio creditur. num. 2. ſed iure Pontificio ſola facti infamia notatus ab accuſando repellitur. num. 1.*

2 *Socio criminis contra ſocium deponenti non creditur.*

3 *Iudicis factum in dubio iuſtè, & bona intentione factum fuiſſe præſumitur, niſi probetur contrarium.*

3 *Occulta delicta, vt aliquibus manifeſtentur poteſt quandoque iudex mandare, immo id faciens præſumitur iuſte, & bona mente feciſſe.*

4 *Iudex non poteſt procedere contra aliquem via accuſationis, niſi adſit accuſator, non quicunque, ſed legitimus,*

F *nec per denunciationem, ſi non præceſſit correctio fraterna, nec per inquiſitionem, niſi præcedat infamia non quæcunque, ſed legitima, orta à beneuolis, & ante iudicium.*

CONSILIVM III.

VIr nequam regularis, & apoſtata confeſſus eſt inter alia commiſiſſe crimen peſſimum cum alio eiuſdem regulæ uiro probo, & optimæ famæ.

Quæritur primo, vtrum confeſſio illa contra præfatum Patrem ſit recipiẽda in iudicio.

Secundo, an debeat ei fides adhiberi, cum non ha-
G beat vllum conteſtem, neq; vlla indicia ſufficientia.

Tertio, an prælatus examinator illius infamis, qui fecit vt idem infamis diceret coram quinque, vel ſex fratribus neſcientibus hoc dictum, & poſtea dixit alij fratri ſic, quod cum eſſet ſecretum, modo eſt quaſi publicum, bene fecerit, necne?

Quarto, quomodo præfatus Pater poſſit ſe defendere ab hac calumnia.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quòd præfatus frater apoſtata non habet legitimam perſonam ad accuſandum alium, quia eſt criminoſus, & infamis, quales non permittuntur ad accuſandum, a vt tradit gloſſa, b quę ſentit quod etiam infamis infamia facti, repellitur ab accuſan-
H do, quam gloſſam eſſe ſeruandam iure Pontificio tenet ibidem Panormitanus communiter receptus, & Goffredus, c & alij, quos ipſe citat, & probant ſatis iura citata per præfatam gloſſam præſertim cap. [omnipotens.] & cap. [meminimus.]

2 AD SECVNDAM, reſpondetur quod nõ eſt ſtandum ſuo dicto. Tum per cap. 1. d quod hẽt, eis, qui confeſſi ſunt proprium crimen, non eſſe credendum deponentibus contra alios participes ſuorũ criminum pro quo gloſſa cõmuniter recepta, e & Panor. citant alia, quæ apud illos, & citatos ab eis videri poſſunt. At pręfatus frater confitetur crimen ꝓprium nefandum, ergo nõ eſt credendum ei de par-
I ticipe illius criminis. Tum quia eſt criminoſus, & infamis infamia iuris, & facti, & ita non eſt credendum ei, per cap. [teſtimonium.] f cum multis alijs, quæ citant ibi Barbat. & Felyn. Tum quia teſtimonium vnius dicitur teſtimonium nullius, in cap. [cum à nobis.] g cum ſuis concordantibus, & ipſe non habet conteſtem, neque alia indicia ſufficientia, vt ponitur in facto.

3 AD TERTIAM reſpondeo, non poſſe me ſine ampliori relatione præfatum prælatum examinatorem cõdemnare, nec abſoluere, quippe qui alia iuſta de cauſa potuit id facere, & etiam aliqua iniuſta, & iudex in dubio præſumitur benefacere, quamuis admitteretur probatio contraria, quod mala men-
K te, & iniuſte id fecerit, quod non eſt credendum, donec probetur, per cap. [in præſentia.] h & l. [merito.] cum ſimilibus. ff. pro ſocijs.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quod ex prædictis reſponſis poteſt colligi modus defendẽdi præfatum Reuerendum patrem, opponẽdo, quod p̄latus præfatus examinator nõ poteſt procedere per ſolum dictũ pręfati fratris. Tum quia non poteſt procedere per

---

ALLEGATIONES.

a l. qui accuſare. ff. de accuſ. c. prohibentur. 2. q. 1. b in c. 1. de accuſat. c in cap. omnipotens. de accuſat. d de confeſſ. e in uerb. confeſs. f de teſt. g de teſt. h de renunciat.

per viam accuſationis, quia nõ poteſt eſſe legitimus accuſator, nec per viam denunciationis, quia non pręceſſit correctio fraterna, nec per viam inquiſitionis, quia non præceſſit ſufficiens infamia, iuxt. cap. [ſuper his.] a adiuncto cap. [inquiſitionis.] b per quod probatur, quod non ſufficit vnius, vel alterius, neque trium teſtium dictum ad procedendum per viam inqſitionis, ſed oportet quod ſit orta infamia, nec ſufficit qualiſcunque infamia, vt procedi poſſit contra huiuſmodi approbatos viros, & prælatos, ſed oportet ꝙ ſit exorta legitime à beneuolis, antequàm incipiat ꝓcedi, vt eſt caſus, in cap. [qualiter, & quando.] c & ibi gl. notabilis recepta, quæ declarat non ſufficere illam, quæ oriretur ex maleuolis, & in caſu præſenti ſi qua oborta eſt, cenſenda eſt orta ex illo maleuolo, & ex machinatione examinatoris, quæ non eſt iudicanda ſufficiens, per ea quę nos latiſſimè dicimus in rubr. de iud.

ALLEGATIONES.

a de accuſat. b eod. tit. c 2. de accuſat.

SVMMARIVM.

1 *Correctio, ſeu admonitio fraterna, quæ regulariter denunciationem præcedere debet, non eſt neceſſario præmittenda contra illum, qui ex malitia, & quaſi improbibite peccat, modo is talis vere ſit. num. 2. neque eſt neceſſaria in criminibus aliorum infectiuorum, vt eſt hæreſis, & etiam fornicatio regularium, & hoc, ſi non ſperatur emendatio. num. 2.*

3 *Inquiſitionis iudicium præcedere debet infamia, etiã quo ad regulares, nec ſufficit depoſitio de delicto vnius, immo nec duorum etiam legitimè receptorum teſtium, at quo ad impedienda mala futura poteſt, modo de dicto futuro malo ſufficienter aliunde, quam à maleuolis, & ſuſurronibus, timendum eſſe conſtet. num. 4.*

3 *Socij criminis depoſitio, etiam quod exiſtent duæ mulieres de ſe ipſis contra reum deponentes, non aperit uiam iudici, etiam religioſorum, procedendi contra ſuos Monachos, ſed inquiſitionem debet præcedere infamia, & denunciationem admonitio fraterna: poſſunt tamen legitime inchoato iudicio admitti ad coadiuuãdas alias probationes.*

CONSILIVM IIII.

Dvæ mulierculæ pręlato denunciauerunt, quod N. ſacerdos religioſus ad eas accedere frequenter, & quaſi improhibitè ſolebat, & ſine fræno eas carnaliter cognoſcebat, & interrogatę, qñ, dixerunt, ante vnum annũ. Cum d. N. ut modo vir egregiæ opinionis, & ante præfatum tempus bonum religioſi nomen habuerit, dubitat ſuperior, an teneatur inquirere, & procedere contra dictum N. & quidam Doctor ob quatuor rationes aſſeuerat ſuperiorem teneri ad inquirendam veritatem, & procedendum contra d. N. Superior deſiderans, nec omittendo, nec operando, diuinæ Maieſtati ullo modo diſplicere, petit à Dominatione veſtra, quid in hac re debeat facere.

Ad doctrinam S. Tho. citatam à prædicto D. Doctore poſt alios reſpondetur primo, pigere me quod adeo debilia tela in clypeos chryſtallinos, canones ſcilicet reſplendentes, intenderentur, pudereque quod adeo male collimata iaciantur.

1 Primo, quod non eſt neceſſaria monitio, neque correctio, quando aliquis frequẽter, & quaſi improhibitè, & ſine fræno malitioſe in aliquod peccatum lapſus eſt. Non inquam obſtat, quia D. cõſulens nullatenus poteſt dici de ordine illorum, qui frequẽter, & quaſi improhibitè, & ſine fræno in peccatum ex malitia labuntur, qm̃ ex his q̃ narratio facti cõtinet, apparet ipſum ante tp̃s, quo præfatę mulierculæ dicuntur aſſeruiſſe eum cum illis peccaſſe, & tempore illo quo dicunt id feciſſe, & longo tempore poſtea fuiſſe habitum pro religioſo egregie bono, ſincero, & virtutibus Chriſtianis ualde ornato, qui non ſolum improhibitè, & effrænatè, & ex malitia, & conſuetudine, ſed neque frænatè, neque ex infirmitate, neque ex ignorantia peccaſſe, peccareve putaretur. Et ita doctrina illa S. Tho. nullatenus ipſi adaptari põt, qm̃ lex vel diſpoſitio nõ põt adaptari ei cui verba eius non adaptantur, vt eſt in l. 4. a vbi Bart. receptus id colligit, & cap. [indemnitatib.] b quatenus ad hoc iuris optimum appellat Fel. c

2 Non obſtat ſecundo doctrina eiuſdem S. Th. d quod hæreſis, & fornicatio ſunt crimina infectiua aliorum, & quod crimina infectiua poſſunt denunciari ante admonitionem, & fraternam correctionem. Nihil inquam obſtat. Tum quia S. Th. non loquitur de quolibet peccante hæreſim, vel aliud crimen infectiuũ, ſed de illo qui peccauit eiuſmodi crimen, & non ſperatur emendatio, litera. n. eius ſic habet: [Si autem non ſperatur emendatio: tunc conſiderandum eſt, an crimen ſit infectiuum, vt eſt hæreſis, vel fornicatio,] D. autem conſulens non eſt talis, de quo non ſperabatur emẽdatio, ſi quid peccaſſet, imò necunde apparet legitimè illum peccaſſe pc̃m cuius inſimulatur, imò, vt prædictum eſt, in caſu ꝓpoſito narratur eum fuiſſe, & eſſe egregium uirtutis ſtudioſum, & ante tp̃s quo dr̃ peccaſſe, & eo quo dr̃ peccaſſe, & multo tp̃e poſt iudicatus eſt caſtus, & bonitate conſpicuus. Tũ quia S. Th. expreſſe habet, e quod etiam in peccato hæreſeos occulto habet locũ præceptum de correctione fraterna præmittenda, ſi veriſimiliter creditur propter eam emendatum iri. Tum quia quædam hæreſis eſt, dicere, quod S. Tho. & qui eum ſequuntur omnes teneant in peccato fornicationis non eſſe locum præcepto de correctione fraterna, quando ſperatur correctio, ſed ſolum quando non ſperaret̃ emendatio, & ꝓbabiliter timeret̃ aliorũ infectio, vt ipſemet limitat in locis ſupradictis.

3 Non obſtat tertiò doctrina Pan. f qui in nulla parte ſui commenti meminit de iudicio, licet meminerit de præſumptione illa quaquali, quæ iuuare poteſt probationem, quod nihil facit contra ea, quæ prædiximus. Non enim ex hoc ſequitur quod procedi poſſit per viam inquiſitionis, non præcedente infamia, neque quod procedi poſſit per viam denunciationis, non præcedente monitione charitatiua, quod nos dicimus. Nam nec dictum vnius teſtis, neque duorum etiam legitimorum ſufficit ad inquirendum ſpecialiter, vti eſt caſus expreſſus in capitul. [inquiſitionis.] g quod in prima reſponſione citauimus, & ad procedendum per viam denunciationis Euangelicæ requiritur admonitio, h vt declaratur. Tum quia Panormit. loquitur de ſocio, & ſic viro conſorte criminis, nos autem loquimur de fœmina conſorte criminis, quæ longè minorem præſum-

ALLEGATIONES.

a toties, ff. de damn. infect. b §. ſupradic. de electio. lib. 6. c in capit. nonnulli, de reſcript. d ibid. e in 2. 2. quæſtio. 43. artic. 7. f in dict. capit. quoniam, de teſti. g de accuſatio. h in eod. cap.

præſumptionem facit, quàm vir, quia regulariter repellitur à teſtimonio in criminalibus, à quo non repelluntur viri. Tum quia in caſu d. cap. [quoniam.] iubebatur adduci mulieres participes criminis, poſtquam crimen fuit denunciatum legitimè, & procedebatur per viam iuſtæ denunciationis, quo caſu concedimus poſſe adduci teſtes etiam non legitimos ad quale quale augmentum probationis, ſed in noſtro caſu agitur de incipiendo proceſſu, & quæritur an poſſit incipi virtute dicti conſortis criminis ſine notorietate, infamia, denunciatione legitima, & accuſatione, & dicimus non poſſe, per textus ſupra citatos.

4 Non obſtat quòd id quod dicitur nos dixiſſe in rubr. de iud. ſ. poſſe inquiri contra aliquem abſque infamia, vel indicijs, ad impedienda, & euitanda mala futura, & etiam contra hæreticum, ſuſpicione aliqua præcedente. Quoniam in caſu noſtro nec id, vel leuiter timebatur, nec timetur, nec de illo habebatur ſuſpicio, nec habetur, niſi ab indicijs maleuolis, ſuſurronibus, & detractoribus, quales olim etiam de Chriſto Domino noſtro fuerunt aliquot Phariſei, & Principes, & Scribæ populi, de quorum conceptis, & dictis non eſt curandum, a quia cæci ſunt, & duces cæcorum. b

ALLEGATIONES.

a cap. qualiter, 1. & 2. de accuſat. b Matth. 15.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio ſpecialis de aliquo delicto contra aliquem, nondum de eo diffamatum, formari non poteſt, etiamſi adſint duo, vel tres idonei teſtes.*

2 *Delicti particeps non eſt teſtis idoneus, vnde per duos illius participes quis non poteſt conuinci, maxime ſi ſint mulieres, quæ contra ſacerdotem non debent in criminalibus admitti.*

3 *Reuelans delictum occultum, antequam à iudice iuridicè iubeatur, peccat, quid autem ſi iudex iubeat, vide remiſsiuè. num. 4.*

3 *Teſtis vnus integer ſi deponat de delicto ipſo, ſemiplene probat, ſecus ſi deponat de ſola confeſſione delinquentis, quia deponit ſolum de indicio, ex quo ſemiplene probato nihil probatur de delicto.*

CONSILIVM V.

QVIDAM Sacerdos verè commiſerat delictum, nulla tamen laborabat infamia circa hoc.

Quæritur primo, an ſtantibus duobus teſtibus poſſit iudex via inquiſitionis procedere contra dictum ſacerdotem inquirendo ſpecialiter de illo.

Secundo, an prædictus ſacerdos poſſit conuinci per duas mulieres, quæ erant complices criminis.

Tertio, an cum ſit vnus fide dignus, q ſcit delictũ hoc per confeſſionem ipſius delinquẽtis, poſſit illud .lare, antequam à iudice interrogetur iuridicè.

Quarto, an ſi iudex Eccleſiaſticus diceret etiã ſub pœna excommunicationis, vt quicunq; ſciuerit tale delictum reuelet, teneantur in conſcientia reuelare qui ſciunt, ſi delinquens nulla laborat infamia.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondetur prefatum teſtimonium non eſſe ſufficiens ad inquirendum ſpecialiter contra præfatũ ſacerdotem, vt habet deciſio expreſſa, quæ eſt Innoc. III. a quatenus habet non poſſe inquiri contra aliquem

F etiam propter dicta duorum, vel trium teſtium etiam idoneorum, niſi laboret infamia, in quod faciunt plurima quæ nos congeſſimus in rubr. de iudic. b

2 AD SECVNDAM, quod non poteſt per præfatas mulieres conuinci præfatus ſacerdos. Tum quia confitentur ſe participes criminis, & particeps criminis nõ eſt idoneus teſtis, ut eſt in cap. 1. c cum ei late adnotatis. Tum qa ſunt mulieres, quę non debent admitti cõtra ſacerdotem in cauſa criminali. d

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod præfatus fide dignus peccaret grauiter, reuelando illud ſecretũ, antequam à iudice ordine iuris ſeruato iuberetur id facere, & quod licet dictũ eius ſufficeret ad ꝓbandã confeſſionem ſemiplene, ad ꝓbandum tñ delictũ G ẽt ſemiplene non ſufficeret, qa licet dictum vnius teſtis idonei deponẽtis de ipſomet delicto inducat ſemiplenam probationem: dictum tamen teſtis etiam idonei deponentis de confeſſione, vel indicio, nihil videtur probare de ipſo delicto, quia indicium niſi plenè probetur, nihil probat de delicto, ſecundum Bart. communiter receptum, in quod, quia non vacat, nec eſt neceſſe, non dilato magis.

4 AD QVARTAM, quæ nec vllam de iuris ordine mentionem facit colligere poteſt *reſponſum* D. conſulens ex noſtris dictis in noſtro Manua. Confeſſ. e & in rubr. de iud. vbi ſupra, & latius in cap. [inter verba.] f

H ALLEGATIONES.

a in cap. inquiſitionis, de accuſat. b à nu. 52. & ſeq. c de confeſſis. d cap. mulierem, 13. q 5. cap. forus, adiuncta glo. de uerb. ſignificatio. e cap. 18. numer. 1. remiſſiuè, & deciſiuè, num. 38. & 40. f 11. quæſtio. 3.

SVMMARIVM.

Accuſatus de crimine, pendente lite, modo non præceſſerit infamia de eo apud graues viros, promoueri poteſt, & concurrere ad beneficia. 1

CONSILIVM VI.

I AN accuſatus de crimine poſſit pendente lite promoueri?

1 Reſpõdetur, quod ſic. Tum quia cap. [omnipotens.] a cum ſuis cõcordãtibus limitatur non ꝓcedere in accuſato per maleuolos, & nõ grauato apud graues, & bonos viros, ſecũdũ Hoſt. & Ioã. And. b quos refert, & ſeqtur multũ ibi commẽdans Fel. & merito, qa alioq faciliimè cuiq; pateret via optimos, & doctiſſimos impediẽdi ab aſſequutione beneficiorum per cõcurſum, ſi ſola accuſatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, non ſequuta apud bonos, & graues viros infamia, ſufficeret ad repellendum à concurſu, & petitione beneficij, quod eſſet abſurdum, & ita non dicendum. c

K ALLEGATIONES.

a de accuſ. b in cap. minime, de accuſat. c l. nam quod abſurdum, ff. de bon. liber. &c.

SVMMARIVM.

Quærenda facilius impediuntur, quam quod quæſita tollantur, vnde prælatus, & ſeruus qui non poſſunt nocere Eccleſiæ, nec Domino in quæſitis, præiudicant tamen in quærendis. 1

Appellatio interpoſita à ſententia lata ſuper crimine inhabilitante ad honores, etſi ſuſpendat ipſam ſententiã, ac inhabilitatis pœnam quoad honores adeptos, quos retinet, non tamen tollit infamiam (ſi qua ante orta erat) impedientem, ne ad nouos eligatur honores. 2

3 *Accuſatus*

3 *Accuſatus de crimine inhabilitante ad honores, non debet poſt iudicium, & eo pendente ad illos elegi.num.5. & hoc ſi præceſſerit legitima inſcriptio.nu.4. & propter accuſationem ſit factus infamis apud graues viros, adeo vt licet ſit ſparſus rumor quod accuſatus fecit tale delictum, ſi tamen graues viri illud non credant, non impediatur.nu.6. & 7: ſicut nec impediret, ſi accuſatio malo animo facta fuiſſet.num.3.*

3 *Denunciatus de crimine inhabilitante ad dignitates, ea pendente, non debet ad illas eligi, & hoc, dummodo denunciatio fuerit rite recepta, videlicet præcedente fraterna correctione.numer.4. & non formata animo calumnioſo, & malo, & quod de dicto crimine remaneat apud graues viros diffamatus, & quod non fuerit à maleuolis orta.num.7.*

4 *Inquiſitus de crimine inhabilitante ad dignitates, ea pendente, non debet ad illas eligi, & hoc modo inquiſitio non ſit ſolum generalis informatoria, licet cum voluntate deueniendi ad ſpecialem nu.7. ſed debet eſſe ſimpliciter contra talem perſonam ſolemniter formata, & ſuper ea cœptum iudicium taliter, quod reus ſaltem fuerit ad illi reſpondendum citatus. nu.5. præceſſeritque infamia apud graues, & honeſtos uiros ſuborta.nu.7. & ſit de graui crimine.nu.8. & quod non fuerit à maleuolis ſuborta, nec calumnioſe formata.num.7.*

6 *Infamatus infamia impediente promotionem non dicitur is, cui ſententia condemnationis fuit intimata, ſed tamen graues viri non credunt, nec crediderunt reum eſſe de dicto crimine culpabilem.*

8 *Promotionem ad honores non impedit omnis accuſatio, denunciatio, & inquiſitio, ſed debet eſſe de crimine graui, puta capitali, vel ſtatus.*

CONSILIVM VII.

1 SVper antinomia l.1.uerſ.[ergo.] a ex una parte, & l.[reus,] b ex altera dico primum eam optime tolli per earūdem gloſſas Accurſij quæ in ſumma habent, quód præfatus uerſ. [ergo.] agit de honore præterito iam quæſito, l.autem [reus,] de honore futuro nondum quæſito, & ideo nil mirum, quod appellatio non iuuet tm̄ in caſu illius, quantū in huius, quia [Turpius eijcitur quā non admittitur hoſpes. c & ſeruus poteſt nocere in quærendis, & non in quæſitis. d Prælatus item poteſt nocere Eccleſiæ in quærendis, non autem in quæſitis, ut ait gl. fi. e & irregularitas non priuat ipſo iure beneficio quæſito, quærendo uero ſic, ut ait Inno. f Scđo, qđ ille uerſ.[ergo,] facit aliquid, ſed ex longinquo, pro parte affirmatiua qōnis, an ſuſpenſio ſuſpendatur ꝑ appellationem, & l.illa, [reus.] facit, ſed ex longinquo, pro parte negatiua eiuſdem quæſtionis.

2 Tertio, ꝙ tenens partem affirmatiuam præfatæ qōnis facile pōt rn̄dere præfatæ l.[reus] quod ratio, quare reus condemnatus de crimine inhabilitāte ad honores, non debeat ꝓmoueri ad illos, ēt ſi appellauerit, qđ hēt illa lex, non eſt quia appellatio non ſuſpendit ſn̄iam, ſed quia infamia exorta ex receptione inter reos ob crimen faciens quempiam inhabilē ad honorē, impedit eū ab illo aſſequēdo, iux.l.2. g & c.[infamib.] h & ita illā intellexit gl.recepta. i

3 An aūt illud c.& d.l.[reus.] cum allegatis à ſuis gl. obſtent ꝓmotioni N.electi Prioris gn̄alis, ea rōne, ꝙ accuſatus non ſit promouendus, alia qōnis eſt, ad q̄ non rn̄di antea, cum præfata rn̄derem, quia nō quærebatur de illa. Nunc aūt qn̄ q̄ritur, licet occupatiſſime, rn̄deo primo, qđ pro eius parte affirmante facit præfatum cap.omnipotens.] & cap.[tantis Daniel.] K quatenus habent, denunciatum de aliquo crimine, pendente cauſa denunciationis, non debere promoueri ad aliquam dignitatem, & pręfatus Prior N. videtur fuiſſe denunciatus de crimine, & qđ pendente denunciatione contra Priorē fuit ipſe electus.

Secundo, qđ l.[reus.] l & l.[qui deliberare.] m probant, eum qui de crimine accuſatur, uel ſeruus eſſe prætenditur, lite pendente non eſſe promouendum ad dignitatem, at ſuper crimine præfati Prioris videbatur lis pendere tempore ſuæ electionis, & promotionis.

4 Pro parte tamen negante, quæ verior eſt, facit primo, quod non pendebat lis vlla ſuper aliquo crimine contra præfatum Priorem tempore ſuę electionis, non quidem ſuper accuſatione, quia nemo illum accuſauit, nam accuſationem debet præcedere inſcriptio, n non item ſuper denunciatione, quia denunciationē præcedere debet correctio fraterna, o quarum neutra in caſu prædicto Prioris interuenit, non item ſuper inquiſitione, quia nondum fuit proceſſum contra eum ſpecialiter licet generaliter, & præparatoriè contra totum conuentum proceſſum fuiſſet. Duplex.n.eſt inquiſitio.ſ.generalis, ſiue præparatoria, qua generaliter Epiſcopus, vel Viſitator inquirit crimina nemine nominato, & altera ſpecialis, ſiue ſolemnis, qua procedit ſpecialiter contra eū, quem per generalem inquiſitionem, vel infamiam, vel aliam viam inuenit culpabilem, ſecundum Specul. p receptum communiter ab omnib. q & ſingulariter probatur in cap.1. r & nemo per ſolam generalem, & præparatoriam inquiſitionem dicitur inquiſitus, & contra neminem dicitur pendere lis propter generalem inquiſitionem.

5 Tum quia nondum eſt iudicium cum ipſo cœptum, cum nondum ſit citatus, ſiue vocatus, ſiue iuſſus reſpondere ad culpam intimatam, & ſine citatione non poteſt eſſe iudicium, nec lis pendens. ſ Tū quia alioquin contra omnes, qui per generalem inquiſitionem inuenirentur notati, cenſeretur cœpta lis inquiſitionis, anteq̄ citarentur, & anteq̄ quidq̄ eis intimaretur, quod eſt contra mentem omnium ubi ſupra, quodque nemo vnq̄ dixit. Tum quia non pōt dici litem inquiſitionis pendere, donec incipiatur, non poteſt autem incipi, donec citatio, vel intimatio culpæ ad reſpondendum, quod effectu idem eſt fiat, & conſequenter propter inquiſitionis pendentiam non poteſt pręfatus Prior à promotione repelli, & ita propter nullius litis ſuper crimine pendentiam potuit repelli, quæ profecto ratio omni reſponſione maior eſt, & ex ea efficax ſolutio colligitur ad d.l. [reus.] quæ de reo accuſato, imo & condemnato promouendo appellatione pendente loquitur, & de d.l. [qui de libertate,] quæ etiam de illo, contra quem ſuper ſeruitute lis pendebat, agit: & ad d.cap.[omnipotens.] & cap.[tantis Daniel,] quæ loquuntur de denunciatis, contra quos procedebatur.

6 Secundo

ALLEGATIONES.

a ff.nil nouari appell.pend. b ff.de muner.& hono. c ca. quemadmodum, de iureiur. d l.ſeruus, cum gl.C.de pact. e 16.q.6. f in c.cum noſtris, de conceſſ. præben. g Cod. de dign.l.12. h de regul.iur. lib 6. i cap.omnipotens, de accuſat. K gloſſ.diſtinc. l ff de mu. & hon. m ff.de lib. cauſa. n cap.ſuper his, de accuſat. o d.cap.ſuper his. p de inquiſit. §. quando. q in capit.1. de offic.ord, & in l. congruit, ff.de offic.præſid. r §.de cenſibus, lib.6. ſ §.fin. Inſtit.de offic.iud. & clement.2. ut lite pendent. & l.ubi cœptum, ff.de iud.

6 Secundo pro eadem parte negante facit dictum Hoſtiēſis, a cōiter recepti ibi per alios, & Felynū, b & antea per Ludouicū, c quem ille, & alij cōiter vitioſè citant, ſ. quod tūc demum impeditur promotio per accuſationem, qñ propter illam accuſatus eſt factus infamis apud bonos, & graues viros, & non aliàs, & præfatus Prior per viſitationem generalē non fuit factus infamis apud bonos, & graues viros, imò neq; apud aliquos alios, quia viſitatio fuit ſecreta, & nulli præter Viſitatorem, notarium, & deponentē, ſciebāt Priorem fuiſſe notatum de tali crimine, donec fuit intimata pęna ſuſpenſionis, quæ intimatio non produxit infamiam. Tum quia conuentus, qui erat electurus, nō credidit eum ita deliquiſſe, nec tenebatur credere, iuxta doctrinam Innocentij probatam à Felyno. d Tum quia fuit lata ſine vocatione, ſine indicatione culpæ, & ſine vlla copia ſe defendendi facta, & ita inualidè, & nulliter.

7 Tertio, ꝙ præfatum dictum Hoſtienſis adeo eſt verum, quod, etiā ſi nec ipſe, nec alius illud dixiſſet, erat tamē aſſerendū, quia ratio, quare accuſatus, denunciatus, vel inquiſitus non debet promoueri, eſt, quia per talem accuſationem, denunciationē, vel inquiſitionem factus eſt infamis, vt ſupra in concordia antinomiæ tetigimus, & aſſirmat Ananias per gloſſam receptam, e nemo autem dr̄ infamis, vel laborare infamia, niſi ea ſit apud bonos, & graues viros, licet rumor aliquis ſit ſparſus, & etiam creditus apud aliquos, vt probatur in c. [qualiter & quando.] f cuius gloſſa g recepta ab omnibus id declarat, & ſubdit, ꝙ requiritur etiam quod non ſit orta ab inimicis, neque maleuolis, ergo accuſatio, denunciatio, vel inquiſitio non impedit promotionem, niſi per eam ſit orta infamia apud bonos, & graues viros.

Quarto, ꝙ pendētia accuſationis, vel inquiſitionis factę calumnioſè, vel malo aīo, nō impedit promotionē, vt probat c. [meminimus.] h at hic malo aīo interuenit, vt conijcitur ex multis in facto contentis,

Quinto, ꝙ voluntas accuſandi, inquirendi, vel denunciandi non ſufficit ad hoc, ſed oportet quod actu pendeat, vt notat Ananias. i At in caſu propoſito nō fuit inquiſitio formata contra Priorem, ſed ſolum facta præparatio per generalem inquiſitionem, & voluntas fortè deſcendendi ad ſpecialem, ad quam tamen per octo menſes non proceſſerat, nec vt creditur proceſſiſſet, niſi vt innocentem electionem perturbaret contra breue Apoſtolicum, quo iubebatur ne directè, vel indirectè impediret liberam electionem Prioris faciendam.

8 Sexto, quòd tunc demum accuſatio, denūciatio, vel inquiſitio infamat, quando eſt facta de graui cauſa, puta capitali, vel ſtatus, vt notat Ananias, K & probat, eo ꝙ aliàs ſequeretur, quod accuſatio de fractione ſilentij, vel ieiunij, vel omiſſione precum horariarum unius, uel alterius diei, induceret hunc effectum, quod eſt abſurdum, & contra mentem contextus præfati cap. [tantis.] & d. cap. [omnipotens.] & ſimilium, quæ loquuntur de graui crimine, at comburere unum librum de conſilio ſeniorum, relicto tranſumpto ad id neceſſario, non erat tale, & præterea iam fuit ſuper eo ſententia nullam, uel leuiſſimam pœnam continens lata, ergo, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. meminimus. de accuſat. b in dict. capit. omnipotens. c Sing. 443. d in dict. cap. omnipotens, num. 4. e ibi in d. cap. omnipotens. f 2. de accuſatio. g in verb. ad inquirendum. h de accuſ. i in d. cap. meminimus, nu. 2. k in dict. cap. omnipotens, numer. 6.

F

SVMMARIVM.

Legem humanam aliquid nec iure naturali nec diuino pręceptum obſcurè iubentem qui bona fide credens bene facere non obſeruat iudex, nec mortaliter peccat, nec ad aliquam tenetur reſtitutionem parti, idem dicitur, ſi eandem ex cauſa ſibi bona fide iuſta indicata, etſi reuera talis non eſſet, non obſeruat, num. 5. 1

Indiciorum copiam reo torquendo, non diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex, & hoc ſuboſcure, & tunc demum ſi petatur, dari iubet. 2

Iudex tunc demum aliquid ſibi ſub pœna mandatum omittendo pœnam incurrit, ſi pars vt id faceret petijt. 3

G *Torquens iudex reum, contra quem vera ſufficientia adſunt indicia, ad nullam coram Deo tenetur pœnam, licet contra legem humanam non dederit indiciorum debitam copiam.* 4

Teſtes contra reos condemnandos examinatos repetendos eſſe, nec diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex, cui etiam particulari conſuetudine derogari poteſt, mandat. 5

Conſuetudo à pœna ſaltem temporali excuſat tranſgredientem etiam legem naturalem. 5

CONSILIVM VIII.

H SAcerdos quidā pius, & doctus, olim Inquiſitor multos reos aliàs ſufficiēter indiciatos torqueri fecit, non data eis copia indiciorum, nec aſſignato termino ad faciendas ſuas defenſiones, quia non petierunt ſibi dari, & præterea in cauſis proceſſit ad reorum condemnationem, non repetitis teſtibus, qui de conſuetudine loci, ut plurimum non ſoliti ſunt repeti. Cum igitur in pręmiſſis bona fide, & credens bene agere proceſſerit, quæritur an teneatur ad aliquam ſatisfactionem parti læſæ.

1 Ad primam queſtionem reſpondeo, ꝙ non uidetur teneri ad ulteriorem reſtitutionem faciendam parti, ſaltem in foro conſcientiæ. Primo quidem, ꝙ ipſe o-
I miſit dare copiam indiciorū ſine dolo, & bona fide, non credens ſe male facere, idque omiſit in materia nullo iure naturali, neque diuino, nec humano clare præcepta, & qui iudex modo præfato tranſgreditur legem humanam ſuboſcuram, non peccat mortaliter, ſecundum Innocentium, a quem commendat Baldus, b & utrunque ſequitur Felynus. c

2 Secundo, ꝙ lex de dāda copia indiciorum reo eſt humana, & obſcurè lata. Quia licet cōmunis opinio teneat dandam eſſe copiam indiciorum ante torturam, iuxta doctrinam Bartoli, d ob rationes quas tradit Alexander, e nullus tamen uidetur textus in hoc expreſſus, quandoquidem [l. unius.] f quæ uidetur omnium probatiſſima, obſcurè id dicit, imò in
K ſenſu directo ſolum probat id eſſe faciendum poſtulante reo, ſignificans à contrario ſenſu non eſſe neceſſarium id facere, eo non petente.

3 Tertio, quòd D. iudex non incidit in pęnam, ſub qua tenetur aliquid facere, niſi requiratur à parte, iuxta gloſſam receptam, & notabilem, g & alia multa quæ tradit Felynus, h & citati ab eo.

4 Quarto,

ALLEGATIONES.

a in c. per tuas. 2. de ſimon. b in l. ab eo. C. qūo & quando iudex. c in c. 1. in limit. 2. de re iudic. d in l. fi. in q. pen. de q. e conſi. 65. vol. 1. col. 2. f §. cogniturum. ff. de q. g in ca. ſi. de reſcri. in verb. damnis. h in c. ſi autem. de reſcri. nu. 4.

4 Quarto, quòd licet regulariter iudex mereretur pœnam, non dando copiam indiciorum etiam non petenti, id tamen falleret quo ad forum conſcientiæ, quando indicia uerè coram Deo eſſent ſufficientia, quoniam omnia ſunt ei aperta, a & ita quo ad Deũ D.conſulens non peccauit, quia præfati rei erant ſufficienter indiciati, ut ponitur in caſu.

5 Ad ſecũdam, de omiſſione repetitionis teſtium, reſpondeo, ꝙ neq; ob illam uidetur D.conſulens ad ulteriorem reſtitutionem teneri. Tum per argumenta reſponſionis præcedentis. Tum quia conſuetudo illius terræ habebatur, ut plurimum ne repeteretur neceſſario, ut ponitur in caſu, & cum lex de repetendis teſtibus iuris naturalis non ſit, nec diuini, ſed tantum humani, potuit ibi cõſuetudine limitari. b Tũ quòd conſuetudo excuſat à pœna ſaltem temporali, etiam tranſgredientem legem naturalem, iuxta gloſſam, c quę habet ſimilem in c.[cum uenerabilis.] d Tum quia qui tranſgreditur legem humanam ex cauſa, quæ bona fide ſibi uidetur iuſta, licet uerè non ſit omnino talis, non peccat pluſquam uenialiter, ſecundum mentem D.Tho. e ubi pulchrè hoc explicat Caiet.& tradimus nos in Manua.confeſſ. f & paulo explicatius infra, g ubi hoc uideri poteſt.

ALLEGATIONES.

a Ad Hebr.4.& c.Deus omnipotens.2.q.1. b c.fi. de conſ. c c.denique 4.diſt. d de conſuet. e in 2.2.q.96.art.6. & 2.2.q.147.art.3. f in 9.prælud.num 14. g in cap.23.

De Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt, & nulla omnis diſpoſitio, per quam recepto temporali traditur beneficiũ ſpirituale, nu.2. & 6.*

3 *Simonia committitur accipiendo aliquid, etiam pro eo, quod eſt annexum rei ſpirituali.*

5 *Literarum tituli beneficialis precium ſpectat ad notarium, differtque ab annata, earumque valor ſemoto reſpectu traditionis rei ſpiritualis modicus eſt, nu.4. Vnde Epiſcopus qui partem fructuum pro eis exigit, conuincitur non pro valore literarum, ſed pro precio iuris ſpiritualis, ſimoniacè exigere, numer.3.*

6 *Simoniacam labem vetantia iura non poſſunt per non vſum tolli, fueruntque præterea innouata per ſacrum Concilium, quod non poteſt adhuc dici ſublatum.*

CONSILIVM I.

DE Epiſcopo accipiente pro expeditione literarum collationis beneficij tertiam partem fructuum illius, an id iure facere poſſit, ita ut collatio ualeat?

1 Reſpondetur primo, quòd omnis beneficij collatio, prouiſio, confirmatio, electio, præſentatio, & quælibet alia diſpoſitio ſimoniaca ſimonia reali eſt ipſo iure nulla, per extrauagantem, a & plurimos antiquos canones, quos pro ſingulis modis prædictis prouidendi, & alijs multis citat Coſmas in gloſſ. Concilij Bituricenſis, b per quæ, & per tradita à nobis poſt alios in Manual.confeſ. c id colligitur, quo Concilio fuit etiam expreſſe prohibitum, ne quid exigeretur à collatoribus pro literis ſeu bullis prouiſionis beneficiorum.

A 2 Secundo, quòd omnis, qui tradit ſpirituale beneficium per modos ſupradictos, & alios, & accipit aliquod temporale pro illa traditione, committit ſimoniam realem, ſi ab utraque parte compleatur ſaltem in parte traditio, & acceptio per prædicta.

3 Tertio, quòd omnis, qui accipit aliquod temporale pro expeditione literarum collationis, prouiſionis, confirmationis, præſentationis, electionis, uel cuiuslibet alterius diſpoſitionis beneficialis præfatarũ traditionum, cenſetur accipere pro traditione illa ſpirituali, ad cuius probationem literæ expediuntur. Tum quod non ſolum committitur ſimonia accipiendo aliquid pro traditione rei ſpiritualis, ſed etiam accipiendo aliquid pro eo, quod eſt annexum rei ſpi-
B rituali, ut patet ex definitione ſimoniæ data à gloſſa, d quam nos profundè declaramus in d.Man. e & per cap.1. f & conſtat expeditionem literarum ad probandum collationem, uel aliam traditionem rei ſpiritualis, eſſe quid annexũ rei ſpirituali ex eo, quod de illarum iuſtitia, & ualore non poteſt cognoſcere iudex ſæcularis. g Tum quod ſophiſtica, falſa, inuſitata, & puerilis interpretatio eſt, dicere, quod liceat accipere pro literis titulorum beneficiorũ ſpiritualium, & non pro titulis ipſis. Tum per dictum cap.1. h quod cum multis ei concordantibus clare definit, ordinantem Epiſcopum, qui capit ab ordinato aliquid pro paſtellis, & literis ordinationum, eſſe
C ſimoniacum, quia cenſetur capere pro traditione ordinum, & eadem ratione qui capit aliquid pro literis, uel expeditione literarum, quibus probanda eſt traditio beneficij per aliquem modum tradendi, eſt ſimoniacus.

4 Tum quod valor ſolarum literarum expeditionis ſine reſpectu ad traditionẽ rei ſpiritualis non valet vno ſcuto, neque dimidiato, neque quãdoq; vno iulio; copia enim ſimplex literarum expeditionis tanti valet in ſua ſubſtantia, quanti valent literæ tituli originalis, ſemoto reſpectu ad traditionem rei ſpiritualis. Et conſtat valere parum ipſam copiam ſimplicem. Nam palam eſt pro vno iulio extrahi copiam ſimplicem originalis ſcripturæ. & ita grande pecca-
D tum mortale eſſet iniuſtitiæ accipere pro ſubſtantia literarum expeditionis tertiam partem fructuum, contra legem naturalem contentam in ſeptimo præcepto Decalogi, quod eſt iuris naturalis, & alia præcepta, vt declarat S.Tho. i & ſentit alio in loco, k & conſequenter teneretur reſtituere illam, cum omnia peccata iniuſtitiæ, obligent ad reſtituendum iniuſtè acceptum, per capitul. [peccatum.] l & capitul. [ſi res aliena.] m & nos latius tradidimus in d.Manua. n

5 Tum quod pretium ſcripturæ literarũ eſt aliud à tertia parte, quæ accipitur pro annata, quia illud ſoluitur notario, hæc verò Epiſcopo, & conſequenter non poteſt dici eam accipi pro pretio literarum,
E ſed pro traditione tituli. Cui conſequens eſt, illam acceptationem eſſe ſimoniacam, & eſto non eſſet ſimoniaca, eſſet tamen peccatum mortale iniuſtitiæ inducens reſtituendi obligationem.

6 Quarto,

ALLEGATIONES.

a de ſimon. b in titul. de annatis, in princip. c cap.23. numer.103.& 111. d 1. quæſtio.1. in ſumma. e ubi ſupra numer.100. f de ſimon. g argumen. capit.quanto, de iu. cum ei adnot. h de ſimon. i in 1.2.quæſtion.100. artic.1. & 8. k in 2.2. quæſtion.122. articul.1. l de regulis iuris, libro ſexto. m 14. quæſtion. 6. n capitul. 17. numero 7. & in tractat. de redit. Eccleſ. quæſtion. ſecunda, monitor. 1. 2. & 7.

6 Quarto, quod negari non poteſt id eſſe vetitum per Concil. Trid. a quo ſimoniaci reputantur omnes modi conferendi, inſtituendi, & prouidendi ſpiritualia beneficia, accipiendo aliquid temporale pro illis.

Quinto, quòd etiam non prodeſt Epiſcopo dicere dictam Concilij Bituricēſis prohibitionem ſublatā eſſe per Regiam conſtitutionem (de qua per Rebuffum, b permittētem per huiuſmodi poſſe quid accipi) & per non vſum. Tum quia cōſtitutio illa fuit præfato Concilio conformis cum aliquantula illius relaxatione, quia per illud vetatur, ne quidquam accipiatur, & conſtitutio permittit accipere vnum aureum. Tum quod iura ſimoniacam labem uetantia non poſſunt tolli per non uſum, quia ſunt conformia iuri diuino, & naturali, contra quod præſcribi non poteſt, vt latè notatur per omnes. c Tum quod ad tollendam legem canonicam receptam requiruntur 40. anni, latè tradit poſt alios Felynus, d & à Cōcilio Tridentino nondum ſunt lapſi 22. anni, quod innouauit omnia iura ſtatuta contra ſimoniacam labē, & innouauit etiam inſueta contra illud, e non obſtantibus contrarijs, etiam conſuetudinibus immemorabilibus. Per quę omnia ſatis ſuperque monſtratur, quòd non licet prædicto Epiſcopo percipere p̄dictam tertiam partem, & teneri eum reſtituere ea, quæ percepit, niſi remiſſionem, vel condonationem aliquam iuſtam conſequatur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. 14. de reform. ſeſſ. 24. b in prax. titu. quot modis beneficia acquirantur, num. 13. c in cap. fin. de conſuetud. d in cap. 1. de treug. & pace, num. 7. e in cap. 14.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo capiendi vnum ſcutum pro ſubſcriptione, & regiſtratione ſeu ſigillo bullæ prouiſionis beneficij non excuſat ſecretarium collatoris.*

2 *Notarius non poteſt magis capere pro calamo, quam Epiſcopus pro ordinatione.*

3 *Innouatio legis antiquæ conſuetudine abrogatę operatur, vt antiqua conſuetudo amplius non excuſet.*

CONSILIVM II.

QVæritur, vtrum tuta conſcientia Romæ à ſecretario Cardinalis collatoris, cum ibi ita conſuetudo vigeat, poſſit accipi ſcutum unum pro ſubſcriptione, & regiſtratura bullæ prouiſionis beneficij eccleſiaſtici, quamuis nullum alium laborem in huiuſmodi bulla habeat. Itē pro impreſſione, ſeu appenſione ſigilli in ſupradicta bulla alterum ſcutum accipi poſſit, cum & ita ſe conſuetudo habeat, cumque Concil. Trident. neque cap. 14. ſeſſio. 24. neque cap. 1. ſeſſ. 21. de hoc aliquid decreuerit.

1 Ad duas quæſtiones præmiſſas uidetur reſpondendum negatiuè. Tum quia prędictum Conciliū, a expreſſe habet, ne quid accipiatur pro inſtitutionibus, uel collationibus beneficiorum. Tum quia idem latius iubetur cap. [ex multis.] b & c. [inſtituatur.] cap. [cum in eccleſiæ.] & cap. [Iacobus.] c quæ probant non licere quidquam accipere pro collationibus beneficiorum, etiam in pios uſus conuertendum, quamuis quantum ad hoc prædictum Concil. Trid. limitauerit illa.

2 Tum quia cap. 1. d & cap. [ſicut Epiſcopum.] e ſtatuitur, ne notarius magis capiat pro calamo, quam

F Epiſcopus pro ordinatione, & inſtitutione. Tum q̄a prædictum Concilium Trid. innouauit omnia iura antiqua, & ita licet in deſuetudinem abijſſent, reuixerunt tamen, & ſunt hodie valida. Tum quia prædictum Concilium declarauit, nullam conſuetudinem etiam immemorialem contra hæc quidquam valere. Cum itaque conſuetudo nihil proſit, & iura antiqua, quæ hoc prohibent, ſint innouata per nouiſſimum, quod idem prohibet, conſequens eſt non licere ſupradicta.

ALLEGATIONES.

a c. 14. ſeſſ. 24. b 1. q. 3. c de ſim. d de ſim. e 1. q. 2.

SVMMARIVM.

G *Simoniam non committit, qui in actu collationis exigit id quod pariter exigeret, ſi non ab ipſo, ſed ab alio fieret dicta collatio. num. 4.* 1

Immemorialem quaſi poſſeſſionem qui habet exigendi aliquid à collatoribus beneficij, quamcumque cauſam iuſtam dictæ exactionis, etiamque & priuilegij Papæ allegando, eo ipſo quod illam, vel illud allegat, probat. 2

Annatam, ſeu fructuum dimidium primi anni vacationis beneficiorum plurimæ Eccleſiæ ex antiquiſſima conſuetudine percipere ſolent, hocque Pontifex iuſtè concedere poteſt. 3

Collationis tempore collatarius promittens collatori ſoluere quicquid ei iuſtè debebit, non eſt ſimoniacus, quia 4
H *promiſſio eius quod tacitè ineſt non vitiat.*

CONSILIVM III.

CAnonici cathedralis eccleſiæ N. nonnullarum parochialium collationem habentes, ſoliti ſunt ab Eccleſijs, quas ipſi conferunt, quandam præſtationem exigere, & præcipuè à plebe mōtis Morini medietatem decimarum per immemoriabile tempus exegerunt. Nūc modernus d. plebis rector, cui à Greg. XIII. fuit liberè facta collatio, nulla obligatione, ſeu onere adiecto, recuſat talem præſtationem medietatis decimarum dictis canonicis perſol-
I uere, canonici verò ipſum teneri omnino prætendunt, & ad talem obligationem probandam adducunt tria inſtrumenta collationum dictæ plebis, in quib. promittuntur ea, quę ſolent in collationib. promitti, promittitur etiam dicta medietas decimarū, quæ deducitur in promiſſionem, ac ſtipulationem in ipſo actu conferendi, cum in dictis inſtrumentis dicatur, quòd is, cui fiebat collatio, ꝓmiſit, & conuenit medietatem decimarum ꝑſoluere, quæ quidem præſtatio in prędicto inſtrumento collationis nuncupatur affictus, in reliquis vero inſtrumentis collationum non appellatur amplius affictus, ſed promittit tanquā debita hmōi præſtatio de iure, & antiqua, & laudabili conſuetudine, nullo alio tali præſtationi
K impoſito nomine, ſiue cauſa, niſi quod ſit de iure, & laudabili conſuetudine. Accedit præterea, q̄d & alij etiam, quibus poſt collationes in dictis inſtrumentis cōtenta fuit liberè à Papa facta collatio, dictam medietatem decimarum dictis canonicis perſoluerunt, ꝓut et alij ante fecerāt, quib. ab ipſis canonicis erat facta collatio. Quam q̄dem præſtationem modernus rector ſoluere recuſat, cum nulla oſtendatur cā illā p̄ſtandi, & initium, ꝙ ex dictis inſtrumētis apparet, vr̄ vitioſū, cū libera dēat eē collatio, nullo pacto, promiſſione, ſeu cōditione appoſita, ꝓut in dictis inſtrumentis collationum promiſſum apparet. Quærit̄, an talis p̄ſtatio valeat de iure fieri abſq; ſimoniæ labe.

1 Reſpon-

1 Reſpondeo primo,quòd narrata in hoc facto ſecum pugnare vñr,quatenus primo in eo dr̃, ꝙ canonici prædictum dimidium decimarum conſueti ſunt petere, & exigere à plebe montis Morini. Deinde præſupponitur,quòd non plebs,ſed rector plebis ſolet illud ſolet ſoluere, vel quod nunc rector renuit ſoluere,de plebe autem,an ipſa velit,vel nolit, nihil dicitur, & nemo non videt, plurimum referre ad iudicandum interueniſſe ſimoniam, an plebs, cui non confertur rectoria, dicatur ſoluere ſolita, an rector, cui illa confertur,ſit ſolitus ſoluere. A

Secundo, quòd in facto præſupponitur ſolitum ſolui prædictum dimidium decimarum canonicis, etiam cum rectoria confertur à Papa, & non à canonicis,cui conſequens eſt, quod prædicti canonici nō ſunt ſoliti capere prædictum dimidium propter collationem, quam faciunt, quandoquidem illud capiunt,etiam cum ipſi illam non faciunt. B

2 Tertio,quòd in facto præſupponitur à tempore immemoriali factam fuiſſe hanc præſtationem, cui conſequens eſt,poſſe probari per illud quamcunque iuſtam cām, quæ ad id imponendum occurrere potuiſſet à principio,arg.l. [hoc iure.] a & cap. [ſuper quibuſdam.] b & eis adnotatorum. At palam eſt priuilegio Papæ potuiſſe illud onus iuſtè imponi ſiue plebi,ſiue rectori, præſertim conſentienti, qui cōſenſus probabitur etiam per illud tempus, ſi oportuerit,& allegatus fuerit per prædictos canonicos.

3 Quarto,quòd in multis eccleſijs habet antiquiſſima conſuetudo, vt medietas fructuum beneficij, quoties vacauerit,debeatur fabricæ, vel mortuo beneficiario,vel alicui alij, vt clarè colligitur ex extrauagante,[ſuſcepti.] c C

Quinto, quòd iuſtiſſimè potuit Papa imponere huiuſmodi annatæ ſolutionem faciendam, quoties vacauerit, prædictis canonicis, ſeu Capitulo eorum ad ſe honeſtè ſuſtentandum, argumento prædictæ extrauagantis, & ita, ſi voluerint canonici allegare iſta,audiri debebunt.

4 Sexto,quòd certum eſt,eum cui confertur beneficium,poſſe iuſtè ſine labe ſimoniæ promittere cōferenti,vel cuilibet alij etiam in tituli acceptatione, quod poſt acceptationem ſoluet, quicquid iuſtè debebit, quia expreſſio eius,quod tacitè ineſt, non inducit ſimoniam, vt habet gloſſa memorabilis, d Quare non auderem in præſentia ſubſcribere me cōſilio contra illos dato, & mihi oſtenſo, licet videatur mihi illud à viro,ingenio,iudicio,& eruditione præſtanti redditum.Salua,&c. D

ALLEGATIONES.

a §.ductus aquæ.ff.de aqua quotidian.& æſti. b de uerb. ſignific. c ne ſede uacante,inter communes. d capitul.ad audientiam. 2.de reſcrip. ar.capitul.ſignificaſti,de ele. & l.3. de leg.1.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij,cum pacto, vt dimidia fructuum detur collatori,vel tertio,eſt ſimoniaca,& ſi ſequuta collatione, dicti fructus dentur, efficitur realis ab vtraque parte completa habens annexas cenſuras.num.3.*

2 *Penſionem etſi ex iuſta cauſa poſſit imponere Epiſcopus ſuper beneficio, attamen quia hoc eſt contra ius regulare, Epiſcopus nunquam cenſetur velle facere, niſi id exprimat.*

2 *Diſpenſare cenſetur Papa eo ipſo,quod ſcienter facit actum,qui ſine diſpenſatione non teneret, Epiſcopus autem non,niſi expreſſe dicat ſe diſpenſare.*

CONSILIVM IIII.

AN committatur ſimonia realis, ſi Epiſcopus conferat beneficium ſimplex uni,cum pacto, & conditione ut dimidium fructuū daret alteri,& ille acceptet illam collationem cum prędicto pacto,& conditione,& capta poſſeſſione det dimidium fructuum eius alteri?

1 Reſpōdeo, quod Panor.expreſſe dixit, a quod conferens alicui beneficium cū pacto,uel cōditione, ut aliqua pars fructuum ſibi detur.cōmittit ſimoniā, & eadem eſt ratio, ſi faciat pactum, uel ponat conditionem, quod aliqua pars fructuum detur alteri. Tū quia omne pactum,& omnis modus,& conditio,quę iure non eſt, adiecta collationi beneficij efficit eam ſimoniacam, ut habet c.[quam pio.] b & facit glo. ſolemnis, c & hic apponitur collationi pactum,cōditio, uel modus. Tum quia non poſſumus dicere, quod Epiſcopus adijciendo præfatam conditionem uoluit imponere penſionem,quia non dixit illud Epiſcopus, & cum Epiſcopus uult facere aliquid contra ius commune, etiam in caſu in quo id facere poteſt, non uidetur illud facere uelle,niſi id exprimat.

2 Illa enim eſt, differentia ſolemnis inter Papam, & inferiores, quod Papa faciendo aliquid,quod non poteſt ualere propter aliquem defectum iuris, niſi diſpenſet, ſi ſcit illum defectum, uidetur tacitè diſpenſare, non autem inferior eo, niſi expreſsè dicat ſe diſpenſare, quæ eſt doctrina Panormitani recepta, d quam colligit ex concordia duorum dictorum Innocentij. e Et ita cum imponere penſionem beneficio ſit contra ius regulare, f Epiſcopus non poteſt id ſine iuſta cauſa facere, nec uidetur uelle penſionem imponere, niſi id exprimat. Tum quia aliud eſt imponere penſionem ſuper beneficio, & aliud facere collationem conditionalem, uel modalem, & in caſu propoſito fuit facta collatio conditionalis, uel modalis, ut in ipſo caſu proponitur. Tum quia uerba prædicta Epiſcopi non ſignificant mentem ſuam eſſe onerandi beneficium penſione, ſed beneficiarium modo, & onere ſoluendi dimidium fructuum.

3 Itaque dolens profecto reſpondeo, prædictam collationem eſſe ſimoniacam, & realem ab utraque parte completam, & conſequenter inducere cenſuras. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in c.1.nota.13.vt eccleſiaſtica beneficia ſine dimin. b 1.q.2. c.ſi.de pact. c in c.dudum.verbo libere.de præb.li.6. d in c.diuerſis fallacijs.de cleri.coniug. e in c.veniens.de fil.preſbyt.& d.cap.diuerſis fallacijs. f cap.extirpandæ.do præbend.

SVMMARIVM.

E *Simonia etſi dicatur tunc committi, cum pro ſpirituali traditur temporale,non tamen requiritur actualis traditio,cum ſola conuentio,numer.3.immo & voluntas quærendi ſpirituale per contractum non gratuitum ſufficiat,num.4.ad hoc tamen, vt ſit realis, non ſufficit ſola voluntas, immo nec conatus,num.2.nec promiſſio dandi temporale, ſed requiritur vera traditio rei,num.5.illius inquam, ad quam ut detur principaliter & cum effectu ſeu re ipſa reſpicitur,num.6.* 1

Conatus qui fuit aliquid facere, non ligatur pœna contra tale quid facientem decreta. 2

Inſtrumentū continens obligationē promiſſæ ſummæ iuxta conuenta traditum cauſat adimplementum conuentæ ſimo- 5

ta ſimoniæ, & hoc, ſi receptio inſtrumenti erat principaliter intenta, ſecus ſi principaliter intendebatur receptio pecuniæ, & minus principaliter traditio inſtrumenti ad probandum.num.6.

5 *Remiſſionis inſtrumentum falſi debiti, quod hincinde vere ſubſiſtere credebatur, prout ſimoniacè conuentum fuerat, tradens, ſimoniam non adimplet, nu.6. & per totum conſilium.*

CONSILIVM V.

IS, ad quem pertinebat collatio cuiuſdam beneficij vacantis, indubiè credebat debere ſe centum Petro petēti ſibi conferri illud beneficium, & Petrus etiā certo credebat deberi ſibi illa 100. & conuenerunt ambo, vt Petrus remitteret, & donaret illud debitum collatori beneficij, & quod ipſe cōferret illud eidem, remiſſione facta per dictum Petrum, collator contulit ei beneficium, collato illo, conſtitit collatorem nihil debuiſſe Petro. Quæritur, an interuenerit in hoc caſu ſimonia, & qualis.

1 Pro parte negante, quòd nulla in hoc caſu interuenit ſimonia, facit primo, ꝙ ad hoc, vt interueniat illa, requiritur, vt aliquod temporale detur pro ſpirituali, vel contra aliquod ſpirituale pro temporali, iuxta definitionem ſimoniæ poſitā in ſumma, a receptam communiter à S.Tho.& alijs, b declaratam à nobis in Manual.confeſ. c & in caſu propoſito nil temporale fuit datum pro ſpirituali, quia reuera nihil debebat collator, & ita reuera nil fuit remiſſum, vel donatum.

2 Secundo, quod qui tentat facere aliquid, quod verè non facit, non incurrit pœnam cōtra facientem illud impoſitam, vt qui percutit laicum credens eſſe clericum non eſt excommunicatus, iux.gloſſ.Panor. & alios. d Neque qui iugulat hominem mortuum, putans ſe iugulare viuum, eſt irregularis, vt tradimus in Manual.confeſſ. e poſt Archidiac. f

3 Pro parte vero affirmante, quod interuenerit ſimonia, facit primo, quod omnis traditio rei ſpiritualis facta mediante aliqua conuentione, aut conditione, ſaltem tali, quæ iure non ineſt, dicitur ſimoniaca, g conſtat in hoc caſu traditam fuiſſe rem ſpiritualem, præmiſſa conuentione, & conditione remiſſionis, & donationis, quæ conſequuta fuit.

4 Secundo, quod ſimonia eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi aliquod ſpirituale, vel ſpirituali annexum, iuxta gloſſam prædictam, h ideſt volūtas quærendi aliquod ſpirituale per contractum non gratuitum, vt nos declaramus vbi ſupra, & ita non requiritur ad eſſentiam ſimoniæ, quod detur aliquod temporale pro ſpirituali, quia ſufficit, vt interueniat voluntas emendi ſiue quærendi non gratuito aliquid ſpirituale, quod conſtat hic interueniſſe.

Pro reſolutione dico primo, negari non poſſe interueniſſe in hoc caſu aliquam ſimoniam, per rationes pro parte affirmante factas. Nec obſtant rationes pro parte negante adductæ, quia ſoluuntur per rationem ſecundam pro parte affirmante adductam, qua probatur ad eſſentiam ſimoniæ ſufficere voluntatem quærendi ſpirituale, per contractum non gratuitum, quod hic contigit.

5 Secundo, quod ad dicendum, quod non fuit ſimonia realis, multum facit deciſio illa Caiet. i relata à nobis in prædict. Manual. K ſcilicet, quod promittens in inſtrumento publico 100. ſcuta alteri, vt conferat ſibi beneficium ſine vllo animo emendi illud, nec ſoluendi illa, non committit ſimoniam, quod ipſum illum ſequutus dixit Sotus, l facit inquam, eo quòd etiam in noſtro caſu, licet interueniſſet animus remittendi, & donandi, verè tamen nihil fuit donatum, vel remiſſum. Facit ſecundo, quòd ad ſimoniam realem requiritur, quod conuentio fuerit completa pro vtraque parte, vt traditur in d.Manu. m & in hoc caſu licet conuentio fuerit completa ex parte collatoris, non tamen videtur impleta ex parte collatarij, quia verè nihil remiſit, vel donauit, licet putauerit ſe donaſſe.

Sed ad dicēdum quod ſit realis, facit primo, quod nos tenuimus ibi firma ratione contra Caieta. Deinde facit id, quod nos ibidem ſubiecimus, videlicet, quod eſſet ſimonia realis, conuentio, qua conuenirent duo, unus ad dandum ſpirituale, alter ad dandum inſtrumentum promiſſionis 100. ſi alter daret ſpirituale promiſſum, & alter traderet inſtrumentum eiuſmodi promiſſum, etiam nunquam ſolueret, & in caſu propoſito conuentum fuit de dando beneficio, ſi alter chirographum remiſſionis traderet, quod tradidit.

6 Sed pro reſolutione prioris horum facit, quod nos tenuimus cum Caietan. dicendo, quod *talis non* eſſet ſimonia realis, ſed quòd eſſet tantum ſimon*ia* conuentionalis.

Pro ſolutione autem poſterioris facit id, quod nos ſtatim ibidem ſubiecimus, uidelicet, quòd non completur ſimonia realis propter traditionem inſtrumēti de ſoluendo factam ab eo, qui daturus eſt temporale, quando is qui traditurus eſt ſpirituale principaliter conſiderat quod promittitur, & minus principaliter inſtrumentum ad ſolam probationem promiſſionis expoſcit, quòd in noſtro caſu uidetur contigiſſe, quia in eo collator principaliter deſiderauit remitti, & donari ſibi, quod putabat debere, & minus principaliter chirographū, tantum ad hoc, quod probaret, ſi opus eſſet, remiſſum eſſe ſibi debitum, &c.

ALLEGATIONES.

a 1.q.1. b in 4.diſt.25.& ab eo.2 2 q.100. c c 23.à nu.100. d in c.ſi vero.2 de ſent.excomm. e c.27.num.219. f in cap ſi quis 15 q.1. g c. quam pio 1.q.2.& cap. cum pridem, & c.fin.de pactis. h in ſumma.1.q.1. i in 2 tomo tract.9 q.2.de ſimon. k cap.2 num.106. l lib.9.quæſt.5.art.1. de iuſt.& iur. m cap.23 num.105.

SVMMARIVM.

Simonia eſt, conferre beneficium vacans, cū pacto, quod reſignetur alteri, vnam certam penſionem ſibi, & alterā (ſi beneficium alterius erit capax) tertio reſeruādo. 1

Realis, & completa etiam dicitur illa ſimonia, in qua non omnia hinc inde conuenta, ſed ſolum pro parte adimplentur. 1

Error circa ius humanum obſcurum, intellectuque difficile, non eſſe peccatum mortale. 2

CONSILIVM VI.

CArdinalis quidam habens indultum ad cōferendum beneficia cuiuſdam Eccleſiæ, vacante quodam canonicatu eiuſdem, contulit illum cuidam familiari nobili, dicendo, Accipe illud, quia poſtea reſignabitur cum pēſione, ita quod tibi penſio ſcutorum 100. & reliquum, ſi maioris penſionis erit capax, alteri reſeruabitur. Qui familiaris acceptauit illum, & quia erat religioſus, renunciauit illū collitiganti, reſeruata ſibi penſione

centum

centum ſcutorum , per concordiam , in qua ſi maior A
penſio potuiſſet reſeruari , eo erat animo quod con-
ſenſiſſe, vt reliqua minor penſio ſeruaretur, cui uel-
let Cardinalis. Quæritur, an fuerit admiſſa ſimonia
etiam realis.

1 Pro parte negante facit, quod non videtur inter
uenire vlla pactio , ſed tantum quædam admonitio ,
& ſignificatio modi, quo poſſet habere familiaris pē
ſionem prædictā, & quod non videtur fuiſſe exequu
ta volūtas Cardinalis , quia renunciatio non fuit fa-
cta, vt ipſe volebat, & in eum, quem ipſe elegiſſet, ſi
lis non fuit conſequuta.

Pro parte vero affirmante facit , quod familiaris
conſenſit voluntati Cardinalis, volentis, vt canonica
tus renunciaretur , & renuncianti reſeruaretur illa B
penſio, immo & altera alteri, item quod licet nō fue-
rit exequuta voluntas Cardinalis in totum , fuit ta-
men exequuta quoad partem , quod videtur ſuffice-
re, per ea quæ ſcripſimus in Man. a Et denique qa
cum pactum ſit duorum in idem conſenſus, b & in
caſu propoſito D. Cardinalis cōſenſerit in hoc, vt ip
ſe conferret canonicam familiari, & familiaris renun
ciaret illam reſeruando ſibi penſionem centum, & al
teri quidquid amplius poſſet reſeruari, nō poteſt ne
gari interueniſſe in hoc pactum, & conſequenter ſi-
moniam conuentionalem, & cum ex parte Cardina-
lis fuerit completa in totum, & ex parte familiaris ſal
tem pro parte, conſequitur eam fuiſſe realem, per ea C
quæ in d. Man. c ſcripſimus.

Quare reſpondendum videtur, vt conſulens porri
gat ſummo Pœnitentiario petitionem contentam in
ſcheda, quam ad me miſit, addendo in fine illius ſe-
quentia verba, ſi per verba Latina voluerit eam por-
rigere, ſin autem, per verba Italica.

2 Attento quod prædicta ſimonia adeo ſubtilis vi
detur, quod à paucis, niſi valde eruditis, iudicabitur
eſſe talis, & ideo orator non iudicauit eam fuiſſe ta-
lem, & quod non eſt ſimonia à iure naturali, vel diui
no prohibita, ſed ſolum iure humano canonico indu
cta , & quod error circa ius humanum obſcurum , &
difficile intellectu non eſt peccatum mortale, ſecun-
dum Innocentium, d receptum à Felyno, & alijs D
relatis per eum. e Attento denique quod huiuſmo
di conſenſus inter conferentes, & familiares, quibus
conferunt, ſolent interuenire quaſi quædam gratia-
rum actiones, ſine cogitatu ſimoniæ.

ALLEGATIONES.

a capitul. 23. numer. 105. b l 1. ff. de pact. c numer. 105.
d capitul. per tuas, 2. de ſimon. e capitul. 1. col. penultim.
de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Collatario dicens collator, Ego dabo tibi beneficium, & tu
ex fructibus illius dabis mihi 20. ſcuta , quæ pro tuo
prædeceſſore expendi, præſumitur ſimoniacus, at ſi ve-* E
*re accepit pro dictis expenſis , & non pro collatione ,
non erit talis coram Deo, tanto minus, ſi non ideo mi-
nus contuliſſet, etiā quod dicta 20. non eſſet habiturus.*

CONSILIVM VII.

QVidam Epiſcopus coniecit in carcerem quē
dam monachum, & archipresbyterum ſuæ
diœceſis propter monetam falſam, quam ſi
mul conficiebant , pro quorum victu expendit duo-
decim, vel plures fortaſſe ducatos. Præterea cum iſte
archipresbyter aufugiſſet, prædictus Epiſcopus ſol-

A uit 25. alios ducatos ijs , qui eum ceperunt , nam ita
promiſſio facta erat . Morte deinde ipſius archipres-
byteri interueniente, Epiſcopus contulit archipres-
byteratum in quendam ſacerdotem , ſed ante colla-
tionem dixit huic ſacerdoti. Ego feci tot expenſas in
capiendis his malefactoribus , dabo tibi hoc benefi-
cium , & tu ex fructibus ipſius dabis mihi 25. duca-
tos , quos ſacerdos poſtea dedit , qui tamen volebat
tunc ſoluere 12. ducatos, ſed cum Epiſcopus iterum
dixiſſet ei, vt mitteret ſibi 25. ducatos, miſit per fra-
trem. Sciendum tamen eſt, quod iſte Epiſcopus non
contulit huiuſmodi beneficium principaliter pro-
pter pecuniam , nam etiamſi ſciuiſſet illam ſibi non
poſſe ſolui, nihilominus dediſſet ei beneficium quā
B tum exiſtimari poteſt .

Quæritur modo, an talis Epiſcopus, & ſacerdos ar
chipresbyter factus commiſerint ſimoniam, & ſi poſ
ſet iterum conferre Epiſcopus archipresbyteratum
in eundem ſacerdotem, in euentu quod beneficium
vacaret, hoc factum ſciunt plures frēs iſtius archipres
byteri , ac tres , aut quatuor alij , & fortaſſe plures .

1 Reſpondeo primo , prædictum Reuerend. quiſ-
quis ille ſit , iudicatum iri ſimoniacum in foro exte-
riori, quia in eo præſumeretur prędictos 25. ducatos
datos, & acceptos eſſe principaliter, & tanquam cau
ſa, ſine qua non fuiſſet inductus ad conferendum be
neficium. a

Secundo, quod in foro conſcientię non eſt iudican
C dus ſimoniacus, quia verè, & coram Deo, coram quo
nihil valet præſumptio contra ſtantem ueritatem ,
iux. cap. [humanæ aures.] b & cap. [tua.] c cum
notatis utrobique, d niſi fuerint dati principaliter
pro beneficio, ſed pro impenſis factis pro capiendo,
& alendo beneficiario , cuius morte uacauit benefi-
cium, immo, neque tanquam cauſa ſine qua non fie-
ret collatio, ut ex facto colligitur , & huiuſmodi da-
tio , uel acceptio non eſt coram Deo ſimoniaca , per
illa multa, quæ nos in hoc citauimus in Man. conſ. e

ALLEGATIONES.

a argum. cap. 1. & multorum aliorum, de ſimo. b 22. qu. 5.
c de ſponſ. d & in capitul. is qui. e capitul. 23. numer.
200. ver. 5. & numer. 101. &c.

D

SVMMARIVM.

Electores meliorem , & vtiliorem eligere tenentur , quod 1
*ſi abſque rationabili cauſa minus dignum eligant ,
peccant quidem , ſed tenet electio , ſi electus eſt di-
gnus , nec ad reſtitutionem tenentur , at ſi eligant
indignum , indeque ſequatur damnum , tenentur re-
ſtituere , non quidem digno excluſo , ſed ipſi Eccle-
ſiæ. numer. 2.*

Amicitia ſperata, vtilitaſque priuata eligentis, non fa- 3
*cit , vt eligendus ſit reputandus dignior altero non
tali .*

E *Eligere habentium ſi aliqui conueniant, non niſi pro ſe ip* 4
*ſis, vel pro aliquibus reciproce ſuffragium ferre, com-
mittunt, ſimoniam conuentionalem, quæ ſi ab vtraque
parte compleatur, efficitur realis, habens pœnas excom
municationis. numer. 5. in qua ante abſolutionem cele-
brantes efficiuntur irregulares. num. 6. ſed & ſic electi
ſtatim de prædicto vitio habita notitia tenentur reſi-
gnare taliter obtenta beneficia. num. 5.*

Suffragari ſibi inuicem, vel alteri, ſi conueniant electo- 4
*res, committunt ſimoniam, quia ſic per pactionem ac-
quiruntur beneficia.*

Excommunicatus à peccato, etiam quod ſit contritus, ab- 7
ſolui non pōt , niſi prius ab excōicatione abſoluatur .

CONSILIVM VIII.

CVM ad triginta presbyteros beneficiarios duarum eccleſiarum parochialium pertineret auctoritate Apoſtolica præſentatio curionum, quos curatos appellant, eligendorum ex ipſiſmet beneficiarijs, & inſtitutio ad Epiſcopum, maior pars eorum conuenit, vt in quibuſcunque vacationibus occurrentibus ita eligerent de ſe ipſis, vt pro nullo alio ſuffragia ferrent, donec ipſi omnes fierent curati, ſiue curiones, & vt conuenerunt, ita etiam conuentionem fuerunt exequuti. Quæritur quid iuris.

1 Ex hoc facto reſultant multæ quæſtiones, quæ ſic deciduntur. Prima quidem quod prædicti presbyteri debent eligere digniorem ad exercendam prædictam animarum curam, iux. cap. [licet.] a & alia quæ allegat Glo. in d. cap. [licet,] & Gloſſa pragmaticæ ſanctionis Gallicanæ, b & Panor. Franchus, & Decius. c Mihi ſemper placuit, & placet reſolutio, quæ colligitur ex S. Tho. d quæ communiter videtur recepta, videlicet quod eligentes quidem tenentur eligere meliorem, & vtiliorem, & ſi abſque cauſa rationabili eligunt minus dignum, peccant quidem peccatum acceptionis perſonarum, ſed valet electio, ſi quem eligunt, eſt dignus.

2 Ad ſecundam reſpõdeo, ꝙ, ſi elegerint dignum, etiam omiſſo digniore, nõ tenentur ad reſtitutionẽ, ſi autem indignum elegerint, & inde conſequutum fuerit aliquod malum, ſic, & quando teneantur reſtituere, non tenentur reſtituere digniori prætermiſſo, ſed Eccleſiæ læſæ, vt ſum reſoluturus in Manua. Confeſſ. e

3 Ad tertiam reſpondeo, quod prædicti presbyteri ſic conuenientes, & coniurantes peccant primo peccato acceptionis perſonarum, accipientes pro cauſa eligendi amicitiam, & ſpem prouidendi ſibi, vel alijs amicis, cum illa non faciat eligendum dignum electione, vt colligitur abundè ex S. Tho. f

4 Secundo peccant peccato ſimoniæ. Tum quia omnes, qui faciunt aliquam conuentionem, quo ſibi, vel alteri quæratur, beneficium ſpirituale, committunt ſimoniam, g & prędicti faciunt eiuſmodi conuentionem. Tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus ſuffragetur alicui in vna electione, vt alius ſuffragetur in altera, ſimoniam committunt, vt diximus in dicto Manu. Confeſ. h poſt Angelum, i & Syluestrum, K addita noua, & neruoſa ratione.

5 Ad quartam, quod ſcientes ſe fuiſſe electos virtute huiuſmodi conuentionis, & coniurationis, tenentur ſtatim, ac ſciuerint, renunciare illa beneficia curata, iux. c. [de reg.] & ca. [ex inſinuatione.] l & gloſſam receptam, m quod ſic conuenientes, & coniurantes admittunt ſimoniam mentalem, & conuentionalem tantum, ſi non fuerit completa, ſi autem fuerit ab utraque parte completa, erit ſimonia realis per quam incident, uel inciderunt in pœnas, de quibus in Manual. confeſſ. n

E

6 Ad quintam reſpondeo, quod prædicti conuenientes, & coniurati tenentur pœnitere tam grauis peccati, cuius anteꝗ pœniteat, reatus durat, & poſt pœnitentiam etiam excommunicatio Papæ reſeruata per extrau. 2. o & conſequenter ſi antequàm abſolutionem conſequerentur, miſſarunt; facti ſunt irregulares. p

7 Ad ſextam, quòd ex prædictis colligitur ad eam reſpondendum affirmatiue, quandoquidem uenia

F non datur niſi correcto, nec quis abſolui poteſt niſi contritus, aut certè adeo attritus, quod eum pœniteat peccati, & proponat ab illo ceſſare, nec amplius illud committere, q immo nec poſſunt abſolui à peccato, niſi prius fuerint ab excommunicatione abſoluti, per ea quæ adduximus in Man. r

ALLEGATIONES.

a 8. quæſtio. 1. capit. unum. §. nunc autem, 25. diſtinctio. capit. conſtitutis, 2. de appellat. b tit. de ele. §. ego N. ver. vtiliorem. c in d. cap. conſtitutis, de appell. d 2. 2. quæſtio 63. artic. 3. ad 3. e capitul. 17. à num. 72. & 73. f in d. artic. 2. g capit. quam pio. 1. quæſtion. 2. capit cum pridem, & capit. fin. de pact. h capit. 23, numer. 260. verſi. nam cum quis. i in ſumma, verb. ſimonia. 3. § 2. k verbo ſimonia. quæ. 13 num. 4. l de ſimo. m cap. ex multis, 1. q. 3. n vbi ſupra. o de ſimo. p capit 2. & cap ſi celebrat. de cler. excommun.
G miniſt. q capitul. peccatum, de regul. iur. libro 6. capitul. firmiſſime, 15. quæſtion. 1. & capitul. omnis, de conſecrat. diſtinc. 4. r cap. 26. numer. 7. & ſequ.

SVMMARIVM.

Simonia ſola voluntate committitur, ſed non pœna eius incurritur. num. 5. nec obligat reſtituere. num. 3. 1

Electores ad coeligendum, alios non habentes vocem vocare, & eis vocis ſuffragium dare poſſunt, quod in dubio non præſumitur. & ſeq. 2

Subſcriptio, quam feci ſcripturæ continenti multa capitæ, venit reſtringenda ad ea quæ ad me de iure ſpectant, vt ſic euitetur delictum. 4

H

CONSILIVM IX.

MAndato de ſimoniace aliquem eligendo, & Eccleſiam defendendo, tam vocem actiuam habentes, quam N. qui ſolum quoad defendendum vocem habebat, ſe ſuſcripſerunt. Dubitetur, an dictus N. inciderit in pœnas ſimoniacorum.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod ſimonia eſt voluntas emendi, vel vendendi ſpirituale pro tẽporali, iuxta gloſſam receptam; a & declaratam à nobis in Manu. confeſſ. b & ita etiam non dando,
I nec accipiendo ſpirituale pro temporali, ſola uoluntate poteſt committi ſimonia. Vnde ſi quiſpiam laicus nullam habens poteſtatem vellet conferre aliquod ſpirituale pro temporali, committeret ſimoniam, ſicut qui uellet furari, committeret furtum, licet non furaretur. c

2 Secundo, quod electores habentes poteſtatem eligendi ad aliquod beneficium, poſſunt uocare aliquos ad coeligendum ſecum, & dare illis uoces æqui pollentes ſuis, arg. cap. [Cumana.] d & notatorum in cap. [obeuntibus.] e

Tertio, quod licet conſulens non haberet poteſtatem, nec uocem ad conferendum beneficium, habebat eam tamen quoad dandam poteſtatem defendendi Eccleſiam.

K

3 Pro parte uero negante facit, quod ſimonia mentalis nullam pœnam, nec cenſuram, nec reſtitutionem habet annexam. f

Secundo, quod habentes ius eligendi, uel conferẽdi, non cenſentur in dubio dare alijs uocem ad conferendum. Tum argumento præfati c. [Cumana,] & in c. [in Geneſi.] g Tũ qđ nullus uř bona ſua uelle

iactare,

ALLEGATIONES.

a 1. q. 1. in ſum. b cap. 23. num. 100. c cap. ſi cui, de pœn, diſtinctio. 1. d de elect. e 63. diſtinction. f capitul. fin. de ſimonia. g de elect.

iactare. a Tum quod præfatus D. Conſulens quaſi inaduertenter fuit admiſſus ad ſubſignandam ſcripturam, quatenus continebat commiſſionem poteſtatis conferendi beneficium.

4 Tertio, ꝙ in dubio actus præſumitur bonus, b nec eſt præſumendum eſſe malum id quod poteſt iudicari eſſe bonum. c At ſubſignatio Conſulentis poteſt interpretari bona quo ad collationem poteſtatis ad defendendam Eccleſiam: ergo non eſt interpretanda malè ad dandam poteſtatem ad collationem faciendam.

5 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo, quod poteſt committi ſimonia ſola voluntate committendi eam, ſed negando quod per talem ſimoniam incurratur vlla cenſura, per dict. capitul. fin. d

Ad ſecundum reſpondetur concedendo quod habentes poteſtatem eligendi poſſunt dare voces alijs ad coeligendum illis, negando tamen quod in dubio videantur eas dare, & in caſu noſtro non fuerunt datæ, & ita in caſu noſtro non debet præſumi fuiſſe illi datam ab alijs ampliorem poteſtatem, quam habebat, per prædicta.

Ad tertium, quod ſimonia non fuit commiſſa propter dationem poteſtatis ad defendendum Eccleſiam, ſed propter poteſtatem datam ad conferendum. Per quæ pars hæc poſterior videtur verior. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a l. cum de indebito, ff. de probation. b capitul. 2. de regulis iuris, & l. merito, ff. pro ſocio. c l. ſi procurato. ff. de condictione indebiti, & capitul. 1. de iureiuran. libro ſexto. d de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Simonia, eſt patrono, qui præſentare promiſit, ſed poſtea non præſentauit, petenti ſibi in gratiam dictæ promiſſionis aliquid pecuniarum concedi, tradere, quidem realis, ſed conuentionalis tantum, quæ ſola ſimoniacum ad beneficia obtinendi inhabilem nequaquam reddit. & num. 2. & 4.*

3 *Criminoſo, etiam quod ſit conuentionalis ſimoniacus, numer. 4. & cuicunque alteri crimini obnoxio, modo non ſint de ipſo iure expreſſè inducentibus irregularitatem, vel inhabilitatem iam facta collatio tenet. num. 3.*

4 *Ratificare poſſum ſimoniæ delictum in mei gratiam perpetratum, ſicut & c. alia delicta. numer. 7. ex eo tamen quod pecuniam in mei gratiam ſolutam reſtituo non probatur neceſſario ratihabitio, cum illam alia mente, & ob alium finem potuerim, & poſſim numerare, puta, ad releuandum dantem à damno, nu. 5. & ſeq. & ad ſeruandum meum honorem, numer. 11. & ſimiles alios fines principales, & hoc, etiam ſi aliter non dediſſem dictam pecuniam, niſi in mei gratiam malè data, & ſic perdita fuiſſet. num. 8. & ſeq.*

5 *Species peccatorum diſtinguuntur magis ex diuerſitate finis, quam rerum, temporis, & perſonarum.*

6 *Confeſſio qualificata non poteſt reiecta qualitate acceptari, niſi quando ius præſumit contra confitentem, vt in delictis, cum ea malo animo facta præſumantur.*

10 *Turpiter ob delictum perpetrandum promiſſum, etiam ſequuta cauſa, non obligat, immo neque ex dicta cauſa promiſſum poteſt ſolui, etſi poſſit ob aliam cauſam, & ob alium finem principalem dari, puta, ad conſeruandam amicitiam, in ſignum grati animi, & reciprocæ beneuolentiæ, num. 8. & ad conſeruandum proprium honorem, & æſtimationem. num. 11. & 9.*

A

CONSILIVM X.

PAtronus Cathedralis, Epiſcopo tunc ægrotante, ꝑmiſit præſentare L. & cognatus rogatus à patrono, vt in gratiã prædictæ promiſſionis aliquam ſummã pecuniarum concederet, eam tradidit, ſed patronus, antequã ipſum L. pſentaret, obijt, & ꝑmiſſio nullum habuit effectum, & L. cui poſt mortem patroni hæc tantummodo innotuerunt, rogatus à cognato, dictam ſummam, nè damnum ſentiret, ei ſoluit. Quæritur, an L. factus ſit inhabilis ad alium Epi-

B ſcopatum, ſeu beneficia obtinendum.

1 Pro reſolutione huius dubij dico primo, certum eſſe quòd prædictus patronus, & cognatus admiſerunt ſimoniam. a

Secundo quod ſimonia illa non fuit realis, per quam incurruntur cenſuræ, & aliæ pœnæ ipſo iure, quas nos tetigimus in Manua. Confeſſ. b

2 Tertio, quòd prædicta ſimonia fuit conuentionalis tantum, ab vna parte ſolum completa, & ita punibilis, et ob eam poſſet quis priuari beneficio etiam iam habito, ut dicitur in d. Man. c

Quarto, quod nulla ſimonia conuentionalis tantum facit quem ipſo iure inhabilem ad beneficia, licet ob eam per ſententiam poſſet inhabilitari, vt tan

C gitur in d. Man. d

3 Quinto, quod collatio tali ſimoniaco facta, & electio de illo celebrata ipſo iure valent ex dictis, e & quia quidquid inuoluat Fely. f & alij alibi, veritas eſt, quod collatio facta criminoſo ipſo iure valet, niſi quando crimen eſt tale, quod inducit ipſo iure irregularitatem, vel inhabilitatem expreſſe, per ea, quæ ipſemet Felyn. citat, & ſcribit retractans prius à ſe dicta g & irrefragabiliter probari poteſt per illa, quæ ibi tangit ipſe, & citati ab eo in ſuis locis, & per illam regulam gloſſæ receptam, h ſcilicet, quod nulla pœna incurritur ipſo iure, niſi in caſibus expreſſis in eo.

D 4 Sexto, quod ex ijs ſequitur prædictum L. etiam ſi eſſet verum quod admiſiſſet ſimoniam prædictam per ratificationem, tamen non eſſe excommunicatum, non ſuſpenſum, non irregularem, neque inhabilem ipſo iure ad vllum beneficium, & quod collatio illi facta, & electio, ſeu præſentatio de illo celebrata ipſo iure valeret, & ſine vlla diſpenſatione retinere poſſet, quamuis iudex cauſa cognita poſſet eum priuare iure per ea ſibi quæſito.

Item dico, quod per ea, quæ contra ipſum proponuntur, & adducuntur, non eſt dicendum quod ipſe admiſerit ſimoniam etiam conuentionalem tãtum. Primò quidem, quia ipſe non admiſit eam per ſe, vt præſupponitur in facto.

E 5 Secundo, quod non probatur ratificaſſe illam. Nec .n. probatur aliud, quam quod cognato pecuniam, quam contemplatione ipſius dederat patrono, ne retrocederet à promiſſione, reſtituit eo fine, ne cognatus afficeretur damno propter amorem eius, per quod non probatur eum ratificaſſe ſimoniam admiſſam à cognato. Primo quidem, quod à diuerſis

ALLEGATIONES.

a capitul de hoc, de ſimon. b capitul. 23. numer. 111. c ubi ſupra numer. 103. d numer 103. e in illo. num. f in capitul. fin. de præſump. & in cap. querelam, de iureiur. & in capi. 2. poſt princ. de reſcrip. g in d. capi. 2. numer. 4. verſ. ſed contrariam. h in capitul. fi. de iurepatr.

diuerſis nō fit illatio. a At aliud eſt ratificare ſimoniam à cognato commiſſam, & aliud ſoluere illi pecuniam ab ipſo datam, non eo fine, vt approbaret ſimoniam à cognato commiſſam, ſed longe alio, videlicet, ne pateretur iacturam ob id, quod amicè fecit, quorum diuerſitas conſtat ex eo, quod ſunt diuerſi actus, diuerſæ perſonæ, diuerſa tempora, & diuerſi fines principales, quæ quatuor, præſertim vltimum, inducunt ſpeciei diuerſitatem, iuxta S.Tho. b Deinde, ꝙ in dubio non eſt præſumendum delictum. c At ſolutio prædicta potuit fieri bene nobiliter, & meritorie, & etiā male, & uitioſe: ergo præſumendū eſt, quod fuit facta bene, nobiliter, & meritorie.

6 Tertio, quod de ſolutione illa per ſolam confeſſionem pręfati L. conſtat. at confeſſio eius eſt qualificata, cum qualitate, quod fecit illam prædicto fine, ergo quantum conſtat quod fuit facta, tantum conſtat quod fuit illo fine facta, quia confeſſio qualificata non poteſt ita diuidi, ut acceptentur confeſſa, qualitate reiecta, ſecundum Bart. receptum. d quem ſequitur Panormit. e

Quarto, quod non obſtat, quod Bartolus ibi limitat ſuum dictum, quando præſumptio iuris eſſet contra ſic confitentem, ut quia confitetur delictum, puta homicidium cum qualitate, quod ad ſuam defenſionem fecit, quia in noſtro caſu agitur de confeſſione actus, qui in ſe non eſt delictum, Bartolus autem loquitur de confitente actum, qui per ſe eſt delictū, ſicut in ſimili in ijs quæ per ſe ſunt delicta præſumitur in dubio malus animus, f in ijs autem quæ non ſunt delicta, in dubio ꝓſumitur bonus, ꝑ iura citata.

7 Quinto, quod non obſtat, quod ratificatio habet locum in delictis, g etiam in ſimonia, h quia negamus in noſtro caſu yllatenus fuiſſe ratificatam ſimoniam, quia illa fuit commiſſa in dando pecuniā, vt ad epiſcopatum præſentaretur L. quod non ratificauit ipſe, ſed ſolum ſoluit pecuniam ſic datam, vt non pateretur iacturam amicus, quod longe aliud eſt, q̃ ratificare ſimoniam in dando illam pecuniam commiſſam, præſertim quod iam omnis ſpes, & finis habendi epiſcopatum per illam promiſſionem eēnt adempta, & nequeat præſumi, quod ſoluit in finem, in quem data fuit. ſ. ne promiſſio reuocaretur, cum iam eſſet omnino irrecuperabiliter data.

8 Sexto, quod non obſtat, quod pręfatus L. non ſoluiſſet illam pecuniam, niſi data fuiſſet ob cauſam prædictam, quia hoc ſolum arguit, quod illa datio fuit cauſa impulſiua ſoluendi, non tamen finalis, & principalis, & cauſa talis impulſiua non inducit ſimoniam, vt per plura exempla probatur in dicto Man. i

Septimò, quod poteſt quis iuſtè, & ſanctè dare alicui aliquid pro recompenſatione damni, quod ſuſcepit delinquendo pro illo, vel pro ſubſidio vitæ illi, q pro ſuo amore peccauit, proponendo pro finali, & principali cauſa virtutem, charitatem, & miſericordiam, per aſſerta in d. Man. K poteſt enim quis dare ſubſidium vitæ ob amorem Dei principaliter illi, qui ob amorem ſuum occidit aliquem, & vertit ſolū, quod non dediſſet, niſi illud damnum pro eius amore ſuſcepiſſet, nullatenus approbando, neque ratificando maleficium, quod pro eo fecit.

9 Qui etiam ꝓmiſit aliquid, vt quodpiam maleficium faceret, conſequuto maleficio, licitè poſſet ſoluere illi promiſſum, nō quidem vi promiſſionis, nec ratificationis maleficij, ſed in eleemoſynam, & ſubſidium paupertatis ſuæ, & conſeruationem ſui honoris, quod pulchrè ante nos dixit Caiet. l ita quod promiſſio illa mala, vel delictum amore ipſius

F factum, nō ſint cauſa principalis illius doni, ſed ſolum cauſa ſine qua non, ſic prædictus L. potuit reddere præfatam pecuniam prædicto ſuo cognato, non quidem principaliter tanquam debitam iuſtitia legali, neque tanquam datam pro ſimonia, ſed tanquam in ſumptam ob amorem eius, intendendo pro fine principali amicitiam, & ſui honoris conſeruationem, & gratitudinem, quam merebatur ille amor, quo motus fuit ad dandam illam prædictus cognatus, licet datio illa ſibi diſpliceret, & eam damnaret.

10 Octauo, quod non obſtat cap. [ſicut tuis.] m quatenus probat, eum qui ſoluit, vel reddit pecuniā pro ſua promotione ſe ignorante, & etiam inuito datam, reputari ſimoniacum. Tum quia illud agit de G promoto, nos autem loquimur de nullatenus promoto, nec ob eā ſimoniā ꝓmouēdo. Tū q̃a illud agit de illo, quem non conſtat aliunde ſoluiſſe, vel reddidiſſe pecuniam, nos autem de illo, quem non conſtat aliunde ſoluiſſe, quam per ſuam confeſſionem qualificatam circumſtantia principalis finis videlicet quod ſine bono longè alio, quam ratificationis ſoluiſſet, qualem ſolutionem nemo poteſt aſſerere fuiſſe malam.

11 Nono, quod nemo præſumitur ita iactare bona ſua, ut reputari debeat imprudens, & omnino ſtultus, n & ſi præfatus L. præſumeretur ratificaſſe præfatam ſimoniam, præſumeretur vanus, imprudens, & ſtultus, quia ſine ulla ſpe, & ſpecie boni, honeſti, utilis, delectabilis, ſuam pecuniam iactaſſet, cum feciſſet actum malum ſine ulla ſpe promotionis factæ, uel faciendæ, nec uoluptatis, uel utilitatis inde manantis, cum iam promiſſor, & promiſſio penitus interueniſſent.

Cum igitur præfatus L. ignoraſſet ſimoniam præfatam, donec promittens, & promiſſio interijſſent, nihilq; fuerit aſſequutus, nec ſperet aſſequi; cumq; ſimoniam illam poſtquam ſciuit, nullatenus approbauerit expreſsè, nec cōſtet eum feciſſe aliquē actū, per quem præſumi debeat ratificaſſe illam, immo actus, qui ei obijcitur, ſit ita bene qualificatus, vt debeat laudari potius, quam vituperari, cum feratur eſſe Abbas in primis, & primariæ nobilitatis, quem plurimum decebat facere illum actum principaliter, ad conſeruandum honorem ſuū, & amicitiam tanti magnatis, credendum eſt feciſſe illum ad hunc finem principaliter, & non ad ratificandum ſine vlla ſpe ſimoniam, vt ſua fide teſtatur, conſequitur nullam ob hoc debere pati repulſam.

ALLEGATIONES.

a l. Papinian. ff. de mino. & capitul. ad audientiam, de decim. b 1.2. quæſtion. 7. & 19. c capitul. 2. de regul. iur. & l. merito, ff. pro ſocio. d in l. Aurelius. §. idem quæſiuit, ff. de liber. leg. e in capitul. bona, il 2. ſub fi. de poſtula. præl. & in capitul. cum veniſſent notab. 8. de inſtit. f capitul. 1. de præſumpt. g capitul. cum quis, de ſentent. excommunication. h capitul. penultim. cum gloſſ. in uer. ratum habente. de electio. i capitul. 23. numer. 100. uerſi. quinto quod cap. K k capitul. 17. numer. 41. l 2.2. quæſtion. 62. articul. 5. m de ſimon. n l. cum de indebito, ff. de probat.

SVMMARIVM.

Perſonatum, ſeu temporale beneficium inſtituens cum pacto quod ad illud præſentabit reſignantem ſibi ſuum beneficium, eſt ſimoniacus. 1

Præſentare promittens aliquem ad beneficium nondum erectum, ſed erigendum vanam, & nullam facit promiſſionem. 1

Simoniace fundantes beneficium, poſſunt in pœnam priuari bonis dicto beneficio applicatis. 2

3 Ordines

3 *Ordines accipiens ad titulum beneficij nulliter erecti eſt male promotus.*
3 *Diſpenſationis facienda cauſa ex pluribus ſimul iunctis poteſt colligi.*

CONSILIVM XI.

QVidam A.clericus cum P.clerico iuxta Tarraconenſis diœceſi conſtitutionem, & conſuetudinem perſonatum dotare,& conſtituere valoris 10.ducatorum conuenit,& dictum P.& ſic creatum,& conſtitutum perſonatum præſentare,& cum eo pro alio beneficio ſimplici permutare,& poſtmodum abſque ordinarij auctoritate, ſeu decreto, perſonatum iuxta dictam formam dicti B valoris erexit,& dotauit partim ſuper rebus mobilibus, partim ſuper pecunijs debitis, & non exactis, nec minus in ſtabilia bona conuerſis,& perſonatum ſic creatum permutauit pro alio beneficio parui ualoris cum d.P. & ipſe P. ad titulum d. perſonatus, & aliàs legitimè fuit ad ſacros ordines promotus, non tamen in eiſdem miniſtrauit. Quæritur quid iuris.

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo primo, erectionem perſonatus de quo agit quæſtio, male fuiſſe factam. Tum quia non potuit illa fieri ſine auctoritate Papæ, vel ordinarij iuxta conſtitutionem Tarraconenſis diœceſis,vt in conſil.8. de iur.patron. diximus. C Tum quia non fuit dos eius conſtituta ſuper reditibus cenſualibus,nec alijs reditibus perpetuis, vt debet conſtitui ſecundum eandem conſtitutionẽ. Tum quia fuit facta ſaltem partim ſuper rebus mobilibus, & pecunijs cuiuſdam crediti nondum exacti, nec in bona ſtabilia conuerſis. Tum quia fuit facta, antequam decretum erectionis fieret ab ordinario, contra eandem conſtitutionem. Tum quod fuit vana, quia fuit factum pactum de præſumendo ad beneficium nondum inſtitutum. Tum quod fuit ſimoniaca, quia facta fuit cũ pacto permutationis factæ, vel faciendæ ſine auctoritate ſuperioris. Tum quia proponitur factam fuiſſe interueniente quadam renunciatione ſine vllius ſuperioris auctoritate. Tum D quia, vt diximus in d. conſ.8. de iur.patron. nullum pactum poteſt apponi in fundatione à patronis, aut fundatoribus horum perſonatuum, quod non poſſit apponi in fundationibus, vel erectionibus aliorum beneficiorum perpetuorum, præterquam quod ſint temporaria,& non perpetua.

2 Secundo dico,quod Sanctiſſim.Domin.Noſt.iuſtè poſſet omnes præfatos, qui in præfata erectione mortaliter peccarunt, pro crimine ſimoniæ, & alijs quæ in hac re admiſerunt,priuare ſaltem quo ad forum conſcientiæ illis bonis, quæ fuerunt data pro erectione hac iniuſta,& ſimoniaca, & applicare oratori pauperi clerico illa quoad vitam ſuam, relicto ſaluo iure petendi poſt eius vitam illis,qui ad aliqua E eorum prætendere potuerint eſſe ſibi ius repetendi propter inualiditatem,ſiue nullitatem actuum,quos temere fecerunt, quandoquidem non intenderunt facere perpetuam donationem,ſed ſolum quoad vitam eius, quo ad quam ſolum intenderunt perſonatum conſtituere.

3 Tertio, quod paupertas oratoris, & ordinatio eius ad præfatum perſonatum nullum,& abſtinentia ab executione ordinis male aſſumpti, & cõfeſſio ſpõtanea peccatorum, & humilis petitio redemptionis bonorũ malè aſſignatorum beneficio perſonali quo ad vitam ſuam,& ſecretum pctorum in hoc commiſ-

A ſorum videntur poſſe ſuam Sanctitatem mouere, ut illam faciat ei in pœnam culparum fundantium, & amorem Ieſu Chriſti D.N.

SVMMARIVM.

Præſentatus ad beneficium litigioſum, cum pacto quod ſuis expenſis teneatur verificare iura præſentatis,eſt ſimoniacus. 1
Præſentans cum pacto, quod ei, niſi præſentatus intra tempus à iure ſtatutum ſuam proſequatur præſentationem,liceat præſentationi contrauenire, & opportuna agere,non eſt ſimoniacus,ſi per hoc pactum aliud præſentanti non reſeruetur, niſi id quod ei iure competit. numer.2.4.5. 1
Interpretatio continens delictum in dubio reijcienda. 1
Facta prouidorum recta præſumenda,etiam ex parte literam impropriando. 2
Argumentum à contrario ualet ad inducendum delictum & pœnam eius. 2
Intellectus l.Titia.§.fi.ff.de manu.teſt.uarius. 3
Lex apte varios recipiens ſenſus,pro firmo fundamento, niſi pro parte vitio carente citari nequit. 3
Dictio, niſi, poſt negatiuam orationem, niſi accedat aliquod affirmatiuum, in odioſis pœnalib.ſecundum communẽ nihil ponit,idẽ ſecundum aliquos in non odioſis. 4
Præſentans,præſentato ius ſuum non proſequente,poteſt alium præſentare. 5

CONSILIVM XII.

ABbas, & conuentus præſentauerũt quẽdam ad beneficium ſui iuris patronatus litigioſi cum pacto quod niſi ipſe p̃ſentatus intra tempus à iure proſequeretur ſuam præſentationem in ſolidũ, ipſi poſſent contrauenire præſentationi,& agere ea, quę forent opportuna,& neceſſaria. Euenit ꝙ quidam impetrauit prædictum beneficium prætextu, quod in huiuſmodi præſentatione eſſet admiſſa ſimonia,& cauſa in Rota commiſſa, quæſitum fuit de ſenſu,& intellectu præfatæ clauſulæ, vtrum contineret ſimoniam, an reſeruatio p̃dicta nitatur iure cõi.

1 Hoc dubium reſoluẽdum videtur. ſ. quod ſolum illa, quæ iure communi poterant pręſentantes facere, etiam ſi nulla huiuſmodi reſeruatio in præſentationis inſtrumento fuiſſet facta.

Primo quidem,quod interpretatio contraria; quã aduerſa pars prętendit, nullo iure firmo nititur,quia negari non poteſt, ſenſum clauſulæ, de quo agitur, eſſe dubium,& clauſulam illam uario modo intelligi poſſe,& intelligendo modo quo aduerſa pars ait, continere pręſentantes labem ſimonię incurriſſe, & intelligendo eo modo,quo noſtra pars ait,uitatur delictum ſimonię,quod eſt maximum, a ergo in dubio reijcienda eſt illa interpretatio. b

Secundo,quod ſecundum interpretationem contrariam uerbum illud [in ſolidum] ſignificaret,qđ pręſentatus teneretur uerificare ſuis impenſis, quod ius patronatus pertinet ad pręſentantes,quod tñ eſt nimiũ diuinare,nullum enim verbum in inſtrumento pręſentationis id ſignificat, ſed aduerſa pars pro ſuo affectu uidetur diuinaſſe.

2 Tertio,quodfacta uirorum prouidorum,quales ſunt

ALLEGATIONES.

a capitul.tanta eſt labes, de ſimon. b capitul. 1. de regul. iur.l.merito.ff.pro ſocio.

ſunt Abbas,& Monachi pręfati valde Illuſtris monaſterij, relata in aliqua ſcriptura debent præſumi rectè facta, etiam impropriando aliqua ex parte literam, a & præfata clauſula impropriando tantillum eius literam poteſt intelligi, vt nullam contineat reſeruationem poteſtatis,quæ iure non competat præſentanti poſt factam præſentationem,ergo illa ſic eſt interpretanda.

Quarto, quod interpretatio contraria non poteſt colligi ex prædicta clauſula, niſi argumento à contrario ſenſu, & huiuſmodi argumentum nihil valet, quando colligitur aliquid, per quod diſponens incideret in aliquod delictum, & pœnam eius: ergo non poteſt illud ex ea ſumi.

3 Quinto,quod nihil faciunt pro aduerſa parte dicta Didaci à Couar.quæ dicitur ipſa pro ſe citaſſe. b Tum quia citat illa quatenus tractat intellectum l. Titia. c qui multipliciter, & probabiliter à multis intelligitur, vt ipſe Didacus ibi, & alij, d alibi tradunt,& lex, quæ multiplicem eundemque probabilem intellectum habet, non poteſt pro firmo fundamento allegari, e niſi allegaretur pro parte quę vitio caret, f & ita vel ille §. non poteſt citari pro firmo fundamento ad propoſitum caſum, vel eſt intelligendus pro noſtra parte, cum ſic intellectus non concludat vitium,& delictum.

4 Tum quia ipſemet Didacus expreſſe tenet,quod dictio [niſi,] quæ ſequitur negatiuam orationem,nihil ponit,niſi aliquid aliud affirmatiuum accedat, ſequutus in hoc Adrianum,& alios dicentes,quod qui promittit alicui non ducere aliam,niſi eam,non promittit ducere illam, niſi aliquid aliud affirmatiuum interueniat, quod multis ibi confirmat. Tum quia communis opinio, habet etiam referente,Decio, g quod dictio [niſi,] ſequens orationem negatiuam, nihil ponit in odioſis,& pœnalibus, cuius cōtrarium certe defendi non poteſt ab eo, qui tenuerit gloſſam illam ſolemnem, h cui fere omnes conſentiunt, & nemo probabiliter ab illa diſſentire poteſt. Ergo nec in ꝓpoſito noſtro poteſt fieri interpretatio, qua illa dictio,[niſi,] ponat aliquid odioſum,& pœnale, cum nihil affirmatiuum ad hoc faciens cōtineat, neque conſequenter, vt ponat reſeruationem alicuius poteſtatis contrariæ iuri communi, per quam auctor incidat in delictum,& pęnas, ſed tantum reſeruationem potentiæ, ſiue poteſtatis faciendi ea, quæ iure communi licuiſſet ei facere.

5 Sexto, quod ſine vlla verborum impropriatione poteſt ita intelligi præfata clauſula, vt ſolum videatur per eam reſeruari poteſtas defendendi ea,quæ iure communi poteſt pręſentans,non proſequente pręſentationem præſentato. Nam, ſi præſentatus omitteret proſequi cauſam,eo quod moueretur, vel renūciaret ſuo iuri, vel etiam priuaretur per ſententiam iudicis,vel ipſo iure ob hæreſim,vel aliud crimen,verè & propriè diceretur eam non proſequi, & omnibus illis caſibus iure communi liceret ei, qui eum præſentauit,alterum præſentare,iuxt.capit. [ſi electio. i cum ei adnotatis, adiuncto capitul. [licet.] K Ergo hæc interpretatio eſt ſuſcipienda, quia inhæret proprietati uerborum clauſulæ prædictæ. l

ALLEGATIONES.

a cap.niſi eſſent uiri prouidi,de præben.cum ei annot. b in epi.2.par.cap.4 num 6. c §.fin. ff de manu.teſtam. d in l. actione,C.de tranſact. e l.in ambiguo, ff.de rebus dub.cum ei adnot. f l in ambigua, ff. de legibus. g in d. l. actione. h clement.1.uerbo,facere, de uſuris. i de electio n. libr.6. k 2.de præben.lib.6. l arg.l.non aliter,ff.de leg.3.&c.

F

SVMMARIVM.

Simoniaca præſentatio gratiam ſubſequutam annullat. 1
Simonia vt ſit realis, ſufficit ex duobus in pactum deductis alterum compleri. 2

CONSILIVM XIII.

INter F.& P. & populum præſentatorē Eccleſiæ parochialis conuenit,vt F.renunciaret illi Eccleſiæ, & populus præſentaret P.& P.ipſi F. ſolueret pro pēſione 16.ſcuta,& conſequenter F.renū-
G ciauit in manibus ordinarij,qui contulit illam P.qui dedit mandatum ad conſentiendum penſioni prędictæ, quod tamen noluit admittere Papa, & ita non ſoluit. Quæritur an titulus P.ſit canonicus.

1 Reſpondeo, quod præfatus P. non habet canonicum titulum præfatæ rectoriæ,quoniam eius præſentatio fuit ſimoniaca. Primo quidem, quia conuenit inter F. & P. vt ille renunciaret beneficium, & hic conſtitueret penſionem, ſiue conſentiret illius conſtitutioni.

Secundo,quod inter F.& populum patronum cōuenit, vt F. renunciaret, & populus præſentaret P. & ita interuenerunt duo pacta ſimoniaca, imò & forH tè tertium, ſcilicet, quod populus præſentaret P. & P.conſentiret conſtitutioni penſionis 16. ſcutorum, quæ tria clare ſunt ſimoniaca. a

2 Nec obſtat,dicere, quod licet prędicta pacta ſint ſimoniaca ſimonia conuentionali,non tamen ſunt talia ſimonia reali, quia non fuit completa ex vtraque parte, quod requiri ad ſimoniā realem dicimus nos poſt alios in Manual.confeſſ. b & quamuis F.compleuiſſet pro ſua parte, quia renunciauit; P. tamen non impleuit, quia non ſoluit penſionem, non inquā hoc obſtat. Tum quia conuentio ſecunda,qua conuenit inter F. & patronū, vt ille renunciaret,& hi præſentarent P.completa fuit ab vtraque parte,& etiam prima ſatis poteſt dici completa ex parte P. quia de-
I dit mandatum ad conſentiendum conſtitutioni penſionis. Tum quia etiam tertia conuentio,quæ fortè facta fuit, quod populus præſentaret P.& P.conſentiret conſtitutioni penſionis, poteſt dici completa ex vtraque parte. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a arg.c.quam pio.q.2.& c.fi.de pact. b c.23.nu.100.& ſeq.

SVMMARIVM.

Renuncians beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præſentetur, eſt ſimoniacus, ſecus ſi ſecundario, & vt in cauſam impulſiuam. Idem dicitur de præſentante, & numer.8. 1
K *Simonia non eſt dare alia ratione,quam pro precio quęrendi ſpirituale.* 2
Præpoſitio pro, aliquando principalem, aliquando remotam cauſam ſignat. 3
Temporale pro ſpirituali minus principaliter dari, & accipi poteſt. 4
Cauſa ſolum impulſiua eſſe poteſt illa, ſine qua non fieret actus. 5
Simonia non eſt mutuare Epiſcopo principaliter ob amicitiam, & ſecundario, vt quærat ſibi, vel alij beneficium. 6
Simonia non eſt dare pro ſuſtentatione miniſtri, pro damno iniuſtè dato, & pœna peccati. 7

CON-

CONSILIVM XIV.

SEmpronius petijt à patrono præſentationem ad dignitatem vacãtem,& pertinẽtem ad eius præſentationẽ, & quo facilius eam obtineret, obtulit ſe relicturum vnum beneficium ſimplex valoris centum ducatorum, & poſt multum temporis commiſit patronus ſuo procuratori, vt præſentaret Sempronium ob aliquas cauſas, modo ipſe renunciaret præfatum beneficium ſimplex libere in manibus ordinarij ad conferendum cui vellet,quo facto Sempronius obtinuit præſentationem, & dignitatem. Quæritur,an interuenerit ſimonia realis.

1 Reſpondeo primo,ægro animo me onus reſpondendi huic quæſtioni accepiſſe, quia per plurimas, & grauiſſimas occupationes nõ poteram illi pro eius dignitate reſpondere,ſed vim mihi fecit amicitia rogantis,& auctoritas Illuſtriſſimi,cui ſeruit.

Secundo, quod non miror varie à varijs reſpõſum fuiſſe illi,quia multa pro eius vtraque parte poſſent adduci.

Tertio, quòd arbitror D.conſulentem de rigore iuris in foro exteriori iudicatum iri ſimoniacum realem, ſi omnia propoſita in facto probarentur, quoniam ex illis reſultaret conuentum, & pactum fuiſſe inter patronum,& ipſum in abſentia per nuncios,vt conſulens prius renunciaret beneficium, & poſtea patronus, vel procurator eius præſentaret illum ad dignitatem,& omne pactum huiuſmodi, etiamſi nihil temporale detur,vel accipiatur,eſt vere,vel præſumitur in foro exteriori ſimoniacum,argumen.cap. [quam pio.] a & cap.[cum pridem.] b & tradimus in Man.conf. c & cum ab vtraque parte,tam à patrono,quàm à conſulente fuerit impletum,conſequens eſt debere iudicari ſimoniam fuiſſe realem, p ea quæ poſt alios tradimus vbi ſupra. d Cui conſequens eſt, iudicandum eſſe in foro exteriori D.conſulentem incurriſſe excommunicationem,& præſentationem ſibi à patrono,& inſtitutionem ob eam ab Epiſcopo factam inualidas,& nullas,& fructus malè perceptos.

2 Verum ſatis defendi poſſent p ſupradicta inter patronum,& conſulentem acta non interueniſſe veram ſimoniam coram Deo,& quoad forum cõſcientiæ,per ea quæ nos altius alijs tradimus vbi ſupra, e præſertim primo per illa verba, [Non eſt ſimonia, dare, vel accipere alia ratione, quam pro pretio, vel cauſa principali,& immediata quærendi aliquid ſpirituale,puta pro ſuſtentatione miniſtrorum, vel pro liberalitate,vel eleemoſyna,vel pro ſolutione obligationis,legis,vel conſuetudinis,vt ſentit S.Tho. f & exprimit ibidẽ Caietanus, & melius in ſumma,] g nos probauimus in cap.[ſicut.] h Et ſi narrata ſunt vera, conſulens non obtulit renunciationem præfati beneficij ſimplicis principaliter pro pretio, & cauſa principali,& immediata quærendi præſentationem ad dignitatem,ſed pro cauſa impulſiua,& incitatiua ad eam habendam.

3 Secundo colligitur hęc infra reſpõſio ex illis vbi ſupra poſitis verbis.[Prępoſitio,Pro aliquando ſignificat pretium,vel cauſam principalem immediatam, in qua ſignificatione accipiendo vniuerſaliter eſt verum nil pro re ſpirituale, vel ei annexa poſſe accipi, vt probat capitul.ſicut. & capitul. [non ſatis. i]& declarat Archidiaconus, K nihil inquam etiam paruum, uel minimum, ſecundum Sanctum Tho-
A mam. l Aliquando ſignificat cauſam impulſiuam, vel remotam, vel ſuſtentationem, vel aliam ex p̃dictis,& in hac ſignificatione verum eſt poſſe accipi aliquid pro ſpirituali,iux.gloſſam iun.text. [m vbi etiam Archidiaconus,& communis.] n Et pręfatus D.conſulens non renunciauit,nec uoluit renunciare beneficium ſuum ſimplex pro pretio dignitatis neque pro cauſa principali immediata habendi eã, ſed pro cauſa impulſiua, & incitatiua animi patroni ad pręſentandum eum ob ſuam ſufficiẽtiam, & quia relicturus erat vnum canonicatum, quem habebat incomparabilem dignitati, & ſpectabat ad pręſentationẽ ipſius patroni,& ob alias qualitates, quas ſcie-
B bat patronus ineſſe illi,& ob quas decebat eum pręſentari.

4 Tertio colligitur ex illis vbi ſupra, o poſitis uerbis, [Licet dare,vel accipere aliquid temporale minus principaliter, & tanquam pro cauſa impulſiua, & excitatiua pro ſpiritualibus. Tum per proxime dicta. Tum per gl.cap.[cum eſſet.] p & cap. [cum ad noſtram. q quæ aiunt,ſimoniam quidem admittere illum.qui pręlato inſeruit principaliter ob beneficium eccleſiaſticum,pręſertim interueniente pacto, non autem qui principaliter ob alium iuſtum reſpectum inſeruit,licet ſecundario,& minus principaliter ob illam ſpem ſeruiat, quod pulchre de more declarat Adri. r Tum quia gl.illa celeberrima, ſ ait
C peccare quidem eũ, qui ſurgit ad matutinas preces principaliter pp diſtributiones quotidianas,non autem illum,qui ſurgit principaliter,vt Deo inſeruiat, & minus principaliter,& ſecũdario, vt eas lucretur. Tum qa Vrbanus Papa, t & Cęleſtinus, u determinarunt licere clericis ſeruire Deo in eccleſijs ob ſpem aſcendendi ad dignitates illarum, imò Gelaſius, x dixit eos ad hunc aſcẽſum ſpe maioris cõmodi compellendos. Tum quia gl.recepta, y dicit expreſſe per illum textum licere clerico ſeruire in Eccleſia ad quærendam aliquam dignitatẽ, mõ principaliter ob id non ſeruiat,cui ſimilis eſt glo.cap.[hoc ad nos. z]Tum denique ꝙ gl. a recepta cõiter,&
D confirmata multis contra Sotum, b habet,ꝙ licet peccet qui mutuat principaliter ob lucrum, non tñ qui principaliter id facit,vt iuuet proximum, quamuis minus principaliter,& ſecundario id ſperet.]

5 Quarto colligitur ex illis verbis, quæ habent, [Cauſam impulſiuam, & incitatiuam voco etiam illam,ſine qua non fieret actus modo ille fiat principalius ob aliam,quã illã,& in hac ſpecie dixit Maior, c & ante illum ſenſit S.Th. d loquens de clerico ſurgente ad matutinas ob diſtributiones, alias non ſurrecturo. Tum quia,vt in comm.c.[cum miniſter.] e probauimus, non eſt bona definitio illa Bartoli, f qua definit cauſam principalem, eẽ cãm,qua ceſſante ceſſat effectus. Tum quia ſecundum eam omnis
E cauſa,quæ appellatur ſine qua non eſſet principalis, quod

ALLEGATIONES.

a 1.q 2. b & c.fi.de pactis. c cap.23. nu.100. cum ſeq. d num.103. e num.100.in 4.notab. f 2.2.qu.100. art.3. g in uerbo ſimonia. h 3.de ſimonia. i de ſimon. K in cap.ordinationes,& cap.iudices,1.quæſt.1. l in 4 l.ſent.diſ. 25.q.3.art.3.ad 1.& in d.q.100.art.3. m in d.cap iudices,& cap.Agatho.63.diſ. n in cap.ad Apoſtolicam,de ſimonia. o numer 101. p de ſimon. q de elect. r Quodlib.9. art.2.ſub lite.L,M,N,O, ſ in cap.1. de clericis non reſide. libro 6. t in capitul. ſi officia.59.diſt. u in capitul.quid proderit,61,diſtincti. x in cap.conſuluit,74.diſti. y in d. capit.quid prod. z 59.diſtinc. a cap.conſuluit,de uſur. b ſupra cap.17 nu.209. c in 4 diſt.25.q.1. d quodlib.8. art.2. e 23.q.5.nu.27. f in l.2.§.fi.ff.de don.

quod eſt falſum ſecundum omnes,& per ſupradictos F
textus,& gloſſas,quę habent locum etiam in his,qui
non ſeruirent Eccleſijs,vel prelatis,niſi ſperarent be
neficia, & quia actus virtutum licet fiant vitioſi ob
finem principalem temporarium, non tamen fiunt
tales ob minus principalem, per adducta in d.cap.]
cum miniſter.] poſt Adrianum ibi citatum, alioqui
enim omnes ferè actus noſtri eſſent vitioſi,quia pau-
ciſſimi fiunt purè propter ſolum Deum, & ſolam vir
tutem,ſine aliquo reſpectu retributionis, quem etiã
Dauid habebat inſeruiendo Deo. a Inclinaui cor
meum, &cæt. propter retributionem, & vt quidam
dixit. Quis virtutem amplectitur ipſam, Præmia
ſi tollas? Itaque vere coram Deo incurrit ſimoniam,
G quicunque dat,vel facit aliquid temporarium, etiam
minimum,vel ſpirituale pro ſpirituali,tanquam pre-
cium eius, vel cauſam principalem, & immediatam
eius habendi, & è contrario nemo, qui alia ratione,
& minus principaliter dat, vel accipit etiam tempo-
rale pro ſpirituali, verè coram Deo, & in foro con-
ſcientiæ ſimoniam committit, quamuis in foro exte-
riori interdum præſumatur committere. Quæ ſo-
lutio ex prædictis, & ex Archidiacono, & Caietano
vbi ſupra irrefragabiliter colligitur.] Et ex narratis
in facto quæſtionis colligitur, quod conſulens non
renunciauit præfatum beneficium principaliter, &
pro cauſa principali habendi dignitatem, vt dictum
eſt, licet id feciſſet pro cauſa, ſine qua non fuiſſet for
H te conſequuta præſentatio patroni, neque patronus
præſentauit conſulentem principaliter ob renuncia-
tionem beneficij accipiendo illam pro cauſa princi-
pali, ſed ad ſummam pro cauſa impulſiua, ſine qua
fortè non feciſſet præſentationem.

6 Quarto, facit, quòd, ibidem aio reſpondiſſe me
pridem, non commiſiſſe ſimoniam illum,qui mutua
uit Epiſcopo nouè prouiſo bonam pecuniæ ſummam
principaliter, & immediate, vt ei benefaceret, & ad
ineundam amicitiam,ſperans ſecundario ſibi,vel alij
gratiam alicuius beneficij, quia non mutuauit pro
precio neque pro cauſa principali, & immediata rei
ſpiritualis, ſaltem vt hoc in loco ſpirituale accipi-
I tur, ſed pro bono, & æquo, bona amicitia ineun-
da, licet ſecundario, & mediatè ſperaret aliquam
gratiam beneficiorum.

7 Quinto facit, quod ibidem, b dicitur non eſſe
ſimoniam,dare vel accipere pecuniam pro impenſis,
vel pena excommunicationis,vel abſolutionis per iu
riſdictionem ſpiritualem impoſita, c etiam ſi pena
non erogetur pauperibus d licet id eſſet melius.Ad
quod reducendum eſt, quod ait S.Thomas, e cum
alijs quibuſdam. Quorum ratio eſt, quod non dan-
tur illa temporalia pro precio rerum ſpiritualium,
neque pro cauſa principali immediata earum, ſed
pro intereſſe, & damno partis iniuſte accepto, uel
dato, uel pro pœna peccati,& contumaciæ.

8 Cum ergo D.conſulens non renunciauerit bene K
ficium pro precio, neque pro cauſa principali,& im-
mediata quærendi præſentationẽ,ſed pro cauſa im-
pulſiua,& illectiua animi patroni, vt eã faceret prin-
cipaliter pro ſufficientia, & uirtute animi, quæ ine-
runt renuncianti, cumque patronus non præſentaue
rit eum propter renunciationem, accipiendo illam,
ut precium renunciationis, neque pro cauſa princi-
pali,& immediata ſuæ præſentationis,dicendum eſt
à neutro fuiſſe ullam ſimoniam commiſſam coram
Deo, & in foro interiori, licet à iudice exteriori iu-
ſtè poſſet præſumi eſſe commiſſam, quia ut habetur
1.Reg. f & in cap. [humanæ aures.] g homines,
F & forum exterius iudicant ſecundum ea, quæ appa-
rent exterius, Deus autem & forum conſcientiæ ſe-
cundum ea, quæ uere & realiter ſunt etiam ſi ſint
contraria præſumptis.

Sexto, quòd licet ſecurius eſſet D. conſulenti eli-
gere uiam fori exterioris per Datariam ad tollendũ,
quem concepit ſcrupulum,faſtidioſior tamen, & dã-
noſior erit illa ſibi, quia oportebit eum quærere ab-
ſolutionem ab excommunicatione,& refectionem ti-
tuli, & nouam prouiſionem, & facere reſtitutionem
fructuum, uel componere ſe cum Camera Apoſtoli-
ca, quæ magnum ſumptum requirunt,& ceſſant om
nia illa eligendo uiam conſcientiæ,& fori interioris,
& ſi præfata dignitas non pertineret ad præſentatio-
G nem prædicti patroni,conſulerem ei, ut eligeret uiã
exterioris fori, quia credo præfata narrata in facto
probari poſſe per prouiſiones patroni, & per eius
commiſſarium, & alios, qui ea nouerunt, & poſſet
illa impetrari à Sede Apoſtolica, & inferri ei magna
moleſtia, mihi tamen ſatis uidetur probare funda-
menta ſuperiora proxima nullam interueniſſe in ca-
ſu propoſito ſimoniam,quo ad Deum,& forum con-
ſcientiæ, & conſequenter poſſe ipſum ſedare ani-
mum ſuum. Salua, &c.

[Aduerte candide lector, ne hoc reſponſum ſit ti-
bi cauſa erroris, nam D. Nauarus reſpondet ex ſup-
poſitione, uidelicet quod nulla nec actualis, nec uir-
tualis interceſſit conuentio, quodque nec reſignatio
H fuit facta in cauſam, & finem principalem obtinendi
præſentationem, quam ſuppoſitionem potuit D.Na
uarrus facere ex qualitate perſonarum, quarum al-
teram nos nouimus, de qua ob eius eximias uirtutes
nihil mali poterat ſuſpicari, nam ſi attendatur nar-
ratio facti, non poteſt negari, quin interceſſerit uir-
tualis conuentio, dum præſentator mandat ſuo pro-
curatori,ut præſentet Sempronium, modo Sempro-
nius renunciet aliud beneficium,ex quibus conſtat,
quòd præſentans non fuit contentus ſola oblatione,
ſed uoluit ut prius exequutio fieret,ſed & oblatio re-
ſignationis reſpicit principaliter ipſam præſentatio-
nem, rogauit enim patronum, ut præſentaret, of-
I ferens ſe reſignaturum prædictum aliud beneficiũ.
Vnde ij, quibus ſimilis continget caſus, caueant ne
ſe ipſos decipiant, quia moraliter loquendo huiuſ-
modi uix poſſunt alieni eſſe à uitio ſimoniæ.]

ALLEGATIONES.

a Pſalm.118. b numer.102. c argument.capit. venerabilibus § porro de ſentent.excomm.lib.6. d argumen.capit. dilectus, de pœnis. e in 4.diſtinct.25. f capitul.16. g 22.quæſtion.5.

SVMMARIVM.

Renuncians beneficium in manibus ordinarij, cum ſpe, quod collator, vel etiam præſentator præſentabunt, & conferent ſecundum voluntatem reſignantis, nullo iure peccat, nec eſt ſuppoſitus extrauaganti Pij V. de confidentijs, quæ non omnem intentionem reſignantis, ſed ſolum illam, quæ eſt illicita damnat, nu. 2. & hoc modo ceſſet omnis etiam tacita conuentio, num. 4. 1

Lex, ſeu conſtitutio, quæ fit ad alterius legis interpretationem, ſecundum terminos legis interpretata eſt intelligenda. 2

Præſumptiones inductæ à Pio V. ad probandam confidentiam non habent locum in foro conſcientiæ. 3

Impetrare quis licite poteſt beneficia ea ſpe, quod ea renunciando in alios, poterit inde aliquam vtilitatem, vel penſionem licite imponendam habere. 4

CON-

CONSILIVM XV. A

MVLTI renũciant beneficia ſua in manibus ordinarij purè, ſimpliciter, & liberè, concepta tamen ſpe, quod illi conferant ea illis, quibus ipſi volent, vel quod patroni præſentabunt ad ea, quos ipſi volent, nullo tamen pacto, nec modo, nec conditione ſuper hoc expreſſis.

Quæritur, an huiuſmodi peccent, & incidant in pœnas contra renunciantes cum confidentia per Piũ Quintum impoſitas in extrauagante, cuius tenor exprimitur in noſtro Manua. Confeſſ. a

1 Reſpondeo, ꝙ non. Tum quia nihil vſ fieri ab eis B
illicitum, neq; interuenit voluntas id faciendi, & conſequenter non eſt peccatum, cum omne, quod eſt tale, ſit tranſgreſſio alicuius legis iuſtæ, vel voluntas eam tranſgrediendi. b Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano talis ſpei conceptio prohibetur: ergo non eſt dicendum eſſe prohibitam. c

2 Non obſtat Extrauagans fœl. recor. Pij V. de confidentia, quatenus in duobus locis reprobat confidentiam procedentem ex ſolo animo, & conſcientia renunciantis, vel conferentis, vel præſentantis non inquam hoc obſtat. Tum quia loquitur de confidentia illicita, de qua Pius IV. edixit: nam conſtitutio interpretans aliam, intelligendum eſt ſecundum terminos interpretatæ, d & Extrauagans Pij V. facta fuit C
ad interpretandum dictam Extrauagantem Pij IV. & conſequenter intelligenda eſt de confidentia illicita, quia ex multis locis illius colligitur eam conſtituere de tali.

3 Tum quia illa conſtitutio Pij V. non emanauit tantum ad declarandum quæ confidentia ſit illicita, quantum ad inducendum modos probandi eam per indicia, & præſumptiones, vt ex eius tenore patet, quod ad forum contentioſum pertinet, & non ad forum conſcientiæ, in quo ceſſant præſumptiones. e Tum quia alioquin conſequeretur, quod fere omnes collatores, electores, & præſentatores, etiam Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Reges, Duces, &c. D
admitterent confidentiam illicitam, & animabus ſuis mortiferam: nam fere nemo illorum eſt, qui non concipiat aliquam ſpem alicuius gratiæ referendæ ſibi à beneficiario, quam eligit, vel præſentat, vel cupit, vt renunciationem ſuam ei conferatur, quod omni iure naturali, diuino, & humano licet, cum omni tali debeat quis eſſe gratus benefacienti, vt habent iura, f & tradit S. Thomas, g & præſuppoñit Iuriſconſultus. h

4 Addo, quòd idem videtur dicendum de his, qui impetrant aliqua beneficia à S. Sede Apoſtolica, vel aliunde, concepta ſpe, quod renunciando ea in alios, conſequentur aliquam penſionem, vel vtilitatem legitimè conſtituendam; dummodo nullo pacto, vel E
conditione expreſsè, vel tacitè id fiat, cum nullo iure id plus videatur prohibitum, quam id quod ſuperius eſt determinatum.

ALLEGATIONES.

a cap. 23. num. 100. b §. definitio. 15. quæſt. 1. & cap. nam concupiſcentiam, de conſtitut. c cap. legatur. 24. quæſtio. 2. §. conſideramus. Authent. de trien. & ſemiſ. colum. 3. d authent. conſtitutio hæc interp. § 1. collat. 6. e cap. tua, & cap. is qui, de ſponſ. & capit. humanæ aures. 32. q. 5. cum ei à nobis late adnotatis. f l. ſi non ſortem, §. libertus, cum gloſſ. ff. de condictio. indebiti, capitul. cum in officijs, de teſtament. g 2. 2. quæſtio. 78. artic. 2. ad 2. h in l. ſed etſi, §. conſuluit, ff. de petit. hæred.

SVMMARIVM.

Renuncians beneficium principaliter, vt detur digno, cum minus principali ſpe gratitudinis, etiam ſine qua non fieret illa, non eſt ſimonia. 1
Debitum, quod non eſt legale, ſed antidorale, non habet vim pretij. 2
Simonia non eſt reſignare ſpirituale ob amicitiam conſequendam, ſperando inde mediate aliquod temporale. 2
Cauſa ſine qua non, non ſemper eſt principalis. 3
Beneficium acquirendi ſpe prælatis ſeruire licet, modo hæc ſpes ſit minus principalis cauſa ſeruitij. 4

CONSILIVM XVI.

SImonia an ſit renunciatio beneficij facta principaliter, vt idoneo cõferatur, & ſecũdario cũ ſpe qđ erit gratus? & qd vbi erat talis, quod ſine ipſa nõ renũciaret?

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo non eſſe ſimoniacum reſignantem ſuum beneficium principaliter, vt detur alicui idoneo cũ ſpe minus principali concepta, quod erit gratus ſine qua nõ renunciaret, nec contra erit ſimoniacus, ꝗ recepit beneficiũ ex renunciatione huiuſmodi. Tum qa nõ eſt ſimonia, dare, vel facere aliqd ſpirituale minus principaliter ob aliquod tẽporale, nec contra dare, vel facere aliquod temporale minus principaliter pro ſpirituali, vt per plura exempla declarauimus in Manua. a

2 Tum quia in eodem cap. b determinamus verius eſſe, quod intentio renunciandi, intentione tollendi obligationem antidoralem, non inducit ſimoniam, quia debitum, quod non eſt legale, ſed tantum antidorale, non habet uim pretij, vt colligitur ex D. Thoma, c ergo nec intentio inducendi debitum antidorale inducet ſimoniam, quia quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito. d Tum quia ſimonia, nulla committitur, eo quòd quis per huiuſmodi renunciationem, vel illius acceptationẽ principaliter, & immediatè velit quærere beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, qualia licet quærere ex ſpiritualium collatione, & actione, etiam ſperando mediatè, & minus principaliter aliquod temporale ex illa beneuolentia, & amicitia, & contra licet dare, vel facere aliquod temporale principaliter ad quærendam beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, ſperando ex eo mediate, & minus principaliter aliquod ſpirituale donum, vel factum, vt efficaciter colligitur ex vtroque Thoma, e arguendo ab vſura ad ſimoniam, quæ eſt fundamentalis ratio limitationis, qua Felyn. f limitauit Innocentium, g immo & eius, quod nos adiecimus illi vbi ſupra. h

3 Ad ſecundam, videlicet an cauſa alicuius actionis dicatur principalis eo ſolum, quod eſt cauſa talis, quod non fieret actus, ſi illa non interueniret, ad quam quia eius deciſio videtur eſſe radix, & fundamentum multorum aliorum nonnunquam contingentium, paulo latius reſpondendo dico, quod vt in comm. cap. [cum miniſter.] i probauimus, non eſt

bona

ALLEGATIONES.

a cap. 23. nu. 100. uerſ. 5. b num. 106. c 2. 2. q. 78. art. 2. ad 2. d l. & ſi contra tabulas, ff. de uulg. & capit. ſciendum, 8. q. 1. e in d. q. 78. art. 2. f in cap. ad audientiam, il 2. de reſcr. num. 10. g in cap. tuam, de ætate, & qualitate. h in d. num. 106. i 23. q. 5. num. 27.

bona definitio illa Bartoli, a qua definit cauſã principalẽ, eſſe cauſam, qua ceſſante ceſſat effectus. Tũ quia multis cauſis minus principalibus, ſine quibus actus non fieret, cõuenit. Tum quia ſecundũ eam oĩs cauſa, quæ appellatur ſine qua non, eſſet principalis, quod eſt falſum ſecundum omnes. Tum quia multi ſacrifici dicunt Miſſas ſanctè, & ſine ſimonia, quas non dicerent, ſi pitantiæ ſolitæ non darentur eis, vt in hac ſpecie dixit Maior, b & ante illum ſenſit D. Tho. c dicens, ꝙ bene facit clericus ſurgens principaliter ad horas propter Deum, licet minus principaliter ſurgat propter diſtributiones, quas ob id lucratur, etiam ſi non ſurgeret ad illas, niſi ſciret ſe illas lucraturũ. Tum quia alioquin nulla fere actio eſſet bona, ſiue virtuoſa, quia paucę ſunt collatione aliarum, quæ propter ſolum Deum, & ſolam virtutem fieret, ſi nulla ſperaretur retributio, iuxta illud. [Quis virtutem amplectitur vnam, Præmia ſi tollas?]

4 Tum quia gloſſa, d quæ habet licere ſeruire prælato minus principaliter ob beneficia, procedunt etiam in illis, qui non ſeruirent, ſi aliàs illa non ſperarent. Tum quia Vrbanus Papa, in c. [ſi officiat.] e & Cæleſtinus, f determinarunt licere clericis ſeruire Deo in eccleſijs ob ſpem aſcendendi ad dignitates earum, imo Gelaſius, qui g dixit eos ad hunc aſcenſum ſpe maioris commodi compellendos, intellexerunt etiam de illis clericis, qui non ſeruiſſent prædictis Eccleſijs, niſi illa ſperarent. Tum quia denique alioqui oporteret dicere omnes fere clericos, quantumlibet religioſos, inſeruientes ſummis, & alijs inferioribus Pontificibus ſperantes aliqua ſacerdotia, de quorum fructibus, tandem ſuſtententur, eſſe ſimoniacos, cum pauci eorum ita pure ſeruiant, quod ſeruirent eis, etiam ſi talia non ſperarent, quod eſt maxime abſurdum. Hæc ſatis, quæ raptim, & tumultuarie dicta ſunt, ſubmitto cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ.

ALLEGATIONES.

a in l. 2. § fi. ff. de don. b in 4. diſt. 25. q 1 c Quodlib. 8. art. 2. d in c. cum eſſet. de ſimo. c. conſtituit. 73. diſt. & cap. ad noſtram, de elect. e 59. diſt f in cap. quid proderit 61. diſ. g in cap. conſulere. 74. diſtinct.

SVMMARIVM.

1 *Spiritualia tradi poſſunt ſub conditione, vel modo, qui iure ineſt, & hoc, dummodo conditio exprimatur eo modo quo ineſt, & non aliter.*

2 *Renuncians beneficium ea intentione, vt certæ detur perſonæ, etſi videatur dare ſpirituale pro temporali, tamen non eſt prohibitum, & vt plurimum, qui ſic renunciat, communiter principalius renunciat ob aliud quam vt detur illi, num. 2. in fin.*

3 *Mandatum datum ad libere reſignandum, & ſucceſſiue admiſſa reſignatione ad rogandum collatorem, vt certæ conferat perſonæ, ſimoniam non continere Rota pronunciauit.*

4 *Intentio confidentialis, quam damnat Pius V. intelligitur de expreſſe, vel tacite in conuentione deducta.*

CONSILIVM XVII.

QVod renunciare beneficium intentione, vt conferatur alicui, videtur eſſe vetitum per Pium V. in bulla eius, quam nos referimus ad literam in noſtro Manu. conf. a & per extrauagantem eiuſdem quæ incipit, [Quanta.] pro quo facit, quod quamuis ſpiritualia poſſint dari, uel

F dimitti ſub conditione, vel modo, qui iure ineſt, b & tradit vtiliter Felyn. c & de iure inſit conditio, vel modus, vt beneficium ab vno renunciatum conferatur alteri, non tamen iure ineſt, quod conferatur illi, aut illi certæ perſonæ, & omnis conditio, & modus, qui exprimuntur aliter, quàm iure inſunt, inducunt ſimoniam. d

2 Sed nos contra reſpondimus in d. noſtro Man. e Tum quia nullo iure id cauetur, & glo. ſingularis recepta, f id tenet. Tum quia tam illud c. [ordinationes,] quã c. [qui ſtudet.] g requirit dationem, & receptionem per actum, vel cõditionem, vel modũ expreſſum dandi, vel recipiendi. Tum quia renunciare ſola intentione, vt alteri detur, non eſt ſimonia, quia G non conuenit ei definitio eius, quæ ſecundum gloſſ. receptam, h & declaratam à nobis, i eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ſpirituali annexum, qualis non eſt voluntas ſola reſignandi, ſine pacto conferendi illud facto cum collatore, neq; poteſt dici contractus non gratuitus, neque gratuitus, nec voluntas contrahendi gratuito, neque non gratuito cum eo, cui conferendum eſt illud. Tum quia qui nimis emungit elicit ſanguinẽ, K & tranſfertur in cap. [denique.] l Tum quia id expreſsè tenuit S. Anton. m Tum quia minus principalis intentio accipiendi, vel dandi aliquod temporale pro ſpirituali non efficit ſimoniã, vt probatur poſt alios, n H & vt plurimum qui renunciat beneficium ſola intentione, vt detur alicui, principalius renunciat ob aliquid aliud, quàm vt detur illi.

3 Tum quod DD. Rotæ declarauerunt, non committere ſimoniam, eum, qui dedit mandatum ad renunciandum cum clauſula, vt poſt admiſſam renunciationem aliqui amici rogarent collatorem, vt conferret ei, cui volebat renuncians, vt refert Caſſad. o & certum eſt ex tali mandato colligi intentionem renunciantis fuiſſe, vt ei conferretur. Tum quòd vix vllus eſt, qui renunciet ſponte ſuum beneficium, qui non habeat intentionem tacitam, vel expreſſam, principalem, vel minus principalem, mediatam, vel immediatam, vt conferatur I alicui, & ita eſſet inijcere laqueum quam plurimis, contra cap. de viduis. p

4 Tum quod non obſtat conſtitutio Pij V. quia eſt intelligenda de intentione tacitè, vel expreſsè in conuentionem deducta.

Neque etiam obſtat eiuſdem Pij V. conſtitutio de confidentia, quia non probat definire ipſum, quod ſola illa intentio efficiat ſimoniam, ſed quod præſumatur ſimoniaca, vt in dicto Manual. dicitur, &cæter.

ALLEGATIONES.

a cap. 23. num. 110. b cap. ſignificaſti. de elect. & l. 3. ff. de leg. 1. c in cap. ad audientiam. 2. de præſcr. d cap. cum pridem, & c. fin. de pact. e vbi ſupra num. 107 & 110. ver. 6. not. K f in c. ordinationes 1. q. 1. g ead. cau. & quæſt. h in ſumma. 1. q. 1. i in d. c. 23. nu 100. k Prouerb. c. 30 l 4. diſt. m 2 part. tit. 1. cap. 5. §. 11. n in dict. cap. 23. numer. 100. o in dec. 2 de ſimon. p 27. quæſt. 1.

SVMMARIVM.

Pactum de præſtando conſenſu in penſionem ſuper meo beneficio, ſi alter reſignet ſuum beneficium in fauorem eius quem volo, eſt illicitum, & ſimoniacum, numer. 2. & 4. 1

Reciprocæ conuentiones circa ſpiritualia ſunt ſimoniacæ, & ſi adimpleantur, ſunt ſuppoſitæ cenſuris, & pœnis, ſecus, ſi ſolum habiti fuerunt tractatus, & diſcurſus, 2

diſcurſus, licet poſtea libere illi ad effectum perducti fuerint, & num. 4. A

3 *Beneficium ſi quis reſignet in manibus ordinarij, præmiſſo pacto, vt conferatur tali, eſt ſimonia.*

CONSILIVM XVIII.

FRanciſcus, & M. frater Petri tractarunt, quod Petrus reſignaret beneficium in manibus ordinarij, ad effectum, ut Ioãni Frãciſco de eo prouideretur, & quod Franciſcus poſt cõſentiret ſuper ſuo beneficio penſioni in fauorem Petri, Petrus autem ad effectum prædictum reſignauit, & Ioanni fuit prouiſum, & Franciſcus in penſionem conſenſit.

Quæritur, an prędictus tractatus, & inde ſequuta, ſint illicita, & an conſtitutio penſionis ſit ſimoniaca, & an Ioannes teneatur dimittere beneficium.

1 Reſpondeo primo, quod omnia prædicta potuerunt fieri licitè, & illicite, licitè quidem, Franciſcus, & M. frater Petri ſimpliciter tractauerunt, nihil promittendo, neque paciſcendo, ſed ſolum inter ſe diſſerendo, & diſcutiendo modum, quo illa fieri poſſent, ut Petro conſtitueretur penſio præfata auctoritate Papæ, illicitè autem potuerunt fieri ſi tractata fuerunt, promittendo, & paciſcendo, quod quædam renunciationes, collationes, & conſenſus ad quaſdam penſiones fierent, & darentur, ſi aliæ quædam renunciationes, collationes, & conſenſus ad penſiones fierent, & darentur.

2 Secundo reſpondeo, quòd ſi hæc omnia proceſſerunt ex tractatu Franciſci, & fratris Petri illicito cõcluſo per pactionem, & promiſſionẽ, qua Franciſcus promiſit fratri Petri facere illa, uel illa, ſi ipſe efficeret, ut Petrus frater ſuus faceret illa, uel illa, & contra frater Petri promiſit facere illa, uel illa, ſi Franciſcus faceret illa, uel illa, quæ promiſit, ſi inquam omnia iſta proceſſerunt ex dicto tractatu illicito, omnia fuerunt illicita, ſiue Petrus ignorarit illa, ſiue non, quamuis ſi eo ignorante fuiſſent facta, non incidiſſet ille in cenſuras.

3 Tertio, quòd Petrus ſimoniam admiſit, ſi renunciauit beneficium in manibus ordinarij, præmiſſo pacto, quòd ordinarius conferret illud Ioanni. Dixi, [præmiſſo pacto,] quia ſola intentio in mente retenta, ut beneficium conferretur Ioanni, non inducit ſimoniam, ut nos poſt S. Antonium & alios diximus in Manu. confeſſ. a per gloſſam. b

4 Quarto, quòd conſtitutio penſionis à Franciſco facta, eo quòd Petrus prima uice renunciauit beneficio, ut daretur Ioanni, fuit ſimoniaca, ſi facta fuit ob pactionem præcedentem, aliàs non, & ita proportionabiliter dicendum eſt de alijs.

ALLEGATIONES.

a cap. 23. numer. 107. & 109. b in cap. ordinationes in verb. precio. 1. quæſt. 1.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non dicitur reciproca, quando non interuenit pactum, nec conuentio.*

2 *Reſignare in fauorem, intentione, vt alter prouocatus ſimile faciat ex gratitudine, non eſt ſimonia reciproca.*

3 *Confidentia non omnis eſt iudicanda illicita, ſed tantum inordinata.*

4 *Renunciatio non eſt illicita, etiam interueniente intentione mentali, ſi non adfuerit expreſſa, vel tacita conuentio.*

CONSILIVM XIX.

REnunciauit quis beneficium in fauorem N. quem M. amicus reſignantis uolebat, hac intentione in mente retenta, ut M. tandundem faceret ob gratitudinem in fauorem filii ſui: Quæritur, an hæc fuerit confidentia damnata pœnis.

1 Reſpondeo, quòd ſimonia nõ dicitur reciproca, quando non interuenit pactum, nec conuentio quia tunc dicitur renunciatio reciproca, qñ prius reciproce conueniunt, vt alter in fauorem amici alterius renunciet,

B arg. cap. [vbi periculum,] a ibi. [Non in ſe reciprocent cõſiderationis intuitum, vel in ſuos.] b & ſatis ſignificat Concil. Trid. c in præſenti nulla fuit talis conuentio, ergo non fuit reciproca.

2 Et quamuis aliquis habeat aliquam intẽtionem mouendi alium ad faciendum aliquod aliud ſimile in fauorem filij ſui ratione gratitudinis, non ex eo ſequitur quod ſit facta reciproca conuentio. d Et dato quod eſſet aliqua reciprocatio mentalis, non tamen eſſet illicita, & reprobata per d. Concilium, e quia non omnis confidentia, ſed tantum inordinata eſt illicita, vt in noſtro Manua. f

3 Et ita non omnis reciprocatio, ſed tantum inordinata iudicanda eſſet illicita, quia reciproca illicita,

C eſt quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficium in fauorem alicuius, quam alter deſignat, vt ille alter renunciet in fauorem alterius, quem ipſe deſignauerit. g

4 Nec obſtaret, quòd intentio præfata interueniſſet, nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expreſſa, etiam ſi interueniat intentio mentalis, non propterea renunciatio eſt illicita. h

Nota, quòd bene poteſt conferri beneficium alicui cum intentione mentali tm̃, ſine pacto ob quandam ordinatam, & ſtudioſam gratitudinem ex obligatione naturali antidorali ſuadente, vt benefacienti benefaciamus. i Vide differentiam, quæ ponitur

D inter ea quæ incontinenti fiunt, & quæ ex interuallo, iuxta l. [lectam.] K & l. [legem.] l

ALLEGATIONES.

a §. cæterum. b de electio lib. 6. c capitul. 15. ſeſſio. 25. d arg. l. neque natales, C de probat. cap in præſentia, eod. tit. e cap. 15. f cap. 23. nu. 111. g ut d. cap. 23. nu. 210. h gl. ſing. cap. ordinationes, 1. q. 1. & d. cap. 23. nu 107. 109. & 111. i l. ſi non ſortem, §. libertus, ff. de condict. indeb. & l ſed etſi, §. conſuluit, ff de pet. hæredit. capitul. cum in officijs, de teſt. K ff. ſi cert. petat. l C de pact.

SVMMARIVM.

Reſignans beneficium in manibus ordinarij cum ſpe, quod conferatur portionario, de quo ſperatur, quod reſi-

E *gnabit libere portionem conferendam poſtea Titio, de quo etiam ſperatur, quod de portione diſponet ad voluntatem primi reſignantis, ſi ceſſet conuentio, etiam quod omnia poſtea libere perficiantur, non eſt confidentia prohibita, & num. 3. & 4.* 1

Mandatum de renunciando, cum clauſula, vt poſt renunciationem rogaretur collator, vt conferat alicui, non eſt illicitum, ſecundum Rotam. 1

Ordinarius licitè poteſt illum, qui iam reſignauit beneficium, vel in cuius gratiam fuit libere reſignatum, interrogare, vt nominet aliquem cui cupit illud conferri, & conferre. 2

Lex fundata in præſumptione non habet locum in foro Dei, cum veritas ſit in contrarium. 5

5 *Lex*

5 *Lex naturalis eſt, vt recipiens beneficium teneatur benefacienti benefacere.*

CONSILIVM XX.

THeopompus renūciauit beneficium ſuū liberè in manibus ordinarij, intentione, & propoſito in mente, vt cōferretur cuidam portionario, & portionarius reſignaret portionem dandam Titio, & ita fuit factum, poſtea Titius, cui fuit collatum beneficium, præſtabat renuncianti ſingulis annis partem fructuum beneficij renunciati. Quæritur, an ſit confidentia illicita, & ſimoniaca.

1 Reſpondeo, quod perpenſis, quæ ſupra narrantur, non video vllam confidentiam illicitam, & punibilem admiſſam fuiſſe coram Deo. Tum quia confidentiam, qua quis renunciat beneficium ſuum in manibus collatoris, cum ſpe in animo retenta, quod ipſe dabit illud cuipiam eo digno, pro quo ipſe rogauerit, aut quem ipſe nominauerit, licita eſt, ſi non fuerit pactus cum collatore, antequam renunciaret, quod ipſe ei illud conferret, vt habetur in noſtro Manual. a adeo quod DD. Rotæ deciderunt licitum eſſe mandatum de renunciando, cum clauſula, vt ſimul ac renunciaſſet, rogaret eum, vt conferret tali, vel tali, ſecundum Caſſadorum. b

2 At cum D. conſulens renunciauit Eccleſiam in manibus ordinarij, non fuit pactus cum eo, vt conferret illam præfato portionario, nec ipſe portionarius cum renunciauit portionem, pactus fuit cum ordinario, vt conferret illam Titio, vel illi, cui vellet D. cōſulens, licet forte intra ſuam mentem, & voluntatem id gereret, quod non officit, vt in noſtro Man. c Tū quia nihil obeſt D. conſulenti, quod ordinarius poſt renunciationem ſimpliciter, & liberè factam petijt ab eo, cui vellet illam conferri, vel quod de conſenſu eius contulit illam portionario, quoniam id fuit factum poſt renunciationem. Neque eadem ratione obſtat ei quidquam, quod etiam ordinarius cōtulit portionem Titio, quia id voluit D. conſulens, quia etiam id fuit factum poſt renunciationem portionarij.

3 Nec obſtat, ꝙ in caſus narratione dicitur, quod licet Titio nihil dictum fuit, cum ei cōferretur portio, ipſe tamen accepit eam in cōfidentiam pro illo, quē vellet eligere D. conſulens, quia illa narratio non cōcludit confidentiam illam fuiſſe illicitam, ſed tātum licitam, quoniam cōtinet, quod nihil fuit dictum Titio, & ita præſupponit, quòd ordinarius, vel cōſulens ſperabant quidem, quòd ipſe Titius renunciaret illā in quem vellet conſulens, ſed nihil tale fuit expreſſum, & talis confidentia ſolo animo concepta, & in mente retenta, donec renunciatio fuiſſet facta, & ſortita effectum, non eſt illicita, vt d vbi ſupra probauimus. Tum quia nec obſtat, quòd præfatus Pius V. ſtatuit, vt ſufficeret, quod cōfidentiæ crimen alterius tantum partis cōſcientia ſit admiſſum, quoniam nulla pars in hoc caſu crimen cōfidentiæ commiſit, cum confidentia (ſi qua interuenit) fuiſſet licita, & omni iure permiſſa, ut ſupra probauimus.

4 Tum quia non obſtat, quòd ipſemet Pius ait cōfidentiam illicitam cenſeri probatam eo ipſo, quod renuncians beneficium poſt illud renunciatum accepit omnes uel aliquos fructus eius, quoniam D. conſulens non accepit fructus beneficij à ſe renunciati ſed fructus portionis.

5 Quoniam, item non aſſeruit Pius V, quod ſit cōfidentia illicita coram Deo accipere aliquos fructus beneficii renunciati poſt renunciationem, ſed quod præſumitur, quod præceſſit confidentia illicita per pactum, quod darentur ei tales fructus poſt renunciationem, & lex fundata ſuper præſumptione non habet locum in foro Dei, cum ueritas ſit in contrarium. e Et in caſu propoſito ueritas eſt in contrarium, quia nullum tale pactum præceſſit, licet aliqua bona confidentia, mentalis interuenerit, oriens ex illa lege naturali, qua beneficium capiens tenetur benefacienti benefacere, f quoniam præfatus D. cōſulens poſtea quam nouit extra. Pij V. nullos fructus percepit, & ita uidetur ſatisfeciſſe, per extrauag. d. Pij V. quatenus uidetur habere, quod qui confidentiam admiſit, euitet pœnas extrauagantis ſi celeriter ab ea diſceſſerit, Salua, &c.

[Aduerte, quia hoc ultimum dictum merito fuit dubitatiuè adiunctum, quia illud ex dicta extrauag. non ita latè deducitur, ſed ſolum in certo caſu.]

ALLEGATIONES.

a cap. 23. nu. 109. b Deciſ. 2. de ſimon. c vbi ſup. nu. 107. d in d. num. 109. e cap. tua, c. 1. s qui fidem. de ſponſ. f l. ſi non ſortem. §. libertus adiuncta gloſſ. ff. de cond indebiti. l. ſed & ſi § conſuluit. ff. de petit. hæred.

SVMMARIVM.

Simoniaca renunciatio eſt ipſo iure nulla, & omnia, quæ poſt illam ſequuntur. 1

Titulus beneficij per ſimoniam reſignati remanet penes ſimoniacum, donec per ſententiam eo priuetur, quia per ſimoniam beneficium non vacat nu. 3. 2

Extrauag. 2. de ſimon. nihil ſtatuit de beneficijs ante habitis, vel poſt habendis. 4

Lex, vel ſententia generaliter loquens tum generaliter intelligenda eſt, cum nulla alia lege, nec efficaciori ratione reſtringitur. 5

Beneficium per ſimoniam realem renunciatum non acquiritur etiam ignoranti illam quia eſt alienum, & vere non vacat, aliud videtur, quando beneficium vere vacans mihi ignoranti ſimoniacè confertur. 5

CONSILIVM XXI.

AN ſimoniacus, qui reſignauit accepta pecunia ad reſignandum à quodam cōſanguineo reſignatarij ignorantis hoc factū, dici poſſit abdicaſſe à ſeius, ad effectū, ut beneficiū potuerit acquiri ſic ignoranti, & fecerit fructus ſuos durante ignorantia?

1 Pro parte negatiua, quam aſſerimus quod ſimoniacus non abdicet à ſe titulum, facit primo dictum Innoc. receptum, a & eſt expreſſa deciſio Rotæ b quam Sarnenſis refert, & ait eſſe ſequutam Rotā. c

2 Et ratio eſt, quia omnia, quæ ſequuntur poſt ſimoniam, ſunt nulla, ergo reſignatio, & alia erunt nulla, & ita manebit titulus penes ſimoniacum, donec per ſententiam priuetur.

3 Dico ſecundo, quod nullo argumento efficacius concluditur deciſio prædicta Rotę 7. de renun. quam per extrauagantem. d Tum quia illa habet omnem diſpoſitionem per ſimoniam realem factam ſuper beneficijs eſſe ipſo iure nullam: cum ergo renūciatio beneficij ſit diſpoſitio de beneficio, illa eſt ipſo iure nulla, quod conſequitur per illam non uacare beneficium renunciatum. e

4 Tum

ALLEGATIONES.

a in cap. cum vniuerſorum, de rerum permut. b 7. de renun. in antiq. c in reg de trien. quæſt. 12. d de ſimon. e arg. cap. non præſtat impedimentum, & cap. de reg. iu. lib. 6.

4 Tum, quia illa nihil ſtatuit de beneficijs habitis ante ſimoniam commiſſam, neque de habẽdis poſtea; ſed ſolum ſtatuit, vt collatio, electio, vel quæuis alia diſpoſitio facta de beneficio per ſimoniã realem, ſit ipſo iure nulla, nulla mentione facta de beneficijs habitis ante illam, neque de habendis poſt eam. Nec obſtat, quòd DD. loquentes de beneficiario ignoranter per ſimoniam promoto, non diſtinguunt, an illud vacauit per obitum, an per renunciationem.

5 Tum, quia lex, vel ſententia generaliter loquens tum generaliter eſt intelligenda, quando nulla lege alia, nec efficaciori ratione reſtringitur, vt notatur per gl. & Bald. a at in noſtro caſu propoſito eſt manifeſta ratio reſtringendi. cum enim vacat beneficium per obitum, vel priuationem à iure, vel homine factam, vel per renunciationem liberam, verè vacat beneficium; & ideo poteſt fieri eius, cui per ſimoniam commiſſam cũ alio à renunciante à ſe ignoratam confertur, at cum ꝓtenditur vacare per renunciationem factam per ſimoniam realem, quia illa eſt ipſo iure nulla, non vacat, & ideo etiam ignoranti illam non poteſt quæri, quia eſt alienum.

ALLEGATIO.

a in l. de pretio ff. de pub. in rem act.

SVMMARIVM.

1 *Permutare volenti, qui dat temporale, ne eum pœniteat, ſed inceptam perficiat permutationem, ſimoniam committit: & hoc, quando dat prædicta ex pacto, nu. 6. vel in principalem cauſam dictæ effectuandæ permutationis, alias ſecus, num. 4. & 6.*

2 *Preces ſubſiſtente iuſta cauſa obtinendi à collatore beneficium, ſimoniam non inducunt.*

3 *Mutuare ad amicitiam ineundam, vnde mediate beneficium conſequatur, licet.*

4 *Intentio minus principalis non inducit ſimoniam.*

5 *Cauſæ principalis definitio quod ſit, ſine qua non fieret actus, reprobatur.*

6 *Simonia ſolo iure humano prohibita, ſola intentione, ſine pacto non cõmittitur, ſecus ſi ſit diuino iure prohibita.*

CONSILIVM XXII.

FRANCISCVS, & Petrus conuenerunt ſuper ſuorum beneficiorum permutatione in manibus S. Sedis Apoſtol. & fuit ſignata ſupplicatio: ſed antequam illa ſignaretur, mutuaait P. aliquot pecunias F. animo eas recuperandi, interceſſitque fideiuſſor pro eo accipiente alias per viam cambij, & poſtea cũ ſignata fuiſſet ſupplicatio. ante tñ quam extenderetur conſenſus, P. præſtitit F. aliquot officia ei gratis, intercedendo, vt fideiuſſor, & ſolicitando in lite, quam ſuper beneficio ꝑmutando F. patiebatur: idque fecit, & facit partim ob amicitiã inter eos iã diu cõtractã, partim, vt oñdat ſe gratũ ei volenti ꝑ ꝑmutationẽ transferre in ipſum Petrũ beneficium, qđ valde deſiderat conſequi partim ne diſcedat à ꝓpoſito ꝑmutãdi cũ illo, qđ iure facere poſſet: q̃ officia oĩa reſpiciunt in ſe ſpẽ hñdi bñficium. Quęritur an Petrus in hoc ſimoniam admiſerit, vel an ſana conſcientia poſſit permutationẽ cõplere.

1 Ad dicendũ, qđ admittat ſimoniã, facit, qđ P. dedit, & dat aliquas pecunias, vel alia, q̃ ſunt pecunia æſtimabilia F. vt faciat pręfatã permutationẽ, & ne retro cedat ab illo propoſito: per quod videtur præſtare temporale pro ſpirituali, & conſequenter eſſe ſimoniã. a Sed contra videtur dicẽdum. Primo, quod ſimonia

A definitur eſſe ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ei annexum, ſecundum glo. receptam, b & S. Thom. c vbi omnes hoc tenent, poſt quos paulo latius tradidimus nos in Man. noſtro confeſſ. d

2 Secundo quod preces, quibus rogatur collator beneficij, non inducunt ſimoniam, quando ſubeſt debita cauſa, propter quam confertur beneficium, ſecundum eundem S. Tho. e at in noſtro caſu ſubeſt cauſa debita, ſcilicet dignitas, ſiue idoneitas perſonæ, ac permutatio iuſta: & obſequia, de quibus in facto, præſtita cõ permutanti ad ſummum videntur eſſe quædam preces; ergo tanto minus inducent ſimoniam, quanto minus iuris habet ad conferendum compermutãs, quam collator.

B 3 Tertio, quod licitum eſt mutuare alteri ad conſequendam eius amicitiam, ex qua ei proueniat aliquod beneficium, iuxta doctrinam eiuſdem S. Thom. f vbi clarius id explicat Caiet. quam ſequimur in comm. de vſur. g & in Manual. confeſſ. h

4 Quarto, quod ea, quæ minus principaliter intenduntur non inducunt ſimoniam, iuxt. c. [quid prodeſt.] i & cap. [ſi offic. k quatenus cum gloſſis, habent, quod obſequia eorum, qui principaliter inſeruiunt eccleſiæ, & prælatis propter Deum, vel quia iuſtum, & honeſtum eſt, licet minus principaliter inſeruiant ad conſequendum aliquod beneficium eccleſiaſticum non committunt ſimoniam, ſed neque qui vadunt ad officia diuina principaliter propter Deum, &

C minus principaliter propter diſtributiones quotidianas, iuxt. glo. ſingularem. l At cauſa principalis, propter, quam Petrus vult quærere beneficium pręfatũ, eſt id, quod dat per permutationem, & non obſequia prædicta, quæ non præſtat illi principaliter propter habendum illud beneficium, ſed minus principaliter, & quod præfatus P. nihil dedit præfato F. præuio pacto, vt illam permutationem perficere: imò per ipſum Petrũ ſtat quo minus perficiatur, vt in facto proponitur.

5 Quinto, quod non obſtat dicere, quod Bar. m ait, quod cauſa principalis eſt illa, ſine qua non fieret effectus; & quod præfatus Petrus non præſtitiſſet tot officia F. quod præſtitit, niſi ſperaſſet per illa eũ retinere

D in propoſito transferendi præfatum beneficium in ipſum per permutationem. Nõ inquam hoc obſtat: quia illa definitio Bart. non eſt bona, vt nuper in comm. ca. [cum miniſter.] n clare monſtraui per multa exempla & iura, quibus probatur quod multi ad officia diuina non irent aliquoties, niſi diſtributiones quotidianas lucrarentur: multi non inſeruirent Papæ, neque prælatis, niſi ſperarent beneficia, quibus eſſent digni: multi ſacerdotes aliquando non miſſarent, niſi pitantiæ offerrentur eis, & niſi rogarentur vt id facerent: immo rari ſunt, qui virtuti ſtudeant ſine vlla ſpe inde conſequendi aliquid, iuxta illud Iuuenalis, [Quis virtutem amplectitur ipſam Præmia ſi tollas?] Attamen rari ex prędictis ponunt finem principalem in diſtribu-

E tionib. pitantijs, precibus, & beneficijs ſperatis, ſed in Deo ipſo, in honeſtate, & virtute, licet minus principaliter ꝑ illa tẽporaria moueant ad illa. Nã vt Io. Maior aptè exẽplificat, o paſſim cõtingit aliquẽ hẽre aliquod negotium

ALLEGATIONES.

a cap. Saluator. 1. quæſt. 3. & cap. ſunt nonnulli 1. quæſt. 1.
b in ſum. 1. q. 1. c in 2. 2. quæſt. 100. artic. 1. & in 4. diſt. 21.
d cap. 23. num. 100. e vbi ſupra artic. 5. ad 3.
f in 2. 2. quæſt. 78. art. 2. in corp. q. g nu. 22. h cap. 17. num. 209. i 61 diſt. k 59. diſt. l in cap. 1. de cle. non reſid. lib. 6. m in l. 2. §. fi. ff. de donat.
n 23. quæſt. 5. num. 39. o in 4. diſt. 25.

negotium magnum in platea, ad quod tamen agendũ non iret,ſaltem tali,vel tali hora, niſi ſuperueniret aliud munus, quo ſuperueniente vadit principaliter quidem propter negotium maius,& minus principaliter propter ſuperueniens.

6 Sexto denique facit peremptoriè,quod nemo committit ſimoniam iure diuino prohibitam, niſi qui intẽdit emere,vel vendere ſpirituale, vel illi annexum, vt probamus in d.Manual.confeſſ. a & quod prędictus P.nullam talem voluntatem habuit; & ita non commiſit ſimoniam iure diuino prohibitam. Nulla vero ſimonia iure humano inducta committitur ſine pacto, ſeu conuentione, b nam intentio intra mentem retenta, vt fiat hoc,vel illud, quod non poſſet licitè per pactũ exprimi,non efficit ſimoniam iuris humani, vt vtiliter tradit D.Anton. c & tradimus nos vbi ſupra, d cũque præfatus P.nullatenus intenderit,nec intendat emere aliquod ius per præfata officia; cumque illa faciat nullo pacto præuio, vt ob ea F.permutet;cumque illa ſint officia,quę paſſim amicis fiunt ab amicis; cumque non ſint illa cauſa principalis conſequendi beneficium illud,ſed alia beneficia commutandi cum eo:nulla profecto ſimonia iuris diuini, aut humani verè reperitur in hoc caſu,præſertim quoad forum conſcientiæ. Salua,&cætera.

ALLEGATIONES.

a cap.23.num.100.in princ.& corol.4. b cap.tua cum glo. & Doct.de ſimonia. c part.2.titul.1.cap.8.§.11. d numer.107.ad 10.

SVMMARIVM.

1 *Reſignanti, & ante præſtitum conſenſum,mutuam pecuniam petitam, qui numerat ob amicitiam principaliter,non eſt ſimoniacus: at ſi principaliter ob reſignationem adimplendam, ceſſante omni pacto numeret,erit ſimoniacus mentalis,qui beneficium ſic receptũ reſtituere in conſcientia non tenetur num.2.*

2 *Mutuo ſi collatario pecuniam principaliter ad acquirendam eius amicitiam,ſperans ab eo,vt ab amico beneficium, & ille motus principaliter ob amicitiam conferat,non eſt ſimonia.*

CONSILIVM XXIII.

ANTONIVS dixit Petro velle ſe illi renunciare canonicatum,& quod quæreret datã, quam appellant paruam: & multis menſibus in eadem voluntate permanens, antequam præſtaret conſenſum, petijt ab eo quandam ſummam pecuniæ mutuam,qui eam illi mutuauit cum obligatione ſoluendi, poſt quod extendit conſenſum, & Petrus per litteras expeditas accepit poſſeſſionem. Quæritur, an admiſerit ſimoniam, & teneatur relinquere canonicatum.

1 Reſpondeo in foro interiori minime cogẽdum ad dimittendum. Tum,quia verè nulla interuenit ſimonia realis, cum nulla emptio formalis interuenerit,neque aliqua ęquipollens,quia verus contractus mutui interceſſit. Tum,quia nulla conuentio illicita interuenit. Tum,quia qui mutuat pecuniam alicui principaliter ad contrahendam,vel augendam cũ mutuatario amicitiam, & ſubleuandam eius neceſſitatem,non committit vſuram, nec conſequenter ſimoniam,licet ſecũdario ſperet ab eo aliquod beneficium,etiam conferendum ſibi iuſtè principaliter propter amicitiam, & realiter poſtea conferatur illud ei ab eo,vt colligitur ex S. Th. a vbi clarius Caie.explicat, quem nos ſequimur in com.de vſurls. b vbi etiam citauimus Sotũ, c cla-
F rius hoc dicentem,idem etiam dicimus in Man.conf. d

2 Tum denique, quod ſi intercedat ſimonia mentalis etiam ſecundæ ſpeciei,illa videlicet,qua quis intentione praua,non tamẽ expreſſa, neque deducta in pactum,quærit aliquod beneficium ſpirituale,non tenetur illud relinquere,per cap.fin. e & ea quæ nos ibi latè tradimus. Cum igitur Petrus non emerit,nec vllo contractu oneroſo quęſierit ab Antonio renunciationem prędicti beneficij,immo ipſe ſuo motu proprio voluerit ei renunciare;cumque nulla conuentio interuenerit inter ipſos,vt Petrus mutuaret pecunias, & Antonius renunciaret,cumque poſt oblatum beneficium mutuauerit Pecuniam ob amicitiam, & neceſſitatem, & gratitudinem,quam debebat ei propter amorem,&
G voluntatem benefaciendi,quam ei monſtrabat;cumq; liceat mntuare alteri ad conciliandum ſibi eius amorem,& amicitiam;etiam ſperando, quod ratione amicitiæ poſtea in eum eſt aliud ille collaturus: cum denique non teneatur quis reſtituere beneficium quęſitũ per ſimoniam mentalem, hoc eſt faciendo, vel dando aliquid temporale corrupta intentione,non tamen deducta in pactum: conſequens eſt prædictum Petrum iuſtè poſſe retinere præfatum beneficium,nulla ſuper eo habita diſpenſatione, cum facile per adducta pro hac parte ſoluanter allegata pro contraria.

ALLEGATIONES.

H a 2.2.quæſt.78 art.2.ad 3.& in corp.quæſt. b Super cap. 1.14.quęſt.3.numer.22. c lib.9.quæſt.1.art.2.de iuſt.& iur. d cap.17.num.209. e de ſimon.

SVMMARIVM.

Simoniam non inducit ſola intentio reſignatarij gratioſe dandi temporale, & reciproca ſpes reſignantis gratioſe accipiendi; etiam ſi id non facerent, niſi ſperarent cõſequi quod intendunt, num.2. 1

Simonia ſi ſit ſolum mentalis,etiam quod ſit reciproca,nõ habet cenſuras,nec actum vitiat. 2

I

CONSILIVM XXIV.

A Nullum beneficium eccleſiaſticũ habens rogauit B.habentem plura, vt renunciaret in fauorem eius vnum ſimpliciter in manibus Papæ, nullo inter eos inito pacto de danda,vel accipienda vlla remuneratione,quamuis B.haberet ſpem mentalem tantũ recipiendi aliquam remunerationem, & B. voluntatem etiam mentalem tantum faciendi eam: expeditis litteris,acceptaque poſſeſſione; A.dedit aliquam remunerationem.& B.eam accepit.

Quæritur,an incurrerint ſimoniam aliquam talem, quæ obliget eos ad relinquendum beneficia,vel ad fa-
K ciendum aliquam reſtitutionem.

1 Pro parte affirmante facit.quod omnis pactio,vel conuentio,qua promittitur ſpirituale pro temporali, vel contra temporale pro ſpirituali, eſt ſimonia, a & in caſu propoſito licet non interuenerit pactio expreſſa,videtur tamen interueniſſe tacita ſuper remuneratione danda, & accipienda.

Pro contraria tamen parte eſt textus expreſſus in cap.fin. b ſecundum communem,& fere omnium intellectum, quem nos neruoſius omnibus alijs defendimus in Man.conf. c Non obſtat oppoſitum:quia negamus in hoc caſu interueniſſe pactum vllum tacitum de danda, vel recipienda remunerarione: quia longè aliud

ALLEGATIONES.

a cap.quam pio 1.q.2. b de ſimon. c cap.23.num.102.

aliud eſt ſperare ab aliquo aliquid, ſi fecero illud, aut illud, & illum velle dare id, quod ſperat ille, ſi fecerit illud, aut illud, & facere pactum etiam tacitum de illo accipiendo, vel dando. Tum, quia velle paciſci, non eſt facere pactũ, ſicut nec velle emere, eſt emere, nec velle aſcendere arborem eſt aſcendere illam, nec velle confiteri eſt confiteri, nec velle contrahere matrimonio eſt contrahere illud, vt notatur in gloſſa. a

2 Tum, quia ſimonia mentalis nõ inficit actum, nec ad vllam reſtitutionem obligat, b etiamſi pertingeret ad culpam mortalẽ, vt clarè nos vbi ſupra probauimus. Tum, quia non omnis ſpes remunerationis temporariæ accipiendæ, vel dandæ pro datione rei ſpiritualis eſt illicita, ſicut nec omnis cõfidentia, vt nos probauimus, c alioquin fere omnes, qui conferunt beneficia, eſſent ſimoniaci, & cõfidentiæ vitio infecti; cum fere omnes habeant ſpem, quod beneficiarius reddet aliquam gratiam re, verbis, vel animo, & quod erit gratus, iuxta legem naturalem, quæ nos obligat, vt benefacienti bene faciamus. d Tum quia non eſt ſimonia renunciare beneficium, etiam in manibus ordinarij, ea mente ac intentione, vt detur tali, vel tali; etiam ſi eo animo eſſet, vt non renunciaret illud niſi ſperaret, quod conferretur illi; dummodo non paciſcatur: nec conueniat cũ ordinario, vt illud ei conferat iuxta D. Anton. e quem retulimus, & ſequimur in d. Manual. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. in vendentis cod. de contrahend. empt. c. ex parte de ſponſ. b d. cap. fin. de ſimon. c in d cap. 23. num. 109. d l. ſi non ſortem §. libertus ff de condictio. indebit. e 2. part. tit. 1. ca. 5. § 11. f cap. 23. num. 107.

SVMMARIVM.

1 *Annatæ ſolutio pro beneficio ad reſignatarium, vt pro reſeruata penſione ad reſeruarium ſpectat. vnde ſi, & hanc reſignatarius ſoluere promittit, committitur ſimonia, etiam, quod dicat ſe illam ſoluere velle ſolo intuitu ſubleuandæ paupertatis reſignantis, quia decipit ſe ipſum, cum eam ſoluat etiam, vt reſignet.*

1 *Gratuita ſolutio oneris ad reſignantem ſpectantis poteſt quidem à reſignatario fieri, ſed reuera vix ſine ſimonia eſſe poteſt.*

CONSILIVM XXV.

SVNT duo ſacerdotes, quorum alter vult renunciare beneficium ſuum in manibus Papæ reſeruata ſibi pẽſione, quæ illi placuerit, ſed non habet vnde ſoluat annatam. Alter vult donare purè, & gratuitè, id quod eſt neceſſarium ad ſoluendam illam, ſi abſque peccato fieri poteſt. Reſpõdet quidam eruditus, quod ſic, ſi nulla alia de cauſa, quam ſubuentionis leuandæ paupertatis id faceret. Quæritur, an ſit iuſta reſpõſio.

1 Reſpondeo primò, quod in argumento, ſiue facto, præſupponitur vnum falſum, ſcilicet annatam eſſe ſoluendam à renunciante beneficium: quod tamen non eſt verum; quia immo eſt ſoluenda à renunciatario, licet compoſitio, quæ ſoluitur pro penſionis impoſitione, debeat ſolui ab eo, cui reſeruatur, ſaltem ſi voluerit expedire litteras.

Secundo, quòd in in foro exteriori iudicabuntur ambo ſimoniaci. a

Tertio, quod etiã videtur aliud falſum in facto præſupponi, ſcilicet quod reſignatarius vult gratuito dono donare reſignanti, vel ſoluere pro eo annatam, ſiue cõpoſitionem; cum tamen etiam præſupponat, quod nõ ſolueret eam, ſi renunciaret in fauorem alterius; & ita non ſolum vult ſoluere illam, quia Titius eſt pau-

A per, ſed etiam eo quòd vult reſignare beneficium in fauorem ſuum.

Quarto, quod præfatus D. conſultor rectè reſpondet quoad forum conſcientiæ ſub conditione, ſi renũciatarius ſoluit dictam pecuniam non alia de cauſa, niſi &c. Attamen conditio non purificatur, cum renunciatarius velit ſoluere illam pecuniam, non ſolum, vt paupertatem Titij ſubleuet, ſed etiam, vt renunciet in fauorem eius, vt palam eſt, &c.

ALLEGATIO.

a Arg. cap. quam pio 1. quæſt. 2. & cap. fin. de pact.

SVMMARIVM.

B *Mediator rogatus, vt oblata reſtitutione expenſarum bullarum ſuadeat reſignationem, ſi illam ſimpliciter fieri procuret, & poſtea pecuniam gratuito à reſignatario abſolutè datam recipiat, non dicitur cauſata ſimonia realis, ſed ſolum mentalis ex parte reſignatarij; ex parte, autem mediatoris, ſi propoſuit reſignantem ſimoniacè interpellare.* 1

CONSILIVM XXVI.

IOANNES beneficiatus in Eccleſia N. erat valde amicus eiuſdem Ludouici, Petrus vidẽs, quod dictus Ioannes ex dicto C beneficio nullos percipiebat fructus adiuit Ludouicum amicum Ioannis, & dixit illi; Domine Ludouice, quandoquidem Ioannes nullos fructus percipit ex ſuo beneficio, fac mihi gratiam, & intercedas cum illo, vt dictum beneficium in meum fauorem reſignet, & ego ſoluam illi expenſas, quas fecit in expeditione bullarum. Ludouicus rogauit Ioannem, vt dictum beneficium reſignaret in fauorem Petri; & non dixit illi, quod Petrus ſolueret illi expenſas, quas fecit in expeditione bullarum, ſed ſimpliciter abſque aliquo pacto, & conditione reſignauit illud in fauorem Petri. Petrus autem poſtquam aſſequutus fuit beneficium pacificè, quodam die dedit Ludouico gratuito 17. ſcuta, non dicendo illi, Ego do iſta ſcuta, vt D des Ioanni, neque minus do tibi illa, quia procuraſti reſignationem: ſed ſimpliciter illa dedit. Ludouicus illa recepit, Ioanni reſignatori nihil dedit, neque minus aliquid ſuper hoc dixit.

Dubitatur, an iſte Ludouicus incurrerit ſimoniam, aliquamve irregularitatem, quia tempore ſupradicto erat presbyter, & obtinebat beneficia, prout obtinet, & ſemper celebrauit.

1 Reſpondeo primo, quod Petrus reſignatarius peccauit peccatum ſimoniæ ſaltem mentalis, quoad forũ ſaltem exterius, ſed non talis ſimoniæ realis, quæ ipſo iure inducit excommunicationem, & nullitatem tituli, iuxta extrau. 2. a Ioan. autem nihil peccauit: Lud. verò, ſi cum rogatus fuit, propoſuit animo promittere E præfato Ioanni impenſas bullæ nomine Petri, poteſt dici peccatum peccaſſe ſimoniæ mentalis, ſed non tale, quod ipſo iure induceret vllam cenſuram.

Secundo, quod Ludouicus recipiendo prædicta ſcuta nullam ſimoniam cõmiſit. Quare gratias agat Deo, qui eum liberauit ab ea, quaſi à fauce draconis, quem vtinam ſemper omnes vincamus Amen.

ALLEGATIO.

a De ſimonia.

SVMMARIVM.

Simoniam committere ſaltem in foro exteriori cenſetur, qui etiam poſt quæſitum ius in re aliquid dat ante adeptam poſſeſſionem. 1

Papæ beneblaciti reſeruatio non excuſat exequentes conuenta, antequam illum impetretur.

CONSILIVM XXVII.

QVIDAM renunciauit beneficio in fauorem alterius in manibus Papæ, reſeruata penſione: & poſt ſignatam ſupplicationẽ & præſtitum conſenſum, ante adeptam poſſeſſionem conuenit inter partes fieri aliquam reſeruationem ſub beneplacito Papæ, quæ ſiue illo nõ licuiſſet: ſed antequam beneplacitum Papæ accederet, exequuta fuerunt, & adepta fuit poſſeſſio. Quæritur, an interuenerit ſimonia realis.

1 Reſpondeo præfatas conuentiones iudicatum iri ſimoniacas, ſaltem in foro contentioſo. Tum, quia fuerunt factæ ante adeptam poſſeſſionem: & non licet habenti etiam verum, & bonum ius in beneficio, & carenti eius poſſeſſione, quærere illam per dationes, & remiſſiones rerum temporalium, vt expreſſe adnotauit Panor. communiter receptus. a

2 Dixi, [quo ad forum contentioſum] nam quo ad forum conſcientiæ ſaluari fortè poſſet per ea, quæ nos adducimus in Man. confeſ. b Tum, quia non prodeſt ei reſeruatio beneplaciti Papæ; quia antequam beneplacitum eius impetraretur, reſignatarius accepit poſſeſſionem beneficij, & reſignans retinuit ea, quæ per conuentionem ei reſeruabantur, & quod reſeruatio huiuſmodi beneplaciti nihil profit ſi antea fiat, quod conuentum eſt, præſupponit pro certo Ludouicus Gomez. c & multis probari poteſt, & prætorium ſacræ Pęniten. ſeruat, & nunc imprimitur in d. Man. confeſ. vbi ſupra. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. dilectus de ſimon. b cap. 23. num. 101.
c in quæſ. 12. lit. f. de trien. poſſ. d num. 107.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio omnis circa beneficia ſimoniaca eſt, ſed hoc tunc demum, cum datio rei ſpiritualis principaliter reſpicit acceptionem pretij rei temporalis, vel ei ęquipollentem, numer. 7. non tamen requiritur, quod ſit pecunia, ſed ſufficit promiſsio alicuius facti, quod ſit cauſa pincipalis promiſsionis rei ſpiritualis. nu. 2. ſeu quod ſit tanquam illius pretium. num. 8.*

5 *Maior expreſsio fructuum beneficij facta per reſignatarium, & reſignantem ad effectum, vt admittatur reſignatio cum reſeruatione certæ penſionis, etſi videatur continere in ſe traditionem facti, quod ſit loco pretij rei ſpiritualis obtinendæ, tamen vere id non continet, nu. 6. & 7. nec continet ſimoniam numer. 8. licet ſit mala, profana, falſa, & peccatum. nu. 3. & 4. cauſetque ſubreptionem, numer. 6. & 7.*

5 *Taciturnitas ueri, & expreſsio falſi poſſunt quidem cauſare ſubreptionem, ſed non ſimoniam. & num. 6.*

6 *Simonia ad hoc, vt committatur, requirit contractum, per quem pro ſpirituali principaliter detur pretium rei tẽporalis, vel æquiualentis.*

CONSILIVM XXVIII.

AN expreſſio valoris vero maioris facta à reſignante, & reſignatario penſioni conſentiente, efficiat eos ſimoniacos.

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quod conuentio circa beneficia eccleſiaſtica videtur ſimoniaca. a At inter prędictos conuenit, vt mentirentur va-
F lorem beneficij Papæ circa beneficialia. ergo &c.

2 Secundo, quod ad hoc, vt aliqua conuentio ſit ſimoniaca, non requiritur, quod alter det, vel promittat alteri aliquam pecuniam, vel rem ea æſtimabilem; ſed ſufficit, quod faciat, vel promittat facere aliquid tanquam quoddam pretium, & cauſam principalem promittendi rem ſpiritualem: vt cum quis pro ſpirituali renunciat ſuo beneficio in fauorem vnius, vel alterius, vt præ alijs declarauimus in Manual. b & in caſu propoſito videtur facta conuentio mentiendi, vt Papa admitteret reſignationem cum reſeruatione penſionis: quod mendacium fuit cauſa principalis: cui Papa tantã penſionem admiſit, & cur reſignans reſignauit, cum ipſe nõ reſignaſſet, niſi reſeruata illa penſione, nec Papa
G eam reſeruaſſet, niſi expreſſo valore vero maiori.

3 Tertio, quod qui exprimit valorem vero maiorẽ, ad finem, vt fiat renunciatio, videtur dare aliquid profanum, & temporale pro renunciatioue beneficij: dat enim verba mendacia, quæ non ſolum ſunt profana, ſed etiam falſa. ergo admittit ſimoniã. & ſimiliter qui renunciat beneficio, vt conſtituatur ſibi certa penſio, & mentitur pretium beneficij, vt illa ſibi conſtituatur, credens eam alioqui ſibi non conſtitutam iri, videtur renunciare ob aliquod profanum malum, & temporale, prædictum ſcilicet mendacium.

4 Pro parte vero negante facit primò, quod ſimonia eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi ſpirituale,
H vel ſpirituali annexum pro temporali, iuxta gloſſam receptam. c & hoc caſu nulla occurrit voluntas emendi, vel vendendi.

Secundo, quod per temporale poſitum in illa definitione poteſt intelligi pecunia numerata, vel aliquid ea æſtimabile, ſecundum vulgarem intelligentiam: & in caſu propoſito neutra pars alteri promittit, vel dat pecuniam numeratam, nec aliquid ea æſtimabile.

5 Tertio, ꝙ ad incurrendam ſimoniam circa beneficium non ſufficit voluntas tacendi aliquod verum, vel exprimendi aliquod falſum ad obtinendum beneficiũ, quo non tacito, vel non expreſſo Papa non conceſſiſſet illud: quia nulla iura loquentia de taliter impetrantibus qualia ſunt cap. [ad aures.] cap. [ſi proponente]
I cap [ſuper litteris.] d cap. [ſi motu proprio. e & alia ſimilia, nulla inquam eorum exprimunt, nec inſinuant eiuſmodi impetrantes incurrere ſimoniam, ſed ſolum perdere, vel non perdere gratiam.

6 Quarto, quod omnis ſimonia requirit contractũ, vel voluntatem contrahendi ſuper re ſpirituali, ita qđ alter det aliquid alteri in verum pretium, vel ſimilitudinem, aut in cauſam principalem pro re ſpirituali, vel illi annexa. at id hic non contingit. quia nullus contractus interuenit inter reſignantem, & reſignatarium, quo alter alteri daret, vel pro altero faceret tanquã in quoddã pretiũ, vel cauſam principalem rei ſpiritualis, ſed ſolũ conuenit inter eos, vt mentirentur Papæ pretium, per quod gratia fuit facta ſubreptitia; quod non
K ſufficit ad inducendam ſimoniam, per proximè dicta.

Quinto denique, ꝙ conuentio, vt ambo, reſignaturus, & reſignatarius, ſupplicent Papæ pro admiſſione reſignationis, vel penſionis, non eſt ſimoniaca, nec efficitur talis, eo ꝙ aliqua qualitas beneficij, vel perſonæ taceatur, q̃ eſſet exprimenda, vel exprimatur, qđ eẽt tacendum, licet taceatur, vel exprimatur maior, vel minor valor beneficij: quia de ſimilibus idem eſt iudiciũ. f

7 Ob

ALLEGATIONES.

a cap. cum pridem & cap. fin. de pact. b cap. 23. num 100.
c 1. quæſt. 1. in ſumma. d cap. poſtulaſti de reſcrip. lib. 6.
e cap. non poteſt, de præb. eod. lib. f cap. dudum 2. de elec.

7 Ob hæc poſteriora fundamēta videtur verior pars negatiua. Et ad primum oppoſitorum reſpondeo, negando, quod omnis conuentio circa beneficialia ſit ſimoniaca: locatio enim, & conductio fructuum beneficij, & conſtitutio vicarij cum illo, vel ſalario, & conuētio prædicta, vt ambo ſupplicent pro reſignatione, & reſeruatione penſionis, & id genus aliæ conuentiones non ſunt ſimoniacæ, etiam ſi alioqui eſſent iniquę, & malę, ſed illa ſola conuentio, quæ principaliter reſpicit dationem iuris ſpiritualis vnius in alterum pro aliquo temporali, vel ſimili pretio. quod non contingit in caſu propoſito: quia neutra pars dat, vel promittit alteri quicquam ob pretium, vel quaſi pretium iuris ſpiritualis; ſed ſolum conueniunt ad impetrādum ſubreptitiè ea, quæ volunt, nihil dando, vel promittendo alicui pro obtentione.

8 Ad ſecundum reſpondeo concedendo, quod admittitur ſimonia, non ſolum quando pecunia, vel aliquid ea æſtimabile datur pro ſpirituali, ſed etiam cum aliquid, quod non eſt æſtimabile pecunia, fit, vel promittitur in quoddam pretium, & recompenſam rei ſpiritualis. at negando, quod in caſu propoſito contingat aliquid tale, vt in reſponſione ad primum eſt declaratum.

Ad tertium reſpondeo, concedendo; quod expreſſio illa maioris valoris eſt res profana, falſa, mala, & peccatum, ſed negando quod ſit ſimonia: non enim eſt pecunia, nec ea æſtimabile, nec eſt aliquid quod datur, aut promittitur in quoddam pretium Papæ, vel parti, vel alicui mediatori.

Aduerte, quia copia huius reſponſi cum videtur integra, ſed ſupplenda ex conſilio conſequenti in fine.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non eſt, vbi non datur temporale pro ſpirituali, imò nec ſi detur, modo nō detur in cauſam principalem ſeu immediatam pro habendo ſpirituali. num. 10.*

2 *Ignorantia excuſat à peccato, & à pœna peccati.*

3 *Auctoritas viri docti aſſerentis aliquid non eſſe ad ſummum pluſquam veniale excuſat à peccato mortali, & illius pœna, etiam ſi erret.*

4 *Penſionem ſine auctoritate Papæ impoſitam, vel nulliter conſtituendam velle ſoluere paria ſunt: vnde ſicut ex prima poteſt incurri ſimonia, ſi propter illam detur ſpirituale, ita & propter ſecundam, & num. 5.*

6 *Fructuum maiorem expreßionem ſi faciat reſignatarius, ad hoc, vt reſignanti reſeruetur maior penſio, & ſibi cōferatur beneficium, videtur æquipollenter dare temporale pro ſpirituali, & ſic ſimoniam committere, ſed vere non committit, numer. 11. quia intentio partium non fuit dare temporale pro ſpirituale; nec vt dicta falſa expreſſio eſſet pretium, numer. 8. nec cauſa principalis, vt fieret reſignatio, nume. 10. Verum, quia maior expreſſio facta fuit ex conuentione partium, ad hoc vt deſiderata reſignatio compleretur, quæ alias completa non fuiſſet: ideo auctor non audet à ſimonia excuſare, numer. 11. iuncta figuratione quæſtionis.*

7 *Maior expreßio fructuum valoris beneficij doloſe facta, ad hoc, vt reſignatio cum reſeruatione certæ penſionis admittatur, cauſat ſubreptionem iuncta poſitione caſus. numer. 9.*

8 *Intentio dantis, vel facientis temporale attendenda in iudicanda ſimonia: nam ſi ceſſet intentio emendi, & detur non in cauſam principalem: ſeu immediatam pro habendo ſpirituali, non erit ſimonia, num. 10.*

CONSILIVM XXIX.

A AN committant ſimoniam reſignans, & reſignatarius conuenientes, vt exprimatur valor beneficij eſſe 170. ducatorum, cum non ſit niſi 100. vt penſio 60. ducatorum conſtituatur à Papa, quæ expreſſa veritate non fuiſſet conſtituta: quia oportebat, vt reſignanti manerent 100.

1 Quæſtio profectò quotidiana, & difficilis eſt. Nā pro parte negante facit, quod in caſu propoſito, nihil ſpirituale videtur dari pro temporali, neque contra: ergo non committitur ſimonia: quia non conuenit ei definitio eius, de qua 1. q. 1. a & in locis citatis in Manual. confeſſ. b

B 2 Secundo, quòd ignorantia excuſat à peccato, & à pęna peccati. c At prædicti ignorauerunt prædictū pactum fuiſſe ſimoniacum. ergo &c.

3 Tertio, quòd auctoritas alicuius viri docti excuſat quem a peccato, etiam ſi erret, vt tradit Panorm. communiter receptus, d & gloſſa eius. e Et præfati duo conuenientes nonnullos habuerunt auctores doctos, expertos, qui dixerunt id non eſſe peccatum ſaltem pluſquam veniale: ergo non admiſerunt ſimoniā, quę excommunicatione plecti mereretur, cum id quod eſt veniale tantum ea non plectatur. f

4 Pro parte vero affirmante facit primo, ꝙ nihil refert quid de æquipollentibus fiat. g At ſi duo ita cōuenirent, vt alter renunciaret beneficium 100. ducatorum in fauorem alterius, & alter promitteret ſoluere ei 60. pro annua penſione ſine conſenſu Papæ, committeretur ſimonia, vt palam eſt. Sed qui conueniunt, vt valor beneficij valentis 100. exprimater eſſe 100. & 60. ad hoc, vt conſtituatur penſio 60 à Papa, æquipollenter conueniunt ac duo ſupradicti, cum habeant ꝓpoſitum, vt reſignatio fiat, & penſio male, & inutiliter conſtituta ſoluatur.

C 5 Secundo, quòd omne pactum expreſſum, vel tacitum dandi ſpirituale pro temporali, vel contra, ſine cōſenſu Papæ, eſt ſimoniacum. h At conuentio hęc inter reſignātem. & reſignatarium, facta, vt exprimatur maior valor beneficij ad conſtituendam maiorem penſionem, quam alius conſtitueretur eſt pactum vel conuentum dandi aliquid ſpirituale, ſcilicet beneficium, pro temporali ſcilicet, penſione male, & inutiliter impoſita ſine conſenſu Papæ: quia id Papa minime nouit: ergo eſt ſimoniacum.

D 6 Tertio, ꝙ omne mendacium de re graui eſt peccatum mortale, iuxta illud Pſalm. i [Perdes omnes, qui loquunter mendacium,] & tradit Sanct. Thomas, communiter receptus, k & hoc mendacium nō fuit officioſum tantum, imò fuit pernicioſum, & de re graui, & pernitioſa, qua imponebatur ſeruitus grauis rei ſpirituali, ſcilicet beneficio, & directum ad acquirendum ſpirituale: & ita videtur ſimonia.

7 Pro reſolutione videtur dicendum primo, hoc prę fatum mendacium fuiſſe peccatum mortale, vt probat 4. arg. pro parte affirmante formatum.

E Secundo, quod fuit mendacium, ſiue falſitatis expreſſio talis, quæ fecit gratiam nullam: fuit enim expreſſio doloſa falſitatis, quæ facit gratiam ſubreptitiam,

ALLEGATIONES.

a In ſumma. b cap 23. nu. 100. c ca. 2. cap. nam de conſti d in cap. capellanus per illum text. e de ferijs. f c. nemo capit. nullus 11. q. 1 g leg. fin. ff. mandati cap. licet ex quadam de teſta. h cap. quam pio 1. quæſ. 2. & cap. fin. de pact. i Pſalm. 5. K 2. 2. quæſt. 100. artic. 4.

ptitiam,& per conſequens nullam. a

8 Tertio, quòd ad dicendum, quod inducit ſimoniã, vrgent duo prima argumenta pro parte affirmante allata.

Sed contra facit primo, quod animus, & intentio pſatorum conuenientium non fuit vendere aliquid, vel emere, neque dare, vel recipere ſpirituale pro temporali, vel contra: & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. b

Secundo, ꝙ actus agentium ſunt iudicandi ſecũdũ intentionem principalem eorum, c & intentio prędictorũ principalis fuit, vt reſignatio fieret, & pẽſio admitteretur, & non quod penſionis conſtitutio eſſet pretium renunciationis: ſicut obſequia, vel munera præſtita collatori, vel præſentatori beneficij ad quærendã amicitiam eius nõ cenſentur pretium collationis, quã poſtea ipſe facit ex amicitia per illa obſequia, & munera prius contracta, vt probamus in dict. Manual. d

9 Tertio, ꝙ alioqui ſequeretur, quod omnis ſubreptio facta in impetratione beneficij eſſet ſimoniaca: quia eſt quoddã temporale, quod fit, vt detur aliquid ſpirituale, quod ſine illo nõ daretur: quod videtur abſurdum, & à nemine hactenus aſſertum, & ita non dicendum. e

10 Quarto, quod datio, vel factio alicuius rei temporalis, quę eſt cauſa minus principalis, vel mediata quęrendi aliquid ſpirituale, non eſt vera ſimonia, per multa, quæ adduximus in dict. Man. f Et præfatum mendacium non viderur fuiſſe cauſa principalis, & immediata acquiſitionis beneficij, ſed quædam impellens, & remota: cauſa verò principalis fuit, ne tantam iacturam reſignans ex ſua reſignatione acciperet, & quædam ſuſtentatio ei remaneret: quamuis expreſſio falſa tantorum fructuum mouiſſet Papam ad penſionem conſtituendam.

11 Per quæ quattuor fundamenta arbitrarer, quod non fuit in hoc caſu commiſsa ſimonia, ſi ſolum mendacium, & ſola expreſſio falſi valoris ſine conuentione inter partes promiſsa interueniſset. At quia vltra illã falſam expreſſionem conuenit inter partes, vt ea fieret ad perficiendam reſignationem deſideratam, non audere excuſare illam a ſimoniæ labe ob argumenta pro parte affirmante formata.

Quare principaliter dico, conſulentem debere petere in ſacra Poenitentiaria abſolutionem, & diſpenſationẽ, ſi & quatenus oporteret, ſine vlla nominis expreſſione, narrato, quam breuiſſime poterit toto facto, relictis, tamen quæ non ſunt neceſsaria, & meam operam polliceor ad corrigẽdam petitionem, ſi antequam ea offeratur, mihi monſtrata fuerit, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ſuper litteris, de reſcrip. cap. & ſi legibus 25. q. 2. de ſumpt. ex l. & ſi legibus cod. ſi contra ius, vel vtil. publ. b l. non omnis ff. ſi certum pet. c leg. ſi quis nec cauſam ff. de rebus creditis. d cap. 23. nom. 100. e leg. nam quod abſurdum ff. de bonis libertorum. f num. 100. & 101.

SVMMARIVM.

1 *Reſignanti non licet paciſci, quòd alius aliud teneatur renunciare beneficium, ſeu penſionem ſoluere, vel expenſas bullarum reſtituere, niſi exprimatur.*

CONSILIVM XXX.

TRes videntur quæſtiones proponi. Prima, an liceat renunciare Eccleſiam parochialem in fauorẽ alicuius, eo pacto, vt ille renunciet aliud beneficium ſimplex in fauorem ſui nepotis.

F Secunda, an liceat renuncianti imponere renunciatario onus ſoluendi, vel reddendi ſibi 60. ducat. quibus redemit penſionem, qua alias dicta parochialis grauata fuerat.

1 Tertia, an liceat paciſci, vt prædictus renunciatarius ſoluat impenſam bullæ expediendæ ſuper renunciatione prædicti beneficij ſimplicis.

Ad quas tres omnes reſpondeo negatiuè: quia omnes pactiones, & conuentiones ſuper beneficijs, & eorum renunciationibus ſunt ſimoniacæ, & prohibitę, a niſi cum fiunt ita, vt de iure tacite inſunt, b vt ait gloſſ. memorabilis, c quales tamen non ſunt pręfatę, quare oportet exprimere illas Papæ in ſupplicationibus, quæ ſuper prædictis renunciationibus fient. Credo tamen Papam non eſſe illas admiſſurum. Si tamen G hæc omnia ſine conuentione tacita, vel expreſſa liberaliter expedirentur, & poſtea confectis omnibus, & adepta poſſeſſione, redderentur, vel ſoluerentur prædicta, nulla eſſet ſimonia, neque confidentia coram Deo: quamuis ſi pareſierent ita vt probari poſſent, notarentur vitio ſimoniæ, vel confidentiæ in foro exteriori, propter ea, quæ habentur in noſtro Man. d

ALLEGATIONES.

a cap. quam pio 1. quæſt. 2. cap. fin. de pactis. b cap. ſignificaſti. de electio. c cap. a audientiam 2. de reſcript. d cap. 23. numer. 111.

H

SVMMARIVM.

Simonia couentionalis eſt, ſi reſignanti promittitur, quod percipiet nihilominus fructus, vel quod talis eius propinquam ducet in vxorem: tamen adhuc non incurritur pœna, numer. 2. efficietur autem talis, ſi ex vi pacti recipiat dictos fructus, aliudue loco illorum, numer. 3. vel ſequatur matrimonium. num. 4. quod ſi à pacto recedatur, licet poſtea libere contrahatur, vel aliquid ex ſola liberalitate datur, etiamſi aliquis, ſed minus principalis reſpectus ad præcedentia habeatur, non incurritur pœna, num. 3. & 4. 1

I *Ignorantia circa contractus ſimoniacos an ſit probabilis excuſans, ex qualitate perſonarum dijudicari poteſt.* 2

CONSILIVM XXXI.

TITIVS, & Sempronius conuenerunt tacitè, vel expreſsè, quod Titius renunciaret beneficium ſuum in fauorem Sempronij, & quod frater Sempronij duceret neptem Titij, & ꝙ Titius perciperet poſt renunciationem omnes fructus beneficij, dum viueret. Renunciato beneficio, & accepta poſſeſſione, diſceſſerunt a pacto de fructibus retinendis a Titio, & poſtea dedit Sempronius quaſdam pecunias in remunerationem huiuſmodi diſceſſionis. Quæritur K quid iuris?

1 Primo dico præfatam renunciationem fuiſſe ſimoniacam ob illud pactum, quo pacti fuerunt, vt Titius poſt renunciationem acciperet fructus, & etiam ob aliud pactum, ſi fuit expreſſum quod neptis Titij nuberet fratri Sempronij.

Secundo, quòd ignorantia iuris tale pactum reprobantis non excuſat eos; quia non erat probabilis, attẽta eorum qualitate.

2 Tertio, quod præfata ſimonia fuiſſet conuentionalis tantum, ſi Sempronius non egit, vt frater eius duceret neptem Titij, nec vllos fructus beneficij ſoluit, neque reliquit, vt Titius caperet illos poſt renunciationem,

ciationem,& conſequenter renunciatio valuiſſet,& nō incidiſſet in excommunicationem, per ea,quæ nos ſcribimus in Man. conf. a

Quarto, quòd ex narratione propoſita non colligitur matrimonium fuiſſe conſequutum, neque Titium accepiſſe fructus,ſed quod Titius, & Sempronius diſceſſerunt à pacto de dandis, vel relinquendis fructibus beneficij Titio.

3 Quinto, quòd illa diſceſſio à pacto de relinquendis fructibus duobus modis potuit fieri, primo cum ꝓmiſſione, vt Sempronius remuneraret illam diſceſſionem aliqua pecunia, alio modo libere ſine vllo pacto, quo ſe aſtringeret Sēpronius licet ſpes aliqua minus principalis liberæ remunerationis intercederet inter vtrunque, ita quòd Sempronius ad nihil teneretur vi pacti, ſed ſolum vi gratitudinis liberæ, & ſi diſceſſio primo modo fuit facta, ſimonia illa conuentionalis facta fuit realis,per quam cenſura, & pæna ſimoniæ incurritur ipſo iure,ſi autem ſecundo modo fuit facta diſceſſio,ſimonia non fuit facta realis.

4 Sexto, quòd caueant ne pactum de contrahendo matrimonio vllatenus exequantur, antequam omnino diſcedant ab eo,ita quod ex vi pacti nō fiat exequutio,ſed ex ſola amicitia liberali, quamuis aliquis reſpectus minus principalis ad illud poſſet haberi.

ALLEGATIO.

a capitul.23.num.104. 105.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt omnis renunciatio beneficij eccleſiaſtici cum pacto etiam conditionali,etiam inani, & inutili, ſaltem ſi præbuit cauſam dictæ renunciationi, num.2.*

2 *Regreſſum habens,ſi vigore regreſſus beneficium adipiſcatur,& illud denuo reſignet, non habebit amplius regreſſum,quia expirauit,quando illi locus factus fuit.*

3 *Conuentionalis ſimoniaca reſignatio ab vna tantum parte adimpletæ valet,& tenet, nec habet pœnas.*

CONSILIVM XXXII.

HAbebat quidam regreſſum per deceſſum, aut alias quomodocunque vacaret, ad quandam præbendam in quadam Eccleſia cathedrali, quam obtinebat quidam illius frater,qui propter quædam delicta per eum commiſſa dubitans priuari ea, dixit fratri,qđ ſi reſtitueret ei ſuam præbendam, cum liberaretur,illam vacare permitteret,ad effectum, vt eſſet locus regreſſui,& ille,qui habebat regreſſum,acceptauit,ſi ſibi remaneret ius ſuum,prout prius habebat, quod ſic fuit factum, quia poſſeſſor renunciando ſeu cedendo vacare permiſit dictam præbendam,& habens regreſſum accepit poſſeſſionem. poſtea vero alter frater liberatus,ab eo dictam præbendam petijt, & quia,qui illam habebat,conſiderans, quod illius regreſſus expirabat,noluit illam reſtituere, mouit oratori litem, & in effectu,qui prius ceſſerat,videns, quod non habebat ius,ceſſit liti. Dubitatur,an orator incurrerit aliquam ſimoniam.

1 Reſpondeo primo, quòd in hoc caſu vera ſimonia contigit,quando frater,qui titulum, & verum ius,& nouam poſſeſſionem in beneficio eccleſiaſtico habebat renunciauit illud in manibus ſuperioris,ita quod vacauit,& factus fuit locus regreſſui alterius, cuius virtute illud adeptus fuit,pacto facto,quod ſi renuncians liberaretur à delicto,cuius accuſabatur,renunciatarius illud ei reſtitueret, ſi ob id regreſſus eius,non expiraret

A & omnis renunciatio beneficij eccleſiaſtici facta cum conditione,modo, vel pacto, eſt ſimoniaca. a Nec prodeſt quidquam,dicere,quòd habens regreſſum,nō promiſit abſolute, ſed cum conditione, ſi regreſſus eius ob illam reſtitutionem non expiraret. Tum quia eo ipſo,quòd beneficium fuit renunciatum, regreſſus fuit ſortitus ſuum effectum,& expirauit,& quia res ſemel extincta reuiuiſcere nequit, b non potuit expirare poſtea per reſtitutionem beneficij,& ita illa promiſſio,licet fuiſſet facta verbis conditionalibus,effectu tamen fuit abſoluta.

2 Tum quo ad conſtituendum actum ſimoniacum ſufficit promiſſio conditionalis,ſaltem talis,quæ præbeat cauſam actui ſpirituali faciendo,generaliter enim

B iura damnant omnia pacta,ſiue abſoluta,ſiue conditionalia in ſpiritualibus, c & in caſu propoſito promiſſio illa conditionalis fuit cauſa, vt renuncians renunciaſſet ſuum beneficium.

3 Reſpondeo ſecundo, quod prædicta ſimonia fuit conuentionalis tantum,& non realis, quia ſolum fuit completa ex vna parte,ſcilicet renunciante, & non ex altera,ſcilicet regreſſum habente, iuxta ſcripta in noſtro Manuali, d & conſequenter renunciatio valuit, & neutra pars incurrit excommunicationem, & ſufficit vtrique vera cōtritio,& bona confeſſio peccati, per notata ibidem. e Salua eiuſdem ſummi Pœnitentia-

C rij ſummique eiuſdem prætorij cenſura.

ALLEGATIONES.

a cap.dudum.iuncta gloſſ.verbo libere.de præb.lib.6.
b l qui res.§.aream.ff.de ſolution. c cap.quam pio.1.q.2.
cap.fina.de pactis. d cap.23.num.104. e num.111.

SVMMARIVM.

Reſignans cum pacto,vt ei relinquantur fructus percipiendi in vita ſua, eſt ſimoniacus, ſed non eſt comprehenſus ſub extrauaganti de confidentijs,vt eſſet,ſi dicti fructus eſſent alteri dandi,num.4. 1

D *Completa ex parte debentis reſignare dicitur ſimonia, eo ipſo,quod talem facit reſignationem, quæ ſi non eſſet ſimoniaca valeret,nec requiritur,quod ſit talis, vt per illam reſignatario aliquod ius quæratur.* 2

Simoniam conuentam pro ſua parte non dicitur adimplere reſignans in manibus Papæ, niſi poſt præſtitum ſecundum conſenſum,ſecus ſi reſignet in manibus ordinarij,nec reſignatarius tradendo inſtrumentum obligationem rei temporalis promiſſæ continens, dicitur adimplere,niſi,& traditio inſtrumenti eſſet pars rerum promiſſarum. 3

CONSILIVM XXXIII.

E QVidam rogauit fratrem ſuum, vt renunciaret quandam capellaniam in manib. Papæ in fauorem nepotis vtriuſque, cū pacto, & chirographo tradito ei à nepote de relinquendo reſignanti omnes fructus ad vitam ſuam,& ita reſignauit, ſed antequam cōſenſum præſtaret,& ille extenderetur, aduertentes illam pactionem eſſe illicitam,& ſimoniacam,rupto, & laniato chirographo reſilierunt penitus à prædictis pactis,& decreuerunt, vt ſimpliciter ſine vllo pacto reſignaret,& ita rogatus reſignauit, & fuit ſignata ſupplicatio in fauorem reſignatarij.

Quæritur, an ſine peccato poſſit reſignatarius expedire literas,& frui capellania, eius poſſeſſione apprehenſa.

1 Reſpondeo, quòd pro parte negante facit primo, quod

quod pactio prædicta videtur ſimoniaca realiter, quia reſignaturus reſignauit beneficium, vt promiſit, & reſignatarius tradidit chirographum de relinquendis fructibus, & ita fuit impleta ſimonia ab vtraque parte. Secundo, quòd pactio prædicta videtur continere confidentiam illicitam, eo quòd reſignatarius promiſit relinquere fructus eius reſignãti ad vitam ſuam, quod videtur facere conuentionem ſimoniacam confidentialem, per declarationem Pij V. cuius bulla non requirit complementum cõfidentiæ vtriuſque partis, vt & nos adnotauimus in Man. conf. a

2 Sed contrarium viſum eſt verius duplici ratione. Prima, quòd non videtur fuiſſe ſimonia completa ex parte reſignantis, eo quod reſignatio eius non valuit, neque per illam vacauit illa capellania, & ita non fecit actum, per quem poſſet quæri ius reſignatario, quòd videtur requiri per extrauagantem 2. b ad hoc, vt illa cenſeatur completa ex parte reſignantis. Sed hæc ratio non videtur ſufficere ad excuſandum. Tum quia frater ſolum promiſit reſignare, & reſignauit, & licet per illam reſignationem non fuerit quæſitum ius alteri, nihilominus tamen ipſe fecit, quod promiſit. Tum quia reſignans non poteſt transferre ius in reſignatarium, ſed ſolum reſignare, & ſuperior poſt acceptatam reſignationem tradit ius reſignatario, ſecundum omnes. Tum quia reſignatio beneficij ſpiritualis eſt actus ſpiritualis, & dare aliquid pro illo actu ſolo reſignandi eſt ſimonia. c Tum quia, vt ſimonia realis committatur, non requiritur, quòd actus ſpiritualis, qui promittitur, valeat, ſed ſufficit, quòd valeret, ſi non eſſet ſimonia infectus. Nam qui promiſit conferre propter 100. ſcuta beneficium, complet ex parte ſua promiſſum cõferendo illud, licet collatio non valeat, ſimonia impediente valorem, vt palam eſt. Secunda ratio eſt, quod non videtur interueniſſe confidentia, eo quòd reſignatarius nullos fructus percepit, priuſquam diſcederetur à pactis. Sed nec iſta ratio videtur ſatisfacere, quoniã vitium confidentiæ incurrit abſque complemento, promiſſorum ex parte vtriuſque, & qui promiſit reſignare compleuit ex parte ſua, quòd ſufficit, vt nos adnotauimus in dicto Manua. d

3 Alijs tamen rationibus videtur poſſe defendi deſiderium conſulentis. Prima, quòd prædicta ſimonia non videtur fuiſſe completa ex parte reſignatarij, qa ipſe nullos fructus dedit, & licet chirographum, ſiue apocham tradidiſſet, tamen non fuit traditum, vt pars promiſſionis, ſed vt probatio eius, & tradere ſcripturã pro probatione promiſſi non eſt implere partem promiſſi, vt & nos adnotauimus vbi ſupra. e

Secunda ratio, quòd nec etiam reſignans videtur cõpleuiſſe pro parte ſua, quia reſignatio, antequam extendatur conſenſus reſignantis, nihil valet, ſecundum ſtylum curiæ, & ita fuit actus, qui non valuiſſet, etiam ſi nulla ſimonia interueniſſet, quia liberum erat ei recedere, quamuis iure communi, & extra curiam facta reſignatio, ſine alia conſenſus extenſione, valeat, iuxta cap. [quam periculoſum.] f

4 Tertia ratio, quod non videtur vlla fuiſſe confidẽtia in hoc caſu. Nam licet reſignare cum pacto, vt reſignatarius reſignet aliquando in fauorem reſignantis, vel alterius, vel vt ſoluat aliquos fructus alicui, ſit confidentia à Pio V. damnata, reſignatio tamen cum pacto vt reſignatarius det aliquos fructus reſignanti, non eſt talis confidentia, vt ex contextu bullæ Pij colligitur. Salua, & cæt.

Vide tamen infra conſil. 75. num. 1.

ALLEGATIONES.

a capitu.23.numer.110. b de ſimon. c argum.cap. quãdiu.1.q.2. d cap.23.num.101. e num.106. f 7.q.1.

SVMMARIVM.

Simonia, vt ſit completa, ſufficit quod vtrimque ſaltem pro parte ſit adimpleta. 1

Renunciatio ſimoniacè reciprocè facta, non tenet, vnde ab excommunicatione abſoluti poſſunt ſecretè petere ab Epiſcopo, vt acta ab ipſis ignorantibus id eſſe prohibitum facta retractentur, & vtrique ſuum reſtituatur beneficium. 2

CONSILIVM XXXIV.

DVo conuenerunt, vt alter eorum renunciaret ſuum beneficium curatum, vt conferretur alteri habenti duo beneficia ſimplicia, & ille renunciaret illa, cum pacto, vt ordinarius conferret ea nepoti renunciãtis curatum, & vterque impleuit pactum quo ad renũciationem, & alter etiam quo ad literarum expeditionem, & poſſeſſionis apprehenſionem. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondetur primo, quòd ſimonia fuit realis, & inciderunt partes in excommunicationem, quia licet non fuit completa ex vtraque parte in totum, completa fuit tamen ab vna parte in totum, & ab altera in parte, quod ſufficit per ea, quæ nos tradimus in Manual. confeſſor. a

2 Secundo reſpondetur, quòd prædicti conſulentes ſatisfacerent ſuis conſcientijs, ſi primum abſoluerentur ab excommunicatione ſimoniæ incurſa, & ſi ignorabant ſe illam incurrere, quod eſt veriſimile, cum deſtiterint ab executione totali, curent, vt omnia acta, q̃bus perpetrata fuit ſimonia, retractentur, & Epiſcopus ſecreto illis, quatenus opus eſt, conferat ſua beneficia, attenta prædicta ignorantia, & ſi beneficia ſunt iuris patronatus, quod patroni non reclamẽt, & quòd renunciationes ipſo iure fuerunt nullæ propter ſimoniacam labem, imò, & altera, propterea, quòd alter eorum ordinatus fuit ad titulum ſui beneficij, & quod ſi ſciuiſſent, & aduertiſſent eam labem incurſuros, nõ renunciaſſent. Sed hæc omnia non ſufficerent quo ad expediendum ſe in foro exteriori, ſi probarentur in eo omnia ea, quæ fuerunt facta, ideoque curent ſeruare, ſeruarique facere ſecretum, apertè à Deo, & confeſſario eius petendo veniam.

ALLEGATIO.

a cap.23.numer.105.

SVMMARIVM.

Simonia conuentionalis eſt reſignare beneficium litigioſum cum pacto, vt reſignatarius ſubſequuta victoria conſentiat conſtitutioni penſionis, & ſi poſtea dictæ conſtitutioni penſionis conſentiat, etiam, quod penſionem non ſoluat, efficitur realis. 1

Simoniace ſi ignoranti conferatur beneficium, vel reſeruetur penſio, ignorans pœnis non ligatur quidem, ſed ſimul ac reſciuerit, tenetur ſic acquiſita dimittere, vel ſupplicare pro retentione, num. 2. 1

Nouam, vt vocant petens prouiſionem pro beneficio eidẽ ignoranti ſimoniace collato retinendo, tenetur, & ſufficit, vt exprimat fructus, quos poſt ſcientiam percipit. 2

Reſignatio beneficij facta liberè in manibus ordinarij ea intentione, 2

intentione, vt conferatur alicui, cum ſubſequuta collatione, tenet, ſecus ſi adſit pactum.

3 *Procurator habens mandatum ad ſimoniace reſignandũ ſi illud adimpleat, facit, vt à die adimplementi mandans remaneat ligatus cenſuris.*

3 *Scientia collatoris inferioris Papæ, etiam ſi ſit Cardinalis, non ſanat pacta ſimoniaca.*

CONSILIVM XXXV.

MEdiantibus procuratoribus reſignatum fuit quoddam beneficium litigioſum, ſub conuentione tamen, quod euicta lite principalis aſſignationi certæ penſionis conſentire, & ſoluere reſignanti teneretur, prouiſus conſenſit aſſignationi, ſed penſionem non ſoluit.

Queritur primo, an ſit ſimonia realis ex vttraq; parte completa, ita vt ſi nouam impetret prouiſionem, ſit neceſſe fructus perceptos inſinuare.

Secundo queritur etiam, quid ſi in manibus ordinarij Epiſcopi reſignauit beneficium abſque pacto, ſed ea intẽtione, & ad effectum, vt detur, ſeu conferatur N. prout collatum fuit, an N. illud valeat retinere.

1 AD PRIOREM queſtionem reſpõdeo primo, pactionẽ illam fuiſſe ſimoniacam, & quòd licet à principio tantum fuiſſet conuentionalis, poſtea tamen ſubſequente victoria, & conſenſu in reſeruatione penſionis præſtito, facta fuit realis, iuxta ea, quæ poſt alios ſcripſimus in Manua. a ad 104. Secundo, quòd ſimonia illa, quia fuit facta ignorantibus prędictis reſignante, & reſignatario, non fecit eos incidere in cenſuras, iuxta cap. [de ſimoniace.] & capit. [de regualr.] b attamen effecit, vt obligarentur ad renunciandum ſic adeptis, cum primum id nouiſſent, per eadem iura, & adnotata eis.

2 Tertio, quòd ex his infertur, eos, quo poſſint ea iuſtè tenere, debere ſupplicare Sanct. Dom. Noſt. vt liceat eis illa retinere, facta mentione fructuum, quos perceperunt poſt prædictam notitiam.

AD SECVNDAM reſpondetur, ꝙ plurimum refert an ſola intentio animi abſque pacto, & conuentione interueniſſet, an etiam pactum, & cõuentio. Nam ſi ſola intentio interueniſſet, nihil obſtitiſſet, & eſſent ſalua ſimul omnia, per ea, quæ poſt D, Antoninum dixi in Manua. c

3 Si autem interueniſſet conuentio, & pactum, & procurator habuiſſet mandatum ad ſic paciſcendum, cenſeretur ſimoniacus, & cenſuris ligatus prædictus conſulens iam inde à renunciatione, collatione, & pẽſionis conſtitutione factis, d nec prodeſſet ſcientia ordinarij, licet eſſet Cardinalis, quia nullus inferior Papa poteſt auctoritate ſua efficere, vt conuentio ſimoniaca non ſit talis, per tradita in Man. vbi ſupra. e Si autem procurator non habebat mandatum ſpeciale ad ſic paciſcendum, ſolum à tempore quo nouit id factum fuiſſe cenſeretur obligatus ad renunciandum, vel ad obtinendum facultatem iuſtè retinendi à Sanct. Dom. Noſt iuxta dicta ſupra in quæſtione prima.

ALLEGATIONES.

a capi. 23. à num. 100. ad 104. b de ſimon. c capitul. 23. num. 103. & 107. d argum. capitul. qui per alium, de reg. iur. lib. 6. & c. mulieres. de ſentent. excommu. e num. 107.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas actus non excuſat à pœnis ſimoniæ realis.*

1 *Reſignatio infecta vitio ſimoniæ realis, habet annexas cenſuras, etiamſi aliunde ſit nulla, per illamque reſignatario nullum ius acquiritur, imò nec cauſatur vacatio in damnum reſignantis, num. 2. qui poteſt antiquo ſuo titulo vti abſque, eo quod illius petat aliam reualidationem. 5. At ſi eſſemus in caſu non ſeruatæ formæ extrauagantis Pij V. de publicandis reſignationibus, non egerent tales abſolutione, cum per illam annulletur nedum reſignatio, ſed omnia exinde ſequuta, numero 3. & 4.*

Papa circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui poteſt ita legem reuocare, vt omnia inde ſequuta habeantur pro non ſequutis, etiam quod ſit excommunicatio, & irregularitas. 3

Reſignationes beneficiorum in manibus Papæ, etiam admiſſæ, cum alijs inde ſequutis, ex ſtylo ſunt nullius momenti, nullumque producunt effectum, donec extendatur conſenſus, qui tamen retrotrahitur ad tempus datæ admiſſæ reſignationis. 4

CONSILIVM XXXVI.

A. & B. conuenerunt, vt B. procuraret, & eſſet mediator, vt frater eius renunciaret quendam canonicatum in fauorem A. & quod A. renunciaret in fauorem B. vnum beneficium ſimplex, & A. & frater B. dederunt mandata ad reſignanda illa beneficia, prout conuenerant, nulla facta mentione de pacto, & conuentione præcedenti, & reſignationes fuerunt factæ, & literæ expeditæ, & A. non fuit aſſequutus poſſeſſionem, canonicatus, quia erat litigioſus, & vertebatur lis ſuper eo, nec B. publicauit reſignationem factam in ſuum fauorem, & ob id illa reſignatio fuit nulla.

Dubitatur, à quo tempore vacauerint prædicta beneficia, ad effectum, vt dicatur realis, vel conuentionalis ſimonia.

Videtur reſpondendum primo, quod propoſitio caſus primo aſpectu poteſt cuipiam videri dubia, & ſibi repugnans. Tum quia habet literas fuiſſe expeditas, & non fuiſſe factam publicationem. Tum quia nihil proponit de publicatione renunciationis canonicatus ſed ſolum de omiſſione publicationis beneficij ſimplicis. Sed reſponderi poteſt ad primam rationem, quod non ſufficit ad publicationem, quod literæ ſint expeditæ, & quòd requiruntur alia contenta in extrauagãti Pij V. Ad ſecundam autem reſponderi poteſt, id fuiſſe per incuriam omiſſum, vel quia interrogantem non angit, quantum altera.

1 Secundo, quòd præſuppoſito, quod neutra renũciatio fuit publicata, videtur dicendum ambas præfatas renunciationes, & prouiſiones fuiſſe ſimoniacas, & partes principales, quæ præfatam ſimoniam ſciuerunt, incidiſſe in cenſuras extrauagantis 2. a quia præfata ſimonia fuit non ſolum mentalis, & conuentionalis, ſed etiam realis, eo quòd ab vtraq; parte fuit completa. Nec obſtat, quòd fuerint nullæ. Tum quia omnes renunciationes interueniẽte ſimonia reali ſunt nullæ. Tum quia tempore, quo fuerunt factæ, non fuerunt nullæ ex alia cauſa, quam ſimoniæ, licet poſtea per omiſſionem publicationis literarum annullata ſit renunciatio beneficij ſimplicis.

2 Tertio, quòd neutrum illorum beneficiorum vacauit per renunciationem, quia renunciatio per ſimoniã realem facta eſt ipſo iure nulla per extrauagantẽ 2. b

& per

ALLEGATIONES.

a de ſimon. b de ſimon.

& per talem renunciationem non transfertur ius in eū in cuius fauorem fit illa, nec vacat etiam in præiudiciū ipſius renunciantis, vt determinauit Rota, a poſt Innocentium communiter receptum. b

3 Quarto, quòd ſi neutræ literarum prædictarum fuerunt publicatæ, prout diſponit præfata extrauagās Pij V. poteſt affirmari vnum paradoxum mirabile, nempe, quod nulli eorum, qui per præfatas renunciationes ſimoniacas inciderunt in cenſuras, indigent abſolutione ab illis, quia præfata extrauagans diſponit, vt præfatæ renunciationes non publicatæ nullum effectum ſortiantur, per hęc verba, [alioqui, &c.] Poteſtas enim Papæ tanta eſt in his, quæ ſunt ſimpliciter iuris poſitiui, quod poteſt reuocare legem præteritam, ita vt habeatur pro infecta ſic, quod effectus producti ab ea ſint omnino nulli, & quod, etiamſi aliquis eorum fuerit excommunicatus, non indigeat abſolutione, vt ait gloſſ. ſingularis per illam textum irrefragabilem clem. 1. c communiter receptum ibi, & per Felyn. d & alios alibi.

4 Et præfata extrau. Pij V. per præfata verba habet præfatas renunciationes, & etiam extenſiones conſenſuum pro infectis, & nullius roboris eſſe cum omnib. inde ſequutis, pro quo facit etiam ſtylus curiæ, qui habet, renunciationes, & prouiſiones virtute illarum à Papa factas nullius eſſe momenti, nullumque producere effectum, donec extendatur conſenſus, & extenſo illo ſic, non ſolum à tempore extenſionis, ſed etiam à tempore datæ renunciationis, admiſſionis, & prouiſionis, quod eſt etiam aliud mirabile paradoxum ignotum antiquis canonibus, & cōminiſcentibus in eos, & omnibus Academijs, in quibus ipſe prælegi, donec venirem ad Vrbem.

5 Quinto, quòd vterque renunciantium poteſt iure ſuo antiquo vti eo modo, ac ſi non renunciaſſet, & quod præfata beneficia non vacarunt, nec eorum collatio præcedens indiget aliqua reformatione ſui tituli quod eſt conſequens prædictis, quòd procedit ſecundum præfatam extrauagantem Pij V. hodie tamen per extrauagantem Gregorij XIII. ſecus eſt dicendum.

Sexto, quòd ſi renunciatio canonicatus fuit publicata, indigēt tam reſignator illius, quam reſignatarius quam etiam mediator, abſolutione, & diſpenſatione irregularitatis, ſi celebrarunt, quoniam illi excommunicationem incurrerūt, & illa non tollitur per extrauag. Pij annullantem conſequuta virtute renunciationis non publicatæ, quia publicata fuit.

[Hoc dubium refertur propoſitum in officio ſacræ Pœnitentiariæ, & quod cæteri ſentiebant per annullatiuas clauſulas dictæ extrauagantis Pij V. annullari effectus reſignationis, ſed non tolli excommunicationes incurſas, hancque approbaſſe Gregorium XIII.

ALLEGATIO.

a decif. 7. de renun. in antiq. b in capit. cum vniuerſorum. de rerum permut. c de immunit. eccleſ. d in cap. 1. numer. 13. de conſti.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca ad hoc, vt ſit conuentio in beneficijs facta, nō eſt neceſſe, vt per illam quid promittenti pereat, & ſtipulanti acquiratur.*

2 *Penſionem reſignanti reſeruandam, etiam literis non expeditis, ſoluere promittens, committit ſimoniam, & numer. 2.*

3 *Simonias tot committi, excommunicationeſque tot incurri, totidemque abſolutiones ſaltem virtualiter requiri, quot ſunt conuentiones, etiam, quod ex vnica beneficij reſignatiōe interuenerint, de iuris rigore facile defendi.*

3 *Excommunicatio vnica ex pluribus cauſis copulatiue lata, ſeu incurſa, non tollitur, niſi per abſolutionem reſpicientem omnes cauſas.*

4 *Procurator rogatus, vt impetret ſanari vnum gratiæ defectum, dubitans etiam alteri eandem ſubijci, poteſt mandatum proſequi abſque, eo quod partem in probabili exiſtentem ignorantia moneat, & nu. 3.*

4 *Monere exiſtentem in bona fide, de quo dubito, an id, quod tenet ſit alienum, non teneor, & num. 3. magis autem teneor monere damnum vere dantem tenendo alienū, quam eum, qui retinet rem pœnali via alteri per modum lucri faciendi debitam. num. 2.*

5 *Damnum in proprijs pati, & lucrum non facere, multum intereſt, teneorque magis in primo caſu monere bona fide non reſtituentem, quam in ſecundo caſu non ſoluentem.*

6 *Legem humanam male intellectam tranſgrediens non peccat.*

CONSILIVM XXXVII.

IVlius, & Octauius ante 12. annos coram notario, & teſtibus pactum, & concordiam in hunc, qui ſequitur, modum inierunt, quod ſi prędictus Iulius Eccleſiam quandam in fauorem d. Octauij reſignaret, ipſe Octauius conſentiret penſioni 200. ſcutorū ſuper ea, ac omnes expenſas in expeditione bullarum d. penſionis faciendas, nec non mediam annatam ſolueret, item penſionem ſolueret ſine expeditione bullarum, adiecta clauſula, Saluo Sedis Apoſtolicæ, beneplacito, & non aliter. Itaque in d. inſtrumento quatuor ſimoniacæ pactiones continebantur, quarū quarta erat Octauium ſe obligare eidem Iulio prædictam penſionem ſoluere, etiam literis non expeditis. Poſt hæc miſerunt Romam literas procuratorias cum d. cōcordiæ inſtrumento, & facta fuit reſignatio in manib. Pontificis in fauorem d. Octauij ſimpliciter, & de d. eccleſia prouiſus fuit ipſe Octauius, reſeruata dicta penſione dicto Iulio, cui iuxta conuenta conſenſit Octauius per d. procuratorem, ſed Pontifici nulla facta fuit concordiæ mentio. Receptis literis prouiſionis prædictus Octauius dictæ Eccleſię poſſeſſionem accepit, dubitans quodammodo Sedi Apoſtolicæ nullam factam fuiſſe mentionem d. concordiæ, ſed conſilio quorundam doctorum quieuit, dictamque pēſionem per viā compenſationis literis ſuper ea minime expeditis per ſoluit per annos duos, & non vltra. Tranſactis præfatis duobus annis, Octauius certior factus fuit, quod apud Sedem Apoſtolicam nulla fuit facta mentio prædictæ concordiæ, & ſtatim huc Romam ad procuratorem quendam pro remedio miſit, qui narrauit Pontifici qualiter bona fide dictus Octauius poſſeſſionem acceperat, & etiam narrauit tres pactiones ſimoniacas in d. inſtrumento contentas, & omiſit quartam, non tamen data opera, ſed bona fide, & ignorantia quadam, & ſic in vtroque foro præfatus Octauius abſolutionē, à cenſuris ob cauſam pactionum in dicto inſtrumento initarum incurſis, diſpenſationemque, & retentionem dictæ eccleſiæ à Sede Apoſtolica obtinuit, Poſtea vero Octauius ſcrupulis agitatus cępit dubitare, an iſta prædicta gratia fuiſſet ſubreptitia, eo quod narratum in ea inueniret ſe bona fide dictæ Eccleſiæ poſſeſſionem accepiſſe, credens ſe forſan dubiam fidem habuiſſe. Quapropter inſtrumentum prædictum concordiæ, & diſpenſationis prædictæ bullam huc Romam ad alium procuratorem nunc tranſmiſit, vt ſuper hoc puncto

puncto dubiæ fidei à Pontifice reualidationem prædictæ gratiæ impetraret, quam cum præfatus procurator in foro conſcientię obtinere nō valuiſſet, ipſum Octauiū de hoc conſciū fecit, à quo tandem rñſum accepit, qualiter ipſe re melius perſpecta, & cōſiderata inuenit tali reualidatione non indigere, quia reuera præfatā bonā fidem tunc habuerit, ſed ſolū opus habere remiſſione fructuum præfatæ eccleſiæ percepto rum, eo quod profeſſionem fidei à Conc. Trid. requiſitam, niſi inde ad aliquot annos emiſerat, pro qua item ſupplicaret Sanctiſſimo.

Prædictus aūt procurator, qui videt pdictū Octauiū nullū ſibi formare ſcrupulū de inualiditate prædictæ diſpenſationis, eo quod in ea non fuit narrata Papæ quarta pactio ſimoniaca, nempe quod ipſe ſe obligauit ſoluere d. penſionē, literis non expeditis, dubitat primo, an reuera illa quarta pactio ſit ſimoniaca, & talis, vt exequuta, vt præmittitur, habeat an nexas cenſuras, & pęnas.

Secundo quæritur, an dato, quod prædicta pactio adimpleta contineat ſimoniam realem, præfata gratia iudicāda ſit ſubreptitia ex eo capite, quod ex qua tuor pactionibus ſimoniacis in prædicto inſtrumento contentis, & exequutis, tres tantum narratæ fuerint omiſſa illa quarta, vt prędictum eſt, bona fide, ſitque neceſſariū de nouo petere diſpenſationē pro omnib. prędictis pactionib. ſimoniacis, vel ſolum pro omiſſa.

Tertio, an cū de hoc dictus Octauius nullum ſibi fecerit ſcrupulū, teneatur ipſe ꝓcurator ſub peccato mortali eū admonere de impedimento prædicto.

Quarto, an dictus procurator poſſit tuta conſcien tia impetrare pro d. Octauio dictam fructuum remiſ ſionē, abſque eo, quod primo ſanentur defectus alij ſupradicti, ſeu proponantur ſanandi. Circa, quæ dicā quæ mihi in præſenti occurrunt, expectando à domi natione tua vltimam, & dignam eius ſingulari doctrina reſolutionem.

Ad primam quæſtionem reſponderi poteſt, quòd aut in ſupplicatione ſignata per Pontificē, adeſt clau ſula, vt pēſio ſoluatur, et literis non expeditis, et tūc cū credendū ſit rectorē pēſionē ſoluiſſe in exequutio ne dictæ ſupplicationis, prout tenebatur, & poterat nō aūt in exequutione ſuæ promiſſionis inualidæ for te, & prohibitæ, a vtique ēt, qđ conuentio fuiſſet ſi moniaca, non tñ diceretur cōpleta, vñ ceſſarent pęnę extra. 2. de ſim. ex doctrina Dominationis tuæ in tuo Ma. b & alibi. Aut in ſupplicatione nō adeſt d. clau ſula, & licet articulus ſit magis dubitabilis, attamē ad huc idē teneri poſſe arbitror, nam etſi in hac materia oīs pactio videatur ſimoniā inducere, c hoc tñ fallit quando per pactū promittitur, id ꝙ alias inerat tacite, ſeu ad quod quis ſine pacto ēt tenebatur, promittiturque eo modo, quo inerat, vt poſt Felynum, & alios notat Dominatio tua. d Sed ſic eſt, quod ſecun dū opinionē Gigantis, e cui magis adhęrendū puto cum gloſſatore reg. Cancel. Innocentij VIII. f quam contrariæ Prouincialis, g penſionarius, & re ctor poſſit tuta conſcientia reſpectiue petere, & ſoluere penſionem, literis non expeditis, eo quia vere iā erat debita à die ſignatæ ſupplicationis. ergo dictus Rector per dictum pactum nihil aliud promiſit, quā ſoluere eidem, id quod etiam ſine dicta promiſſione ſoluere tenebatur.

Quod ſi inſtes, & quidem valide, Rectori ante dictam promiſſionem competere ius contra penſionarium exigentem excipiendi de literis non expeditis, vt expreſſe notat dictus Gigas, & ante eū dictus gloſ ſator, h cui exceptioni per dictū pactū renuncian-

A do vr̄ penſionario donare aliquid vltra id, ad quod tenebatur, quod ſimoniā inducit, & de hoc in materia noſtra eſt textus, i vel ſaltem per dictum pactum videtur ſe aliter obligare, nā ſine pacto obligatus fuiſſet cum remedio exceptionis, nunc autem poſt pactū remanet obligatus ſine exceptionis remedio, quod etiā ſimoniā inducit ex doctrina Dominatiōis ſuę vbi ſup. Adhuc tamen poſſe reſponderi puto. Et ad primā partem oppoſitionis dico, quod tunc demū remiſ ſio inducit donationem, & per conſequens ſimoniam quando remittenti aliquid perit, & recipienti aliquid acquiritur, vt colligitur ex pulchre notatis per Fely. poſt alios, quos adducit. k Sed ſic eſt, quod ex dicto pacto corā Deo nihil deperit promittenti, nec

B acquiritur ſtipulanti, cum & ſine dicta promiſſione Rector teneretur in veritate dictam penſionem ſoluere, omiſſa exceptione literarū non expeditarū. ergo dicta exceptionis remiſſio, quę (vt notant prędicti Doctores) reſpicit ſolū forū exterius, nihil operatur in foro conſcientiæ. Eodem mō rñdeo ad ſecundam partē dictę oppoſitionis. nā corā Deo nihil magis Rector cōtra pēſionariū exigētē pēſionē excipere poſſet ſi pactum non feciſſet, quàm ſi illud feciſſet. ergo cū coram Deo nihil dederit cum effectu, nec coram eo ſimoniam commiſit.

AD SECVNDAM qōnē ēt rñderi pōt, in primis ſupponendo hic vnā tantū adeſſe ſimoniā, licet procedat ex quatuor pactionibus ſimoniacis, q̄ tñ oēs ad eūdē tēdūt finē, l Nec. n. qui per partes diuerſis vi-

C cib. preciū conuētū ſoluit, plures cōplet emptiones, & ſucceſſiue vna tātū eſt cōmiſſa cēſura, & nullitas. m Ex quo infero hic non hēre locū regulā c. [cum pro cauſis.] & c. [officij.] n vbi quis pōt dici abſolutus ab vna excōicatione, & non ab alia, vel ex alia cauſa incurſa, & non ex alia, nec ēt hēt locū regula. [§. affinitatis.] o & c. 2. p ſ. vt ſublato per diſpenſationē vno impedimento remaneat aliud, ſed puto non eſſe in eo caſu, vt cogamur dicere dictā diſpenſationem ob dictā ſubreptionē eſſe in totum, vel nullā, vel validā, & ſucceſſiue, vel nullo remedio, vel vt denuo, & ex integro diſpenſatio impetretur, egere. Aliud eſſet ſi iſtæ eſſent duæ ſimoniæ diſtinctæ, vel duo alia im-

D pedimenta, quia tunc impetrata diſpenſatione ſuper vna, vel vno poſſet, & deberet impetrari diſpenſatio ſuper alio, facta, vel non facta mentione præcedentis diſpenſationis, ſecundū diuerſitatem materiæ. Domi natio tua in tract. de datis, & promiſſ. q Videndum igitur eſt, an dicta ſubreptio vitiet dictam diſpenſationem obtentam.

Pro affirmatiua facit prima concluſio communis Doctorum, r per illum textum de reſcrip. quod taciturnitas veri, quod expreſſum principem ad conce dendum magis difficilem reddidiſset, gratiam annullat. Sed ſic eſt, quod ſi princeps ſciuiſset hunc rectorem vltra promiſsas conuentiones ſimoniacas hāc

E etiam addidiſse, difficilius conceſsiſset. arg. ca. 1. ibi, [Et quia funiculus triplex difficile rumpitur. s

Secundo

ALLEGATIONES.

a Arg. l. merito ff. pro ſoc. b cap. 23. num. 103. c capitu. final. de pact. cum ſimilibus. d in d. cap. 23. numer. 100. verſic. ſecundo quod. e de penſ. q. 34. f Reg. 25. ad finem. g Mihi fol. 48. verſ. vbi Papa. h vbi ſupr. i in ca. veniens il primo. vbi etiam glo. 1. & doc. extra de teſt. k in d. c. veniēs not. 3. num. 2. l Arg. glo. fi. in l illud. ff. ad leg. Aquil. m Arg. l. inficiando. §. infans. ff. de furtis. n de ſent. excom. o Inſtit. de nup. p de fil. presbyt. in 6. q num. 45. verſ. 4. Couar. poſt alios variar. reſol. lib. 1. capitu. final. in fine. r in cap. poſtulaſti. s de treug. & pace.

Secundo facit, nam quando dubitatur, an veritas tacita principem à conceſſione retraxiſſet, vel non, attēditur Curię concedentis ſtylus, ex Lapo. a Sed ſic eſt ꝙ regulariter princeps non concedit, vt penſio literis non expeditis ſoluatur, ergo ſi hæc pactio ei innotuiſſet, dictā gratiam non conceſſiſſet, vel ſaltem reſtrinxiſſet gratiam cogendo partes ad literarum expeditionem, ergo prædicti pacti taciturnitas gratiam ſubreptitiam reddidit. b

Tertio facit, quia hæc taciturnitas reſpicit damnum tertij, ſ. officialium Curiæ, ad quos ſolita emolumenta ex expedientibus literarum peruenire ſolent, quo caſu taciturnitas vitiat. c

Quarto facit, quia hoc pactum, quod fuit omiſſum narrari, inducit ſimoniam, quæ cum reddat hominem incapacem ad obtinenda beneficia ſaltem ſimilia, & multo magis quo ad idem ex bulla Pij V. vtique hoc impedimentum videtur reduci ad genus illorum impedimentorum, de quibus iura ſtatuunt, vt de eis fiat expreſſa mentio, ex his, quæ notat Dominatio tua, vt ſupra. d Horum aūt defectuū omiſſio ſemper gratiā vitiat, ex eodem loco citato Dominationis tuæ, e & tuo Man. f & Couar. etiam vbi ſup. g

Quinto facit, nam dato, quod ſubreptio non vitiet gratiam, operatur tamen ne extendatur ad alium caſum. vnde licet gratia proſit impetranti quoad tria prima pacta ſimoniaca expreſſa, non tamen prodeſt quoad quartum tacitum.

Pro negatiua facit regula, quam in hac materia ponit Cald. h videlicet, quod ex quo annullatio gratiæ eſt pœna, non facile ex omiſſione, ſeu ſubreptione alicuius rei debemus iudicare gratiam nullam, niſi videamus dictam nullitatem clarè à iure inductam. Sed ſic eſt, quod adducta in contrarium non conuincunt gratiam fore nullam, ergo nec nos eandem nullam debemus iudicare.

Ad contraria pōt r̄nderi. Ad primum quidem, quod procedit in ſubreptione procedente ex nō iuſta ignorantia, quod ſi ignorantia ſit iuſta, & probabilis, vtiq; obreptio non doloſa non vitiat, modo princeps certioratus, non ideo minus, licet difficilius, conceſſiſſet. i Imo etiam, quod non eſſet probabilis, ſi tamen hæc omiſſio non fuit circa veritatem, quæ notabiliter principem difficiliorem reddidiſſet, adhuc tñ nō vitiaret. ita Couar. k adducendo Dominationem tuam pro ſua intentione, idem ēt tenet Francus poſt Dominicum. l Sed ſic eſt, quod ſi Papa etiam dictam conuentionem ſciuiſſet, nō ideo denegaſſet gratiam ipſam, ſaltem eo modo, quo eam conceſſit, hic enim defectus reſpectu aliorum minimum quid eſt, vnde eſt excuſandus, eo quia per eius procuratorē hæc geſta erant, ex Fely. m & quia potuit credere hanc quartam conuentionē cōtineri in narratione aliarum, ex eodem Felyn. n & quia factum erat antiquum, & iam expirauerat effectus dicti pacti per mortem penſionarij.

Ad ſecundum reſpondetur, quod ex quo penſionarius iam tunc mortuus erat, non erat amplius locus, vt tractaretur de expeditione literarum pro penſione, q̄ ceſſauerat, vnde ēt quod Pontifici narrata fuiſſet dicta quarta conuentio, non tamen iuſſiſſet Pontifex fruſtra dictas literas expediri, cum iam per mortem penſionarij penſionis reſeruatio ceſſaret.

Ad tertium reſpondeo, prout ad ſecundum, ſ. quod etiam, quod Pontifici de dicta quarta conuentione mentio facta fuiſſet, non ideo pro dicto intereſſe officialium iuſſiſſet nugatoriè literas expediri pro penſione iam extincta. vnde hoc qualequale intereſſe nō eſt in hoc caſu cōſiderabile, ſaltē ad effectū gratiā vitiādi.

F Ad quartum reſpondeo, beneficij Rectorem, narrā do tria priora pacta ſimoniaca, ſufficiēter narraſſe ſuā inhabilitatem ad beneficia procedentem ex vitio ſimoniæ, nam quoties idem effectum reſultat ex qualitate non expreſſa, qui reſultaret eadem expreſſa, tunc illā qualitatem tacere non nocet. ita Angelus, o quem allegat Fely. p Sed ſic eſt, quod dictus Rector narrā do dicta tria pacta, æque fatetur ſe ſimoniacum, ac ſi narraſſet etiam quartum pactum, ergo illius omiſſio non vitiat. Nam quod dictam ſimoniam, quę vnica eſt & non plures, commiſerit cum tribus, vel quatuor pactis, hoc non mutat ſpeciem, & quando dicatur ſufficienter eū expreſſiſſe qualitatem, quæ eum inhabilē reddebat, ſecus eſſet, vt inquit ibi Fely. ſi ex hac qualitate

G fieret dupliciter inhabilis.

Ad quintum concedo, quod diſpenſatio non debet extendi ad alium caſum, vel defectum ab expreſso, ſed nego hic ſubeſſe duos defectus, vel duo impedimēta, imò dico vnicam tantum adeſse ſimoniam, cōmiſſam tamen per plura pacta. vnde non eſt neceſſe extēdere dictam diſpenſationem ad caſum non expreſsum, ſed ſufficit nobis, quod taciturnitas dicti quarti pacti non inualidet dictam gratiam ipſi Rectori conceſsam, ſcilicet vt non obſtante ſimonia per eum in dicto beneficio commiſsa poſſit illud retinere, & ita debet intelligi hæc doctrina, vt colligitur ex Felyno. q

Ad tertiam quæſtionem principalem dum ſuppoſi-

H to, quod dictus Rector ſit ſimoniacus realis, & quod dicta diſpenſatio ſeu reualidatio non ſit ſufficiens, quęritur an dictus procurator teneatur dictum Rectorē ſibi de prædictis ſcrupulum non facientem monere de dicto defectu ſeu impedimento non obſtante, quod dictus Rector ſit in probabili ignorantia. Et cum hic tractetur de damno tertij, videlicet de præiudicio Eccleſiæ, cuius fructus, & bona hic ſimoniacus, qui non ingrediendo per portam fur à Domino nuncupatur, percipit, vtique videtur ad huius dubij deciſionem adaptari doctrina Adriani, r diſtinguentis, quod aut confeſſarius certo ſcit, vel probabiliter ei conſtat, quod admonendo nihil proficeret, & tunc admonere non te-

I netur, quia tunc admonitio eſset potius actus dementiæ, quam prudentiæ, ſed tamen non abſoluet: aut dubium eſt; vel eſt ſpes, quod proficiet, & tenetur eum admonere, & in quantum honeſte poteſt hortari, vt alienum dimittat.

Nec obſtat, quod ibi loquatur de confeſsario, nam ratio Auguſtini, cui innititur, eſt generalis, & procedit in caſu noſtro, dum inquit, [Quemcunque cum alieno ad me aduenientem, ſi inquantum poſsum honeſte non compello, vt reſtituat, participē furti me facio. s] cuius dictum refert, & ſucceſſiue ſequi videtur Dominatio tua in tuo Manual. t loquiturque Dominatio tua generaliter de omni ſciente, & ratio etiam addu-

K citur, nam huius actionis fundamentum conſiſtit in caritate,

ALLEGATIONES.

a Alleg. 59. col. 2. b Argum. cap. ſuper literis. eod. tit. de reſcrip. Coua. poſt alios variar. reſolu. lib. 1. cap. fin. numer. 5. verſ. falſitas vero. c Fel. d. cap. ſuper literis in 2. concl. limit. 1 numer. 6. d de dat. & promiſ. not. vlt. n. 45. verſ. 4. e vbi ſup. f cap. 22. num. 86. g cap. fin. num. 5. verſ. verum. vt his. h Conſ. 1. de fil. presb. i Fel. d. cap. ſuper literis in 2. concl. 3. limit. K in d. cap. fina. num. 5. verſi. falſitas autem. l in c. ſi motu. num. 6. de præb. lib. 6. m d. cap. ſuper, num. 7. n ibid. num. 1. o in conſil. 201. p d. cap. poſtulaſti. col. 4. verſic. 2. declaratio. q d. c. ſuper literis. in 2. concl. lim. 3. r Super 4. tit. de conf. in 5. q. principali. in dub. 7. §. de ſecundo, videlicet de ignorantia. fol. 72. s cap. ſi res aliena. 14. q. 6. t capitu. 22. numer. 86.

caritate, qua omnes omnibus tenemur, ex Richardo in hac materia. a

Nec huic opinioni, quantum ſpectat ad caſum nſm obſtat doctrina Soti, b cum quo d. concordare Canus, c nã & ipſe admittit ignorantem inuincibiliter admonendum, niſi ſit certum, quod nihil proderit, vel quod magnum ſequatur ſcandalũ, quod non põt dici ſubeſſe in caſu noſtro, in quo ſola voluntas Rectoris ſufficit, nec aliud requiritur, quã quod ipſe Rector velit de peccato exire, beneficium dimittendo, fructuſq; vt põt reſtituendo, vel nouo remedio ſibi conſulendo.

Ad quartã aũt ſupponimus, quod dictus procurator tenetur eius principalem monere, & tunc non põt pro eo procurare diſpenſationem pro dicto capite ſolo niſi ẽt velit pro alio, de quo principalis ſibi ſcrupulum non facit, diſpẽſationem procurare. argõ eorum, quæ ſupra ad tertiam quæſtionem diximus. vltra quod in hoc caſu non ſolum peccaret ex omiſſione, ſed etiam ex operatione, contra regulam Apoſtoli. d Aut ſupponimus hunc procuratorem non teneri dictum eius principalem de hoc monere, & certe adhuc idem credo ſ. quod non poſſit procurare, vt tollatur vnum impedimentum, ſupponendo, quod aliud debeat durare. Nã qui pro fructibus retinendis petit diſpenſationem pro vno defectu, videtur ſupponere, & affirmare aliud nõ ſubeſſe impedimentum, quo minus poſſit fructus prædictos retinere, quod eſt falſum in caſu noſtro, nam dictus principalis non fecit fructus ſuos ex pluribus, ſcilicet ex capite non recitatarũ horarum, itemque ex capite ſimoniæ perpetratæ, hoc autem licere, nec ipſe Sotus vbi ſupra auſus fuit affirmare, imò expreſſe negat dum prohibet, ne ſacerdos mulieri in caſu prohibito ſeu non licito copulatæ, & ex alia cauſa non vera debitum marito deneganti dicat, vt debitum reddat.

Nec obſtat doctrina Adriani, e & Dominationis tuæ, f aſſerentium, quod prælatus, ſiue confeſſarius poteſt coniugatis minus legitime copulatis, ſed inuincibiliter ignorantibus, dicere quod in bono ſtatu viuũt ſeu quod ſunt tuti in conſcientia, nam ob hæc verba non infert illos legitime copulatos, quod non poſſet dicere, ſed ſolũ aſſerit, quod ſunt in bono ſtatu, quod verum eſt, etiam quod ſint male copulati, in caſu autẽ noſtro, qui petit gratiam remiſſionis fructuum ex capite omiſſionis profeſſionis fidei, tacite dicit, quod eoſdem fructus licitè, & ex beneficio licitè obtento percepit, tacetque procurator prædictus id, quod Pontifici expreſſum eundem à conceſſione gratiæ retraheret, vnde commiſit ſubreptionem, quæ peccatum dicitur.

Sequitur reſponſio.

PERLECTA ſubtili, alta, & erudita reſponſione ſupraſcripta, dico primo, adducta eſſe in ea omnia, quæ domini conſultoris propoſito conueniunt, adeo quidem, vt neſciam quis alius potuiſſet cogitare potiora.

1 Secundo, quod etſi diſputando pręfatus Octauius ſaluari poſſit à ſimonia reſpectu quartæ pactionis, cõſulendo tamen non auderem ipſe illum ſaluare. Tum quia ad hoc, vt pactum ſit ſimoniacum in materia beneficiaria, non oportet, mea ſententia, vt fiat pactum, quo per illud aliquid pereat promittenti, & aliquid acquiratur promiſſario, quidquid ſentiat Felyn. g laudando Panormitanum, qui hoc videtur ibi dixiſſe, vt ponit exemplum de illo, qui exceptionem declinatoriam fori opponit, nam ſi quis conferret beneficium alicui, vel præſentaret ad illud cum pacto, vt non opponeret exceptionem declinatoriam fori conferenti,

A præſentanti, vel alteri, ſimoniam profecto committere diceretur.

2 Tum quia negari non poteſt, pactum de ſoluenda penſione conſtituta à Papa ſine literarum Apoſtolicarum expeditione, eſſe pactum commodans penſionario, & incommodans penſionem ſoluturo, vel quo ad ius fori animæ, vel fori exterioris, vel facti, faciliorem ſua natura reddens penſionis receptionem, ſiue recuperationem, quod ſatis videtur ad inducendum ſimoniam. h Tum quia quamuis conſiderationes ſublimes, & ſubtiles partem aduerſam colorent, ſubtilitate tamen ſua attenuantur, & ſolui poſſunt.

3 Tum quia facile defendi poteſt, & iuris rigori pro

B pius videtur, non eſſe ſimonias, quot fuerunt pacta ſimoniaca, totque abſolutiones eſſe neceſſarias, quot ſunt excommunicationes per eorum ſingula incurſæ formaliter, vel æquipollenter, vel vnam, quæ extendatur ad quatuor excommunicationes. Tum denique, quod etiam ſi dicatur vnam ſolam excommunicationem fuiſſe ortam ex illis quatuor pactionibus, illa tamen non tenetur tota, donec abſolutio quæratur omnibus cauſis expreſſis, quia excommunicatio lata ob multas cauſas copulatiue non tollitur, niſi per abſolutionem reſpondentem ad omnes illas, iuxta capitul. [ex parte.] i quare arbitror præfatum Octauium egere quodam [perinde valere,] ac ſi præfata quarta pactio fuiſſet expreſſa, ſatis tamen eſſet referre quar-

C tam, cum relatione generali ad alias contentas in gratia ſupplenda, quia narrata in gratia reformata, videntur narrata in gratia reformante.

Cæterum laudo plurimum, tum pietatis, tum eruditionis ergò ſolutiones præfati D. reſpondentis, quas ad tertium, & quartum dubium ſapienter, & piè reddit.

Nunc deſideratur vltima Dominationis veſtræ reſolutio circa tertiũ dubium ſupra propoſitum, an procurator ſub peccato mortali teneatur Octauium, qui nullum ſibi de hoc facit ſcrupulum, admonere de impedimento prædicto, quòd oritur ex eo, quod in ſecunda gratiæ impetratione omiſit narrare prædictã quartam pactionem, videlicet ſe obligaſſe eidem Iulio prę-

D dictam penſionem, etiam literis non expeditis, ſoluturum fore, & impetrare dictam fructuum remiſſionem ex alterius capitis impedimento, quia videlicet quando accepit poſſeſſionem dictæ Eccleſiæ, non fecit prædictam fidei profeſſionem.

4 Ad hoc etiam reſpondeo, videri dicendum, quod non tenetur præfatus procurator admonere de præfato defectu prædictum Octauium. Tum quia præfatus Octauius laborat ignorantia facti, quia putat ſufficiẽter fuiſſe ſatisfactum defectui ſuæ prouiſionis. Tum quia procuratori præfato non eſt omnino certum, quod illa pactio fuit ſimoniaca, & completa ex vtraque parte, per rationes ſuperius tactas. Tum quod ſimonia illa, ſi qua eſt, eſt iuris humani, & non omnibus cogniti, imò etiam à multis doctis adeo ignorati, vt contra-

E rium ſaltem diſputando defendi poſſit.

5 Tum quia non agitur de dãno tertij, quod clare videatur eſſe dãnũ, cum neſciatur certe fructus pręfati beneficij pertinere ad Eccleſiã, cũ non ſit adeo certum per præfatã pactionem prouiſionẽ manere nullam per præfata. Tum quia Eccleſia nõ patitur dãnũ per diminutionẽ rerũ ſuarũ, ſed per ceſſationem nouę acquiſitionis

ALLEGATIONES.

a d.19. ar.2.q.1.ad 2. b in 4.diſt.18.q.2.ar.4.ad fi. c de pęn. d ad Ro c.1.in fi. e vbi ſup.d.dub.7.ad fi. f in c.ſi quis animo.num.75.de pę.diſt.7. g in cap.veniens.1. de teſtibus. h argum.c.quam pio.1.q.2.c.fi.de pactis. i de offi.ordin.

tionis pęnalis, & ita non agit tm̃ de damno vitando, F quantum de lucro captando, cuius rei ſcientia non tm̃ cogit, quantũ cogeret ſcientia dãni rei quæſitæ vitãdi. Tum quod fructus beneficij per ſimoniã quæſiti non debentur Eccleſiæ, ſicut pecunia, q̃ accipitur pro illo, qm̃ de hac ſola loquitur c. [de hoc.] a & mea ſententia potius eſſent reſtituendi ſucceſſori, quam Eccleſiæ, licet etiam in illius vſum conuerti poſſint, per ea, quæ profundius alijs ſcripſimus in c. [non liceat.] b declarando. c. [cum vos.] c & c. [quia ſępe.] d

6 Tum quod tranſgrediens leges humanas male intellectas non peccat ſecundum Innoc. e quem Pan. ſequitur, f & multi alij alibi, & in his Fel. qui citat alios. g Tum quia Aug. & Adr. in dictis informationibus citati loquuntur de illo, qui certo ſcit rem eſſe alterius, quam eius, qui tenet, G nos autem loquimur de illo qui neſcit hoc certo, imo iure dubitat, & ſcit beneficiũ non eſſe alterius, & quod poſſidẽs illud bona fide poſſidet, & pauci ẽt docti ſciunt ad quem debeant pertinere illi fructus, eſto quod mala fide poſſideret. Per quæ omnia nullatenus auderem aſſerere præfatũ procuratorẽ obligari ad monendũ pręfatũ Octauiũ, adeo quidem, vt magis inclinem ad obligandũ eum ad tacẽdum, iuxta c. [quia circa. h & ea, q̃ ſuper intellectu eius late tradimus in c. [ſi quis autem.] i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de ſimo. b 12. quæſtio. 2. § 10. num. 1. c de offic. ordin. H
d de elect. libr. 6. & capitu. præſenti. de offic. ord. eodem libr.
e in capit. per tuas. il 2. de ſimon. f in capit. capellanus. de feriis. g in cap. 1. col. penul. de re iud. verb. fallit ſeptimo.
h de conſan. & affinit. i de pęnit. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Regularis etiam iubente ſuperiore reſignans officium, ſi ſit eccleſiaſticum beneficium, & ex pacto accipiat recompenſam, eſt ſimoniacus realis, quod ſi ſolum per verba generalia ſit data ſpes dictæ recompenſationis, non erit ſimoniacus. num. 3.*

2 *Vexationem etiam à ſuperiore regulari ſuper beneficio iuſtè poſſeſſo ſibi illatam regularis data pecunia redimere poteſt.* I

3 *Regularium prælati poſſunt iure communi ſuos religioſos etiam ſine iuſta cauſa ſuis beneficijs priuare.*

CONSILIVM XXXVIII.

N Presbyter regularis à ſuo Abbate de quodã officio in Eccleſia ſui monaſterij fuit canonice prouiſus, & pluſquã per ſex annos illud pacifice poſſederat cum à ſucceſſore in dicta abbatia coactus illud in eius manibus renunciauit, cum pacto, qđ K dictus Abbas eũ in alio dicti monaſterij ſeu Eccleſiæ officio teneretur remunerare, prout cum effectu poſtmodũ fecit, & de alio ſimili officio prouidit, & poſtquã illud ẽt per quatuor annos poſſederat, idem Abbas, ſeu eius ſucceſſor dictũ N. inquietabat, & de dicto officio priuare volebat, & ne ſine officio diffamatus remaneret, dedit quandam pecuniarũ ſummam dicto Abbati.

Quæritur, an dictus N. ſimoniam commiſerit, & teneatur dictum officium dimittere.

1 Reſpondeo primo, quod ex narratis in facto, & aliquantula maiore inquiſitione colligitur prædicta officia eſſe beneficia illius ſpeciei, quæ comprehendit illa beneficia eccleſiaſtica, quæ appellantur officia in ca. [de multa.] a & in c. 2. & c. [cum ad monaſterium. b

Secundo, quod orator admiſit ſimoniam realem renunciando beneficium eccleſiaſticum regulare, cum pacto de danda ſibi compenſa, ſiue recompenſa ſufficienti, quam poſtea accepit.

2 Tertio, quod per largitionẽ pecuniæ, ne inquietaretur ſuper officio ſecundo in recompenſationem accepto, nulla ſimonia fuiſſet incurſa, quia poſt acceptam poſſeſſionem, maximè multo tempore pacifice retentam, potuit vexationem iniuſtam redimere, iuxta cap. [dilectus. c]

Quarto, quod ex hoc ſequitur, oratorem male tenere ſecundum officium, non ea ratione, quod dederit pecuniam pro retentione illius, & vitanda moleſtia iniuſta, ſed quia male accepit illud in compenſationem prioris virtute pacti ſimoniaci, per quam acceptionem pactum fuit ex vtraque perte completũ, iuxta ea, quæ tradimus in Man. d

3 Quinto, quod miſerendum videtur oratoris. Tum quia religioſus, tum quia coactus fuit à ſuperiore ſuo renunciare priori officio. Tum quia iure communi ſuperior Abbas poteſt priuare officijs, quæ ſuis monachis confert ad nutum, etiam ſine iuſta cauſa. e Tũ quia forte non fuit tam pactum, quam ſpei oblatio, quam ſuperiores ſolent inferioribus facere, dicendo, relinque hoc amore mei, & prouidebitur *tibi de alia* re, &c. quales aliquando fiunt per verba gener*alia ſi*ne animo ſe obligandi, iuxta cap. [cum veniſſent. f] & alia, quæ in commentar. extrau. [ab ipſo.] Gregorij XIII. g tradidimus. h

ALLEGATIONES.

a de præb. b § prior. de ſtat. mona. & in cle. 2. de ſimon.
c 2. de ſimo. d cap. 23. num. 100. e d.c. cum ad monaſteriũ. § tales. f de iuſt. g ſupra datis, & promiſſis. h n. 21.

SVMMARIVM.

Simonia ſaltem realis non eſt, ſi omiſſio impedimentorum iuxta conuenta competitori non oppoſitorum, non fuit cauſa, quare collatarius beneficium fuerit aſſequutus. 1

Promiſſio, quam concurrentes, ne alter alterum impediat, ſibi ipſis faciunt, quod obtinens conſentiat penſioni pro altero imponendæ, non cauſat obligationem ciuilem. 2

Remiſſio obligationis, ſeu debiti, tunc demum poteſt inducere ſimoniam, ſi debitum ſit legale, quod poteſt ab initio exigi. 3

Beneficium alicui procurans, vt ſic liberetur ab obligatione debiti non quidem legalis, ſed ſolum antidoralis, non committit ſimoniam ſaltem realem. 3

CONSILIVM XXXIX.

VAcante ſimplici beneficio valoris 15. ſcutorũ annuorũ, Titius, & Ioan. ſatagẽtes illud impetrare, ne alter alteri eſſet impedimẽto pactũ inierunt, quod alter eorũ, qui impetraret, daret aliquam penſionẽ alteri, qui non poſſet impetrare: obtinuit Titius, & renuit dare penſionem, quam promiſit Ioanni, promittens ſe, quotieſcunque ſeſe offerret aliqua vacationis occaſio non mõ non petiturũ beneficiũ, ſed oẽm ſuam operã præſtaturũ, quo poſſet Ioan. obtinere. Mox oblata occaſione vacationis, Titius iuxta promiſſum ſcripſit literas in fauorem Ioan. qui obtinuit beneficium.

Dubitatum eſt, an in paciſcendo de danda, vel accipienda penſione aliquam ſimoniam incurrerint, & ſimiliter in fauore præſtito medijs literis.

1 Reſpondeo primo, quod in impetratione prioris beneficij nulla fuit incurſa ſimonia, ſaltem realis, quę cenſuram haberet annexam. Tum quia, vt verbo

extra

extra ſcripta certior ſum factus, conuentio prædicta non fuit cauſa, vt Titius obtineret illud, ſed fauor maior, quo fauebatur. Tum quia conuentio non fuit ab vtraque parte completa, quia Titius noluit conſentire penſionis ſuper beneficio iam obtento conſtitutioni.

2 Secũdo reſpondeo, quod mea ſentẽtia, ẽt in ſecũda impetratione non fuit admiſſa ſimonia, ſaltem realis, ea neruoſa ratione, quod ſimonia non committitur per promiſſionem debiti factam, vel faciendam pro beneficio quærendo, niſi qñ debitum eſt legale, quod à creditore poteſt exigi, & non qñ ſolũ eſt debitũ de honeſtate, ſiue antidorale, vt nos tenuimus in noſtro Man. conſ. a & in noſtro caſu prædictus Titius non debebat Ioanni quidquam per iuſtitiam legalem, per quam Ioannes poterat debitum illud exigere à Titio, quia erat debitum fundatum ſuper promiſſione, qua promiſerat ei conſentire in penſione conſtituenda ſuper priore beneficio, q̃ fuit nullius valoris, & talis, per quam non poterat prędictus Ioãnes cõpellere Titiũ ad conſtituendã pręfatã penſionem.

ALLEGATIO.

a cap. 25. numer. 106.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt, conuenire inter concurrentes, vt alter alteri defectus non opponat, hoc addito, quod obtinens alteri penſionem accedente conſenſu Apoſtolico perſoluet, ſed non ſit realis, niſi vtrinque compleatur nu. 2.*

3 *Concurrat ſi irregularis etiam occultiſſimus cum alio, & obtineat, eius prouiſio obſtante irregularitate non valet, & ſuo concurrenti, quem impediuit à conſequutione beneficij, ad quod per concurſum ius acquiſiuerat, tenetur pro damno illato ſatisfacere.*

CONSILIVM XL.

IOãnes, & Petrus clerici oppoſuerunt ſe vni beneficio patrimoniali vacanti, & Petrus minus dignus voluit opponere Ioanni digniori irregularitatem veram quidẽ, ſed occultã, quã probare nec poterat, nec deduxit in iudicium, ſed interuentu amicorũ cõuenit inter ambos, vt omiſſis omnibus exceptionibus ſe ſubmitterent examini, & qui iudicaretur dignior haberet beneficium, & ſolueret alteri penſionẽ quadraginta regalium annuam, cum beneplacito Sedis Apoſtolicæ, deinde Ioãnes obtinuit beneficiũ, & poſtea diſpenſationem ſuper irregularitate, & ſuper retentione beneficij, nulla tamen de prædicta conuentione facta mentione.

Quæritur primo, an in hoc caſu interuenit confidentia, vel ſimonia vlla.

Secundo, an fuit valida prædicta collatio prædicti beneficij patrimonialis.

Tertio, an prædictus Ioannes teneatur aliquid reſtituere prædicto Petro, cum prædictus Ioannis eſſet incapax ad dictum beneficium, & tũc impediuit modò ſupradicto prædictum Petrum alias dignum à cõſequutione prædicti patrimonialis beneficij, maxime quia prædictus Ioannes hucuſque bona fide proceſſit, nullam credens fuiſſe confidentiam, nec ſimoniã.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo primo, quod nulla interuenit confidentia, ſed ſic ſimonia. Quia cõuentio de non opponendo alicui exceptionem propter promiſſionẽ pecuniæ, eſt ſimoniaca, propter ea, quæ nos diximus in Man. conſ. a

A 2 Secũdo, quod prædicta ſimonia nõ videtur fuiſſe realis, ſed tantum conuentionalis, quia non fuit impleta ab vtraque parte, licet enim Petrus adimpleſſet non opponendo, Ioannes tamen non adimpleuit conſtituendo, neque ſoluendo penſionem, & conſequenter non fuit incurſa, ipſo iure excommunicatio, nec conſequenter noua irregularitas celebrando per ea, quæ vbi ſupra ſcribimus.

Non obſtat, dicere, quod pactum de non opponendo exceptiones fuit cauſa, vt prouiſor conferret beneficium Ioanni, & ita fuit adimpletum pactum ex parte oppoſitorum, ſeu concurrentium, vel candidatorum, & etiam ex parte prouiſoris, qui eo, quod partes nil ſibi ipſis oppoſuerunt, prouidit, non inquam hoc obſtat. Tum quia hoc pactum non fuit factum cũ
B prouiſore. Tum quia omiſſio oppoſitionis defectus non fuit cauſa prouiſionis beneficij, quia ea fuiſſet ſequuta etiam ſi fuiſſet oppoſitio facta, quia cum irregularitas eſſet occulta, nõ poterat probari, & de non apparentibus, & non exiſtentibus idem eſt iudicium exterius. b

3 Ad ſecundam reſpondetur, quod non valuit collatio propter irregularitatem pręcedentem, iuxta doctrinam Inno. bene intellectam, & communiter receptã, c & facit c. [clerici.] cũ gloſſa, & ei adnotatis. d

Ad tertiam reſpondetur, quod tenetur ad reſtitutionẽ eo modo, quo impediẽs aliquem ab officio, vel beneficio conſequendo tenetur, iuxta tradita in prædicto Manu. e quoniam Petro erat ius ad rem quęſitum in beneficio coram Deo, & in foro conſcientię.
C Quare plurimum intereſt animæ ſalutis Ioannis, cõuenire, quam optimo modo potuerit cum Petro, ita vt maneat contentus, modo caueat omnino, ne quidquam ſoluat ratione promiſſionis penſionis prædictæ. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. 23. numer. 100. & ſeq. b l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tutel. & capitul. ſi ſacerdos. cum gloſſ. de offi. ord. c in capit. cum noſtris. de conceſſio. præb. d de cler. excommu. miniſt. e capitul. 17. a numer. 69.

SVMMARIVM.

Concurrere omittens pacto inito aliquid recipiendi, eſt ſimoniacus conuentionalis, etſi promiſſum recipit à prouiſo, efficitur realis num. 2. 1

Simoniam committit tollens recepto temporali impedimẽta, quę iuridice ad quærendum beneficium opponit poſſunt. 1

Vexationem redimere ab eo, qui poteſt obeſſe, & non prodeſſe in beneficio acquirendo, tunc demum licet, ſi iniuſtè inferatur, ſecus ſi iuſtè. 2

CONSILIVM XLI.

E QVidam petens eccleſiam parochialẽ vacantem promiſit cuidam domino, ſe, illam obtentam permutaturum cum beneficio cuiuſdam N. cui dominus ille volebat fauere in illo concurſu, ſi efficeret, ne ille N. concurreret ſecum, & prædictus dominus fecit ne concurreret, & ita alter eam obtinuit. Quæritur, an fuerit admiſſa ſimonia, & qualis.

1 Reſpondeo primo; quod fuit admiſſa ſimonia, quia fuit promiſſum, quod beneficium obtinendum daretur per permutationẽ alteri cũ pacto, ne ille ſecũ concurreret, quia ſimoniã cõmittit, qui re æſtimabili pecunia tollit ĩpedimẽta, q̃ iuridice opponi pñt ſibi

ſibi ad quærendũ beneficiũ, vt expreſſe ait D. Tho. a

2 Tum quia non obſtat, quod ait Paludanus, b relatus à Caie. c & à Soto, d dicens, quod licet redimere vexationem ab eo, qui poteſt obeſſe, & non prodeſſe, non inquam hoc obſtat, quia illud intelligendũ eſt de nocumento iniuſto, non autem de iuſto, electus enim petens confirmationem, ſi daret pecuniam alicui qui non poſſet ei dare ius, ſed poteſt aliquam iuſtam exceptionem opponere coram cõfirmatore, ſimoniam committeret, & præterea licet prædictus dominus, & N. non poſſent dare directe ius aliquod prędicto presbytero poterant tamen indirecte non ponendo impedimentum per cõcurſum, quod iuſte poterant ponere, vt palam eſt.

Secundo reſpondeo, quod prędicta ſimonia videtur fuiſſe conuentionalis tm̃, quia non fuit ab vtraq; parte completa, per ea, quæ nos ſcripſimus in Manual. e quem locum etiam quidam alius D. conſulens egregie doctus allegare dignatus eſt, reſpondens recte per eã non perire ipſo iure collationem ipſi prędicto presbytero factam. Quare caueat ipſe, ne permutet illam eccleſiam cum beneficio prædicti N. quia ſi hoc faceret, adimpleret ex ſua parte pactum ſimoniacum, & cum iam altera pars adimpleuerit illud pro ſua parte, cenſeretur ab vtraque completum, & conſequenter pro ſimonia reali habendum, cui conſequens eſſet collationem prædictam ipſo iure nullam fieri. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2.q 100.art.2 ad 5. b in 4. diſt. 5. art. 3. c in d. art. 2. d de iuſt. & iur. q. 6. art. 1. e capit. 23. nume. 103.

SVMMARIVM.

1 *Competitori digniori ſi, vt deſiſtat promittatur temporale, ſimonia eſt conuentionalis, & ſi ab vtraque parte obtento beneficio adimpleatur, efficitur realis, nu. 2. & 3. annullans omnia ſequuta. num. 4.*

2 *Mediatori, vt mihi collationem, vel præſentationem impetret, ſi quid promitto, eſt ſimonia, & ſi obtento beneficio ſoluam, efficitur realis, habens excommunicationis pœnam, & nullitatem actus, ac ad illud reddor inhabilis, à ſolo Papa habilitandus. num. 4.*

CONSILIVM XLII.

Beneficio vacante iuris patronatus, tres petebant illud à ſeptem patronis, & is, qui videbatur dignior, & alius conuenerunt vt ipſe dignior deſiſteret a petitione, & iuuaret alium ſolicitando aliquos patronorum ad ſuffragandum alteri, & quod ipſe aſſequutus beneficium ſolueret 60. ſcuta quolibet anno per quinquenium ipſi digniori, qui dignior quæſiuit duo ſuffragia alteri, qui obtento beneficio ſoluit aliquam partem ſcutorum promiſſorum. Quæritur, an commiſſa fuerit ſimonia realis.

1 Ad hanc quæſtionem reſpõdetur primo, eam eſſe difficilioris reſolutionis, quam prima ipſius facies demonſtrat, ideoque poſſe multa induci ſuper ea per eũ, cui ad id faciendum tempus ſuppeditaretur.

2 Secundo, quod omiſſis eis, videtur eſſe breuiter reſpondẽdum quod in caſu propoſito fuit admiſſa ſimonia realis, ſimonia quidem ea firma ratione, quod per mediatorẽ incurritur ſimonia, vt habet extrauagans a & quod is, qui dat, vel facit aliquid temporale pro aliquo, vt ille impetret collationem beneficij, vel præſentationem ad illud, eſt tam ſimoniacus, ac ille qui dat, vel facit aliquod temporale collatori, vel præſentato-

F ri eius, vt tradit Innocẽtius, b quem in hoc citamus nos, & ſequimur in Man. confeſſ. c & certum eſt, qđ is, qui obtinuit beneficium in caſu propoſito, dedit vel fecit promittendo alteri præfata ſcuta, ad hoc, vt deſiſteret ab oppoſitione, vel petitione beneficij præfati, & vt procuraret fauorem aliquorum patronorum, qđ ipſe fecit deſiſtendo à ſua petitione, & quærendo duo ſuffragia, & ita fuit mediator expreſſe, vel tacitè quærendi præſentationem.

3 Quod autem ſimonia fuerit realis, patet ex eo, qđ ab vtraque parte fuit impleta, quoniam alter deſtitit à ſua petitione, antequam præſentatio fieret, & alter ſoluit partem præfatorum ſcutorum poſt beneficij aſſequutionem, per quod ſimonia, quę antea erat mentalis, & conuentionalis tantum, facta fuit realis, per ea quæ nos ſcribimus vbi ſupra. d

G

4 Tertio, quod præfati domini conſulentes incurrerunt excommunicationem, & inhabilitatem ad præfatum beneficium, & quod præſentatio, & inſtitutio virtute illius facta, fuerunt inualidæ, & nullæ per præfatam extrauagantem 2. & quærenda eſt reualidatio à Papa per Pœnitentiariam, ſi hæc ſunt occulta, vel per Datariam, ſi ſunt publica, nec alius præter Papam, vel eius commiſſarium, poteſt dare remedium legitimum abſque dimiſſione tituli, vel beneficij.

ALLEGATIONES.

a de ſimo. b in cap. tuam. de ætate, & qualitate. c capit. 23 num. 106. d num 102. & ſeq.

H

SVMMARIVM.

1 *Permutationem beneficiorum tractare quidem poſſunt partes, facere autem non, niſi cum auctoritate ſuperioris, etiam ſi plura cum vno permutentur. numer. 3. & hoc, dummodo beneficia ſint ipſorum permutantium, ita vt habeant ius in re. vnde non ſufficit, quod habeat vterque, vel vnus illorum ius ad rem. numer. 2. ſicut nec ego poſſum tibi reſignare meum beneficium, vt tu reſignes tuum tertio. num. 3. eſſetque ſimoniaca, nu. 5. & ſi hinc inde adimpleatur, efficietur realis ſuppoſita cenſuræ. num. 6. & 7.*

4 *Penſionem in permutatione beneficiorũ poteſt Epiſcopus pro adæquatione fructuum vni ex permutantibus, reſeruare, duraturam tamen ſolum, donec alter beneficiũ grauatum retinebit.*

I

4 *Permutationem auctoritate ſuperioris initam, qui pro ſui parte adimpleuit, poteſt cogere partem, vt etiam ipſa adimpleat, & hoc etiam ſi propter aliqua pacta illicita adimpleta incidiſſet in pœnas ſimoniacorum, & hoc, dummodo abſolutio à cenſuris fuerit prius obtenta. numer. 7.*

7 *Reſignatio ſimoniaca eſt ipſo iure nulla, nec inducit vacationem.*

8 *Clauſula illa (Saluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & non alias) poſita in contractu vnius permutationis, non cenſetur raptitia in alio etiam eidem annexo, ſed nec ſanat defectum ſimoniæ, ſi adimpleantur conuenta, antequam illud obtineatur.*

K

CONSILIVM XLIII.

Caius, & Titius cõcordarũt, ꝙ Caius renũciaret cauſa permutationis parochialem Eccleſiam, & ſimplex beneficium, quod poſſidebat, in manib. loci ordinarij, ad fauorem Titij, & ſimiliter Titius renunciaret aliam parochialem, & ſimplex beneficium, quod poſſidebat, in manu loci ordinarij alterius diœceſis, in quã ſita erant, ad fauorem Caij. Et propter inæqua-

inæqualitatem fructuum parochialium, & beneficio- A
rum prædictorum,& ẽt quia parochialis, quam Caius
reſignabat,erat grauata Apoſtolica auctoritate pẽſio-
ne annua ſcut. quadraginta,ideo concordarunt, quòd
Titius reſeruaret ſibi ſuper fructibus beneficij, quod
ipſe reſignabat ad fauorem Caij, annuam penſionem
ſcut. nouem,& quod in euentum vacationis, ſeu ceſſa
tionis penſionis prædictorum ſcut. quadraginta,talis
penſio,ſeu vacatio illius eſſet ad fauorem Titij, & qđ
quilibet eorum fructus beneficij, & parochialis, quæ
accipiebat, recipere inciperet à die habitæ poſſeſſionis
illorum,& non antea. Præmiſſa omnia,& ſingula pa-
cta fecerunt,adiecta clauſula, [ſaluo tamen benepla-
cito Sedis Apoſtolicæ.]& cum ſolitis proteſtationibus
& non alias,& ſic renunciarunt, videlicet Titius paro- B
chialem, & beneficium in manu ordinarij ad fauorem
Caij, & Caius parochialem in manu alterius ordina-
rij ad fauorem Titij, & Caius de voluntate Titij reti-
nuit ſibi beneficium ſimplex, quod tenebatur etiam re
ſignare ad fauorem ipſius Titij,donec ille à Sede Apo-
ſtolica diſpenſationem ab obtinendum duo ſub eodem
tecto impetraſſet, quia obtinebat aliud in eadem Ec-
cleſia. Accidit,autem,quòd quidam Laicus concorda-
uit cum Titio, videlicet quod Lucius renunciaret Ti-
tio aliud ſimplex beneficium, quòd in alia Eccleſia ob
tinebat,in manu ordinarij, & quòd Titius faceret,qđ
Caius renunciaret beneficium, quod retinuerat ad fa
uorem Lucij, reſeruata tamen Titio annua penſione
ſuper dictum beneficium, quod Lucius recipiebat à C
Caio,ſcutorum ſeptem, quæ propter inæqualitatem
fructuum imponebatur.

Præfatæ concordiæ non ſunt vſque adeo Apoſtoli-
ca auctoritate confirmatæ, nec penſiones prædictas
ſcut.9. & aliam ſcut.7. vnquam exegit Titius, nec re-
cuperauit, nec inter partes pecunię aliquę interuene-
runt.

Dubitatur,an permutationes, & reſignationes præ
dictæ poſſint dici ſimplices,vel potius triangulares,vel
quadrangulares, & an poſſent fieri in manibus ordina
rij,& an partes aliquam ſimoniam commiſerint in prę
miſſis,& in aliquam cenſuram inciderint, taliter,quod
indigeant ſimpliciter, vel ad cautelã à Sede Apoſtolica
abſolutionẽ, & diſpenſationẽ obtinere de præmiſſis. D

1 Pro reſolutione huius dubij præſuppono primo,
quòd nulli poſſunt ꝑmutare beneficia ſua propria au-
ctoritate,licet poſſint tractare non perueniendo ad cõ
cluſionem permutationis,& eam facere cum aucto-
tate ſuperioris,vt habet cap. [quęſitum.] ca. [cũ olim.]
cap. [cum vniuerſorum.] a cum adnotatis eis per Pa
normitanum,& communem.

2 Secundo, quòd nemo poteſt permutare ius ad rẽ,
quod habet virtute expectatiuæ, cum beneficio alte-
rius,ẽt cum auctoritate ordinarij, quia permutatio be
neficiorum iam quæſitorum, & non quærendorum ꝑ
mittitur,iux.cap.1.in illis verbis,[ſua beneficia,] b ꝗ
ponderantur ibi per Philippum Francum, & citatos ꝑ E
illum,& per Panormitanum, c & Federicum Senen
ſem, d poſt Ioannem Monachum, & Ioannem An-
dream, e & ratio eſt, quia rei alienę permutatio non
valet, f & beneficium expectatum non eſt expectan
tis,vt palam eſt,quæ communis ſententia eſt, qua ra-
tione neque ius quæſitum per pręſentationem,vel no
minationem,vel aliud, quod ſit ad rem, & non in re,
poteſt permutari cum beneficio, vt Francus vbi ſupra
expreſſit.

3 Tertio, quòd poteſt quis plura beneficia pro vno
permutare, ſi nihil aliud obſtat, vt latè reſoluit Fede-
ricus vbi ſupra. g

Quarto, ꝙ non poteſt quis permutare ſuum bene-
ficium cum alio, vt ſuum detur tertio per ſuperiorem
ordinarium, ſecundum Ioannem Andream communi
ter receptum, h & Federicum. i

His præſuppoſitis, rñdeo ad dubium primo, inco-
gnitas eſſe iuri permutationes triangulares, & quadrã
gulares, nec meminiſſe me legere vllibi eiuſmodi voca
bula,nec poſſe illas eſſe iuridicas, cum prædicta per-
mutatio beneficiorũ neceſſario debeat fieri inter duos
tantum de beneficijs,quæ iam ſint quæſita illis.

4 Secundo, ꝙ penſio prædicta nouem ducatorũ po-
tuit imponi ab ordinario, duratura dũ Caius teneret
beneficium ſibi quæſitum per illam permutationem,
ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati
arg. cap. [ad quæſtiones.] k quod in hoc citat Ancha
ranus, l & poſſet, ſi opus eſſet,efficacius probari, ꝗ
ille probat,& quam Felynus. m

Tertio,quòd Titius potuit cogere Caium ad renun
ciandum beneficium ſimplex in fauorem ſuum cauſa
complendæ permutationis.

5 Quarto, ꝙ pactum, quo conuenit inter Lucium,
& Titium,vt Titius efficeret, quod Caius renunciaret
in fauorem Lucij beneficium,quod tenebatur renun-
ciare in fauorem Titij, & Lucius renunciaret ſuum in
fauorem Titij,continet ſimoniam conuentionalẽ, per
cap. [quam pio.] n cum enim non poſſit ſaluari per
permutationem, quia illa non põt fieri, niſi ſuper be-
neficijs proprijs,& fiat ſuper ſpiritualibus,reſtat vt ſit
ſimoniacum,ſimonia ſaltem iuris humani, quo omnis
renunciatio beneficij facta ſub modo, vel conditione
eſt ſimoniaca, per prædicta iura, & per gloſſam adiun-
cto textu. o

6 Quinto, ꝙ prædicta ſimonia conuẽtionalis vř fa-
cta realis, eo ꝙ ab vtraque parte fuit cõpleta,nam Ti-
tius compleuit,quod promiſit, procurando, vt Caius
renunciaret in fauorem eius: Lucius item præſtitit,qđ
promiſit, renunciando beneficium ſuum in fauorem
Titij,& conſequenter eſt facta realis.

7 Sexto,quòd dolẽter ſcribo, quòd vterque illorum
incidit in cenſuram extrauagantis. p Et idem de Ca
io dicendum eſt.

Septimo, quòd Titius tenetur relinquere beneficiũ
Lucij,& Lucius beneficium, quod ei Caius renuncia-
uit,quia renunciationes fuerunt nullæ per dictam ex-
trauagantem, & per concluſionem illam communem,
quæ habet beneficium non vacare per renunciationẽ
ſimoniacam, quam tenet etiam Panormitanus. q

Octauo prædictus Titius dẽt procurare abſolutio-
nem,& habita ea,põt cogere Caium, vt renunciet be-
neficium præfatum denuo in manibus ordinarij, cauſa
permutationis,vt conferatur ſibi,per prædicta.

8 Nec prodeſt dicere contra prædicta, quod tracta-
tus permutationis fuit habitus, ſaluo Papæ beneplaci
to. Tum quia exequutio illius tractatus, & concordię
fuit facta ſine illius beneplacito. Tum quia concordia
ſecunda inter Titium,& Lucium, & Caium,fuit alia à
tractatu, & concordia habitis prius inter Titium, &
Caium ſolos,in quibus fuit poſita illa proteſtatio, quæ
cum non fuiſſet repetita in illa ſecunda concordia,
non potuit illi prodeſſe,argument.l. [non omnis.] r
& l.

ALLEGATIONES.

a de rerum permut. b de rerum perm. lib.6. c in d. cap.
cũ olim. nu.4. d q.13. de perm. bene. e in d.c.1. f l.1.ff.
de rer. perm g q.12. h in d.c.1. i in ſi. q.40. K de re-
rũ perm. l conſ.279. qõ proponitur. m in c. quia veriſimi
le de præſum. nu.1. n 1.q.2.c.fi. de pact. o in c. dudũ ver-
bo, libere. de præb. li.6. p 2. de ſim. q in d.c. cum olim. & c.
cum vniuerſorum. r ff. ſi cert. peta.

& l.[in agris.] a quatenus habēt, quod limitata cauſa, &c. & præter ea exequutio præceſſit beneplacitum & ſic fuit commiſſa ſimonia, prout diximus in Manua. confeſſ. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a ff. de acq. rerum dom. b cap. 23. num. 108.

SVMMARIVM.

1 *Concordia, vt vnus iuri ſuo renunciet, & alter pecunias det, iure fori ſimoniaca iudicabitur, at ſi dentur ſolum pro reſtitutione expenſarum, non autem pro precio iuris, quod prætendebat, & cui vere non renunciauit, quia nullum habebat excuſatur à ſimonia coram Deo, & ab obligatione reſtituendi, num. 2.*

2 *Simoniacum iure fori quid iudicatur, quod iure poli non eſt tale.*

3 *Simoniaca pacta ab alio inita, qui non conſenſit, renuat.*

4 *Protocollum ſimoniacam concordiam continens, vt partium conſenſu comburatur expedire videtur.*

CONSILIVM XLIV.

LItigantib. N. & P. ſuper beneficio, conuenit inter N. & quoſdam amicos P. ipſo non conſentiente, vt N. cedenti iuri ſuo ſi quod habebat, P. quandā pecuniarum ſummam ſolueret P. poſſeſſione adepta, prædictas pecunias ſoluere renuit, quas ipſi amici poſtea ſoluerunt. Quæritur quid iuris?

1 Reſpondeo, ꝙ tota hæc concordia cenſebitur in foro exteriori ſimoniaca, quoniam per eam altera pars obligatur ad tradendum alteri parti rem ſpiritualem pro re temporali, quod eſt ſimoniacum per definitionem ſimoniæ, quam tradit gloſſa a communiter recepta tam à Theologis, quam à Canoniſtis, & à nobis præ alijs declarata in noſtro Manual. conf. b & conſequenter in prædicto foro nulla, & nullius valoris, & partes, quæ illam concordiam fecerunt, cenſebuntur in eodem foro excommunicati, quia non ſolum fuit ſimonia mentalis, & conuentionalis, ſed etiam realis ab vtraque parte completa, ideoque perfecta, & omnia prædicta mala, & etiam irregularitatem, ſi celebratum eſt, inducens, iuxta ea, quæ nos poſt alios dicimus vbi ſupra, c & pecunia recepta iubebitur reſtitui Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, iuxt. c. [de hoc.] d

2 Secundo, ꝙ probabiliter dici pōt, quod ſi vere coram Deo N. non habuit voluntatem vendendi ius, qđ prætendebat habere, ſed ſolum recuperandi impenſas, quas fecit, nec verè coram Deo beneficium erat ſuum, non incurrit pœnas prædictas in foro conſcientię, neque indiget abſolutione ab vlla cenſura, nec obligatur ad reſtituendam pecuniam acceptam, niſi quatenus ſuperat impenſas factas, ſed ſatis eſt ei pœnitere peccati mente, & conuentione, & renunciatione, quā gratuito licitè facere poterat, admiſſi, per ea, quę nos vbi ſupra inſinuauimus.

3 Tertio, quòd prædictus P. recte agit renuendo approbare illam concordiam, & non poteſt cogi ad eam ſeruandam, & rectè facit volendo defendere ſuā poſſeſſionem, ſi putat coram Deo ſuum eſſe beneficium, & bona fide defendit illud, & nullam pęnam incurrit renuendo approbare illam, quia nemo tenetur approbare ſimoniaca pacta facta ab alio abſque ſuo cōſenſu, & obligatur ad renuendum eam, & execrandum, iuxta totam 1. quæſtio. 4. & capitul. [cum pridem.] e & tradita à nobis vbi ſupra. f

4 Quarto, quod præfatus N. indiget abſolutione à prædicta ſimonia per Datariam Papæ, & non ſufficit per Pœnitentiariam quo ad forum exterius, quia illa non habet facultatem id faciendi quo ad illud forum, ſed tantum quo ad forum interius, neque præfatus N. indiget illa quo ad illud forum interius, ſi non habuit aliam mentem, quam illam, de qua loquitur ſecundum reſponſum, ſed ſatisfaciet conueniendo cum aduerſa parte, & notario, qui etiam male fecit accipiendo concordiam illam ſimoniacam, vt comburatur protocollum, in quo eſt concordia prædicta ſcripta, ita quòd nunquam amplius appareret, nec probari poſſet, quia de non exiſtentibus, & non apparentibus non eſt iudicium. g Salua, &c.

[Aduerte, an huic cautelæ vltimo loco datæ obſtēt Bar. & Bal. l. 2. §. ſi plura. ff. quemadmo. teſtam. & vide Dec. & additionem in c. 1. num. 207. de prob. & an, quod ponitur in ſecundo dicto, intelligatur procedere quando dicto H. nullum ius in dicto beneficio competebat, vt videtur innuere auctor dum ſupponit, quod beneficium non erat coram Deo ipſius N.

ALLEGATIONES.

a 1. quæſt. 1. in ſum. b cap. 23. num. 109. c numer. 109. & ſequen. d de ſimon. e Et capit. fina. de pact. f n. 110. g leg. duo ſunt Titii. ff. de teſta. tut. & capitul. ſi ſacerdos. de offi. ord. iuncta gloſſa.

SVMMARIVM.

Simonia in concordia beneficij per tertium commiſſa non nocet parti eam ignoranti, imò ius ſuum ei remanet illæſum, num. 3. at illam ſciens, vel credere debens, ſtatim debet renunciare ius, ſi quod ex illa quæſiuit, nu. 2. 1

Credere tenetur quis ſimoniam ad eius vtilitatem commiſſam, ſi adſint præſumptiones veriſimiles ad illam præſumendam. 4

CONSILIVM XLV.

DVO ligantes, Ioannes Romę morans, & Petrus in patria degens, fecerunt concordiā ſuper beneficio litigioſo, vt auctoritate Papę dimidiū fructuū cederet Ioan. & alterū Petro, q̄ concordia fuit auctoritate Papę cōfirmata, & literis expeditis exequuta, ſed non fuit narratum Papæ id, quod ignorante Ioanne frater eius promiſerat Petro dare durante vita Ioannis ei, donec aſſequeretur beneficium integrum, certos modios tritici, & aliorum granorum, non facta mentione de cauſa ob, quam promiſerunt, & præfatus Petrus accepit poſtea, dum vixit omnes fructus integros prædicti beneficij, poſt cuius mortem obijcitur Ioanni ſimonia, vel confidentia illicita. Quæritur quid debeat facere Ioannes.

1 Reſpondetur primo, Ioannem quidem ignorantem promiſſionem patris, & fratris ſui non incurriſſe vllum peccatum, vel excommunicationem, quæ ob p̄dictam promiſſionem incurrerunt ipſi, ſi eam fecerunt vt Petrus conſentiret concordiæ prædictæ, quia ſimonia per tertium commiſſa in collatione, & prouiſione non nocet parti ignoranti eam quo ad peccatum, & excommunicationem, quia peccatum alienum non nocet quo ad illā ignoranti, donec facit, & conſentiat, vt habetur 1. quæſt. 4. per totam, præſertim cap. [iam ita que.] & tradit gloſſa. a

2 Secundo,

ALLEGATIO.

a in ſum. dicta cauſ. & q.

2 Secundo, ꝙ præfatus Ioannes, ſimul ac ſciuit, & credere debuit præfatos cognatos ſuos promiſiſſe prę-fatos modios ob dictam cauſam, renuciare debuit ius, quod per illam concordiam acquiſitum fuit ei. per c. 1. a quod in hoc citat prædicta gloſſa recepta, b & traditur in cap. [ex inſinuatione.] c niſi Papa illud ſibi attenta eius ignorantia, & bona fide confirmet, vel quatenus opus fuerit ſibi denuo conferat, per notata in eiſdem capitul.

3 Tertio, quod præfatus Ioannes non perdit ꝓpter illam concordiam ſimoniacam tertij ſe ignorante factā ius, quod antea habebat, imò debet illud ei reſtitui, vel ſine alia reſtitutione poteſt ad illud redire, per cap. [ſi beneficia.] d cum ei adnotatis.

Quarto, ꝙ præfatus Ioannes non dicetur ſciuiſſe, neque approbaſſe præfatam ſimoniam propter hoc ſolum, quod pater eius ſoluerit præfatos modios Petro; eo quod eſſet procurator filij: quoniam non fecit ipſum procuratorem ad ſoluendum ei modios prę́fatos, ſed ſolum ad recipiendum fructus, qui pertinebant ad ipſum ratione concordiæ factæ, ſe ignorante ſimoniā: quia diuerſa ſunt illa, & à diuerſis non fit illatio. e

4 Quinto, quòd cum ab aduerſarijs probatum fuerit præfato Ioanni, quod pater, & frater eius promiſerunt præfatos modios Petro, antequam concordia cōfirmaretur à Papa, par eſt credere ſimoniam prę́fatam præceſſiſſe: quoniam licet in inſtrumento promiſſionis non exprimatur illam promiſſionem factam fuiſſe, vt Petrus conſentiret concordiæ, tamen ſunt in eo quædam verba, quæ ſignificant illud, ſcilicet quod ſoluerent durante vita præfati Ioannis, aut donec Petrus aſſequeretur beneficium integrum in Eccleſia vbi erat: & idem ſignificat qualitas perſonarum promittentium, & quod lis erat ſuper beneficio, cuius fructus in concordia diuidebantur, & quod nulla alia cauſa exprimitur in inſtrumento, ob quam promiſſio fieret, & quod promiſſio illa ſuapte natura tendebat ad ſuadendum illam concordiam: & huiuſmodi veriſimilia ſufficiunt ad probationem præſumptam. f

Sexto, ꝙ vtile conſilium erit Ioanni, vt præueniat aduerſarios in impetrando à Papa aliquod [ſi neutri,] vel [ſi nulli, vel perinde valere,] vel aliam gratiam, quæ ſibi videbitur conueniens, iuxta præcedentia dicta. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 1. quæſt. 5. b in ſumma 1. quæſt. 4. c de ſimon. d de præb. lib. 6. e l. Papinianus ff de minor & cap. ad audientiam de decimis. f cap. quia non eſt de præſumptio. & l. non eſt veriſimile. ff. quod metus cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio facta auctoritate iudicis ſuper beneficio, quod remanet illi cui debetur licita eſt.*

CONSILIVM XLVI.

E Hieronymus, & Alexāder presbyteri in Rota litigabant ſuper quadam parochiali Eccleſia. Domini vero Auditores in principio huius cauſæ deciderunt tria, ſcilicet, dictam parochialem, Hieronymo de iure competere, & Alexandrum, qui erat in poſſeſſione, condemnandum eſſe in omnibus fructibus ex dict. parochiali Eccleſia perceptis, & tandem poſſeſſionem, & fructus eiuſdem parochialis ſequeſtrari debere. Poſt has deciſiones R. P. D. proponēs terminum ſeruauit ad ferendam ſententiam, ſed antequam cedulam ſubſcriberet, dictus Ale-
A xander; qui omnino cauſam amittebat, hanc conuentionem, ſiue pactum Hieronymo propoſuit, vt ſcilicet fructus, & expenſas, in quibus condemnandus erat, ſibi remitteret, ipſe vero liti cederet, & cauſæ: hoc pactum propter cauſas infra ſcriptas placuit Hieronymo, atque ita in actis huius cauſæ vna pars alteri ceſſit, & remiſit Huius rei poſtea certior factus eſt d. proponēs, & deinde tota Rota, quæ, quia partes inter ſe iam conuenerāt, mandauit Domino proponēti, vt cauſam expediret: itaque ſubſcripta eſt cedula ſub termino prędicto, qui antequa partes inter ſe conuenirent, ſeruatus fuerat, & in dicta cedula ſententia promulgata eſt pro dicto Hieron. & in eadem ſententia parochialis ei eſt collata, & tandem poſſeſſionem conſequutus eſt.

B Nunc dubitatur, an prædicti commiſerint ſimoniā, quia pactum inierunt inconſulto Papa, an vero excuſetur Hieronymus. Primo, quia nullum ius cenſendus eſt emiſſe, cum ab aduerſario in ſe nihil tranſmiſſum ſit. Deinde, quia cenſendum etiam eſt habuiſſe ius in ipſo beneficio per collationem, antequam pactū illud iniret: quia collata ſibi fuit dicta parochialis in ipſa ſententia: ſententia autem Rotæ, & quæ in ea continent̄, à termino ſeruato robur habent. Pręterea, quia habito iure in parochiali, vt dictum eſt, fructus remiſit ad redimendas ſuas vexationes, & innumeras moleſtias, & non principaliter propter acquirendam poſſeſſionem: nam ſi maximæ moleſtiæ in hac re non exprimerētur, certe ſequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum contentus fuiſſet. Tandem, quia remittere propriè non eſt
C dare tanquam pretium, ſed donare.

1 Reſpondeo primo, nullam in caſu propoſito eſſe coram Deo, & in foro conſcientiæ admiſſam ſimoniā, præſertim realem, per prædicta. Secūdo, neque in foro exteriori videri incurſam vllam talem ſimoniam: tum per ſuperius allegata. Tum, quia conuentio præfata fuit nota Prætorio Rotæ, & placita illi, & decreta fuit illi poſſeſſionis traditio. Tum, quia ſatis videtur fuiſſe à Papa ratificata, cum iudex ab eo datus illam ratam habuerit. Tum, quia auctoritate iudicis, præſertim tanti Prætorij, poteſt eiuſmodi compoſitio iuſtè, & ſanctè fieri, a & denique quia etiam auctoritate ordinarij id fieri poſſe videtur, argum. cap. [extirpandæ.] b & per alia, quæ adduci poſſunt, quæ tamen non ſunt ne-
D ceſſaria. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a arg. cap. niſi eſſent viri prouidi. de prob. b eod. tit.

SVMMARIVM.

Papa beneplacito reſeruatio oppoſita in conuentionibus beneficialibus excuſat ab omni ſaltem temporali pęna, & hoc quo ad illa, quæ eius ſuppoſita fuerunt beneplacito, & modo non deueniatur ad conuentorum exequutionem, antequam illud ſit obtentum, num. 3. & 4. 1

Vexationis vitandæ cauſa ſaltem poſt poſſeſſionem quæſitam dari quid poteſt, modo non detur ex vi præcedentis ſimoniacæ conuentionis: & vexatio, quæ timetur, ſit iniuſta, numer. 4. 2

Simoniaca eſt omnis pactio, & conuentio ſuper ſpiritualibus, ſcilicet dandi aliquid temporale pro ſpirituali, & hoc etiamſi ſpirituale, nec perdatur, nec acquiratur, vt patet in ſimoniaca reſignatione, per quam nec reſignans aliquid ſpirituale perdit, nec reſignatarius acquirit, numer. 4. 3

Penſio ſine ſimoniaca prauitate ſecundum veriorem, & communiorem ſententiam ſine Papæ auctoritate, nec conſtitui, nec redimi per partes poteſt. 3

4 *Reſignatio*

4 *Reſignatio ſimoniaca non tenet: vnde nec reſignans perdit ius ſuum, nec reſignatario acquiritur.*

CONSILIVM XLVII.

B. & G. litigantes ſuper quodam beneficio, quod vterque per ſtatuta fundationis ſibi debitum contendebat, ſuperuenientibus alijs litigatoribus eadem ratione ſibi debitum contendentibus, conuenerunt, vt ſeſe mutuo iuuarent cõtra alios, & alteruter eorum, qui obtineret, alteri conſtitueret certam penſionem, & impenſæ eſſent communes: quę omnia, excepta pęna pecuniaria, ſub qua ſe ad id obligant, beneplacito Papæ ſubdiderunt, ita quod ſine illo nulla eſſent, & communibus impenſis beneplacitum impetraretur. Poſt quæ alter eorum, altero deſiſtente, obtinuit victoriam, & poſſeſſionem pacificam adeptus præfatam penſionem noluit alteri conſtituere, nec ſoluere; ſed vt alter à minis litigandi, quas faciebat, ceſſaret, dedit ei 500. Iulios pro impenſis, & laboribus ante, & poſt prædictam conuẽtionem factis ante beneplacitum Papæ impetratum, quod poſtea non conuenerunt impetrare. Quæritur, an vllam pęnarum ſimoniæ incurrerint.

1 Pro parte negante facit primo, quòd omnia conuenta fuerunt ſuppoſita beneplacito Papæ, quod ſecundum receptam ſententiam excuſat ab omni pœna ſaltem temporali, vt traditur in Man. conſ. a

Secundo, quòd licet cuique ſuam vexationem redimere, ſaltem poſt quæſitam poſſeſſionem pacificam, b & qui præfatos Iulios dedit, habebat illam pacificam, & alter minabatur ei litem.

2 Tertio, quod neuter illorum quęſiuit, vel reliquit ſpirituale pro temporali, nec contra temporale pro ſpirituali: nam ſine vlla alterius ſui iuris renunciatione alter obtinuit ſententiam, & poſſeſſionem pacificam, & conſtat ſimoniam eſſe emptionem, ſiue contractum non gratuitum dandi ſpirituale pro temporali, iuxta gloſſam receptam. c

3 Pro cõtraria tamen parte facit primo, ꝙ omnis pactio, ſiue conuentio ſuper ſpiritualibus videtur ſimoniaca, d & negari non poteſt præfatam conuentionẽ fuiſſe factam ſuper beneficio ſpirituali, quo duo ſeſe iuuarent contra alios in litigando, & quod qui obtineret ſolueret, vel conſtitueret alteri certam penſionem.

Secundo, quod vterque putabat non licere ſibi, ita conuenire, niſi cum beneplacito Papæ, quod non erat neceſſarium, ſi nulla ſimonia incurreretur.

Tertio, quòd promiſſio illa conſtituendæ penſionis facta ob auxilium accipiendum in litigando ſuper beneficio non poteſt excuſari a ſimonia, tenẽdo, vt omnes tenent, non poſſe quem vendere, vel conſtituere penſionẽ ſuper beneficio ſuo, nec iam debitam, & conſtitutam redimere ſine Papæ auctoritate ſecundũ pleroſque omnes, & rectè: licet Caietanus quem quidam ſequuti ſunt, ſed male, contra in hoc teneat: aliud enim eſt quem remittere gratis penſionem ſibi debitam, qđ licet: aliud redimere penſionem à ſe debitam pecunla, qđ nõ licet, & damnatur ex ſtylo Curię, qui facit ius. e

Non obſtant oppoſita pro parte negante formata: Non primum. Tum, quia non fuerunt omnia ſubiecta voluntati Papæ, quia voluerunt, vt pœna, ſub qua ſe obligauerunt, valeret, eſto non accederet beneplacitum Papæ.

4 Tum, quia, vt probatur in Man. f in fine beneplacitum Papæ non excuſat, niſi poſteaquam fuerit præſtitum: qui enim promittit dare centum pro beneficio ſibi conferendo, ſi placuerit Papæ, & non alias, &
F ſoluit illa pro ipſo ei collato, antequam placeat Papæ, non excuſatur à pœna ſimoniæ: nam poſitum ſub conditione nihil operatur ante illius euentum. g

Non obſtat ſecundum oppoſitum: quia, licet datio illorum fuit facta poſt adeptam poſſeſſionem pacificã, promiſſio tamẽ de ſoluenda penſione ob adiutorium, & impenſas communes longe antea facta fuit, vt in facto proponitur; & datio illa non fuiſſet ſubſequuta, niſi pactio illa, & adiutorium præceſſiſſet.

Non obſtat etiam tertium: quia ad eſſentiam ſimoniæ non requiritur neceſſariò, vt aliquid iuris ſpiritualis acquiratur, vel perdatur pro temporali: ſatis enim eſt, quod detur, vel accipiatur temporale pro ſpirituali, qui enim renunciat beneficium ſuum pro mille ſcutis, nihil iuris ſpiritualis quęrit, vel perdit; quia renun
G ciatio non valet ſecundum Innoc. in c. [cum vniuerſorum.] h & deciſ. Rotæ, i & tamen committit ſimoniam ſecundum omnes. Item qui vendit beneficiũ alteri ſine ſuperioris auctoritate, ſimoniam grauiſſimã admittit, & tamen nihil iuris ſpiritualis perdit, vel quærit; quia nemo poteſt ſuum beneficium transferre in aliũ neque relinquere, ita vt vacet, abſque ſuperioris auctoritate. K

Concludo igitur primo, quod conuentio præfata ꝓculdubio fuit ſimoniaca ſimonia conuentionali, quatenus non fuit quo ad pęnam ſubiecta beneplacito Papæ, & quatenus fuit datum, & acceptum adiutorium
H promiſſum ab vna parte, antequam beneplacitũ Papæ impetraretur, iuxta 4. fundamentum.

Secundo concludo, quod dubitari poteſt an præfata ſimonia fuerit realis, & videtur non eſſe: quia illa tantum dicitur realis, quæ ab vtraque parte completa eſt, vt poſt alios reſoluimus in Man. l & licet vnus præfatorum pro ſua parte impleuerit, alter tamen non impleuit, quia non impoſuit penſionem, nec voluit ſoluere illam poſt beneficij conſequutionem, & præfatos Iulios dedit pro impenſis, & pro redimenda vexatione iniuſta, quam probabiliter timebat, quare ſequitur, nullas pęnas incurriſſe contra ſimoniacos latas.

ALLEGATIONES.

a cap. 23. num. 108. b cap. dilectus 1. ad finem. c in ſum.
I 1. quæſt. 1. d cap. quam pio 1. quæſt. 2. & cap. fin. de pactis. e cap. quam graui de crimine falſi, & cap. ex litteris de conſt. f cap. 23. num. 108. g § omnis. Inſtitut. de verb. obl. & cap. ſi pro te, de reſcript. lib. 6. h de rer. permut. i 7. in antiquis, eod. tit. K cap. quod in dubijs, & cap. admonet. de renunc. l cap. 23. numer. 104.

SVMMARIVM.

Simoniacus confidentium non eſt, qui tertio ignoranti impetrat beneficium, ſperans quod ille in ſui fauorem retrocedet. 1

Papæ beneplacitum, ſub quo fit concordia, tollit, ſaltem quoad pœnas, ſimoniam, modo non ſequatur exequutio ante illud obtentum, puta receptio expenſarum, penſio-
K *niſve promiſſæ, & ſimilia.* 2

Reſignans beneficium ſimoniacè, remanet adhuc dominus ſui beneficij: vnde ſi à reſignatario aliquid percepit poteſt compenſare cum fructibus ab eodem reſignatario perceptis. & numer. 4. 3

CONSILIVM XLVIII.

EXponitur D. V. quod vacantibus pluribus beneficijs ſine cura, & non requirentibus reſidentiam, apud Sedem Apoſtolicam per obitum Baptiſtę de anno 1552. de illis fuit ꝓuiſus Gerardus familiaris PP. ipſo

inſcio,

inſcio, inſtante Cæſare amico dicti Gerardi, vt dictus Gerardus tãquam familiaris litteras gratis expediret, & facilius obtineret, nulla tamen confidentia, vel pactione inter eos præcedente de illis poſtea reſignandis, ante bullas factas ſuper confidentia: licet poſtea dictus Gerardus ad inſtãtiã dicti Cæſaris duo ex dictis beneficijs reſignauerit in manibus Vicarij cuiuſdam ordinarij extra portam Vrbis, qui Vicarius dicta duo beneficia contulit cuidam Bernardo, qui virtute dictę prouiſionis dicta beneficia per plures annos poſſedit, ſed quia dubitabat, quod dictus Vicarius extra diœceſim exiſtens non poterat dicta beneficia per dictam reſignationem dicti familiaris PP. tanquam reſeruata conferre præfatus Cæſar curauit, quod dictus Gerardus in fauorem ipſius tam dicta duo beneficia, quã alia reſignaret, prout reſignauit, & incepit expedire bullas, licet non perfecerit.

Quibus ſic ſtantibus fuit mota lis dicto Bernardo ſuper dictis duobus beneficijs ad inſtãtiam cuiuſdam Iacobi in illis partibus, & poſtmodum cauſa commiſſa in Rota ad inſtantiam dicti Bernardi contra dictum Iacobum: qua lite ſic pendente, ad inſtantiam dicti Cęſaris dictus Gerardus, qui huiuſmodi beneficia reſignauerat, vt ſupra, fuit admiſſus ad cauſam pro ſuo intereſſe, licet nullum haberet, ſtantibus dictis reſignationibus, ſed ius erat penes dictum Cæſarem, & Bernardum per dictas reſignationes. Deinde inter dictũ Iacobum, & Bernardum de anno 1560. ſaluo ſemper Sedis Apoſt. beneplacito, fuit facta concordia, & in ea dictum, & dictante dicto Cæſare, quod in euentum in quem dictus Gerardus ceſſerit omni iuri ſibi competenti in quattuor beneficijs in fauorem dicti Iacobi, qui in illis ius prætendebat, ſed non erat bonum, etiã dictus Iacobus cederet in fauorem dicti Bernardi omni iuri in dictis duobus beneficijs aliàs eidem Bernardo reſignatis per dictum Gerardum, licet dictus Gerardus ſtante reſignatione facta dicto Cæſari nullum ius haberet; & quod tunc dictus Iacobus, & Bernardus ꝓmittebant dare pro expenſis factis per dictum Cæſarem nomine dicti Gerardi quaſdam res: & conſtituerunt procuratores ad conſentiendum penſioni trium ducatorum de Camera cum dimidio, quilibet ex ipſis ſuper dictis beneficijs, videlicet ducatos tres cum dimidio ſuper dictis quattuor beneficijs, & totidem ſimiles ſuper dictis duobus ſoluendos dicto Gerardo, vel Cæſari, vel perſonæ nominandæ per dictum Cæſarẽ quolibet anno. Quibus ſtantibus dictus Cæſar fuit inquiſitus ſuper quodam crimine, & poſtea carceratus: qui in carceribus exiſtens, recordatus, quod dictum beneplacitum, & confirmatio concordiæ, & ceſſio adhuc nõ interuenerat, curauit vt fieret ſupplicatio, quæ de anno 1566. fuit facta, & in ea fuit narrata dicta concordia facta, & alias prout in inſtrumento, quod haberetur pro expreſſo, vel de verbo ad verbum exprimi, vel inſeri poſſet: Papa illam confirmauit, dummodo pacta in eo appoſita eſſent licita, & honeſta, & fuit reſeruata penſio prædicta eidem Cæſari.

Sed quia d. Gerardus non ceſſit iuri ſuper dictis beneficijs niſi de anno 1566. & tunc etiam procurator cõſtitutus in dicta concordia conſenſit reſeruationi dictę penſionis in fauorem d. Cæſaris, & d. Iacob. de anno 1669. ceſſit etiam d. iuri ſuper dictis duobus beneficijs in fauorem d. Bernardi; licet præfati conſenſus retrotrahantur ad diem dictę ſupplicationis: dubitatur, an etiam dicta confirmatio retrotrahatur ad dictam diem concordiæ. Et quia penſio huiuſmodi fuit ſoluta à dictis Iacobo, & Bernardo, procuratori, ſeu negotiorum geſtori d. Cæſaris in illis partibus etiam ante di-

A ctam confirmationem, & dictos conſenſus præſtitos, exiſtente dicto Cæſare in Vrbe, & carcerato; propter ea dubitatur, an receptio dictę penſionis habita ſponte non per viam iudicij à d. Iacobo, & Bernardo ſit ſimoniaca, ex quo dicta penſio fuit ſoluta ante confirmationem PP. dicto procuratori d. Cæſaris, d. Cæſare ignorante, licet non bene nunc recordetur an tunc ſciuerit: & an d. Cæſar teneatur ad reſtitutionem dictæ penſionis, tanquam male ſolutæ ante dictam confirmationem, ſicut ſupra receptę per eius procuratorem, hæredibus dictorum Bernardi, & Iacobi, qui illam ſoluerunt, vel illorum ſucceſſoribus in dictis beneficijs, vel Cameræ Apoſt. & quatenus Cameræ debeantur, dictus Cæſar petit dictas penſiones forſan illicitè re-

B ceptas compenſari cum ſeruitijs d. Cameræ præſtitis; & quatenus teneretur reſtituere d. Bernardo, etiam compenſari cum ſeruitijs eidem, & fratri germano pręſtitis, cuius ipſe fuit heres; quatenus verò d. Iacobo, ſuperfluum, quod ipſe ſoluiſſet, ꝙ non aſcendit ad ſcuta 16. vel circa, & eſſent illicitè recepta; & Camerę applicanda, compenſari, vt ſupra, vel ſibi tanquam ſeni per S. D. N. donari, vel illa dimittere dictis ſucceſſoribus ad computum penſionum poſtea ſoluendarum; vel ſi eſſent illicitè recepta per procuratorem Cæſaris prædicti, abſolui, cum non putauerit aliquam ſimoniam fuiſſe commiſſam, nec in irregularitatem incurriſſe, etiam quod interim Miſſas celebrauerit.

C Inſuper dictus Cæſar de anno 1540. vel circa, fuit prouiſus de duobus beneficijs ſine cura per obitum à Paulo III. & ſuper illis mouit litem contra quendam Philippum poſſeſſorem, & habuit ſententiam fauorabilem in Rota, & litteras exequutoriales, & credit etiã brachium ſæculare. Sed, quia quidam Carolus in illis prætendebat ius, intimatis illi dictis litteris, exequutorialibus fuit deuentum ad concordiam verbo inter eũdem Carolum, & Cæſarem, quod d. Cæſar cederet omni iuri ſibi in dictis beneficijs competenti in fauorem d. Caroli: & d. Carolus conſtituit procuratorem ad conſentiendum penſioni medietatis fructuum dictorũ beneficiorum in fauorem Cæſaris propria auctoritate percipiendæ, & ambo præſtiterunt conſenſum in ma-

D nibus notarij Cameræ, & fuit capta data parua ſuper huiuſmodi conſenſibus, non tamen fuit expedita ſupplicatio: & tam dictus Cæſar, quam dictus Carolus acceperunt medietatem fructuum dictorum beneficiorum, licet Cæſar prætenderet dicta beneficia eſſe ſua, & ſimiliter dictus Carolus, vel poſt eius mortem ſucceſſor, non ſequuta confirmatione Apoſtolica. Quibus ſic exiſtentibus, dictus Cæſar de anno 1563. reſignauit dicta beneficia in fauorem Antonij, qui ab illo tempore illa poſſedit.

Et quia etiam dubitatur, an dicti fructus ſint legitimè percepti per dictum Cæſarem, qui bonum ius ad ambo beneficia, & ſic ad omnes fructus habebat tam per dictam prouiſionem, quàm per ſententiàm; ad tol-

E lẽdum omne dubium, ſupplicat etiam abſolui ſi pacta ſeruata fuiſſent illicita, vel promiſſio illorum fructuũ, aut perceptio ſuper dictis medietatibus: ex quo fuerunt obſeruata per annos 20. & vltra ante ſupplicationem expeditam; vel ſi deberentur dictę Cameræ, compenſari vt ſupra; vel ab illis, & forſan ſimoniaca poſſeſſione abſolui. Nam mihi reſponſa fuerunt ſequentia a viro docto.

Sub prætextu, quod d. Cæſar impetrauerit d. beneficia nomine Gerardi, non potuit conſiderari ſimonia, neque confidentia: quia nulla pactio, nec datio inter eos interceſſit, & confidentia dicitur ſimul fidentia: vltra quam prohibitio de confidentia fuit facta per fœl. rec.

record. Pium IV. & Pium V. cum clauſula, [ne deinceps:] & non interuenerunt ea, quæ in illa continentur; nec concordia poteſt dici ſimoniaca, quia in ea eſt reſeruatum beneplacitum Papæ, quando pacta ante beneplacitum non ſunt effectuata, a & illud beneplacitum Papæ reſeruatum operatur, ne partes incurrant pœnam in contrahendo. b & quando compoſitio eſt confirmata per Papam paciſcentes excuſati fuiſſent, c & purgatur vitium ſimoniæ accedente poſtea auctoritate Papæ. d Secundo pacta non fuerunt ſeruata ante confirmationem Papæ, ſciente dicto Cæſare, qui erat in carceribus detentus, licet poſt confirmationem ſciuerit fuiſſe perceptam; & quis non dicitur ſimoniacus, quando ab alio eo ignorante fuit ſimonia commiſſa. e Sed ſi procurator dicti Cæſaris ſponte receperit à dictis Iacobo, & Bernardo penſionem promiſſam in dictum euentum ante confirmationẽ Papę, Cæſar non dicitur ſimoniacus; quia non videtur datũ mandatum dicto procuratori à dicto Cęſare ad delinquendum, f & ſimonia debet probari concludenter, g alias in dubio eſt capienda præſumptio, ne contractus dicatur ſimoniacus: h & ſimonia incurritur, ſi dolo malo commiſſa fuit, i ſed dictus Cæſar nunquam habuit dolum committendi ſimoniam: quia à principio voluit adhiberi beneplacitum Papæ, & propterea ſi ante dictum beneplacitum prædicti Iacobus, & Bernardus ſoluerunt dictas penſiones procuratori dicti Cæſaris abſentis, & ignorantis, non eſt illi imputandum, & in ſimonia commiſſa pro ignorante Epiſcopus diſpenſat. K

Non obſtaret, quod dictus Cæſar poſt confirmationem factam per Papam ſciuerit penſionem fuiſſe ſolutam ante dictam confirmationem Papæ, & propterea teneatur ad illarum reſtitutionem: quia ſi non fuiſſet valida dicta concordia, & confirmatio Papæ, dictus Cæſar redibat ad dicta beneficia, tum quia in illis habebat bonum ius, tum quia virtute dictæ ſupplicationis, & confirmationis concordiæ poterat habere acceſſum, & ingreſſum ad illa, & dicti Bernardus, & Iacobus fuiſſent obligati ad reſtituendos omnes fructus, vel ſi dictæ penſiones eſſent indebitè perceptæ, quia non ſunt exactæ per prædeceſſorem beneficij, applicantur Cameræ Apoſtolicæ per conſtitutionem Iulij Tertij, vbi ſunt conſtituti ſubcollectores ſpoliorum: & quia dictus Cæſar ſeruiuit dictæ Cameræ, vellet dicta ſeruitia cum dictis penſionibus compenſare, & huiuſmodi compenſatio eſſet in foro conſcientiæ admittenda; quia non poteſt cum Camera litigare: & Deus etiam permiſit Iudæis, quando ex Aegypto receſſerunt, vt peterent mutuo multa ab Aegyptijs, & illa ſibi tranſportarent, propter tot ſeruitia à Iudæis dictis Aegyptijs facta.

Ad ſecundum dubium eſt magis facilis reſolutio: quia dicta concordia nullo modo fuit confirmata à Papa, nec conſenſus reſignationis, & penſionis fuerunt extenſi prout regula Cancellariæ requirit, & remanſit ius illorum penes dictum Cæſarem, cum quo dictus Cæſar non ſolum medietatem, ſed etiam fructus dictorum duorum beneficiorum accipere poterat: vnde ſi medietatem recepit, non dicitur commiſſa ſimonia, ſi tacuit quod dictus Carolus aliam medietatem reciperet, & quod titulus reſignationis non habuiſſet effectum, quia prætendebat habere titulum ordinarij, licet non eſſet bonus, ſed ex illo titulo potuit dictam medietatem fructuum percipere, maximè ſtante regula de triennali, per quam percipiens fructus etiam mala fide facit illos ſuos, quando titulum coloratum habet, l & idem Sarnenſis, m dicit procedere etiam

F in foro conſcientiæ vbi ſubdit, quod ſi lex eſt iuſta in foro fori, erit etiam iuſta in foro poli: & qui habet regulam triennalem pro ſe, eſt tutus in foro conſcientiæ, vt quis non poſſit moleſtari ſuper beneficio, quod non poteſt retinere ſine canonica inſtitutione, n ſecundum Rebuffum, o vbi dicit, quod ſi alias diceretur, dicta regula deduceret multos ad inferos, & à fortiori, in penſione, quam quis recipit, etiam dicta regula tenetur. Eſt etiam ſimoniacus, quando interuenit ſimonia à principio, p ſed à principio non interuenit ſimonia in dictis concordijs, quia fuerunt factæ ſaluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, vt ſupra dictũ eſt.

Ad tertium dicitur, quod ſi aliquis eſſet ſimoniacus quoad beneficium etiam occultus eſt ſuſpenſus quoad ſe, non quoad alios, ſicut quilibet peccator, & propter talem ſuſpenſionem non incurrit irregularitatem
G celebrando, vt ait Decius, q poſt Abbatem, quem allegat. r

1 LECTIS SVPRADICTIS, Reſpondeo primo, quod ſupradictus Domin. conſultor optime reſpondet quatenus ait, quod in caſu propoſito præfatus Gerardus nullam in impetrando admiſit ſimoniam, neque confidentiam illicitam, licet credendum ſit habuiſſe confidentiam bonam, & licitam, de qua non *intelligi* Piorum conſtitutiones probatur a nobis in *Manual.* confeſſar. ſ

2 Secundo, quod etiam optime reſpondet, quatenus ait, quod concordia non fuit ſimoniaca, quia ſeruatum fuit beneplacitum Papæ, cuius authoritas abolet om-
H nem ſimoniam, ſaltem quo ad pœnas eius, vt tradimus nos vbi ſupra.

Tertio, quod etiam bene reſpondet, quatenus ait præfatos paciſcentes non fuiſſe incurſuros vllam ſimoniæ pęnam, ſi pacta, & conuentiones non fuiſſent exequuta, antequam Papa confirmaret, & ſibi placere illa diceret.

Quarto, quod non videtur ſatis cautè dicere pacta non fuiſſe exequuta ante beneplacitum Papæ. Tum, quia in narratione caſus expreſſe dicitnr, quod res aliquę fuerunt datæ pro impenſis ipſi Cæſari. Tum, quia Bernardus, & Iacobus cœperunt poſſidere, & poſſederunt bina beneficia ratione illius concordiæ, quia ſciebant, quod nulla alia ratione iuſte poſſidere illa pote-
I rant. Tum, quia vt ſimonia cenſeatur commiſſa in renunciatione, non requiritur, vt renunciatio valeat, ſed ſufficit, ꝙ fiat propter pecuniam, vel cum pacto: alioqui in nulla renunciatione committeretur ſimonia, quia nulla renunciatio ſimoniaca valet ſecundum Innoc. t & Rotam, u & habetur in extrauag. 2. x ibi, [vel quaſlibet alias diſpoſitiones.] Tum quia ipſi ſoluerũt penſiones imponendas à Papa, antequam ille appro-

baret

ALLEGATIONES.

a Cott. deciſ. 230. b Verall. deciſ. 104 in princ. c Gloſſ. in cap. cum pridem, in verbo illicite. verſi. ſed videtur. de pact. d Deci. conſ. 141. nume. 2. verſic gloſſ. tamen. Felyn. in cap. ad audientiam 2. nu. 3. verſ quod autem, de reſcript. Pari. conſ. 30.
K num. 5. & 6 in 4. e Io. An in cap. de ſimon. & ibi Ant. But. in 3. de ſimon. & refert vbi Apoſtil. ad Ioã. de Ana. col. 3. in verbo ſimonia. f le. 3 § ſi procuratori ff. quod quiſque iuris Rota. deciſ. 7. vt lite pendente, in nou. g Cott. deciſ. 133.
h Put. deciſ. 144 in princ. i Pariſ. conſil. 29. num. 19. in 4.
K Gloſſ. in c. ex multis, in verbo poſtea 1. q. 2. Rodo. de ſimon. in 4. par. 8. num. 21. f. 324. l Sar in reg. de trien. q. 42. nu. 7. creſ. in deciſ. 236. m ibi numer. 21. n cap. 1 de reg iur. in 6. o in tract. de pacif. poſſ. 3. ampli. num. 2. f. 297.
p Gloſſ. in d. reg. & Sar. in 2. quæſt. num. 12. q conſi. 141. num. 5. verſic. 5. & vlt. r in cap. ſi celebrat. col. 2. num. 4. de cler. excommu. miniſt. ſ cap. 23. num. 109.
t capitul. cum vniuerſorum. de rer. permut. u Deciſ. 7. de renunc. in antiq. x De ſimon.

baret eas. Tum, quia quæritur conſilium in foro conſcientiæ,& per verba narrationis apparet quoad illud, Cæſarem recepiſſe penſiones ante confirmationem, neque ipſe id vllatenus negat: & in illo foro non eſt locus præſumptioni, per quam præfatus Domin. conſultor vult eum excuſare.

3 Quinto, quod his eſt conſequens prædictum Cęſarem malè recepiſſe res datas ſibi pro impenſis in lite factis,& peius penſiones ipſas, & præfatos Iacobum, & Bernardum peſſimè tenuiſſe prædicta beneficia ſine vllo titulo iuridico.

Sexto, quod ijs eſt conſequens prædictum Cæſarē teneri ad reſtitutionem illorum, quæ recepit; niſi excuſetur ea ratione, quod beneficia,& tituli eorum remanſerunt penes eum, eo quod renunciatio beneficij ſimoniaca non valet, vt prædictum eſt, & conſequenter prædicti Iacobus, & Bernardus tenerentur reſtituere ipſi fructus perceptos ex beneficijs; & ita fieri poſſet compēſatio, præſertim quoad forum cōſciētiæ.

4 Ad ſecundum reſpondetur, quod omiſſis quibuſdam, quæ præfatus Domin. conſultor parum firme, vel parum aptè dicere nobis videtur, reſpondetur primò, quod prædictus Cæſar remanſit dominus præfatorum duorum beneficiorum: tum quia eius renunciatio non videtur valuiſſe propter defectum extenſionis conſenſuum, tum quia ſi fuiſſet extēſio facta, renunciatio fuiſſet ſimoniaca, eo quòd pacta ſuper ea inita completa forent, antequam beneplacitum Papæ accederet;& ita non valuiſſet reſignatio:& conſequenter poterat accipere non ſolum medietatem fructuum, ſed etiam omnes, quia tituli remanſerunt penes eum. cum renunciatio ſimoniaca non valeat, vt prædictum eſt:& ita ex hoc capite excuſari poteſt à reſtitutione. Salua,& cętera.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio beneficiorum, & venditio fructuum alterius ſimul correſpectiuè fieri nequeunt, ſed ſeparatim ſic, modo ceſſet omnis ciuilis ſaltem obligatio alterum faciendi, ſi alterum fiat. numer. 2.*

CONSILIVM XLIX.

QVIDAM habens exequutoriales ſuper quodam canonicatu litigioſo per quas cōdemnatus iubetur relinquere beneficiū, ac reſtituere omnes fructus quinquennio perceptos aſcendentes ad ſummam 300. ducatorum, vult permutare illud ius, quod habet ſibi adiudicatum, pro quodam beneficio alterius cōſtituta pro penſione certa pecunię quantitate ſuper prędicto canonicatu, vult etiam conuenire ſuper fructibus prędictis, vt compermutator det ei 500. aureos in prę ſentia, & poſtea duas partes reſiduorum fructuum, & vt retineat ſibi tertiam pro laboribus, & impenſis.

Quæritur, an,& quomodo liceat hoc facere, non facta in permutatione mentione de hoc facto ſecundo.

1 Reſpondeo primo, non licere prædictis conſulentibus permutare modo prædicto, cum pacto de ſoluendis fructibus à reſignatario canonicatus, retenta ſibi tertia parte illorum, non facta mentione in ſupplicatione de illo pacto: quia reſignationes, collationes,& acceptationes beneficiorum reſignatorum, quæ ſunt neceſſariæ ad prædictam permutationem, hęrent cum pacto dandi, & accipiendi ſpirituale pro temporario, & è contrario, quod ſine licentia Papæ eſt ſimoniacum per definitionem ſimoniæ receptam, quæ ponitur à glosſa, a & à Sanct. Thoma, b & ab alijs alibi.

2 Secundo, quod poſſunt fieri hæc per duo pacta diuerſa, ita quod alterum non fiat propter alterum, nec coniunctim, ſed diuiſim, quorum alterum ſit permutatio beneficiorum auctoritate Papæ, & alterum venditio prædictorum fructuum auctoritate propria: ſic quod fructus non emantur à reſignatario canonicatus, ſaltem principaliter, propterea quod fit permutatio, neque fiat permutatio, propterea quod prædicto modo vendantur, & emantur prædicti fructus; ſed quod is cui renunciatur canonicatus, emat vt quidam tertius prædictos fructus pretio, vt prædicitur, conuento.

Tertio, quod longe aptius eſſet, vt primo fieret prędicta permutatio ſine promiſſione emendi, & vendendi prædicto modo prædictos fructus, & poſt aliquot dies conſequutos permutationem, fieret emptio,& venditio prædictorum fructuum ne vllus eorum promittat alteri ſe empturum, vel venditurum, ſi permutatio fiat, & alias non; & ſi quæ promiſſio huiuſmodi antehac facta eſt, diſcedatur ab ea verè coram Deo vtriuſque conſenſu, ita quod vterque maneat liber ad vendendum, vel emendum poſt permutationem factam, ac erat ante illam quoad obligationem iuſtitiæ legalem: quamuis poſſet interuenire aliqua decentia antidoralis,& ſpes, quod conſequetur inter eos illa emptio, & venditio fructuum, per ea quæ nos tradimus in Manual. noſtro. c

ALLEGATIONES.

a 1. quæſt. 1. in ſumma. b 2. 2. quæſt. 100. articul. 1. c cap. 23. nume. 100. verſic. 5.&c.

SVMMARIVM.

Mediator ſimoniæ in beneficio, ſi compleatur, incidit & ipſe in excommunicationem. 1

Permutatio pinguioris beneficij cum minus pingui, cum pacto, vt fructus excedentes ſibi reſtituantur, eſt ſimoniaca; idem eſt, ſi conueniant vt conſtituatur penſio au ctoritate propria pro adæquatione fructuum, numer. 3. 1

Confidentialis ſimonia eſt, ſi compermutantes paciſcantur, quod in certum euentum ſibi ipſis propria reſtituat beneficia, & habet pœnas; & beneficia vacant apud Sedem Apoſtolic. vnde qui de illis ab ordinario prouidetur, non eſt tutus, numer. 6. nec poteſt fructus percipere, numer. 4. 2

Cruciatæ vigore confidentiarius, dimiſſo beneficio, poteſt à cenſuris ob id incurſis abſolui, at vt rehabilitetur ad beneficia, à Pontifice eſt impetrandum. num. 8. & quomodo, numer. 9. 5

Confidentiarius fit quidem inhabilis ad obtinenda beneficia, ſed non ad ordines ſuſcipiendos, quos à cenſura abſolutus iuſte poteſt percipere. num. 7. 8

CONSILIVM L.

DICO primo, quod in permutatione propoſita fuit admiſſa ſimonia realis; eo quod interuenit conuentio, vt qui accipit beneficium maioris valoris per permutationē beneficij minoris valoris, ſolueret compermutanti omnes fructus, qui excederent fructus beneficij minoris: quæ conuentio fuit exequuta ab vtraque parte, quia realiter vterque cōpermutātium impleuit eam ſoluendo per ſe, vel per procuratores ſuos fructus beneficiorum eo modo, quo fuit conuentum:& ſic tam mediatores, quam permutantes inciderūt in ſimoniam realem, & excommunicationem Papalem,

Papalem, per extrauagantem ſecundam de ſimonia. a
2 Secundo dico, quod etiam in præfata permutatione interuenit confidentia ſimoniaca: quia interuenit renunciatio, cum conuentione, quod in certo caſu compermutantes tenerentur ſibi mutuo reſtituere beneficia permuta: & conſequenter incurrerunt pœnas impoſitas per Pium IV. & V. committentibus confidentiam ſimoniacam: quarum vna eſt excommunicatio Papalis, & altera perditio habitorum beneficiorum, & tertia inhabilitas ad habendum alia, & quarta reſeruatio beneficiorum per cōfidentiam habitorum, & aliorum per eam vacantium prouiſionis, iuxta tenorem illarum, quarum ſumma ponitur in noſtro Manual. confeſſar. b
3 Tertio, quod renunciatio illa, qua quis ſuſcepit minus beneficium, & renunciauit illud, & conuentio, vt qui reſignauit minus conſtitueret penſionem illi, qui renunciauit maius, & ſolutio anticipata fuerunt ſimoniacæ, vt palam eſt.
4 Quarto, quod etiam perceptio fructuum pro penſione anticipata fuit mala, & cum peccato facta: quia beneficium illud vacabat per prædicta, & non poterant ipſi, qui ſoluerunt illam auctoritate propria percipere fructus vacantis, & reſeruati Papæ. c
5 Quinto, quod conſilium, vt monachus, qui recepit maius, recederet a monaſterio, & reſignaret illud in manibus Papæ fuit ſanctum, & bonum: & quod facta reſignatione potuit bene abſolui per præfatam cruciatam, vel Iobæleum ab omnibus cenſuris ob præfata incurſis.
6 Sexto, quod prouiſio minoris beneficij facta per ſuperiorem ordinis virtute reſignationis factæ à monacho, nihil valet coram Deo: quia propter confidentia erat reſeruata eius prouiſio Papæ, vt prædictū eſt.
7 Septimo, quod ordinatio prædicti monachi, qui ſuſcepit maius officium in permutatione, & poſtea reſignauit illud in manibus Papæ, & fuit abſolutus à cēſuris, fuit iuſta, & recta: quia præfatę extrauagantes non inducunt inhabilitatem ad ordines ſuſcipiendos propter confidentiam, ſed ſolum ad beneficia.
8 Octauo, quod præfatus monachus indiget diſpenſatione, qua fiat habilis ad beneficia poſthac obtinenda. Et quia hæc ſunt ſatis occulta, & per alios tractata, videtur quod ſufficiat petere habilitationem à Pœnitentiario maiori.
9 Nono, quod in gratiam petentis iſta ſubijciam formam ſupplicationis faciendæ in prætorio Pœnitentiariæ, ſi melior ei non offeratur.

ALLEGATIONES.

a in comm. b cap. 23. numer. 101. c Argum. cap. 2. & ei adnotatorum de iudic.

Illuſtriſſ. ac Reuerendiſſim. D.

CVM quidam N. cuiuſdam religionis non mēdicantis, haberet, quoddam officium eiuſdem ordinis regulare: quidam patrui eius, quos habebat pro patribus, tractarunt eo ignorante, & abſente quandam permutationem ſimoniacam, & confidentialem inter ipſum, & alium monachum eiuſdem ordinis, qui habebat aliud officium eiuſdem ordinis longè maioris valoris; & virtute mandati ab eis petiti, & miſſi perfecerunt permutationem præfatam, & impleuerunt conuenta inter ſe, & alium compermutantem, ꝑfatus N. poſt annum nouitiatus, non tamen ſtatim reliquit beneficium, neque contradixit pactis, partim ob reuerentiam, qua erat erga patruos, partim ob iuuenilem ignorantiam, & incogitantiam, & partim quod F nolebat perdere id, quod ſibi bene quæſitum putauerat, donec à confeſſario moneretur, poſtea tamen renunciauit ſimpliciter pręfato officio in manib. S D. N. qui contulit illud etiam ſimpliciter, & fecit ſe abſolui virtute cruciatæ, & cuiuſdam ampliſſimi Iobelæi, fecitque ſe ordinari quattuor minoribus, & ſubdiaconatu: angitur tamen ſcrupulo, quod incurrerit inhabilitatem obtinendi aliqua beneficia in futurum. Qua re ſupplicat humiliter D. V. Illuſtriſſimas, vt, ſi, & quatenus opus fuerit, iubeat eum abſolui ab omnibus cenſuris, quas ob prædicta forſan incurrit, & diſpenſare cum illo, vt poſſit obtinere quæcunque beneficia eccleſiaſtica, quæ poterat obtinere antequam prædicta permutatio fieret: Attento, quod præfata ſimonia, G & confidentia non fuerunt per ipſum facta, nec ipſo ſciente; & quod poſtea quam ſciuit facta ſimpliciter renunciauit beneficium, vel officium per ea quæſitū; & quod eſt honeſto loco natus, & eſſet ei dedecori, & ſcandalo alijs talis inhabilitas, immo & poſſet eſſe damnoſo monaſterio.

SVMMARIVM.

Simoniam conuentionalem facit omne pactum, quod eſt medium faciendæ permutationis beneficiorum, etiam ſi ſolum promitterem ſoluere penſionem, ſi qua detegeretur impoſita ſuper beneficio, quod do: non tamen efficitur realis, etiam ſi cætera omnia adimpleantur, modo non adimpleatur pactum, ex quo oritur ſimonia. 1

H

CONSILIVM LI.

VOLENTES duo ſua beneficia permutare, conuenerunt, quòd, ſi vllum illorum beneficiorum inueniretur grauatum aliqua pēſione, is, cuius erat illud ante permutationem, ſolueret illam pēſionem. Conſequuta permutatione, auctoritate ordinarij, nulla de præfato pacto facta mentione, poſt ſeſquiannum apparuit alterum illorum eſſe grauatum penſione 13. ducatorum. Quæritur, an interuenerit ſimonia, & quid ſit agendum.

I 1 Reſpondeo primo, certum eſſe, quod interuenit ſimonia ſaltem conuentionalis: quia interuenit pactum, quod fuit medium faciendæ permutationis, & omne tale efficit renunciationem, collationem, & permutationem ſimoniacam. a

Secundo reſpondetur, quod præfata ſimonia fuit tantum conuentionalis, & non realis: quia promiſſio de ſoluendo penſionem, caſu quo inueniretur impoſita, nondum eſt exequuta. Nec obſtat, quod renunciationes, & collationes ad permutationē neceſſariæ fuerint vtrinque factæ: quia illæ non inducebant ſimoniā ſed ſolum promiſſio de ſoluendo penſionem, quę nōdum eſt impleta: & ita non peruenit ad ſimoniam realem. per ea quæ ſcripſimus in Man. conf. b

K Tertio, quod præfati DD. conſulentes cauere debent, ne vllatenus is, qui debebat penſionem ante permutationem, ſoluat illam, antequam impetretur à Papa facultas id faciendi, quam puto facile conceſſum iri, & cætera.

ALLEGATIONES.

a cap. quam pio 1. q. 1. c. fi. de pact. b cap. 23. nume. 106.

SVMMARIVM.

Simoniæ crimen, etiam ſi detur res modica, graue peccatum eſt; quia immutat naturam rerum; & poteſt creſcere vſque ad hæreſim, credendo dona Dei pecunia comparari 1

comparari poſſe, & num.2. At quod datur alio reſpectu, quam pro pretio, & ſol t one rei ſpiritualis, coràm Deo non eſt ſimonia prohibita. num.5.

2 *Simonia committitur coram Deo, cum temporale quantumuis minimum datur in pretium rei ſpiritualis, & ſi attingit ad culpam mortalem, ſiue ratione quantitatis, ſiue ratione irreuerentiæ, ſiue magnæ deordinationis, habet annexam excommunicationem. num. 4. & 2. licet iudex, qui præſumit paruam rem non dari in pretium, tales excuſet. num. 2. & 3.*

3 *Paruitas rei excuſat quidem in omni actione à peccato mortali, & excommunicatione tali actioni annexa. num. 2. fallit tamen coram Deo, quando ratione irreuerentiæ, vel deordinationis creſceret vſque ad peccatum mortale, quia tunc etiam haberet annexam excommunicationem. num. 4.*

CONSILIVM LII.

REx Siciliæ confert multa beneficia ſui regni, vel præſentat ad illa, dimidium quidem eorum Siculis, dimidium verò eiſdem, vel quibus placuerit. Multi Siculorum vadunt ad ſeruiẽdum Regi, qui degit in Hiſpanijs, vt cognoſcantur ab eo, & à ſuis conſiliarijs, & alijs miniſtris, vt cũ vacauerint beneficia conferantur eis, vicibus, quibus tenetur ea dare Siculis, qui quam optimè poſſunt inſeruiunt Regi, & eius miniſtris, dando eis munera à lingua, obſequio, & manu.

Quæritur, an admittant ſimoniam, & incidant in cenſuras. Queritur item, an idem ſit dicẽdum de Hiſpanis, qui veniunt ad Vrbem, & inſeruiunt, & dant munera Papæ, & miniſtris eius, vt bñficia, quæ ſunt Hiſpanis conferenda, dentur eis.

1 Pro harum quæſtionum ſolutione præſuppono primo, quod omnis, qui aliquod temporale dat pro quærendo ſpirituali tanquam pretium eius, ſiue ſit paruum, ſiue magnum, peccat peccatum ſimoniæ coram Deo, & in foro conſcientiæ omni iure naturali diuino, & humano, vt docet S. Thomas, a & colligitur ex eodem alibi. b Tum per rationes ibidem ab eodem allatas. Tum quia contra ſuam naturam res inæſtimabilis reponitur in ordinem rerum uendibilium, & pecunia æſtimabilium, vt diximus in comm. extrau. [ab ipſo.] c Tum quia peccatum ſimoniæ poſſet creſcere adeo, vt fieret hæreſis, pro quo eſt caſus in cap. [quibuſdam.] d & ratio firma, quod crimen qđ eſt contra fidem Catholicam, eſt hæreſis, e & tradimus nos poſt alios in cap. [nouit.] f & melius in Man. conf. g & conſtat contrarium eſſe fidei Catholicæ ſpiritualia dona Dei eſſe pecunia æſtimabilia, & vendibilia, dicente Petro ad Simonem Magum, h Pecunia tua tecum ſit in perditionem qui arbitratus es dona Dei, pecunia comparari, [trãſlatum in d. capit. quibuſdam.] Dixi, [Coram Deo, & in foro conſcientiæ.] Quia frequenter, ut cum res parua dicitur, fit, aut datur, non præſumitur in foro exteriori ſimonia, i quæ autem dicantur quoad hoc parua, vel magna, videtur relinquendum arbitrio boni, & prudentis viri, K in arbitrando autem debent conſiderari perſona quæ dat, & cui datur, & quantitas, & qualitas muneris, quod datur ſecundum Panormitanum receptum. l

2 Offert ſe tamen in præſentia quæſtio, quam non meminimus vidiſſe per alium motam, ſcilicet an ſecum trahat excommunicationem quoad forum interius illa ſimonia, quæ propter paruitatem non

præſumitur talis in foro exteriori, eſt tamen verè talis in interiori, eo quod qui dedit, vel accepit, verè coram Deo dedit, vel accepit principaliter in pretium, vel pro pretio rei ſpiritualis, quam diximus ſupra eſſe veram ſimoniam. Et quidem putamus eam non habere annexam excommunicationem, ſi propter rei paruitatem non attingit verè quantitatem culpæ mortalis, quia nulla excommunicatio generaliter lata includit eum, qui non peccat mortaliter, m & alibi ſæpe diximus, præſertim in Manua. Conf. n Si autem vere coram Deo attingit quantitatem culpæ mortalis, licet iudex exterior arbitretur contrarium, quæſtio videtur grandis, & quotidiana, & eo maior, quo poteſt contingere in omnibus caſibus agitur de re vetita ſub pœna excommunicationis ipſo iure lata, & dubitatur an trãſgreſſor eius per paruitatem excuſetur ab ea in foro interiori, ſi iudex arbitretur in foro exteriori eum excuſari propter paruitatem.

3 Tum quia in præſenti caſu licet res minima fiat, vel detur pro ſpirituali, poteſt tamen fieri magna irreuerentia ex eo, quod res ſpiritualis reputetur vendibilis, & æſtimabilis pecunia, & quidem adeo, quod poſſet creſcere vſque ad crimen hæreſeos, cũ illa reputatio videatur cõtra illud. o [Pecunia tua tecum ſit in perditionem.] & multi dantes, vel accipientes, dare, vel accipere poſſunt aliqua parua pro pretio rei ſpiritualis, quos iudices putant non dare, nec accipere illa pro pretio, ſed tantum pro amicitia, & honeſto officio. Et omnis qui dat, vel accipit etiam paruum, verè, ac principaliter pro re ſpirituali, videtur peccare mortaliter, reputando illam eſſe vendibilem, & pretio numerario æſtimabilem.

Nec obſtat, quod furtum minimum ſolum eſt peccatum veniale, vt ait S. Thom. receptus, p per quod alibi ſæpe, & præſertim in dicto Manual. q poſt principium diximus, quod in omni materia peccati paruitas rei, & alia duo excuſant à culpa mortali, non inquam hoc obſtat, quia licet res quæ ſit, vel datur, ſit minima; irreuerentia tamen illa, quæ fit rei ſpirituali, reponendo eam in ordine rerum vendibilium, & æſtimabilium, & temporalium, non videtur res parua.

4 Quare in præſentia credo huiuſmodi ſimoniam non habere annexam excommunicationem, ſi neutro reſpectu peruenit ad culpam mortalem, habere tamen, ſi alterutro peruenit ad illam, per ſupradicta, & quia ſimonia eſt maximum peccatum, iuxta capit. [tanta eſt labes.] r

5 Secundo præſuppono, quod nulla ſimonia, per quam fit, vel datur aliquod temporale pro re ſpirituali, alio reſpectu quam pro pretio, & vera ſolutione eius, puta pro dono gratioſo, vel ſuſtentatione miniſtrorum, vel labore eorum, vel vexationis redemptione, &c. eſt ſimonia iure naturali, vel diuino vetita.

Aduertendum, quod licet expreſſe non habeatur reſponſio ad quæſtionem, tamen ex prædictis colligi poteſt.

ALLEGATIONES.

a in 4. lib. ſent. diſt. 25. q. 3. art. 3. ad 1. b in 2. 2. quæſt. 100. art. 3 & 4. c num. 46. notab. 32. d 1. q. 1. e cap. à recta. & cap. hæc eſt fides, 24 quæſt. 1. f notab. 3. num. 4. de iudic. g cap. 11. num. 22. h Actorum 8. i cap. etſi quæſtiones, de ſimonia. K arg. l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de cauſis, de offic. deleg. l in d. capit. etſi quæſtiones, numero 1. m argumen. capit. nemo, & cap. nullus, 11. quæſtio. 3. n capit. 25. numero 9. o Actorum cap. 8. p in 2. 2. quæſtio. 59. artic. 5. q cap. 17. r de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio generalis gratitudinis etiam facta examinatori promouendorum ad beneficia non inducit ſimoniam.*

2 *Eſculentorum paruorum receptio, ob quæ examinator pro mouendorum ad beneficia nequaquam fuit motus, vt examinando cui fauit fauere, ſaltem coram Deo non inducit ſimoniam.*

3 *Examinator, qui, vt amico roganti gratificaret, promouendum in actu examinis alacriorem reddendo iuuit, ſi adiutorium non fuit notabile, in pœnas Sacri Concilij nequaquam incidit, etiam ſi poſtea munuſcula gratis oblata recepit bona fide.*

CONSILIVM LIII.

VACANTE parochiali, ſacerdos cupiens ſibi de ea prouideri, ad quendam ex examinatoribus amici commendatirias detulit litteras, hecque vel ſimilia addidit verba: Dominatio veſtra habeat me commendatum, & cognoſcet non fuiſſe perſonæ ingratæ. Vnde d. examinator, non ob dicta verba, ſeu oblationem motus, ſed vt amico gratificaretur, inter examinandum quædam ad fauorem dicti promouendi protulit verba, ob quequaſi adiutus promptior ad reſpondendum redditus, & ſucceſſiuè idoneus ab omnibus examinatoribus renunciatus fuit, demum approbatus dicto examinatori donauit quædam eſculenta valoris duorum, uel trium Iuliorum, quæ dictus examinator tunc ſimplici accepit animo.

Nunc autem dubitatur, an examinator in pœnas contra ſimilia perpetrantes per Concil. Trident. a ſtatutas inciderit, & quia miniſtrauit, irregularitatem contraxerit.

1 Reſpondetur primo, quod per literas commendatitias, & promiſſionem prædictam, nullam incurrit ſimoniam, vel cēſuram, per ea quæ nos ſcripſimus in comment. extrauag. de datis, & promiſſi. b

2 Secundo, quod neque incurrit eas per dationem prædicti eſculenti, ſaltem quo ad forum conſcientiæ. c

3 Tertio, quod maioris dubij eſt an incurrerit per fauorem, quem examinator prędictis uerbis inter examinandum dedit, & magis puto non incurriſſe, ſi notabile adiutorium per ea non fuiſſet datum, quia in nulla huiuſmodi materia uidetur incurri cenſura ulla, per id quod non præſtat, uel aufert notabile damnum, uel commodum, cum in omni materia excuſet paruitas rei à culpa mortali, iuxta S. Th. d & tradimus nos in Man. conf. e & alibi ſæpe, & probatur per cap. [unum orarium. f

Cætera circa hanc materiam uide conſil. 20. de ſentent. excommunicat.

ALLEGATIONES.

a Seſſio. 24. cap. 18. § caueant. b notab. 11. à num. 18. c arg. cap. etſi quæſtiones, de ſimonia. d 2. 2. quę. 19. art. 4, e capitul. 17. f 25 diſtinction.

SVMMARIVM.

1 *Dantes miniſtris, vt pro beneficio concedendo preces apud collatorem interponant, obtento beneficio ſimoniam realem committunt, ſecus, ſi vt ſolicitent, & reducant ad memoriam.*

F

CONSILIVM LIIII.

VOlens Titius de aliquo beneficio, vel beneficijs prouideri, dedit cuidam famulo cuiuſdam miniſtri Papæ duo, vel forſan quatuor ſcuta, ad hoc, vt intercederet pro ipſo Titio, & ſimiliter alia munuſcula, quæ forſan ad valorē duorum ſcutorum non aſcendebant, ſubſtituto prædicti miniſtri dedit, & finaliter ipſe Titius de beneficio quodam fuit prouiſus valoris 16. ſcutorum. Quæritur an incurrerit pœnas.

1 Reſpondeo, quod ſi orator dedit prædicta ſcuta, & munuſcula prædicto famulo, vt intercederet,

G ita vt eſſet mediator ad concedendum beneficium, ſimoniam realem admiſit, ſi autem dedit, vt dictum miniſtrum faceret memorem mandati facti, quo illud adimpleret, non addendo preces, quibus moueretur ad concedendum, poſſet dici non eſſe ſimoniam, vt videntur intellexiſſe, qui ſuper hoc fuerunt conſulti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Simonia eſt, ſi prouiſus de beneficio ſoluat penſionem antiquam impedienti expeditionem litterarum, vt ceſſet. 1

H *Beneficiarius dare poteſt aliquid moleſtanti de facto, vt ius quæſitum, & poſſeſſum ſeruet.* 1

Poſſeſſio beneficij res ſpiritualis eſt, uel ſpirituali annexa. 2

CONSILIVM LV.

AN prouiſus à Papa, & impeditus ad inſtantiam penſionarij, qui habet penſionem antiquam ſuper beneficio impoſitam, expedire Bullas, antequam ſoluat pēſiones decurſas, poſſit eas iuſte ſoluere, vt expeditis Bullis capiat poſſeſſionem.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quòd non, quia committeretur peccatum ſimoniæ, quoniam, quamuis

I liceat beneficiario pro iure ſpirituali iam quæſito, & poſſeſſo conſeruando dare aliquid temporale moleſtatori de facto, ut uidetur probare cap. [dilectus.] a & gloſſa cap. [decimas.] b non tamen licet dare aliquid temporale pro iure ſpirituali quærendo, neque pro quæſito nondum poſſeſſo conſeruando, ut finis præfatæ Gloſſæ aſſerit, & Panormitanus reſoluit. c

2 Et quod poſſeſſio beneficij ſpiritualis eſt res ſpiritualis, uel quid annexum ſpirituali, & dare aliquid temporale pro quærendo aliquid ſpirituale, uel ei annexum, eſt ſimonia, iuxta Gloſſam receptam, d quæ probatur in cap. 1. e Et ideo præfatus D. conſulens caueat, ne quid promittat, uel det

K præfato impedienti ſuarum literarum, quibus apprehendenda eſt poſſeſſio, expeditionem, abſque S.D.N. auctoritate, uel licentia.

ALLEGATIONES.

a 1. de ſimonia. b 16. q. 7. ſuper uerbo, decimas. c in d. c. dilectus, nu. 4. d 1. q. 1. in ſumma. e de iure patron.

SVMMARIVM.

Cardinalitiam dignitatem vt aſſequatur, qui dat temporale, committit peccatum ſimoniæ, & incidit in pœnas Extrauag. Bonifacij VIII. numero 3. Quod ſi Pontifex ſcit, & conſentit, ceſſant quidem pęnæ temporales, ſed 1

ſed non peccatum, nec pœna æterna. num. 4.
2 *Fauorem, quo quis pollet apud principem, ſi recepta pe-
cunia interponit pro cupido obtinere aliquam gratiam
peccat, & num. 3.*
5 *Diſpenſare cenſetur princeps ſuperiorem non recogno-
ſcens, cum contra ſuam legem quid facit, ſaltem quan-
do tacitè mentionem facit, dictam actionem eſſe contra
legem.*

CONSILIVM LVI.

AN ſit peccatum dare alicui donum, ut
intercedat quod fiat Cardinalis, ſcien-
te id, & permittente Pontifice?
Reſpondeo primo, quæſtionem hāc
quo ad vtrunque forum eſſe magnam,
& dignam magna diſputatione, quam nobis in præ-
ſentia non vacat facere.
1 Secundo, quod breuiter colligi poteſt ex tracta-
tis à nobis in comm. extrau. S.D.N. quæ incipit, [ab
ipſo,] nuper recognito, & nouè impreſſo, a qđ non
ſolùm dare aliqua temporalia pro adipiſcendis ſpiri-
tualibus eſt ſimonia iure naturali, & diuino prohibi-
ta, ſed etiam eſt peccatum mortiferum dare tempora
lia pro adipiſcendis eis, quæ ſuapte natura ſunt inę-
ſtimabilia, & inuendibilia, & quod non ſolùm ſpiri-
tualia omnia ſunt talia, ſed etiam aliqua alia, quæ
ſunt naturalia, & naturaliter quæſibilia, quorum e-
xempla legere licet in prædicto notab. b
2 Tertio, quod fauor, per quem vnus iuuat alium
ad cōſequendam aliquam gratiam, eſt res ſuapte na
tura inæſtimabilis, & inuendibilis, adeo quod etiam
apud Ethnicos habebatur pro fumo, & re inæſtima-
bili. Nam Alex. Seuerus, apud Platinam, in vita Pon
tiani Papę, iuſſit quendam Turrinum qui munera ac
cipiebat, quod magnæ eſſe auctoritatis apud Impe-
ratorem videretur, in foro tranſitorio ad palum alli-
gatum fumo necare, præco ne clamante. [Fumo pu-
nitur, qui fumum vendit:] eo quod huiuſmodi fauo-
res vendebat, quod in d. notab. c referimus.
3 Quarto, quod dare donum pro fauore habendi
Cardinalatum, eſt dare rem temporariam pro re nō
ſolùm ſua natura inuendibili, ſed etiam ſpirituali, ut
palam eſt, & conſequenter non ſolùm eſt peccatum
mortale, ſed etiam peccatum ſimoniæ, ſi detur ſine
licentia, & conſenſu Papæ, & neceſſario conſequi-
tur ex prædictis, quod incidit in pœnas dictæ extra-
uagantis [ab ipſo.]
4 Quinto, quod Papa pōt peccare, & peccat, quo-
ties agit actum, qui eſt peccatum, lege naturali, & di
uina prohibitum, iuxta illud Pauli, d [Non ſolum
qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus digni
ſunt morte,] & ita peccaret peccatum ſimonię, quā
do ageret actum, qui iure naturali, vel diuino eſt ſi-
moniacus, vt poſt ſententiam S. Tho. & communem,
nos quoque tradimus in Man. noſtro conf. e neque
liberare poteſt alium eundem, vel ſimilem actum
agentem à peccato, licet liberare poſſet à pœna iure
humano contra illum inſtituta, vt ibidem traditur,
ac ſcientia, & conſenſus ſuę Sanctitatis excuſaret prę
fatum conſulentem à peccato ſimonię, magis quàm
excuſaret ab alio peccato homicidij, adulterij, for-
nicationis, & ſimilium iure naturali, & diuino pro-
hibitorum.
5 Sexto, quod quia princeps non recognoſcens ſu-
periorem, agens aliquid contra ſuam legem, videtur
diſpenſare contra illam, f ſecundum Panormita-
num, g ſaltem quando tacitè facit mentionem ꝙ

A ille actus eſt contra legem, vt reſoluit Felynus poſt
Antonium, h poſſet probabiliter addi, quod ſi in
caſu propoſito Papa conſentiret prędictę donationi,
vti actui contrario prędictæ Extrauagantis dans non
incurreret pœnas eius, quæ humana lege adduntur,
ſed ſic æternam, & alias pro peccato mortifero natu-
rali, & diuino iure impoſitas. Poſſet item probabili-
ter dici, quod ſi dans, vel recipiens eſſet Epiſcopus,
vel Cardinalis, non incurreret omnes pęnas extraua-
gantis prædictæ, ſed ſolum excommunicationem, &
alias, quas nos excepimus in eius commentario. i

ALLEGATIONES.

a in notabili ulti. & extractis in notab. 3. & 10. b ult. nu. 46.
B c ult. num. 45. d ad Romanos 1. e cap. 23. numero 108.
f arg. l. quidam conſulebant, ff. de re iud. & l. idem Vlpianus,
ff. de excuſat. tut. g in cap. ſi quando, de reſcript. h in d.
cap. ſi quando, num. 6. i num. 11.

SVMMARIVM.

Aulicum ſi rogo, vt mihi impetret beneficium, adiecto 1
*quod conſentiam penſioni ſuper illo eidem reſeruan-
dæ, ſimonia eſt: ceſſante autem conuentione, poſt obten-
tam gratiam beneficij libere poſſum conſentire. num. 2.
& hoc ſi gratia ſit ita perfecta, quod non poſſit reuo-
cari. num. 3.*
Gratia tunc dicitur perfecta, quando eo peruenit, quod 3
C *non poteſt nec propter defectum conſenſus non præſti-
titi, nec propter alium reuocari.*
Fieri iuſtè non poteſt, quod ſine peccato præſertim mortali 4
fieri nequit.

CONSILIVM LVII.

QVidam cum non ſperaret aliàs ſe poſſe ob-
tinere beneficium, conuenit cum quodam
aulico, vt cum primum ipſe intelligeret va-
cationem alicuius beneficij, illum certio-
rem faceret, ad hoc vt aulicus illud impetraret pro
N. & N. conſentiret conſtitutioni penſionis pro ip-
D ſo aulico, quod factum eſt. Quæritur an fuerit com-
miſſa ſimonia realis.
1 Reſpondeo primo, quod in Manua. Confeſſ. a
ſatis clarè reſpondetur prædictæ quæſtioni, dum de-
terminatur ſimoniacam eſſe conuentionem, qua cle-
ricus monens aulicum, vel familiarem Papæ conue-
nit cum ipſo, quod alter impetret beneficium va-
cans, & alter promittit ſe conſenſurum penſioni im-
ponendæ, quod eſt veriſſimum, quia eſt promiſſio
de faciendo aliquid temporale pro habenda re ſpi-
rituali, quæ palam eſt ſimoniaca per definitionem
ſimoniæ datam à Gloſſa, b receptam ab omnibus
Theologis, & Canoniſtis, & declaratam à nobis la-
tius quam ab alijs in dicto Manua. c
E 2 Et paulo poſt, d palam determinatur quod li-
cite poteſt ſciens vacationem beneficij monere fami-
liarem Papæ, & rogare, vt impetret illud ſibi, nulla fa
cta promiſſione de conſtituenda penſione impetrāti,
licet poſt impetrationē ei factam liberè abſq; pacto,
& promiſſione pręcedenti conſentiat penſioni conſti
tutæ, vel conſtituendæ à Papa, vel etiā ſi in impetra-
tione facienda à Papa exprimatur promiſſio, vel con-
uentio de conſentiendo penſioni à S. Sāctitate impo-
nendæ,

ALLEGATIONES.

a cap. 23. nu. 107. uerſi. ad 7. b 1. q. 1. in ſumma. c cap. 23
num. 100. d in uerſic. ad octauum.

l 2

nendæ, ita quod ex vtroque loco colligitur reſolutio, quod promiſſio, vel conuentio inter monentem, & aulicum, ſiue familiarem facta, vt alter impetret beneficium, & alter conſentiat conſtitutioni penſionis, eſt illicita, & ſimoniaca, niſi fiat cum conſenſu Papæ, licitum tamen eſt, quod ſciens vacationem moneat eum aulicum, vel familiarem, & roget, vt illud ſibi impetret, non facta promiſſione, neque conuentione de conſentiendo penſioni, licet poſt impetrationem liberè illi conſentiat.

Secundo, quod nulla ratione naturali, diuina, neque canonica poteſt conſuli, nec reſponderi contrarium ab vllo iureconſulto, neque confeſſario Chriſtiano religionis amico.

3 Tertio, quod ex his infertur, non poſſe dari ullam inſtructionem, per quam ſciens vacationem beneficij expreſsè, vel tacitè faciat promiſſionem de conſentiendo conſtitutioni, & ſolutioni penſionis, antequam ſit impoſita, & gratia perfecta, ita quod non poſſit reuocari propter defectum conſenſus præſtiti, vel alium, etiamſi nunquam vllum beneficium alioqui ſperet ſe ob tenturum.

4 Quandoquidem nihil prodeſt fieri iuſtè, quod ſine peccato præſertim mortali, quale eſt grauiſſimum peccatum ſimoniæ, fieri & obtineri non poteſt, iuxta cap. [ita ne.] & cap. [tolerabilius.] a quæ habent tolerabilius eſſe omnia mala pati, quam malo conſentire, hoc intelligo quo ad pœnas ſimoniæ, niſi cum beneplacito Papæ id fieret, cui tamen nullatenus debet placere, ne ſe ſuamque ſedem, quæ ſinceriſſima debet eſſe ab huiuſmodi labe ſimoniæ, turpiter fœdaret.

ALLEGATIO.

a 32. quæſtion. 5.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatarius recuſando ſoluere penſionem tertio reſeruatam, eo prætextu, quod ſuper penſione inter reſignantem, & penſionarium fuerit commiſſa ſimonia, ſuam elidit collationem.*

1 *Simonia commiſſa inter reſignantem, & tertium, cui penſio reſeruata fuit, non ſolum vitiat ipſam penſionem, ſed & ipſam collationem beneficij.*

2 *Confidentia in foro exteriori eo ipſo probata cenſetur, quod probatur reſignantem ea intentione reſignaſſe, vt tertius, cui penſio reſeruabatur, illam converteret in vtilitatem familiæ ipſiuſmet reſignantis.*

CONSILIVM LVIII.

Reſignauerat A. ſuum canonicatum in manibus Pontificis in fauorem B. cum reſeruatione certę penſionis in fauorem cuiuſdam C. Bullę omnes fuerunt expeditæ, & ſic virtute bullarum Apoſtolicarum de reſeruatione dictæ penſionis in fauorem dicti C. hæredes prædicti C. petunt ab ipſo B. ſolutionem penſionum abhinc aliquibus annis decurſarum, ipſe B. reſpondet illas non debere, quia fuit impoſita prædicta penſio ad ſuſtentandam, & alendam familiam, & filios prædicti A. reſignantis, quod promittit ſe probaturum, atque ideo eſſe confidentiam & non deberi penſionem, hæredes prædicti C. replicant contrarium. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, quòd replicatio hæredis prædicti C. eſt iuridica, videlicet, quod prædictus B. dēt ſoluere penſiones decurſas nōdum ſolutas, vel quod

F ipſe B. debet relinquere canonicatum, ſuper quo cōſtituta fuit penſio. Si. n. conſtitutio penſionis non valuit, quia in renunciatione interuenit confidentia annullans conſtitutionem penſionis, à fortiori interuenit confidentia annullans renunciationem, ob quam fuit penſio conſtituta, quæ magis vetatur renunciatio fiduciaria, quam penſio ob eam conſtituta, vt colligitur ex ipſiſmet extraua. Pij IV. & Pij V. quarum partes neceſſarias retulimus ad verbum in Man. a

Secundo reſpondeo, quòd non interuenit in caſu propoſito confidentia illa illicita, & ſimoniaca, tam grauiter à prædictis Pijs punita, quo ad forum conſcientiæ, ſi inter ipſum A. & B. uel C. non interuenit

G pactum, ut penſio conſtituenda redderetur in ſuſtētationem, & alimenta filiorum ſuorum licet intentio ipſius fuiſſet illa, & licet ideo renunciaret canonicatui, ſperans, quòd id poſtea ipſe C. faceret, per ea quæ ipſe ſcripſi ubi ſupra, b & paulo poſt in notabilibus extrau. Pij V. c

2 Tertio, quòd ſi prædictus B. legitimè probauerit prædictam conuentionem interueniſſe, imò & ſi probauerit intentionem principalem ipſius A. conſtituendi penſionem fuiſſe, vt illa cederet ſuſtentationi filiorum ſuorum, iudicabitur penſio illa conſtituta per confidentiam præſumptiuè illicitam, & ita eſſe inualidā, & eadem ratione iudicabitur renūciatio canonicatus, ſuper quo fuit poſita pēſio, præ-

H ſumptiuè fuiſſe facta ex illicita cōfidentia per contextum prædictæ bullæ Pij V. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. 23. nnmer. 110. b numer. 109. c numer. 110.

SVMMARIVM.

Penſio, quæ ſuper fructibus beneficij reſeruatur, etſi ſecundum Panormitani receptam ſententiam non ſit quid ſpirituale, tamen iuſtè, nec emi, nec redimi ſine auctoritate Apoſtolica poteſt, quia eſt annexa rei ſpirituali, videlicet beneficio. num. 2. ſimonia tamen ſuper ea contracta nō habet annexam excommunicationem. nu. 3. 1

Pœnitentiariæ prætorium nō dat facultatem, vt de in foro conſcientiæ conceſſis teſtimonium detur, nec illud etiam ſi daretur, faceret fidem quo ad forum exterius. 4

I

CONSILIVM LIX.

Qvidam Canonicus conſenſit, ut filio fratris reſeruaretur annua penſio 100. ducatorum, & è contra frater iuxta conuenta liberauit Canonicum ab obligatione, qua tenebatur eidem ad alia ſimilia annua 200. ducatorum ſoluenda.

Quæritur, an conſtitutio penſionis valeat, & an

K ambo inciderint in excommunicationem.

1 Reſpondeo primo, quòd prædicta conſtitutio fuit ſimoniaca, quia licet penſio non ſit quid ſpiritua le ſecundum ſententiam Panor. receptam, Felyni, & aliorum omnium, excepto And. Siculo, a per illum textum, & c. [quamuis.] vbi Dominicus, & alij idem tenēt, b tñ non poteſt iuſte emi ſecundum omnes, nec redimi ſecundum ferè omnes abſque auctoritate Apoſtolica, cōtra Caietanum, qui licet teneat poſſe redimi ſine illa, non tñ concedere poſſe emi, & in caſu propoſito agitur de conſtituenda penſione per emptionem,

ALLEGATIONES.

a in cap. ad audientiam, il 2. de reſcr. b de præbend. libr. 6.

emptionem, ſiue contractum non gratuitum Papæ occultum, & ita etiam ſecundum illum hoc non potuit fieri.

2 In materia enim ſimoniæ, quę definitur eſſe emptio, vel venditio ſtudioſa rei ſpiritualis, vel ei annexæ pro temporali, vel contra, ſecundum gloſſam a receptam à S.Tho. b & omnes noſtros, c In materia inquam ſimoniæ, appellatione emptionis, & venditionis, uenit omnis contractus non gratuitus ſecundum omnes, quos etiam ſequimur in Manua. noſtro, d cuius concluſionis rationem nouam, & uerißimam uidemur primi tuliſſe in ſacræ Pœnitentiariæ prętorio. ſ. quod penſio, de qua loquimur, licet non ſit res ſpiritualis, eſt tamen annexa rei ſpirituali, videlicet beneficio, & ſicut emptio rei ſpiritualis eſt ſimoniaca, ita eſt emptio rei annexæ ſpirituali, ut prædicta gloſſa recepta dicit.

3 Secundo reſpondeo, quòd licet prædicti duo fratres peccauerint, etiam mortaliter, conuentionem prædictam ſimoniacam faciendo, & exequendo, arbitror tamen eos non incidiſſe in excommunicationem, ut aliàs in prædicto prætorio dicere nouè memini, & addimus in Manu. e quia iura non excommunicant omnes ſimoniacos, ſed ſolum ſimoniacos in ordine, & beneficio, iuxta extrauagantem, f & receptam ſententiam, quam etiam fœlic. recordat. Pius V. in extrauagan. [cum primum] ſenſiſſe uidetur, & ſimonia, de qua agimus, non eſt ſuper beneficio, ut prædictum eſt.

4 Tertio, quòd conſulens Chriſtianè, prudenter, & utiliter aget poſtulando à S.D.N. ſuper prædictis abſolutionem. Tum & neceſſe eſt ſuæ ſaluti æternæ, ut id faciat, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, eſto quòd forum conſcientiæ, ut eſt officium Pœnitentiariæ, non faciat facultatem fidem faciendi, nec faciat quoad forum exterius, cum quo ad illud, ut arbitror, non ſit neceſſarium, & ut poteſt eſſe commodo, ſi ſecretiſſimè fides ea de re data ſeruetur, ita poſſet eſſe incommodo cuiuſdam infamiæ, ſi ante, uel poſt mortem in maleuolum deueniet.

ALLEGATIONES.

a 1.q.1. in ſumma. b 2.2.q 100.art.1. c in rub. de ſimonia. d cap.23.nu.100. e ubi ſup.nu.111. f 2. de ſim.

SVMMARIVM.

1 *Penſio beneficialis, pretio dato, vel recepto, nec conſtitui, nec vendi ſine Papa poteſt.*

2 *Penſionis uenditio non inducit excommunicationem, niſi pro beneficio, vel ordine aſſequendo fiat. & ſeq.*

3 *Venditio in materia ſimoniæ omnem contractum non gratuitum comprehendit.*

4 *Penſionem ſi ego conſtituo ſuper meo beneficio ſoluendam tertio, vt tibi ſuum reſignet beneficium, & à te recipio promiſſionem, quod tu illam ſolues, eſt ſimonia conuentionalis, quod ſi ſoluis, efficitur realis habens pœnam, & tua prouiſio eſt nulla. num. 5.*

5 *Simoniace promiſſum expedit quandoque ſoluere, ſed mutata cauſa, & intentione.*

CONSILIVM LX.

VTrum Paulus incurrat ſimoniam in foro poli, uel foro fori, eo quod rogauit Andream, ut conſentiret conſtitutioni penſionis cuiuſpiam ſuper beneficio ſuo ſoluendæ Petro, ut renũciet alteri bñficio in ipſius Pauli fauorem, & Paulus nõ ſolum rogauit, ſed etiam promiſit inſtrumẽto publico ipſi Andreæ,

A quod ipſe ſolueret penſionem, & ſeruaret eum indemnem.

1 Reſpondetur primo, quod non licet emere penſionem, nec cõſtitutionem penſionis ſuper beneficio Eccleſiaſtico aliquo, neque vendere illam, vel conſtitutionem eius caſſare ſine auctoritate Papæ, vt dicimus in noſtro Manua. Conf. a Vide latius conſ. 63.

2 Secundo, quòd emptio, vel venditio penſionis huiuſmodi, vel conſtitutionis, non inducit ipſo iure vllam excommunicationem, quia ſola ſimonia ſuper beneficio, vel ordine commiſſa, inducit ipſo iure illam, vt ibidem traditur, & penſio non eſt propriè beneficium Eccleſiaſticum ſpirituale, licet ſit ius ei annexum, ſicut & ius patronatus, vt ibidem dicitur.

B Tertio, ꝙ fallit hoc, quando penſio, vel conſtitutio penſionis emitur, vel venditur, tanquam gradus, ſeu medium acquirendi aliquod beneficium ſpirituale, vel aliquem ordinem, quia talis emptio, vel venditio in hunc finem facta, cẽſetur ſimonia commiſſa ſuper beneficio, vel ordine, ſicut traditio, vel promiſſio pecuniæ alicui, vt ſit mediator ad dandum, vel renunciandum beneficium, cenſetur ſimonia, ſecundum Innocentium, b allegatum in hoc à nobis in dict. Manua. Confeſſ. c

3 Quarto, quòd in hac materia, & definitione ſimoniæ tradita à Gloſſa, d & à nobis declarata, e per venditionem, & emptionẽ includitur omnis contractus non gratuitus, in quo temporale datur pro

C ſpirituali, vel ei annexo. & ita eſt ſimonia.

Quinto, quòd licet emptio, & venditio præfatæ conſtitutionis penſionis ſimpliciter facta non cenſeretur ſimonia facta ſuper beneficio, quia tamen non eſt ſimpliciter facta, ſed ad finem quęrendi ius ſpirituale beneficiale, cenſetur ſimonia facta ſuper beneficio, vt traditio pecuniæ facta mediatori ad quærendum per ſuum fauorem beneficium cenſetur ſimonia facta ſuper beneficio, cui conſequens eſt factam fuiſſe in hoc caſu ſimoniam ſuper beneficio, & conſequenter talem, quæ inducit ipſo iure excommunicationem, & prouiſionis nullitatem.

4 Sexto, ꝙ præfatus Paulus reſignatarius, licet non

D poſſit excuſari à peccato mortifero ſimoniæ, poteſt tamen excuſari ab incurſu excommunicationis, & nullitate prouiſionis, ſi nondum ſoluit, nec ſoluerit in futurum ratione præfatæ promiſſionis vllam penſionem, quia ſimonia conuentionalis, niſi compleatur ab vtraque parte, non eſt ſimonia realis, quæ ſola inducit ipſo iure excommunicationem, per tradita à nobis vbi ſupra. f

5 Septimo, ꝙ ſi nondum Paulus ſoluit quidquam pro præfata penſione, ad cõſeruandam amicitiam inter ipſum, & Andream, cõueniret multũ, vt Andreas renunciaret liberè ſine vllo pacto promiſſioni factæ ſibi à Paulo de ſoluenda penſione, & de ſeruando eũ indemnẽ, & poſtea ex interuallo ipſe Paulus rogaret

E aliũ amicũ, q ꝓmitteret Andreæ id quod antea ꝓmiſerat Paulus, & ipſe Paulus ꝓmitteret illi amico ſeruare eum indemnem à damno, quòd poſſet pati ex ſolutione promiſſa. Nec Andreæ videri debet durum renunciare liberè promiſſioni ſibi factæ. Tum quia confidere poteſt uirtuti Pauli. Tum quia promiſſio illa nihil ualet, nec in foro conſcientiæ, nec in foro fori. Dixi ſupra, [ſi nondum quidquam ſoluit Paulus:] quærendum eſt remedium à Papa tàm ſuper

ALLEGATIONES.

a cap.23.nu.111. b in cap. tuá, de æta. & qual. c cap.23. nu.106. d in ſum. 1.q.1. e in d.c.23. f num. 104. & ſeq.

ſuper nullitate prouiſionis, quam ſuper abſolutione.

[Aduertendum referri aliàs ab officialibus ſacræ Pœnitentiariæ reſponſum, quòd ego, ſi Papa ſciente in tui reſignatarij gratiam conſentio, vt meum beneficium pẽſione grauetur, poſſum à te recipere etiam ex pacto indemnitatem, ratio eſt, quia cum communiter beneficiarij non patiantur ſua beneficia penſione in gratiam tertij grauari, niſi recepta promiſſione indemnitatis, & hoc non lateat Pontificem, vtrique admittendo huiuſmodi penſionum reſeruationes, tacitè etiam conſenſit, vt fiat conuentio.]

SVMMARIVM.

1 *Penſio vni ad vtilitatem tertij reſeruata ſi in alterum ita transferatur, vt dicto tertio aliqua ſoluatur pecunia, ſimonia erit niſi Pontifici hoc etiam exprimatur.*

2 *Penſio eſt ius ſpirituali annexum, quod ſuapte natura requirit præcedentem clericatum, obligans ad horas B. Virg. cuius illegitimus non eſt capax, nec poteſt emi, aut redimi pecunia, & num. 3.*

CONSILIVM LXI.

STatus propoſitæ quæſtionis in effectu eſt, an penſionarius, cui reſeruata eſt penſio ad vtilitatem alicuius curialis, iuſtè poſſit de conſenſu curialis, ſoluta eidem certa pecuniæ quantitate, in alium transferre penſionem.

1 Reſpondeo primo, poſſe quidem, quatuor concurrentibus. Primum eſt auctoritas Papæ. Secũdum cõſenſus beneficiarij eam ſoluturi. Tertium conſenſus curialis. Quartum narratio quantitatis pecuniæ, q̄ datur prædicto curiali, vt in id cõſentiat.

Secundo, non poſſe aliquo prædictorum deficiente, & qđ facta narratione p̄dicta Papa vix aſſentiet.

2 Tertio, quòd non obſtat his, quod prædictus curialis non habet actionem, nec literas eligendi aliqd à prædicto penſionario, & conſequenter quod per conſenſum illius nil iuris transfertur, neque ipſe accipit aliquid temporale, propter quod aliquid iuris ſpiritualis danti, vel alij quæratur, & ita, quod non admittitur ſimonia per definitionem eius poſitam in ſumma, a & declaratam à nobis in Manu. b & ab ijs, quos ibi citauimus, & ſic non admittitur ſimonia, etiamſi præſtatio illa pecuniæ non inſinuetur Papæ. Non inquam hoc obſtat, quoniam licet præſtatio pecuniæ illi curiali non ſit cauſa, quare nullum ius ſpirituale, vel annexum ſpirituali, qualis eſt penſio, transferatur de ipſo in alium, eſt tamen cauſa, quare transferatur de alio in alium, & ad effectum incurrendi ſimoniam paria ſunt dare aliquid collatori beneficij, qui transfert ius ſpirituale, vel dare alij, qui ſit cauſa collationis, vel renunciationis, ſecundum Innocentium, c receptum communiter, & relatum à nobis, d & talis eſt prædictus curialis in caſu propoſito.

3 Non obſtat etiam, quod penſio eſt ius mere temporale, ſecundum Caietanum, e & quod ideo eſt redimibile pecunia. Tum quia nõ dixit quod ſit emibile, hoc eſt, quod poſſit pretio conſtitui, ſed ſolum, quod poteſt redimi, & tolli ab eo, qui eam ſoluit, in noſtro autem caſu agitur de transferenda penſione in alium, & ſic de emẽda, vel conſtituenda alij. Tum quia ẽtſi Cardinalis, f dixiſſet añ Caietanum qđ penſio eſt ius mere temporale, quod ẽt poſt eos Gigas, & aliquot alij dixerunt parũ caute, tñ id falſum eſt, quod nos aliàs probauimus in ſacro Pœnitentiariæ prætorio, monſtrando, quòd eſt ius ſpirituali annexum, vt eſt etiam beneficiũ, quippe quod ſuapte natura requirit clericatum, immo de ſtylo curiæ requirit quod ſit legitimus, & per conſtitutionem fœl. record. Pij V. obligat ad horas ſaltem B. Mariæ, & ita non poteſt emi, nec redimi pluſquam ius patronatus. g Vnde merito ſtylus curiæ habet, vt remitti quidem poſſit gratis penſio, non autem conſtitui, nec redimi, vel transferri pretio, niſi auctoritate Papæ, prout, h latius probamus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 1.q.1. b cap.23. à num.100. c in cap. tuam, de ætate, & qualitate, & cap. tanta, de ſimon. d in d. cap.23. numer. 106. e 1. tomo opuſc. tracta.31. reſponſ.10. f in clem 1 de ſupplen. neglig. prælat. g cap. de iure. & cap. cum ſæculum, per locum à ſpeciali, de iure patron. h in conſil.63.

SVMMARIVM.

1 *Penſio mihi reſeruata cum obligatione, vt terminos, prout exigentur, tertio ſoluam, non poteſt ſine auctoritate Papæ recepta pecunia à rectore beneficij ita extingui, vt beneficium liberum remaneat, ob id tamen non incurritur, nec excommunicatio, nec obligatio reſtituendi, at ſi do pecuniam dicto tertio, vt dicta penſio mihi remaneat libera à dicta obligatione, licite do, & tertius iuſte recipit, & obligationem remittit, numero 2.*

CONSILIVM LXII.

QVeritur in effectu, an Petro, cui Papa reſeruauit penſionem, cum obligatione ſoluendi poſtea illam Ioanni, qui non erat capax illius penſionis ob leges regni, cuius erat beneficium, ſuper quo illa ponebatur, licet redimere illam pecunia, vel alia re abſque auctoritate Papæ.

1 Reſpondeo primo, quòd videtur diſtinguẽdum. Nam aut per præfatam redemptionem beneficium, ſuper quo poſita erat, liberum manet, aut non, & priori caſu non licet, quia id eſſet redimere penſionem impoſitam à Papa ſuper beneficio, quòd non licet, vt irrefragabiliter probamus in Manua. Confeſſ. a contra Caietanum. Poſteriori verò caſu licet, quia id non eſt redimere penſionem, ſed obligationem, qua penſionarius tenetur ad diſponendum ſic, vel ſic de illa, ſiue de receptis per illam, ꝙ longe aliud eſt, cum ſit merè temporale ſeparatum à iure ſpirituali, penſio verò eſt ius ſpirituale, vel ſaltem ſpirituali annexum, vt latius diximus in alio conſilio. [Vide conſil. 36.]

2 Secundo, quòd licet malè faciat, & peccet peccatum ſimoniæ, qui emit, vel redimit penſionem abſq; auctoritate Papæ, non tamen incurrit excommunicationem, quia, vt nos vbi ſupra diximus, propter ſimoniam in alijs rebus, quam ordine, & beneficio admiſſam non incurritur excommunicatio, & penſio non eſt beneficium, vt tenet recepta ſententia. b

Tertio, quòd præfatus Ioannes tenetur quidem pœnitere eius quod fecit, ſi per illud intendebatur extinctio penſionis impoſitæ ſuper beneficio, ſed nõ tenetur quærere abſolutionem excommunicationis, nec reſtituere recepta. Si autem non intendebatur

extinctio

ALLEGATIONES.

a cap.23. numer.111. b in cap. poſtulaſti, & cap. ad audientiam, 2. de reſcript.

extinctio pēſionis, ſed ſolum obligationis, qua tenebatur Petrus ei ſoluere, neque peccauit, neque tenetur ad aliquid aliud. Salua, &c.

Aduertendum referri in Sacro Auditorio Rotæ pronunciatum, penſiones, quæ Italo ſuper caput Hiſpani reſeruantur, extingui tam, per mortem Itali, quàm Hiſpani. quo ſtante, dubia, vel ſaltem limitanda videtur prædicta reſponſio.

SVMMARIVM.

1 *Penſio Eccleſiaſtica eſt certa portio fructuum ex beneficio ad tempus ſeparata, ſed hæc definitio non eſt perfecta, nu. 6. primo, quia immo eſt ius percipiendi fructus, nu. 7. Item cum non detur niſi clerico, eſt quid ſpirituale conſequenter clericatui annexum, num. 4. vnde nec pecunia poteſt emi, & inde à ſimili ſequitur, vt nec pecunia redimi poſſit ſine Papæ auctoritate, numer. 3 4. & 5. alias committitur ſimonia, num. 5. licet Caietan. tenuerit contrarium, numer. 1. ſed ſine pœna gratis remitti poteſt. num. 7. & 8.*

2 *Penſio ſine auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, & ab inferiore Papa ſine cauſa valide conſtitui non poteſt.*

5 *Penſioni reſeruatio prærequirit ordinem, nec aliquis Papa inferior poteſt eam laico concedere, immo nec Papa id auctoritate ordinaria poteſt, ſed nec illegitimus, aut irregularis ſine diſpenſatione eſt illius capax.*

CONSILIVM LXIII.

QVæritur, an penſio legitimè conſtituta ſuper beneficio Eccleſiaſtico ordinari poſſit ſine auctoritate Apoſtolica.

1 Reſpondetur, quod partem affirmantem tenuit Caiet. a Pro quo facit primo, quod penſio eſt certa portio fructuum ex aliqua menſa, vel beneficio ad tempus ſeparata, ſecundum Guillelmum de Lauduno, Cardinalem, & Imolēſem, b quos ſequitur Felynus, c & Gigas, qui alios refert, d & cōſequenter eſt res mere temporalis, & redimibilis.

Secundo, quod penſio remitti poteſt gratis, vt aſſerit Cardin. Alexandrinus. e

Tertio, quòd huiuſmodi redemptio nulla ratione alia poteſt non valere, quam quia eſſet ſimoniaca. At nulla ſimonia committitur, vbi non datur, vel accipitur ſpirituale pro temporali, iuxta definitionem datam à gloſſ. communiter recept. f & declarata à S. Tho. g & latius à nobis poſt alios in Manu. noſtro Confeſſ. h At penſio eſt quid mere temporale, vt dictum eſt, quod videtur probari per definitionem pēſionis ex Cardinale vbi ſupra, & communi ſupradicta, qua definitur eſſe certa portio ex aliqua menſa, vel beneficio ad tempus ſeparata, & conſtat portionem fructuum non eſſe quid ſpirituale, cum tam illa, quàm toti fructus vendi, & locari poſſint. i

2 Pro parte vero negatiua facit, quod penſio non poteſt conſtitui ſine auctoritate ſuperioris, ſecundum omnes, neque auctoritate inferioris Papa ſine cauſa, K licet conſtituta à Papa etiam ſine cauſa valeat, arg. cap. [propoſuit.] l & tradit Felynus. m

3 Ergo nec redimi poterit ſine auctoritate ſuperioris, argumento à correlatiuis, quod eſt validum, cum eadem ratio idem ſuadet in vtroque correlatiuo, n vbi notatur hoc, & tractatur, & clement. ſæpe. adiuncta Gloſſ. o & latè tradunt Abbas, & Felyn. p Tum quia eadem concurrere debent in deſtructione, quæ in conſtructione. q Tum quia ſtylus curiæ id ſeruat, & ideo ſeruandum, argument.

A cap. [quam graui,] r capit. [ex literis.] & ibi poſt alios Felynus. ſ

4 Tum quod penſio non poteſt emi ſine auctoritate Papæ, ſecundum omnes: ergo neque redimi, qa contrariorum eadem eſt diſciplina. t Tum quod penſio, de qua loquimur, licet non ſit quid ſpirituale, eſt tamen annexum ſpirituali, ſicut ius patronatus, u & tradit S. Tho. x immo magis annexum, quàm ius patronatus, quia illud eſt annexum antecedenter, vt ibi ait S. Thomas, penſio autem conſequenter, vt beneficium.

5 Quod ideo dicitur ſpirituale conſequenter ſecundum eundem ibidem, quia prærequirit rem ſpiritualem, videlicet, ordinem, & penſio etiam prærequirit ordinem, quia nemo inferior Papa poteſt eam

B concedere laico, neque ipſe Papa poteſt id facere poteſtate ordinaria ſecundum ſtylum curiæ, neque poteſt conferri illegitimo, & irregulari ſine diſpenſatione, ſecundum communem opinionem. At annexum ſpirituali neque poteſt vendi, neque emi ſine vitio ſimoniæ, iuxta cap. [cum ſæculum.] & cap. [ex literis.] y cum adnotatis eiſdem, & tradit latè S. Thomas, z ergo neque penſio poterit emi, vel redimi. Tum quod eadem ratione, qua poſſet redimi, poſſet quoque emi. Ratio enim, quare dicit Caietanus poſſe redimi, eſt, quia eſt res mere temporalis, quæ ita concludit potentiam emendi,

C ac redimendi.

6 Non obſtant oppoſita, non quidem primum, quia negatur, quod penſio Eccleſiaſtica beneficialis, de qua loquimur, ſi res merè temporalis. Nec obſtat definitio, qua definiunt eam in argumento citati, quia non eſt bona. tum quia non conuertitur cum ſuo definito, vt debet conuerti, iuxta l. 1. a notat Bart. receptus, b conuenit enim illa multis, quibus non conuenit definitum, quia conuenit omnibus ſtipendijs, quæ conſtituuntur ex menſa Eccleſię, uel de fructibus beneficiorum ad tempus quibuſcumque etiam laicis, cuiuſcumque ſexus, qualitatis, artis, & officij fuerint, ob benemerita, vel

D ob aliquod officium in Eccleſię obſequium exercendum, quale habent aliquot medici, chirurgi, ſacriſtæ, campanarij, latomi, & fœminæ curantes infirmos in hoſpitalibus beneficijs annexis, & cantores, bedelli, & alij ſimiles, quibus non conuenit definitum, ſcilicet penſio Eccleſiaſtica beneficialis, de qua loquimur. Tum quia bona definitio penſionis, prout in hac materia capitur, ponitur à nobis in Manual. Confeſſ. c ſcilicet, quod [eſt ius non temporarium, ſed ſpirituale, aut illi annexum non antecedenter, vt ius patronatus, ſed dependenter, aut conſequenter inſtar beneficij.

7 Ex quo colligitur primo, quod ſicut beneficium non eſt fructus, qui percipiuntur ex illo, ſed ius

E illos

ALLEGATIONES.

a tomo 1. opuſc. tract. 31. & tract. 17. q. 10. b in clement. 1. de ſupplen neglig. præla. c in cap. ad audientiam, 2. de reſcr. d in tract. de penſio. quæſtio. 1. e cap. Agat. 36. diſtinct. f in ſumma. 1. q. 1. g 2. 2. q. 100. art. 1. h cap. 23. nu. 100. i cap. ueſtra. de loca. & capitul. querela, ne præla. uices ſuas. K cap. extirpandæ, § qui uerò, uer. illud autem, de præbend. l de conceſſ. præben. m in cap. ad audientiam, 2. de reſcr. n l. 1. C. de cup. & luc. Daphnen. lib. 11. o uer. uoluerit, de uerb. ſignification. p in procem. q cap. 1. de regulis iuris. r de crimi. falſi. ſ de conſtitut. l. 1. de his qui ſunt ſui, uel ali. iur. t cap. ſciendum, 8 quæſt. 1. u cap. quanto, de iud. x 2. 2. quæſtio. 100. art. 4. y de iure patron. z ubi ſupra. a ff. de dolo, & contumacia. b in l. 1. ff. de teſtament. c cap. 23. numero 111.

illos percipiendi, ita penſio non eſt certa portio fru-
ctuum menſæ, vel beneficij, ſed ius percipiendi illã.

Secundo, quòd ſicut beneficium eſt ius ſpirituale, vel annexum ſpirituali non antecedenter, vt ius patronatus, ſed conſequenter, prout declarat S. Tho. a ita & penſio, de qua loquimur, eſt quoddam ius ſpirituali annexum, & conſequenter inuendibile, per quod ſoluitur primum argum.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo penſionẽ remitti poſſe gratis, negando tamen, quòd poſſit redimi pecunia, quia longe alia ratio ſuadet contrarium, ſicuti calix totus cõſecratus donari quidem gratis poteſt, non tamen vendi, iuxta cap. [reperiantur.] b & tradidimus poſt alios in dict. Manual. confeſſ. c

Ad tertium reſpõdetur, quod ſimonia non ſolum committitur in re omnino ſpirituali, ſed etiam in re annexa illi, vt definitio ſimoniæ habet expreſsè, & ita poteſt committi in emptione, & redemptione huiuſmodi penſionis rei ſpirituali annexæ, ſicut & in venditione, vel redemptione iuris patronatus. d

8 Quod autem ſimonia, quæ committitur in emptione, vel redemptione penſionis, iuris patronatus, & ſimilium, non habeat annexam excommunicationem ipſo iure latam, habetur in d. Manual. e

ALLEGATIONES.

a 2. 2. quæſt. 100. numer. 4. b 1. quæſtio. 1. & veſtimenta, de conſecr. diſt. 1. c cap. 23. num. 108. d cap. cum ſæculum, de iure patr. e dict. cap. 23. num. 111.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non eſt, ſi ego aliàs licite extinguo penſionem, vt pecuniam receptam mutuem tibi illam traditur o tertio volenti aliam ſimilem extinguere penſionem, & tu mihi promittas interim aliquot annua.*

CONSILIVM LXIIII.

1 RESpondetur, quod præfatus Blaſius proculdubio poteſt petere à prædicto Antonio prædicta ſcuta annua ſibi ab eo promiſſa, ſine vllo timore exceptionis ſimoniæ opponendæ ab Antonio, quia inter Antonium, & Blaſium nulla interuenit ſimonia ſuper vllo beneficio, neque ſuper vlla penſione, quia neque Antonius quicquam iuris ſpiritualis, neque ei annexi dedit Blaſio pro temporali, neque Blaſius Antonio propter vllum ius ſpirituale, vel ei annexum datum Blaſio. Neque obſtat quod Blaſius iuridicè extinxit vnam penſionem, quam habebat ſuper beneficio alterius tertij, vt pecuniam ex illa extinctione habendam mutuaret Antonio, ad hoc vt Antonius iuuaret Ludouicum ad redimendam iuridicè penſionem, quam Achilles habebat ſuper beneficio ipſius, quia omnia illa iuridice fuerunt facta, & potuerunt fieri ſine vllo peccato ſimoniæ, quia nihil ſpirituale, vel annexum ei fuit datum alteri pro aliquo temporali, niſi pecunia quam dedit Ludouicus Achilli pro redemptione penſionis auctoritate Papæ redimendæ, quod iuſtè factum fuit, & fit quotidie: paſſim enim vnus cognatus, vel amicus alicuius fratris, vel cognati alicuius beneficiarij mutuat pecuniam, vt iuuet fratrem, vel cognatum ſuum ad redimendam penſionem, quam alius clericus habet ſuper eius beneficio, & quia res eſt clara, & indubitata, non eſt alijs opus. Salua, &cæt.

F

SVMMARIVM.

Penſionem ex facultate ſibi ſimpliciter conceſſa transferens, reſeruato ſibi iure illam, dum viuit, exigendi, transgreditur ſuam facultatem, & ſic facit actũ nullum, immo ſimoniacum, immunem tamen à cenſuris. 1

CONSILIVM LXV.

Vit reſeruata penſio N. ſuper quodam beneficio cum facultate eam transferendi, qui N. vellet eam transferre cum reſeruatione exigendi eam quoad vixerit. Quæritur an id facere poſſit.

G

1 Reſpondetur primò, quòd præfatus penſionarius non poteſt licitè transferre penſionem præfatam cum præfata reſeruatione exigẽdi penſionem quoad vixerit, abſque peccato mortifero ſimoniæ, quia licet negari poſſet penſionem præfatam eſſe beneficium, non tamen (quicquid dicant Cardinalis, & Caiet.) poteſt negari eſſe quid ſpirituale, vel certe annexum ſpirituali multo magis, quam ius patronatus, quod eſt annexum illi. a Nec hoc eſt contra id quod in alio caſu diximus, quia hic fit pactum de reſeruandis ſibi fructibus penſionis quoad vixerit, ibi verò nihil reſeruauit ſi moriatur.

H

Secundo, quod dici poſſet per huiuſmodi ſimoniam non incurri excõmmunicationem latam per extrauagantem, b quæ non excommunicat niſi ſimoniacos in ordine, vel beneficio ſecundum receptam ſententiam.

Tertio, quod tranſlatio iudicabitur nulla imò, & niſi nos defendiſſemus contrarium, nuper iudicata fuiſſet vna ſimilis tranſlatio confidentialis, & onuſta cenſuris per Pium IIII. & Pium V. [Vide conſil. ſequens.]

Quarto, quod auctoritas Papæ eſt proculdubio neceſſaria, vt huiuſmodi reſeruatio ſit valida, quandoquidem aliud eſt poteſtas transferendi, quam ſolam habet præfatus D. penſionarius, & aliud poteſtas transferendi cum tali reſeruatione, quam ipſe non habet, quia non dedit illam ei Papa, nec alius potuit illam ei dare, & ad valorem actus requiruntur poteſtas, & voluntas. c

I

Quinto, cauendum eſſe ne faciat eam ſine auctoritate Papæ, quoniam præter quam quod peccaret mortaliter, quod eſt ſummè cauendum, poſſet accuſari vitij confidentiæ ab aliquo collitigatorum, & is in quem transferret priuari ea, inſtante beneficiario, qui ſoluit eam.

ALLEGATIONES.

a cap. quanto. de iudic. b 2. de ſimon. c capit. cum ſuper. de offic. deleg.

K

SVMMARIVM.

Conſulens ſufficienter peritos rei, de qua agitur, non peccat, etiam ſi id quod agit eſſet non quidem naturali, ſed humana tantum lege vetitum. 1

Simonia illa ſola cenſurarum pœnis per extrauagantes contra ſimoniacos ipſo iure latis ſubijcitur, quæ in ordine vel beneficio committitur, vnde ab illis immunis eſt, quæ committitur in emptione, vel permutatione iuris patronatus, vel in penſione, quæ non vt beneficium vacabile in illum, ſed ſolum ad vitam penſionarij duratura datur, & reſeruatur, num. 3. 2

Confidentiariorũ pœna, de qua in extrauaganti Pij IIII. & V. 4

& V. non ligat eos, qui illam penſione nequaquam à
beneficiaria confidentia manante, ſed antea legatione
reſeruata committunt, num. 7.

6 *Penſio ſecundum opinionem Cardinalis, eſt res tempora-*
lis, vnde à beneficio, quod eſt ſpirituale, ad illam in
pœnalibus non eſt facienda extenſio, nec qui in illius
translatione confidentiam ſimoniacam committit, eſt
cenſendus incurriſſe pœnas contra confidentiarios ip-
ſo iure latas, num. 4. & 5.

8 *Sententia etiam Principis inter alios lata, non videtur*
facere ius in alijs cauſis, maxime ſi adſit aliqua di-
uerſitas.

8 *Extendit dum Princeps ſua ſententia legem ad aliquem*
caſum, cenſetur declarare dictum caſum ſub lege non
fuiſſe comprehenſum.

9 *Penſionarius ſimonia confidentiali transferens penſionē*
in alium, etſi non incidat in pœnas extrauagantium,
debet tamen à iudice pœna amiſſionis precij recepti,
& hoc, niſi bona fide procedens, circunuentus, dolo-
que alterius inductus id fecerit.

10 *Extenſio legis ſicut prohibetur in pœnalibus, ita & iu-*
riſdictio iudicis deputati ad procedendum contra delin
quentes in dictam legem extendi non debet, & nu. 11.

11 *Penſionem ſuam ſibi reſeruatam qui facultate ſibi con-*
ceſſa in alium transfert, ita extinguit, vt amplius pri-
uata auctoritate reuiuiſcere non poſſit, & hoc niſi di-
cta translatio eſſet nulliter facta, immo etſi dolo indu-
ctus valide tranſtuliſſet, adhuc tamen ab habente
poteſtatem, tanquam fraudatus, deberet ad illam
reſtitui, & num. 11.

12 *Conſenſiſſe translationi penſionis non eſt cenſendus is,*
qui fuit circumuentus, & ita demum ei conſenſit, ſi id
licitè fieri poſſet.

CONSILIVM LXVI.

QVidam penſionarius habens facultatē tranſ
ferendi penſionem, quam habebat ſuper
beneficio à Papa conſtitutam, & volens, vt
tenens illud beneficium redimeret illam,
tranſtulit eam in quendam familiarem ſuum, ad id
dolo quodammodo inductus, eo pacto, vt poſtea ipſe
caperet precium redemptionis, & daret primo pen-
ſionario, prius tamen facta iuſſione præfato familia-
ri, vt interrogaret viros in ea re doctiſſimos, an id fie-
ri poſſet abſque vitio ſimoniæ, vel confidentiæ dam-
natæ per Pium IIII. & Pium V. & reſponſo ab ipſo-
met familiari reddito, ſe conſuluiſſe viros eiuſdem
rei callentiſſimos, & reſpondiſſe quod ſic.

Quæritur, an præfatus N. incurrerit pœnas ſtatu-
tas contra committentes ſimoniam, & confidentiam
illicitam ſuper beneficijs.

1 Reſpondeo primo, quod præfatus penſionarius
non peccauit in præfata translatione, quia id fecit bo
na fide, credens id ſibi licere probabiliter, & iuſtè,
quia qui facit aliquid, quod iure naturali non eſt illi-
citum, de quo dubitat an lege aliqua humana ſit pro
hibitum, & ſuper ea re conſulit viros in ea ſufficiēter
peritos, qui conſulunt id eſſe licitū, non peccat faciē-
do illud, ēt ſi verè non eſſet iuſtum, & lege aliqua hu
mana vetitū, vt eſt textus adiuncta gloſ. 2. & doctrina
Panor. ibi recepta, a & tradit D. Antoninus, b quē
nos quoque retulimus, & ſequuti fuimus in Manual.
confeſ. c & ante illos id generalius dixit Innoc. d
quod confirmatur per multa, quæ congerit Felyn. e

2 Secundo, quod in caſu propoſito non potuit in-
teruenire ſimonia vlla, quæ ipſo iure inducat excom-
municationem, vel aliquam aliam cenſuram. Tum

A quia extrauag. 2. f quæ inducit excommunicationē
ipſo iure incurrendam contra ſimoniacos, habet lo-
cum ſolum in ſimonia in beneficio, & ordine, & non
ſimonia commiſſa ſuper alijs rebus ſpiritualibus, vel
annexis eis, vt colligitur ex contextu illius, & præ cæ
teris Caiet. g quod nos quoque affirmauimus in d.
Manual. confeſſ. h

3 At penſio, quæ non datur in titulum, ſed ad vitā
penſionarij, ut per mortem non uacet ad hoc, ut cōfe
ratur alij tanquam beneficium uacans, non eſt bene-
ficium, ſecundum Cardinalem receptum ab omni-
bus, i & tradit Gigas, K & ideo non uenit appel
latione beneficij, l & ſecundum Hoſtienſem, & com-
munem, m & tradit præfatus Gigas, n præſertim
B in diſpoſitione pœnali, qualis eſt præfata extraua-
gans 2. o argumento c. [pęnę,] p & l. [interpre-
tatione,] q cum ſimilibus. Tum quia alias in præ-
torio ſacræ Pœnitentiariæ definitum fuit, eum, qui
committeret ſimoniam emendo, uel permutando ius
patronatus, iuxta notata, in c. [de iure uero.] r non
incurrere excommunicationem illius extrauagantis,
modo non fuiſſet commiſſa in præſentando, quia nō
eſſet commiſſa ſuper beneficio, neque ſuper ordine.

4 Tertio, quod præfatus penſionarius nō incurrit
cōfidētiam damnatā per bullas prædictorū Pij IIII.
& Pij V. illæ ſolum damnant ſimoniam circa benefi-
cia cōmiſſam, ut colligitur ex toto contextu præfata-
C rum bullarū, quas nos referimus in præfato Manu. ſ
præſertim ex proœmiis illarum, quæ palam monſtrāt
factas fuiſſe ad tollēdam corruptelam fiduciariæ ſiue
confidentiariæ mancipationis beneficiorum, & con-
ſtat ex proœmio diſpoſitionis colligi cauſam finalem,
& intentionem principalem diſponentis, qua ceſſan
te ceſſat effectus, iuxta leg. fin. t Colligitur etiam
ex uer. [huiuſmodi] in eiſdem bullis replicato, quod
eſt reſtrictiuum. u & reſtringit eas ad confidentiam
beneficialem ſupra relatam.

5 Nec obſtat, quod per eaſdem bullas decernitur
eſſe nullas penſiones, acceſſus, & regreſſus, quæ im-
ponuntur ſuper beneficiis, quæ reſignarunt, uel cōfe
runtur per confidentiam beneficialem damnatam.
D Tū qa à diuerſis, & ſeparatis nō fit illatio, x & aliud
eſt ita damnare collationē, uel renunciationē, benefi
cialem, ut oia deinde ſint nulla, quod faciunt illæ ex-
trauagantes, & aliud damnare cōfidentiam penſiona
lem, nulla beneficii præcedente collatione, neque re
nunciatione confidentiali, ut palam eſt. Tū quia alia
ratione ſuadet illud, quæ nō ſuadet hoc. Ratio. n. qua
penſiones, acceſſus, & regreſſus conceſſi ſuper bene-
ficiis per damnatam cōfidentiam collatis, & reſigna-
tis annihilantur, eſt quia acceſſorium debet ſequi na
turam ſui principalis, y & ita penſiones acceſſus, &
regreſſus acceſſorii præfatarum reſignationum, &
collationum confidentium non poterant ſubſiſtere,
E illis non ſubſiſtentibus, quæ ratio non habet locum
in confidentia tranſlationis penſionis iam rite con-
ſtitutæ. Tum quia præfatæ extrauagantes ſolum
loquuntur de renūciationibus, electionibus, prę ſen-
tationibus,

ALLEGATIONES.

a in c. capellanus, de ferijs, nu. 6. b in 1. par. tit. 3. c. 10. col 6. c c. 27. nu. 284. & nu. 288. d in c. per tuas 2. de ſimo. e in c. 1. de re iudi. nu. 15. ver. limita ſeptimo. f de ſim. inter cōes. g in ſum. verb. excōmuni. c. 72. h c. 27. nu. 106. i in cle. 2. de ſuppl. negl. prel. K in q. 1. de penſio. l c. quamuis, de præb. lib. 6. m c. poſtulaſti. de reſcr. n vbi ſu. q. 18. o de ſimo. p de pęnit. diſ 1. q ff. de pęn. r de iure patro. ſ c. 23. nu. 110. t ff. de hær. inſtit. u l. huiuſmodi. ff. de leg. 1. x l. Papinia. ff. de mino. & c. ad audiētiā, de decim. y c. acceſſoriū. de reg. iu li. 6.

tationibus, & alijs modis prouidendi beneficia Ec- F
cleſiaſtica, ſtatuendo quod illi per confidentiam facti
ſint nulli cum omnibus inde ſequutis, nos autem lo-
quimur de tranſlatione penſionis ritę conſtitutę, quę
tranſlatio non fundatur ſuper illa mala confidentiali
prouiſione, & ita ſumus in caſu longe remoto à cali-
bus præfatarum Bullarum, cum tranſlatio penſionis
rite conſtitutæ nihil commune habeat cum confiden
tia mala, prouidendi beneficia. Tum quia alioquin
ſequeretur, quod ſi præfatus penſionarius remitteret
ei qui debet penſionem vnius anni, confidens quod
alio anno ſolueret aliquid vltra pēſionem illius anni,
incideret in pœnas præfatæ confidentiæ damnatæ,
quod eſt abſurdum, & nemo diceret. a
6 Tum denique quod penſio, ſecundum Cardina- G
lem, vbi ſupra receptum, eſt in ſe res temporaria, &
non licet arguere de confidentia rei ſpiritualis, qua-
le eſt beneficium, iux. cap. [dilecto.] b adeo qui-
dem quod nec per ſomnium id venit in mentem prę-
fatorum Piorum, &c.

Addimus præterea præfatæ noſtræ informationi,
quod dictus Procurator fiſcalis pro ſua multa erudi-
tione, & mala informatione, multa quidem adducit
ſubtilia, ſed parum concludentia, & quædam pro ſua
bona conſcientia fatetur præfato D. Abbati vtilia.
7 Primum enim, ut vir bonus, & dicendi peritus,
qualis debet eſſe orator, & fiſci Procurator, concedit
duplicem eſſe cōfidentiam penſionalem, vnam pro-
priam à radice infecta, & à confidentia beneficiali H
manantem, alteram impropriam, quæ ſeparata, &
ſeiuncta eſt ab illa radice infecta confidentiæ bene-
ficialis, qualis eſt iſta de qua loquimur, & præſuppo-
nit pręfatas Extrauagantes Pij IV. & Pij V. non age-
re de hac impropria, quod præfati D. Abbatis inten-
tioni eſt valde vtile.

Secundum eſt, quod præfatus D. Abbas non inci-
dit in pœnas præfatarum Extrauagantium, quod
profecto dignum eſt ſua, quæ magna eſt, pietate
Chriſtiana, & non mediocriter iuuat intentionem
D. Abbatis.
8 Tertium eſt, quod Pius V. Extrauagantem Pij
IV. ad confidentiam impropriam per ſententiam in I
cauſa N. latam extendit. Sed huic argumēto ſatis ſu-
perque reſpōſum eſt in alia informatione ſex, vel ſe-
ptem modis peremptorijs, quos non expedit iterum
referre, quia poſſunt ibi videri, ſcilicet, quod illa ſen-
tentia erat res inter alios acta, & quod non fundaba-
tur in vitio confidentiæ, &c. Quibus nunc addimus,
quod Pius V. ferendo illam ſententiam, videtur ſen-
ſiſſe, quod Extrauagantes illæ non ſe extenderent ad
confidentiam penſionalem non pendentem ex radi-
ce infecta beneficialis confidentiæ, quæ eſt ſincera
defenſio D. Abbatis.
9 Quartū eſt, quod licet D. Abbas non inciderit in
cenſuras præfatarum Extrauagantiū, debet tamē pu
niri in amiſſione pēſionis centum ſcutorum propter K
fraudem, & dolum, quæ adhibuit. Ad quod reſpon-
detur, primo, quod D. Procurator hoc dicit per infor
mationē falſam præfati aduerſarij, q ſuos grādes do-
los, & fraudes trāsfert in dominum ſuum ſimplicem,
& candidum. Secundo, quòd bonitate, & ſimplicita-
te in hoc caſu eſt vſus, & timore ſancto, & reueren-
tia, quibus timuit offendere Deum, & Sanctā Sedem
Apoſtolicam, & eius leges, quod eſt omnino contra-
rium dolo, & fraudi, per notata in l. [iuris gentiū.] c
& tot. tit. de dolo. & D. Thomam. d
10 Item quod D. V. R. eſt deputatus iudex ad cau-
ſas cōfidentiales cōprehenſas in dictis Extrauagāti-
bus, quales non eſſe confidentias pēſionales, quæ nō
procedunt à radice infecta beneficialis confidentiæ,
in alia informatione probatum eſt, & ſatis probatur
ex eo, quod præfatus D. Procurator ait illas eſſe im-
propriè confidentiales, cum enim illę Extrauagantes
ſint pœnales, & odioſæ, vt aliàs probauimus, & tales
leges non debeant extendi per iura vulgata, conſe-
quens eſt non debere illas extendi ad eas confiden-
tias, quæ ſolum impropriè dicuntur tales. e
11 Quintum eſt, quod penſio extincta per tranſla-
tionē, non pōt reuiuiſcere per auctoritatem priuatā,
& conſequenter, quod penſio iam tranſlata in prefa-
tum Iacobum per cōſenſum præfati D. Abbatis, cum
iam ſit extincta quo ad Abbatem, non poteſt reuiui-
ſcere quo ad illum auctoritate priuata. Ad quod re-
ſpondetur primo, quod ipſe D. Procurator fiſci ex-
preſsè ait, præfatam tranſlationem, eo quod eſſet per
fraudem facta, non valuiſſe, cui conſequens eſt non
fuiſſe illam extinctam, quia nihilum nihil facit. f
Secundo, quòd etiamſi eſſet aliquo modo valida, de-
bet irritari, quia quæ in fraudem fiunt, irrita ſunt,
aut irritanda, g & hoc eſt quod petit D. Abbas co-
ram D. Bernardino Cotta, & hoc eſt quod orat D. V.
R. ut dignetur remittere ipſum ad illum, qui pōt co-
gnoſcere de illa cauſa, & D. V. R. eſt ſolum deputata
ad cauſas confidentiales ſub p̄fatis Extrauagantibus
comprehenſas. Tertio, ꝙ dolus, & fraus non debent
ꝓdeſſe præfato Iacobo, iux. cap. [ſedes Apoſt. h cū
ſimilibus, & ꝓdeſſet ei, ſi ꝓceſſus ceptus contra illū
coram D. Vicario, impediretur per iudiciū D. V. R.

Sextum autem ferè cōtinet idem, quod quintum,
ſcilicet, quod penſio D. Abbatis quo ad centum ſcu-
ta fuit caſſata per conſenſum eius, &c. & non poteſt
ad illum redire, & cæt. & ita liberabitur commenda
onere illo, & cæt.
12 Ad hæc autem reſpondetur, vt ſupra. Primo, ꝙ
tranſlatio illa non valuit ex defectu conſenſus tranſ-
ferendi, quem non habuit D. Abbas, arg. l. [id quod
noſtrum.] i & notatorum in cap. [quæ in Eccleſia-
rum. K Quod autem non cōſenſerit, patet ex actis,
in quibus dicitur eſſe probatum, quod noluit D. Ab-
bas transferre, niſi in caſu licito, & quod vetuit ne
traderentur ſcripturæ ad id neceſſariæ, & alia, quæ
concludunt eum fuiſſe deceptum, & dolo, & fraude
ſupplantatum ab eo, qui comedebat panes ſuos, &
rependit odium pro dilectione ſua, & cōſtat erran tē,
& ignorantem, & deceptum non cōſentire. l Secū-
do, ꝙ etiam ſi quoquo modo valuiſſet, debet irritari,
cum, vt prędictum eſt quæ dolo, fraude, & calliditate
fiūt, aut irrita ſint, aut certe irritanda, & quia cogni-
tio huius rei pertinet ad D. Bernardinum Cottā, ſup
plicatur D. V. R. vt ſupra. [Vide conſil. præcedens.]

ALLEGATIONES.

a l. nam quod abſurdum, ff. de bonis libert. b de præbend.
c §. ſed ſi fraudandi, ff. de pactis. d 2.2. quæſtio. 55. artic. 4.
e argumen. cap. odia, & cap. quę à iure, de regulis iuris, lib. 6.
f cap cum præſtat, de reg. iur. lib. 6. g l. 1. tot. tit. ff. quæ in
fraud. cred. & §. ſi quis in fraud. inſtitut. de actionibus. h de
reſcriptis. i de regulis iuris. k de conſtitution. l ſi per
errorem, ff. de iuriſdictio. omnium iudicum, cum multis ab om-
nibus ibi citatis.

SVMMARIVM.

Dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos qui data pecunia im- 1
petrat, & ordinat, etſi attento ſolo iure naturali, &
diuino non dicatur ſimoniacus in ordine, attento au-
tem iure Pontificio erit. & 2.
Simoniam in beneficio dicitur committere etiam is, qui 1
dat

dat temporale pro obtinendis iſs, per quæ beneficium obtinentur, & hoc, attento iure Canonico, attento autem ſolo iure diuino, vel naturali, ſecus.

CONSILIVM LXVII.

AN qui dat pecunias mediatori, vt ſibi impetret dimiſſorias, ſiue reuerendas ad ordines ſuſcipiendos, quas per pecunias mediator impetrauit, comprehendatur in diſpoſitione extrauagantis a ſuppoſito quod illarum vigore fuerit ordinatus.

Nam pro parte affirmatiua facit primo vulgata propoſitio, de qua poſt Ariſtotelem D. Thomas, b quod actus humani accipiunt ſpeciem potius à fine, quàm ab obiecto, vnde qui furatur, vt committat adulterium, eſt per ſe loquendo magis adulter, quam fur. Sed id eſt. quod D. conſulens dedit pecunias pro dimiſſorijs, ad hoc, vt ordines ſacros acciperet, ergo eas dedit potius pro ordinibus, quàm pro dimiſſorijs, ergo eſt ſimoniace ordinatus, ergo comprehenditur, &cæt. quod confirmatur per leg. [verum.] c vbi ait Iuriſconſultus, quod qui rapuit, vel celauit meretricem, vt fornicetur, non dicitur fur, nec vt talis punitur, vt ibi tenet Bart.

Secundo facit argumentum à ſimili textus in c. 1. adiuncta gloſſa, d & ibi Inno. e vbi ſic habet. [Sicut Epiſcopus manuū impoſitionē, ita neq; examinator vocem, neq; notarius calamū vēdat.] & ſubijcitur generaliter, [Pro ordinatione igitur, eum qui ordinatur, aliquid dare prohibemus.] Ergo ſicut qui notario ſcribenti, vel examinatori aliquid dat pro ſcriptura, & approbatione idoneitatis, pro ordinibus dare dicitur, ſic etiam dicendum erit de eo, qui dat pecunias pro dimiſſorijs obtinendis.

Tertio facit, quod qui dant pecuniam examinatoribus, vt eos tanquam idoneos præſentent Epiſcopo ordinanti, tentant emere gratiam Spiritusſancti, id eſt ordinationem, vt ait textus, f & ſunt ipſo iure ſuſpenſi. g

Quarto facit, quod qui dat aliquid examinatoribus occaſione examinis ad beneficium, pœnas contra ſimoniacos ſtatutas incurrere dicitur per Concilium Tridentinum. h

Quinto facit eadem extrauagans, i quæ non ſolum punit ſimoniacè beneficia, & ordines recipientes, ſed etiam annullat præſentationes, &cæt. & ſic reputat ſimoniacos eos, qui dant aliquid temporale pro præſentatione.

Pro negatiua verò facit primo opinio quorundam illuſtrium virorum, de quibus mihi verbo relatum fuit, eos conſuluiſſe non committere ſimoniam in ordinibus, quos recipit, qui dat pecuniam examinatoribus, vt ad illos idoneus renuncietur, & approbetur, ergo multo minus erit talis, qui dat pecuniam pro dimiſſorijs.

Secundo facit, quod hæc licentia, ſiue dimiſſoriæ ad aſſumendū ordines, non concernunt ſubſtantiam illorum, cum ſint quid ſeparatum, & remotum ab ordinibus, & veluti quædam præparatoria ad ordines aſſumendos, vt palam eſt, & cum pœna appoſita ad præparata regulariter nō extendatur ad præparatoria, vt ait Decius, K ergo nec pœna inflicta ſimoniacè ordinato extendetur ad committentem ſimoniam in præparatorijs ad ordines ſuſcipiendos, arg. c. odia. de reg. iuris. lib. 6. & gloſſ. cap. fi. de iure patro.

Tertio, quod qui ordinat, uel præſentat aliquem cum pacto, quod ordinarius non moleſtabit eū pro

A uictu, nō cenſetur incurrere pœnas d. extrauagantis, ſed ſolum ſuſpenſionem ad triennium, per cap. fi. l ubi poſt Abbatem antiquum hoc notant Ioannes Andreas, & Cardinalis, cuius dicti rationem reddunt ibi Panormitanus, & Felynus, m quia ſcilicet ibi ſimonia non erat commiſſa in ordine, ſed in conſequentibus illum, ergo ſicut ſimoniacus in conſequentibus ordinem non eſt proprie ſimoniacus in ordine, nec ſubit pœnas contra tales decretas, ita nec ſimoniacus in intercedentibus ordinem erit iudicandus ſimoniacus in ipſo ordine. n

Ad oppoſita uidetur poſſe reſponderi. Ad primum quidem primo, quod aſſumptum illud non poteſt applicari ad caſum noſtrum, quia procedit in illis
B actionibus, ex quibus quaſi per partes integrales cōficitur unum illud, quod erat ultimo loco intentum, unde qui uolens fornicari rapit meretricem, non dicitur raptor, ſed fornicator, quia hoc ſolum intendebat, ut ait Iuriſconſultus. o Aliud eſſet, ſi furatus eſſet pecuniam, uel equum, collimando hæc omnia in hunc ſolum finem, ut fornicetur, nam cum hæ ſint actiones ſeparatæ, non faciunt ſimul collectæ unum quid ſolum, utique iſte talis fur erit ſimul, & fornicator, duæque erunt actiones omnino ſeparatæ, quarum prima erit pœnalis de iure ciuili, quo punitur fur actione furti, altera uero de iure canonico, quod punit fornicationem cum meretrice etiam habitam,
C & commiſſam, quæ colliguntur ex D. Thoma, p prout clarius apud ipſum uideri poſſunt. Ergo in noſtro caſu, cum licentia ad ordines aſſumendos, & aſſumptio ordinum ſint actiones diuerſæ, & ſeparatæ, de una ad aliam non poteſt inferri. q Secundo reſponderi poſſet actionem humanam, prout procedit ab operante, non ordinari niſi ad unum finem proximum, & ab illo tantum ſpecificari, licet ad alios remotos etiam referatur, ut colligitur ex eodem D. Thom. r atque ita cum datio pecuniæ in caſu noſtro primo, & principaliter facta ſit propter dimiſſorias habendas, ſecundario autem & minus principaliter ad ordines aſſumendos, dici non poterit aſſumptio ordinum ſimoniaca, licet dimiſſoriæ ad illos
D aſſumendos fuerint per ſimoniam obtentæ.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo aſſumptum in eo, negando tamen, quod inde ſequatur, committere ſimoniam in ordine omnes, qui prohibentur aliquid accipere, ſiquidem in fine concludendo prohibetur, ne quid detur pro ordinatione, nec pro uſu pallij, nec pro chartis, unde patet, quod dare pro chartis id eſt notario, non eſt dare pro ordinibus, & conſequenter nec dare pro dimiſſorijs erit dare pro ordinibus. Nec obſtat, quod dimiſſoriæ continent in ſe examen, quia hoc uenit in conſequentiam, & quæ in conſequentiam ueniunt, attendi non debent.

Ad tertium reſpondetur, quod iura in illo cita-
E ta debent intelligi de examinatoribus, qui rogant Epiſcopum, ut det ordines alicui, ueluti faciunt Archidiaconi, qui ſi pro illo rogatu accipiant pecuniā, uidentur formaliter committere ſimoniam in ordine, quia

ALLEGATIONES.

a 2. de ſim. b 1. 2. q. 18. art. 6. c ff. de furtis. d c. ex parte. e in ver. miniſter. de ſimonia. f in c. quando 24. diſt. g Gloſſa ibidem per c. reperiuntur. 1. q. 1. h ſeſſ. 24 c. 28. de refor. i 2 de ſimo. K in rub. de iud. nu. 1. vbi etiam Ripa nu. 14. & 15. l de ſimon. m in c. de ſimoniace. nu. 2. eo tit. n arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. o in d. l verum. p d. artic. 6. & 7. q leg. Papinianus. ff. de minoribus. cap. ad audientiam. de decimis. r 1. 2. quæſt. 1. artic. 3. ad 3.

ne, quia perinde eſt, ac ſi ordinans illam accepiſſet, vt poſt alios tradit D. tua in ſuo Manual. a & alibi ſæpe, non autem de ſimplicibus examinatoribus, & ſimplices dimiſſorias concedentibus, qui referunt accepta pecunia aliquos eſſe idoneos ad ordines, vel dant licentiam, vt poſſint ordinari.

Ad quartum reſpondetur, Concilium loqui de examine ad beneficia per concurſum, per quod acquirit approbatus ius ad beneficium, & ideo nihil mirum, cum pecunia dari videatur pro illo iure ſpirituali, quod dicatur tam dans, quam accipiens committere ſimoniam in beneficio, quod etiã colligitur ex d. extrauag. 2. Atque ita poſſet hæc inductio retorqueri ſic: Speciale eſt in examinatoribus, & Concilium nouum ius ſtatuit contra examinatores ad beneficia per concurſum, vt ſcilicet accipiendo aliquid ab examinatis, cenſeantur ſimoniaci in beneficio, ergo contrarium dicendum eſt de examinatoribus quoad ordines ab ap̄pbatis, qa q̄ de vno dicit, &c. b

Ad quintum reſpondetur ex diuerſis non bene inferri, & quod aliud ſunt præſentatio, electio, collatio, &cæter. de quibus in d. extrauagante per quæ acquiritur ius ad beneficia, & aliud examen, & dimiſſoriæ, per quæ nullum ius acquiritur ad ordines, vt palam eſt, nam reſtat in arbitrio ordinatoris, vtrum velit approbatos huiuſmodi, & habentes dimiſſorias ordinare, nec ne, quod tamen ſecus dicendum eſt in prædictis actibus, in quibus collator non poteſt ſine iuſta cauſa reſpuere præſentatum, electum, &c. vnde cum emptio dimiſſorialium non poſſit dici formaliter emptio ordinum, non plus ſe extendet, quam fuerit intentio principalis emptoris, c alioquin enim ementes officia, & munera eccleſiaſtica magni valoris, ſperantes minus principaliter, vt quotidie fit in Curia, ſciente & conſentiente Papa, quod occaſione illorum promouebunt ad dignitates eccleſiaſticas, eſſent cenſendi ſimoniaci in beneficio, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum, d quia ex dicta officij emptione nullum ius acquirunt ad eaſdem, ſicut nec ex d. examinis, vel dimiſſoriarũ emptione acquiritur aliquod ius ad ordines.

Ad ſuperiora mihi propoſita reſpondeo primo, fundamenta, quæ adducuntur, & tanguntur, ad alia multa dubia decidenda ſeruire poſſe, quamuis Panormitan. & Felynus non videantur dicere id, quod eis tribuitur. e

1 Secundo, quod licet eo reſpectu, & ratione, qua tua pietas deſiderat hanc partem, quam tuetur, eſſe veram, ipſe quoque idem deſiderem, alia tamen ratione ſcilicet, quod expedit arcere multos, ne ad ordines inordinate accedant contra Gregorij ſententiam, conuenit optare pœnas, quibus arceantur.

Tertio, quod fundamenta tuæ Dominationis, quibus hanc partem confirmas, & confutas alterius fulcra, videntur mihi plus ſatis ſapere Metaphyſicam, & rigorem Logicum dum ſatagis defendere tum demum ſimoniam in ordine committi, cum pecunia datur, vel promittitur pro ipſomet ordine, vel ordinatione.

2 Quarto, quod hoc ſatis defendi poſſe videtur, ſi loquamur de ſimonia in ordine iure ſolo naturali, vel diuino attento contracta, vt etiam eadem ratione defendi poſſet, quod tum demum ſimonia, in beneficio, attento illo ſolo iure, admittitur, quando pro ipſo beneficio pecunia datur, vel promittitur, & non aliàs, ſed quod ſicut per prædictam extrauagantem, f & alia multa cogimur dicere ſimoniam in beneficio contrahi ſaltem iure Pontificio attento, etiam cum datur pecunia, vel aliud temporarium pro collatione, electione, & præſentatione, nominatione, fauore, interceſſione ſiue mediatione, & alijs ſimilibus actibus ad acquirendum directis, & in renunciatione, & priuatione alijs actibus ad perdendum directis, ita cogimur dicere, quod ſimonia committitur in ordine iure Pontificio attento, non ſolum quando datur pecunia, vel aliud temporarium pro precio ordinis, ſed etiam cũ datur *pro* alijs actibus directis ad eius acquiſitionem, *quales* ſunt examinatio, approbatio, & fauor, interceſſio, ſiue mediatio, qua quæritur conſenſus ordinantis ad ordinem inſigniendum, licet vere coram Deo ordinandus nolit emere ordinem, quem ſcit eſſe inuendibilem, & inæſtimabilem.

Quinto, quod negari non poteſt literas dimiſſorias eſſe de huiuſmodi actibus, eo quod formaliter, vel virtualiter continent fauorem, vel interceſſionem ad ordinem conſequendum, vel examinationem, vel approbationem, vel conferunt ius quoddam petendi, & accipiendi ordines à quo maluerit antiſtite, vel quod eſt quædam via directa in ordinem quærendũ magna cum deliberatione inſtituta ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturaliter à Deo acceptam, *& ita* ius, quod per eas datur, eſt quoddam valde *ſpirituale* directum ad conſequendum ordinem, qui *eſt magis* ſpirituale, iuxta ea quæ nos tractamus *in Manual.* confeſſ. g vnde poſſunt deſumi aliquot fulcra pro quarto & quinto dictis ſupra poſitis.

Sexto, quod per omnia ſupradicta *videtur* conſulendum, ſimoniam, quæ committitur *dando* pecuniam pro litteris dimiſſoriis, cenſendam eſſe ſimoniam commiſſam in ordine, attento iuſe Pontificio Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a cap. 23. nu. 106. §. ad quintum. b *vulg. l* cum prætor. ff. de iudic. c. non ne. de præſumpt. c l. non omnis. ff. ſi certum pet. d l. nam quod abſurdum ff. de bon. libe. e in cap. de ſimoniacc. de ſimon. f 2. de ſimon. g cap. 23. num. 99.

SVMMARIVM.

Abſolutio data excommunicato à ſuperiore habente poteſtatem abſoluendi valet, licet ſit iniuſta. 1

Abſolutio etiam ſacramentalis data excommunicato bona fide confeſſo, valet. 2

Peccata habentia excommunicationem, vel alias cenſuras reſeruatas annexas, confeſſa, habenti poteſtatem abſoluendi ab illis, & oblita, deſinunt eſſe reſeruata, & cenſuræ annexæ tolluntur per abſolutionem generalem ab omnibus cenſuris. 3

Venia peccati non datur, niſi correcto, & ſic nec ſimoniaco in beneficio datur abſolutio, niſi eo dimiſſo. 4

CONSILIVM LXVIII.

REalis ſimoniacus in beneficio an poſſit abſolui ab excommunicatione, quam incurrit, ſine renunciatione, vel dimiſſione beneficij, ſuper quo illa commiſſa fuit, & licet non debeat abſolui, abſolutio tamen facta teneat?

1 Pro parte affirmante facit primo c. [venerabilibus.] a quatenus habet abſolutionem datam à ſuperiore habente poteſtatem abſoluendi excommunicato

ALLEGATIO.

a §. vbi autem de ſentent. excommun. lib. 6.

nicato valere, licet ſit iniuſti, at per Iobelæi datur poteſtas abſoluendi à quibuſcunque excommunicationibus, etiam reſeruatis: ergo confeſſarius electus per illa, licet fortè male faciat abſoluendo huiuſmodi excommunicatum, tenebit tamen illius abſolutio.

2 Secundo facit, quod abſolutio etiam ſacramentalis data excommunicato bona fide confeſſio, valet, vt poſt Caiet. diximus nos in noſtro Man. conf. a

Tertio facit. quod qui peccauit peccata reſeruata, vel habentia excommunicationem, vel alias cenſuras reſeruatas eis annexas, & confitetur habenti poteſtatem abſoluendi ab illis, licet non meminerit illa confiteri, deſinunt tamen eſſe reſeruata, & tolluntur cenſuræ illis annexæ per abſolutionem generalem ab omnibus cenſuris, & peccatis datam ei ab illo.

4 Pro parte autem negante facit regula lib. 6. [peccati uenia non datur niſi correcto.] At qui ſimoniacus realis in beneficio, qui non relinquit illud, in quo ſcit, vel debet ſcire ſe nihil iuris habere per extrauagantem ſecundam, b non eſt correctus.

ALLEGATIONES.

a capitul. 9. numer. 2. & ſequ. b de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſuper irregularitate occulto crimine, puta ſimonia in ordine orta diſpenſat.*

2 *Beneficium ante irregularitatem adeptum ipſo iure non perditur per irregularitatem poſtea incurſam, nec illius fructus etiam poſtea percepti.*

CONSILIVM LXIX.

SImoniacus in ordine realis, & ſic excommunicatus occultus tamen, celebrando factus eſt irregularis.

Quæritur, an Epiſcopus poſſit ſecum diſpenſare, & an indigeat diſpenſatione ad retinendum fructus beneficij ab eo perceptos.

1 Reſpondeo primo, quod Epiſcopus poteſt diſpēſare ſuper irregularltate occulta nata ex ſimonia occulta, & non deducta in iudicium, per a Concilium Tridentinnm.

Secundo, quod non indiget diſpenſatione circa retentionem fructuum, ſi beneſicium collatum fuerit ante ſimoniam, quia non perditur ipſo iure beneficium ante irregularitatem adeptum, iuxta ſolemne dictum Innocentij, b ſi autem beneficium collatum fuerit per ipſam ſimoniam, vel poſt illam, ita qđ collatio fuerit nulla, oportet ut illa reficiatur per illum, qui poteſt illud beneficium conferre. c

ALLEGATIONES.

a capit. 6. de reform. ſeſſio. 24. b in capitul. cum noſtris, de conceſſ. præb. c arg. cap. 1. de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus pecuniam pro beneficio, ſiue eccleſia acceptam, ipſemet reſtituat eccleſiæ, fructus autem ex illo percepti etiam pauperibus poſſunt reſtitui, item & poſtéa legitime prouiſo. num. 5.*

1 *Fructus beneficij percepti per nulliter prouiſum, ſi ſunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum, non debent denuo reſtitui.*

2 *Mediator, qui eſt cauſa ſine qua non, vt beneficium conferatur inhabili, ſeu tā indigno, vt collatio ſit nulla,*

A *tenetur in ſubſidium reſtituere fructus perceptos, & male impenſos. numer. 3. & 4. ſufficit autem quod pro illis ſatisfiat illi, qui primus iuſtam de beneficio obtinebit collationem. num. 5.*

Fructus beneficij de iure, ſed non de facto vacantis, ſpectant ad illum qui primus acquirit iuſtum titulum, imò etiam poſſunt reſtitui illi cui ignoranti fuit ſimoniace illud poſtea collatum. num. 6. 5

Simoniace ignoranter prouiſus de beneficio ad aliud non tenetur, niſi vt cum primum reſciuerit, illud reſignet, fructus autem antea percepti videntur ad ipſum pertinere. 6

B

CONSILIVM LXX.

NObilis procurauit, ut beneficium eccleſiaſticum conferretur B. inhabili, & indigno, pacto adiecto inter eos, vt ipſe B. teneretur poſtea illud renunciare, fructuſque reſtituerr cuidam ipſius N. nepoti, prout factum fuit. Quæritur qđ iuris.

1 Reſolutio huius dubij videtur pendere à deciſione illius, an procurans ſimoniacè alicui beneficium teneatur reſtituere fructus ab illo malè perceptos. Ad quod videtur dicēdum primo, quod non tenetur reſtituere, ſi fructus illi fuerunt conuerſi in vtilitatem Eccleſiæ, vel pauperum, quia videntur rectè impenſi, & quia reſtitutio, ſi eſſet neceſſaria, uideretur
C eis facienda, nam capit. [de hoc.] a quod iubere uidetur pecuniam pro beneficio datam eſſe reſtituēdam Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, intelligendum eſt de pecunia ſimoniacè data, & non de pecunia, & fructibus quæſitis ex beneficio, vel alia re ſimoniace quæſita, ut colligitur ex eius contextu, & annotatis ei per gloſſas, & doctores.

2 Secundo dicendum, quod idem eſt aſſerendum de hoc nobili, quod de quolibet alio, qui eſt cauſa, vt beneficium detur alicui indigno, uel inhabili, ita ut collatio non ualeat, nec quæratur illi ius in bñficio, b quia eadē ratio militat in omnibus, cum quilibet eorū ſit cā, ut is, cui collatum eſt, malè ꝑcipiat,
D & malè exſpendat fructus bñficij male ſibi collati.

3 Tertio, quod ſtricto iure quilibet horū tenetur reſtituere fructus male perceptos, & male impenſos ab illo indigno, & inhabili, ſi ille non reſtituerit. Tum quia omnis, qui eſt cauſa alicuius damni, ſine qua illud non daretur, uidetur illud dare, & ſaltem non reſtituente damnum principali auctore, tenetur reſtituere. c Tum quia ſecundum S. Tho. communiter reſtituere, d omnes, e quorum nos meminimus in Manu. f & latius, g nouem perſonæ aliæ à principali contentæ illo diſticho

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,
Participans, m[illegible]tus, non obſtans, non manifeſtans.

E peccant ut ipſe, & ſex tenentur reſtitutionem eorum quæ ſibi obuenerunr, uel quorum cauſa fuerint, ipſo non reſtituente, puta iubēs, conſulens, conſentiēs ſimpliciter, recipiens, laudans, & participans. Et negari nnn poteſt, hunc, de quo in caſu propoſito, fuiſſe conſulendo, uel conſentiendo, cauſam, ſine qua ille non percepiſſet, nec diſpendiſſet male fructus.

4 Tum quia ſicut magiſtratus malum tutorem nominās tenetˀ reſtituere damna ꝑ illum illata pupillo

in

ALLEGATIONES.

a de ſimon. b arg l. illud, ff. ad l. Aquil. c cap. fi. de iniu. & l. qui occidit, ff. ad l. Aqu. d 2. 2. q. 62. art. 7. e in 4. diſ. 15. f cap. 11. num. 25. g capit. 17. numer. 17.

in ſubſidium, ſi tutor non reſtituat, a & ſicut tenens ſeruum noxium tenetur de damno ab eo dato, adeo quod non ſatisfacit dando ſeruum pro noxa, b ita conferens beneficia indigno non ſolum peccat, iuxt. cap. [graue.] c &c. [perpetuo,] d ſed etiam tenetur reſtituere damnum ab eo datum, vt probat Coſmas, e & quo ad propoſitum paria ſunt conferre, & ita procurare, vt conferatur, cum procuratio ſit cauſa collationis, ſine qua non conferretur, per ſupradicta, qualis fuit procuratio, de qua in propoſito. Tum denique, quod hic nobilis poteſt dici participaſſe de præfatis fructibus, quia fuerunt dati eius nepoti mediante facto ipſius, & ita videtur percepiſſe per illum à ſe nominatum, iuxta regulam, [qui per alium.] f F G

5 Quarto, quòd dici poſſet, omnes hos tres, ſ. illũ, qui recepit illud beneficium, & nobilem, qui fuit cauſa illius malæ collationis, & etiam nepotem, ad quẽ venerunt fructus, excuſari à reſtitutione, ea conſideratione, quam nos probauimus comm. cap. [non liceat.] g poſt declarationem c. cum vos. h & cap. [præſenti.] i ſcilicet, ꝙ fructus beneficij vacantis, de iure, & non de facto pertinent ad eum, qui primo fuerit illud canonicè conſequutus. Et cum præfatum beneficium vacauerit de iure, licet non de facto, per totum præfatum tempus, fructus eius pertinebant ad eum, qui primo illud beneficium canonicè obtineret, & præfatus nepos, cui præfati fructus fuerunt traditi, fuit primus, qui canonice ſaltem ex parte ſua illud obtinuit, & conſequenter omnes illi pertinuerunt ad eum, & debuiſſent ei reſtitui, etiam ſi alijs fuiſſent dati. H

6 Obijcienti autem, quòd collatio ei facta videatur ſimoniaca propter pactum patrui initum cum præfato B. prædeceſſore eius, reſponderi poſſet, quod id ignorabat nepos, & ſimonia aliena non nocet eam ignoranti, niſi quod ad hoc, vt teneatur renunciare beneficium, cum primum eam reſcierit. K Salua, &cæt.

[Aduertendum Concl. de qua numer. 5. & 6. non carere difficultate, quia non videtur ita certam collationem ſimoniacè factam ignoranti tenere, infra conſil. 95. 97. Sed & hæc non videtur ſimplex ſimonia, ſed forte etiam confidentialis, infra conſil. 80. nu. 6. per quam beneficij collatio Papæ reſeruatur, ſupra conſil. 50. niſi dicamus à Papa ſufficienter obtentam prouiſionem factam dicto nepoti. Vide tamen etiam conſil. ſequ. & conſil. 73. I

ALLEGATIONES.

a l. 1. & to. tit. ff. de mag. conuen. b l. ſi ſeruus § Proculus. ff. ad leg. Aquil. cum alijs ibi citatis per gloſ. c de præb. d de elect. lib. 6. e in proœm. prag. tunc. §. nam eccleſiarum. verb. indignorum, & in tit. de elect. §. quoniam verb. ſcientes. f de reg. iur. lib. 6. g 12. q. 2. § 12. nu. 3. h de off. ord i eod. tit. lib. 5. & cap. quia ſæpe, de elect. eod. lib. K 1 q. 4. cap. iam itaque, & cap. turbatur. §. non itaque, & cap. ex inſinuatione, & cap. nobis adiuncto cap. de ſimon. K

SVMMARIVM.

1 *Reſignatarius promittens procuratori habenti mandatum ad reſignandum, dare certum quid annuum pro eius filio minori, donec ad ætatem legitimam perueniret, non dicitur promiſiſſe eidem poſtquam peruenerit ad ætatem beneficium retrocedere, vnde nec retrocedendo dicitur ſimoniam ex hoc capite compleuiſſe.*

2 *Confidentiæ ſimoniacæ, per quas aliquid temporale capiebatur nunquam fuerunt toleratæ, ſecus de non ſimoniacis, per quas reſignatarius nihil aliud, niſi beneficium retrocedere, vel debens conferre ſeu præſentare, promittebat.*

Simoniace ignoranter de beneficio ſeu penſione prouiſus, ita fructus bona fide durante ſuos facit, ac ſi ſimonia non fuiſſet perpetrata, at poſt ſcientiam tenetur nedum beneficium, & penſionem dimittere, ſed fructus poſtea perceptos reſtituere, vel remiſſionem ſeu compenſationem obtinere. num. 4. 3

CONSILIVM LXXI.

Canonicus procuratorem fratrem ſuum conſtituit ad renũciandũ libere canonicatum in fauorem cuiuſdam clerici. Procurator verò pro ſuo filio infante occultè cõuenit, quod quouſque filius perueniret ad ætatem legitimam, teneretur de fructibus dicti canonicatus dicto ſuo filio quinquaginta libras ſingulis annis ſoluere, & reſignatarius ſoluit, & in fauorem dicti filij canonicatum ante Pij V. conſtitutionem contra confidentiarios editam renunciauit. Præterea pater alium clericum ad beneficium iuris patronatus præſentauit, cum pacto, vt daret dicto filio ſuo medietatem fructuum, prout de facto dedit. Item pater abſque titulo fructus de alio beneficio, quod præſentatus volebat reſignare, in recompenſam in fauorem filij accepit, & tandem aliam cum alio commiſit pater ſimoniam, & filius ex dictis beneficijs, partim ante ſcientiam, partim poſt, fructus percepit, ſeu penſiones etiam. Quæritur quid agere debeat.

Reſpondendum videtur primo, quod præfatus pater, qui habuit mandatum ſui cognati ad renunciandum canonicatum, & præbendam, & aliud beneficiũ ſimoniam claram commiſit renunciando canonicatum, & præbẽdam, quia pactus fuit cum renunciatario, quod ipſe daret recompenſam quinquaginta librarum filio eius in reditibus eccleſiaſticis, quas & poſtea dedit, & ita ſimonia ex vtraque parte fuit completa, & ſic facta realis.

1 Secundo, quod præfatus pater, & mandatarius non videtur admiſiſſe ſimoniam, præſertim realem, nec confidentiam in renunciatione beneficij, quia nihil promiſit renunciatarius, nec ſuper reſtitutione beneficij, cum filius perueniret ad ætatem, fuit facta ulla conuentio, ſed tantum accipiendi fructus illius, etiam antequam perueniret filius ad ætatem legitimam, cum aliqua ſpe patris etiam de reſtitutione.

Tertio, quòd præfatus pater admiſit ſimoniã præſentando ad beneficium ſui iuris patronatus clericum ea lege, vt daret filio ſuo dimidium fructuum eius, quæ ab vtraque parte fuit completa, & ita realis.

Quarto, quod recompenſa data plus obfuit, quam profuit, quia magis compleuit ſimoniam à ſe promiſſam, faciendo eam realem.

Quinto, quod male fecit præfatus pater accipiendo fructus beneficij, quod debebat dari in recompenſam filio, & non fuit datum, quia ſine vllo titulo legitimo percepit eos.

2 Sexto, quod licet confidentiæ ſimplices, quibus promittebatur reſtitutio beneficij, vel collatio, vel præſentatio tolerarentur, quando hæc facta fuerunt, confidentiæ tamen ſimoniacæ, per quas capiebatur aliquid per ſimplicem confidentiam, nunquam fuerunt nec Romæ, nec alibi toleratæ.

Septimo, quòd parũ profuit filio præfato ſtuduiſſe bene, & euaſiſſe in virum doctũ, & recitaſſe horas, &

& habuiſſe animum ſuſcipiendi ſacros ordines, ad effectum lucrandi fructus, ſi tituli, per quos quæſiuit beneficium, fuerunt nulli.

3 Octauo, quòd multum tamē prodeſt præfato filio neſciuiſſe præfatas labes ſimoniacas, quoniam ip ſe potuit defendi, quod huiuſmodi beneficiarius facit fructus, quos percepit durante bona fide, ſuos, ita quod tenetur reſtituere illos, quos bona fide percepit, pluſquam ſi abſque ſimonia ſua, & ab alio pro ipſo commiſſa, illos percepiſſet.

4 Nono, quod omnes præfati, qui receperant fructus beneficiorum per præfatas ſimonias reales quæſitorum, & etiam præfatus filius, quos recepit poſt quam nouit præfatam ſimoniam, tenentur reſtituere illos, & etiam beneficia, quæ ſic quæſiuerunt, vel obtinere condonationem, vel remiſſionem eorum ob aliquam iuſtam cauſam, aut per compoſitionem iuſtam, & retentionem beneficiorum nouam à Sanctiſſimo Domino noſtro, quem, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procurans laicus clerico conferri beneficium cum pacto, vt pars fructuum ſibi detur, ſequuto effectu eſt ſimoniacus realis, cum obligatione reſtituendi accepta, vel legitimo ſucceſſori, vel in vtilitatem ipſius beneficii conuertendi, vel ſe cum Camera componendi.*

CONSILIVM LXXII.

Laicus, uacante quodam beneficio, procurauit, ut illud cōferretur cuidam clerico cum pacto, ut ipſe haberet dimidium fructuum tunc percipiendorum, quod factum fuit. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo, quòd in hoc caſu interuenit ſimonia realis, & conſequenter uterque incurrit excommunicationem, & collatio fuit nulla, & conſequenter nec beneficiarius quæſiuit fructus ſibi, nec potuit quærere, nec dare annuam partem promiſſam laico.

1 Secundo, quòd præfatus laicus tenetur reſtituere ea, quæ accepit, & quod poteſt reſtituere Cameræ Apoſtolicæ componendo ſe cum illa, uel ei, qui primo loco ſucceſſit præfato beneficiario mortuo, uel etiam conuertere in utilitatem eccleſiæ, de cuius fructibus fuerunt ea, quæ accepit à ſimoniaco, per ea quæ profunde, & late ſcripſimus in comm. de ſpoliis cler. a & clarius ac reſolutius infra, b ubi conſulitur poſſe obligatum ad reſtituendum deligere id, quod magis ei conuenit, & qua ratione magis conueniat reſtituere ea, uel reſtituere futuro ſucceſſori, quam ipſi Eccleſiæ, &c.

ALLEGATIONES.

a Super cap. non liceat Papæ. §. 4. num. 4. b §. 12. numer. 4.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca etſi non ſit reſignatio ob ſolam intentionem, quam habet reſignans, vt poſtea tertio cedatur, efficietur tamen talis ſi reſignatarius mediatori promittat illud dicto tertio cedere.*

2 *Reſignatarius, qui promiſerat tertio beneficium dare, ſi illud alteri reſeruato regreſſu reſignet, & poſtea purificato regreſſu iterum illud acquirat, & dicto tertio reſignet, ſimoniacam facit reſignationem.*

2 *Reſignans cum regreſſu, ſi purificato regreſſu iterum adipiſcitur beneficium, cenſetur illud habere illo modo quo habebat antequam reſignaret.*

A *Ignoranti collatio ſimoniace facta tenet, tenetur tamen, cum primum ſcit vitium, beneficium dimittere, durante autem ignorantia poteſt iuſte de fructibus diſponere, nec tenetur illos reſtituere, num. 4.* 3

Lucrum etſi quis immediate capere non debeat ex delicto, occaſionaliter tamen & mediatè poteſt. 3

Mediator ſimoniæ tunc demum in ſubſidium beneficiarij non reſtituentis fructus reſtituit, quando collatio fuit taliter nulla, quod etiam ipſe beneficiarius illos iniuſte percepit. 4

CONSILIVM LXXIII.

B Titius inſtante Caio beneficium reſeruatis fructibus, & regreſſu, reſignauit Seio, ea intentione, vt illud Lælio, quando ad ætatem legitimam perueniſſet, daretur. Mortuo interim Titio, Seius qui nolebat uitam clericalem ducere, illud inſtante Caio, reſeruatis ſibi fructibus, & regreſſu, reſignauit Sempronio, qui ſecreto promiſerat ſoli dicto Caio, quod tunc quoddam ſuum beneficium, & mortuo Seio etiam primo dictum aliud beneficium dicto Lælio, cum primum ad ætatem legitimam perueniſſet, renunciaret. Verum quoniam per mortem Sempronij beneficium reuerſum fuit iterum ad Seium, ideo idem Seius illud reſignauit Lælio facto maiori, &

C prædictorum pactorum ignaro, dictusque Caius ſemp oēs fructus percepit de volūtate Seij, & Lelii.

Quæritur primo, an reſignatio facta in fauorem Seii teneat.

Secundo, an ualeant reſignationes factæ à Seio reſignatario.

Tertio, an Caius teneatur reſtituere fructus ex dictis beneficiis perceptos.

1 Reſpondeo primo, quòd renunciatio facta à Titio in Seium non fuit ſimoniaca, ſi ſola intentione, vt poſtea Seius renunciaret in Lælium, facta fuit, ſed in facto licet dicatur nullum pactum, nec confidentiam interueniſſe inter Titium, & Seium,

D non tamen dicitur quod non interuenit cum alio, præſertim cum Caio, in cuius gratiam facta fuit renunciatio in fauorem Seii, qui erat frater illius, ea intentione, vt poſtea daretur Lælio filio Caii, & ſic interuenit aliquod huiuſmodi pactum cum Caio fratre Seii, & ſic patet quod interuenit ſimoniaca cum tertio ignorante reſignatio.

Secundo, quòd renunciatio, quam fecit Seius in fauorem Sempronii, fuit ſimoniaca eodem genere ſimoniæ, ſcilicet, ignorante reſignante, quia inter Sempronium reſignatarium, & Caium patrem Lælii, ad cuius inſtantiam reſignatio fiebat in Sempronium, interuenit pactum, vt renūciaret alterum beneficium in Lælium filium Caii, & etiam illud, cum

E perueniret ad legitimam ætatem Lælius.

2 Tertio, quod tertia renunciatio, quam fecit Seius in Lælium, non fuit in ſe ſimoniaca, licet inter Caium, & Sempronium interueniſſet pactum de renunciando in Lælium, quia inter Seium, ad quem per regreſſum peruenit beneficium, & Lælium, & Caium nulla fuit conuentio.

Quarto tamen idem iudicandum eſt de acquiſitione beneficii facta per regreſſum ob mortem Sempronii, quod eſt dictum de acquiſitione prima, quia virtute acquiſitionis primæ quæſiuit regreſſum, & ita regulabitur, ſicut prima renunciatio, & conſequēter iudicabitur ſimoniaca, ſi Seius conuenit cum Caio, & aliàs non.

3 Quinto,quod mea opinione,quam alias fuſi,collatio beneficij per ſimoniam inter alios initam facti ignoranti valet ipſo iure,licet,cum primum ſcierit illam commiſſam,teneatur illud renunciare, & poteſt certè diſpendere fructus perceptos,donec neſcierit, & conſequenter nec ille, nec hæredes eius tenentur ad reſtitutionem, & ita Caius, qui percepit fructus de conſenſu Seij, & Lælij, videtur percepiſſe de conſenſu legitimorum adminiſtratorum, & conſequenter non cogetur de rigore iuris ad reſtitutionem eorum. Nec obſtat, quod nemo debet reportare commodum de ſua iniquitate, nec conſequenter Caius de ſimonia, quam (vt præmittitur) admiſit ignorantibus Seio, & Lælio. Quia reſponderi poteſt, quod non recipit immediatè de iniquitate ſua commodum, ſed ex donatione expreſſa, vel tacita legitimorum adminiſtratorum, quamuis eius iniquitas fuerit occaſio iuris legitimorum adminiſtratorum,argumento cap.[quia diuerſitatem,] a quatenus probat, quod qui ſua culpa fuit excommunicatus, quæritur commoditas ſuſpendendi curſum temporis ſemeſtris dati ad cõferendum collatoribus propter impedimentum excommunicationis, argumento item proxenetæ,ſiue mediatoris,qui perſuaderet collatori beneficij,vt conferret illud minus digno,tamen cõcepto digniore,licet peccaret, & mediante illo peccato quæreretur beneficium illi minus digno,non tamen teneretur reſtituere, ſi quid ei alius legitimè daret,plus quam alius, qui nil in ea re peccaſſet, argumento item,quod mater quæ ex fornicatione genuit filium, poſſet accipere ab illo filio, quod ſibi ille legitimè donaret, ex bonis, quæ à patre fornicario iuſta ſucceſſione, vel donatione quæreret, quia non capiunt commoditatem de iniquitate, ſed de alio titulo bono, licet occaſione iniquitatis obueniente.

4 Fortius tamen obſtare poteſt id, quod aliàs defendimus mediatorem ſimoniæ teneri ad reſtituendos fructus perceptos ſimoniaco, ſi eos ille non reſtitueret. b Sed reſponderi poteſt illud eſſe verum in mediatore illius ſimoniæ, per quam collatio beneficij redderetur nulla ipſo iure, qualis eſt ſimonia realis, quæ contrahitur cum ipſomet beneficiario, vel ſciente, & volente ipſo, non autem in mediatore ſimoniæ mentalis tantum, vel mentalis, & conuentionalis tantum, vel realis ignorante eo, cui confertur beneficium. Ratio diuerſitatis ſit illa, quod per illam nil iuris quæritur beneficiario, quippe quæ reddit titulum eius inutilem, & ipſo iure nullum, & conſequenter capit, & impendit fructus alienos ſine iuſta facultate id faciendi, & ita tenetur reſtituere ipſe, vt quidam fur, & qui fuit cauſa, vt ſic inutiliter, & male acciperet, & diſpenderet eos, iuxta extrauagantem: c Per has autem non redditur titulus nullus, vt ſupra dixi, & ita durante ignorantia, iuſte tenet beneficium, iuſteque poteſt diſpendere fructus eius, nec tenetur reſtituere eos poſt habitam de tali ſimonia notitiam, Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De conceſſ.præb. b argument.capit.final. de iureiur. & aliorum. c de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatarius pecunias neceſſarias pro expeditione literarum reſignanti vti amico, animo eas repetendi, vel compenſandi cum terminis ſoluendæ penſionis,non autem in precium reſignationis mutuans,vel ſoluens, nõ* F *eſt confidentiarius,nec ſimoniacus coram Deo, præſumetur autem talis in foro exteriori, niſi eas ſoluat ſciente Pontifice, perſona Datarij mediante, numer.2.*

CONSILIVM LXXIIII.

Balthaſar reſignauit beneficium, reſeruata ſibi auctoritate Apoſtolica certa penſione, reſignatarius expediuit literas, & ſoluit expenſas, etiam illas ad quas reſignans tenebatur, recepturus, ſeu compenſaturus cum terminis ſoluendæ penſionis. Petitur quid iuris.

1 Reſpondetur primo, quod ſi probentur ea omnia quæ in facto narrantur, iudicandũ eſt in foro exteriori in caſu propoſito interueniſſe confidentiam per bullam Pij V. tranſlatam à nobis in Manual.confeſſ. eo quod per eam ſtatuitur vnam de præſumptionibus legitimis ad probandum confidentiam illicitam, eſſe expeditionem literarum Apoſtolicarum factam expenſis reſignatarij, vt in caſu propoſito facta fuit, niſi excuſetur ea ratione, quod impenſas illas feciſſe videatur ipſomet Papa ſciente, eo quod fecerit eas ſciente, & conſentiente ſummo ipſius Datario, argumento eorum, quæ vbi ſupra paulo latius de excuſatione eius, qui committit ſimoniam cum Papa diximus. G

H 2 Secundo reſpõdetur, quod in propoſito caſu nulla eſt quo ad forum conſcientiæ incurſa confidentia illicita, de qua loquitur conſtitutio Pij Quinti, quoniam,vt vbi ſupra paulo antea diximus,prædicta extrauagans Pij Quinti nõ de omni confidentia etiam illicita loquitur, ſed tantum de illicita ſimoniaca, & in caſu propoſito vere coram Deo, & quoad forum conſcientiæ nulla ſimonia commiſſa fuit, quia reſignatarius nullatenus intendit emere beneficium, nec ius aliquod ſpirituale, ſed ſolum mutuare pecunias ad expediendas bullas, animo repetendi, ſeu retinendi eas adueniente termino ſolutionis penſionis, vel penſionum, ſicuti quilibet alius amicus potuiſſet ei mutuare gratioſe.

I

SVMMARIVM.

Confidentia præſumitur in foro exteriori, ſi reſignans à reſignatario penſionem, vel aliud recipiat. 1

Reſignatarius accepta poſſeſſone beneficij ita demum poteſt reſignanti quid dare, ſi principaliter propter Deum det ipſi reſignanti egenti in eleemoſynam, etiam ſi minus principaliter det, vt ſatisfaciat obligationi antidorali. 2

Intentio reſignatarij gratificandi reſignanti non nocet, ſicut nec intentio reſignantis, qui ea reſignat ſpe, vt tali conferatur. 3

K

CONSILIVM LXXV.

I Reſignatarius dedit mandatum ad cõſentiendũ penſioni ſcutorum 500.reſeruandæ P.reſignanti,ſed P.dicto mãdato noluit vti,tum ad vitandas expẽſas,tum quia per matrimonium,quod volebat contrahere,prout contraxit, eſſet vacatura. Nunc præfatus I.qui poſſeſſionem dicti beneficii accepit, in ſignum gratitudinis vellet ſe obligare ad donandum ſingulis annis 400. ducatos P.dum viueret. Quæritur an licite quoad vtrunque forum poſſit ſe obligare, ita vt neuter eorum poſſit timere

ſuam

ſuam conſcientiam iudicantem interius, nec iudicem exteriorem.

1 Reſpondeo primo, nullatenus poſſe præfatum I. obligare ſe ad dãdos quotannis d.P.præfatos 400. ducatos per bullam Pij V. cuius nos copiam edidimus in Man.confeſſ. a quæ inter alia continet expreſſe, quod ſi is qui renunciauerit aliquod beneficium eccleſiaſticum in fauorem alicuius, poſtea receperit à reſignatario aliquam pẽſionem, vel aliquos fructus ſibi, vel alijs ſuis cognatis, vel cuicunque alij, cenſeatur probata confidentia, per quam cenſeantur partes incurriſſe pœnas in præfata extrauagante contentas, quoniam per talem obligationem, & ſolutionem probaretur præfata confidentia, qua probata iudex fori exterioris grauiſſimè poſſet illos punire, & iudicare collationẽ præfati canonicatus fuiſſe ſimoniacam, & ipſo iure nullam.

Secundo, difficile poſſe inueniri viam, per quam P.& I.tuti eſſe poſſint ab impugnatione, ſi per obligationem præfatam darentur, & acciperentur præfati 400.ducati, quia per eandem probaretur confidentia prædicta per modos probandi pręſumptiuè nouè inductos per prædictam extrauagantem.

Tertio, quòd ſi præfatus P. nondum vxorem duxiſſet, facilius poterat excogitari aliquod remedium cui tamen non eſt nunc locus, cum P. non ſit capax penſionis, quam volebat I.conſtituere, vel potius ad conſtituendam eam conſentire.

2 Quarto, quòd probabiliter defendi poſſet inueniri aliquod remedium, per quinque ſequentia. Primum, quod nulla confidentia ſimoniaca conuentionalis inter ſeſe, antequam præfatus I.per præfatam bullam accepiſſet poſſeſſionem pacificam, admiſſa fuerit. Secundum, quod ipſemet P.& I.ſoli conueniant coram Deo, & confeſſarijs ſuis, & verè pœniteat eos omnium quæ voluerunt, & excogitauerunt facere contra iura naturalia, diuina, & humana, circa pręfatam reſignationem, confidentiam, & ſimoniam tacitam, vel expreſſam, mentalem, vel conuentionalem, poſt præfatam poſſeſſionem acceptam, & quod proponant firmiter nullatenus vnquam ſe adiuturos ex aliquo capite rerum inter ſe præteritarum. Tertium, quod pręfatus P.non ſit diues, & verè indigeat ſecundum ſtatum ſuum, ita vt ei poſſit iuſtè intuitu paupertatis erogari ex reditibus eccleſiaſticis aliqua pecunia his, quæ ſuperfuerint I.ſeſe honeſte ſuſtentando. Quartum, quod I.promittat illam ſummam P.principaliter propter amorem Dei, & eleemoſynam, & etiam P. recipiat eam principaliter ob Deum, & eleemoſynam, quamuis minus principaliter poſſint habere reſpectum minus principalem, & ſecundarium ad obligationem antidoralem, qua præfatus I. obligatur P.per illam legem naturalem, quæ obligat beneficiarium ad benefaciendum ſuo benefactori. b Quintum, quod præfati P. & I.faciant hæc omnia, & ſeruẽt ſecretiſſima, ita vt nullus alius præter ipſoſmet ſciat eſſe promiſſa, vel facta, & quod I.ſolus per ſe, & nõ per alium faciat illam eleemoſynam P. ſoli per ſe ſolum illam recipienti, adeo ut nullatenus poſſint plenè probari.

3 Quinto principaliter dico, quòd animus, & ſpes gratificationis, quam P.habuit ante reſignationẽ ſine pacto, & conuentione habita cum I. non poteſt nocere verè prædictis coram Deo, quia ſimonia mentalis ſola pœnitentia tollitur, iux.capitul.fin. c & intentio reſignantis beneficium, vt conferatur tali, vel tali, non nocet ſecundum Sanctum Antoninum quem nos ſequimur. d Sed caueat P.ne cui

A hoc confiteatur, ita vt probari poſſit, quoniam hoc nouè inducit Pius V. vbi ſupra ſufficere ad præſumendam confidentiam, quamuis verè non ſit, ut nos ibi notauimus, &c.

[Pro eo, quòd dicit ſupra numer.1.vide an obſtet quod dicit infra conſilio 78.

ALLEGATIONES.

a cap.3. numer.110. b leg.ſi non ſortem. §.libertus. ff.de cond.indeb. c de ſimon. d in dic.capit 23.numer.109.

SVMMARIVM.

Confidentia ſine pacto explicito, vel implicito non contrahitur. 1

B *Promiſſio longe poſt habitam poſſeſſionem facta reſignanti, qui peruenit ad inopiam, opus charitatis, non confidentia iudicanda eſt.* 2

Confidentia non probatur per dictum ſocij inimici irati, & contrarij ei, quod iuratus dixit in iudicio. 3

Contraria cum dicit quis, præualet dictum in iudicio cum iuramento, & ſi vtrumque eſt dictum in iudicio cum iuramento, præualet id, quod eſt depoſitum in iudicio valido. 4

Fama, ſeu infamia à maleuolis orta nocere nemini debet. 4

Confidentia cenſetur, ſi ab eo qui gratis expediuit ceſſionem, fiat retroceſſio beneficij intra breue tempus, & non alias, ſicut nec ex datione alterius rei longe C *poſt traditæ.* 5

Confidentia cenſetur quidem ex promiſſione beneficium retrocedendi ipſi reſignanti, ſed non ex promiſſione dandi fructus eidem met. 6

Simonia, non confidentia committitur dando, ſeu promittendo dare fructus ipſi reſignanti. 6

Bona, & mala eſt cenſenda actio, quæ in bonam, vel malam partem intelligi poteſt. 7

CONSILIVM LXXVI.

Excellentiſſime Dñe. Cum ex bullis Pij IV.& Pij V.contra confidentiarios mul- D ta prohibeantur, & Pius IV. in ſua bulla edita die 17.Octobris anno 1564.ſex dicat. Primo, eccleſias omnes etiam Metropolitanas, ac beneficia quæcumque in titulum, vel commendam in confidentiam iure prohibitam recepta etiam per Cardinales, Sedis Apoſtolicæ collationi reſeruata à die receptionis eorundem vacauiſſe declarat. Secundo fructuum etiam ac penſionum reſeruationes, ac facultates transferendi, ſeu beneficia conferendi, ſeu regreſſus omnes ab eodem die receptionis ceſſaſſe. Tertio, fructus omnes, &c. indebitè fuiſſe perceptos, & Cameræ Apoſtolicæ eſſe reſtituendos à quibuſlibet, in quorum manus peruenerint in vtroque foro, &c. Quarto, Cardinali- E bus, & Prælatis in virtute ſanctæ obedientię, ac inter dicti ingreſſus Eccleſię, omnibus autem alijs ſub maioris excommunicationis latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ pœna præcipit, ne in poſterũ quaſcumque Eccleſias, ac cætera beneficia, penſiones, &c.vel regreſſus in confidentiam prædictam, aut ad effectum reſeruationum quarumlibet ſibi cedentibus, poſtmodum procurandarum recipiant. Quinto, omnes collationes, reſeruationes, regreſſus, &c. à quibuſcumque etiam Romanis Pontificibus factas cum interuentu confidentiæ huiuſmodi, ſiue expreſſæ, ſiue occultæ, ac de iure pręſumptæ nullas eſſe, ac beneficia ipſo iure uacare, Sedique Apoſtolicæ eſſe

reſeruata, ac fructus Cameræ Apoſtolicæ deberi. Sexto, vt contra præfatos confidentiarios poſſit procedi etiam per præſumptiones, & coniecturas legitimas arbitrio iudicum.

Et cum Pius V. in motu proprio edito die 5. Ianuarij anno 1568. dictarum literarum Pij IIII. exequutionem, & omnium in eis contentorum cognitionē, ac cauſas omnes confidentiarum motas, & tunc etiā in futurum mouēdas, ad ſe, Sedemque Apoſtolicam aduocet, & reſeruet. Et ex eiuſdem Pij Quinti conſtitutione de confidentijs beneficialibus die 1. Iunij anno 1568. octo notāda ſint: Primo, cenſendam eſſe confidentiam, ſi quis beneficium, aut eccleſiam, &c. ex alterius reſignatione, vel ceſſione ſimpliciter, aut cum circuitu retroceſſionis cum regreſſu, &c. etiam ſola dimittentis intentione acceperit, vt illud etiam in euentum regreſſus eidem dimittenti, vel alteri poſtea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alij, vel alijs concedantur, penſionesve ſoluantur ex eiſdem ad dimittentis inſtantiam. Secundo, ſi collator quicunque contulerit antea, vel conferat in futurum beneficium quodcunque eccleſiaſticum ea cōditione tacita, vel expreſſa, vt poſtea in alterum pro arbitrio collatoris, aut alterius contra iuris communis ordinationem diſponatur, vel vt prouiſus fructus beneficij, aut illorum partem ad vtilitatem conferentis, aut credentis, vel alterius, &c. remittat, ſeu penſionem perſoluat. Tertio, ſi id à patrono etiam laico, aut præſentatore, &c. contingat fieri. Quarto, ſi Clericus Cameræ, Cardinalis, vel alius ſolutione iurium cameræ, vel cancellariæ debitorum exemptus, poſt alicuius beneficij, &c. reſignationem in ſe, factam illud etiam literis confectis, & poſſeſſione accepta, in reſignationem modico ſpatio interiecto, veluti duorum, aut trium menſium retroceſſerit, vel in futurum retrocedat, & ex retroceſſione fructus beneficij, vel eorum pars, penſio, aut quiduis aliud ſuper illis, aut etiam regreſſus, &c. ipſi exempto reſeruatus ſit hactenus, vel in poſterum reſeruetur. Quinto, ſi quis abſolutus crimine aliquo, vel cum quo ſit ſuper irregularitate diſpenſatum, denuo receperit beneficium, &c. quod ante, vel poſt delictum commiſſum, aut contractam irregularitatem dimiſerit. Sexto, quod in his caſibus ſingulis, confidentia ſit cōtracta, & in bulla Pij Quarti omnes comprehendantur, ac ſi ſpeciatim in ea fuiſſent expreſſi, licet confidentiæ crimen alterius tantum partis conſcientia ſit admiſſum. Septimo, omnes, qui beneficia, ſeu Eccleſias, fructus, aut penſiones, &c. per confidentiam receperunt, ea teneri niſi illis ſtatim dimiſſis reſipiſcāt, & qui in poſterum, & tale quid admiſerint, omnibus alijs beneficijs, penſionibus, &c. officijs etiam temporalibus priuat, & ad futura inhabiles decernit, ac excommunicationis latæ ſententiæ pœna damnat, quàm Romano Pontifici reſeruat. Octauo addit coniecturas, quas vult haberi legitimas ad probandam confidentiam. His ſuppoſitis quæritur quid iuris in hoc caſu.

F. reſignauit parochialem Eccleſiam in manibus Sanctiſſimi ad fauorem P. cum ea penſione, quæ Sanctiſſimo videretur, quæ fuit ei reſeruata centum ducatorum, tantum, & fuerunt bullæ expeditæ, & apprehenſa per dictum P. poſſeſſio. Deinde dictus F. qui ſperabat, quod maior penſio fuiſſet ei reſeruata, cœpit contriſtari, & tentauit varijs modis, quod dicta penſio centum ducatorum extingueretur per dictum P. pro 1500. ducatorum dictus P. noluit dicto F. complacere niſi ea quæ fierent fuiſſent licita, F & honeſta, & cum licentia Sedis Apoſtolicæ, & hinc intrauit ille in tam magnam iracundiam, quod cœpit publicare, quod in dictis tractatibus ſuper reſignatione interuenerunt illicita pacta, & ſimoniaca, eo quia reſignauerat dictum beneficium in confidentiam hoc modo, quod conuenerant, vt ea penſio, quæ reſeruaretur, ſiue parua, ſiue magna, extingueretur dimidia hora poſt captam poſſeſſionem pro 1500. ducatorum, & quod, quia cum eo non obſeruabatur hoc pactum, erat facturū quod dictus P. amitteret beneficium, etiam ſi eius propriam animam immitteret in infernum, & quod erat eum pugione occiſurus, & hoc furore percitus ſcripſit certas literas miſſiuas Romam, in quibus rogabat quendam curialem, vt obtineret ei abſolutionem ab huiuſmodi ſimonia, & confidentia, & dedit alio curiali Curiæ Regis alias ſimiles relationes ad eundem effectum obtinendi abſolutionem, & inter plures perſonas dicti oppidi ſparſit huiuſmodi rumorem, quod dictum ſuum beneficium dederat ſimoniacè, & in confidentiam in præſentia duorum, vel trium mediatorum, quos nominabat modo præmiſſo. Deinde quia dictus F. cœpit egere, & male ſe habere, quidam communes amici fere per tres annos poſt captam poſſeſſionē *rogarunt dictum* P. quod in eleemoſynā, & amorē Dei, & vti opus charitatis d. F. vltram dictam penſionem certum quid ſingulis annis daret, & ipſe ſponte, & propter dictas cauſas fecit obligationem infra ſcriptam. G

[Dico B. ego Rector parochialis oppidi de N. qđ pro quanto ego tribuo d. F. centum ducatorum penſionem annis ſingulis per bullas Suæ Sanctitatis, & multæ perſonæ me informant, quod non ſufficiunt pro ſuſtentatione ſua congrua, & alimentis, quod ſimiliter ego intellexi, propter quod, & ad faciendum ſeruitium, & quia eſt mea voluntas, vltra dictam penſionem, quam eidem debeo ſoluere dando tres regales qualibet die, eidem dabo, & ſoluam decem, & octo mille morapetinos per anni terminos, *qui decem*, & octo mille morapetini currere incipiant à die Sancti Ioannis Iunij proxime futuri, & amplius dimidiam fanecam tritici qualibet hebdomada à dicto die, & pannum pro ueſte, & mantello, dummodo pretium cuiuſuis menſuræ non deſcendat à triginta regalibus, nec aſcendat ad quinquaginta, & huiuſmodi veſtimentum ipſi ſum daturus pro die Sancti Ioannis Iunij anni ſupra ſcriptis, & pro iſtorum complemento obligo meam perſonam, & bona, & intelligitur, quod omnis pecunia, quam ſum daturus de penſione, & incremento, eſſe debeant quinquaginta mille morapetini vltra pannum, & frumentum. Factum in oppido de Chinchon die 20. April. anni 1573. Et veſtimentum dabitur in principio menſis Septembris, & cætera adimplebo totum tempus quo fuero Rector Eccleſiæ huiuſmodi oppidi. Sum teſtis N.N.] H I

Hinc factum fuit, quod quidam A. impetrauit dictam parochialem certo modo tanquam vacantem per ſimoniam, & confidentiam, & expediuit literas, & illas præſentauit ordinario Toletano, coram quo fuerunt hinc inde factæ amplæ probationes, & dictus F. varijs vicibus examinatus in iudicio cum iuramento depoſuit pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, quod dicti eius clamores, & relationes, & uerba turpia contra dictum P. per eum prolata fuerunt falſa, & pura mendacia, & machinata cum illo furore, ut illum perderet, & quod non habet culpam ullam, ſicuti unus Angelus, & ſimiliter mediatores examinati partim K

pro

pro P. partim pro F. deponunt nulla omnino pacta illicita interueniſſe, ſed potius dictum P. ordinaſſe, vt omnia fierent cum omni ſecuritate conſcientiæ, & dictus ordinarius dictum P. abſoluit ab huiuſmodi imputatione per ſuam definitiuam ſententiam, à qua ſentētia appellauit A. & commiſit cauſam in ſacra Rota R.P.D. Lancelloto, & cœpta coram eo diſputatione, videlicet dato dubio, ſupplantauit tribunal Rotæ, & auocauit cauſam ad tribunal confidentiarum. & per R. P. D. Iudicem confidentiarum datur dubium, an probetur huiuſmodi confidentia ex dictis literis miſſiuis F. & ex relationibus datis curiali, & ſimiliter adducitur pro parte fiſci ſupradicta cedula obligationis facta per d. P. per duos annos poſt captam poſſeſſionem.

Pro parte dicti P. ad literas miſſiuas, & relationes reſpondetur primo, nequaquam eſſe veras, ſed confictas per dictum F. illo tempore quo erat in tam ardentiſſimo furore, & ira contra dictum P. & quod fuerunt actus extraiudiciales, & quod ſtandum eſt dicti F. depoſitionibus in iudicio iuratis, & pluries geminatis, in quibus reuocat, & ſe retractat ab omnibus quæ publicauerat contra dictum P. Secundo principaliter reſpondetur, quod dictæ prætenſæ conuentiones licet eſſent veræ, prout nullo modo ſunt, nullam penitus continent confidentiam, namq; illud pactū de extinguendo penſionē dimidia hora poſt captam poſſeſſionē non eſt confidētiale de contentis in conſtitutionibus, quas ſupplicamur reuideri, & præſertim in definitione, ſeu deſcriptione confidentiæ, ſed potius fuiſſe ſimoniacum, & ideo lis huiuſmodi deberet finem accipere in ſacra Rota.

Ad ſecundum fundamentum fiſci de cedula facta per duos annos poſt captam poſſeſſionem de dando dicto F. certum quid vltra dictam penſionem centum ducatorum, reſpondetur quod iſta cedula probatur quod fuit facta ad preces quorundam amicorum, qui miſerabantur de dicto F. & non virtute alicuius pacti præcedentis. Et dictus P. examinatus ſuper dicta cedula reſpondit vt infra.

Ad duodecimum interrogatorium dixit, quod iſte deponens nunquam habuit differentiam, nec litem ſuper contentis in d. interrogatorio, & illud quod tranſit, eſt, quod duobus annis cum dimidio, poſtquā iſte deponens poſſidebat d. beneficium curatum ſucceſſit præfatum F. eſſe valde grauatum, cuius cauſa erat valde pauper, & egenus, & quamplurimæ perſonæ honoratæ illius oppidi charitate motæ, in quibus fuerunt nonnulli amici, qui deprecati ſunt hunc deponentem, quod amore Dei inter eleemoſynas, quas faciebat, recordaretur de dicto F. qui erat valde pauper, & egenus, & infirmus, quod iſte declarans viſa magna neceſſitate dicti F. illi promiſit, fecitque promiſſas, vel ſcripturas, quod recordaretur illi porrigere ſingulis annis vnam veſtem formam vulgariter nuncupatam, & vnum togamentum, & viginti ſex fanecas tritici, & neſcio quot morapetinos, & nummos, de quibus non recordatur, iſtud plus, & citra dictos centum ducatos, quos illi dat annuatim penſionis, & quod iſtud illi dabat propria, & ſpontanea voluntate amore Dei, & quia illum videbat in illa neceſſitate, non autem vt ille fuiſſet obligatus alicuius rei, & quod poſtea fuit ſanus, & plus reparatus dictus F. quod iſte deponens abſtinuit ſe plus illi dare dictam eleemoſynam. Quare dictus F. poſuit petitionem huic conteſſanti, & in effectu Adminiſtrator, & Gubernator Archiepiſcopi Toletani, coram quibus cauſam poſuit illum condemnauerunt,

A ut ſibi daret annuatim quindecim mille morapetinos, & fanecas tritici plus, & ultra dictos centum ducatos penſionis, quos ita ſoluit, ut ſolitus eſt, annuatim dicto F. quia iuſtitia ad hoc illum compellit, & quod hoc eſt uerum de contentis in d. interrogatorio, & reliqua negat.

Supplicatur D. V. pro ſua innata charitate, & præſertim in ſubleuandis oppreſſis, dignetur in huiuſmodi caſu pro domino P. reo approbato de bona uita, & fama per egregias perſonas, ut eius bonum ius luceat apud ſanctiſſimum, mediante lucerna ſuarum uigiliarum.

AEGERRIME ADDVCOR ad reſpondendum pro diu tibus quęſtionibus in maximo Rotę

B prætorio, uel in alijs Vrbis, diſputandis, & decidēdis. Tum quod occupatus alijs nequeo pro dignitate tantorum iudicum reſpondere. Tum quod uideor mihi noctuas Athenas portare, dū maxima eruditione redundantibus uiris parum erudita offero. Sed quia in hac cauſa id nequeo negare, dicam paucis, quod mea ſententia, ſalua præfatorum cenſura, præfatus P. non debet cenſeri admiſiſſe confidentiam ullam à fœlic. record. Pio Quarto, & Pio Quinto puniri iuſſam.

1 Primo quidem, quod nō probatur uerè, uel præſumptiuè ullum pactum expreſſum, uel tacitum, quo ipſe quicquam promiſerit F. ut præfatum beneficiū curatum in eius fauorem reſignaret, præter penſio-

C nem annuam centum ducatorum de conſenſu, & mandato S.D.N. ſoluendam, ſine quali pacto expreſſo, uel tacito, non poteſt conſiſtere confidentia præfata, ut colligitur ex præfatorum Piorum Extrauagantibus relatis à nobis in Manual. Confeſſ. a

2 Secundo, quod promiſſio illa quam poſt tres circiter annos ab habita poſſeſſione prædicti beneficij præfato F. fecit, per quam ex aduerſo cōtenditur admiſſam fuiſſe præfatam confidentiam, non ſolum non arguit ſimoniam confidentialem, ſed contra ſpirat, & odorat maximam charitatem, & miſericordiam erga ſuum proximum, & benefactorem, & exequutionem illius præcepti. [Frange eſurienti panem tuum, & ſi uideris nudum, cooperi eum,] b & illius

D legis naturalis, [Benefacientibus benefac.] c

Tertio, quod ipſe probat ſe poſt biennium ab habita poſſeſſione fuiſſe rogatum à multis, ut iuuaret fructibus ſui beneficij præfatum F. uirum nobilem, & pro ſua qualitate pauperem, & de numero eorum, quibus ſuperflua beneficiorum ſunt elargienda, iuxta cap. ulti. d unde accuſare illum de opere tam pio eſt contra Euangelium, e de bono opere lapidare.

3 Quinto, quod nullatenus probantur fuiſſe uera illa, quæ præfatus F. ira commotus ſcripſit Romam, & ſparſit in uulgus falſo de confidentia prædicta. Tum quod nemo alius quam ipſe, teſtatur de illis, & uni non creditur. f Tum quod inimico non cre-

E ditur, g etiam in crimine ſimoniæ, h & præfatus F. dicebat ſe eſſe participem pręfatæ falſo aſſertæ cōfidentiæ. Tum quod illa ſcripſit, & ſparſit extra iudicium, & cōtrarium poſtea iuratus ſolemniter teſtatus eſt in iudicio, dicēs ea fuiſſe falſa, & malo iracūdoq; animo prolata, eo quod minor penſio, quam ipſe putabat, fuiſſet ſibi à S.D.N. conſtituta, ſine ulla tamen culpa

ALLEGATIONES.

a cap. 23. numer. 100. b Eſa. cap. 58. c in l. ſi non ſortem, §. libertus, adiuncta gloſſ. uer. natura, ff. de condictio. indebiti. d 16. q. 1. e Ioan. 10. f cap. à nobis, de teſtibus. g cap. cum P. de accuſat. h cap. per tuas, il grande, uerſic. hæc omnia, de ſimonia.

culpa præfati P. qui ingenuè dederat mandatum ad conſentiendum penſioni, quæ S.D.N. videretur conſtituenda. Cum ergo illa quæ contra P. dixit F. dixerit irato animo, & extra iudicium, & omnino contraria ijs quæ dixit in iudicio cum iuramento, nihil dñt præfato P. nocere, partim per regulam illam ſolemnem. ff. [quicquid calore iracundiæ, vel ſit, vel dicitur, &c.] adiuncto commento, quod in illam fecit Ludouicus Romanus, a Tum quod cùm quis dicit aliquid extra iudicium, & poſtea contrarium eius iuratus in iudicio, ſtandum eſt ei per gloſſam notabilem vltimam, b quæ probat hoc procedere, etiam, ſi primum dixit in iudicio nullo, & hæc eſt communis opinio, & verior, vt latè tradunt Fely. c & citati ab eo contra Bart. & quoſdam alios.

4 Tum denique quod dicta aliorum teſtium de rumore, vel fama deponentium nihil debent nocere præfato P. quoniam fama, vel infamia, quæ naſcitur, & habet originem à maleuolis, & inimicis nullius eſt efficaciæ, vt eſt in cap. [qualiter, & quando,] d ubi gloſſa 1. recepta cõmuniter habet, iudicem nihili facere debere rumorem, vel famam ortam ex maleuolis, & inimicis, quod ipſum probat c. [in cunctis.] e Et conſtat præfatum rumorem, famam vel infamiã, ortam fuiſſe à præfato F. maleuolo, inimico, & iracũdiæ minarumquæ redundante, & ita nullius debet eſſe efficaciæ.

5 Quinto, quod prædictæ Piorum conſtitutiones non intendunt prohibere beneficiarijs, ne quid unq̃ donent eis, per quorum collationem, vel renunciationem, electionem, vel præſentationem obtinuerunt beneficia eccleſiaſtica. Tum quod id fuiſſet ſtatuere contra legem naturalem, quod non poterãt, f quia obligatur quiſque prius benefacere illis, quam alijs, à quibus talia beneficia non accepit, iuxta illa verba cap. [cum in officijs.] g Cum in officijs charitatis primo loco illis teneamur obnoxij, à quibus beneficium nos cognoſcimus accepiſſe. Tum quod in dicta extrauag. Pij V. eſt caſus pro hoc à contrario ſenſu, quatenus probat, quod tunc retroceſſio eius q̃ gratis expediuit, arguit confidentiam, qñ illa intra breue tp̃s fit, & non aliàs. Cum ergo opus p̃fatũ piũ & miſericordiæ fuerit factum à P.F. poſt circiter tres annos, nullatenus vllam arguit confidentiam illicitam. Tum qđ alioquin uix unq̃ ulla renunciatio liberalis, & ſimplex alicuius beneficij pinguis reperiretur facta ab uno amico ad alium ſaltem in eadem ciuitate, uel oppido degentem, quæ non debeat iudicari confidentiaria, ſi aliquot annis in eodem conuixerint, quandoquidem uix reperietur ullus adeo ingratus, ut nulla munera nulla obſequia, & officia, uel opera bona retribuat ei intra tantum tempus, quin auſim dicere, quod uix ullus Cardinalis, Archiepiſcopus, uel Epiſcopus habens ius conferendi beneficia pinguia inueniretur hodie in Vrbe, nec in orbe, qui non deberet præſumi confidentiarius, ſi tributio facta poſt collationem, etiã poſt duos, uel tres annos, argueret huiuſmodi confidentiam, qđ eſt abſurdum, & ita nullatenus dicendum. h Tum quod ſic intelligere p̃fatas extrauagãtes pias quidem, ſed pęnaliſſimas, & odioſas, ẽ nimis emũgere, & elicere ſanguinẽ, cõtra Salomonẽ i relatũ in c. [deniq;,] k

6 Sexto, quod illa extrau. Pij V. hẽt argui qdẽ cõfidentiam, eo qđ reſignatarius ꝓmittat expreſsè, uel tacitè retroceſſionẽ in cedentẽ, uel in aliũ, & ẽt ex ꝓmiſſione dãdi fructus bñficii alii, vel aliis, non tamẽ habet, qđ ex ꝓmiſſione dandi fructus ipſi cedẽti arguaſ cõfidẽtia, qđ maximè aduertẽdũ eſt, quoad hũc

F caſum, in quo præfatus P. nihil promiſit alij, uel alijs cognatis, uel amicis F. ſed ipſi ſoli. Nec obſtat huic argumento, quod ſi datio fructuum alij, uel alijs cognatis, uel amicis arguit confidentiam, à fortiori arguit datio fructuum eidem. Tum quod ſatis eſt quod illa Extrauagans non iudicat hoc eſſe confidentiam, & non eſt amplianda, ut pœnalis, & odioſa. Tum quod dare, uel promittere eidem fructus, ſimoniam quidem arguit, ſed non confidentiam, ſicut dare, uel promittere fructus alij, uel alijs, quia hoc arguit, quod reſignans confidit reſignatario, & conuenit cum eo, ut daret illis.

7 Septimo, quod in dubio nihil eſt cenſendum malum, l & quod diſpoſitio, quæ poteſt apte intel-
G ligi in bonam, & malam partem, debet intelligi in bonam. m At non ſolum non conſtat quod promiſſio illa facta F. à P. fuit mala, immo probatur quod fuit pia, ſancta, & Deo grata, & multis amicis, & pijs hominibus rogantibus amore Dei miſericorditer facta; ergo nullatenus eſt intelligenda facta in complementum confidentiæ malæ, ingratæ, & odioſæ Deo, & eius Eccleſiæ Sanctæ, quæ nunquam probatur interueniſſe. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in ſingul. 508. b cap. cum cauſam, de teſtibus. c in cap. cum in tua, de teſtibus, num. 7. d il 2. de accuſat. in princip. e 11. q. 3. cap. cum in iuuentute, de purga canon. f cap. ſunt quidam, 25. q. 1. g de teſtament. h l. nam quod abſurdum,
H ff. de bonis liber. i Prouerb. 30. K 4 diſtinct. l cap. 1. de regulis iuris, & l. merito, ff. pro ſocio. m l. ſi procurator, ff. de condict. indeb. & l. benignus, ff. de legibus.

SVMMARIVM.

Confidentiarum Pij Quinti conſtitutio in reſignationibus tantum ſimplicibus locum habet, non autem in factis ex cauſa permutationis. 1

CONSILIVM LXXVII.

I FActa permutatione beneficiorum inter duos iuridicè, alter, recepta poſſeſſione beneficij per permutationem quæſiti, accepit etiam fructus beneficij antiqui collati compermutanti nondum poſſeſſionem adepto. Quæritur an ſit locus Bullis Pij Quarti, & Quinti de confidentia.

1 Reſpondeo, non uideri iudicandum locum eſſe in caſu propoſito Bullis Pij Quarti, & Quinti contra confidentias publicatis. Tum quòd illæ Bullæ, ut nos dicimus in Manuali Confeſſar. a tantùm afficiunt confidentias illicitas, & ſimoniacas, qualis non fuit facta in prædicta permutatione iuridice facta. Tum quia Bulla Pij Quinti loquitur de reſignationibus beneficiorum, quæ ſimpliciter fiunt in fauorem ali-
K quorum, & non de illis quæ fiunt per permutationes iuridicas. Tum quia non eſt eadem ratio in utriſque illarum, & conſtitutiones illæ maximè pœnales non ſunt extendendæ de alijs caſibus ad alios, per iura uulgata. Tum quod nulla earum facit mentionem de reſignatione per permutationem. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a cap. 23. nu. 169. & 110.

SVMMARIVM.

Reſignans ſi poſt captam poſſeßionem à reſignatario, conſtituatur Vicarius ad regimen beneficij, licet illud regat 1

gat de iure in vim dictæ deputationis, & non de facto, A *confidentiarius tamen præſumitur, item & ſi loco penſionis ſibi reſeruatæ accipiat vſumfructum aliquorum bonorum beneficij.num.2.*

CONSILIVM LXXVIII.

SVpplicatur D.V. quatenus pro ſua pietate, & charitate dignetur reſoluere duas quæſtiones, quæ continentur in extrauagante Pij IV. & Pij V. quarum vna eſt. Si quis poſt ceſſam ab ſe Eccleſiam, aut Monaſterium, aut beneficium, & publicatam reſignationem, ſeu ceſſionem, captamque à ſucceſſore poſſeſſionem, ſeſe in illa, vel illo, ſeu rebus il- B lius per ſe, vel alium, vel alios de facto iniecerit, aut fructus perceperit, & cæt. prout legitur, a in eius Manual. Confeſſar. b & eo poſito, quæritur primum, vtrum Abbas, qui ita, vt ſupra dictum eſt, ceſſit, poſſet ex ſucceſſoris ſui commiſſione, & in eius abſentia regere eius abbatiam ceſſam. Videtur enim illa coniectura intelligi de eo, qui de facto ſeſe iniecerit, & propria auctoritate, non autem ex commiſſione, & vt procurator.

Secundo quæritur, Abbati, qui ceſſit, & cui Apoſtolica auctoritate reſeruata eſt penſio, vtrum eius ſucceſſor poteſt aſſignare penſionem ſuam ſuper certis poſſeſſionibus monaſterij, vt earum vſumfructum pro ſua penſione percipiat. C

1 AD PRIOREM reſpondetur, quod præfatus D, Abbas cedens non poteſt gerere, nec adminiſtrare abbatiam ceſſam neque quicquam accipere ex illa, etiam ex conſenſu, & mandato, ſeu commiſſione dicti Abbatis ceſſionarij, nam coniecturæ, quæ ſumitur ex verbo [de facto,] pro contraria parte, tollitur ex multis alijs verbis eius extrauagantis, & ex mente illius auctoris, quamuis enim coram Deo, & quoad forum conſcientiæ non videtur ex hoc colligi vera confidentia vetita, quoad forum tamen exterius colligeretur præſumpta.

2 Ad poſteriorem reſpondetur, non eſſe tutum ſoluere penſionem in pecunia numerata conſtitutam D per conceſſionem vſusfructus, præſertim ad multos annos, quoniam facile præſumi poteſt, quoad forum exterius ſaltem prædicta confidentia. Quare conſulo Domino meo Conſulenti, vt de licentia Papæ faciat id, quod ex his volet concedere, & ſeruet ſemper eiuſmddi facultatem ſcriptam, quia etiam inter Monachos Religioſiſſimos aliquot æmuli ſolent latere vſque ad tempus ſuis malis propoſitis congtuum.

[Aduertendum, Nauarrum hoc conſilio, & conſilio 75. numero primo, tenere committi confidentiariam ſimoniam ſi teſignanti detur pars fructuum beneficij contrarium tenet conſil. 32. & conſil. 33. in fine, & conſil. 76. numer. 6. Contrarietatis cauſa E fuit, quia litteræ dictæ Bullæ Pii Quinti habebant illam dictionem (illi, vel aliis.) & ſecundum illam procedit quod dicit hic, & dicto conſil. 75. numer. 1. poſtea verò aliæ impreſſiones cœperunt habere aliam litteram, videlicet hanc, (alii, uel aliis:) & hæc eſt modo vſu recepta, & ita procedit opinio, quam ponit dict. conſil. 32. & 33. & 76. & hæc modo tenetur.

ALLEGATIONES.

a in cap. 23. in materia de ſimonia. b num. 99. & 110.

SVMMARIVM.

Confidentia non inducitur ex ſola reſignatarij intentione intendentis illud ad voluntatem reſignantis dimittere, etiamſi cum hac ſimilis concurrat reſignantis intentio, probata autem hac intentione in foro exteriori præſumetur.num.2. 1

Beneficium vnum ſufficiens habens, ſi poſt Concilium alind accipit, debet alterum relinquere, ante Concilium autem habita non cogitur reſignare. 2

CONSILIVM LXXIX.

HAbens beneficium ſufficiens, capellaniā ex reſignatione accepit intētione illam ad reſignantis nutū renunciandi, nulla tamen interuenit cōuentio, nec pactū. Quæritur an ſit admiſſa confidentia.

1 Reſpondeo primo, quod in hoc caſu coram Deo, & in foro interiori nulla eſt confidentia, qua incurrantur pœnæ proprij Motus Pij Quinti, quoniam, vt ſcripſi in Manual. Confeſſar. a nec Pius Quartus, nec Quintus, quorum Extrauagantium ſumma, & quatenus opus eſt ad litteram transſcribuntur, b nihil ſanxerunt contra confidentiam, quæ ante illos erat licita, ſed ſolum contra eam, quæ erat illicita, & ſimoniaca, & in C hoc caſu nulla talis inuenitur, quia nulla interuenit conuentio, nec pactum illicitum, & ſola intentio vnius partis, immo nec ambarum, non inducit verè ſimoniam, vt ibidem, & paulo ante probatur.

2 Secundo, quòd in foro exteriori præſumeretur confidentia illicita comprehenſa in dicto Motu proprio, ſi probaretur intentio recipientis beneficium. Quare cauere debet Dominus Conſulens, ne eam ita confiteatur, vt probari poſſit, quamuis meo conſilio ipſe relinqueret illam capellaniam, ſi accepit illam poſt Concilium Tridentinum, quo prohibitum eſt, ne quis habens vnum D beneficium ſufficiens, aliud accipiat, licet, ſi ante illud accepit, poſſet retinere, iuxta opinionem Cardinalis, c quam ego ſoleo ſequi, & ſequor in Manual. d quia Conſulens, vt vir pius ſeruabit ea, quæ opinio eius requirit ad vtendum ea. &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 23. à num. 109. b num. 110. c in clem. gratiæ, de reſcript. d cap. 25. à num. 125.

SVMMARIVM.

Confidentiam admittit quidem impetrans alicui beneficium, & confidens quod illud poſtea in ſui fauorem ſit E *renunciaturus, ſed non eſt prohibita.num.5. ſicut nec qui confert, aut procurat conferri alicui, ſperans quod collatarius rogatus illud in ſui, vel alterius reſignabit fauorem.num.7.* 1

Confidentia an alterius tantum partis conſcientia admittatur.num.5. 2

Beneficium alicui procurans, vnde ſibi, vel alij quid eueniat, ſimoniacus confidentiarius videtur, ſed hoc tunc procedit, quando hic procurat, vt fructus capiat, & de illis ad libitum ſuum diſponat.num.6. 3

Confidentia tantum illicita Bullis Pij Quarti, & Quinti damnata. 4

CON-

CONSILIVM LXXX.

QVidam reſidens Romę monitus à fratre ſuo de vacatione cuiuſdam beneficij, vt illud impetraret ſibi, illud impetrauit pro fratre ſuo, & expediuit literas, quas miſit ad fratrem, ad quem etiam ſcripſit literas priuatas, quibus ſignificabat noluiſſe impetrare illud beneficium pro ſe, ſed pro illo, ea ſpe quod ipſe renunciaret illud in fauorem eius, quando eſſet adeptus ſuſtentationem ſibi decentem, & frater in Hiſpania manens accepit poſſeſſionem, quam tres annos continuauit, poſt quos frater, qui, impetrauit, exiſtens Romæ rogauit prædictum fratrem, vt reſignaret prædictum beneficium in ſui fauorem, & frater in Hiſpania manens, ſtatim miſit mandatum ad reſignandum, & ſcripſit ei, quod ea mente ſemper poſſedit illud, vt reſignaret in ſuum fauorem quandocunque vellet, & ita reſignatione facta, & expeditis literis, accepit poſſeſſionem.

1 Quæritur, an in præmiſſis interuenit vlla confidentia damnata.

Pro parte affirmante facit primo, quòd frater reſidens Romæ impetrauit beneficium pro fratre ſuo, confidens, quod ille renunciaret illud in ſuum fauorem, quando ipſe vellet, ergo habuit confidentiam, quod ille reſignaret, cum confidens habeat confidentiam, ſicut amans amorem, & cognoſcens cognitionem, cum anima hominis non per ſe ipſam, ſed per qualitates, & accidentia à ſe producta intelligat, & appetat, ſicut etiam angelus, quia ſolus Deus eſt ſimplex ſine vlla compoſitione, a etiam formæ ad ſubiectum, vt ait gloſſ. ita quod ipſemet eſt ſua intelligentia, & voluntas, vt declarant oẽs, b & S.Th. c

2 Secundo, quod fœl. recor. Pius V. in ſua extrauagan. [intolerabilis] quam referimus in Man. conſ. d inter alia conſtituit, ſufficere ad conſtituendum confidentiam, vt vnus inter quos dicitur habita, habuerit illam, vt colligitur ex illis verbis, [etiam ſola dimittentis intentione receperit.] & ex illis, [licet ipſum confidentiæ crimen alterius tantùm partis conſcientia ſit admiſſum.] Cum ergo orator tempore impetrationis habuerit confidentiam, licet frater eius neſciret, uidetur contracta confidentia.

3 Tertio, quod procurans, & quærens alicui beneficium, unde ipſe, uel alius cognatus eius accipiat aliquod commodum, uidetur confidentiam beneficialẽ admittere, ut prædictus Pius V. uř expreſſe dicere.

Quarto, quod frater exiſtens in Hiſpania renũciauit in fauorem fratris, qui Romæ impetrauit, propter confidentiam quam habuit de ipſo frater impetrans.

4 His tamen non obſtantibus, contrarium uidetur iudicandum, ſaltem in hoc foro cõſcientiæ. Tum quia extrauagant. illæ Pij IV. & Pii V. non damnant nec puniunt omnem confidentiam, ſed ſolum illicitam, & ſimoniacam, & quæ ante illas extrauagantes erat illicita, per ea quæ nos ubi ſupra e ſcripſimus quæ ibi legi poſſunt. At confidentia prædicti fratris impetrantis non erat per illas extrauagantes illicita, per ſcripta ubi ſupra f quæ etiam ibi uideri poſſunt Tum quia, ſi prædictus orator ob prædictam ſpem, & confidentiam iudicandus eſſet admiſiſſe confidentiam illam damnatam, & punitam à prædictis Piis, conſequeretur, omnes fere collatores, electores, & p̃ſentatores qui conferunt beneficia ſuis cognatis, familiarib. & amicis, aut præſentantes eos ad illa, imò

F & interceſſores, & impetratores, qui procurant, ut beneficia conferantur eis, dicerentur admittere confidentiam, quod tamen dicere, & iudicare, eſſet abſurdũ, & ab omni humana ſocietate, & caritate Chriſtiana alienum. Quotus enim quiſque præfatorum facit prædicta, qui non ſperet, & confidat, quod ille cognatus familiaris, vel amicus, cui confert, vel quærit beneficium, aut præſentat ad illud, non ſperet aliquam gratitudinem ab eo, & confidat, quod ipſe erit ſibi gratus, & faciet in gratiam eius aliquod magnũ, vel paruum? Quotus item quiſque eſt, qui recipit beneficium, qui non concipiat animum retribuendi, & oſtendendi aliquam gratitudinem erga benefacientem ſibi? cum iure ipſo naturę ſit conſtitutum, vt

G benefacientibus benefaciamus. g

5 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, concedendo prædtctum oratorem habuiſſe quidem cõfidentiam, negando tamen, quod illa fuit illicita, & ſimoniaca, damnata, & punita à prædictis Pijs, ſed licita, & honeſta, iurique naturę conſona, qa nullum pactum, nec vlla conuentio interuenit ante impetrationem, nec litterarum expeditionem inter ipſum, & fratrẽ ſuum, & contra iuris canonici expreſſos canones eſt dicere, quod eſt illicitum ſperare aliquod beneficium eccleſiaſticum à prælato, vel Eccleſia, cui ſeruit, vel ab hero, ſiue patrono interceſſionem ab habendum illud, modo ceſſent pacta, & obligationes ciuiles, additæ obligationi natutali, &

H antidorali, qua beneficiarius tenetur beneficio. h

Ad ſecundum reſpondeo id, quod reſpondi ubi ſupra i in adnot. 1. & 6. addita Extrauag. Pij Quinti quod ibi videri poteſt.

6 Ad tertium reſpondeo, quod Pius Quintus non damnat omnes qui procurant alijs beneficia, ſed ſolùm qui procurant, vt de illis poſtmodum ad libitum ſuum diſponatur, fructus etiam percipientes illorum, quod non fecit prædictus frater impetrans, vt conſtat ex facto.

7 Ad quartum reſpondetur, quod, ſicut confidentia bona, & licita nihil nocet licite confidenti, nec actui, quem licitè confidendo facit, per prædicta, & qa

I rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, K ſic nihil debet nocere illi, q̃ facit illud quod licet, per regulam ſine culpa ſua non eſt quis puniendus, l & ita quotidie maximi prẹlati, & domini cõferunt, & cõferri procurant aliqua beneficia aliquibus familiaribus de quibus confidunt, quod facient ea, quæ iuſte ipſi rogauerint, nullo tamen pacto præmiſſo, nec vlla promiſſione de faciendo ea quæ ipſi rogauerint, & poſtea rogati ab eis, vt illa beneficia renuncient libere in manibus ſuis, vel in manibus Papæ, vt cõferantur alijs dignioribus, uel ſibi ob aliquod iuſtum reſpectum gratioribus, libenter, & licite rogata præſtant, quos nemo iudicat, nec licite poteſt iudicare confidentiam illicitam committere, per

K prędicta, & quia alioqui bona pars maximorum pręlatorum, & dominorum periret, quod tanquam abſurdum non eſt dicendum. m

ALLEGATIONES.

a c. firmiter, de ſum. Trinit. b in 1. ſent. diſt. 9. c 1. p. q. 3. art. 6. d c. 23. nu. 110. e nu. 109. f ver. ad duodecimũ. g l. ſi non ſortem. §. libertus, ff de condi. indeb. adiu. eius gl. h cap. ſi officia. 59. diſt. & cap. quid proderit. 61. diſt. i nu. 110. k c. 2. de conſt. l cap. ſine culpa ſua non eſt quis puniendus, de reg. iur. l. 6. m l. nam qđ abſurd. ff de bo. lib. &c.

SVMMARIVM.

Iactatoria verba generalia, etiamſi ſimul admiſceantur aliqua ſpecialia, non inducunt, nec confidentiam, nec ſimoniam. 1

1 *Simonia*

1 *Simonia poteſt committi non ſolum per promiſſiones, quæ fiunt antequam ius in beneficio acquiratur, ſed etiam per illas, quæ fiunt poſtea, antequam vel literæ expediantur, vel poſſeſſio apprehendatur.*

2 *Ius in beneficio acquiritur eo ipſo, quod Papa ſignat ſupplicationem collationis.*

CONSILIVM LXXXI.

CArdinalis quidam impetrauit à Papa beneficium cuidā ſuo familiari, & ſignata ſupplicatione per Papam, iuſſit ſuo ſolicitatori, vt non curaret expedire litteras, quod cum veniſſet ad notitiam præfati familiaris, dixit Cardinali, ſe cum omnibus, quæ habebat, & præfatum beneficium eſſe paratum eius obſequio, & uoluntati, quibus dictis Cardinalis reſpondit, ſe eſſe contentum, vt ipſe expediret literas, & caperet poſſeſſionem, ſi non efficeretur certum quid, quod non fuit effectum. Quæritur, an, ſi præfatus familiaris expediuit literas, & cepit poſſeſſionem, incurrerit pœnas confidentię contentas in bullis Pij Quarti, & Pij Quinti.

1 Reſpondēdum videtur, quod non, quia familiaris non promiſit Cardinali quidquam certum, vel obligatorium, ſed per verba generalia iactantiæ, quæ non obligant, a & antequam illa promiſſio, vel oblatio iactatoria facta fuiſſet, iam ius erat quæſitum familiari per ſolam collationem ſignaturæ, iux. cap. penultim. b cap. [ſi tibi abſenti.] c & præſupponit Rota, d Felynus, & Decius. e Non obſtat quod promiſſio fuit ſpecialis de diſponendo de beneficio ad libitum Cardinalis, quia ſimul fuit generalis ad complacentiam. f Nec refert, quod fuit ante poſſeſſionem, & literas expeditas, quarum expeditionem, & poſſeſſionem potuiſſet impedire Cardinalis, ſtante quod non ſolùm committitur ſimonia per promiſſionē ante iuris acquiſitionem, ſed etiam ante poſſeſſionis adeptionē. Abbas receptus. g quia reſpondetur eadem ratione, qua ſuperius, ſcilicet, quod promiſſio fuit vana, iactatoria, generalis, & ad complacentiam. Cæterum puto expedire in hoc caſu, vt idem familiaris ſupplicet eidem Cardinali, vt remittat ſibi huiuſmodi qualem qualem promiſſionem, & ſit contentus illa naturali, quæ naſcitur ab inſtinctu naturæ, vt benefacienti benefaciamus, iuxta leg. h

ALLEGATIONES.

a l. fi. ff. de teſtam. & in cap. cum ueniſſent, de inſtitut. b de conceſſ. præb. lib 6. c de præbend. eod. lib 6. d deciſio. 27. de reſcr. & 20. de conceſſ. præb. in antiquiorib. e in rubric. de conſtit. f d. cap. cum ueniſſent. g in cap. dilectus, il 1. ſub fi. de ſimo. h ſi non ſortem. §. libertus, ff. de condict. indeb. & cæter.

SVMMARIVM.

1 *Simonia conuentionalis, quando vtrinque etiam pro parte adimpletur, efficitur realis, & inducit tunc, & non prius excommunicationem, quam abſolutio à peccato ſimoniæ antea obtenta non tollit, & ita, ſi celebret, antequam ab excommunicatione abſoluatur, efficitur irregularis. num. 2.*

2 *Abſolutus à peccato ſimoniæ conuentionalis, ſi poſtea illa vtrinque etiam pro parte adimpleatur, nouo peccato inuoluitur, & excommunicationem incurrit in qua, niſi denuo abſoluatur à dicta excommunicatione, celebrando non obſtante primo dicta abſolutione, contrahit irregularitatem, & hoc, niſi bona fides, & probabi-*
A *lis ignorantia, qua ignorabatur ius obſcurum obſcure determinans caſum, de quo agitur, eſſe ſimoniacum, illum excuſet. num. 5.*

Abſolutio ab excommunicatione etiam iniuſte ab habente poteſtatem, ſiue ex vi iobelæi, vel cruciatæ, vel aliter data tenet, & poſtea celebrantem ab irregularitatis incurſu tuetur. 2

Iobelæi, & cruciatæ poteſtas extenditur quidem quoad tollendam excommunicationem, ſed non quo ad tollendam irregularitatem ex celebratione antea incurſam. & numero 2. 3

Abſolutus ab eo qui habebat poteſtatem abſoluendi ab aliqua excommunicatione, poteſt credere ſe vi generalis abſolutionis, quam Confeſſarii dare ſolent, ſufficienter abſolutum. 4 B

Fructus reſtituere tenetur nulliter, puta ob ſimoniam, de beneficio prouiſus, poteſt tamen illos ſuis propinquis pauperibus elargiri. 4

Irregularitas non incurritur ſine dolo, vnde qui bona fide errans circa ius obſcurum, cui annexa eſt excommunicatio, aliquid facit, & celebrat, illam euitat. 5

Irregularitas non tollit beneficia antea legitime obtenta, immo & poſtea obtentorum fructus facit ſuos irregularis, quando probabili errore ductus credebat ſe irregularitatem non contraxiſſe. 6

CONSILIVM LXXXII.

C

QVæritur quid dicendum ſit de illo, qui habuit beneficium per renunciationem infectam confidentia ante Bullam Pij IV. contra confidentiarios in beneficijs latam, & reliquit illud ante Bullam Pij V. infectus item eſt ſimonia conuentionali, quæ facta realis poſtea per ſolutionem fructuum promiſſorum renuncianti, & quid ſi is obtinuit aliud beneficium?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo ſequentia. Primum, quod conſulens rectè feciſſet, ſi fructus promiſſos non ſoluiſſet ei, qui renunciauit beneficium in ſuum fauorem, ne ſimonia, quæ tunc erat conuentionalis tantùm, fieret realis, per ea quæ poſt alios diximus nos in Man. conf. a D

2 Secundo, quod ſi præfatus D. conſulens poſtquā ſoluit aliquos fructus, & conſequenter poſt completam etiam pro parte ſuam ſimoniam, ante tamen quam diceret Miſſam, vel vteretur ordine aliquo ſacro, fuit abſolutus per aliquod iobelæum pleniſſimum, vel virtute bullæ cruciatæ, quæ ad id ſe extenderet, non fuit effectus irregularis, quia præceſſit abſolutio celebrationem, quod fundari poteſt per ea, quæ nos diximus in Man. conf. b adiunctis illis quę dixeramus c de abſolutione data excōmunicato, & quod abſolutio etiam iniuſta data ab habente poteſtatem abſoluendi valet. Dixi, d [poſt ſolutos aliquos fructus,] quia abſolutio anterior non potuit ꝓdeſſe, quoniam nondum erat nata excommunicatio, nam nondum erat ſimonia facta realis. Nec prodeſt dicere, quod iam fuit abſolutus à pctō ſimoniæ quod iam præceſſerat, quia non potuit abſolui à peccato futuro, quod admiſit poſtea approbando ſimoniam præteritam per ſolutionem fructuum ante conuētā. E

3 Dixi etiam, [ſi fuit abſolutus poſt aliquos fructus ſolutos, & antequam miſſaret, vel aliquo ſacro ordine

ALLEGATIONES.

a capitul. 25. numer. 101. b capitul. 26. numero 13. c capitul. 9. d capitul. venerabilibus, §. ubi, de ſentent. excommunication. lib. 6.

ordine vterotur:] quoniam poſterior abſolutio delere quidem potuiſſet excommunicationem iam incurſam, non tamen impedire irregularitatem iam contractam, ad quam non ſe extendunt præfatæ Bullæ, neque iobelæa, vt nos diximus in præfato Manuali. a

Tertio, quod ſequendo dictum præcedens, poſſet dici, quod ſi præfatus conſulens poſtquam ſoluit aliquid præfatorum fructuum, antequam miſſaret, fuit confeſſus per reconciliationem tali confeſſario, qui in abſoluendo à peccatis vtebatur illa abſoluēdi forma, quam ego in præfato Manua. b admoneo, puta quod ante abſolutionem à peccatis præmittatur abſolutio generalis à quibuſcunque cenſuris, ſi quibus teneris, à quibus ego te poſſum abſoluere, &c. poſſe inquam dici quod præfatus conſulens poſſet credere ſe fuiſſe abſolutum, credendo quod fuit abſolutus à ſuis peccatis præmiſſa illa generali abſolutione, & conſequenter quod non incurrit irregularitatem, quoniam conſueta fieri probabiliter præſumi poſſunt eſſe facta. c

4 Quarto, quod non poteſt ſaluari valor tituli, quē per renunciationem illam ſimoniacam habuit præfatus conſulens, & conſequenter quod tenetur reſtituere fructus illos malè perceptos pauperibus, vel operibus pijs, & credo ſufficere iuuare aliquas cognatas pauperes pro ſua charitate aliqua dotis parte, vel cognatos ſcholaſticos prætendentes ſacerdotium, vel per Bullam compoſitionis.

Quinto, quod puto præfatum conſulentem immunem eſſe à pœnis confidentiæ, propter ea, quæ nos ſcribimus in dicto Manual. d

5 Sexto, quòd poſſet dici præfatum cōſulentem nō incurriſſe irregularitatem, etiam ſi miſſaſſet poſt ſolutos fructus, ante abſolutionem præfatam, attenta ignorātia, & bona fide, & quod ſimonia præfata erat iuris humani, & quod vt ait Innocentius, e quem & multos alios refert, & ſequitur Felynus, f errās circa ius obſcurum difficile intelligibile excuſatur, & quod Abbas dixit, g quod irregularitas nō contrahiſ ſine dolo, quod ipſum dixit etiam Dominicus. h

6 Septimo, quod ſi conſulens alterum beneficium, quod habet, obtinuit ante præfatam ſimoniam, poteſt illud retinere ſaltem in foro cōſcientiæ, & etiam ſi obtinuit poſtea credendo, quod irregularitatē non contraxit, fructus facit ſuos, non autē credendo quod irregularitatem contraxit. quid autem debeat credere, ex prædictis colligere licet.

ALLEGATIONES.

a cap. 27 numero 193. & latius numero 250. b capitul. 26. numero 9. c l fin. ff. de fideiuſſ. & capitul. cum M. de conſtitution. cum late ibi per Felyn. traditis. d capitul. 23. numero 109. e capitul. per tuas, il ſecondo, de ſimon. f in capitul. 1. numero 15. de re iudicata. g capitul. paſtoralis, §. uerum, de appellation. h capit. ſolet, de ſententia excommunicationis, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarij illi, qui recipiendo beneficium promittebant reſignanti retrocedere ante conſtitutiones Pij Quarti, & Pii Quinti cogebantur pacta, tanquam minime illicita ſeruare.*

2 *Gratia obtenta à Pœnitentiaria cum clauſula, ſi ſit occultum, non vitiatur, licet poſtea, quod occultum erat, reueletur.*

F

CONSILIVM LXXXIII.

REſignatarius iuxta fidem datam reſignāti beneficium retroceſſit, antequam conſtitutiones Pij Quarti, & Pij Quinti, publicarentur. poſtea ad cautelam narrando factum eſſe occultum, obtinuit ſecundo per Pęnitentiariam diſpenſari, & abſolui, poſtea vero cœpit diuulgari. Petitur quid agendum.

Reſpondetur primo, D. conſulentem non incurriſſe pœnas noue inductas contra confidentiam beneficialem per Pium Quartum, & Pium Quintum, quia hæc confidentia facta fuit, & deſiuit ante illorum conſtitutiones.

G 1 Secundo, quòd opinio multorum habet in Vrbe, & orbe, quod huiuſmodi confidentiæ habebantur pro licitis, tempore, quo hæc contigerunt, adeo quod aliqui confidentiarij coacti fuerunt vi adimplere fidem præſtitam, ſecundum quos reſpondendum eſſet, quod Dominus Conſulens ad nullam reſtitutionem tenetur, neque tenebatur tempore, quo à ſummo Pœnitentiario fuit iuſſus abſolui.

2 Tertio, quod gratia præfata per Pœnitentiariam obtenta non fuit inualida, eo quod facta fuit ſub conditione, ſi occultum fuit, vel non publicum, quia ſatis occultum fuit, antequam renunciaretur beneficium, & conſulerentur ſuper hoc eruditi, & ante pe- H titam per Pœnitentiariam gratiam.

Quarto, quòd mea ſententia poteſt, & debet Dominus Conſulens deponere ſcrupulos, & tranquillare ſuam conſcientiam, propter multa, quæ non licet per Medicos, & otij penuriam in præſentia ſcribere.

SVMMARIVM.

Conſuetudo omnis legitimè præſcripta pro lege eſt obſeruanda, & legi humanæ pariter rationabili derogat, eſtque ſeruanda etiam quando ſæculares dant aliquid Eccleſiaſticis, à quibus accipiunt ſpiritualia, modo non detur pro ipſis rebus ſpiritualibus, quia etiam ſi eſſet I *immemorialis, cum ſit contraria iuri naturali diuino non conſuetudo præſcriptibilis, ſed vetus error, & non ſeruandus, eſt dicenda. num. 9. quia veram ſimoniam quis, nec & Papa poteſt quo ad peccatum iuſtificare, licet poßit auferri pœna. num. 14.* 1

Beneficio ante, immo, & poſt illius erectionem, vacanti poteſt quidem à ſuperiore aliquod onus temporarium reale imponi, ſed non perſonæ de eo prouidendæ. nu. 8. 2

Poſſeßio canonicatus, ac etiam præbendæ, eſt quid ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum, vnde qui aliquid temporale dat pro illis noua acquiſitione, committit ſimoniam, nu. 8. & 11. etiam quod det ad redimendum vexationem. nu. 3. & hoc etiam quod temporale ſit con- K *uertendum in pium vſum. nu. 4. & 11. vel in augmentum redituum beneficii. num. 5. & 7.* 3

Temporale ſi detur erigendum in beneficium, cum pacto vt poſtea donanti conferatur, ſimonia eſt. 6

Intellectus Concilii ſeßio. 24. cap. 14. & Extrau. Pii V. durum, & num. 12. 13. 11

Datio rei temporalis, quæ ad formā ſacri Concilii, ſeſſ. 14. cap. 14. fit, ſeu exigitur in apprehenſionem poſſeßionis canonicatus, ad hoc, vt iuſtificetur, requiritur primo quod non habeat ſpeciem ſimoniæ, ſecundo quod conuertatur in vſum pium, nec ſufficit, quòd conuertatur in opus publicum, num. 10. immo per Extrauag. Pii V. non licet de quibuſdam rebus aliquid accipere, & de aliquibus non, niſi pro rata primorum ſex menſium, 12

ſium, num. 13. requiritur præterea quod non detur, vt pretium, ſeu in cauſam principalem ipſius apprehenſionis poſſeſſionis, quia nec Pontificis decreto coram Deo poſſet iuſtificari. num. 14.

13 *Conſuetudo etiam immemorialis Eccleſiæ ſecũdum quam prouiſi de canonicatu, & præbenda, antequam ad poſſeſſionem illorum admittantur, ſolent ſcuta decem pro molendinorum, & quinque pro platea Eccleſiæ reparatione ſoluere, non videtur licita, & per totum.*

CONSILIVM LXXXIV.

IN eccleſia Palentina conſuetudine immemoriali canonici, cum accipiunt poſſeſſionem, ſoluunt decena circiter ſcuta pro reparatione quorũdam molendinorum eccleſię cathedralis, & quaterna ꝑ reparatione quorundam domorum eiuſdem Eccl.

Quæritur, an per hoc admittatur ſimonia in beneficio.

1 Reſpondeo hanc quæſtionem longe difficiliorem eſſe, quam præ ſe fert, & quòd pro parte negante facit primo, quòd omnis laudabilis conſuetudo, legitimo tempore pręſcripta, eſt ſeruanda pro lege, a & quod omnis conſuetudo rationabilis legitimo tempore continuata derogat legi humanæ, etiam rationabili. b

Secundo facit cap. [ad Apoſ.] c quod habet, eos qui accipiunt aliqua ſpiritualia à clericis, uel alijs eccleſiaſticis perſonis, debere compelli ad ſeruandam cõſuetudinem dandi aliqua temporalia pro illorum perceptione, vel adminiſtratione.

Tertio facit illud Apoſtoli, d [Communicet autem is qui catechizatur uerbo, ei qui ſe catechizat, in omnibus bonis,] & alia eiuſdem, quæ transferunt, e in cap. 2. f .ſ. [Qui altari ſeruit, de altari uiuere debet.] &, [Qui ſeminat ſpiritualia, temporalia metere poteſt,] &, [Quis ſuis ſtipendijs militat unquam?] & cætera, quibus probatur, miniſtrantes ſpiritualia, poſſe percipere pro illis temporalia, & percipientes ſpiritualia debere conferre pro illis temporalia miniſtranti ea.

Quarto, quod poſſeſſio immemorialis habet uim conſtituti, & legis.

2 Quinto, quòd bene, & iuſte poteſt imponi à ſuperiore g onus aliquod temporarium beneficio, antequam erigatur, h imò & poſtquam eſt erectum. i

Pro parte affirmante. ſ. quod huiuſmodi datio, & receptio præfatorum ſcutorum pro molendinis, & reparatione domorum prędictarum ſit ſimoniaca, facit primo, quòd omne pactum, omnis cõditio, & omnis modus, per quæ datur aliquid temporale pro ſpirituali, uel annexo ei, eſt ſimonia, ut probat eius definitio, quam poſuit Gloſſa, K cum declaratione, quam poſt alios addidimus nos in Manu. confeſſ. l At negari non poteſt quòd datio præfatorum ſcutorum, quæ ſoluunt ſinguli canonici pro acquirenda poſſeſſione canonicatus, & præbendæ, eſt datio rei temporalis, etiam pecuniariæ, & tradito poſſeſſionis canonicatus, & præbendæ eſt traditio rei ſpiritualis, uel ei annexæ, cum beneficium ſit res ſpiritualis, uel annexa illi, per cap. [dilecto.] m & c. [dilectus.] n & tradit S. Thomas ab omnibus tàm Theologis quã Canoniſtis receptus. o Ergo prædicta præfatorum ſcutorum datio eſt ſimoniaca.

3 Secundo, ꝙ datio alicuius rei temporariæ, maxime pecuniæ numeratæ, pro acquirenda noua poſſeſ-

A ſione beneficij ſpiritualis, eſt ſimoniaca, p etiam ſi detur pro redimenda vexatione, antequam acquiratur ipſum beneficium quo ad proprietatem, & poſſeſſionem eius, vt Panor. receptus ab alijs q tenet. At in caſu propoſito datur pecunia numerata, antequam quæratur poſſeſſio beneficij ſpiritualis, quales ſunt canonicatus, & præbendæ, iuxta præfata cap. [dilecto,] & cap. [dilectus.] pro illa quærenda, & accipienda: ergo admittitur ſimonia.

4 Tertio, ꝙ qui ingreditur monaſterium, ſoluendo, vel cum pacto de ſoluendo aliquam pecuniam, Abbati, vel ipſi monaſterio, admittit ſimoniam. r

Quarto, ꝙ videtur eſſe textus ſingularis, & clarius

B in ſpecie pro hac parte cap. [ex multis,] ſ vbi expreſſe prohibetur, ne quicquam temporale detur, vel accipiatur à canonico recipiendo, vel recepto ab Eccleſia, etiam in finem conuertendi illud in pauperes, vel fabricam Eccleſiæ.

5 Quinto, quòd non videtur ſufficiens cauſa iuſtificandi præfatam dationem, & acceptionem, quod canonici præbendati prefati gaudent poſt acceptam poſſeſſionem emolumentis præfatorum molendinorum, & domorum, quia etiam omnes fere alij beneficiarij fruuntur reditibus beneficiorum ſuorum conſeruatis, & auctis, attamen non licet eis, qui ea conſequuntur, dare pecunias ad augendos, & conſeruandos reditus eorum.

C 6 Tum quia non licet dare pecunias, vel alia bona temporalia ad erigendum aliquod beneficium, cum pacto, vt illud erectum conferatur ei, qui dedit illa, vt tradit Panor. à nemine reprehenſus. t Tum quod non licet alicui dare prædia magna, vel pecunias, vel reditus magnos alicui Eccleſię Cathedrali, Abbatię, vel parochiali, cum pacto, conditione, vel modo, vt illa ei conferatur, ſecundum omnium mentem.

7 Sexto, quod nec dici poteſt eſſe ſufficientem cauſam ad iuſtificandas præfatas dationem, & receptionem, quod illæ ſunt vtiles, vel neceſſariæ ad augendos, vel conſeruandos reditus Eccleſiarum, alioqui enim omnia beneficia eſſent vendibilia eis, qui ad

D conſeruandos, vel augendos reditus donarent magna bona temporalia, quod eſt abſurdum, & ideo non dicendum. u

8 Septimo, quod non poſſunt iuſtificari datio, & receptio præfatæ, eo quod dicantur eſſe onera impoſita ante vacationem, & collationem, iuxta cap. [ſignificatũ.] x & cap. 1. y quia illa capp. intelliguntur de onere reali impoſito beneficio uacanti ante collationem à ſuperiore ex iuſta cauſa, ut expreſſe ait præfatum cap. 1. z & in caſu propoſito præfata onera non ſunt realia, nec imponuntur canonicatib. & præbendis, ſed perſonalia, quibus perſonæ canonicorũ præbendatorum onerantur, neque imponuntur à ſuperiore, ut onera realia, ſed inducta ſunt conſuetudi

E ne, & ſunt quædam donaria introducta cõſuet udine nõ ad finem onerãdi, & augẽdi, uel minuendi canonicatus

ALLEGATIONES.

a in cap. conſuetudo, 1. d. & cap. quo iure 8. diſt. b cap. fi. de conſuetu. & l. 2. C. quæ ſit long. temp. conſuet. c de ſimo. d ad Gal. 6. e ex d. cap. 6. & ex cap. 9. 1 Corinth. f 13. q. 1. g cap. ſup. quibuſdam, de uerb. ſign. & l hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æſtiu. h cap. cum dilectus, de conſuet. i cap. ſignificatum, de præb. & cap. 1. ut eccleſ. beneficia. k 1. q. 1. in ſumma. l cap. 23. num. 102. m de præb. n de ſimon. o in 2. 2. q. 100. art 4. p cap. dilectus, de ſimon. q ibidem. r cap. ueniens, & cap. quoniam, de ſimo. ſ 1. q. 3. t in cap. Iacobus, num. 3. de ſim. u le. nam quod abſurdum, ff. de bonis liber. x de præb. y de eccleſ. benef. ſine dimin. confer. z ut eccleſ. benef.

n

nicatus, & præbendas, ſed ad finem accipiendi illa
pro poſſeſſione illorum, quæ traditur illis, & ita eſt
datio rei temporalis pro acceptione rei ſpiritualis,
vel annexæ illi, & conſequenter ſimoniaca.

9 Octauo, quod non videtur etiam iuſtificari præfa
ta datio, & receptio, ex eo quod ſit à tempore imme-
moriali. Tũ quia immemorialis poſſeſſio habet vim
conſtituti, quando illa eſt circa temporalia, & non cir
ca ſpiritualia à Spirituſancto inducta, vt in cap. [fru-
ſtra.] a & cum non eſt contra ius naturale, & diui-
nũ, alioqui.n. eſt vetuſtas erroris. b Tũ q̃a Pius V.
hoc expreſſe declarauit in extrau. [durum.] At datio
vel acceptio vere ſimoniaca eſt contra inſtitutum à
Spirituſancto, ſecundum omnes, & contra ius natu-
rale, & diuinum, ergo non potuit à principio conſti-
tui, immo conſuetudo quæ illam induxit, eſt corru-
ptela, & nullatenus pręſcriptibilis, p dicta tria capp.

10 Nono, quòd præfata datio, & acceptio non põt
iuſtificari, eo quòd fiat ad vtilitatem publicam, niſi
ſit pia, quia licet pietas, & publica vtilitas in quibuſ-
dam conueniant, quo ad hoc tamen nullibi reperiun
tur exæquatæ, & ita non dicendum. c

11 Addo, quòd conſideratis pro vtraque parte ſup
poſitis, videtur dicendum primo, quòd communis fe
re omnium ſententia eſt, quod cuiuſque rei tp̃alis da
tio, vel acceptio ad vſum temporalem, vel profanum
ſiue priuatum, ſiue publicum pro beneficio ſpiritua-
li, vel eius poſſeſſione acquirenda facta, eſt ſimo-
niaca.

Secundo, quòd quicquid Panormitanus commu-
niter receptus, d & Cardinalis Alexandrinus ſe-
quutus eum, e dicant non erant licitæ præfatæ do
nationes, & acceptationes ante Concil. Tridentin. &
ante præfatam extrauagant. [durum.] Tum quia
præfatum capitul. [ex multis.] cui non reſpondent
illi, nec vlli alij reſpondere poſſunt, in ſpecie prohi-
bet dationes huiuſmodi, etiamſi dentur, vel recipian
tur ad conuertendum illas in cultũ diuinum, vel pau
peres. Tum quia id irrefragabiliter probant argu-
menta ſupra pro parte affirmante formata, præſer-
tim tria prima, & ſeptimum cùm alijs ſequentibus.

Tertio, quòd defendi poſſet, ſaltem diſputando,
etiam illud capitul. non eſſe ſublatum per ſolum prę
fatum Concil. Tridentin. f Tum quia præcipit ſer-
uari iura anteriora ſuper huiuſmodi dationes edita,
& conſequenter præfatum capit. [ex multis.] Tum
quia in ſenſu directo nihil diſponit contra illud, ſed
ſolum à contrario ſenſu, quatenus ſolum præcipit
Epiſcopis, vt non permittant huiuſmodi dationes,
quæ in vſus pios non conuertuntur, & ſpeciem ſimo-
niæ habent, & argumentum à contrario ſenſu nil
probat, quando ſumitur ad probandum contrarium
iure expreſſum, iuxta ſeptem, vel octo gloſſas, quas
citat Felynus, g præſertim gloſſam à Panorm. ibi
putatam ſingularem, h

12 Tum quia Concilium duo requirit, vt huiuſmo
di dationes, permittantur, alterum quod conuertan
tur in uſum pium, alterum quod non habeant ſpe-
ciem ſimoniæ, & eſto teneatur quod donatio, & rece
ptio præfatæ conuertantur in uſus pios, tamen ha-
bent ſpeciem ſimoniæ per præfatas rationes. Nos
tamen in Man. noſtro conf. i tenuimus, quod præ-
fatum Concilium permittit dationes ad pias cauſas,
ſi aliàs non habent ſpeciem ſimoniæ.

13 Quarto, quòd præfatus Pius in præfata extrau.
[durum.] K recedit à dicto capit. [ex multis.] & à
præfato Conc. Trid. l à præfato quidem c. [ex mul
tis,] eo q̃ ſtatuit, ut dimidium quarundam dationũ

F ad pia ſoluatur, & quarundam non, & à Concilio,
quod inſinuat dari, & accipi poſſe integra omnia
pro cauſis pijs, niſi habeant ſpeciem ſimoniæ.

Quinto, q̃ videtur parendũ ſtatuto Pij V. arg. 1. m
quatenus hẽt, Papã, q̃ conſtituit aliq̃d contra ius hu-
manum, tollere illud, p̃ſertim ſi facit mentionẽ de il-
lo, ſi eſt conſiliare, quæ requiritur, iuxta Archidiaco-
num, n communiter receptum, & late declaratum
à Felyno. o

Sexto, quòd ad ſtatutum præfati Pij ſeruandum
oportet ſcire, quæ datio ſit dicenda excedere ſeme-
ſtre, & quæ non, & an dationes, de quibus quæritur,
dicantur excedere ſemeſtre, an non.

Septimo, quod etiam oportet ſcire, quæ datio ha-
G beat ſpeciem ſimoniæ, & quæ non, vt intelligatur
mens præfati Concilij Tridentini.

14 Octauo, q̃ contra moderationes ambas Conci-
lij, & Pij V. pręfatas facit, quod nulla poteſtas huma-
na, etiam Conciliorum, & Papæ, poteſt efficere lici-
tam ſimoniam illam veram, quæ conſtat ex eo q̃ tem
porale datur pro pretio, vel cauſa principali acquirẽ-
dæ rei ſpiritualis, vel illi annexæ, quia id eſt contra le
gem naturalem, & diuinam, quam etiam Concilia, &
Papæ tenentur ſeruare vſq; ad ſanguinem, p quam
uis poſſint efficere, vt pœnæ iuris humani non incur-
rantur per illam, vt traditur in noſtro Manu. Conf. q
& conſequenter nulla poteſtas humana põt facere,
H quod liceat dare, vel accipere quicquam temporale
pro pretio, vel cauſa principali rei ſpiritualis, vel ei
annexæ, ſiue detur ad vſum pium, ſiue prophanum, q̃
ratio maxime confirmat deciſionem præfati cap. [ex
multis.] propter quod, & quædam alia cõcluſimus in
d. Manu. r quod omnis datio, & receptio, ẽt mini-
ma, facta pro pretio rei ſpiritualis, vel cauſa principa
li eam habendi, eſt vera ſimonia iure naturali, & diui
no prohibita, & nulla alia quo ad Deũ, & forum con
ſcientiæ; ergo non refert an huiuſmodi datio fiat ad
vſum pium, ſiue prophanũ, ſed an fiat principaliter
pro pretio rei ſpiritualis, vel illi annexæ, non habita
ratione moderationum Concilij, & Pij Quinti.

Nono, quod præfatæ moderationes non videntur
I poſſe defendi, niſi quo ad forum exterius per viam
præſumptionis, ita quod moderatio Concilij intelli-
gatur, quoad præſumendum donationem, & recep-
tionem præfatas, non eſſe factas pro pretio, vel cauſa
principali, cum fiunt ad vſum pium, licet ſic cum fiũt
ad vſum prophanum, moderatio vero Pij V. proce-
dat quo ad præſumendum certa dimidia rerum da-
tarum ad vſum pium non eſſe præſumenda data pro
pretio, vel cauſa principali, & tota integra ſic.

Decimo, quod videntur indigere declaratione Pa
pæ quæſtiones illæ tres, quæ hic incidũt. Prima, qua-
re datio, & receptio durãs vltra ſemeſtre illud, de quo
loqtur Pius, ſit aliter iudicanda, quam quæ durat ci-
tra illud. Secunda, quare alterius dimidij datio nõ li-
K ceat, & alterius dimidij ſic, cum freqũter dimidium
vnius dationis ſit plus quam alia tota integra datio,
& cum tota integra datio quæ non durat ſemeſtre, ſit
maior,

ALLEGATIONES.

a 8. diſtinct. b cap. conſuetud. & cap. ſolus, eadem diſtinct. c §. conſideremus, Authent. de trien. & ſemiſ. col. 3. d in cap. Iacobus, de ſimon. e in capitul. ex multis, 1. quæſtio. 3. f ſeſſio. 24. cap. 14. de reform. g in cap. ſignificaſti, de foro compet. nu. 13. h in clem. 1. uerb. facere, de uſur. i cap. 23. nu. 102. K §. & nihilominus. l ſeſſio. 24. m de conſtit. lib. 6. n in dict. cap. 1. o in cap. nonnulli, de reſcr. num. 2. p cap. ſunt quidam, 25. quæſtio. 1. q cap. 23. numero 108. r cap. 23. numero 101.

maior, quam alia durans plus quam ſemeſtre. Tertia quæ datio dicatur habere ſpeciem ſimoniæ, de qua loquitur Concilium, & quæ non, cum omnis huiuſmodi datio, & receptio habeat ſpeciem ſimonię, quatenus datur, & recipitur pro ſpirituali, vel ei annexo, imò ſit vera ſimonia coram Deo, & in foro conſcientię, ſi pro pretio, vel cauſa principali quęrendi illud, detur, & non aliàs, vt prædictum eſt, quamuis forte dici poſſet, eas vti res indeterminatas relinqui arbitrio iudicis, iuxta l. 1. a qua ratione autem id arbitrabitur, videtur arbitrandum à S.D.N.

Vndecimo, quod ex omnibus prædictis colligi poteſt ab oculato lectore, quid ſit in caſu hoc propoſito reſpondendum, quod ipſe gratia breuitatis, & tantæ prolixitatis vitandæ omitto, vti rem ſpeciali conſultatione indigentem, nam etiam quæ hactenus dicta ſunt, pro ſua dignitate longe magis dilatari potuerunt, in gloriam Domini Noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet.

ALLEGATIO.

a ff. de iur. deliberand. & capitul. de cauſis, de off. dele.

SVMMARIVM.

1 *Parochus petens, vel etiam exigens ante collationem nuptialis benedictionis, quæ pro huiuſmodi dari conſueuerunt, malc quidem facit, ſed non eſt ſimoniacus, nec incurrit cenſuras, & dato quod in his commiſiſſet ſimoniam tamen non eſſet excommunicatus, quia illa non incurritur, niſi ob ſimoniam in ordine, vel beneficio. & num. 2.*

CONSILIVM LXXXV.

PAROCHVS quidam ante benedictionem nuptiarum petijt ſibi ſolui aliquam mercedem, & deinde tempore benedictionis illam ſibi oblatam exegit, credens ſibi id licere; ex quo nulla ſui ordinarij præceſſit prohibitio, & in ſtipendium, ac pro eleemoſyna ſuorum laborum illam recepit. Quæritur, an inciderit in aliquam ſimoniæ pœnam attento quòd conſuetudo talia exigendi ſit tàm ibi, quàm in locis alijs circumuicinis.

1 Reſpondeo, quòd quæſtio hæc profundam, & quotidianam materiam tangit, & viſis, ac pro tenuitate noſtra perpenſis aliquot locis, in quibus ſeminaria argumentorum, quæ pro vtraque parte formari poſſunt, iecimus, credimus prædictum parochum nullam incurriſſe coram Deo ſimoniam per ea multa, quæ videri poſſunt in noſtro Manu. a vbi inter alios allegamus utrunque Thomam, b & quia breuitatis gratia non attulimus ibi ad verbum verba iunioris Thomæ, c recitamus illa, quæ ſunt hæc. [Quarto nota, qui timoratam habet conſcientiam, quòd licet ſacerdos minus bene faciat exigendo id, quod ſecundum laudabilem conſuetudinem ſolet dari, ſi ante collationem ſpiritualium exigat, aut ſi negat, aut differt ſpiritualium collationem, ut illud habeat, non tamen propterea ſimoniacum iudices, quoniam ſi ut conſeruet ſe indemnem, cognoſcens præcipue quod poſtea oportebit eum litigare hoc facit, ſimoniacus non eſt, ſecundum rem, quia non uendit ſpirituale, nec huiuſmodi exactio inducit modum pretij, quoniam non mutat modum debiti, quamuis ſpeciem quaſi ſimoniæ habeat huiuſmodi præuentio, & cautela, & propterea reprehenditur.

2 Cui, & omnibus alijs addito, quod nullatenus eſt iudicandus incurriſſe vllam excommunicationem, etiamſi admiſiſſet ſimoniam, quoniam illa ſolum infligitur à iure ob ſimoniam in ordine tantum, vel beneficio commiſſam, & in caſu propoſito, eſto quod iudicaretur ſimoniacus, quod tamen nullatenus arbitror faciendum, non poteſt iudicari ſimoniacus in ordine, neque in beneficio. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. 29. numer. 100. uerſic. 4. & 5. b 2. 2. quæſtio. 100. articul. 3. c in ſumma uerbo ſimonia, articul. 2.

SVMMARIVM.

Simonia eſt principaliter pro admiſſione ad religionis habitum quid accipere, ſecus ſi minus principaliter accipiatur, etiam ſi ſit cauſa ſine qua non, num. 5. 1

Religionis habitus datio eſt quid ſpirituale, vel ſpirituali annexum, cum de laico faciat Eccleſiaſticum. 2

Percutiens nouitium eſt excommunicatus. 3

Forum exterius iudicat facta externa, & hoc ſecundum quod probatur. 4

CONSILIVM LXXXVI.

BAnniti frater cupiens illum in Monaſterio recipi, rogauit Abbatem, vt reciperet, offerēdo dare ſcuta quinquaginta, recuſauit Abbas recipere hominem ob malos mores, ſed iterum rogatus ſpopondit, & recepit, ſed diſtulit dare habitum, donec dicta ſcuta quinquaginta ſoluerentur, immo ſolicitari fecit fratrem, vt ea numerarentur, quibus numeratis habitum dedit. Dubitatur quid iuris.

1 Nullo iure, aut titulo bono, & probabili uidetur poſſe defendi in propoſito caſu non fuiſſe incurſam ſimoniam. Tum quia certum eſt ſimoniam incurri, quoties pro ſpirituali datur, uel accipitur aliquod temporale, per definitionem eius datam à gloſſa a acceptam cum ab omnibus noſtris b tum à S. Tho. & alijs Theologis c & ab eodem S. Thoma d declaratam, & dilatatam etiam à nobis in Man. conf. e & cōſtat 50. ſcuta eſſe quid temporale, & ingreſſum monaſterii eſſe quid ſpirituale. f

2 Tum quia non obſtat dicere, quod non fuit data, nec recepta pecunia pro profeſſione, ſed ſolum pro receptione, datione, & ſuſceptione habitus, quia etiam datio habitus eſt quiddam ſpirituale, uel ſpirituali annexum, in quo poteſt committi ſimonia, ut probat d. cap. [quoniam.] & cap. [tua.] g & merito quia datio, & ſuſceptio habitus facit quem de laico eccleſiaſticum, adeo quod percutiens eum eſt excommunicatus, ut habetur in cap. [religioſo.] h & ante illud tenuit Hoſtienſis communiter receptus contra Innocentium. i

3 Tum quia non obſtat dicere, quod talia ignorauit. Tum quia contrarium colligitur veriſimiliter ex narratis in facto. Tum quia etiam ſi eo ignorante fuerit admiſſa ſimonia, tamen cum primum ſciuerit, tenetur relinquere habitum, licet dimiſſo habitu, & purgata ſimonia, poſſit denuo recipi, ſi receptio non

ALLEGATIONES.

a 1. quæſtio. 1. in ſumma. b ibi, & in rubr. de ſimon. c in 4. lib. diſtinctio. 25. d 2. 2. quæſtio. 100. articul. 1. e cap. 23. numero 100. f cap. quoniam, de regul. & cap. ex inſinuatione, & multis alijs de ſimonia. g de ſimonia. h §. 1. de ſentent. excommunicat. lib. 6. i in cap. ſtatuimus, de regularibus.

non fuerit ſcandaloſa,per d,cap.[quoniam.] a

Sed quid ſi Abbas tantum accepit illa 50. tanquam donum,& ſponte oblata,daturus nihilominus habitum,etiam ſi illa non fuiſſent ſibi oblata?

4 Quo huic replicationi ſatisfiat, dico primo, ꝙ hæc non excuſabunt quo ad forum exterius, in quo per ea, quæ fiunt exterius, & probatur, eſt iudicandum, b & ex his quæ exterius facta ſunt in hoc caſu clarè probantur promiſſio pro ingreſſu, & acceptatio promiſſionis,& ſolutio promiſſi,& (vt ita dicam) nolitio dandi habitum ante ſolutum promiſſum, & datio habitus ſtatim poſt ſolutum promiſſum,per quæ omnia probatur præſumptiue ſimonia quo ad forum exterius iuxta ſuperius reſponſa.

5 Dico ſecundo, quod ſi vere coram Deo Abbas accepit illa ſcuta tanquam donum ſponte oblatum, & tāquam eleemoſynam principaliter propter Deū oblatam, licet minus principaliter habuiſſet etiam reſpectum ad habitus dationem, & quod promiſſio ſcutorum non fuit cauſa principalis dationis illius, licet fuiſſet aliqua cauſa, ſine qua non fuiſſet datus, non eſſet vere coram Deo ſimonia,quod deduci poteſt ex his quæ nos ſcribimus in Man.conf. c & pro vtroque dicto huius reſponſionis eſt caſus ſatis expreſſus in d.ca.[tua.] Quare D.Abbas conſulere debet ſemetipſum quo ad forum conſcientiæ, iudex aūt facta exteriora quo ad forum exterius.Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a de regul.ſub fin. b leg.illicitas,§.veritas,ff.de of.præſid. c cap.23.à num.100.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus recepta pecunia concedens Epiſcopus dotem augenti ſimoniacus eſt, ſed non excommunicatus.*

CONSILIVM LXXXVII.

AN Epiſcopus,qui concedit cuidam ius patronatus, & præſentandi ad quoddam beneficium ob augmentum redituum, quod accipiens dabat, ſi acceperit ob id aliquas pecunias,ſit excommunicatus, & ſi celebrarit poſtea,ſit factus irregularis?

1 Reſpondetur,quod non, quoniam non omnis ſimoniacus eſt ipſo iure excommunicatus,ſed tantum ſimoniacus in ordine, & beneficio,accipiendo illa, vel dando,vt poſt alios tradimus in Manual. confeſſar. a & palam eſt, ius patronatus non eſſe beneficium,neque ordinem,cum etiam laicus ſit eius capax. b

ALLEGATIONES.

a capitul 23.numer.103 uerſic.tum denique,&'numero 111. in princip.& fin. b capitul.quod autem, & capitul.cum dilectus,cum ei adnotat.de iure patron.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio eſt actus ſpiritualis poteſtatis ſicut promotio ad ordines,vnde pro ea pecunia peti nequit,etiam ſi peteretur pro labore faciendi actum dandi.*

2 *Conſuetudo dandi quid pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta ſeruanda.*

F

CONSILIVM LXXXVIII.

AN ordinarius Epiſcopus pro mercede degradationis presbyteri poſſit iuſtè petere duo ſcuta aurea?

1 Reſpondeo, quod non poteſt iuſte petere illa pro mercede actus degradādi, Tum quia ſicut collatio ordinis eſt actus ſpiritualis poteſtatis,quæ pendet ab Epiſcopatus ordine, a etiam oblatio ordinis,vel vſus eius eſt actus poteſtatis ſpiritualis eiuſdem ordinis, b & palam eſt eum committere ſimoniam, qui petit aliquid temporale pro re ſpirituali, per definitionem ſimoniæ, quam gloſſa recepta p Theologos,& Canoniſtas dedit, c
G declaratam à nobis præ alijs in Manual.noſtro Confeſſar. d

2 Tum quia licet poſſit quis cogi ad ſeruandam conſuetudinem piam dandi temporale aliquid pro eleemoſyna,vel ſuſtentatione pia miniſtrantis ſacramenta,vt habet capit.[ad Apoſtolicam,] e Concilium Tridentinum non tamen poteſt peti pro pretio vel mercede laboris illius actus,vt tradimus nos poſt alios ubi ſupra, f & vt verbo additur,nulla conſuetudo pia inuenitur, quæ dictet eſſe dandos duos aureos pro degradatione ſacerdotis. Tum quia præfatum Concilium,ubi ſupra damnauit omnem dationem rei temporalis,& conſuetudinem faciendi eam pro re ſpirituali,& actu eius,niſi cum daretur ad pia
H & non haberet ſpeciem ſimoniæ,& præfatus ordinarius non petit illos aureos ad illos impendendos operi pio, & præterea habet quandam ſpeciem ſimoniæ,propter,quod etiam ante Cōcilium prædictum prohibebatur dari aliquid temporale pro ſpirituali, etiam ad opera pia. g Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a cap 1.de ſimon.cum ſimilib. b capi.nouimus,de uer.ſig. & cap.degradatio.de pœn.lib.6. c 1.q.1.in ſumma. d cap. 23.numero 100. e de ſimon.& cap.14.de refor.ſeſſio.24. f numero 101.& 102. g in cap.ex multis,1.q.3.

SVMMARIVM.

I *Collegia pro pauperibus ſcholaſticis erecta beneficia quidem non ſunt,nec ſpiritualia ſunt,tamen ſpiritualibus annexa: vnde qui recepta pecunia loco ſuo cedit,vt alter aſſumatur,ſimoniam quidem committit,ſed cenſuris non eſt ſuppoſitus.* 1

Turpiter datum,& turpiter acceptum debet ex ſolo conſilio pauperibus erogari,poteſt item danti reſtitui,immo & quatenus teneretur danti reſtituere, ſufficeret, ſi ab eo haberet condonationem.num. 3. 2

CONSILIVM LXXXIX.

THOLOSAE, & Auenioni ſunt multa collegia pro ſcholaſticis pauperibus inſtituta,quorum collegæ frequentiſſime vendunt tacite ſua loca aliquibus,quos collegia ipſa rogata per collegam vendentem, facta per eum renunciatione, eligunt, vel recipiunt in collegas,& ſocios ſuos.

K

Quæritur primo, an huiuſmodi vendentes committant ſimoniam cum pœnis extrauagantis. a

Secundo, cui reſtituenda eſt pecunia, ſi qua accepta reſtituenda ſit.

1 Ad priorem queſtionem reſpondeo primo,quòd admittūt ſimoniam, qm̄ loca illa,ſiue ſodalitia, licet non

ALLEGATIO.

a 2.de ſimon.

non ſint ſpiritualia, videntur tamen eis annexa, ſicut ius patronatus eccleſiaſticum de quo in cap. [quanto.] a & cap. [cum ſecundum.] b

Secundo, quod non uidentur incurrere excommunicationem latam per præfatam extrauagantem, quia illa ſolùm fertur contra ſimoniacos in ordine, & beneficio eccleſiaſtico ſecundum communem ſententiam, & præfata loca, ſiue ſodalitia non ſunt beneficia eccleſiaſtica, vt palam eſt, & ita ſicut emens ius patronatus, quamuis ſimoniam committeret, nõ tamen incideret in illam excommunicationem, ut aliàs in prætorio Pœnitentiariæ probauimus, ſic licet ementes huiuſmodi loca ſimoniam admitterent, non tamen inciderent in excommunicationem præfatam.

3 Ad alteram reſpondeo primo quod pecunia illa non eſt neceſſario reſtituenda collegio, pro cuius ſodalitio accipitur, quamuis pecunia, quæ pro beneficio accipiatur, reſtituenda ſit Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, per tex. ſingularem in capit. [de hoc.] c qđ ſpecialiter, & ſingulariter diſponit de reſtitutione pecuniæ acceptæ per ſimoniam circa beneficium commiſſam ſecundum communem.

3 Secundo, quod de rigore iuris non tenentur reſtituere etiam illis, à quibus eam acceperunt, quia turpiter datum, & turpiter acceptum non eſt neceſſario reſtituendem turpiter danti iuxta reg. [In pari delicto, vel caſu melior eſt conditio poſſidentis, d & copioſe tradimus in Man. confeſſ. e

Tertio, quod ſecundum communem opinionem eſt reſtituendum pauperibus, quod tamen eſſe conſilij, & non pręcepti, probamus vbi ſupra, ſequuti quatuor graues auctores.

Quarto, quod D. conſulens ſatisfaciet impetrando donationem ab eo, à quo pecuniam accepit, quia Hadrianus quem ſequimur ubi ſupra f poſt Angelum g fatetur quod ex mente Auguſtini, h is qui ob maleficium accipit, ſatisfacit reſtituendo pauperibus, uel ei qui dedit. At per donationem obtentam ab eo, qui eam dedit ſatisfactum eſt illi, per l. 1. i & l. [ſi rem. K]

ALLEGATIONES.

a de iud. b de iurepatron. c de ſimon. d de regu. iuris, lib. 6. e cap. 17. num. 30. f num. 31. g ver. reſtitutio. 2. §. 4. h in capit. non. ſanc. 14. q. 5. i ff. qui ſatiſd. cog. k §. omnis, ff de pignor. actio.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium qui bona fide ſuum eſſe credit licet non ſit, eidem per intereſſentiam de ſeruiendo, diſtributiones, aliorum autem fructuum partem illam, quam alij inſeruienti neceſſario dediſſet, lucratur.*

CONSILIVM XC.

R. Simoniacus in beneficio eidem deſeruiuit celebrando, &c. & ex eius præbenda ſe ipſum, & clericum aluit, ac poſtea illud dimiſit. Dubitatur, an teneatur reſtituere oẽs fructus, an vero ſit excuſandus pro parte, quam in ſui, & clerici ſuſtẽtationem inſumpſit, vel poſſit deducere illam ſummam, quam dediſſet mercenario, ſi per ipſum inſeruiſſet. Dubitatur ẽt an teneatur reſtituere fructus incertos, quos percepit ex quotidianis obuentionib.

1 Hæc quæſtio continet ſatis grande dubiũ, & parum tractatum à doctoribus, cum tamen in multorũ

A capp. caſibus tractari potuiſſet, quoniam eius deciſio pendet à deciſione illius. An ſeruiens beneficio ſine canonico titulo poſſit retinere ſibi diſtributiones quotidianas integrè, & fructus alios, ſaltem pro rata eorum, quæ debuiſſent dari mercenario, ſi per ſe ipſum non ſeruiſſet, quam quæſtionem præ alijs videtur tractare doctiſſimus Caſſador. a ex cuius dictis videtur ſatis colligi, quod credens bona fide beneficium ad ſe pertinere, & ſeruit illi, lucratur diſtubutiones quotidianas, & quod non videtur teneri ad reſtituendum partem fructuum, quæ neceſſario fuiſſet impedenda ei, qui ſeruiſſet illi beneficio.

ALLEGATIO.

a in deciſio. 6. de præbend.

B

SVMMARIVM.

Simoniacus in beneficio eſt excommunicatus quidem, ſed non eſt nec irregularis, nec inhabilis ad alia beneficia, num. 3. immo eo dimiſſo poſt pœnitentiam abſolutus ab excommunicatione poteſt celebrare, numero 4. & alia beneficia, modo ſimonia non ſit notoria, nec de illa condemnatus, poteſt obtinere, numero 5. & 6. illud autem quod prius per propriam, vel alienam ipſo ſciente ſimoniam adeptus fuit, etiamſi ſit ſimplex, non poteſt ſine Papæ diſpenſatione habere, nu. 5. & 7. quod ſi illi ſimoniace per ſimoniam ab alio ipſo ignorante commiſſam C *collatum fuiſſet, ſi habita notitia illud ſtatim dimiſit, poteſt, ſi ſit ſimplex ex diſpenſatione Epiſcopi iterum illi tunc conferri, at ſi eſſet dignitas, vel decretum Papæ requiritur diſpenſatio, nu. 7. Deponi item licet poſſit ſimoniacus, non tamen eſt depoſitus, num. 6.* 1

Simoniacus in ordine eſt excommunicatus, item, & ſuſpenſus ipſo iure, ſed non irregularis, num. 6. 1

Irregulari, & alias inhabili facta collatio non tenet. 2

Irregularitas, ſicut nec aliæ pœnæ ipſo iure non incurritur, niſi in caſibus in iure expreſſis. 3

Intruſus in beneficio efficitur, ſicut, & ſimoniacus, inhabilis ad illud beneficium, ſed non ad alia obtinenda. 8

CONSILIVM XCI.

D

IRregularis an ſit ſimoniacus in beneficio, & inhabilis ad obtinendum alia beneficia.

1 Pro parte affirmante facit primo, cap. penult. a quatenus videtur habere, quod diſpenſatio Epiſcopi ad id requiritur.

Secundo, quod ſimonia nõ ſolum eſt crimen, quod meretur depoſitionem, b ſed etiam eam inducit ipſo iure, vt per locum à fortiori probat, cap. [recuſatum,] c & illam admittens in ordine, vel beneficio eſt hodie excommunicatus per Extrauagantem 2. d

2 Tertio, quod collatio facta homicidæ, vel aliàs E irregulari, eſt ipſo iure nulla, licet per homicidium, & irregularitatem non perdantur ipſo iure beneficia prius adepta, ſecundum Innocentium recte intellectum. e

Quarto, quod ſimoniacus in beneficio non poteſt habere illud, neq; aliud, ſi per ſe commiſit ſimoniã, vel per alium ſe uolente, ut uiſus eſt aliquibus reſoluere Panor. in cap. de ſimoniace. de ſimon. num. 7.

3 Pro parte vero negante, quæ tenenda eſt, facit primo,

ALLEGATIONES.

a de electio. b capitul. tanta de ſimonia. c de ſimon. d de ſimon. e in capitul. cum noſtris, de conceſſion. præbend.

primo,quod nulla pœna eſt dicenda ipſo iure incurri,niſi lege id caueatur,vt habet Gl. ſolemnis, & recepta, a & quod nulla eſt lex, quæ irregularitatem infligat ſimoniaco in beneficio.

Secundo, quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus expreſſis à iure. b At nullibi exprimitur fieri quem irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio commiſſum.

4 Tertio, quod Inno. quem nos retulimus in Man. Confeſſ. c dicit expreſſe, d quod ſimoniacus in beneficio non eſt ſuſpenſus, & ideo relicto illo acta pœnitentia poteſt celebrare,quod non poſſet ſi eſſet irregularis,vt dicimus in d.Manua. e arg.cap.fin. f & cap. [inquiſitionis,] de accuſatio.

Quarto, quod adeptus beneficium per ſimoniam à tertio commiſſam,& à ſe ignoratam,licet teneatur renunciare illi, poteſt tamen illud ipſum habere per diſpenſationem Epiſcopi,niſi ſit prælatura. g

5 Quinto, quod nullo iure videtur caueri, quod adeptus aliquod beneficium per ſimonia, etiam à ſemetipſo,vel ſe volente cōmiſſam, non poſſit adipiſci aliud ſine diſpenſatione,modo ſimonia non ſit notoria,vel non ſit cōdemnatus de illa, & ipſe ſimoniacus ſit abſolutus ab excommunicatione, quam ob illam ſimoniam incurrit, & Panormitan. h ſolum dicit, quod adeptus per ſimoniam propriam aliquod beneficium etiam ſi ſit ſimplex, non poteſt habere illud per diſpenſationem Epiſcopi, de alijs autem nihil dicit,ueque gloſſa ordinaria cap.1. i neque gloſſa cap.[ex multis K neque glo.dic.cap. [de ſimoniace,]neque gl.cap.[poſt tranſlationem,] l nec ulla alia id dixit, neque Felynus qui per omnia ſequitur Panor. m de eo aliquid dixerunt.

6 Ad primum oppoſitorum reſpōdeo,quod loquitur de ſimoniaco in ordine,vt colligitur ex eius gloſſa qui licet non ſit irregularis, eſt tamen ſuſpēſus iure nouo extrauagantis 2.& antiquo d.cap. [tanta,] adiuncta gloſſa magna, n & ideo non ſolum eget diſpenſatione ab excommunicatione, ſed etiam à ſuſpenſione.

Ad ſecundum concedo ſimoniacum etiam in beneficio poſſe deponi,ſed nego eſſe ipſo iure depoſitum,& nos loquimur de irregularitate ipſo iure impoſita. Concedo item eſſe ipſo iure excommunicatum, & conſequenter quod durante excommunicatione eſt inhabilis ad omnia beneficia,ſicut quilibet alius excommunicatus,ſed nego quod ſit irregularis ita quod acta pœnitentia, & abſolutione ſequuta,nō poſſit habere alia bñficia,quia id nullo iure cauetur.

Ad tertium concedo collationem beneficij factā homicidæ, vel aliàs irregulari, etiam poſt pœnitentiam eſſe ipſo iure nullam, nego tamen per ſimoniā induci irregularitatem, niſi ſequuta ſententia condemnatoria,quæ infamat,vt dicit Pan. o

Ad quartum nego id dici à Pano.vt ſupra dictum eſt,& quando diceret,profecto erraret,quia ſine textu,& iuſta ratio ne id affirmaret,quod tamen,vt præ dixi,nullatenus facit.

7 AN AVTEM adeptus beneficium per ſimoniam propriam, & conſequenter excommunicatus per iura noua excommunicatione Papali,& abſolutus ab illa poſſit noue habere illud ipſum beneficium ſaltem ſi occulta eſt ſimonia? quæſtionis eſt, & vī quod non.Primò,quia etiam obtentum per ſimoniam alienam ſe nolente admiſſam, non poteſt retineri etiam cum diſpenſatione Epiſcopi,ſi eſt dignitas,vel beneficium curatum, p ſecundum receptiorem ſententiam,pro qua eſt bonus textus, qui de E-

F piſcopatu agit,in capitul. [poſt tranſlationem.] q Secundo,quod Panor.ubi ſupra receptus ab alijs ſimpliciter determinat, eum qui per ſimoniam propriam adeptus eſt aliquod beneficium, non poſſe illud retinere etiam per Epiſcopi diſpenſationem, ita quod videtur reſoluendum,quod licet poſſit quis obtinere per diſpenſationem Epiſcopi, beneficium ſimplex obtentum per ſimoniam alienam ſe ignorante commiſſam poſt renunciationem liberam ſtatim factam poſt certificationem, obtentum tamen per ſimoniam propriam, vel ſe volente admiſſam, non poteſt habere ſine diſpenſatione Papæ, etiam ſi ſit ſimplex,poteſt tamen habere alia poſt abſolutionem ab excommunicatione,vt ſupra dictum fuit.

G 8 Non obſtat,quod ſicut homicida ſublata irregularitate eſt capax cuiuſuis beneficij, ita ſimoniacus ſublata excommunicatione non videtur habere impedimentum vllum ad illud,cum non ſit irregularis, nec ſuſpenſus ab officio, quin per titulum nouum illud acquirere poſſit.Quia reſponderi poteſt,quod ſicut intruſus in aliquo beneficio ſit inhabilis ad illud,licet non ad alia,iuxta cap.[quiſquis,] r & alia multa adducta per Felynum, ſ ita adeptus *aliquod* beneficium per ſimoniam propriam, ſit *inhabilis ad* illud,licet non fiat inhabilis ad alia.

Quæ ſupradicta omnia licet vera ſint, ſecundum iura antiqua,quę præceſſerunt Pium V.extat tamen H eius Extrauag.[cum primum.] edita anno 1566.per quam,an ſimoniacus in beneficio fiat inhabilis, irregularis,vel ſuſpenſus ipſo iure,dictum fuit alibi.

Vide conſilium ſequens.

ALLEGATIONES.

a in cap.fin.de iure patron. b cap.is qui,de ſenten.excom. lib.6. c cap.23.num.111. d in dict.cap.tanta. e cap.27. numero 194. f de tempor.ordinat. g dict.capitul.penult. h in ſua longa diſtinct. dict cap.de ſimoniace. i 1. quæſt.5. k 1.quæſtio.3. l de renunciat. m in d.cap.de ſimoniace. n de ſimon. o in d.cap.de ſimoniace. p capit penult de elect. q de renunciat r de elect cap 1.de conceſſ.præben. ſ in cap.in noſtra,num.12.coroll.2.de reſcript.

SVMMARIVM.

I

Intellectus Extrauag.cum primum. Pij V. in ſimoniacos latæ, quod non habeat locum in beneficijs antea adeptis, nec leges in conſcientia ante ſententiam. numero 2. 1

Irregularitas, nec homicidium, inducunt ipſo iure vacationem beneficiorum antea obtentorum. 2

Pœna,antequam infligatur, conſcientiam non ligat. 3

Pœna in dubio per verba futuri temporis, non cenſetur ipſo iure impoſita. 3

Clauſula in vna parte diſpoſitionis poſita, vbi eſt eadem ratio,ad omnia refertur. 4

Simoniacus in beneficio iure communi ad alia non eſt inhabilis. 5

K

CONSILIVM XCII.

AN committens ſimoniam hodie in beneficio fiat ipſo iure inhabilis ad illud,& quodcunque aliud adipiſcendum, & iam adeptum?

1 Deciſio huius quæſtionis dependet ex intellectu Extrauagantis, [cum primum] Pij V. quæ eſt folio 9.& 12.libri ſuarum conſtitut.Si enim illa ita intelligatur, vt pœnæ in ea contra ſimoniacos in beneficio inſtitutæ ipſo iure,abſque alia ſententia in foro conſcientiæ ceſſeantur inflictæ,& quod inducit inhabilitatem

tatem tam ad beneficia adepta, quàm adipiſcenda, A
eſt vno modo reſpondendum, ſi vero intelligatur,
vt non habeat locum in beneficijs iam adeptis, nec
in adipiſcendis, niſi poſt ſententiam, eſt aliter re-
ſpondendum.

2 Sed dicendum, quod illa extrauagans non habet
locũ in beneficijs ante ſimoniam adeptis. Tum quia
de illis non facit expreſſam mentionẽ, & eſt pœnalis
conſtitutio, & ita reſtringenda. a Tum quia inhabi
litas, & irregularitas poſt beneficiũ quæſitum incur-
ſa non inducit vacationem illius ipſo iure, homici-
diũ enim, & irregularitas inde nata non priuat homi
cidam ſuo beneficio ipſo iure, iuxta Inno. receptũ, b
& probatur in c. [clericis.] c & c. [ex literis] d &
vtrobique Panorm. Tum quia non eſt recedendum à B
iure antiquo, niſi quatenus per nouum exprimitur. e
Sed & præfata extrauagans ita videtur intelligenda,
vt non cenſeatur habere locum in foro conſcientiæ
ante ſententiam.

3 Tum quia pœna non ligat conſcientiam ante il-
lam inflictam iuxta gloſſam ſolemnẽ, f & S. Tho. g
Tum quia pœnæ ſunt reſtringendæ, h & in dubio
pęna per verba futuri temporis ſtatuta non cenſetur
ipſo iure impoſita, iuxta gloſſam, i & pęnæ prȩfatȩ
per verba futuri temporis imponuntur. Tum quia
contextus eius triplicis generis ſimoniacos punit, ſci-
licet, in ordine, dignitate, & beneficio, & primos non
punit, niſi conuictos, ergo non videtur punire alios,
niſi etiam fuerint conuicti. C

4 Quia clauſula poſita in vna parte diſpoſitionis,
ſiue ponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine,
cenſetur referri ad omnia contenta in illa, K modo
eadẽ ratio referẽdi ſit in omnibus, vt pulchrè Decius
poſt alios ibi reſoluit, & in prædictis tribus c. eadẽ ra
tio inuenitur, ſic. n. habet cõtextus. [Quicunq; igitur
deteſtabile crimen ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe
conuictus fuerit in conſequendis ordinibus, eo ipſo
ſit ab illorum exequutione per decennium ſine ſpe
diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus
mancipetur. Qui dignitates eccleſiaſticas ſimonia-
ce acquiſiuerit, illis ſit ipſo iure priuatus, & in futu-
rum inhabilis ad eas, & quaſcunque alias obtinen- D
das. Qui beneficium, aut officium eccleſiaſticum
ſimoniace adeptus fuerit, illis ſimiliter ſit ipſo iure
priuatus, & ad fructuum omnium, quos percepe-
rit, reſtitutionem teneatur, & perpetuo ſit inhabi-
lis ad ea, & quæcunque alia beneficia eccleſiaſtica
obtinenda.

Non obſtant illa verba, [eo ipſo,] ter repetita in
dicta clauſula. Tum quia certum eſt primæ pœnæ nõ
eſſe locum ante conuictionem, & tamen in illa par-
te, in qua illa ponitur, ſunt poſita illa verba. Tum
quia referri videntur ad priuationem iuris, quod vi-
debatur quæri, & ad annullationem actus ſimonia-
ci, & adeptionis beneficij, & non ad inhabilitatem
quo ad illa & alia. E

5 Partim quod non eſt eadem ratio referendi, cum
iure antiquo adeptio ſimoniaca eſſet ipſo iure nulla
per extrauagantem, l inhabilitas autem ad alia ſit
contra illud. Partim quod alioquin verba illa, [ſi cõ-
uictus fuerit,] eſſent fruſtratoria, cum etiam, vt præ-
dictum eſt, in impoſitione primæ pœnæ ponantur il-
la verba, [eo ipſo.] Partim denique quod ponuntur
poſt illa verba, [ſi conuictus fuerit.] & ita ad verifica-
tionem eorum prærequiritur conuictio. Tum deniq;
quod meo iudicio à paucis eſt prædicta conſtitutio
quoad hunc effectum vſu recepta, licet à plurimis cir
ca beneficia ſimonia committatur, & lex qua parte
non eſt vſu recepta, non ligat, m quod poſt alios
vtiliter applicauimus ad quandam legem partim re-
ceptam, partim non, in Manu. confeſſ. n Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. odia. de reg iur. lib. 6. b in c. cum noſtris, de conceſ. præben. c ne clerici, vel monach. d de exceſſibus prælat. e l. præcipimus, Cod de appellat. f in capit. fraternitas 12. quæſt. 2. g in 2. 2. quæſt. 62. artic 4. h cap. pœnæ de pœnitent. diſtinct. 1. i in cap. pœnis, de reg iur. lib. 6. k capit. ſecundo requiris, de appell. l 2. de ſimonia. m § leges 4. diſtin. & gloſſ. recept. cap. 1. de treug. & pac.
n cap. 23. numer. 62.

SVMMARIVM.

B
Extrauagans Pij V. contra ſimoniacos lata inhabilitans ſimoniace acquirentes beneficia, & dignitates, nõ ligat acquirentes penſionem, nec etiam eos quibus ignorantibus facto tertij ſimoniace eſt aliquid acquiſitum. 1

CONSILIVM XCIII.

P. Armenſis per procuratorem renuncia-
uit canonicatui in fauorem alicuius re-
ſeruata penſione 150. ſcutorum, &
cum tractaretur de transferenda in
eum penſione 100. ducatorum pro ex-
tinctione penſionis totidem, ſcripſit procuratori-
C bus, vt illa tranſlatio fieret cum ſcientia, & bene-
placito Papæ, & quod omnia expedirentur canoni-
cè, qui ſcripſerunt ad eum omnia eſſe rectè pera-
cta, & poſt aliquot annos reſciuit ſcientiam Papæ nõ
interueniſſe in tranſlatione penſionis, & poſtea fuit
abſolutus à Papa cum retentione penſionis tranſla-
tæ. Quæritur quid iuris.

1 Ad præfatam quæſtionem reſpondeo primo,
quod Domin. conſulens non fuit factus inhabilis ad
vlla beneficia. Secundo, quod conſequenter non
indiguit vlla facultate retinendi ea, quæ poſt præ-
fatam tranſlationem acquiſiuit. Tum quia per prę-
fatam renunciationem, & tranſlationem non quæ-
D ſiuit vllam dignitatem, nec vllum beneficium,
ſed ſolum penſionem tranſlatam, quam conſtat
non eſſe beneficium, neque dignitatem, & extra-
uagans Pij Quinti, inhabilitans ad beneficia ſo-
lum loquitur de illo, qui per ſimoniam quæſiuit di-
gnitatem, vel beneficium. Tum quia præfatus D.
conſulens non peccauit, & ideo non meretur pœ-
nam. Tum quod illa tranſlatio fieri potuit ſecun-
dum opinionem Caietan. Tum denique quod, ſi
qua ſimonia interuenit in præfata tranſlatione, non
interuenit ſciente, & conſentiente ipſo, ſed alio
tertio, & præfata extrauagans loquitur de illo,
qui per ſe, vel per alium cum ſuo conſenſu ad-
mittit ſimoniam, & de ſimonia, quæ committi-
E tur à tertio, neſciente, nec conſentiente princi-
pali. Tum per alia, quæ adduci poſſent, ſed non
ſunt neceſſaria.

SVMMARIVM.

Ignorantia probabilis excuſat à cenſuris, & pœnis, quas beneficiarius incurreret, qualis eſt illius, qui ſciens quædam circa ſua beneficia per eius fratrem iuriſperitum, quem illicita tractaturum non credebat, tractari, non curauit diligentius de bonitate dictarum actionum inquirere. 1

CON-

CONSILIVM XCIIII.

ADoleſcens 20.annorum ſciuit tractari quędam inter fratrem ſuum, & alium ſuper beneficijs ſuis alijs conferendis, & ſuper beneficijs illorum ei conferendis, vel penſionibus ſuper eis ſibi conſtituendis ſaluo beneplacito Papæ, neſciebat tamen modus tractatus qualis eſſet, putabat tamen licitum eſſe, frater ſuus erat natu maior, & iuriſperitus, quem non putabat aliquem tractatum illicitum facturum, & ſi ſciuiſſet, nullatenus conſenſiſſet, attamen vere coram Deo ſaltem aliqua pars tractatus fuit ſimoniaca.

Quæritur, an ignorantia præfata excuſauerit conſulentes à cenſura excommunicationis contra ſimoniacos ipſo iure lata ſaltem quo ad forum conſciētiæ.

1 Reſpondeo, quod ſic, per ea, quæ tradimus in Manual.conf. a & nuper in cap.[ſciendum.] b in quibus locis tractamus de excuſatione per ignorantiam, in quod faciunt etiam illa quæ tractamus in ca, [ſi quis non dicam] c dum tractamus qua ratione conatus non conſequutus effectum, & ignorantia excuſat à pœna ordinaria, ab excommunicatione, & irregularitate.

ALLEGATIONES.

a cap.23.nu.45.& melius in cap.27.num.172. b a num.2. de pœn.diſt.2. c de pœnit.diſt.1.num 6.& 14.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca qualibet beneficialis diſpoſitio facta ignoranti, ſiue ad fauorem illius, ſecundum aliquos eſt ipſo iure nulla, at ſecundum mentem auctoris tenet, num.2. & 3.licet veniat caſſanda, ſeu reprobanda, num.5. vnde nec fructus bona fide perceptos reſtitui, num.4. putat tamen D.Tho.extantes reſtituendos, nume.5. ſatiſfacitque ſuæ conſcientiæ, ſi ſimul ac ſcit vitium, libere, prout tenetur, renunciet, num.3.*

2 *Verbum, penitus, ſignificat nullitatem ipſo iure, & per illud tollitur Epiſcopo facultas diſpenſandi contra illud numer.5.*

4 *Pœnam cum non mereatur, qui non deliquit, ideo collatio ſimoniace facta ignoranti immuni à peccato non debet ſubijci pœnæ nullitatis inductæ in pœnam peccati ſimoniæ.*

CONSILIVM XCV.

1 AN collatio, præſentatio, vel electio facta per ſimoniam eam ignoranti ſit ipſo iure nulla. Panormitanus a tenet quod ſic. Pro quo facit primo cap.[nobis] b quatenus habet huiuſmodi ſimoniam eſſe penitus reprobandam, cum verbum, [penitus,] ſignificet nullitatem ipſo iure, per gloſſam ſingularem, c commendatam à Corſetto. d

2 Secundo, quod S.Tho. e affirmat huiuſmodi ignorantem non ſolum teneri ad relinquendum beneficium, cum primum ſcierit ſimoniace ſibi fuiſſe collatum, ſed etiam ad reſtituendos fructus.

Tertio, quòd iure diuino gratis accepta debent gratis dari, iuxta euangelium. f relatum in c.[gratia,] g & ideo ſpiritualia, quæ conſtat gratis dari, ſunt inæſtimabilia, & inuendibilia, ſecundum communem omnium mentem, quod aliàs clarius expreſſimus in comm.extrau.[ab ipſo.]Greg.XIII. h

Quarto, quod idem tenet Caſſad. i quem refert

F Gomez, K quibus non citatis idem tenet Couarruuias auctoritate Sancti Thomæ. l

Pro contraria tamen parte facit primo, quod huiuſmodi recipiens beneficium per ſimoniam à ſe ignoratam non dicitur excommunicatus, nec vere ſimoniacus. m

3 Secundo, quod nullo textu exprimitur collationē factam per huiuſmodi ſimoniam eſſe ipſo iure nullum, ſed reprobandam, nam præfatum cap.penul. n quod cum primis ad hoc citatur, non habet electionem ſic factam eſſe nullam, ſed reprobandam, nec collationem eſſe nullam, ſed eum cui facta eſt teneri ad renunciandum, per quod ſignificatur eundem habere aliquod ius, cum priuatio præſupponat habitum. o

G Tertio, quod cap.[ex inſinuatione.] p ſignificat huiuſmodi ſimoniacum ſatisfacere ſuæ conſcientiæ renunciando liberè beneficium per ſimoniam alterius ignoranter acceptum.

Quarto, quod cap.[de regularibus.] q habet, vt huiuſmodi ſimoniacus cogatur renunciare, nihil alio addito, ſignando collationem valuiſſe, eo quod requirit renunciationem, & quod non eſt neceſſaria fructuum perceptorum reſtitutio, cum *nihil de hoc* diſponatur.

4 Quinto, ꝙ ſecundum communem mētem oīum pœna, qua collatio beneficij ſimoniaca decernitur

H nulla, & inualida eſt inducta in odium peccati ſimoniæ, & qui recipit beneficium ignorans alium commiſiſſe ſimoniam, qua conferretur ei, nullum crimen admittit: ergo nec vlla pœna debet puniri, r & conſequēter videtur ſufficere, quod teneatur illud renūciare, immo quadamtenus videtur nimium, eo quod iubetur relinquere, ꝙ ſibi quæſitum eſt per dationē eius, q poterat illud dare idoneo, qualis eſt ipſe, per illa omnia, quæ citantur à Gratiano, ſ & præſertim in cap. [cum itaque,] vbi refertur illud Ezechielis, [Anima quæ peccauerit, ipſa morietur.

Sexto, quod nulla pœna cenſetur ipſo iure impoſita, niſi iure id caueatur, iuxta Gloſſam ſingularem, & communiter receptam, t at nullo iure exprimitur,

I quod huiuſmodi collatio ſit ipſo iure nulla, nec vt ipſe beneficiarius reſtituat fructus bona fide perceptos: ergo nec id eſt dicendum. u

5 Per quę pars hęc videtur verior. Et pro argumentorum ſolutione dicimus primo, quòd pręfatum cap. [nobis.] non ait electionem eſſe nullam, ſed reprobandam, quod ſignat eam eſſe validam, cum non poſſit reprobari, quod nihil eſt, x & quod verbum [penitus] refertur ad ſublationem poteſtatis diſpenſandi pro illa vice, vt habet d.cap.pen. quam habet Epiſcopus in collatione ſimplicis beneficij, vt ibidem habet, & non ad nullitatem electionis.

Secundo, quod Panor. quaſi obiter dicit huiuſmo-

K di collationem eſſe nullam, nullo alio fundamento citato:

ALLEGATIONES.

a in cap.pen.de electio. col.1. b de ſimon. c in l.ſi quis aduocatorum, C.de poſtulando. d in ſingul.ſuis, uerbo, penitus. e 2.2. quæſtio. 100. artic. 6. ad 3. f Matth. 10. g 1.q.1. h not.3.num.4. i in deciſ.3.de ſequeſt.poſſeſſ. K in regula de triennali poſſeſſ. q. 12. l in reg. peccatnm, de reg.iur.lib.6 §.8.à nu.7 2.par. m cap.de ſimoniace, extra de ſimonia. n de elect. o cap.ad diſſoluendum, de deſponſ. impub.l.decem, ff.de uerb.oblig. p de ſimon. q de ſimon. r cap.2.de conſtit.& l.Gracchus, C.ad leg. Iuliam, de adult. ſ 1.quæſtio.4.per totam t in cap. penulti. de iure patron. u cap legatur, 24.q.1.& §.conſideremus, de trien. & ſemiſſ. collat.3. x cap.ad diſſoluendum, de deſponſ.impub. cum citatis à glo.in uerb.accuſari.

citato: Caſſador.autem,& Gomez, a adhuc magis obiter,& quod Couarruuias affirmat frequentiorem ſententiam habere,quòd huiuſmodi collatio valet in foro exteriori, donec à iudice reſcindatur, quin etiã ſignificat maluiſſe cõtrariam opinionem tenere, niſi verba S.Thom.ſibi obſtitiſſent,quæ tamen profectò non obſtant,immo iuuant, vt mox dicetur.

Tertio,quod auctoritas S.Tho.non obſtat,imò facit pro hac parte, nam quatenus loquitur de reſtitutione fructuum facienda à recipiente beneficiũ per ſimoniam ab alio commiſſam,loquitur de recipiẽte, qui ſcit,& conſenſit, non aũt de cõtradicente, immo expreſſe dicit contradicentẽ non teneri ad reſtitutionẽ beneficij, nec fructuum acceptorũ, de recipiente aũt ignorante ait eum teneri reſignare beneficium, & reſtituere fructus extantes, non autem bona fide conſumptos,quod nulla ratione defendi poſſet,ſi collatio eſſet omnino nulla, quia nulla ratione excuſari poteſt à reſtitutione fructuum conſumptorum, niſi illa ſimoniaca collatio,preſentatio,vel electio valeret, donec inciperet ſcire illius nullitatem.

Quarto, quod licet regulariter gratis data gratis debeant dari, ad hoc, vt iuſta ſit datio, tamen fallit, quando ignorantia iuſta à peccato excuſat,donec ſuperueniat ſcientia in id neceſſaria.

ALLEGATIO.

a vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Reſignari debet beneficium ſimoniace ignoranti collatũ, & hoc non in manibus collatoris, ſi careat auctoritate deſtituendi, ſed illius, qui poteſt inuitum deſtituere, num.2. collatio tamen non ad recipientem reſignationem, ſed ad ipſum pertinebit collatorem,num.3.*

2 *Beneficiorum permutatio fieri non poteſt auctoritate inferiorum collatorum Epiſcopo, ſed requiritur auctoritas Epiſcopi.*

3 *Deſtituere, ſeu priuare beneficio etſi regulariter is poſſit, qui poteſt inſtituere, tamen hoc fallit, quando alicui ex particulari priuilegio, vel conſuetudine facultas inſtituendi pertinet.*

4 *Rediens per nouam prouiſionem ad renunciatum canonicatum illum locum obtinet, quem obtineret, ſi de eo tanquam de vacante per mortem alterius fuiſſet prouiſus.*

4 *Reſtitutus ad gratiam reuocatam, ita intelligitur reſtitutus, vt non fiat præiudicium iuri interim alteri quæſito.*

4 *Scandalum, ſeu incommodum illud non putatur, quod iuri conſonum eſt, prouenitve ex eo, quod ius in pœnam contra aliquod delictum ſtatuit.*

5 *Epiſcopus diſpenſat, vt ignoranter ſimoniace prouiſo de beneficio ſimplici, qui illud legitime reſignauit, denuo conferatur, & numer.6. & hoc etiam ſi inſtitutio illius non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad alium inferiorem, & num.3.*

6 *Canonicatus, etiam ſi requirat perſonalem reſidentiam, eſt beneficium ſimplex, non duplex, nec dignitas, nec perſonatus.*

7 *Simoniace de beneficio ignoranter prouiſus, ſecundum omnes, fructus quos poſt ſcientiam percepit reſtituere tenetur,antea autem bona fide perceptos,ſi extent,tenetur reſtituere,ſecundum illos,qui tenent collationem ipſo iure nullam, at ſecundum opinionem tenentium collationem tenere,quos auctor ſequitur,ſecus 15.*

8 *Simoniacus,qui ſcienter per ſe, vel alium fuit ſimoniace de beneficio prouiſus, licet illud iterum habere non poſſit, non tamen efficitur irregularis, ſeu inhabilis, quo minus alia obtinere poſſit.*

Mora in ſoluendo, & obligatio ad ſoluendum vno, & eodem momento oriri non poteſt. 9

Ordines qui contra prohibitionem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ factam aſſumit, ex ipſa aſſumptione incurrit nedum excommunicationem, ſed etiam irregularitatem procedentem ex dicta ordinatione ſic prohibita. 10

Irregularitatem, & excommunicationem vno, & eodem momento per vnum, & eundem actum incurrere quis poteſt, vt contingit in ſuſcipiente ſcienter ordines ſimoniace. 10

Simoniacus in ordine eſt ſuſpenſus, excommunicatus, & irregularis, in beneficio vero eſt ſolum excommunicatus. 11

Retractare à ſe male facta poteſt regulariter prælatus, fallat licet in aliquibus. 12

*Epiſcopus iuſtè abſoluit, & diſpenſat ſuper delicto occulto, & irregularitate exinde proueniente, etiam ſi ipſum delictum ſit ipſo ſciente, vel conſentiente, vel mandante perpetratum, & num.*13. 12

Iuriſdictionis non contentioſæ, quæ in inuitum, & citatum exercetur, ſed voluntarie eſt abſolutio, & diſpenſatio, quæ fit in foro conſcientiæ, poteſtque exerceri cum ſuis complicibus. Confeſſarius item abſoluit eam, cum qua peccauit. 13

Diſpenſatus ab Epiſcopo ſuper irregularitate delicto occulto contracta poteſt in ſuſceptis miniſtrare ordinibus, & aſcendere, ac beneficia, ſi ipſi aliàs legitimè conferantur, recipere, non tamen nulliter obtenta in ipſa irregularitate poteſt retinere, at quo ad legitimè ante ipſam irregularitatem obtenta poteſt, quia illa non perdidit. 14

Fructus, quos aliquis ex beneficio ſibi ignoranter ſimoniace collato durante ignorantia percepit, non reſtituit, ſecus de poſt ſcientiam, antequam illud iterum ſibi conferatur, receptis, perceptos autem ex beneficio in irregularitate, & ſic nulliter obtento, niſi ſibi iuſta ſuffragetur diſpenſatio,reſtituit,at quos irregularis percepit ex beneficio ſibi antea legitime collato, iuſtè retinet, nec eget diſpenſatione. 15

CONSILIVM XCVII.

SI quæſtionibus propoſitis pro earum dignitate, & difficultate reſpondendum eſſet, iuſto profectò libro magna cura, & ſtudio elaborato eſſet opus, at quando ſola tumultuaria reſponſio præcipitur, quàm paucilſimis potero reſpondebo.

1 AD PRIMAM quidem primò, quòd certum eſt, eum, qui obtinuit beneficium per ſimoniam ab alio ſe ignorante admiſſam, teneri ad renunciandum illud, a & tactum eſt in alio conſilio. Vide conſil.95.num.3.

Secundo,quod eſt dubitatio, an ſufficiat renunciare in manibus collatoris tantum, an oporteat renunciare in manibus Epiſcopi.Et quidquid gloſſa b cẽſeat,verius videtur, quod omnis renunciatio beneficij facienda eſt in manibus ſuperioris, c & nõ qualis qualis,

ALLEGATIONES.

a capitul. de regularibus.capitul. ex inſinuatione de ſimonia capit. ex multis 1.quæſtion.3. b Verb.mani.clemen.1. de renunciat. c capit.admonet, & cap. quod in dubijs, de renunciat.

qualis,ſed talis, qui poſſit renunciantem iuſta de cauſa inuitum deſtituere,ſecundũ Innocentiũ, a quod per Card. & Bonif. & alios, b probatur cõmuniter, & Gloſſam Bernardi, c vbi idem tenet Panorm. d

2 Sicut,& permutatio beneficij dẽt fieri auctoritate Epiſcopi,iuxta gloſſam celebrem penultimam, e & non ſufficit auctoritas inferiorum collatorum, ſecundum Hoſtienſem receptum, f & ita videtur intelligendum id, quod Rebuffus, g obſcurius dixit.

Tertio, qđ ex his duobus ſeqtur eiuſmodi beneficiariũ, q ob ſimoniã ſe ignorãte admiſſam teneť renũciare bñficiũ, debere illud renunciare in manibus eius q poſſet eũ iuſta de cauſa inuitũ deſtituere,& cõſequẽter in manibus Epi,vel Archiepiſcopi, ſi ẽ eius ſuperior immediatus, & quod non ſufficit renunciare in manibus collatoris inferioris, qui huiuſmodi poteſtate careat,niſi approbetur à ſuperiori.

3 Quarto,ꝙ ſuperior in cuius manibus hmõi renũciatio legitimè fieret,nõ poſſet beneficiũ renunciatũ denuo cõferre renũcianti, ſi eius collatio nõ pertineret ad eũ,ſed collatio fiet ab eo,ad quẽ illa aliàs pertineret,qa licet regulariter, iure cõmuni ſolo attẽto, ad quẽ pertineret ptãs deſtituẽdi, pertineat ptãs inſtituẽdi, & cõtra iuxta cap. [cũ ex iniũcto.] cũ gloſſa cũiter recepta, h ſecus tñ eſt cũ inſtitutio iure particulari priuilegij,fundationis,præſcriptionis, vel cõſuetudinis pertinet ad alium, quàm ad deſtituere potentem, vt ibi, & alibi ſæpe communiter reſoluitur.

4 AD SECVNDAM, ſcilicet, an qui canonicatum ſic ſimoniace aſſequutum,renunciat in manibus ſuperioris,& deinde de eodem prouidetur,debeat habere vltimum locum,& omnia alia facere, ac ſi de illo aliàs non fuiſſet prouiſus.

Reſpondeo affirmatiuè. Primo quidem,quod beneficium per renunciationem legitimam eius perinde vacat, ac per mortem, i & eadem ratione idem iudicandum eſt regulariter de prouiſo per renunciationem, ac de prouiſo per mortem, ſed prouiſus per mortem,ſiue obitum, debet de nouo recipi, de nouo in poſſeſſionem mitti,de nouo facere reſidentiam,& ſedere in vltimo loco: ergo & prouiſus per renunciationem idem debet facere.

Secundò, quod in cap. [quoniam.] K probatur, quod monialis eiecta ob ſimoniam, ſi recipiatur in eodem monaſterio, eo quod in alio non eſt ei locus, debet recipi ad locum vltimum,& nõ ad eum, quem ante habebat.

Tertio facit optime cap. [quamuis.] l quatenus reſtitutus ad gratiam expectatiuam antea reuocatam intelligendus eſt reſtitutus ſine præiudicio illorum, qui poſt reuocationem ſuæ gratiæ, ante reſtitutionem ad eam impetrauerant alias gratias.

Quarto, quod eſt caſus formalis in d.cap. [ex inſinuatione.] vbi quidam canonicus propter ſimoniam ſe ignorãte cõmiſſam renũciauit ſuo canonicatui, & ꝓbẽdæ,& decreuit ire ad bellũ ſacrum, ſed qa poſtea fuit receptus ad ſuum canonicatum, voluit redire ad ſuum primũ locũ ſuꝑ quo Clemẽs III. aditus rñdet debere ipſum poſtremo loco eſſe cõtentum. Non obſtant incõuenientia,quæ timẽtur cõſequutura. Tum qa põt obuiari eis tacendo cauſam,cur fiat renunciatio. Tum qa poſſunt ẽt euitari renunciando,& nolendo ad renunciata poſtea redire. Tũ deniq;,quod ſunt inconueniẽtia iuri conſona,& prodeuntia ex his quæ iura in odiũ ſimoniæ à tertio cõmiſſæ prę́ſtiterunt,& facta ſecundũ leges humanas,quę naturali,& diuinę non repugnant ꝓ rebus conueniẽtibus habẽtur. m

5 AD TERTIAM rñdeo poſſe Epm diſpen-

F ſare cum prædicto ignoranter ſimoniacè prouiſo de dicto canonicatu, vt idẽ poſt illius renunciationem à ſe legitime factã denuo ei conferatur. Tum qa Epiſcopus põt diſpenſare,vt beneficiũ ſimplex poſt renũciationem legitimã ei denuo conferatur,beneficium ſcilicet quæſitũ per ſimoniã ignoranter commiſſam.

6 Caſus eſt omni exceptione maior in cap. pen. n vbi gloſſa communiter recepta hoc tenet, & canonicatus eſt beneficium ſimplex ſecundum communẽ,q̃ probatur in cap.[ſtatutum.] o vbi dignitas,& canonicatus pro diuerſis accipiuntur,licet quoad illum caſum exequentur,vnde colligit ibi Philippus Francus canonicatum,nec dignitatem eſſe, nec perſonatum, & idem dixit Felynus, p & ſecundum oẽs canoni-

G catus non comprehẽditur ſub beneficijs, duplicibus contentis in cap. [de multa.] q & in Extrau. [execrabilis.] r Nec obſtat, quod canonicatus videtur ſecundum aliquos reſidentiam perſonalem requirere, quia hoc nõ ſufficit ad hoc, vt beneficium deſinat eſſe ſimplex,quandoquidem iure cõmuni omnia beneficia requirunt reſidentiam perſonalem, vt eſt in cap.fin. & ibi Inno.& alij, ſ etiam ſi ſint minima. t Tum qa videtur caſus in ſpecie in d.cap.[ex *inſinuatione.*]quatenus agens de canonicatu,& *prębenda* ꝓ eiuſmodi ſimoniam quæſitis,præſupponit poſſe *illos* iterum quæri renuncianti cum diſpenſatione inferioris Papa, quod ſatis etiam adnotauit Panorm. u &

H tradit latè poſt alios idem Panorm. x & tamen iure communi plurima ſunt beneficia ſimplicia.

7 AD QVARTAM reſpondeo *primo*, quod magnæ quæſtionis eſt,an aſſequutus beneficium per ſimoniã ab alio ſe ignorãte admiſſam,teneatur reſtituere fructus, ſaltem extãtes, quos percepit antequã haberet notitiam ſimoniæ, quia,qui tenẽt collationẽ per hmõi ſimoniam factam ipſo iure nullam, vidẽtur conſequenter tenere partem affirmatiuam, qui verò tenent collationem ipſo iure valere, & id eſſe cãm, quare neceſſaria eſt renunciatio, vt à peccato ſe liberet,cõſequenter videntur tenere partem negatiuam, quam nos ſemper tenuimus per multa,quæ ſupra, y relata ſunt,quæ hic nõ oportet referre.Secũdo,quod

I nemo dubitat de neceſſitate reſtituendi fructus perceptos poſt habitam de ſimonia notitiam, & *merito*. Tum quia,vt dixi, q tenẽt collationem eſſe *ipſo* iure nullã,debẽt dicere teneri eum ad reſtituendos etiam fructus, ſaltem extantes, perceptos ante notitiam ſimonię,vt videtur ſenſiſſe D.Tho. z Tum quia,cum etiam ſecundum omnes, qui tenent collationem talem ipſo iure valere, beneficiarius teneatur illico poſt notitiam ſimoniæ renunciare, iuxta reſponſa ad primam quęſtionem,& peccat male tenendo beneficiũ, licet hẽat ius in eo, & ita non debet reportare ex illa retẽtione cõmodum, a & ſi non teneretur reſtituere

K ALLEGATIONES.

a in d.cap.quod,in dubijs. b ſuper dicta gloſſ. uerb.manibus,in ñ.de renunciat. c in cap.cum ex iniuncto,de hæretic. d ſub finem,& in cap.ex inſinuatione, de ſimon. & in repetit. cap.ſi quis contra,nu.53 de foro compet. e clem.1.de rerum permutat. f in ſum.de renunciat.§.quis poteſt. g in praxi benefic.3.par.tit.de reſign.nu.11. h de hæret. i cap quam periculoſum,7.quæſtio.3. & cap.ſuſceptum, cum eis adnot.de reſcript. lib.6. k de ſimon. l de reſcript.lib.6. m capit. qui peccat,23.q.3.cap.quo iure,8.diſt. & cap.ſi.de conſuetud. n de electio. o de reſcript. lib.6. p in cap.paſtoralis, in princ.de offic.deleg. q de præben. r Ioan.22. ſ de cler. non reſid. t cap.conquerente,eod.tit. u nu.4. x in cap. extirpandæ,§. qui uero,nu.3.in repet.de præb. y eo.cõſ.95. z 2.2.q.100.art.6.ad 3. a arg.l.itaque fullo,de furt.& cap. Sedes Apoſtolicæ,de reſcript.

tuere fructus poſt notitiam ſimoniæ ante renunciationem perceptos, reportaret magnum commodum ex ſuo peccato, vt palam eſt, & ita hoc tenuimus in Man. a Tum quia alioqui præberetur occaſio magna delinquendi retinenti tale beneficium, quod iura iubent illito renunciari, contra cap. [ex parte.] b & l. conueniri.] c Non obſtat, quod graue ſit reſtituere huiuſmodi fructus, quia omnis reſtitutio videtur grauis ei, qui reſtituere debet, ſed ſtat firma regula, quod non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſi reſtitui poteſt. d A

8 AD QVINTAM, ſcilicet, an ſimoniacus in beneficio ſit ad illud, & quæcunque alia obtinenda inhabilis.

Reſpondeo primo, quod illa referenda erat ad Congregationem Illuſtriſſ. Cardinalium ad interpretandum dubia Concil. Trid. deputatorum. Pro cuius tamen parte affirmatiua facit primo, quod ſimonia non ſolum eſt crimen, quod meretur depoſitionem, e ſed inducit ipſo iure ſuſpenſionem, vt per locum à fortiori probat cap. [accuſatum.] f & ſimoniam admittens in ordine, vel beneficio eſt excommunicatus per extrauagantem 2. g B

Secundo, quod ſimoniacus in vno beneficio non poteſt habere illud, neque aliud, ſi per ſe committit ſimoniam, vel per alium ſe volente, vt viſum eſt aliquibus reſoluere Panorm. h

Pars vero negatiua eſt tenenda. Tum quia nulla pęna eſt dicenda ipſo iure incurri, niſi ſit lex, quæ ipſam ipſo iure infligat, vt habet gloſſa ſolemnis, & recepta. i Tum quia irregularitas non incurritur, niſi in caſibus expreſſis à iure, K at nullibi exprimitur fieri quem irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio commiſſum. [De hac quæſtione vide conſil. 91. & 92. ſupra eodem vbi affatim illa reſoluitur. C

9 AD SEXTAM, quæ in præcedenti præſupponitur, ſcilicet an ordinatus ſcienter per ſimoniam fiat irregularis?

Reſpondeo, quod pro eius parte negatiua facit primo, quod ſimoniacus in beneficio nō eſt irregularis, vt ſupra dictum eſt. Deinde, quod nulla ratione, nec iure alio poteſt dici irregularis, quam quia exiſtens excommunicatus, vel ſuſpēſus ſuſcepit ordinem, ſed hoc non videtur poſſe dici, quia ſicut vno, & eodem momento non poteſt quis incipere obligari ad ſoluēdum, & eſſe in mora ſoluendi, vt eſt doctrina Bart. recepta, l & tradit poſt alios Dec. m ita videtur, quod fieri non poſſit, vt quis vno eodemque momento per eundem actum aſſumptionis ordinum incurrat excommunicationem, & fiat irregularis. D

Secundo, quia licet communicans excommunicato in crimine, propter quod eſt excommunicatus, incurrat excommunicationem eandem, n non tamen currit illam, niſi communicet poſt incurſam excommunicationem, & ita clericus, qui habet rem cum muliere, quæ antea non habuit rem cum clerico, nō eſt excommunicatus, licet illa mulier per illum actum incurreret excommunicationem latam contra mulieres habentes rem cum clericis, quia non habuit rem cum illa, poſtquam fuit excommunicata, vt reſoluitur in dict. Manual. o E

10 Sed tenenda eſt pars affirmatiua capitul. 1. p Tum quia probat, quod qui furtim ſine licentia, & approbatione Epiſcopi, vel examinatoris, ſuſcipit ordinem, ſi præmiſſa erat excommunicatio latæ ſententiæ contra ſic accipientes ordinem, eſt irregularis, vt expreſſe adnotauit Pan. q & ante illū Cardinalis, r & ante illos gloſſa, quę non citatur ab eis, ſ ergo eodem modo aſſumens ordinem per ſimoniam, erit irregularis, cum ſub pęna excōmunicationis, & ſuſpēſionis latæ ſententiæ ſit prohibita illa ordinatio per extrauag. 2. t Tum quia probat, quod vno, & eodē momento per vnum, & eundem actū poteſt quis fieri excommunicatus, & irregularis ob excommunicati actionem, ſicut eodem tempore, & per eundem actum contractus, & obligatio ex eo naſcitur, & actio quæ ex obligatione naſcitur, iuxt. leg. [licet.] u & notata in §. 1. x

Nec obſtant in contrarium citata, quæ ſcio mouiſſe in contrariam partem virum quendam eruditiſſimum. Reſponderi enim poteſt ad primum, quod diuerſa eſt ratio inter obligationem ſoluendi, & morā in ſoluendo ex vna parte, & inter excommunicationem, & irregularitatem, quæ naſcitur ex excommunicatione, ex altera, quia mora non naſcitur immediatè ex obligatione, y irregularitas autem ſic ex ordinatione prohibita ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt prædictum eſt.

Ad ſecundum, quod non eſt etiam eadem ratio de excommunicatione, quæ incurritur communicando cum excommunicato in peccato, ob quod eſt excommunicatus, & in noſtro caſu, quia in illo requiritur, quod prius tempore ſit excommunicatus is, cui communicatur, in noſtro autem non requiritur illud, vt probat d. cap. 1. z

11 AD SEPTIMAM, an ſit idem dicendum de ſimoniaco in ordine, & de ſimoniaco in beneficio?

Reſpondeo, quod non, quia ſimoniacus in ordine eſt irregularis, vt in præcedenti quæſtione concluſimus, ſimoniacus autem in beneficio non, vt in 3. quæſtione concluſum fuit. Item ſimoniacus in ordine non ſolum eſt excommunicatus, vt ſupra in reſponſione ad primam quæſtionem inſinuatum eſt, & traditur latius in dict. Manual. a ſed etiam ſuſpenſus, ſimoniacus autem in beneficio ſolum excommunicatus.

12 AD OCTAVAM, an quo ad effectum, vt Epiſcopus poſſit ex facultate Concil. Tridentin. b diſpenſare cum ſimoniaco, ſit differentia, quod ſimonia ſit cōmiſſa ſciente Epiſcopo, an ignorante?

Pro parte affirmatiua faciunt capit. [veniens.] c & capit. [diuerſis fallacijs.] d quatenus probant, quod Epiſcopus conferens beneficium ſcienter coniugato, vel filio eius, qui illud antea immediatè obtinuit, non poteſt auferre illud ei, ſed ſic, ſi ignoranter id fecit.

Sed contrarium videtur remediū. Tum quia contextus prædicti e Concilij Trid. nō diſtinguit inter Epiſcopum, quo ſciente crimē admiſſum eſt, & inter aliū. Tū quia, licet in aliquot caſibus ſpeciale ſit, qđ ſuperior nequeat retractare aliqua mala ſe conſentiēte facta, tamen regulariter id poteſt, iuxta capit. [ſi quis

ALLEGATIONES.

a cap. 25. à num. 12. b de conſuet. c ff. de pact. dotal. d cap. ſi res aliena 14. q. 6. e c. tanta. de ſimon. f de ſimo. g de ſimon. h in c. de ſimoniace, de ſimo. nu. 7. i c. fin. de iure patron. k c. is qui, de ſent. excomm. lib. 6. l in l. ita ſtipulatus, nu. 50 de verb. oblig. m Conſil. 2. nu. 5. n c. ſi cōcubinæ, de ſent excomm. o cap. 27. nu. 33. & 112. p de eo qui furt. ordin. ſuſ. q ibid nu. 4. r nu. 1. ſ in c. vlt. eo tit. t de ſimon. u §. ea obli. ff. de procu. x inſtit. de act y l. quod dicitur. ff. de ſolu. z de eo qui furt. ord. ſuſc. a cap. 27. numer. 111. b ſeſſi. 24. de reform. cap. 6. c de fil. preſbyter. d de cleric. coniug. e cap. 6. ſeſſio. 4.

quis presbyterorum, cum ei adnotatis. a Tum quia nullibi efficaciter probatur, quod d. Concilium b generaliter loquēs debeat reſtringi ad Epiſcopum, quo ignorante factum fuit delictum, vnde irregularitas deſcendit. F

13 Tū quia poteſtas abſoluēdi, vel cognoſcendi de aliquo delicto aduerſus aliū nō tollitur ſuperiori, eo quod eo cōſcio ſit factū, imò neq; ſi eo cōſentiente eſſet perpetratū, ſi nō agitur cōtra ipſummet, arg. l. [q iuriſdictioni præeſt.] cū ei late adnotatis, c vnde & abſolutio, qua presbyter ſuā concubinā abſoluit, valet, ſecundū Archidiac. d cōiter receptum, per quā, & l. [ſi conſul.] e & alias leges concludit poſt alios Iaſ. f non eſſe locū prædictæ legi in iuriſdictione voluntaria, de qua videtur in noſtro caſu tractari. G

Quare videtur concludendū, quod Eps poteſt diſpenſare auctoritate prædicti Conc. g in irregularitate deſcendente ex delicto occulto, & ipſo ſciente facto, imò etiamſi de cōſenſu, vel mandato eius eſſet perpetratum, quia in abſoluendo perpetrantem non exercet iuriſdictionem in ſe, nec iuriſdictionem contentioſam, quæ reddatur in inuitum, & citatum.

14 AD NONAM, ſcilicet, quid operetur prædicta diſpenſatio Epiſcopi?

Reſpondetur, ꝙ operatur ſublationem irregularitatis, ita quod illa nihil nocebit ei poſt dictam diſpēſationem, & conſequenter, quod poſt eam, ſi nihil aliud obſtat, poterit in ordine miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere, & beneficia poſtea canonicè collata retinere, quia res extincta nihil operatur. h H

AD DECIMAM, an p̄dicta diſpenſatio operetur facultatē iuſte retinendi beneficia ſibi collata ante diſpenſationē poſt irregularitatē contractam.

Reſpondeo primò, ꝙ ſola diſpēſatio ſine noua collatione non facit facultatem retinendi collata poſt irregularitatem contractam, & ante dictam diſpenſationem factam, quia illorum collatio fuit nulla, arg. c. [ſi celebrat.] i & tradit Innocentius receptus. K Et quod ab initio eſt nullum, tractu temporis non cōualeſcit, non ſuperueniente cauſa ſaltē conualeſcente. l Secundo, ꝙ prædicta diſpenſatio non facit propriè facultatē retinendi beneficia collata ante irregularitatem contractam, nec diſpenſatus indiget illa, quia illa iuſtè retineri poſſunt, donec per ſententiam priuentur eis, abſque eo, quòd ſemper ſuper eorum retentione diſpenſetur, quæ ſententia eſt Innocentij, m recepta per omnes ibi, & per Fely. n & alios alibi, quia irregularitas ſuperueniens non annihilat collationem legitimam præcedentem, nec ius quæſitum per eam, licet ſuperuenientes collationes omnino inualidet, vt prædictum eſt. I

15 AD VLTIMAM, videlicet, an fructus ex beneficio perceptos ante diſpenſationem teneatur reſtituere?

Rñdeo, ꝙ aut quæſtio intelligitur de fructibus pceptis ex beneficio quæſito per ſimoniā ignoranter contractā, antequā haberet de ſimonia notitiam, aut intelligitur de fructibus quæſitis poſt illam habitā, & ante renunciationē eius, vel ēt poſtea, ſed ante diſpenſationem, & collationem nouam eiuſdem beneficij renunciati, aut intelligitur de perceptis poſt diſpenſationem, & collationem nouam, & eſt dicendū, quod primos non tenetur reſtituere, per reſponſionē datam ſupra ad quartam, ſecundos vero ſic, per rñſionem datam ad eandem quartam quęſtionem, tertios verò nō, quia ex titulo canonico eos percepit. Aut intelligitur quęſtio de fructibus perceptis ex beneficijs poſt irregularitatem contractam, & ante diſpenſa- K

tionem ſuper eam obtentam quæſitis, & dico eum teneri ad reſtituendos illos, per reſponſum ad decimam, aut intelligitur de fructibus perceptis ex beneficijs collatis ante irregularitatem contractam, & non tenetur ad reſtitutionem eorum, ſiue obtineat diſpenſationem, ſiue non, per reſponſum ad eandem quæſtionem decimam. Salua in omnibus ſaniori ſententia.

ALLEGATIONES.

a de rebus eccleſi. non alienan. b c.6. c ff. de iuriſ. omn. iu. d in c. omnes 3. q. 1. e ff. de oſt. proconſ. f in d. l. qui iuriſdic. g cap. 6. h l. qui rem. §. aream. ff. de ſolut. cap ferrum. 50. diſt. i de cleric. excomm. min. k in cap. cum noſtris, de conceſ. præb. l reg. non firmatur, de reg. iur. lib. 6. cum ei concord. m in d. cap. cum noſtris. n in cap. inquiſitionis, de accuſat.

SVMMARIVM.

Mediator ſimoniæ non ideo minus eſt ſimoniacus, quod ex ſimonia, cuius ipſe fuit mediator, nihil vtilitatis percepit, & ideo non effugit excōmunicationem, modo ſimonia fuerit commiſſa in ordine, vel beneficio, & completa, non aliter. 1

Mediator ſimoniæ completæ in ordine, vel beneficio, ideo incurrit excommunicationem, quia Extrauagans 2. de ſimonia dictam pœnam contra tales ſimoniacos latam ad mediatores extēdit. vnde ſi ex ea nihil vltra mercedem laboris recepit, non incurrit pœnas extrauag. cum primum. Pij V. nec aliorum iurium ſimoniacos punientium, de mediatoribus nihil exprimentium. num. 3. 2

CONSILIVM XCVIII.

QVis dicatur ſimoniæ mediator, & quæ pœnæ contra huiuſmodi conſtitutæ ſint quæritur.

1 Reſpondetur primo, quod ad hoc, vt quis dicatur mediator ſimoniæ, non requiritur quod ipſe ob eam aliquid percipiat, ſed ſatis eſt, vt mediator fuerit, vt illa fiat, vt probat Extrauagans 2. a

Secundo, quòd ſi ſimonia non eſt realis, uel non eſt commiſſa ſuper ordine, uel beneficio, mediator non incidit in excommunicationem Extrauagantis prædictæ, quoniam nec ipſi principales incidunt in eam, per ea quæ nos diximus in Manua. b ſi autem eſt realis, & commiſſa in ordine, uel beneficio, ſic, per dicta ibidem. c

2 Tertio, ꝙ per illam Extrauagantem mediator nō incidit in aliam pœnam, quàm excommunicationis, nec in præſentia uidetur in alias pœnas ſtatutas ante illam Extrauagantem contra committentes ſimoniā incidiſſe, niſi exprimerent mediatorem. Tum quia illi canones ſunt pœnales, & non uidentur extendi extra ſuum caſum, ſiue terminos ſuos, qui ſunt de committentibus ſimoniam, & ſimoniacis, quales non uidentur propriè conſentientes tantùm, & conſulentes, per glo. ſingularem, d & ea quæ nos ſcripſimus in d. Manu. e Tum qa Extrauagans prædicta extendēs illam ad mediatorem, ſignificat, canones, q exp̄ſſè non puniunt mediatores, non extendi ad eos. f

3 Quarto, an autem incidat in pœnas Extrauagantis [cum primum.] Pij Quinti pendet ab illa quæſtione, an illa Extrauagans liget in foro conſcientiæ, quo ad pœnas, quas indixit nouas, & aliquādo uiſum eſt

ALLEGATIONES.

a de ſimon. b in cap. 23. num. 102. c num. 105. d cle. 1. de conſang. & affin. e cap. 27. num 51. f arg. cap. præſenti. 1. §. loca. de præbend. libr. 6.

eſt nobis, quod non; nunc aũt credimus, etiam ſi haberet locum in foro conſcientiæ, non tamen includere mediatorem, qui vltra ſuum laborem nihil percepit, per fundamenta ſuperius inſinuata: & ita non indigeret diſpenſatione quo ad obtenta, nec obtinenda; quia ſecundum propriam verborum ſignificationem non loquitur de tali.

SVMMARIVM.

1 *Mediator ſimoniæ reſtituere tenetur fructus beneficij ex cauſa ſuæ mediationis male perceptos, & num. 2.*

3 *Simoniace ignoranter bona fide prouiſus iuſtum quidem titulum non acquirit, numer. 11. vnde & beneficium dimittere tenetur, numer. 6. fructus tamen ſi ſint induſtriales, quales, vt plurimum ſunt fructus beneficiorum numer. 8. etiam extantes, vel ex quibus fuit factus locupletior, ſuos facit, naturales autem illos ſolum reſtituit, qui extant, vel ex quibus fuit factus locupletior, numer. 12. & 13.*

4 *Alienam rem tenens illam cum fructibus tenetur reſtituere, ſi ſit malæ fidei poſſeſſor: quod ſi ſit bonæ fidei, induſtriales, etiam ſi extent, vel ſi ex eis factus locupletior, non reſtituit, nec alios, ſi non extet nec ſit factus locupletior. num. 12. 13.*

5 *Poſſeſſor bonæ fidei licet fructus ſuos faciat, numer. 7. extantes tamen, & in quibus factus eſt locupletior reſtituit, niſi ſint induſtriales, quos non reſtituit. numero 12. & 13.*

7 *Fructus beneficiorum, vt plurimum ſunt induſtriales.*

9 *Fructus beneficij de iure, ſed non de facto vacantis, cui bonæ fidei poſſeſſor ſeruiuit, non eccleſiæ, ne cum alterius iactura locupletetur, videntur reſtituendi, ſed ei cui primo legitime confertur. num. 10.*

CONSILIVM XCIX.

QVAESTIO propoſita videtur quærere, an mediator ſimoniæ realis teneatur reſtituere fructus beneficij quæſiti alteri per ſuam inuentionem ſiue medietationem; & an is cui quęritur beneficium per ſimoniam mediatoris, quam ignorauit, teneatur reſtituere fructos quos percepit ignorando illam.

1 Reſpondeo primo, meminiſſe me ante aliquot annos reſpondiſſe, quod mediator ſimoniæ tenetur quidem reſtituere fructus beneficij perceptos cauſa, vel gratia ſuæ mediationis: quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur male ablatum, & quæſitum, a & quia recipiens alienum ſine cauſa iuſta tenetur cõdictione ſine cauſa. b [Vide conſil. ſequ.]

2 Secundo, quòd quæſtionis magnæ videtur eſſe, an is, cui omnino ignoranti ſimoniam à medatore cõmiſſam collatum eſt beneficiũ, teneatur reſtituere fructus durante illa ignorantia. Tum, quia licet quotidiana ſit, neminem tamen memini illam pro eius dignitate tractare.

3 Et ꝙ pro parte affirmante facit, ꝙ titulus eius eſt ſimoniacus, ſiue per ſimoniam quæſitus, & ita inualidus, & non canonicus, ſine quali beneficium obtineri non poſſe habet regula 1. c

4 Tum, quia qui tenet rem alienam, tenetur eam reſtituere cum fructibus ex ea perceptis. d

5 Tertio, quia etiam bonæ fidei poſſeſſor, licet faciat fructus ſuos, tenetur tamen reſtituere illos, ſi extant, & ſi ſunt conſumpti, quatenus ditior factus eſt, vt ait Innocentius, e & Bartolus, f & tenent Angelus Iaſon, & Decius. g

6 Pro parte autem negante facit primo, quod licet

A multi ſint canones, qui probant eum de quo loquimur beneficiarium teneri ad renunciandum beneficium per alienam ſimoniam ſibi quæſitum, h nullo tamẽ exprimitur debere reſtituere fructus perceptos, nec vllus claſſicus auctor id videtur dixiſſe.

7 Secundo, quòd bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos omnes, pręſertim induſtriales, i & per gloſſam, Panormitanum, & alios. k

8 Fructus beneficiarij, vt plurimum ſunt induſtriales, quia quæruntur cultura, & opera beneficiarij, vt ſentit Panormitanus, l ibi: [Epiſcopus lucratur ob culturam, & curam.

9 Tertio, quòd non appareat cui eſſent reſtituendi, eſto, quod reſtitui deberent, ſi nullum haberet aduer-
B ſarium: quia nulla ratio perſuadere videtur, vt reſtituãtur Eccleſię, cuius eſt beneficium, quandoquidem ipſe beneficiarius ignorans ſimoniam officio ſuo, & opera ſeruiuit ei; & ita eccleſia locupletaretur aliena iactura, contra regular. [nemo locupletari. m

10 Quarto, quòd fructus beneficij vacantis de iure, non de facto, debentur ei, qui prius canonicè ſucceſſerit, vt nos tradimus in tract. de ſpolijs, n per capit. [cum vos.] o & c. [quia ſæpe.] p & conſequenter ſi huiuſmodi ignoranter per ſimoniam promotus, poſt renunciationem à ſe factam fuerit reprouiſus, vel a S. Sede Apoſtolica obtinuerit retentionem, illos fructus faciet ſuos, vti primus, qui canonicè ſuccedit.

11 Non obſtant oppoſita: non primum: quia reſpõ-
C detur concedendo titulum eius eſſe inualidum, negãdo tamen, quòd bona fides non operetur acquiſitionẽ fructuũ bona fide perceptorũ, per l. [bonæ fidei.] q

12 Ad ſecundum, concedimus obligatum ad reſtituendam rem alienam teneri ad reſtituẽdum fructus, ſi mala fide percepit eos, vel ſi erant fructus naturales & extantes, vel conſumpti, ita vt ditior factus ſit conſumptione, nos autem loquimur de induſtrialibus cultura, & opera beneficiarij quæſitis.

13 Ad tertium reſpondetur negando aſſumptum cũ gloſſa, r & cum communi opinione antiquorum, a qua nec Bart. in argumento citatus diſcedit firmiter, ſed ſolum pro tunc gratia collationis. & prædicta l. [ſi me, & Titium] qua mouentur Innoc. & Bart. vbi ſup.
D & qui ſequuntur eos, nõ probat concluſionem eorũ: quoniam ſolum probat id procedere in malę fidei poſſeſſore: nihil aliud enim habet, quam quod ſi res alicuius, vel ei debita perueniat ad alium ſine cauſa iuſta retinendi eam, & id ipſe ſciat, debet illam reddere domino. Nos autem loquimur de bonæ fidei poſſeſſore, qui retinet beneficium non ſuum credens bona fide habere iuſtam cauſam illud retinendi, & lucrandi fructus eius; & ita licet non quærat ſibi beneficium poſſidendo, quærit tamen fructus, cultura, & opera ſua colendo illud, & ei inſeruiendo; quem intellectum prędictæ l. [ſi me, & Titium.] arbitror a nemine fuiſſe hactenus animaduerſum.

E *SVM-*

ALLEGATIONES.

a capit. ſi res aliena. 14. quæſt. 6. b leg. 1. ff. de condic. ſine cauſa. c libr. 6. d inſtitut. de offic. iud. § 1. & leg. & ex diuerſo ff. de rei vend. e in capit. litteris. de reſtit. ſpoliat. f eo non citato in leg. & ex diuerſo. col. 2. ff. de rei vend. g in leg. ſi me, & Titium. de reb. cred. h capitul. pręſentium 1. quæſt. 5. & capit. nobis, & capitul. ex inſinuatione, & capitul. de ſimoniace, & alijs multis de ſimon. i leg. bonæ fidei. ff. de acquir. rer. dom. & §. ſi quis a non domino. inſtitut. de rerum diuiſio. K in cap. grauis de reſtit. ſpoliat. l in dict. capit. grauis, numer. 6. m lib. 6. & leg. iure naturę ff. eod. n Super cap. non liceat Papę 12. quęſ. 2. §. 12. o de offic. ord. p de elect. eod. lib. & capitul. pręſenti eod. titul. lib. 6. q ff. de acq. rer. dom. r in d. leg. & ex diuerſo, & in §. ſi à non domino. inſtit. de rer. diuiſ.

SVMMARIVM.

1 *Mediatorem ſimoniæ non teneri reſtituere fructus ab alio perceptos cur male inferat quidam doctor, num. 2.*

2 *Damni cauſam, qui dat etiam immediate damnum nō inferentem, ſed ſolum mediate, & ſine qua non, reſtituere tenetur.*

CONSILIVM C.

CIRCA dubium de eo, qui procurauit alicui
beneficium interuentu ſimonię, an teneatur
ad reſtitutionem fructuum perceptorum.
1 Pro parte negatiua videtur facere ex-
preſſe extrauagans Pauli Secundi, de ſimonia, in qua
primo reſpectu beneficiati, ait illum teneri ad reſtitu-
tionem: ſed in alio §. vbi agit de procurante, ac media-
tore tantum, definit eos eſſe ipſo facto excommuni-
catos. Quare non videtur extendenda pęna illius ex-
trauagantis ſatis rigoroſa vltra terminos ſuos; & nullo
alio canone puto aliquid grauius conſtitui contra ꝓ-
curantes, ac mediatores, quam illo. Ad contrariam
rationem ſumptam ex D. Thoma, a quòd videtur te
neri ex eo, quia qui procurauit ſimoniacam collationē
beneficij, iubenti æquiparatur, vel ſaltem conſentiēti
fieri furtū; rn̄deo nō eſſe idē iubere, vel procurare fur
tū, vel procurare rem aliquā, vel titulū beneficiū illici
tū, vel etiam nullū, ex quo fortaſſe furtum naſcatur.
Et ratio diuerſitatis conſiſtit in multis. Primo, quia
conſulens, aut adiuuans in furto, adiuuat in eo, quod
immediate eſt ſubiectum reſtitutioni, procurans vero
titulum iniuſtum beneficij, non procurat rem ita
immediatè obnoxiam reſtitutioni. Ratio, quia ſimo-
niacus potuit omnes fructus conuertere in vtilitatem
Eccleſiæ, potuit etiam habere diſpenſationem, quæ
alio tempore non erat tam difficilis, & de hoc potuit
rationabiliter cogitare procurans: & hanc reſponſio-
nem iudico optime conuenire verbis Diui Thomæ,
quia (vt recte ait ibi Caietanus, quod etiam Sotus re-
petit, b) non ſunt ea intelligenda de cauſa ſine qua
non, & ita de cauſis remotis, ſed de cauſa efficiente
iniuſtam acceptationem, & ita de cauſa proxima: &
vt ex ſupradictis patet, ille procurans non debet dici
cauſa immediata huius iniuſtę acceptionis fructuum.
Et ad argumentum de collatore, qui confert plane in-
digno, dico longè aliam eſſe rationem; quia hic peccat
in officio, & lædit Eccleſiam, quam ex munere ſuo
tenetur tueri: aliud verò eſt in laico, qui ad hoc non
tenetur ex officio, & hæc reſponſio eſt de mente Diui
Thomæ, c loquentis de nō manifeſtante latronem.
Vltimò priuatus præſertim laicus in ſimilibus poteſt
excuſari ex probabili ignorantia, neſciens ex illis pa-
ctionibus naſci tantum malum, vt ille nullo modo di-
catur facere fructus ſuos, quæ ignorantia, cum non
ſit craſſa, nec ſupina in laico excuſat à reſtitutione, de
qua poſt alios D. tua in Manual. d Et non dubito,
quin nullus ex his, qui procurarunt huiuſmodi bene-
ficia ſuis conſanguineis, ſi interrogaretur, Si ſciuiſſes
illum nunquam poſſe facere fructus ſuos, & ſi eos re-
tineret, furtum committere, procuraſſes ei hoc bene-
ficium? reſponderet, Non procuraſſem, & nullo modo
cogitaui de furto, aut rapina rei alienæ. vnde non
videtur in homine, qui ex officio non tenetur tam
accuratè hæc ſcire, induci obligatio reſtitutionis ſine
retentione rei alienæ, aut proxima operatione ad in-
iuſtam acceptionem.

F RESPONDEO, quod præcedens reſponſum
in eo potiſſimum fundatur, quod qui non dat cauſam
immediatam damni, non videtur damnum dediſſe; &
quod longè aliud eſt conferre beneficium, nulliter,
ſiue inualidè, & procurare, vt nulliter conferatur: &
quod qui non tenetur ex officio obuiare damno, licet
peccet non obuiando, non tenetur tamen ad reſti-
tutionem.
2 Sed contra hæc facit l. [qui occidit.] e quæ ha-
bet, eum qui occidit ſeruum pignori datū, teneri ad re
ſtituēdū vſque ad valorē debiti, qđ debetur creditori,
ſi debitor non eſt ſoluendo; & tn̄ non videtur occiſor
fuiſſe cauſa immediata illius dāni, ſed valde mediata,
& ꝙ qui furatur ſartori acū, vel alterioperatori inſtru-
mentum, ſine quo non potuit operari, & cum quo
operatus fuiſſet, tenetur ad reſtitutionem, vt conclu-
dimus in Manual. f Tum, quod dictum capitul. fin.
g generaliter habet, eum qui cauſam damni dat, dare
damnum, nulla diſtinctione facta inter cauſam me-
diatam, & immediatam, quam hic D. Thomas facit, h
imo ſignificat ſufficere, vt ſit cauſa, ſine qua non fuiſ-
ſet datum damnum, &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæſt. 62. artic. 7. b 4. de iuſt. quæſt. 7. artic. 3.
c in eod. art. 7. ad tertium. d cap. 17. nu. 82. & ſequentib.
e ff. ad legem Aquiliam. f cap. 17. num. 3. g de iniur.
h 2.2. quæſt. 63. articul. 7.

H *SVMMARIVM.*

Simoniacum abſolui cum mandat maior Pœnitentiarius 1
etſi addat, quod abſoluendo imponatur onus monendi
complicem, vt pœniteat; hoc tamen onus imponi de-
bere nullo iure præcipitur, numero 2. Vnde confeſſarij
ex ſua propria facultate, non ex vi dicti mandati, qui
tales abſoluunt, etſi poſſint, non tamen tenentur illud
iniungere onus, numero 4. quod etiam procedit, quando
abſoluitur prædo, & homicida: ſufficitque vt eoſdem
inducant, vt male accepta reſtituant, num. 3.
Inducens alium ad peccandum, omnia, in quibus ei nocuit 2
ex lege iuſtitiæ reſtituere tenetur, ſi vt, metu, vel dolo
ad peccandum induxit; quibus ceſſantibus, ex caritate
I *eundem in illis caſibus, in quibus teneretur quemcun-*
que alium, vel etiam aliquantulum plus, ſolum corripe
re tenetur, numer. 4.

CONSILIVM CI.

AN ei, qui ſimoniam admiſit, & petit abſo-
lutionem à peccato, vel à cenſuris, debeat
imponi onus monendi eum, cum quo ad-
miſit illud peccatum, vt faciat eius pœni-
tentiam, & reſtitutionem, quam ob id fa-
cere tenetur?
1 Reſpondetur primo, pro parte affirmante facere
in primis, quod ſacræ Pœnitentiariæ prætorium vide-
K tur imponere illud in litteris, quibus dat, vel commit-
tit abſolutionem huiuſmodi.
Secundo, quod Alexander III. a iuſſit iudici, vt
induceret Reges, & Principes, qui aliquid ſimonia-
cè acceperunt ab electo in Epiſcopum Exonienſem ad
reſtituendum illud ipſi eccleſiæ Exonienſi, & quod
Panormitanus, b reprehendit confeſſarios Regum,
& principum, eo quod ignorantia, vel vt placeant illis,
non

ALLEGATIONES.

a in cap. de hoc. de ſimon. b ibidem numer. 6.

non inducũt eos ad reſtituendum ea, quæ acceperũt ſimoniacè ab his, qui eliguntur, & promouentur ad dignitates.

2 Tertio, quod qui alium ad peccandum inducit, videtur teneri ad reſtituendum ei omnia illa bona, in quibus ei nocuit, inducendo eum ad pœnitentiam, & exhortando ad opera bona, ſecundum Scotum, a & Adrianum, b quos retulimus in Manual. confeſſariorum. c

3 Pro parte negante facit primo, quod nullo canone, nec lege videtur ſtatui, vt huiuſmodi onus admonẽdi plus imponatur ei, qui peccauit peccatũ ſimoniæ, quam alia peccata, per quæ incurritur obligatio reſtituendi, & aliqua cenſura: nam præfatum ca. [de hoc.] non habet, quod confeſſarij, & alij abſoluentes à peccato ſimoniæ in foro conſcientiæ debeat imponere abſoluto pœnitentiam, & onus faciendi præfatam monitionẽ. Tum, quod loquitur de iudice delegato à Papa proceſſuro in foro exteriori. Tum, quod non habet, vt ſimoniacus abſoluendus moneat conſimoniacum ad reſtituendum, ſed quod ipſemet reſtituat, vt palam habet eius contextus, nec Panormitanus ait errare confeſſarios Principum, eo quod non inducunt Principes ad monendum conſimoniacos ad reſtituendum, ſed eo quod peccant non inducendo ipſoſmet Principes ſimoniacos ad reſtituendũ id, quod ipſi tenentur reſtituere.

Secundo, quod nulla ratio vllo iure naturali, diuino, nec humano fundata reddi poteſt, cur magis debeat ſimoniacus admonere ſui peccati conſortes, quam alij, qui multo maiora peccata, quam aliqui ſimoniaci peccant, incurrendo grauiores cenſuras quam ſimoniaci, quales ſunt multi, quorum abſolutio reſeruatur Papæ in bulla Cœnæ Domini.

Tertio, quod licet multi canones ſuper multis criminibus quædam ſpecialia ſtatuerint facienda in abſolutione illorum quorum 47. collegit Hoſtienſis, d nullus tamen videtur inueniri, qui ſtatuat hanc obligationem, & onus imponendum eſſe abſoluto à ſimonia, & cenſuris eius.

Quarto, quod nec c. [quoniam] nec c. [de reg.] nec ca. [cum eſſent.] nec c. [nobis.] nec alia, e quæ determinant de pœna, & de abſolutione, & remedio ſimoniacorum, & ſimoniacarum, vllam faciunt mentionem de pœnitentia, & onere huiuſmodi monitionis, & inductionis imponendo abſoluendis: nec memini legere auctorem aliquem claſſicum, qui determinet huiuſmodi onus eſſe imponendum magis ei, qui abſoluendus eſt à ſimonia, quam alijs, qui abſoluendi ſunt à rapinis, furtis, homicidijs, & prædationibus, etiam piraticis. & obligatio, quę iure naturali, diuino, vel humano non inducitur, non debet cenſeri inducta, & impoſita: quia, vt ait Stephanus Papa, f [Quod patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum.] pro quo eſt cap. [legatur. g & illud Imperatoris. h [Erubeſcimus ſine lege loqui,] id eſt dicere aliquid ſtatutum eſſe aliqua lege, quæ non inuenitur, & nulla, vt opinor, conſuetudo confeſſariorum totius orbis Chriſtiani videtur hoc ſeruare magis in peccato ſimoniæ, quam in alijs.

4 Non obſtant oppoſita; non primum: quia Illuſtriſſimi eiuſdemque ſummi Pœnitentiarij non eſt ferre legem nouam, ſed latas à Sanct. Sede Apoſtolica cuius dominatio ſua Illuſtriſſima eſt ſummus quo ad forum conſcientiæ iudex vniuerſalis deputatus ſeruare.

Ad ſecundum ſupra latè reſponſum eſt.

Ad tertium reſponderi poteſt per ea, quæ nos ſcribimus in prædicto Manu. i Primum quidem, quod, A vt ibi reſoluimus, nemo tenetur lege iuſtitiæ ad reſtituendum ei, quem induxit ad peccãdum, niſi vi, metu, vel dolo eum induxerit. Deinde, quod licet lege caritatis, teneatur ad illud etiam cæteris paribus, aliquantulo plus, quam alij proximi, non tamen ſub pręcepto ad mortale peccatum obligante, niſi quando præceptum de corrigendo fratre obligaret ad vtendum fraterna correctione ẽt alios, qui id ſcirent; quod non habet locum in quolibet ſimoniaco. Poſtremo, quod non omnes ſimoniaci, qui petunt abſolutionem, ſunt, qui participem induxerunt in ſimoniam: & frequenter ſimonia eſt adeo occulta, vt non ſit in ea locus correctioni fraternæ, neque denunciationi, iuxta regulas traditas de fraterna correctione à Sanct. Thom. k & B ab Archidiacono, & vtroque Cardinali, l & a Panormitano, & alijs. m Quamuis non ſit contra vllam legem naturalem diuinam, vel humanam, quod confeſſarius, vel Pœnitentiarius ſummus, vel minor iniungat ſimoniaco prædictam monitionem, ſeu pœnitentiam, & onus eam faciendi, quando ex circunſtantijs perſonarum, & cauſarum colligitur id non fore nimis graue abſoluendo, & apparet poſſe prodeſſe, & non obeſſe.

ALLEGATIONES.

a in 4.diſt.15.quæſt.7.articul.1. b in 4.de reſt.quæſt.31.
c capitul.14.numer.32.
C d in ſumm.de pęn.& remiſſ.
e de ſimon. f in cap.conſuluiſti 2.quæſt.4.
g 24.quæſt.2. h in authen.de trien. & ſem. §.conſideremus col 3. i cap 14 num.31. k 2.2.quæſt.3.
l in cap.ſi peccauerit 2 quęſt.1.
m in cap.nouit.de iudic.

SVMMARIVM.

Simoniacè ignoranter de beneficio prouiſus habita illius notitia tenetur dimittere, non obſtante, quòd Papa illum ad compoſitionẽ fructuum male perceptorum admiſerit cum clauſula. (ius eidem competens in eo non auferendo, nec confirmando.) 1

D *Expreſſio fructuum facta non ſecundum verum valorem, ſed ſecundum taxam Cancellariæ ſufficit quo ad validitatem tituli, ſed non quoad compoſitionem fructuum ex eo male perceptorum.* 2

CONSILIVM CII.

DE SIMONIA.

CLERICVS, qui bona fide, ignarus de ſimonia per mediatorem commiſſa, beneficium impetrauerat, & poſt habitam nouitiam de ſimonia illud per decem annos retinuerat, fructuſque E ex eo perceperat a Sanctiſſi. Pio Quinto, petijt condonationem dictorum fructuum, quam idem Sanctiſſi. ſoluta certa compoſitione, & nec ius auferendo, nec concedendo in dicto beneficio conceſſit. Sed quia valorem beneficij iuxta taxam in Cancellaria expoſuit, cum plures percepiſſet fructus, dubitauit vtrum in conſcientia eſſet tutus.

4 Reſpondeo primo, quod Dominus conſulens præſupponit ſe iuſte potuiſſe detinere beneficium præfatum, non obſtante ſimonia contracta per tertium ſe ignorante; eo quod Pius Quintus, reſpondiſſet ſe non aufe rre neque conferre beneficium præfatum ipſi: quod tamen non verum, quia eguit

noua collatione. a

2 Secundo reſpondetur, quod expreſſio valoris ſecundum taxam Cancellariæ ſufficit ad hoc, vt prouiſio ualuiſſet: vt tradit Felynus. b Tertio, quod non videtur ſatisfeciſſe compoſitioni per expreſſionem valoris taxati: quia ipſe tenebatur reſtituere frructus perceptos verè coram Deo, qui erant maiores, quam taxati, & cætera.

ALLEGATIONES.

a cap.quicunque, & cap.præſertim 1.quæſt.5.& cap.de ſimo. & cap.de regularibus de ſimon. b in capit.ad aures in concluſi.11.& 16.de reſcript.

Ne prælati vices ſuas, vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatũ Epiſcopi, vel Rectoris ad tempus emens pretio, vel conducens, ſimoniam admittunt, ſed non excommunicantur, & 3.*

2 *Conductio iuriſdictionis ſpiritualis ipſo iure perditur, & conductor niſi ea dimiſſa non eſt abſoluendus, & 3.*

2 *Spiritualium, & eiſdem annexorum, vt eſt iuriſdictio ſpiritualis, emptio, & conductio eſt nulla, & 3.*

2 *Simoniacæ conuentiones, & pacta circa ſpiritualia, & eis annexa, à iure annullantur.*

CONSILIVM I.

AD quæſitum de illo, qui conducit, vel emit pecunia vicariatum, nõ perpetuum, ſed temporalem Epiſcopi, vel Rectoris, an admittat ſimoniam?

1 Reſpondetur primo, quòd ſic, vt colligitur ex continuatione rubricę ne prælati vices ſuas, cum proxima de ſimonia, & ex Panormitano, & alijs dicentibus, a quod conducere iuriſdictionem ſpiritualem eſt ſimonia, non autem conducere temporalem, & probatur illa firma ratione, quod ſimoniam cõmittit, quiſquis rem ſpiritualem, vel ei annexam vendit, vel emit, iuxta gloſſ. ſolemnem, b & receptam ab omnibus tam Canoniſtis, quam Theologis, & declaratam poſt alios à nobis in Manual. confeſſ. c & quod iuriſdictio ſpiritualis eſt annexa rebus ſpiritualibus ſecundum omnes.

2 Secundo, quod præfatum capit. 1. quatenus habet conductorem iuriſdictionis ſpiritualis priuari officio, intelligendum eſt de officio clericali, & non de ipſa iuriſdictione, vel officio, quod conduxit vel emit. Tum quia contextus habet verbum futuri temporis, [priuetur,] quod non inducit priuationem ipſo iure, ſed per ſententiam, iuxta gloſſam receptam. d Tũ, quia iuriſdictio præfata conducta, vel ipſum officium emptum, vel conductum perditur ipſo iure, quia contractus ille conductionis, vel emptionis, eſt ſimoniacus, vt recte declarat Pan. e & faciunt c. [quã pio.] f & c. fin. g q̃ annihilãt huiuſmodi pacta, & cõuentiones.

3 Tertio, qđ huiuſmodi conductor, vel emptor tenetur ad relinquendũ ſtatim iuriſdictionẽ, vel officiũ huiuſmodi emptũ: quia nullo iuſto titulo illud tenet: emptio n. vel conductio huiuſmodi annexorũ ſpiritualiũ nihil valet, & eſt nulla, vt annotauit Panormitan. receptus h & ita confeſſarius non debet abſoluere huiuſmodi conductorem, vel emptorem, niſi dimittat illud, vel proponat efficaciter dimittere. i

Quarto, quod non incidit in excommunicationem ipſo iure: quia illam non incurrit, niſi ſimoniacus in F beneficio, & ordinẽ, per d. in Man. conf. k qualis nõ eſt conductor, vel emptor prædictus: quia vicaria ſpiritualis non eſt beneficium, per citata à Felyno. l

ALLEGATIONES.

a in cap.1.eod.titul. b 1.quæſt.1.in ſumma. c cap.23.numer.100. d in cap.in pœn.de reg.iur.lib.6. e & ibidem. f 1.quæſt.2. g de pact. h in cap. de iure patr. i Argum.cap.ſi res aliena 14.q.6.& cap. peccatum, de regul.iur.lib.6. K capitul.23.numer.111. l in capitul.poſtulaſti de reſcript.

SVMMARIVM.

Vicariatus Epiſcopi, vel alterius prælati, pretio comparari nequit. 1

Capitulum ſede vacante Vicarium eligens cum pacto participandi de emolumentis, ſimoniam committit, licet non excommunicationem. 2

G

CONSILIVM II.

CANONICI ſede vacãte, electuri vicarium ſuum generalem, conuenerunt, & pacti fuerunt, vt quicunque eorum eligeretur vicarius, tam ſalarium ei ſoluendum ratione vicariatus, quàm omne aliud emolumentum ſolitũ ſolui vicario Epiſcopi, tenetur diuidere inter ſe, & alios canonicos, ita vt ſinguli eorum tantum caperent de illis, quantum ipſe vicarius, & non plus, nec minus: & ſinguli eorum iurauerũt ſeruare ſingula capita, ſi quis eorum eligeretur vicarius: & poſtea ille, qui fuit electus, H poſt electionem iurauit iterum ea ſeruare, & ſeruauit, & canonici ceperunt ſuas ſingulas partes.

Quæritur, an ſimoniam admiſerint, & an ſint ipſo iure excommunicati, & à quo abſoluentur.

1 Reſpondetur primo, ꝙ omnes admiſerunt ſimoniam contra fere totum titulum, ne prælati vices ſuas, quia vicariatus generalis Epiſcopi, & cuiuſlibet alterius prælati, eſt res ſpiritualis, vt probatur per cap. 1. & 2. a & ob hoc conſtitutum eſt, ne quis det quidquam temporale pro illa re ſpirituali: & quod qui dederit, vel acceperit ob id aliquod temporale, puniatur grauiter, & in caſu propoſito, qui erat eligendus vicarius promiſit ſoluere multa temporalia electuris, caſu quo eligeretur, & poſtea electus ſoluit, & electores I acceperunt vnuſquiſque ſuam partem: & conſequenter admiſerunt omnes ſimoniam grauem, conueniendo, eligendo, acceptando electionem, tradendo poſſeſſionem, & diuidendo emolumenta, per definitionem ſimoniæ datam à glo. b receptam ibi, & in rubr. de ſimon. ab omnibus canonum peritis, & à S. Tho. & alijs Theologis, c quam nos poſt alios profundè declarauimus in Man. noſtro confeſſ. d

2 Secundo, quod omnes fuiſſent excommunicati, & celebrando effecti irregulares, ſi p̃fatus vicariatus fuiſſet beneficium ſpirituale, vel ordo, aut ordinis ſacramentum, per extrauagantem 2. e

Tertio, ꝙ non ſunt excommunicati; eo quod pœna præfatæ extrauagantis non habet locum, niſi cum admittitur ſimonia in beneficio, vel ordine, ſecundum K receptam ſententiam, quam latius quam alij, declarauimus nos vbi ſupra. f

ALLEGATIONES.

a eod.tit. b in ſumm.1.quæſt.1. c in 4. libro ſentent. diſt.25. d cap.23.num.100. e de ſimon. f num.111.

De Magiſtris.

SVMMARIVM.

Intellectus capitul. 1. de reformatione, ſeßion. 5. Concil. Tridentin. 1

1 *Regularis eccleſia cathedralis eſt propriè cathedralis, ſicut & ſecularis, num. 1. vnde in ea locum habet diſpoſitio Concil. Tridentin. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1. vt habeat lectorem Theologiæ: & ſi habet certum numerum canonicorum habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas, debet vnam præbendam pro lectore deputare, numer. 2. quod ſi non habet certum numerum canonicorum, & portionum, ex quo ibi non poteſt vacare præbenda, nume. 3. tenetur prouidere lectori de ſtipendio, numer. 4.*

2 *Intellectus cap. 1. & 2. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular.*

2 *Regularibus non eſt prohibitum habere peculia rerum mobilium de licentia Papæ, prælati, vel ſtatuti à Papa confirmati, itemque præbendas, & portiones regulares priuilegiatas: immobilium autem peculium habere nō poſſunt regulariter, licet, ex cauſa, & horum eis poſſit concedi, numer. 6.*

5 *Indigena cæteris paribus extero præferendus in collatione beneficiorum, & aliorum, quæ eorum loco ſubrogantur.*

5 *Diuerſæ profeſſionis, & habitus perſonæ in eadem congregatione non coniungendæ, niſi aliud neceſſitas, vel magna ſuadeat utilitas.*

6 *Canonicus regularis capax eſt beneficii re etiam illius ſtipendii, quod loco præbendæ debet dari lectori Theologiæ, numer. 5.*

CONSILIVM I.

AD inquirendam veram intelligentiā, & ſtatuendum, quòd iuſtum eſt circa prouiſionem lectoris ſacræ Scripturæ in eccleſia cathedrali Pampilonenſi, iuxta, a Concilium Tridentinum videntur affirmanda ſequentia.

1 Primum, quod in ea eccleſia debet eſſe aliquis lector ſacræ Scripturæ: quia eſt Eccleſia cathedralis, & poſita in ciuitate, vbi eſt numeroſus clerus, & populus: & ita non ſolum mens, & intentio Concilij, ſed etiam verba primę partis ſui canonis coniuncta cū verbis verſ. [& quatenus.] conueniunt huic dicto.

2 Nec obſtat dicere, ꝙ præfata prima pars loquitur de ſolis ſecularibus Eccleſijs, & quòd pronomen illud [ipſis,] poſitum in verſ. [& quatenus.] reſtringitur ad Eccleſias tantū ſeculares. Quia prima pars loquitur generaliter de Eccleſijs cathedralibus, & clarum eſt Eccleſiam cathedralem regularem, propriè dici eccleſiam cathedralem: quia ſpecies propriè includitur ſub genere, vt ait Baldus receptus. b Nec etiam obſtat dicere, quod prima pars non poteſt habere locum in Eccleſia cathedrali regulari: quia immo poteſt habere locum in ea, ſi eſt certus numerus canonicorum regularium habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas, quæ habentur pro prębendis, de quibus Innocen. & alij loquuntur, c quales ante aliquos annos fuerunt in eccleſia Oxomenſi, & (vt puto) ſunt etiam hodie in Cæſarauguſtana. Nec obſtat Concil. Tridē. d quia non prohibet religioſis habere peculia rerum mobilium de licentia Papæ, vel prælati, vel ſtatuti à Papa confirmati, vt ex d. cap. conſtat, & late probamus in capit. [non dicatis.] e

3 Secundo, quòd non eſt intentionis, nec verborum prædicti Concilij, quod duo lectores habeantur in eccleſia Pampilonenſi, vnus qua parte eſt Eccleſia cathedralis, & alter qua parte eſt regularis: quia vna tantum eſt Eccleſia, & vno iure debet cenſeri, f nec vſpiam vlla theorica, vel praxis contrarium recipit.

Tertio, quod certum eſt in Eccleſia Pampilonenſi

A non eſſe certum numerum canonicorum, neque præbendarum, neque portionum priuilegiatarum, & ita non eſſe locum in illa Eccleſia primæ parti prædicti canonis: quia vbi non eſt certus numerus prædictorum, nihil vacare poteſt. g

4 Quartum, quod ex prędictis conſequitur, Epiſcopum, & Capitulum debere prouidere de ſtipendio ipſi lectori per aliquem modum in prędicto §. [quatenus.] expreſſum. Si enim, vt prædicitur, dēt eſſe in ea huiuſmodi lector, & non poteſt prouideri ipſi de præbenda vacante, vt habetur in prima parte prædicti canonis, oportet, vt ꝓuideatur ei alio modo in parte 2. expreſſo.

Quinto, quod longè decentius eſſet ſtipendium prędictum conferre alicui canonico Eccleſię, qui ad legen-

B dū eſſet idoneus, quam alij extero ſeculari. Tum, quia magis aſſiduus erit in Eccleſia ad legendum, & reſpondendum concurrentibus ad audiendam lectionem, quam exterus ſecularis.

5 Tum, quia cæteris paribus in beneficijs indigena præferendus eſt extraneo, h per rationes redditas à Cęleſtino Papa, i & licet in hoc caſu non agatur de beneficio, agitur tamen de ſtipendio, quod propter defectum beneficij datur: ſubrogatum ſapit naturam eius cui ſobrogatur. k Tum quia, niſi aliud neceſſitas vel magna vtilitas perſuadeat, diuerſæ profeſſionis, & habitus homines non ſunt in eadem congregatione coniungendi, vt ꝑ pulchras rōnes, & auctoritates probat Concilium Hiſpalenſe, l & Conc. Viennenſe. m

C 6 Nec obſtat, quod canonicus regularis non poteſt habere proprium per d. cap. [non dicatis.] n & o Concil. Trid. p quia illud intelligi debet de proprio ſimpliciter, & non de proprio, accipiendo propriū pro peculio licentia ſuperioris conceſſo, vt late, & irrefragabiliter vbi ſupra probamus per omnia iura antiqua, nec nouum ſtatutum q Concil. Triden. obſtat. Tum, quia loquitur de peculio rerum ſtabilium, ſiue immobilium, & non mobilium: & in propoſito de ſtipendio, quod in rebus mobilibus conſiſtit, loquimur. Tum, & ſtipendium prædictum ſubrogatur in locum beneficij & ideo merito erit capax eius, præſertim in Eccleſia, Pampilonenſi, in qua certæ ſingulæ quantitates ſingulis canonicis in peculium protectionis ſeparatim dā-

D tur, & aliæ ſingulæ certæ quantitates panis, & vini, quo ſibi hoſpitibuſque ad ſe venientibus prouideant. Tum, quia etiā hodie poſſe dari ex iuſta cauſa religioſo adminiſtrationem peculij rerum immobilium probamus vbi ſupra. r Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de reform. ſeſſ. 5. b in l. 2. C. de iur. aur. annul.
c cap. dilectus 1. de præb. d cap. 1. & 2. de reg. ſeſſ. 25.
e 12. quæſt. 1. num. 9. & 47. f cap. cognouimus 12. quæſ. 2. l. eum qui ędes. ff. de vſucap. g cap. dilecto. de præb.
h l. in eccleſijs C. de epiſ. & cler. i in capit. nullus 61. diſt.
K l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. & cap. eccleſia, vt lite pend. l in cap. in nona. 16. quęſt. 7. m in cle-
E ment. 1. de elect. n 12. quæſt. 1. de reg. o capit. 2. de reg. p Seſſ. 25. q in cap. 2. de regular.
r num. 14. & ſpecialius. numer. 18.

De Iudæis, & Sarracenis, & eorum ſeruis.

SVMMARIVM.

Iudæi celebrantes ſua cæremonialia peccant, ut idolatræ idolatrantes. 1

Conſentiens peccato alterius aliquo illorum modorum, de quibus in illis uerſiculis iuſſio, conſilium, &c. peccat. 1

2 *Occaſionem propinquam peccandi,qui præbet alicui;peccat;& hoc non ſolum quando quis eam præbet expreſſa intentione, vt ille peccet, ſed etiam quando ceſſante praua intentione aliquid facit, vnde ſaltem virtualis, vel interpretatiua talis elicitur intentio, nu.3.& Synagogas,& Moſcheas Iudæorum ædificantes, vel reficientes peccant, etiam ſi abſit ſiniſtra intentio:quia faciendo id,cuius principalis vſus eſt peccatum,vel cuius vſus admixtum ſit peccatum inſeparabiliter,nu.9.ſaltem voluntate interpretatiua virtuali æquipollenti volunt peccatum nu.2.item quia illarum refectio eſt prohibita,licet Iudæi non puniantur.num.9.& 11.*

2 *Occaſionem remotam peccandi,qui dat, non peccat modo deſit complacentia peccati,& actio fiat aliquo bono fine.num.11.Vnde vendentes myrtos Iudæis,qui poſtea illis vtuntur cum peccato in ſuis Scenophegijs,non peccant.nu,5. ſicut egentes poßunt ab vſurario pecuniam mutuam accipere, licet ipſe peccet vſuram exercendo. nu.8.ſicut nec ædificantes lupanaria, nec locantes domos meretricibus,in quibus illæ meretricantur.num.8. mõ eas non locent eo fine,vt in eis meretricẽtur.nu.10. ſed ad bonum finem, ſcilicet vt ipſæ vitam conſeruent,& locantes penſionem percipiant.num.11.tuncque hęc locatio nedum eſt mala, ſed laudabilis. numero.13.*

4 *Azyma Iudæorum clericis ſub ſuſpenſionis, & laicis excommunicationis pœna prohibita ſunt.*

4 *Peccata mortalia tolerare non debet ordinarius pręſertim eccleſiaſticus: at ſi ſolum ſunt uenialia,poſſunt in foro conſcientiæ tolerari. numer.13.*

5 *Infidelibus, cum quibus nobis commercium non eſt prohibitum, poſſumus merces expreſſe non prohibitas uendere,& ad uictum neceſſaria præbere.num.7.*

5 *Iudæis myrtos, quibus cum peccato utuntur in ſuis Scenophegijs,uendere,illoſque,ut creſcant debita cultura curare, non eſt peccatum, modo non uendant ad illum finem,ut ipſi eis in Scenophegijs utantur,num.10.ſed ob bonum finem, ſcilicet ut uendentes exinde habeant pecunias ad ſuos licitos uſus.num.11.*

6 *Permittitur cum aliquid,utique,& cętera cenſentur permiſſa,ſine quibus permiſſum exerceri non poteſt.*

9 *Finis malus actionem non malam reddit, bonus autem finis actionem, cui peccatum non eſt inſeparabiliter annexum,bonam facit.*

12 *Paruitas rei ſubreptio,indeliberatio,ignorãtia,rem, quæ ex fine eſſet peccatum mortale, poſſunt reducere ad ueniale,etiam ſi agatur de peccato idolatrãdi,iunctis ijs, quæ dicuntur in præcedentibus, & in caſus poſitione.*

13 *Paſtoris officium eſt non ſtatim omnem actionem prębentem occaſionem peccandi prohibere,ſed populum docere quomodo illa ſine peccato vti poſſit, & liceat.*

CONSILIVM I.

IN agro Bononienſi in collibus quibuſdam naſcuntur plantæ myrti,& veniũt Hebræi etiam ex longinquis regionibus ad emendum ramuſculos illarum à do-
K minis prædiorum, vt ſua feſta ſcenophegiæ celebrent,quod ſciunt ipſi venditores.

Quæritur primo,an licitæ ſint tales venditiones.

Secundo an poſſint tolerari in foro conſcientiæ.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, ſcilicet,an liceat prædicta venditio, reſpondeo quod pro parte negante facit primo,quod omnis, qui conſentit peccato mortali alterins,peccat mortaliter iuxta illud Pauli,
a [non ſolum qui faciunt,] &cę.relatum in capitul.
b vbi gloſſa, & omnes, c conſentit inquam aliquo
F nouem modorum contentorum in illis duobus ſenarijs,quos poſt Sanctum Thomam, d poſuimus in noſtro Manual.confeſſariorum. e ſcilicet.

Iuſſio, conſilium,conſenſus,palpo,recurſus,
Participans,mutus,non obſtans,non manifeſtans.

Quos eoſdem ſenarios paulo latius declaramus in eodem Manual. f At prædicti venditores ramuſculorum myrti conſentiunt prædictis Hebræis, non ſolum ſimpliciter,& placendo eis,vt celebrent ſcenophegiã, quam licet ante paſſum Chriſtum licuiſſet eis celebrare,non tamen hodie licet,vt tradit S. Thom.receptus,
g ſed etiam ad nutriendum, colendum, & quærendum illos,ergo peccant.

Secundo,quod perinde peccant Hebræi hodie cele-
G brantes ſuam ſcenophegiam, & alias ſimiles cęremonias,ac idololatræ peccant idolatrando, vt ait gloſſ. h quam in hoc citat vbi ſupra Sanct.Thom.& qui Chriſtiani adiuuarent idolatras ad exercendam idolatriam, peccarent.

2 Tertio, quod qui occaſionem propinquam peccãdi præbet alicui,peccat, i & tradimus nos latè in pręfato Manual. k & quod omnis iuuans ad peccãdum mortaliter, peccat ſimili modo, quo ille qui iuuatur. non videtur poſſe negari præfatos venditores dare occaſionem propinquam peccandi pręfatis Hebręis,quia iuuant eos ad peccandum grauiſſime, & opem ferens ad peccandum,peccat. l

Quarto, quod nos in ſpecie tradimus in d.cap.14.
m per ibi adnotata, quod ædificantes, vel reficientes
H Synagogas,& Mezchitas Iudæorũ, & Maurorũ,peccant:quia dant occaſionem propinquam peccandi: & præfati venditores ramuſculorum myrti videntur prębere cauſam tam propinquam pręfatis Hebræis,quam illi ædificantes,& reficientes ſynagogas.

3 Quinto,quod non ſolum peccat mortaliter is, qui præbet occaſionem ſic peccandi,ea intentione expreſſa, vt alius peccet:ſed etiam is, qui id facit intentione interpretatiua, ſiue æquipollenti, & virtuali,vt diximus vbi ſupra,inferendo ex hoc, n [peccare mortaliter eum,] qui etiam ſine praua intentione facit,aut reficit idola apud Indos,aut Synagogas apud Iudæos, aut Mezchitas apud Mahumetanos, aut pagana templa apud Paganos, aut hæretica apud hæreticos: aut
I facit aliquid aliud,cuius principalis vſus eſt peccatum mortale;quia occaſionem ad illud dat cum auxilio.

Sexto,quod pro hac parte faciunt illa,quæ adducimus in præfato Manual. o & præſertim illud, quod nunquam licet dare occaſionem peccandi adiuando, nec participando in lucro obueniente ex peccato.

4 Septimo,quod in cap.[nullus.] p præcipitur ſub pœna depoſitionis clericis, & ſub pœna excommunicationis laicis, ne quis eorum azyma ſeu panes azymos Iudæorum comedat: & leuior culpa videtur comedere huiuſmodi azymos panes, quam prædictos ramuſculos ad celebranda ſcenophegia vendere; eo quod prædictæ venditiones videntur eſſe per prædicta peccata mortalia, & talia peccata nõ dẽt tolerare ordinarius p̃ſertim eccleſiaſticus,vt hẽt c.1. q arg.l.[cõgruit.]

ALLEGATIONES.

a Ad Ro.1. b de offic.deleg. c cap.notum 1.quæſt.1.
d 2.2.q.62.art.7.in corp.quæſt. e cap.11.num.15.
f cap.17.& nnm.17.& num.130. g 2.2.quæſt.10.art.11.
h Ad Galat.5. i argum.cap.fin.de iureiur.
k cap.14 à num.12. l cap.ſicut dignum §.illi quoque. de homic. m num.33. n num.36.
o capitul.17.à numer.195.
p 28.quæſt.1. q de officio ordin.

gruit.] a per quæ ſtatuitur, vt ordinarij non ſolum A caſtigent huiuſmodi peccata, quæ parent, ſed etiam, vt inquirant, quæ latent, ſi quæ ſunt alia, quæ puniri debeant.

Pro contraria parte affirmante, ſcilicet, quod præfata venditio ramuſculorum, & cultura arbuſculorum myrti, vt ramos conuenienter emittant, ſint licita, facit primo, quod conſuetudo habet vim legis in actibus, de quibus lex non eſt. b

5 Secundo, quod licet Chriſtiano dare, vendere, & permutare merces ſuas Hebræo, Sarraceno, & alijs infidelibus, cum quibus licet ei conuerſari, niſi expreſſe id ei prohibeatur. c

6 Tertio, quod Eccleſia Chriſtiana permittit Hebręos viuere in ſuis terris, & habere Synagogas, & in eis exercere ſuos ritus, non ſolum bonos, ſed etiam eos, q B hodie vere ſunt peccata, vt prædictum eſt, & tradit S. Tho. receptus vbi ſupra, ergo etiam permittit eis facere feſtum ſuæ ſcenophegiæ, ſiue ſceponegiæ, vt tradit Sanct. Thom. d ſiue ſcenophegiorum, vt traditur in Lexico bibliorum.

Quarto, quod qui permittit vnum, videtur permittere aliud, ſine quo illud conſiſtere nequit. e At Iudæi nequeunt viuere in terris Chriſtianorum vtendo cæremonijs ſcenophegiorum ſine myrto, vel ramuſculis eius, cum quibus celebranda ſunt, iuxta cap. 8. Eſd. 2. ergo etiam permittitur, & eis emere myrtum ad celebrandum prędictum feſtum, & conſequenter permittit videtur Chriſtianis illum vendere.

7 Quinto, quod Papa permittit Iudæis exercere vſuras certo modo temperatas, ita quod accipientes eas ab C eis non peccant, licet ipſi eas dando peccent, vt palam eſt Romæ, & eadem ratione videntur Chriſtiani in terris ſuis vendere poſſe prædictos ramuſculos eis ſine peccato, licet ipſi eis vtendo grauiter peccent. f

Sexto, quod Eccleſia Chriſtiana permittit pro licito Iudæis emere omnia, quæ ſunt neceſſaria pro victu corporali, & cum victus animæ ſit magis neceſſarius, quam victus corporis, iuxta cap. [inter cætera.] g & Iudæi credant celebrationē ſuorum feſtorum eſſe neceſſariam ad victum animarum, à fortiori videtur permittere emptionem omnium, quæ ad illa ſunt neceſſaria, & conſequenter Chriſtianis videtur facere fa- D cultatem de vendendi eis illa, per prædicta iura.

8 Septimo, quod tantam, vel maiorem occaſionem peccandi videtur dare, qui accipit pecuniam ab vſurario, ac prædicti venditores, quia qui dat ad vſuram peccat, attamen qui pro ſua neceſſitate, vel vtilitate, accipit, non peccat, vt tradit, & defendit S. Thom. communiter receptus in theorica, & praxi, h ergo neque prędicti venditores peccabunt.

Octauo, quod Reges, & principes, & gubernator reip. deputantes lupanaria, in quibus meretricātur meretrices, & alij multi locantes domos meretricibus, nō videntur peccare, vt tradimus in d. Man. i & praxis E etiam Romana videtur ſeruare, at tantam, vel maiorē occaſionem videntur dare peccandi, quam venditores ergo nec iſti peccant.

9 Quibus pro vtraque parte præmiſſis, dicendum primo, quod emptio, vel venditio præfatorum per ſe conſiderata non eſt peccatum, nec habet admixtum illud inſeparabiliter, ſed efficitur peccatum, etiam mortale, propter circumſtantiam malam finis mortaliter, mali, iuxta doctrinam S. Thom. ab omnibus receptā, k & pari ratione ſi fieret ad bonum finem, efficeretur bona, ſicut & ædificatio lupanaris, vel locatio domus facta meretrici per ſe conſideratæ non ſunt male, neque bonæ, ſed ex fine malo efficiuntur malæ, & ex bono bonæ, & ideo defendimus in d. Manu. l eas eſſe licitas, ſi bono ſine fiant, & illicitas, ſi malo. Sic etiam de prædictis venditione, & emptione ramuſculorum dicendum eſt.

10 Nec obſtat, quod refectio Synagogæ, Mezchitæ, & idolorum, ſit peccatum, etiam ſi non fiat malo fine, nam refectio ipſa eſt peccatum, & ita habet illud intrinſecè inſeparabiliter, quia, vt ſubtiliter dicit Caie. à nobis vbi ſupra relatus, Eccleſia permittit quidem infidelibus reficere impune templa ſua, non tamen approbat illam refectionē tanquam bonā, iuxta gloſſam, m ſed tantum relinquit impunem, ita etiam dicendum eſt, quod nullatenus licet habentibus prædictos myrtos vendere illos Hebræis, ad finem, vt ipſi vtantur eis ad celebranda ſcenophegia. Tum per argumenta priora pro parte negante facta. Tum per id, quod dicimus in præd. Man. vbi ſupra, de locante domum meretrici ſcilicet, quod quamuis liceat domino domum ſuam ei quem ſciuit aliquo modo in ea peccaturum, locare ad exercendam artem, cuius exercitium non habet inſeparabiliter peccatum admixtū, ſic licet venditores prædicti iure poſſint vendere ramos ſuos myrti cui voluerint licitè, non tamen poſſunt vendere illos ad finem, vt emptor, vel alius quiſpiam peccet mortaliter vtendo eis in ſcenophegijs, vel alis modis peccandi, quia id nulla poteſtate humana poteſt fieri licitum, cum ſit contra legem naturalem, & diuinam, ſicut locare domum ad meretricandum. n

11 Secundo, quod nec etiam obſtat dicere, quod liceat Iudæis reficere Synagogas, quas permittuntur habere in terris Chriſtianorum, o quia id non eſt verū vt proximè dictum eſt, ſolum enim permittitur eis reficere illa permiſſione impunitiua, ſed non approbatiua, & ita non licet eis emere prædictos ramos ad celebranda ſcenophegia, licet excuſentur, & impune ſine timore pœnæ temporalis id poſſint facere.

Tertio, quod prædicti venditores poſſunt facere præfatam venditionem ad aliquem finem bonum, puta ad quærendam ſibi pecuniam, qua ſe ſuſtentent, vel alias ea honeſtè vtantur, ſicut vbi ſupra diximus, quod Domini domorum poſſunt eas locare meretricibus, vel alijs peccatoribus, non quidem ad meretricandum, aut alijs modis peccandum, ſed ad alios fines bonos, ſcilicet, ut ipſæ ſuam uitam ſeruent, & domini domorum lucrentur iuſtas penſiones cum diſplicentia uera coram Deo peccati, & artis peccandi per meretricia, uel alium modum, negari enim non poteſt, quod ædificare lupanaria, & permittere, ut in aliqua parte ciuitatis uiuāt meretrices, & locare illis lupanaria, uel domos in illa parte, eſt tam malum, aut peius, quam uēdere prædictos ramos ſine bono cum diſplicentia cuiuſque mali uſus ex ipſis per emptorem exercendi.

12 Per, quæ tria dicta colligitur quales uenditiones prædictorum ramorum ſunt peccata mortalia, & quales non, immo, & quales ſunt peccata uenialia. Sicut enim in omni materia peccatorum mortalium excuſat à culpa mortali paruitas rei, ſiue ſubreptio, ſiue indeliberatio, & ignorantia, ut diximus poſt Sanct. Thom. in d. Manual. p ita etiam uenditiones prædictorum ramorum

ALLEGATIONES.

a ff. de offi. præſid. b capit. conſuetudo. 1. diſt. & l. 2. C. quæ ſit longa conſuetud. c leg. Iudæis, & capitul. Iudæi, & cap. ad hæc eodem tit. d 1. 2. q. 102. art. 4. ad 10. e l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. & c. præterea. de off. deleg. f argu. l. illud. ff. ad legem Aquil. g de offi. ordinarij. h 2. 2. q. 78. art. 4. i cap. 17. num. 195. k in 1. 2. q. 18. ar. 4. & 7. l cap. 17. numer. 195. m cap. denique 4. diſt. n ar. cap ſunt quidam. 25. q. 1. o c. Iudæis. & c. conſuluit. de Iudæis. p Præl. 9. nu. 10.

ramorum,quæ ex genere finium ſuorum eſſent mortiferæ,poſſent ob aliquam indeliberationē,vel ignorantiam eſſe veniales, & ita remanet abſoluta prima quæſtio, ſcilicet, an liceat prædictis venditoribus vendere.

13 AD SECVNDAM reſpondetur primò, quòd nullæ venditiones mortiferæ ſunt tolerandæ in foro conſcientiæ,cum per eas pereat gratia gratum faciens, & amicitia Dei, & incurratur mors æterna.

Secundo,quod venditiones,quæ ſolum ſunt veniales,tolerari poſſunt etiam in foro conſcientiæ, cum per eas non pereat prædicta gratia, nec incurratur mors æterna ſecundum S.Tho. a

Tertio,quòd venditiones, quæ non ſunt peccata, tolerari debent,& laudari, ſicut quotidie locatio domorum,quæ fit meretricibus ad bonum finem, & petitio mutui, & acceptio ſub vſura pro neceſſitate ab eo,qui paratus eſt eas dare, tolerantur,& laudantur, per ea,quæ adducta ſunt pro parte affirmante.

Quarto, quod venditiones ob malum finem factæ poſſent caſtigari extra ordinem in foro exteriori, ſi probarentur eſſe illicitæ, quod non eſt facile facere, cum earum malitia pendeat ex fine malo, qui concipitur in mente, & peccata ſolum mentalia iudicio Dei relinquuntur, b vt diximus nuper in commen. cap.[humanæ aures.] c

Quinto, quòd optimi paſtoris Epiſcopi,pro epiſcopi,parochi, & vicarij eius eſſet, docere priuatim, vel publice verbo,vel edicto,ex pulpito,vel exhortādo populum ſuum,quæ non,& quæ mortalia,& quæ venialia, & monere obnixe illum, vt caueat à mortiferis,quæ animas occidunt,& vtatur bonis, quæ gratia diuina ornatas animas viuificant. Salua,&c.

[Aduertendum,id quod dicitur ſupr.numer.9. & 11.de ædificatione lupanarium,non intelligi formaliter,quaſi ſit licitum ædificare lupanaria ad meretricandum, quia hoc negat auctor, ſed materialiter de ędificatione habitationis,qua poſtea meretrices abutuntur meretricando in eis.

ALLEGATIONES.

a 1.2.q.88.ar. 5. & melius.2.2.q.24.art.10. b capit.erubeſcant.32.d. c 22.q.5.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ex conſtitutione Pauli Tertij non poſſunt quidem eorum filijs conuerſis in teſtamento auferre legitimam, quam eis etiam viuentes tenentur dare, & nu.3.4. ſed vltra illam aliud relinquere non coguntur. num.2.*

2 *Legitimam regulariter pater viuens non tenetur dare filio ſaltem religionem non ingredienti, Iudæus tamen filio conuerſo eam debet,tum ex conſtitutione Pauli III. tum etiam de iure.num.3.& hoc ſecundum opinionem quorundam,quæ probabilis eſt.num.4.*

3 *Gratia Principis,ita intelligenda eſt, vt in alio, quam in expreſſis,tertio non præiudicet,debetque cum ſapiat priuilegium,ſtricte interpretari.num.5.*

CONSILIVM II.

AN clauſula ſubſcripta bullæ Pauli III. videatur concedere filijs Iudæorum ad fidem conuerſis, ne parētes poſſint eos priuare in ſuis teſtamentis aliqua parte portionis, quæ cederet eis ab inteſtato, quæ ſic habet,[Paulus,&c. Sancimus, quod cuicunque eorum Iudæorum, & infidelium ad dictam fidē

F conuerti volenti, etiamſi in patria poteſtate conſtitutus fuerit,bona ſua quæcunque tam mobilia, quā immobilia,intacta,& illæſa permaneāt, ita vt etiam filij familias,& in patria poteſtate, vt præfertur conſtituti,legitima,& quacunque alia portione bonorū patrimonialium,aut maternorum eis de iure,ſeu ſucceſſione bonorum eis aliàs debitorum priuari non poſſint,neque debeant, ſed eis integre,etiam ſi contra voluntatem parentum ſuorum ad fidem ipſam cōuerſi fuerint, etiam eorum parentibus viuentibus debeantur.

1 Et quidem pro parte affirmante facit primo, qđ per prædictam bullam legitima debetur eis,viuis parentibus,contra ius regulare, ſaltem ſi remaneant in G ſæculo,& non profiteantur religionem, iuxta notata in cap.[cum ſimus.] a & per Corſetum, b & alios alibi, ergo etiam videtur eis deberi portio integra, quæ obuentura eſſet eis ab inteſtato.

Secundo faciunt illa verba,[legitimam, & quamcunque aliam portionem eis de iure, ſeu ſucceſſione bonorum eis alias debitorum per eorum parētes fraudari,aut priuari poſſint.]per quæ verba videtur ſignificari, quod non poſſunt priuari bonis debendis eis per ſucceſſionem.At portio integra,etiam *vltra legitimam* debetur eis ab inteſtato. c

2 His tamen non obſtantibus, pars negans videtur H verior.Tum quia intentio legiſlatoris, & cuiuslibet alterius diſponentis eſt in primis attendenda. d At intentio Pauli III. fuit prouidere filijs conuerſis, ne prædicta conuerſio eis noceat, non autem, quod ſua conuerſio non conuerſos læderet, vt ſatis colligitur ex ſuæ bullæ procemio, vnde mens diſponentis colligi ſolet, e ergo non fuit intentionis eius ſtatuere, ne pater poſſet meliorare non conuerſum, modo conuerſo legitimam relinquat.

3 Tum quia gratia principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij, f ſaltem alio, quàm expreſſo, vt ibi.At bulla Pauli præiudicaret grauiter patribus cōuerſorum, ſi non liceret eis teſtari de bonis ſuis, *in* I quē vellenr ēt extraneum, relicta legitima filijs, g ergo non obſtante pdicta bulla,poterunt parentes infideles relinquere bona ſua cui voluerint,relicta legitima filijs,tā cōuerſis, q̄ nō cōuerſis,& conſequenter pn̄t filios,quos voluerint, tā conuerſos, quā *non* cōuerſos meliorare,modo omnibus ſuas *legitimas* relinquant ſaluas. Tum quia nulla prædictæ clauſulæ verba concludunt, quod dicta bulla extendatur ad hoc præiudicium parentibus faciendum. Tum quia Paulus expreſſiſſet illud,ſi voluiſſet, vt in ſimili dixit Alexander III. h Tum quia bulla Pauli nil aliud videtur concedere,quàm quod concedit eiſdem cap.[Iudæi.] i & l.[cognouimus.] k niſi ad ſummū,quod K declarat legitimam deberi eis viuentibus parentib. At nemo diceret,quod attento ſolo iure communi pater infidelis Romanus nō poſſet relinquere bona ſua quibus vellet relicta legitima ſuis filijs, ergo neque poteſt dicere propter bullam prædictam.

4 Non obſtāt oppoſita,nō prius. Tū quia legitima etſi

ALLEGATIONES.

a de regul. b in ſingulari, verbo legitima. c l.in ſuis.ff. de liberis,& poſth.l.1.& vlt.C. de legitim.hær. d l.in conditionibus ff.de cond.& demon.& c.fi. de reg.iur.li.6.
e cap.quia propter.de elect.l.fi.ff.de hæred.inſtit. f l.3.§. ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publico fiat. cap. ſuper eo. de off.dele. g l.cum quæritur,& authen.nouiſſima.C. de inoff teſta.& in auth.de trien.& ſemiſ.§.1.col.3. cum eis adnotatis. h in cap.ad audientiam.de decimis. i 2. de Iudæis. k cod.de hæretic.

etſi verè non debeatur filijs ante mortem parentum, quaſi tamen debetur, vt ſignificat gloſſa recepta, a & ita maior ratio ſuadet, vt illa ſalua maneat filijs, quam reliqua pars, in quam ſucceſſuri eſſent ab inteſtato. Tum quia etiam magna æquitas ſuadet, vt conuerſo debeatur illa, etiam viuente parente, ne occaſione illius habendæ nimia familiaritas contrahatur, vel conſeruetur, quam expedit impedire, vt ex prædicta bulla colligitur, & iure communi eſt prouiſum. b Tum quia etiam iure communi deberi legitimam filijs conuerſis viuentibus parentibus tenẽt aliqui, quos refert Felynus, c & eſt opinio valde probabilis, per ea, quæ ipſe ibi citat.

5 Non obſtat poſterius, quia verba illa bullæ in d. argu. relata, non ſunt tam ampla, quam in eo referũtur, ſed reſtringuntur ad bona patrimonialia debita filijs familias conuerſis, puta de bonis eis de iure, ſiue ſucceſſione debitis, qualia non ſunt debenda ex ſucceſſione ab inteſtato, ſi parentes teſtati deceſſerint, niſi ea, quæ illis reliquerunt, & legitima, quæ etiam in vita eis debetur, at verba gratię, quę ſapit priuilegium, non ſunt extendenda vltra propriam ſignificationem, ſecundũ quam non eſt debitum id, in quo, vel ad quod non eſt verum ius quæſitum, vt notatur in principio Inſtit. d & alibi ſæpe, qualia ſunt ea, quæ ſperant filij per ſucceſſionem, vel inſtitutionem habere poſt mortem parentum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. Rayn. ver. legitimam de teſtam. b in capit. ad hæc de Iudæis, & in ca. ſæpe. 28. q. 1. c in capitu. de Iudæis. 2. d de actio.

SVMMARIVM.

1 *Armorum delatio vbi eſt prohibita non quidem in tanto rigore, vt eſt in authent. de armis, ſed ſub aliqua pęna parua temporali, non eſt mortalis, niſi inde aliquod ſcandalum notabile Reipubl. oriretur, vel deferrentur in mortiferum finem, vt deferrentur ad bellandum in bello iniuſto præſertĩ pro infidelibus cõtra Chriſtianos.*

2 *Arma fabricare poſſunt Chriſtiani in terris Turcarum commorantes, illaque eis vendere, modo ea non fabricent ad iniuſta bella, nec tacite, nec virtualiter ſciant, aut credant illos, quibus vendunt, eis ad bella iniuſta præſertim contra Chriſtianos vſuros, quia hoc eſſet cooperari ad malum. num. 3.*

4 *Militiæ nomen dare apud Turcas licet Chriſtianis ibidem morantibus, modo non obligent ſe, nec intendant in bello iniuſto bellare, quod ſi talem feciſſent obligationem, peccaſſent, & non tenerentur promiſſionem pro hac parte ſeruare, proponenteſque obligationem pro dicta parte non ſeruare, poſſent abſolui.*

CONSILIVM III.

PRimo quęritur, vtrum poſſint abſolui Boſnenſes ſæculares Catholici, ſubditi imperio Turcæ portantes arma.

Secundo, an poſſint abſolui artifices Boſnenſes facientes arma offenſiua, ſicut gladios, haſtilia, & alia id generis, & qui faciunt haſtas ligneas pro bello, quia ad malum finem non faciunt, ſed artem ſuam exercent, vnde neceſſarium victum acquirunt, & prædicta arma faciunt in terris Turcarum.

Tertio, vtrum poſſint abſolui Catholici, qui ſe faciunt ſcribi pro militibus ſtipendiarijs Principis Turcarum, obligantes ſe militare cum cæteris infidelib. contra Chriſtianos, non ex voluntate ſua, ſed gratia lu-
A crandi, & calumnias ſeu opprobria euitandi, & in facto militant, præſertim, qui ſunt in confinibus infidelium.

1 AD PRIMAM reſpondetur primo, quod ſi ius Romanorum, de quo in authent. a ſeruaretur ibi ſtricte, ita quod delatio armorum ſit priuatis hominibus uetita, non liceret eis deferre arma, & ſi deferrent ita notabiliter, quod delatio talis eſſet inobedientia mortifera, uel ſcandalum notabile, non deberent abſolui, niſi à tali delatione abſtinerent. b

Secundo, quod neque debent abſolui, ſi deferant illa ad bellandum in bellis, quæ ſciunt, uel ſcire debent eſſe iniuſta, præſertim contra Chriſtianos, quia peccant mortaliter, & ſunt in propoſito, ita peccandi. c

B Tertio, quod ſi armorum delatio ibi non eſt, ita ſtricte prohibita, ut in Aut. de armis, ſed ſolum ſub aliqua parua pœna temporali, & non deferunt illa in aliquẽ finem mortiferum, nec aliquod ſcandalum notabile inde naſcitur reipublicæ, poſſunt abſolui, quia nullatenus peccant, uel tantum ueniali ter, quod non eſt cõtrarium gratiæ Dei gratum facienti, quæ per abſolutionem ſacramentalem infunditur iuxta doctrinã D. Tho. receptam 2. 2. quæſt. 29. art. 12.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod poſſunt abſolui regulariter loquẽdo, præſuppoſito, quod prohibitio illa fabricandi arma, de qua in d. authen. d non ſeruatur ibi plus, quam communiter inter Chri-
C ſtianos. Tum quia id per ſe nullo iure naturali, diuino uel humano uetitum eſt, & quod nullo tali iure uetitum eſt, non eſt peccatum, iuxta definitionem peccati ex Auguſtino, e relatam in gloſſa, f & à D. Tho. g & declaratam à nobis in h Manua. i Tum quia, ut alias reſponſum eſt, licet Chriſtianis uiuentibus in terris Turcarum uendere ſuos equos, eo fine, ut ad licitos uſus utantur. Tum quia cap. [ita quorundam.] k & alia ei concordantia, quæ ſunt edita contra deferẽtes arma infidelibus, non comprehendunt ſubditos Turcarum fabricantes arma in terris ſuis, ut ex eorundem tenore clare colligitur.

3 Tum quia iure communi, quo ut plurimum utuntur omnia Chriſtianorum imperia, licet Chriſtianis
D ſubditis principum Chriſtianorum facere arma bono fine, ut ſcilicet emptores utantur in licitos uſus, quãuis præter intentionum fabricantis in illicitos abutantur. Tum denique, quod D. Tho. receptus. l determinat, poſſe artifices iuſte fabricare ſagittas, & gladios & alia, quibus homines poſſunt bene uti, licet poſſint etiam male. Dixi, [regulariter,] quia id falleret, ſi fabricarent ea expreſſe ad bella iniuſta contra Chriſtianos, uel alios, uel tacite, ſeu uirtualiter ſcientes, uel credentes, quod ij, quibus uendunt arma fabricata, utentur ad bella iniuſta præſertim contra Chriſtianos. Tum quia id eſſet uirtualiter cooperari eis ad malum. Tum quia etiam Chriſtianis degentibus in regnis Chriſtianis non liceret, argumen. eorum, quæ tradit Sanct.
E Thom. m

4 AD TERTIAM reſpondetur, quod non poſſunt abſolui, ſi ſe obligant ad militandum ei etiam in bellis iniuſtis, quæ ipſi ſciunt, uel ſcire debent eſſe iniuſta, quia

ALLEGATIONES.

a de armis collat. 6. b Argument. capitul. 2. de maior. & obedien. & capitul. nihil cum ſcandalo. de præſcript. c capitul. quid culpatur. 23. quæſtion. 5. & capitul. qui reſiſtit & capit. Iulianus 11. quæſtion. 3. d de armis collat. 6. e 2. contra Fauſt. f in capitul. ille Rex. de pœnit. diſtinct. 3. g 1. 2. quæſtion. 71. art. 6. h Prælud. 7. i à nume. 5. K de iudæ. l 2. 2. quæſt 169. art. 2. ad 4. m in d. art. 2.

quia non liceret eis obligare ſe ſic ad militandũ etiã, vel vlli principi Chriſtiano, cap.8. a ſed ſic, ſe obligant ad militandum ei in ſolis illis,quę fuerint iuſta, vel poſſint ipſi credere eſſe iuſta. Tum quia militare,vel velle militare,non eſt peccatum. b Tum quia iuſte poteſt quis militare, ſi iuſtè credit bellum eſſe iuſtum, etiam ſi forte non ſit illud tale, per prædictũ cap. [quid culpatur.] Tum quia legio illa illuſtriſſima Thebanorum cui præerat S. Mauritius, iuſtè parebat Iuliano Imperatori apoſtatæ, quo ad bella iuſta. c Arbitror autẽ, quod qui ſe obligauerunt principi Turcarum ad militandum ei,etiam contra Chriſtianos,etiã in bellis iniuſtis, ſed poſtea mutata mente proponerent firmiter non militare ei contra Chriſtianos,nec contra alios bellis,quæ ſcirent, vel deberent ſcire eſſe iniuſta,poſſent abſolui. Tum quia deſiſtunt à peccato, & à propoſito peccandi, & talibus debetur venia. d Tum quia prima obligatio fuit ipſo iure nulla quoad omnia bella iniuſta, e & ita illa nihil obſtat,iux.reg.[non præſtat impedimentum. f

ALLEGATIONES.

a cap.quid culpatur,& cap.militare.23.q.1. b cap. militare. 23.q.1. c cap.Iulia.c.non ſemper, c.reſiſtit.11.q.3. d cap. peccati venia.de reg.iur.lib.6.c.legatur.24.q.2. e l. iuriſgentium.§ ſicut maleficium.ff.de pact. & l. generaliter, ff.de verb. oblig. f de reg.iur.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Turcarum in regione habitans ſubditus Chriſtianus poteſt iuſte Turcis vendere equos, & arma modo ea non vendat intentione, vt ijs in bellis iniuſtis vtantur, nec ligatur legibus prohibentibus quædam ad Turcas deferri, poteſtque intereſſe bellis,quæ Turca alijs infidelibus, puta Seruianis, iuſtè indicit; acquirereque ſecundum ius commune, ſi ipſi ea vtuntur, dominium rerũ, & perſonarum, quas in bello capiunt, vel à captiuis exigere precium redemptionis, num.2.& prædam captam tueri,etiam aduerſarios occidendo,num.3.*

CONSILIVM IV.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, reſpondeo,quod licitum eſt Chriſtianis ſubditis Principi Turcarum, vendere ſuos equos, & arma ſua Turcis ſubditis ſuis, non quidem ea intentione, vt faciant bella iniuſta Chriſtianis, vel alijs, ſed vt ad vſus licitos vtantur. Tum quia cap. [ita quorundam,] & alia ei concordantia, quæ ſunt edita contra deferentes arma infidelibus, non comprehendunt ſubditos infidelium, qui vendunt eis ea, quæ vetantur importari à Chriſtianis ſubditis Principibus Chriſtianis, vt ex eorum tenore colligitur. Tum quia etiam Chriſtianis ſubditis Principum Chriſtianorum licet vendere,& facere arma, non quidem vt faciãt bella iniuſta, ſed vt vtantur in licitos vſus, quamuis emptores præter intentionem eorum in illicitos abutantur.

2 AD SECVNDAM, quod bellum, de quo in quæſtione videtur iuſtum; quia eſt indictũ à Principe non recognoſcente ſuperiorem, ex cauſa iuſta, & cum cognitione,& relatione miniſtrorum ad iuſtitiam faciendam deſtinatorum, iuxta l. [ex hoc iure,] a & traditur ab Innocẽt.& alijs, b ubi aptus textus propoſito noſtro à contrario ſenſu,& in ſumma, c & per Theologos, d & S.Tho. e & capta in bello iuſto fiunt capientium, etiam homines, ſecundum iura Romanorum, f quæ etſi non ſeruẽtur in bellis,quæ F Chriſtiani aduerſus Chriſtianos gerunt, uidentur tamen ſeruari à gentibus etiam inter ſe pugnantibus. Quod ſi res ita habet, tres illi, de quibus in quæſtione,non tenentur reſtituere,& conſequenter non poſſunt negari eis ſacramenta ob omiſſionem reſtitutionis. Si forte tamen Turcæ in bellis,quæ in ſuis dominijs gerunt, non ſeruant iura de perſonis captis in bello in ſeruitutem redigendis, tenerentur ad reſtitutionem,ſaluo iure precij redemptionis, quod poterant exigere, cuius quantitatis determinatio, & an Turcæ prædicta iura ſeruent,nec ne, quæſtiones ſunt facti ad quas Iuriſconſultus non reſpondet. g

3 Ad declarationem autem quæſtionis, ſcilicet an ſint excommunicati, uel teneantur ad reſtitutionem, G qui defendentes ſuam prædam,occiderunt, uel expoliauerunt ſuis armis, uel ueſtibus aliquos ex præfatis Seruianis? Reſpondetur quod non; imò bene merendo id facere potuerunt. h

ALLEGATIONES.

a ff.de iuſt.& iur.c.ius gentium.1.diſt. b cap. ſicut noſtris,de iureiur. c 23.q.2. d in 4.diſt.15. e 2.2.q.40. f §.item ea inſt.de rerum diu.& d.c.ius gentium. g Argu.l.vt reſponſum C.de tranſa.l.precib.C.de impu. & alijs. h Argum.l.vt vim.ff.de iuſ.& cap.olim.3.de reſtit.ſpol.

SVMMARIVM.

1 H *Triremes pyraticas captiuus apud Turcas fabricans coactus,excuſatur à peccato mortali, ſi non impendat plus operis, quam requirat conſeruatio vitæ.*

CONSILIVM V.

CAptiuus coactus timore mortis triremes fabricans, quibus ſolent piratæ contra Chriſtianos uenire, an peccet mortaliter,& quomodo abſoluẽdus ſit? Et quia conſului de hac re uirum doctum,& piũ mitto D.V. reſponſum, ut dicat quid ſibi uideatur.

Pro parte affirmatiua facit: nam qui,ut inquit Saluator peccando mortaliter animam ſuam in hoc mundo uult ſaluam facere, in æternum perdet eam, ſed I ſic eſt, quod iſte uidetur mortaliter peccare, ergo in ſtatu damnationis, niſi ceſſet, peribit, nec poteſt ei abſolutionis beneficium, niſi corrigatur, impendi. a Quod autem peccet mortaliter, ſuppoſito pro indubitato quod dicti piratæ peccent mortaliter, ſecundum ſeptimum Decalogi præceptum, deducitur ex Paulo, b [Digni ſunt morte non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus,] quo axiomate canones ubique utuntur,cap.[omnes eccleſiæ,] c & alibi ſæpe,iuncta gloſ. d quæ declarando prædictum axioma inquit, [Peccato alterius conſentire in materia noſtra eſt cooperando,ſeu auxilium ferẽdo,] à qua cooperatione, ſeu auxilio non poteſt dictus conſulens excuſari,per textum, e ibi, [Opem fert, qui K miniſterium atque adiutorium ad ſurripiendas res præbet,] puta,ut inquit textus, f qui ferramentum ad effringendum oſtium, uel ſcalas ad aſcendendum furi prebet,[per quem textum ait gloſſa,] g [ut fur peccat, qui ſcalam, ferrum, uel aliud auxilium furi præbet,] unde Dominatio tua in ſimili materia, h poſtquam remigantes in triremibus piratarum excuſaſſet

ALLEGATIONES.

a cap.peccati venia.de regul.iur. in 6. b Ad Roman.1. in fi. c 13.q.4. d in cap.votum.2.q.1.c.de offic.deleg. e in l. in furti,ff.de fur. f in l.ſi pignore.ff.eo. g in cap. qui aliorum 24.quæſt.3. h in cap.27.Man.confeſſ.num.63.

cuſaſſet ab excõmunicatione, non eſt tamen anſa, etſi ualde cuperet, eoſdem à peccato mortali excuſare, imo ſubdit, nec poſſe abſolui niſi firmiter proponant à ſimilibus abſtinere, & in materia noſtra videtur textus in capit. [ita quorundam.] a vbi, qui Sarracenis ſubminiſtrant arma, & galeas, quibus Chriſtianos impugnant, Sarracenis ipſis deteriores, & magis culpabiles reputantur, per quem textum Abbas, b inquit peccare eum, qui ſimilia Sarracenis tranſmittit, etiam ad redemptionem captiuorum, cui opinionem etiam videtur adhærere Cardinalis ibidem. Accedit etiam aliud, nam licet ego per opus indifferens, vt eſt conſtructio galearũ, poſſim cooperari ei, qui eſt omnino peccaturus, vt dare cibum nolenti omnino ieiunare, c non tamen hoc licet, quando tendit in damnum tertij. d

Contrariam opinionem cupio veriorem eſſe, & quidem ratione, nam cum dictas ars ſit de ſe bona, & vſui hominum vtilis, earum magiſtri poſſunt eam tuto exercere, etiam quod homines poſſint dictis rebus, bene, & male vti, vt ſcribit D. Thomas, e niſi, vt inquit Adrianus, f ex cauſa aliqua dicta actio prohibeatur, et reddatur mala, quæ cauſa, ſeu circunſtantia ſi ceſſet, ceſſabit, & peccatum, ſed ſic eſt, quod nulla alia adeſt cauſa, quæ poſſit dictam actionem inficere, niſi quia, vel peccatum tertij, cui cooperamur, nobis placet, quæ ratio ceſſat in hoc conſulente, cui multum diſplicent dicta, vel quia cooperando facimus contra id, ad quod tenemur, vt colligitur ex eodem Adriano, g adducẽte gloſſam in expoſitione dicti axiomatis Pauli. h Sed ſic eſt, quod nullibi reperitur mihi præceptum, vt cum periculo vitæ meæ propter proximi damnum eui tandũ abſtineam ab eo, quod mihi alias licet, ergo nec triremiũ fabricatio mihi ad peccatum imputanda eſt.

Secundo facit pro hac opinione D. Tho. i qui, k ex dicto axiomate Pauli primum arguit mihi non licere reddere furioſo gladium, ne ſe, vel alium occidat, & poſtea reſpondet, imò, & hoc mihi licere, ſi ex denegatione timetur maius malum, & Adrianus vbi ſupra, l inquit, quod tunc furioſo poteſt reddi gladius, quãdo ex non redditione imminerent maiora crimina ſibi, vel alij, vt eſt in caſu noſtro, in quo ipſi artifici imminet mors præſens, quæ præpõderat futuro timori. Dominatio tua in Man. m poſt D. Antoninum idem affirmat. Hanc opinionem, & in fortioribus terminis tenẽt Innocentius, Ioannes Andreas, Hoſtienſis, Ancharanus, n qui omnes admittunt, quod, ſi aliter non poſſum redimere captiuos, poſſum redimere eos tranſmittendo Sarracenis arma, quibus poſſunt Chriſtianos impugnare, ergo multo magis huic captiuo licebit prædictum opus indifferens præſtare dominis ſuis ad redimendam vitam propriam, & hoc, (vt ibi inquit Ancharanus) citra culpam.

Tertio, ſi hic faber peccat, hoc eſt, vel quia facit contra iuſtitiam, vel contra caritatem, vel præceptum ſuperioris. Non tertium, quia, vt in ſimili ait Dominatio tua vbi ſupra, non eſt credendum principem pręcipere homini tam dura, vt eſſet hoc. Non cõtra iuſtitiã, quia nullo iure prohibetur, ne quis iure ſuo vtatur, licet inde tertius damnum patiatur, reg. l. [nemo damnum facit, niſi qui id facit, quod facere ius nõ habet.] o Nõ ſecundum, nam qui præcepit, vt diligamus proximos, ſicut nos ipſos, non dixit, vt eos, & eorum bona præferamus vitæ noſtræ.

Ad contraria poteſt reſponderi. Et primo ad primũ de conſenſu procedente ex cooperatione, reſpondeo, quod, vt videtur poſſe colligi ex gloſſa ſuper dictis verbis Pauli, tunc quis cooperando cõſentit, quãdo omittit aliquid, ad quod tenetur, vel facit, quod ei non licet quod non eſt in caſu noſtro, in quo conſulens facit id, quod ei licitum eſt, nec ex circunſtantijs reprobatur. Ad ſimile, quod deducitur ex gl. p & ex l. [in furtis] & l. [ſi pignori,] & dicto Dom. tuæ reſpondeo diſtinguendo, vt poſt Inno. diſtinguit Io. Andr. q nam aut iſtæ actiones cooperatiuæ ſunt immediatè directè in oppugnationem Chriſtianorum, ſeu damnum tertij, quod poteſt contingere dupliciter, ſcilicet, vel intentione cooperantis, qui cooperatur delinquenti ad hũc finem, vt loquitur textus, r & hic talis non excuſatur vel ex ipſomet opere in ſurgit, vt opus ipſum ſit immediatè directum in delictum, quod perpetratur, vt quia in actu delinquendi opẽ præſtat delinquenti, vt dando ſcalas, vel ferramenta furi, qui eſt in actu furandi, & tunc nec hic excuſatur, & hoc modo procedit exemplum Dom. tuæ de captiuo actu remigante in triremibus. Aut actio cooperatiua non eſt immediatè directa in perniciem Chriſtianorum, vt eſt actio portantis, ſeu tranſmittentis arma, & triremes Turcis, licet eiſdem Turcæ vti poſſint contra Chriſtianos, & tunc hæc talis cooperatio non eſt tam mala, quin ex prædicta circunſtantia euitandæ mortis excuſatur, ex Innocentio & Ioanne Andręa. Ad tex. in c. [ita quorundam.] reſpondeo, procedere in eo, qui ſine prædicta excuſante cauſa Turcis contra Chriſtianos fert opem, vel procedit in eo, qui immediatè prædictis modis Turcis cõtra Chriſtianos cooperatur. Ad auctoritatem Abbatis, & Cardinalis reſpondeo, quod non obſtat, nam Abbas, et Cardinalis ſupponunt, eos, de quibus ipſi loquuntur, ideo peccare, non quia actio ſit de ſe intrinſecè mala, ſed quia erat contra præceptum Pontificis, cui ex D. Paulo tenemur omnes obedire. Sed ſic eſt, quod nullibi reperitur prohibitum, ne captiui in tali neceſſitate conſtituti poſſint prædictas artes exercere, ergo nec Abbas, nec Cardinalis conuincunt hunc conſulentem peccare. Ad auctoritatem Adriani reſpondeo, eius doctrinam procedere ſub diſtinctione proxime ex doctr. Innoc. & Io. Andr. ad alias auctoritates data, ex quibus cupio in prædicto caſu admitti legem naturalem, cuius meminit Iob. [Pellem cuiuſcunque, & omnia, quæ habet, homo dabit pro pelle, & vita ſua conſeruanda.

I IN confirmationem ſupradictorum, quæ ad me tranſmiſſa fuerunt, reſpondeo primo, eum, qui prædicta ſcripſit, quiſquis ille ſit, claro iudicio, & egregia eruditione, ac pietate dotatum videri.

Secundo, quòd nos quoque proculdubio deſideramus eius opinionem eſſe veram.

Tertio, quod ſua concluſio plurimum iuuari poteſt ex illa gloſſa ſingulari recepta in capit. [de cætero.] s quæ affirmat, quod qui remotam cauſam præbet homicidio, non eſt irregularis, & quod prædictus faber, fingendo triremes, cauſam valde remotam pugnandi contra Chriſtianos videtur præbere, modo non fingat illas ea mente, immo nolit eas contra eos dirigi.

Quar-

ALLEGATIONES.

a de Iudæis. b in c. ſignificaſti. n. 2. ad fi. de Iudæis. c Caietan. in opuſc. to. 1. c. 31. reſ. 13. in 4. dub. & 2. 2. q. 147. & alibi ſæpe. d Adria. quolibeto. 3. in 2. q. litera R. e 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4. f Vbi ſupra litera L. g Litera O. h Ad Ro. 1. in fi. i in 4. diſt. 32. q. 2. k Quæſtiuncula 3. l ad fi. litera b. m c. 17. n. 63. n c. ſignificauit. de Iudæis. o ff. de reg. iur. p in cap. qui aliorum. q in d. c. ſignificauit. r in d. l. in furtis. s de homicid.

Quarto, quòd videtur tenenda prædicta concluſio, cum ea ſaltem moderatione, quod prædictus faber nõ impendat plus operæ nauibus fabricandis, quam vitæ ſuæ conſeruatio requirat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cacabi, & alia vaſa ænea, vel ferrea ad vſumq; coquinæ principaliter fabricata, etſi arma bellica propriè non ſint, tamen ex eis poſſent arma bellica confici, & aſſumi, vt vtilia ad bellum. numer. 3. vnde ſi ad Sarracenos, vt merces lucroſæ bona fide deferantur ſine vllo formali vero, vel æquipollenti, & virtuali animo, vt ex eis Sarraceni contra Chriſtianos impugnandos iuuentur, deferẽtes excuſantur ab excommunicatione, nu. 4. nec per bullam Cœnæ Domini, nec cap. ita quorundam, per quæ dicta delatio dictum finem reſpiciens videtur prohibita, ligantur. nu. 1. aliàs ſecus. nu. 4.*

2 *Sarracenis deferri prohibentur multa per decretales, & extrauagantes, quæ tamen ſpecialiter per bullam non ſunt prohibita, & ſic non omnis, qui euadit excommunicationem bullæ, euadit alias. num. 3.*

CONSILIVM VI.

AD Inſulam Tabatchæ mercatores Genuenſes, qui in ea ſunt Domini, deferunt vaſa ænea ad vſum coquinæ, & vendunt Mauris, & Turcis, qui in continenti ſunt vicini, & ſciunt aliquos conflare vaſa ipſa in arma bellica.

Quæritur, vtrum incidant in bullam Cœnæ Domini, cum ea tamen deferant, vt mercando lucrentur, & eorum intentio non ſit adiuuare infideles armis.

1 Pro parte negante huius quæſtionis, ſcilicet mercatores prædictos non incidere in cenſuram bullæ Cœnæ Domini, quam octauo loco fulminat, nec in eam, quam ante illam fulminauit Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. a in quod latum commentarium olim commenti fuimus, facit primo, quòd tam animus ſummorum Pontificum bullas Cœnæ Domini pronunciantium, quàm prædicti Concilij fuit, & eſt prohibere, ne vlli Chriſtiani arma bellica deferrent Sarracenis inimicis Chriſtianorum, eos actu, vel habitu, & propoſito impugnare volentibus, & quòd cacabi, caldariæ, & alia id genus vaſa ferrea ænea, vel chalybea non ſunt arma bellica, licet poſſent generaliter dici arma, iuxt. l. [armorum.] b

Secundo pro eadem parte facit, quod ex parte contraria ſequeretur, quòd etiam venditio quorumlibet lignorum, & quorumlibet lapidum, & aliarum mercium, quæ quocunque modo mediatè, vel immediatè, directè, vel indirectè, propinquè, vel remotè poſſent iuuare Sarracenos contra Chriſtianos in bello, eſſent prohibita, & facerent incidere in prædictam excommunicationem bullæ Cœnæ, & prædicti capitul. [ita quorundam.] & conſequenter nullum commercium eſſet licitum Chriſtianis cum Sarracenis, nihil enim eſt, quod aliquo modo prædictorũ non poſſit eſſe Sarracenis neceſſariũ, vel vtile in bello cõtra Chriſtianos, quod tamen videtur durũ, & à nullis obſeruatum, quandoquidem quotidie ex regnis, & prouincijs Chriſtianorum deferuntur in terras Sarracenorum, panni lanei, ſericei, & alia multa etiam ad victum pertinentia, quæ aliquo modo prædictorum poſſunt eſſe

F illis bellantibus vtilia, & neceſſaria.

Pro parte affirmante primo faciunt plurima, quæ nos adducimus in d. c. [ita quorundam.] c quatenus, d determinamus, quæ dicantur arma bellica, & quod ſunt triplicia. Primo illa, quæ ad offendẽdũ, vel defendendum principaliter ſunt fabricata. Secundo, q̃ in alium vſum ſunt quidem principaliter fabricata, ſed animo formali, & vero, ſeu æquipollenti, vel virtuali ad offendendum, vel defendendum aſſumuntur. Tertio, quæ non ſolum ad id principaliter fabricantur, ſed etiam prædicto animo malo aſſumuntur, vel deſtinantur, & quod licet prædicti cacabi, & vaſa ænea nõ ſunt facta principaliter ad offendendum, vel defendendum poſſunt tamen aſſumi ad illud, vt multa ligna, & lapides paſſim aſſumuntur, & quod frequenter ex eis

G fabricantur arma bellica primæ ſpeciei, & quod vendentes arma Sarracenis incidunt in cenſuras prædictæ bullæ, & prædicti cap. [ita quorundam.]

2 Secundo, quod multa prohibentur deferri Sarracenis, quæ non prohibentur ſpecialiter per bullam Cœnæ Dñi, ſed per alia iura, quæ nos citamus in d. com. e ſcilicet cap. [ita quorundam.] c. [ſignificauit.] ca. [qđ olim.] & c. [ad liberandam.] f & extrau. [multa.] g inter commu. eſt extrauagans 1. Ioan. 22. h per quæ etiam illis contrauenientes excommunicantur.

3 Tertio, quòd non ſolum vendentes, & deferentes arma, & ſpecialiter contenta in d. bulla Cœnę, ſed etiã

H omnes ſubminiſtrantes Sarracenis neceſſaria bello faciendo Chriſtianis, excommunicantur in d. c. [ita quorundam.] & quòd per neceſſaria bello intelliguntur etiam vtilia ad bellandum deſtinata, vt nos in dicto commentar. i dicimus. At præfata vaſa ænea multis modis poſſunt eſſe vtilia Sarracenis ad bellum, poſſunt enim ex eis fieri bombardulæ, ſiue ſclopeta, & globuli ad iaciendum idonei, imò, & inſeruire poſſunt in ſua forma ad elixandum, & frigendum carnes, & piſces & alia exercitui alendo neceſſaria.

4 Per ſupradicta reſpondeo videri reſoluẽdum primo, præfatos mercatores non incidere in prædictas cẽſuras, ſi bona fide ſine vllo dolo malo, & fraude, & vllo malo animo formali, & vero, vel æquipollenti, & vir-

I tuali vendiderint prædicta vaſa Sarracenis ad vſus alios, quàm bellicos, ſed ſic, ſi ea vendiderint eis dolo malo, vel fraude, & animo formali, vel æquipollenti, vt aliquo modo poſſint ſe iuuare eis ad bellandum contra Chriſtianos.

Secundo, quod ſi quæſtio in ſolo foro conſcientiæ tractetur, credendum eſt pœnitenti, & dicenti quali animo ea vendiderit, quia in illo foro tam pro ſe, quàm contra ſe creditur confitenti ſecundum omnes.

Tertio, quòd ſi quæſtio vertitur in foro exteriori, ex circunſtantijs loci prædictæ inſulæ, & perſonarum vendentium, & ſcientia atque experientia illorum, ac temporis quo venduntur, & multitudine ac magnitudine rerum venditarum, & alijs aſſumentur coniecturæ, ac iudicia præſumendi bonam, vel malam fidem, bonum, vel malum animum vendentium. Quę reſolu-

K tio tota, quia late colligi poteſt ex p̃dicto cõmẽtario, k mitto illum cum hoc breui reſponſo Illuſtriſſimo eidemque Reuerendiſſimo Patri, & Domino totius Illu-

ALLEGATIONES.

a in capit. ita quorundam de Iudæis. b ff. de verbor. ſignifi. c de iud. d in notab. 5. numer. 13. e not. 1. f de iudæ. g eod. tit. h eod. titul. i nota. 10. num. 4. k Præſertim nota 5. & 10.

Illuſtriſſimi Ordinis Fraciſcanorum protectori, iuſſu cuius hæc pauca ſcripſimus, ſub cenſura eiuſdem, & cuiuſcunque alterius ſanius nobis ſentientis.

De Hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicum deputatio iuriſdictionem in deputante præſupponit.*

2 *Prælati regulares iuriſdictionem habent in ſubditos, quo ad regulam ſpectantia, quo ad alia vero, etiam quo ad impoſitionem triremium pœnæ, prout conſuetudine, vel priuilegio eis conceditur, de hæreſi autem ſuorum iure communi cognoſcere nequeunt, ſed nec videtur adeſſe aliquod priuilegium, vel conſuetudo id eis concedens, num. 5.*

3 *Inquiſitores, & diœceſani de hæreſi cognoſcunt, ſed nec Epiſcopo licet tradere hæreticum duro carceri, torquere, ſententiam diffinitiuam contra eum ferre, re cum Inquiſitore non communicata, idem etiam dicitur de Inquiſitore.*

4 *Inquiſitionem in hæreticos quoquo modo impedire prohibitum.*

6 *Pœna non poteſt augeri ab eo, qui de crimine cognoſcere non poteſt, niſi eo modo quo poteſtas laica addit pœnam pœnis à canonibus in ſpiritualibus, puta contra contrahentes clandeſtina matrimonia ſtatutis.*

7 *Ignorantia etiam in materia hæreſis ne excuſet, ſtatuere, eſt iuri communi contrarium.*

CONSILIVM PRIMVM.

AD determinandum queſtionē à Reuerēdiſſimis Dñis meis propoſitam ſuper quibuſdam capitulis conſtitutis à ſua Congregatione Lateranēſi ad ſeruādum ſuum ordinem liberū ab hæreſibus, videtur præmittenda illa quæſtio, An ſua cōgregatio habeat iuriſdictionē ad cognoſcendū de hæreſi, & ſuper illa ſtatuendum.

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quòd prædicta capitula præſupponunt illam, quatenus deſignant iudices ad cognoſcendum de illa, & ad puniēdum pro ea, quòd abſque iuriſdictione fieri nequit. a

2 Secundo, quòd iure communi prælati habent iuriſdictionem in ſuos ſubditos quo ad ea quæ pertinent ad regulam, iuxta l. fin. b & Gloſſam, c immo, & conſuetudine, vel priuilegio quo ad alia crimina, vt tradidimus nuper in Comm. 2. de regul. d etiam ad imponendam pęnam triremium, vt vbi ſup. comm. 3. traditur. e

3 Pro negatiua verò facit primo, quòd ſoli Inquiſitores hæreticę prauitatis, & diœceſani videntur hēre poteſtatē cognoſcēdi de hæreſi, & puniendi pro ea. f

Secundo, ꝙ ēt diœceſani Epi non poſſunt procedere ad tradendum hæreticum duro carceri, neq; ad torquendum eum, neque ad ſententiam definitiuam ferendam, niſi communicata re cum inquiſitoribus, ſicut nec inquiſitores, niſi communicata re cum diœceſanis. g Ergo à fortiori non potuerūt ad hęc procedere iudices à prædicta congregatione deſignati.

Tertio, quòd neque inquiſitores poſſunt examinare teſtes, niſi duobus viris religioſis præſentibus, cuius contrarium fieri poſſe à prædictis iudicibus deſignatis ſatis videntur ſignificare capitula prædictæ Congregationis.

4 Quarto, quòd iure prohibetur, ne quis inquiſi-

A tioni contra hæreticos faciendæ impedimentum directè, vel indirectè apponat. h At per cognitionem datam iudicibus deſignatis à prædictis prædicta congregatione, & obſeruantiam conſtitutionum ab ea latarum, videtur directè, vel indirectè impediri officium inquiſitorum. Tum quia indirectè impeditur denunciatio hæreſum religioſorum prædicti ordinis facienda inquiſitionibus. Tum quia datur occaſio non parendi eorum edictis, quibus præcipiunt aliquibus temporibus, vt eis denuncientur hæreſes. Tum denique quod impediunt etiam iuſtam punitionem ab illis faciendam, argum. cap. [de ijs.] i & eo quod ſi à prædictis iudicibus deſignatis abſoluerentur, iniuſtè manerent impuniti, & ſtatuta

B Eccleſiæ vniuerſalis ſuo effectu fraudari poſſent, quod fieri non debet. K

5 Per quæ, & alia, quæ in hoc adduci poſſent arbitror prædictam congregationem non habere iure communi iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis hæreſum canonicorum ſui ordinis, & eas definiendi, nec conſequenter ea de re ſtatuendi abſque conſenſu, vel priuilegio Sanctæ Sedis Apoſtolicæ.

Non obſtant oppoſita. Non primum, quia per prædicta negari poteſt valor capitulorum in ea citatorum.

Non etiam ſecundum. Tum quia iure communi antiquo prælati religioſorum non habent tantam

C iuriſdictionem ſuper criminibus ſuorum ſubditorū, vt vbi ſupra, ſcilicet in prædicto cap. [non dicatis.] l & in d. cap. [nullam.] m probamus. Tum quia nulla conſuetudine, nec vllo priuilegio videtur eis addita cognitio, & poteſtas prædicta cognoſcendi de hæreſi, & pro ea puniēdi. Tum quia per prædictum cap. [per hoc.] & clem. 1. n & per conſuetudinem longiſſimi temporis videtur reſeruata Epiſcopis, & inquiſitoribus prædicta poteſtas.

Quare arbitror, vt prædixi, prædictam congregationem non poſſe cognoſcere, & definire de hæreſi, niſi priuilegium ad id à S. Sede Apoſtolica habeat.

6 AD ALTERAM verò propoſitā, ſcilicet an prædicta congregatio augere poſſit pœnam appoſi-

D tam pro illis criminibus, de quibus ipſa cognoſcere poteſt, & pro quibus punire poteſt? reſpondeo quòd ſic, non tamē pro hæreſi, ſi de illa cognoſcere nequit, iuxta prædictam præſuppoſitæ quæſtionis determinationem, ſed debet eſſe contenta pœnis ab inquiſitoribus, & Epiſcopis imponendis, niſi eo modo quo laica poteſtas dicitur poſſe addere pœnam pœnis ſtatutis à canonibus circa ſpiritualia, vt apud Hiſpanos, o contra filios contrahentes clandeſtina matrimonia, vt poſſint à patribus exhæredari, iuxta tradita à Panormitano, & Felyno, p & à Felino, & citatis ab eo, q & à Ioanne Lupo. r

7 Addo his, ꝙ cōſtitutio, q̄ habet, non poſſe quem per

E

ALLEGATIONES.

a arg. l. 1. & 2. & l. de qua re, ff. de iudic & cap. 1. & cap. præterea, cap ex literis. & toto tit de offic. deleg. b Cod. de iuriſdictio. omnium iudicum. c cap. cum ab eccleſiaium, de offic. ordin. d ſuper cap. non dicatis, 12. q. 1. à nu 63. e in cap. nullam. 18. q. 2. à nu. 52. f cap. ut officium, & cap. ut inquiſitionis, & cap. per hoc, de hæret lib. 6. & d. clement. 1. 2. eod. tit. g d. cap. per hoc, de hæretic. lib. 6. & d. clement. 1. §. uerum, eodem titulo. h capitul. ſtatutum, & capitul. ut inquiſitionis, §. prohibemus, de hæreticis, libro ſexto. i de accuſation. k capitul. commiſſa, de electiõ. libro ſexto, & l. final. C. commun. de leg. l numero 63. m numero 52. n de hæret. o l. 49. Tauri. p in capit. 1. de ſponſ. q in cap. eccleſia, col. 10 de conſtit. r in repet. cap. per ueſtras, de donat. fol. mihi 137. num. 9.

per ignorantiam excuſari, videtur contraria iuri, ꝙ probabiliter ignorantē excuſat. a Et ratio illa, qua id fundatur. ſ. quod dogmata Lutherana omnib. ſunt nota, non eſt apta. Tum quia conſtitutio loquitur de omni hæreſi, & non ſolum de Lutherana. Tum quia multa ſunt dogmata Lutherana, quæ etiam multi eruditi neſciunt eſſe dogmata eiuſmodi, præſertim ꝙ multa ſunt ſibi mutuo contraria, vt doctores, qui in ea ſcripſerunt, late demonſtrant, &c.

ALLEGATIO.

a cap. Apoſtolicæ, de cler. excomm. miniſ. cum ſuis concord.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor hæreſis ſuper inceſtu iure communi procedere non poteſt, & num. 5. & hoc etiam ſi eſſet perpetratus à confeſſario cum filia ſpirituali. num. 6.*

2 *Inceſtus non eſt hæreſis, nec ei annexus, de quibus ſolum iure communi inquiſitor cognoſcere poteſt. 1. 5.*

2 *Hæreſis fidei Catholicæ, inceſtus autem pudicitiæ aduerſatur.*

5 *Inquiſitor de ſuperſtitionibus, vel alio crimine. niſi ſapiat manifeſte hæreſim, non cognoſcit, & 4.*

3 *Hæreticus non eſt faciens iure diuino prohibita, nec de his inquiſitor ſe intromittit, niſi credat illa licere, vt vſuram.*

6 *Confeſſor inceſtum cum filia ſpirituali admittens deponendus, & ſequ.*

7 *Inquiſitores hæreſis de nefarijs monachi, vel ſacrati, vel etiam laici geminatis nuptijs cognoſcunt.*

8 *Leuia indicia, ſi ſint plene probata, ſecundum aliquos videntur ſufficere, vt quis vocetur ab inquiſitoribus ad reſpondendum ſuper hæreſi, de qua eſt ſuſpicio, ſed non ſunt audiendi.*

8 *Suſpicio vna in vna perſona alicuius, in alia nullius eſt momenti.*

9 *Iudicium ex ſacrilegis confeſſariorum reuelationibus, ſeu teſtimonijs fundari nequit, nec principaliter, nec incidenter.*

9 *Confeſſionis reuelator nedum non eſt, vt teſtis à iudice recipiendus, ſed eſt deponendus, ne inde confeſſionis ſigillo detrahatur.*

CONSILIVM II.

VTrum Inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſint, & debeant cognoſcere de crimine inceſtus, qui dicitur admiſſus à quodam religioſo cum duabus filijs ſuis ſpiritualibus, quas in confeſſione ſacramentali audiuit?

6 Secundo, an poſſit fundari iudicium ſuper depoſitione confeſſarij aſſerentis id audiuiſſe in ſacra confeſſione?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpōdeo primo, quòd attento ſolo iure communi tenentur ſub pœna peccati mortalis præfati inquiſitores non cognoſcere de eiuſmodi prætenſo inceſtu. Tum quia nō poſſunt ipſi cognoſcere, niſi de crimine hæreſeos, & aliquibus alijs acceſſorijs, vt probatur per capitul. [accuſatus.] a & tradit Directorium inquiſitorum, b & inceſtus ꝑtenſus non eſt crimē hereſeos, nec de acceſſorijs eius, quę à Directorio exprimunt.

2 Tum quia crimen hæreſeos eſt crimen cōtra virtutem fidei Catholicæ Theologalem, per definitionem eius relatam à nobis poſt alios in Manua. noſtro conf. c . ſ. quòd eſt crimen fidei Catholicæ contrarium, d crimen autem inceſtus eſt contrarium virtuti
F caſtitatis, & pudicitiæ, vt tradit S. Thomas receptus. e Tum quia, ſi id quod magis videtur ineſſe non ineſt, id quod minus videtur ineſſe non inerit, & contra, f & tradit Bald. g At peccatum ſuperſtitionis, & diuinationis proximius eſt peccato hæreſeos, quam inceſtus, quoniam eſt contra uirtutem religionis, quæ eſt longe propior fidei Catholicæ, quàm caſtitas, vt colligitur ex S. Thoma, h in quo definit eam eſſe quidem virtutem Theologalem, eſſe tamen illi proximam, i vbi definit eam eſſe moralium maximam.

3 Attamen de ſuperſtitionibus, & diuinationibus non poſſunt cognoſcere prædicti DD. inquiſitores, niſi manifeſtè ſapiant hæreſim, K ergo minus de
G prædicto inceſtu, cum manifeſtè non ſapiat hereſim. Tum quia non ſufficit ad hoc, vt inquiſitores cognoſcant de aliquo crimine, vt illud ſit prohibitum iure naturali, vel diuino, quia etiam vſura eſt prohibita vtroque illorum, attamen de quæſtionibus eius non cognoſcunt inquiſitores, l niſi contra illos, qui dicant illam eſſe licitam, quia vſuram exercere non eſt hæreſim admittere, licet credere vſuram licere, ſit tale. m

4 Tum quia etiam de blaſphemia, quæ non ſapit manifeſte hereſim, non poſſunt cognoſcere, vt tradit idem Directorium receptum ab omnibus, n niſi cum implicat contradictionem alicuius articuli fi-
H dei. Et conſtat blaſphemiam, & iniuriam Deo, & diuis factam eſſe proximiorem hæreſi, quam eiuſmodi peccatum inceſtus. Tum quia concluſio receptiſſima eſt, de nullo crimine, quod non ſit hæreſis, vel manifeſtè non ſapiat hæreſim, poſſe cognoſcere inquiſitorem, vt tradit Oldradus, o adeo quidem, vt gloſſa recepta per Io. And. Dominicum Francū, & alios, habeat, p quo ad hoc vt inquiſitores cognoſcant de tali crimine, non ſufficit, vt dubitetur an ſapiat hæreſim, ſed requiritur vt manifeſtè ſapiat, ita ꝙ licet regulariter iudex cognoſcat an ſua ſit iuriſdictio cum dubitatur de illa, inquiſitor tamen non poteſt cognoſcere, an pertineat ad ipſum iuriſdictio, cum ſolum dubitatur, ſed oportet quod manifeſte ſapiat
I hereſim.

Secundo reſpondeo, ꝙ attento ſolo iure cōi peccarent mortaliter (mea ſententia) aſſumendo illam, qa vſurparent alienam iuriſdictionem, quod mortale peccatum eſt, iux. l. fi. q & tradit S. Th. receptus. r

5 Tertio, ꝙ ideo dixi ſupra, [attento ſolo iure communi;] quoniam attento aliquo priuilegio, vel conſuetudine aliqua legitimè approbata, poſſent cognoſcere, quia ſummus Pontifex pro ſua ſumma poteſtate poteſt eis addere iuriſdictionem quam non habent, & imminuere habitam. ſ

6 Quarto, ꝙ nō obſtat, quod Epiſcopus Pacēſis, t innuat inquiſitores poſſe ognoſcere de inceſtu, quē admittit ſacerdos confeſſarius cum pœnitente
K ſibi

ALLEGATIONES.

a §. de quæſtio. de hæret. libr. 6. b in 3. part. quæſtion. 45. capitul. excommunicamus, §. credentes, & §. adiicimus, de hær. & cap. vt officium, eo. titul. libr. 6. c capitul. 11. numer. 22. d capitul. arrecta, & capitul. hæc eſt fides 24. quæſt. 1. e 2. 2. quæſtion. 154 articul. 9. f capitul. cum in cunctis, de ele. & Aut. multomagis, C de ſacroſanctis eccleſiis. g in l. conuenticula. C. de ſacroſanctis eccleſiis. h 2. 2. q. 81. art 5. i articul 6. K d capit. accuſatus, § ſane. l d. cap. accuſatus, §. de quæſtio. m cle. 1. de uſuris. n in 2. part. quæſtio. 41. o conſil. 210. p in prædicto §. ſanè. q ff. de iuriſdic. omnium iudicum. r in 2. 2. quæſtio. 60. artic. 6. ſ cap. cuncta per mundum, 9. quæſtio. 3. & capit. propoſuit, de conceſſio. præbend. t in libr. de Catholic. inſtitut. titul. 40. de matri. numero 15.

ſibi confeſſa. Tum quia non eſt verum, quod ille hoc dicat, ſed tñ incidenter ait hmõi ſacerdotem debere deponi, & magna pœna puniri, per cap. [omnis.] & cap. [ſi ſacerdos.] a quod eſt intelligendum per ordinarium, & non per inquiſitores. Tum quia p̃dicta capp. quæ allegat, non loquuntur de inquiſitoribus, ſed de ordinario. Tum quia illud parergon induxit ad diſputandum latiſſime alterum parergon de nullitate matrimonij inter Chriſtianum, & hæreticam contracti, vbi tenuit contra communem ſententiam omnium, ſed nullibi hactenus eſt receptus.

7 Quinto, quòd etiam non obſtat quod ipſemet Pacenſis tenuit, b dum ait inquiſitores cognoſcere poſſe de nefarijs nuptijs monachi, & clerici ſacro ordine inſigniti, quia loquitur de crimine inceſti matrimonij contracti per monachum, vel aliquẽ ſacro ordine inſignitum, & non de monacho, vel ſacerdote committẽte ſolum inceſtum ſine matrimonio, quod longè maius, & ſcandalizãtius crimen eſt, quàm ſimplex inceſtus admiſſus ſine matrimonio, & proximius ad implicandam manifeſtam hæreſim propter irreuerentiam quæ fit ſacramento ordinis, & ſacro monachatui, & ſacramento matrimonij, quæ interuenit in eiuſmodi nuptijs, quam illa quæ interuenit in inceſtu ſimplici abſque matrimonio admiſſo.

8 Sexto, quòd non obſtat etiam id quod Dominicus poſt Lapum aſſerit, c & Francus, d ſcilicet contra eum qui ducit uxorem ſecundam viuẽte priore poſſe procedere inquiſitores, quod etiam aſſerit Ioannes Lupus, e & Couarruuias, f quia loquuntur de contrahente bis matrimonium, vtraque viuente, per quod præſumitur malè ſentire de ſacramento ſacri matrimonij, de quo tanquam de præſumpta hæreſi contra ſacramentum admiſſa cognoſcunt inquiſitores per cap. [ad abolendam.] de hæret. quod non contingit in crimine ſimplicis inceſtus ſine matrimonio admiſſi. Vnde eruditiſſimus, idéque Chriſtianiſſimus Epiſcopus Bernardus Diaz, g aſſeruit quod ſacerdos, qui cum filia ſpirituali fornicatur, debet deponi, & alias pœnas ſubire, per c. [omnes,] & cap. [ſi quis ſacerdos,] h non tamen ait inquiſitores poſſe cognoſcere de illo crimine, ſed punitionem relinquit ordinariis, de quibus ſunt intelligenda iura per eum citata.

Septimo, quòd DD. inquiſitores ponderare debebant id, quod in Hiſpania vidimus ponderatum, & eſt relatum à prædicto Pacenſi, i non eſſe audiendos Iuriſperitos, qui docent ex leuibus iudiciis, & ſignis plenè probatis poſſe quemcunque iuſtè vocari ab inquiſitoribus ad interrogandum eum ſuper hæreſi, de qua eſt ſuſpicio, quia ex tali vocatione magnum, & acerbum præiudicium fit viro graui ſic vocato, ſed quod circunſtantiæ perſonæ, qualitatis, finis, & aliarum ſunt multum ponderandæ, cum frequenter contingat unam ſuſpicionem, quæ contra vnum alicuius momenti eſſet, contra alium eſſe nullius, & cæter. Quare cum perſona, cuius nomine (ut ſuſpicor,) tacito interrogor, ſit tam primaria nobilitate generis, & religionis, & tanta prudentia, modeſtia, iuſtitia, & bono vitæ odore, ac exemplo, ut audio, inſignis, non ſolùm eſſent flocci pendendæ eiuſmodi leues ſuſpiciones, ſi non eſſent ſatis probatæ, ſed etiam minuendæ, & leniendæ, quamuis aliqualiter dici poſſent probatæ. Salua prædictorum DD. meorum, qui totius orbis Chriſtiani ſunt cenſores, ſententia, cui me omniaq; mea libenter ſubiicio.

9 AD SECVNDAM reſpõdeo id quod aliàs

A interrogatus reſpondi, non poſſe iuſtè vllos iudices fundare ſuum iudicium principaliter, nec incidẽter in ſacrilegis, & ſcandaloſiſſimis teſtimonijs ſacerdotum cõfeſſariorum præſtitis ſuper eis, quę ſolum norunt per confeſſiones ſacramentales, & tanto minus, quanto maiores ſunt iudices id fundaturi, ſed potius debere illos ſacrilegos deponere, & acerbiſſimè punire, ne populus incipiat ſibi perſuadere, quod maleuolorum machinationibus, & ſuperiorum diſpenſationibus, vel relaxationibus, aperiaſ aliqua via, qua conceſſa ſecreta contra diuinum, & indiſpenſabile D.N. Ieſu Chriſti præceptum reuelentur, & ſibi diſſuadeat neceſſitatem confitendi, quam maledictus Lutherus ſuis miſeris diſcipulis diſſuaſit, quem adeo alicubi, vt audio, pertinaciter ſequuntur noue ad fidem conuerſi, vt pauci ſint, qui grauia crimina ſacerdoti confiteantur, ita vt aliquot parochi eruditi dixerint nullos in ſuis parochis peccare grauia mortaliter, quia nulli parochiani eis confitebantur talia, quod ne infinita Dei bonitate contingat, ſuppliciſſimè omnes oremus. Amen.

ALLEGATIONES.

a 30. quæſtio 1. b in enchiridio uiolatæ religionis, tit. de nefarijs nuptijs. c in d. cap. accuſatus, §. ſane. d in princ. eiuſdem cap. e in repet. cap. per ueſtras, §. 18. de donat. inter uir. & uxor. f 1. par. cap. 7. §. 3. num. 6. g in praxi criminali can cap. 76. h 30. q. 1. i in prædicto enchiri. tit. de ſuſpic.

C

SVMMARIVM.

Denunciare ſancto officio non debeo eum, quem ob leuem ſuſpicionem, aut ſigna, quæ facile fallere poſſunt, hæreticum puto, etiamſi adſit inquiſitorum edictum. 1

Inquiſitorum edictum de denunciandis hereticis, &c. non ligat eos qui quoquo modo audiuerunt, vel ſuſpicantur, ſed eos qui ſciunt per ſenſum corporis, vel ſaltem audierunt à fide digno, qui illud ſciebat. 1

Pœnitentem, qui ſibi non facit ſcrupulum omiſſæ denunciationis hæreticorum, eo quod ignorat ſe obligari, debet Confeſſarius monere, vt denunciet, & recuſantem non debet abſoluere, & ita obſeruat Sacra Pœnitentiaria. 1 D

Denunciare non tenetur vltramontanus illos hæreticos, cum quibus vltra montes eſt conuerſatus. 2

CONSILIVM III.

DVbito aliquem hic Romæ, vbi viget Inquiſitio, eſſe hæreticum, vel ſignis credo eum talem, ſed non poſſum probare. An tenear denunciare quoquo modo officio inquiſitionis, & quid faciet Confeſſarius cum pœnitente, qui facit ſibi ſcrupulum, quod ſit conuerſatus cum hæretico, ſed non facit ſibi ſcrupulum, quod non denunciet, & de quo pœnitente credit Confeſſarius, quod admonitus potius omittet confiteri quàm denunciare, cum vltramontanus ſit, qui ignorat obligationem denunciandi, & abhorret ab hac actione.

1 Reſpondeo primò, quod huius quæſtionis deciſio colligi poteſt ex his, quæ nos diximus in repetit. cap. [inter verba.] a vbi dicitur, quod edicta, quibus iubemur denunciare aliqua quæ ſcimus, non ligant eos, qui quoquo modo audierunt, vel ſuſpicanſ, ſed

ALLEGATIO.

a 11. quæſtio. 3. concluſ. 6.

ſed tantum eos, qui ſciunt illud per viſum, vel alium ſenſum corporeum, vel per confeſſionem eius, qui fecit illud, vel quod habetur pro indubitato, ſecũdum Innocentium, a vel ſaltem audiuit ab aliquo fidę digno, q ſciebat illud, iuxta gloſſam ſingularem. b Quare non puto rectè facturum, qui ob leuem ſuſpicionem, & ob ſigna, quæ facilè fallere poſſunt, denunciaret aliquem tanti criminis reum.

2 Secundo, quod vltramontanus, ſi ſolum eſt conuerſatus cum hęreticis vltra montes, non tenetur denunciare illos, ſi autem eſt conuerſatus cum hæreticis in Italia, vel Hiſpania, tenetur denunciare illos, neque debet abſolui, niſi denunciet, vel ſaltem omnino proponat denunciare, quia non videtur contritus, & hoc obſeruat ſacra Pœnitentiaria, per multa quæ poſſent allegari, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. cum cauſa, num. 1. de iuramen. calum. b in l. Titio fundus, ff. de conditio. & demonſtrat.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ante baptiſmum nemo eſſe poteſt, nec ante illud quis poteſt excommunicari, niſi indirectè. num. 4.*

1 *Iudæi, & Pagani Eccleſiæ legibus non ſubijciuntur, illis inquam, quæ eorundem legibus contrariæ ſunt, numero 4.*

2 *Iudæus, qui cum conuerſis ex eis conuerſatur, publicè cædendus.*

2 *Iudex ad vnam cauſam deputatus contra quemcunque eius impedientem proceſſum procedit.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus infidelem punire poteſt pro delictis merè Eccleſiaſticis, item pro mixtis, ſi præuenit, pro merè autem laicis non.*

3 *Inquiſitor hæreſeos punire poteſt Iudæos conuerſorum peruerſionem procurantes.*

4 *Hæreticus conuerſus abſolui non debet, niſi manifeſtet infideles, qui eundem poſt baptiſmum peruerterunt.*

4 *Iudæi non vt hæreticorum complices, ſed vt eorum fautores puniri poſſunt.*

CONSILIVM IIII.

QVIDAM hæreticus rediens ad cor petijt abſolutionem ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. Quæritur, an debeat abſolui, non manifeſtatis Iudæis, qui ei Iudaiſmum perſuaſerunt.

1 Pro parte affirmante facit primò, ꝙ Iudæi non poſſunt eſſe complices hęreſeos, quia non ſunt baptizati, & nemo ante baptiſmum poteſt eſſe hæreticus, vt poſt alios tradimus in Manua. noſtro Confeſſ. a

Secundo, quod Iudæi, Mahumetani, & Pagani nõ ſubijciuntur Eccleſiæ, iuxta illud Apoſtoli, [De his qui foris ſunt nihil ad nos,] relatum in capit. [gaudemus,] b & conſequenter videntur non poſſe puniri ab Eccleſia.

Tertio, ꝙ Decretales, quibus ſtatuitur punitio Iudæorum, non excommunicant eos directè, ſed ſolum indirectè, ꝓhibendo Chriſtianis, cõmunicare illis. c

2 Pro parte vero affirmante facit primo capit. [ſæpe.] d quo iubetur publice cædi Iudæus, qui cum conuerſis ex eis, & baptizatis conuerſatur.

Secundo, quod qui iudex eſt ad vnum poteſt procedere contra impedientem proceſſum eius, quoad illud, e ergo Eccleſia, quæ habet iuriſdictionem ad defendendam fidem, poterit procedere contra turbantes illam.

F 3 Tertio, quod quæſtio illa, an iudex Eccleſiaſticus poſſit punire Iudæum, & infidelem? ſolet ſic reſolui, quod ſolus poteſt in criminibus mere Eccleſiaſticis, in mere vero laicis non, in criminibus autem mixti fori poteſt per præuentionem, vt reſoluitur in cap. [cum ſit generale. f & per Felyn. g

Quarto, quod Oldradus, h reſpondit, quod Inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt caſtigare Iudæos procurantes peruerſionẽ conuerſorum ad fidem, pro quo eſt caſus in cap [cõtra Chriſtianos.] i quod habet, Inquiſitorem non ſolum poſſe procedere contra Chriſtianos, q cũ eſſent infantes, vel pueri, baptizati fuerunt, & poſtea redeunt ad infidelitatem parẽtum, ſed etiam contra fautores, & receptores eorum.

G Per quæ pars hæc poſterior videtur verior, & conſequenter manifeſtationem Iudæorum, qui peruerterunt prętatum, videri neceſſariam, quo abſoluatur, quia puniri poſſunt ab Inquiſitore.

4 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, concedendo quidem non poſſe Iudæos eſſe complices hæreſeos, ad hoc, vt dicantur hæretici, ſed ſic quo ad hoc, vt dicantur fautores hæreticorum contra leges Eccleſiæ Chriſtianæ, quod ſufficit ad hoc, vt puniri poſſint ab ea, per prædicta.

Ad ſecundum, concedendo quidem Iudæos, & Paganos non ſubijci Eccleſiæ quo ad obſeruantiam legum eius contrariarum ſuæ legi veteri, negando tamen quod non ſint ſubiecti ei, quoad alias leges, è quibus vna eſt, ne retrahant Chriſtianos ab obſeruantia legum ſuarum, per prædicta. H

Ad tertium concedendo quidem Eccleſiam non poſſe excommunicare Iudæos directè, negando tamen quod non poſſit eos alijs pœnis punire, cum peccant peccata fori Eccleſiaſtici, vel mixti, præueniẽdo iudicium ſæculare, per eadem prædicta. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap 27. num. 13. b de diuortijs. c cap. poſt miſerabilem, de uſur. & cap. ad hæc, cap. poſtula. & capitul. etſi Iudæos, de Iudæ. d 28. quæſtio. 1. e capit. 1. de offic. deleg. f de foro competenti. g in cap. poſtulaſti, de Iudæ. h conſil. 36. infraſcripti ar. i de hæreticis lib. 6.

I

SVMMARIVM.

Libros hæreticorum tenens, & legens, incidit quidem in excommunicationem, ſed non in latam contra hæreticos. 1

Confeſſio, & abſolutio excommunicati valent, niſi aduertens ſe ſic confitendo peccare, taceat ſe talem. 2

Inquiſitorum edicta omnes ad quos diriguntur, obligant ad denunciandum, & patrem, & filios. 3

Confiteri crimen proprium, tenetur interrogatus legitime à ſuo iudice. 4

Denunciare hæreticum, quando id etiam inuoluendo verba facere non poßum, niſi me reuelem, non obſtante Inquiſitorum edicto, non teneor. 4 K

Denunciatio hæreticorum, quam nullus, vel minime notabilis ſequeretur effectus, non eſt ob edicta Inquiſitorum neceſſario facienda. 5

CONSILIVM V.

EST pœnitens, qui ab Anno Domini 1548. vſq; ad Annum 1558. à ſua diſcedens patria multas Italiæ Prouincias (iuſtorum tamen occaſione negociorum) luſtrauit, & accidit ſæpius cũ hęreticis cõuerſari, & verba blaſphemiasq; hæreticales

audire,

audire, perſeuerans tamen in perfecta fide, ſed eorũ libros quadam ductus curioſitate, & ſciendi auiditate libenter legit. Primo ab vno librum Conſideratio num Valdeſij emit,& non longi temporis interuallo ipſe vendens ab Inquiſitore illius ciuitatis detentus publice abiurare eſt coactus, ſed poſt condemnationem in ſua falſa perſeuerabat opinione,non.n. reuelauit, quibus vẽdiderat libros, & pęnitebat eum abiuraſſe. Ab alio autem,qui & cum hoc condemnatus (erant enim ij ſocij erroris) & deinde etiam relapſus fuerat,emit librum Prædicationum ſub nomine fratris Tho.de Senis,dicebatur autem eſſe Occhini.Inſuper ab alio in alia prouincia vltro offerente alium Occhini librum mutuo accepit, legit, reſtituitque. Deinde aliàs diſceſſurus quidam ab vna ciuitate ad aliquot dies dimiſit eidem exponenti librum fratris Iulij de Mediolano conſeruandum, & alius ſimili de cauſa aliàs dimiſit poſtillas Martini Lutheri, quas cõ ſeruauit, legit demum requirentibus reſtituit, nihil inde mali hauriens,ſed potius eorum doctrinam deteſtans,nõ enim tanti faciendum eſſe, quanti ab illis prædicabatur,iudicauit. Anno deinde 1554.vel circa,ad propriam domum reuerſus, negotijs expletis, vera pœnitentia ductus,libros,quos emerat,igni tradidit comburendos,& cuiuſdam Iobelæi,atque bullarum diuerſarum Summi Pontificis auctoritate ſæpius generalem ſuorum peccatorum confeſsionem faciens abſolutionis beneficium eſt conſequutus, & licet eiſdem literis contineretur expreſſe, ne abſoluerentur legentes, & tenentes libros prohibitos, ipſe abſoluebatur, quia confeſſarijs perſuadebat debere abſolui, ex eo, quia non legebat, neque detinebat, licet legerit, & detinuerit. Et quia in eius patria excommunicatio ſingulis ferè annis innouatur contra hæreticos non reuelantes, iugi conſcientiæ ſtimulo premebatur, cogitans, forte illas abſolutiones fuiſſe inefficaces, ſi ad reuelandum teneretur, & certè reuelaſſet, niſi animaduerteret ſe non poſſe plene, quæ ſciebat, reuelare, niſi ſemetipſum reũ conſtitueret,& in foro iudiciali diffamaret,quod non debet. Demum occaſione Sanctiſſimi Iobelæi Romam venit, & à Pœnitentiario abſolutionem cõſequutus eccleſias viſitauit.

At quia audiuit Pœnitentiarios in huiuſmodi ple niſſimam auctoritatem non habere, pro ſuæ conſciẽtiæ ſecuritate acceſſit ad ſummum Pęnitentiariũ,humiliter obſecrãs illuſtriſſimam Dominationem ſuã, vt cauſa cognita,abſoluendi,& ſecum diſpenſandi facultatem alicui minori Pœnitentiario faceret in foro conſcientiæ tantum. Primo,quia alios plene reuelare non poteſt, niſi ſemetipſum in foro exteriore diffamet(ad quod nullus de iure tenetur)non.n.poteſt aſſignare cauſam,qua ſcit hos detinuiſſe libros,& illos vendidiſſe,niſi quia ab his ipſe emit,& ab illis conſeruandos mutuo accepit. Secũdo,quia in his viginti,& vno annis,quibus poſt librorum combuſtionẽ in Dei Sanctæ Eccleſiæ obedientia ab hæreticis ſegregatus ſine querela & ſuſpicione vixit, illorum quidam vita functi migrarunt à ſęculo,& qui libros cuſtodiendos reliquerunt,& ipſi ad eorũ reuerſi patriã ab alijs denunciati(ſi de his,aut ſimilibus,aut diuerſis alijs articulis, ignorat) ab inquiſitoribus tamen condemnati modo impoſitam ſuſtinent pœnam. De relapſis autem,à quibus libros emit, à currente anno 1554. ad præſens vſque etiam interrogans nec verbum quidẽ amplius audire potuit, an mortui,an viui ſint, an cõuerſi,vel obſtinati,& relapſi perſeuerent,quove loco modo degant, ignorat, imò vnius eorum nec nomen

A reminiſcitur,alterius nomen, ſed non cognomen, & amborum patriam, & artes, & ſi reuelare cogeretur, non poſſet niſi circumloquendo ſignificare,ſ.qui tũc temporis condemnati fuerũt talis artis,& patriæ, ſed neſcit, an inter tot illo ſpectaculo condemnatos (fuerunt enim plurimi) alij extiterunt eiuſdem patriæ,& artis. Vnus,à quo uerba contra Deum, & Eccleſiam aliàs audiuit,fuit in illa ciuitate proſequutus,ſed fugam arripuit, quo autem fugerit, aut ubi modo maneat, penitus neſcit, & huius tantum factum nomen agnoſcit, & perſonam, apud quam tunc morabatur, quæ ſi modo uiuat,etiã ignorat: dixit enim ipſi expo nẽti qdam quod iſte fuerat religioſus, & è Sicilia inquiſitorum metu fugiẽs dimiſſo habitu, ut ſæcularis
B ſub ficto noie perdite uiuebat. Quapropter non poſſet,niſi circũloquutiue,& ſatis imperfectè hmõi hæreticos inquiſitoribus ſignificare: unde ipſi inqſitores ex eius reuelatione parum, aut nihil proficerent, ipſe autem ſuam fidem in tali foro ſeipſum diffamando macularet, cum nemo ſit, qui de eo talia ſuſpicetur. His ſic ſtantibus quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, oratorem non incidiſſe in excommunicationem illam Bullæ Cœnæ Domini,quatenus excommunicat hæreticos,quia nec eſt,nec fuit uere,& coram Deo hæreticus, licet in foro exteriori, & coram hominibus iudicetur talis, iuxta ea quæ diximus in Manua.Confeſ. a incidiſſe tamen in eam, quatenus excommunicat tenentes,& legentes libros
C hæreticorum ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.

2 Secundo, ꝙ confeſſiones eius ſacramentales, & abſolutiones, quas domum reuerſus egit, & accepit, fuerũt ualidę,licet confeſſarij non haberẽt poteſtatẽ eũ abſoluendi ab excõicatione, q̃ confeſſio,& abſolutio excommunicati ualent,niſi cum pœnitens ſciẽs ſe excommunicatum, & aduertẽs quod excommunicatus peccat accipiẽdo abſolutionem eam accipit,nõ confitendo illud peccatũ,quod tunc peccat,non quidem ea ratione,quod excõmunicatus abſoluitur, ſed quia non confitetur omnia peccata, quæ nouit,iuxta ea quę diximus in d.Manu.conf. b & is nõ aduertebat ſe peccare abſolutiones illas accipiendo,imò per ſuadebat cõfeſſarijs poſſe eum abſoluere,eo quod iã
D deſtitit à peccato detinendi,& legendi libros,cũ iam omnes combuſſiſſet,vel ſuis dominis reſtituiſſet.

3 Tertio,quod magnæ difficultatis eſt an inciderit in excommunicationem latam per edicta inquiſitorum contra eos, qui moniti non denunciant hæreticos intra tempus præſtitutum.

Pro parte enim negante facit,quod nemo tenetur prodere ſe iudici ſaltem exteriori,iuxta ca. [quis aliquãdo.] c ibi, [nõ tibi dico,vt te prodas.] d quod procedit etiam in caſu hæreſeos,cum nullibi excipiatur ille ab hac regula,& ſtandũ eſt regulæ,donec probetur exceptio. e At orator ait ſe nõ potuiſſe denũciare illos quos ſciebat eſſe hæreticos,& vti libris hę
E reticorum,non prodendo ſe,pręſupponit.n.quod inquiſitores interrogant de cauſa, & ratione ſcientiæ, & non poterat ille vllam rationabilem reddere, niſi quod ab eis emiſſet,vel commodato accepiſſet libros vetitos, & conſequenter ſeipſum prodidiſſet, ad quod non videbatur teneri.

4 Pro parte vero affirmante facit primo, quod omnes,ad quos diriguntur p̄dicta inquiſitorũ edicta,tenentur

ALLEGATIONES.

a cap. 27. numero 56. & melius cap. 11. numero 24. & 25.
b gloſſ.9.num.3. c § his auctoritatib. d de pœnit.diſt. 1.
e gl.recepta in l.oĩs definitio.de re.iur.& in rub.cod.ti.lib.6.

nentur denunciare omnes,& amicos, & cognatos, & F
fratres, immò & patres, & filios, quos nouerint in
eam incidiſſe, vt nos late, concludimus in repetitione cap. [inter verba.] a

Secundo,quod quilibet tenetur confiteri de ſe crimen,ſuper quo a competente iudice interrogatur,& inquiſitores,de quibus in argumento, erant competentes iudices,& competenter interrogabant. b

Tertio, ꝙ poterat orator eos,quos ſciebat,denunciare ſufficienter, non prodendo ſeipſum, dicendo, quòd audiuit eos aſſerentes aliquas hæreſes,& vtentes libris aliquot hæreticorum, tacendo quod emiſſet, vel commodato accepiſſet ab eis, & ſi interrogatus fuiſſet de modo, quo illi vtebantur eis, potuiſſet reſpondere, quod vtebantur legendo, laudando, vel G
alias approbando, & ſi preſſius fuiſſet interrogatus, vnde illos habuiſſent,aut quibus vendidiſſent,vel cõmodaſſent, potuiſſet reſpondere ſe neſcire, ſubintelligendo intra ſe coram Deo eo modo,quo teneretur propalare, iuxta poſita in Manual. c & latius in prædicta repetitione cap.[inter verba,] d per quod tollitur oppoſitum pro parte negante formatum.

5 Quarto, quod licet orator obligatus fuiſſet tempore prædictorum edictorum denunciare quos ſciebat hæreticos, & ob id incurriſſet excommunicationem, nec debuiſſet abſolui antequam denunciaret, nunc tamen arbitror, quod non ſit obligatus ad id faciendum, & quod poteſt abſolui abſque prædicta denunciatione, quia fruſtra expectatur euentus, cuius H
nullus ſequitur effectus. e At nullus, aut certe minime notabilis effectus eius denunciationem ſequeretur, vt ex facto colligitur.

Quinto, quòd Illuſtriſſim. Dominus petitis annuere debet adeo humiliter, & ſancte oratus, & gaudere, quod tanta ſit oratori de ſuæ animæ ſalute cura, in gloriam D.N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſeruet. Amen.

ALLEGATIONES.

a 11.quæſt.3.concluſione 6.corolla.62.numero 826. b arg. l.congruit. ff.de offic.præſidis,cap.1.de offi.ord. & cap.excommunicamus.1.§.fin.de hæret. c capit.18.numer.59. d 11. quæſt.3. e cap.cum contingat.de offi.deleg. & leg. ad probationem.cod.de probat.

I

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata aliena manu ſcripta etiam inter mea ſcripta mihi non nocet,niſi fuerit à me ſubſcripta,vel teſtibus ſignata,etiamſi ſit ſcripta à presbytero, à religioſo,& à Priore alicuius conuentus,immo nec ſi ſit ſcripta à ſapiente dante conſilium ſecundum quod ſententia debet referri, vel etiam ab aliquo qui ſit notarius, niſi ij duo vltimi eidem etiam ſe ſubſcripſerint.*

2 *Imperfecta ſcriptura,ſcilicet,quæ ita ſit à me ſcripta, vt aliquid adhuc ei ſit addendũ, mihi nec prodeſt,nec nocet,& ſi ſit teſtamentaria,& ſi ſit edita,ſed non à me. & num.3. nec de illis in quibus adhuc extremam manum non appoſui, poteſt mihi ita obijci,quin liceat mihi eædem declarare,immutare, emendareque num.4.* K

3 *Corrigere poteſt auctor ſcripta ſua donec ediderit perfecta, & interim negare ſe ita ſenſiſſe,vt in eis continetur,cum ob alium finem potuerit ea ſic ſcripſiſſe.*

3 *Emendare ſcriptum maioris eſt laboris, quam ſcribere.*

4 *Memorialibus deſcripta non æque probant, ac ſcripta in rationibus.*

5 *Intelligi,quod nequit, pro non ſcripto habetur.*

5 *Multiplices intellectus cum lex æque bene recipit,videtur inutilis,veritas enim tunc ignoratur.*

6 *Dubia cum eſt ratio,ambigua,obſcurave,in eo eſt capienda ſenſu, quem dat, qui eam protulit, & prout eidem vtilius eſt,& hoc in ijs,quæ pendent à ſolius proferentis voluntate: ſecus eſt in contractibus, item & in eo capienda eſt ſenſu,qui delictum excludit,num.7.*

Delicti quæ eſt excluſiua interpretatio, illa ſumenda eſt ſiue in oratione ambigua ſiue generali mandato, vel iuramento, & num.8. 7

Verba non ſunt captioſe contra proferentem accipienda, immo ſi viderentur contraria, ſunt concordanda, non ſolum vt contradictio, & pœna euitentur, ſed etiam vt probent. 8

Dubia oratio ex antecedentibus,& conſequentibus eſt interpretanda, ſed & vna pars orationis per alteram etiam declaratur, & per media declarantur extrema, nume.10. imò & ex alio eius auctoris ſcripto,nu.11. & ex fine in quem principalitèr profertur etiam dilucedatur,numer.12. 9

Recitatiue qui aliquid ab alio dictum deſcribit, non cenſetur illud approbare. 11

Libri hæreticorum reperti apud virum doctum,ſincerum, & de hæreſi aliàs minime ſuſpectum,non inducunt hæreſis præſumptionem, licet dent iudici cauſam interrogandi quo fine illos habeat. 12

Protuliſſe aliqua ex cathedra, vel ſuggeſto, non conuincitur is ex eo, quod ſcripta reperiantur in memorialibus conſcriptis pro materia concionis, aut lectionis. 13

Doctorem non omnia, quæ priuatim ſcripſit publice docuiſſe ſequitur. 13

Proteſtatio ſubmittens ſcripta ſua Eccleſiæ iudicio, excuſat. 14

Proteſtatio animi declaratoria etiã facto contraria iuuat. 14

CONSILIVM VI.

HYpotheſes, & ſuppoſitiones decem pro defenſione quorundam ſcriptorum N. magni,& excellentiſſimi Theologi, qui aliquot annis Conſultoris Sanctæ Inquiſitionis officio functus in pleriſq; regionibus publicũ munus habuit examinãdi dogmata,& dicta ſcripta adhuc in chartulis, cõmẽtariolis,& alijs memorialibus imperfectis,indigeſtis,& inemẽdatis, inueniuntur,quibuſq; manus extrema nondũ appoſita fuit,& partim ꝓpria,partim aliena manu ſcripta reperiuntur, in quibus quædam ſunt minime intelligibilia, ambigua quædam, diuerſoque ordine, & ſtylo tradita, & quædam proteſtatione illa munita, [Omnia Sacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ iudicio, & cenſuræ ſubmitto.

1 Prima igitur hypotheſis,& ſuppoſitio fuerit,nemini nocere ſcripturam priuatam aliena manu ſcriptam,niſi teſtibus fuerit munita, vel propria manu ei ſe ſubſcripſerit, a etiam ſi fuerit ſcripta à presbytero, b vel ab aliquo religioſo, etiam Priore alicuius conuentus. c Immo nec ſcriptura notarij facit fidem, ſi ei non ſe ſubſcripſit, d etiam ſi tota fuerit ipſius manu ſcripta, e nec conſilium ſapientis eius propria manu ſcriptũ,ſine ſua ſubſcriptione prodeſt, ſecũdum Paulum, f nec nuda ratio facit quem debitorem. g Quo fit, vt nil eorum quæ aliena manu ſcripta inueniuntur in ſcriptis prædicti N. illi nocere poſſit,quia illius manu non eſt ſubſcriptum.

2 Secunda

ALLEGATIONES.

a cap.1.& 2.cum gl.& Inn. & alijs præſertim Felyno, de fide inſtrum. b Dec.conſ.120. c idem cõſil.612. d l.2.C.de conueniendis fiſci debit. e Paul Alex.& Iaſ.in l.cũ antiqtas, C.de teſt. f ſub fi.d.l.cũ ántiquitas. g l.nuda, ff.de donat.

2 Secunda hypotheſis, quod nemo eſt accuſandus, nec arguendus, eo quod hoc, uel illud ſcripſerit etiā ſua manu in chartulis, commentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigeſtis, & inemendatis quibus manus extrema non ſit adhibita, neque ſunt vſque adeo edita. Primo quidem, quia illa pro non ſcriptis habentur, iuxta illud Iuſtiniani. a [nihil et enim actum eſſe credimus dum aliqd ſupereſt addēdum.] vnde nec ſcriptura quæ parabatur ad teſtamentum prodeſt, aut nocet, niſi perfecta fuerit, b & nec Imperator capit aliquid ex teſtamento imperfecto, c nec inſtrumentum imperfectum probat. d

3 Secundo facit, quod licet ſcriptori ſcripta ſua corrigere, & negare ſe ita ſenſiſſe ac in eis continetur, donec ediderit perfecta, quod nuper cum omnium iudicum, & doctorū laude fecit in Hiſpania vir pius iuxta, ac doctus frater Dominicus Sotus, e in hæc verba: [Multa quidē alia in Matthæum, & aliàs ſcripſi, quæ à quibuſdam circunferuntur, quibus poſtremam manum non adhibui, & ideo, ſi quis ea euulgauerit, proteſtor nō fore mea, qm̄ nec collimata ſunt, nec polita, & multis ſcaturiunt mendis, multaque continent examine, cenſura, & caſtigatione digna.

Tertio, quia multa ſcribimus omnes, non quòd ita penitus ſentiamus, ac in eis continetur, ſed ne fugiāt memoriam, vel vt poſtea otium nacti trutinemus, & minuamus, augeamus, vel omnino deleamus, ſi altius conſiderata in totum, vel ex parte diſpliceant, quod ſe feciſſe etiam grauiſſimus, idemque ſanctiſſimus Auctor Auguſtinus in principio quæſtionum ſuper Geneſim teſtatus eſt in hæc verba, [Placuit eas quæſtiones quæ in mentem venirent, ſtylo alligare, ne de memoria fugerent, nō vt ea ſatis explicaremus, ſed cum opus eſſet, poſſemus inſpicere, & admoneremur, quid adhuc eſſet requirēdum, & eſſemus ad cogitandum inſtructi, & ad reſpondendum parati.

Quarto, quòd ea eſt fragilitas humana, quod nemo, etiam ſi maximè velit, & conetur, poteſt prima vice adeo circumſpecte ſcribere aliqua, quæ nulla lima, & cenſura egeant, qđ ſatis teſtatur prologus, f retractationum eiuſdem B. Auguſt. & experientia, quæ veriſſima rerum magiſtra eſt, g palam cōſtat, omnes graues ſcriptores adeo nonnunq̄ illa, quæ in prima ſcriptione compoſuerunt, mutare, antequam ultimam manum apponant, vt longe alia videantur eſſe poſt illam adhibitam, imò & poſt eam adhibitā frequenter cum iam ſub prælo eſt opus, multa ēt in contrariam ſniam commutare. Hinc illud Horatij cōſilium. h Nihil edatur, antequam nonum premaſ in annum. [Hinc illud Iuſtiniani, i Qui ſubtiliter factum emendat, laudabilior eſt eo qui primus inuenit.] & illud Ouidij K [Nec tamen emendo, labor hic q̄ ſcribere maior.] Hiero. item, l ſentit ea, quæ nondum ſunt edita, emendari ab auctore poſſe, neque antea ob illa reprehendi debere auctorem, per illa uerba: [Cum editi fuerint, & de te nebris in lucē ꝓceſſerint, & in epiſtola ad Pammachium pro libris ſuis contra Iouinianum, ſed longe clariſſime expreſſit in epiſt. ad eūdem Pammachium, q̄ incipit, [Paulus Apoſtolus.] dū plurimum conqueſtus de quibuſdam carpentib. verſionem cuiuſdam epiſt. Græcæ à ſe factam, nondum tamē edita, q̄ furtim ei ſubripuerāt, ſubdit hæc verba. Volo in chartulis meis quaſlibet ineptias ſcribere, commētari de ſcriptura, remordere lædentes, digerere ſtomachum, in locis me exercere cōib. & quaſi armatus ad expugnandū ſagittas reponere, q̄diu non ꝓfero, nec edo, cogitata nō ſunt crimina, nec maledicta q̄dā, q̄ aures publice neſciāt.

A 4 Addo, ꝙ ſcripta in memorialibus non probant perinde, ac ſcripta in rationibus, ſecundum Bal. cui nemo cōtradicit. m Cum igitur nihil eorum, quę in ſcriptis prædicti N. carpūtur, ſit politum, & collimatum, aut extrema manu donatum, vt verbis prædicti Soti vtar, neque ſit editum, vt D. Hierony. loquitur, conſequitur profecto nihil eorum illi opponi poſſe, adempta facultate emendandi, declarandi, augendi, minuendi, vel mutandi. & ita contra ea omnia, & ſingula, quæ illi obijci poſſent, defenſio ſit, ea nondum fuiſſe correcta non extrema manu donata, non edita, non alio quopiam modo ita ante approbata, vt teneatur ea defendere in ea forma, qua exhibentur, ſed ſolum in ea, qua ille ęditurus erat, & vulgaturus,
B ſi id facere contigiſſet.

5 Tertia hypotheſis, quòd ea quæ ſic ſcripta ſunt, vt intelligi nequeant, pro non ſcriptis habentur, iux. l. 2. n cuius verba ſunt: [Quæ in teſtamentis ſcripta eſſent, & non intelligerentur quid ſignificarent, ea perinde ſunt, ac ſi ſcripta non eſſent:] ex qua lege Doctores colligunt paria eſſe aliquid non eſſe ſcriptum, & ita ſcriptum, vt intelligi non poſſit. quod ipſum eſt dicendum de illo, ꝙ ęque bene multipliciter intelligi pōt, vt Cuma. & Aret. notant, o cui conſentaneū eſt illud Bal. p [Eius, quod multipliciter intelligitur, veritas ignoratur.] & illud quod dr̄, [Lex inutilis eſt, quæ plures intellectus æque patitur.]

C 6 Quarta hypotheſis, ꝙ oratio dubia, & ambigua intelligenda eſt in eo ſenſu, quem ei dat qui eam ꝓtulit, vt eſt in l. [in ambiguis.] q cuius verba ſunt, [In ambiguis orationibus maxime ſnia eius ſpectāda eſt, q̄ eas ꝓtuliſſet.] quod maxime hēt locum in his, quæ pendēt à ſolius ꝓferentis voluntate, quales ſunt leges, quas interpretatur, q̄ eas condidit, r qualia priuilegia, ſ qualia teſtamēta, t qualia itē eadem rōne alia oīa, quæ pendent ab vnius proferentis voluntate, & accipi debent in eo ſenſu, qui magis prodeſt proferenti, vt Vlpianus docet, u per illa verba, [Si qs intētione, vel oratione ambigua vſus ſit, id qđ ei vtilius fuerit accipiendū eſt.] Nec obſtat l. [veteribus.] x cū ei ſimilibus, qm̄ loquuntur in contracti-
D bus, q̄ à duorū conſenſu pendent. Quare ea quę in p̄dictis ſcriptis inueniuntur dubia, aut ambigua, in eo ſenſu, q̄ p̄fato N. vtilior ſit ſunt intelligenda, cum ea oīa ab vnius illius proferentis voluntate pendeant.

7 Quinta hypotheſis, quod verba, q̄ in vno ſenſu denotant delictum, & in alio non, intelligenda ſunt in eo ſenſu, per quem non dicatur proferens deliq̄ſſe, qm̄ dubia interpretāda ſunt in meliorē partē, y & ſp in dubiis benigniora præſeēda ſunt, quæ ſunt verba l. [ſemper. z] & Marcellus, a ſic ait. [In re dubia benigniorem interpretationem ſequi, non minus iuſtum, q̄ tutum eſt.] qđ ēt in legibus fit, iuxt. l. [benignius leges interpretandæ ſunt. b [& in ambigua

E ALLEGATIONES.

a in l. cum Syllanianum, C de his quibus vt indignis.
b l. ex ea ſcriptura, ff. de teſt. c l. ex imperſe. C. de teſt. & l. ex imperfectis, ff de leg. 3. d cáp. 2. cum gl & in annotatis, & glo. in l. generali. C. de tabul. lib. 10. e in calce ſuorum commentariorum, in 4. lib. ſenten. f cap. 15. lib. 2. g ca. quam ſit de elec. lib. 6. h in arte poetica. i in l. 1. C. de ueteri iure enucl. K lib. 1. de Pont. l in apolo. contra Ruf. pag. 2. m in rubr. de conſt. pecun ad fin. n ff. de his quæ pro non ſcrip hab. o in d. l. 2. p in l. ſcire, ff. de legib. q 2. ff. de regul iur. r l. fin. C de leg. cum notatis ibid. ſ l. ex facto, ff. de uulgar. & cap. cum ueniſſent cum ei adnotatis de iudi. t l. in ambiguis, ff. de reb. dubiis. u in l. ſiquis, ff de iudic. x ff. de pactis. y capitul 2. de regulis iuris, l. merito, ff. pro ſocio. z ff. de regulis iuris. a in l. proxime, ff. de his quæ in teſt. delen. b ff. de legibus.

bigua voce potius eſt accipienda ſignificatio, quæ vitio caret, iux. l. [in ambiguis.] a quam legem ait ibi gloſſa recepta habere locum, tam cum eſt vox obſcura, vel ambigua, quam cum æquiuoca, ſiue multiplicis ſignificationis, tam cum aliqua pars orationis eſt obſcura, vel ambigua, quam cum ipſa tota oratio, & in mandato generali non cenſetur mandatum delictum, etiam ſi verba mandati ſint generalia, & apta comprehendere delictum, b per quod ibi quã plures recentiores deciderunt quæſtiones.

8 Et qui iurat omnia ſtatuta, non videtur iurare illicita. c Et generaliter prolatum, in ſenſu, qui utilior eſt proferenti, accipiendum eſt. d Nec verba ſunt intelligenda captioſè contra proferentem, e neque ita, vt proferens ſibi contradicere uideatur, & incidat in pœnam, arg. ca. [cum tu.] f per quod ibi Antonius, & Pan. aiunt etiam teſtis unius dictum reducendum eſſe ad concordiam cum altero à ſeipſo dicto non ſolum ad hoc, ut non incidat in pœnam, & periurium, ſed ẽt ad hoc, ut ꝓbet, quod eleganter ibi Aret. & Fel. docent, & tradit Hier. Gratus. g Quãobrem ſcripta prædicti N. quatenus in parte, uel in totum ſunt dubia, uel ambigua, æquiuoca, uel multipliciter intelligibilia, uel generalia, aliquem ſanum, & catholicum ſenſum, & proferenti utilem habere poſſunt, uel in eo, quo ea alibi ab ipſo N. clare prolata ſunt, ita debẽt accipi, ne ipſe uideatur deliquiſſe, nec in pœnam incidiſſe, nec ſibi contradixiſſe.

9 Sexta hypotheſis, quòd cum aliqua oratio eſt ambigua, & dubia, & multipliciter intelligibilis, ille ſenſus eſt probãdus, cui antecedentia, & conſequentia uerba magis conſonant, quoniam ſuperior, & inferior ſcriptura efficiunt perſpicuum, quòd alioquin eſſet dubium, ut ait Cicero, h ubi tractat de controuerſia, quæ in ſcripto uerſatur. Et quia, ut ipſemet ibidem ait, ſi ipſa ſeparatim ex ſe uerba conſiderentur, omnia, aut pleraque uidebunt ambigua, cui conſentit grauiſſimus auctor Auguſtinus, i in hæc uerba, [Cum ambiguitas occurrit, contextus ipſe ſermonis à præcedentibus, & conſeqnentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio poſuerunt, eſſe conſulendum, ut uideamus cui nam ſententiæ de pluribus quæ ſe oſtendunt, ferat ſuffragium:]

10 Nam ẽt Vlp. alterã partẽ alternatiuæ ꝑ alterã interpretatur, k ſed & Iulianus, l ait ad ſummã nummorum legatorum conijciendam, ea, quæ præcedunt, vel quæ ſequuntur ſcripta, eſſe attendenda, & Vlpia. m agens de interpretanda prima clauſula inſerta ſenatuſconſulto poſito in l. [itẽ ueniũt.] n quod multas clauſulas continet, eam interpretatur per tertiam clauſulam in eodem ſenatuſconſulto ſatis longe poſitam. Et idem Vlpianus. o ſic ait. [Qui filiabus legauit, ſi mentionem in aliqua parte teſtamenti poſthumæ fecit, uidetur in filiarum legato de poſthuma ſenſiſſe.] per dictum textum ibi adnotauit Barto. quem ibi, & ubique ſequuntur alii, unam partem teſtamenti per aliam declarari, per quam ad notationem multa pulchra, ut alios omittamus, determinat Decius. p Vnde rectè dixit Ioãnes Gropperus Archidiaconus Colonienſis, q in hæc uerba, [Nulla alia ratione ad eorum, quæ à quopiam obſcure dicta ſunt certiorem, magiſque propriam, & germanam poteſt intelligentiam, & notitiam peruenire quam, ut ea, quæ antecedunt, & ſequuntur uerba expendantur.] Et ut omittamus alia, Cœleſtinus, r dixit, utriuſque iuris argumenta nos docere ea, quæ in principio ad medium, & finem, illa uero quæ in medio, ad finem, & principium referuntur,

F id quod iis uerbis, ſic ſummat Baldus ibidem. [Per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur alterum.] Cum igitur bona pars eorum, quæ ipſi N. opponi poſſunt in prædictis ſuis ſcriptis, per antecedentia, vel conſequentia declarentur habere ſenſum Catholicum, non debent opponi ei, vt ſapiant hæreſim.

11 Septima hypotheſis, quod nõ ſolum pars unius ſcripturæ per aliam partem eiuſdem declaratur, ut prędictum eſt, ſed etiam per alias omnino ab ea ſeparatas, quod grauiſſimus auctor Auguſtinus, ſ in hęc uerba docet. [Cũ uerba ſcripturæ in uno loco apertius ponũtur, ibi diſcendũ eſt quõ in locis intelligantᷣ obſcuris.] & ſuper primo Geneſis ad literam, t ait,

G [Cum ſcripturas legimus, id eligamus quod certum apparuerit eum ſenſiſſe, quẽ legimus, ſi autem dubitatur, id certe, quod circunſtantiam ſcripturę non impedit, & cum ſana fide concordat.] Et Vlpianus, u ait, [Interpretationem uerborum, quæ in teſtamẽtis reperiuntur obſcura, fieri poſſe ex uicinis ſcripturis, ex uerbis.ſ. prolatis in una ſcriptura ſumitur interꝑtatio qđ ſenſerit qs in alia.] quod Scæuola ſentit, x quatenus ſignificat, per uerba teſtamẽti alicuius declarari poſſe, quod ipſe in inſtrumẽto donationis ſenſiſſet, quod ibidem adnotauit Bart. quem ſequitur Alex. y idẽ ſignificat Papin. z quatenus hẽt, uerba codicilli teſtatoris declarari per uerba teſtamẽti,

H per quẽ Curtius ſenior, a dixit, quod uoluntas declaratur nõ tm̃ ex eadem, ſed etiam ex alia ſcriptura. Cum igitur quidquid dubij, & ambigui eſſe poteſt in ſcriptis præfati N. ex alijs illius ſcriptis declarari poſſit, conſequens eſt ita eſſe declarandum.

12 Octaua hypotheſis, quod uerba intelligi debẽt ſecundum id, ad quod principaliter proferuntur, & ſcribuntur, ut eſt l. 1. b ubi Vlpianus ait, illa uerba Prætoris in principio legis poſita, [Ne qd in flumine, ripave fiat, quo Statio, iterve nauigio deterius fiat, [de flumine nauigabili eſſe intelligenda, qm̃ ad id principaliter proferuntur, & uerbum poſitum ad unum finem, ſecundum illum eſt interpretãdum, c & intelligentia uerborum ex cauſis eſt aſſumenda di-

I cendi, d & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, e unde qui aliqua dicit, aut ſcribit recitando, uel adnotando, tanquam ab alio dicta, non uidetur ea approbare, ut eſt in capit. [literas.] f & Gloſſ. g recepta ibi, & ad multa applicata per omnes recẽtiores, per quam Bald. h dixit, eum

ALLEGATIONES.

a ff. de legibus. b l. ſi procurator, ff. de cond. indeb. c capitul. 1. de iureiurand. libro 6. d d. l. ſi quis intentione. e l. inſula, ff. de præſcr. ver. l. Proculus, ff de uſufruct. Bal. conſil. 28. & 254. f de teſtibus. g conſil. 37. numer. 19. libro 2. h libro 2. de inuentione. i libro 3. capitul. 2. de

K doctrina Chriſtiana. k in l. 1. ff. de rebus dub. l in l. ſi ſeruus poſt limit. §. fin. m in l. verum, ff de pet. hæred. n §. præter. ff. eod. tit. o in l. qui filiabus, in principio, ff. de leg. p conſil. 15. numer. 3. & conſil. 270. numero 2. & 416. numero 4. & conſil. 480. numer. 2. & 495. numer. 10 & conſil. 515. numero 6. & aliis duobus conſiliis. q in lib. de veritate corporis, & ſanguinis Chriſti, pag. 103. r in l. ſecundo requiris, de appellat. ſ libro 3. de doctrina Chriſtiana, capitul. 26. t capitul. ultim. u in l. hæredes palam, §. ſi quid. ff. de teſta ſub ſi. x in l. uxori, §. fin. ff. de leg. 3. y conſil. 69. uol. 6. col. 1. z in l. 3. ff. de fundo inſtruct. a conſil. 49. col. 21. b § non autem, ff. de flum. c capitul. fin. de uerbor. ſignif. d hilarius in capitul. intelligentia, eod. tit. e l. non omnis, ff. de reb cre. l. ne agris, ff. de acquir. rerum dominio. f pe reſtitut. ſpoliat. capitul. ſuper litteris, de reſcript. g in l. Gallus, §. ideo credendum, verbo pronepos, ff. de liber. & poſthum. h in §. quidam, recte eiuſdem l.

eum qui recitat, non ponere id, quod prò libellis notandum eſſe cenſuit, & in hanc ipſam materiam hæreſeos pulchre aſſeruit D. doctor Iacobus Septimaticenſis, a & merito, quoniam nō ad hoc, vt ap̄pbet ea dicit, aut ſcribit, ſed vt examinet, vel referat, qui idem, b æquiſſime de more ſuo definit, quod cum libri hæreticorum inueniūtur apud eos, qui illos examinare dēnt, vel apud alios, qui licentiam hn̄t, vt illos legere poſſint, tunc omnis ſiniſtra ſuſpicio ceſſat, quia nihil mali faciunt, imò cum reperiuntur apud virum doctum ſincerum, ac minime ſuſpectum, q̄duis potius quam hæreſim præſumendam putat, licet interrogari poſſit, quo fine libros ꝓhibitos habeat, quod ſatis cōfirmant S. Ambroſius, c & Hieronymus, d & Auguſtinus. e Cum igitur præfatus N. ſæpiſſime iuſſus fuerit examinare libros nondum ꝓbatos, cum licentiam habuerit legendi, & tenendi libros improbatos à S. Sede Apoſt. cum adeo longe à ſuſpicione hæreſis fuerit, vt multis in locis munus publicum habuerit examinandi dogmata, & vt ſup eis approbandis, aut reprobandis diceret ſententiā, cum vbique cum omnium publica laude eam tulerit, cum libros integros hæreticorum tenere potuerit, quid, obſecro, præſumendum eſt aduerſum illum, eo quòd in aliquot ſchedulis, chartis carioſis, & memorialibus, & ſcriptis imperfectis inuētæ fuerint in libris illius aliquot propoſitiones hinc inde excerptæ, vt examinaret eas, quod & fecit bis, & ſperabat ſe idem tertio facturum, ſi quando id tertio contingeret. Quod autem multæ præfatis ſcriptis recitatiue, ac materialiter fuerint poſitæ, vt poſtea diſputarentur, & examinarentur, clare patebit conſideranti circunſtantias loci, temporis, materię, finis, perſonę, conſuetudinis, & neceſſitatis ſcriptionis earum. Qui. n. has circunſtantias conſiderauerit, & animaduerterit, quod verba, ſcripta, immo & facta interpretationem recipiunt ex prædictis circunſtantijs, vt eſt cap. [quiſquis.] f vbi de loco, tempore, & perſona, & in l. [ſi vno.] g vbi de materia, & in §. [pauonum.] h vbi de conſuetudine, & in capit. [diſcipulos.] i vbi de neceſſitate, & in cap. 1. k vbi de fine, & animo, & in cap. [aut facta.] l vbi de omnibus, & apud Ciceronem ad Herennium, m qui inquam hæc conſiderauerit, & animaduerterit, facile iudicabit aliqua de prædictis capitulis recitatiue, & pro materia examinandi, diſputandi, & conſulendi ſcripta fuiſſe, & nullatenus animo probandi.

13 Nona hypotheſis, quod eadem, quæ prædicta eſt, experientia, palam eſt, complures gymnaſtas, prę lectores, & cōcionatores lōge alia, & alio ordine ſuis ſcholaſticis, & auditorib. tradere à cathedra, vel ſuggeſto, quam paulo ante etiam eodem ipſo die in ſuis cameris, & muſæis cogitarunt, & in memorialib. ſcripſerunt, adeo quidem, vt pauciſſima ſint quæ ita omnino pronunciantur, ac ſcripta ſunt, & ita non bene ſequitur. Hæc aut illa Titius ſcripſit ad prælegēdum ſcholaſticis, vel cōcionandum concioni, ergo eadem prælegit, aut concionatus eſt, quia non probatur hoc eē, quòd ab hoc contingit abeſſe. n cui conſequēs eſt non probari præfatum N. docuiſſe, aut concionatum fuiſſe aliqua, quæ in prædictis ſcriptis continentur, eo qđ illa ſcripſiſſet pro ſilua, & materia prælectionis, aut concionis. Adiuuantur hęc, eo qđ nonnulli ꝓcuratores, oratores, & alij quā multi faciūt commētarios, quos vulgus vocat memorias, vel memorialia earū rerū, q̄ in curia, iudicio, cōcione, vel ꝑ lectione dicēdæ ſunt, vel faciēdæ, q̄ poſtea lōge aliter dn̄r, aut fiūt, vt colligere ē ex multis, q̄ Budæꝰ cōgerit. o

A 14 Decima hypotheſis, quod excuſandus eſt cuiuſlibet operis ſcriptor, ſi in eius editione proteſtatus eſt ſe illud ſacro. Eccleſiæ iudicio, & cenſuræ ſubmittere, etiam ſi opus ſit editum, & manu extrema donatum caſus clariſſimus ſingulariſſimuſque in c. [dānamus. p quatenus loquitur de Abbate Ioachimo, & eius libro iam edito. Quod ipſum antea ſenſit D. Hier. relatus in c. [hæc eſt fides.] q ibi, [ſi quid minus perite, aut parum caute poſitum eſt, emēdari cupimus.] quem conſtat loqui de ſuis libris iam editis, cui ſatis conſenſit Aug. r cuius ratio ea eſt, qđ in his, q̄ pendent à voluntate vnius, ꝓteſtatio animi declaratoria, ēt ſi ſit contraria facto, iuuat, iuxta reſolutionem Pan. communiter recep. ſ qui ponit exem-

B plum in eo, qui proteſtatur ſe non intendere dicere hæreſim, q̄ tn̄ poſtea dicit, cui conſequens eſt p̄fatū N. excuſatū iri ab his, quæ illi opponi poſſent ex ſuo libro, ſi eſſet munitus prædicta proteſtatione. At q̄uis expreſſe forſan non ſit munitus, tacite tamen munitus eſſe præſumi debet, eo quod alia opera quæ edidit omnia expreſſe illa muniuit, & quod veriſſimile eſt iſtum ſi edidiſſet eadē, illum muniturum, quoniam ex præteritis præſumitur circa futura, quę ſunt eiuſdem generis. t At tacita, & expreſſa regulariter idem operantur. u Et ita decima defenſio ſit, ea omnia quæ ſcripta inueniuntur in prædictis ſcriptis, ſcripta eē ſub proteſtatione ſaltem tacita, quod

C ea ſubmittebat debitæ cenſuræ Eccleſiæ.

Hoc aut limitandum videtur, vt procedat iuxta regulas poſitas in directorio Inquiſitorum par. 1. q. 12. vbi copioſiſſimè per Reuer. D. Franciſcum Pegnam Sacræ Theologiæ, & Iuris vtriuſque Doctorem, & nunc ſacræ Rotæ auditorem.

ALLEGATIONES.

a in li. Inſt. Cathol. tit de exceptio nu 12. b in eo. l. c. 33. num. 1. c in c. legimus, 37. d. d in c. qui de menſa, ea. diſ. e in c. fi. 24. q. 3. f 41. diſt. g ff lo. ati. h inſt. de rerum diuiſ. i de conſecr. diſ. 5. k 15. q. 9. l de pœn diſtin. 1. m libr. 2. & de Inuentione libr. 2. n l. neque natales. C de probat. cap. in præſentia, eod. tit. o in annot. ad Pandectas, l. abeſſe, ff de minor. p § in nullo tamen, de ſumma Trinit. q 23. q. 1. r in c. dixit Apoſtolus, 24 quæſ 2. ſ in l. cum

D conſt. num. 19. t cap mandata, & cap. ſcribamus, de præſum. u capitul. 2. de reſcriptis, l. tum quid. ff. de rebus cred.

SVMMARIVM.

Abſolutus ad reincidentiam a iudice, non reincidit, niſi per iudicem reinducatur, ſed verior eſt, quod reincidat ipſo iure, & reincidendo videtur etiam medio tempore nunquam fuiſſe abſolutus, imo verior eſt, quod cenſetur pro eo tempore abſolutus. num. 2. 1

Inſordeſcens vltra annum in excommunicatione contra ipſum publicata poteſt à iudice competenti citari, vt veniat reſponſurus quid ſentiat de fide, at non poteſt condemnari, ſeu declarari ſuſpectus, niſi per annum

E *continuum (qualis non eſt, quando etiam per abſolutionem ad reincidentiam interruptus fuit) a die monitionis in eadem perſeuerauerit contumaciter. num. 3.* 4

CONSILIVM VII.

MAnſit quidam excommunicatus ob debitum non ſolutum, & publicatus per annum, & inſorduit, & vocatus, vt diceret cauſas, ob quas non deberet iudicari ſuſpectus de hæreſi, non comparuit, & fuit excommunicatus ob contumaciam, & anteq̄ elaberetur annus, fuit abſolutus ad reincidentiam, & poſteaquam reincidit, nec ſoluit, nec comparuit.

An

An propter hoc poſſit declarari ſuſpectus de fide? F

Reſponſurus huic quæſtioni, voluiſſem ſciſſe, an Illuſtriſ. Dominus, qui monuit Titium, vt veniret ad reddendam rationē ſuæ fidei, haberet poteſtatem cognoſcendi de cauſa fidei, & an monitioni ſuæ in ieciſſet pœnam excommunicationis ipſo iure incurrēdam, ſi non veniret intra certum tempus, & etiam optarem videre tenorem abſolutionis cum reinc identia, & quantum temporis lapſum fuit à prædicta monitione illa perſonali, quamuis ſatis ſaltem implicitè proponitur non fuiſſe lapſum annum integrum vſque ad illam abſolutionem, licet lapſus fuerat à tempore excommunicationis latæ pro debito, in qua inſorduit.

1 Secundo, quòd præſuppoſito, quòd non fuit lapſus annus à tempore monitionis prædictæ, nec ante præfatam abſolutionem, dicendum eſſet ſecundum opinionem eorum, qui dicunt, abſolutum cum reincidentia, non reincidere ipſo iure in excommunicationem, antequam iudex reducat in illam, pro quibus multa argumenta format Decius, a eum adhuc eſſe abſolutum, ſi non fuit reductus in eandem excommunicationem. Sed quia contraria pars videtur iure verior, vt eam ibi tenet ipſe Decius, dicendum eſt eum manere excommunicatum. G

2 Tertio, quòd tenendo opinionem Bal. b quod reincidens in excommunicationem iudicandus eſt fuiſſe excommunicatus etiam tempore quo fuit abſolutus (quia videtur ei manſiſſe in eadem excommunicatione, qua erat excommunicatus ante abſolutionem) eſſet reſpondendum non fuiſſe interpolatum annum de quo loquitur cap. [cum contumacia.] c per notata in cap. [veniens.] d & in cap. [vos.] e at contra eam tenet Præpoſitus, f & ſatis Decius niſi fraudulenter petita fuiſſet abſolutio, videtur enim dicendum fuiſſe ipſum abſolutum pro tempore, quo fuit abſolutus cum reincidentia. H

3 Quarto, quod non videtur poſſe ipſum condemnari, vt hæreticum, iuxta cap. [cum contumacia.] g Tum quia non videtur lapſus vnus annus à tempore, quo fuit vocatus ſuper cauſa fidei. Tum quia etiamſi fuiſſet lapſus annus, non tñ fuit continuus, vt eſſe debet ſecundum communem ſententiam Dominici, & Franciſci, h & per prædictam abſolutionem ſatis videtur interpolatus, cum per illam petitionem abſolutionis, & per vſum eius uideatur ſignificare ſe non fuiſſe pertinacem ad permanendum in excommunicatione, neque in contumacia, quæ pars benignior tenenda eſt. i I

4 Quinto, quòd certum eſt, eum potuiſſe vocari à iudice competenti ad dandam rationē ſuæ fidei Catholicæ, iuxta cap. [ad abolendam.] K Conc. Trid.

Quo autem ordine, & quibus verbis monendus, & interrogandus ſit, ſi venerit, & quid ei iniungendum, traditur latè in Directorio Inquiſitorum, 2. part. q. 47. & in alijs locis citatis ibidem ab eruditiſſimo D. Doctore Pegna. K

ALLEGATIONES.

a in conſil. 145. b in capitul. quæſtioni, de appellat. c de hæretic. libr. 6. d 2. de teſtib. e de ſentent. excom. lib. 6. f ibidem. g de hæret. lib. 6. h in d. cap. cum contumacia. i cap. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. K §. præſenti, de hæret. & cap. 3. de reform. ſeſſ. 25.

SVMMARIVM.

1 *Dicterijs vti non debemus circa ea, quæ reſpicere poſſunt fidem, & blaſphemias.*

2 *Hæreſim manifeſtam non ſapientia dicta, & facta non ſpectant ad ſacræ inquiſitionis officium, quale non eſt in maxima mortalitate ob frequentia funeralia dicere, Chriſtus multum lucrabitur, vel, Chriſtus pauciores habebit amicos, ſi pergit eos occidere, nu. 4. nec in confractione oſſis mortui dicere. Coniunge illos in die iudicij numer. 3. nec dicere non fuiſſe neceſſarium, vt Chriſtus pauperem degeret vitam, num. 5. vel de virgine naſceretur, num. 6. poſſet tamen talis perſona præſentare ſe Sancto officio, petendo declaratoriam, vel ſi iudicatur in foro exteriori culpabilis abſolutionem, numer. 7.*

Dubium verbum poteſt per impropriam, & figuratam ſignificationem interpretari, ad effectum tollendi hæreſis ſuſpicionem, dictumque dubium à non ſuſpecto bonam in partem debet accipi, num. 3. 3

Crudelitatis, & inhumanitatis actio contra oſſa defunctorum non ſapit manifeſtam ſuſpicionem hæreſis. 3

CONSILIVM VIII.

HIſpanus nobili genere ex animo Chriſtianus petit à V.D. ſecreto quid facere debeat ſuper quatuor articulis ſequentibus.

Primus articulus eſt, quod dixit, quod Chriſtus lucrabatur eo, quod in ea regione, in qua hoc dixit, multi moriebãtur: & de more illius terræ cognati mortuorũ donant cuilibet cruci, quæ defertur ad tumulandum illos, unum mantile. H

1 Secundo, quod cum iret ad ludendum cum alijs ludo, qui appellatur [alla piaſtrella,] uolens ponere ſignum, & ſcopum ludentibus, accepit os quoddam humanum alicuius mortui, & figens illud in terram, confregit in multas partes, & dixit, Coniunge illas in unum in ultimo die iudicij.

Tertio, in anno quo multi moriebantur catharro, ſiue malo caſtronico, dixit cuidam Italo, uidelicet, [Chriſtus habet paucos amicos, & ſi pergit occidere ut occidit, habebit pauciores.]

Quarto, quod à quibuſdam ſuis æmulis dicitur eum dixiſſe, quod tamen falſiſſimum eſt, quod non fuit neceſſe, ut Chriſtus uitam pauperem egiſſet, neque ut conciperetur in uentre alicuius mulieris ſordido. Hi ſunt prædicti quattuor articuli, ſuper quibus quæritur, quod debeat facere ultra iuſtam pœnitentiam, quam habuit, & habet de tribus, qua parte ſunt, uel poſſunt dici mali, & præter iuramentum, quo iurat ſe nunquam dixiſſe quartum. I

2 Reſpondeo primo, tam dominum conſulentem, quam quemlibet alium Chriſtianum debere cauere multum non ſolum ab impietate, hæreſi, & blaſphemia, ſed etiam ab ſpecie illarum, & à facetijs, & iocis circa eas iocando, etiam in actu eutrapeliæ, ſiue affabilitatis transferendo, & ideo præfatum dominum conſulentem melius facturum fuiſſe, ſi abſtinuiſſet à præfatis dicterijs, iuxta illud Apoſtoli docentis, non ſolum à malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali eſſe abſtinendum. K

3 Secundo, quod primus articulus non cõtinet manifeſtam hæreſim, neque aliquid, quod manifeſtam hęreſim ſapiat: & ideo non uideri pertinere illum ad ſacroſanctæ Inquiſitionis officium, a quoniam excuſari poteſt ab hæreſi, & illius ſuſpicione tam per propriam uerborum ſignificationem, quam per impropriam, & figuratam.

4 Tertio,

ALLEGATIO.

a cap. accuſatus §. ſanè. de hære. lib. 6.

4 Tertio, quòd nec ſecundus articulus videtur cõtinere hęreſim, neque manifeſtam eius ſuſpicionem. A Tum quia peccatum crudelitatis, uel inhumanitatis, quòd non eſt Catholicæ fidei contrarium, non eſt hæreſis, ut patet per definitionem eius, quæ communiter traditur in rubrica de hæreticis, & præfatum dictum eſto, quod eſſet peccatum crudelitatis, vel inhumanitatis, non eſt tamen fidei Catholicæ contrarium, non enim continet, quòd illæ particulæ non coniungentur, nec reſurgent in iudicio, ſed quod non faciliter, nec facili potentia, ſed difficulter, & per maximam eamque diuinam potentiam id faciendum erit, quod nemo negat, immo eſt articulus fidei. a Tum quia licet verba eius ad vtramque partem propriè, vel impropriè trahi B poſſent, in dubio tamen & prolata ab homine non ſuſpecto intelligi debent in bonam partem. b

5 Quarto, quod neque tertius articulus eſt iudicandus continere hæreſim per eaſdem fere rationes, & quod plus habet ſolertiæ cuiuſdam, & vrbanitatis, quàm malignitatis, & nequitiæ, vt palam eſt.

6 Quinto, quòd prima pars quarti articuli ſanè intelligi poteſt accipiendo verbum [neceſſe,] prout ſignificat neceſſitatem abſolutam, ſine qua non poteſt res ad finem peruenire, cum etiam incarnatio ipſa non fuerit ſic neceſſaria ad humani generis ſalutem, tradente id Sanct. Thoma, c non C ait neceſſarium omnino fuiſſe, vt Chriſtus vitam pauperem duceret, ſed decens, & conueniens, vt colligitur ex 3. part. d & ſecunda pars magis ſimilis eſt blaſphemiæ, quam hæreſi, quamuis etiam à blaſphemia excuſari poſſet, ſi perſona non eſſet aſſueta blaſphemare, & quòd poſterior pars eius defendi poteſt ab hæreſi, per ea, quæ tradit Sanct. Thomas, e diſputando an decuerit Chriſtum natum eſſe de fœmina, vbi allegat illud Iob. f [Nunquid homo poteſt apparere mundus natus de muliere?] Tum quòd ſi qua culpa ineſſet, magis eſſet dicenda blaſphemia, quam hæreſis, per ea quæ vterque Thom. tradit, g & dicimus nos in Manual. noſtro confeſſa. h quod blaſphemare eſt di- D cere etiam tacite, vel verbo contra Deum, aut eius ſanctos aliquid contumelioſum, & quod blaſphemia in dicendo, hæreſis uerò in credendo conſiſtit.

7 Sexto, quod dominus conſulens, qui è longinquo ad ſe Deo reconciliandum uenit, debet humiliſſimè ſe præſentare ſacroſancto Inquiſitionis ſanctæ officio, & confiteri, ac petere ea, quæ continentur in hac ſupplicatione infraſcripta.

ALLEGATIONES.

a capit. 1. § final. de ſum. Tri. & fide cath. & §. final. ſymboli Athanaſii. b cap. 2. de regul. iur. cum ſuis innumeris concord. c 3. part. quæſt. 1. artic. 2. & in quæſtion. 40. articul. 3. d Quæſt. 1. artic. 2. e in 3. part. quæſt. 31 artic. 4. f ca. 25. E g 2. 2 quæſt. 13. h cap. 12. numer. 81.

Beatiſſime Pater.

EGo N. genere nobilis eodemque abhorrente ab omni ſecta Chriſtianæ fidei contraria progenitus, & à paucis annis inſeruiens Regi Catholico uti miles eius fideliſſimus, confiteor coram S.V. & toto eius iſto S. ſummoque prætorio me dixiſſe tria, primum, ſecundum, & tertium, ſed non quartum, quod dicitur à quibuſdam me etiam dixiſſe. Confiteor deinde pœnitere me plurimum dixiſſe præfata tria, quatenus fuit peccatum, & Deo immortali exoſum, & proximo ſcandaloſum, & offenſiuum. Quartum autem nunquam per eundem Deum optimum maximum, quod meminerim, quia etſi alioquin magnus ſim peccator, egregiè tamen Virginem matrem glorioſiſſimam ſuſpicio, ueneror, & colo. & quoniam audiui aliquibus uiſum eſſe me per præfata in hæreſeos labem, à qua omnes progenitores meos imitatus maximè abhorreo, incidiſſe, ueni è longinquo ad ſacroſanctos S. V. pedes oſculandos, & ſupplicandum ei humillimè, ut dignetur declarare me ob prædicta eam non incurriſſe, per informationem iuris, quam huic ſupplicationi affixam præſento, paratus ſubire pœnitentiam omnem mihi ob culpas alias, quas continet, iniungendam, & ſi forte uiſum fuerit S.V. iudicandum eſſe in foro interiori, ſcio coram Deo nullatenus incidiſſe, neque gratia eius diuina inciſurum, dignetur prouidere animæ meæ, honorique meo, & cognationi remedio benigno, quo uti omnium pater, omniumque dominus ſolet alijs beniginiſſimè prouidere, in gloriam Dei optimi maxim. qui S.V. cum ſuo ſummo prætorio quam diutiſſime ſeruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

Libros damnatos per bullam Cœnæ ſine licentia tenens in Anglia, & legens, per eandem bullam Cœnæ excommunicatur. 1

Hæreticum, ſeu ſchiſmaticum notorie ſe ſimulans in vtroque foro fit irregularis, & num. 3. 2

CONSILIVM IX.

QVæritur primo, an ſcholares, alijque Catholici in uniuerſitatibus, aut alijs in locis in Anglia cum hæreticis degentes, qui propter hæreſim graſſantem per multos annos ibidem hæreticorum profana ſacramenta frequentarunt, libros damnatos legerunt, conciones blaſphemas audierunt, &c. ac inſuper cum eſſent ad aliquam dignitatem, aut artium gradus promouendi, publicè in uniuerſitate coram Viceecancellario, alijſque de more facultatis artium magiſtris, ſemel, atque iterum, licet non ex animo, falsò tamen, & ſimulatoriè iurarunt Reginam illam eſſe illius Regni, & omnium ditionum ſibi ſubiectarum ſummum caput, & gubernatricem in omni cauſa, & iuriſdictione non tantum ciuili, ſed etiam eccleſiaſtica, per quod graue periurium aſſertorium admiſſerunt.

An inquam tales iuuenes, uel quicunque alij per hunc publicum actum, uel hæc publica, & notoria, redderentur irregulares, aut quouis modo inhabiles ad ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiendos, etiam poſt pœnitentiam.

Secundo quæritur de ijſdem corde intrinſece Catholicis, qui propter mandatum impij cuiuſdam pſeudo epiſcopi Commiſſarij Regij, aut hæretici cum tyrannica auctoritate conſtituti frangunt calices, patenas, cruces, aliaque uaſa, & ornamenta ſacra, quæ in Eccleſijs ſuis habuerunt, ſed tamen abſque animo hæreſi deprauato, ſed partim timore, partim ignorantia criminis, & rerum, ac exemplo ætate prouectiorum inducti, hoc autem faciunt coram multis publicè, & ſatis notoriè,

cum uerbis fortè quaſi conteſtantibus ſe illud eo animo facere, quod ritus, & vſus vaſorum ornamentorumque exiſtimarent, vel ſuperſtitioſos, vel aliàs malos, & contra Dei honorem, vel ſine talibus verbis. Ratio iſtorum dubiorum eſt, quia Dominatio tua in Man. conf. a dicit eum eſſe irregularem, qui notorio aliquo crimine enormi, & depoſitione digno notatur, cuius generis videntur eſſe ſupradicta crimina, niſi fortè tam graui cenſura, atque pœna aliquouſque excuſare poſſet metus legum, iuuenilis ætas, & quòd talia eo loco, & in illis regionibus non habeantur pro criminibus infamibus, vbi conſtringuntur per magiſtratus, pſeudo epiſcopos commiſſarios, vel viſitatores, qui volunt ipſos coram ſe talia facere, vt de ipſis aliquam coniecturam faciant, quales futuri ſint, aut etiam nunc ſint, ſuæ ne partis, an Catholicorum, ideoque nec multum ibi notantur, aut diffamantur, qui hæc faciunt, quia commune iugum ſeruitutis eſt adigi per ipſos tyrannos ad aliquod inconueniens extrinſecus committendum.

1 RESPONSVRVS ad primam quæſtionem admoneo primum, quod aliqui horum, de quibus illa quærit, ſunt verè quo ad vtrunque forum excommunicati, illi nempe qui libros damnatos legerunt, & tenuerunt ſine facultate Papæ, quia §. 1. bullæ Cœnæ excommunicat eos, qui tales libros legunt, & tenent, & aliqui, de quibus quæritur, verè coram Deo, & hominibus legerunt, & tenuerunt eos, & ita hi in utroque foro indigent abſolutione.

2 Secundo reſpondeo, quòd alij, qui fictè, & non ex animo dixerunt, vel fecerunt aliqua, ut haberentur pro hæreticis, licet verè non eſſent, indigent abſolutione, & diſpenſatione, & facultate retinendi beneficia quo ad forum exterius, & contentioſum, quia quo ad illud iudicandi ſunt hæretici, excommunicati, irregulares, & ad beneficia inhabiles, ac ſi uero animo illa egiſſent, quia quo ad illud forum pro talibus habebuntur.

Tertio, quòd etiam indigent diſpenſatione ab irregularitate, quæ ex notorio crimine naſcitur eo modo, quo dicam ad ſecundam quæſtionem.

3 AD SECVNDAM reſpondeo primo, prædictos corde Catholicos, ſed verbis, & operibus prædictis ſe ſimulantes notorios hæreticos, uel ſchiſmaticos, incurrere illam irregularitatem, quæ naſcitur ex crimine notorio depoſitione digno quo ad forum contentioſum, quia quo ad illud dijudicandi ſunt hæretici notorij. b Secundo, quòd etiam quo ad forum interius incurrunt prædictam irregularitatem, quia licet uerè, & quo ad illud forum non fuerint hæretici, admiſerunt tamen grauiſſima peccata notoria profitendo ſe hæreticos, cum tenerentur confiteri ſe Catholicos, etiam ſi oportuiſſet eos ob id mori, iuxta tradita per utrumque Thomam. c Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a capitul. 25. numero 73. & 77. & 184. b argum l. Labeo § idem Tubero. ff. de ſup. leg. capitul. humanæ aures, 22. quæſtio. 5. c 2. 21 quæſtion. 3. numer. 2.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non incurritur ob ſolos externos actus hæreticos, uel ſchiſmaticos.*

2 *Excommunicatos, & hæreticos etiam notorios, modo non ſint denunciati, nec in diuinis tenemus vitare, imò* F *ab eiſdem, ſi ſint ſacerdotes, poſſumus ſacramentum confeſſionis, & alia ſacramenta recipere.*

Communicare cum excommunicato in diuinis, eſt peccatum mortale, in alijs, etiam ſi ſit benedictio menſæ, non eſt niſi veniale. 3

Polluitur nequaquam nunc Eccleſia per ſepulturam excommunicati, vel hæretici etiam notorij, niſi fuerint denunciati pro excommunicatis, vel ſint excommunicati per notoriam Clerici percuſſionem, quia cui communicamus viuo, communicamus etiam mortuo. 4

Polluta in Eccleſia per ſepulturam excommunicati prohibemur quidẽ publica oratione orare, ſecus de priuata. 4

Negare etiam cum merito poßum magiſtratui hæretico iniuſtè interroganti, me non feciſſe, nec audiuiſſe Miſ- 5
G *ſam, modo ſubintelligam modificationem illam, videlicet, ad hoc vt tibi tenear manifeſtare.*

Negare me Chriſtianum, vel Catholicum nunquam licet, at me talem confiteri non ſemper teneor, ſed aliquando, puta cum interrogor an ſim Catholicus, vel cum mea confeſſio eſt neceſſaria ad confirmandos alios Catholicos in fide. 6

Patriam propriam hæreticam, in qua ſæuitur crudeliter contra Catholicos, nõ cogor deſerere ob pericula, & tentationes, quę mihi inde ſuggeruntur, modo firmiter proponam, quod eueniente caſu neceſſitatis, Domino adiuuante fidem confitebor, nec eam negabo, licet firmiter non credam quod circa hoc nunquam peccabo. 7

H

CONSILIVM X.

QVeritur primo, an qui timore damni, vel ſpe lucri interſunt precibus hæreticorum, & ſchiſmaticorũ, ētſi animo longiſſimè ab ijs abſint, incurrant excommunicationem.

Secundo, an à ſacerdotibus rite quidem ordinati, ſed qui ſunt notoriè hæretici, & ſchiſmatici, dictumque ſchiſma tuentur, cum tamen non ſint denunciati, liceat in diuinis communicare, ſacramentaliter confiteri, & alia ſacramenta accipere.

Tertio, vtrum liceat aperto capite reſpondere hæretico, ſchiſmatico, aut excommunicato benedicenti
I menſam, aut poſtea gratias reddenti.

Quarto, cum canonibus prohibitum ſit orare in templo, in quo excommunicatus ſepultus ſit, quæritur, an dicti canones ſe extendant ad hæreticos, vel ſint intelligendi de nominatim excommunicatis, & de oratione publica, & non de priuata.

Quinto, an Catholicis liceat etiam cum iuramento negare iudici hæretico, vel ab hæreticis conſtituto interroganti, ſi ſacrum fecerint, vel eidem interfuerint, intelligendo intra ſe, quod non, ita vt dicere teneantur.

Sexto, an Catholicus teneatur à patria hæretica patrimonium, & propinquos deſerendo fugere po-
K tius, quam in ea manendo exponere ſe periculo metu perſecutoris abnegandi fidem.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod huiuſmodi Catholici non incidunt in cenſuras ob illos actus exteriores, quia non ſunt verè ſchiſmatici, nec vere hæretici, & excommunicatio non contrahitur propter ſolum actum exteriorem hæreſeos, vel ſchiſmatis, vt tradimus in Manua. a

2 AD SECVNDAM reſpõdeo, ꝙ hæc quæſtio videtur pendere ab illa generaliori, an teneamur vitare hæreticos, & ſchiſmaticos notorios, qui per conſe-

---

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 55. & cap. 11. num. 22.

conſequentiam notorij iuris cenſentur excommunicati notoriè? Ad quam reſpondeo primo eam eſſe grandem quæſtionem, & à nemine, quod ſciam, ante nos tractatam.

Secundo, quod illam trepidè tetigi olim in Man. a & nuper paulo firmius, cum illud Latinitate donauimus, in eo. b & firmiter decidemus hoc anno in lib. de oratione, & horis canonicis, c vbi tenemus nõ eſſe vitandos, per rationem, quam d reddimus.

Tertio, quod qua ratione tenemur, vitare laicos hæreticos notorios, eadem non tenebimur vitare presbyteros, & alijs ordinibus initiatos, & conſequenter ijſdem caſibus, & modis poſſumus communicare in ſacris cum ordinatis, de quibus eſt, quæſtio, in quibus cum Catholicis, quos ſcimus eſſe excommunicatos, ſi non ſunt denunciati.

3 AD TERTIAM reſpondeo primo, quod nõ licet facere contenta in quæſtione, quia vetamur communicare excommunicatis non ſolum in diuinis officijs, ſed in alijs omnibus humanis, quæ continentur in iſto verſiculo, [Os, orare, vale, cõmunio, mẽſa negatur] cuius partes declaramus poſt alios in Manu. e

Secundo, quòd qui prædicta facit, peccat quidem, quia facit, quod ei non licet, & incurrit minorem excommunicationem, f ſed non peccat mortaliter, qa regulariter communicans cum excommunicato venialiter tãtum peccat, ut poſt alios tradimus in d. Man. g Quamuis communicans in diuinis cum excommunicato audiendo Miſſam, & celebrando coram eo, vel orando cum eo oratione publica, ſiue officio diuino publico, peccaret mortaliter, vt tradimus ibidem. h

4 AD QVARTAM reſpondeo primo, quòd ſacris canonibus non ſtatuitur expreſſè, ne oretur in Eccleſia, in qua ſepelitur excommunicatus, ſed ne talis Eccleſia conſecretur, vel ne in ea Miſſa dicatur, & corpus extumuletur, ſi à corporibus fidelium ſeparari poſſit, vt in cap. [eccleſiam.] 1. cap. [eccleſiam.] 2. i & capi. [ſacris.] de ſepultur. & capit. [conſuluiſti.] k & cap. [ad hæc.] l & cle. 1. m per quæ iura probatur execrari eccleſiam per illationem in eam, ſiue ſepulturam pagani, infidelis, vel excommunicati mortui, & ita non poſſe iuſtè in ea dici Miſſam, quia illa non eſt dicenda in locis profanis, neque ſacris execratis, ſiue pro ſanis, ſed nullis talibus canonibus vetatur oratio priuata in tali Eccleſia facienda.

Secundo, quòd ex hoc ſequitur reſponſio ad illam partem quæſtionis, qua quæritur de oratione priuata. videlicet, quòd fieri poteſt in huiuſmodi Eccleſia.

Tertio, quòd maioris difficultatis eſt illa pars eiuſdem quæſtionis, quæ habet, an profanetur, vel execretur Eccleſia per ſepulturã hæretici, qui eſt excõicatus, ſicut per ſepulturam Chriſtiani excommunicati? Ad quã tamen videtur negatiuè reſpondendum, tenẽdo, quod ſupra dictum eſt, ſcilicet, hæreticum notorium nõ eſſe vitandum, donec denũcietur excommunicatus. Ratio enim, quare per excommunicati ſepulturam Eccleſia execretur, & Miſſa, ac alia officia diuina publica ibi nõ debeant fieri, eſt illa, quod cui non communicamus viuo, non debemus communicare mortuo, vt habet prædictum c. [ſacris,] & d. c. [ad hæc,] quæ ratio cum nõ habeat locum hodie per extrauagantem. [ad euitãda] Martini V. niſi in excommunicatis denunciatis, vel notorio percuſſore clerici, vt tradimus in prædicto Manua. n non habebit etiam locum in ſepultura hæretici non denunciati pro excommunicato.

5 AD QVINTAM, reſpondeo primo, ꝙ interrogatus, vt in qõne dr, ſi rñdet ſimpliciter ſe neſcire, peccat, quia peierat, & mendacium iuratum profert.

A Secundo, quòd qui non iurat ſimpliciter, ſed cũ additione mentali interiori, quam tangit quæſtio, non peccat, imò bene meretur, per ea, quæ latius tradimus in d. man. o & nuper in c. [humanæ aures.] p

6 AD SEXTAM reſpondeo primo, illam eſſe magnam in theorica, & maximam in praxi.

Secundo, quòd eius reſolutio videtur colligenda ex his, quæ vterque Thomas dixit, q vbi definiunt non ſolum fidem Catholicam eſſe ad ſalutem neceſſariam, ſed etiam confeſſionem illius, ita quod nunquam licet alicui negare ſe eſſe Chriſtianum, & aliquando eſſe de neceſſitate ſalutis confiteri ſe Chriſtianum, per illud Pauli, r [Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem con- B feſſio fit ad ſalutem,] quando ſcilicet pro loco, & tempore illa confeſſio eſt neceſſaria ad gloriam, & honorẽ Dei, vel ad vtilitatem proximi.

Tertio, quòd licet ipſi non dicant expreſſè, ex eorũ tamen dictis eadem ratione videtur inferri, quod nunquam licet Catholico negare ſe Catholicum, & quod neceſſe eſt ei aliquando confiteri ſe Catholicum, puta cum interrogatur, an ſit Catholicus, vel Lutheranus, aut Caluiniſta, vel cum eius confeſſio eſt neceſſaria ad confirmandos alios Catholicos, ne putantes illum defeciſſe à fide Catholica, ipſi quoque deficiant ab ea.

Quarto, quòd qui degit inter hæreticos, tenetur habere propoſitum nunquam negandi ſe eſſe Catholicum, & aliquando, puta cum id eſt neceſſarium ad gloriam Dei, vel ad vtilitatem proximi, confitendi ſe eſſe C Catholicum.

7 Ex quo videtur colligi reſponſio ad quæſtionem propoſitam, nempe, quod, qui degens in terra hæreticorum habet propoſitum ſeruandi tantam conſtantiã, vt ope diuina nunquam negabit ſe eſſe Catholicum, nec deſinet confiteri ſe talem, quoties id fuerit neceſſe ad gloriam Dei & vtilitatem proximi, non tenebitur inde exire, & alias ſic.

Quinto, quòd arbitror non teneri ad credendum firmiter, quod nunquam negabit, & quod ſemper cũ fuerit neceſſarium confitebitur, ſed ſufficit, quod habeat propoſitum, quod ope diuina nunquam negabit, & ſemper confitebitur, cum neceſſe fuerit, ſicut qui confitetur peccata ſua non tenetur ad credendum, qđ D nunquam amplius peccabit mortaliter, ſed ſufficit, quod habeat propoſitum nunquam amplius ope diuina, ita peccandi, vt dicit Innocentius receptus, s quẽ in hoc citamus in Manua. t Salua, &c.

[Aduertendum, an reſponſo ad ſecundam quæſtionem obſtet, quod D. Nau. tradit in ſuo Man. c. 9. n. 11. dum vult ſacramentalem abſolutionem datam ab eo, qui notoriè titulo ſuæ iuriſdictionis eſt priuatus, vt videntur eſſe hi de quibus in hac ſecunda quæſtione, nõ tenere. Et videtur non obſtare, ſed id dicendum, quod quæſtiones ſint diuerſæ. Sed an obſtet id, quod ſcribit c. 26 num. 26. pro eo autem, quod dicit hic poſt nu. 4. vide conſil. ſeq. & conſi. 1.

E

ALLEGATIONES.

a cap 27. b cap. num. 35. c cap. 21. d in dicto nu. 35. e cap. 27. num. 20. f cap. nuper. de ſent. exc. m. g ca. 27. nu. 28. h nu. 36. i de conſecr. diſtinct. 1. K de conſec. eccleſia. l de priuil. m de ſepult. n capitul. 27. num. 35. o c. 18. nu 60 & 61. & in c 25. nu. 43. p 22. q 5. q in 2. 2. q. 3. art. 2. r Ad Rom. 10. s in capitul. omnis. de pœni. & remiſſ. t capitul. 1. numer. 9. & 13.

SVMMARIVM.

Sepeliens hæreticum tunc demum excommunicationem incurrit, ſi talem eſſe hæreticum ſciuit, ſufficit tamen 1

q *ſcientia*

ſcientia ex fama,numer.2.rumor autem, per quem ſu-
ſpicatur eſſe talem,non ſufficit, numer.4. ſed nec eſt re-
ſeruata hæc excommunicatio, nu. 6.

1 *Scientia ex fama ſufficit,vt quis abſtinere teneatur à pro-*
hibitis.

2 *Scire eſt veritatem aliquo ſenſu perceptam mẽte retinere.*

3 *Scire quis non dicitur,ad effectum,vt teneatur denuncia-*
re id,quod probare non poteſt, nec ad effectum teſtifi-
candi, ſi ſolum audiuit dici leuiter, & non à perſona,
quæ diceret ſe ſcire.

4 *Fama producitur non ex quolibet rumore, ſed ex eo, quod*
maior pars populi,vel vniuerſitatis,vbi dicitur eſſe fa-
ma, id ſcit.

5 *Præſumptio dolum,& malitiam præſupponit.*

5 *Lex excommunicans facientes,regulariter cõſulentes non*
includit,nec permittentem fieri.

CONSILIVM XI.

AN ſepeliens aliquem ſuſpectum de hæreſi per famam,in loco ſacro,ſit excommunicatus?

1 Reſpondeo primo, ꝙ ad hoc,vt ſepeliens hæreticũ ſit excommunicatus,oportet, quod ſciat illum eſſe hæreticum. a

Secundo, quòd deciſio huius quæſtionis pendet à deciſione illius, an fama ſufficiat ad hoc, vt quis dicatur ſcire id,de quo eſt fama?& videtur textus pro parte affirmatiua ſingulariſſimus cap. [illud.] b quatenus habet, debere ſe pro excõmunicato reputare, qui per famam nouit illud, & pro eadem parte eſt textus in capit. [cum deſideres.] c quatenus habet,debere quem abſtinere a communicatione illius, quem fama publicat eſſe excommunicatum, faciunt,& quædam alia,quæ allegat quædam additio Panormitani, d ad probandum,ſufficere famam ad hoc, vt quis teneatur abſtinere ab aliqua re prohibita.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod propriè non dicitur quis ſcire, quod per ſolam famam nouit,quia ſcire, eſt veritatem viſu perceptam in mente retinere,vt ait gloſſa mihi ſingularis, e per viſum autem in hoc propoſito intelligẽdus omnis ſenſus, quod ſentit Barto.allegando illam gloſſam, f ab omnibus receptam,& tradimus nos latius in capit. [ſi quis autem.] g

3 Secundo, quod non dicitur quis ſcire, quod non poteſt probare, ad hoc, quod teneatur denunciare illud propter edictum ſuperioris iubentis denunciare, neque teſtificari de illo, quod non audiuit à perſona, quæ diceret ſe ſcire,ſed ſolum audiuit dici illud leuiter vel à leuibus perſonis, & paucis, vt nos latius in repetitione capit. [inter verba.] h & præfatus Dominus conſulens forte audiuit leuiter, vel à leuibus, & non certo ſcientibus præfatum eſſe hæreticum.

4 Tertio, quod non quilibet rumor ſuſpicantium, vel dicentium aliquem eſſe hæreticum, producit famam,ſed requiritur, quod maior pars populi,vel vniuerſitatis,vbi dicitur eſſe fama,ſciat illud, vt docet Bartolus communiter receptus, i & ex propoſitione huius quæſtionis non colligitur, quod erat fama ſufficiẽs ad credendum illum eſſe hæreticum, ſed ſolum ad concipiendam aliquam ſuſpicionem, propter quam non poſſet quis dici ſcire illum eſſe hæreticum ad negandum illi ſepulturam.

5 Quarto etiam ponderari poteſt, quòd præfatum cap. [quicunque.] excommunicans ſepelientem, non excommunicat ſimpliciter illud facientem, ſed præſumentem ſepelire,& ita pręſupponit dolum, & malitiã

F per dictum ſingulare Cardinalis cõmuniter receptũ k & præfatus D. conſulens non videtur fuiſſe in hoc dolo,ſed propter aliam cauſam, quia non erat certus,qđ eſſet hæreticus. Addo,quod præd.cap. loquitur de ſepeliente, & quod conſulens non ſepeliuit, ſed ſolum permiſit,id eſt non obuiauit, & ita non videtur incurriſſe excommunicationem, eo quod conſtitutio excommunicans facientem, non videtur excommunicare cõſulentem,nec mandantem, iuxt. gl. l & dicimus nos poſt Caietanum in Manual.conf. m Per quæ omnia multum inclino in opinionem, quod præfatus D.conſulens nõ eſt excommunicatus, & veritas colligi poteſt ex his, quæ dicta ſunt, & ex alijs circunſtantijs facti, quæ in quæſtione non exprimuntur.

G 6 Quinto dico, quod excommunicatio hæc non eſt reſeruata Papæ per bullam Cœnæ, neque per alia iura,ſicut excõmunicatio incurſa propter hæreſim, quia præfatum cap. [quicunque.] nec aliud ius reſeruat.

Aduertendum an ad hoc, vt ſcienter ſepeliens hæreticum incidat in excommunicationem, requiratur,vt talis fuerit nominatim publicatus pro hæretico, vt videtur inſinuare conſil.præcedens poſt numer. 4.& negare conſil.ſeq.

ALLEGATIONES.

a cap.quicunque de hære.lib.6.facit Clem.1.de ſepult.
b de cle excommu.miniſt. c de ſententia excommun.
d in cap.cum contingat. de reſcript. e in l.2.§. antep.ff.de aqua plu.arcend. f in l.2.col.2.ff. de interrog. act.
g numer.14.de pœn.diſt.7. h Concl.6. numer.290.& ſeq.
i in l.de minore.§.tormenta.ff. de quæſtion. 3. k in Cle.1.
H quæſt.39.de priuil. l Cle.i.de conſang. m cap.27.nu.15.

SVMMARIVM.

Proximo communicare iure diuino naturali, & humano 1
licet,& iuuare,etiam ſi ſit peccatum.num.3.niſi quan
do iuſta lege prohibemur.numer.10.

Communicare cum hæreticis in Germania,& Gallia, res 2
honeſta,& licita iudicatur, modo non ſint pro excom-
municatis denunciati, quod etiam de alijs eſt dicendum
regionibus.numer. 10.

Excommunicato iure quidem communi communicare nõ 4
poſſumus,niſi in certis caſibus, attamen poſt extraua-
I *gantem ad euitanda,generaliter licet, modo non ſint de*
nunciati numer.11.

Sepeliens hæreticum, vel excommunicatum ſcienter eſt 5
excommunicatus, niſi illum iuſtus metus excuſet. nu-
mer. 9.

Funus hæretici hæreticorum more ſepeliendi,modo non ſit 6
denũciatus pro excommunicato,qui ob amicitiam, vel
quia rogatus ducit,à peccato,& excommunicatione in
currenda ratione communicationis excuſatur per ex-
trauagantem ad euitanda, & à cenſura qua ligantur
ſepelientes hæreticos, quia funus ducentes non dicun-
tur ſepelientes, ſimiliter,& à cenſura lata contra fa-
uentes hæreticis,quia non vt faueat hæreſi,ſed ex cau-
ſa amicitiæ,vel alia ſimili intereſt, ligaretur autem, ſi
K *intereſſet animo fauendi hæreſi,alias non numer.7.nec*
timor diſplicendi domino excuſaret,numer. 9. quod ſi
comitetur talem in loco ſacro ſepeliendum,peccaret,ſic
conſentiendo aliorum peccato volentium cum peccato
hæreticum in loco ſacro ſepelire. numer. 8.

Metus quantumcunque iuſtus nunquam excuſat violan- 9
tem legem naturalem,vel diuinam excuſat tamen à vio
latione legis humanæ, & eius pœnis, at metus non iu-
ſtus non excuſat,nec à tranſgreſſione legis humanæ.

Hæretico domino iubenti,vt eius hæreticalibus feſtis clau 12
dantur officinæ,poſſunt, & rõne ſcãdali vitãdi tenẽtur

parere

parere ſubditi,modo per hanc,& alias ſimiles actiones quæ de ſe non ſunt malæ,non intendant fauere eorundem hæreticorum errori.

CONSILIVM XII.

QVęſitum eſt primo,an liceat Catholicis,in par tibus, vbi palam vigent hæreſes,ſi à propinquis defunctorum hæreticorum rogati ſint, eorum funus comitari, quando ipſi hæretici defuncti ad ſepulturam hæreticorum more deducuntur.

Secundo, an parere poſſit magiſtratibus hæreticis iubentibus,vt certis diebus, quos ipſi obſeruant,nec tamen ſunt feſti, ipſi Catholici claudant ſuas officinas ſeu tabernas.

1 Ad priorem quęſtionem reſpondeo,quod pro eius parte affirmante facit primo, quod lege naturali, diuina,& humana licet hominibus communicare cum ſuis proximis propter cognationem, quā natura inter omnes homines induxit, a & iuxt. illud, b [Diliges proximum tuū, ſicut teipſum,] c & iuxta illud principij Decreti. [Quod tibi non vis fieri,ne feceris alij.] & contra, [Quod vis fieri,facito alij,] & quilibet homo vult,& videtur debere velle, vt proximi adiuuent eum ad ſepeliendum mortuos ſibi cognatos,& amicos ergo quilibet debet adiuuare alios id ipſum volentes ſibi fieri.

2 Secundo, quod pro re licita, & honeſta reputatur communiter in Germania, & Gallia etiam à viris pijs, & eruditis, vt Catholici communicent hæreticis, contrahendo,& conuerſando, licet ſciant eos eſſe excommunicatos,vt nos tetigimus in Man.conf. d & latius in Miſc. e de oratioone.non obſtante, quod multis canonibus vetetur nobis communicare excommunitatis, & certum eſt hæreticos excommunicatos eſſe. f

3 Tertio facit cap. [duo iſta nomina.] g quatenus habet,omnem hominem peccatorem eſſe iuuandum ab homine, quatenus eſt homo, licet caſtigandus ſit, quatenus eſt peccator, & quod licet hæreticum extremè egentem paſcere,ſecūdum omnes,cap. [paſce morientem,ſi non pauiſti,occidiſti.] h

4 Pro parte autem negatiua facit primò, quòd non licet communicare cum excommunicatis, i niſi in certis caſibus, k at omnes hæretici ſunt excommunicati. l etiam per can.1.bullæ Cœnæ Domini.

Secundo facit,quod metus etiam iuſtus non videtur excuſare à peccato ſaltem veniali communicantē cum excommunicato. m

5 Tertio facit, quòd ſepeliens hæreticum eſt excommunicatus, n & etiam ſepeliens excōmunicatū ſcienter, o & hæretici ſunt excommunicati,vt pdictū eſt.

Quarto, quòd non ſolum eſt peccatum hęreſim admittere,ſed etiam eam admittenti fauere, p & quod non ſolum hæretici ſunt excommunicati,ſed etiam fauentes eis per præfata iura, at qui iuuant ſepelire, vel comitantur ſepelientes, vel deducentes funus ad ſepeliendum hæreticum,videntur eis fauere, ergo id faciētes nō ſolum peccant, ſed etiam ſunt excommunicati.

6 His pro vtraque parte conſideratis,videtur dicendum primo,quod Catholici deducentes funus hæretici ad ſepulturam triplici ratione poſſunt videri alicui peccare, & incurrere excommunicationem, ſcilicet, quod communicant hęreticis excommunicatis, & quia videntur ſepelire hæreticum, & quia videntur hæreticis fauere.Sed prima ratio non videtur concludere, niſi quando hæretici eſſent denunciati excommunicati, etiam ſi eſſent manifeſti, & notorij hæretici, per ea, quæ nos tangimus vbi ſupra in Manual. confeſſor. q

A & latius, quam alij in d. Miſce. r & cum nulli hæretici denuncientur in Germania excommunicati, non videntur hac ratione peccare Catholici deducentes in ea funus hæretici ad ſepeliendum. Neque ſecūda ratio concludit,'quia deducentes non dicuntur verè ſepelire ſi aliàs ipſimet non ſepeliant, iuxta doctrinam Cardinalis, s licet gloſſa, & Ioannes Imolenſis videantur contradicere,quæ Cardinalis,opinio efficaciter probatur per regulam,quam nos probamus in d. Man.confeſſ. t ſcilicet, quod excommunicatio contra facientē aliquid ſimpliciter, non includit mandantem, neque conſulentem, vel alias fictè facientem,& ita clem.1.ſu pradicta,& alia iura lata contra ſepelientes non includunt ſolū deducentes,vti pœnalia,& reſtringenda. u

B Tertia vero ratio concludit, quod non ſolum iure humano,ſed etiam naturali, & diuino prohibemur fauere hæreticis,quia illud eſt fauere peccato, & conſentire in eo,contra Apoſtolum, x & alia innumera iura.

7 Secundo dicendum,quod ille ſolus dicitur contrauenire canonibus vetantibus fauere hæreticis, qui fauet eis eo reſpectu, & ratione, quod ſunt hæretici,& non alij, qui fauent eis alijs reſpectibus,per ea, quæ nos adducimus in d. Man. y

Tertio, quod ex his infertur non videri peccare deducentes funus hæretici non denūciati pro excommunicato ad ſepulturam profanam ſolo affectu humanitatis, ſine intentione fauendi hæreticis, quatenus ſunt

C hæretici. Tum quia non communicant excommunicato denunciato, neque ſepeliunt eum in loco ſacro, ſed faciunt actum per ſe licitum, qui poteſt licite fieri alio reſpectu humanitatis naturalis, vel cognationis,vel locationis operæ,& ita non cenſentur fautores hæreſeos,vel hæreticorum,per prædicta. Tū quia ſicut licitè poſſunt eum comitari, vel deducere viuum ad alia opera per ſe licita, & communicare ipſi edendo bibendo, & contrahendo ſine intentione fauendi ei ob hæreſim, ſic poſſent etiam communicare illi mortuo,deducendo eum ad ſepulturam profanam, quod eſt per ſe licitum.

8 Quarto,quod etiam infertur ex prædictis, Catholicos deducentes, & comitantes funus hæretici ad ſepe

D liendum eum in loco ſacro, peccare, non quidem eo, quod communicant excommunicatis, neque quia ſepeliunt hæreticum, ſed quia conſentiunt peccato hæreticorum,quod peccant eum ſepeliendo, & volendo ſepelire in loco ſacro,iuxta c. [eccleſiam,] z & ca.2. primo reſponſ. a & qui conſentit peccato peccat, b præſertim cum conſentit cooperando, iuxta gloſſam, & communem opinionem receptam, c quamuis nō videatur incurrere excōmunicationē, ſi ipſi non ſepeliunt,iuxta opinionem ſupradictam Cardinalis. d

Quinto,inferri ex eiſdem,quod etiam peccant prædicti Catholici deducentes funus prædictum, etſi deducant illud in ſepulturam profanam aīo fauendi hæreticis,

E

ALLEGATIONES.

a l. vt vim coniuncta glo. ff. de iuſt. & iure. b Mat. 22.
c capitul. caritas. 2. §. proximus de pœnitent. diſtinct. 2.
d capitul. 27. numer. 35. e 47. f capitul. excommun. de hæret. g 23. quæſtion. 4. h 86. diſtinction.
i capitul. excommunicato. 2. quæſtion. 3. cum multis alijs.
K capitul. quoniam eadem cauſ. & quę.
l capitul. excommunicamus. de hæret. m capitul. ſacris de ijs, quæ vi. n capitul. 21. reſponſ. de hæret. libr. 6.
o Clemen. 1. de ſepult. p cap. excommunicamus. §. credentes de hæret. & præfat. cano. 1. bullæ cęnę.
q cap. 27. num. 45. r 47. s in cle. 1. quæſt. 25. de ſepult.
t capitu. 27. num. 51. u capitu. pœna. de pœn. diſtinctio. 1.
x capitul. 1. ad Roman. y capitul. 17. numer. 52.
z de conſe. diſt. 1. a de hæret. lib. 6. b c. 1. ad Ro. & c. 1. de officio deleg. c in eodem cap. 1. d quæſtion. 25.

reticis, quatenus ſunt hęretici, non quidem eo, quod communicent excommunicatis, neque eo, quod comitentur ad ſepeliendum in loco ſacro, peccant tamen, & incurrunt excommunicationem, eo quod fauent hęreticis, quatenus ſunt hęretici, contra canones excommunicantes eorum fautores, de quibus eſt ca. [excommunicamus.] a

9 Sexto, quòd ſolus timor diſplicendi hęreticis, alioquin cognatis, vel amicis, vel vicinis, vel dominis, vel ſubditis, non excuſat à peccato mortali, ſi deducant, vel comitētur animo fauendi hęreticis viuis, uel mortuis. Tum per cap. [ſacris.] b Tum quia propter nullum timorem, etiam iuſtum, licet violare legem naturalem vel diuinam, iuxt. c. [quo iure.] c & ca. [ita ne.] & c. [tolerabilius eſt.] d per quę probatur toleranda eſſe potius omnia mala, quam peccato conſentire. Tum quia timor ſi non eſt iuſtus, non excuſat, e & ſi eſt iuſtus, licet quandoque excuſet à peccato violationis legis humanę, nunquam tamen excuſat à violatione legis naturalis, & diuinę, per pręfata iura, & per ca. fi. cū ei adnotatis, f & fauore hęreticis, quatenus ſunt tales, omni iure vetitum eſt, vt prędiximus, & ita quāuis timor iuſtus excuſare poſſet à peccato communicādi excōmunicatis, & etiam comitandi deducentes ad ſepeliendum etiam denunciatum hęreticum, & forte ī loco ſacro, quia iure tantum humano prohiberi videt', non tamen poteſt excuſare à peccato, quod incurritur fauendo hęreticis, quatenus tales ſunt, quia id iure naturali, & diuino eſt peccatum.

10 Ad oppoſita pro vtraque parte, quatenus contra prędicta faciunt, reſponderi poteſt. Ad primum quidē pro parte affirmante formatum, concedendo, quod quilibet Catholicus poteſt regulariter cōicare proximo ſuo, imò, & frequenter obligatur id facere, ſed fallit hoc, quando iuſta lege id ei prohibetur, quale eſt ex communicato denunciato communicare, & hęreticū ſepelire in loco ſacro, & fauere verbis, vel factis hęretico quatenus eſt hęreticus, per ſupra citata.

Ad ſecundum etiam pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo, quod licitum eſt nō ſolum in Germania, & Gallia, ſed etiam vbique gentium cōmunicare excommunicatis non denunciatis, pro excommunicatis poſt extrauagantem [ad euitanda.] fideliter relatam à nobis in pręfato Manual. confeſſ. g & quia fere nulli hęretici denunciantur excōmunicati in Germania, & Gallia, ideo licet eis communicare, vt nouiſſime monſtraumus in d. Miſcel. h

Ad tertium vero reſpondetur, concedendo omnem hominem iuuandum eſſe ab homine regulariter, ſed id falleret quando iuſta lege vetatur, vt cum iuſſu iuſti iudicis trahitur ad ſupplicium. i

11 Ad primum autem pro parte negante adductum conceditur non licere communicare excommunicato iure antiquo, ſed ſic nouo extrauagantis pręfatę, ſi nō dum eſt denunciatus.

Ad ſecundum pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo timorem vanum non excuſare à peccato, neque iuſtum regulariter à peccato contraueniendi legi naturali, vel diuinę, ſed ſic communiter à peccato contraueniendi legi humanę, vt dicitur in 6. dicto.

Ad tertium reſpondetur, negando deducentes funus hæretici ad ſepeliendum dici ſepultores, niſi ſepeliant ipſimet', ut probatur in primo dicto.

Ad quartum autem pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo non licere fauere hęretico, quatenus eſt talis, ſed ſic alio reſpectu quatenus eſt ęgrotus morti proximus, vel indiget extreme cibo, aut

F veſtitu, vt dictum eſt in primo dicto, & nos in noſtro reſponſo negamus quidem licere deducere funus hæretici animo fauendi ei, quatenus eſt hæreticus, ſed cōfitemur licere fauere ipſi alio reſpectu, & ita nihil obſtat argumentum.

12 Ad poſteriorem reſpondeo affirmatiuè, ſcilicet, quod Catholici terrarum, in quibus hæretici, & alij perfidi imperant, & iuriſdictionem exercerent, poſſunt claudere officinas ſuas, in quibus operantur, iubente id principe, vel magiſtratu hæretico, vel alio infidele, qui eam exercet, diebus feſtis ab hęreticis, vel in fidelibus inſtitutis, modo id non faciant animo fauendi hæreticis, vel alijs infidelium ritibus ab Eccleſia Chriſtiana damnatis. Tum quia claudere præfatas officinas per ſe non eſt illicitum, ſed opus indifferens, quod

G ſine bono bene fieri poteſt, & ſine malo male, iuxta latè notata per S. Tho. k Tum quia iuſtè parere poſſunt Catholici præpoſitis, & magiſtratibus infidelibus huiuſmodi opera indifferentia iubentibus cap. 13. l

Tum quia in toto orbe à nato Chriſto ad hunc vſq; diem hoc fecerunt Catholici, etiam eruditiſſimi, & pietiſſimi, iuxta Apoſtolum. m Tum quia vetitum eſt Chriſtianis, ne præbeant ſcandala, quando ea poſſunt abſque peccato vitare, iuxta Euangelium, n & tradit S. Thomas receptus, o & conſtat poſſe Catholicos vitare ſcandala, quæ orirentur ex reſiſtētia, & inobedientia, non claudēdo officinas ſine incurſione peccati, modo eas claudant hoc bono fine non conſentiendo ritibus infidelium damnatis, ſine animo eis fauen-

H di, & fauendi erroribus eorum, qui ea iubent, vt in caſu propoſito præſupponitur eas claudere.

ALLEGATIONES.

a §. credentes de hære. b de ijs, qui vi. c 8. diſt. d 32. q. 5. e l. metum ff. quod me. cauſ. f de conſuet. g c. 27. nu. 35. h 47. de orat. i Argum. c. non eſt crudelis 43. q 5. k 1. 2. q 18. l ad Rom. & c. nō ſēper, & c. qui reſiſtit. 11. q. 3. m d. cap. 13. ad Roman. n capit. 18. Ma. & c. nihil de præſcr. & c. 2. de ope. nou. nunciat. o 2. 2. q. 43.

SVMMARIVM.

Excommunicatum à iure, vel ab homine generaliter hodie vitare non tenemur, niſi ſit denunciatus, vel notorius clerici percuſſor. num. 2. 1

I *Excommunicato denunciato communicans principaliter in ijs, quæ ſpectant ad eius ſalutem, nec minorem incurrit excommunicationem. etiamſi aliqua alia addat extranea, ea tamen intentione, & magis principaliter, vt iuuet.* 3

Inquiſitores, & hæreticorum Iudices tunc demum accipientes à reis pecunias ſunt excommunicati, ſi accipiant illas prætextu officij, ſecus ſi alio reſpectu, vt ſi accepiſſent pro reſponſo, ſeu conſilio, quod tanquam aduocati pro illis ſcripſiſſent, & num. 4. 5

CONSILIVM XIII.

K IVris peritus, qui & Vicarius Epiſcopi erat, pro conſtituta in carcere hęreſis cauſa, accepto precio informationē ſcripſit. Quęritur, an mittens copiam informationis, vel ſcribens ad eam epiſtolam in qua monita ſalutis, & alia ad vrbanitatem pertinentia continebantur, vel etiam propter pecunias vltro oblatas, & acceptas, cenſeatur præfatus conſultor, & Vicarius excommunicatus.

Reſpondeo primo, præfatum conſultorē nullas incurriſſe cenſuras, eo quod pdictam epiſtolā ſcripſerit ad

ad prędictam nobilem in carcere detentam. A

1 Primo quidem, quod nemo tenetur hodie ad vitandum excommunicatum à iure, vel ab homine generaliter, antequam denuncietur per extrauagantem [ad euitanda.] quam nos quoque poſt alios referimus, a de pæn.diſt.9.& in Man.conſeſſ. b & prędicta nobilis, uel nullatenus eſt excommunicata, uel non ſaltem niſi generaliter à iure.

2 Secundo, quod non obſtat dicere, quod finis prędictę extrauagantis habet non iuuare ad uitandos excommunicatos notoriè. Tum quia id reſtringendum eſt ad excommunicatum, excommunicatione capit. [ſi quis ſuadente.] c vt ubi ſupra in Manual. probamus. Tum quia adeo prędicta nobilis non eſt excommunicata propter hęreſim notoriam, quod eſt dubium adhuc an inciderit in illam, ut ex facto proponitur. B

3 Tertio, quod non incurrit quis ullam excommunicationem, etiam minorem, communicando excommunicato etiam denunciato, in eis, quę pertinent ad ſalutem animę, licet etiam aliqua alia incidenter, ut magis proficiat, interpoſuerit. d At p̄fatus conſultor in prędicta epiſtola prędictam nobilem principaliter alloquitur in pertinentibus ad ſuę animę ſalutem, licet etiam quędam alia de urbanitate adiecerit, ergo nullam cenſuram etiam minoris excommunicationis incurrit.

4 Quarto, quod prędictus conſultor non incurrit etiam ullam cenſuram ob prędictas pecunias acceptas, ſi nō erat iudex cauſę, quia licitum eſt iuriſperito pro conſilio ab ſe dato accipere pecuniam, e pręſertim ultro abſque ulla exactione oblationis, & cum conſilium datur cum reuolutione librorum, ut colligitur ex gloſſa, & ſcribentibus in d.c. [non liceat.] C

5 Imo nec ſi erat iudex, quia cle. 1.§.1. de hęre. quę excommunicat Inquiſitores, & Iudices hęreticorum accipientes pecuniam, ſolum excommunicat eos, qui accipiunt eam pręt extu officij Inquiſitionis, non autem eos, qui accipiunt alio reſpectu etiamſi accipiant illicitè, vt contextus illius habet expreſſe, & declarat gloſſa, f & Cardinalis. g At præfatus conſultor non accepit illud prætextu officij, & eo, quod eſſet vicarius, & iudex, ſed prætextu conſilij à ſe redditi, & tanquam conſultor, & ideo licet forte peccauerit accipiendo plus pecuniæ, quàm debebat accipere, vel quia cum eſſet iudex cauſæ, non debebat eſſe conſultor, vel alia ratione accepit, quam prætextu ſui officij, vt in facto proponitur, non incurrit illam excommunicationem. Salua, & cætera. D

ALLEGATIONES.

a in cap.1.§.laboret. b cap.27.nu.35. c 17.quæ.4. d capit.cum voluntate.vbi glo. & omnes de ſent.excommuni. e cap.non liceat.11.quę.3. f in ver.prætextu. g notab.1.

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de hæreſi cenſetur, qui per annum in excommunicatione manet.* E

2 *Suſpectum de hæreſi ſi Iudex ab Epiſcopo inquirente rogatus capere, vel captum eidem tradere diſſimulet, vel carcerarius aufugere ſcienter permittat, in foro exteriori de iure incidunt in excommunicationem non reſeruatam, & per bullam Cœnæ in reſeruatam, quia præſumuntur hæretici fautores. numer. 3. à qua tamen bullæ excommunicatione excuſantur coram Deo ſi prædicta omiſerint, & fecerint ob aliam cauſam, quam fauendi hæreſi, puta ob amicitiam, paupertatem, cognationem, compaſſionem, vel ne ſuperioris indignationem incurrerent.*

CONSILIVM XIV.

1 QVidam Gubernator, requiſitus ab Epiſcopo, vt caperet quendam, qui man ſit excommunicatus per annum, tanquam ſuſpectum de hæreſi, diſtulit eum capere, ne præiudicium iuriſdictionis Regiæ faceret, & poſtea captum diſtulit illum tradere Epiſcopo eadem de cauſa, donec à Iuriſconſulto conſilium acciperet, & rurſus conſilio accepto declarauit extra iudicialiter ſe paratum ad tradendum, ſed non tradidit, nec illum animum curiæ epiſcopali notificauit, & interim, captus ſine alia ipſius Gubernatoris culpa de conſenſu tamen carcerarij aufugit.

Quæritur, an Gubernator, & carcerarius præfati ſint excommunicati, & caſu quo ſint, quali excommunicatione.

Quia illa, propter quæ maneo incluſus domi, & quaſi aqua, & igni interdictus, non permittunt in alia vagari, nihil profecto ad hoc quæſitum reſpondiſſem, niſi me tanta iubentis auctoritas coegiſſet, cuius imperio in id adactus paucis, & breuibus reſpondeo.

2 Primo, præfatus ambos Gubernatorem, & carcerarium cenſendos eſſe in foro exteriori excommunicatos per c. [vt inquiſitionis.] a Gubernatorē quidem, quia iudicandus eſt non fuiſſe vſus officio ſuo diligenter ac promptè, vt debuit. Carcerarium autē, quia fugæ ipſius contra officij ſui debitum conſenſit.

Secundo, quod excommunicatio præfati c. [vt inquiſitionis.] non eſt reſeruata Papę, & ideo ratione illius nō eſſent ipſi pro abſolutione remittendi ad Papam.

3 Tertio, quod etiam ambo videntur iudicandi in eodem foro exteriori excommunicati per can. 1. bullæ Cœnæ Domini, quia de iure in illo foro videtur præſumendum præfata omiſiſſe, & feciſſe, vt fauerent prę fato capto ſuſpecto de hæreſi, ne ob eam puniretur, & conſtat per præfatum can. 1. prædictæ bullę Cęnę fautores hæreticorum excommunicari, quæ excommunicatio reſeruata eſt Papæ, vt aliæ illius bullæ, & conſequenter remittēdi ſunt in illo foro quoad eam Papæ.

Quarto, quod ſi vere coram Deo præfatus Gubernator omiſit implere mandata tam diligenter, & promptè, ac debuit, propter cauſas, quas exprimit, & non animo fauendi præfato capto, quatenus erat de hæreſi, ſed ob aliam cauſam miſerationis, paupertatis, cognationis, vel amicitiæ, neuter eorum videtur in foro conſcientiæ incurriſſe excommunicationem pręfatę bullę per ea, quę nos poſt Caietanum adnotauimus in Manu.conſeſſ. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §.prohibemus de hęre.lib.6. b cap.27. numer.55.ſuper can.7.præfatæ bullæ.

SVMMARIVM.

Hyperbolica locutio, per quam falſum aliquod videtur dici, non eſt communiter peccatum. 1

Membrorum ſuorum nemo dominus eſt, vnde nec teſtis poteſt ſe obligare, etiam in cauſa hæreſis, ad pœnā ignis, vel aliā corporalem, ſi eius dictum reperiatur falſum. 2

CONSILIVM XV.

VTRVM teſtis, qui iuratus, & interrogatus de coniecto in carcerem pro hæreſi ab Inquiſitore, quid ſentiebat de ipſius fidelitate, reſpondit, adeo credo eum eſſe fidelē, q̄d ſum contentus

tentus comburi, ſi ipſe inueniatur hæreticus, quod dixit per modum exaggerationis. Vtrum inquam peccauerit, & poſſit puniri ab Inquiſitore, ſi coniectus in carcerem probetur hæreticus?

1 Reſpondeo primo, quod dici poteſt conſulentem nullatenus peccaſſe, quia dicere aliquod falſum p hyperbolen, vel aliam figuratiuam locutionem, non eſt mendacium, nec peccatum, vt tradit S. Thom. poſt D. Auguſt. a & probatur per illud Dauidis b [Ionatas & Saul aquilis velociores, & leonib. fortiores,] & per alia multa ſacræ ſcripturæ loca.

Secundo, quod eſto peccaſſet, non tamen peccaſſet peccatum hæreſeos, quia non eſt contra ſacram ſcripturam, nec contra determinationem Eccleſiæ S. Romanæ, vt palam eſt.

2 Tertio, quod non poſſet puniri ab Inquiſitore, ppterea, quod ſe obligauit ad pœnam ignis, caſu quo ille vinctus probaretur hæreticus. Tum quia non ſe obligauit ex animo vero, ſed hyperbolico, & figuratiuo. Tum quia nemo poteſt ſe obligare ad pœnam ignis, & combuſtionis, vel mortis, nec mutilationis membri, iuxta gloſſam, c quia non eſt dominus membrorum ſuorum. d

ALLEGATIONES.

a in 2.2.q. 111. art. 1. b 2. Reg. cap. 10. c in c. cum homo. in verbo ſupplicium. 23. q. 5. d l. liber homo. ff. ad legem Aquil. cap. contingit de ſent. excommu. &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio, nec de leui, nec de vehementi inducit irregularitatem, quo ſi ſimul ob aliqua grauiſſima peccata condemnetur ad triremes, maxime ſi iubeatur inter cōdemnatos ob hæreſim exire cum candela in manibus, erit difficile ab irregularitate excuſare.*

2 *Pœnitentia publica, quam abiurans de vehementi facit, portando iuxta præceptum Inquiſitoris candelam in manibus, non eſt ſolemnis inducens irregularitatem.*

3 *Condemnatus de grauiſſimo aliquo delicto, & ob id fuſtigatus, vel ad triremes ad tempus tranſmiſſus, cenſebitur irregularis in foro exteriori. Quod ſi coram Deo ſit innocens, erit in foro conſcientiæ liber ab irregularitate, & poterit, vbi non timet de foro exteriori, ordines ſuſcipere, & celebrare.*

CONSILIVM XVI.

Abiurauit quidam hæreſim de leui, & fortaſſe de vehementi, & quia vi tormentorum, vel teſtibus falſis probatur commiſiſſe grauiſſima peccata, quod coram Deo non ita eſt, condemnatus eſt a ſancto officio Inquiſitionis, vt exiret cum candela in manu, & damnatus eſt ad triremes, in quibus remigauit per aliquod tempus. Quæritur, an ſit irregularis, ita vt non poſſit ordinari ſine diſpenſatione.

1 Dixi verbo, quod mihi videbatur reſponſum Domini mei doctiſſimi eſſe firmum, quatenus habet per ſolam abiurationem de leui, non incurri ullam irregularitatem, imò neque per abiurationem de vehementi, quod exercitum fuit in quodam prælato, qui abiurauit de vehementi, & ſequenti die ſine ulla diſpenſatione celebrauit Miſſam cum approbatione, & laude Papæ, & totius Curiæ, & recte, quoniam nullo iure id probari poteſt, & irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis.

Dixi etiam firmiſſimum eſſe reſponſum præfati domini Doctoris, quatenus habet, pœnitentiam, quam

F D. conſulens fecit, non fuiſſe pœnitentiam, quam iura vocant ſolemnem, quæ inducit irregularitatem, & quod pœnitentia, eo quòd ſit publicè facta, non inducit talem irregularitatem. Dixi præterea præfatum D. conſulentem non eſſe irregularem quo ad forum conſcientiæ, ſi vera ſunt coram Deo, quæ ipſe affirmat, quoad forum autem exterius remitto me ad ea, quæ Sanct. D. N. aut ſacrum Inquiſitionis prætorium ſuper eo in ſuis literis mandat Inquiſitoribus Sardiniæ.

Dixi poſtremo, non audere me affirmare, quod in foro exteriori non ſit iudicandus irregularis, & habeatur pro tali, & remigatio impoſita ſibi videatur æquipollere ictui fuſtium, adiuncta præſertim, & præcedēte eductione ipſius in coronam condemnatorum tenendo candelam in manu. Itaque in eadem ſum nūc ſententia, ſcilicet poſſe ipſum ordinari rectè quoad forum conſcientiæ, & ordinatum quoad illud poſſe rectè celebrare, ſed poſſe ipſum inquietari quoad forum exterius, & ſi precibus, vel fauore poſſet eſſe ſecurus quoad forum exterius, ſatis fore ſecurum quoad interius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Hæreticus fuiſſe non probatur is, cui confitenti ſe imaginem percuſſiſſe, Inquiſitor indixit abiurationem de leui, & pœnam triremium. 1

H *Triremium pœna inflicta ei, qui de leui abiurauit hæreſim videri poteſt aliquibus, quod inducat infamiam iuris, vel facti, impedientem promotionem.* 2

CONSILIVM XVII.

Confeſſus eſt quidam percuſſiſſe quandam imaginem ſacram timore tormentorum, & condemnatus publicè per Inquiſitionem ad abiurandum de leui, & ad triremes, ut ſeruiret in eis duobus annis, compleuit præcepta. Quæritur, an poſſit promoueri ad ordines ſine diſpenſatione Papæ.

1 Reſpondeo primo, quòd non obſtat ei hęreſis obiecta, quia non fuit probata, neque inquiſitor declarauit

I ipſum incurriſſe illam, ſed ſolum induxit illi purgationem, quam præſtitit iuxta c. [accuſatus.] a

2 Secundo, quod condemnatio illa ad triremes facta & completa per eum uideri poteſt alicui induxiſſe infamiam facti, uel iuris, quæ impedit promotionem iuxta c. [tanti Daniel.] b & quod ictus fuſtium videtur inducere infamiam, c pręſertim in foro exteriori.

Cętera vide in conſil. 16. ſuperius poſito de hęret.

ALLEGATIONES.

a de hære. lib. 6. b 83. diſt. & ca. omnipotens. de accuſat. c l. ictus fuſtium ff. de his, qui not. infa.

SVMMARIVM.

K *Abiurare eſt recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeundo ad illam.* 1

Confeſſus, vel conuictus de hæreſi, fit inhabilis ad beneficia, & officia publica, & perdit omnia ſua bona, & iura. 2

Purgatio canonica eſt de obiecto crimine innocentiæ oſtenſio. 3

Abiuratio etiam de vehementi, eſt quædam purgatio canonica, qua oſtendit ſe innocentem. 3

Abſolutus etiam mediante abiuratione ab hæreſi obiecta habetur pro innocente, & dignus beneficijs, vt antea. 4

Abſo-

5 *Abſolutus per abiurationem etiam de vehementi nō manet inhabilis.*

6 *Abiuratio duplex: altera, qua quem pœnitet hæreſeos incurſæ: altera, qua de ea ſuſpectus ſe purgat, qui pro hęreſi non punitur, licet quandoque ei imponatur aliqua pœnitentia pro iis, quæ fecit, ex quibus orta eſt ſuſpicio. Primus remanet inhabilis ad officia, & beneficia; ſecundus non, & poteſt eligi, vt prius. num. 3.*

CONSILIVM XVIII.

TITIVS religioſus vixit per multos annos in ſua religione, & fuit ſemper habitus apud omnes vir probatiſſimæ vitæ, vnde fuit multoties Abbas, & Viſitator, & tandem Generalis ſuæ religionis. Annis elapſis fuit denunciatus apud ſanctum Officium, quod in iuuentute ſua legerit quendam librum ſuſpectum. Poſt multa abiurauit de leui ſuſpicione. Quæritur, an de iure communi hęc abiuratio de leui reddat eum inhabilem ad gradus, & dignitates ſuæ religionis.

1 Pro parte affirmante huius quæſtionis, nempe quod non poſſit eligi, facit primo, quòd quicquid dicat turba ſcribentium de abiuratione, veritas eſt, quod proprie abiurare, ſecundum ſignificationem, qua canones vtuntur [eſt recedere ab aliqua re cum iuramēto de non redeundo ad illam,] & ſic ſumitur in cap. [accepta.] & in cap. [audita.] de reſt. ſpol. & in cap. [ſuper hoc.] a Nec arbitror eſſe vllum textum in volumine Decretalium, in quo verbum hoc aliter accipiatur: quamuis in cap. [accuſatus.] b videtur accipi pro negante cum iuramento, & deteſtante hęreſim, & conſequenter abiuratio hęreſum propriè eſt [receſſio ab hęreſi cum iuramento de non redeundo ad illam.] Nec obſtat ca. [litteras.] c quia ibi non fuit iuſſum, vt is, contra quem habebatur vehemens ſuſpicio de hęreſi, abiuraret hæreſim, ſed tantum, vt ſe purgaret de illa. Neque etiam obſtat d. c. [inter.] d in cuius caſu videtur præceptum fuiſſe illi, qui erat tantum ſuſpectus de hæreſi, & non confeſſus, neque conuictus, abiurare illam: quia non fuit iuſſus abiurare hæreſim, ſed conuerſationem hæreticorum, quam prius habuerat, & ob quam erat ſuſpectus.

2 At Domin. conſulens abiurauit hæreſim: ergo cōfeſſus fuit illam, vel conuictus de illa. Igitur non poteſt obtinere vllum beneficium, nec publicum officium, e neque habere aliqua bona, imò perdit ipſo iure omnia iura, & bona, iuxta capitul. [vergentis. f & capitul. [cum ſecundum . g per quæ id affirmat Felynus. h

Secundo, quod non prodeſt dicere Domin. conſulenti, quod modo illam abiurauit: quoniam licet per abiurationem excuſetur, ne tradatur poteſtati ſæculari puniendus, non tamen mundatur ab inhabilitare, qua factus fuit inhabilis ad beneficia, & officia per hęreſim abiuratam: quia illa non tollitur per pœnitentiam per iura ſupra citata, & ſcribit latius Felyn. i vbi regulam illam, quod infidelitas præcedens non nocet conuerſo ad obtinenda beneficia, limitat non procedere in hæreſi, ſeu hęretico conuerſo.

Tertio, quòd etiam abiurans de leui dicitur abiurare hæreſim, k ergo etiam abiuratio de leui prę́ſupponit incurſam fuiſſe hæreſim.

Quarto, quod abiuranti hæreſim ſolet frequenter imponi pœna ſuſpenſionis, vt probat præfatum cap. [inter.] l Et fieri poteſt, vt præfato Domino conſulenti fuerit impoſita pœna ſuſpenſionis, cum abiurauit de leui.

A 3 Has tamen non obſtantibus, quæ verè non obſtant, contrarium eſt dicendum. Primo quidem, quod purgatio canonica per quam quis de hæreſi, vel alio crimine ſe purgat, eſt ſecundum Raymundum, & Gofredum, & alios communiter, de obiecto crimine innocentiæ oſtenſio, & probatur ex capitul. [ex tuarum.] & cap. [inter.] m Itaque purgare ſe de crimine per iuramentum, vel per aliquid à iudice decretum, eſt oſtendere ſe innocentem. Et qui ſe canonice purgauit iuxta formam ſibi præſcriptam, abſoluitur, & habetur pro innocente, & pro tali, qui non commiſit crimen de quo fuit accuſatus.

Secundo, quod abiuratio de leui, imò & de vehementi, eſt quædam purgatio canonica, vt colligitur

B ex capitul. [accuſatus. n Et per conſequens abſolutus per abiurationem de leui eſt habendus pro tali, qui non commiſit crimen, cuius fuit accuſatus; & conſequenter pro tali, cui non nocet crimen ſibi impoſitum, nec per conſequens vlla inhabilitas, quæ ex eo naſci poſſit.

4 Tertio, quod purgāti ſe per abiurationem, etiam ob tam grandem ſuſpicionem; propter quam fuit indicta ei purgatio cum decimaquarta manu ſui ordinis, debet reſtitui beneficium; & eſt caſus ſingularis in prę citato cap. [inter] o & non alia ratione, quam quia abſolutus de crimine ſibi obiecto, etiam mediante abiuratione, habetur pro innocente, & digno beneficio,

C quo erat dignus antequam accuſaretur.

5 Quarto, quod nullus eſt textus, neque gloſſa, neque doctor, qui dicat, quod abſolutus per abiurationem de leui, immo neque per abiurationem de vehementi, maneat inhabilis ad aliquid, ad quod ante accuſationem fuit habilis; niſi iudex, qui indixit abiurationem, vel purgationem, impoſuiſſet illi aliquam talem pœnam pœnitentialem propter ea, quæ fecit, vel dixit, ex quibus orta fuit contra illum ſuſpicio, quod ſola illa ratione dicere omiſerunt dicti canones, gloſſę, & doctores, quia contrarium erat clarum, cum abſolutus à crimine habeatur pro innocente. p At D. conſulenti non fuit adiecta vlla pœnitentia pœnalis, per quam remaneret inhabilis: ergo poteſt eligi, perinde,

D ac ſi nunquam fuiſſet accuſatus.

6 Quinto, quod duplex eſt abiuratio, ſecundum omnes. Altera, quam cogitur facere hæreticus pęnitens hæreſeos à ſe admiſſæ iam confeſſæ, vel probatæ, vt miſericordiam cōſequatur, & ne ad mortem tradatur, iuxta capitul. 1. q & capitul. [ego Berengarius.] r & capitul. [ad abolendam.] §. præſenti. de hęret. Altera, qua ſuſpectus de hęreſi ſe purgat, & monſtrat innocentem, iuxta formam à iudice decretam, de qua in dict. capitul. [ad abolendam. ſ per quam non receditur ab hæreſi incurſa, nec ponitur vlla pœnitentia de hæreſi, quæ non fuit confeſſa, neque probata, ſed ſolum fit oſtēſio innocentiæ contra ſuſpicionem aliquo modo ortam, & ſi qua pœna pęnitentialis imponitur,

E ea non infligitur ob hæreſim, quæ non fuit probata, neque,

ALLEGATIONES.

a de renunc. & in cap. ad abolendam, de hęret. & in cap. inter de purgat. canon. b de hæret. lib. 6. c de præſumpt. d de purgat. canon. e cap. 2. § hæretici, de hæretic. lib. 6. f de hæret. g eod. titul. h in cap. cum non liceat i in cap. eam de reſcri. verſi. infidelitas. k cap. accuſatus in principio de hæretic. lib 6. l de purga. canonica. m de purgat. canon. & cap ad abolendam §. qui vero de hæretic. n in principio de hæret lib. 6. o de purg. canon. p Argum. cap. in his de accuſationius, cum ei adnotatis. q 1. quæſt. 7. r de conſecr. diſtinct. 2. ſ §. qui vero, & cap. aceuſatus. in princ. eod. tit. lib. 6.

neque confeſſa, ſed ob ea, quæ minus bene fecit, vel dixit, ex quibus illa ſuſpicio proceſſit. Et, vt certum eſt, quod priore modo abiurans remanet inhabilis ad beneficia, & officia, donec fiat habilis, per adducta in oppoſitum, quia conſtat fuiſſe hæreticum: ita certiſſimum eſt, quod per hunc poſteriorem nulla talis inhabilitas incurritur, cum nulla hæreſis ſit confeſſa, vel probata, immo per abiurationem eſt omnis ſuſpicio ſublata, & declaratur eſſe fidelis, & Catholicus.

Non obſtant ſupra in oppoſitum adducta: quia ſolum ſibi vendicant locum in hæretico confeſſo, vel conuicto de hæreſi, qui abiurat, vt pœnitens recedendo ab hæreſi iam incurſa confeſſa, vel probata; noſtra verò reſponſio habet locum in eo, qui abiurat purgando ſe à ſuſpicione hęreſeos contra eum aliquo modo ſuborta, qui nullatenus confitetur illam incurriſſe, nec de ea conuincitur, imò id omnino negat, & ad innocentiam ſuam probandam pręſtat purgationem canonicam per abiurationem iuxta formam à iudice decretam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio hæreſis propria, per quam quis recedit ab hæreſi, inhabilitat ad habenda beneficia, & priuat ipſo iure habitis; impropria autem, quæ eſt purgatio, non.*

2 *Bulla Pij Quinti, beneficiorum ob hæreſim vacantium reſignationes annullans non habet locum in eo, qui ſolum per viam purgationis hæreſim abiurauit.*

CONSILIVM XIX.

IN bulla Pij Quinti, quæ annullat reſignationes beneficiorum vacantium ob hæreſim, habeat locum in beneficio eius, qui abiurauit hæreſim?

1 Reſpondeo primò, quod nimis generaliter quæritur, ad hoc, vt categoricè poſſit ei reſponderi. Abiuratio enim (vt in proximè præcedenti reſponſo diximus, quidquid turba doctorum inuoluat) propria, de qua iura omnia loquuntur in Decreto, & Decretalibus eſt [receſſio ad hęreſi cum iuramento de non redeundo ad eam; per quam qui abiurat confitetur ſe in eam incidiſſe:] quamuis in capitul. [accuſatus.] a ponatur pro purgatione, qua inquiſitus cum iuramento ſe purgat, negando ſe in illam incidiſſe, & deteſtatur eam, & promittit ſe nunquam illam incurſurũ: & ita per hanc abiurationem non probatur inquiſitum vnquam fuiſſe hęreticum, nec fautorem eorũdem credentem: per priorem autem propriam ſic.

Secundo, quod qui abiurauit ſecundum poſteriorẽ acceptionem, non deſinit eſſe idoneus beneficio, & poteſt eligi, vt nos vbi ſupra reſpondimus, qui autem abiurauit priore modo, quia confitetur ſe fuiſſe hæreticum, eſt inhabilis beneficio habendo, & priuatus ipſo iure habito, per capitul. 2. b & capitul. [cum ſecundum. c

2 Tertio, credere me præfatam bullam fęlic. record. Pij Quinti, non eſſe intelligendam ita, vt comprehendat beneficia eius qui abiurauit hęreſim per viam purgationis, de quo loquitur præfatum capitul. [accuſatus.] quin etiam puto, eum, qui poſſidet beneficium poſſe allegare ſe non teneri ad ſtandum confeſſioni, & abiurationi, nec ſententiæ contra inquiſitum latæ: quia res inter alios acta, &c. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de hæret. lib. 6. in princ. b de heret. lib. 6. c eod. tit. d Tit. eo. res inter alios.

F

SVMMARIVM.

Hæreticorum bona ad fiſcum ſæcularem loci, cui ſubditi ſunt, pertinere, iure antiquo Decretalium conceſſum videtur: ſed per alia iura recentiora extrauagantium, Eccleſia, quod & potuit, nume. 2. derogans dictis iuribus antiquioribus aliter ſtatuit, numer. 3. apprehenſionem autem debet præcedere declaratoria. numer. 4. & hoc etiamſi conſtet de ipſa hæreſi notoriè. num. 7 quia defenſio, quæ citationem prærequirit, eſt de iure naturæ. num. 6. & hæc tanto magis requiri videtur, quando bona hæreticorum ad alios perueniſſent, antequam contra hæreticos eſſet pronunciatum, num. 8. multi tamen tenent in notoriis non eſſe neceſſariam declarationem. numer. 5. 1

G

CONSILIVM XX.

1 AD propoſitas quæſtiones reſpondeo, & quidem ad primam, quod ſemper in hũc diem fui in illa opinione, quod bona confiſcata ob hæreſim pertinẽt ad fiſcum Sedis Apoſtolicæ, ſi ea ſunt ſita in terris ſuæ iuriſdictioni temporali ſubiectis. & in alijs pertinent ad fiſcos Regum, & aliorum non recognoſcentium ſuperiorem, ſæculares, in quorum territorijs ſunt ſita, per capitul. [vergentis.] a & capit.
H [cum ſecundum leges, b quatenus habet, non poſſe capi illa à poteſtate ſæculari, donec eorum domini declarentur eſſe hæretici per ſententiam poteſtatis eccleſiaſticæ; ſignificans à contrario ſenſu, illa pertinere ad eam poſt declarationem, & hoc tenet gloſſa, c & Panormitan. Ananias, & communis, d vbi Felyn. reſpondet Mariano contrarium ſignificanti præſertim cum is, cuius bona confiſcantur, eſt laicus. e

Semper, inquam, fui in hac opinione per prædicta, & aliquot alia: maximè verò, quod in regnis, quæ colui, non memini vnquam vidiſſe contrarium ſeruari, Gallia enim, quo tempore in illa iura didici, & docui, tantum erat ab hæreſi aliena, vt ſanctum Inquiſitionis officium eſſet ferè otioſum; & nullum memini audiſſe
I Tholoſæ, & Caturſij, in quibus ſunt inſignes academiæ, vnquam fuiſſe damnatum hæreſeos, neque accuſatum, vel inquiſitum: in regnis autem Hiſpaniæ, Caſtellæ, Nauarræ, & Luſitaniæ, in quibus magnam copiam accuſatorum, & inquiſitorum vidi, omnia bona confiſcata cedebant Regibus eorum, ſicut & hodie cedunt.

2 Nunc autem reſponſurus ad hanc quæſtionem euolui multos auctores, quorum nomenclatura, ne ſim faſtidio, tacita, videtur iure verius, quod ea pertinent ad fiſcum eccleſię: & quod Marianus, quem probat Felynus vbi ſupra, loquitur verius: ea primum ratione, quod crimen hæreſeos eſt merè eccleſiaſticum, cuius cognitio nullatenus pertinet ad vllum Regem, nec aliam poteſtatem ſæcularem, f & conſequenter, &
K ſola poteſtas eccleſiaſtica poterit, & poteſt de illo cognoſcere, iudicare, & pœnam condemnato imponere, g & conſequenter ſola Sedes Apoſtolica potuit pœnam confiſcationis præfatę imponere, & applicare cui iuſtum eſſet.

3 At,

ALLEGATIONES.

a de hæret. b eod. titul. lib. 6. c in Clem. 2 de hæret. verb. eccleſiæ. d in d. cap. vergentis. e Argum. ca. nouit. de iudic. & cap. cum ad verum 96. diſtinct. f capit. vt inquiſitionis §. prohibemus de hæret lib. 6. g Argument. l. de qua re. ff. de iudic. & capit. tuam. de ordin. cogni. & cap. nouit. de iudic.

3 At, vt teſtantur multi graues auctores, præſertim Itali, & in his ipſemet Felyn. præfatus, a multas, & varias conſtitutiones, quæ non ſunt in corpore iuris fecerunt Pontifices Maximi de applicatione bonorũ ob hæreſim confiſcandorum, aliter atque aliter ſtatuẽtes, ex quo derogauerunt præfatis ca. [vergentis.] & capitul. [cum ſecundum.] quarum aliquas etiam ipſi legimus, nullas tamen, quæ expreſſe derogarent illis, ergo poſterioribus eſt ſtandum, b cum qui fert vnã legem, poſſit eam tollere, mutare, & augere; nec legiſlator ſucceſſori ſuo æqua poteſtate fungenti legem ponere poſſit, c præſertim, quod nullo iure in corpore iuris clauſo ſaltem expreſsè conſtituatur, vt bona ob hæreſim confiſcata extra regnum Papæ ſita cedant fiſco illius, cumque circa hoc multæ volitent opiniones: cumque licet rigoroſa illa confiſcatio, qua vtitur bona pars Hiſpaniæ, priuandi filios, & filias legitimis ſuis, & nurus, & generos dotibus, & donationibus propter nuptias, etiam acceptis longe ante accuſationem, & damnationem, aliqua ex parte profuerit illorum regnorum Chriſtianiſmo, alia tamen induxit magnum odium erga illum, & magnam occaſionem, vt multi recens conuerſi, & eorum poſteri in infidelium regna migrarent.

4 AD SECVNDAM reſpondetur, quod ſententia declaratoria debet præcedere apprehenſionem, & occupationem, ſecundum omnes, ſaltem extra caſus notorios, per cap. [cum ſecundum.] d quod id exprimit, & tenetur ab omnibus.

5 AD TERTIAM, an ſufficiat crimen eſſe notorium ad hoc, vt ſine alia ſententia ſuper illo lata, bona eorum occupari poſſint, reſpondeo quod pro parte affirmante facit, quod in notorijs ordo iuris non eſt ſeruandus, e & qđ euidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris, f & quod perinde eſt abſtinendum ab audiendo Miſſam ſacerdotis fornicarij notorij, ac declarati per ſententiam pro tali, g & quod in confeſſo nullæ ſunt partes iudicis, h quia per confeſſionem res fit notoria, i & quod extrauagans [ad euitandam.] Martini V. & poſtea ſæpius renouata per Concil. Lateranenſe, K & in ſtatutis Gallicanis, & concordatis inter Leonem X. & Regem Franciſcum, l æquiparat notorium excommunicatum non declaratum excommunicato declarato: & denique, quod Felynus, m dicit, in ſpecie declarationem, quam requirit d. cap. [cum ſecundum] non eſſe neceſſariam in notorijs, allegando duo pulchra dicta Panormitani, vltra quæ allegari poteſt concluſio communis, quæ habet non eſſe neceſſariam citationem, quando conſtat nullam defenſionem competere citando, iuxt. cap. [cum olim.] n & alia citata ibi per Panormitanum, & Felynum, & in cap. cum cauſam de reſcript.

6 Pro parte negante facit primo, quod etiam in notorijs requiritur citatio, iuxta gloſſam, o quæ ad id allegat cap. [Deus omnipotens.] p citatio enim pertinet ad defenſionem, & defenſio debetur iure naturali, quæ à nullo principe tolli poteſt, vt habet expreſſe clemen. [paſtoralis.] q quæ annihilauit quandam ſententiam Federici Imperatoris propter defectum citationis, & conceſſionis facultatis ad ſe defendendum dicens etiam iure naturali fuiſſe debitam, nec potuiſſe per Imperatorem ſuppleri, ob quæ gloſſa Ioannis Monachi ſingulariter, & copioſè probat non poſſe Papam procedere ſine citatione. r

Secundo, quod etiam in notorijs requiritur ſentẽtia, ſecundum eandem gloſſam, & gloſſam in cap. [euidentia.] ſ & eſt melior gloſſa in dict. extrauagante 1. quæ habet neceſſariam eſſe ſententiam iudicis, vel

A præceptum, quod illi æquipolleat: & in caſu propoſito nulla ſententia eſt data, nec præceptum, quod illi æquipolleat.

Tertio, quod eſt caſus irrefragabiliter probans hãc partem in dicto capitulo [cum ſecundum.] t quatenus vniuerſaliter ſtatuit ne fiat apprehenſio bonorum, donec per iudicem eccleſiaſticum declaretur hæreticus; per quod omnes dicunt declarationem eſſe neceſſariam.

7 Per hæc pro vtraque parte adducta, videtur reddi quæſtio hæc difficilis, & cuius vtraque pars diſputando defendi poſſet: ſed ad cõſulendum in præſenti caſu pro parte affirmante inclinor, per adducta ſupra pro

B eo. Tum, quod non occurrit modus adeo iuridicus defendendi Catholicos communicantes cum hæreticis notorijs Germaniæ, & Galliæ, à peccato, & excommunicatione, ac tenendo, quod non tenemur vitare notorios excommunicatos, antequam denuncientur eſſe tales, vt diximus in Manual. confeſſ. u & latius in Enchirid. de oratione. x & Miſcell. y

8 Tum quia videntur eſſe mortui hæretici, quorum bona maritus oratricis cepit antequam denunciarentur, & quidquam contra eos pronunciaretur. Tum, quia credo, dictum prædictum Felyni, z nunquam fuiſſe praxi mandatum. Tum, quod videtur ſecum pugnare, dum ait non eſſe locum dict. capit. [cum ſecundum.] cum factum eſt adeo notorium, quod nulla eſt opus declaratione: præſupponit enim poſſe dari no-

C torium, in quo eſt opus declaratione, non reddita ratione cur non ſit idem dicendum de omnibus notorijs. Salua, &c.

[Aduertendum magis communem eſſe, vt in notorijs apprehenſio bonorum ipſo iure cõfiſcatorum poſſet fieri etiam ante declarationem. Boſſius. Quomodo procedendum ſit in crimine notorio. num. 16.

ALLEGATIONES.

a in capitul cum nobis. numer 12. de præſcript.
b cap. 1. de conſtit. lib. 6. c cap. innotuit. de elect.
d de hæret. lib. 6. e cap. ad noſtram 3. de iureiur.
f cap. euidentia. de accuſ. g cap. fin. de cohab. cle. & mul.
h l. pro inde ff. ad legem Aquiliam. i d. cap fin. & capit. vltim de tempor. ordin. K Seſſ. 11. l titul. de excomm. non vitan. m in capitul Rodulphus. num. 37.
D n de re iud. non vitan. o in cap. ad noſtram 3. de iureiur.
p 2. quæſt. 1. q §. cæterum de re iudic. r in extrauag. 1. de dolo & contum. ſ de accuſ. t de hæret. lib. 6.
u capitul. 27. numer. 25. x capitul 22. numer. 5.
y 47. in nono. z in d. cap. Rodulphus.

SVMMARIVM.

Hæreticus iudicatur, qui cauſa fidei vocatus à iudice, & ob contumaciam excommunicatus, ſic manet per annum. 1

Excommunicatus ex quacunque cauſa iudicatur ſuſpectus de hæreſi, & poteſt contra eum procedi, ſi per annum manſerit excommunicatus, etiam ſi non ſit declaratus excommunicatus. num. 3. 2

E *Religioſus non eſt, & poteſt iuſtè eiici filius Iudæi, contra conſtitutionem ſui ordinis à Sede Apoſtolic. confirmatam, & obſeruari iuſſam ad habitum, & profeſſionem admiſſus.* 4

CONSILIVM XXI.

QVid iuris de illo monacho, qui fecit aliquem excõ terari contra extrauag. 1. a & poſtea monitus ab

ALLEGATIO.

a De ſepul. inter commun.

ab aliquibus, vt ſe faceret abſolui, non curauit, ſed acceptauit electionem, qua fuit electus, & eam nunc regit poſt lapſos duos annos à tempore exeterationis, & eſt filius Iudæi?

1 Reſpondeo primo, quod poteſt procedi contra eum tanquam ſuſpectum de hæreſi, per cap. vltim. a & per notata in cap. [cum contumacia.] b

2 Quia licet ad hoc, vt excommunicatus per annum ſit iudicandus hæreticus, iuxta præfatum capit. [cum contumacia.] requiritur, vt vocetur à iudice cauſa fidei, & excommunicetur tãquam cõtumax, & maneat in excommunicatione per annum; ad hoc tamẽ, quod poſſit procedi contra aliquem, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi, ſufficit vt maneat excommunicatus per annum; ex quacunque cauſa excommunicetur, etiam ſi illa non tangat fidem, vt reſoluit Panor. communiter receptus, c & Francus. d

2 Nec videtur obſtare, quod non fuit denunciatus, & declaratus excommunicatus, & ita non erat vitandus per extrauagantem [ad euitanda.] relatam à nobis in Manual. confeſſ. e quia extrauagans illa nihil prodeſt excommunicatis, ſed tantum excommunicantibus cum illis, vt ipſiuſmet finis monet.

4 Secundo, quod ſi Prælatus præfatus eſſet in Hiſpania, multum augeretur contra eum ſuſpicio de hæreſi ex eo, quod pater eius fuit Iudæus.

Tertio, qđ non ſolum ipſe poteſt priuari religione, & eijci ab ea, ſed etiam eſt ipſo iure priuatus, & nunquam fuit verè religioſus, ſi conſtitutio ſui ordinis eſt vera, & à ſancta Sede Apoſtolica confirmata, & iuſſa ſeruari, quod tamen ipſe ignoro.

ALLEGATIONES.

a de pœnit. b de hæret. lib. 6. c in d. cap. vlt. de pœnis. d in d. cap. cum contumacia. e cap. 27. numer. 35.

SVMMARIVM.

1 *Iudæorum filij, & deſcendentes etiam per lineam maternam vſque ad quartam generationem (quibuſdam ſcilicet in partibus) particulari decreto Pauli IV. & Gregorij XIII. fuerunt ab ordinibus prohibiti; & hoc, etiamſi nullus illorum poſt conuerſionem in errorem ſit lapſus: etſi de æquitate nati ex talibus ſponte conuerſis non ſint repellendi, num. 4. Idem etiam dicitur de deſcendentibus ex Sarracenis, ſeu Mauris, numer. 3. ad finem. & numer. 5. repelluntur que ab officio prędicandi, numer. 7.*

1 *Hæreticorum etiam per lineam fœmininam deſcendentes (quibuſdam ſcilicet in locis) vſque ad quartam generationem excluduntur ab ordinibus: ſed hoc intellige de deſcendentibus ex hæreticis condemnatis tantum, numer. 2. & 3.*

1 *Infidelitas præcedens baptiſma nemini nocet, nec quo ad promotionem, niſi quo ad reuertentes ab hæreſi, vel nouiter conuerſos.*

2 *Legis æque apte duos recipientis intellectus, benignior, & mitior eſt accipiendus. fallit, quando verba aliqua non obiter, ſed cum myſterio poſita nihil operarentur, numero 3.*

2 *Hæreſis omnium infidelitatum peſſima: & qui ad Iudaiſmum reuertuntur, magni ſunt hæretici, num. 3.*

3 *Repetitio frequens eiuſdem verbi in aliqua diſpoſitione myſterium aliquod denotat.*

6 *Electionem, ſeu promotionem faciendam, defectus ſemiplena impedit probatio: at ad promotum, ſiue electum, & confirmatum deijciendum plena requiritur probatio: vt etiam in matrimonio contrahendo, & contracto diſtingui ſolet.*

7 *Legis innouatio antiquæ non receptæ operatur, vt nunc* F *non poſſit dici non recepta, niſi ſint lapſi anni decem à die innouationis, licet cõtrariũ poſſit diſputãdo teneri.*

CONSILIVM XXII.

1 AD primam multarum quæſtionum, quæ habet, at prohibitio de qua in breui fœlic. record. Pauli IV. confirmata per Gregor. XIII. qua certis in locis prohibetur, vt nullus, qui à Iudæis, ſeu hæreticis, quorum parẽtes, & progenitores paterni ſeu materni viuentes ſeu defuncti vſque ad quartã generationem incluſiuè hæretici fuere declarati, &c. ad ſacros ordines promoueantur, &c. includat non ſolum deſcendentes hæreticorum damnatorum, &cęt. ſed etiam deſcendentes à Iudæis vſque ad G præfatam quartam generationem, etiam ſi præfati Iudæi primo conuerſi, & filij, & nepotes eorum inuiolabiliter fidem Orthodoxam ſeruauerint?

Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quod iure communi infidelitas pręcedens baptiſmum minimè nocet, vt eſt in capit. [eam te.] a ibi, [Pro eo vero, quod Iudæus extiterit, eum dedignari non debet.] vnde Felynus ibi colligit pro regula, quod infidelitas præcedens in promotionibus, non nocet, *niſi* fuerit hæreſis, vel conuerſo recens. & ita præfata prohibitio Pauli Quarti, exorbitat a iure communi, & conſequenter eſt reſtringenda. b

H 2 Secundo, quod cum lex apte recipit duos intellectus, benignior, & mitior eſt acceptandus. c At præfata prohibitio poteſt duob. modis apte intelligi, priori quidem modo, vt relatiuum, [quorum,] ſequens verbum, [Iudæi,] ſeu [Hæretici,] referat vtrunque: poſteriori verò, vt ſolum referat verbum, [Hæretici,] tantum. & intelligendo priori modo reſtringit verbũ, [Iudæi,] ſicut verbum, [Hæretici.] intelligendo autem ſecundo modo, ſolum reſtringit verbum, [Hæretici.] Ergo accipiendus eſt prior intellectus, qui eſt benignior, & ſecundum illum non includuntur deſcendentes a Iudæis, niſi parentes eorum deliquerint.

Tertio, quod omnium infidelitatum peſſima eſt hęreſis, vt docet S. Thom. recept. d & ſecundum menſuram delicti debet eſſe plagarum modus, e ergo nõ I debet puniri magis Iudaiſmus, quam hęreſis. Cũ ergo hæreticorum filij non inhabilitantur ad ordinem pręfatum vſque ad quartam generationem, niſi parentes eorum fuerint dãnati, & ipſi, vel ſtatuæ, vel oſſa eorũ combuſta; a fortiori filij Iudæorũ, qui minus deliquerunt, non videntur inhabiles, niſi parentes eorum ſimili modo damnentur.

Quarto, ꝙ deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, licet fuerint hæretici, non includuntur in præfatis extrauagantibus, niſi ipſi, vel oſſa, vel ſtatuę ipſorum cre mentur. Ergo a fortiori deſcendentes, ex Iudæis, qui nihil deliquerunt, debent haberi pro inhabilibus: cum vt prædiximus, hæreſis etiam non punita ſit peior Iudaiſmo.

K 3 Pro parte affirmãte facit primo neruoſiſſimè, quod in præfata extrauagante Pauli, valde ſerio ſit mentio de Iudæis, & de deſcendentibus a Iudæis: & quod ſi præfatum relatiuum, [quorum,] intelligeretur priori modo, ita vt referret tam verbum, [Iudęi,] quam verbum, [Hæretici,] nihil operaretur præfatum verbũ, [Iudæi,] quandoquidem nec ipſi primum conuerſi, nec

ALLEGATIONES.

a de reſcript. b cap. quæ à iure de reg. iur. lib. 6. c leg. benignius. ff. de legibus. d 2. 2. quæſt. 10. art. 6. e Deuteronom. 6. & cap. non afferamus 24. quæſt. 1.

nec vlli deſcẽdentes ab ipſis inhabilitarẽtur, niſi eſſent hæretici, vel deſcendentes ab hæreticis. quoniam Iudæi conuerſi, & filij eorum, ſi relabantur, ita vt ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorum crementur, magni hęretici ſunt.

Secundo facit, quod præſata breuia magnam intendunt ponere differentiam inter Iudæos nouè conuerſos, & deſcendentes ex eis, & inter Chriſtianos antiquos, & deſcendentes ex eis. Ad ſecundum intellectũ priorem nullam ponerent differentiam: quia ſecundum illum, ſicuti nulli Chriſtiani antiqui, nec vlli deſcendentes ex eis fiunt inhabiles, niſi aliqui ex quibus deſcendunt, declarentur hæretici, & ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorum comburantur, & omnes, qui deſcendunt ex talibus, fiunt inhabiles: ita & nulli, qui deſcendunt ex Iudæis conuerſis, vel eorum filijs non factis prædicto modo hæreticis, fiunt inhabiles; & omnes qui deſcendunt ex Iudæis primo conuerſis, vel filijs eorum factis prædicto modo hæreticis, fiunt inhabiles.

Tertio, quòd idem verbum frequenter repetitum in aliqua diſpoſitione ſignificat aliquod miſterium iuris, iuxta gloſſam ſingularem, & receptam. a Ergo verbum, [Iudæi,] toties repetitum in præfatis extrauagantibus ſignificat aliquod miſterium iuris, quale tamen non ſignificaret, ſi relatiuum illud, [quorum,] referret tantum verbum [Hæretici,] iuxta ſecundum intellectum: ergo ille eſt accipiendus.

Quarto vrget, quòd Gregorius XIII. in ſua bulla addit, quod idem ſeruetur in deſcendentibus ex Mauris: & credo ſuam Sanctitatem ad id motam fuiſſe, eo quod rari eorum vſque ad quartam generationẽ inueniantur firmi Chriſtiani, & quod fortaſſis acceperit idem inuentũ eſſe alicubi in deſcendentib. ex Iudęis.

4 Quare dico, hanc partem affirmantem videri iuris rigore veriorem, partem verò priorem negantem poſſe de æquitate ſeruari in deſcendentibus illorum Iudæorum, & Maurorum, qui ſua omnino ſponte, nullo metu, vel vi coacti ſuſceperunt, vel ſuſcipiunt baptiſmum, quales fuerunt omnes fere Iudæi Burgenſes in Hiſpania, qui ad prædicationem Epiſcopi Burgenſis ex Iudæis facti Chriſtiani ſponte omnino ſuum baptiſmum ſuſceperunt; quorum nullum deſcendentem adhuc audiuimus deuiaſſe à fide Catholica: quales item ſunt multi, qui Romæ ſola verbi Dei efficacia ſine vllo metu illato conuerſi ſunt, & paſſim conuertuntur: quorum pauci, vt audio, ad vomitum redierũt; quales item ſunt quidam, quos audiuimus ex Africa veniſſe ad Luſitaniam, & etiam ad Caſtellam, ad ſuſcipiendum baptiſmum.

5 AD SECVNDAM, ſcilicet, an præſata extrauagans habeat locum in deſcendentibus Maurorum, ſicut in deſcendentibus Iudæorum? Reſpondeo idem, quod reſpondi ad primam, per præfatam extrauagantem Gregorij XIII. quæ extrauagantem præfati Pauli magna prouidentia extendit ad deſcendentes Maurorum, quos, vt arbitror, accepit contumacius hærere in Hiſpania ſuo Saraciniſmo, quàm Iudęos ſuo Iudaiſmo: quòd verum profecto eſt de his, qui aliqua vi, vel metu conuertuntur; non autem de his, qui ſua omnino ſponte baptiſmum ſuſcipiunt, quorum tamen numerus paruus, vt audio, eſt in Hiſpania.

AD TERTIAM, ſcilicet, an præfata prohibitio includat omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi reliquæ Hiſpanię appellat Chriſtianos nouos, etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi? Reſpondeo, quòd non proculdubio: quoniam ipſamet ſe reſtringit ad deſcendẽtes vſque ad quartam generationem tantum, & in

A claris non eſt locus coniecturis. b

6 AD QVARTAM, ſcilicet quanta probatio ſit neceſſaria ad impediendam electionem alicuius fratris in Guardianum, vel Prouincialem, vel ad eijciendum iam electum, vel confirmatum, propter originem Iudaicam, Maurorum, vel hæreticorum? Reſpondeo, quòd ad impediendam electionem videtur ſufficere ſemiplena probatio. argumento tex. ſingularis in cap. [præterea.] c quòd probat propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis imdediendum eſſe matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Si autem eſt iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio ad reijciendum, & exauctorandum, d & pro vtroque dicto facit capitul. [quemadmodum] e quatenus probat, B quod turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes.

7 AD QVINTAM, ſcilicet, an præfata prohibitio Pauli Quarti, ſit ſeruanda quo ad eam partem, qua prohibet præfatos deſcendentes à Iudæis, vel hæreticis in prędicatores eligi, vel iam electos ad prędicandum admitti? Reſpondetur, quod ſic: quia licet non videatur recepta quo ad hoc in aliquot partibus, fuit tamen poſtea anno 1573. innouata, & extenſa quo ad Mauros per Gregorium XIII. & ita nondum ſunt tranſacti decem anni, qui ſatis videntur requiri ad euacuandum viribus legem canonicam, argumento multorum, quæ in hac re dicit Felynus, f quamuis etiã contrarium diſputando ſuſtentari poſſit de rigore iuris, per eadem, quæ ibidem traduntur, maxime illud C ſingulare dictum Dominici, g ſcilicet, quod omnis lex videtur ferri a ſuperiore ſub illa conditione, ſi recipiatur a ſubditis. Et quidem quo ad deſcendentes a Iudæis, vel Mauris, qui ſua omnino ſponte conuerſi fuerunt, nec ad vomitum redierunt, æque videtur poſſe ſimulari. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In clement. 2. de iur. patron. verb. diœceſanis. b l. continuus. § cum ita. ff. de verb. obl. c 2. de ſponſal.
d Argument. cap ſuper his, de accuſatio. e de iureiur.
f in cap. 1. de treug. & pace num. 6. & multis ſequ.
g in §. leges, diſtinct. 4

D

SVMMARIVM.

Filij nati antequam pater fieret hæreticus, pœnis non afficiuntur, ſicut nec filij ante proditionem patrum rebellium, ſeu ingratitudinem patrum libertorum. 1

Filij nati ante dignitatem patris, vel poſtquam ab ea motus, vel mortuus fuerit, illius priuilegij non gaudent. 2

Indefinita æquipollens vniuerſali ex rationis diuerſitate limitatur. 3

Lex filios ob patris crimen puniens, vt exorbitans, reſtringenda. 4

Filij hæreticorum vbi ratio paternæ præſumptionis imitationis ceſſat, non puniuntur. 5

E *Lex in præſumptione fundata, præſumptione ceſſante, ceſſat.* 6

Filij poſt delictum patris ex ſanguine infecto naſci videntur. 7

Filius ante patris hæreſim natus, vt promoueri poſſit ad honores, & magiſtratus, non eget diſpenſatione. 8

CONSILIVM XXIII.

N Inquiſitus eſt, quod fautor fuerit hęreticorũ, & probatus, & conuictus, ſed nõ confeſſus, in morte autem ſuſcepit omnia eccleſiaſtica ſacramenta. Quæritur, an filius eius, qui multo tẽpore

ante

ante commiſſum crimen natus eſt, ad Catholicorum
ſcholas miſſus, & in bonis litteris, & moribus educa-
tus, comprehendatur ſub diſpoſitione cap. [ſtatutū,]
a ita vt promoueri non poſſit ſine diſpenſatione ad
honores, & magiſtratus.

1 Reſpondeo, quòd præfatus Domin. conſulens nō
indiget vlla diſpenſatione. Tum, quia ſecundum ſen-
tentiā viri eruditiſſimi, & maximæ auctoritatis Cyni,
b & Petri de Bellapertica paris eruditionis, & aucto-
ritatis, quem ſequitur ille tenendum filios committē-
tium crimen læſæ maieſtatis non incidere in pęnas im
poſitas contra filios proditorum, & rebellium genitos
ante proditionem, & rebellione commiſſam. Tū, quia
illa probatur per l.2. c quatenus habet, propter li-
berti ingratitudinem filios eius ante illam natos nihil
perdere de ſua libertate, licet poſtea nati reincidant in
ſeruitutem, quod etiā probatur per l. [a diuo Marco.]
d iuncta gloſſa, e quę habent, priuilegium, quo gau
dent quidam ob dignitates, ne ad quęſtionem trahan-
tur, non ita extendi ad natos poſtea, ſicuti ad natos an-
tea. Quam ſententiam quo ad propoſitum caſum
corroboro.

2 Tum, quia hoc ipſum tenet Calderinus, f per l.
[emancipatum.] g quæ habet, filium natum ante-
quam pater moriatur, vel ſenatu moueatur, gaudere
priuilegio ſenatorum; licet eo non gaudeat ille filius,
qui poſt patrem motum à ſenatu, vel mortuum naſci-
tur. Tum, quia natus antequam pater ad dignitatem
promoueatur, non gaudet honore, quem poſt eum na
tum quærit, h ergo à fortiori non debet quærere pę
nam, ſeu plecti ea a patre, poſt ipſum natum meritam,
cum odia debeant reſtringi, & fauores ſint ampliādi. i

3 Tum quia etiam Dominicus a Sancto Geminiano
refert, & probat prædictum conſilium Celderini, k
Nec Ioannes Lupus a Pallis rubeis, l auſus fuit te-
nere contrariū, licet ſuo propoſito plurimū inſeruiret.

Tum, quia non obſtat, quod capitul. ſtatutum.] m
indefinite loquitur de filijs hæreticorum punitis, &
qd indefinita æquipollet vniuerſali, n & per conſe
quens debet intelligi de omnibus filijs ante, & poſt na
tis; quia, vt ait Calderinus vbi ſupra, indefinita locu-
tio limitatur ex diuerſitate rationis, quæ reperitur in
aliquibus caſibus ſub indefinita contentis, argumento
gloſſæ, & circa illam notatorum, o & magna ratio li-
mitandi illud capitul. [ſtatutum.] ne procedat in fi-
lijs ante crimen natis, ſicut in filijs poſtea natis, colligi-
tur ex legibus ſupradictis.

4 Tum, quia lex præfata tam canonica, quam ciui-
lis puniens filios pro peccatis parentum eſt exorbitans
multum a iure communi, non ſolum humano, p ſed
etiam a lege naturali, quia pœna impoſita contra ma-
lefactorem non debet extendi ad alios, q ſed etiam
contra legem diuinam, quæ per Ezechielem, r tranſ
lata in capitul. [Iudæi.] ſ ſic ſtatuit; Anima, quę pec
cauerit, ipſa morietur. Et pater non portabit iniquita
tem filij, nec filius iniquitatem patris, & ita reſtringē
da, quantum rationabiliter reſtringi poteſt. t At ra-
tionabiliſſime reſtringi poteſt, vt lex puniens filios pro
delictis patrum, reſtringatur ad filios poſt delictum na
tos, ergo lex præfata ca. [ſtatutum] indefinite puniēs
filios hæreticorum, debet reſtringi ad filios poſt hære-
ſim natos propter rationes ſupradictas. Tū, quia ſunt
aliquot ſpeciales rationes, ob quas illud capitul. eſt li-
mitandum quo ad conſulentem natum, & educatum,
ac litteris ornatum longe ante punitionem patris.

Prima quidem, quòd pater Domin. conſulentis nū-
quam fuit confeſſus ſe fauiſſe hæreticis, propter quòd
crimen fuit inquiſitus, & punitus, quia fuit conui-
F ctus; ſed ſemper negauit illud, & mortuus fuit con-
feſſus ſacramentaliter, & abſolutus, atque ad commu-
nionem admiſſus a ſacerdote: & ita Dominus conſu-
lens filius eius bona fide credere poteſt eum non ad-
miſiſſe tale crimen, vt ſic non ligarit dicta ſententia
coram Deo: argumēto eorum, quæ per Innocentium,
& alios traduntur de iniuſta ſententia, u & omnes
cōfitentur filios puniri per præfatas leges propter prę
ſumptum in eis delictum, & in præſenti caſu non po-
teſt dici præſumi.

5 Secunda, quod ceſſat ratio præſumendi, quod prę
fatus D. conſulens fuit imitator patris in actu fauendi
quibuſdam hęreticis, quia fuit actus quodāmodo mo-
mentaneus: & longe antea, & cum adhuc puer eſſet cō
ſulens, a patre in ſancta ſtudia ſeparatus vixit in eis lit
G teris incumbens, alienus valde a conuerſatione pater-
na, & ceſſante cauſa pręſumendi, ceſſat præſumptio. x

6 Tertia ratio, quod omnes fatentur leges, quæ fun
dantur ſuper præſumptione, non habere locum, cum
ceſſat illa argument. capitul. [humanæ aures.] y &
capitul. [tua.] z tradit late Felynus poſt Panormita-
num, a poſt multos Theologos, & Canoniſtas ab eo
citatos. Et per narrata in facto conſtat ceſſare contra
Domin. conſulentem præſumptionem *conſenſus in*
delictum patri oppoſitum.

7 Tum, quia falſum eſt id, quoe Salycetus ait, b
ſcilicet eadem ratione debere puniri filios ante geni-
H tos, qua puniuntut poſtea geniti; cum conſtet contra-
rium ex prædicta l. 2. c & ex dicta l. [a diuo Marco.]
d & ex dict. leg. [emancipatum.] e & ex dict. leg.
[ſi ſenator.] f & quia poſtea nati videntur deſcende
re ex ſanguine iam crimine infecto.

8 Per quæ omnia conſulendum, præfatum Dominū
conſulentem non indigere aliqua diſpenſatione, nec
abſolutione pœnarum, & inhabilitatum impoſitarum
a prædicto cap. [ſtatutum.] nec alijs contra filios hæ-
reticorum. Salua, &c.

[Aduertendum contrariam ſententiam dici veriorem,
magiſque communem, & vſu receptam, vt eſt videre
apud Dominum Franciſcum Pegnam in ſuis commen
tarijs ad Directorium Inquiſit. parte tertia, caſ. 163.
I col. 2. pag. 727. in impreſſis Romæ 1561.

SVM-

ALLEGATIONES.

a de hæret. lib. 6. b in l. quiſquis cod. ad l. Iuli. maie.
c cod. de libe. & eorum liber.
d cod. de quæſt. e ſuper verbo aſperſit.
f in conſ. 3. de hæret. g ff. de ſenator.
h leg. ſi ſenator. cod de dignitatibus lib. 12.
i capitnl. odia. de regul. iur. lib. 6. & capitul. pœnæ de pęnit. diſtinct. prima.
K in capitu. 2. § hæretici. ſub finem. de hæret. lib. 6.
l in lib. de iuſta obtentione Regni Nauarræ.
K m 2. de heret. lib. 6. n capit. ſi Romanorum 19. diſtinſt. & l. 3. de offi. præſi. o cap. vt circa. de elect. lib. 6.
p titul. cod. ne filius. pro patre. q leg. Grachus cod. ad leg. Iul. de adult. & capitul. quæſiuit. de ijs, quæ fiunt a maio. part. capitul. r capitul. 18. ſ 1. quæſt. 4.
t cap. quæ à iure de regul. iur. lib. 6.
u in capitul. quia plerique. de immun. eccleſ.
x capitul. cum ceſſante. de appellat. & cap. ex ſtudijs ſuis intelligitur puer, & capit. mandata. de præſumpt.
y 22. quæſt. 5. z de ſponſal.
a iu capitul. 1. numer. 40. de conſtit.
b in dict. leg. quiſquis.
c cod. de lib. & eorum libe.
d cod. de quæſt. e ff. de ſenato.]
f cod. de dignitatibus. lib. 12.

SVMMARIVM.

1 *Laicus diſputans de fide non eſt excommunicatus, ſed excommunicandus, niſi ignorantia prohibitionis illum excuſet. num. 3.*

1 *Verba futuri temporis ſententiam ipſo iure non inducũt.*

2 *Verba ſi ſecundum vulgarem modum loquendi ſint intelligenda, loquentis mos, & loci, in quo proferuntur eſt, attendendus.*

2 *Lex quantumuis dura ſeruanda tamen eſt, nec eſt à propria ſignificatione uerborum eius recedendum.*

3 *Clericis proprius ſpiritualia tractare conuenit, quam laicis quatumuis doctioribus.*

CONSILIVM XXIV.

AN laici ſtudio Theologiæ dediti peccent mortaliter diſputando de fide, & an ſint ipſo iure excommunicati?

1 Rñdeo primo, quod non ſunt ipſo iure excommunicati, quia c. [quicunque.] a non excõmunicat eos, ſed per verbum futuri tpis ſtatuit, vt excõicentur, & conſtat ex gloſ. recepta: b per verba futuri temporis non induci ſententiam ipſo iure, niſi aliquid aliud eis addatur, quod etiam adnotauit gloſſa eiuſdem cap. [quicunque.]

Secundo, quod non demiror ſententiam illam noſtram. ſ. laicum diſputantem de fide peccare mortaliter, poſitam in Manu. noſtro confeſſ. c ſubduram videri aliquibus. Tũ quia ſubdura quoque uiſa fuit gloſſæ eiuſdem capit.

2 Tum quia, vt illa ait, uidebatur potius facienda facultas diſputandi decretorum doctori laico, quam clerico rurali, & indocto, uel quod uerba ſunt intelligenda ſecundum uulgarem modum loquendi, d & uulgus Gallicum omnes literatos, & doctos appellat clericos, quod etiam ipſamet gloſſa monuit.

Tertio dico, determinationẽ prædictam, licet dura ſit, vt ait ibi gloſſa eſſe tamen tenendam, iuxta l. [proſpexit.] e & cap. [in memoriam.] f Tum qa ut docet Auguſtinus relatus in cap. [in iſtis.] g leges cum inſtituuntur debent iudicari, poſtquàm aũt ſunt inſtitutæ, iudicandum eſt ſecundum eas. Tum quia gloſſa, Archidiaconus, Dominicus, & Francus qui eandem ſenſerunt duritiem, tenuerunt eam. Tũ qa propriè eccleſiaſtica, & laica perſona differũt, h & laicus quamlibet doctus propriè non dicitur clericus, nec licet ei prædicare. i Tum quia non eſt recedendum à propria ſignificatione uerborum. K Tũ denique, quod conſtitutio illa facta fuit ab Alexandro IV. in Italia, in qua, nec in Hiſpania laici, quamuis ſint docti, uocantur clerici, & ita uerba illius debent interpretari magis ſecundum morem loquendi terræ, ubi facta fuit, & eorum qui eam tulerunt, quam ſecundum morem Galliȩ, uel alicuius alterius prouinciæ.

3 Quarto reſpondeo, quod nouè ultra omnes ego molliui illam ſententiam, reſtringendo eam ad eum, qui ſcit id eſſe prohibitum ſub pœna excommunicationis, quibus iuſtius laici etiam docti prohibentur à diſputando de fide Catholica, quam clerici, cũ his ꝓpius conueniat tractare ſpiritualia, quam laicis. l

ALLEGATIONES.

a §. inhibemus, de hæret. lib. 6. b in capit. in pœnis, de regulis iuris, libro 6. c capitul. 11. numer. 27. d capitul. ex litteris, de ſponſ. & l. Labeo, ff. de ſupell. e ff. qui, & à qui-

bus manumiſſ. f 19. diſtinctio. g 4. diſtinctio. h cap. duo ſunt, 12. quæſtio. 1. i cap ſicut, de hæreticis. k l. non aliter, ff. de legat. 3. l cap. bene quidem, 96. diſtinct. & cap. Eccleſia. de conſtitut.

De Apoſtatis, & reiterantibus baptiſma.

SVMMARIVM.

Sermones generales morales particularibus minus vtiles. 1

Facti variatio etiam in vna circunſtantia, quamuis modica variat ius, quod oritur ex facto. 2

Apoſtaſia triplex, à fide, ab obedientia, & ab ordine clericali, vel à religione. 3

Apoſtaſia generaliter deſertionem muneris ſignificat. 4

Habitum religionis deſerens, cito reſumpturus, non eſt apoſtata, licet ſit excommunicatus. 5

Mendicantes ad non mendicantes ſine licentia tranſeuntes excommunicationem incurrunt ipſo iure, non tamen ſunt apoſtata. 6

Fugitiuus eſt, qui ſine licentia ſuperioris etiam retento habitu vagatur, vel ſe celat, ne à ſuperiore inueniatur, non tamen ſequitur, vt ſit apoſtata. 7

Delatio habitus deſertorem religionis ab apoſtaſia non excuſat. 7

Apoſtata à religione dicitur religioſus profeſſus, qui deſerit ſuam religionem animo ad eam non reuertendi, nec ad aliam tranſit. Vnde ſi ceſſet animus à religione retrocedendi, ceſſabit vitium apoſtaſiæ, numer. 7. Sed & qui intra monaſterium exiſtens, continuo ſuo ſuperiori renuit obedire, non eſt talis, num. 4. qui ſine licentia exit monaſterium, abſque tamen animo non reuertendi, non eſt talis, & num. 5. & 7. & hoc etiam ſi habitum deſerat, vageturque, ſitque fugitiuus, nu. 6. & 8. nec qui ſuam deſerit, vt aliam etiam laxiorem etiam ſine licentia intret ſi illam ingrediatur, etiam ſi ſint mendicantes ad non mendicantes, erit apoſtata, nu. 5. & 6. & multo minus ſi petita licentia ad arctiorem, vel ad quamcunque aliam ea obtenta ſe transfert, ſicut nec qui transfertur ad Epiſcopatum, vel in aliqua Eccleſia perpetuo inſtituitur, per quam inſtitutionem deſinit eſſe clauſtralis ſui monaſteriy, num. 8. & hoc modo dicta translatio ſit, vel ſaltem credatur iuſta, numero 14. ſicut is, qui petita, licet non obtenta licentia, exit, ut ſubueniat parentum neceſſitati, in qua ante illius erant profeſſionem, uel ea Generali, ſeu Prouinciali petita, & obtenta inſeruit parentibus, qui poſt illius profeſſionem in neceſſitatem inciderunt, numero 8. 8

Translatus ad Epiſcopatum, item & aliam Eccleſiam, ſi de ea perpetuo intituletur, deſinit eſſe ſui monaſterii monachus clauſtralis, & hoc modo dicta translatio ſit legitima, num. 14. 8

Parentum neceſſitas præbet iuſtam cauſam Monacho, vt poſſit ſtare extra Monaſterium, ita tamen, vt præcedens profeſſionem requirat ſolam licentiæ petitionem, ſequens autem requirat etiam conceſſionem, quam tamen facere poteſt Generalis, & Prouincialis ordinis. 8

Monaſterium egrediens ſine licentia, ſed ſtatim reuerſurus, non peccat mortaliter propter exiguitatem materiæ. 8

Intellectus Bullæ Pauli Quarti contra apoſtatas, & Pii Quinti, & quod ſolos ligant veros apoſtatas. nu. 6. & 14. ſed nec bulla Pii Quinti, in conſcientia ligat in-

ſte tranſlatos, nec cum iuſta licentia ſtantes extra monaſterium. num. 13.

10 *Lex aliam interpretans iuxta terminos interpretatæ intelligenda.*

11 *Dubia pars vna copulatiuæ per aliam declaratur eiuſdem copulatiuæ partem.*

12 *Intellectus, ex quo ſequitur abſurdum, euitandus.*

13 *Reductio alicuius conſtitutionis ad viam iuris quid operetur.*

CONSILIVM I.

AN DICI poſſint apoſtatæ omnes infraſcripti indifferenter, ſcilicet. Primo, qui ex quauis cauſa exierunt è congregatione eorum, & ſteterunt foris cum habitu, uel ſine habitu, & an in hoc ſit differentia inter eos, qui diu extra commorati ſunt, & qui breui temporis ſpatio.

Secundo, an qui vigore breuium Pœnitentiariæ, ſeu alias à ſummis Pontificibus impetratorum foris ſteterunt?

Tertio, an qui ex licentia ſuperiorum, ſeu aliàs quouis modo extra clauſtra vixerunt?

Quarto, an comprehendantur etiam illi, qui cum profeſſionem emiſerint in monaſterijs obſeruantiæ congregationis, poſtea obtinuerunt beneficia ordinis in titulum, ſeu ad vitam, & poſtmodum vigore bullarum fœlic. record. Pauli IV. & Pij V. ad clauſtra reuocati fuerunt.

Quinto, ſi aliqui prædictorum ante publicationem dictarum bullarum ad clauſtra redierint, an nihilominus cenſeantur in eiſdem bullis, & earum determinationibus comprehenſi.

1 Reſpondeo primum, has quæſtiones eſſe nimis generaliter propoſitas, quam ut ſpecialiter, & categorice ad eas ita reſponderi poſſit, vt caſibus ſub eis contentis plenè ſatisfiat, niſi iuſto in id libello compoſito, & non ſtudio tumultuario, ſed ſerio, & maturo adhibito, cuius adhibendi otium nobis modo deeſt. Sed & vt ægro animo, tam grandi quæſtioni, tam leuiter propoſitæ, eam breuem, & leuem reſponſionem præbeamus, facit quòd S. Thom. a dixit, ſermones morales vniuerſales minus eſſe vtiles, eo q́d actiones in particularibus ſunt, ante quem Iuriſconſultus dixit, omnem definitionem generalem eſſe in iure periculoſam. b

2 Adeo quod vix vlla regula abſque aliqua exceptione inueniatur, iux. l. 1. c etiamſi verbis vniuerſalibus affirmatiuis, vel negatiuis concipiatur, excepta illa de qua in ca. [licet.] ſub finem, d vna. n. circunſtantiola addita, vel adempta facto, frequenter variat ius, quod oritur ex eo, e & ob id Imperatores Valerianus, & Galienus cuidam peteti nimis generale reſpouſum reſponderunt. f [Vt reſponſum congruum accipere poſſis, inſere facti exemplum,] vnde neceſſe eſt prius dicere, quis ſit apoſtata à religione, quam reſpondeatur, an infraſcripti ſint apoſtatæ ab ea.

3 Tum quia cum triplex ſit apoſtaſia iuxta gloſſam ſolemnem, & receptam, g .ſ. à fide, ab obediētia, & ab ordine, vel religione, cuius dictum tertium declarat S. Thomas, h & omnes noſtri in ea commētantes, in prædicta tamen quæſtione petitur, an infraſcripti ſint apoſtatæ, perinde ac ſi ſola vna ſpēs apoſtaſiæ inueniretur, cum tamen etiam tertia diuidatur in apoſtaſiam ab ordine clericali, & in apoſtaſiā à religione, vt p̄dicta gloſſa inſinuat, & ꝓbāt ſex

F capp. poſita in dicto titulo de apoſtatis, quorum aliqua de apoſtatis ab ordine clericali, & aliqua de apoſtatis à regula monachali agunt.

Secundo, quod ex conſulentium perſonis, & quæſtionum ſequentium materia, videtur intelligenda prima tantum de apoſtaſia à religione, & regula monachali, ideoque neceſſum eſt de illa tantum loqui.

4 Tertio, quod licet omnis apoſtaſia ab obedietia, ſeu præceptis obediendi, dicatur apoſtaſia, ſumpta generaliter illa voce, vt prædicta gl. 1. S. Tho. & communis declarant, quia generaliter ſumpta ſignificat omnem receſſionem, & retractionem, ſiue deſertionem muneris, vt Goffredo i latinius videtur dictū, G per l. [deſertorem.] K non tamen dicitur apoſtaſia à religione, accipiēdo verbum hoc ſtrictè in ea ſignificatione, in qua accipitur in titulo de apoſtatis, & in alijs iuribus punientibus apoſtatas. Requiritur enim primo, quod ſit criminoſa, & mortiferè mala, vt erudite dixit Caietanus, l inferens ex hoc, quod retroceſſio à clericatu, & minoribus ordinibus non eſt apoſtaſia ab ordine, de qua in prædicto tit. agitur. Immo nec ſufficit, quod ſit criminoſa, & mortiferè mala, qualis eſt inobedientia, qua monachus intra monaſterium exiſtens continuè renuit obedire iuſti prælati præceptis, etiam ſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis, licet enim tanquam inobediēs, & impudicus poſſit caſtigari, non tamen tanquam apoſtata, ſecun- H dum omnium mentem, quam vbi ſupra Caietanus declarat. Immo nec ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen animo deſerendi religionem.

5 Vnde receſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtaſia, quia licet ſit receſſio ab illo, aut illo monaſterio, & ab illo ordine, non tamen eſt receſſio à religione, & ita non incidit in pœnas apoſtatarum, iuxta determinationem Innocentij, m vbi clarius loquitur, & communiter recipitur, & etiam à prædicto Caietano declaratur. Immo nec omnis retroceſſio, per quam non ſolum peccatur mor- I taliter, ſed etiam incurritur excommunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur.

6 Per deſertionem enim temerariam habitus religionis fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, n non tamen illa omnis eſt apoſtaſia, de qua loquimur, quia non illa, quæ ſit cum animo eum cito reſumendi, ſine animo religionem deſerendi, nec vnquam id vllus eruditus dixit, etiam ſi dimiſſio habitus fieret ad liberius fornicandum, cum animo tamen ſtatim reſumendi eum, pro quo facit Extrauagans Nicolai Quinti, per quam vbi ſupra dixit Caietan. quod mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſunt excommunicati ob tranſi- K tum, non tamen dicuntur apoſtatæ, cuius extrauagantis initium eſt. Viam, & ponitur in titulo de regular. o

7 Addo, quod non ſufficit exitus à monaſterio incōſulto prælato, etiam cauſa vagandi, & ſine intentione intrandi

ALLEGATIONES.

a in princip. 2. 2. b l. omnis definitio, ff. de regulis iuris. c ff. de regulis iuris. d de regular. e l. ſi ex plagis, §. in cliuo, ff. ad legem Aquil. f in l. ut reſponſum, C. de tranſact. g cap. 1. de apoſta. h in 2. 2. quæſ. 12. artic. 1. i in ſumma num. 1. k ff. de re milit. l in d. artic. 1. m in cap. fin. de renunciat. in cap. intelleximus, de ætate, & qualit. n cap. 2. ne cler. uel monach. lib. 6. o inter communes.

intrandi aliam religionẽ modo non habeat intentio-
nem deſerendi eam, vt prædictus Caiet. ſingulariter
determinat in hæc verba: Religioſum cum habitu
ſine licentia, & alterius obedientia manere duplici-
ter contingit. Primo eo animo, & intentione, vt re-
ligioſus amplius nõ ſit, & talis eſt verus apoſtata, nec
excuſatur ab apoſtaſia, & cenſuris annexis, ex hoc,
quod defert habitum, ſed tenetur ad omnia ad quæ
tenentur apoſtatę ſine habitu. Secũdo cõtingit, quod
non recedat, nec vagetur extra, animo retrocedendi
à religione, ſed propter prælatornm fortè rigorem,
aut propter libidinem vacandi, aut aliquid hmõi, &
talis non eſt apoſtata, ſed fugitiuus, & vagus. Et quod
hoc ſit verum, patet ex hoc, quod apoſtata conſiſtit in
retroceſſione à religione, ac per hoc, qui retroceſſio-
ni à religione nunquam conſenſit, nunquam apoſta-
ſiam incurrit, quamuis incurrat peccatum inobedien
tiæ, & rebellionis contra præceptum prælati exeun-
do, ſicut etiam ſtans in clauſtro, & nolens pertinaci-
ter obedire prælato aliquid iuſtè præcipienti, rebel-
lis eſt, non apoſtata. Hæc ille.]

8 Quarto principaliter dico, ex prædictis colligi, ꝙ
apoſtata à religione dicitur religioſus expreſſe, vel
tacite profeſſus, qui deſerit religionem, quam pro-
feſſus eſt, ſine tranſitu ad aliam, cum animo non re-
uertendi ad ſuam, cui conſequẽs eſt, non omnem re-
ligioſum fugitiuum eſſe apoſtatã: omnis enim, ꝗ exit
monaſterium ſine licentia ſuperioris, & ſiue omiſſo,
ſiue retento habitu vagatur, vel ſe celat, ne inuenia-
tur, eſt fugitiuus, vt Ioã. Andr. quem Panorm. & cõis
ſequitur, a determinat, & probatur per l. [quis ſit
fugitiuus.] b attamen non omnis talis eſt apoſtata
per prædicta. Conſequẽs item eſt, nullũ religioſum,
qui tranſit ad arctiorem religionem, petita, licet non
obtenta licentia ſuperioris, eſſe apoſtatam, quia eius
trãſitio non eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera,
per d. cap. licet. c Conſeqtur item eadem ratione,
nullum tranſlatum ad aliã religionem, vel alium lo-
cum, mediãte diſpenſatione legitima, eſſe apoſtatã,
vt prædicta Extrauagãs, [Viam.] d ſub finẽ ꝓbat,
nec conſequenter ꝗ eſt tranſlatus ad Epiſcopatum,
iuxta clem. I. e & cap. [ſtatutũ,] f nec inſtitutum
perpetuo in aliqua eccleſia, ꝗ deſinit eſſe clauſtralis,
iuxta gloſſam ſingularẽ, & memorabilẽ, g neq; qui
auctoritate ſui Generalis, vel Prouincialis exijt, & de
git extra monaſteriũ, ſubueniẽdo neceſſitati paren-
tũ, in quam poſt eius profeſſionẽ inciderunt, iuxta do
ctrinã D. Tho. h relatã à nobis in com. 3. de reg. i
& in Manu. Confeſſ. K & minus ſi ante ꝓfeſſionem
eius erant tanta neceſſitate oppreſſi, quia tunc etiam
nolente ſuperiore tenetur exire, & ſubuenire, ſi po-
teſt, ſecundum eundem S. Doctorem, vt ibidem di-
ximus. Neque illum, qui per aliquot paucos paſſus
ſine licentia prælati egreditur Monaſterium ſtatim
reuerſurus, quia non videtur egreſſus ille mortifer,
cum exiguitas in omni materia excuſet à mortali cul
pa, iuxta S. Thom. l & alijs locis, quem nos citamus
in Manua. Confeſſ. m

9 Quinto, quod ex prædictis præſuppoſitis infer-
tur ſolutio primæ quæſtionis adeo generaliter propo
ſitæ, & etiam (ſalua ſaniori ſententia) intellectus iu-
ridicus Bullæ Pauli IV. & Pij V. Infertur enim, quod
nullus ſit apoſtata per aliquem actum, qui nõ ſit pec-
catum mortiferum, neque per omnem, qui ſit morti-
fer, ſed ſolùm per illum, per quem ſit apoſtata à reli-
gione, & conſequenter, quod pœnæ Bullarum non
fuerunt incurſæ, ſaltem quo ad Deum, & forum con-
ſcientiæ, niſi per eos, qui exierunt monaſteria, & reli-

A giones per exitum mortiferum, neque per omnes,
qui per talem exitum mortiferum exierunt, quia prę
dictæ Bullæ non induxerunt pœnas, niſi contra apo-
ſtatas à religione, vt colligitur ex earum proœmijs,
& verbis, [apoſtata, & apoſtaſia], decies repetitis in
Bulla Pauli, & aliquoties in Bulla Pij Quinti.

10 Quæ ſolum eſt intelligenda de his quos com-
prehendit Bulla Pauli, quippe quæ interpretatur il-
lam, & lex interpretans aliam, intelligenda eſt de
comprehendentis in ea, n & gloſſa ſingularis, ſe-
cundum Cardinalem. o

Non obſtat, quod Paulus includit in ſua Bulla om
nes, & ſingulos, qui poſt profeſſionem per eos in
ætate legitima cõſtitutos in aliquo approbato, etiam
B militari ordine, purè, & liberè emiſſam, temerita-
te propria, aut quouis prætextu, aut cauſa, extra clau
ſtra ſuorum regularium locorum degunt, aut in po-
ſterum degent.

11 Tum quia debet intelligi de prætextu, & cauſa
illicitis, quoniam vna pars copulatiuę dubia declarãt
per alterã partem, p & ita cum verbum, [prætex-
tu,] & verbum, [cauſa,] ſint generalia, & dubia ad li-
cita, & illicita, debent inteltigi per illam aliam partẽ
copulatiuę, [temeritate propria,] de iniuſtis, & teme
rarijs. Tum quia per verba illa, [apoſtaſia, & apoſta-
ta] decies repetita, intelligenda ſunt prædicta verba
de illis, ꝗ per apoſtaſiam degebant extra clauſtra, re-
C petitio enim eiuſdem verbi in eadem lege, vel cano-
ne grande myſterium indicat, iuxta gloſſam ſolem-
nem. q Tum quia niſi illa verba reſtringerentur ad
apoſtatas, dicẽda eſſet illius Bulla iniqua, quod non
eſt dicendum de lege à Papa illo Paulo IV. Sanctiſſi-
mo lata, cùm vti Theologus doctiſſimus, noſſet, de
legis eſſentiali qualitate eſſe iuſtitiam, & honeſtatẽ,
iuxta illud Iſidori in cap. [erit autem lex iuſta, & ho-
neſta, &c.] r & pulchrè declaratũ à S. Th. recepto. ſ

12 Tum quia alioqui comprehenderet omnes reli-
gioſos de licentia ſuperiorum viſitantes infirmos in
ſcholis, & ſepelientes mortuos extrauagãtes ſuorum
clauſtrorum, & de mandato eorum venientes ad Se-
dem Apoſtolicam euntes, & proficiſcentes pro nego-
D cijs ſuorum monaſteriorum ad Reges, & Principes,
& ad prętoria ſuprema, & alia multa loca, vbi dege-
re aliquo tempore oportet, quę omnia ſunt abſurda,
& ita non dicẽda. t Sequeretur item, quod omnes,
qui per diſpenſationes legitimas Sedis Apoſtolicæ,
& per ſtatuta ſacrorum canonum iuſte ad Epiſcopa-
tus, & ad alia munera perpetua, vel temporalia miſſi
ſunt, eſſent apoſtatæ.

13 Non obſtat etiam, quod prædictus Pius voluit
illã reducere ad formam iuris. Tum quia illud intel-
ligitur quoad formam procedẽdi, & priuãdi aliquos,
vel declarandi eos eſſe priuatos, quod ſine citatione
fieri non debet, iuxta gloſſam ſolemnẽ, & receptã. u
E Non autem voluit ſignificare, quod Paulus voluit
reprobare

ALLEGATIONES.

a in cap. fin. de regul. b ff. de ædil. edict. c de regul.
d de regul. e de electio. f 18. quæſtio. 1. & capitul. cum
olim, 2. de priu. & cap. ne pro cuius, 16. quæſtio. & cap. ſi quis
iam translatus, 21. quæſtio. 2. g clement. 1. § ad hæc, de ſta-
tu monach. h 2. 2. quæſtio. 101. artic. 4. i ſuper capit. nul-
lam, 18. quæſtio. 2. numero 48. K capitul. 14. numero 14.
l in 2. 2. quæſtio. 59. artic. 5. m capitul. 11. numero 4.
n authent. hæc conſtitutio, § unde, collat. 3. o ibi oppoſ. 3.
in clement. ſtatutum, ver. conſuet. de electio. p l. 1. ff. de re-
bus dubijs. q clement. 1. de iure patron. r 4. diſtinctio.
ſ 1. 2. quæſtio. 95. artic. 3. t leg. nam quod abſurdum, ff. de
bonis libertor. cap. dudum, de præb. lib. 6. u clem. 1. de cen-
ſibus, & clem. paſtoralis, § cæterum, de re iudic.

reprobare tranſlationes, & manſiones iuſtè factas quas Sedes Apoſtolica ſemper in hunc diem approbauit,& approbat. F

Non obſtat etiam, quod Pius iuſſit, vt omnes extra clauſtra degentes intra certum tempus coram iudicibus à ſe nominatis oſtenderent iuſtas cauſas manendi extra illa,quia id non fuit reprobare vllam iuſtam tranſlationem, vel manſionem extra clauſtra, ſaltem quoad forum conſcientiæ, ſed prouidere, ne malè trāſlati malèque degentes extra clauſtra ſuum malum ſtatum continuarent.

Non obſtat etiam declaratio Card. Alexandrini, qua declarauit, etiam monachos ordinis Camaldulenſis includi ſub prædicta bulla Pauli V. quia non exprimit quòd includuntur iuſtè,& ſanctè tranſlati, & ita etiam eius declaratio intelligenda eſt de iniuſtè tranſlatis, ſicut & bulla Pauli per eum declarata: quoniam,vt prædictum eſt,lex declarans intelligenda eſt iuxta terminos legis declaratæ.

14 Ex præmiſſis poteſt facile deduci reſponſio ad quæſtiones propoſitas. Ad primam quidem,quod illi ſoli de contentis in quæſtionibus dicuntur apoſtatæ à religione,q uibus definitio apoſtatæ poſita ſupra in quarto dicto,conuenit,& non alij.

Ad ſecundam, quod qui foris ſteterunt uigore breuium Papæ,vel Pœnitentiariæ, qui ſciebant,vel ſcire debebant ea inualida eſſe, & ſubreptitia, fuerunt apoſtatæ,non autem qui ſciebant,vel iuſte credebant ea eſſe legitima.

Ad tertium,idem eſt dicendum de degentibus foris vigore licentiarum aliorum ſuperiorum, quod dictum eſt de breuibus Papæ, & Pœnitentiariæ.

Ad quartam, quòd non ſunt apoſtatæ qui cùm diſpenſatione legitima obtinuerunt beneficia.

Ad quintam, quod non,quia iam deſierant eſſe apoſtatę per ſuas reuerſiones legitimas. Quæ omnes reſponſiones intelligendæ ſunt quo ad Deum, & conſcientiæ forum,in quo ſola veritas attenditur. a In foro enim exteriori,quod ſæpe preſumptione veritati contraria deducitur. b multi verè Apoſtatæ iudicabuntur non eſſe tales,& contra multi,qui nullatenus ſunt apoſtatæ, iudicabuntur tales, quoniam Deus nunquam fallit, nec fallitur: Eccleſia verò ſequendo opinionem,ſæpe & fallitur,& fallit. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul.tua,de ſponſal. b capitul.is qui fidem, eo.titul. c capitul.à nobis, 2.de ſentent excommunication.

De homicidio voluntario, vel caſuali.

SVMMARIVM.

1 *Mortem temporalem tunc demum ob extremam neceſſitatem vitæ ſpiritualis alterius ſubire tenemur, quando id poſſumus abſque eo quod nos conſentiamus proprio, vel alieno peccato.*

2 *Grauida non poteſt ſine peccato permittere ſe ſcindi, vt ſic puer poſſit baptizari.*

3 *Occidi ſe iniuſte permittens tunc peccat, quando alter ipſum non conſentientem non occideret, quia ſic conſentit peccato alterius, ſecus ſi non reſiſto ei,qui iniuſte me etiam nolentem occideret.*

CONSILIVM PRIMVM.

AD dubium reſpondeo, quod illud commune eloquium, quod tenetur quis ſubire mortem corporalem ob extremam neceſſitatem uitæ ſpiritualis proximi,defendi poteſt ab argumento facto in oppoſitum, quod ex eo ſequeretur teneri pręgnantem inſtante periculo mortis cōſentire ſe occidi,vt baptizaretur infans, ne ſpiritualiter moreretur,reſpondendo, quod id intelligendum eſt, qn̄ quis ſalua vita ſpirituali poteſt corporalem impēdere, magis.n.tenetur ſuam vitam ſpiritualem,quam proximi ſeruare. At talis prægnās non poteſt conſentire abſque peccato mortali, & cōſequenter abſq ue amiſſione vitæ ſpiritualis. Tum quia ſicut nemo poteſt occidere ſe i pſum abſque peccato mortali, a ita nemo poteſt con ſentire abſque ſimili peccato,vt alius occidat eum. b Tum quia nemo poteſt innocentem occidere abſque pctō mortali, nec ipſe abſque ſimili conſentire occidenti, qa peccaret mortaliter conſentiendo peccato mortali proximi. Nec obſtat dicere, quod exponens vitam corporalem pro vita ſpirituali proximi videtur ſe ipſum occidere,quia id palam factum eſt exēplo Chriſti,qui ſuam pro noſtra exponens vitam non videtur ſe occidiſſe. Nec obſtat, quod etiam prægnans non ſe occidat, ſed quòd pro vita ſpirituali filij conſentit ſe occidi, quia id non poteſt facere ſine conſenſu in pctm̄ mortale alterius proximi, vt prædictum eſt. Nec obeſt dicere,quod Chriſtus conſenſit ſe occidētibus, quia non conſenſit, qui non occidiſſent ipſum, ſi non cōſenſiſſet eis, & ita nō conſenſit approbando eorum factum,ſed ſolùm permittendo, & nō (vt poterat) reſiſtendo. At prædicta pręgnans, ſi faceret qđ dictum eſt, conſentiret ap̄pbando factum cædentis,qui non cæderet eam,niſi conſentiret.

ALLEGATIONES.

a capitul. ſi non licet, 25. quæſtion. 5. b argum. capitul. contingit, de iurepatron. & leg. liber homo, ff. ad legem Aqu.

SVMMARIVM.

Deformans aliquem etiam graui vulnere in faciem etiam publice illato, ſi non occidat, vel membro mutilet, non eſt irregularis, & num. 2. 1

Irregularis non eſt omnis alium faciens irregularem. 2

CONSILIVM II.

QVidam percuſſit alium vulnere graui,& deformi, quo totam faciem eius adeo deformauit, ut ob hoc adiuerit iudices, idque publicè fecit. Quæſitum eſt, an ſit irregularis,ita vt beneficia non poſſit habere abſque diſpenſatione Papæ.

1 Reſpondeo, quòd non. Tum quia nullo iure id cauetur, & nulla irregularitas contrahitur in aliquo caſu,in quo id iure non exprimitur. a Tum quia licet mutilans alium membro fiat irregularis, debilitans tamen alterius membrum,etiam adeo, vt eo vti non poſſit,non eſt irregularis,vt nos contra quoſdam alios probamus in noſtro Man.confeſſ. b

Tum

ALLEGATIONES.

a capitul.is qui,cum gloſſ.recept.de ſentent.excommunicat. lib.6. b capitul.27.numer.207.

3 Tum quia nõ eſt verum id, quod aliqui, quos ibidem referimus, dixerunt, eum qui alium efficit irregularem, fieri irregularem, quia id nullo iure cauetur, & qui generat filium extra matrimonium, qui eſt irregularis, non propterea ipſe fit talis, & iudex damnans aliquem furti, facit eum irregularem, non tamen ob id ipſe fit talis, & ob alia, quæ ibidem tradimus. Tum quia quoad hoc non refert, quod percuſſio fuerit facta publice, an occulte, & an percutiens, & percuſſus ſint clerici, vel laici, quia differentia illa quoad hoc nullo iure traditur. Tum denique, quod non obſtat id quod ſupra diximus, eum, qui deformat alium, eſſe irregularem, quia, vt ibidem admonuimus, per verbum [deformare,] intelleximus occidere, vel aliquo membro principali mutilare, gratia breuitatis, ne frequenter cogeremur dicere occidere, vel mutilare quæ ſunt verba clem. 1. a quæ non habet, vt quidam imponunt ei, [mutilare, & truncare,] ſed tantum [mutilare,] quod multum fecit ad dicendum, quod non quæcumque deformatio, etiam grauis, facit quem irregularem, ſed ſolùm illa, quæ tollit formam rationalem, qua tollitur vita humana, vel tollit formam accidentalem, qua inducitur dedecus humanæ vitæ, quod efficit membri principalis defectus, qualis non fuit factus per prædictam percuſſionem, &c.

ALLEGATIO.

a de homicid.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale ſequutum e ludo in foro eccleſiaſtico illicito, non ideo minus producit irregularitatem, eo quod ſit licitus in foro ſæculari, ſecus ſi etiam eſſet licitus in foro eccleſiaſtico, & num. 2.*

2 *Conſuetudo ludendi recepta in vno foro excuſat quidem homicidium caſuale in eo commiſſum à pœna in dicto foro pro homicidio impoſita, ſed non à pœna alterius fori, in quo dicta conſuetudo non eſt licita.*

3 *Lapidum ludus ſi tanta cautela à pueris exerceatur, vt raro mori, & vulnera ſequantur, etiam in foro eccleſiaſtico erit licitus, adeo ut ex homicidio caſualiter in eo commiſſo non oritur irregularitas, & nu. 1.*

CONSILIVM III.

Errabant aliquot pueri ludo lapidum, in quo alter alterum occidit. Quæſitum fuit, an ſic occidẽs ſit irregularis? 1 Dicendum videtur, qđ hmôi puer non ſit irregularis, ſi ludus, quo ludebat, erat licitus, vt eſt haſtiludium, & aliqua progymnaſmata, vel præexercitamenta militaria, quia homicidium caſuale non parit irregularitatem, qñ prouenit ex ludo licito, a & tradimus late in Manual. b Nec obſtat, quod iudex cõdemnans aliũ, & miles in bello iuſto occidens manibus ſuis, eſt irregularis, quia id habet locum in homicidio ex propoſito, nos loquimur de caſuali. Quod ſi ludus, quo ludebat puer, erat illicitus quo ad Eccleſiã, puer eſt irregularis, quia homicidiũ etiam caſuale ex opere illicito parit irregularitatem. c

2 Non obſtant doctrina Ancharani, d quem ſequuntur plures, quos refert Hippolytus, e quod occidens aliquem in ludo conſueto non tenetur pœna legis Corneliæ de ſicarijs, quia illa procedit quo ad pœnam tẽporalem impoſitam à lege temporali, nos autem loquimur de pœna eccleſiaſtica impoſita à lege Eccleſiaſtica. Volo dicere, quod conſuetudo

A admiſſa à lege, excuſat à pœna impoſita per legem, in cuius foro conſuetudo ludendi eſt licita, non tamen excuſat à pœna legis, in cuius foro illa conſuetudo ludendi non eſt licita, & ita licet ludus lapidum à pueris conſuetus fuiſſet licitus, ſecundum leges ſæculares, & puer non incideret in pœnas legum ſæcularium, incideret tamen in pœnas Eccleſiaſticas in foro Eccleſiaſtico, in quo ludus ille eſſet illicitus. Et per conſequens licet occidens caſualiter in haſtiludio, quod eſt licitum ſecundum leges Eccleſiaſticas, non fieret irregularis, occidens tamen in torneamentis, quæ ſunt illicita ſecundum leges Eccleſiæ, licet ſint licita ſecundum leges ſeculi, incideret in irregularitatem inflictam per leges Eccleſiaſticas.

B 3 Puto tamen, quod ſi ludus ille puerorum, quo certant lapidibus, fieret tanta cautela ſcutorum, clypeorum, vel peltarum, quod rarò contingerent homicidia, vel vulnera, eſſet ludus licitus etiam ſecundum leges Eccleſiaſticas, ſicut haſtiludia, per Extrauagan. 1. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. Ioannes, de hom. b cap. 27. num. 211. c cap. continebatur, & cap. presbyterum, de homicid. d in conſil. 283. & in capit. cum uenerabilis, de con ſuet. e in l. 1. numer. 101. ff. ad leg. Corn. de ſicar. f de torneamen.

SVMMARIVM.

C

Bello iuſto qui intereſt, etiam mittendo tela, & bombardarum globulos in aduerſarios, non tenetur nec credere, nec dubitare ſe eſſe irregularem ſi neſciat, nec ſcire poſſit an quis ab ipſo fuerit mutilatus, vel occiſus. numero 2. 1

Bello iuſto qui intereſt etiam percutiendo, hortando, & iuuando occidentes ad victorem, immo etiam ſi generaliter iuuet ad occidendum, prout victoria requirit, non eſt irregularis, ſi ipſe proprijs manibus non occidit, nec mutilauit. numer. 3. at ſi hortetur, vel iuuet ad hunc, vel illum ſpecialiter occidendum, ſecus eſſet, ſicut etiam eſſet, ſi hunc, vel illum particularem hortetur, vt occidat. num. 4. 1

D *Tutior pars etſi ſit in dubio eligenda, attamen bello iuſto qui interfuit, etiam percutiendo, ſi nec ſciat, nec ſcire poſſit quod aliquem mutilauerit, vel occiderit, non tenetur nec credere, nec dubitare ſe irregularem. numero 2.* 1

Filius natus in figura matrimonij, qui neſcit an ſit natus ex marito, vel adultero, non tenetur ad dictum matris dicentis eundem eſſe adulterinum credere, nec dubitare, & ſufficit ei inhærere præſumptioni iuris præſumentis ipſum legitimum, ac poteſt etiam cum alijs ſuccedere. 2

CONSILIVM IIII.

E

Quæſitum eſt, an indigeant diſpenſatione ab irregularitate illi, qui interfuerunt bello iuſto, in quo fuerunt occiſi, & mutilati multi ex parte occidentium, mittendo tela, & exonerando bombardulas.

1 Reſpondeo, quòd non, quia pugnantes in bello iuſto non incurrunt irregularitatem propterea ſolũ, quod hortantur, vel animant ſocios iuſte bellantes ad vincendum, & ad habẽdum victoriam, nec etiam ſi adiuuent eos, & percutiant inimicos, niſi manibus ſuis occidant, per dicta in alijs conſilijs. Non obſtat, quod qui dubitat, an occiderit aliquem, necne, teneretur eligere partẽ tutiorẽ, vt poſt alios tradimus in

Man.conf. a quoniam illud non eſt verum de omni eo,qui neſcit, ſed tantum de illo, qui verè dubitat, vel iuſta ratione tenetur dubitare.

2 Nam cui mater affirmat non eſſe genitum à patre putatiuo, ſed ab adultero, & neſcit vtrum ſit verius,& non dubitat,non tenetur credere matri,eo ꝙ tutius ſit ſuæ conſcientiæ id credere, quam contrarium,ne lædat diu ſuccedendo alios fratres filios legitimos,vt ait Barto communiter receptus, b quia licet ipſe neſciat vtrum illorum ſit verum, tamen nõ tenetur dubitare de illo,quia ſufficit ei ſequi ius cõmune,quod præſumit eum eſſe filium genitum à marito coniuge legitimo ſuæ matris,ſic etiam ei, qui in bello iuſto partes iuſtitiæ fouet,ſufficit quod neſciat nec ſcire poſſit an quempiam occiderit, vel mutilauerit per ſe.

3 Et quod credat,quod adiuuans occidentes ad iuſtam victoriam conſequendam non eſt irregularis,& quod ipſe non iuuit ad occidendum illum,aut illum ſpecialiter,ſed generaliter ad occidendum, vel mutilandum eos,quos victoria exigebat. Quod ſi hortatus eſt, & iuuit ad occidendum illum, aut illum ſpecialiter magis eſt videri eum eſſe irregularem, ſi ob eius dictum fuit occiſus, ſaltem prius quam aliàs occideretur.

4 Tum quia licet nemo fiat irregularis ex eo quod in bello iuſto adhortetur ſocios, & iuuet ad vincendum, c qui tamen adhortatur ſpecialiter aliquem ad occidendum, præſertim ſpecialiter hunc, aut illum,incurrit illam,per ea quæ nos reſoluimus in Manual.confeſſar. d

[Vide conſil.tert. & conſil. ſext. hoc cod. titul.]

ALLEGATIONES.

a capitul. 27.numer. 193. b in l.filius,ff.de his qui ſunt. c capit.igitur,cum gl. & capit.hortatur,23.quæſtio 8.& capit.penultim.de homicid. d capit.27. num.217.cum ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt is, cuius verba, etiam ex compaſſione dicta, fuerunt in cauſa,vt aliquis ſaltem citius occideretur.*

1 *Bello iuſto,in quo multi occiſi ſunt, qui interfuit, etſi non efficiatur irregularis adhortando ſocios,talis tamen efficitur,ſi ſpecialiter adhortetur aliquem ad occidendũ.*

2 *Belli iuſti conflictu finito,ſi quid fiat in mortem inimicorum,id in bello factum non dicitur.*

2 *Captus in bello,qui poteſt viuus ſeruari,& detineri,vſque quo ad bellum ſit finitum, ſi occidatur, iniuſta eſt occiſio.*

2 *Diſpenſatio conceſſa narranti ſe bello iuſto interfuiſſe, in quo multi occiſi fuerunt ſe iuuante occiſores, non prodeſt eidem, ſi adhortatus eſt,vel iuuit ad occidendum hunc,vel illum ſpecialiter.*

CONSILIVM V.

VNus Lutheranus mortifere percuſſus venit ad exercitum Catholicum,dicens ſe eſſe Catholicum. Vnus ex Catholicis dixit compatient ei,Melius eſſet,vt omnino occideretur, cum ſanari nequeat, & cum dixiſſet, abijt, & quidam ex iiſdem, qui audierant,occiderunt eum.

Dubitatur primo,ſi ſit irregularis,qui dixit illa verba ex compaſſione.

Secundo, an diſpẽſatus generaliter à Papa, eo qđ interfuit illi bello iuſto,in quo multi fuerunt occiſi, F ſe iuuante occiſores, cenſeatur diſpenſatus etiam in hac irregularitate, ſi qua eſt?

1 AD PRIMVM reſpondetur, videri eſſe irregularem, ſi ob eius dictum fuit in cauſa, quod fuit occiſus, ſaltem priuſquam aliàs occideretur. Tum quia licet nemo fiat irregularis, eo quod in bello iuſto interueniat,generaliter adhortãdo ſocios, a qui tamen ſpecialiter adhortatur aliquem ad occidendum,tũc incurrit irregularitatem,vt diximus in Manual. Confeſſ. b Tum quia dictum ipſius videtur fuiſſe illicitum, cum non liceat occidere in bello iam captum,ſi aliàs poteſt ſeruari, & detineri poſt prælium finitum, quia id non eſſet occidere in bello, ſed poſt illud finitum quo ad illum articulum.

G 2 AD SECVNDVM reſpondetur, quod nõ videtur ſufficere prædicta diſpenſatio, quia in narratione petitionis non expreſſit aliquid, ex quo dici poſſit irregularis, vt ex prædictis colligitur,quia ſolùm dicitur interfuiſſe armis, & iuuiſſe, non tamen iuuiſſe ad occidendum hunc, vel illum ſpecialiter, & cæt.

ALLEGATIONES.

a cap agitur,cum glo.cap. hortatu.23.q.8.cap.pen.de hom. b cap.27.num.215.cum ſequen.

SVMMARIVM.

Bello licito qui intereſt,etiam pugnando, & iuuando ſuos 1 H *ſocios occidentes,modo non occidat ſuis manibus, non eſt irregularis.*

Bellum iuſtum eſt ex parte ſatellitum miſſorum à Præfecto vigilum ad capiendum furantes fructus hortorum, & vinearum, & iniuſtum ex parte delinquentium ſe armis defendentium,iuncto caſu. 2

Pluribus ſimul ſuas bombardulas contra vnum diſplodentibus, qui reperitur occiſus, ſi neſcitur à quo, coram Deo omnes, at in foro exteriori nullus debet reputari irregularis. 2

Occidens iuſte alium ad ſui ineuitabilem neceſſariamve defenſionem,non eſt irregularis. 3

Fugere qui poteſt ſine dedecore, occidendo etiam ad ſui defenſionem neceſſariam, non euitat nec pœnam, nec 4 I *irregularitatem, ſi ei erat dedecus, euitat peccatum, ſed non irregularitatem, at ſi fuga erat ei periculoſa ne occideretur, euitat & peccatum, & irregularitatem.numero 5.*

CONSILIVM VI.

PRæfectus vigilum miſit tres ex ſuis ſatellitibus ad detinendum, & comprehendendum fures quoſdam fructuum hortorum,& vinearũ,& obuiauerunt quinque armati bombardulis, qualibus etiã erant armati illi tres,& pugnauerunt omnes, appropinquante tamen præfecto cum alijs ſuis, fugerunt K latrones,vno tamen eorum manente mortuo. Quæritur, an N. qui erat vnus ex tribus præfatis, ſit irregularis.

1 Præſuppono primo, quod qui pugnat in iuſto bello,non efficitur irregularis,ſi non occidit ſuis manibus,quamuis iuuet alios ſocios occidentes,per textum in cap. penult. a quem ad hoc putat ſingularẽ Panor. b & nos eum ad hoc citauimus in rub. de iudic. c ex quo ſequitur, ꝙ N. non eſſet irregularis,ſi ſciretur,

ALLEGATIONES.

a capitul. de homi. b capitul. 2. de immunitate eccleſiæ. numero 7. c numero 107.

ſciretur, quod ille mortuus non fuit occiſus ictu N. quia pugna erat iuſta ex parte iudicis, & ſuorum ſociorum.

2 Et conſequenter nō eſſet iudicandus in foro exteriori irregularis, quia non probatur quod eius ictu fuit mortuus, & nemo debet iudicari irregularis in dubio à iudice, ſecundum Innocentium receptum. a

Secundo præſuppono, quòd licet iudex non debeat iudicare quem irregularem in dubio quo ad forum exterius, ipſe tamen, de quo quæritur an ſit irregularis, debet in dubio iudicare ſeipſum irregularem. b

3 Tertio, quod qui occidit alium pro defenſione ſua, & ad euitandam mortem aliàs ineuitabilem, non eſt irregularis, c ex quo ſequitur quod ſi præd. N. & alij ſocij eius pugnauerunt ad defendendas uitas ſuas, quas aliter probabiliter non potuerint defendere, non eſſent irregulares.

4 Quarto, quod ad excuſandum occidentem à peccato, ſufficeret, quod non teneretur fugere propter iniuriam, & dedecus, quæ inde ſibi reſultarent, non autem ad liberandum ab irregularitate, quia irregularitas ſine peccato poteſt contrahi, & contrahitur, quotidie, ut prædictum eſt, quam reſolutionem tradit Panorm. d quem nos citamus & ſequimur in Manual. confeſſ. e

5 Quinto, quod licet potentia fugiendi mortem per fugam excuſet à peccato eum qui non poteſt fugere ſine iniuria, & dedecore, non tamen ab irregularitate, ut prædictum eſt, uidetur tamen hoc limitandum de fuga, per quam ſine periculo mortis poſſet fugere, quia ſi fuga eſſet periculoſa ob caſum, uel uelocitatem inſequentis hoſtis, uel ob uiarum lubricitatem, & alia impedimenta, tunc excuſabitur etiam ab irregularitate, quia cenſeretur mors ineuitabilis, cum ſine periculo probabilis mortis non poſſit uitari, ut ait pulchre Zenzelinus, quem ſequitur Bonifacius. f

ALLEGATIONES.

a in cap. ad audientiam, de homicidio. b Argument. capit. iuuenis, de ſponſa. & etiam prædicti cap. ad audientiam. c Clem. 1. de homicid. d in cap. olim. 1. de reſtit. ſpoli. & ibi additio. e capit. 27. num. 211. & cap. 15. num. 4. f in d. cle. 1. numer. 75. de homicidio, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bannitum, qui impune occidi poteſt, occidens iuſtum committit homicidium, ex quo ipſe & eum iuuantes incurrunt irregularitatem, diſpenſabilem tamen, numer. 3.*

2 *Comitantes executorem ſententiæ mortis, etiamſi nihil aliud agant, irregulares ſunt.*

CONSILIVM VII.

HOratius an ſit irregularis, qui ex facinoribus bannitorum commotus, cum armis comitatus eſt eos iuſtè inſequentes, ut eorum fugam impediret, ſi poſtmodum ab eiſdem occiſi fuerint, licet ipſe nullum percuſſerit, nec occiderit, immo eundem, antequam expiraret, ad pœnitentiam, ut potuit, induxit, ac ut confiteretur, procurauit.

Videtur dicendum primo, præfatum Horatium oratorem eſſe laude dignum ob multa, quæ dixit, & fecit, & procurauit.

1 Secundo, quod occiſio prędicta poteſt dici iuſta,

A ſaltem quo ad forum exterius, præſertim ſæculare, quia occiſus erat ita bannitus, ut liceret alijs impune occidere illum, ita quod non incurrerent pœnam aliquam occidentis aliquem, à qua iudex banniens poſſet occidentem liberare.

Tertio, quod prædictus orator Horatius incidit in irregularitatem. Tum quia licet non occiderit, nec uoluerit occidere, nec conſuluerit, nec mandauerit, nec rogauerit occiſionem, non poteſt tamen negare, quod non fuit cooperatus alijs tribus, qui uoluerunt occidere illum, & occiderunt. Tum exeundo è domo cum illis ad occidendum eum. Tum ferendo arma cum illis ad id faciendum. Tum ad impediendam fugam banniti occiſi.

B 2 Tum quod omnes, qui comitantur iudicem ducentem aliquem ad exequendam ſentētiam mortis, etiamſi nihil aliud agant, efficiuntur irregulares ſecundum omnes, ergo à fortiori erit orator talis comitando, & aſſociando priuatos homines ſententiam banni exequentes, & cooperantes mortem, & adiuuando eo modo, quo dictum eſt.

3 Tum quia non obſtat dicere, ꝙ mors fuit iuſta, quia omnis, qui mortem infert etiam iuſtè, fit irregularis, non quidem irregularitate tam malignantis naturæ, quā eſt illa, quæ naſcitur ex homicidio iniuſto, ſed alia alterius ſpeciei non tam malæ, nec tam difficilis diſpenſationis, & ita S.D.N. de natura & more

C pius, & ad miſerādum facilis, benigne diſpenſabit ſuper ea cum oratore adeo pio, & pro iuſta, qua eſſe debemus in huiuſmodi impios bannitos, animaduerſione. Ad gloriam Dei miſericordiſſimi, eiuſdemque iuſtiſſimi, qui nos tādem ad cęleſtia regna perducat.

SVMMARIVM.

Irregulares non ſunt illi iuſtitiæ miniſtri, qui bannitis inſidias, ut eos caperent, tendentes, neminem occiderunt, licet à ſocijs aliqui occiſi fuerint. 1

CONSILIVM VIII.

D MVlti officiales regij ſe congregauerunt ad comprehendendum quoſdam bannitos, & alij poſuerunt ſe in uno loco ad inſidiandum, & alij in alio, & contigit, ut poſiti in uno loco occiderēt duos bannitos, dum comprehenderent illos. Quæritur, an conſulens, qui inſidiabatur cum aliis officialibus in alio loco, & non interfuit occiſioni, nec comprehenſioni, nec uidit eos comprehendi, nec occidi, fuerit factus irregularis.

1 Reſpondetur, quod præfatus dominus conſulens non fuit effectus irregularis, etiam ſi fuiſſet inuentus cum occidentibus, & pugnaſſet cum illis, modo

E ipſe non occidiſſet propriis manibus, quoniam præfati officiales regij gerebant bellum iuſtum, & qui pugnat in bello iuſto, non incurrit irregularitatem, etiam ſi pugnet, & feriat, modo non occidat, ut eſt caſus ſinguiaris in cap. penult. a

ALLEGATIO.

a de homicidio.

SVMMARIVM.

Clericus præmiſſa proteſtatione poteſt ſine metu irregularitatis contra delinquentem ciuiliter ad ſuorum bonorum recuperationem agere, & omnia ad hunc finem neceſſaria, etiamſi ſit captura perſonæ, inſtare, & num. 3. 1

num. 3. quod ſi captura non ſit neceſſaria ad dictum finem conſequendum, ſequuta mutilatione incurrit irregularitatem, num. 1. & 2.

CONSILIVM IX.

IRregularis an ſit prælatus monaſterij, qui conqueſtus corã iudice laico de furre cum proteſtatione, de qua in c. [prælatis.] a poſtea indicauit locum, vbi comprehendi poſſet fur, qui fuit ibi comprehenſus, & poſtea fuit ſuſpenſus?

1 Reſpondeo, facile videri poſſe alicui partem negatiuam eſſe veram. Tum quia videtur caſus expreſſus pro illa in dicto cap. [prælatis.] b quatenus habet, prælatos, & omnes alios clericos poſſe conqueri de malefactoribus ſuis coram iudicibus ſæcularibus, ſine metu irregularitatis incurrẽdæ, propterea quod illi eos occidant, vel membris mutilent, modo expreſsè proteſtentur nolle ſe, vt aliqua pœna ſanguinis eos puniant, ſed tantum cogant ad reſtituendum damnum illatum, & faciendum iniuriarum emendã. Tum quia prædictis prælatis, & clericis non ſolum licet conqueri, & petere prædicta, ſed etiam conqueſtionem proſequi, præſentare teſtes, & facere omnia illa quæ pertinent ad obtinendam victoriam ſuper ſua conqueſtione, & petitione, ſecundum omnium mentem. At indicare locum, vbi malefactor eſt, & captura eius pertinere videntur ad prædictam victoriam obtinendam, propter poſitiones, quæ ipſi fieri poſſunt, & reſponſiones, quas cogitur facere, ſi capiatur. Tum quia ſecundum Petrum ab Ancharano quem ſatis ſequitur Francus, c poſſent prædicti prælati poſt ſententiam latam petere exequutionem eius, & vt malefactores condemnati capiantur, qui licet reſiſtendo familiæ iudicis occidantur, non ob id prædicti prælati erunt irregulares.

2 Pro parte autem affirmante, ſcilicet, quod prædictus prælatus ſit factus irregularis, vrget fortiter primò, quòd cap. prædictum, [prælatis,] probat quidem quod eccleſiaſtici poſſunt agere contra ſuos malefactores ciuiliter cum proteſtatione prædicta ſine metu irregularitatis, & conſequenter, vt argumẽtum primum pro parte negante factum probat, poſſunt, proſequi litem, & facere articulos, poſitiones, probationes, & alia ad victoriam ciuilem neceſſaria. At captura malefactoris non eſt neceſſaria ad obtinendam ciuilem victoriam, iuxta notata in l. [conſentaneum.] d

Secundo, quòd non videtur licere clerico ſine metu irregularitatis, etiam præmiſſa proteſtatione, petere à iudice ſæculari, vt capiat malefactorem ſuum, ad hoc, vt cogat eum ſoluere ſibi damnum, quod fecit, ſaltem antequam condemnetur, ergo nec iuuare eum ad capiendum, nec conſequenter indicare locum vbi capi poſſet. e

3 Per quæ omnia coniuncta videtur hæc quæſtio difficilioris reſolutionis eſſe, quam à principio apparebat, & videtur in præſentia reſoluenda cum hac diſtinctione, quod, ſi fur erat fugitiua perſona, ita quod probabiliter crederetur, quod ſententia contra eum lata parum profuiſſet, niſi perſona detineretur; licuiſſet prælato indicare locum, vbi erat, ſicut capere, & petere, vt caperetur, alioquin non, ea ratione diuerſitatis, quod priore caſu eſſet neceſſaria captura ad effectum ſententiæ etiam ciuiliter latæ exequendæ, in poſteriore verò non. Pro qua diſtinctione facit, quod debitor fu-

F gitiuus capi poteſt auctoritate priuata, f non autem qui non eſt fugitiuus.

ALLEGATIONES.

a de homicid. lib. 6. b de homic. c in dicto ca. prælatis. d & authen. qui ſemel C. quom. & quam. iudex, & c. ſi. vt lite non cont. e arg. auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccl. f l. ait prætor. §. ſi debitorem. ff. quæ in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

Clericus in ſacris bello aliàs de ſe iuſto, iniuſte, & cum peccato aſſiſtens, etiam vulnerando, modo non occidat, non efficitur irregularis, licet ibi aliqui occidantur. 1

G *Bellum iniuſtum quo ad effectum irregularitatis, & obligationis reſtituendi non facit qualitas, malitia, odiumve bellantis, ſed defectus à iure, ad hoc vt bellum iniuſtum ſit, requiritur.* 2

CONSILIVM X.

AN Clericus pugnans in bello alioqui iuſto incurrat irregularitatem, ſi ſocij eius occidant aliquos, licet ipſe non occiderit, eſto quod percuſſerit?

1 Reſpondeo negatiuè, per cap. penult. a quod expreſſe loquitur de clerico. Nec obſtat, quòd non licet clerico pugnare etiã in bello iuſto, b & quod conſulens forte erat clericus ordine ſacro inſignitus, & conſequenter ex parte ipſius iniuſtum bellum erat. Tum quia prædictum cap. penult. c loquitur de clericis, quibus non licebat pugnare, vt expreſſe adnotat ibi Panormitanus, d quos tamen non incurrere irregularitatem ex ſola percuſſione, niſi occidiſſent, declaratur ibi.

2 Tum quia non ſufficit bellum eſſe iniuſtum iniuſtitia generali, eo quod ſit contra leges charitatis, vel aliarum virtutum, qualia ſunt bella iniuſta malo animo, vel alia circumſtantia perſonæ bellantis, ad hoc vt incurratur huiuſmodi irregularitas, ſed oportet, vt ſit iniuſtum iniuſtitia contrariæ iuſtitiæ

I ſpeciali, quæ conſiſtit in his, quæ ſunt ad alterum, & ponit æqualitatem in rebus exterioribus, iuxta Ariſtotelem, e & S. Thom. f Vnde nec miles, qui malo animo militando capit ſpolia hoſtis, tenetur ad reſtitutionem, ſi bellum legibus iuſtitiæ ſpecialis alioqui eſt iuſtum, neque lictor malo animo occidens damnatum à iudice, tenetur reſtituere veſtes illius, quas lucratur occidendo, vt poſt Caietan. g tradimus in repetit. cap. [inter verba.] h

ALLEGATIONES.

a de homic. b cap. ex multa, §. fin. de uoto, cap. conuenior, 23. q. 8. c de homic. d in 1. nota. e 5. Ethic. f 2. 2. q. 58. art. 27. & 8. g 2. 2. q. 40. art. 1. h 11. q. 3. concl. 6. coroll. 70. num. 874. &c.

K

SVMMARIVM.

Sacerdos inquirens cum fratribus communem inimicum, a quo ſibi timebant, hortansque ſocios in actu pugnæ initæ, vt tunc fortiter dimicarent, fugientemque inſequens, rogans ſatellites ne permitterent eundem ex domo, in quam ſe receperat, fugere, vnde dictus inimicus ſe præcipitem dedit, videtur illicitum quid feciſſe, & cauſam principalem mortis dediſſe, numer. 2. re tamen vera, nec illicitum quid fecit, num. 10. & 12. nec propinquam cauſam dedit illi morti, quam ab alijs non intentam mortuus ſibi ipſe intulit. num. 9. 1

2 *Irregularem*

2 *Irregularem facit omnis actus illicitus ſua natura, lege vel conſuetudine in mortem, ex quo illa ſequitur, directus.*
3 *Clericus aliorum iniuriam criminaliter proſequi non poteſt, immo nec ſuam ſine proteſtatione.*
4 *Occidit cum quis ſe ipſum metu, ne à iudice occidatur, perinde videtur eſſe, ac ſi à iudice occiſus fuiſſet, ſicut & aliquem occidere, vel eundem cogere, vt ſe præcipitem det, num.4. re tamen vera ita non numer. 11. & 12. ſaltem ſi prædicta illicitè non ſit occiſio illata, num.12.*
5 *Alimenta tam tenuia ſi iudex, vel cuſtos carceratis præbeant, quod inde moriantur, non euitabunt irregularitatem, & num.13.*
5 *Irregularis ex homicidio is ſolum videtur eſſe, qui occidit, conſulit, mandat, opemve in homicidio fert.*
6 *Inſequens furem clericus, ſi ab alijs occidatur, non efficitur ob id irregularis, nec inſequens malefactorem ſi ipſe ſibi mortem conſciſcat, num.8.*
7 *Irregularitas niſi in caſibus expreſſis non contrahitur.*
8 *Suſpenſio, qua proditor Chriſti ſeipſum ſuſpendit, alijs nocere non potuit.*
8 *Sanguis inſidiantium occiſorum nil indicanti nocet, qui ad hunc finem indicauit, ne ab illis offenderetur.*
9 *Cauſa homicidij remota non parit irregularitatem.*
10 *Inſidiantem mihi clerico malefactorem inſequi poſſum, & curare vt capiatur à miniſtris iuſtitiæ, animo poſtea petendi contra ipſum iuſtitiam eo modo, quo mihi licet, ſicut & poſſum iudici indicare mihi inſidias parari, modo non petam tales occidi.*

CONSILIVM XI.

P. Sacerdos, cui, ac fratribus quidam O. poſt multa alia illata damna mortem inferre ſatagebat, cupiens à periculo ſe liberare ſimul cum fratribus, dictum O. quæſiuit, & fratres cum eodem inuento dimicantes, vt tum fortiter contra eundem dimicarent hortatus, ac fugientem inſequutus eſt, & apparitores ad eum inſequendum, & cuſtodiendum, & ne eorum manus euaderet è domo, in quam confugerat, hortatus eſt, & rogauit, O. in ijs anguſtijs conſtitutus, ne in apparitorum poteſtatem veniret, mortem ipſe ſibi conſciuit. Quæritur an propterea P. effectus ſit irregularis,

1 Quæſtio hæc ſatis noua, & difficilis reſolutionis videtur, nam pro parte affirmatiua, ſcilicet, quòd prædictus P. per prædicta factus ſit irregularis, facit primo, quòd ipſe videtur fuiſſe cauſa totalis, vel principalis mortis O. Tum quia perquiſiuit eum cum ſuis fratribus. Tum quia exhortatus fuit eos contra ipſum O. iam inuentum. Tum quia inſequutus fuit eum fugientem, donec ſe includeret domi, & etiam procurauit, ne exiret domo, ad quam fugerat, ſaluus. Tum quia rogauit apparitores, vt cuſtodirēt, & caperent eum, ſi poſſent, propter quod O. deſperauit de fuga, & ſe præcipitem dedit in apertam mortem.

2 Secundo vrget, quòd omnis actus illicitus, & ſua pte natura, lege, vel conſuetudine ordinatus in mortem, ex quo illa ſequitur, effecit agentem irregularem, vt nos poſt alios probauimus in Man. confeſſ. a Et P. videtur illicitè feciſſe actus prædictos, eo quòd erat presbyter, cui ſicut non licet arma deferre, b ita non poteſt iuſtè iniuriam aliorum criminaliter perſequi, neque ſuam ſine proteſtatione, de qua in cap. [prælati.] c & prædictus P. eſt presbyter, & A perſequutus eſt iniuriam aliorum, inuocando iudices, vel apparitores ſæculares, vel ſuam ſine proteſtatione, ergo.

3 Tertio, quòd proculdubio prædictus P. fuiſſet irregularis factus, ſi gubernatoris ſententia fuiſſet mortuus O. iuxta capit. [ſententiam ſanguinis,] cum notatis in eo, d & latius à nobis dicto Man. e At paria videntur eſſe, quod iuſſu gubernatoris fuiſſet occiſus, vel quod metu eius perſequentis ſeipſum occiderit, ergo.

Quarto facit cap. [ſignificaſti.] f quatenus probat, quod quidam presbyter, qui inſequutus fuit latronem exportātem ab eccleſia euchariſtiam, & alia ornamenta, fuiſſet irregularis, ſi alii ſuperuenientes B ſtudio, vel conſilio dicti presbyteri occidiſſent eum, & in caſu noſtro prædicti apparitores ſtudio, & conſilio P. adegerunt O. ad mortem, ergo.

4 Quinto, quòd paria ſunt effectu, occidere, vel lædere corpore ſuo aliquem inſequutione per exagitationem, incluſionem, vel alium modum, & perducere illum in aliquem locum anguſtum, aut periculoſum, vnde ſe præcipitet, quia ita datur per hoc actio vtilis legis Aquiliæ, ac per illud datur directa. g

Sexto, quòd Panormitanus, h communiter receptus, & à nobis relatus, & dilatatus in comm.4. de regul. i ait iudices & cuſtodes reorum damnatorum ad carceres perpetuos incurrere irregularitatem, ſi eos tanta victus anguſtia preſſerint, vt moriantur, C quod videtur in caſu propoſito contigiſſe.

5 His tamen minimè obſtantibus, tenenda eſt negatiua pars, uidelicet, quod dictus P. non ſit factus irregularis. Tum quia ipſe non occidit O. nec cōſuluit, nec mandauit, nec attulit opem alteri, qui occideret eum, & irregularitas propter homicidium non uidetur contrahi, niſi ab eo, qui aliquid horum fecerit, K adeo quod non ſufficit, vt placeat ei occiſio illa neque ratihabitio, ſi non eſt ſuo nomine facta. l Et mors O. non eſt illata à prædicto P. nec conſulta, nec mandata, nec ſuo nomine facta, ſed ab ipſomet O. ſumpta.

6 Tum quia uidetur caſus pro eo in terminis in d. D cap. [ſignificaſti.] m in quo quidam presbyter regularis inſequutus fuit furem exportantem ornamēta, &c. Ecce, quod in illo caſu erat presbyter, imò & religioſus, & inſequutus fuit malefactorem, ſicut in hoc, imò percuſſit eum ligone, & in illo ſuperuenientes occiderunt illum, & in hoc nemo occidit malefactorem, & conſtat, quod non fuit occiſus ex aliqua percuſſione P. ergo à fortiori non debet irregularis cenſeri. Tum quia in hoc caſu nemo uidetur incurriſſe irregularitatem, quia nemo occidit O. neque conſuluit, neque mandauit illi, ut ſeſe occideret, nec opem tulit ei, immo nec potuit ratificari eius occiſio, quia non fuit facta nomine alterius, & non poteſt ratificari ab aliquo, quod non eſt nomine eius factum, n ergo nec P. illam incurrit.

E 7 Tum quia irregularitas nō cōtrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, o at nullus eſt canō, nec ulla lex, qua

ALLEGATIONES.

a cap.27.num.219. b cap.clericus, de vita & honeſt. cler. c de homic.lib.6. d ne clerici, vel mon.ſæc.neg. e cap. 27.num.209. f 2.de hom. g l. ſi boues alienus.ff. ad leg. Aquil. & clarius in § fi. Inſtit de l. Aquil. h in cap. cum non ab homine, num.31. de iudicijs. i ſuper c.ſtatuimus, num 63. k capit. ſententiam, ne cler. vel monachi. l capitul. cum quis, de ſenten.excomm.lib 6. m 2.de homic. n cap. ratum.de reg.iur.lib.6. & d cap.cum quis, de ſent.excom.lib.6. o cap.is qui. de ſentent.excomm.lib.6.

qua exprimatur, vt quis incurrat irregularitatem, F propterea quod alius ſine ſuo conſilio, mandato, vel ope, ſe ſua malitia ſuſpēdat, vel aliàs ſibi mortē conſciſcat, ergo in hoc caſu P. nō incurrit irregularitatē.

8 Tum quia videtur expreſſum in iure contrariū, nam vt ſignificat cap. [ſi non licet.] a nihil potuiſſet nocere alijs Iudæ traditoris Chriſti ſuſpenſio, & in capit. [de occidendis.] ead. cauſa, & quæſtione ſic habetur.] Nec reus eſt mortis alienæ, qui cum ſuæ poſſeſſionis murum ex lapidibus circumduxerit, aliquis ex ipſorū vſu percuſſus intereat. Neque. n. reus eſt Chriſtianus, ſi bos eius aliquē feriendo, vel equus calcem iaciendo, aliquem occidat.] & paulo inferius ait, quod Paulo, qui, b iudicauit præſidi inſidias ſibi poſitas, nihil nocuiſſet ſanguinis inſidiatorum effuſio, quæ à militibus ſuæ cuſtodiæ facta fuiſſet, ſi G incidiſſent in manus eorum, quod ipſum repetit in cap. [Maximianus,] c & in tit. de his qui ſibi mortem conſ. & ff. eodem, de his qui ſibi mortem, iudicantur quidem malefactores inferentes ſibi mortē, non autem alij puniuntur pro eorum delicto, præſertim ſi antequam capiantur, & rei poſtulati fiant, eam ſibi conſciſcant, ut in caſu propoſito.

9 Ad primum oppoſitorum reſpondetur, negando, quòd P. fuerit cauſa mortis O. ſufficiens ad incurrendam irregularitatem. Tum quia cauſa mortis remota non eſt ad id ſufficiens, iuxta gloſſam ſingularem receptam, d & P. non fuit cauſa proxima, ſed H valde remota. Tum quia nullus alius fuit cauſa mortis O. quam ipſemet O. nec vllus alius voluit eum occidere eo mō, quo fuit occiſus, q̄ ipſemet, & non ſufficit ad incurrendam irregularitatem, vt quis ſit qualis qualis occaſio mortis, per Auguſt. ſupra relatum.

10 Ad ſecundum reſpondeo primo, quòd actus, quos fecit P. fuerunt liciti, quia non eſt illicitū presbytero inſequi malefactorem ſuum, vt probat dictū cap. [ſignificaſti,] e nec procurare, vt capiatur, vt idem cap. probat, imò nec indicare iudici eſſe ſibi paratas inſidias, per cap. [de occidendis.] f & capitul. [Maxinianus.] g quamuis illicitum ſit petere, ut puniatur reus criminaliter, quod non fecit P. ſolum enim procurauit, ne fugeret, & detineretur, vel caperetur, petiturus poſtea iuſtitiam eo modo, quo liceret ei per d. c. [prælatis.] h Secundo reſpondetur, quod ex actibus eius non fuit ſequuta mors O. quia non intulerunt illam miniſtri iuſtitiæ, quos P. incitauit ad cuſtodiendum, nec ipſi fuerunt illum iniuſtè inſequuti, ſed iuſtiſſimè, & mors ex malitia eius ſequuta fuit ſine vllo pctō inſequentiū. & q̄rentium.

11 Ad tertium reſpondeo, negando paria eſſe, ꝙ reus occidatur per ſententiam iudicis, vel quòd ipſe occidat ſeipſum, quod ſatis colligitur partim per titulos prędictos, de his qui ſibi mortem conſciuerunt, partim quod iudex ſit irregularis, ſi occidat per ſuam ſententiam etiam iuſtam, non autem ſi ipſe K reus ſibi mortem conſciſcat, partim quod in altero caſu iudex eſt cauſa mortis, in altero vero non, ſed malitia conſciſcentis.

Ad quartum reſpondetur, concedendo, quòd preſbyter, de quo in d. cap. [ſignificaſti.] i fuiſſet irregularis, ſi illi, qui ſuperuenerunt, & occiderunt fugiētem, conſilio, vel mandato eius eum occidiſſent, & conſequenter quod etiam fuiſſet irregularis, ſi miniſtri iuſtitiæ occidiſſent O. conſilio, rogatu, vel mandato eius, ſed nec ille conſuluit, nec rogatus eos, vt id facerent, neque ipſi fecerunt, & ita caſus noſter differt à caſu illo quo ad hoc, vt palam eſt, licet quo ad alia conueniat, vt dictum eſt.

12 Ad quintum reſpondetur primo, negando paria eſſe lędere alium corpore ſuo, & adigere illum ad aliquem locum, ita vt lædatur, cum ipſæmet leges in argumento citatæ in altero caſu dent actionem directam, in altero vtilem. Secundo concedendo, ꝙ paria ſunt quo ad aliquid, quando vtrumque fit illicite, ſecus tamen quādo alterum ſit licitè, vt in caſu noſtro, in quo licite facta fuit inſequutio, & cuſtodia, & malum non fuit ſequutum ex illis, ſed ex malitia grauiſſima inſequuti, & cuſtoditi, cuius diuerſitatis ratio eſt, ꝙ non debet quis reportare commodum ex ſua malitia, neque incommodum ex probitate. K

13 Ad ſextum reſpondetur, concedendo illam determinationem Panormitani, ſed negando, quod conueniat caſui noſtro, quia qui malè denegat victum neceſſarium ad vitam, dat cauſam proximam illicitæ mortis, l qui autem iuſtè inſequitur, vel quærit aliquem malefactorem, nihil mali facit, & non dat cauſam mortis fugienti, ſi ſe occidat, vt palam eſt. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a 23. quæſtio. 5. b Actorum 23. c 23. quæſtio. 3. d in cap. de cætero, de homicid. e de homicid. f 23. quæſt. 5. g 23. q. 3. h ne cler. uel monach. lib 6. i cap. 2. de homic. k l. itaque fullo, ff. de furtis, & cap. bonæ, il primo, de poſtulat. prælat. l l. necare, ff. de liberis agnoſcendis, & cap. paſce, 86. diſtinctio.

SVMMARIVM.

Chirurgus licitè exercens artem, ſi ob ſanitatem corporis etiam ſibi ipſi infirmo abſcindat membrum, non ſit irregularis, nec clericus illum iuuans, at ſi illicitè eam exercet, vt ſi eſt clericus, ſecus eſſet, & numero 2. & 3. 1

CONSILIVM XII.

QVæritur primo, vtrum monachus adiuuans chirurgum volētem abſcindere brachium putridum alterius monachi, tenendo manum eius, abſciſſo brachio fiat irregularis.

I 1 Reſpondeo primo, quod non eſt irregularis ille, qui licitè tale brachium ad ſalutem totius corporis abſciderit, vt determinat Panormitanus, a & ideo laicus exercens illam artem, non incurrit irregularitatem ob alicuius membri obtruncationem iuſtam.

2 Secundo, quòd chirurgus exercens illicitè illam artem incurrit irregularitatem, obtruncando tale brachium, ſecundum eundem, b inferendo ex hoc, quod clericus, cui vetita eſt illa ars, iuxta notata in cap. [tua.] c incurrit irregularitatem per talem obtruncationem.

Tertio, quòd nemo (quod ſciam) ante nos tangit in ſpecie, quid ſit dicendum de adiuuante chirurgum in abſciſſione talis membri, in Manua. Confeſſ. d vbi noue reſoluimus huiuſmodi adiuuantem non fieri irregularem.

Secundo, an clericus iuuans chirurgum ad ſcindendum aliquod membrum, quod arte chirurga ſcindi debet, fiat irregularis?

3 Reſpondetur, quod non. Tum quia nullo canone id exprimitur, & irregularitas non contrahitur, niſi in

ALLEGATIONES.

a in cap. ſententiam, numero 23. ne cler. uel monach. ſæcula. negot. b ibidem. c de homicid. d cap. 23. num. 217.

in caſibus expreſſis a iure. a Tum quia per mutilationem membri ſanitatis cauſa factam nõ incurritur irregularitas, b etiam ſi à ſemetipſo, ſi eſſet chirurgus, ſibi amputaſſet membrum putridum, non incurreret irregularitatem, per prædictum cap. à contrario ſenſu, quatenus habet, eum, qui cum ſanus eſſet ſeſe abſciderit, irregularem fieri. Tum per alia multa, quæ ad hoc propoſitum noue adduximus in Manual. confeſſ. c

ALLEGATIONES.

a cap. is cui. §. fin. de ſentent. excomm. lib. 6. b cap. ſi quis à medicis 55. diſt. c dict. cap. 27. num 217.

SVMMARIVM.

1 *Bannitos aggrediens, niſi id faciat ex auctoritate publica, tanquam generalis, vel particularis iuſtitiæ exequutor, dicitur iniuſtum bellum bellare.*

2 *Irregularis beneficia quærere nequit, at quæſita etiam poſt Concilium Tridentinum retinere poteſt.*

3 *Epiſcopus ſuper irregularitate ex homicidio voluntario non diſpenſat.*

CONSILIVM XIII.

Qvidam clericus in ſacris conſtitutus, ſcieter, & vt dicitur, [appenſatò] aſſociatus eſt quendam occidere volentem bannitum, eo quòd iſte clericus vna cum cæteris alijs armatis cum ſcloppis contulit ſe in locum, vbi iſte bannitus exiſtebat, cum eum vidiſſet, his verbis exclamauit, [Qua, qua, qua, ecce ego inueni eum.] propter quod una cum cæteris iſte principalis intendens bannitum occidere contulit ſe illuc, & omnes ſimul cum eorum ſcloppis eum interfecerunt, inter quos clericus prædictus exiſtebat eundem eodem modo feriendo. Mortuo bannito, amputarunt eius caput, & abierunt.

Quæritur primo, an iſte clericus ſit irregularis.

Secundo, an poſſit habere beneficia eccleſiaſtica.

Tertio, an habita ſaltem ſimplicia licitè poſſit retinere.

Quarto, an poſſit ad cæteros ordines promoueri ſine diſpenſatione.

Quinto, an Epiſcopus poſſet diſpenſare cum eo in beneficio ſimplici.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quòd is clericus proculdubio eſt irregularis, & non qualis qualis, ſed ex homicidio uolũtario, præſuppoſito quod abſque auctoritate publica ipſe, & alij illum occiderunt tanquam priuati, non facti exequutores iuſtitiæ particulariter, uel generaliter, quia inuaſio iniuſta fuit ex parte illorum, & adeo quidem, quod licet non fuiſſet occiſus per ictum prædicti clerici, ipſe tamen eſſet irregularis, tanquam cooperator, & auxiliator, iuxta cap. [ſicut dignũ.] a & tradita à nobis in Manu. 6. b

2 AD SECVNDAM, quod ante diſpenſationem non poteſt noue acquirere beneficia eccleſiaſtica, iuxta dictum Panormitani. c

AD TERTIAM reſpondeo, quod beneficia iam quæſita non uacant per irregularitatem, & poteſt ea retinere, donec illis per iudicem priuetur, iuxta Innocentium, d communiter receptum cuius dictum non arbitror corrigi per Concilium Tridentinum infra allegandum.

AD QVARTAM, quod nullatenus poteſt iuſtè promoueri ad ſuperiores ordines, iuxta definitionem irregularitatis poſitam à nobis in Manual. e & ei addita, f & per Concilium Tridentinum infra citandum.

3 AD QVINTAM, quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum eo, etiam ad hoc homicidium, quod fuit uoluntarium, in quo non poteſt diſpenſare Epiſcopus ad ullum ordinem, nec ad ullum beneficium etiam ſimplex, ut ſtatuitur in g Concilio Tridentino tranſcripto à nobis in d. Man. h Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. final. de homicidio. b capitul 27. numero 224. c in capit. cum noſtris, de conceſſ. præben. d ibidem. e capit. 27. f numero 191. g cap. 7. de reform. ſeſſio. 14. h capit. 27. numero 240.

SVMMARIVM.

Irregulares ſunt omnes ſtantes à parte iniuſte bellantium, ſeu rixantium, ſequuto homicidio. 1

CONSILIVM XIIII.

Dvo Sacerdotes cum alijs laicis, & cum armis, adierunt carcerem ad liberandum Philippum in eum coniectum, & cum extraxiſſent eum, ſuperuenerunt apparitores iudicis, qui eum conabantur reducere in carcerem, in qua rixa occiſus fuit unus ex parte apparitorum.

Quæritur, an prædicti ſacerdotes effecti fuerint irregulares, etiam ſi non occiderint, nec percuſſerint.

1 Reſpondetur primo, quod prædicti ſacerdotes effecti ſunt irregulares, quoniam ex parte uolentium liberare Philippum fuit riza, ſeu bellum iniuſtum, & quoties aliquis in bello iniuſto occiditur, uel mutilatur, omnes, qui ſtant à parte iniuſte bellante, fiunt irregulares, per ea quæ nos tradimus in Manual. noſtro confeſſ. a

Secundo, quòd non ſufficit eis diſpenſatio, quæ à ſacra Pœnitentiaria poſſet haberi, quia illa non prodeſt, niſi quo ad forum interius, & prædicti ſacerdotes indigent diſpenſatione etiam quo ad exterius, & ideo oportet eam obtinere per officium Datariæ quo ad utrunque forum, &c.

ALLEGATIO.

a cap. 27. numero 220. 221. & 222.

SVMMARIVM.

Hortatoria generalibus verbis ad ſumendam vindictam offenſo ſcripta debent intelligi de vltione iuridice ſine peccato ſumenda. Vnde ſi offenſus priuatam de offendente vindictam occidendo ſumat, homicidium hoc non imputatur hortanti ad irregularitatem. 1

Conſulens & hortans homicidium illi, qui ita animo deliberato erat, quod illud etiam ſine hortatione feciſſet, etiam ſi illius animum auxerit, non eſt irregularis, & num. 4. 2

Religioſorum prælatis licere cum ſuis diſpenſare ſuper homicidio voluntario in vim priuilegij Eugenij IIII. non facile credendum, & num. 4. 3

Credere ſe irregularem non tenetur is, qui ad homicidiũ hortatorias ad vindictam ſumendam ſcripſit, donec ſciat illas ad dictum homicidium perueniſſe, fuiſſeque cauſam homicidij aliàs non ſequuturi. 4

CON-

CONSILIVM XV.

AN regularis, qui intellectis quibuſdam facinoroſis delictis à bannitis in patriam, & amicum perpetratis, literas ad eundem amicum conſolatorias, & ad uindictam hortatorias ſcripſit, ignorat tamen, an ad eundem peruenerint, ſi deinde dicti banniti ab illo amico occiſi fuerint, debeat ipſe regularis reputare ſe irregularem? Item an per extenſionem priuilegij Eugenij IIII. poſſit à ſuis ſuperioribus ſecum diſpenſari.

1 Reſpondetur primo, quòd D. conſulens non incurrit ullam irregularitatem, ſi prædictæ literæ conſolatoriæ, & hortatoriæ ad uindictam non comprehendebant ſpecialiter uindictam iniurioſam auctoritate priuata faciendam, qualem præfatæ literæ nõ includebant, ſi generaliter tantum ad ultionem hortabantur, quia mandatum generale, uel alia diſpoſitio generalis, quæ de natura uerborum poteſt intelligi de re bona, & licita, & de mala, & illicita, ſeu delicto, debet intelligi de re bona, & licita, a & uerbum [ultio,] ſiue [uindicta,] quod intelligi poteſt de ultione iuſta, & ultione iniuſta, intelligendum eſt in dubio de iuſta, & quod qui hortatur alium ad ultionem, uel uindictam intelligendus eſt hortatus ad ultionem iuſtam iuridicè faciendam.

2 Secundo, quod etiam non incurrit D. conſulens irregularitatẽ, ſi literæ illæ non peruenerunt in manus eius, ad quem ſcribebantur, uel ipſe, aut illi, qui fecerunt eam iniurioſè occidendo, animo ita deliberato ad faciendam uindictam iniuſtam eſſent, quod feciſſent eam, etiamſi literæ ad eos non perueniſſent, iuxta gloſſam ſingularem receptam. b

3 Tertio, quòd Domin. conſulens poteſt credere id, quod notatur feciſſe Eugenium ad extendendum priuilegium ſupradictum diſpenſandi extenſum, prout in nota continetur, ſed quod in effectu extenſio illa non extenditur ad irregularitatem, quæ naſcitur ex homicidio uoluntario. Tum quia uerba ipſius extenſionis ſignificant non extendi illud ad homicidas uoluntarios. Tum quia etiam Legatis à latere, nec ſummo Pœnitentiario Romæ datur poteſtas abſoluendi ab illa. Tum quia in priuilegijs religioſorum, quibus poſt Eugenium data ſunt huiuſmodi priuilegia, reſtringuntur, ut non comprehendant irregularitatem ex homicidio uoluntario contractam, & cum negari non poſſit homicidia præfata fuiſſe iniuſta, & uoluntaria, notumque ſit æqualem irregularitatem contrahere conſulentem, & mandantem, atque occidentem, non poſſet D. conſulens abſolui à præfata irregularitate uirtute ſui priuilegij, ſi contraxit illam propter illas literas, quia conſilium tulit per illas ad homicidium uoluntarium faciendum.

4 Quarto, arbitrari me non teneri D. conſulentem ad credendum in caſu propoſito contraxiſſe talem irregularitatem propter duo priora dicta, & ideo debere deponere ſcrupulum, donec ſciat literas perueniſſe ad eum, cui deſcribebantur, & fuiſſe cauſam, ut cõmitterentur homicidia, quæ non fuiſſent commiſſa, ſi occiſorum animos non auxiſſent illæ literæ ad ea facienda, & quod ſi noluerit deponere illum, debet petere diſpenſationem ſecretam à Papa, vel à ſua ſacra Pœnitentiaria ſecreta. Salua, &c.

[Aduertendum non uideri ita certum, quod omnino facturo ita conſulens, vt illius animum auxerit, ſequuto homicidio euitet irregularitatem, vi-

F de Couarruu. clem. vnica de homicidio, parte 2. §. 2. num. 1. verſ. eſt.

ALLEGATIONES.

a l. ſi procurator. ff. de condict. indebiti, & c. 1. de iureiur. li. 6. cum ſimilibus. b in cap. fœlicis. §. illud, de pœn. lib. 6.

SVMMARIVM.

Iuriſdictionem criminalem propriam habens clericus, etſi illam poſſit alteri generaliter delegare, non tamen poteſt illi, cui illam commiſit, mandare, vt talem iam condemnatum tali die occidi faciat, num. 2. 1

Iudicem in criminalibus eligere de mandato illius, cuius eſt iuriſdictio, non poteſt clericus. 2

G *Milites præliaturos hortari poteſt clericus ad victoriã, modo non hortetur aliquem, vel aliquos ſpecialiter ad occidendum, & multo minus poteſt hortari, vt hic, vel ille occidatur.* 2

Literas iudicis, in quibus mandatur illatio mortis, deferens clericus, vt faciunt aliquando ſecretarij habentium iuriſdictionem, ea ſequuta, efficitur irregularis. 2

CONSILIVM XVI.

VIcelegatus iuſſit ſecretario ſuo, vt deferret quaſdam literas, quas ipſe ſcripſerat ad quendam commiſſarium, in quibus iubebatur ipſi commiſſario, vt ſen-

H tentiam mortis, quam cõtra quendam tulerat, mane ſequentis diei exequeretur, quod factum fuit. Quæritur, an tam Vicelegatus, quàm ſecretarius prædicti ſint irregulares.

1 Quæſtio hæc ſubtilis eſt, & pro parte negante videtur caſus in cap. [Epiſcopus.] a quatenus habet, habentem iuriſdictionem criminalem poſſe illam committere alteri ſine metu irregularitatis incurrendæ per iuſtitias ab illo faciendas. Eſt & pro eadem vrgens ratio, ſcilicet quod præfatus Vicelegatus non habetur, vt fertur, pro irregulari, & non videtur plus licuiſſe illi mãdare illud per familiarem ſuum, quàm familiari deferre mandatum. b

I 2 Pro parte autem affirmante facit, quod Ioannes Andreas cõmuniter receptus tenuit, c quod incurreret irregularitatẽ is, q ex cõmiſſione habentis iuriſdictionẽ criminalem, eligeret aliquem, cui committeret poteſtatem illam criminalem. Facit & ratio vrgens, quod aliud eſt committere generaliter iuriſdictionem criminalem, aliud dicere commiſſario, qui cõdemnauit iam reum malefactorem ad mortem, vt expediat mane illum, nam licet clerico hortari milites præliaturos generaliter ad victoriam conſequendam, d ſed non licet hortari vnum, vel plures milites ſpecialiter ad occidendum, & maxime illum, vel illum particularem, vt ait Inn. communiter receptus

K quem etiam ſequimur nos in Manu. confeſſ. e

Per hæc poſteriora arbitror, quod non ſolum ſupradictus orator, ſed etiam Vicelegatus, qui miſit eum, indiget diſpenſatione. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a ne cler. vel monac. lib. 6. b arg. cap qui per alium de reg. iur. lib. 6. c in d. cap. Epiſcopus. d capit. igitur, 3. quæſt. 8. e capit. 27. numer. 215.

SVMMARIVM.

Ignorantia iuris nec à peccato, nec ab irregularitate excuſat ſacerdotem occiſionem etiam iuſtam opitulantem. 1

2 *Irregu-*

2 *Irregularitatem non indiſpenſabilem, ſed ab Epiſcopo, ſi ſit occulta, diſpenſabilem incurrit ſacerdos, qui cum peccato apud iudicem iuuat, vt quis merita plectatur morte, ad reſtitutionem autem damni non tenetur, numero 3.*

CONSILIVM XVII.

CVM à Prætore ignotus homo ob ſolam prohibitorum armorum delationem incarceratus eſſet, presbyter ruralis putãs ſe bonũ opus facere, & nullam inde poſſe pœnam incurrere, epiſtolam pro amico laico, & ipſius laici nomine ſcripſit, qua laicus dictum Prætorem certiorem faciebat, incarceratum virum eſſe homicidam læſæ maieſtatis reum, vnde regiæ curiæ traditus, iuſta damnatus ſententia, mortis pœnam ſuſtinuit.

Quæritur, an ignorantia iuris clericum ad iuſtam occiſionem opitulantem excuſet à peccato, vel ab irregularitate, & q̃ ſit, & an ab Epiſcopo diſpẽſabilis.

Vidi quid dicat Dominatio tua, & ii quos ipſa citat in Man. a vbi tractat quæ ignorantia ſit illa, quę excuſat à pœna legis, & placet mihi id quod dicit ibi ex quo multos pios quis conſolari poteſt, maximè in materia cenſurarum, & irregularitatum. Sed pũctus difficultatis eſt, an hic ruralis ſacerdos, qui ſe expoſuit Epiſcopo examinãdum, antequam ordinaretur, & nunquam in iure ſtuduit, & ordinatus eſt, an inquam habeat probabilem, & iuſtam ignorantiæ cãm qua conſolatus poſſit dimitti in pace in hoc caſu, an vero fuerit in illa ignorantia craſſa, quia tenebatur ſcire, & perinde non excuſetur, quod videtur durũ, nam etiam docti aliquantulum in iure ignorant, & peccant in ſimilibus, quæ in iure in terminis non inueniuntur.

Vidi etiam quid dicat Sotus, b ſuper irregularitate illius, qui ignorantem rebaptizat, vel rebaptizatur, & quod irregularitatis multiplex eſt genus, pura irregularitas ob ſignificationem, & ob decentiã, & cum culpa. Argumentantur aliqui. Licet hic ſacerdos haberet probabilem ignorantiam, eſt indecentia vt aſtet altari, non dicimus quod incurrerit pęnã, ſed hoc videtur falſum, nam priuari ſacerdotio, maxima pœna eſt, & coram Deo in foro conſcientiæ, cũ hoc non ſit publicum, nulla indecentia eſt. Videtur, qđ ſi in dicto caſu incurritur irregularitas, quod nõ ſit illa, à qua non põt abſoluere Epiſcopus, ꝑ Conc. Trid. c & quæ vocatur homicidium voluntarium, quia hæc non incurritur niſi ratione delicti, & cum aliquali peccato, quod in hoc caſu non videtur interuenire. Nam D. T. in ſuo Manu. confeſſar. de quinta ſpecie irregularitatis d dicit, quod laici accuſantes aliquem iuſtè ſuper crimine, de quo moritur, ſint irregulares quartæ ſpeciei. ſ. ex defectu lenitatis, verum quod clerici in ſacris ſi accuſant iuſtè, ſine proteſtatione quod non procedatur ad ſanguinem, ſunt irregulares quintę, & deterioris ſpeciei, &c. Hic eſt difficultas, an actus huius ſacerdotis cum prædictis circunſtantiis ſit accuſatio, vel denunciatio, aut quid aliud minus, quod non ſufficiat ad hoc, vt hæc peſſima irregularitas incurratur. Videtur etiam, quod nõ ſit hoc caſu irregularitas ex defectu lenitatis, quia qui declarant quæ ſit cauſa propinqua deformationis, dicunt, eſſe dictum, vel factum ſufficienter directum in deformationem inde ſequutam, ſed ſcribere nomine alterius cum dictis circunſtantijs, non vr̃ tale dictum, aut factum. Paucis ergo contentus vnico

A verbo Dñationis tuæ, quam Deus ſeruet incolumẽ.

QVISQVIS SIT, & quocunque nomine D. hic conſulens appelletur ingenio, iudicio, & eruditione multum mihi præſtare videtur, multa enim in hac ſcheda ſubtiliter, & eruditè tangit, decidit, & quærit. Deciſa laudo. Ad quæſita, vt ipſe petit, breuiter reſpondeo.

1 Primo dico nullum presbyterum ſatis excuſari poſſet in totum à peccato ob ignorantiam iuris inſligentis irregularitatem in caſu propoſito, & ita dicendum hunc, de quo quæritur, presbyterum peccaſſe ſcribendo præfatam epiſtolam, & conſequenter incurriſſe irregularitatẽ, ſi epiſtola illa fuit aliqua ex parte cauſa, ſine qua non fuiſſet ille vinctus ſaltem B tunc morti traditus.

2 Secundo, quod præfata irregularitas non eſt illa fere indiſpenſabilis, per quandam notam meam extra Man. ſcriptam in hæc verba. An qui clericus denunciando, accuſando, vel alio modo opitulando iudici ad damnandum iuſtè aliquem vltimo ſupplicio, fiat irregularis, eo conſequuto, ſit cenſendus incurriſſe irregularitatem illam deſcẽdentem ex homicidio voluntario, ſuper qua non diſpenſatur?

Pro parte affirmante facit, quòd opitulatus eſt iniuſtè, facienti, vel iubenti facere homicidium voluntarium.

Pro parte verò negante, quæ tenenda eſt, conclu C dit, quod tum demum quis incurrit irregularitatem illam, quando facit homicidium iniuſtum, vel opitulatur ad illud, quod non fecit is, de quo quæritur, quia licet iniuſtè opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen opitulatus fuit ad homicidium iniuſtum ſed iuſtum. Per quod ſoluitur argumentum in oppoſitum inſinuatum. Nam nec iudex, qui malo animo, ſed aliàs iuſtè, hoc eſt ritè, & rectè, ad vindictam priuatam maleficum damnat ultimo ſupplicio, neque qui malo animo accuſat, denunciat, uel aliàs opitulatur ad illud, talem irregularitatem, nec obligationem ad reſtituendum damnum incurrunt, quia licet peccent contra legem charitatis, non tamen peccant contra legem iuſtitiæ, cuius tranſgreſſio requiritur, D vt dicatur homicida iniuſtus, & uoluntarius, & obligatus ad reſtituendum, & ut tam dura irregularitate notetur, ſicut & miles, qui animo ſeu ſine malo, ſed in prælio, alioquin iuſto occidit, uel ſpoliat hoſtẽ, peccat quidem contra charitatem, ſed non contra legem iuſtitiæ, & ideo non tenetur reſtituere, ut diximus in dicto Manual. confeſſar. e nec incurreret hanc, de qua loquimur, irregularitatem, licet aliam ſic.

3 Itaque is q̃dem, de quo quæritur, presbyter irregularis eſt, ſed nõ irregularitate indiſpenſabili, quæ à poteſtate diſpenſandi data Epiſcopis à Conc. Triden. in cap. 6. ſeſſ. 24. excipitur, & conſequenter poterit Epiſcopus in illa diſpenſare, cum ex delicto ſa E tis occulto orta fuerit. Salua, &c.

[Aduertendum hoc ultimum dictum eſſe periculoſum. Nam iſte aut eſt irregularis ex delicto homicidii, & cum ſit uoluntarium homicidium, excipitur à d. c. b. aut eſt irregularis ex homicidio ſine delicto, & facultas conceſſa Epiſcopo, per d. c. b. hunc caſum non comprehendit, cum illa facultas reſtringatur ad irregularitates, quæ ex delicto contrahuntur.

ALLEGATIONES.

a capitul.23.numer.47. b in 4.diſtinctio.3.quæſtio.vnica.
c capitul.6.ſeſſion 24. d dicto 11.capitul.27.numer.225.
e capitul.15.numer.15.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt teſtis poſt alias receptas probationes, cuius dictum non fuit cauſa ſententiæ mortis, nec vt citius illa fuerit lata, aliàs ſecus, ſed Pœnitentiaria facile diſpenſat.*

2 *Dubitans an eius teſtimonium mouerit iudicem ad ſaltem citius condemnandum, poteſt acquieſcere dicto iudicis, vel notarij.*

CONSILIVM XVIII.

POſtquam R. qui percuſſit alium, fuit captus, & confeſſus percuſſionem, & poſtquam percuſſus fuit mortuus, Tarquinius præſentatus teſtis teſtatus fuit illũ eſſe mortuum, & quod dicebatur R. percuſſiſſe illũ, & poſtea fuit ſuſpenſus R. Quæritur, an Tarquinius ſit irregularis.

1 Reſpondetur primò, quod non, ſi iudex non fuit motus ad ferendam pœnam ſuſpenſionis ex eius dictis, nec ad citius ſuſpendendum, quam ſuſpendiſſet ſine ſuo dicto, per ea quæ nos tradimus in Man. conſeſſ. a aliàs ſic per ibidem tradita.

2 Secundo, conſulo D. conſulenti, vt adeat iudicẽ, vel notarium, & interroget eum, an ex ſola confeſſione R. & alijs probationibus contra ipſum factis, fuiſſet R. tam cito ſuſpenſus, ac ſine teſtimonio Tarquinii, & ſi reſponderit quod ſic, non curet amplius de huiuſmodi irregularitate.

Tertio, quod ſi iudex, ſeu notarius certiorem faciat eum, quod propter eius teſtimonium fuit ſuſpẽſus, vel ſaltem citius, quam aliàs fuiſſet, debet ſe irregularem cenſere, & ſupplicare in ſacra Pœnitentiaria, vt eum abſoluat ab ea, & ſtatim abſoluetur ſine vlla impenſa. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a capitul. 27. numer. 211. & ſequ.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſine metu irregularitatis poteſt pro iniuria perſonali ſibi illata conqueri, præmiſſa tamen proteſtatione, ne procedatur ad pœnam ſanguinis, immo & ſine peccato accuſare, num. 3.*

2 *Cauſa, ſine qua homicidium ſequutum non fuiſſet, non ſufficit ad irregularitatem, ſi fuit admodum remota, & hoc, etiam ſi cauſa ipſa eſſet illicita. nu. 5. quia debet eſſe, vel ex intentione, vel ſuapte natura ad homicidium ſufficienter directa. num. 4. quod ſi actio ſit licita, requiritur quod ſit proxima. num. 2. & 5.*

3 *Diffamationis peccatum non incurrit clericus, qui iniuriam ſibi occulte ab aliquo illatam manifeſtat, ſi talis iniuriæ illator ſit de ſimilibus, et grauioribus antea diffamatus.*

4 *Bannitum aliquo in loco aliàs latuiſſe detegens eo tempore, quo probabiliter credebat iam inde receſſiſſe, licet ob id realiter exiſtente dictus bannitus fuerit occiſus modo id ea intentione, vt occideretur, non dixerit, irregularis non efficitur.*

CONSILIVM XIX.

SACERDOS Quidam reperit in ſua poſſeſſione latronem quendam bannitum, à quo fuit minis, terrore, & gladio gutturi applicato peſſimè affectus, & ob id cum in domum eſſet reuerſus minutus ſanguine, & à multis interrogatus noluit di-

F cere cauſam, donec elapſis ſeptem, vel octo horis cuidam compatri ſuo id eum flagitanti dixit nomen eius, à quo paſſus fuit, addens, quaſi per iocum, & tãquam non veriſimile. [Ite, & eius caudã apprehẽdite,] ſignificãs eum iam non inuentum iri, quippe cui tantum temporis fuiſſet aufugiẽdi, cuius compatris indicio fuit inuentus latro à iudice proſequente, & occiſus ab vno comite ipſius iudicis. Quæritur, an prædictus ſacerdos ſit irregularis.

1 Reſpondetur non eſſe. Primo quidem, quia ipſe non occidit, non iuſſit, nec conſuluit, immo multo tempore tacuit, cum conqueri poſſet apud iudicem iuſtè, proteſtatione facta, ne procederetur ad ſanguinis effuſionem, iuxta cap. [prælatis.] a

G 2 Secundo, quod etiam nullatenus fuit cauſa propinqua illius homicidij, quia eſto eius dictum fuiſſet cauſa, ſine qua non fuiſſet ſequuta tam cito illa mors, non tamen fuit cauſa propinqua, ſed longè remota, & ad irregularitatem incurrendam non ſufficit quod quis ſit cauſa homicidij remota, ſed oportet quod ſit propinqua, b & iuxta gloſſam ſingularem, & receptam. c

3 Cauſa vero propinqua homicidij illiciti definitur à nobis in Manua. Confeſſ. d eſſe [dictum, aut factum illicitum ſufficienter in deformationem, id eſt homicidium, vel mutilationem, directum:] quale nõ

H fuit dictum D. conſulentis. Tum quod non fuit illicitum, nullo enim iure tenebatur, illud, quod dixit, tacere cum tam naturali, diuino, quam humano, liceret ei ob illam iniurioſam actionem illum accuſare, & ẽt extra iudicium prodere, iuxta illud Pauli Iuriſcon. e [Eum qui nocentem infamat, non eſſe condemnandum, peccata enim nocẽtium inulta non eſſe, & oportere, & expedire.] vbi gloſſa recepta in verbo infamat, addit eſſe verum id, ſiue faciat id in iudicio, ſiue extra, per multa iura, quæ ibi allegantur, & traduntur in Manu. Confeſſ. f & is cuius violentiam amico detexit ſacerdos, erat vir iniquus, & de ſimilibus, & maioribus violentijs infamatus, & damnatus, & exbannitus, vt ponitur in facto.

I 4 Tum quod illud dictum non erat ſufficienter ordinatum ad mortem, quia illud dictum dicitur ſufficienter directum in mortem alicuius, quod ſuapte natura, vel intẽtione dicentis dirigitur in illam, vt in d. Man. g definitur, & prædictum dictum ſacerdotis, nec ſuapte natura, nec intentione proferentis, dirigebatur in mortem, alioquin quodcũq; dictum alteri, crimen alterius morte dignum propalans, diceretur eſſe dictũ ſufficiẽter directũ in illã, quod valde abſurdum eſt, & ita non dicendũ; h non poteſt dici directum in mortem citius inferendam, arg. à remotione generis ad remotionem ſpeciei, quod eſt validum, iuxta gloſſam iuncto textu, i & Baldum, K vt, Si non eſt animal, non eſt homo.

K 5 Tertio facit, quod tunc demum mors non intẽta ſequuta ex opere facit quẽ irregularem, quãdo opus illud illicitũ eo reſpectu eſt tale, quod dirigitur in illã, vt in d. Man. cap. 27. l dicitur: Qui mittit aliquẽ aliquo, intentione mala, puta furandi aliquid, & illo in via ictu fulminis occiſo, non eſt irregularis, quia licet miſſio illa in ſe eſſet illicita, & ex ea ſit ſequuta mors,

ALLEGATIONES.

a de homicid. lib. 6. b capit. de occidendis, 23. quæſtio. 5. c in cap. de cætero, de homicid. d capitul. 27. numero 220. e in l. eum qui, ff. de iniurijs. f capitul. 18. numero 31. g cap. 27 nu. 211. h l. nam quod abſurdũ, ff. de bonis liber. i in l. ſi cauſa cognita, C. de tranſ. k in l. conuenticula, C. de Epiſc. & cler. l numero 220.

mors, quatenus tamen erat illicita, non dirigebatur ſufficiẽter in illã, & ita eſto dictũ p̃dicti ſacerdotis eſſet illicitum, quatenus illum diffamabat, quod tamẽ non eſt verum, vt dictum eſt, non tamen erat illicitum per directionem in mortem latronis, ſed alio reſpectu, videlicet publicationis peccati ſecreti. Cum igitur eius dictum non fuerit illicitum, nec cauſa ꝓpinqua, licet forte fuerit cauſa remota ſine qua non, conſequens eſt, cum qui dixit illud, non eſſe irregularem. Salua.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa non omnis, ſine qua non fuiſſet ſequutum homicidium, inducit irregularitatem, ſed requiritur, vt ſit ſufficienter directa in mortem ſuapte natura ipſius actus, vel intentione agentis. num. 3.*

2 *Indicium remotum, & obiter dans quis, vnde audientes ſumunt occaſionem, vt contra aliquem inquiratur, & occidatur, non dicitur præbuiſſe cauſam ſufficienter directam in mortem inducentem irregularitatem, & nu. ſequ. iuncto caſu.*

CONSILIVM XX.

QVIDAM Religioſus dixit quibuſdam colloquentibus de quadam muliere interfecta, ſine ulla mala intentione. [Eſt ne forte illa mulier una, quam ego uidi nudius tertius euntem cum ſuo marito extra urbem?] Per quod dictum auditores detulerunt ad iudicem, qui per illud inquiſiuit contra interfectorem. Quæritur, an præfatus religioſus ſit irregularis.

1 Reſpondeo primo, quod opportunum fuiſſet declarare an præfatus interfector fuit prætoris iuſſu occiſus, necne, quoniam certum eſt præfatum Religioſum non fuiſſe factum irregularem, niſi poſt mortem, ſeu mutilationem membri conſequutam, vt & nos poſt alios tradidimus in Manual. Confeſſariorum. a

Secundo, quod non videtur præfatus Religioſus factus irregularis, etiamſi prætoris iuſſu fuerit occiſus interfector. Tum quia non occidit eum, neque dedit conſilium, nec auxilium, nec fauorem interfectori. Tum quod non obſtat, quod dederit cauſam mortis per ſuum dictum, eo quod dixit illud ſine intentione mouendi auditores, uel prætorem ad inquirendum contra interfectorem, & illud dictum, nec ſuapte natura, neque intentione proferentis dirigebatur ad præfatam interfectionem.

2 Et non omnis cauſa, ſine qua non ſequeretur mors, nec mutilatio, ſufficit ad irregularitatem incurrẽdam, quia oportet, vt ſit propinqua, iuxta gloſſam ſingularem, & communiter receptam. b

3 Cauſa vero propinqua, vt ſatis diligenter nos definiuimus in dict. Manual. c eſt [dictum, vel factum ſufficienter directum in mortem, vel mutilationem] dicitur autem ſufficienter directum, quando ad illum finem dirigitur intentione dicentis, vel facientis, vel ſuapte natura, at præfatum dictum, nec ſuapte natura, vt palam eſt, nec intentione dicentis ad mortem interfectoris directum fuit. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a capitul. 27 numer. 162. b capitul. de cætero, de homicid. c capitul. 27. numer. 210 & numer. 219.

SVMMARIVM.

Irregularis eſt non ſolum qui occidit, vel mutilat, ſed etiam qui aliquo modo iuuat ad occidendum, vel dat cauſam, vnde ſequitur mors, modo ſit cauſa proxima, ſecus de remota, niſi ſit illicita, & ſimul ſaltem virtualiter ſufficienter directa in mortem. num. 4. 1

Peccatum alterius occultum detegens peccat, niſi illud detegat ex cauſa, puta, vt alij caueant, ne ab eo inficiantur. 2

Illicitam actionem agens, ſi vel ex intentione agentis, vel ex natura ipſius rei, vel lege, aut conſuetudine loci, in quo ea fit, actualiter, vel virtualiter dirigitur in mortem, illa ſequuta, efficitur irregularis, alias non. numero 4. 3

Conſuetudo, & lex ſpecialis loci, in quo quid agitur, eſt etiam attendenda ad iudicandum, an actio ſit ſufficienter directa in mortem. 3

Peccatum alienum publicans, ob quod reus fuit captus, & occiſus, tunc demum efficitur irregularis, ſi dictam publicationem fecit cum peccato, vel ea intentione, vt reus puniretur, alias non. 5

CONSILIVM XXI.

BRiantus clericus, & ordinibus ſacris inſignitus exiſtens in quodam caſtro corã militibus cuſtodibus eius, dixit ſuis ſocijs, quod vnus trium fratrum, qui intrauerant illud, erat de ſocietate quorundam, qui ob peccatum nefandum fuerunt combuſti, & cum id perueniſſet ad præfectum, interrogatus ab eo, an verũ eſſet quod dixerat, reſpondit quod ſic.

Quæritur an fiat irregularis, ſi ille captus condemnetur ad mortem, & occidatur.

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod non ſolum qui occidit, vel mutilat, ſed etiã q aliquo modo adiuuat ad occidẽdũ, eſt irregularis. a

Secundo, ꝙ ẽt eſt irregularis, qui dat cauſam, vnde ſequatur homicidium. b At conſulẽs videbitur cauſam dediſſe mortis, ſi ille occidatur, quia captus eſt propter illa verba, quibus ipſe ſignificauit illius fratris malitiam, & peccatum, ob quod eſt captus.

Tertio, quod teſtis, qui teſtificatur in cauſa ſanguinis, ſi mors inde ſequatur, vt Panor. poſt alios definit, c incurrit irregularitatem.

2 Quarto, quod D. conſulens illicitè videtur publicaſſe peccatum illius, infamãdo eum, etiam ſi verum fuiſſet, quia non ſolum peccat contra octauum præceptum Decalogi, qui falſum crimen imponit proximo, ſed etiam qui publicat peccatum eius ſecretum, vt nos latè probauimus in Manual. Confeſſ. d

3 Quinto faciũt cap. [presbyterum,] e & alia iura, per quæ nos in præfato Manual. f concludimus, quod qui agit rem illicitam, vnde ſequatur mors, ſi res illa illicita intentione agentis, vel natura ſua, vel lege, aut conſuetudine terræ, in qua id fit actualiter, vel virtute dirigitur in illam mortem, fit irregularis, illa ſequuta. At conſulens videtur illicitè publicaſſe illud delictum, & illa publicatio intentione infamantis, vel ſuapte natura, vel lege conſueta obſeruari, dirigitur in mortem accuſati, vel accuſandi, ergo.

4 Pro

ALLEGATIONES.

a cap. ſicut dignum, §. 1. cum ſeq de homic. b cap. tua, de homic. c in cap. ſententiam ſanguinis, ne cler. uel monach. d cap. 16. num. 31. e de hom. f cap. 27. num. 219.

4 Pro contratia tamen parte facit primo, quod nō eſt irregularis. Tum quia non dicetur ille à conſulente occiſus, nec iuſſus occidi. Tum quia cauſa remota homicidij non eſt ſufficiens ad inducendam irregularitatem, iuxta gloſſam ſingularem, a ſaltem ſi non daretur dando operā rei illicitæ, quæ actu, ſiue actualiter, vel virtute, ſeu virtualiter dirigeretur in illud homicidium, & præfatus conſulens non dixit præfata verba in finem, vt ille frater caperetur, & occideretur, & licite potuit ea dicere ad monendum ſocios, vt cauerent ab eo, iux. l. [cum qui nocentem] b & l. [ſi non conuicij.] c quas ad hoc citauimus in Man. confeſ. d pro quo eſt textus in cap. [exhibita.] e

Secundo, quòd non omnis datio cauſæ mortis eſt ſufficiens, vt danti eam imputentur delicta, quæ ſequuntur ex ea. f

Tertio, quod præfatus conſulens non dixit præfatum fratrem peccaſſe peccatum nefandum, ſed tantum conſueuiſſe ambulare cum his, qui ob tale fuerunt combuſti, quod longè aliud eſt, & à ſeparatis non fit illatio. g

5 Quibus pro vtraque parte penſatis, videtur reſoluendum primo, quod ſi conſulens in publicando illud peccauit, & ob eius dictum fuit comprehēſus, & occiſus, fiēt irregularis, non autem ſi non peccauit.

Secūdo, quod ſi publicauit illud mala intentione, quæ quo ad forum exterius talis præſumetur, h & ille ob illud dictum fuerit captus, & occidatur, erit irregularis, ſed facile diſpenſabitur cum eo ſecundum morem prætorij Pœnitentiariæ, donec autem occidatur, non erit irregularis. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in capitul de cætero, de homicid. b ff. de iureiur. c C. eod. d capitul. 18 nume. 31. e eod titul f capit. de occidendis, 23. quæſtion 5. g l. Papiuianus, ff. de minorib. h d. l ſi non conuicii.

SVMMARIVM.

1 *Offenſis, ne ſatisfactionem, quæ eis extraiudicialiter offerebatur, vti indecoram reciperet, ſed potius tractatum pacis rumperent, conſulens clericus, tunc demum poſtea ſequuto homicidio efficitur irregularis, ſi per prædicta verba offenſis conſulere intendebat, vt via armorum ſe ſe vindicarent, ſecus, ſi intendebat eiſdem conſulere, vt id via iuris efficerent.*

CONSILIVM XXII.

IN regno, in quo cōſueuerunt homines vnius cognationis ſuū honorem, & bona vindicare, ſeu recuperare auctoritate propria, quidam presbyter conſuluit ſuæ cognationis viris, ne ſuſciperent ſatisfactionem alterius cognationis, quā offerebat, dicens. [Non conuenit cognationi veſtræ talem ſatisfactionem acceptare, quare potius rumpite tractatum, quam habetis amicitiæ, quam vos ſitis tali ſatisfactione contenti.] & hoc dixit frequenter. Poſtea cognati ſui, inſcio presbytero inuaſerunt aduerſarios, in quo conflictu mortui fuerunt aliqui.

Quæritur, an præfatus presbyter ſit irregularis.

1 Reſpondeo, quod pro vtraque parte quæſtionis facit gloſſa ſingularis, a & communiter recepta, quatenus habet irregularitatem non contrahere illū qui ſolum cām remotam homicidio iniuſto præſtat, ſed ſic eum qui dat cām propinquam, & quod qbuſdam videbitur pręfatus D. conſulens dediſſe cauſam

F propinquam, & quibuſdam non niſi tantum remotam, nobis autem videtur, quod, ſi præfatus conſulens per verbum, [rumpite] potius intellexit de ruptione, vel fractione pacis per viam armorum, & violentiæ, cenſendus ſit conſuluiſſe cauſam propinquam homicidiorum, ſi autem intellexit ruptionem, & fractionem per arma iuſtitiæ mouendo litem, & petendo iuſtitiam coram competenti iudice, cenſendus ſit dediſſe cauſam remotam, & quod non eſt irregularis, & cæt.

ALLEGATIO:

a cap. de cætero, de homicidio.

G

SVMMARIVM.

Irregularitas non incurritur ex homicidio, niſi ſequuta morte, vel mutilatione. 1

Irregularis non eſt, qui non impedit, cum poſſit, homicidium, immo nec qui deſijt impedire, etiamſi ſibi illud placeret. 2

Percuſſionem clerici non ſuo nomine factam ratificans, non excommunicatur, etiamſi dum percuteretur, id ſibi placeret. 2

CONSILIVM XXIII.

H N Dixit aliquas iniurias contra L. & proſequebatur eas, & quidam presbyter frater L. impediebat fratri ſuo exitum à domo ne mala conſequerentur, monendo N. vt ceſſaret ab iniurijs, & inde recederet, ille verò noluit recedere, nec ceſſare ab iniuriando, immo retaliando vnam iniuriam, quam ei L. dixit, clamando addidit illa verba apud homines valde iniurioſa, [mentiris, mentiris,] multis etiam nobilibus præſentibus, cum tamen N. eſſet abiectus, & origine Sarracenus. Prædictus presbyter turbatus magnitudine iniurię in fratrem ſuum illatæ, nō detinuit fratrem, nec impediuit ei exitum, & ita exiuit, & N. enſe euaginato confodit. Quæritur, an dictus presbyter ſit irregularis.

I 1 Reſpondetur primo, quod ſi ex illa percuſſione non fuit ſequuta mors, non eſt irregularis, *quia* percuſſio, per quam non fit mutilatio, nec occiſio, non efficit quem irregularem.

2 Secūndo, quòd magnæ quæſtionis eſt, an ſit factus irregularis, ſi ex pręfata percuſſione ſequuta fuit mors, vel mutilatio membri, & mihi videtur quod non, ſi prædictus presbyter non iuuit fratrem aliquo modo cooperando, ſed ſolum ſe habuit negatiuè non impediendo, ſicut nec furti tenetur, qui videt alium furari, vel velle furari, ſed non iuuat illum, nec admonet dominum rei, vt caueat ſibi, argumento eorum, quæ dixit Adr. a quem nos fuimus ſequuti in Man. Confeſſ. b & quamuis etiam fortè conſentiendo in

K peccato peccauerit, non tamen incurrit pœnam excommunicationis, & irregularitatis, ſicut nec onus reſtitutionis damni dati, pro quo eſt argumentū optimum in cap. [cum quis.] c quatenus probat, eum, cui placet, vel conſentit ſimpliciter, vt alius percutiat iniuſtè clericū non ſuo proprio nomine, & ſine mandato ipſius, etiam ſi poſtea ratificet, non eſſe excommunicatum, quia nemo poteſt ratificare, quod ſuo nomine non eſt geſtum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in 4. ſent. in tit. de reſtit. q. 1. cap. 7. fol. 100. b in cap. 24. num. 7. c de ſentent. excommun. lib. 6.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Rixa prius per fratrem cœpta, gladio quidem euaginato, ſed bono animo aſtans, ſequuto homicidio, non eſt irregularis, ſi ex hoc fratrem homicidam non iuuit, at in foro exteriori iudicabitur faciliter talis, ſi probetur quod ſic armatus feſtinanter acceſſit ad rixam, quia præſumetur fratrem actione iſtius factum audaciorem ad percutiendum.*

CONSILIVM XXIV.

AN ſit irregularis, qui bono animo enſem tenebat in manu euaginatum ſine læſione vlla alia, ſi alius in rixa percuſſus à fratre ſuo grauiter, poſtea ex percuſſione illa obierit mortem?

1 Reſpondeo primo, quod non eſt irregularis in foro conſcientiæ, per ea quæ nos ſcribimus in Man. noſtro conf. a quia ipſe nō occidit illum, nec iuuit fratrem percuſſorem, nec dedit occaſionem propinquam occidendi eum, neque conſuluit, neque mandauit, vt occideretur, vel percuteretur, quod requiritur ad hoc, vt irregularitas incurratur ex morte illicitè illata.

Secundo, quod non iudicabitur irregularis etiam in foro exteriori, niſi probaretur præſumptiuè, quod præfatus D. conſulens iuuit fratrem ſuum percuſſorem accedendo feſtinanter ad rixam, eo quòd ſuo ad illam acceſſu auxit animum fratris ad percutiendum.

Tertio, quod expediret ad impendendas lites fori exterioris, quod dictus D. conſulens impetraret diſpenſationem ad cautelam, &c.

ALLEGATIO.

a capitul. 27. numer. 220.

SVMMARIVM.

1 *Rixa iniuſtæ cauſam præbens erit irregularis, ſi ex ea acceſſoriè oriatur altera rixa, in qua aliquis occidatur; ſecus, ſi ſecunda rixa orta fuit non acceſſoriè, ſed per ſe ſedata prima.*

2 *Homicidium non dicitur voluntarium, ſi cum duo prouocaſſent ſe ad ſingulare certamen, alter ipſorum à tertia acceſſoriè, ex rixa occidatur.*

CONSILIVM XXV.

TItius audiuit Sempronium dixiſſe quædam verba ſignificantia odium graue in ipſum Titium, qui mox iuit ad quærendum Sempronium, & dicendum ei non eſſe odium ſimile ſibi in ipſum Sempronium, ſed quia dixit illa verba reſpondebat, quod ſi volebat odium ſuum exequi, acciperet vnum enſem ſui familiaris, & ipſe acciperet alium, cum quibus ſe poſſent occidere. Et cum N. amicus Sempronij ſegregaſſet paululum Titium, S. rixit cum amico T. & illum manu impulit, & ſeruus impulſi percuſſit S. enſe vaginato in capite, qui mortuus eſt intra 28. dies.

Quæritur, an Titius ſit irregularis, & ſi abſoluatur in foro exteriori, poſſit in interiori abſolui ſecrete.

1 Reſpondetur primo, quod eſt diſtinguēdum, an rixa ſecunda fuerit depēdens, & acceſſoria rixæ priori, an non. Si. n. fuit acceſſoria, videtur primò Titium in foro exteriori eſſe irregularem, quia culpa tā Titij, quę Sempronij etiam illicita, orta fuit rixa acceſſoria inter ipſos S. & ſocium T. qui rixabatur, ex qua ſequuta eſt mors, & conſequenter ex illicito facto T. fuit ſequuta mors, & durante rixa priori, cui conſequens videtur, eum factum eſſe irregularem, per ea, quæ diximus in Man. conf. a Si autem rixa ſecunda non fuit acceſſoria rixæ priori, ſed ſeparata, non eſt cenſendus irregularis per ibidem dicta.

2 Secundo, irregularitatem prędictam non eſſe ortam ex homicidio voluntario indiſpenſabili, ſed ex caſuali diſpenſabili, & mixto, quod ſi T. abſoluatur in foro exteriori, diſpenſabitur cum illo in interiori ſecreto à ſacra Pęnitentiaria, vt ſępe vidimus factum in ea, & cætera.

ALLEGATIO.

a capitul. 27. numer. 219. & ſequ.

SVMMARIVM.

Percuſſum, qui poſtea ſanus factus infra menſem obijt, non teneor credere ex dicta percuſſione mortuum, cum neſciatur ex qua ſit mortuus infirmitate. 1

Rixāte me cum aliquo pro materia pecuniaria, ſi tertius ob id aduerſarium impulit in parietem, vnde ſuſcepto vulnere poſtea obijt, talis mors mihi, qui cauſam propinquam non dedi, ad irregularitatē nō eſt imputāda. 1

CONSILIVM XXVI.

QVodam diſceptante cum fabro de pretio iuſto clauis ſoluendo, tertius arripuit fabrum, & eiecit in quaſdam ſcalas, & ſanatus, poſtea infra menſem obiit. Quæritur, an qui diſceptabat cum fabro ſit iudicandus irregularis.

1 Reſpondetur videri non eſſe iudicandum irregularem, ſi nihil aliud, quàm quod proponitur, peccauit, nec aliam cauſam, quam prædictam, tradidit tertio ad percutiendum fabrum. Tum quia iam ſanus effectus mortem obijt, & non tenetur credere obiiſſe ex caſu, de cuius percuſſione ſanus euaſerat. Tum quia neſcitur ex qua infirmitate mortuus fuerit. Tum quia nullam cauſam propinquam percutiendi dedit.

SVMMARIVM.

Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa ſequuta, ſit irregularis, ſed diſpenſabilis. 1

CONSILIVM XXVII.

1 QVI Mandauit alicui, vt percutiat aliquem baculo citra mortem, ea ſequuta, eſt quidem irregularis ex homicidio, non tamen illa irregularitate indiſpenſabili, de qua loquitur a Conc. Trid. b & probatur in noſtro Manu. confeſſ. c

ALLEGATIONES.

a c. 7. cum ēt in princ. de refor. b ſeſſ. 14. c c. 27. n. 240.

SVMMARIVM.

Baculo volenti ſe de inimico vindicare, qui auxilium, ſi oporteret, ferre promiſit, ſequuto incaute homicidio, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali diſpenſabilem. 1

CONSILIVM XXVIII.

AN A.qui promiſit adiuuare aliquem,ſi uideret ope ſua illum egentem, quando baculo vindicaret iniuriam acceptam à C.ob colaphi percuſſionem,ſit irregularis,mortuo per ictum pugionis B.in quem irruit incaute?

1 Reſpondetur,quod ſic, non quidem illa irregularitate,quæ naſcitur ex homicidio voluntario indiſpenſabili,ſed alia minori, quæ caſualis dici poteſt, per ea quæ nos diximus in Manu.confeſſ. a

ALLEGATIO.

a capitul.27.numer.219.& melius, numer.139.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Moderamen inculpatæ tutelæ attenditur ſecundum periculum illius,qui ab iniuſta iniuria defenditur,ſiue defendat ſe,ſiue alium.*

CONSILIVM XXIX.

HAbet Dominatio tua in Man. a quod qui iuſtè occidit propter iuſtam defenſionem proximi, &c.non peccat, etiam ſi aliter propriam vitam defendere poſſet, hoc non videtur ſecure dictum, nã pro tanto quis ab homicidio excuſatur, pro quanto defendit ſe cum moderatione inculpatæ tutelæ, at qui aliter ſe poteſt defendere,quàm occidendo,non videtur ſeruare tale moderamen,ac per hoc dicimus eum non excuſari ab homicidio,&c.

1 Reſpondeo,quòd tam cùm defendit proximũ, quàm cùm defendit ſe ipſum, debet ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ,ſed cum defendit proximũ debet ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ proximi,cum autem ſeipſum,moderamen inculpatæ tutelæ ſui,ſecundum omnium mentem. b

[Aduertendum autem non inde inferri quod ſi iuſte occidam tertium ob defenſionem proximi, ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, euitem irregularitatem.

ALLEGATIONES.

a capitul.15.numer.4. b l.1.C. vnde vi.l.vt vim, ff.de iuſtit.& iur.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriantem etiam fugientem poſſum inſequi, & in tantum percutere,quantum eſt neceſſarium ad hoc,ne magnam honoris iacturam faciam.*

2 *Adulterum non poſſum occidere, quia nec hic modus eſt neceſſarius,nec lex id concedit,licet pœnam condonet.*

CONSILIVM XXX.

DOminatio tua in ſuo Man. a tenet,qđ ſi affectus iniuria vulneris, ſeu alapæ, &c. magnam ſui honoris iacturam faceret,ſi fugientem non perſequeretur,poſſet eũ perſequi,& percutere tantùm,quantum ad ſui honoris defenſionem opus eſſet,&c. Dubitatur,nam ſi ꝑ iactura honoris licet etiam fugiẽtem perſequi,& vulnerare, liceret etiam occidere hominem inuentum turpiter cum vxore,ſorore,matre operãtem,vbi maximam honoris iacturam vir patitur, & non niſi per mortem violentam adulteri vindicari poteſt, tñ inferius oppoſitum huius affirmatur in eodem capit.15.

F 1 Reſpondeo, quod negandum eſt, maritum non poſſe honorem ſuum ſeruare, niſi occidendo adulterũ,nullo enim iure id probatur, iura enim Cæſarea, occidentem adulterum in caſibus licitis, non fecerũt impunem, eo quod honorem ipſius læſit, ſed quia difficile eſt tam iuſtum dolorem temperare,l. b

[Aduertendum concluſionem Nauar.d.nu.3.non recipi à Soto, contrarium docente de iuſtitia,& iure, lib.5.q.1. artic.8. ante fin.verſic.vnum autem,immo idemmet Nauar. in fin. conſil. 32. in effectu videtur idem ſentire quod Sotus.

ALLEGATIONES.

a cap.15.nu.3. b l.Gracchus,ad l.Iul.de adult.

G

SVMMARIVM.

Aggreſſorem, ad mei neceſſariam defenſionem, tunc præuenire poſſum, quando is ſtatim ſine mora me eſt aggreſſus, ſecus, ſi ex interuallo, quia tunc aliquo modo poſſum mortem effugere. 1

CONSILIVM XXXI.

IN Manua. a ſic habetur: [Credimus autem dici poſſe quo ad hoc eũ aggreſſorem,qui decreuit occidere alium, cui nullum eſt diffugium euadendi mortẽ, niſi præueniat eum, antequã aggredia-
H tur,&c.] Dubitatur,an ex his verbis ſecurè affirmari poſſit,clericum,aut alium non peccare, vel irregularitatem incurrere,ſi præueniat aggreſſorem,eum videlicet, quem pro certo ſcit ſibi paraſſe plures inſidias,& in cuius manus omnino vna die incidere oportet, & per eum occidi, quem ſi vitare voluerit, oportebit eum patriam, & bona ſua relinquere, vel eum præueniendo occidere. Videtur namque tutus in conſcientia, quia aliter ſe tueri non potuit,niſi præueniendo, occidendo, præſertim cum ſciat, nullo modo ſe poſſe cum aggreſſuro contendere, nec ei reſiſtere.

1 Ad hoc reſpondeo negatiuè. Tum quia nos b
I loquimur de illo, qui decreuit ſtatim eum occidere; nulla mora interpoſita, qua nullo modo poſſit effugere mortem,& in caſu, ad quem illud dictum inducitur, interponitur mora, qua multis modis poteſt effugere mortem, puta abſentem ſe faciendo, non exeundo domo, recipiendo ſe in loco tuto, morbo item, & ægritudine, & morte, vel pœnitentia illius volentis eum occidere.

ALLEGATIONES.

a cap.15.nu.2.in fi. b prædic.num.2.

SVMMARIVM.

Occidens inuaſorem,etiam cum moderamine,ſit irregularis,ſi ſua culpa ſit inuaſus. 1

K *Iniuriam verbo illatam, alapa, vel aliter propria vindicans auctoritate, iniuſte agit, vnde ſi etiam poſtea ob id ſine alia ſua culpa ſequatur degladiatio,& mors, erit irregularis.* 2

CONSILIVM XXXII.

QVidam intulit iniuriam alteri, dicendo eum mentiri, quẽ affectum iniuria percuſſit alapa, & percuſſus poſtea obuia factus voluit occidere percuſſorem, qui ſe defendendo occidit percuſſum, nulla intentione occidendi concepta, cùm fuit inuaſus. Quæritur,an ſit irregularis.

1 Reſpõdeo, quod facile videri poteſt cuipiam D. conſulentem non fuiſſe factum ex tali homicidio irregularem, quoniam illud commiſit ad defenſionem vitæ neceſſariam, quo caſu occidens non fit irregularis, a ſi occidat eum cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt nos poſt alios diximus in Manu.confeſſ. b
2 Sed contrariũ videtur verius,quia, vt in additione quadam, c præfati Man.conf.reſpondebimus in noua eius editione, non ſufficit ad vitandam irregularitatem,quod occidens ſeruet moderamen inculpatę tutelę eo tpe,quo inuaſus occidit, ſed oportet, ne inuaſio eius procedat ex actu illicito ipſius præcedente. Cũ igitur D. conſulens illicitè dediſſet alapã cõmilitioni ſuo vindicando iniuriã auctoritate propria, & illa fuerit cauſa cur inuaderetur, nõ ſufficit ad excuſandũ eũ,ab irregularitate, quod qñ occidit ſeruauit tantũm moderamen inculpatæ tutelæ, quantum ſuffeciſſet ad excuſandum eũ ab illa,ſi abſque ſuo actu illicito præcedẽte fuiſſet inuaſus, & proculdubio videtur nobis fuiſſe factus irregularis.Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cle.1.de homic. b cap.15.nu.3. c cap.15.num.7.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt, qui domum ingreſſus ad adulterandum, ſe defendendo, alium occidit.*

CONSILIVM XXXIII.

DOnatus an ſit irregularis, qui aggreſſus committere adulterium, ſe defendendo,maritum adulteræ occidit?

1 Reſpondeo,ꝙ ratio Couarruuiæ eſt ipſa, qua nos mouemur, & forte eam à nobis audiuit,& ita conſentire nobis videtur. Cũ ergo qui vadit ad adulterandum in domum alienã, & adulteratur in ea,faciat actus illicitos ordinatos ad occiſionẽ ſuapte natura,lege,conſuetudine,vel maritorũ propenſione conſueta mala, vel bona, & repertus in ea occidat maritũ, peccat, & irregularis efficitur, etiam ſi cum tanto moderamine ſe defendat,quod ſi alio in loco non præmiſſis ſimilibus actibus illicitis inuaſus occideret,à peccato,& irregularitate excuſaretur. Vnde Syluelter, a ait, eũ qui dat cauſam aggreſſuræ, vt quia noctu viſitet domicellas, teneri ad reſtitutionem,etiam ſi ſe defenderit ita,vt, ſi alibi ſine culpa ſua præuia inuaſus occideret,non teneretur vt videre eſt in noſtro Manuali confeſſ. b

ALLEGATIONES.

a verb.reſtitutio 3.q.2. b cap.15.nu.7 & cap.17.nu.238.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas contrahitur ex omni homicidio illicito,quod ſequitur ex actu illicito ſuapte natura,lege,vel conſuetudine expreſſè, vel virtualiter ad illud directo.*

1 *Adulter, ſi deprahenſus in adulterio ad ſui neceſſariam defenſionem maritum occidat, imò & ſi ob adulterium antea commiſſum adultera occidatur à marito, efficitur irregularis, quia ſecundum conſuetudinem communem hominum, maxime in Italia, adulterium eſt cauſa in homicidium ſufficienter directa.*

2 *Cauſa remota homicidij etſi non ſufficiat ad cauſandam irregularitatem, non tamen requiritur, quod ſit immediata, ſed ſufficit, quod ſit propinqua, & ſatis ſufficienter directa in homicidium.*

CONSILIVM XXXIIII.

ANtonius ſacerdos in crepuſculo noctis poſt ſignum campanæ ad orationem veſpertinam, quam appellant [Aue Maria,] vocauit ad eccleſiam quandam mulierem ad alloquendum eam ſuper quodam matrimonio,qua ingreſſa clauſit portam Eccleſiæ, cum qua ſola manſit ſolus, quidam autem conſanguinei male ſuſpicati expectauerunt egreſſum mulieris, cum qua rinxerunt, & eam pugionibus ferierunt, & intra quatriduum obijt mortem. Quin & præfati eius conſanguinei, porta Eccleſiæ vi recluſa,extraxerunt ſacerdotem, vt foris eum occiderent, eo vociferante, & auxilium petente, quidam eius cognati ſuccurrerunt ei, & vnus eorũ percuſſit vnum ex cognatis mulieris, qui etiam ob illud vulnus mortuus fuit. Quæritur,an præfatus ſacerdos irregularitatem incurrerit.

Conijcientibus nobis præfatũ ſacerdotem eſſe parochum, aut vicarium, vel cuſtodem præfatæ Eccleſiæ, & ipſum, & mulierem ſatis iuuenes ad inducendum ſuſpicionem peccati carnis, videtur primo dicendum,præfatum ſacerdotem eſſe irregularem propter occiſionem præfatæ mulieris.

1 Tum quia irregularitas contrahitur ex omni homicidio illicito, quod ſequitur ex actu illicito ſuapte natura, lege, vel conſuetudine expreſsè, vel virtualiter ad illud directo, vt nos tradimus poſt alios in Manu. conf. a adiunctis eis, quæ prædiximus vbi ſupra, b & in caſu propoſito homicidium præfatæ mulieris fuit illicitum, & conſequutum ex actu illo malo, & malam ſpeciem habẽte, vocandi mulierem tali hora ad Eccleſiam, & poſt eam ingreſſam claudendi portam,& manendi ſolitarie cum illa,cum eſſent ambo ætatis ſuſpectæ, & actus ille malæ ſpeciei & malus ſuapte natura, lege, vel conſuetudine commune hominum, maximè Italiæ, dirigitur expreſsè, vel tacitè in homicidium,per percuſſionem,vt palam colligitur ex petitionibus, quæ in ſacra Pœnitentiaria offeruntur ſuper vindicatione iniuriarum, quæ fiunt à cognatis ex impudicitia cognatarum. Tum quia fœlic.record. Pius V. approbauit opinionem noſtram, quam tenuimus in re controuerſa, quod irregularis eſt clericus, qui repertus in domo adulteræ, & inuaſus à marito, etiam ſe defendendo occidit maritum, imò, & qui adulteratus eſt cum vxore alicuius, & poſtea ob id occidit eam maritus, quia huiuſmodi adulterium ſuapte natura, lege, vel conſuetudine dirigitur in homicidium, quam approbationem etiam vbi ſupra, c referimus.

2 Secundo etiam videtur dicendum, quòd licet non moueat tanta ratio ad iudicandum præfatum ſacerdotem eſſe irregularem propter homicidium ſecutum cognati mulieris, ſicut propter homicidium ipſiuſmet mulieris, probabiliter tamen dici poſſet eſſe irregularem propter vtrumque homicidium, quia vtrumque fuit illicitum, & utrumque proceſſit ex actu illicito malo, uel malæ ſpeciei, licet alterum proprius fuerit, quam alterum, & neutrum immediatè natum fuerit ex illo, quia licet requiratur ad irregularitatem contrahendam, quòd quis dederit cauſam homicidij propinquam, iuxta gloſſam memorabilem, d non tamen requiritur,

ALLEGATIONES.

a c.27.nu.214. b in eod.c.nu.210.& in c.15.nu.6. & ſeq. c cap.27.nu.238. d cap.de cætero,de hom.

quiritur, quod dederit cauſam immediatam, ſed ſufficit quod ſit propinqua, & ſatis directa in homicidium, vt colligitur ex multis corollarijs, quæ nos referimus in præfato Manua. a Salua, &c.

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 121.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt Clericus adulter, ob cuius ſuſpicionem maritus ita vxorem percuſſit, vt abortiuerit, & ſi poſtea obtinuit beneficium, conſulendus eſt Papa.*

CONSILIVM XXXV.

AN Gaſpar Clericus adulter (quod ſuſpicans maritus, grauiter percuſſit vxorem, quæ ob id abortiuit) ſit irregularis.

1 Videtur irregularis, qa per ea quæ tradimus in Manua. a ſi percuſſionem illam conſequuta fuiſſet mors vxoris, fuiſſet irregularis, & eadem fere eſt ratio, vt conſequutio mortis fœtus animati effecerit eum irregularem, & quia agitur de retentione beneficij, videtur conſulendus Sanctiſſimus.

[Aduertendum hunc caſum anno 1575. propoſitum in Sacra Pœnitentiaria, & quia collegæ D. Nauar. in hanc eius ſententiam non deſcendebant, res fuit remiſſa ad Pont. Greg. XIII. qui & ipſe reſpondit non videri irregularitatem, poſſe tamen cum oratore præſente, & ſic petente diſpenſari ad cautelam, & ita quidam ex minoribus Pœnitentiarijs fuit exequutus.

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 238.

SVMMARIVM.

1 *Occidens ad ſui neceſſariam defenſionem, ſi aliter euadere non poterat, nullam incurrit irregularitatem, ſin autem aliter poterat, quam occidendo euadere, incurrit quidem irregularitatem, ſed diſpenſabilem.*

2 *Modum inculpatæ tutelæ excedens, non quidem ordinaria, ſed alia plectitur pœna, ſicut & qui iuſto dolore motus occidit.*

CONSILIVM XXXVI.

AN occidens alium pro ſua defenſione, ſed non ob ineuitabilem neceſſitatem, & ob id incurrens irregularitatem, cenſeatur irregularis ex homicidio voluntario indeſpenſabili?

1 Reſpondetur, ꝙ non, per a Concilium Tridentinũ, quatenus habet, quod cũ homicida voluntario, q̃ occidit ex ꝓpoſito, nullatenus eſt diſpẽſandũ, cum eo verò, q̃ nõ ex ꝓpoſito, ſed pro defenſione occidit, pōt diſpenſari ẽt ad miniſtrãdum in ſacris ordinibus, per quod apparet, quod Conciliũ agit de eo homicida, q̃ eget diſpenſatione, & per cõſequens de eo, qui non occidit ob ineuitabilem defendendi vitam neceſſitatem, quia talis nullatenus eſt irregularis. b

2 Et ita qui occidit hominem non ex ꝓpoſito, ſed pro defenſione, excedendo tñ moderamen inculpatæ tutelæ, fit quidem irregularis, ſed non ea irregularitate quę deſcendit ex homicidio voluntario indiſpenſabili. pro quo faciunt illa, quæ dicit Abbas, c &

F optime in cap. [ſignificauit.] d quatenus probat pęnam ordinariam non eſſe imponendam, ei qui ſe defendendo, iuſtum defendendi modum excedit, ſicut nec illi, qui iuſto dolore motus occidit, iuxta tradita in l. [ſi adulterium.] e

ALLEGATIONES.

a cap. 7. ſeſſio. 14. b clem. 1. de homicid. c in cap. olim, il 1. de reſtit. ſpol. num. 15. & ſeq. d de pœnitent. & remiſſio. e §. Imperatores, ff ad leg. Iuliam, de adult. &c.

SVMMARIVM.

Homicida voluntarius in foro exteriori iudicabitur, qui animo deliberato magno gladio aliquem in capite vulnerauit, qui poſtea mortuus fuit, ſed & vix aliter poterit iudicari in foro conſcientiæ. 1

G

CONSILIVM XXXVII.

DEſiderio deſideraui ſic reſpondere D. cõſulenti, vt volũtati eius ſatisfacerem, ꝓpter eius pœnitentiam, eruditionem, & deuotionem inſeruiẽdi Deo, parenti, ac cognatis ſuis, ſed qa interrogatus à me vltra narrata per ipſum, quo inſtrumẽto, & in quo loco percuſſit N. & vnde accepit illud, rñdit percuſſiſſe illũ gladio, quẽ ſtortã vocant, & in capite, & iuiſſe ad

H quærendũ illũ in ſacriſtia manentem, & ꝙ altero die fuit mortuus percuſſus, nequeo voluntati eius, neq; meæ ſatisfacere, qa vr̃ mihi ꝑdictum homicidiũ iudicandũ eſſe voluntariũ, quo ad forum exterius, & vix poſſet iudicari non eſſe voluntariũ, etiã quo ad forũ interius, per tradita à nobis in noſtro Manua. conf. a

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 240.

SVMMARIVM.

Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate generaliter conceſſa Præmonſtratenſibus ad bigamiam, & homicidium voluntarium non videtur extendenda. 1

Veriſimilia quæ non ſunt, credi non debent. 2

I *Inſolita in generali conceſſione nõn veniunt.* 3

Inſolita negligentia, ſicut & inſolita diligentia, fraudis ſuſpicionem inducit. 3

Clauſulæ apponi ſolitæ pro appoſitis habentur. 4

Priuilegia, ſeu ſcripta contra ſtylum poſſunt de falſitate argui. 5

Bulla contra ſtylum Curiæ expedita ad Cancellarium inſtante parte remittenda. 5

CONSILIVM XXXVIII.

K AN per Bullam Pauli III. fiat facultas ſuperioribus ordinis Præmonſtratenſis diſpenſandi cum ſuis ſubditis ſuper homicidio voluntario?

1 Reſpondeo primo, negari non poſſe, quod verba pręfatæ Bullæ multum vrgeant ad dicendum pręfatos Reuerendos Patres prædicti ordinis Illuſtriſſimi Præmonſtratenſis poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex homicidio voluntario contracto, & ideo diſputando ſatis poſſe id defendi.

2 Secundo, ꝙ non auderẽ ego conſulendo id affirmare. Tum quia non ſunt credenda, quæ non ſunt veriſimilia, a & nõ eſt veriſimile fœl. rec. Paulum III. virum

---

ALLEGATIO.

a cap. quia non eſt ueriſimile, cum ſimilib. de præſumpt.

virum prudentiſſimum, voluiſſe concedere ordini prædicto facultatem prædictam, quæ maxima eſt, quamque nulli alij ordini conceſſit, neque Illuſtriſſimo ſummo Pœnitentiario Cardinali, neque toti ſacræ Pœnitentiariæ prætorio concedit, & ita non diſpēſat eius D. Illuſtriſſima niſi cōſulto prius S. D. N. & de mandato ipſius ſpeciali. Tum quia per eadem verba præfatæ bullæ probaretur poſſe præfatos Reuerendiſſimos prælatos diſpenſare ſuper irregularitate bigamiæ, quòd tamen non eſt dicendum, quia nec ipſe Papa ſolet diſpenſare in ea, niſi ob aliquam maximam cauſam.

3 Tum quia inſolita nō veniunt in conceſſione generali, a Tum quia inſolita diligentia fraudis ſuſpicionem inducit, iuxta l. [ſi quis ſub cōditione.] adiuncta gloſſa quam Baldus ad hoc ibi notat, quem cum alijs refert Decius, b & Felyn. c Et ita inſolita negligentia excipiendi irregularitatem ex homicidio voluntario, & bigamia videtur arguere voluntatem fraudandi legem. Tum quia clauſulæ ſolitæ apponi habentur pro appoſitis, d & ita exceptio irregularitatis ex homicidio voluntario, & bigamia, ſolita interſeri facultatibus ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus conceſſis, cenſenda videtur tacitè inſerta præfato priuilegio.

4 Tum quia reſcripta, & priuilegia contra ſtylum Curiæ ſcripta poſſunt argui falſitatis, per innumera, quæ congeſſit Felynus. e Tum quia bulla contra ſtylum Curiæ expedita remitti poteſt ad inſtantiam eorum, quorum intereſt, ad Cancellariam, vt in ea ſuppleatur, vel reſtringatur ſecundum eius ſtylum, iuxta regulam 25. Canc.

5 Tum quòd præfatus Paulus III. excipiendo irregularitatem prouenientem ex iniuſta fructuum perceptione à poteſtate diſpenſandi, viſus fuit habuiſſe animum reſtringendi poteſtatem diſpenſandi conceſſam alijs religionibus, illa non excepta, ergo non videtur habuiſſe animum ampliandi eam, cum facta ad reſtringendum non operentur ampliationem, neque è contrario. f Tum denique, quòd videtur abſurdum dicere, Papam, qui voluit negare poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate nata ex iniuſta fructuum perceptione, voluiſſe conceſſiones eiuſmodi ſolitas dari ampliare ad irregularitatem ex homicidio, & bigamia natam, cum fuerint, qui dixerunt Papam non poſſe diſpenſare ſuper eis, iuxta cap. [maior.] g & notata in cap. [debitum.] h cumque nō concedat Papa eam ſuis nuncijs, & Legatis etiam à latere, vt palam eſt his, qui viderunt facultates eis conceſſas, & ita nullatenus videtur conſulendum. i Quamuis profectò in gratiam præfatorum Patrum Reuerendiſſimorum, quos ego multiplici ratione colo, contrarium libenter reſpondiſſem ſi per conſcientiam licuiſſet. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c. fi. de offi. vica. lib. 6. b conſil. 448. nu 23. c in c. 2. de reſcript. d leg. fin. cod. de fideiuſſ. c. cum M. de conſt. c. 2. de reſcript. e in d c. 2. de reſcript. à nu. 16. f c. fi. de verb. ſig. & l. rem legatam ff. de adimen. leg. g 50. diſt. h de bigam. i l. nam quod abſurdum ff. de bonis liber.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non diſpenſat ſuper irregularitate procedente ex homicidio voluntario iuxta vigorem ſacri Concilij Tridentin. quod loquitur ſolum de procedente ex delicto, qualis non eſt hæc, ſicut nec bigamia, ſed nec alio iure hoc legitur nec ipſis, nec Legatis conceſſum, numer. 2.*

A

CONSILIVM XXXIX.

AN habens poteſtatem diſpēſandi ſuper omni irregularitate, ſicut Epiſcopi, poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio iuſto voluntariè facto in bello iuſto cū armis, & vel in pace condemnando iuſtè aliquem ad mortem, vel condemnationem iuſtam exequendo, vel defendendo proximum, uel quouis alio iuſto modo.

1 Reſpondeo, quod nos docuimus in Man. conf. a quod Epiſcopus non poteſt, ſed non probauimus id

B ulla ratione, remittentes ad numerum 240. pro quo tamen facit conſuetudo totius orbis petendi illam à Papa, & quod nullo canone illa poteſtas ſit Epiſcopo & quod nō ſit illa etiā, in b ſeſſ. Conc. Trid. quia per illud datur poteſtas diſpenſandi ſuper irregularitate deſcēdēte ex delicto, hęc aūt nō deſcēdit ex delicto, & ꝙ non obſtat, quod poteſt Eps diſpenſare ſuper irregularitate illicite cōtracta, ergo à fortiori in cōtracta licitè, quia irregularitas bigamiæ ſine peccato cōtrahitur, & tñ certū eſt Epm nō poſſe ſuper ea diſpēſare. Tū per ſtylū Curię. Tū quia nec Papa diſpēſat, niſi rariſſimè, & maxima cū difficultate, & dilatione.

2 Tum quia (quę noua pōderatio eſt) cap. illud [liceat.] excipit irregularitatem ex homicidio volunta-

C rio, nulla facta mentione de irregularitate ex bigamia, & non alia ratione, quam quia hæc non naſcitur ex delicto, & conſequenter habuit eam pro excepta, eo ꝙ non naſcitur ex delicto, & conſequenter irregularitatem, quæ non naſcitur ex delicto, Epiſcopus tollere nequit. Tū quia hoc tenet Speculator, c & probatur irrefragibiliter in ca. [aliquant.] d quatenus punit eorum etiam ordinatores, quos non puniret, ſi diſpenſare poſſent, quoniam diſpenſandò poterant ordinare. Tum quia Legatus licet poſſit diſpenſare in omnibus, in quibus poſſunt ordinarij, non tamen poteſt in alijs, niſi ſpecialem habeat ad id facultatē, uel aliquo canone ei ſpecialiter concedatur, qualis

D non eſt cap. præfatum [liceat.] Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 27 num. 217. b cap. liceat, de reform. 24. c de diſpenſat. §. nunc breuiter, nu. 3. d 51. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium voluntarium quadruplex, quorum primum nec peccatum, nec irregularitatem inducit, ſecundū vero irregularitatem tantum, tertium vtrunque diſpenſabile tamen, quorum vtrunque eſt diſpenſabile.*

CONSILIVM XL.

E NOn cum multis alijs auctoritate publica bannitos inſequendo, aliquot ex eis occidit, poſtea uolens ad ordines promoueri ſuper hoc quoſdam conſuluit à quibus reſponſum accepit, quod ſtāte decreto Conc. Trid, cap. 7. de refor. ſeſſ. 14. nec ordinari, nec diſpenſari poterat. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo primo, hunc D. conſulentem eſſe irregularem, & conſequenter ſine diſpenſatione Apoſtolica non poſſe aſcendere ad ordines. a

Secundo

ALLEGATIO.

a capit. final. de temp. ord.

Secundo, quòd qui reſponderunt non poſſe cum eo diſpenſari, videntur fuiſſe ad hoc moti ea ratione, quod uiſa ſunt eis prædicta homicidia uoluntaria, & quod Concilium Tridentinum, a negat diſpenſationem ſuper homicidio uoluntario.

1 Tertio dico, quòd quicunque ſint, ſi ſatis perpenderunt, quadruplex eſt homicidium uoluntariū. Primum, quod nullatenus eſt peccatum, nec ullam penitus irregularitatem infligit, quale eſt commiſſum ab eo qui aliter mortē ſuā uitare nō ualet iuxta cle. 1. b Secundum, quod etiam non eſt peccatum, ſed inducit irregularitatem, quale eſt, quod iudex iuſtè iudicando, uel quis proximum iuſte defendendo, uel miles iuſtè bellando committit. c Tertium eſt, quod eſt peccatum, & inducit irregularitatem, ſed cōmittitur ſine uoluntate directa occidendi, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, uel aliàs illicitè, de quo d Conc. Trid. Quartum, eſt, quod eſt peccatū, & fit per inſidias uolūtate directa occidendi, de quo loquitur idem Concil. e Itaque dicendum, quod primū horum non indiget pœnitentia, nec diſpenſatione, quia neque eſt peccatum, neque inducit irregularitatem. Secundum non indiget pœnitentia, ſed diſpenſatione, quia licet non ſit peccatum inducit irregularitatem, ut dictum eſt, & de facile diſpenſatur. Tertium indiget pœnitentia, & diſpenſatione, quia eſt peccatum, & inducit irregularitatem, & difficilius in eo diſpenſatur, quam in ſecundo, ſed finis præfati canonis permittit diſpenſationem. Quartum eſt peccatū, & inducit irregularitatem, ſuper qua negat diſpenſationem prædictus canon, quatenus ait, [Perpetuo careat.] & quatenus in fine permittit diſpenſationem ſuper tertio, negando à contrario ſenſu illam ſuper quarto, iuxta regulam, [Qui de uno dicit, de alio negare uidetur.] f

Quarto, quoad prædicta eſt clarum, quod licet præfatus D. conſulens ſit irregularis, eius tamen irregularitas eſt facile diſpenſabilis, & quotidie in ſacro Pœnitentiariæ prætorio ſuper ea diſpenſatum eſt, me ipſo præſente. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a ſeſſ. 14 c. 7. b de hom. c 51. diſt. c. 1 c. ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel monac. d in fi. c. 7. ſeſſ. 14. e in prin. præfati, c. 7. f c. nonne. de præſum. & l. cum prætor. ff. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas diſpenſabilis tamen incurritur etiam ex culpa ſatis leui, etiam admiſſa in ſola omiſſione, qualis eſt illius, qui domum rediens archibuſium rota non flexa ſuper ſcamnum depoſuit, vnde caſu pueri mors fuit ſubſecuta.*

2 *Suſpenſus ab altaris miniſterio, non eſt ob id ſuſpenſus à beneficio, vel fructibus illius.*

3 *Irregularis ex homicidio, ac etiam à iudice ab altaris miniſterio ſuſpenſus, beneficij etiam curati antea, obtenti titulum retinet, & fructuum adminiſtrationem.*

CONSILIVM XLI.

IOannes presbyter, & parochus eccleſię S. Iacobi loci de Natuga Vrgellenſis diœceſis, ex eo, quod de anno 1583. Hugonotti ingreſſi fuerunt per mōtes Pyrenæos Comitatum Reſilionis, & Ceritaniæ Vrgellenſis diœceſis in numero octingentorum, uel mille, occidendo, captiuando eccleſias, ſeu templa diruendo, imagines Sanctorum abolendo,

F ſacramentum Euchariſtiæ eijciendo, multaque alia facinora perpetrando, coactus fuit ipſe, & alij ſacerdotes, cæterique homines arma deferre ad patriæ defenſionem, & inde euenit, quod quadam die, cum dictus Ioannes iret confeſſum, & domus illius per aliquod itineris ſpatium diſtaret, & ſegetes ante oſtium permagnæ adeſſent, & redeundo ſecum tormentum manuale, ſiue archibuſium attulit, & cum domum perueniſſet, ſuper quodam ſcamno poſuit gallito non flexo, & quidam puer, neſcitur quo ſpiritu ductus, fibulam rotæ tetigit, unde alius puer occiſus fuit, inſcio omnino, & nolente dicto oratore. Super, quo ſententiam reportauit à ſuo ordinario, à quo, donec abſolutionem à Sede Apoſtolica

G obtineret, ab altaris miniſterio ſuſpenſus, & ad eccleſiam B. Mariæ Virginis Serrati pedeſter proficiſci, ac ab officialatu Ceritaniæ per annum exulare, eleemoſynaſque largiri, & patri pueri defuncti triginta aureos dare iuſſus fuit, ut in ſententia prædicti Officialis continetur. Quæ omnia prædictus orator adimpleuit, & per biennium, & quatuor menſes ſuſpenſus ab altaris miniſterio extitit. Quibus præmiſſis, à D. V. R. quæritur.

Primum, vtrum orator ſit irregularis, & quas pœnas incurrerit.

Secundum, caſu quo ſit irregularis, & pœnas incurrerit, quibus rationibus orator poſſit facilius à

H Sanctiſſimo abſolutionem obtinere.

Tertium, vtrum ſuſpēſus ab altaris miniſterio, nulla mentione de fructuū receptione facta in ſnīa à ſuo ordinario, poſſit fructus percipere ex præbenda.

Quartum, vtrum ſuſcipiens ſuſpēſus de licētia ſua ordinarij fructus præbendæ, indebite percipiat, pręcipue cum aliud non habeat, vnde ſe alere poſſit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM videtur dicendum D. conſulentem incurriſſe irregularitatē, eo ꝙ ſecuta fuit mors hominis ex facto eius illicito propter culpam, quam videtur incurriſſe ob negligentiam commiſſam in non flectendo rotam, quando depoſuit ſuper ſcamno bombardulam prædictam, per ea, quæ nos tradimus poſt alios in Manu.

I Confeſſ. a ſed non incurrit irregularitatem fluentem ex homicidio indiſpenſabili, de quo in eodem Manua. b ſed fluentem ex homicidio caſuali, de quo ibidem, ſuper quo paſſim diſpenſatur.

AD SECVNDAM reſpōdetur, ꝙ ratio, quę maxime mouere poteſt S. D. N. ad diſpēſandum, eſt, quod ꝑfata irregularitas eſt orta ex homicidio valde caſuali, & ex opere, quod non videtur illicitum ex cōmiſſione delicti admiſſi in committēdo, ſed in omittendo, ꝙ eſt longe leuius, quam quod admittitur in committendo, iuxta gloſſam ſolemnem receptam, c non enim admiſit dolum, ſed culpam ſatis leuem, & quæ alicui iudici uideri potuiſſet, non ſufficere ad inducendam tantam irregularitatem, attenta neceſſita

K te, quæ tunc erat, utendi armis, de quo non diſputo, quia ſententia trāſit in rem iudicatam. Altera ratio, quæ mouere poteſt ad diſpēſandum eſt, quod D. conſulens eſt rector Eccleſiæ parochialis, & fuit ualde obediens in adimplendo ſententiam ſatis duram.

2 AD TERTIAM reſpondetur, quòd ſic, qa uariæ, & diuerſæ ſunt ſuſpenſio ab altaris miniſterio, & ſuſpenſio à beneficio, uel fructibus beneficij, iuxta gloſſam ſolemnē, q̄ magna eſt, d q̄ ꝓbat, non eſſe

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 219. b eod. cap. num. 209. c in l. ſi mora, uerb. facto, ff. ſoluto matrim. d clem. cupientes, de pœnis.

A eſſe extendendam ſuſpenſionem ad diuerſa, qualia ſunt miniſterium altaris, & fructus beneficij, & ex diuerſis non fit illatio, a præſertim ad ampliandam pœnam. b

3 AD QVARTAM reſpondetur, quod ſic, præſertim in caſu propoſito, in quo agitur de fructibus beneficij ante irregularitatem quæſiti, cuius nec titulum, nec adminiſtrationem fructuum tollit irregularitas ſuperueniens, iuxta dictum Innocentij cõmuniter recepti. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. Papinianus. ff. de minoribus. b cap. pœnæ. de pœniten. diſt. 1. c in cap. cum noſtris. de conceſſ. præb.

B

SVMMARIVM.

1 *Beneficium poſt irregularitatem obtentum, vt ſuum retinere nemo vllo tempore poteſt, at quia reſtitutio eſt actus affirmatiuus, ideo illa arbitrio boni viri poteſt aliqualiter ex cauſa differri.*

2 *Præcepta negatiua obligant ſemper, & ad ſemper.*

3 *Præceptum de reſtituendo, qua ex parte affirmatiuum eſt, obligat quidem ſemper ſed non ad ſemper.*

CONSILIVM XLII.

C VTrum homicida, vel alius irregularis retinere ſine peccato poſſit beneficium quæſitum poſt irregularitatem ante diſpenſationem obtentam, & quid interea debeat facere?

1 Reſpondeo, quòd non poteſt retinere vllo tempore ante diſpenſationem illud beneficium tanquã ſuum, a ſicut nec fur poteſt vllo tempore retinere rem furto ſubtractam tanquam ſuam, b quia præcepta negatiua obligant ſemper, & ad ſemper, ſecundum Archidiaconum, c & præceptum de non furando quatenus continet præceptum de non retinendo alienum pro ſuo, eſt negatiuum, & ita obligat ſemper, & ad ſemper ſeruandum.

2 Poſſet autem retinere prædictum beneficium aliquo tempore boni viri arbitrio moderando, tanquã D non ſuum, cum voluntate relinquendi quam cito cõmode, & honeſtè poteſt, quia præceptum de reſtituendo, & relinquendo rem alienam, eſt ſaltem ex aliqua parte præceptum affirmatiuum, & quatenus eſt tale, obligat quidem ſemper, ſed non ad ſemper, per prædictum dictum Archidiaconi, vbi ſupra deſumptum ex S. Thom. d qui pulchram diuerſitatis rationem inter præceptum negatiuum, & affirmatiuum reddit, &c.

ALLEGATIONES.

a argum cap. 1. de reg. iur lib. 6. b cap ſæpe, de reſtit. ſpol. c cap ſi peccauerit 2. quæſt 1. & in ſumma, de pœnit. diſt. 5. d 1. 2. quæſt. 33. artic. 2.

E

SVMMARIVM.

1 *Homicida licet ſine diſpenſatione non poſſit ordines ſuſcipere, nec beneficia acquirere, nec actus peculiares, & appropriatos aliquorum ordinum exercere, nu. 1. poteſt tamen antea obtenta beneficia retinere, num. 2. illique etiamſi ſit canonicatus deſeruire, cum alijs in choro officium canendo, cum & laicis id permittatur, num. 5.*

2 *Taciturnitas beneficij obtenti licet regulariter vitiet impetrationem ſecundi, ac diſpenſationem ſuper pluralitate à Papa obtentam, non tamen vitiat illam gratiam, qua Papa, & concedit, vt vnum, vel* A *plura vſque ad honeſtam ſuſtentationem poſſit obtinere beneficia, num. 3.*

Falſitatis omnis expreſſio, quæ Principem ad facilius concedendum monet, vitiat gratiam, at talis veri taciturnitas vitiat ſolum in illis caſibus, in quibus ita iure cautum reperitur. 4

CONSILIVM XLIII.

HEnricus homicida, iam diaconatu legitime inſignitus, habens & poſſidens vnam canoniam Eccleſiæ cuiuſdam collegiatæ, impetrauit à Papa diſpenſationem obtinendi beneficia ſimplicia B non requirentia ordinem, quæ ſui victui ſufficerent, quæ ſine altaris miniſterio poſſet tenere, non facta mentione quod haberet præfatam cononiam.

Quæritur primo, an præfata diſpenſatio valuerit.

Secundo, an eſto quod valuerit, vel non valuerit, poſſit deſeruire præfatæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primæ quæſtionis facit primo, quod præfatus conſulens non perdidit ipſo iure illum canonicatum, quem ante homicidium legitimè quæſiuit, a vt ſcribit Innocentius, & communis, b Felynus, c & alij alibi ſæpe, & ita non indigebat diſpenſatione ad retinendum, ſed tantum ſublatione irregularitatis ad ſe ordinandum, & ad alia beneficia obtinenda.

C 2 Secundo, quod non obſtat, quod in impetratione beneficij quærendi ſit facienda mentio de beneficio iam quæſito, d quia in caſu propoſito non loquimur de impetratione beneficij, ſed de rehabilitatione ad illud, vt palam eſt.

3 Tertio, quòd etiam non obſtat, quod in impetrãda diſpenſatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæſito, e quia illud c. non agit de impetratione habilitatis, vel rehabilitatis ad beneficia, ſed de impetranda diſpenſatione ad tenendam pluralitatem beneficiorum, & ita de alio genere diſpẽſationis, ex quo non poteſt inferri ad aliud. f

4 Quarto, quod non obſtat dicere, quòd Papa difficilius cõceſſiſſet præfatam diſpenſationẽ, ſi expreſſiſD ſet, quod habebat canoniam. Tum quia non videtur id eſſe verum, quoniam veriſimilius eſt, quòd potius conceſſiſſet retentionem illius, quam obtentionem nouam aliorum. g Nec obſtat, quod non conceſſiſſet habilitatẽ ad nouè quærenda, quia id negari poteſt, nam eo quod conceſſit ad quærenda non ſolum vnum, ſed plura ſimplicia, quæ ſufficerent ei ad honeſte viuendum, vtique hoc conceſſiſſet, ẽt ſi expreſſiſſet, quod habebat canoniã, quia ſi illa ei ſufficiebat, nihil concedebat, & ſi illa non ſufficiebat, tanto minus concedebat, quanto minus egebat habendo illã canoniam. Tum quia licet omnis expreſſio falſi, quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam, E efficiat eam ipſo iure nullam, h non tamen omnis taciturnitas veri, quod expreſſum redderet principẽ ad difficilius gratiam concedendam, reddit ipſo iure nullam, ſed tantum taciturnitas illius veri, de quo iure cautum eſt, vt non expreſſo illo gratia ſit nulla, vt

ALLEGATIONES.

a cap. clericis, verbo priuetur, ne clerici, vel monachi. b cap. cum noſtris, de conceſſ. præben. c cap. inquiſitionis, de accuſat. d cap. ſi proponente, de reſcrip. cap. ſi motu, de præb. lib. 6. e cap non poteſt, de præben. libr. 6. f l. Papinianus. ff. de minoribus. g Arg. cap. quemadmodum, de iureiuran. h l. & ſi legibus Cod. ſi contra ius, vel vtil. capitul. ſuper literis, de reſcript.

vt reſoluit Rota, a & Felynus, b quos ſequimur in Manual. Confeſſar. c & in comment. de datis, & promiſſis. d

5 AD SECVNDAM, videtur pro parte affirmatiua facere, quod vt prædictũ eſt, per homicidiũ, & irregularitatem ſuperueniẽtem non vacauit canonia, & quod irregularitas per ſe ſolã ſeparata ab excõmunicatione, interdicto, & ſuſpenſione non vr̃ impedire actum canendi, & pſallendi, nec alios, q non ſunt peculiares, & appropriati actus ordinum, ſecundum mentem Innocẽtij, e nullo enim iure vr̃ probari, quod irregulari non liceat canere, & pſallere in choro, & pronunciare per ſe, & cum alijs officia diuina, modo abſtineat ſe ab actibus proprijs ipſorum ordinum. Tum quia per definitionem eius à nobis traditam in Manua. Confeſſ. f conſtat irregularitatem eſſe quidem impedimentum ad accipiẽdum ordines, & ad vtendum acceptis, quatenus ſunt ordines, non tamen ad vſum eorum officiorum, quo laici vti poſſunt, at laici licitè poſſunt canere, & pſallere in choro, & extra illum officia diuina, ergo, & irregularis idem facere poſſet. Tum quod nemo dicit illegitimum, cęcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio membro mutilatum peccare canendo, vel pſallendo in choro, vel extra illum, immo vſus communis vrbis, & orbis contrarium ſeruat.

ALLEGATIONES.

a in nouis deciſ. 31. de reſcript. b cap. poſtulaſti, col. 4. eodem tit. c cap. 22. nu. 86. d num. 48. e cap. fi. de exceſſi. prælat. f cap. 27. num. 197.

SVMMARIVM.

1 *Paria ſunt aduertere, & aduertere debere, ſicut ſcire, & ſcire debere.*

1 *Inaduertentiæ cauſa excuſat à peccato, ſi ſit probabilis, ſed non validat actum, nec excuſat à reſtitutione, quod nulliter accepit, & num. 3.*

2 *Peccator non tenetur ſub pœna noui peccati de peccato, quod nunc auertit à ſe commiſſum, conteri, nec confiteri ante tempus confitendi à iure ſtatutum.*

2 *Diſpenſationem quærat in irregularitate tonſuratus, vt priuilegio gaudeat.*

3 *Irregularis tonſuram ſumens, nullam cenſuram, nec irregularitatem incurrit.*

3 *Irregularis, ſicut ad beneficia, ita & ad penſiones Eccleſiaſticas ex ſtylo Curiæ eſt inhabilis.*

3 *Penſionis nulliter obtentæ reualidatio requirit, vt qui primo conſenſit, in primo adhuc duret conſenſu.*

CONSILIVM XLIIII.

DE Iudice, qui poſtquam damnauit quendam ad mortem, & poſt exequutionem ſententiæ, non aduertens ſe eſſe irregularem, primam tonſuram accepit, & penſionem.

1 Reſpondeo primo, prædictum iudicem conſulentem uidere peccare, quia tenebatur aduertere, & paria uidentur eſſe aduertere, uel debere aduertere, ſicut ſcire, & debere ſcire. a

Secundo, quod talis poſſet eſſe inaduertentia, uel incogitantia, quod excuſaret à mortali, ſi enim certus eſt, quod non ſuſcepiſſet tonſuram, ſi aduertiſſet, & ſi erat purus legiſta, & non audierat ſaltem ualde ſerio, quod per iuſtum iudicium ſanguinis incurritur irregularitas, ut fere communiter laici putant, non uideretur peccaſſe mortaliter.

F 2 Tertio, quod non erat obligatus ſub pœna peccati noui petere diſpenſationem, immo neque ad habendam contritionem illius peccati, neque ad illud confitendum, uſque ad tempus, quo ea tenetur habere, & facere, per ea quę nos in principio de pęn. b & in Manua. Confeſſar. c tradimus.

Quarto, quod tenetur impetrare diſpenſationem, ſi uult prædicti ordinis priuilegijs gaudere aſcendendo ad alios ordines, quia eſt irregularis ob prędictam ſententiam, & eius exequutionem. d

3 Quinto, quod per prædictam ordinis aſſumptionem non uidetur incurriſſe, ſolo iure communi attento, excommunicationem, neque ſuſpenſionem, neque irregularitatem. e

G Sexto, quod de ſtylo Curiæ non poteſt irregularis obtinere pẽſionem Eccleſiaſticã, plus quã beneficiũ ſimplex, & ita tenetur relinquere pẽſionem, uel obtinere à Papa diſpẽſationem ſuper irregularitate cum retentione penſionis ei conſtitutæ, narrata prædicta ignorantia, & inaduertentia, & quod qui conſenſit, permanet in illo conſenſu, quam, ut puto, facile dabit S.D.N. pius, & magnificus, per quam diſpenſationem excuſabitur etiam, ut puto, à reſtituendo quod percepit. Intelligo hæc, ſi penſio fuit quæſita poſt irregularitatem, quia quæſita antea non perditur per illam, ſicut neque beneficium, per dictum ſolemne Innoc. in cap. cum noſtris, de conceſſ. pręb. Salua, &c.

H [Aduerte ne ex quarto dicto inferas hunc irregularem ſi nolit aſcendere, poſſe gaudere priuilegio ordinis in irregularitate accepti.]

ALLEGATIONES.

a l. quod te, ff. de rebus credit. b diſtinct. 5. c cap. 1. & 2. d cap. ſententia, ne clerici, uel monachi. e arg. cap. uel non eſt compos, de temp. ordin.

SVMMARIVM.

Diſpenſat Epiſcopus cum homicida voluntario quoad beneficiũ ſaltem ſimplex, licet non quoad ordines ſaltem ſacros, nec curatum, niſi quoad iam obtentum. 1

Diſpenſandi contra canones inferiori Papæ conceſſa poteſtas, cauſæ cognitionem, & iuſtam requirit cauſam. 2

Diſpenſandi poteſtas fauorabilis eſt, licet diſpenſatio ſit odioſa. 3

CONSILIVM XLV.

AN Epiſcopus poſſit diſpenſare cum canonico, qui commiſit homicidiũ uoluntariũ, ut poſſit ſtare in choro, & lucrari ea, quæ alij lucrantur in eo, & intereſſe Capitulo, & habere uocem actiuam, & paſſiuam in eo?

1 Reſpondeo primo, nihil certum eſſe quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida, etiam uoluntario, quo ad beneficum ſaltem ſimplex, iuxta capit. 2. a quod in hoc eſt iuris optimum, ſecundum Ananiam ibi, licet non poſſet diſpenſare quo ad ordines ſaltem ſacros. b

Secundo, quod etiam poteſt diſpenſare quo ad beneficium curatum iam antea habitum, licet non ad noue habendum, ut concordando opiniones contrarias dixit Philippus Decius, c quem ſequuti fuimus in Manua. d

e Tertio,

ALLEGATIONES.

a de clerico pug. in duel. b cap. 1. eiuſd tit. adiĉcto ꝑd. cap. c in cap. at ſi clerici, § 1. num. 16. de iud. d cap. 27. nu. 239.

2 Tertio, quod in caſu propoſito non agitur de diſpenſatione Epiſcopi, vel Archiepiſcopi facta quoad ordines, præſertim ſacros, ſed tantum de poteſtate Archiepiſcopi diſpenſandi quoad beneficium ante irregularitatem obtentum, & conſequenter, quod Archiepiſcopus potuit illam facere iuſta de cauſa. Dico, [iuſta de cauſa,] quia omnis diſpenſatio permiſſa inferiori Papæ contra canonem, eſt facienda cum cauſę cognitione, & iuſta de cauſa, iuxta gloſſam ſolemnem receptā, a & latius notata in cap. [at ſi.] b & ante omnes Innocent. c & ex concordia duorum dictorū eiuſdem Innoc. quorū alterū dixit in c. [veniens.] d & alterum in capit. diuerſis fallacijs, e quæ ibidem conciliat Panormit.

3 Quarto, quod poteſtas Epiſcoporum diſpenſandi cum homicidia quo ad beneficium, non eſt reſtringenda quo ad beneficium ſimplex, quia prædictum caput ſecundum, f generaliter loquitur de beneficio, vt Ananias, & Decius præ alijs notauerunt, & nō eſt reſtringendum, vt ibi voluerunt reſtringere Hoſtienſis, Cardinalis, & Panormit. eo quod diſpenſatio ſit odioſa, quia textus non agit de diſpenſatione, vt pulchre dixit ibi Anan. ſed de poteſtate diſpenſandi, q̄ eſt fauorabilis, & amplianda, vt probatur in c. fi. g vbi vtiliter de hoc ſcribit Felyn. & ita ſatis ſuperque eſt reſtringere illud quo ad beneficium curatum habendum, vt reſtringit Decius. Salua. &c.

[Aduertendum primum dictum non procedere modo in caſu Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. vt notat idem Nauar. citato cap. 27. num. 210. verſic. 4.]

ALLEGATIONES.

a in cap. requiſitis. §. niſi rigor. 1. q. 7. b §. 1. de iudic. c in cap. dudum. 2. num. 16. de elect. d de filijs presbyt. e de cler. coniug. f de cle. pugn. in duel. g de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Abortum fœtus non animati procurans non incurrit irregularitatem ſecus ſi animati, qualis ſecundum communem in Pœnitentiariæ foro receptam eſt maſculus 40. fœmina vero 80. dierum, in dubioque præſumitur maſculus, num. 2.*

2 *Dubitans an abortus ab ipſo conſultus, qui creditur ſequutus, eſſet fœtus animati, & an mulier ob eius conſilium abortiuerit, vel non, debet ſe in conſcientia reputare irregularem, licet ſecus in foro exteriori.*

3 *Diſpenſatio irregularitatis ex abortu procedens eſt petenda à Papa.*

CONSILIVM XLVI.

QVidam ſacerdos, poſtquam ſubolfecit quandam mulierem ex ſe cōcepiſſe, eidem multoties cōſuluit, vt daret operam abortiēdi, qui licet certo neſciat an d. mulier eius conſilio abortiuerit, vt tamen putatur, cum ſequutus ille fuerit, dubitat an ſit irregularis, maximè, quia neſcit an fœtus eſſet animatus.

1 Reſpondetur primò, quod dict. conſulens presbyter peccauit mortiferè toties, quoties deſiderauit, & rogauit prædictam mulierem, vt abortiret, & quoties placuit ei abortus iam factus, & magis quoties conſuluit ei, vt abortiret.

Secundo, quòd ſi fœtus nondum erat animatus anima rationali, quando fuit factus abortus, non incurrit irregularitatem.

2 Tertio quod communis opinio, quam ſequitur ſacra Pœnitentiaria, tenet id quod gloſſa dixit, a

A ſcilicet fœtum maſculum informari anima rationali lapſis 40. diebus, fœtum autem fœmineum 80. & ſi dubitatur, an ſit maſculus, an fœmineus, præſumendum eſſe animatum poſt 50. dies, quia pars ſecurior eſt eligenda, iuxta capit. [iuuenis.] b & ſentit prædicta gloſſa pro quo videtur caſus in cap. [ad audientiam.] c vbi communis reſolutio habet, eum qui dubitat an contraxerit irregularitatem debere iudicare ſe irregularem, licet iudex, coram quo accuſaretur, debeat in dubio eum abſoluere, iuxta cap. [cum ſunt iura partium obſcura.] d

Quarto, quod ex prædictis ſequitur id, quod dolenter reſpondeo, prædictum dom. conſulentem debere iudicare ſe irregularem. Tum quia certum eſt,
B eum qui facit, vel iubet, vel mandat, vel rogat, vel cōſulit abortum, ſi ſequatur ille, eſſe irregularem ſecūdum omnes. Et prædictus conſulens eſt certus, quod conſuluit abortum, & ſatis certus quod fuit cōſequutus ille, & licet non ſit certus omnino, quod ille fuit ſequutus, neq; quod prædicta mulier abortiuit propter conſilium eius, neque an fœtus eſſet animatus, quia neſcit an eſſet maſculeus, vel fœmineus, probabiliter tamen dubitat, an prædicta mulier abortierit ob conſilium eius, an non, & an fœtus fuerit animatus, an non. Ergo iudicare debet ſe irregularem.

3 Quinto, quod etiam ex prædictis ſequitur, dictum conſulentem conſulere ſibi debere per diſpen-
C ſationem Papæ, ad quem ſolum pertinet huiuſmodi irregularitatis diſpenſatio, & petere illam in ſacra Pœnitentiaria. &c.

[Aduerte, quia modo in materia abortus ſeruanda eſt conſtitutio Sixti V. quæ cœpit ligare die 3. Decembris 1588. cum modificatione facta per S. D. N. Greg. XIII. pridie Calen. Iunij 1591.

ALLEGATIONES.

a in princip. 1. diſtinct. b de ſponſal. c de homicid. d de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

Credere ſe non irregularem poteſt, qui ſuſpicanti ſe grauidam ad abortum faciendum tamdiu conſuluit ſanguinis minutionem, qui tamen neſcit, nec audiuit, an ex dicta emiſſione ſanguinis abortus fuerit ſecutus. 1

Conſulentes ſuis amaſiis abortum, eo ſequuto, ſolent ab eiſdem de effectu ſequuto certiores fieri, quo ceſſante, ſignum eſt illum non ſubſequutum. 1

CONSILIVM XLVII.

AN qui conſuluit ei, cum qua rem habuit, & quę dixit poſt quadraginta dies putare ſe prægnantem factam, vt minueret ſe ſanguine, quo abortiret, quam ſciuit ſe minuiſſe ſanguine, ſed
E nihil penitus de effectu talis minutionis, de abortu ſciuit, & poſt multos annos ordines ſuſcepit, an inquam irregularitatem contraxerit?

1 Reſpōdetur, quod dominus conſulens poteſt probabiliter credere ſe non incurriſſe irregularitatem, attento quod neſciuit an prædicta N. fuiſſet p̄gnans, ſed tantum ſuſpicatus fuit, eo quod illa ſe ſuſpicari dixit. Tum quia licet periculoſum ſit grauidas minuere ſanguine, non tamen eſt certum eas minutas ſanguine abortire, nec mori. Tum quod, quando aliquis huiuſmodi effectus ſequitur, ſolet amico ſic conſulenti aliquo modo ſignificari, & nullus rumor de his ad ſe in tanto tempore aduenit.

Tum quod filius natus in adulterio poteſt credere
probabiliter ſe non eſſe filium adulteri, ſed mariti,
licet mater dixerit ei illum fuiſſe ex adulterio conce-
ptum, ſecundum etiam omnes, & ſic D. conſulens
(ſalua quæ iuſtior fuerit ſentētia) poteſt ſcrupulum
ſuum deponere, & credere ſe non fuiſſe irregul.&c.
[Vide conſil.48.ſequens.]

SVMMARIVM.

1 *Credere quis non tenetur cuilibet aſſerenti aliquā mulierē*
abortum feciſſe, ad effectum credendi ſe irregularem.
1 *Saltans clericus, vel curſitans licite, & honeſte cum mu-*
liere prægnante, quæ poſtea abortiuit, ſi ſaltatio fuit
adeo leuis, vt veriſimiliter non deberet præſumi ex ea
ſequi abortum, non tenetur ſe reputare irregularem;
ſecus, ſi ſaltatio fuit illicita.

CONSILIVM XLVIII.

CLericus primæ tonſuræ in choreis cum
muliere quadam prægnante ſaltauit,
quæ poſtea etiam cum alijs hominibus
ſaltauit, quam audiuit poſtea abortum
feciſſe. Præterea cum ipſe quadam die
neſcio quid in manibus haberet, vxor ſui fratris, quæ
paucis antea diebus marito erat tradita, voluit illud
è manibus eius ſurripere, quod vt faceret menſam
quandā illius cubiculi, eum inſequēdo, circuiuit ali-
quoties; ex quo motu, vt credit, defeſſa facta aborti-
uit, licet nō ſit ita certū, cū paulo ante eſſet matrimo
nio coniuncta. Dubitat, an ex p̄dictis ſit irregularis.
1 Reſpondeo primo, quod prædictus, qui ſaltauit
cum prædicta muliere prægnante, non debet ſe iu-
dicare irregularem propter prædictum abortum, ſi
neſcit, nec obligatur credere, quod abortiuit, &
quod à quouis dicatur, iuxta illud. a [Qui cito cre-
dit, leuis eſt corde.] & capit. [non ſolum.] b nec
etiam ſi nondum fœtus erat animatus anima ratio-
nali, hoc eſt, ſi abortiuit ante quadraginta dies à
conceptione, c neque ſi adeo modeſta ſaltatio fe-
cerit arbortire, d neque ſaltatio fuit licita, & ho-
neſta, per ea quæ in noſtro Manual. tradimus. e
Secundo reſpondeo, quod ſi credit, vel debet cre-
dere eam abortiſſe poſt quadraginta dies à conce-
ptione, & quod ſaltatio illa non fuit ita leuis, quod
non potuerit eſſe cauſa illius abortionis, vel ſaltatio
fuit illicita, debet ſe iudicare irregularē, per ea quæ
tradimus in duobus locis ſupra citatis, concludendo
quod omnis, qui facit aliquem actum illicitum ordi-
natum, & directum ſuapte natura, uel intentione a-
gentis ad mortem, fit irregularis, conſequuta illa,
& ſaltatio prædicta cum muliere prægnāte eſt actus
ſuapte natura ordinatus, & directus aliquo modo ad
abortum, & mortem, vt palam eſt. Idemque dicen-
dum arbitror de ſecundo abortu.

ALLEGATIONES.

a Eccleſ.19. b Primo.11.q.3. c Argu.cap. ad eius.5.diſt.
d Arg.c.quia non eſt veriſ. de præſ. e c.27.nu.210. & 220.

SVMMARIVM.

1 *Dans conſilium, & remedia ad abortum prægnanti, quæ*
poſtea puerum bene natum occidit, tunc demum effici-
tur irregularis, ſi illa ex dicto conſilio fuit ad occiden-
dum mota, quia dictum conſilium malum aliquo modo
dirigebatur in dictam occiſionem, num.4. aliàs non,
num.5. & primo adhærendum certis, num.4. in dubio
F *autem adhærendum eſt affirmatiuæ, num.3. nec conſu-*
lens ſi mulier ex ipſo erat grauida, poteſt tute credere
eidem aſſerenti ſe non ex dicto conſilio motam, cui
poſſet alius extraneus credere, num.2. & 6.
Credere mulieri aſſerenti ſe non ex conſilio cōſulētis abor 6
tum motam ad puerū natum occidendū, poteſt exterus,
cuius occultatio proli non intererat, ſed non pater.

CONSILIVM XLIX.

REligioſus quidam & ſacerdos conſuluit
cuidam prægnanti, vt abortiret, & tra-
didit, vel docuit media, quibus id fa-
ceret, quæ licet adhibuiſſet, non tamē
G abortiuit, ſed poſtquam bene peperit,
occidit puerum natum. Quæritur, an ſit irregularis.
1 Reſpondeo, non videri eum irregularem, ſi mu-
lier non erat facta prægnans ab ipſo conſulente, ſal-
tem quoad forum exterius, quia illa non fecit quod
ipſe conſuluit, nec præſumetur in illo foro, quod ex
conſilio abortiendi fuit conſequuta occiſio, quoniam
à ſeparatis non fit illatio, a valde ſeparata ſunt ab-
ortio, & occiſio filij iam bene nati, tum ratione gra-
uitatis delicti, tum ratione modi delinquendi, tum
ratione finis delinquendi, quia abortio eſt aptior oc-
cultationi delicti, quam prætendebat conſulens, quā
H occiſio iam nati, vt palam eſt.
2 Maius dubium videtur eſſe, ſi mulier fuit facta
prægnans ab ipſo religioſo, quoniam eo caſu magis
attinebat ad ipſum religioſum occultatio, quàm in
alio, & ita præſumi poſſet, quod mulier magis fuiſ-
ſet mota ad occidendum propter conſilium conſulē-
tis, quam aliàs, quia magis expediebat ei occultatio.
Ad quod reſpondeo primo, diſtinguendum eſſe,
an ſciatur quod mulier illa fuit ad occidendum mota
aliquo modo per præfatum conſiliū, aut ſcitur quod
nullatenus fuit mota per illud, aut dubitatur.
3 Secundo, quod in dubio cenſendus eſt præfatus
I N. irregularis. Tum quia irregularitas contrahitur
ex homicidio ſecreto ex actu illicito procedente, *qui*
aliquo modo erat directus in illud homicidiū, *vt nos*
ſerio reſoluimus in Màn. conf. b & conſtat conſiliū
in præſenti caſu datum fuiſſe illicitum, & aliquo mo
do ordinatum in illam occiſionem, quod *etſi* nō fuit
ordinatum in ſpecie ad occiſionem hoc *modo* facien
dam, fuit tamen ordinatum ad occiſionem in genere
eiuſdem pueri. Tum quod iubens percutere alium
cum proteſtatione ne occideret, ſi iuſſus percutere
occiderit, efficitur iubens irregularis, c & tamen
iubens noluit, vt iuſſus occideret, ſed quia iuſſit per-
cutere illicitè, quòd erat aliquo modo directum ad
occidendum, cenſetur irregularis, ergo à fortiori vi-
K debitur is religioſus talis, cum cōſuluerit illicitè ali-
quid directum ad occidendum præfatum puerum.
4 Tertio, quòd à fortiori cenſendus eſt irregularis,
ſi ſcitur quod præfata mulier fuit mota ad occiden-
dum aliquo modo per conſilium præfatum.
5 Quarto, ꝙ ſi ſcitur præfatam mulierē nullatenus
motam fuiſſe ad occidendum partū per conſilium p̄-
fatū, non eſt cenſendus irregularis in foro cōſciētiæ,
quia non occidit puerum, nec fuit cauſa propinqua,
nec remota, vt ipſa occideret illū, & ita ceſsāt omnia
iura, q̄ poſſunt induci ad hoc, vt ipſe dicatur contra-
xiſſe irregularitatē, & ceſsāte cauſa ceſſat effectus. d
6 Quinto,

ALLEGATIONES.

a l.Papinianus, ff. de minoribus. b cap.27. nu.218. c cap.
fin. de homicid. lib.6. d cap.cum ceſſante, de appellat.

6 Quinto, quod ſi mulier non fuit facta prægnans ab ipſomet religioſo, facile poſſet credi ei dicenti nul latenus fuiſſe motam per eius conſilium, non autem ſi fuit facta prægnans ab ipſo, quia occultatio partus multum pertinebat ad ipſum, & ita difficile eſt credere, quod occidit filium utriuſque, nullo habito reſpectu ad conſilium partis, & deſiderium eius, ut occultaretur. a

ALLEGATIO.

a Argumen. cap. quia veriſimile, de præſumpt.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui voluntarie opem fert homicidio aliàs de ſe iuſto, eſt quidem irregularis, ſed non indiſpenſabilis, & numero tertio.*

2 *Homicidium voluntarium tunc demum contra facientē, & opitulantem inducit irregularitatem indiſpenſabilem, ſi ſit iniuſtum contra legem iuſtitiæ, at ſi ſit iuſtū inducit quidem irregularitatem, ſed diſpēſabilem, etiā ſi fiat cum peccato, puta quia fit cū odio, vel à clerico, & numero tertio.*

3 *Homicida iniuſtus, & voluntarius, vt quis ſit requiritur transgreſſio legis iuſtitiæ, non tantum charitatis.*

3 *Miles cum peccato occidens, ſeu ſpolians hoſtem in bello alioquin iuſto non tenetur ad reſtitutionem, nec incurrit irregularitatem ex homicidio voluntario.*

CONSILIVM L.

Theod. clericus, qui reum denunciat, accuſat, ſeu ad damnandum ultimo ſupplicio adiuuat, an ſequuta morte, ſeu deformatione, incurrat irregularitatem indiſpenſabilem ex homicidio uoluntario procedentem, & an teneatur ad aliquam reſtitutionem?

1 Pro affirmatiua facit, quod opitulatus eſt iniuſtè facienti, uel iubēti facere homicidium uoluntarium.

2 Pro negatiua, quæ tenenda eſt, facit, quod tunc demum incurrit illam irregularitatem, quando uoluntariè facit homicidium iniuſtum, uel opitulatur ad illud, quia licet hic iniuſtè opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen ad homicidium iniuſtum, ſed iuſtum & ſic reſpondeo ad argumentum poſitum.

3 Nam nec iudex, qui malo animo aliàs iuſtè, hoc eſt ritè, & rectè ad uindictam priuatam damnat maleficum ultimo ſupplicio, neque qui malo animo accuſat, denunciat, uel aliàs opitulatur ad illud, talem irregularitatem, nec obligationem ad reſtituendum damnum incurrit, quia licet peccet contra legem caritatis, non tamen contra legem iuſtitiæ, cuius transgreſſio requiritur, ut dicatur homicida iniuſtus, & uoluntarius, & obligatus ad reſtitutionem, & ut tam dura irregularitate notetur, ſicut & miles, qui animo, & fine malo, ſed in prælio aliquo iuſto occidit, uel ſpoliat hoſtem, peccat quidem contra caritatem, ſed non contra legem iuſtitiæ, & ideo non tenetur reſtituere, ut in noſtro Manual. diximus, a nec incurrit hanc, de qua loquimur, irregularitatem, ut in d. Manual. b licet aliam ſic, quæ habetur in d. Manual. c

ALLEGATIONES.

a cap. 15. num. 12. & ſeq. b cap. 27. num. 210. c capit. eod. num. 229. & ſeq.

A

De Torneamentis.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta periculoſa etiam prouocatus ingrediens ſi etiam ſe defendendo occidit, adeo iudicatur peccator, vt ſi moriatur in eo, careat eccleſiaſtica ſepultura, at ſi hoc quod ingreditur ſit duellum, ex Decreto Concil. Tridentin. eſt excommunicatus, irregularis, & alias meretur pœnas.*

CONSILIVM I.

B

Prouocatus N. ad torneamenta iuit, & in eis ſe defendendo aduerſarium occidit. Quæritur, an pœnas incurrat.

1 Reſpondeo, quod qui procurauit, ſeu iuit ad actum illicitum, & ad illam occiſionem ordinatum, ut eſt duellum, peccator eſt, & excommunicationis, & bonorum præſumptionis, ac per petuæ infamiæ pēnam incurrit, & dignus eſt, qui cōdemnetur, ut homicida, & ſuſpendatur, & careat eccleſiaſtica ſepultura, ſi ibi occidatur, iuxta Conc. Trident. a ſic & qui in torneamentis periculoſis, & illicitis occidit alium, defendendo ſe cum tanto moderamine inculpatæ tutelę, quod ſufficeret ad excuſandum eum ab homicidio, ſi extra illa inuaſus occideret, qui tamen prouocauit ad illa, vel prouocationem acceptauit, & iuit ad illicitè torneandum, adeo iudicatur peccator, ut careat Eccleſiaſtica ſepultura, licet confeſſus, & communicatus moriatur. b

C

ALLEGATIONES.

a cap. 19. Seſſ. 25. b cap. 1. de torneam.

De Adulterijs, & Stupro.

SVMMARIVM.

D

1 *Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi poteſt.*

1 *Iudex ex officio ob ſalutem animarum poteſt coniuges adulteros cogere, vt ad euitandum periculum fornicationis ſimul cohabitent.*

2 *Iudex ex officio maritum religionem ingreſſum poteſt, ad euitandum incontinentiæ peccatum vxoris, quæ licet dicto ingreſſui conſenſerit, tamen erat iuris ignara, nec continentiæ voto ſe obligauit, à monaſterio reuocare.*

CONSILIVM I.

E

Vir & vxor adulterabant; tandem vxor ſponte receſſit, & adhęſit adultero; vir admiſit concubinam, qua eiecta petit abſolui, & quia non poteſt induci, vt vxorem repetat, vel vt ei indicet ſe paratum eandem reuertentem recipere; licet confeſſario dicat, quod eandem reuertentem recipiet; Dubitatur, an debeat abſolui, & quid agendum.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe, q; tam ille, quam illa poteſt cogi ad recipiendum coniugem, non obſtante adulterio, quia cum vterque admiſerit illud, mutua cōpēſatione ſublata eſt exceptio inde nata. a

Secundo,

ALLEGATIO.

a cap. intelleximus, de adult.

Secundo, quòd iudex ex officio poteſt ipſos compellere fauore animarum ſuarum, vt vitent periculum fornicationis, vel adulterij, quo iam fuerunt maculati. Tum quia iudex poteſt vti officio ſuo nobili in vtilitatem publicam, & in vtilitatem miſerabiliũ perſonarum, & alia pia; qualis eſt ſalus animarum, iuxta doctrinam Bartoli ab omnibus receptam. a

2 Tum per ea, quæ in ſpecie citat Panormitan. b Tum per id quod ipſemet ait, c ſcilicet, quod iudex poteſt ex officio ſuo reuocare maritum religionem ingreſſum de conſenſu quidem vxoris, ſed quæ erat iuris ignara, neque emiſit votum continentiæ, & hoc ad vitandum incontinentię mulieris peccatũ.

Tertio, remedium huic propoſito caſui aptiſſimũ eſſe videtur, impetrare ab ordinario, vt ex officio faciat eos, vt iure tenentur, cohabitare. G

ALLEGATIONES.

a in l.4.§.hoc autem iudicium, ff.de damn.infect. b in cap. conſanguinei.num 7.de ſentent.& re iud. c in cap.1.de conuerſ.coniug.num.8.

De Raptoribus.

SVMMARIVM.

1 *Raptor non eſt, quem virgo ultro ſequitur, licet eã ſtupret.*

1 *Virginem etiam per vim ſtuprans ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit.*

2 *Raptus non admittitur ſine violentia, nec ſine eo quod mulier de loco ad locum transferatur, num.1. ſufficit tamen, ſi exitus perſuadeatur muneribus datis, vel promiſſis.*

2 *Inuita dicitur, quæ in ſtuprum, adulterium, vel egreſſum de loco ad locum conſenſit, ſi ad id fuit perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis.*

CONSILIVM I.

Qværdam virgo capta amore cuiuſdam iuuenis, cum illum tranſeuntem per callem viam de feneſtra vidiſſet, exiuit de domo, & abijt poſt eum ad domum ipſius, vbi voluntarie etiam ab eo carnaliter eſt cognita, & abijt. Dubitatur, an iuuenis inciderit in pœnas a Concilij Trident. b I

1 Reſpondetur, quod præfatus iuuenis non incidit in pœnas d. Concilij, c eo quod non poteſt dici raptor, quia rapina, vel raptus, vt capitur in illo loco, d ſignificat ablationem violentam, qua fœmina ab vno loco ad alium trahitur, vt ſentit D.Tho. e Tum quia per illam legem dixit Paul. Caſtrenſis, f quod ſtatutum puniens morte rapientem virginem, non habet locum in eo, qui etiam per vim ſtuprauit K virginem in aliquo loco, ſi eam non transferret ad alium locum, quem refert, & ſequitur allegãs in hoc multos Hippolyt. g quorum vterque citat Gandinum atteſtantem ita fuiſſe iudicatũ Bononiæ. Tum quia aliud eſt ſtuprum, aliud raptus ex D.Thom. h & efficacius.[§.item ead.l.Iulian.] i per quæ receptum eſt ab omnibus, quod qui virginẽ conſentientem ſolum ſtuprat, non adducendo eam ad alium locum, non cenſetur committere raptum, nec debet puniri pœna raptus, ſed pœna ſtupri, quæ longè alia eſt, & minor, vt colligitur ex d.l. [vnica,] & ex d. [§. item ead.l.] Cum ergo iſte iuuenis eam non abſtraxerit, & in actu copulæ conſenſerit ipſa virgo, poteſt quidem dici ſtuprum commiſiſſe, non autem raptum, & ideo pœna d. Conc. k non eſt extendenda

F ad iſtum iuuenem ſtuprantem, cum pœna nõ debeat extendi, l & ſecundum D.Thom. & Theologos, & Iuriſtas, ſtuprum eſt ſpecies luxuriæ, diuerſa ab alia ſpecie luxuriæ, quæ dicitur raptus, & ſuo in genere minus peccatum, quàm raptus.

2 Nota, quod raptus non admittitur ſine violentia, m quia verbum, [rapere,] ſonat violentiam, vt ſentit capit. [ſi eximendi.] n vbi Angelus id expreſsè notat, quem refert, & ſequitur Ioan. ab Anania, o dicens eum, qui vult probare raptum, debere ita articulare, vt violentiam factam concludat: quamuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, ipſo volente, per munera data, ſeu promiſſa, ex mente Angeli p quatenus ait, eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam.

ALLEGATIONES.

a cap 6. b Seſſ.24. c cap.6. d cap.6. e 2.2.quęſ.66. art.9.& clarius.q.154.art.7.& in corpore, & c. de raptoribus. 36.q.1.l.ſed eximendi, ff. ne quis eum, qui in ius voc. f in l. raptores.C.de epiſc & cleric. g in l.vnica.C.de rapto virg. num.12. h d.art.7. i Et § fin autem. Inſtit. de publ. iudic. k cap.6. l Lege ſi eraſes, ff. de pœn.cap pœnæ, de pęn diſt.1. m Argument.capit.de rapt.36 quæſt.1.& l.1 C.de rapt.virg. n ff.ne quis eum, qui in ius vocat. o in rubr. de raptoribus. p in authent.de lenonibus.§.fin.colum.9.

H

SVMMARIVM.

Rapta dicitur, quæ contra voluntatem patris de eius domo abſtrahitur, licet ipſa conſentiat. 1

Raptor non poteſt raptam ducere, niſi poſtquam fuerit ab illo ſeparata, & in loco tuto poſita. 1

CONSILIVM II.

IOannes rapuit Brancaleonam patri, ipſa tamen volente, & conſentiente, cum qua ſine vlla ſolennitate Concilij Tridentini contraxit matrimonium. Poſtmodum mota lite à patre, fuit lata ſententia cõtra prædictos Ioannem, & Brancaleonam. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, matrimonium præfatum inter prædictum Ioannem, & prædictam Brancaleonã fuiſſe nullum. Tum quia rapiens non poteſt raptam ducere in vxorem, niſi poſtquam ſeparata fuerit ab illo, & in tuto loco poſita libere, & voluntarie conſenſerit in raptorem, iux. a Concil.Trident. Tum quia non fuit ſeruata forma neceſſario ſeruanda, quam præfatum Concilium induxit, b quia non affuit pręſens parochus legitimus, nec presbyter de licentia eius, & quia conſenſus puellæ, vt raperetur, non ſufficit, vt non dicatur rapta, quia vt dicatur talis, ſufficit, vt contra volũtatem patris de domo eius ſit abſtracta, ſiue id fiat de voluntate puellæ, ſiue cõtra uoluntatem eius, ut tradit S.Thom.recep. c ex quibus ſequitur, ſententiam latam contra Ioannem & Brancaleonam fuiſſe iuſtiſſimam.

ALLEGATIONES.

a cap.6 de reformat. matrim. ſeſſ.24. b in cap.1.eiuſd.tit. c 2.2.quæſt.154 art.7.

SVMMARIVM.

Raptus ſine violentia committi non poteſt, quam tamen intuliſſe cenſetur, qui per munera data, vel promiſſa, puellæ perſuadet, vt nolente patre de domo exeat, et ad ipſum veniat, incurritq; iuris infamiam ex ſacro Concilio, ipſo iure ſine alia iudicis declaratoria; quæ licet ſit mater irregularitatis, num. 4. non tamen tenetur 1

quis

quis eam irregularem contra ſe exequi, antequam per iudicem præcipiatur: vnde videtur quod poſſit beneficia recipere eccleſiaſtica, num. 8.

1 *Intellectus Cõc. Trid. ſeſſ. 24 de refor. matr. c. 6. n. 4. et 6.*

2 *Infamia facti tollitur quidem per ſolam vitæ emendationem, ſecus de infamia iuris, quæ non eſt irregularitas, ſed illius mater.*

3 *Excommunicationis pœnam tenetur quis contra ſe exequi, nec ſufficit emendatio, nec appellatio, ſed requiritur expreſſa abſolutio, ad hoc vt liberetur.*

5 *Pęnã incurſam ipſo iure contra ſe regulariter nemo tenetur exequi, donec à iudice iubeatur ſoluere, fallit in cẽſuris, ac quibuſdã irregularitatibus, & inhabilitatibus.*

5 *Infamiæ illius pœna, de qua in extrauag. Greg. XIII. quæ incipit, Ab ipſo, non videtur talis, vt contra ſeipſum, antequam à iudice iubeatur, exequi teneatur.*

6 *Diſpenſationem petens ſuper irregularitate incurſa, quia ligatus miniſtrauit, vel quia rapuit mulierem, non tenetur exprimere quoties rapuerit, vel miniſtrauerit; nec eam petens ſuper defectu natalium, aut pro homicidio, quod in dicta irregularitate miniſtrauerit.*

7 *Diſpenſationem petens ſuper infamia incurſa propter raptum, non tenetur mentionem facere de inceſtu commiſſo cum rapta.*

7 *Falſi expreſſio mouens principem ad facilius concedendum vitiat gratiam, & taciturnitas non niſi in caſibus, in quibus iura dictam requirunt expreſſionem.*

8 *Infamis infamia iuris, an ſit capax beneficiorum remiſſiue, videturque quod non impediatur, antequam per iudicis ſententiam inſligatur hæc pœna.*

CONSILIVM III.

RESponſurus nonnihil ad præfatas quæſtiones, ingenue fateor has quæſtiones inuolutiores eſſe, quam quibus ego in præſentia ſatisfacere poſſim, nec vſquequo abſoluam commentarium iampridem promiſſum, cœptum, & deductum vſque ad vltimam partem ſuper cap. [fraternitas.] a dicam autem aliqua ad eas facientia.

1 Primum quidem, quod videri poteſt alicui nullum raptum fuiſſe admiſſum in caſu propoſito, quia non præſupponitur in eo violentiam vllam fuiſſe adhibitam. Solum enim dicitur Mariam bis exiſſe domum amore Petri, quod non concludit factam fuiſſe illi violentiam, & non poteſt eſſe raptus, ſine violentia, b & quod verbum, [rapere,] ſignificat violentiam, vt ſentit l. [ſi eximendi.] c vbi Angelus id expreſſe notat, quem refert, & ſequitur Ioannes ab Anania, d dicens, eum qui vult probare rapinam, ita debere articulare, vt concludat violentiam factam; quamuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, nolente patre, per munera data, vel promiſſa, ſecundum mentem Angeli, e quatenus ait, eum qui allexit vxorem alterius ad adulterãdum muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum eſſe illam inuitam, at in caſu nihil etiam de tali perſuaſione narratur.

2 Secundo, quod infamia iuris non videtur tolli per ſolam emendationem vitæ, nec nos in loco, vbi citamur, dicimus hoc de infamia iuris, ſed ſolum de infamia facti, & infamia, quæ naſcitur ex raptus, ſaltem hodie poſt Concil. Triden. ſupracitatum, infamia iuris eſt, cum ipſo iure abſque iudicis miniſterio incurratur, vt habet præfatum Concilium, f & ideo infamia raptus, de qua loquimur, non uidetur tolli per ſolam emendationem uitæ.

A 3 Tertio, quod dominus doctor non reſpondet expreſſe ad primam quæſtionem in reſponſione ad ipſam, ſed ad acceſſoriam illi, ſcilicet an raptor teneatur exequi contra ſe pęnam infamiæ, quæ longe grauior quæſtio eſt, & uidetur in ſua reſponſione ſignificare non teneri eum exequi pœnam excommunicationis contra ſe, ſi fuerit emendatus, quod inaduertenter uidetur dictum, nam excommunicationẽ quilibet excommunicatus tenetur ſeruare, quia affert ſecum exequutionem, quæ etiam per appellationem non poteſt impediri, g neque ulla emendatione uitæ, nec ſatisfactione tolli, uel ſuſpendi poteſt, donec à ſuperiore tollatur per abſolutionem expreſſam, iuxta gloſſam celebrem, & receptam, h quæ hanc B differentiam ponit inter excommunicationẽ, & alias cenſuras, nec nos, ubi citamur, diximus tale quidquã de excommunicatione, ſed de ſola infamia facti.

4 Quarto, quod dominus doctor præſupponit infamiam eſſe irregularitatem, cum tamẽ defendi poſſit potius eſſe cauſam illius, ſicuti homicidium nõ eſt irregularitas, ſed cauſa illius ſecundum omnes; unde nec Concilium præfatum diffiniuit raptorem eſſe irregularem, ſed infamem, & excommunicatum.

5 Quinto, quod uerum eſt nos ſemper fuiſſe in ea ſententia, quæ habet neminem teneri regulariter ad ſoluendam pœnam ipſo iure incurſam in foro conſcientiæ, donec iubeatur ſoluere, ſed fallere illam in C ſententiis cenſurarum, quia ſecum trahunt exequutionem, & etiam in illis, quæ ſecundum mentem expreſſam, uel tacitam auctoris afferunt illã, ſicut cenſuræ, ut diximus in cap. [non liceat] i qualis mihi uidetur pœna cap. [licet canon.] k & aliquot inhabilitates, & irregularitates, de quibus tracto in dict. comment. cap. [fraternitas.] l An autem omnis infamia ipſo iure incurſa ſit huiuſmodi non dixi in extrauagante [ab ipſo] vbi m citor à domino doctore, ſed tantum, quod illa infamia per S.D.N. inducta non videbatur huiuſmodi.

6 Sexto, quod pro reſponſo domini doctoris dato ad ſecundam quęſtionem facit illa determinatio Innocent. n ſcilicet, quod in diſpenſatione irregula- D ritatis incurſæ ab excommunicato, qui frequenter celebrauit in excommunicatione, non oportet exprimere multas illas vices, quibus ſic malè celebrauit, neque illegitimus tenetur exprimere celebrationes, quas fecit manens illegitimus, in impetratione irregularitatis, quam patitur ob illegitimitatem, neque alij irregulares, qui celebrarunt in irregularitate, ſed ſatis eſt exprimere irregularitatem illam ſolam; cuius dicti nouam rationem vſque ad nos à nemine redditam reddidimus in Manu. confeſſ. o & ita ſufficeret ad valorem diſpenſationis ſuper irregularitate ob raptum contracta exprimere, quod fecit, raptum; non exprimendo vices, quibus rapuit, quãdo ſaltem circa vnam ſolam frequẽter raptum cõmiſit.

E 7 Septimo, quod apparet mihi uerius raptorem in impetratione diſpenſationis infamię ex raptu cõtractæ non teneri ad faciendam mentionem de inceſtu

cum

ALLEGATIONES.

a 12. q. 2. b Arg cap. de raptoribus. 36. q. 1. & l. vnica C. de raptu virginum. c ff. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt. d in rubr. de rapt. e in authen. de lenonibus. §. fi. f cap. 6. de reform. matrim. ſeſſ. 24. g cap. paſtoralis. § verum, de appellat. & cap. is qui, de ſentent. excom. lib. 6. h in cle. 1. verbo. donec. de decimis. i 12 q. 2. k de elect. lib. 6 l 12. quæſtio. 2. m Notab. 31. n in cap. fin. celebrat. de clerico excommunicato miniſt. o cap. 27. num. 194.

cum rapta commiſſo, quoniam licet omnis expreſſio F falſi, quæ faciliorem reddit principem ad reddendã gratiam, reddat illam ſubreptitiam; non tamen omnis taciturnitas veri, quæ idem facit, reddit illam ſubreptitiam, ſed ſolum illa, qua tacetur verum quod iura iubent exprimi in talis gratiæ impetratione, iuxta deciſionem Rotæ, a & nullo iure cauetur, vt in impetratione diſpenſationis ſuper infamia raptus fiat mentio criminum raptoris.

8 Octauo dico, tangendo reſponſum domini doctoris ad quartum, quod licet res grauiter controuertatur, an collatio beneficij infami facta valeat, nos tamen ſumus in ſententia Cardinalis, quam late refert, & defendit Felynus, b cui forte poteſt G adijci illa noua ratio, quod crimina inducentia infamiam ipſo iure non inducunt immediatè irregularitatem, ſed infamiam matrem eius, quę parit illam; & ita, vt ſuperius inſinuaui, quo ad forum conſcientiæ non ligat illa irregularitas, donec à iudice infligatur, per præfatam gloſſam ſingularem præfat. c. [fraternitas.] quamuis arbitrer, vt ſupra inſinuaui, quod infamia iuris non tolletur per ſolam emendationem vitæ.

Quæ omnia præfati doctoris domini mei, & cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ ſubmittimus, ſperantes fore, vt in præfato commentario cap. [fraternitas.] hæc cum aliquot alijs eis affinibus altius ex- H pendamus.

ALLEGATIONES.

a 32. de reſcript. in nouis. b in cap. quærelam, de iureiuran. à numero 4.

SVMMARIVM.

1 *Prohibito vno, & id cenſetur prohibitum, per quod ad illud peruenitur, modo prohibitio ſit perpetua, & in vtroque militet eadem ratio, num. 4.*

Prohibito matrimonio, prohibentur etiam ſponſalia, & hoc, quando prohibitio, ſeu impedimentum eſt perpetuum, ſeu ſubeſt eadem ratio; aliàs non, nu. 2. Vnde, cum ſecundum ius ciuile, (quod tamen non habet locum de iure canonico, nu. 3. in fi.) ſenatoribus, & eorum filijs perpetuo prohiberetur, ne cum quibuſdam perſonis matrimonia contraherent, etiã ſponſalia cenſebantur prohibita, num. 3. & hoc ſaltem ex mente legis, nu. 5. Et cum Conc. Trid. limitando ius antiquum, ideo ſtatuerit, ne inter raptorem, & raptam exiſtentem in poteſtate raptoris, poſſit contrahi matrimoniũ, quia non videtur adeſſe liber conſenſus ad matrimonium contrahendum neceſſarius, hacque ratio militet etiam in ſponſalibus requirentibus pariter conſenſum liberum; ſequitur vt pari modo, & ſponſalia cenſeantur prohibita, nu. 4. Econtra autem, licet idem Concil. prohibeat volentibus matrimonium cõtrahere, ne ſine parocho contrahant; non tamen cenſetur prohibuiſſe ſimiliter ſponſalia ſic contrahi: quandoquidem nec eadem ratio militat in vtriſque, nec prohibitio matrimonij eſt perpetua, cum, qui clandeſtine contraxerunt, poſſunt iterum coram parocho contrahere, nu. 1. & 3. Item licet iure ciuili præſidi ſit prohibitum, ne in ſua prouincia contrahat matrimonium, non tamen prohibetur contrahere ſponſalia, nu. 1. quia prohibitio erat ad tempus, ſcilicet durante officio, & non perpetua, numero 2.

6 *Lex exorbitans, ſeu limitans ius commune, ex ſimilitudine rationis, imò etſi ſit etiam pœnalis, ex identitate rationis extenditur.*

CONSILIVM IV.

AN quemadmodum non valet matrimonium inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa manſerit in poteſtate raptoris, vt habetur in Cõcilio Tridentino ſeſſ. 24. c. 6. ita etiam non valeant ſponſalia?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quòd pro parte affirmatiua, quod ſcilicet etiam ſponſalia ſint nulla, videtur primo caſus in leg. [oratio.] a quatenus probat, prohibito matrimonio, etiam prohiberi ſponſalia.

Secundo id, quod Bartolus notat ex ea, b quod prohibito vno, cenſetur prohibitũ id, per quod peruenitur ad illud.

Tertio, quod prohibitus alienare, prohibetur facere actum, ex quo ſequitur alienatio, vt conſtat ex gloſſa recepta. c Vnde prohibitus alienare, prohibetur compromittere, per quod poteſt perueniri ad alienationem. d

Quarto, quod ſtatutum prohibens alicui vẽdere, videtur prohibere promiſſionem de vendendo facere, vt poſt alios conſulit Decius. e

Pro contraria tamen parte facit primo lex [ſi quis officium.] f quatenus habet rectorem prouinciæ, qui prohibetur ducere vxorem in ea, non prohiberi contrahere ſponſalia.

Secundo facit g Concilium Trident. h quatenus annihilat matrimonium cõtractum aliter, quam præſente parocho, & duobus, vel tribus teſtibus, & quod communiter dicitur, & nos diximus in Man. i quod ſponſalia contracta publice, ſiue clandeſtine in abſentia parochi valent etiam hodie poſt Cõcilium Tridentinum, & ita probat matrimonio prohibito non prohiberi ſponſalia.

Tertio, quod pœna impoſita contrahenti matrimonium non cenſetur impoſita contrahenti ſponſalia, iux. glo. receptam iuncto textu. K

2 His pro vtraque parte conſideratis, pro reſolutione cõſtituendum videtur primo, quod prædicta l. [oratio.] quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi ſpõſalia, & prohibito vno, prohiberi pambulum ad illud, non habet locum, niſi quãdo eadem ratio militat in matrimonio, & ſponſalibus, & in prohibito, & præambulo eius, & tunc ſic, vt determinat Cynus, quem Salycetus, & omnes ſequuntur, l & Alexander, m in fine, quem ſequitur Decius, n & probatur per l. [ſi quis officium.] o & per d. l. 1. p adiuncta prædicta l. [oratio.]

Secundo conſtituendum eſt, quod prędicta l. [oratio.] quatenus habet, matrimonio prohibito, prohiberi ſponſalia, non habet locum, niſi quando matrimonium perpetuo prohibetur, ſiue quando impedimentum eſt perpetuum, & non quando impeditur ad tempus, ſiue quando impedimentum eſt temporale, ſecundum Dyn. q quem inter alios ſequitur Decius. r

Tertio

ALLEGATIONES.

a ff. de ſponſalibus. b ibi, & in leg. 2. ff. de iuriſdic. omn. iud. c in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verbor. obligat. d capit cum tempore, de arbitr. e Conſil. 502. nu. 2. f ff de ritu nupt. g cap. 1. h Seſſ. 24. i cap. 25. num. 144. k in clemen. 1. de conſanguin. l in d. l. 1. cod. ſi rector prouin. m Conſil. 194. lib. 2. n d. l. 2. ſub finem. o ff de ritu nupt. p cap. ſi rector prouinc. q in cap. cum quid vna via, de reg iur. lib. 6. r l. 2. ff. de iur. omn. iud. ſub finem.

Tertio indaganda eſt ratio; qua prædictum Concil. Triden. limitauit ius commune antiquum c.fi. a per quod ea ratione licebat raptæ, ſi vellet, nubere raptori, quia ſecundum canones antiquos, quos Gratian. citat, b poſt pęnitentiam, purgationem, & ſatisfactionem, raptis id licebat, vt pulchre Gratianus ipſe c determinauit.

3 Quarto conſtituendum, quod ratio limitandi illud non fuit, quod perpetuo prohibeatur contractio matrimonij inter raptorem, & raptam, iuxta l. [iniuriam.] d Tum quia lex illa quo ad hoc non eſt ſeruanda iure Pontificio, per iura prædicta. Tum quia ipſummet Concilium permittit contractionem, poſteaquam rapta exierit domum raptoris, & fuerit aſſequuta plenam libertatem contrahendi, vel renuendi: & ita inducit impedimentum temporale, & non perpetuum.

Quinto, quod ex hoc ſequitur, quod per d. l. [oratio.] e non pōt concludi, ſponſalia de quibus quæritur, eſſe nulla: quia lex illa, quatenus habet non poſſe contrahi ſponſalia ab his, qui non poſſunt contrahere matrimonium, non habet locum quando impedimentum eſt temporale, ſed solū quando eſt perpetuum, vt dictum eſt, qua eadem ratione defenditur, quod f Concilium Tridentinum annullans matrimonium contractum in abſentia parochi, non annullat ſponſalia; quia matrimonium non prohibetur perpetuo inter aliquos, eo quod prohibeatur fieri in abſentia parochi, cum fieri poſſit in eius præſentia.

Sexto, quod non videtur etiam ratio limitandi ius antiquum fuiſſe illa, qua nititur prohibitio matrimonij inter ſenatores, & liberos eorum, cum quibuſdā perſonis. Tum quia illud impedimentum eſt perpetuum, vt enim tradit Cynus, quem Salycetus, & alij ſequuntur, g id fuit ſtatutum, ne ſenatorum, & liberorum eorum dignitas vileſceret, iuxta l. [ſemper.] h nec eſt receptum iure Pōtificio. Tum quia raptor, & rapta frequenter ſunt æqualis dignitatis.

4 Septimo, quod ratio limitandi videtur fuiſſe, qđ conſenſus raptæ præſtitus in domo raptoris, vel extra eam, donec aſſequatur plenam libertatem, non eſt ſatis liber ad cōtrahendum matrimonium, quod plenam libertatem requirit, i quæ ratio ita militat in ſponſalibus, ac in matrimonio, quia ſponſalia etiā plenam requirunt libertatem ſecundum omnes.

Octauo, ex hoc ſequitur, quod licet lex [oratio.] quatenus habet, matrimonio prohibito propter impedimentum perpetuum, videri ſponſalia prohibita non concludat, vt dictum eſt, per prohibitionē Concilij temporariam videri prohibita ſponſalia, tamen quatenus probat, prohibito vno videri prohibitum præambulum, in quo eſt eadem ratio, concludit, prohibito matrimonio inter raptorem, & raptam, donec rapta fuerit in domo raptoris, & donec aſſequatur plenam libertatem, cenſeri prohibita ſponſalia, donec maneret intra domum; vel extra, & non aſſequatur plenam libertatem; quia, vt dictum eſt, defectus liberi cōſenſus ita impedit ſpōſalia, ac matrimoniū.

5 Per quod patet reſponſio formalis ad quæſtionē propoſitam, & etiam cōcordia pro vtraqne parte allegatorum. Nec obſtat, quòd aliqui dixerunt, quod prohibitio matrimonij, de qua in dict. l. [oratio.] per nouam extenſionē Iuriſconſulti extenditur ad ſponſalia, ad quæ antea non extendebatur, ob illa verba, [Vt ſuppleatur quod orationi deeſt,] quia ex mente Decij, k qui huic obſtaculo reſpondet, clarius reſponderi poteſt, contextum eius non loqui de ſuppletione quo ad mentem, & ſententiam, ſed ſolum quo ad ſuppletionem verborum, hoc eſt, quod Iuriſconſultus declarat ibi mētem, & propoſitum Imperatorum prohibentium matrimonium inter ſenatores, & liberos eorum, cum quibuſdam perſonis, fuiſſe etiam prohibere ſponſalia, licet verbis id non expreſſiſſent.

6 Non obſtat etiem, quòd prædictum l Conciliū Tridentinum eſt ius exorbitans à iure communi, & limitans illud, vt ſupra dictum, & probatum eſt, & quòd iura exorbitantia non ſunt extendenda de vno caſu ad alium, m & conſequenter, quod cap. illud loquens de matrimonio non debet extendi ad ſponſalia, non inquam hoc obſtat. Tum quia ius limitans aliquid extēditur ex ſimilitudine rationis ad caſum ſimilem, vt efficaciter, & ſingulariter probatur per cap. [cum delicta.] n & alia multa, quibus ibi Decius illud confirmat, & in propoſito noſtro non ſolū inuenitur ratio ſimilis, ſed etiam eadē, vt ſupra probatum eſt, & ex identitate rationis non ſolum iura exorbitantia, & limitatoria, ſed etiam pœnalia extenduntur, iuxta gloſſam ſingularem, o & late tradita ibi per Dominicū, & Francum poſt Antoniū. p Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a de rap. b 36. q. 1. c in §. prohibetur ſub cap. apud omni potentem. d cap. de rapt. vir. e ff. de ſponſ. f cap. 1. g d. l. 1. C. ſi rector. prouin. h ff. de rit. nupt. i cap. cum locum, de ſponſ. k in d. conſil. 502. & dicta l. 2. & in cap. nam concupiſcentia, de conſtit. l cap. 6. m capit. quæ à iure. de reg. inr. lib. 6. n de confirm. vtil. vel inutil. o cap. 1. verbo Italia. de tempo. ord. in 6. p in cap. fin. de conſuet.

De Furtis.

SVMMARIVM.

Surripientes aliqua ab ijs, de quibus probabiliter credunt quod rogati darent, non peccant mortaliter, licet credant quod nollent clam accipi: vnde poſſunt abſolui, etiamſi non habeant propoſitum abſtinendi. 1

CONSILIVM I.

PAuperes mulieres debiles, ſibi ipſis victum quærere non valentes, & mendicare erubeſcentes, cū ſint honeſtæ conditionis, viſitant propinquas ſuas etiam pauperes, ſed non æquè, vt ipſæ ſunt, & alternis diebus auferunt eis bucellam panis, vel aliquid ſimile. Quæritur, an id eis liceat.

1 Reſpondeo id non licere, niſi credenti probabiliter, quòd amica, vel propinqua illa, cui ſubtrahit, eſſet contenta, ſi ſubtractionem noſſet, iux. l. [inter omnes.] a & qui crederet eum, cui ſurripit, contentum iri, vt acciperet, non peccaret mortaliter accipiendo, etiamſi crederet, quòd nollet quod acciperetur ei clam, vt poſt Adrianum, & Caietanum diximus in Manual. confeſſ. b Quod ſequitur, mulierem, quæ acciperet illa panis fruſtula, credens quod domina eorum gratis daret, ſi peterentur ab ea, poſſe abſolui ſine propoſito omnino abſtinendi, quia non oportet pęnitentiam habere propoſitū omnino abſtinendi à venialibus, ſicut à mortalibus, vt diximus in d. Man. conf. c poſt S. Thom. d

ALLEGATIONES.

a §. recte, ff. de furt. b cap. 17. num. 139. c cap. 1. num. 24. d 3. par. quæſt. 87. artic. 1. & 4.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere tenentur ancillæ, quæ dietim modica in pauperes bona fide erogant clam dominis, niſi domini talis eſſent conditionis, quod probabiliter rogati, vel pauperibus, vel ancillis ipſis id conceſſiſſent, vel niſi omnia ſimul iuncta non eſſent notabilis quantitatis: imò ſecundum auctorem, etiamſi facerent notabilem quantitatem, modo eo non eſſent animo, vt per modica ad vnum notabile peruenirent.*

2 *Furto ſubtrahere, grauius eſt peccatum, quam furto ſubtracta retinere.*

CONSILIVM II.

ANcillæ per multos annos inuitis dominis clã ſingulis diebus modica quædam dederunt pauperibus, credentes hoc minime prohibitum: quorum omnium minimorum ſumma ſimul collecta aſcendit ad notabilem quantitatem. Dubitatur, an teneantur reſtituere de ſuo.

1 Reſpondeo primo, quod non tenentur reſtituere, ſi domini earum eſſent talis conditionis, & habitus, vt probabiliter credere poſſent, quod ipſi conſenſiſſent eis, ſi petijſſent licentiam dãdi parua illa pauperibus, vel dediſſent ea, ſi fuiſſent petita ab eis, etiam ſi noluiſſent, vt clam eis illa darentur, per reſponſum ad præcedentem quæſtionem.

Secundo, quòd tenerentur reſtituere, ſi domini eſſent talis conditionis, quod non dediſſent licentiam prædictam, neque illa per ſe dediſſent pauperibus petentibus ea, ſecundum communem opinionem, quam nos quoque ſequuti fuimus in Man. confeſſ. a cum quadam limitatione notabili, quæ ibi videri poteſt.

2 Tertio, quòd ſecundum noſtram particularẽ opinionem putamus probabile, quod nunquam teneantur reſtituere illa parua ſub pœna peccati mortalis, etiam poſtquam peruenerint ad notabilem quantitatem, ſi nunquam, percipiendo illa parua, intendunt peruenire ad illam: ratione illa firma, quod magis peccat, cæteris paribus, qui capit quam qui retinet, b & quod qui capit illa parua ſine intentione perueniendi ad illam quantitatem notabilem, non peccat pluſquã venialiter.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 139. b cap. ſæpe de reſt. ſpol.

SVMMARIVM.

1 *Pueri coquinæ de mandato illius præfecti eius amicis deferentes ea, quæ ſi ſciret dominus prohiberet, niſi deſiſtant, non ſunt abſoluendi, etiam ſi ob id cum damno eſſent de domo eijciendi.*

CONSILIVM III.

PRæfectus coquinę habet ſub ſe pueros, quibus dat aliqua comeſtibilia, alicuius tamen valoris, clam deferendas aliquibus amicis ſuis, crediturque, quod, ſi dominus ſciret, prohiberet. Pueri obiurgati à confeſſarijs reſpondent, Nos huic præfecto cogimur parere, & niſi pareamus, vel ſi hoc reuelabimus, malo noſtro de domo eijciemur. Dubitatur quid agendum cum dictis pueris.

1 Reſpondeo, quòd prædicti pueri, qui credunt,

F vel credere debent peccare ſuum præfectum mortifere mittendo prędicta donaria ſuis amicis, peccant etiã ipſi deferendo illa, & ita debet eis præcipi, ne deferãt, propter obedientiam, quam Dei legi debent, ſperantes ab eo, qui diues eſt in omnibus, compenſationem tam in bonis animæ, quam in cęteris, argum. eorum, quæ de miniſtris peccatorum diximus in noſtro Manual. confeſſ. a

ALLEGATIO.

a cap. 17. num. 19. & cap. 24. num. 23.

SVMMARIVM.

G *Furto ſubtracta bona fide de loco ad locum portans mulio, & in via illa furtiua cognoſcens, ne de ſuo cogatur ſatisfacere, non furi, ſi ab eo ad dominum probabiliter creduntur non peruentura, ſed domino conſignet, modo id ſine ſuo poſſit detrimento.* 1

CONSILIVM IV.

MVlio bona fide portabat quaſdam res de loco ad locum, in via cognouit dictas res furto ſublatas, & tamẽ perfecit iter. Dubitatur, an teneat de ſuo reſtituere.

1 Reſpondeo, quòd prefatus mulio te-
H netur res illas reſtituere illi, qui eas ſibi commendauit, vt nos tradimus in Manual. a Et ita ſi ipſe portauit illas ad locum, ad quem portare promiſit, & reddidit perſonæ, cui reddrre promiſerat, ſatisfecit, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, b niſi probabiliter crederet, quod qui eas ei commendauit, nunquam reſtitueret domino: nam tunc, ſi abſque magno detrimento ſuo id facere poſſet, debet reſtituere domino; & ſi reſtituerit ipſi, qui eas ei cõmendauit, debet monere dominum, locum, & perſonam, vbi, & penes quã ſunt, & ſi reſtituerit domino, debet monere eum, qui eas ſibi tradidit, quod reſtituit domino, & ſi reddiderit furi, cum deberet reddere domino, vel detinere penes ſe ſine detrimẽto ſuo, tenebitur reſtituere de ſuo
I domino, ſed ad præcipiendum hoc ei, diligenter ſunt circunſtantiæ rei, & perſonarum perpendendæ, vt ex prædicto loco Man. & ex Dominico Soto. c

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 29. b Argumen l. bona fides, ff. depoſiti. c lib. 4. quæſt. 7. art. 1. de iuſtit. & iur.

SVMMARIVM.

Furtum committens in finem ſemindandi diſcordias, duo committit peccata mortalia, alterum materialis furti, alterum formalis diſcordiæ notabilis. 1

Monitorio promulgato contra detinentes, & ſcientes non ſatisfit, niſi qui habent domino reſtituãt, & qui ſciunt 2
K *ita reuelent, vt ad quos ſpectat, eorum poſſint ſe iuuare teſtimonio, & num. 5.*

Reſtitutio rei ſubtractæ ita facienda eſt, vt venit ad manus domini, à quo fuit ſubtracta, nec ſufficit, ſi clam in eius domum proijciatur, niſi etiam ad ipſum perueniat, alioquin fur iterum etiam in vtroque foro tenetur reſtituere, num. 4. 3

Furtiuam rem à fure acceptam furi tenemur reſtituere, niſi ſit præſumendum quod ab ipſo ad dominum minime perueniet, quia tunc melius eſt reſtituere domino. 4

CON-

CONSILIVM V.

QVidam, animo ſeminandi diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, bona quędam furati ſunt, quæ poſtea archipresbytero dederunt, ut ea reſtitueret; is uero intra domum prædictorum ſecreto poſuit: neſcitur tamen, an ad manus dominorum peruenerint. Dominus excommunicationem à Papa cõtra bonorum detentores, & ſcientes, & non detegentes obtinuit, archipresbyter occultè præmiſſa manifeſtauit Epiſcopo, Epiſcopus autem manifeſtauit ſocrui.

Quæritur primo, quòd peccatum commiſerint dicti fures.

Secundo, an in excommunicationem inciderint.

Tertio, an depoſitione prædicta facta in manibus archipresbyteri ſic poſtea reponentis occultè in domo non obſtante, teneantur reſtituere.

Quarto, an fures condictione furtiua teneantur ad reſtitutionem.

Quinto, an furibus, ſeu parti archipresbyter teneatur reſtituere.

Sexto, an ſcientes, reuelando Epiſcopo, ſatisfecerint.

Quæſtiones præfatę iuſtum libellum, ad iuſtam earum reſolutionem, requirere uidentur, quod ipſe occupatiſſimus præſtare nequeo, ſed breuiter & ſimpliciter abſque ampliori diſputatione reſpondebo.

1 AD PRIMAM quidem, proculdubio eos mortaliter bis peccaſſe. Primum materialiter peccatum furti, quia contrectauerunt rem alienam inuito domino. Secundo peccauerunt formaliter peccatum diſcordię notabilis ex circunſtantia finis, quia in finem ſeminandi grandem diſcordiam inter maritum, & uxorem, & ſocrum, inter quos magna concordia procuranda erat, furari curauerunt.

2 AD SECVNDAM, imitando Scæuolam, qui ſecundum ea ſola, quæ proponebantur, reſpondere ſolebat, reſpondeo, eos incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſi ante lapſum terminum monitioni pręfixum, nihil ultra id, quod in caſu proponitur, fecerunt, quoniam excommunicatio Papalis, quam appellant [ſignificauit.] habet Papam iubere, uel committere iuſſionem ordinario, ut infra certum terminum reſtituant, qui rem detinent, & qui non detinent, ſed ſciunt, id manifeſtent coram iudice, uel perſona in literis Papæ, uel commiſſarij expreſſa, uel nominata; ita ut per eius dictum iuuari poſſit, qui excommunicationem impetrauit, & præfati fures, nec reſtituerunt, nec confeſſi fuerunt ſe habere, nec accepiſſe furto ſubtracta intra terminum præfixum.

3 AD TERTIAM reſpondetur, eo modo eſſe illa reſtituenda, ac ſi non fuiſſent in domum præfatam proiecta, niſi probetur ea perueniſſe ad dominum rerum ſubtractarum, quia reſtitutio requirit, ut res in priſtinum ſtatum reponantur, at furtum nõ cẽſetur repoſitum in quo erat ſtatu donec perueniat ad ſuum dominum, & per pręfatam proiectionẽ non conſtat res proiectas in poteſtatem earum Domini ueniſſe, ut palam eſt.

4 AD QVARTAM reſpondetur, fures teneri ad reſtituendum domino in utroque foro, in foro quidem exteriori actione furti, & condictione furtiua, in interiori autem, quia nõ remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.

AD QVINTAM reſpondetur, quòd archi- A presbyter tenetur reſtituere furibus iure ſtricto actione depoſiti, quia depoſuerunt illa apud eum, & præfati fures non erant tales, & ſuſpecti de fuga, uel de uoluntate non reſtituendi uериſimili, quo caſu interdum ſatisfaceret, imò melius faceret reſtituendo domino, quam furi.

5 AD SEXTAM reſpondetur, quod aut ſacerdos, qui manifeſtauit Epiſcopo, ſatisfecit excommunicationi Papali, & Epiſcopus ſanctè potuit reuelare illud ſocrui, cuius intererat illud ſcire, quia Papa, ut ſupra inſinuaui, iubet, aut committit iuſſionem reuelandi huiuſmodi furta male ablata, ad hoc, ut hi, quorum intereſt, eiuſmodi reuelatione uti poſſint, & ita poterat optimo iure, imò tenebatur Epi- B ſcopus reuelare, quod ſi ſacerdos ille non reuelauit Epiſcopo eo modo, quo poſſet ille reuelare his, quorum intererat, nõ ſatisfecit excõmunicationi Papali.

SVMMARIVM.

Reſtituere viator, qui ad mendicitatem, & alia viarum incommoda vitanda, aliquid furto ſubtraxit, quod adhuc, vel illius precium habet, cogendus eſt. 1

CONSILIVM VI.

C REgularis quidam peregrinus, cum nihil haberet, in via nactus occaſionem furto quædam ſuſtulit, ad hoc, vt in patriã ſibi redeunti prouideret, vitaretq; erubeſcentiam mendicandi, ac alia incommoda, quæ patiuntur facientes iter. Quæritur, an ſit cogendus reſtituere, & quid ſi rem vendidit, ſed habet precium, & quid, ſi ſit laicus.

1 Reſpondeo, quòd proculdubio tenetur reſtituere, ſiue ſit laicus, ſiue eccleſiaſticus, & eſt cogendus, per tradita à nobis in noſtro Manu. confeſſ. a quæ facilè videri poſſunt.

ALLEGATIO.

a cap. 17. num. 61.

D

De Vſuris.

SVMMARIVM.

Viduæ, & orphani vt certum lucrum ex pecunijs accipere valeant ſtatui non poteſt, niſi ſocietas per tres contractus fiat, vt & cæteris promittitur. 1

CONSILIVM I.

QVæritur, quomodo poſſit ſtatui, vt viduis, & orphanis dentur quattuor, vel quinque E pro centum ab eis acceptis.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quòd modus licitus, quo viduis, & orphanis, imò & quibuſlibet alijs dentur quattuor pro centum quotannis, eſt ille, quẽ nos pingimus, & declaramus in Manual. confeſſ. a & in comment. ſuper cap. [ſi fœneraueris.] b qui fit per viam contractus ſocietatis, cum aſſecuratione ſortis principalis, & capitalis pro precio iuſto, & cum aſſignatione certi lucri pro incerto facta etiam pro precio iuſto, quod non fundo hic latius, quia ibi poteſt videri ſatis latè fundatum. &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a cap. 17. nu. 254. & ſeq. b 14. q. 3. de vſuris, nu. 32. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Mons pietatis, qui deponentibus ſoluit quatuor pro 100. & à pauperibus mutuatarijs exigit eadem quatuor, & alia duo pro expenſis, non peccat, nec ratione illorum duorum, quæ iuſte exiguntur pro dictis expenſis, num. 6. neque ratione aliorum quatuor, quæ ideo accipiuntur, vt ea ſoluantur deponentibus, à quibus mons in gratiam ipſorum pauperum ſub dicto intereſſe dictam pecuniam accipit, num. 7.*

2 *Deponens pecuniam numeratam à depoſitario, etiam ſi ſit mons pietatis, nihil poteſt exigere, imò ei potius deberet mercedem dare; adeo vt ſi pro ea illi concedat vſum pecuniæ, committat uſuram, nam hoc depoſitum reſoluitur in mutuum, & multo magis ſi accipit quodcumque aliud lucrum, nu. 2. & 4. & ſic peccat, nu. 7. niſi forte dictum lucrum capiat ratione lucri ceſſantis, quod amittit, dum vt pauperibus ſubueniatur, per dictum depoſitum deſinit ex ſuis pecunijs veriſimile lucrum acquirere, num. 3.*

4 *Mons pietatis, qui à mutuatarijs exigit intereſſe, vt ex illo ſatisfacit deponentibus pecunias cum lucro, & expenſis miniſtrorum, non poteſt iuſtificari per vnum ſocietatis contractum, & duos aſſecurationis; quia mons non exercet aliquam iuſtam lucroſam negotiationem, & numero quinto.*

CONSILIVM II.

Dicitum an ſit, vt mons pietatis det quatuor pro centenario deponentibus pecuniam apud ipſum, cum circũſtantijs, de quibus in bulla Iulij III. præſuppoſito quod hoc eſt vtile ipſi monti?

1 Reſpondetur primo, quod, ſi inter montem pietatis, & deponentem pecunias apud eundem, verus & ſolus contractus depoſiti fieret, non poſſet deponens iuſte quidquam lucri à monte depoſitario accipere. Tum quia verus contractus depoſiti eſt gratuitus, a ſicut & contractus commodati, iux. glo. b nam ſi quid daretur pro cuſtodia, eſſet contractus locati, vel conductionis, vt per prædicta iura probatur. Tum quia potius deberet accipere depoſitarius à deponente, propter onus cuſtodiẽdi, quod ſubit, quam econtrario, vt palam eſt: adeo quod nos in Manual. confeſſ. c probamus vere deponentem cum pacto, vt pro cuſtodia nihil depoſitario daretur, ſed vſus pecuniæ eſſet pro ſalario, committere vſuram.

2 Secundo, quòd huiuſmodi deponentes apud montes non dicuntur verè deponentes, ſed mutuantes, quoniam qui deponit pecuniam numeratam apud alium, ea lege, vt depoſitarius ea vti poſſit cum obligatione reddendi eam quandocunque repetatur, cenſetur mutuare, d & huiuſmodi deponentes hac lege deponunt ſuas pecunias apud montes.

K Tertio quòd ex hoc ſequitur, huiuſmodi deponentes non poſſe iuſte capere quatuor, nec quidquam aliud pro centum, ſola ratione eiuſmodi depoſiti, quia id eſſet capere vi, & ratione mutui, & conſequenter vſuram committere, iux. cap. 1. e & veram definitionem vſuræ, quam nos poſt alios tradimus in d. Man. f nec poſſent excuſari ratione vtilitatis, & pietatis montis, cum neq; pro redemptione captiuorum poſſit vſura exerceri, iuxta cap. [ſuper eo.] g quod habet etiam ſuper hoc non poſſe per Papam diſpenſari.

3 Quinto, quòd prædicti deponentes iuſte poſſunt percipere prædicta quatuor pro centum, modo con-

F currant illa, quę fœl. record. Iulius III. voluit vt concurrerent in depoſitionibus faciendis apud montem Ciuitatis Vicentinæ, videlicet, quod intentio, & finis principalis ſit iuuare montem, & pauperes ab eo mutuantes, & non fœnerandi, & quod ad finem deponendi, ſiue mutuandi monti deſinant emere merces paratas venditioni, quas alioqui emiſſent, & ſic huiuſmodi deponentes non recipiunt illa quattuor vi, & ratione talis depoſiti, ſeu mutui, ſed ratione lucri ceſſantis, quandoquidem ex dicta emptione veriſimiliter lucrarentur tantundem, vel amplius, & conſtat mutuantem ratione veri intereſſe poſſe capere aliquid mediocre vltra ſortem, iuxta gloſſam ab omnibus receptam. h

G Ex hoc reſponſo poteſt deſumi reſolutio illius dubij, quòd à Verona nobis in hanc formam miſſum eſt, vbi erectus fuit quidam mons pietatis in ſubuentionem pauperum, ne impijs Hebræorum vſuris planè exhaurirentur, in hunc, qui ſequitur, modum. Multi pecunias habentes, eas deponebant in monte pietatis ad erogandum pauperibus indigentibus, eo pacto, quod dictus mons daret quatuor pro centenario ijs, qui ſuas pecunias ibi depoſuerant in fauorem dictorum pauperum, & quod accipientes eaſdem tenerentur ſoluere ſex pro centum, quorum quatuor dabantur ijs, qui ſuas pecunias, vt prædictum eſt, tribuerant, & reliqua duo ſuſtinẽdis oneribus miniſtrorum d. montis, & ſi quid ex illis duobus ſupererat non expenſum, applicabatur ad pios uſus. Iam quæritur, an tam deponens, ut prædictum eſt, ſuas pecunias in monte, quam etiam ij, qui ibidem depoſitas, captis pignoribus, ex officio indigentibus, & petentibus erogant, accipiendo ſex pro centum, committant uſurã?

4 Circa quod dico primo, quòd reſpondendum eſt affirmatiue per ſupra dicta, niſi ſeruent ea, quæ prædictus Iul. III. ſeruanda eſſe reſpondit, & declarauit.

Secundo, quod non prodeſt eis non ſeruantibus illa, modus ille contrahendi ſocietatem per tres cõtractus, quo capitale, ſiue ſors principalis remaneat ſalua, iuxta tradita à nobis in Manu. i quia nos loquimur de uero contractu ſocietatis expreſſe, uel tacite facto, factum autem propoſitum agit de mutuo, uel depoſito cum facultate, ut depoſitarius eo uti poſſit, quod effectu eſt mutuum, per dicta in ſupradicto reſponſo.

5 Tertio, quòd difficile fuerit inducere in illo monte Veronæ per prædictos tres contractus modum, quo, qui poneret pecuniam, poſſet lucrari quattuor, capitali ſaluo, quia non ſatis intelligo, quomodo mõs deputatus ſolum ad mutuandum, poſſit contrahere iuſtam ſocietatem ad lucrandum tantum, quod una pars lucri relinquatur ſocio pro aſſecuratione ſortis, & pars pro lucro incerto certificando, & pars ſibi reſeruanda, cum modus lucrandi per mutuum, acceptis pignoribus, non ſit iuſtus, nec modus negotiandi ad lucrandum tantum, quamuis ſit iuſtus ad lucrandum aliquid paruum pro ſuſtentando onere miniſtrorum.

Quarto, quòd aptiſſime poſſet induci modus, quo Ciues Veronenſes ſeruarent capitale, ſiue ſortem principalem ſaluam contrahendo ſocietatem cũ mercatoribus Veronenſibus per prædictos tres contractus, qui cum illis licitè fieri poſſent, ſed hoc nihil

prodeſſet

ALLEGATIONES.

a l. 1. §. ſi veſtimenta, & §. ſeq. ff. de poſ. b 1. cap. 1. de commod. c cap. 17. nu. 293. d l. certi connit. § fin. cum l. ſeq. ff. de reb. cred. e & per totam 14. q. 4. f capit. 17. num. 206. g de vſur. h in cap. conqueſtus, de vſur. i cap. 17. nu. 234.

prodeſſet monti, neque pauperibus ad quos iuuandos is eſt inſtitutus.

6 Quinto, quòd miniſtri montis, & depoſitarij, qui pecunias prædicto modo depoſitas mutuant pauperibus ad rationem ſex pro centum, etiam videri poſſunt vſurarij primo aſpectu, licet ad pia opera mutuent, quia non licet etiam pro redimendis captiuis fœnerari, vt in prædicto reſpōſo habetur, ſed ſaluari poſſunt quo ad illa duo, quæ ſibi lucrantur, per illam concluſionem noſtram in dicto Man. a quæ habet poſſe à Republ. inſtitui officium ad mutuādum pauperibus, ſalario miniſtris de publico conſtituto, vel aliquo paruo à pauperibus mutuatarijs eis ſoluendo.

7 Quo autem ad alia quattuor pro centum, deponentibus, ſiue mutuantibus eis pecuniam dandam, non peccant, ſiue deponentes deponunt ſeruatis ſeruandis per bullam Iulij III. ſiue non, quia accipiunt pro neceſſitate, nō quidem ſuarum perſonarum, ſed proximorum, & etiam pro neceſſitate ſui officij mutuandi pauperib. qđ licet eo mō, quo docet S.Th. b

Sexto, ꝙ ex his infertur, quod ſi deponentes licitè deponant ſeruatis ſeruandis per prædictam bullam Iulij III. nec deponentes, nec depoſitarij peccant: ſi autem deponentes malè deponant, ipſi ſoli peccant, & tenentur ad reſtitutionē; depoſitarij autē, ſiue miniſtri montis, nec peccant, nec tenentur reſtituere.

ALLEGATIONES.

a cap.17.nu.288. b 2.2.q.78.art.4.

SVMMARIVM.

1 *Vſuras exercere ad facienda opera pia non licet.*

2 *Mutuare poteſt quis nummos alienos, volente Domino, vt ſuos.*

3 *Mutuare nulli licet, vt aliquid det tali, vel tali operi pio.*

4 *Mutuans ſponte, licet ex eo patiatur damnum, non quærit actionem, niſi ea mutuet lege, vt ſe ſeruet indemnē à damno emergente, & lucro ceſſante, num.7.*

5 *Cenſum annuum ſuper bonis ſuis poteſt conſtituere communitas, vt precium mutuet pauperibus conſeruantibus illam à damno dictæ annuæ præſtationis.*

5 *Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis peti poteſt.*

6 *Fideiuſſor licite recipit vſuras, quas creditori ſoluit.*

6 *Creditori qui ſtatuto die non ſoluit, reſtituat vſuras, quas creditor ob id alteri ſoluere coactus fuit.*

CONSILIVM III.

QVædam Reſpub. vt egenis ſubueniret, conſtituit cenſum mille ducatorum ſuper bonis ſuis, ex hoc accepit viginti millia ad rationem quinque annuorum pro centū, quę mutuando illa indigentibus ſtipulatur à mutuatarijs indemnitatem, vt ſcilicet ipſi ſoluerent illos quinq; annuos pro centum. Quæritur, an hoc ſit licitum.

1 Reſpondetur, quòd pro parte negante facit primo, quòd non licet vſuram exercere, nec per eā quærere aliquid ad opera pia exercenda, etiam pro redemptione captiuorum, a & quod in caſu propoſito videtur exerceri vſura ad opera pietatis facienda, quia ipſa Reſpub. conſtituit per venditionem bonorum ſuorum cēſum mille florenorum annuorum ad mutuandum egenis, ita vt ſoluerent mutuatarij ad rationem quinque pro centum.

2 Secundo, quod paria videtur eſſe mutuare mille florenos ſuos egenis ea lege, vt reddātur ei quinque annui pro centum, aut mutuare mille florenos alie- A nos acceptos ab alio ad mutuandum egenis eadem lege reddendi quinque annuos pro centum, quandoquidem ſic mutuare poteſt quis alienos nummos de voluntate domini eorum, ac ſuos. b

3 Tertio, quod approbans huiuſmodi cōtractum, videtur approbare viam, qua quilibet habens bona immobilia impune poſſit exercere vſuram, quilibet enim habens talia bona, poteſt vendere cēſum ſuper illis, & pecuniam numeratam, quam pro pretio cenſus accepit, mutuare alteri ea lege, vt cenſum, quem ipſe ſoluere debet, ſoluat mutuatarius, quod tamen non videtur iuſtè fieri poſſe, illicitum enim eſt mutuare alteri ea lege, vt vltra ſortem ſibi reddendam B detur aliquid illi, aut illi pauperi, aut illi, vel illi operi pio, iuxta d.capit. [ſuper eo.] & tradimus clare in Manual.confeſs. c & probatur per ea, quæ ſcripſimus ibidem, d & in comment. de vſuris. e

4 Quarto, quòd licet mutuam pecuniā ſponte ſine vlla vi, & coactione patiatur aliquod damnum, vel ceſſet quærere aliquod lucrum amore Dei, vel proximi, ex eo tamen non quærit aliquam actionem, vel exceptionem, vel aliquod ius agendi contra illum, cuius gratia, & amore id patitur, ſed ſolum quærit debitum quoddam antidorale, quod non parit actionē, nec ius agendi, vt l. [ſed etſi.] f & traditur in l. [ex hoc iure.] g Ergo cum ipſa Reſpub. ſponte mutuet, & ſine vlla vi ſuis mutuatarijs, & ſponte, & ſine vi re- C linquat ius exigendi, & lucrandi prædictos cenſus, non videtur quærere ſibi per debitum legale, vel iuſtitiæ exactionem. & ius ſtipulandi à ſuis mutuatarijs indemnitatem ab aliquo damno, & intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

5 Pro parte autem affirmante facit primo, quòd, qui mutuat aliquid licitè poteſt capere à mutuatario, vltra id quod mutuat, tam intereſſe lucri ceſſantis, quam damni emergentis, vt nos latè probamus in d.Man.conf. h & latius in d.comment. de vſuris, i & tenet gl. ſingularis recepta, k de vſuris. pro qua eſt tex. irrefragabilis in l.3. ff. de eo quod certo loco. At præfata Reſpubl. in caſu propoſito nihil vltra ſortem recipit, aut non niſi intereſſe lucri ceſſantis, & D damni emergentis, ſolum enim recipit à ſuis mutuatarijs indemnitatem, qua ſe indemnem ſeruat à damno, quod paſſura eſſet, ſi non ſtipularetur ab eis, vt ſoluant ea, quæ ipſa teneretur ſoluere illis, quibus vendit ſuos cēſus, vel a damno ceſſationis lucri, quod non faceret, ſi mutuatarij ea non ſoluerent, quæ ipſa ſoluere debet, quod vno reſpectu poteſt dici damnū emergens Reipubl. & alio damnum lucri ceſſantis: eo enim reſpectu, quo teneretur ſoluere pretia cenſuum, ſi non ſtipularetur indemnitatem, poſſet dici damnum emergens; eo verò, quo deſiuit ſuos facere fructus, quos dat cenſualiſtis, poteſt dici damnum ceſſationis lucri.

6 Secundo facit, quod licet fideiuſſori accipere vl- E tra ſortem vſuram, quam ſoluit creditori, quia non eſt ibi lucrum, ſed intereſſe ſecundum Innocentium receptum, l quem commendat Iaſon. m & addit Innocent. n quod debitor, qui non ſoluit certo die, quo tenebatur ſuo creditori, ſi ob hoc creditor accepit ad

ALLEGATIONES.

a cap. ſuper cap. de vſuris. b l. certi condictio. § ſi nummos, ff. de rebus cred. c cap.17. num.237. d nu.211. e Nota.15. per totum, & præſertim, num.52. f §. conſuluit, ff de petition hæredit. g ff de iuſt. & iur. h cap.17. num.212. i Nota num.42. k in cap. conqueſtus. l in cap.2. de vſur. m in l. nummis, num.3. ff. de in litem iuran. n vbi ſupra.

pit ad vſuras, vt ſolueret ſuo creditori, cui etiam certa die tenebatur ſoluere, debet reſtituere illud damnum, a at prædicta Reſpubl. eſt debitrix cenſuum, quos vendidit ſuper bonis ſuis, & mutuatarij eius debent ipſi ſoluere intereſſe quotannis, vel pro tempore, quo fruuntur pecunia ſibi mutuata.

Ad oppoſita pro parte negante reſponderi poteſt. Ad primum quidem primo, concedendo, quod prædicta Reſpub. verè mutuat, ſed negando, quod accipit aliquid vltra ſortem mutuo datam, & vltra intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis, quod licet, vt probat primum argumentũ pro parte affirmante formatum, in quo probatur id eſſe licitum. Secundo, concedendo, quod prędicta Reſpubl. accipit quidem aliquid vltra ſortem mutuo datam, ſed non vi mutui, G ſed ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quod licet, vt prædictum eſt.

Ad ſecundum concedimus paria eſſe mutuare pecunias proprias, vel alienas de conſenſu domini, ſed negamus, quòd non poſſit mutuans accipere ratione intereſſe, ſiue mutuet proprias, ſiue mutuet alienas, per prædicta.

Ad tertium negamus per partem hanc affirmantẽ aperiri viam exercendi vſuras veras, & illicitas, ſed ſic viam mutuandi eo modo, vt mutuatarius, ſoluat aliquid vltra rem mutuatam pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

7 Ad quartum reſpondeo quod licet habeat quandam ſimilitudinem cum vera, & illicita vſura, quia nõ mutuatur vi, ſed ſponte; non eſt tamen talis, per ea, quæ tradimus in d. comm. de vſuris, b ſcilicet, quòd dupliciter poteſt quis mutuare ſponte, vno modo ſimpliciter ſine vlla expectatione recompẽſationis iuſtæ, vel iniuſtæ; alio modo cum expectatione iuſtę recompenſationis intereſſe damni emergẽtis, vel lucri ceſſantis, & concedimus, quod qui primo modo ſponte mutuat, nihil poteſt exigere vltra rem mutuo datam, negando tamen, quod qui ſecundo modo mutuat, non poſſit exigere intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, vt, c declaramus, concludendo, quod qui ſponte caritate fraterna, & Chriſtiana motus mutuat proximo egenti aliquid ad leuandam indigentiam eius, cum damno ſuorum bonorum, quæſitorum, vel ceſſando lucrari, opus ſalutare animæ exercet, & gratam rem Deo facit, etiamſi ea lege mutuet, vt mutuatarius ſoluat ei id, quod ipſe amore eius perdit, vel ceſſat lucrari.

ALLEGATIONES.

a Argument. capit. peruenit, & capit. conſtitutum, de fideiuſſ. b num. 52. c in d. num. 52.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris, niſi ſit obſcuri dubij, non frequentati, vel innixa ſententia doctoris, cui merito credi debeat, non excuſat, num. 8.*

2 *Ignorantia etiam iuris naturæ, & diuini excuſat, nu. 9.*

2 *Conſuetudo, licet ius naturæ, vel diuinum non tollat, minuit tamen, auget, & diſtinguit, num. 6. Item præbere poteſt cauſam credẽdi aliquid non eſſe cõtra illud, n. 9.*

3 *Contractus aliquot ab aliquibus liciti, & ab alijs illicitis cenſentur.*

4 *Auctoritas viri valde pij, & eru[illegible] fractione legis excuſat.*

4 *Conſuetudo excuſat à pœna impoſita.*

5 *Licitum quod publice putatur, faciens, non cenſetur male facere.*

6 *Iudex errãs in apicibus, & ſubtilitatibus iuris nõ peccat.*

F *Ignorantia iuris non frequentati dicitur probabilis.* 7

Sententia lata contra ius nõ valet, ſi ſit clarũ, aliàs tenet. 7

Contractus, qui communiter liciti reputantur, bona fide faciens non peccat; etiamſi reuera eſſent vſurarij, obligatur tamen cognita veritate ad reſtituendum ſic accepta, num. 10. poteſt tamen retinere tantam partem lucri, quantam veriſimiliter per aliquos contractus licitos ſibi quæſiuiſſet; at ſi ignorantia non fuit probabilis, totum tenetur reſtituere, num. 12. 8

Vſuram eſſe peccatum, ignorare etſi non ſit probabile, probabiliter tamen poteſt ignorari hunc, vel illum contractum eſſe vſurarium. 9

Reſtituere obligatur quis etiam ob actum ſine ſua culpa geſtum. 10

G *Emens rem à non domino bona fide, non peccat, ſed reſtituere debet, cum primum ſcit.* 10

Reſtitutionis cauſa ſi ſit peccatum, eo ceſſante, ceſſat illa. 11

CONSILIVM IV.

PRimo quæritur, an qui bona fide facit aliquem contractum, quem credit eſſe iuſtum, licet verè ſit vſurarius, conſuetus tamen impune fieri ea in regione, in qua factus eſt, peccet.

Secundo, an eſto non peccet, teneatur tamen reſtituere quæſita per illum.

H 1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM, reſpondeo ſequentia. Primum, quod pro parte affirmante, ſcilicet, quod peccet, facit primò, ꝙ ignorantia iuris non excuſat, cap. [ignorantia facti, non iuris excuſat.] a

Secundo, quod licet ignorantia iuris humani plerumque excuſet, ignorantia tamen iuris naturalis, & diuini neminẽ videtur excuſare. b At vſura iure diuino eſt prohibita, vt eſt in cle. 1. c ibi, [Contra iura diuina, & humana,] iure itẽ naturali, vti de ſe mala, quod probat S. Tho. poſt Ariſtot. d adeo, quod, qui eam licere dixerit, cenſendus eſt hæreticus. e

2 Tertio, quod conſuetudo non poteſt tollere ius naturale, vel diuinum. f

Pro parte negante, quod non peccet, facit primò, I quòd licet regulariter iuris ignorantia non excuſet per citata pro parte affirmante, fallit tamen in ignorantia probabili, vt notat gloſſa recepta. g

3 Secundo, quod multi ſunt cõtractus qui licet verè ſint vſurarij, multis tñ doctoribus etiam eruditiſſimis videntur eſſe iuſti & cõtra multi, qui ſunt verè liciti, putantur a b aliquibus doctis illiciti, quales ſunt contractus, quibus emuntur cenſus redimibiles, qui licent, ſeruatis ſeruandis per extrau. Pij V. h relatã à nobis ad literam in Manu. conf. i licet ab aliquibus fuerint improbati, vt habetur in extrau. 1. & 2. K

4 Tertio, quòd auctoritas vnius viri valde pij, & eruditi excuſat à peccato tranſgreſſionis legis, vt eſt in c. K [capellanus] l adiuncta glo. ex qbus hoc colligunt ibi Panorm. Alexander, & Imolenſis, & tradit S. Antoninus. m At cõſuetudo tantæ, vel maioris auctoritatis videtur, quam vnus, vel alter doctor, n vnde & conſuetudo excuſat à pęna ſecũdum duas gloſſas à multis reputatas ſingulares, quarum altera eſt in cap. [cum venerabilis.] o altera in cap. [denique.] p

5 Quarto,

ALLEGATIONES.

a de reg. iur. li. 6. b 1 q. 4. §. notandũ, adiuncta glo. quæ hoc explicat. c de vſu. d 1 Poli. 2. 2. q. 78. art. 1. e Prædict. cle. 1 § fi. de hæret. f c quæ contra. 8 diſt. c fi. de conſ. g in d. §. notandũ. h Quę incipit in eã. i c. 17 nu. 300. k de empt. inter cõmunes. l de ferijs. m 1 par. tit. 3. c. 10 §. 1. col. 6. n Arg. l. 2. C. ꝙ ſit longa conſ. o de conſ. p 4. diſt.

5 Quarto, quod textus in l. [quis ſit fugitiuus.] ait, eum, qui facit aliquid, quod publicè putatur licitū non cenſeri malè facere, ex quo dicto Barth. receptus ab his, quos poſtilla eius citat, & à multis alijs alibi, determinat non eſſe dicendum vſurarium illum, qui facit actum, qui communiter ęſtimatur licitus, quamuis in veritate vſurariam prauitatem contineat.

6 Quinto, quod qui facit aliquid, eo quod malè intelligit iura canonica, non peccat mortaliter ſecundum Innoc. b ob quod dixit Baldus, c quod etiam iudex errans in ſubtilitatibus iuris non peccat, & idē Innoc. ait, d quod qui ratione naturali ductus credit Patrem maiorem eſſe filio in diuinis perſonis, nō peccat modo habeat fidem implicitam, qua firmiter credat omnia, quę Catholica credit Eccleſia, & idem Inn. e receptus à Panorm. & Rocho, & alijs, ait, quod conſuetudo, licet non poſſit abrogare ius naturale, vel diuinum, poteſt tamen illud minuere, augere, & diſtinguere, nec errans circa ius dubium peccat ſecundum Ioann. Andr. communiter receptum, f quod ipſum ſenſit Cardinalis de errante circa contractum, de quo inter doctores dubitatur an ſit vſurarius. g

7 Et Ioannes Monachus dixit, h quod ignorantia iuris non frequentati eſt probabilis, & denique textus in l. [ſi fideiuſſor.] i ait, errantem bona fide in apicibus iuris excuſari, ex quo id colligit Bartolus ibi receptus a multis citatis in eius additione, & communis opinio habet. k quod illud c. quatenus habet ſententiam latam contra ius, non valere, eſt reſtringendum ad ſententias latas contra ius clarum, ita vt non comprehēdat latas contra ius obſcurum, vel dubium. At cū aliquis contractus in aliqua regione vſitatur, & habetur pro licito, neceſſarium eſt dicere, quod ius, quo ille probatur eſſe illicitus, eſt obſcurum, vel infrequentatum, vel ſubtile, vel de apicibus iuris: ergo faciens illum non peccat, nec ob id pœnam meretur.

8 Quare omnibus præfatis pro vtraque parte perpēſis, videtur reſoluendum, quod qui hactenus fecerūt aliquos cōtractus, qui communiter putabantur liciti, & conſueuerunt impune fieri, credentes eos bona fide iuſtos eſſe, non ſunt arguendi peccati, ſaltē mortalis.

Ad oppoſita facile reſponderi poteſt per adducta ꝓ parte negante. Ad primum quidem, cōcedendo, quod ignorantia iuris non excuſet regulariter; ſed fallit in ignorantia iuris obſcuri, vel dubij, vel infrequentati, vel quæ fouetur auctoritate alicuius doctoris digni, cui credatur.

9 Ad ſecundum reſpondetur, negando, quod nulla ignorantia iuris naturalis, vel diuini excuſet: nam prę̄fatum dictū Innocē. l de ignorantia iuris diuiniſſimi loquitur, & ait etiam excuſare à peccato: & multi ſancti dubitarunt de aliquibus articulis, quos poſtea declarauit Eccleſia eſſe de fide; imò & tenuerunt ante declarationem Eccleſię contrarium, non tamen ob id peccauerunt, vt colligitur ex notatis capit. [damnamus.] m Concedendo item vſuram iure naturali, & diuino eſſe prohibitam, & conſequenter eius ignorantia paucos excuſari poſſe; ſed negando, quod cum hac ſcientia iuris non poſſit concurrere ignorantia an ille, aut ille contractus ſit vſurarius: quia ſcientia in genere, quod vſura non licet, compatitur ignorātiam an hic, vel ille contractus ſit vſurarius.

Ad tertium reſpondeo, concedendo, quod conſuetudo non poteſt abrogare vllum ius naturale, vel diuinum, ſed negando, quod non poſſit dare cauſam probabilē credendi hoc, vel illud non eſſe contra ius naturale, vel diuinum, per quod excuſetur à peccato, per ſupra adducta.

A 10 AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte affirmante, quod teneatur reſtituere, facit, quod quis poteſt eſſe obligatus ad reſtituendum aliquid propter aliquem actum ſine vlla culpa ſua geſtum. Tum, quia qui rem aliquam bona fide ab eo, cuius non erat, emit, is non peccat emendo, ſed tenetur reſtituere illā domino, etiam non ſoluto pretio, n ſimulac ſciuerit eam eſſe illius, vt diximus in Manua. o quia qui aliquid alicui commodauit, & poſtea recipit aliquid in ꝓ tium vſus, bona fide credens id ei locaſſe non quidem peccat, ſed reſtituere debet id quod accepit, tanquam acceptum, & retentum ſine iuſta cauſa. p Tum, quia qui capit indebitum, bona fide putans ſibi eſſe debitū,
B ab eo, qui errore putabat debere, non peccat accipiendo, & tamen reſtituere tenetur ſimulac ſciuerit fuiſſe indebitum. q Ergo & qui accepit per contractum, quem putabat iuſtum, ſed erat verè vſurarius, aliquid vltra ſortem, tenebitur reſtituere illud tanquam indebitum: licet non peccaſſet accipiendo illud, quod bona fide credebat eſſe debitum.

11 Pro parte autem negante, quod non teneatur reſtituere, facit primò, qđ ceſſante cauſa ceſſat effectus. r At cauſa, quare lucrans per contractum vſuræ, tenetur reſtituere lucrum, videtur eſſe, quod peccat id faciendo: ergo ceſſante peccato, ceſſabit etiam obligatio reſtituendi lucrum.

Secundo, quod qui per ignorantiam iuſtam fecit cō tractum vſurarium, potuit per pecuniam, quam ob illū
C dedit emere aliqua frugifera, vel aliquem cēſum, vel aliquas merces, ita quod plus fortaſſis lucri feciſſet, quam per præfatum contractum; & res, quæ culpa caret, non debet in damnum vocari. ſ

Tertio, quod etiam mutuans pecuniam licet nō poſſit accipere aliquid vltra ſortem pro vſura, ſine vſu ipſius, vel alterius rei mutuatæ, poteſt tamen accipere pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, t vt & nos poſt alios tradimus in Man. conf. u

[Vide ſupra conſi. 1. de conſtit. quæſt. 34. nu. 72. & ſeq. vbi agens de contractibus vſurarijs quoad obligationem reſtituendi, nullam videtur habere rationē, ꝙ contractus illi lege, & conſuetudine admittantur.

D 12 Quibus omnibus pro vtraque parte penſatis, videtur dicendum, quod licet, qui lucratur aliquid vltra ſortem per contractum, quem ſcit, vel debet ſcire eſse vſurarium, peccet, & teneatur reſtituere totum lucrum, qui tamen lucratur per contractum, quem (licet eſset verè vſurarius) bona fide probabiliter credit eſse licitum, nec tenetur ſcire, neque credere cōtrarium, ſicut non peccat, ita nō tenetur reſtituere totum lucrum, ſed poteſt retinere illud, vel tātam partem ex eo, quantam veriſimiliter per aliquos contractus licitos ſibi quæſiuiſset.

[Ad-

E ALLEGATIONES.

a §. apud Labeonem. ff. de ædilit. edict. b capitul. per tuas 2. de ſimonia. c in leg. ab eo C. quomodo, & quando iudex. d in capitul. firmiter numer. 7. de ſumm. Trin. e in capitul. fin. de conſuetud f in cap. 1. de poſtul. præl. lib. 6. g in clement. 1. §. fin. oppoſi. 3. de vſuris. h in dict. capitul. ignorantia. de regul. iur. lib. 6. i §. quædam. ff. mandati. K in cap. 1. de re iudic. l in d. cap. firmiter. de ſumma Trinit. m de ſumm. Trinit. & cap. 1. eod tit. lib 6. & clem. 1. eod. tit. §. porro ibi deinceps. n leg. mater, & l. ſi mancipium. C de rei vend. o cap 17. nume. 7. p Arg. l. 1. ff de cond. ſine cauſa. q Toto titul. de condic. indebiti. r capitul. cum ceſſante, de appella. cum ſuis concordantijs. ſ cap. 2. de conſtitut. t leg. cum glo. & ei adnota. C de ſententijs, quæ pro eo quod intereſ. u cap. 17. num. 211. & ſeq.

[Aduertendum, potiſſimam rationem, qua hic excuſatur ab hac reſtitutione, fundari ſuper ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis, vnde videtur Auctor ſupponere in hoc caſu deberi verificari ea, per quę damnum emergens, & lucrum ceſſans poteſt peti, ſeu retineri: alia etenim ratio, quæ fundatur ſuper ceſſatione peccati, non videtur excuſare, niſi quo ad ea, quæ accipiens ita impendiſſet, quod non ſit factus locupletior, nec damnum patiatur reſtituendo de ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Multiplices contractus, quos aliàs quis geſſit, de quibus modo in genere dubitat an ſint liciti, tenetur adhibita mediocri diligẽtia meminiſſe de quibus dubitat, & acquieſcere ſententiæ docti confeſſarij.*

2 *Rationum libros multorum annorum, qui ob ſcrupulos ex parte reuideri curauit, ex antecedentibus poteſt de conſilio confeſſarij dijudicare an ſit ſtandum, vel vlterius progrediendum.*

3 *Dubitans, an in multiplici negotiatione exercita interuenerit læſio tertij, à Pontifice nihil plus impetrabit, quã ei à iure concedatur, videlicet vt adhibita mediocri diligẽtia, ſecundum quod reperiet, damna data reſtituat, certa certis, & incerta pauperibus.*

CONSILIVM V.

Certa vidua remanens tutrix ſuorum filiorum, vt bona paterna non deteriorarētur, ſed potius augerētur, eiſdē negotijs, quibus ſuus vir vtebatur, quæ putabat licita, de conſilio ſuorum doctorum confeſſario rum exercuit. Demum filijs ad ætatem peruenientibus bona diuiſit, ſua ſibi dote retenta. Animaduertens interim, difficile eſſe talia negotia ſine peccato exerceri, cœpit ſcrupulis conſcientiæ agitari, maxime quia recordatur ſæpe ſæpius in ſolutionem à ſuis debitoribus recepiſſe, & ab alijs emiſſe diuerſarum ſpecierum animalia, granum, hordeum, legumina, domos, vineas, res, quæ deinde alijs vendebat maioris, quã reciperet, credens tamen, cum contineret ſe intra latitudinem iuſti pretij id licere, vt ſibi prædicti conſultores cõſulebant: pro ſecuritate autem conſcientiæ ſuæ ſtatuit libros ſuos reuiſioni alicuius Theologi ſubmittere, vna cum aliquo mercatore in negotijs, & computis perito, vt ſi ipſi in aliquo iudicarent eam aliquem grauaſſe, grauatis ſatisfaceret ex ſuis dotibus; quod & fecit, data ſibi talium copia, qui librorum partem videre incipiẽtes, aliqua inuenerunt reſtitutioni obnoxia, quę hilari animo reſtituit. At quia tales non ibi, ita de facili inueniuntur, qui ſciant, & velint talem ſubire laborem licet diuerſi reuiſionem inceperint, nullus tamen compleuit, & ſic non ſperat amplius ad completam dictorum librorum reuiſionem poſſe deuenire. Pro quiete autem ſuæ conſcientiæ recurrit ad S. Sedem Apoſt. pro remedio, vt poſſit eligere confeſſorem, qui eam abſoluat, iniuncta aliqua eleemoſyna pauperibus, vel operibus pijs eroganda.

Rogatus à viro admodum Reuerendo, & erudito, an expediret hanc petitionem offerre S. D. N. aut Pœnitentiario maiori, & qua via id eſſet faciendum, reſpõdi ſequentia. Primo, quod prædicta conſulens gratias agere debet Deo, quod eius mentem adeo ſuæ ſalutis memoria admoneat, adeoque propenſam in eam quærendam faciat.

1 Secundo, quod S. D. N. pro ſua eruditione, & iuſtitia, nihil aliud huic præ conſulenti concedet, quàm F quod ei, & confeſſario eius docto iure communi conceditur, nempe quod mediocrem diligentiam adhibeat in rememorãdo cauſam, & cauſas, in quibus ſe offendiſſe diuinam maieſtatem ſuſpicatur; & eas manifeſtet confeſſario docto, qui per ſemetipſum, ſi adeo eſt doctus, alioquin per alios, quos ſatis in id iudicauerit doctos, reſpõdeat ei, an, & quando, & cui, & quomodo reſtituere teneatur, vel non; & ipſa conſilium eius ſequuta poterit manere ſecura.

Tertio, quod non eſt ei neceſſe ſcrupulis angi, & inquietare ſe, eo quòd receperit aliqua in ſolutionem debitorum vno pretio, quæ poſtea maiori diſtraxerit, modo neutrum extra latitudinem iuſti pretij currentis, quando accepit, vel quando dedit, id fecerit, vt in caſu factũ eſſe proponitur, ſecundũ omniũ ſententiam. G

2 Quarto, quod Papa non poteſt in hac re aliud ei cõcedere, quam quod ſit ſecura, reſtituendo pauperibus ea, quæ ſibi probabiliter videntur reſtituenda, & non poteſt ſcire cui ſint reſtituenda, & hoc ipſamet per ſe ipſam, vel ſaltem cum conſilio docti confeſſarij poteſt facere, per illa, quæ habentur in cap. [cum tu.] a & latius traduntur in noſtro Manual. b

Quinto, quod confeſſarius doctus, & prudens debet iudicare, an prædicta conſulens teneatur facere expleri reuiſionem ſuorum librorum iam inceptam, an non, intellectis prius cauſis, & caſibus, in quibus, & ob quas reuiſores eam ad reſtituendum, damnarunt, & interrogata cõſulente, an multa alia ſimilia fecerit, & quot veriſimiliter, nam ſi inueniret non debuiſſe H iure damnari in illis caſibus, & ob eas cauſas, poſſet merito iudicare non eſſe continuandam reuiſionem, ſi autem inueniret eam optimo iure damnatam, deberet iubere, vt reuiſio completur, niſi ea veriſimiliter omnia meminiſſet. Nam Papa non concedet prædictæ conſulenti, vt omittat facere diligentiam iuſtam informandi ſe per rationes librorum ſuorum, & per alia, ſecundum quod viro bono, & prudenti videbitur, & faciendo hoc, ſatisfaciet ſine Papæ auctoritate, per facultatem ab ipſo Chriſto conceſſam, ſecundum omnes. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a de vſuris. b capit. 17. num. 92.

I

SVMMARIVM.

Mutuans à mutuatario poteſt etiam ante moram ſtipulari lucrum veriſimile ceſſans, & damnum emergens, nec enim accipit pro dilatione temporis, ſed pro dicto intereſſe. numer. 4 poſteaque vſque à principio taxari, numer. 3. nec eſt neceſſe, quod mutuans, ſi ſit mercator, moneat mutuatarium, ſe ob dictam dilationem pati intereſſe; quia ſtatus ipſe mercatoris ſatis monet. num. 2. 1

CONSILIVM VI.

Mercator quidam M. argentarius, ſiue campſor credidit, vel mutuauit cuidam P. pecuniã ſoluendam certo die, quo nõ ſoluit ſed obligauit ſe per inſtrumentũ alio die, addito intereſſe, quod veriſimiliter intra illud ſpatium lucratus fuiſſet M. Quæritur, an contractus ſit vſurarius. K

1 Reſpondetur, quod non. Tum, quia quidquid dicat Inno. a & Sotus. b vera, & accepta ſententia eſt, vtrunq; intereſſe tã lucri ceſſantis, q̃ dãni emergentis, poſſe ſine vllo peccato vſuræ etiam ante morã ſtipulari

ALLEGATIONES.

a in cap. fi. de vſuris. b lib. 6. q. 1. art. 3. de iuſt. & iure.

pulari à mutuante, per l. 3. a & per alia multa, quia contrariam opinionem efficaciter, & late refutauimus in comm. de vſuris, b vbi monſtrauimus, nec S. Tho. nec Scotum, nec Sãc. Antoninum, tenere contrarium, nec ipſum Sotum an ſum fuiſſe damnare prædictam ſententiam, quæ communis cum noſtra eſt, quam tenuit Conradus, c Hoſtienſis, & Antonius, d Sylu. e Caietan, f ad quem ſe refert, g & Adrianus, h Gabriel item, & Maior, i & Panormitanus, k vbi gloſſa ſingularis, & ita præfatus M. potuit paciſci, & ſtipulari prædicto menſe Maij prædicto P. intereſſe veriſimile lucri ceſſantis, & damni emergentis, quod ceſſaret, vel emergeret tempore datæ dilationis. Tũ, quia conſtat de intereſſe veriſimili lucri ceſſantis, & damni emergentis. cum notoriè conſtet eum eſſe mercatorẽ, qui quotidie emit, & vendit, cambit, & recambit exercendo cambia realia, & licita. Tum, quia præſupponeretur in dubio eum fuiſſe debitorem aliorum mercatorum, quibus ſoluebat, & ſoluturus erat intereſſe conuentum damni emergentis, & lucri ceſſantis ad rationem 12. pro centenario.

Non obſtat primo dicere, quod non conſtat prædictum M. ſoluturum fuiſſe ſuis creditoribus pecunias, quas credidit pręfato P. ſi illas ipſe reddidiſſet, vel non accepiſſet creditas: quia in vtroque caſu, ſiue ſoluiſſet, ſiue non ſoluiſſet, intererat M. In caſu enim in quo ſoluiſſet, euitaſſet damnum emergens, quod ſibi euenturum erat non ſoluendo ſuis creditoribus 12. pro centenario: in caſu verò, quo non ſoluiſſet, eueniebat ei intereſſe lucri ceſſantis ex illis pecunijs veriſimiliter quærendum. Et licet probatio dubia non releuet communiter, l fallit quando in vtroque intellectu concludit, vt poſt alios multos affirmat Decius. m

2 Non obſtat ſecundo dicere, quod præfatus M. nõ monuit præfatum P. de vllo intereſſe, quod euenturum erat ei propter creditam pecuniam: non enim dixit ei ſe debere quidquam alijs, ſoluereque illis tantum 12. pro centenario quotannis, nec quod eſſet cũ illa pecunia tractaturus, & veriſimiliter per artem ſuã mercandi, & cambiendi licitam tantum, vel plus lucraturus quam quod ab eo ſtipularetur: & quod prædicta monitio requirebatur ſecundum communem. Nõ inquam hoc obſtat. Tum, quia eo ipſo, quod præfatus P. ſciebat eum eſſe mercatorem, & quotidie exercere mercaturam, & cambia, & recambia, vt ex inſtrumento datæ dilationis conſtat, ſatis certus erat de intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis ex mutuis ab alijs mercatoribus de more acceptis, cum nunquam nõ contingant eis, vt palam eſt omnibus, qui dilata ſolutione mercantur ab eis, vt præfatus P. mercari ſolitus erat à prædicto M. quod ex alijs contractibus ſummã computationem continentibus conſtat. At is, qui certus eſt, certiorari amplius non debet. n Tum, quia ex contractibus antea inter ipſos initis conſtabat ipſi P. non eſſe ſolitum M. credere, ſiue mutuare ſine intereſſe aliquo lucri ceſſantis, vel damni emergentis: & doctores, qui præfatam monitionem requirunt loquuntur de illo, qui neſcit, an credẽs ei pecunias ſoleat mercari ac tractare ad licitè lucrandum, & ſi ſciret illud, quod oporteret eum teneri ad intereſſe, forte non acciperet pecunias creditas, vt colligitur ex Soto vbi ſupra: at nos agimus de P. ſciente M. mercari, & cambire, continueque tractare; & quod ſciens ſe oportere ſoluere intereſſe, accipiebat creditum ab eo, cui antea plu ries illud ſoluit: & ita cum cauſa monendi ceſſaſſet, ceſſauit quoque neceſſitas id faciendi, o Confirmatur hæc ea ratione, quod contractus, & aliæ diſpoſitiones humanæ intelliguntur factę ſecundum conſuetudinem regionis, in qua fiunt, p at conſuetudo Romana habet, quod ſimiles contractus, qui fiunt inter principes viros, & mercatores, habeant reſpectum ad intereſſe, quod mercatori veriſimiliter euenturum eſt: & cum non debeat vllus locupletari cum alterius iactura, q & principum ſit proprium donare, r & nullatenus incommodare, iuxta illos verſus, quos ponit Cardinalis, ſ conſequens eſt huiuſmodi monitionem non fuiſſe neceſſariam, vt M. ſtipulari potuiſſet intereſſe veriſimile lucri ceſſantis, vel damni emergẽtis ſecundum ſuam artem ei euenturum.

3 Non obſtat tertio, quod aliqui dicunt intereſse nõ poſse à principio certificari, quod ex euentu eſt certificandum, vt ſentire vſus eſt ſanctus Thomas, t quoniam nulla iuſta ratione probari poteſt, quod intereſse illud veriſimile incertum non poſset certificari; vt etiam ipſe Sotus, qui alijs in hac materia ſtrictius loquitur, affirmat. u

Non obſtat quarto illa regula, quę eſt fundamentũ in hac materia. [Quidquid vltra ſortem mutuo datam accipitur, vſura eſt] x quia id verum eſt, cum aliquid principaliter accipitur ratione mutuationis; at in noſtro caſu accipitur ratione intereſse lucri ceſsantis, vel damni emergentis, quæ longe alia eſt, vt gloſsa, & omnes ſentiunt. y

4 Nec obſtat quinto cap. [conſuluit.] z adiuncta expoſitione Ioannis Andreę Panormitani, & aliorum, quæ probat vſurarium eſse, qui accipit aliquid à debitore pro dilatione termini ad ſoluendum præſtiti: quia præfatus M. non eſt ſtipulatus aliquid ob dilationem, ſed ob intereſse, vt prædictum eſt.

Non denique obſtat ſexto etiam opinio eorum, qui dicunt non licere aliquid ſtipulari pro intereſse lucri ceſsantis, vel damni emergentis, ante moram ei, qui ſponte mutuat, ſecundum Innocentium capit. final. de vſuris, quem ſequitur Sotus vbi ſupra: quia contraria eſt communis, & longè verior, per ea quæ nos late ſcripſimus in prædicto comm. a Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. vltim. ff. quod certo loco b Super capitul. 1. 14. q. 3. numer 51. c in titul. de contract. quæſt. 30.
d capitul. ſalubriter. de vſuris.
e in ſumm. ver. vſur 1. quæſtion. 19. f ſuper Sanct. Thom. 22. quæſtion. 78. articul. 1. g quæſt. 62. artic. 4.
h in 4. de reſ. vſur. i in 4. diſtinct. 15.
K in capitul. conqueſtus. de vſur.
l Argument. capitul in præſentia de probat. & l. neque natales cod. eo. m in d. capitul. in præſentia, num. 25.
n capitul. cum qui de regul. iur. lib. 6. in fin. l. 1. ff. de act. emp. & vend. o Argument. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patr. capitul cum ceſſante de appell. p leg. final cod. de fideiuſſ. capitul. cum M. de conſtit. vbi latè Felyn. notab. 4.
q capitul. locupletari de regul. iur. lib. 6.
r capitul. 1. de donatio. ſ in capitul. venerabilis de pręb.
t 2. 2. quæſt. 75. artic. 2. ad 1. u in prædicto lib. 6. quæſt. 1. artic. 3. ſub fin verbo. quinta concluſio.
x capit ſi fœneraueris, & capitul. 3. & capitul. fin 14. quęſ. 3. cum eis concordantibus.
y in cap. conqueſtus. de vſuris, & alijs innummeris locis.
z de vſuris. a de vſuris numer. 51.

SVMMARIVM.

Cambiorum futurorum intereſſe non poteſt poſt bullam Pij V. certificari, nec ſuper eis paciſci, vt finito primo incipiat currere ſecundum, nec vt pecunia reſtituatur in loco, in quo accipitur pecunia cambio. 1

Creditor à ſuo debitore ſaltem in foro exteriori non poteſt ſtipulari, quod ſoluet intereſſe cambiorum recambiorum ad tot pro centum. 1

CONSILIVM VII.

VSurarius an ſit contractus, per quem, qui mutuo, vel alia ratione debet pecunias alteri, obligat ſe ad ſoluendas illas in certis terminis cum cambijs, & recambijs, & intereſſe duodecim pro centum.

1 Reſpondetur, quod præfatus contractus non eſt licitus, & iudicandus ſaltē in foro exteriori vſurarius: per extrauagantem Pij V. relatam à nobis ad verbum in Manu. confeſſ. a & relatam in ſumma in tract. de vſur. b in qua ſtatuitur non licere certificare intereſſe futurum probabile in cambijs, nec accipere cambia in eodem loco, vbi pecuniæ dantur, neque (ſi res ſatis perpendatur,) vt cambio vno finito aliud recambium incipiat currere.

[Vide inferius conſil. 31. vbi diffuſius tractatur de cambijs.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 283. lit. N. b numer. 52.

SVMMARIVM.

1 *Mutuatarius vſuras vltra ſortem promiſſas ſoluere non tenetur niſi iuraſſet; poteſt tamen petere etiam ab Epiſcopo iuramenti relaxationem, num. 3.*

2 *Intereſſe non debetur, niſi ab interpellato moroſo, vel ſi creditor ſit mercator, quo caſu non videtur neceſſaria interpellatio.*

CONSILIVM VIII.

QVidam miles S. Io. Hieroſolymitani, nullam commendam, nec aliam adminiſtrationem bonorum ordinis habens, accepit mutuo ab alio 700. ſcuta, & obligauit ſe ad ſoluendum ei mille, per quoddam inſtrumentum publicum, confitendo ſe illa debere, nulla mentione facta, quod 700. realiter mutuo accepit, & 300. promittebat pro intereſſe creditori, & dilatauit ſolutionem, & reſtitutionem 15. annis, quia non fuit interpellatus à creditore, eo quod eſſet amicus eius, & aliqua bona opera accipiebat a mutuatario. Mortuo creditore, hæres petit a præfato milite habente iam commendam, non ſolum omnia illa mille, ſed etiam intereſſe lucri ceſſantis, quod ex illis potuit facere creditor.

Quęritur, an vltra 700. mutuatarius teneatur ad illa 300. & ad aliquod intereſſe ratione præfatorum 700.

1 Reſpondeo, quod non. Primo quidem, quod mutuatarius non tenetur ſoluere vſuras pro mutuo promiſſas, a iure naturali, diuino, neq; canonico, quod in vſurarū materia neceſſariò ſeruādū eſt, b & quicquid accedit ſorti vſura eſt. c At 300. prædicta ſunt vltra ſortem principalem promiſſa; ergo prædictus cōſulens mutuatarius non tenetur illa ſoluere.

2 Secundo, quod non poſſunt ab eo illa peti ratione intereſſe lucri ceſſantis. Tum, quia non debetur illud ab eo, qui non eſt in mora ſolnendi, ſecundū Inno. d & debitor non fuit in mora ſoluendi, quia non fuit interpellatus; niſi creditor eſſet mercator, qui a mercādo ceſſaret, propterea qđ non eſſet ſibi ſolutum tpe debito, arg. l. 3. e & eorū, quę latius alijs nos notauimus in com. de vſur. f At præfatus D. conſulens non fuit in mora ſoluendi: quia non fuit interpellatus, quod requiritur ad morā, iuxta glo. ſolemnem, g neque creditor erat mercator, quia mercando ceſſaſſet propter illū motiuum, ergo nō tenetur ad ſoluendū intereſſe.

F 3 Animaduertat autem D. conſulens, quod ſi promiſſio de ſoluendo mille fuit iurata in inſtrumento, tenetur ſoluere præfata 300. quia licet promiſſio ſimplex de ſoluendo vſuras non valeat iure diuino, & canonico, inrata tñ obligat ad ſoluendum, & reddendū Deo iuramentum ſuum. h Sed habet remedium cōtra hoc: quia poteſt petere ab Epiſcopo ſuo, vel a Pontifice Maximo, vt relaxet ſibi iuramētū illud, ex eo, qđ contractus, per quem ſe obligauit ad ſoluendum, eſt vſurarius, vt habet c. 1. vbi late de hoc tractatur, i &c.

ALLEGATIONES.

a cap. debitores. de iure. iur. b cap. quæ in omnibus, & toto tit. de vſuris, ſexti, & clem. & cap. quid dicam 14. quæſt. 4. c capitul. 1. 2. & 3. 14. quæſt. 3. cum ſimil. d in cap. fin. de vſur. e ff. de eo quod certo loco. f Super cap. 1. 14. quęſ. 3. notab 5. g in cap. mora de reg. iur. lib. 6.
G h diſt. 5. debitores de iureiur. i de iureiur.

SVMMARIVM.

Contractus pro ea parte, pro qua eſt uſurarius, & contra naturam legum, nullus eſt, & nullam parit actionem, ſecus quo ad partem non vſurariam. 1

Mutuans ſub vſuris nulla lege amittit capitale, immo illius eſt verus creditor, & poteſt exigere, & agere numero 3. 2

Vſurarius etiam manifeſtus contrahere poteſt, licet non poſſit teſtari, niſi præſtita cautione de reſtituendo. 4

Ceſſio contractus, vſurarij tenet vſque ad quantitatem capitalis mutuo dati, immo fortè, nec quoad illud, ſi cedens intendebat non cedere, niſi totum cederet. 5 H

CONSILIVM IX.

FRanciſcus mutuauit mille Paulo cum pacto, vt infra biennium teneretur reſtituere mille, & ducenta; deinde ceſſit hanc actionem, pretio conuento, procuratori Pauli, qui eam admiſit.

Quæritur primo, an procurator in hoc peccauerit. Secundo, an prædicta ceſſio fuerit nulla.

1 Pro harum quæſtionum reſolutione præſuppono primo, certum eſſe, quod contractus ſupradictus fuit vſurarius, ſi, vt narratur, fuit factus; & conſequenter fuit nullus contra legem naturalem, diuinam, & humanam, I a quibus cōſequens eſt non fuiſſe natam ex eo actionem, nec poſſe ex eo agi, qua parte eſt vſurarius, & continet vt aliquid vltra ſortem ſoluatur. b

2 Secundo præſuppono, nulla lege, neque canone, ſaltem in corpore iuris clauſo, caueri, quod mutuans ad vſuram perdat ipſo iure pecuniam, quā mutuo dat. Quinimò contrarium ſentit Federicus. c & expreſſe determinat, d quod vſurarius, qui extorſi vſuras a mutuatario, eſt creditor, & debitor eius: creditor qdē in eo, quod mutuauit ei: debitor autem in eo, quod ꝓ vſuris recepit ab illo: & ſi non recipit pro vſuris tantū, quātum mutuauit, poteſt recipere a mutuatario illud plus, quod mutuauit; ſi verò recepit plus, debet reſtituere mutuatario illud plus, quod recepit.

K 3 Tertio pręſuppono, ꝙ ex his videtur ſequi vnum nouiſſimum, quod non memini, vnquam ab alio notatum, ſcilicet quod licet præfatus Frāciſcus peccaſset in mutuando ſub vſuris prædicto modo, & non poſſit agere ex illo contractu, quatenus erat vſurarius, ad exigendam vſuram: poteſt tamen petere a Paulo, vel

hæredibus

ALLEGATIONES.

a l. iuriſgentium. §. pacta, quæ turpem. ff. de pact. & leg. generaliter. ff. de verb. oblig. b cap. 1. 14. quæſt. 3. cum multis ſimilibus. c in conſil. 63. d in conſil. 221.

hæredibus eius illud, quod mutuauerat, quatenus cõtinebat mutuum, reiecto onere ſoluendi vſuras, & exigere illud per certi condictionem, vel condictionem ſine cauſa: quia res eius peruenerat ad Paulum, & ęquum erat, vt illa rediret ad eum. a

4 Quarto, quòd vſurarius non perdit poteſtatem cõtrahendi cum alijs, nec poteſtatem teſtandi, ſi non eſt manifeſtus, neque ſi eſt manifeſtus, ſi dederit cautionem ad id requiſitam, per cap. [quamquam.] b quia nullo iure id ei vetatur, & regulariter quilibet liber homo contrahere, & teſtari poteſt. c

His præſuppoſitis, reſpondeo ad primam quæſtionem quòd præfatus procurator peccauit acceptando illam ceſſionem: quia approbauit illum cõtractum, & propoſuit exigere virtute illius 1200.

5 AD SECVNDAM videtur reſpondendum, quòd prędicta ceſſio non fuit nulla, eo quòd Franciſcus non haberet poteſtatem cedendi, contrahendi, & teſtandi, per quartum præſuppoſitum: neque ideo, quod non competeret ei contra Paulum ius petendi aliquid, per tertium præſuppoſitum: potuit tamen eſſe nulla propter defectum animi cedendi ius petendi mille tantum, quod habebat, per præfatum tertium præſuppoſitum, ſuper quo magna diſputatio texi poſſet, quod nobis in pręſentia propter multa facere non licet, nec decet: quia valde ſæculare eſt, & eſſet impedimento ſpiritualibus, quibus obruimur.

ALLEGATIONES.

a leg. ſi & me, & Titium ff. de rebus cred. b de vſuris lib. 6. c leg 1. cod. de ſacroſ. eccleſ.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe probabile vſque à principio poteſt taxari, & à mutuatario promitti mutuanti, licet hoc ſit in cambijs prohibitum, vnde ex inſtrumento ſic conſcripto non poteſt dici notoriè conſtare de vſura, num. 1. & 5. ſucceſſiue creditorem petentem illius exequutionem non poteſt iudex, parte non opponente de vſuraria prauitate repellere, numer. 1. etiamſi putet reum ex cauſa id omittere, numer. 6.*

3 *Iudex iudicare tenetur ſecundum acta publica, & publicas probationes, & non ex priuata ſcientia, itemque ſecundum leges, & non ſecundum propriam voluntatem, numer. 4. & 7.*

5 *Inquirere in genere poteſt iudex ex officio, an in ſuo territorio ſint delinquentes; at contra certam perſonam non poteſt, niſi præcedente fama iudiciali, adeo vt extraiudicialis non ſufficiat. & num. 7.*

6 *Iudex officium ſuum non requiſitus non poteſt impartiri ad vtilitatem, ſaltem propter intereſſe alicuius priuati, neque ob publicam vtilitatem contra particularem procedere, diffamatione iudiciali non præcedente; ſicque abſtinendo non grauat conſcientiam ſuam, num. 7.*

6 *Iudex ignorare dicitur omnia, de quibus ei, vt iudici iudicialiter non conſtat.*

CONSILIVM X.

SYluius petijt à iudice exequutionem inſtrumenti: quo ſe quidam B. obligauit ad reſtituẽdum præfato Syluio 100. mutuo accepta, & quinque pro intereſſe pro tempore, in quod illa accepit.

Quæritur, quæ ſint partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum Syluium à iudicio.

A Reſpondeo primo, non vacare mihi, nec fortè licere hanc quæſtionem pro eius dignitate tractare.

1 Secundo, quòd ſi debitor opponit contractum eſſe vſurarium, audiendus eſt, iuxta formam legum, & ſtatutorum circa hoc diſponentium.

Tertio, quòd ſi debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tanquam iudex, & tanquam publica perſona contra illud inſtrumentum, neque contra cõtenta in illo, quia nec per confeſſionem actoris, nec per ſententiam contra eum latam, neque alias notoriè, neque per probationes coram ipſo factas conſtat ei contractum illum eſſe vſurarium, debet exequi inſtrumentum.

2 Primo, quod iudex non debet in dubio præſumẽre actorem delinquere, maleque agere. a At non eſt certum, actorem præfatum male petere, præſuppoſita

B opinione, quæ habet poſſe mutuantem, & mutuatariũ cõuenire ſuper intereſſe probabile, vt nobis viſum fuit in loco vbi citamur: quãdoquidem licet partibus à principio cõuenire de illo intereſſe probabili, vt prædictũ eſt, præterquam de intereſſe cambiorum propter nouam Pij V. prohibitionem, de qua nos in noſtro Man. confeſſ. bis fecimus mentionem.

3 Secundo, quod iudex debet iudicare ſecundũ allegata, & probata, & non ſecundũ ſuam priuatam ſuſpicionẽ, imò neque ſecundũ ſuam ſcientiã priuatã, b & eſt determinatio D. Tho. à pleriſque omnib. Theologis, & Iuriſperitis recepta. c At præfatus iudex, vt iudex, neſcit quicquam contra pręfatũ inſtrumentũ, ne-

C que præfatũ actorem: quia præfatum inſtrumentum in ſua forma nihil continet vſurariũ, neque reus quicquã tale obijcit corã ipſo: ergo male faceret, ſi per ſuã ſuſpicionem priuatam negaret ei iuſtitiã, contra illud Ambr. [Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & propoſito domeſticę voluntatis, ſed iuxta leges, & iura pronunciat, ſtatutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, &c.] d

4 Quarto, quod licet iudex poſſit ex officio inquirere generaliter de criminoſis ſui territorij, nulla expreſſa perſona, iuxta l. [congruit.] e non tamen põt inquirere contra aliquẽ particularem, vt nos late probauimus in rubrica de iudic. f & eſt caſus in c. [qualiter

D & quando.] g ſuntque ad id multæ rõnes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec ſufficit fama extraiudicialis, de qua profundius alijs tractamus nos in eadẽ rub. h Ergo iudex, nec debet, nec põt inquirere contra actorem de vſura in contractu commiſſa ex officio, ob id ſolũ, quod petat pecuniã à ſe mutuatam cum intereſſe a principio conuento; cũ per præſentationem præfati inſtrumenti non conſtet ei notoriè, neque per famam de tali vſura; niſi per talem generalem inquiſitionem fuerit notatum, vel niſi præcedente ſaltem fama iudicialiter contra illum probata coram ipſo.

5 Quinto, quod nihil obſtat capi. [cum in diœceſi.] i quia ſolum probat iudicem poſſe, vel debere declarare ex officio, eſſe vſurarios eos, qui ſunt notoriè ta-

E les, vel ſaltem ſunt contra eos fama, & alia argumenta, quæ iudex tanquam iudex, & publica perſona nouit, ſecundum mentem omnium doctorum ibidem, cum (vt prædiximus) informatio iudicialis de fama in id requiratur.

6 Sexto,

ALLEGATIONES.

a leg. merito ff. pro ſoc. cap. fin. de præſump. b l. illicitas. § veritas. ff. de offic. præſi. cap. paſtoralis. § quia vero, de offic. deleg. c in 2. 2. quæſt 67. art. 2. d cap. iudicet. 3. q. 7. e ff. de offic. præſid. cap. 1. de offic. ord. f à num. 53. g 2. de accuſat. h numer. 52. i de vſuris.

6 Sexto, quod non ſufficit, ad hoc, vt iudex repellat actorem à ſua petitione, quæ ſecundum ſuam formã eſt iuſta, quod putet, quod propterea reus ob aliquos reſpectus in mente retentos non audet opponere exceptiones ſibi conuenientes. Tum, quia non conſtat illud udici iudicialiter: & iudex ignorat, vt iudex omnia, quæ vt talis non cognoſcit, per ſupradicta. Tum quia iudex non tenetur, nec iuſte poteſt impartiri officium ſuum ad vtilitatem priuatam, ſaltem ad intereſſe, a neque ad vtilitatem publicam, inquirẽdo particulariter contra aliquem, non prçcedente fama iudicialiter probata, vel ſaltem ſemiplena probatione iudicialiter facta, per ea, quæ in d. Rub. b dicimus.

7 Septimo, quod iudex ſatis facit ſuæ conſcientiæ quam debet habere, vt iudex, inquirendo ex officio generaliter in ſuo territorio, ſi quod habet, an ſint aliquot vſurarij, nulla particulari perſona nominata; & ſi per illam generalem inquiſitionem inuenerit eſſe aliquem, vel aliquos particulares, poſtea procedere contra illos particulariter, texendo nouam telam iudicij, ſecundum mentem omnium rectè loquentium, & leges naturales, diuinas, & canonicas rectè intelligentium, omiſſa peſſima praxi quorundam iudicum infamantiũ multos, procedendo contra eos ex ſuſpicionibus leuiter, & extraiudicialiter conceptis, qui ducentes ſe per ſcientiam priuatam, quam habent aliunde, quam ex actis coram ſe, & aliquando nimis audentes, & aliquando nimis timentes, omittunt viam regiam, quam iura naturalia, diuina, & humana ſtrauerunt, & eunt per ſemitas nouas ex ſuo capite, & ſenſu inuentas, contra præfatum Ambroſij dictum, & alia multa, quæ nõ expedit referre apud virum, & iudicem doctiſſimum: cuius, & alterius cuiuſuis melius, quam nos ſentientis cenſuræ omnia prædicta ſubijcimus.

ALLEGATIONES.

a l 4. §. hoc autem iudicium, cum ei adnot. ff. de dam infect.
b numer. 53. & ſequent

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe illud lucri ceſſantis poteſt per creditorem à moroſo ſolummodo accipi, quod veriſimiliter lucratus fuiſſet, ſi mora ei facta non fuiſſet: & hoc arbitrio boni viri, omnibus circunſtantijs penſatis, venit taxandum. numer. 3. nec ſententia iudicis ad plus condemnans iuſtificat in conſcientia. numer. 2.*

CONSILIVM XI.

SEmpronius Titio adoleſcẽti litteris in quadam Academia incumbenti, propter amicitiã, quam gerebat erga eius patrem, legauit verbo coram hærede, & teſtibus trecentas libras in adiutorium ſtudij; quod legatum, mortuo Sempronio, frater eius hæres promiſit ſoluere intra tres annos, ſingulis annis centum libras: ſed efſluxerũt anni decem, & ipſe nihil ſoluit. Redijt Titius ab exteris Academijs in patriam factus vir, & creatus Doctor; petijt debitam pecuniam ab hçrede ſimul cum intereſſe: quam cum ipſe nollet ſoluere, poſt agitatam aliquot annis litem per ſententiam iudicis tandem condemnatus eſt hæres ad ſoluendum trecentas libras ſimul cum intereſſe computado à die promiſſæ ſolutionis vſque ad realem ſeu verã ſolutionẽ.

Vertitur nunc in dubium, an Titius poſſit tuta conſcientia recipere totum intereſſe, quod ſolet in hac patria ſolui ad rationem octo pro centum, vt etiam ſolent emi cenſus annui.

F Pro vtraque parte ſe offerunt rationes, quæ rem dubiam faciunt. Pro altera quidem, quòd ex Theologorum ſententia intereſſe recipi non potdſt, niſi verum, aut veriſimile, ſiue lucri ceſſantis, ſiue damni emergentis. In hoc autem caſu Titius dubius eſt, an ſi pecunia accepta eſſet per eius patrem, ſub cuius poteſtate erat tempore ſolutionis, conſumpta fuiſſet in expenſis pro ſtudio, an vero conuerſa in emptionem cenſus: probabiliter tamen credit, quod ſi ab initio ſingulas centum libras accepiſſet pater, eas in expenſas pro ſtudio filij conſumpſiſſet, ſi verò poſt tres, aut quattuor, aut plures annos omnes ſimul trecentas libras accepiſſet, eas in emptionem huiuſmodi reditus pro filio conuertiſſet. Atque hoc pacto intereſſe ab initio

G non eſt in dubium.

Pro altera verò parte eſt, quòd iudices in litibus iudicant, legata facta minoribus, eſſe ſoluenda ſimul cũ intereſſe: & à litigantibus victores intereſſe accipiunt ad rationem octo pro centum, nec curant an intereſſe ſit verum, aut veriſimile, nec ne, ac tuti ſibi videntur, quia id faciunt iudicis auctoritate.

1 Reſpondeo primo, prædictum dubium ceſſare quo ad quantitatem, & ſummam eorum, quæ impendit litigando tanto tempore: quia illa eſt intereſſe dãni emergentis ob non factam ſolutionem, quod accipi poteſt vltra principale debitum, vt traditur per gloſſ. Ancharanum, Panormitanum, Ananiam, & omnes, a & nos quoque diximus in Man. conf. b

Secundo, quod certum eſt, dubium eſſe affirmatiuè

H reſoluendum quo ad omnia contenta in ſententijs in foro exteriori, argumento leg. [res iudicata pro veritate habetur.] c

2 Tertio, quòd etiam eſt reſoluendum affirmatiuè quo ad vtrumque forum, quo ad intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter lucrifeciſſet Titius, vel pater, vel tutor, vel curator eius, iuxta doctrinam Innocentij, d communiter receptam, quicquid Domin Sotus contradicere voluerit, vt nos tradimus vbi ſupra, & latius in alio loco ibi citato.

3 Quarto, quòd reſoluendum eſt negatiuè quo ad ad illam quantitatem, quam continet ſententia vltra intereſſe probabile, & veriſimile: ita quod prædictus Titius poterit accipere virtute prædictæ ſententiæ cre

I ditum tantum principale, & intereſſe damni, quod paſſus eſt in litigando, & lucrum, quod probabiliter credit facturum fuiſſe patrem ſuũ, ſi principale tempore debito fuiſſet ſolutum, nam nunquam iure diuino, neque humano canonico peti, vel accipi poteſt intereſſe lucri ceſſantis, etiam poſt moram, niſi cum probabiliter, & veriſimiliter coram Deo creditur illud lucrum faciendum fuiſſe, ſi conuenta prçſtita fuiſſent, ſecundum omnes tam Iuriſtas quam Theologos.

Quinto, quod prudentis viri arbitrio iudicandum eſt, quantum, & quanto tempore lucrifactum fuiſſet veriſimiliter coram Deo, perpenſis circunſtantijs perſonarum, loci, temporis, & opportunitatum lucrandi, quæ ſeſe obtulerunt, ſi ſumma principalis opportuno

K tempore fuiſſet ſoluta. e

ALLEGATIONES.

a In cap. conqueſtus, de vſur. b cap. 17. num. 211.
c ff. de reg. iur. d in cap. ſacroſ. de ſent. excom. e arg. l. 1. ff. de iur. delib. cap de cauſis. de offic. deleg. &c.

SVMMARIVM.

Solutio debiti communis vim mutui habet pro ea parte, quæ reſpicit alios correos debendi; & pro ea vltra ſortem, quid capere, niſi ratione intereſſe, vſura eſt. 1

CON-

CONSILIVM XII.

A. B.C. fratres habebant omnia bona ſua cõmunia, & A duxit vxorem cum dote decem millium ſcutorum, quorum ſex mille impendit in ſolutionem debitorum communium trium, & alias vtilitates eorundem, & poſtea, diuiſis bonis, pacti fuerunt, vt B. & C. ſinguli ſoluerent duo mille, & ſex annua pro centenario pro fructibus, donec perſoluerent præfata milliaria. Quæritur, an pactum ſit vſurarium.

1 Reſpondeo primo, præfatam ſolutionem ſex millium ſcutorum quo ad quatuor, quæ debebãt B. & C. non fuiſſe quidem formaliter mutuum, ſeu mutuationem, fuiſſe tamen æquipollenter, ſicut depoſitio pecuniæ numeratæ cum facultaté, vt depoſitarius poſſit ea vti, formaliter quidem non eſt mutuum, ſed æquipollenter ſic. a

Secundo, quòd ex hoc ſequitur, A. nihil poſſe accipere à B. & C. vltra ſortes principales, quas acceperũt pro partibus debitorum ſuorum, & aliarum vtilitatum ex vi, & ratione prædictæ ſolutionis, quæ habuit vim mutuationis, ſiue mutui. b

Tertio, capere illa ſex annua pro centenario, non cõputando illa in ſolutione partis ſortis principalis, eſſet vſura, non quidem clara, ſed ſic palliata, ratione societatis, donationis, vel dationis ob cauſam.

Quarto, quòd prædictus A. poſſet accipere abſque vſura prædicta ſex annua pro centenario vltra ſortem principalem, ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, ſi quod illi contigerit, iuxta gloſſam ſingularem, c & illa multa, quæ nos poſt alios tradimus in com. de vſuris. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a leg. certi condictio §. fi. ff de reb. cred. b capitul. conſuluit. de vſu. c cap. conqueſtus. de vſu. d ſuper capitu. 1. 14. quæſt. 3. not. 5. num. 40.

SVMMARIVM.

1 *Contractus mutui eſſe non deſinit, licet apponatur pactum quod niſi ſpecies mutuo data tempore conuento reſtituatur, liceat mutuanti exigere pro ea certum pretium, ſecus ſi hoc pactum fuiſſet poſitum in voluntate ſolius mutuatarij.*

2 *Contractus mutui non vitiatur, licet in eo apponatur pœna per mutuatarium, ſi moram commiſerit, incurrenda.*

CONSILIVM XIII.

QVidam vir recepit in ſolutum à quodam ſuo debitore certam ſummam frumenti ad rationem trium ſcutorum, pro quolibet rubio, poſtea vero cum illud vellet vendere, non inuenit emptores, qui pro tanto pretio illud emerent, cum iam eſſet pretium diminutum. Quare ne in damno remaneret, noluit illud minori pretio vendere, quam ipſe recepit à ſuo debitore, & ſic mutuo dedit quibuſdam Marinenſibus, (vt uulgo dicitur) [à renouare,] qui Marinenſes promiſerunt illud reſtituere per totum feſtum S. Mariæ de menſe Auguſti proximi futuri 1553. conductum in Vrbem, vbi ipſi mutuanti placuerit, ſumptibus dictorum Marinenſium, bonum, nitidum, & mercantile, & in euentum, quod aliter eſſet, quòd poſſet refutari, &

A id facere ſoluere ad rationem trium ſcutorum pro quolibet rubio, prout homines de Marino promiſerunt, & ſe obligarunt in forma Cameræ. Adueniente tempore cum dicti Marinenſes defeciſſent in reſtitutione grani, prout obligati erant, conuenti fuerunt in iudicio, & condemnati ad rationem quanti plurimi granum tunc creuerat in æſtimatione, uidelicet ad ſcuta quinque pro quolibet rubio, prout tunc granum ualebat.

Quæritur primo, utrum ſupradictus contractus ſit licitus in foro conſcientiæ, nec ne, an ſit uſurarius, & ſi ſit uſurarius, ad quid teneatur dictus mutuans.

Secundo quæritur, poſito quòd ſit licitus, an dictus mutuans potuerit recipere ſcuta quinque pro quolibet rubio in foro conſcientiæ, prout recepit, an ſolum B potuerit recipere ſcuta tria pro quolibet rubio grani, prout conuentum fuit in ſupradicto contractu, modo, & forma ſúpradicta. Super quibus petitur conſilium.

1 Ad hæc dubia reſponſurus, dico primo, quòd contractus hic diſſicilis eſt iudicatu, qualis ſit. Nam ab vna parte videtur eſſe emptio, & uenditio, eo quòd videtur interueniſſe pretium trium ſcutorũ pro rubio, ſi pro tempore præſtituto non redderetur, & quòd obligatio ſoluendi eſſet alternatiua, ſcilicet, ſoluendi triticũ, vel pretium trium ſcutorum pro rubio. Ab alia parte videri poteſt contractus mutui pœnalis, eo quòd erat reddendum, quod accipiebatur, in genere ſuo æquè bonum ſub pæna ſoluendi tria ſcuta pro rubio, quæ C pœna poni poteſt in mutuo, iuxta gloſſam. a Ab alia vero parte videtur iudicandus eſſe mutui abſoluti, eo quod ſic appellatur in inſtrumento, & quod per eos tradita fuit res mutuabilis reddenda in genere ſúo æquè bona. Nec obſtant præfata, quia re vera non dabatur mutuatarijs optio ſoluendi triticum, vel tria ſcuta, imò mutuatarij obligabantur ſimpliciter ad ſoluendum triticum bonum, & mercantile, & caſu quo ſoluerent aliud, quod non eſſet tale, dabatur optio mutuanti, vt poſſet illud refutare, & petere ſcuta tria pro rubio, quæ conditio, & facultas non mutat naturam contractus mutui, vt palam eſt. Nec, ſi res ſubtiliter perpendatur, fuit impoſita pęna trium ſcutorum pro rubio, caſu quo non ſolueretur triticum, ſed ſolum ca-D ſu quo ſolueretur illud, ſed non eſſet tale, quale ſoluendum erat. Vnde de rigore iuris non poterant cogi mutuatarij ad ſoluendum tria ſcuta pro rubio, cum non eueniſset caſus, quo ipſi poterant cogi ad ea ſoluenda. Nec poterant cogi conſulentes, vt eſsent contenti tribus ſcutis. Tum quia non euenit caſus, quo ipſi exigere poſsunt. Tum, quia eſto, quòd eueniſset caſus, non habet contractus, vt illi eſsent contenti illis tribus ſcutis, ſed poſsent, ſi vellent, facere, vt mutuatarij ſoluerent illa, ita quod ipſi poterant petere triticum nullatenus, nec bonum, nec malum, illis ſolutum.

2 Secundo dico, quod per præfata videtur iudicãdus præfatus contractus mutui abſolutus, cum quadam E clauſula poſita in fauorem mutuantis propter moram mutuatarij in ſoluendo, caſu quo ſolueret triticum minus bonum, quàm quod accepit, videlicet, quod poſset petere tria ſcuta pro ſingulis rubijs, quæ clauſula fundata in mora, vt ſupra, mutuatariorum, potuit apponi, perinde ac alia pœna, & conſequenter mutuantes poterant petere triticum æquè bonum, quale iure erat ſoluendum, etiam ſi expreſse nõ fuiſset pro-

---

ALLEGATIO.

a capitul. conqueſtus. de vſur. per capitul. confraternitatis. 21. quæſtion. 2.

promiſsum, a cum intereſse maioris valoris eius. b Qua ratione iuſtificatur ſententia iudicis lata, & exequuta in fauorem conſulentis. F

Nec obſtant ea, quæ poſſent ſcrupulum ingerere, quoniam tolluntur per præfatam conſiderationem veram prædicti contractus, & quod damnum, quod euenit mutuatarij, prouenit ex eorum culpa, & mora, quæ moroſo debet eſse nociua, iuxta capit. [mora.] cum ibi adnotatis. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a leg. cum quid, ff. de re. cred. b leg. vinum, eodem titul. c de regul. iur. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vendens triticum pro precio, quo valebit tali menſe, precium medium illius menſis eligat, quod ſi ſuo arbitrio reſeruet cuiuſuis diei dicti menſis electionem, erit vſurarius, etiam ſi triticum illo menſe vendendum ſeruare decreuiſſet.*

CONSILIVM XIV.

QVidam vendidit hordeum precio, quo valebit Romæ menſe Februarij, ad ſuam electionem, ſuper quo accepit apocham, in qua emptor prŏmittit illud ſic ſoluendum. Quæritur, an cĕſenda ſit vſuraria.

Reſpondetur primo, quod conueniebat exprimere in facto, an præfata venditio fuiſset facta Romæ, vel extra illam, quod non exprimitur, & an venditor ſeruaſset præfatum hordeum vſque ad Februarium, an non, & ſi venditurus fuiſset tempore, quo vendidit, vel ante Februarium quod etiam tacetur.

1 Secundo, quod apocha præfata eſt vſuraria, etiam ſi mutuans fuiſset ſeruaturus hordeum vſque ad menſem Februarij, ea firma ratione, quod qui vendit in vno menſe hordeum, vel aliquid aliud vendibile ſoluĕdum in alio menſe, pretio quo in illo valebit, non poteſt iuſte accipere precium ſummum, quo valebit aliquo die illius menſis, nec tenetur accipere minimum, quo valebit aliquo die eiuſdem, ſed debet eſse contentus precio medio, quo valebit illo menſe, ita quod, ſi precium ſummum, quo valuerit aliquo die illius mĕſis, fuerit 20 & minimum, quo valuerit alio die, decem venditor debet eſse contentus ſolutione quindecim, vt poſt Alexandrum, & alios nos tradimus in Manua. confeſſor. & per hanc apocham, per quam datur electio diei creditori, debentur illi viginti, & poteſt recipere multo plus, quam iure debetur ei, & conſequenter lucrari aliquid ratione mutui comprehenſi in contractu venditionis dilata ſolutione, quod eſt admittere vſuram.

SVMMARIVM.

1 *Actio ad centum poſt annum, vel biennium ſoluenda minoris emi poteſt præſenti pecunia.*

2 *Fideiuſſor præcipuè rogatus obligationes ſui principalis poſt aliquod tempus diſſoluendas poteſt minoris præſenti pecunia emere.*

3 *Remiſſio actionis ſeu obligationis recepta ob anticipatam ſolutionem minori ſumma vſuram ſapit, ſecus ſi alio reſpectu fiat dicta deductio.*

CONSILIVM XV.

CVm quidam eques Iulius Cæſar Cerdi à diuerſis perſonis multas pecuniarum ſummas ad ſocietatem ceperit, ſoluendo fructus ad rationem 12. pro centenario, vt moris eſt, non habens modŭ viuente Domino Hieronymo eius patre, cum interuĕtu Illuſtriſſimi Cardinalis Sfortię, cui hoc onus à Sanctiſſimo fuit demandatum, fuit facta conuentio cum dictis creditoribus, vt eis intra annum ſolueretur ſors principalis, & fructus decurſi ad rationem ſex ſcutorum pro centenario tantum, & per ſpatium dicti anni pecuniæ creditoribus nihil lucrarentur, prout omnes contenti remanſerunt. G

Pro effectuanda dictă concordia, D. Mutius Cerdi frater dicti equitis obligauit ſe in forma Cameræ de ſoluendo creditoribus infra annum modo ſupradicto, ita tamen, quod omnes actiones ipſi D. Mutio cedant pro ſummis abſoluendis. Nunc vero aliquibus ex creditoribus, & forſan omnibus eſſet proficuum, & commodum, ſi ad præſens eorum credita ſoluantur, & pro remiſſione temporis contenti eſſent, quod aliquid aliud ad rationem 5. vel 6. ſcutorum pro centenario etiam ex fructibus, vel ex ſorte principali retineretur eis in ſolutione, quod gratioſe, & titulo donationis ipſi equiti remittunt & remittere vellent. H

Et ſtante commodo, & vtilitate creditorum, & gratioſa eorum donatione, quæritur, an licitè, & impunè fieri poſſit ex parte equitis Cerdi, & abſq; aliquo ſcrupulo conſcientiæ.

1 Reſpondeo primo, quòd reſolutio huius dubij pendere videtur à reſolutione illius, quo quæritur, an actio ad centum ſoluenda poſt annum, vel biennium, vel triennium, iuſtè poſſit emi minoris, quam centum, quod ipſe affirmatiuè reſolui in Manu. conf. a Tum auctoritate Innocentij cui nemo ibi cŏtradicit. b Tŭ quia minus valeat actio ad rem aliquam, quam ipſa res præſens. Tum quia minoris valet id, quod non eſt futurum vtile intra vnum annum, alio eiuſdem qualitatis, quod eſt futurum ſtatim vtile, vt palam eſt. I

2 Secundo reſpondeo, quòd prædictus frater prædicti Iulij poteſt iuſtè emere præſenti pecunia à ſingulis creditoribus ſingulas actiones, quas ipſi habent contra Iulium aliquanto minore precio, quam ſit illud, quod per eas peti, & recipi poteſt, per reſolutionem prædictam.

Tertio, quòd hoc facere poteſt etiam non rogantibus creditoribus, ſed iuſtius rogantibus illis, vt eas ipſe ab eis ſic emat, & iuſtius, ſi ob earum emptionem oporteret eum pecuniam alijs negotiationibus deſtinatam in hanc emptionem vertere.

3 Quarto non obſtat dicere, quòd remiſſio actionis ob anticipatam ſolutionem videtur vſuraria, vt nos vbi ſupra poſt alios ibi citatos inſinuauimus. Tŭ quia illud eſt verum, quando remiſſio illa fieret ob ſolam ſolutionis anticipationem, non autem cum fieret ob alium iuſtum reſpectum, puta, quia minus valet, quam ipſa res præſens, vt ibidem inſinuauimus. Tum quia aliud eſt donare, ſeu remittere obligationem ſeu actionem ob minus precium anticipatum, & aliud emere actionem, quæ minoris ualet, quam res ipſa præſens, ad quam illa datur, & ita infertur ex uno ad aliud. c K

SVM-

ALLEGATIONES.

a c. 17. nu. 230. & ſeq. b in c. in ciuitate. de vſur. c Arg. l. Papinian. ff. de minor. c. ad audientiam. de decimis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendere carius, vel vilius emere, quam res valeat, ob dilatam, vel anticipatam ſolutionem, nec mercatoribus maritimis, nec paſtoribus, nec mercatoribus lanarum (contra Sotum) licet numer. 2. niſi hic exceſſus iuſtificetur ex capite lucri ceſſantis, vel damni emergentis, numer. 3. 4. vel includatur intra latitudinem iuſti precij, numer. 6.*

4 *Intereſſe futuri lucri ceſſantis, & damni emergentis ratio haberi poteſt in initio contractus, qui dilata, vel anticipata ſit ſolutione.*

5 *Precij latitudo maior eſt in re maioris valoris, exceditque precium, quo communiter præſenti pecunia vendi poteſt, numer. 6.*

CONSILIVM XVI.

Contrahere an liceat paſtoribus regionis Segobienſis modo ſolito cum mercatoribus ementibus lanas ad pannos conficiẽdos, & tingendos, ita ſcilicet, quòd mercator emat carius propter ſolutionem dilatam ad tres terminos intra duos annos, & paſtor vendat carius propter eandem ſolutionem dilatam.

1. Reſpondeo primo, dixiſſe me in Manual. confe. a Dominicum Sotum tenere, b licere mercatori huiuſmodi lanarum emere vilius illas propter ſolutionem anticipatam per annum, per quod ſatis ſentit licere paſtori vẽdere carius lanas prædictas ob dilatam ſolutionem per annum. c

2 Secundo, contrariam opinionem me tenuiſſe ibidem, ſicut, & contra Medinam, d tenui non licere mercatoribus nauticis vendere carius merces propter dilatam ſolutionem.

3 Tertio, quod hæc duo dicta intelligenda erant de paſtore, & mercatoribus vendentibus, & ementibus carius, vel vilius ſola ratione dilationis, vel anticipationis ſolutionis, nulla ratione habita intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

4 Quarto, quod in ea ſum opinione contra Sotum, quod propter verum intereſſe lucri ceſſantis poteſt, qui contrahit, carius, quam præſenti pecunia res valet, vendere, vel etiam vilius emere, vt efficaciter probat in com. de vſuris, e & quod ſecundum omnes põt capi intereſſe damni emergentis, vt ibidem probatur.

5 Quinto, quod poteſt capere vẽdens pro merce ſua aliquid amplius, quam illa valet pecunia præſenti, dũmodo illud non excedat latitudinem iuſti precij, quod non eſt indiuiſibile, ſed habet latitudinem maiorem quidem in re maioris precij, & minorem in re minoris precij, vt dicto Man. f

6 Sexto, quod in caſu quæſtionis præſentis adduntur duæ cauſæ, propter quas paſtores vendunt carius quam res præſenti pecunia valet, non habita ratione dilationis. Altera eſt, quod quantitas illa duorum nũmorum argenteorum, quæ additur precio, quo arroba lanæ precio communi, pecunia præſenti vendi poteſt, videtur includi intra latitudinem iuſti precij, per ea, quæ in dicto Manu. g diximus. Altera, quod paſtor patitur intereſſe lucri ceſſantis propter prædictam dilationem, cuius, ſi verum eſt intereſſe, ratio haberi poteſt, vt prædictum eſt.

Septimo, quod per hæc omnia reſponderi poteſt categoricè, contractus prædictos eſſe licitos quo ad forum conſcientiæ. Salua, &c.

A ALLEGATIONES.

a cap. 23. nu. 82. b lib. 6. q. 4. art. 1. de iuſti. & iu. c Arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. d in C. de re. reſtit. q. 39. e ſuper c. ſi fęnerauerıs. 14. q. 3. not. 15. nu. 40. f c. 23. nu. 79. g nu. 79.

SVMMARIVM.

Vendens ob dilatam ſolutionem carius, quam precio rigoroſo, vſuram committit, nec iuſtificatur ex periculo, labore, & impenſis, quæ ob conditionem debitoris ſubit venditor poſt tempus exacturus precium, numer. 2. 3. & 5. nec ſecundum magis communem, à qua recedit Sotus, ſi agatur de venditione magnæ quantitatis mercium de longe allatarum, quæ breui tempore, vt expe- 1
B *dit etiam Reipublicæ, præſenti precio non poſſunt diſtrahi, numer. 4.*

Emens, vel conducens minoris infimo precio ob anticipatam ſolutionem eſt vſurarius. 2

Periculum perdendi precium ob malam debitoris fortunã non facit, quod merx carius vendi poſſit, nec ex mutuo plus recipi. 5

Lucri ceſſantis ratio tunc habetur, quando à debitore rogatur creditor, vt in ipſius gratiam deſinat aliquam actionem, quam cum lucro erat facturus, exercere. 6

CONSILIVM XVII.

N. Mercator lanarũ exercebat mercimonia colligendo ſetã, & lanã omnis prouinciæ & eã lauatã, & curatã vendebat per ſuum inſtitorem, cũ facultate vẽdendi eã certo precio volentibus emere pecunia præſenti, & volentibus emere cum dilatione vnius anni, cum auctario nouem pro centum. Nunc D. vult totam illam lanam collectam emere pecunia præſenti, & poſtea vendere illam eo modo, quo mercator vendit. Quæritur, an id ei liceat.

Reſpondeo primo, quod in hac quæſtione vnum explicitè q̃ritur, & aliud implicitè præſupponitur. Quæritur enim expreſſè, an prædicto D. liceat id, quod q̃ritur, facere, & præſupponitur tacitè, quod prædicto N. id quod facere dicitur, liceat.

1 Secundo, quòd non rectè præſupponitur venditionem præfatam licere prædicto N. Tum per textum in hoc ſatis expreſſum in cap. [in ciuitate.] a quatenus probat, eum, qui vendit piper, vel cinnamomum carius propter dilationem ad ſoluendum datam, peccare, ergo eadem ratione, quia lanam vendit carius propter dilationem ſolutionis, dicetur peccare. b Tum quia expreſſius hoc definitur in c. [conſuluit.] c quatenus dicit, peccare negotiatorem, qui vendit rem pluris, quã valet, ob dilationem ſolutionis precij.

Tertio, quod id ipſum probat præfatum c. [conſuluit.] quatenus habet, peccare creditorem, qui, vt terminum ſolutionis faciendæ differat, accipit aliquid.

2 Quarto, ꝙ hæc doctrina communiter recepta ab Innocentio, Hoſtienſi, Ioanne Andrę, Panormitano, & alijs pleriſque omnibus in præfatis capp. d & nos ante 35. annos tradidimus in commen. de vſuris, e & in Man. conf. f in hęc ferè uerba. [Peccatum uſuræ relatum, ſiue palliatum committit, quicunque minoris iuſto precio infimo, ſiue pio quærit aliquid propter anticipatam ſolutionem, & contra quando quis uendit alij maiore precio iuſto ſupremo propter dilatã ſolutionem,

ALLEGATIONES.

a de vſur. b Arg. l. illud ff. ad l. Aquil. c eiuſdem tit. de vſur. d Et in cap. final. eiuſdem titul. e Super capit. 1. 14. q. 3. numer. 26. cum ſequen. f cap. 17. numer. 206.

tionem, a qui.n. emit 10. rē ad minus precio infimo ualentē 1 . ob anticipatam ſolutionem, in effectu vr mutare precium, accipiēdo illud plus iuſto precio, quo res vendita valet, pro vſuris, vt in prædictis iurib. probatur.] Hæc ibi, & paulo inferius, b in hæc verba. [Qui vendit, permutat, aut conducit minoris iuſto precio ob anticipatam ſolutionem, eſt vſurarius, & econtrario, omnis qui vendit, permutat, aut locat maioris iuſto precio maximo, ſiue rigoroſo ob dilationem ſolutionis, per rationem ſupra poſitam, &c.

6 Quinto, quòd contra concluſionem hanc communiter receptam tenuit Medina, c quod res carius vendi pōt credito, quàm præſenti pecunia, & vilius emi ea anticipata, quia modus vendendi videtur augere, vel minuere precium propter periculum, quod contingere poteſt, eo ꝙ debitor fieri poteſt inops, & impotens ad ſoluendū precium, vel tradendam mercem, vel ingratus, & malignus, qui noluit id facere, cuius ſententiam neruoſè confutat Sotus, d & neruoſius confutari poteſt, eo qđ eſt noua, & contra omnes alios Theologos, & Canoniſtas, & quod Eccleſia declarauit id eſſe illicitum, per cap. [in ciuitate.] de vſur.

4 Sexto, quod licet præfatus Sotus, reprobata opinione præfati Medinæ, tenuerit, quod communis opinio limitari poteſt, quādo vtilitas reipub. exigit, vt magna copia mercium ſimul vendatur, vel ematur, & non inueniuntur, qui tantam copiam præſenti pecunia emāt vel vendant, vt cum magna copia mercium defertur è longinquo per mare à nautis, quas qui præſenti pecunia emant, non inueniuntur, & nautæ non poſſunt expectare tempus, in quo illæ iuſto precio præſenti pecunia vēdi poſſint, & intereſt reipub. vt copia illa mercium veniat è longinquo. Sed illa limitatio opinionis communis, licet vtcunque poſſit recipi, nihil tamē prodeſt præfato mercatori. Tum quia non traducit lanam ex aliqua prouincia longinqua. Tum quia non vendit credito pro precio, quo valebit tempore ſolutionis, ſed pro dilatione vnius anni capit lucrum ad rationem nouem pro centum. Tum quia ipſemet Sotus expreſſe ait, illam ſuam limitationem non eſſe trahendam ad mercatores, qui in ciuitatibus vendunt ſuas res credito, &c. vt in eo videri poteſt.

5 Septimo, quòd difficultas recipiendi pecuniam ab emente in termino faciendæ ſolutionis, & periculum perdendi eam, ſi emptor fiat pauper, vel decoquat, ſiue fallat, vel fiat fraudulentus, non poſſunt eum ab vſuræ peccato excuſare. Tum quia, vt ſupra tactum eſt referendo verba Man. e etiam qui mutuat pecuniam, ſubit eaſdem difficultates, attamen non poteſt capere quidquam ob eas, prohibente id non ſolum iure canonico, ſed etiam naturali, & diuino.

Octauo, quod ſicut per prædicta efficaciter probatur falſum eſſe id, quod in quæſtione propoſita præſupponitur eſſe verum, nempe, præfatum N. peccatum uſuræ admittere in exercitio uendendi lanas prædictas modo in quæſtione propoſita, ita fortiori ratione probatur præfatum D. peccaturum, ſi emeret lanas pecunia præſenti à præfato N. & poſtea uenderet illas eo modo, quo N. uendit, Tum quod D. longè longius abeſt à conditione mercatoris. Tum quia labores, & impenſæ, quæ ſuſcipit, & impendit maiorem aliquem colorem poſſent tribuere uenditioni N. quam uenditioni D qui nihil aliud faceret, quam emere lanas præſenti pecunia, & poſtea uendere illas ſine ulla mutatione, dilata ſolutione, quamuis, ut prædixi nulli labores, nullæque impenſæ poſſint iuſtificare uenditiones præfati N. quippe, quæ ſunt contra ius naturale diuinum, & canonicum in præfatis capp. contentum.

F 6 Nec etiam ratio lucri ceſſantis, eò quòd poſſet pecunia, qua emit lanam, emere prædia, & cenſus, poteſt eum excuſare, quia non rogatur ab emptoribus lanæ, ut ceſſet ab emptione prædiorum, & cenſuum, ut eis paret lanam, & quod ei reſarcient lucrum ceſſans, ſed neque ille libenter id faceret. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a capitul in ciuitate de vſu. & capi. ad audientiam. de empt. & cap. illo vos de pig. cum eis adnota.
b numer. 210. c in eodem de rebus reſtituen 39.
d libr. 6. quæſt. 4 art. 1. de iuſt. & iur. e ex capitul. 17. num. 206. & 210.

SVMMARIVM.

G *Venditor, qui præſenti pecunia emere volentem non reperit, poteſt ſecundum aliquorum ſententiam dilata ſolutione pluris vendere, quam valeat, quorum tamen ſententia non probatur, nec in caſu, in quo emptores pro eorum vtilitate nolunt, niſi dilata ſolutione emere, niſi quando venditor erat rem ſeruaturus in diem, in quo probabiliter dubitabatur an eſſet pluris, vel minus valitura, ita vt alterum ſine altero non ſufficiat.* 1

Emere viliori pretio rem ad hoc, vt illam mutata forma, loco, vel alio tempore pluris, prout tunc valebat, vendere poſſit, licere non dubitatur. 2

Vendere ob dilatam ſolutionem poſſum rigoroſo pretio rē, quam præſenti pecunia miti venderem. 3

H *Vendere dilata ſolutione ad annum poteſt artifex ſuas merces cum augmento 12. pro 100. ſi ex illis ſingulo trimeſtri præſenti pecunia venditis etiam plus lucratus fuiſſet, & hoc, ineundo ſaltem virtualiter duos contractus, quorum primus ſit venditio præſenti iuſto precio, ſecundus mutuum ad annum cum receptione iuſti lucri ceſſantis.* 4

CONSILIVM XVIII.

AN ſit tenenda determinatio illa Decij, a ſcilicet quod quidam operarius, qui ſolebat de ſtamine ſerico, quod conſtabat centum, in tribus menſibus reducere in fila ualentia

I centum, & quatuor, poſſit iuſtè uendere alteri uolenti differre ſolutionem uſque ad annum pro centum, & duodecim?

1 Ad quam reſpondeo, quod Decius de more ſuo ſubtiliſſimè erudtiſſimeque uidetur adducere omnia, quæ pro illa poſſent adduci, & quod nullum eorum, præter forte unum, uidetur ſatis firmum fulcrum illius, propter ea, quæ in principio conſilij in contrariū neruoſiſſimè adducit.

Primum enim, quo illam fundat, eſt determinatio illa Salyc. b ſcilicet, quod mercator, quando non inuenit, qui mercem ſuam præſenti pecunia emat, poteſt illam uendere maioris, quam ualet, dilato ad ſoluendum termino, quæ tamen nullo iure Pontificio proba-

K tur, immo expreſſe reprobatur per capit. [in ciuitate.] & cap. ult. c quæ probant debere duo concurrere ad hoc, ut quis ſuam mercem carius uendere poſſit, quam ualeat præſenti pecunia. Alterum eſt, quod ſit certum uel ſaltem dubium, quod merx ſit pluris ualitura tempore ſolutionis. Alterum, quod uenditor uellet illam ſeruare inuenditam uſque ad illud tempus. At in caſu Decij, ille operarius uolebat uendere ſua fila in fine trimeſtris, & non ſeruare in finem anni. Nec obſtat reſponſio,

ALLEGATIONES.

a in conſ. 112. b Auth. ad hæc, q. 9. C. de vſuris. c de vſur.

ſponſio,quam ad hoc dat Decius, a quoniam ipſemet ob frigiditatem eius ab ea diſcedit.

Secundum deſumptum ex eodem Salyc. b nō eſt firmum,nullo enim iure Salyc.probare pōt,quod quā do emptores nolunt emere pręſenti pecunia,& pro vtilitate ſua volunt ſibi deferri ſolutionem, quod tunc poſſit mercator ſuas merces vēdere illis maiori pretio, propter ſolutionem dilatam. Tum quod hoc eſt cōtra prædicta duo capp. Tum quod illorum deciſiones, & prohibitiones eſſent vanæ, ſi pro voluntate emptoris dicentis ſibi eſſe id vtile, poſſet vendi eis maiore pretio,vt palam eſt.

Tertium eſt ratione dubij,quanti valitura erant pręfata fila tempore ſolutionis,quod omnino confutatur, vt primum,quia non ſufficit ad illud dubium, niſi quā do dominus mercis vult ſeruare illam inuenditam vſque ad illud tempus, & in caſu Decij volebat vendere illa fila tempore quo vendidit. Nec obſtant eius replicæ,quæ ſunt verbales,& non reales.

2 Quartū in quo prodegit multa ſuperuacanea Decius,nihil prodeſt ſuo propoſito, quia omnia tendunt ad probandum fruſtra, quod licet emere rem vilius ad vendendum carius, mutatione ipſius facta in forma, vel de illa in alium locum, vel tempus diſponere,quod nemo negat,omnes enim fatentur,eum,qui animalia recens nata vili emit,poſſe nutrita, & aucta carius vēdere,& qui emit merces in loco, vel tempore,quo emi vili precio valent, poſſe eaſdem ſeruatas in aliud tempus,vel in alium locum, quo pluris valuerint,carius vendere. At in caſu ſibi propoſito, qui vendidit fila,nolebat formam illorum mutare, nec in aliud tempus ſeruare, nec in alium locum transferre, ſed vbi ea erant vendere.

3 Quintum,quo fundat,eſt, quòd licet mercatori vendere rem carius ob dilationem, quam præſenti pecunia,dummodo nō excedat iuſtum pretium, in quod allegat Theologos in genere, quod tamen ſecundum omnes intelligendum eſt, quando vendit carius,intra tamen latitudinem iuſti pretij. Cum enim pretium iuſtum non ſit in puncto indiuiſibili ſitum, ſed habeat latitudinem, cuius vnum extremum dicitur ſummum,ſiue rigoroſum,aliud infimum, ſiue pium,& aliud medium, poteſt mercator iuſtè vendere mercem ſummo pretio,ſcilicet 12 dilata ſolutione, quam præſenti pecunia venderet infimo, ſcilicet 10. vel medio, ſcilicet 11. vel circiter, vt nos poſt alios dicimus in Manual. confeſſor. c quod non ſeruit ſuo propoſito, quoniā ille vendebat fila longè carius ob dilationem iuſto pretio ſummo.

4 Sextum autem,ſcilicet, ſatis poteſt congruere ſuo propoſito,intelligendo tamen, & limitando ad regulas interpretandi iuridice intereſſe,ita ſcilicet,faciendo duos contractus formaliter,vel virtualiter,alterum quo qui vendidit illa fila, vendidiſſet iuſto pretio infimo,medio,vel ſummo præſenti pecunia, alterum,quo ad preces, & vtilitatem ementis dediſſet dilationem vnius anni ad ſoluendum illud pretium pro iuſto, & vero intereſſe, quod probabilius lucratus fuiſſet venditor intra illum annum, ita quod vendens ſolum,vel ſaltem principaliter accepiſſet illud auctarium pro illo intereſſe, & nullatenus ſaltem principaliter, pro dilatione, ita quod ceſſaret omnis fraus palliandi vſuras. Videtur enim poſſe defendi, quòd venditor mercis poteſt iuſtè vendere mercem emptori iuſto pretio, etiam ſummo, ſoluendo, præſenti pecunia,& mox, vel ex interuallo ad preces emptoris, & principaliter ad eius utilitatem dare illi dilationem ad ſoluendum illud, promiſſo intereſſe, quod probabiliter lucraretur in-

A tra illud tempus. Tum quia id in effectu eſſet capere precium iuſtum pro merce uēdita, & mutare illud, promiſſo uero, & iuſto intereſſe lucri ceſſantis, quorum utrumque licet,per ea, quæ nos latius diximus in cō. reſolut.de uſuris, d & in Manu. conf. e Tum quia recepta ſententia gloſſæ, Panormitani, & communis habet,poſſe haberi rationem lucri ceſſantis, per l. 3. f Tum quia Hoſt. receptus aſſerit, g quod mercator uolens ire ad mercandas merces, quas poſtea portatas uenderet in terra ſua,rogatus ab amico poſſet mutuare illas pecunias quibus mercaturus erat, promiſſo ſibi uero,& probabili intereſſe lucri ceſſantis,quamuis Innocentius, h contrarium tenet,quando quis ſponte mutuat. Caueat tamen diligenter huiuſmodi uenditor,ut hanc rem gerat candide, ita quod uerè coram

B Deo,qui corda uidet, non accipiat illud auctariū principaliter pro dilatione,ſed pro intereſſe uero,& probabili,quod probabiliter lucraretur emendo alias merces ſi precium ſolueretur ei tempore uenditionis.

ALLEGATIONES.

a nu. 14. b in ea q. 9. c cap. 17 nu. 218.& c. 23. num 78. d Super c. 1. 14. q. 3. no. 25. e cap. 17 nu 210 f §.ſi.ff. de eo,qđ certo loco. g in c.ſalubriter. de vſu. h in c.ſi de vſu.

SVMMARIVM.

Vendens dilata ſolutione rem fructiferam cum translatione dominij non poteſt ob dilationem prædictam etiam

C *in compenſationem fructuum aliquid exigere, & hoc, niſi venditor in mora conſtituatur. num. 2.* 1

Vendens dilata ſolutione rem cum tranſlatione dominij, ſi illam ſibi in pignus, donec pretium ſoluatur, retineat, fructus ex illa pceptos nō pōt, nec ex pacto ſibi lucrari. 2

CONSILIVM XIX.

AN ille, qui pro ſuis tantum negotijs, & non ad inſtantiam alicuius amici,uendit domum aut fundum mille aureis, aut huiuſmodi,& non ualens recipere in præſenti, niſi quingentos data dilatione ad triennium, aut eo amplius,cō

D uentionem facit cum emptore, ut interim ratione fructuum det ſibi tot pro centenario, committat uſuram in foro conſcientiæ, ſi tamen uerè tranſeat dominium dictæ domus,aut fundi in emptorem, ita ut illis interim pereuntibus, pereant tantummodo, & corruant emptori, non autem uenditori?

Item, quod idem eſt cum ſuperiori quæſtione, an opinio tantummodo uera in foro tantum conſcientiæ ea ſit,quam contra Angelum, a tuetur Syluester, b Gabriel Biel, c S. Bernardinus, d Antoninus, e Plotus, f Abbas, g & alij Theologi, ac doctores quos refert ac ſequitur Syluester ubi ſupra.

1 AD PRIMAM reſpondeo, in caſu propoſito uſuram committi, quia ratione dilationis ſolutionis ac

E cipit aliquid, quod eſt peccatum uſuræ. h

AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod, ut reſpōſio ad primam quæſtionem ſit uera,non oportet,quod opinio Angeli ſit falſa,quoniam ille loquitur in caſu, quo emptor à principio conſtituitur in mora, & con-

ALLEGATIONES.

a verbo emptio,nu. 5. verbo vſura 1. num. 18. b verbo vſura 2. q. 11.& in Aurea roſa in qō.imper.caſu. 27. c in 4.ſent.diſt. 17 q. 11. concluſione 4 caſu 3. d in ſuis ſer de contract ſerm. 42. c. 1. caſu 4 ſub ſi. e 2 par.tit. 1. cap. 7. §. 20. f in rep.l. ſi. quando. C. vnde vi.num. 45. g conſil. 5. h cap in ciuitate. cum concordan.de vſur.

& conſequenter quando non datur dilatio ad ſoluendum, in caſu autem propoſito palam eſt emptorem nõ eſſe in mora à principio, quia datur ei dilatio ad ſoluendum.

2 Secundò, quod illæ duæ opiniones poſſunt conciliari, vt opinio Angeli procedat in caſu, quo res venderetur præſente pecunia, nulla dilatione data, & translatis dominio, & poſſeſſione per clauſulam conſtituti, quo caſu emptor à principio incipit eſſe in mora ſoluendi, vt ait Angelus, opinio autem contraria, quãdo expreſſe faciendo pactum, vt res detineatur à venditore, donec ſoluatur pretium, tacitè datur ei dilatio ad ſoluendum, data in pignus vendita re, & fructibus pro ſolutione dilata. Salua, &c.

[Hoc reſponſum datũ fuit auctori Catecheſis Neapolitanæ, vt ibi poteſt videri poſt tractatum de excommunicatione vbi multorum aliorum annectit reſponſiones, ad quas poteſt haberi recurſus. Vide etiam infra conſ. 20. & 21. num. 4.

SVMMARIVM.

1 *Vendi non poteſt etiam dilata ſolutione res pluris, quam valet, niſi vendens illam eſſet ſeruaturus alio tempore, quo dubitatur an eſſet plus, vel minus valitura, vel illud plus capiat ratione iuſti lucri ceſſantis, nu. 2.*

3 *Intereſſe lucri ceſſantis non habet locum, niſi emptor ſit in mora ſoluendi pretium, vel venditor eſſet ex pretio exercitaturus mercaturam, vel empturus aliquid frugiferum.*

4 *Venditor poteſt iuſtum pretium receptum per alium contractum ſtatim mutuare emptori, & ex mutuo recipere conuentum veriſimile lucrum ceſſans, imò, & vnico contractu poteſt vendi res pro iuſto pretio, & dicto iuſto augmento ceſſantis lucri, n. 7. ſecus ſi augeretur pretium, & non ſubeſſet iuſta ratio. num. 8.*

5 *Onus impoſitum emptori, vt durante dilatione ſoluat intereſſe lucri ceſſantis, tãquam grauamen quoddam præter naturam emptionis illi impoſitum, minuit de iuſto pretio. num. 6. ſed hoc, ſi non poſſet antea ſoluendo, ab hoc onere ſe eximere. num. 8.*

CONSILIVM XX.

N Vendidit villam valoris quindecim millium M. & quia ipſe M. non ſoluit, niſi tria millia præſenti pecunia, dilata ſolutione aliorum duodecim millium in decennium, conuenerunt, vt ipſe M. teneatur ſoluere decem, & octomille. Quæritur, an huiuſmodi contractus ſit iuſtus, & poſſit recipi illud plus ratione lucri ceſſantis.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, præfatam venditionem, & emptionem factam ſimpliciter eo modo, quo narratur, eſſe iniuſtam, ea ratione firma, quod omnis venditio cuiuſlibet mercis facta maiore pretio iuſto ſoluendo dilata ſolutione, eſt iniuſta, niſi venditor volebat illam ſeruare ſibi in tempus, in quod ſolutio differtur, & dubium eſſet an tunc pluris, vel minoris eſſet valitura, iuxta cap. [in ciuitate.] a & latius tradimus in comment. de vſuris, b & breuius in Manual. confeſſ. c Non obſtat, quod non videtur habere formam contractus vſurarij, cum ille fiat in contractu mutui, cum pacto, vel intentione principali, vt aliquid amplius, quam acceptum eſt reddatur.

2 Tum quia licet non eſſet vſuraria, eſſet tamen iniuſta, quia merx pluris venditur, quam valet, quod eſt iniuſtum ſecundum Ariſtotelem, & d S. Thom. rece-

F ptum. e Tum quia licet non interueniat mutuum formaliter, ſiue expreſſum, interuenit tamen tacitum, & æquipollens, ratione illa clara, quam poſt alios tradimus in d. com. f & in d. Man. g Non obſtat etiã, quod videtur præfatus venditor accipere illud plus ratione lucri ceſſantis, quod iuſtè poteſt accipi ſecundũ communem ſententiam. h Tum quia non proponitur illud in caſus narratione, licet tangatur in quæſtionis propoſitione.

3 Tum quia intereſſe lucri ceſſantis non habet locũ antequam emptor ſit in mora ſoluendi, niſi venditor eſſet exercitaturus mercaturam, & empturus cenſus annuos, vel aliqua prædia frugifera ex iuſto precio ſtatim ſibi ſoluendo. At non narratur in caſu, quod præfatus venditor volebat mercari, vel emere frugifera

G pretio iuſto ſibi ſtatim ſoluendo.

4 Secundo reſpondetur, quod per duos contractus diuerſos, vnum emptionis, & alterum mutui, potuiſſet peruenire ad bonam partem finis, ad quem per præfatum vnum contractum peruenire volebat, puta quod primo præfatus venditor dediſset villam precio 15. millium ſtatim ſoluendorum, ſecundo, quòd conueniſset cum eo, vt daret ei decennalem dilationem, & quod ipſe ſolueret ei intereſse lucri ceſsantis, quod veriſimiliter faceret mercando, vel emendo, vt prædictum eſt, non poteſt uenditor accipere illud, ſi res coram Deo, ita ſe haberet. Tum quia illo caſu pretium

H non exceſſiſset iuſtum propter dilatã ſolutionem, nec quidquam reciperet ultra iuſtum pretium ratione primi contractus uenditionis, ſed ratione ſecundi contractus mutui ob intereſse lucriceſsantis, quod uerè conatus fuiſset facere, & veriſimiliter fuiſset ſtatim ei facta ſolutio. Tum quia liceret uenditori, ſi ei ſoluerentur ſtatim omnia 15. millia, retinere ſibi tria millia, & reliqua 12. millia mutuare emptori egenti eis, & roganti, ut mutuaret illa ei ſoluendo intereſse lucri ceſsantis, quod uere intendebat facere uenditor exercendo mercaturam, uel emendo cenſus annuos, uel prædia frugifera, ſi ea illi non mutuaſset, quia in hoc caſu concurrunt omnia, quæ ſunt neceſsaria ad quærendum iuſte intereſse lucri ceſsantis, iuxta ea, quæ latius tradi-

I mus in d. Manual. confeſs. i

5 Ad hęc ſuccedit illa magna difficultas, An quẽadmodum per duos contractus ſupradictos potuit præfatus uenditor peruenire ad bonam partem finis per eũ prætenſi, ita potuiſset peruenire per unum, qui æquipolleret duobus, puta quod uendidiſset uillam pretio 15. millium, cum pacto, quod ſtatim ſoluerentur ei tria millia, & reliqua ſoluerentur ei in fine decennij, & interim ſolueretur ei intereſse lucri ceſsantis, quod uere intendebat facere, & uериſimiliter feciſset, ſi ſtatim ſolutio illorum facta fuiſset.

Pro parte quidem negante facit primo, quod non eſt danda occaſio peccandi, & uſuras exercendi. k & uidetur ꝑ hoc dari occaſio peccãdi, & palliãdi uſuras.

K Secũdo, quod in primo reſponſo reprobatus eſt contractus propoſitus, & quod is uidetur per omnia ſimilis illi.

6 Tertio, quod pactum illud, de ſoluendo intereſse præfatum intra decennium, uidetur diminuere de pretio iuſto, quia onus impoſitum emptori præter naturam

ALLEGATIONES.

a cap. conſuluit, & cap. fin. de vſur. b ſuper capit. 1. 14. q. 3. no. 3. & 12. c cap. 17. nu. 210. d 5. Ethicor. e 2. 2 q. 77. art. 1. f Notab. 3. g cap. 17. nu. 206. h l. 3. ff. de eo, quod certo loco. i vbi ſupra. num. 211. & ſequen. k l. conueniri ff. de pactis dot. & cap. ex parte. de conſuet.

ram contractus diminuit de pretio, a & conſequenter venditor recepiſſet pretium maius iuſto, quod eſt peccatum, vt prædictum eſt.

7 Pro parte autem affirmante facit primò, quòd nihil refert quid ex æquipollentibus fiat. b At is vnus contractus, & duo de quibus in præcedenti dicto, videntur æquipollere, ergo ita approbandus eſt is, ac illi.

Secundo, quod in Manu.conſ. c tenuimus, quod ſicut per tres contractus, ſcilicet ſocietatis, & aſſecutionis capitalis, & certi lucri, cum tribus temporibus diuerſis initos, poteſt quis accipere aliquod certum lucrum, ſaluo capitali, ita poteſt quis idem facere ineundo illos tres contractus cum vno eodem tempore propter identitatem rationis.

Tertio, quod nulla occurrit ratio, qua non poſſit fieri hoc vno contractu, perinde ac duobus.

Quarto, quod p̱ illud pactū viſa fuiſſent 12. millia venditori, & ab eo ſoluta, mutuata emptori breui manu, vt in l. [licet.] d & l. [ſingularia.] e Sicut.n. ibi is, cui debentur decem ex mandato, volendo, vt debeantur ex mutuo, vr̃ accipere illa, & breui manu credere, ita is vēditor volendo, vt illa 12. millia, quæ debentur ei ex venditione, debeantur ex mutuo, ſiue credito, videtur accipere illa, & breui manu credere, & conſequenter videtur duos contractus præfatos ſine vllius iniuria efficere.

8 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, negando, quod per hoc detur occaſio peccandi, quia immo ſternitur via illud euitandi.

Ad ſecundum, negando, quod is contractus ſit ſimilis propoſito, cum in propoſito augeatur pretium ob dilatam ſolutionem, & ſine vlla ratione iuſta, in hoc autem nihil tale inuenitur, vt palam eſt.

Ad tertium, concedendo quidem diminui pretium rei ob onus impoſitum emptori præter naturam emptionis, negando tamen hic poni tale onus, quia imò additur leuamen, cùm tollatur ei obligatio ſoluendi ſtatim, & non tollatur facultas liberandi ſe, ſi uoluerit, quia liberabitur ab onere ſoluendi intereſſe, ſimul ac ſoluerit pretium, cùm per id ceſſet intereſſe. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. cum Ioannes, de fide inſtrum & l. fundi partem, ff. de contrahend. empt. b l. fin. ff. mandat. cap. licet ex quadam, de teſtibus. c capitul. 17. numer. 254. d § quoties, ff. de iu. dot. e ff. de reb. cred.

SVMMARIVM.

1 *Vendens prædium certo pretio ſoluendo pro vna dimidia tunc, & pro alia poſt annum, præſtante venditore fideiuſſorem de euictio. qui a non fuit præſtita, niſi poſt multos annos, ratione fructuum per emptorem dicto primo anno perceptorum, nihil poteſt habere, quia cum dilatio cenſeatur qualitas diminutiua pretÿ, nihil ei interim perit, num. 7. & 8. at ratione fructuum poſtea perceptorum eidem portio illorum pro rata pretÿ non recepti reſtitui debet. num. 4. & hoc ex æquitate illa dictante neminem debere locupletari cum aliena iactura, num. 5. & 9.*

2 *Dilatio data emptori in ipſo contractu ad ſoluendum pretium, non facit vt ob id aliquid poſſit recipi, quia dilatio eſt pars modificatiua pretÿ, & ſic iniuſtè non læditur. num. 8. poteſt tamen percipere aliquid non propter dilationem, ſed propter fructus, quos percipere poterat ex prædio non tradendo, donec ei totum pretium ſolueretur. num. 4.*

A *Lucrum ceſſans non poteſt accipi ſecundum aliquos, niſi poſt moram, contrarium autem eſt verius. numero 4. in fin.* 3

Mora non contrahitur per emptorem in ſolutione pretÿ, donec durat dilatio ei data in ipſo contractu emptionis. 3

Locupletari non debet quis cum aliena iactura, & ideo venditor, qui recepta parte pretÿ prædium, prout poteſt de iure, retinet, donec ei integrum ſoluatur pretium, tenetur emptori fructus pro rata pretÿ ſoluti reſtituere, & num. 9. illæque vſuræ, quæ propter prædictam æquitatem debētur per ius ciuile, debentur etiam iure canonico. num. 5. 5

B *Venditori, qui re tradita non poteſt recipere pretium, eo quod conuentam fideiuſſionem præſtare non poteſt, tenetur emptor, ne cum damno venditoris locupletetur, reſtituere fructus pro rata pretÿ non ſoluti. & numero 9.* 5

Mora regularis ſine interpellatione non contrahitur, ſecus tamen in irregulari, quæ re ipſa contrahitur. 6

Moram etſi non committat debitor, in diem, ſi aduenientе die ideo non ſoluit, quia fideiuſſor promiſſus ei non datur, attamen ſi venditori det dilationem ad dandum fideiuſſorem, tunc per lapſum diei efficitur moroſus. 6

Dilatio, quam venditor prædÿ dat emptori ad ſoluendum, eſt duplex, altera, quæ datur in ipſa conuentione pretÿ, tanquam illius alleuiatiua, & ob hanc nihil capere poteſt, altera, quæ datur ad hoc, vt pretium ſit loco pignoris, donec det fideiuſſorem de euictione, & hæc non impedit quin poſſit interim recipere fructus ſibi debitos pro rata pretÿ non recepti. 8

C

Donationem non inducit intentio non petendi quod ad ipſum ſpectat, ex ignorantia iuris proueniens. 10

Solutum indebite per iuris ignorantiam, repeti poteſt. 10

Intentio generalis, quæ multipliciter poteſt intelligi, ad donationem non trahenda. 11

Donatio non præſumitur, vbi alia etiam leuis cadit coniectura. 11

D

CONSILIVM XXI.

VEndidit D.N. quoddam caſale pro pretio ſcutorum 6000. de quibus tempore venditionis emptrix ſoluit ſcuta 3000. reliqua vero 3000. ſoluere promiſit illinc ad vnum annum, cum pacto, quod tempore ſolutionis dicti reſidui venditor teneatur præſtare vnum certum fideiuſſorem de euictione caſalis vltra alios tunc præſtitos, & vlterius in euentum non ſolutionis dicti reſidui, vt ſupra, emptor dedit poteſtatem dicto venditori dictum caſale capiendi propria auctoritate, & illud retinendi, & fructus in ſuos vſus conuertendi, abſque eo, quod in ſortem
E compenſentur pro concurrenti quantitate, vſque ad effectualem ſolutionem dicti reſidui, & ſic celebratum fuit inſtrumētum, & tradita poſſeſſio caſalis emptori. Deinde, adueniente tempore, & termino anni, quod debebat ſolui reſiduum pretij, quia venditor non poterat præſtare fideiuſſorem de euictione, fuit per dictas partes prorogatum tempus ſoluendi ad alium annum, cum hoc, quod interim emptor teneatur præſtare fructus uenditori pro rata dicti reſidui, prout latins in apocha inter eos confecta apparet, cuius copia datur, & ita emptor, tam in dicto anno tp̄is prorogati, quam ſucceſſiuè per plures annos, dictos fructus pretij ad rationē 8. pro 100. p̱ rata reſidui ſoluit vēditori, q̱ demū p̄ſtitit fideiuſſorē de euictione.

Quæritur primo, an venditor dictos fructus licitè & ſalua conſcientia perceperit, & retinere poſſit.

Secundo, an licitè, & ſalua conſcientia poſſit petere fructus non ſolutos ab emptore ante præſtitum, & poſt fideiuſſorem præſtitum.

1 Quod præfatus venditor non potuerit ſalua conſcientia percipere fructus, aut valorem eorum veriſimilem, nec retinere, nec nondum ſolutos ab emptore petere, facit primo, quod vſura palliata eſt, accipere aliquid vltra ſortem ratione dilationis debitori datæ ad ſoluendum debitum, ſecundum receptam ſententiam, quam nos quoque in noſtro Manu. confeſſ. a & in commen. de vſuris, b probamus, & eſt caſus in cap. [conſuluit.] c

2 Secundo facit, quod hic non interuenit intereſſe damni emergentis, & quod recipere aliquid vltra ſortem ratione intereſſe lucri ceſſantis, ſine mora interueniente ante illud, non licet, ſecundum multos, de quibus eſt Innocentius, d quem late defendit Dominicus Sotus.] e Et in caſu noſtro non interuenit mora, ſaltem vſque ad finem ſecundi anni ab emptione contracta, cum primi anni dilatio fuerit data in ipſo contractu, ſecundi uero per pactum expreſſum in apocha menſe Februario ſecundi anni, immo etiam per ipſum contractum uidetur data dilatio, quatenus non cogebatur emptrix ad ſoluendum, donec daretur fideiuſſor de euictione, & ita uidetur nō potuiſſe hoc caſu accipi præfata octo pro centum ratione intereſſe lucri ceſſantis.

3 Tertio, quod emptrix uidetur compenſaſſe fructus per alleuiamentum oneris fideiuſſorem dandi, quod uenditori præſtabat, cum pro fideiuſſione poſſit recipi pecunia.

4 Sed his non obſtantibus, quæ uere non obſtant, potuit uenditor licitè præfatos fructus, uel ualorem eorū uериſimilē, ſalua cōſciētia accipere, & retinere imo & petere eos, q nōdum ei fuerunt ſoluti. Tū quia is contractus non fuit mutui, in quo ſolo contrahitur uſura, ut ſatis colligitur ex cap. [in ciuitate] f & ex cap. 1. g in cuius comm. 2. nos id adnotauimus. Nec obſtat, ſi dicatur, quod cōuentio contenta in apocha continet mutuum inuolutum, ſiue palliatum, licet non contineat expreſſum, & clarum, & quod ita committitur uſura palliata in contractib. mutui palliati, ſicut uſura clara in contractib. mutui clari, ut in Manu. h & latius in d. comm. i nos ipſi tradidimus, & quod contractus contentus in illa apocha ęquipollet contractui, per quem præfatus uenditor dediſſet præfati emptrici duo mille ſcuta, ea lege, ut ultra ſortem ſolueret ei octo pro centum. Nō inquam hoc obſtat, qm̄ non eſt uerum, interueniſſe in illa apocha ullum contractum mutui palliati, nec contractū in factum æquipolluiſſe præfato contractui mutui in arg. allegato, quia illa octo pro centum nō accipiunt principaliter ꝑpter dilationem, ſed ꝑpter fructus, quos pcipere poterat uenditor non ſoluto pretio toto rei uenditę, quos iuſtè percipi poſſe ꝓbat optime l. [curabit.] K Nec obſtat illa opinio Inn. & Dom. Soti, & quorundam aliorum, dicentium non poſſe capi licitè intereſſe lucri ceſſantis. Tum quia, licet primo aſpectu uideatur aliquid ad hoc facere, uerè tamen non facit, quia prædictus uenditor non recipit illa octo pro centum ratione alicuius intereſſe lucri ceſſantis, ſed alia ratione, quam mox annectam. Tū quia falſa eſt ea opinio, ut probamus efficaciter contra eos pro communi per multa argumenta. l

5 Non obſtant citata pro contraria parte, pro quorum reſolutione, & clara noſtræ ſnīæ confirmatione, F dico, quod illa octo pro centum non accepit venditor principaliter propter dilationē, neq; propter aliquod intereſſe damni emergētis, vel lucri ceſſantis, nec propter pœnā, vel vllā morā, ſaltem regularem, ſed tm̄ ob illā æquitatem, quę habet, vt nemo cū aliena iactura locupletetur, m per quam æquitatē, qn̄ venditor rei, accepta parte pretij, retinet illam cum ſuis fructibus, donec totum pretium ſoluatur, iuxta l. [Iulianus.] n emptor debet habere partē fructuū pro rata partis pretij ſoluti, iuxta l. memorabilem, q vltima eſt, o cuius §. fi. habet, maritum, qui tenetur reſtituere prædium, accepta eius æſtimatione, & retinet illud accepta æſtimationis parte, donec tota ſoluatur, G debere reſtituere fructus pro portione partis æſtimationis acceptæ. in quo illum §. commendauit Bartolus, p & Baldus, q & Salycetus, r & cum in hoc æquentur emptor, & venditor, pari ratione, ſi prædium venditum traditum eſt emptori, ſoluta ſolum parte pretij, & recepit omnes fructus, tenebitur ſoluere vēditori partem fructuum pro portione pretij non ſoluti.

Pro his duabus deciſionibus pondero prædictū §. [offerri.] quatenus habet, quod venditor rei, accepta parte pretij, retinet eam quaſi pignus, donec totum ſoluatur, ſignificans, quod non tenet eam, tanquam dominus perfectus quo ad partem ſolutam, ſed tanquam creditor, qui fructus, quos percipit, quo ad illā debet reſtituere, & ita præfata emptrix retinebat ꝑdium, & partem pretij, quaſi pignus eorum, quæ tenebatur venditor facere, antequam ei ſolueretur totum, & per conſequutionem fructus illius partis debebat reſtituere. H ſ Vnde notanter Baldus, & Salycetus vbi ſupra dixerunt, vſuras, quæ iure ciuili debētur ex illa æquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, deberi etiam iure canonico, quia verè non ſunt vſuræ, ſed recompenſatio æquiſſima iacturæ.

6 Et ad id, quod allegatur, quod mora non interuenit, reſpondetur, verum eſſe de mora regulari, non autem de irregulari, quæ re ipſa ſine vlla interpellatione committitur, vt notauit Baldus communiter receptus. t Ad id autem, quod allegatur de compenſatione fructuum cum alleuiamento non dandi fideiuſſorem, reſpondetur, quod nihil obſtat. I Tum quia longè diſparis vtilitatis ſunt alleuiamentum illud, & perceptio fructuum, quàm quod ulla compenſatio eorum intelligi debeat. u Tum quia ſatis compenſationis illius alleuiamenti præſtabat venditor emptrici, dando dilationem. Tum quia per præſtationem illius alleuiamenti ſe conſtituebat emptrix in mora ſoluendi regulari, quæ ex interpellatione lapſus diei ſolutioni præfixi oriebatur, iuxta l. [mora.] x cum adnotatis ibi per gloſſam, & in capitul. [mora.] y & ita hoc fundamentum plus facit contra illam, quam pro illa, ſi ſatis ponderetur.

K 7 Ex quibus infertur, idem dicēdum eſſe de parte fructuum receptorum poſt præfatam apocham intra annum, intra quem durabat præfata prorogatio, & de

ALLEGATIONES.

a cap. 17. nu. 227. & ſeq. & 243. b ſup. cap. ſi fœneraueris, 4. 14. q. 3 num. 25. c de uſur. d in cap. fin. de uſur. e in lib. 6. quæſtio. 1. articul. 3. de iuſtitia, & iure. f de uſuris. g 14. quæſtio. 3. h d. num. 1. i num. 29. k Cod de act. empt. l in comment. prædicti cap. 14. q. 3 num. 50 & ſequen. m l. iure naturæ, ff. de reg iur. & cap. locupletari, eo. tit. lib. 6. n § offerri, de act. emp. o tit. de iure dot. p in d. §. offerri q in l. ſi traditio. q. 11. C. de act. empt. r in d. l. curabit, eodem titulo. ſ l. conqueſtus, de uſur. & l. 1. C. de pign. act. t in d. l. curabit. u iuxta l. fi. C. de compenſat. x de uſur. y de regulis iuris, lib. 6.

de perceptis poſt illum annum vſque ad expletionem eorum, quæ venditor promiſit, immo & poſt ex pletionem, quia in his omnibus tẽporibus habet locum ratio ſupradicta, ne quis cum aliena iactura locupletetur, & vbi eadem ratio, &c. a nõ tamen quo ad fructus perceptos intra primum annum præſtitutum in contractu ad ſoluendam reliquam medietatem, quia intra illum annum nulla locupletatio cum aliena iactura conſiderari poteſt, cum per partium conuentionem rei pretium fuerint ſex mille ſoluenda intra unum annum, dimidium ſtatim, dimidium in fine anni.

8 Neque obſtat, ſi dicatur, quod pari ratione idem dicendum ſit de receptis poſt primum annum, cum emptor nec tunc ex conſtitutione venditoris poſſet cogi ſoluere pretium, niſi venditor prius præſtitiſſet fideiuſſorem. Non inquam id obſtat, nam dilatio illa prior uſque ad annum fuit appoſita tanquam pars pretij, & tanquam alleuiamẽtum eius, & diminuens illud, alia verò dilatio ſolùm ad impediendam coactionem ad ſoluendum, & dandam ſecuritatem per modum cuiuſdam pignoris, iuxta prædictum §. [offerri.] per quod ius pignoris non lucrifiunt fructus, b ut ſupra eſt dictum.

SECVNDA QVAESTIO D. Petrus uendidit d. Ioanni certum prædium pro pretio ſcutorum mille, de quibus tempore uenditionis emptor ſoluit medietatem pretii, reliquam verò medietatem ſoluere promiſit infra tres menſes proximos, cum pacto tamen, quod ante ſolutionem prædicti reſidui dictum prædium menſurari debeat per duos peritos communiter eligendos.

Item, quod prædium liberari debeat per uenditorem à certo onere cenſus ſuper eo impoſito.

Item quod uenditor teneatur dare certum fideiuſſorem ad omnem ipſius emptoris requiſitionem.

Item, quod uenditor debeat facere expedire motum proprium S.D.N. ſuper confirmatione uenditionis, & quod aliàs interim ipſe emptor reſiduum pretii ſoluere non teneatur, niſi prædictis omnibus adimpletis, & ita fuit celebratum inſtrumentum inter ipſas partes, & tradita fuit poſſeſſio ipſius prædii emptori, de quo ſemper ipſe emptor fructus percepit. Venditor autem per aliquot annos non potuit prædicta omnia adimplere.

Quæritur nunc, cùm omnia ſint adimpleta, an emptor teneatur ſoluere interuſurium, ſeu fructus pro rata pretii non ſoluti, etiam pro tempore, quo uenditor non potuit adimplere pro parte ſua, & etiam pro tempore decurſo poſt adimpletionem quouſque dicta reliqua medietas pretii fuit per emptorem ſoluta, attento quod ipſe emptor percepit omnes fructus dicti caſalis, & ſic gauiſus fuit re, & pretio, & an uenditor dictos fructus, ſeu interuſurium licitè in foro conſcientiæ percipere poſſit, & ſi percepit, an licitè illud retinere poſſit, attento quod partes ipſæ remiſerunt dictam differentiam in duos uiros legiſperitos, qui iudicarunt, quod de iure emptor tenetur ad ſoluendos fructus prædictos, & ita ſoluti fuerunt. Nunc igitur quæritur in foro conſcientiæ, an uenditor illos licitè retinere poſſit, cum tempore celebrationis inſtrumenti uẽditionis ipſe intellexerit, quod emptor retineret rem, & pretium, quouſque ipſe uenditor non adimpleret ſupradicta omnia pacta.

9 Ad ſecundam quæſtionem, quæ ex hoc facto ſecundo reſultat, reſpondeo, quod emptor tenetur ſoluere partem fructuum perceptorum poſt tres menA ſes ante ſolutionem totius pretii, etiam pro tempore, quo venditor non potuit adimplere quæ promiſit, & à fortiori pro tempore decurſo poſt adimpletionem eorum, quouſque dicta reliqua medietas pretij fuit per emptorem ſoluta, per eadem fundamenta, quibus fundata eſt reſponſio data ad dubium reſultans ex priore facto. Nam ſicut ibi nullus fuit contractus mutui clari, ſiue formalis, nec velati, ſiue palliati, ita neque hic. Et ſicut ibi non percepit venditor principaliter propter dilationem ſolutionis, ſed propter fructuum perceptionem, non ſoluto pretio toto, ita neque hic. Et ſicut in illo caſu interuenit æquitas illa, nequis locupletetur cum aliena iactura, ita & hic. Et irrefragabiliter probatum eſt ibi per l. B fin. c quod præfata æquitas habet locum, cum venditor, ſoluta parte pretii prædii, retinet totum, omnes eius fructus percipiendo, quod Bartolus, Baldus, & Salycetus ibi citati commendant, ſic eadem ratione habet locum in emptore, qui parte pretii prædii ſoluta, poſſideret rem cum fructibus, ut in hoc caſu. Et ita ſine ullo ſcrupulo conſcientiæ poteſt uenditor accipere partem fructuum pro rata pretii non ſoluti.

10 Nec obſtat quod venditoris intentio tempore contractus fuit, ut emptor retineret prædium, & fructus eius, donec ipſe ſolueret reliquum pretii, & impleret quædam alia, quæ promiſit. Tum quia id C potuit intendere per ignorantiam iuris, & æquitatis præfatæ, quæ non ab omnibus etiam doctis ſcitur, & ità non induxit donationem, argum. l. [ſi non ſortem.] d & l. [ſub conditione.] & l. 1. ibi: [Si ſciens ſe non debere,] e & per reſolutionẽ gloſſ. receptæ, f quæ habet, ſoluentem per ignorantem iuris id quod eſt indebitum utroque iure naturali, uidelicet ex ciuili, ſicut in noſtro caſu erat, repetere poſſe.

11 Tum quia fortè is venditor intendens, vt emptor haberet prædium, & fructus donec totum pretium ſolueretur, intendebat, quod dominium omnium illorum illi quæreretur, quod iure quærendum erat ei, non tamen quod emptor non ſolueret D ex eis aliquid, ſi quid iure deberetur. Tum quia emptor peccaſſet, uolendo priuare proximum, nolentem id ſcienter donare, magna, & notabili parte fructuum pretii, & uolendo percipere ueluti quaſdam uſuras ſoluti pretii, quoadusque complerentur ei quædam promiſſa, quod non intendit uenditor, & ita præfata intentio generalis, quæ multipliciter intelligi poteſt, ita ut non comprehendat animum donãdi, non debet trahi ad donationem. g Nunquam enim præſumitur donatio, ubi alia coniectura etiam leuis cadit, ſecundum Baldum, h quem ſequuntur plerique omnes, & in his Decius. i Salua, &c.

E
ALLEGATIONES.

a l. illud, ff. ad l. Aquil. b capitul. conqueſtus, de uſuris. c §. final. ff. de fund. dot. d §. indebitum. e ff. de condit. indeb. f in l. cum quis, C. de iur. & fact. ignor. g l. cum indebito, ff. de prob. & capitul. ſuper hoc, de renunciat. h in l. 1. C. ad Trebell. i in l. cuius per errorem, ff. de regulis iuris.

SVMMARIVM.

Vſura vera tantum in mutuo, palliata in omni contractu vim mutui habente committi poteſt. 1

Depoſitum cum facultate vtendi eo fit mutuum. 2

CONSILIVM XXII.

EMptor cuiuſdam fundi ſibi iam traditi, & eo fruens, dedit fideiuſſorem ad ſoluendum venditori pretium poſt certum tempus, & dedit fideiuſſori 1500. ſcuta pro parte pretij, eo pacto, vt ſolueret partem penſionis fundi empti, quæ reſponderet parti prædicti pretij 1500. ideſt pro fructibus, quos percipiebat venditor ante venditionem, & adueniente termino ſoluendi pretium, teneretur ſoluere præfata 1500. ſcuta eidem venditori. Quæritur, an is contractus ſit vſurarius.

1 Reſpondeo, facile videri poſſe cuipiam nullam in hoc caſu propoſito vſuram committi, ea ratione fortè, quod non poteſt interuenire vſura niſi in contractu mutui, vt nos poſt alios tradimus in commen. de vſuris, a & quod in hoc caſu nulla mentio fit de contractu mutui. Sed cuilibet attẽtius caſum perpẽdenti videbitur contrarium. Tum quia licet vſura aperta non inueniatur niſi in contractu mutui, vſura tamen, quam vocãt palliatam, inueniri poteſt in omni contractu tam nominato, quam innominato, qui expreſsè, vel æquipollenter continet contractũ mutui, vt nos ubi ſupra declarauimus. Et in caſu propoſito inuenitur contractus mutui palliatus nomine fideiuſſoris, & alijs circunſtantijs, quæ contractum mutui æquipollenter efficiunt.

2 Tum quia contractus depoſiti, in quo deponens facit facultatem depoſitario vtendi pecunia depoſita videtur mutuatio, vt eſt textus ſolennis in l. [certi cõdictio.] b quod ibi omnes aſſerunt, & in caſu propoſito emptor in effectu deponit pecuniã penes fideiuſſorem cum facultate, ut illa poſſit vti, & conſequenter efficit contractum mutui. Tum quia præfatus emptor accipit aliquid, immo multum vltra ſortem principalem, accipit. n. quotannis id, quod fideiuſſor ſoluit, vel ſoluturus eſt pro parte penſionis fundi empti, quæ reſpondet parti preti 1500. ſcutorum, & ita fideiuſſor obligatur ad ſoluenda prędicta 1500. ſcuta, quæ ſunt ſors principalis, venditori, & vltra hanc principalem ſortem debet ſoluere partem penſionis illis reſpondentem, & ſic emptor recipit aliquid, immo multum vltra ſortem principalem ratione mutui, ſiue depoſiti, quod habet vim mutui, & conſeuuenter eſt vſura clara, vel palliata, per dicta in præfatis locis. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Super capitul. ſi fœneraueris, 14. quæſtion. 3. b §. fin. ff. de reb. cred.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contractu mutui, quod debet eſſe gratuitum, ad innominatum, quod tale non eſt, non procedit.*

2 *Periculi, quod ſubeo, pretium poſſum iuſtè accipere, & ſic tibi nauigaturo donare 100. recepturus 125. ſi ſalua re redieris.*

3 *Egenti pecunia poſſum iuſtè nolle tradere per illum contractum, qui ſibi magis placet, puta, mutui, ſed offerre poſſum ei alterum mihi magis placitum.*

4 *Fideiuſſor aliquid pro ſua fideiuſſione capere poteſt.*

F

CONSILIVM XXIII.

REſpondimus cuidam, non admiſiſſe uſuram, eo quòd dedit centum volenti ducere nauem mercibus onuſtam in Syriam, ea lege, quòd perderet illa, ſi nauis periret, & ſi rediret ſalua, redderentur ei centum, & vigintiquinque. Contra quod nunc replicatur, me ſentire contrarium in Man. confeſſ. a

1 Ad hanc replicationem reſpondetur, eam nihil obſtare. Tum quia arguit à diſpoſito ſuper contractu mutui, qui debet eſſe omnino gratuitus, ſicut commodatum, iuxta Gloſſam, b per omnes receptam, ad diſpoſitum ſuper contractu, per quem da-
G tur aliquid alteri per contractum innominatum ob periculum ſubeundum, ut expreſsè diximus in dicto Manua. c

2 Tum quia dans aliquid alteri, & accipiens aliquid ultra id, quod dat ad periculum ſubeundum, non contrahit uſuram, ut poſt alios reſpondit Decius, d quem nos quoque ſequuti fuimus in Comment. de uſur. e ſuper Extrauagantem Pij Quinti, de cenſibus, illa firma ratione, quòd nihil accipit is ui mutui expreſſi, nec taciti, ſed ui alterius contractus innominati donantis ſub modo, vel recipientis aliquid ob periculum ſubeundum, quod licitè po-
H teſt capi, per l. 1. & 2. f & per tradita à nobis latius in cap. nauiganti, g & in Manua. h

3 Tum quia nihil obſtat illud friuolum, ſcilicet, ꝙ mercator, qui accepit centum ſub conditione, ut redderet centum vigintiquinque, ſi nauis rediret ex Syria ſalua, maluiſſet ſine dicto onere mutuo accipere, q̃a ẽt oẽs fere alij contrahentes mallent accipere ab his, cum quibus contrahunt, pecuniam, uel ualorem ſuæ rei, quam tradunt, gratis per viam donationis ſimplicis, commodati, uel mutui, quam pretium etiã iuſtum ſoluendo, ſed non coguntur alijs gratis tradere, uel dare ſua eis donando, commodãdo, uel mutuãdo, ſed poſſunt iuſtè accipere pretium iuſtum eo-
I rum, uel uſus eorum, quæ dant, uel cedunt per contractus non gratuitos iuſtos, qualis eſt datio pecuniæ ad aliquem uſum ſub periculo perdendi eam in aliquo caſu periculi dubij, ſi contingat illud, & accipiendi aliquid amplius, eo quod dedit in caſu, quo periculum non contingat.

4 Tum quia mallent debitores, ut aliqui fideiuberent pro eis gratis, ut communiter fideiubetur, attamen is, qui fideiubet, poteſt, ſi uult, accipere aliquid pro ſua fideiuſſione, i & tradimus nos poſt alios in d. Manua. K & ita D. conſulens liberalius quidem feciſſet, ſi gratis, & ſimpliciter mutuaſſet illa cẽtum, & gratius, ſi donaſſet, ſed nõ tenebatur id facere, ſed potuit iuſtè per alium contractum non gratuitum donationis ſub modo, uel contractus innominati iuſti
K dare illa, ut dedit, ſine ulla culpa, & peccato.

[Aduertendum, ſuppoſito, ꝙ mercator mutuo petierit diſdictam 100. ut uidetur inſinuari, difficile eſſe ſoluere prædictam contrarietatem, & iuſtificare hunc contractum, niſi dicamus initam uirtualiter ſocietatem illam, de qua in Manu. cap. 17. num. 253. & conſil. ſequen. 24. Sed tunc reſtat ſcrupulus, an contineat iniuſtitiam, ut infra conſil. 25. prout forte etiam contineret,

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 284. b 1. cap. 1. de commodat. c cap. 17. numero 222. d in conſil. 123. e numero 128. quæſtio. 45. f Cod. de nautico fœn. g de uſur. h cap. 17. numer. 285. i l. hoc iure, ff. de donat. k cap. 17. num. 285.

contineret, ſi dicamus diſdictam 25. dari pro pretio periculi, quod inde dignoſci poſſet, quia mercator ei non ſolueret alia 25. pro alijs 100. mutuo non ab eodem, ſed aliunde habitis.]

S V M M A R I V M.

1 *Societas inita cum pacto, ut ponens operas teneatur aſſecurare ponentem pecuniam de certo lucro, & capitali, non eſt iuſta, eſſet autem talis, ſi poſt initam ſocietatem libere dictæ aſſecurationes ſeparatim fierent.*

CONSILIVM XXIV.

QVidam contulit mille in ſocietatē mercaturæ pannorum, quam inijt cum N. cum pacto, vt ipſe aſſecuret principale, & inſuper det illi pro ſua parte lucri ad rationem quinque pro centum. Quæritur, an huiuſmodi contractus ſit iuſtus, & quomodo poſſit talis fieri.

1 Etſi fortè defendi poſſet cōtractus prædictus ſocietatis factus in forma ſupra poſita cum aſſecuratione capitalis, & certi lucri ei adiecta, mihi tamē videt confuſionem quandam, & palliationem præſeferre, quia licet poſſit contrahi ſocietas cum capitali, & lucro ſaluo, per tres contractus, vt nos dicimus in Man.
C conf. a non tamen poteſt contrahi ſocietas iuſta, ita vt ſocius obligetur ad p̄dictas aſſecurationes, quod ſatis innuitur, fieri in prædicta forma contractus. Vt ergo palam ſit iuſtus, fiat ad formam contractus ſocietatis ſimpliciter ad damnum, & lucrum ſic, vel ſic iuſtè diuidendum, & perfecto ſuper illo inſtrumēto, fiat in eadem, vel alia charta, vel alio capitulo contractus alius ſeparatus, quo accipiens pecuniam aſſecuret conferenti capitale pro pretio expreſſo, & iuſto, ac ſi eſſet tertia perſona, quæ aſſecuraret, & perfecto inſtrumento ſuper aſſecuratione capitalis, fiat in eadem, vel alia charta, vel alio capitulo aliud inſtrumentū, in quo dicatur, quod tm̄ lucrum veriſimiliter iuſtè poſſet dari conferenti pecuniam in tali terra, &
D tali mercatura, & tali tempore, & quod accipiens pecuniam, ad euitādas moleſtias computationum, &c. aſſecurat tantam partem lucri veriſimilis pro remiſſione iuſta certæ partis lucri ſibi remittendi.

Quoniam autem ipſe non ſum mercator, nec ſcio quantum veriſimiliter lucri fiat in illa terra per mille exercitia in tali mercatura, non poſſum reſpondere, an ſatis pretij detur, vel remittatur pro aſſecuratione capitalis, vel lucri, nec conſequenter an ſeruetur iuſtitia in ſuprapoſita forma contractus, & cætera.

ALLEGATIO.

a capitul. 17. numer. 254.

E *S V M M A R I V M.*

1 *Conſuetudo uim legis habet, nec mutanda quę certam ſemper habuerunt interpretationem.*

2 *Societas iuſta vinculum pacis, & Reipublicæ vtilis, iniuſta vero mala, & leonina.*

2 *Societas. in qua alter capit lucrum, damnum non ſentiens, leonina eſt, nam lege naturali, qui ſentit onus, debet ſentire, & commodum.*

3 *Societas licita, vt ſit, tria requirit, ſcilicet quod negotiatio ſit licita, quod ſi pecunia tota pereat, pereat illam conferenti, & vt æqualitas arbitrio boni viri ſeruetur in diuidendo lucrum.*

A *Societas per tres contractus cum lucro certo fieri poteſt.* 4

Conſuetudo legitime præſcripta derogat iuri humano, ſed non diuino, ſeu naturali, quia talis corruptela dicitur nullatenus præſcriptibilis. 5

CONSILIVM XXV.

HOratius, & Dominicus inierunt ſocietatem, iuxta conſuetudinem Vrbis, ſic, vt Horatius conferens pecuniam accipiat octo pro centum, ſaluo manente capitali. Quæritur, an ſit iuſta.

B 1 Reſpondeo primo ad quæſtionem ſuper facto p̄dicto propoſitam, contractus eſſe, ut fertur, frequentes, & conſuetos in Vrbe, & ob id multis uideri licitos, & iuſtos, quia cōſuetudo vim legis habet. a Ita quod Iſidorus relatus in cap. [erit autem lex.] b dixit, [Erit autem lex ſecundum patriæ cōſuetudinē.] 1
& Iuriſconſultus c minime eſſe mutāda ea, quæ interpretationem certam ſemper habuerunt, præſertim quādo id contingit in omnium Vrbium ſanctiſſima, quæ eſt Roma, d de cuius ciuium admiranda deuotione iam inde à tempore Beati Hieronymi in hunc diem continuata nos quoque aliquid diximus in lib. centum Miſcel. e

2 Secundo, ꝙ ut ſocietas licita eſt laudabilis plurimum, & Reip. utilis, & uinculum quoddam charitatis, & perfectionis, vt innuit Apoſtolus, f ita illicita eſt mala, & uocatur leonina à Iuriſconſulto, g illa, ex qua alter ſocius capit lucrum non ſentiens damnum, quia lege naturali qui ſentit onus, debet ſentire commodum, & contra, capitul. [qui ſentit,] h cum concordantibus ibi per gloſſam, & alios adductis.

3 Tertio, quod omnes Doctores conueniunt in eo, quod nos ſcripſimus in Man. cōf. i ſcilicet, quod ad hoc, ut ſocietas iuſta ſit, tria requiruntur, ſcilicet, ut negociatio ſit licita, ſecundo, ut pecunia ſubiaceat periculo eam conferentis, hoc eſt, ut ſi tota pereat, illi pereat, tertio, ut in omnibus iudicio prudentis æ-
D qualitas ſeruetur, & pro quantitate partium collatarum lucrum diuidatur. Et in propoſita ſocietate Horatius nil damni ſentit, immo, ut ex ea colligitur, Dominicus, qui pecuniam accepit, debet reddere totam ſortem principalem diſſoluta ſocietate, quòd omnes damnant, dicentes ſocietates non poſſe fieri iuſtas, manente ſalua tota pecunia eam conferenti.

4 Quarto, quòd nos præ alijs, & poſt alios, quos ibi referimus, cum magna cura ſuccurrendo, aſſeruimus per tres contractus formaliter, vel virtualiter factos poſſe fieri licitas ſocietates, in quibus ſaluū maneret capitale, ſeu ſors, ſiue pecunia collata in ſocietatem, quæ ibi fuſius poſſunt videri, & ob hoc non tran-
E ſcribuntur hic.

Quinto, quòd propoſita ſocietas non poteſt dici iuſta, eo quòd licet in ea interueniant duo illorum. ſ. negotiatio licita, & reductio lucti incerti ad certum moderatum, deeſt tamen tertium. ſ. datio, vel remiſſio tanti pretii, quantum oporteret eum dare tertio pro ſimili aſſecuratione.

5 Sexto, ex prædictis inferri teformandā eē huiuſmodi

ALLEGATIONES.

a cap. conſuetudo, 1. diſt. & cap. fi. de conſuetudo. b 4. diſ. c in l. minime, ff. de leg. d cap. fundamenta, de elect. lib. 6. e Miſcel. 68. f ad Col. 3. g in l. ſi non fuerint, ff. pro ſocio. h de regul. iur. lib. 6. i capit. 17. numer. 251. & ſequ.

modi ſocietatem, ad hoc, quod ſit licita, per ſupplementum illius tertij, quòd deeſt, non obſtante conſuetudine quamlibet longa in contrarium ſeruata, eo ꝙ ea, quæ in contrarium io primo adducuntur, habent locum in conſuetudine contra legem humanã inducta, quæ legitimè pręſcripta vim legis habet, nõ tamen in conſuetudine contra legem naturalem, vel diuinam inducta, quia illa corruptela vocatur, & nullatenus vſucapibilis, aut præſcriptibilis, a ad laudem Sanctiſſimæ Trinitatis, cuius feſta hodie celebrat Eccleſia Chriſtiana, quæ infinita ſua benignitate nos ſaluet.

ALLEGATIO:

a capit. quæ contra mores, 8. diſtinctio. cum ei concord.

SVMMARIVM.

1 *Societas, in qua ponens induſtriam ſubit periculum capitalis pro dimidia, eſt pro eadem dimidia vſuraria, & ſic lucrum, quod pro illa dimidia ad ponentem pecuniam perueniret, eſt reſtituendum ſocio, & hoc, niſi ſocius ex poſt facto condonet. nu. 5. vel vſque à principio fuerit ei aſſignatum aliquid in compenſationem ſuſcepti periculi. num. 6. nec ad excuſandam reſtitutionem ſufficit quod in illa negotiatione capitale fere nunquam perdi ſoleat. numer. 6. nec quod ſocius ex ea fuerit lucratus. num. 4.*

1 *Societas, in qua ponens laborem ſubit periculum pro aliqua parte capitalis, pro illa parte reſoluitur in mutuum, pro alia vero retinet naturam ſocietatis.*

2 *Conſuetudo legi diuinæ vſurarios contractus damnanti contraria non excuſat à peccato, nec ab obligatione reſtituendi, licet excuſet à pœna exteriori, & vt talis non poſſit dici vſurarius.*

3 *Circunſtantia boni finis ad actum bonum requiritur, ſed non ſufficit.*

4 *Lucrum mutuo accipientis mutuantem vltra ſortem capientem non excuſat.*

6 *Periculum capitalis debet totum ſpectare ad illud ponentem, ſicut perditio totius laboris, & induſtriæ ad illam ponentem.*

CONSILIVM XXVI.

CONTVLIT quidam mille in ſocietatem ei, qui conferret induſtriam, & laborem in exercenda mercatura lanæ, eo pacto, quòd dimidium lucri cederet huic, & dimidium alteri, & quòd ſi eueniret, vt nihil lucrifieret, imò perderentur prædicta millia, dimidium eorum redderet qui ea ſuſcepit, finita ſocietate, nil perijt de capitali, & lucrum diuiſum eſt iuxta formam contractus.

Quęritur primo, an qui contulit pecuniam teneatur ad reſtitutionem illius partis lucri, quę ſibi ceſſit, in foro conſcientiæ.

Secundo, an, eſto teneretur reſtituere, liberaretur per remiſſionem partis.

Tertio, quomodo hic contractus iuſtificari poſſit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quòd pro parte negatiua facit primo, quòd in illa regione habetur pro licito is contrahendi modus.

Secundo, quòd intentio conferentis fuit contrahendi iuſtè, adeo quòd nullatenus contuliſſet, nec ſic contraxiſſet, ſi putaſſet talem modum contrahendi fuiſſe cuidam legi diuinæ, vel canonicę, vel in minimo contrarium.

Tertio, quòd qui recipit, nihil perdit,

F Quarto, quod in illo genere mercandi capitale nunquam fere perditur.

Quinto, quòd lucra ſunt parua.

Pro parte autem affirmatiua faciunt illa, quæ nos firma, ac ſolida ratione, & auctoritate fundata, ſcripſimus in Man. Conf. a quibus infertur, contractũ, de quo in caſu ꝓpoſito quæritur, eſſe illicitum, & iudicandum vſurarium, ſaltẽ quo ad dimidiũ pecuniæ collatę, quod manet ſaluum eã conferenti, & contrahentem teneri ad reſtituendum lucrum illi dimidio reſpondens, cum enim non poſſit iuſtificari, niſi reducendo eum ad contractum ſocietatis, cumq; contractus ſocietatis nequeat eſſe licitus, ſi ita ineatur, vt conferenti pecuniã ſaluum ſit capitale, ſiue ſors prin- G cipalis, vel aliqua pars eius notabilis, conſequitur eũ eſſe illicitum quo ad illam partem, & cum ratio ſuæ iniuſtitiæ conſiſtat in hoc, quòd collatio illa pecunię cenſeatur eſſe mutuum, & ratione mutui nihil vltra ſortem iuſtè capi poſſit, & per hunc contractum ultra ſortem capiatur lucrum, neceſſariò iudicandus eſt uſurarius, quo ad prædictum dimidium, cui rurſus conſequens, ut lucrum acceptum reſtitui debeat, iuxta cap. [quoniam.] b & per totum titulum de uſuris. & ita hæc pars affirmatiua uidetur tenenda, quòd is contractus eſt partim licitus, & partim illicitus, licitus quidem quo ad dimidium pecuniæ manens periculo eam conferentis, illicitus autem quo ad alte- H rum dimidium, & quòd lucrum receptum pro dimidio pecuniæ non manentis periculo conferentis, eſt reſtituendum.

2 Ad primum oppoſitorum reſpondeo, ꝙ conſuetudo non põt præiudicare legi diuinæ, c nec conſequenter uſurarium contractum approbare, cum lege diuina in utraque pagina uetetur, iuxta cap. [quia in omnibus.] d per quod etiam damnatur generalis uſus eius, & qui dixerit eum licere, cenſendus eſt hæreticus. e Nec obſtat dictum ſolemne Bartoli, f cum allegatis ab eius additione, quia Bartolus noluit dicere, quòd conſuetudo liberet à peccato uſuræ, ſed quod qui ſecundum eam contrahit, non eſt cenſendus uſurarius in foro exteriori, ad hoc ut pœ- I na uſurariorum puniatur, eo ꝙ conſuetudo excuſat à pœna temporali, ſed non ab æterna, ſecundum gloſſam, g immo nec uidetur excuſare à reſtitutione ꝑ talem contractum quæſiti, q̃a reſtitutio non eſt pœna, & ideo debetur in foro conſcientiæ, licet pœna non debeatur in eo, iuxta gloſſam ſolemnem, h & Sanctum Thomam. i

3 Ad ſecundum, quòd licet bonitas intentionis, ſiue circunſtantia boni finis requiratur ad actum bonum, non tamen ſufficit illa, nam (ut late declaramus in cap. [cum miniſter.] K licet ſemper, cuius finis malus eſt, ipſum quoq; eſt malũ, non tñ ſemp, cuius finis bonus eſt, ipſum quoq; bonũ eſt: nã & Iudæi in bonum finem Dominum noſtrum crucifigi curarũt.

K 4 Ad tertium, quod nec indemnitas, nec lucrum etiam magnum accipientis mutuum excuſat acceptionem etiam paruæ rei vltra ſortem mutuantis, capit. 1. vbi late ſcripſimus 14. quæſtio. 3.

Ad

ALLEGATIONES.

a capitul. 27 à numero 251. b cap. conſuluit, capitul in ciuitate, capitul. poſt miſerabilem. c capit. quo iure, 8. diſtinctio. ſub finem. d de uſur. e clement. 1. eodem titulo. f in l. quis ſit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædil. edic. g in capitul. denique, 4. diſtinctio. capitul. cum uenerabilis, de conſuetud. h capitul. fraternitas, 12. quæſtio. 2. i 2. 2. quæſtio. 62. artic. 4. k 23. quæſtio. 5.

Ad quartum reſpondetur, quod etiam in mutuo A
regulariter non perditur ab accipiente illud, ſed id
non iuſtificat dantem, ſi vltra illud aliquid accipiat.
Ad quintum reſpondent omnia quatuor capitula
14.q.3.clamantia, etiam parua munera, etiam in po-
culentis, & eſculentis conſiſtentia, vſuram inducere.
5 AD SECVNDAM reſpōdeo affirmatiue,
quod remiſſio, ſiue donatio ſponte facta ab eo, cui re
ſtituenda ſunt lucra præterita, perinde liberabit con
ſulentem, ac ſi reſtitueret per gloſſam celebrem, a
quæ verbo [reſtituatur,] addit, vel [remittatur.] per
quam regula generalis ab vtriuſque iuris interpreti-
bus aſſumitur, quod remiſſio debiti exęquatur ſolu-
tioni, exceptis aliquot caſibus, quorum de numero
non eſt is propoſitus. B
6 AD TERTIAM reſpondeo, propoſitum cō
trahendi modum non poſſe ſaluari, niſi aliquid adda
tur, vel dematur, poſſe aūt ſaluari diminuēdo lucrū,
quod pecuniā conferens ſibi reſeruat, per tres contra
ctus, vt diximus in dicto Man. b nempe relinquēdo
tantum de lucro accipiēti pecuniam pro aſſecuratio-
ne dimidij ſortis principalis, quanto tertius aſſecura-
ret illorum capitale, ſed ſi raro, vel nunquam perdat
capitale, vel pars eius notabilis, quæſtuoſior contra-
hēdi modus eſſet conferre ſimpliciter pecuniam, ita
vt perditio tota pertineat ad conferentem eam, ſicut
tota perditio laboris, & induſtriæ accipientis, & eam
mercaturam exercentis pertinere debet ad eum, iux-
ta ſuperius citata ex Manual. &c.

ALLEGATIONES.

a cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. b cap. 17. num. 254.

SVMMARIVM.

1 *Societas centum ouium datarum ad biennium contracta, vt ex eis danti dentur annua ſcuta 18. iniuſta.*
2 *Certificatio lucri incerti illud diminuit.*
3 *Pecudibus in ſocietatem pro parte mortuis, fructus etiā domino debitus eſt pro parte minuendus. Idem, ſi ex agnis numerus demortuorum ſupplendus.*

CONSILIVM XXVII. D

P Dedit Q. 100. pecudes in ſocietatem duraturam ad biennium, & poſtea ad vtriuſque partis uoluntatem, ea lege, vt Q. redderet pro fructu, & lucro tantum lanæ, & caſei, quod valeret 18. ſcutis, & dimidiato. Quæritur, an id facere licuerit.

1 Reſpondeo, quòd non, quia centum pecudes vix valent 100. ſcutis, & conſequenter lucraretur ad rationem fere decem, & nouem. Tum quia certificatio promiſſi lucri certi pro incerto diminuere debet lucrum ſoluendum.

2 Tum quia non dicitur in contractu, quod diminuatur lucrum, ſi aliquot pecudes moriantur intra illud biennium. Tum quia ſi reficiendus eſt numerus pecudum ex agnis naſcituris, ex eis etiam diminuendum eſt lucrum. Saluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Locatio iniuſta eſt, ſi penſio eſt notabiliter maior æquo.*
1 *Onus ſoluendi penſionem in initio anni, antequam ex re conducta fructus percipiantur, minuit aliquid de illius precio, ſicut & faciunt alia onera, num. 2. in fine.*
1 *Penſio rei cōductæ non debet ſolui in initio anni, antequā ex re conducta incipiat conductor fructus percipere.*

A *Dominium rei plenum tanti valet, quanti penſio in 20. annis.* 2
Periculum rei locatæ regulariter ad locatorem ſpectat. 3
Pecudes aliquot tradens poſt certum tempus in eodem numero, & bonitate reſtituendas, cum pacto, vt interim certum quid annuum præſtetur, etſi non formalem, palliatam tamen committit vſuram. 4

CONSILIVM XXVIII.

QVidam tradidit 25. pecudes C. ad quinquennium, cum pacto, vt pro vſufructu ſingularum teneatur C. illi ſoluere in principio anni 20. libras caſei, & fi-
B nito quinquennio reſtituere eidem totidem pecudes, & eiuſdem bonitatis. Quæritur, an contractus ſit licitus.

Reſpondetur primo, contractum hunc videri eſſe principaliter contractum locationis, & conductionis vſusfructus pecudum prædictarū ad quinque annos, adiecto pacto de reſtituendo totidem pecudes eiuſdē bonitatis poſt quinquennium.

1 Secundo, quòd videtur iniuſtus, quoniam, vt nos poſt alios tradimus in Man. noſtro conſ. a ad hoc, vt huiuſmodi animalium locatio, & conductio ſit iuſta, eſt neceſſarium, vt penſio annua à conductore ſoluēda non ſit notabiliter iniuſta, & penſio, quę iuxta hūc
C contractum erat ſoluenda, erat ſcutorum 25. & quatuor circiter Iuliorum. Tum quia ſoluenda erat penſio in principio anni, antequam quicquam fructus ex eis perciperetur à conductore, quod minuit aliquid de precio penſionis, b nam etiam intereſſe non debet ſolui in principio anni, vt poſt alios tradimus in comment. de vſuris. c

2 Tum quia vſusfructus illarum pecudum annuus longe maioris valebat, quam proprietas, & dominiū plenum ipſarum pecudum, quandoquidem plenum dominium rei quo ad proprietatem, & vſumfructum tanti valet, quanti penſio collata in 20. annis, iuxta textum, adiuncta gloſſa recepta. d Tum quia in cu
D ſtodiendis illis pecudibus, paſcendis, conſeruandis, & regendis, multus labor, & ſumptus, & magna cura erant aſſumenda, quæ omnia minuunt penſionem iuſtam ſoluendam.

3 Tum quia, ſecūdum iuſtam naturam locationis, & conductionis, periculum rei locatæ nō pertinet ad conductorem, ſed ad locatorem, qui eſt dominus rei locatæ, & conductæ, vt traditur in d. Man. e & probatur per locum à ſpeciali in leg. [ſed & ſi.] f & in cap. 1. g & c. [propter ſterilitatem.] h & onus impoſitum conductori, quod non eſt de natura conductionis, diminuit de precio penſionis, iuxta cap. [cum Ioannes.] i & traditur in d. Manual. K

4 Tertio, quòd licet is contractus ſecundum ſuam
E formam formaliter non ſit vſurarius, poteſt tamen dici palliatus, & peior quam formalis, iuxta tradita per nos poſt alios in comm. de vſuris. l Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. nu. 260. b Arg. c. 1. de plus petitio. c num. 54. d in ver. iuſta in auth. perpetua. C. de ſacroſan eccl. e cap. 17. num. 179. f §. quæſitum. ff. ſi quis caut. g de commo. & cap. 1. de depoſi. h de locat. i de fi. inſtr. κ capit. 17. num. 260 & cap. 23. num 77. l num. 4.

SVMMARIVM.

Societas officiorum Romanæ Curiæ, vt inſtituatur, cum ſuis conditionibus requiſitis, & reſolutionibus multorum circa illam dubiorum, num. 2. & ſeq. 1

2 *Societas ſuper officijs Rom. Curiæ iuſtificatur, non quia ſit emptio, nec vera ſocietas, ſed ob periculum perden di capitale videtur poſſe iuſtificari, & numer. 3. & 4.*

3 *Periculum perdendi facit aliquem contractum, alioquin iniuſtum, iuſtum cenſeri, ſicut & incertitudo quanti res ſit valitura.*

4 *Sponſio ſoluendi precium rei acceptæ duplicatum, vel mutuum cum augmento, ſi hoc vel illud euenerit, & illud lucrandi, ſi non euenerit, valet.*

5 *Pactum, vt diſdicta ſocietate, officialis, donec capitale non reſtituti, ſoluat totidem fructus, ut ſoluebat durante ſocietate, non ualet, tenetur tamen moroſus reſtituere uerum damnum lucri ceſſantis, & damni emergentis, & num. 6. & 7.*

6 *Intereſſe damni emergentis ſoluitur integre, at lucrum ceſſans cum aliqua diminutione, quia minus eſt habere aliquid in ſpe, quam actu.*

CONSILIVM XXIX.

Excellentiſſime Domine. In hac Curia Romana ſunt verè multa officia fructificantia, & ſanctè à Romanis Pontificibus inſtituta, ad ſufficiens miniſterium Curiæ Romanæ, & iuſte vendibilia eo precio, quod eſt determinatum à Pontificibus, & ita officia ſunt varia, tum ratione fructuum, tum ratione operarum, tum ratione modi reſignationis, tũ quod diuerſo tempore plus alia faciunt, quam alia, tum ratione aliarum circunſtantiarum, nec enim dubitandum eſt, quod in iſtis officijs iuſtiſſimè fundari poſſit contractus ſocietatis, quod vulgo dicitur, [dare à cõpagnia di officio.] & ſuper hoc editæ iam ſunt tres bullæ, ſcilicet Leonis X. Pauli IIII. Pij IIII. & ideo quæ ordinant Pontifices circa hæc officia ſunt habẽda pro legibus, quæ obligant, & fit communiter, nec reprehenditur à Pontifice, nec à confeſſarijs doctis, etiam ſi accipiatur lucrum 12. pro 100. Nec ideo eſt iniuſtitia. Primo ptopter periculum illud, quod ſi poſt reſignationem officij non ſuperuixerit 40. diebus, perdat officium. Secundo, quia habent communiter aliquod officium, & miniſterium. Tertio, quia Pontifices hoc voluerunt, ut haberent honorabiles perſonas ad miniſteria Romanæ Curiæ, ſi enim ſic emerentur, ut res aliæ, non eſſent tot viri graues.

Fundamentum autem harum ſocietatum eſt, quia Pontifices viderunt officia à quibuſdam non poſſe emi tota, ideo admiſerunt ſocios, & ſic dupliciter fieri poſſunt hæ ſocietates, primo in ipſa emptione, ſecundo poſtquam emit, & ſoluit, admittit deinde ſocium, quia eget pecunia, quod vtrumque licitum uidetur, & licet ſint plures ſocij, unus tamen eſt uerè officialis, quo uiuente durat tantum officium, at eo moriente ceſſat, niſi reſignet.

Fundamentum ſocietatis, vt ſeruetur æqualitas, eſt, ut qualis eſt proportio officialis erga proprium officium, talis ſit ſuo modo ſocij erga officialem, ſcilicet, ſi moriatur ſocius, officialis lucretur id, quod illi ſocius dedit, & contra, ſi officialis moriatur, reddatur ſocio ſua pecunia. Adhibitæ tamen ſunt duæ cautelæ. Prima, ne moriatur ſocius morte uiolenta. Secunda, ut officialis det fideiuſſionem pro pecunia ſocio, quæ omnia uidentur iuſta.

Fit autem ſocietas iſta communiter per ſemeſtre, unde ad hoc, ut duret amplius, debet ratificari, ſin autem, debet reſcindi, opus eſt, ut admoneatur alter 15. diebus ante, ratificatio autem eſt, ſi accipit fructus.

F Societas hæc fundatur ſuper uitam alterius. Socius nominat perſonam, quam uult, uel præſentem, uel abſentem, in quo fundatur contractus iſte, eſſet tamen abuſus, ſi nominaret perſonam, de qua non poteſt ſciri uix per duos annos, &c.

In prima bulla Leonis X. nihil eſt ad noſtrum propoſitum, nondum enim erat abuſus. In ſecunda enumerantur duo abuſus. Primus quod quis admittebat ſocios ſupra officium, quod uel non habebat, uel non habebat in Romana Curia. Secũdus, quod uerè erat officialis, ſed aggrauabat officiũ plus quam ualebat. His occurrit Paulus IIII. & hæc determinauit. Primo, ne quis accipiat in ſocietatem ſupra officium, qđ non habet in Rom. Curia, & ſi facit, ſit contractus irritus. G Secundo, ne quis ſumat ſuper officium ultra medietatem precij. Tertio, ne quis admittat ſocium ad officium, niſi præcedat ſignatura authentica. In tertia bulla Pij IIII. annullatur, & irritatur, & caſſatur iſta bulla Pauli IIII. & permittit fieri, ut ante bullam Pauli IIII. duob. additis. Primo, ne grauetur officiũ ultra ſuum ualorem. Secũdo, ut officialis teneatur requiſitus à ſocio narrare ueritatem, quantum habet ſuper hoc officium, & ſi non facit hoc, dicit priuari eum a tali officio, & inſuper debere ſatisfacere ſocio pro data pecunia, & teneri reſarcire damna. Quare videtur Pius IIII. relinquere hæc officia in iure naturæ, addita illa ſecũda conditione contra officiales. Vnde uidetur colligere quatuor conditiones ſubſtantiales eſſe obſeruandas. Prima eſt, ꝙ talis ſocietas ſit ſupra officium, quod hẽat in Romana Curia, quod requiritur ex parte utriuſq;, tam ementis, quàm uẽdentis, alias ex parte uendentis eſſet iniuſtitia uẽdere, quod non habet, & qa Pius IIII. uidetur hoc cõfirmare. ſi enim non poteſt grauare ultra ſortem, minus põt uendere, quod non habet. Secunda conditio, ne officialis admittat ſocietatem ultra ualorem officij, quæ eſt conditio neceſſaria: nam & uẽdens uenderet quod non eſt, & emens emeret, quod non eſt, & ſic committeret uſuram. Vnde infertur, ſocietates eſſe licitas, quaduſque ueniant ad ualorem ſummæ officij, poſt Bullam Pij IV. & q̃ ſunt ultra, ſunt uſurariæ. Tertia conditio, æqualitas pretij ex utraq; parte. Cognoſcitur tamen ex tribus. Primo, ſi contingat tale offici um eſſe taxatum à Bulla, ut tempore Pauli IV. erat 12. pro 100. quamuis illud non taxet uere, ſed tantum referat, & quaſi admittat. Secundò, quod communiter ab omnibus fit, & circunfertur. Tertio eſt aſpicienda natura rei, ad quod requiritur, ne ſocius plus accipiat, quam principalis. Quarta conditio, ſi hoc officium requirit aliquem laborem in officiali, tum ſocius non poſſit tantùm accipere, quantum ille. Quinta conditio, ex lege poſita Bullæ Pij Quarti, ut officialis requiſitus à ſocio, ſincere reſpondeat, quantum habeat grauatum officium, quod ſi non facit, & priuatur officio, & debet ſocio ſatiſfacere.

Si uerò duæ primæ conditiones non ſeruentur, ſcilicet quod non ſit Romæ, uel habeat ultra officium, quod dupliciter accidere poteſt, primo, ſi is qui emit hoc ſcit, uel non ſcit, ſecundo, ſi uterque ſcit, quia ſi uterque ſcit, uterque peccat mortaliter, & ſocius non poteſt accipere quadrantem ex toto contractu, quia eſt uſura, ſi uerò ſocius bona fide fecit, & eſt deceptus, tunc poteſt accipere totum ſuum pretium, ut colligitur ex Bulla, & natura rei.

At ſi non ſeruatur æqualitas pretij, ut in tertia conditione dicitur, non eſt contractus uſurarius, ſed iniuſtus ex inæqualitate pretij, & manet obligatio ad reſtitutionem, ſicut in alia mala emptione.

Admittitur

Admittitur etiam aliquando ad ſocietatem, nō ad vtilitatem officialis, ſed alterius tertiæ perſonæ, & hoc dupliciter fit. Primo, cum v.g. Paulus officialis dat Petro 12. pro 100. & Ioannes refundit eos officiali. Secundo indirectè, cum Io. indiget pecunia, & Petrus habet pecuniam, & vult dare, ſed Ioannes non habet officium, petit tamen à Paulo officiali accipere in ſocietate officium (ſcilicet accommodare ſuum officiū ad hoc) ita vt Ioannes det Petro 12. pro 100. immediatè non dando illos prius ipſi Paulo officiali, quomodocunque enim iſtorum duorum modorum fiat, licitum videtur, quia officialis alteri reſpondet, & Io. v.g. ſeruat eum indemnem, & fundatur iuſtitia in duobus contractibus, primus eſt ſocietatis Petri cum officiali, ſecundus officialis cum Ioanne, vt Ioānes illum ſeruet indemnem.

Si ſocius moriatur, tunc illa pecunia manet pro tertia perſona, ideſt Ioanne, quia interceſſerunt duo illi contractus, & contractus inter officialem, & Ioannem eſt, vt Ioannes ſeruet eum indemnem, hac tamē conditione, vt ſi moriatur Petrus, pecunia maneat pro illo, ſcilicet Ioanne, in quo nulla videtur iniuſtitia, ſed legitimus contractus.

Dubitari tamen poteſt, cum cōtractus iſte per ſex menſes tantum duret, quid ſi per diſdictam illam, vt vocant, diſcindatur ſocietas, & officialis non ſoluat ſummam, an poſſit ſocius accipere partem lucri, quā accipiebat. Hoc enim dupliciter fieri ſolet. Primo, animo fraudulento, ſciens quod officialis illi non reddet pecuniam, ſed ita vult ſaluare ſuum capitale, & gaudere de reditibus. Secundo, ꝙ bona fide vult diſcindere ſocietatem. Videtur enim, ſimpliciter loquēdo prætextu ſocietatis ſocium iſtum non poſſe quidquam accipere, cum iam non ſit ſocius, at ſi id fecerit malo animo, tunc nihil poteſt accipere vllo modo, ſi verò fecerit bono, & ſincero animo, & culpa eſt officialis, qui non vult dare, tunc ratione damni emergētis, vel lucri ceſſantis poteſt aliquid accipere. Quod ſi acciderit, vt officialis vendat officium, & non velit reddere capitale, tunc etiam videtur poſſe accipere aliquid ratione trium titulorum, ſcilicet dāni emergentis, & lucri ceſſantis, vel moræ, & pœnæ.

Solet etiam accidere, vt quis ponat pecuniam ad periculum vitæ abſentis cuiuſdam, quod aliquando fit fraudulenter, ſciens non poſſe ſciri ante annum de eius morte, tunc autem videtur peccare mortaliter, ſi verò ſcit eum quomodocunque mortuum eſſe, non poteſt quidquam accipere, at ſi neſcit, vel negatiuè ſe habet, poteſt accipere, cum tamen cognoſcit illum eſſe mortuum, tenetur reſtituere ab eo tempore, quo alter eſt mortuus.

Eſt etiam in vſu, vt penſio, quæ alioquin ex ſocietate officij eſt ſoluenda in fine ſemeſtris, ſoluatur initio ſemeſtris, anticipata ſolutione, hoc enim fit ad requiſitionem ſoluentis, non autem accipientis, vt plurimum, nam ſoluta antea durat, & eſt ſecura ſocietas per ſex menſes, hæc enim ſi ſoluatur ex vi ſocietatis, in fine ſoluenda eſt, quia fructus nondum percepti ex ſocietate ſoluuntur, alias eſſet iniuſtitia, licet non vſura, ſi verò ſoluatur ex vi aſſecurationis admiſſæ, videtur poſſe ſolui initio ſemeſtris, quia aſſecuratio non exigit, vt ea finita precium ſoluatur, & ſic communiter fit.

Suppoſitis ſuperioribus probationibus, & rationibus, deſideratur, vt D.T. dignetur reſpondere ad totum, & ſi D.T. ob ſuas occupationes, & indiſpoſitiones corporis, ad totum non vacat, ſaltem ad tria, vel quatuor iſta capita reſpondeat.

A Primo, An iuſtè iuſtificentur contractus iſti ad rationem 12. pro 100. ea lege, vt pecunia maneat ſalua, & extra periculum conferenti eam, nulla habita ratione, quantitatis redituum officij, dum viuit, & quòd poſſit diſcedere ab illo contractu, & repetere pecuniam ſingulis ſemeſtribus, dum viuit, & quòd ſi moriatur antequam diſcedat tota pecunia collata quæritur officiali.

Secundo, an ualeat pactum, quod in huiuſmodi ſocietatibus ſolet apponi, ut cōferens pecuniam poſſit deſiſtere quādo uult à ſocietate, & quod ſocius teneatur ſtatim, uel infra quindecim dies reddere pecuniam, & quod tantum lucri ſoluat eam deponēti, donec eam reddat quantum ſoluebat durāte ſocietate.

B Tertio, an præfatus officiarius, qui eſt in mora reddendi pecuniā, & fortaſſis litigat, nolendo reddere illam, eſto non teneatur ad ſoluendum tantum lucrū poſt ſolutam ſocietatem, quantum durante illa, an tamen teneatur ſoluere aliquod lucrum pro intereſſe.

ET SI PROPTER occupationes, & infirmitates meas me excuſare poſſem cum à medicis mihi interdictum ſit ſtudere, & cum in his officijs ſimparum verſatus, tamen ob preces tanti uiri petentis ad iſta tria capita reſpondebo.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſponden primo, quod non poſſunt iuſtificari ratione emptionis, uel uenditionis, qua nulla talis ſit, nec ratione mutui, quia mutuans nihil ultra ſortem capere poteſt, a neque ſola ratione ſocietatis, quia ut C poſt alios diximus in noſtro Manual. confeſſ. b ad iuſtitiam ſocietatis requiritur, ut omnes ſocij participent de lucro, & damno, quod in prædictis contractibus non uidetur fieri, neque ratione cenſus, quia pecunia data pro cenſu non poteſt repeti, niſi ſaltem uolente cenſuario ſecundum omnes.

2 Secundo, quòd uidetur iuſtificari poſſe propter periculum perdendi totam ſortem, ſi moriatur, antequam diſcedat ab illo contractu.

3 Tum quod incertitudo, uel dubium perdendi facit aliquem contractum cenſeri iuſtum, qui aliàs non eſſet talis cenſendus, ut dubium, an merx ſit ualitura D pluris tempore ſolutionis, facit, ut illa uendi poſſit pluris, quā nunc ualeat, c & incertitudo, an penſio domus maior, uel minor ſit futura, facit, ut creditor poſſit accipere fructus pignoris pro uſuris, d & emptio alicuius redditus annui, uel mēſtrui ad uitam ementis, efficit, ut emptor, ſi multum uiuat, iuſtè percipere poſſit multo plus, quam ſit precium, quod dedit quia debitum eſt quanto tempore uiuet, ut tradit Oldradus, e quē ſequunt̃ Corneus, f & Decius cōſ. 23.

4 Tertio, quod recepta eſt pro iuſta in Gallia Belgica, ubi eſt magna copia doctorum, & piorū, cōſuetudo accipiendi centum ab uno cū pactione reddendi 200. ſi poſt duos annos, uiſa Roma, redierit in patriā, & in Gallia dat quis alteri certū quid, cū pacto, E ut ſoluat ei duplū, cū duxerit uxorem, uel ſiet presbyter, propter incertitudinem matrimonij, & presbyterij. Tū quia non obſtat conſiliū Decij, g quatenus ſignificat non eſſe iuſtū mutuum mille reddēdo poſt ſex annos, ea conditione, ut ſingulis annis dentur ei cētum. Tum quia ipſe loquitur de contractu mutui, conſuetudo autem præfata Romana procedit in contractu

ALLEGATIONES.

a cap. 1. 14 q. 3. cap. conſuluit. de vſuris. b cap. 17 nu. 251. c cap. in ciuitate, & cap. fin. de vſur. d leg. ſi ea lege. & l. ſi ex pactione. cod. de vſuris. e Conſil. 207. f in conſil. 302. & 423. g 123.

contractu ſocietatis. Tum quia Decius tandem illa potiſſima ratione definit illum contractum fuiſſe iniuſtum, quia non erat appoſita conditio, ut perirent illa mutuanti, ſi intra ſex annos moreretur, & ita nullum habuit periculum perdendi ea, immo ui mutui capiebat illa centena annua. Tum quia mutuum datum alicui ea lege, ut ſi moreretur intra ſex annos nihil ei redderetur,& ſi uiueret ſex annos redderentur ei illa, & centum pro milliario, uidetur eſſe iuſtum, quia nihil recipit ultra ſortem ui mutui, ſed tantùm ob periculum perdendi ſortem, & ita poterit licitè ratione periculi accipere id, quod uidebitur iuſtum, habita ratione ad periculum, quod ſubit. Cum ergo qui dat pecuniam in ſocietatem, ſecundum præfatam conſuetudinem, ſubeat periculum perdendi totam ſortem, ſi moriatur, antequam diſcedat à ſocietate, merito poterit lucrari, quod iuſtè reſpondeat illi periculo, non quidem ratione ſocietatis, ſed ratione periculi, quod ſubit in vtilitatem ſui ſocij.

5 AD SECVNDAM reſpõdeo primò, quod ualet quo ad duo capita priora, uidelicet, ut poſſit diſcedere, ſeu diſdire, quando uoluerit, & quod teneatur ſtatim pecuniam reſtituere, quoniam nihil uidetur obſtare, quo minus ualeat, & regulariter contractus ex conuentione partium legem accipiunt. a

Secundo, quod non valeat quoad tertium caput, uidelicet ut tantum lucri ſoluatur pecuniam conferẽti, durante mora ſolutionis, quantum ſoluebatur ante diſceſſionem, & diſdictã ſocietatis. Tum quia ceſſauit ſocietas, & periculum perdendi totam ſortem, ratione cuius tantum lucrum dabatur, ut ſupra dictum eſt, & cauſa ceſſante, debet effectus ceſſare. Nec obſtat, quod debitor propter moram ſoluendi tenetur ad ſoluendum uſuras, & intereſſe in contractibus bonæ fidei, b & contractus præfatus dicitur ſocietatis, qui eſt bonæ fidei, c quia id non procedit, niſi cum ab initio contractus promitteref, uel eſſet in uia ad lucrandum, & propter amicitiam, uel preces ab illo lucro abſtraheretur, ſecundum communem, quam poſt alios tradimus in Comment. de uſuris, d & breuius in Manua. Confeſſ. e quod raro contingit in his, qui modo prædicto conferunt pecunias in ſocietatem officiorum.

6 AD TERTIAM reſpõdeo, quòd de huiuſmodi debitore, & alijs, qui ſunt, uel fuerunt in mora ſoluendi, idem regulariter iudicandum eſt in foro conſcientiæ, nempe quod tenetur reddere ultra ſortem damnum, quod dedit, eo modo, quo ſingulariter ait S. Thom. recept. f in hæc uerba. [Homo tenetur ad reſtitutionem eius in quo aliquem damnificauit, ſed aliquis damnificatur dupliciter, uno modo, quia aufertur ei quod actu habebat, & tale damnum eſt ſemper reſtituendum, ſecundum recompenſationem æqualis, puta ſi aliquis damnificet aliquẽ, diruens domum eius tenetur ad tantum, quantum ualet domus. Alio modo, ſi damnificet aliquem, impediendo, ne adipiſcatur, quod erat in uia habendi, & tale damnum non oportet ſe compenſare ex æquo, quia minus eſt habere aliq̃d uirtute, quàm actu. Qui autem eſt in uia adipiſcendi aliquid, habet illud ſolum, ſecundum uirtutem, uel potentiam, & ideo ſi redderetur ei, ut haberet hoc in actu, reſtitueretur ei, quod eſt ablatum, non ſimplum, ſed multiplicatum, quod non eſt de neceſſitate reſtitutionis, ut dictum eſt. Tenetur tamen aliquam recompenſationem facere, ſecundum conditionem perſonarum, & negociorum.

F Per quæ ſunt intelligenda, & ad quæ ſunt reducenda, quo ad forum conſcientiæ, omnia, quæ de intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis traduntur in l.3. g

7 AD VLTIMVM, quo quæritur, an reſponſio cuiuſdam excellentiſſimi uiri, quæ monſtratur, placeat nobis, reſpondeo primo, quod uera eſt eius deciſio quo ad primam partem, qua reſpõdet non ualere pactum ſoluendi 12. pro cẽtenario, poſt ſolutam, ſiue diſdictam ſocietatem, donec ſoluatur principale.

Secundo, quod ad oſtentationem potius, quàm ad ueritatis confirmationem, vr̃ allegaſſe tantam Doctorum multitudinem. Tum quia non loquuntur de hoc caſu in ſpecie. Tum quia quãuis ex eorum dictis
G poſſit elici aliquod fundamentum, quo ſua deciſio fundaretur, non tamen exprimit illud, & expreſſum eſſet adeo clarum, quod pro eo inueniretur textus, qui firmius fundaſſet illud, quam auctoritas omniũ Doctorum, quos citat, cum eorum auctoritas non obliget neceſſario, ut textus authenticus.

Quo ad ſecundam autem partẽ ſuæ deciſionis reſpondetur primo, illam eſſe ueram quatenus habet, eum, qui contulit pecuniam in præfatam ſocietatem, non poſſe quidquam capere, præter ſortem principalem, poſt ſolutam, ſeu diſdictam ſocietatem ratione ſocietatis, quia iam deſijt eſſe, neque ratione pacti, quia illud fuit illicitum, ut prædictum eſt.

H Secundo, ꝙ nõ eſt uera, quatenus ſequutus Paulũ Caſtrenſem, & S. Thomam male intellectos, negare uidetur uerum, & probabile intereſſe lucri ceſſantis poſſe peti, quod etiam Innocentius, h & Sotus quos ipſe non citat, uoluerunt, licet Sotus contrariam, & communem opinionem non reprobet, quam nos contra ipſos late confirmauimus in d. com. reſolut. i ubi declaramus intellectum D. Thomæ, K quem præfatus d. Doctor, de cuius reſponſione quæritur, citat ad literam, qui non uidetur legiſſe Caietanum, uerè, & pulchrè declarantem illud in loco proprio, quem ſi legiſſet, aliter, ut arbitror, loquutus fuiſſet, per rationes per eum ibi traditas, quibus nos alias ubi ſupra annuimus.

I Tertio, quod licet qui contulit pecunias in præfatam ſocietatem cum præfato pacto, non poſſit petere aliquid ultra ſortem ratione ſocietatis, neque pacti pro tempore, quod intercedit inter diſdictam, & redditionem ſortis, poteſt tamen petere intereſſe uorum, & probabile lucri ceſſantis, ita quod ſi uere coram Deo ipſe uſus fuiſſet illa pecunia ſibi reddita, emendo merces, uel cenſus annuos, uel aliqua prædia urbana, uel ruſtica frugifera, & deſiuit emere illa, quia non fuit ſibi reddita, certè poterit petere intereſſe illud, quod ob moram debitoris paſſus eſt per ſupradicta. Salua, &c.

[Aduertendum, quia ſi ei, quod hic dicitur nu.3.
K uerſ.2. & nu.4. ad fi. addatur id, quod dicitur cõſi.26. nu.6. numq̃ iuſtificabuntur iſti contractus, quia officialis nunquam daret diſdictam 12. alteri tertio non numerãti diſdictam 100. nolẽti ſubire ſimile periculum. Iniuſtiſſimum enim iudicatur tale pretiũ huius periculi.

ALLEGATIONES.

a l.1.§.ſi conuenerit, ff. depoſiti, & cap. contractus, de regulis iuris, lib.6. b l bonæ fidei, ff. de uſuris. c § actionum, Inſtitut. de ac. d ſuper cap. ſi fœnerauerís, 14 quæſt. 3. not 15. & ſeq. e cap.17. à num. 211. f in 2. 2. quæſtio 60 artic.4. g §. fi. de eo quod certo loco, & in d. §. per uenditorem, & l.1. C. de ſent. quæ pro eo, quod intereſt. h in capitul. final. de uſuris. i notab. 15. à numero 42. k in 2. 2. quæſtio. 78. articul. 2. ad 1.

periculi. Vnde ſequitur ne periculoſa videatur hæc aſſertio iuſtificantis hos contractus ex ſolo capite periculi, quod ſubitur.

SVMMARIVM.

1 *Cambia fieri poſſunt pro ſecundis nundinis, &c. dummodo non maiori lucro, quam pro primis.*

2 *Cambia ſi non ſoluuntur in primis nundinis cum debito lucro, & ſorte principali, poteſt fieri recambium pro ſecundis, &c. donec omnia ſoluantur.*

3 *Fideiuſſores recipientium nomini ſuo, vel aliorum cambia, & ſi principales non ſoluunt loco, & tempore præſtitutis, recambiunt, donec ſoluantur.*

CONSILIVM XXX.

Cambia an fieri liceat pro ſecundis, tertijs, & quartis nundinis?

1 Ad hanc quæſtionem, quatenus mea dicta tangit, reſpondeo primo, palam eſſe, quod præfata verba mea non ſignificant, quod campſor poteſt cambire à principio pro certo lucro pro primis nundinis, & pro alio lucro, vel maiori pro ſecundis, & alio, vel maiori pro tertijs, &c. ſed ſolum quod poteſt cambire ad ſoluendum ſecundis, tertijs, vel quartis nundinis, modo non cambiat pro maiori lucro cambiendo pro illis, quam poſſet capere cambiendo pro primis.

2 Secundo, quod hoc præfatum noſtrum dictum nihil facit ad aliam quæſtionem, qua quæritur, vtrum cāpſor cambiens, & accipiens pecuniam ad cambium poſſint licite conuenire, vt campſori ſoluatur certum lucrum in primis nundinis cum ſorte principali, & quod ſi non ſoluatur illa, poſſit recambire ſic, vt accipiat ſortē principalem cum lucro debito pro primis nundinis ab alio mercatore ſoluendam in ſecundis nundinis, & poſtea ſi non ſoluantur in ſecundis nundinis, iterum accipere alia 100. pro ſimili lucro ſoluenda in tertijs nundinis, & ſic continuare cambiū, & recambium, donec omnia ſoluantur.

Suppoſito, quod primum pactum, quod fit cum campſore, ita fiat, vt ſit licitum, ad reliquam partem dubij dico primo, quod hæc conuentio non reprobatur, nec approbatur in præfata extrauagante.

3 Secundo, quod conſuetudo mercatorum videtur habere, quod ſi non fiat ſolutio ſortis principalis, & cambij, vbi, & quando debet fieri, recambiunt, imò & fideiuſſores recipientium cambium nomine ſuo, vel aliorum, ſi principales non ſoluunt loco, & tēpore præſtitutis, recambiunt iterum, & ſi non ſoluatur loco, & tempore in recambio præſtitutis, recambiunt tertio, ne contra eos fiat exequutio. Tertio, quod campſor, vel alius ſic cambiendo, & recambiendo, nullam iniuſtitiam videtur committere. Salua, &c.

[De hac materia vide fuſius in ſequenti conſilio.]

SVMMARIVM.

1 *Cambium, quod vocatur (al recapitare) ſuper dantem videtur vſurarium, & ſiccum, cum attento effectu videatur pecunia in eodem loco dari, & recipi cū auctario, & eadem perſona cum ſe ipſa contrahit obligationē, & liberationem, quod repugnat, re tamen vera non eſt tale, nu.4. nec ſiccum, cum reuera alibi ſoluitur cambium, quam vbi eſt receptum, num.5. & 6. nec inconueniens eſt, quod eadem perſona plures repræſentet, & ſic reſpectu diuerſæ repræſentationis ſecum con-*
A *trahat, ſimul & diſtrahat, numer.7.*

Sibi ipſi nemo poteſt imperare, nec ſibi obligari, nec ſui- 2
met eſſe creditor, vel debitor, nec à ſeipſo emere, & hoc, niſi repræſentet diuerſas perſonas, num.7.

Vſura etiam per ſolam ſpem lucrandi ex mutuo, ſi ſit 3
principalis, committitur, num.8.

Cambium per literas licitum eſt, quatuor concurrentibus. 4
Primo, quod ſit æqualitas inter pecuniam, quæ datur, & accipiendam. Secundo, ne campſor accipiat à capſario plus iuſta mercede debita pro cambio. Tertio, quod credatur campſarium velle, & poſſe ſaltem per alterū ſatisfacere literis cambij in loco, pro quo ſunt datæ. Quarto, quod locus, pro quo datur, multum diſtet à loco, in quo fit cambium.

B *Plures repræſentare, ſeu referre poteſt vna, & eadem* 7
perſona, & ſic ex perſona vnius poteſt dici actor, & ex perſona alterius eſſe reus, & ſimilia, quæ videntur repugnantia, & num.8.

CONSILIVM XXXI.

Reuerendiſſim. Domin. Campſores Romæ, ſeu Florentiæ dant pecunias Lugduni ſoluendas illis, qui Lugduni non habent agentem, nec numiſmata, ſed rogant campſorem, vt ipſemet ad ſuum correſpondentem ſcribat, vt nomine campſarij cam-
C bium ſoluat, & traijciat, atque ita fit, vt correſpondens, præter propriam perſonam, gerens duarum perſonarum vicem, dantis, & accipientis cambium, reſpectu accipientis pecunias ſoluat Lugduni, & traijciat, reſpectu campſoris dantis pecunias remittat, & pro maiore parte in eodem loco campſarius ſoluat. Quæritur, an huiuſmodi cambia ſint licita, & ſit licitus cambiendi modus?

At vt magis mihi ſatisfaciam, mitto Dominationi tuæ, quæ mihi ſuper hanc materiam de cambijs à viro graui doctiſſime tradita fuerunt.

D *De iuſtitia illius cambij, quo campſores dant pecuniam illis campſarijs, qui actu non habent numiſma in illo foro, ad quod cambium dirigitur.*

Inter omnia cambiorum, genera, quæ vbique terrarum apud omnes mercatores ſunt vſu recepta, hoc eſt vſitatiſſimum, vt qui accepit aliquam ſummam pecuniarum à campſore titulo cambij pro aliquo foro, in quo ipſe nullum habet creditum, roget eundem campſorem, ut ipſemet campſor nomine campſarij traijciat ad ſuum correſpondentem, ad quem debeat remittere illam ſummam exigendam, atque ita, fit, vt correſpondens præter propriam perſonam gerat adhuc uicem duarum perſonarum, dantis nimirum, & accipientis cambium,
E nam reſpectu dantis remittit, & reſpectu accipientis traijcit. Et quidem ſub hoc genere cambij tres continentur ſpecies inter ſe valde affines, quæ uulgo dicuntur, [il cambio con recapitar le lettere ſopra il datore, il cambio con le contationi, & il cambio con la ricorſa.] Quæ omnia ut clarius à me explicentur, prius lingua materna proponam exempla, & praxim ſingulorum cambiorum, vt didici à primoribus mercatoribus huius ciuitatis. Tum videbimus rationes, quibus impugnantur. Deinde proponemus aliquot fundamenta, quæ cum aduerſarijs nobis debent eſſe communia. Ad extremum oſtendemus iuſtitiam horum cambiorum, reiectis argumentis contrarijs. Hoc autem

munus

munus mihi iniunctum ideo libenter ſuſcepi, quod intelligam non paucos eſſe, qui in eadem ſunt ſententia, in qua ego fueram, damnantes huiuſmodi cambia, vt qui tandem meo periculo, & non modico experimento ex D. Auguſtino, a elegi mutare ſententiam, ipſi in propria pertinaciter non conquieſcant, aut certè non impugnent, quod theoricè, & practiuè ex omni parte non penetrauerint.

ALLEGATIO.

a 2.2. quæſt. 4. cap. magnæ.

Exemplum illius cambij, quod dicitur recapitar le lettere ſopra il datore.

Antonio dà à cambio, Pietro piglia, & Franceſco è il correſpondente, chi dà, ſi dice rimetter, chi piglia trarre, & il correſpondente, ſi dice volgarmente il committente, o vero la ragione.

Il caſo dunque ſi figura in queſti modi: Pietro in Fiorenza trahe, cioè piglia à cambio da Antonio per Lione cinquecento ſcudi d'oro, per far pagare in Lione cinquecento ſcudi di ſole, perche ſi cambia al pari, & perche occorre che Pietro non ha correſpondente in Lione, ricerca Antonio che gli faccia credito in Lione, acciò ſia recapitata detta tratta, & il detto Antonio ordina in Lione à Franceſco, qual è il medeſimo c'ha da riceuer il pagamento delli cinquecento ſcudi di ſole che recetti, e paghi detta tratta di Pietro ſopra di lui, & che ſe ne vaglia ſecondo l'ordine di Pietro, ilqual'ordine ſarà, che ſe ne torni à valere qui ad lui, ò d'altro, ò veramente in altre piazze di Spagna di Francia, d'Italia, & da qual ſi voglia perſona, & coſi Franceſco paga per Pietro à ſe medeſimo, & riceue per Antonio, ſe ne torna à valere ſecondo detto ordine.

Forma dunque Pietro la lettera di cambio à Franceſco in queſta maniera. Pagate per quæſta prima di cambio in fiera proſſima di tutti i ſanti à voi medeſimo cinquecento ſcudi di ſole per la valuta qui d'Antonio, & ponete come per la d'auiſo. Di più Pietro per la ſua d'auiſo ordina à Franceſco, che recapiti la tratta, & che ſe ne vaglia qui da lui quantumque (come s'è detto di ſopra) puo ordinar che ſe ne vaglia per altro luoco, & coſi Fràceſco acconcia la ſcrittura, facendo in vn luogo creditor Antonio, & in vn'altro debitor Pietro ſopra d'Antonio, & qui finiſce il primo contratto.

Dapoi Franceſco per vna ſua di cambio ordina à Pietro, che paghi ad Antonio ſcudi cinquecento vna, & due terzi di ſole, per valerſi di detti cinquecento ſcudi con le prouiſioni, facendo vna lettera di cambio à Pietro, & tal lettera và in mano d'Antonio, la quale rappreſenta à Pietro in queſta forma.

Pagate per queſta prima di cambio à quindeci di Decembre ſcudi 501. & due terzi di ſole, à ſcudi 102. & mezzo d'oro per cento ad Antonio, per la valuta contatami, & ponete à voſtro conto ſopra detto Antonio. & qui finiſce il ſecondo contratto. A tal che Pietro in virtù di detta lettera harà à pagare ſcudi 514. ſol. 4. de. 2. d'oro & coſi la perdita di detti 500. ſcudi d'oro di queſta fiera qual dura tre meſi ſono ſcudi 14. ſol. 4. & de. 2. d'oro, & Antonio, qual'ha dato à cambio, guadagna ſcudi 10. 15. d. n. 10. d'oro, & il reſto guadagna Franceſco nella prouiſione che lieuaſi a debito di Pietro, come al credito d'Antonio d'un terzo di ſcudo per cento. Auertendo, che queſti prezzi della fiera uariano più & meno, & poſſono eſſer anco con danno di chi rimette.

Il cambio delle contationi ſarà nel eſſempio ſopradetto per conto di Franceſco qual rimette il credito d'Antonio, & trahe il debito di Pietro ſopra d'Antonio, &

F *di queſta maniera ſono hoggi la magior parte de' negotij di mercanti, cioè l'hauer denari di queſto, & di quello da cambiarli, & all'incontro debiti di diuerſi da tenerſi ſu li cambij per le fiere pigliando le prouiſioni dall'una, & dall'altra parte: il che importa aſſai doue ſono molti negotij, & in queſto è differente il cambio præſente dal precedente, perche nel precedente eſſempio Antonio pagaua le prouiſioni à Franceſco, ma in queſto Pietro paga ad ambedue, cioè à Franceſco, & ad Antonio. Vi è un'altra ſorte di contationi, quale è uſitata aſſai. Verbi gratia, Antonio trahe per Pietro cinquecento ſcudi, & li rimette per ſuo conto, in tal caſo detto Antonio fa la lettera del cambio da pagar à Franceſco, & dice, la ualuta contatami, & ponete come per la d'auuiſo. Et*
G *nella lettera d'auuiſo dice à Franceſco, Io ui traggo per conto di Pietro, ò uero ſe Pietro non uoleſſe eſſer nominato, dirà, per mio conto à parte Pietro, & in tal caſo non appariſcono piu che due perſone, cioè Antonio, & Franceſco, ſe bene Antonio rappreſenta anco due perſone, cioè la ſua, & quella di Pietro, quale per non hauer brighe, non uuol far altrimente lettere.*

Il cambio con la ricorſa differiſce dal primo cãbio detto di ſopra in una ſola coſa, che doue in quel di ſopra Pietro prega Antonio che ricuperi le lettere ſopra di ſe, in queſto l'iſteſſo Antonio nõ uuole dar à cãbio à Pietro, s'egli non s'obliga à trarre à Franceſco ſuo corriſpõdẽte, & Pietro conſente, perche non troua chi gli dia à cãbio, ò uero
H *perche nel prezzo del cambio è auantaggio, & queſta ricorſa tal'hora auuiene alla rouerſa, chi piglia à cambio non uuole pigliare, ſe il datore non ſi contenta del corriſpondente del pigliare. Hor queſto è in ſoſtanza quanto ſi ha potuto cauar da peritiſſimi mercanti intorno alla prattica di queſto modo di cambiare, preſupponendo che il tutto ſi facia con uerità, & ſinceramente.*

Secundo loco afferenda ſunt argumenta, quibus tale cambium tanquam iniuſtum poſſet impugnari.

Iniuſtitia huius cambij ex uarijs argumentis oſtẽditur. Primo, quia hoc cambium, vel reducitur ad contractum permutationis, vel emptionis, vel mutui. Non ad contractum permutationis, nam re vera
I permutatio, vt inquit Paulus Iuriſconſultus, a non fit ſolo conſenſu contrahentium, ſed rei propriæ traditione, at Petrus nihil tradit in præſenti, ergo: Neque poteſt reduci ad contractum emptionis, quicqd. n. cõtractatur in hoc cambio, eſt cõtra naturam emptionis, nemo. n. poteſt emere proprium nec vendere alienum, vt patet, b ſed in pſenti Antonius emit quod ſuum erat, & Petrus vendit alienum. Quod ſi dicas, per mutuum, quod erat alienum, factum eſſe Petri, tunc ſequitur quod tota ratio huius cambij petatur à mutuo, at omne lucrum proueniens ex mutuo eſt uſura, ut habetur capitul. [conſuluit.] c ergo hoc cambium eſt vſurarium.

Secundo quia ipſemet campſor emens pecunias,
K eaſdem numero tradit, & vendit per ſuum corrñdentẽ, & reſpectu eiuſdẽ eſt vẽditor, & emptor, dator, & acceptor, ſed repugnant duo correlatiua eẽ in eodẽ ſubiecto reſpectu eiuſdẽ, d vbi habeť qđ nemo ſibi debitor eẽ põt, iuſtitia. n. eſt ad alterũ, vt ait D. Th. e

Tertio, Eſto hoc genus cambij vocetur cambium, eſt tamẽ nomine tenus, cum ſit ſiccum ſine humore, videlicet veritatis, & iuſtitiæ. Non qui accipiunt

ALLEGATIONES.

a in l. 1. ff. de rerum permutation. b in l. 2. ff. de contrahenda emptione. c de uſur. & 14. quæſtion. 3. per totam. d l. & quidem, ff. de legatis primo. e 2.2. quæſt. 58. art. 2.

pecunias Florentiæ,nullas habent pecunias Lugdu-
ni,quas fingunt ſe uendere,quod etiam conſtat cam
pſoribus, hoc autem eſt damnatum in bulla Pii V.
[de cambiis;]ut patet legentibus.
Quinto,hic contractus apud Syluestrum, a uide
tur ſimilis illi, quo quis fingit ſe emere ab agricola
boues, quos non habet, neque poteſt habere, & ei-
dem certa penſione locat, quod utique eſt uſura-
rium,ut notat etiam D.Nauarrus in ſuo Manual. b
nam campſor fingit emere pecuniam Lugdunēſem
à Petro,quam ipſe non habet,ergo.
Omnia cambia(ut notat Medina, c) ad tria ca-
pita reducuntur,ſecūdum tres diuerſitates,uidelicet
numiſinatum,loci,& temporis,ubi uero nulla appa-
ret diuerſitas niſi ſolius temporis, non cambia, ſed
mutua appellanda ſunt.At in præſenti modo cābien
do omnia ſunt integra,& immutata,& locus, quia in
eodem loco fiunt ſolutiones, in quo cambium cele-
bratum eſt, nummiſma, ſeu forma pecuniæ eſt eadē
penitus cum quodam auctario, tantum eſt temporis
diuerſitas,ſeu dilatio,at qui ex ſola temporis dilatio
ne accipit lucrum,damnatur tanquam uſurarius, ut
patet in capit.[quicunque]capit.[ſi quis oblitus] d
Confirmatur, quia per extrau.Pij V. expreſsè dam-
nātur cambia,quorum ſolutiones fiunt in eodē loco.
Præter iniuſtitiam,quæ in hoc genere cambii ra-
tione cambii ficti uidetur eſſe,apparet alia iniquior
quod ille miſer homo qui accipit,cogitur ſoluere ꝓ
uiſionem ipſi campſori, quaſi multum laboraſſet in
traiectionē pecuniarum, & ita duplex lucrum cam-
pſor acc ipit,unum incertum ex auctario cambii, al-
2 terum certum ipſarum prouiſionem, unde ſatius eſ-
ſet, ſi ratione lucri ceſſantis, uel damni emergentis
abſque literarum miſſione mercator lucraretur.
Deinde ipſum cambium,quod uulgo dicitur,[cō
la recorſa,]uidetur habere manifeſtam iniuſtitiam,
& uſuram, quando campſor non uult commodare
ſuas pecunias Petro, niſi ipſe traiiciat ad Frāciſcum
ſuum correſpondentem. Hoc aut uidetur eſſe dam-
natum à Gregor.IX. e & ab Vrbano III. f nam
mutuare pecuniam aliquo onere, eſt uſura, etiam ſi
alias mutuatarius ſit lucraturus,ergo.
Et poſtremo illud cambium, quod dicitur,[cō le
contationi,] uidetur merum figmētum,ut unus ſibi
ipſi numeret, & uelut alter Euripus uarias facies,
nunc creditoris, nunc debitoris repræſentet, quod
totum adinuentum eſſe uidetur ad turpem quæſtū,
& ad palliandas uſuras, ut ex propriis,& alienis pe-
cuniis mutuatis ualde lucrentur. Propter aliquam
præcedentium rōnem Dominicus Sotus uehemen-
ter damnat hoc genus cambiendi tanquam illuſoriū
Dei,& hominum,ut ipſe ait, g & ex antiquioribus
uidi neminem,qui deſcēderit ad hoc particulare ge-
nus cambii,quod fortaſſis non eſſet in uſu,ex neote-
ricis quidam Marcus Antonius nomine,natione Ap
pulus,in quodam opuſculo de cambiis ſubſcribit So
to. Cæterum uiri doctrina, opinione, & experientia
grauiores, non modo non improbant, ſed non poſ-
ſunt excuſare à temeritate eos qui proprio ſenſu du-
cti, vel apparentibus rationib.ſuffulti, nulla habita
ratione bullarum Pontificiarum, damnāt huiuſmo-
di contractus ab Eccleſia approbatos, & communi
Chriſtianorum uoce in toto orbe terrarum receptos,
nam ex eorum turbatione, non niſi conſcientiarum
perplexitas, & populorum tumultus, & quod peius
eſt,religioſorum virorum conflictus oriri ſolent. Hu
ius ergo ſniæ fuit Sylu. h D.Nauarrus in ſuo com-
mentario ſuper c.ſi. i & in ſuo Man. K dicit.n.ſa-

A tis eſſe,quod qui accipit ad cambium,habeat pecu-
niā virtualiter, ſeu credito in loco ſolutionis. Abbas
Fabianus Genuenſis in tractatu de cambijs, circa fi-
nem,in ſolutione ſecundæ difficultatis.Thomas Bo-
ninſegna in ſimili tract. de cambijs in ſolutione ter-
tiæ difficultatis,omitto innumeros Canoniſtas,q à p̄
dictis auctorib.alleganſ,& alios,q nōdū exceſſerūt.
Primum pro ſolutione quatuor notabilia præmit
tam,quæ nobis ad hanc veritatem inueſtigandam a-
ditum aperiunt.Primum eſt.Quotieſcunque in acti-
bus noſtris moralib.occurrit dubium,liciti ſint, nec-
ne,ſtatim ad Eccleſiæ iudicium tanquam ad colum-
nam, & firmamentum veritatis confugiendum eſt,
B ita vt quod Eccleſia per canones approbauit,appro-
bemus,& nos,& quod illa reprobauit, & nos repro-
bemus,vnde Gratianus l docet non eſſe reprehen
dendas actsones quas Eccleſia ſctā non reprobauit,
& damnauit.Et Greg.IX.in Concilio Meldenſi, m
[Nemo inquit,in actionibus, vel iudicijs eccleſiaſti-
cis ſuo ſenſu,ſed canonū auctoritate ducatur.]Qua-
re ſi nullus canon aperte reprobet hunc modum cō-
tractandi,quinimmo ex ſecūda bulla Pij V.videatur
approbari potius, quam reprobari, vt inferius dice-
mus,non video,quare nos ſine temeritatis nota hanc
mercatorum conſuetudinem tanquam corruptelam
damnare quoquomodo poſſimus.
Secundum notabile.In priori bulla Pij V.quæ in
C cipit, [In eā pro noſtro paſtorali,&c.] duo tradūtur
à Pontifice,vnum quod pertinet ad ſubſtantiam,ſeu
naturam cambij,qn.ſ.verum,& qn̄ fictū,qn̄ reale,&
quando ſiccum,alterum uerò,qđ pertinet ad mode-
rationem lucri,& in primo quidem ponit tres ꝓprie
tates veri, & realis cambij. Prima,ꝙ mittantur lite-
ræ.Secunda,ꝙ non redeant inanes. Tertia,ne fiāt in
eodem loco ſolutiones. In ſcđo verò tres alias enu-
merat conditiones tanq̄ moderamina lucri. Prima,
ne differant pręſcriptum ſolutionis tempus,lucro ex
tacita,vel expreſſa conditione recepto. Scđo, ne à
principio ſit taxatum intereſſe in caſu nō ſolutionis,
quamuis exactio cōis licuiſſet. D. Nauarrus in ſua
ſumm. n Tertio,vt non aliter quàm pro primis nū-
D dinis,vel proprijs terminis,ad effectum.ſ.carius cam
biendi.In poſteriori vero bulla facta in gratiam Bo-
nonienſium deſcendit ad aliqua ſpecialia,de quibus
dubitatio oriri potuiſſet, & vt omnem auferat ſcru-
pulum,dicit campſores poſſe ſuper ſe ipſos recapita
re literas eius, qui cambium accipit ſine aliquo diſ-
crimine proprii,vel alterius correſpondentis,q.a hoc
fuiſſet per accidens,& impertinens ad iuſtitiam cam
bii,& quod liceat aliis tradere pecunias cambiendas
campſoribus, & è conuerſo poſſint campſores alios
cambiis continere,quare ſi ſuſpicio occurrat,ſit nec-
ne licita aliqua ſpecies cambii, ad has bullas tan-
quam ad oracula confugere neceſſe eſt.
E Tertium notabile.Quotieſcunque in aliquo con-
tractu permutationis,vel emptionis dubitatur de e-
ius iuſtitia,tunc licet nulla eſſet lex,quæ modum p̄-
ſcriberet,recurrendum eſſet ad dati,& recepti ęqua
litatē,vt docet Medina, o niſi.n.eſſet æqua cōpēſa
tio mox nobis occurreret iniuſtitię ſuſp.cio:quare cū
in

ALLEGATIONES.

a verb.vſura 4 § 9. b c.17.nu.230. c in C de rebus per uſuram acquiſitis,q 5. d 14.q.4.& diſt.88.c.eiiciens. e in cap.nauiganti,de vſuris. f in c conſuluit,ibid. g in l.6.de iu.& iu.q.10 art.1.& q.13.art 1. h ver.vſura 4.§.9.circa fin. i de uſuris,num 68r& ſeq. k cap.17.num.299. l per totam diſt.12. m de conſ c.1. n capit.17 num. 219. o in ſuo cod.de rebus per vſuram acquiſitis in fin.quæſtion.7.

in cambijs appareat aliquis exceſſus, videndum eſt
vnde hic oriatur, & quæ ſit vere, & iuſta ratio cam-
bij, vt propoſito exemplo applicetur. Pro quo ani-
maduertendum eſt, aliud eſſe diſquirere ubi ſita ſit
iuſtitia cambii, & aliud vnde augeri, & diminui
poſſit, illud.n.eſt inuariatum, certum, & ſtabile, hoc
autem poteſt uariari pro diuerſis accidentibus, illud
reſpicit naturam cambij, hoc uerò eius circunſtan-
tias, illud denique à iure, & iuſtitia, hoc autem ab ho
minum arbitrio petendum eſt. Quod ergo pertinet
ad iuſtitiam cambij in genere (ut miſſas faciamus
quorundam minus probabiles ſententias) ab una ex
tribus radicibus petenda eſt, vel ab omnibus ſimul
coniunctis, nimirum ab ipſa origine artis campſo-
riæ, quæ ſe habet circa pecunias, ſicut mercatura cir
ca merces, licet.n.pecunia ſit per ſe primo inuenta,
vt pretium, & menſura omnium rerum venalium, ni
hil tamen obſtat quin ſecundario contrectari poſſit
tanquā merx, ſicut docuit Ariſtoteles, a & S.Th. b
& communiter omnes doctores, quare ſicuti merces
per vectionem, & traiectionem carius vendi, & emi
ſolent, ſic etiam pecuniæ, vnde traiectitiæ appellatæ
ſunt. c Secunda radix eſt ipſa ſeruitus campſoris,
ut bene docuit Medina, d hæc autem ſeruitus eſt
duplex, una intrinſeca, & eſt onus, cui ſe ſubijcit cā-
pſor hic accipiendi, & aliò transferendi, uel è con-
uerſo hic dandi, & aliunde aduehendi. Altera uerò
ſeruitus eſt externa, qua continentur omnes actus
campſorij, ut ſunt miniſtri, tabellarij, officinæ, pecu-
niæ ſemper paratæ, uarij generis nummiſmata, & a-
liæ plurimæ impenſæ, at uerò cum omnis ſeruitus
ſit pretio æſtimabilis, merito ex tali ſeruitute pote-
rit aliquid accipere iuxta conſuetudinem. Denique
ultima radix iuſtitiæ cambii eſt ipſa incertitudo lu-
cri, & quædam quaſi ſors, nam campſores, & campſa
rii indifferenter ſe exponunt lucro, & damno, & om
nis huiuſmodi contractus nullam habet admixtam
iniuſtitiam, præſertim cum tendat in bonum politi-
cum, & totius Reipublicę utilitatem, & ſi cambia ceſ
ſarent, ut ait Calderinus, e omnia pene mercaturę
officia diſſiparentur, ac deſtituerentur. Qn̄ ergo oc-
currit dubiū de iniuſtitia alicuius cambii, ad has ra-
dices recurrendum. Sin autem uolumus inſpicere
augmentum, uel diminutionem lucri ipſius cambii,
tunc iudicium petendum erit ab ipſis accidentibus,
quæ pecuniæ cambiis ſubiectæ obuenire, ſolent, ut
quod ſit abſens, uel præſens, ex Caie. f uel ſecundo
quod ſit maxima copia, uel penuria pecuniarum, ex
Soto, g uel tertio ex paucitate, uel multitudine pe
tentium, uel dantium, ex D.Nauarro ubi ſupra, uel
quarto ex traiectione actuali, uel uirtuali ipſarum
pecuniarum, uel quinto ex proportione pecuniarum
inter ſe, uel reſpectu mercium, uel deniq; ex aliis e-
uentibus belli, peſtis, &c. Sapientis ergo eſt, penſatis
omnibus iudicare quod ſit iuſtum lucrum, & appli-
care ſingulis ſpeciebus cambii.

Quartū notabile ē (ut certa à dubijs remoueanť)
quatuor hic eſſe certiſſima, & duo quidem priora eē
licita, & iuſta cambia, duo uerò poſteriora eē illicita,
mediū uerò eē dubium, ut parū diſtans ab extremis
& de hoc fuit propoſita p̄ſens q̄ſtio. Duo priora lici-
ta hæc ſunt. Primum, qn̄ Petrus campſarius dirigit
litteras non ad Franciſcum correſpondentem cam-
pſoris, ſed ad alium quempiam, ita ut concurrant
in ipſo cambio quattuor perſonæ, campſor cum
Franciſco ſuo corriſpondente, & campſarius cum
Martino. Secundum cambium licitum adhuc di-
cunt omnes illud eſſe, quando campſarius apud

F Martinum, v.g. habet numiſmata actu, vel credito;
hæc enim æquipollent. Duo poſteriora cambia illici
ta hęc ſunt. Primum, quando Antonius campſor lite-
ras mittit ad Franciſcum pro forma, vt aiunt, & pro
quadam cæremonia, & reddūtur inanes. Secundum,
quando campſor pro ſuo arbitrio taxat pretium ma-
ius, nulla habita rōne ipſius moderaminis, quod à de
putatis fieri conſueuit. Medium ergo, ꝙ modo verſa-
tur in dubio, illud eſt, quando ceſſante omni fraude,
& dolo Antonius cāpſor ex ſuis, vel alienis pecunijs
quas apud ſe cambiendas habet, rogatus, vel ne roga
tus quidem dat campſario Petro, qui cum nō habeat
Lugduni correſpondentem, procurat vt literę remit-
tantur Franciſco, qui nomine eiuſdem Antonij com
G modat Petro, & nomine Petri ſoluit Antonio cum il-
lo auctario, quòd fecit forum, & prouiſionem. Tota
ergo difficultas hęc eſt, an propterea illicitum ſit hoc
cambium, quod Franciſcus gerat vtriuſque perſonā,
dantis, & accipientis, & vtrum Petrus iuſtè vendide-
rit ꝙ actu non habebat, ſed tantum credito, præſer-
tim ſi credito accipiat ab ipſomet, cui ex pacto tene-
tur vendere. Hic eſt ergo cardo difficultatis.

Reſpōdetur, hoc genus cambij eſſe reale, verum,
& iuſtum, omni dolo, & fraude ſemoto, & ſi ſpectetur
ſecundum ſuam naturam, nullam habet admixtam
iniuſtitiam. Probatur multis vijs.

Primo auctoritate, iuxta primum, & ſecundum no
H tabile. hæc.n.cōcluſio eſt conformis regulis traditis à
Pio V. in vtraq; bulla de cābijs, immo eſt exp̄ſſa in ſe
cunda bulla in illis verbis, *che ſi poſſano far recapitare
le lettere del cambio ſopra lo iſteſſo datore*. quotquot.n.
ſunt mercatores Florētiæ, ita intelligunt hæc verba,
quod ſine conſcientiæ periculo poſſit campſor literas
campſarij ad effectum ſolutionis trāſmittere, vel ꝓ-
prio, vel alteri correſpondenti, qa campſarius nec no
mine quidem erit ibi notus. Cōfirmatur, quia in hoc
cambio ſunt omnes illæ ſex conditiones cambij rea-
lis, quas poſuit Pius V. in prima bulla, videlicet quod
mittantur literæ, ſecundo quod non redeant inanes,
tertio quod fiat in diuerſo loco ſolutio: nam Lugdu-
ni accommodantur ſcripturæ, & quando remittun-
I tur literæ Florentiam eſt ſecundum cambium, *& ſic*
de alijs circunſtantijs, id quod iam ſupponitur.

Secundo probatur ex regula Greg. IX. deſumpta
ex Beda. h [Non debet culpæ adſcribi quod quis
euitare nō pōt.] ſed ſuppoſita arte campſoria nō pōt
campſor non ſubire duas perſonas in multis cambijs
dandi, & accipiendi, quia v.g. dum aliorū pecunias p
cambia exercet, & unus pro traijciēdis pecunijs Lug
dunum, & alter pro auferendis inde eum expoſtulat,
non pōt non numerare ſibi nomine unius, & nomine
alterius ſoluere, ſic enim dictum eſt in principio *del-
le contationi*. ergo non ſit illicitum cambium ex iden-
titate unius perſonæ referentis, & repræſentantis
duas; quia iam dictum eſt in bulla Pii V. in gratiā Bo
K nonienſium dari facultatem campſoribus cambiendi
pecunias non modo proprias, ſed aliorum. Sit ergo
Martinus Florentiæ, qui rogat Caponium, ut traii-
ciat Lugdunum decem millia, quæ ipſe ſoluit Flo-
rentiæ, & ex oppoſito ſit Ioannes, qui rogat eun-
dem Caponium, ut ex Lugduno, ubi habet pretium
decem millium, remittat Florentiā eandem ſummā,
tunc

ALLEGATIONES.

a in 1.polit.cap.6. b 2.2.quæſt.78.art.1. c l.traiectitiæ, ff.de nautico fœnore. d ubi ſeq quæſtio.8. e in conſil.11. f in opuſc.de cambijs, cap.7. g lib.6.de iuſtit. q.12. art.2. h de regulis iuris, cap. quod non eſt.

tunc proculdubio nomine vnius dabit, & nomine alterius accipiet, ergo vnus, & idem ſubibit oppoſita munera.

Tertio probatur eadem propoſitio ex tertio notabili, omnes. n. illæ tres radices iuſtitiæ cambij inueniuntur in hoc cambio, eſt. n. vera emptio ex parte campſoris, & vēditio ex parte campſarij (nec obſtat, vt ſtatim ſubijciemus, quod actu tunc non habeant) eſt vera ſeruitus campſoris tam intrinſeca, quam extrinſeca, & denique eſt incertitudo lucri, aliquando. n. ſolet eſſe cambium cum iactura campſoris, auctarium deinde lucri dependet non ab arbitrio campſoris (vt falſo aliqui opinati ſunt) ſed vel ex conuentione, vel ex communi mercatorum voce, nihil ergo deſideratur ad hoc, vt ſit iuſtum, & reale cambium.

Obijciet aliquis contra hanc tertiam rationem, quod. ſ. in hac venditione ſit duplex defectus, alter quidem, ꝙ cāpſarius vendat, quod actu non habet, id quod primum argumentum etiam contendebat. Secundo, ꝙ in illa palliata venditione vendit emptori, quod eſt ipſius emptoris, nimirum vendit campſoris, ꝙ eſt ipſius campſoris, & ille medius correſpondens Franciſcus licet perſona diſtinguatur à campſore, eſt tamen re vera ipſe campſor, eius locū, & vices gerens, & hoc quidem argumentum ab inexpertis, & rem ſuperficie tenus conſiderantibus cenſetur alter Achilles, ſed quam leuis ſit armaturæ mox apparebit. Et quidem primum defectum nullum eſſe inde patet, quod multa poſſunt vendi, quæ nondum actu ſunt, vt notat Pomponius Iuriſconſultus, a vt fœtura gregis, iactus retis, captura auium, fructus agrorum, &c. Venduntur etiam ad certum tempus annonæ, & fruges, quas venditor debet emere, & propterea rectè ſit ſtipulatio eorum, quæ non tantum actu, ſed potentia habere poſſumus, vt in l. [interdum.] b Quod ſi ita eſt, nihil mirum, ſi Petrus non dederit illa numiſmata Lugdunenſia, quæ actu non habebat, quia erat in potentia ad habendum, erat enim ſoluendo, & habebat, à quo ſibi mutuaret. Neque ſecundus defectus habet aliquid momenti. Tum quia per accidens eſt, & rarum, quod campſor illi mutuet, quod debet ipſemet emere, & ea quæ raro eueniunt, non ſunt alicuius conſiderationis, vt notat Panormitan. Hoſtienſ. & Calder. c nam inter mille campſores Florentinos non ſunt quinque, qui habeant proprios factores, & agentes Lugduni, ſed ſuis amicis mittunt literas. Tum maximè quod cāpſor in tali actione, ſemota omni fraude, non modo non eſt culpabilis, ſed valde laudabilis, mutuare enim alteri gratis eſt opus caritatis, vt facit iſte, quia ſaltem mutuat illi creditum, deinde quia liberat campſarium ab illo onere inquirendi alterum, qui pro ſe traijcit, & immunem reddit ab impenſis, quæ erogantur in proxenetas, & denique ſolent interdum mitius agere in auctario, & in prouiſionibus, ipſa autem ſubſtantia cambij omnino remanet immutata, ac ſi ipſe campſarius propriam pecuniam numeraret.

Quarto probatur ex optima regula, quam tradit Syluester, d ad dignoſcendum cambium licitum ab illicito: [Quoties,] inquit, [arbitrio bonorum, & peritorum in arte campſoria pars capiens cambium non grauatur, & diſtantia temporis nihil lucri affert nunquam eſt ibi peccatum.] ſed in iſtis cambijs ſic celebratis arbitrio bonorum, & peritorum mercatorum pars capiens non modo non grauatur, ſed (vt diximus paulo ante) alleuiatur à multis laboribus, & expenſis, & rurſus non habetur ratio diſtantiæ tpis,

A niſi quatenus diſtantia loci illud exigit, iuxta bullas, & cōſuetudinem aliorum cambiorum. ergo iſta cambia ſunt licita. Confirmatur, quia hęc conſuetudo eſt vniuerſaliſſima, recepta in toto terrarum orbe, & ab omnib. mercatoribus approbata: ergo vel oporteret damnare omnes mercatores (quod eſſet valde temerarium) vel certe hæc cambia non reprobare: ſcimus enim tales conſuetudines habere vim legis, vt habetur diſt. 1. e Neque talis cōſuetudo poteſt dici corruptela, vt dicitur in cap. vlti. f quia neque rationi naturali, neq; iuri diuino, vel humano contraria eſt.

Quinto eſt licitus ille modus cambiendi (ſicut diximus in quarto notabili) quando Petrus, qui accepit cambium ab Antonio, non ad correſpondentem

B Antonij, ſed ad alium tertium dirigit literas: ergo & iſte, de quo loquimur. Probatur conſequentia, quia nullo textu, vel ratione probari poteſt, quare cum vno liceat, & non cum altero. Niſi forte dicatur cum Soto, vel ideo non licere, quod cum eodem eſt manifeſta ſuſpicio mutui palliati, & ficti cambij, non autem cum tertio, vel vt idem docet. g Sicut non decet in contractu ſocietatis negociatoriæ inire contractum aſſecurationis cum ſocio, ſed bene cum alio, ita & in præſenti, quia ſemper viget ſuſpicio mutui palliati.

Sed contra non obſtat primum. Primo quia eſt expreſſe contra regulam iuris, [In dubijs nemo præſumitur fingere, & peccare.] apud Gregorium IX. h

C ex Beda. i [Quando] inquit, [dubium eſt quo animo aliqua facta ſiant, in meliorem partem interpretemur.] quam regulam expendens S. Thomas. K [Expedit,] inquit, [vt quis ſæpius fallatur habens bonam opinionem de malo homine, quàm quod raro decipiatur habens malam de bono, quia ex hoc alteri fit iniuria, non autem ex illo.] Deinde, quia hoc eſt petere principium: nos enim ſupponimus hoc cambium fieri ſine fictione, & ſine dolo, & denique ſi ad peruerſam intentionem recurrendum erit, nullus erit contractus, quamuis licitiſſimus ſecundum ſe; qui ex peruerſa intentione deprauari non poſſit, vt bene annotauit D. Nauarrus. l

D Non obſtat ſecundum, quia argumentum retorquetur in Sotum: nam licet etiam cum ſocio facere contractum aſſecurationis principalis, & lucri, vt bene docuit Syluester, m & fuſius D. Nauarrus. n

Sexto, idem iudicium faciendum eſt de pecunia facta per cambium venali, quod fieret de mercib. alijs venalib. ſed non repugnat in alijs mercib. ꝙ quis proprias merces nomine alterius emat, & nomine proprio vendat, ergo. Conſequens probatur per exemplum, quod frequentiſſime occurrit. Verbi gratia Antonius mercator Florentinus accipit literas à Petro Lucenſi, vt eius nomine emat decem ballas ſerici Neapolitani, tunc Antonius, qui apud ſe habet huiuſmodi merces, emit illas à ſeipſo nomine Petri, at-

E que ita fit, vt vnus, & idem ſit emptor, & venditor.

Rurſus

ALLEGATIONES.

a in l. nec emptio, ff. de contrahenda emptio. b ff. de verbor. obligatio. c ſuper capitul. nauiganti, de vſuris. d uerb. uſura 4. § 9. e 1. capitul. conſuetudo, & diſtincti. 9. capitul. cum conſuetudinis, & diſtinction. 11. capitul. in his rebus, & capitul. illud, & capitul. conſuetudo, diſtinctio. 12. f de conſuetudine. g in 6. lib. de iuſtitia. quæſtion. 6. articul. 12. h capitul. 2. de regulis iuris. i in Lucam libr. 2. capitul. 24. K 2. 2. quæſtion. 60 articul. 4. l ſuper illud capitul. 1. 14. quæſtion. 3. not. 4. m in uerbo ſocietas 1. § 2. circa finem. n in Manu capitul. 17. numer. 255. & in capitul. fœneraueris, 14. quæſtion. 3. à notabili 32. vſque ad 39.

Rurſus poteſt figurari aliud exēplum per omnia quadrans cambio. Verbi gratia, aliquis mercator dū habet onerarias naues paratas ad tranſuehēdum frumentum Neapoli Valentiam, rogatur à Petro, vt ei concedat mille modios Neapoli, totidem recepturus ab eodem Valentiæ, deductis expenſis, ac periculis, vel pretium æquipollens, atque ita format literas ad Franciſcum correſpondentem Antonij, vt vel frumentum, vel pretium mille modiorū exigat à Petro proculdubio hic contractus eſt licitus, & per omnia conformis exemplo in principio aſſignato de cambio, ergo & cambium erit licitum, cum iam probauerimus ſecundum communem ſententiam cambium reduci ad emptionem.

Neque valet, quod dicit Sotus, a quod debuerit præuidiſſe mercator ſit necne ſoluendo venditor, q͞a hoc eſt gratis dictum, & imputatur venditori, ꝙ non præuiderit, & demum impertinens eſt ad iuſtitiam emptionis, ſed ſatis eſt, vt bene notat Syluester, b quod ſeruetur æqualitas iuſtitiæ in pretio, & quod res fuerit venalis, quam ſi voluiſſet venditor ex proprijs, vel alienis horreis habere potuiſſet.

Septimo denique, vt modum adhibeamus probationibus, hæc poſtrema erit omnium firmiſſima, quę ſi ſola eſſet, ſufficeret ad conuincendum cuiuſcumque iudicium.

Eſt veriſſima regula recepta à Theologis, & Canoniſtis, poſſe quemlibet cū aīæ ſuæ ſalute in capiēdis conſilijs rerum agibilium ſequi quamcumque opinionem, dummodo ſit alicuius grauis doctoris, & aliqua ratione fulta, quam regulam D. Anton. c attribuit Alberto Magno, & Petro Paludano, d & ipſemet ſequitur, eſt etiam S. Thomæ, e & Ioannis Gerſon, f ex Canoniſtis Hoſtiēſis, g affirmat inter diuerſas opiniones, & diuerſa iudicia ſemper humaniora, & æquiora eſſe præferenda. Vide reliquos Canoniſtas, h & D. Nauarrum, i cum allegatis per eum.

Sed opinio, quæ affirmat hoc cambium eſſe licitum, eſt æquior, & humanior, & grauiſſimorum auctorum, & rationum irrefragabilium, ergo p̄ferēda.

Sed dicet ſcrupuloſus (inquit S. Antonius) K tutior eſt opinio rigidiorum, vt homines euertantur à periculo committendi peccatum, iuxta illud D. Auguſtini. l [Tene certum, dimitte incertum.]

Reſpondet idem ſanctus Doctor, D. Augu. ibi loqui, vt patet in contextu, de eo qui differt pœnitentiam ad extremum vitæ, cum poſſit pœnitere dum ſanus eſt, & integris viribus, nam qui differt ad illud tempus, incertum eſt, & non ſecurū, agat ne propter Deum pœnitentiam, vel propter gehennæ periculum, item in alijs materijs moralibus, quæ in electus ne cōſiſtunt, tutius eſt relinquere illud opus, de quo dubitatur ſit necne malum, non autem debet extendi ad actiones peractas, vel quæ communiter peraguntur ab omnibus, quia eſſet inijcere laqueum animabus, ut interdum inducerent conſcientiam erroneam, quæ ſemper obligat, niſi deponatur iuxta illud. m [Omne quod non eſt ex fide] (ideſt ex conſcientiæ dictamine) [peccatum eſt,] Quare per ea quæ dicta ſunt, facilis erit reſponſio ad argumenta, quæ militabant in contrariam partem.

Ad primum iam reſponſum eſt in ſecunda probatione, ſed pro maiori intelligentia dicimus hoc cambium non eſſe purum, uel ſimplex, ſed mixtum, & quaſi compoſitum ex duobus cōtractibus, emptione uidelicet, & fideiuſſione, nam Antonius eſt emptor illorū q͞ngentorum ſcutorū Solis, & Petrus eſt uēditor, vt autem à Franciſco fides adhibeatur Petro, idē Antonius eſt fideiuſſor, ſpondet enim ipſas literas Petri tanti eſſe apud ſe, atque eſſent ipſæ pecuniæ. fieri autem licite huiuſmodi emptiones, & venditiones, auctoritas, & vſus docent: nam in illa l. 1. n docet Paulus Iuriſconſultus per literas poſſe contrahi emptiones, & vſu didicimus apud magni nominis mercatores raro numerari pecunias, ſed adſcribi literas, vel crediti, vel debiti. Falſum ergo ſupponebat argumentum, dicens eſſe ibi mutuum apertum, vel occultum.

Ad ſecundum, negatur quod campſor ſit reſpectu eiuſdem emptor, & venditor: emit quidem illa quingenta ſcuta Solis, non quidem vt ſua, vel (vt alij falsò opinantur) ſui correſpondentis, ſed ut ipſius Petri, in cuius dominium per fideiuſſionem, ni mauis mutuum, tranſlata ſunt: ſicut non repugnat, quod poſſim emere pannum, oleum, frumentum, &c. quæ alteri mutuo dederam, vel ex mea fideiuſſione alius mutuo dediſſet, & tunc non ſupponitur mutuum, vt cauſa lucri, ſed vt conditio requiſita ad illam venditionem, ex qua poſtea naſcitur lucrum.

Ad tertium, gratis dicitur hoc cambium eſſe ſiccum, & fictum, cum iuſtum, & reale iam probatum fuerit, immo inter omnia cambia vſitatiſſimū, adeo vt primarij mercatores retulerint, ex decem partibus pecuniarum cambiendarum nouem inſumi in hoc genere cambij. vnde vt retorqueamus argumentum, dicimus. Si hoc cambium fuiſſet ſiccum, proculdubio Pius V. expreſſiſſet in ſua Extrauag. ſicut expreſſit alia ſicca quæ non erant ſic vſitata, dixit enim, [Et ſicca, in quibus non mittuntur literæ, vel ſi mittuntur, redeunt inanes, vel confinguntur, vel dantur nomine depoſiti, vel vltra præſcriptos terminos.

Quæ omnia, vt nos ita boni, & periti mercatores damnant, & deteſtantur. Quod ſi cambia, quorum exempla produximus in principio, videlicet [recapitar le lettere con la contatione e ricorſa,] erunt ſicca, ea Pontifex damnaſſet, quia quanto malum eſt vniuerſalius, tanto eſt deterius.

Quinimmo tantum abeſt quod per clauſulas vniuerſales damnauerit hæc cambia ſub nomine [ſicca,] quod potius approbauerit clarius, & expreſſius in ſecunda Bulla facta in gratiam Bononienſium, quæ data opera fuit procurata, vt tolleretur ille ſcrupulus à timoratis conſcientijs.

Ad quartum, miror Sotum, uirum alioquin doctiſſimum, attuliſſe pro ſe Sylueſtrum qui contra ipſum facit: non enim perlegit totum contextum, & tamen Celſus Iuriſconſultus nos admonebat, o non debere de rebus quibuſlibet ferre iudiciū, vel reſponſum, niſi tota lege perſpecta. Sylueſter ergo, p poſtquā ex ſententia quorundam dixerat, campſores hos ſimiles eſſe illi ciui, qui emit boues à paupere ruſtico, quos non habet, ſtatim ſubiecit. Sed iſta opinio non videtur vera, quia ementi, & permutanti ſufficit emere, & permutare iuſtè, ideſt ſecundum æqualitatem abſolutā iuſtitię ab eo, vel cum eo, qui poterat licitè

ALLEGATIONES.

a lib 6. de iuſtitia, & iure, quæſtio. 13. art. 1 b uer. uſura 4. §. 9. c in part 1. titul. 3. capitul. 10 §. 10. col. 10. d in 4. diſtinct. 17. e in 8. quæſtio. artic. 13. f in 2. par. de natur. & qualit. conſcien. col. 9. nu. 169. g de cognatione ſpirituali ſuper cap. ſi uir. h in cap. inquiſitioni, de ſentent. excommun. i in cap. ſi quis autem, diſt 7 de pœniten. k ubi ſupra in fine illius cap. 10. l de pœnitent. diſtinct. 7. cap. ſi quis autem. m ad Rom. 14. n de contrahen emptio. o ff. de leg. l. inciuile. p in illo uer. uſura 4. §. 9.

licite uendere,& permutare,nec tenetur quærere vtrum habeat rem venditam,vel permutatam ſine intereſſe,modo licitè habeat,nec eſt ſimile de emente boues à paupere, quia ille nec habet , neque eſt habiturus boues, iſte autem eſt habiturus pecunias, quas vendit,vel permutat.Non video quomodo clarius loqui potuiſſet pro hac ſententia.

Ad quintum , argumentum procedit ex falſa intelligentia,& ſuppoſitione,dum enim aliqui uident fieri ſolutiones in eodem loco in quo datæ fuerunt pecuniæ,credūt eſſe cambia ficta, & damnata à Pio, non attendentes ſolutiones non eſſe primi cambij , quod iam terminatum eſt Lugduni,ſed ſecundi.

Quare dicimus, per accidens in cambio haberi rationem diuerſitatis, ſeu dilationis temporis, ſed per ſe habetur ratio diuerſitatis loci, & numiſmatū, ſed non pñt de loco in locum tranſmitti literæ, niſi temporis interuallo iuxta cōſuetudinem ab ipſa iuſtitia, & communi mercatorum cōſuetudine præſcriptam.

Ad ſextum reſpōdetur,illud lucrū ex prouiſionib. eſſe exiguum,& correſpondens laborib.expenſis, & periculis , qñ uerò mercatores accipiunt duplicem prouiſionem , una quidem eſt pro expenſis , & pro alijs ſeruitutibus,ut ſuperius diximus,altera uero ꝓ aſſecuratione illius correſpondentis, ad quem traijciuntur literæ illæ collybiſticæ, & interdum accidit ꝙ pro acquirendis tribus aureis, & quadrāte mittūt mille aureos, ſi correſpondens decoxerit , idque totum fit à peritis mercatoribus , & timoratis ſecundum conſuetudinem,& dictãte iuſtitia.

Ad ſeptimum,in quo quærebatur,& impugnabatur iuſtitia cambij dicti [con la ricorſa.]Reſpondeſ, in hoc differre uenditionem à mutuo , ꝙ in mutuo nulla ſeruitus apponi poteſt ſine labe uſuræ, ut in c. nauigantis, a ſed bene poteſt apponi in uenditione, quia ſic paciſcuntur contrahentes, præſertim cū per conditiones appoſitas minuitur aliquid de pretio,id quod fit in illo cambio,quia ſemper minuunt octauam partem.

Quod ſi quæras cauſam , quare campſores uelint ad hunc potius , quam ad illum dirigi ſuas literas , non una,ſed multiplex affertur.

Prima,ut illas prouiſiones lucretur eius correſpondens,à quo uiciſſim ſimilia lucra haurire ſolet.

Secunda,ne exponat ſe periculo decoquendi, ſcit enim tutiorem illum ſibi eſſe,quam alium.

Tertia , ne pereant omnibus ſuorum negotiorum rationes.

Quarta,ut ille mercator,qui multa habet credita, & poſſit etiam habere debita , quæ illis correſpondeant , & denique ſufficeret pro ratione uoluntas , quia eſt liber in contrahendo ut uult.

Ad octauum,in quo impugnabatur cambium dictum[con le contationi,] quaſi eſſet figmentum, & quòd pro ſuo arbitratu mercator fingeret diuerſas perſonas . Reſpondetur , apud mercatores, qui hæc dicerent,haberentur deliri,tanquam non intelligentes quid loquantur , neque de quo loquantur , diximus enim, & iterum confirmamus, nihil repugnare quod pro diuerſitate perſonurum , quas unuſquiſque repræſentat , diuerſa etiam & relatiuè oppoſita munera exerceat.

Atque ut concludam totam hanc quæſtionem , non pigebit afferre quæſitum factum ab A.C. cum reſponſione cuiuſdam uiri doctiſſimi,& rigidiſſimi .

Occorre molte volte , che alcuni mercanti habbiano commiſſione di diuerſi luoghi da diuerſi amici loro commettenti di rimettere denari in diuerſi luoghi , & da al-

tri di trarreli , & qualche volta per commodo di proprij negocii occorre loro ancora rimettere , & trarre ne i medeſimi luoghi, tanto che tutto , ò parte poſſono eſſeguire contando à loro medeſimi,ò lo fanno per le prime fiere , ò per li luoghi doue ſono fiere, & per gl'altri , per gli vſi di tempi conſueti, & communi, & per quelli prezzi che corrono in quella piazza,coſi per conto de loro commettenti,come di loro steſſi,nel qual caſo non ci pare difficultà, procedendo il tutto ſinceramente.

Reſpondeo,idem mihi uidetur, quod illic dicitur dum uerè,& ſincerè ſic fiat re ipſa,nam concurſus ille cambiorum in eadem perſona non impedit quo minus ſingula per ſe cambia illa ſint licita,atque ita omnia quoque ſimul, ſiquidem non ſpectant ad eundemmet contractum, ſed ſingula ad diuerſum ſeorſim contractum ſpectant,dum tamen ſingula per ſe cambia ſint iuſta,& legitima.Hæc ille.

Quare ut extremam tandem manum huic quæſtioni apponamus , liberè dicam quod ſentio . Cum iam à uiris doctis hęc lucra tanquam iuſta fuerint habita,& cum nullus ordo religioſorum, & petitorum confeſſorum hæc improbet, cum denique bullæ Apoſtolicæ,doctores præcipui,& ipſamet naturalis ratio idipſum confirmet , non uideo cur debeamus in dubium reuocare, quod per tot annorum luſtra, antequam Sotus ipſe naſceretur,tam bene,& prudenter conſtitutum eſt.

Hæc habui,quæ de hoc genere cambii, quantum per occupationes licuit,in medium afferre potui, q̄ oīa cenſuræ peritorum, & iudicio libēter ſubmitto .

AD DVBIA mihi propoſita reſpondeo primo, contra huiuſmodi cambiendi modum facere multum primo extrau. fœl.recor. Pii V. quæ incipit [in eam.]recitatam ad verbum in Man.noſtro conf. b

1 Secundo, quod non eſt licitum cambium de vno loco ad eundem locum poſt aliquod tempus cum aliquo auctario , vt nos tradimus in eodem Manual. c per ea quæ adducuntur ibidem, d & irrefragabiliter probatur per præfatam extrauagantem,& præfatus modus cambiendi videtur fieri de Florentia in Florentiam,cum ibi v.g.dentur 500. ſcuta ab Antonio Petro, & in eadem ſoluantur cum cambio ipſi Antonio à Petro.

Tertio,ꝙ procurator repræſentat perſonam principalis conſtituentis cum ſuum procuratorem, e & in prædicto modo cambiendi Franciſcus eſt procurator Petri ad accipiendum Lugduni cambio ab Antonio mediante illius procuratore ſcuta 500.quæ accepta poſtea ſoluit ſibi Franciſco tanquam procuratori Antonii qui Florentiæ debebat dicto Petro dicta ſcuta 500.cambio,ita videtur,ꝙ eadem perſona ſibimet cambit,& ſibimet ſoluit,& recipit cambiū , & ita gerit duas perſonas , creditoris cambientis , & debitoris ſoluentis cambium cum ſorte principali.

2 Quod videtur abſurdum,cum unus & idem non poſſit eſſe creditor, & debitor eiuſdem rei , nec ſibimet mutuare,emere,vel uendere,nec ſibimet ſe obligare,arg.l.[frater à fratre.] f ſicut neque poteſt ſibimet imperare,& iubere , uel ſe cogere. g

3 Quarto, quòd uſura committitur etiam ſola ſpe principali lucrandi aliquid ex mutuo,iux.cap.[conſuluit.] h & efficaciter probamus. i At Antonius præfatus

ALLEGATIONES.

a de uſuris. b cap.17. num.300. c ubi ſupra num 290. d numer.295. e leg.1. ff.de procur. f ff de cond indeb. g leg.penul.ff de recep.arb. & l ille à quo §.tempeſtiuum, ff, ad Trebell. h de uſuris. i in d.cap.17.num.209.

præfatus mutuat in caſu propoſito Petro, intentione principali aliquid vltra ſortem lucrandi, & accipiendi ſolutionem in eodem loco.

Quinto, quòd omnis contractus, etiam alioquin nominatus, & iuſtus, ſi fiat in fraudem vſurarum eſt illicitus, vt probatur in cap. [ad noſtram.] a & cambitio cum prædicto circuitu videtur facta in fraudem vſurarum, ita ſcilicet, vt lucretur campſor per circuitionem cambij id, quod non poteſt directè per mutuum.

4 His tamen non obſtantibus, videtur iuſtus prædictus cambiendi modus de rigore iuris coram Deo, & in foro conſcientię, ſi intentio contrahentium non eſt corrupta. Primo quidem ea firma rõne, ꝙ cambium per literas eſt iuſtum, quattuor cõcurrentibus, vt probamus in eo. Man. b .ſ. quòd ſeruetur æqualitas valoris inter pecuniam datam, & accipiendam, & quod campſor nõ accipiat plus iuſta mercede pro cambio, & ꝙ campſor, qui dat pecunias ſoluendas, ſciat, vel probabiliter credat, quòd perſona, cui eas dat, habeat pecunias, vel fidem, ſeu creditum, & voluntatem ſatisfaciendi litteris, quas de ſoluendis illis ſibi tradit, in locis, vbi ſunt ſoluendæ, & quod locus, in quo ſunt ſoluendæ pecuniæ, longe diſtet à loco, in quo dantur lræ. Et in prædicto modo cambiendi vñr concurrere illa quatuor. Præſupponitur.n. primo ęqualitas valoris pecunię inter pecuniam datam per literas eaſdem, excepto ſalario iuſto campſoris, & ꝙ ipſe non recipit pro ſalario, niſi quod iuſtũ eſt, attẽta diſtantia locorum, à quo & in quem cambitur, & aliis circunſtantijs ad id neceſſarijs, de defectu.n. horum duorum non quæritur, quia, ſi aliquid eorum deeſſet, certum eſſet prædictum modum cambiendi eſſe illicitum. Non deeſt autem, & tertium, quia Petrus dans litteras, & Antonius accipiens eas, ſciunt, aut certe probabiliter credunt, quòd Franciſcus volet ſoluere illa 500. pro Petro Antonio, acceptis literis eius. Neque deeſt quartum, quia Lugdunum à Florentia longè diſtat.

Secundo alia ratione, quòd ſi Antonius ſcripſiſſet ad alium, quam ſuum reſponſalem Franciſcum, & acciperet cambio pro prædicto Petro illa 500. & ſibi de conſenſu Petri ea remitteret Florentiam, cambium eſſet iuſtum, & non refert quo ad hoc propoſitum, an ipſe Petrus per ſe, vel alium det ad dictum tertium literas, vt pro eo ſoluat prædicta 500. Lugduni, an ſcribat ad ipſum Franciſcum, cum vtrumque poſſit ad hoc iuſtè conſtituere procuratorem, & cum non referat quid de æquipollentibus fiat. c

5 Ad oppoſitum primum. ſ. extrauagantem Pij V. reſpondetur, quòd nihil continet oppoſitum huic reſpõſo. Tum ꝙ hoc cambium nõ eſt ſiccum, quod ipſe damnat, q̃a, vt diximus in Manu. d Plus ꝓ cambiũ ſiccum intelligit cambium fictum, quale non eſt contentum in prædicto modo, quia eſt cambium reale per literas, per quas realiter datur pecunia, & etiam realiter ſoluitur. Tum quod literæ non referuntur inanes, neque remittuntur ad campſorem, imò completur per prædictum Franciſcum, quia ſoluit illa, cui erant ſoluenda, vel eius procuratori, quod eiuſdem effectus eſt. e Tum quia non ſoluuntur prædicta ſcuta, ubi litteræ dantur, ſed in alio loco ab eo lõginquo, & per quã ſolutionem tollitur obligatio, qua Franciſcus pro Petro tenebatur illa ſoluere Antonio. Tum quod prædictus modus cambiendi non extenditur vltra primas nundinas. Tum quia nõ fit per viam depoſiti, quos duos modos Pius damnat, neque cum intentione, vt pecuniæ ſoluẽdæ

F in loco, ad quem fit cambium, ſoluantur in loco vbi fit, quia debet ſolui, & ſoluitur in loco, ad quem fit.

6 Ad ſecundum patet reſponſum ex reſponſo primi, quia nec formaliter, neque æquiualenter pecunia cambita ſoluitur in eodem loco, non quidem formaliter, quia ſoluitur Lugduni, & cambitur Florentiæ, non etiam æquiualenter, quoniam obligatio, qua ſe obligauit Petrus ad dandum Antonio per literas, omnino tollitur per ſolutionem pecuniæ cambitæ factam Antonio, vel Franciſco procuratori eius Lugduni, & longè antea, quam literæ ſecundi cambij Franciſci perueniant ad Petrum, inuenitur Petrus abſolutus à ſua obligatione, quam contraxerat Florentiæ, noue obligatus Antonio per literas Fran- G ciſci, vt palam eſt.

7 Ad tertium reſpondetur, concedendo, neminem poſſe cogere ſe, neque imperare ſibi, neque reſtituere, agendo vnam, & eandem perſonam vna, & eadem ratione, & modo conſideratam, de quo iura in eo allegata loquuntur, ſed negando, quod vnus, & idem, agendo perſonas diuerſorum diuerſa ratione, & modo, non poſſit eſſe creditor, & debitor, & emere, & vendere ſibi ipſi, & alia multa facere induendo, & repræſentando varias perſonas, per l. [in tribus.] f & per cap. [ex literis.] g quæ habent eundem eſſe actorem, & reum in iudicio finium regundorum fa- H miliæ erciſcundæ, & communi diuidundo, & gloſſæ vtrobique allegant alia iura, quibus vnus, & idem multiplici officio fungi poteſt, & gloſſa prædicti capituli [ex literis.] reſoluit in exercenda voluntaria iuriſdictione poſſe quem multiplici officio fungi, per l. [ſi conſul.] h quæ habet, conſulem, vel præſulem, ſi eſt filiusfamilias ſe apud ſemetipſum emancipare, vel in adoptionem dare, & nos tractamus de re extraiudiciali, & voluntaria. & Panormit. à Decio, & alijs probatus, i ponit pro regula, poſſe quem diuerſis officijs ſibi ipſis non repugnantibus vti. & palam eſt, non repugnare actum dandi cambio Lugduni 500. ſcuta Petro nomine Antonij, & actum re- I cipiendi alia 500. ſcuta à Petro nomine eiuſdem Antonij creditoris ratione cambij initi Romæ, & paſſim campſores fiunt creditores vnius ratione aliqua, & debitores eiuſdem ratione alia. & Papa vna ratione dicitur ſummus Pontifex, & alia ſummus Rex, vt in cap. [nouit.] K poſt alios latè diximus.

8 Ad quartum reſpondetur, concedendo committi vſuram per ſolam ſpem principalem recipiendi aliquid vltra ſortem mutuo datam, negando tamen ꝓdictum Antonium principaliter aliquid accipere vltra ſortem, ſi non accipit quidquam vltra ſalarium iuſtum cambiendi, propterea quòd per literas Franciſci, vel alterius recipiat 500. ſcuta, quæ Petrus ei debebat, negando item, quod referat, an ipſe Franciſcus, vel alius conſtituatur procurator ad dandum K Petro 500. ad ſoluendum ea ſibi, per ſecundam rationem pro hac parte factam.

Ad quintum rñdetur, concedendo non licere prędictum modum cambiendi, ſi fieret in fraudem vſurarum, ideſt, intendendo accipere pro vſuris aliqd vltra ſortem, fingendo ſe facere contractum iuſtum, negando autem, quod per narrata in caſu concludatur, Antonium

ALLEGATIONES.

a de empt. & in capitul. illo, de pignoribus, & in capit. in ciuitate, de vſuris. b dict. capitul. 17. numero 289. c l. fin. ff. mandati, & capit. licet ex quadam, de teſtibus. d dict. cap. 17. numero 286. e argument. l. 1. & toto titulo, ff. de procurator. f ff. de iudic. g de probatio. h ff. de adoptio. i in d. cap. ex literis. k de iudic.

Antonium habuiſſe talem intẽtionem,cum quilibet A
præſumatur bonus,niſi cõſtet de cõtrario. a At quã
uis oïa quæ facit Antonius,poſſint fieri licitè, ac bo-
na intẽtione,caueat tñ ipſe,& contẽpletur,qđ [Aſtat
Deus deſuper,qui nos diebus ac noctibus actuſq; no
ſtros proſpicit à luce prima in veſperũ.] Caueat itẽ,
ut nõ deſit vllũ illorũ duorũ primorũ,quæ requirun-
tur ad iuſtitiã cãbij liciti per literas, vt prædictũ eſt.
Quæ oïa eo magis melius ſentienti ſubijcio, quo ma
gis occupatus,& tumultuario ſtudio hæc ſcribo.
[Aduertendũ Nauarr.hoc reſponſo ſe reſtringere
ad illã ſpeciẽ cambij,quæ dicitur(Recapitar le lette
re &c.)& de alijs non loqui.Itẽ in propoſitis ab incer
to auctore pro iuſtificatione cãbij requiritur,vt nulla
habeatur ratio tpis,niſi quatenus diſtantia loci illud B
exigit, etenim cõiter pro 100. ſcutis Solis ſoluendis
Lugduni in feria oïum Sanctorũ,minus datur Florẽ-
tiæ,ſi cambium fiat in initio,qñ incipiunt fieri cãbia
pro dicta feria,quã in medio,vel fine,nec ſola raritas,
vel copia dantium, & recipientium ſufficit ad iuſtifi-
candum in totum augmentũ, & diminutionẽ precij,
licet poſſit eſſe cauſa mutationis alicuius precij.Alia
aũt contingentia nõ ſufficiunt,tum quia cõtingẽtia,
tum quia raro contingunt. Addo iſtis tpibus loci di-
ſtantiam non videri coram Deo poſſe ſimiles contra
ctus iuſtificare,ex quo diſtantia loci,pro quo fit cam-
bium,non eſt cauſa contractus,cum ibi non adſit illa
pecunia,pro qua fit cambium.Sed locus pro mera vo
luntate trapezitarum deputatur,& ſic variatum ſępe C
facit adeo,vt modo fiant pro placentia. Item notan-
dum, ꝙ cum cambium hoc ſecundum eundem incer
tum auctorem, reducatur ad contractum emptionis
illorum 100.ſcutorum ſolis in feria Sanctorum Lug-
duni ſoluẽdorum,& vt etiam notat Nauarr.hic nu.3.
dicta ſcuta 100.debent emi eo precio, quo valebunt
tempore,quo illa numerabuntur,& certum ſit,quod
Florentiæ eo die,quo Lugduni ſoluentur dicta ſcuta
100. pluris valebunt cõiter, quam fuerint empta, &
vendita tempore cambij prius initi, ſequitur vt hoc
cambium,ſeu hæc emptio communiter non ſit iuſta.
Caueant igitur qui hæc ſectantur cambia, ne in di-
ſcrimen conſcientiarum cadant, quãdoquidem ſi res D
ſemoto affectu perpendatur, reperietur anticipatas
ſolutiones præbere cauſam variationi precij, quod
vel inde patet, quia ſi eodem die trapezita ab vno ac
cipit pecuniam,vt ei ſolui faciat ſcuta 100.Solis in fe
ria Sanctorum, longè maiorem accipiet pecuniam,
quam ſit illa, quam eodem die numerat alteri, vt ab
eodem accipiat ſimilia ſcuta 100. Solis Lugduni in
dicta feria Sanctorum, longè maiorem dico vltra illã
quantitatem, quæ eidem debetur ratione ſeruitij,
quod vtrique præſtat. Aduertant etiã,quod etſi Na-
uar. aſſignet plures cauſas, ob quas trapezita poteſt
minus dare, & plus accipere, non tamen admittitur
eiſdem licere omnes cauſas in eodem cambio conſer
uare,ſed diſiunctiuè modo has, modo illas eſſe atten E
dendas pro diuerſitate contractuum, ad quos volunt
cãbia reducere. Nam ſi volunt reducere illud ad em-
ptionem,vel permutationem,vna cauſa augmenti ac
cõmodatur, ſi ad cambium, aut traiectitiam pecuniã
alia cauſa accõmodanda erit.Itẽ cũ ẽt ſecundũ aucto
rem hic contractus ſit emptio anticipata precij ſolu-
tione,& hæc includat virtuale mutuũ,& emptor no-
lit emere,niſi venditor habeat recurſum ad correſpõ
dentẽ emptoris,difficile eſt ab vſura excuſare vltimã
ſpeciem cambij, quod dicitur. (*Con la ricorſa.*)]

ALLEGATIO.

a l.merito.ff.pro ſocio.cap.1.de reg.iur.

SVMMARIVM.

Cambio pecuniam Romæ, vbi debet expendi,pro Hiſpania accipere iuſſus procurator,ſi illam cambio à ſe ipſo accipiat,recepturus eandem in Hiſpania,poteſt tantum lucrari,quantum valet plus pecunia præſens,quã abſens, ſeu quanti plus valet Romæ, quàm in Hiſpania,nu.2. vel quantum eius intereſt pecuniam Romæ recipiendam,in Hiſpania recipere,nu.4.Imò videtur, quod tantum poſſit accipere, quantum iuſtè accipit campſor, nu.5. vel reſolutiuè dic, quod tantum poteſt accipere quantum ei campſor daret, ſi dicti mandatarii pecuniam Romæ exiſtentem in Hiſpaniam per cambium traiicerent,num.7.& 8. 1

Pecunia præſens pluris valet, quam abſens, ſecundum quod plus, & minus diſtat, & plus in vno loco, puta Romæ, quàm in alio, puta in Hiſpania, non tamen inde ſequitur quod præſens plus valeat, quam ſoluenda in diem,num.6. 3

Alibi, quàm vbi debet, ſi quis ſoluat, tenetur creditori ſoluere omnia acceſſoria rei debitæ, quæ ob id perdit creditor. 4

Nomen debentis in diẽ etſi præſenti minori pecunia poſſit emi,non tamen inde neceſſario ſequitur,quod pecunia præſens plus valeat,quàm recipienda in diem. 5

CONSILIVM XXXII.

QVidam ſolicitator,ſiue actor negotiorũ,
quæ de Hiſpania mittuntur ei Romam,
cum mandato accipiendi pecunias ad
expedienda neceſſaria ab aliquo cãpſo-
re,accipit illas à ſemetipſo, vt liberetur
ab onere quærendi fideiuſſores dandos campſori-
bus, & etiam animo lucrandi ſibi id, quod campſor
lucrifacturus erat, & poſtea mittit literas ad Hiſpa-
niam, vt ſuus reſponſalis recipiat illas cum cambio
paulo minore illo, cum quo ſoluendæ eſſent, ſi acci-
perentur à campſore, & data dilatione paulo maio-
re,quam dat campſor ad ſoluendum ibi. Quæritur,
an liceat ei hoc facere.

1 Reſpondeo,quòd quæſtio hæc grauior eſt,quam
primo aſpectu apparet. Nam pro parte negante fa-
cit primò, quòd conſulens in effectu videtur mutua-
re, data dilatione ad ſoluendum aliquid vltra ſor-
tem, quod eſt vſura,cap.1.14.quæſt.3.

Secundo, quòd licet contractus præfatus non ſit
mutui,ſed mandati,tamen etiam hic debet eſſe gra-
tuitus, ſicut ille, a & ita quod accipitur vltra datũ,
iudicandum eſt vſura, aut lucrum iniuſtum.

Pro parte autem affirmante, quòd liceat,facit pri-
mo,quòd hic contractus non eſt mutui,ſed mandati,
& vſura in ſolo contractu mutui admittitur, vt con-
ſtat per definitionem eius,quam etiam nos poſt alios
tradidimus in Manu confeſſ. b

Secundo, quòd non refert quid de æquipollenti-
bus fiat. c At paria ſunt,quod conſulens capiat pe-
cuniam à mercatore, & à ſemetipſo,ergo nec capien
do à ſemetipſo quidquam peccat.

Tertio,quòd nihil intereſt eius, cuius negotia ge-
runtur, an expeditionem literarum ſoluat de pecu-
nijs campſoris,an de ſuis,imò is,cuius negotiũ gerit,
gaudebit

ALLEGATIONES.

a leg.1.§.final.ff.mandati, & §.final.Inſtit.de mandato.
b capitul.17.numero 206. c leg.final.ff.manda.capit. licet
ex quadam. de teſtibus.

gaudebit plus, quod illius geſtor, qui eſt amicus eius, lucretur, quam quod campſor, quem forte non cognoſcit.

2 Pro reſolutione dico primo, quòd conſulens non poteſt accipere illud plus ratione intereſſe lucri ceſſantis, quoniam poteſt ſolum capere illud de pecunijs ſuis, quas habet paratas ad negociandum cum eis emendo, & uendendo merces, aut ad emenda prædia, uel cenſus, ex quibus caperet reditus, ſed ipſe habet illam pecuniam quaſi mortuam, quo caſu non licet capere aliquid ultra ſortem, ut reſolute diximus in d. Manual. a

Secundo, quod neque poteſt quidquam accipere ratione maioris temporis dati ad ſoluẽdum, argum. cap. [in ciuitate.] b ut traditur in Manua. c

3 Tertio, quòd conſulens poteſt accipere aliquid plus per uiam contractus emptionis, per quam pecunia præſenti minoris põt emi pecunia abſens, quanto maior eſt diſtantia, quod iuſtè fieri poteſt, ut probatur in d. Manua. d Poteſt etiam accipere aliquid plus, eo quod eadem pecunia pluris ualet Romæ, quam in Hiſpania, ut etiam ibidem probo. Quibus duobus modis quilibet Hiſpanus ſine ullo negocio poteſt mutuare, uel aliàs dare ſuam pecuniam Romæ, ut detur ſibi ſimilis pecunia in Hiſpania cum aliquo augmento, ut dixi. e

Quarto, quod præfatus conſulens poſſet accipere aliquod auctarium pecuniæ à ſe impenſæ, ſi eam attulit ab eadem Hiſpania, uel aliunde Romam, ſoluendo cambium, quia ſuſcipit illud ratione intereſſe damni emergentis, quod licet iuxta l. 1. cum gloſſa, & omni turba commentantium, f & tradimus nos in Manual. Confeſſ. g

4 Quinto, quòd etiam poteſt accipere aliquod auctarium, licet expoſuerit pecuniam necunde importatam Romam ſoluto cambio, ſed quæſitam in ea ſua induſtria, uel alio iuſto pretio: præſuppoſito, quod is, cuius negocium geritur, expreſſe, uel tacite promiſit ſoluere Romæ, quod pro negocio impẽderetur, quoniam cum aliquid ſoluitur in alio loco, quam in quo debeat fieri ſolutio, debet iudex ex officio ſuo in actionibus bonæ fidei, ſecundum naturam contractus ex æquo, & bono cogere debitorem ad ſoluendum omnia acceſſoria rei debitæ, quæ perdit ex eo, quod alibi fiat ſolutio, iux. §. [in bonæ fidei.] h ſicut & in actionibus ſtricti iuris per actionem arbitrariam, iuxta §. [præterea.] i & dicta, & citata à Iaſone. K At conſtat, ꝙ intereſt exiſtentis Romæ, & impendentis in ea centum pro exiſtente in Hiſpania, qui promiſit illa ſoluere Romæ, ut ſi ſoluantur in Hiſpania, ſoluatur æſtimatio, qua illa poſſunt Romam tranſportari. Quod aũt in caſu propoſito is, cuius negocium eſt geſtum, promiſit conſulenti ſoluere Romę, conſtare poteſt, ſi tacitè, uel expreſſe id promiſit, quòd autem tacitè promiſerit, uidetur conſtare. Tum quia mandauit, ut conſulens acciperet pecuniam à campſore, & remitteret ſoluendam in Hiſpaniam cum cambio, quo remiſſio conſtaret, id enim effectu eſt promittere ſoluere Romæ tranſmittendo pecuniam per campſorem, ſiue bancharium, ſoluto iuſto cambio, nec quidquam refert quo ad propoſitum noſtrum, vtrum eorum fiat, quia alterum alteri æquipollet, & non refert quid de æquipollentibus fiat, l & ratio naturalis, diuina, & humana præcipiunt, ne benefactoribus malefaciamus, immo quod benefaciamus, m ergo reſidenti Romæ benefacienti non debet ſuſcipiens beneficium in Hiſpania uelle malefacere, at qui uelſet Romano impendenti Romæ decem ſcuta, niſi in

F Hiſpania totidem redderet, utique malum pro beneficio inferret; ergo præſumendum eſt, quod uoluit ſoluere Romæ, ubi pecunia fuit impenſa, cum quilibet præſumatur bonus. n

5 Vnde ſequitur, quod præfatus conſulens poteſt iuſte accipere tantum augmentum, quantum campſor, ſiue bancharius poteſt iuſte exigere, ea ratione, quod fuerit promiſſum ſoluere cum cambio, quo tranſmiſſio conſtaret. Quantum autem campſores huius temporis iuſtè poſſint recipere, magnæ quæſtionis eſt, cuius deciſio hauriri poteſt ex dictis in noſtro Manual. Confeſſ. o

6 Sexto, quod quæſtionis nouæ, & maximæ uidetur eſſe, an ſicut pecunia abſens minoris ualet, cæte-
G ris paribus, quam preſens, & iuſtè poteſt minoris emi quam præſens, ita & præſtatio eius præſens ualeat pluris, quam præſtatio ab hinc anno, aut maiori, uel minori tempore: ſi enim pluris ualeret, poſſent campſores non ſolum recipere plus quam dant, rõne emptionis pecuniæ abſentis dando præſentem, & ratione ualoris maioris, quem habet pecunia Romæ, quã in Hiſpania, ſed etiam ratione maioris ualoris, quem habet præſtatio pecuniæ præſens, quam præſtatio facienda poſt aliquod tempus, & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quibus defendimus in Man. p quod actio recuperandi pecuniam debitam poſt aliquod tempus, poteſt pecunia emi minore illa debi-
H ta, quod tamen nunc non definio.

7 Septimo reſolutiue ad quæſtionem reſpondeo, quod conſulens põt accipere tm̃ ſuæ pecuniæ augmẽtum, quantum põt iuſte accipere campſor alia rõne, quam lucri ceſſantis, ex eo, quod propter artem campſoriam non utatur mercatura, quantum uero is iuſte accipere poſſit, quæſtionis eſt non paruæ, ut ex ſupradictis, & latius traditis in d. Manua. q colligi poteſt, & ex eo, quod non ſatis ſcitur, q campſores dicũtur relinquere artem mercaturę propter artem campſoriam, neq; quo fine, & qua ratione, uel qua neceſſitate, publica, uel particulari utilitate proximi id faciunt, ut cenſeantur mereri intereſſe lucri ceſſantis.

8 Octauo, quod ob prædicta uidetur, poſſe conſu-
I lentem accipere tantum augmentum, quantum darent ei campſores, uel bancharij, ſi eis daret pecuniam reddendam ſibi in Hiſpania. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 296 & ſeq. b de uſur. c cap. 17. num. 280. & num. 283. d ubi ſupra num. 295. e ubi ſupra. f cap. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. g capit 17. numero 211. h Inſtit. de action. i Inſtit. de action. K ibidem, præſertim colum. 1. & 2. l l. fin. ff. mandat. m l. ſi non ſortem, § libertus, ff. de condictio. indebiti, capitul cum in officijs, de teſtament. n l. merito, ff. pro ſocio, capitul fin. de præſumption. o cap. 17. numero 284. p capitul. 17. numero 230. q cap. 17. num. 284.

K *SVMMARIVM.*

Vſuras vt Iudæi exerceãt, non poſſe principem ſæcularem licite concedere, aliquibus grauiſſi. is Doctoribus viſum eſt; contrarium tñ Auctori verius videtur, nu. 2. modo cõcedens non recognoſcat ſuperiorem, nec ex dicta permiſſione lucrum capiat, nu. 6. 7. & 8 ſubſitq; iuſta cauſa, & conditiones ſub quibus permittit. ſint honeſta. nu. 7. & ſi ſit ſæcularis ſacerdos, exhortãdus, ſed non cogendus, vt id de licentia Papæ faciat. num. 7. 1

Detractiones publicas, quas carniualia vocant Galli, ex cauſa, item & comœdias in quibus publice aliquorum inſignia errata ad aliorum cautionem referuntur, iuſte permittere poteſt Princeps. 3

4 *Vſuras*

4 *Vſuras vt exerceant Iudæi, Pontifex concedere poteſt, & de facto, concedit in Vrbe.*

5 *Vſuras extortas vt reſtituant Iudæi, iure quidem communi attento, poſſunt, & cogi debent, at ſtatuto particulari contrarium ex cauſa ſtatui poteſt.*

7 *Vſuras Iudæi iuxta capitula eiuſdem valide ex iuſta cauſa conceſſa promiſſas, vt ſoluant Chriſtiani, ſine peccato à ſuperiori cogi poſſunt, modo dicta capitula ſint facta honeſtis cum conditionibus.*

CONSILIVM XXXIII.

QVæritur, an Iudæis iuſtitia adminiſtrari poſſit, & debeat de eorum vſuris, ita vt per Principes cogi poſſint, & debeant Chriſtiani, qui ab eis pecunias acceperunt ad vſuram, ad ſoluendum talem vſuram vltra ſortem principalem.

Reſpondetur primo, hanc quæſtionē eſſe magnā. Tum quia continet in ſe alteram ſe maiorem. Tum quia proponitur generaliter, nō ſpecificando qualis eſt huiuſmodi Princeps, & quales Iudæi, de quibus quæritur, & cuius auctoritate, vel licentia habitant inter Chriſtianos, & an ſint aliqua pacta inter Principem, in cuius territorio habitant, & an cuiuſpiam eccleſiaſtici Præſulis auctoritate ſint confirmata.

1 Secundo reſpondetur, quod altera quæſtio cōtenta ſub hac, eſt, vtrum Imperator aut vllus alius Rex, aut Princeps Chriſtianus non recognoſcens ſuperiorem in temporalibus poſſit abſque licentia Papæ permittere Iudæis, vt in terris ſuis exerceant vſuras. Ad quam reſpondeo, illam eſſe quotidianam, grandem, & à nemine, quod ſciam, pro dignitate ſua tractatā, nec nobis eſſe otium, nec valetudinem ſic tractandi eam, ſed quia iubemur reſpondere priori quæſtioni ab eo, qui iure ſuo id facere poteſt, dicam hæc pauca infraſcripta, quæ forſan iubenti ſatisfacient.

Primo quidem, quod Petrus ab Ancharano, a tenet quod non, & eum refert Alexander Imolenſis, b & late ſequitur Ioannes ab Anania, c pro quibus eſt fundamentum neruoſum in d. ca. [poſt miſerabilem.] quo præcipitur, vt Principes Chriſtiani cogant Iudæos ad reſtituendas vſuras, quod videtur facere non poſſe, ſi Reges haberent poteſtatem permittendi eis illarum exercitium.

2 Secundo, quod quāuis præfati grauiſſimi auctores dicant ſe nō audere tenere contrariū, ipſe tamen non poſſum mihi perſuadere hanc ſententiam. Tum quia Reges poſſunt permittere in ſuis regnis, & de facto permittunt ex aliquibus cauſis iuſtis exercitia nō nullorum peccatorū mortiferorum ēt notoriorū, puta fornicationes, quæ fiunt in lupanaribus, d & Reges Frācorum permittunt in ſuis regnis publicas detractiones, & infamias, quas Carniualia vocant, quod benefieri ait Ioannes Faber, e permittunt ēt comędias, quibus publicè tradunt inſignia errata virorum inſignium, vt alij à ſimilibus abſtineāt, quod rarò fit abſque peccato mortifero, vt à ſimilibus alij arceant. Fertur ēt Auenioni notarios certo die & loco publicare impune errata, quæ ipſis fuerint per circulū anni nunciata, quod ēt rarò fit abſq; detractione mortifera, & non eſt maior ratio, qua plus poſſint permittere illorum exercitium impune aliqua iuſta de cauſa quam exercitium vſurarum Iudæorum, imò nec tanta, quoniam de fide neceſſarium eſt credere fornicationes eſſe peccata mortifera, f & quod tam fornicarius, quam fornicaria credunt illas eſſe peccata, cū tamen Iudæus exercens vſuram non credat id eſſe

A peccatum, & Chriſtianus accipiens ſaltem cum neceſſitate ſub ea, & eam ſoluens nullatenus peccat, iuxta cap. [debitores.] g & cap. [ſuper eo.] h

3 Tum quia Papa notorie permittit illas in ſuis terris exerceri à Iudæis ēt in Vrbe, vt conſtat ex bulla quadam S.D.N. Greg. XIII. confirmatoria capitulorum reformationis banchariorum Hebræorum, quæ traducta fuit ad rationem 18. pro quolibet centenario, quæ data fuit in Camera Apoſtolica die prima Februarij 1577. & non videtur poſſe reddi vlla ratio firma, quare non poſſint permittere Reges idem in ſuis, non enim poteſt Papa plus facere, quod vſura ſit licita, quam Rex, quia iure naturali, & diuino vtriuſque teſtamenti eſt prohibita, vt poſt alios tradimus

B in cap. 1. i & tantum immo magis obligatur Papa ad reſiſtendum peccatis, & exercitia illorum, quam Reges temporales, arg. cap. [ſunt quidam.] K quod habet, ſummos Pontifices teneri vſque ad ſanguinē ſeruare doctrinam Euangelicam. Tum quia prædictum cap. [poſt miſerabilem.] ſolum probat, quod attento ſolo iure communi Iudæi tenentur quidem reſtituere vſuras extortas à Chriſtianis, quod concedimus, ſed non probat, quod iure particulari non poſſit contrarium ſtatui, immo contrarium ſtatutum eſt, & ſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico, & Romæ in quo minus deberent tolerari, vt dictum eſt in quo videmus Chriſtianos compelli ad ſoluendas vſuras Iu-

C dæis, & Iudæos non compelli ad ſoluendas eas Chriſtianis, & quidem miror neminem aduertiſſe, quod hoc modo reſpondetur aptiſſime illi cap. [poſt miſerabilem.]

4 Tum quia ratio, quare cōiter Reges Chriſtiani non permittunt Iudæis exercere uſuras, uidetur eſſe illa, quod nō permittunt illos habitare in regnis ſuis in nullo enim regnorum Hiſpaniæ permittūtur, nec ullo ſubiecto Regi Francię, & contra in Vrbibus Imperij, ubi permittuntur habitare Iudæi, etiam permittuntur exercere uſuras, & certum eſt, quod ſi poteſt id permittere Imperator, poterunt etiam permittere Reges liberi, & non recognoſcentes ſuperio

D rem. Quin etiam audio in quibuſdam terris Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ non recognoſcentis ſuperiorem, quod quidam Iudæi licet pauciſſimi de permiſſione eiuſdem in eis habitantes exercent uſuras.

5 Cum ergo negari non poſſit poſſe Reges Chriſtianos permittere Iudæis, vt morentur in ſuis regnis, poterunt etiam permittere, ut exerceant uſuras. Tum quia audio Carolum V. Imperatorem Chriſtianiſſimum, & filium eius Philippum II. Catholiciſſimum permittere aliquot Iudæos habere publicum officium fœnerandi in Flandriæ ſtatu.

6 Arbitror tamen nullam communitatem ſæcularem, nec ullam eccleſiaſticam poteſtatem, quæ recognoſcit ſuperiorē, poſſe permittere iuſte, ut Iudæus

E aliquis in ſuo territorio exerceat impunè uſuras.

Tertio, quod poteſtas ſuprema eccleſiaſtica, ſiue ſolus Papa poteſt permittere Iudæis exercere uſuras ſine ullo alterius conſenſu.

Quarto, quod conſulendum eſſet Principi, uel communitati ſæculari uolenti id permittere, ut de conſenſu Papæ id facerent.

Quinto,

ALLEGATIONES.

a conſ. 243. incipiente, Chriſtiane, & Illuſtr. Princeps. b cōſ. 1. vol. 2. c in c. poſt miſerabilem. de vſuris, nu. 5. d Arg. c. meretrices. 32. q. 4. cap. inter opera. de ſponſalibus. e in § in ſumma. inſtit. de iniurijs f Cle. ad noſtram. de hæret. g de iureiur. h de vſuris. i 14. quæſt. 3. nota. 5. & in tract. de vſuris, num. 44. & 49. k 25. quæſt. 1.

Quinto,quod ipſe non auderem aſſerere, Principem,uel cõitatem non recognoſcentẽ ſuperiorẽ peccare mortifere, aut vllas cenſuras incurrere ob id ſolum,quod huiuſmodi permiſſiones iuſta de cauſa faceret cũ capitulis conuenientibus Chriſtianis,qualis fuit vna, ſuper qua ante aliquot annos fuimus cõſulti,facta cum capitulis conuenientibus Chriſtianis,in quibus erat vnum, vt Iudæus fœnerari non poſſet vltra quam ad rationem quinque pro centum,dummodo talis Princeps nihil de lucro participet, quoniam in ea ſum opinione,quod nullus Princeps,nec ſæcularis, nec eccleſiaſticus poteſt iuſte permittere aliquot peccantes, vel crimina committentes, percipiendo aliquod lucrum ob illam permiſſionem, per ea quæ poſt Caietanum dixi in Manual. a F

7 Ex prædictis, quæ reſponſa ſunt ad prædictam quæſtionem contentam tacitè ſub quæſtione nobis nunc propoſita, colligitur primũ, quod ſi prædictus Princeps cum auctoritate, & licẽtia propria,iuſta de cauſa, & ſine participatione lucri vſurarũ permittit exercitiũ earũ in terris ſuis cũ capitulis,& cõditionibus honeſtis, poterit iuſte abſq; peccato compellere Chriſtianos ad obſeruanda pacta, & conuenta inter Principem, & Iudæos, & conſequenter ad ſoluendas vſuras permiſſas, & promiſſas per illos Iudæis.

Secundo, quod ſi prædictus Princeps recognoſcit ſuperiorem, non poteſt iuſte permittere exercitium vſurarium in terris ſuis ſine auctoritate Papæ, vel alicuius Regis non recognoſcentis ſuperiorem,in cuius territorio viuit, nec conſequenter cogere Chriſtianos ad ſoluendas vſuras illis promiſſas.

Tertio, quod, quidquid Petrus ab Ancharano, & Alexander Imolenſis, & Ioannes ab Anania, & alij, qui ſequuti ſunt illos, dixerint, credo firmiter, quod prædictus Princeps,ſiue ſit Imperator, ſiue Rex ſiue alius,qui nõ recognoſcit ſuperiorẽ,põt iuſta de cauſa in ſuis terris pmittere de rigore iuris auctoritate ſua, ſine alia eccleſiaſtica,vſurarum exercitium Iudęis,factis capitulis honeſtis cum eis, & non accipiendo lucrum ſibi de illo exercitio, quãuis modeſtius,& Chriſtianius faceret,ſi permitteret illud conſulto ſummo Pontifice cum capitulis ab eius Sanctitate probatis. Salua S.D.N. cenſura, & cuiuſuis alius melius ſentientis,in gloriam Dei,qui nos omnes ſaluet.

[Aduertendum, immo inter omnes fere doctores conſtare,nullum principem extra Pontificem Maximum poſſe Hebræis publice fœnerandi poteſtatem, etiam ſi populi vtilitas aut neceſſitas id poſtularet, facere, vt poſt alios docet Petrus Royz in deciſionibus Lituanicis, deciſ.5.num.308.& ſeq.]

ALLEGATIO.

a capitul.17.num.195.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis etſi conceſſerit Pontifex, vt in ſuis terris vſuras exerceant, non tamen ſequitur ut uigore eiuſdem licentiæ eiſdem liceat alibi exercere.*

2 *Princeps ſæcularis ſuperiorem non recognoſcens in ſuis terris licentiam exercendi mediocres uſuras etiam ſine Papa licentia concedere poteſt.*

CONSILIVM XXXIIII.

AN Iudæi habentes licentiam à Papa in terris Eccleſiæ vſuras exercendi, poſſint abſque alia licentia eas extra territorium Eccleſiæ exercere, vel ſaltem pecunias pro ſuo intereſſe mutuare?

Secundo, vtrum Princeps ſuperiorem non habens poſſit ſub honeſtis capitulis prædictam licentiam in ſuis terris concedere, ſeu Iudæis permittere?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, nõ videri eã ſatis clare propoſitã, quoniã loquitur de intereſſe, & videtur voluiſſe proponere de vſura,quod ſi intelligatur de intereſſe vero,de quo loquitur l.3. a videt eſſe ſuperflua, quoniam licitum eſt mutuare ad intereſſe uerum tam lucri ceſſantis,quam damni emergẽtis,ſeruatis ſeruãdis,ut late poſt alios nos tradimus in Man.confeſſ. b & latius in comm.de uſuris, c & ita ſine alia permiſſione ſpeciali Principis ſpiritualis,& temporalis iure communi,licet tam Iudæo,quam Chriſtiano mutuare ad intereſſe,verum ſeruatis ſeruandis. G

Secundo,quod ſi intelligatur de vſura vera,reſpõdendum eſt negatiue, quod ſummus Princeps eccleſiaſticus nõ cenſetur permittere Iudæis exercere vſurã in regnis, & dominijs nõ ſubiectis ei quo ad tẽporalẽ iuriſdictionẽ,eo ſolo quod id permittat in terris ſubiectis ſibi quoad vtranq; iuriſdictionem ſpiritualem,& temporalẽ. Tum quod priuilegia ſunt reſtringenda. d Tum quia pręſuppoſito,quod ſine licẽtia Papæ non pñt Iudæi exercere vſuras, & cum ipſius ſic,extẽdere licẽtiã exercẽdi vſuram in vno regno ad exercitium vſuræ in alio, eſſet contrauenire innumeris iuribus,quæ veram extenſionem legum,& diſpoſitionum exorbitantium,corrigentium,& alterius iuri præiudicantium, ad ea quæ ſub verbis earum non includuntur. H Tum quia,præſuppoſito,quod ſine Papæ licẽtia cũ ſummi Principis ſæcularis facultate Iudæi poſſint exercere vſuras in regnis,quæ inhabitãt, poſſent quidẽ exercere ſine Papæ licẽtia ſpeciali,nõ extendendo ad illam licentiam Papæ datam quoad ſuum regnum temporale, & ita quæſtio etiam hoc caſu eſſet ſuperflua.

2 AD SECVNDAM reſpondeo,meminiſſe me reſpõdere ante aliquot annos cuidã magno Principi non recognoſcenti ſuperiorem,ad quandã quæſtionem, ex cuius deciſione facile poteſt colligi harũ determinatio,& ideo me remitto ad illã [Vide conſil.33. de vſuris.] I Ex quo palam colligitur,Regem Catholicum in Dominio Mediolani, à quo non appellatur, poſſe iuſte Iudæis in eo morantibus facere facultatẽ mutuandi ſub vſuris mediocribus ſine vlla licẽtia Principis Eccleſiaſtici ſummi,neq; inferioris, & conſequenter non debere ſe retrahere,vel abſtinere à danda præfata licentia, eſto quod nullã Papa et in ſuis terris quo ad iuriſdictionem tẽporalem ſubiectis daret,nec dediſſet illam. Quia tamẽ extra caſus propoſitionem monſtratur conſilium cuiuſdam viri eruditiſſimi impreſſum,in quo affirmat multas facultates huiuſmodi fuiſſe datas ante hac,quæ etiã nunc durant, à Principibus Eccleſiaſticis, indubie tenendum eſt quod nunc reſpondemus,&c. K

[Vide quod notatum fuit præcedenti reſponſo, ad quod forte D.Nauarrus hic ſe remittit.

ALLEGATIONES.

a ff.de eo quod certo loco,& l.1.C.de ſent.quæ pro eo quod inter.profer. b cap.17.nu.211. c notab.15. nu.50. & ſeq. d cap.porro,& cap.ſane,cum innumeris alijs,de priuil.

SVMMARIVM.

Iudæis concedit Camerarius ex Papæ commiſſione, vt Romæ,ac etiam alibi,nu.5.exerceant vſuras; ordinarij autem licentia non ſufficit,ſicut nec uidetur ſufficere ſola Regis,aut Principis ſecularis ſuppoſiti canonibus, niſi 1

niſi hæc facultas ſit eis à Papa conceſſa, numero 1. quo caſu poſſunt quidem Principes concedere, vt exteris mutuent ſub grauioribus vſuris, ſed non decet, nec expedit, num. 6.

2 *Reformatio facultatis vſuras exercendi facta Hebræis bancharijs Romæ commorantibus, non eſt extendenda ad alios Hebræos alibi bāchos tenentes.*

3 *Declaratoria, & confirmatoria diſpoſitio reſtringitur ad terminos interpretatæ, & confirmatæ.*

4 *Diſpoſitum quoad vnum per ius commune licet trahatur ad alia, in quibus militat eadem ratio, ſecus tamen eſt in priuilegio perſonali, & multo magis in impoſitione perſonalis oneris.*

7 *Vſurarium exercitium etſi ſit contra ius diuinum, & naturale, tamen ad euitanda maiora mala tolerari poteſt, vt Hebræi illud exerceant.*

CONSILIVM XXXV.

ANte reformationem ſuper Hebræorū bāchis à Gregorio XIII. factam Illuſtriſſimus Dominus P. Hebræis in ſua S. Martini terra habitantibus, de Illuſtriſſimi ad Reuerend. D. Camerarij licentia, & ſub honeſtis ſtatutis, & moderationibus fœnus exercendi facultatē conceſſit. Modo dubitatur.

Primo, an Iudæi in dicta ſua terra habitantes dictam reformationem ſeruare teneantur.

Secundo, an dictus Dominus permittere poſſit, vt Iudæi cum alienigenis undecunque ad dictam ſuam terram uenientibus uſuras exercere ualeant.

Tertio, an dictus Dominus moderare Hebræorū uſuras ita ualeat, ut fœnus carius cum alienigenis, quam cum indigenis, & incolis Iudæis exerceant.

Quarto, an dictus Dominus Hebræorum bāchos, eorumque ſtatuta reformare, & reſtringere in dicta ſua terra ualeat.

Pro intelligentia prædictarum quæſtionum reſoluenda ſunt duo dubia. Primum eſt, an Camerarius Papæ poſſit concedere licentiā Iudæis habitantibus extra ſtatum Papæ exercendi uſuras. Secundū, an Papa iuſte poſſit permittere Iudæis, ut exerceāt uſuras.

1 Ad primum dubium pro parte negante faciunt ea, quæ Syluest. adducit, a dicens, quod Iudæi cogendi ſunt ad reſtituendas uſuras, & alibi, b dicit, quod Princeps permittens Iudæis exercitium uſurarū cū licentia ordinarij peccat mortaliter per c cle. 1. & cap. 1. d cum additis ei à Dominico, & Franco, & cap. [poſt miſerabilem.] & ca. [poſtulaſti.] e Pro parte affirmante facit, quod Camerarius prædictus ex cōmiſſione Papæ dat illam licentiam, & iura prædicta, quatenus ſunt humana, non ligant Papam. f

Ad ſecundum dubium pro parte negante facit, quod Reges ac Principes id facere non poſſunt, ut concludit Sylueſter.

Sed pro parte affirmante facit primo, quod uidemus Papam permittere Iudæis in Vrbe, & Auenoni, & etiam in terris Ducis Mantuæ, & alijs multis locis, & quod aliud uidetur dicendum de Regibus, & Principibus, qui ſubſunt præfatis canonibus, quibus non ſubeſt Papa.

Secundo facit, quod Papa poteſt permittere, & tolerare aliquod malum, ut aliquod peius impediatur, g & quod ſecundum Auguſtinum, h relatum à S. Tho. i lupanaria permittuntur in plerſque locis, ne caſta matrimonia ſolicitentur, & ut alia peiora impediantur, idque fit etiam à Principibus ſæcularibus, nulla licentia à Papa petita.

A 2 PRAESVPPOSITO Igitur, quod Illuſtriſſimus D. P. cum facultate Illuſtriſſimi Camerarij S. D. N. iuſte poſſit Iudæis terræ Sancti Martini permittere exercitium uſurarum moderatum, ut in prima quæſtione propoſita præſupponitur. Ad primam quæſtionem, ſ. an reformatio S. D. N. Greg. XIII. in uſuris exercendis includit Iudæos prædictos ciuitatis S. Martini, reſpondeo, quod non. Tum quia illa reformatio ſolum tangit, & includit Iudæos Romanæ urbis, ut colligitur ex ea. Tum quia à ſeparatis non fit illatio, K nec pactum perſonale extenditur ad alios. l At literæ confirmationis, reformationis, ſiue reductionis quantitatis uſuræ S. D. N. de ſolis Hebræis bancharijs Vrbis Romæ loquuntur, quod colli- B gitur ex relatione eorum, quam fecit Illuſtriſſimus Camerarius Aſcanius, qui ſolum de tāgentibus illos loquitur, & ex relatione illorum, quam fecit Illuſtriſſimus Cardinalis Vitellotius, qui etiam de ſolis illis egit, ut patet ex illis uerbis eius, [dictis Hebræis bancharijs,] bis repetitis. At Hebræi bancharij S. Martini non ſunt Hebræi bancharij Romæ, ergo ex contentis in d. literis non debet inferri ad eos.

3 Tum quia diſpoſitio declarans, interpretans, & cōfirmans aliam, debet intelligi ſecundum terminos diſpoſitionis declaratæ, interpretatæ, & confirmatę, iuxta gloſſam quæ habetur pro ſingulari ibi à Cardinali. m Tum quia præfata confirmatio loquitur de C Iudæis commorantibus Romæ, & intra ſtatum Eccleſiaſticum, & ciuitas Sancti Martini eſt ſita extra illū, & multa poſſunt occurrere, ut prædicta reformatio debuerit potius fieri in bancharijs Romæ, quā in bācharijs S. Martini, & ideo non eſt ad illos extendēda, argumento cap. [ad audientiam.] n Tum quia præfata reformatio non uidetur ligare Iudæos Aueníoni commorantes, & fœnus ibi exercentes, etiam ſi Comitatus Auenionis ſit Papæ immediate ſubiectus, ergo à fortiori non ligabit Iudæos ciuitatis S. Martini, quæ non eſt ei ſubiecta immediate nec mediate. Tum quia non obſtat, quod uerba Gregorij generaliter loquuntur de Hebræis, & bancharijs, quia ſimul ponuntur uerba confirmationis, & reductionis, & confirmatio expreſſe refertur ad capitula D relationis Vitellotij, quæ ſolum tangunt Hebræos bancharios Romæ, & ita etiam reductio debet ad eoſdem referri, una enim pars diſpoſitionis declaratur per alteram. o

4 Tum quia ſicut priuilegium conceſſum perſonæ non egreditur illam, p ſic maiore ratione onus impoſitū perſonæ nō egreditur perſonā, arg. c. [odia] q & l. 1. r habet cōſtitutionem, qua Princeps irrogat pęnam uni, non extendi ad alium. Ergo reductio pręfata Hebræis bancharijs Romæ, quæ oneroſa eſt, non extenditur ad bancharios S. Martini. Tum denique, quod non obſtat c. [miramur.] cum ſimilibus, ſ ca. [in cauſis.] t quæ habent diſpoſitum quoad ali- E quos, cenſeri diſpoſitum quoad alios, quia illud eſt uerum in diſpoſitione iuris communis, & ubi eadem ratio inuenitur, nō autem in diſpoſitione priuilegij, uel

ALLEGATIONES.

a in ſum. verb. Iudæi q. 4. & q. 5. b in verſic. vſura 9. §. fin. c de vſuris. d eod tit. lib. 6. e eod. tit in antiq. f cap. propoſuit, de conceſſ. præb. g c. deniq; 4. d. & c. non poteſt 23. q. 4. h in lib. de ordin. i 2. 2. q. 10 art. 11. K l. Papinianus. ff. de minoribus. l l. iuris gentium. §. pactum. ff. de pactis, & c. de cætero. de tranſac. m in cle. po. in verb. conſuet. de cle. n de dec. o l. 1. ff. de reb. dub. p c priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & l. in omnib cauſis. ff. eod. q de reg. iur. l. 6. r in §. ff. de conſt. prin. ſ 61. diſt. t de re iud.

vel oneris perſonalis,ut annotauit gloſſa, a & præfata reductio eſt quædam diſpoſitio, præter ius commune grauans certas perſonas particulares.

5 AD SECVNDAM, an ſcilicet per licentiā Illuſtriſſimi Camerarii poſſit bācharius Hebræus Sancti Martini mutuare omnibus Chriſtianis, etiam alienigenis. Reſpondetur, quod ſic. Tum quia præfatus Illuſtriſſimus Camerarius non ſolum generali, & indefinito uerbo, ſed uniuerſali concedit facultatem mutuandi, dicendo, [quibuſuis perſonis ad uos recurrentibus.] & uniuerſalia uerba uniuerſaliter ſunt intelligenda, b & latius quam tantum generaliter dicta, iuxta gloſſam celebrem. c Tum quia nihil obſtat dicere, quod uidetur facta conceſſio contemplatione indigenarum Sancti Martini, quinimmo facta fuit ad petitionem Hebræorum Sancti Martini, & commodum Chriſtianorum generaliter, ſine ulla reſtrictione, & ita eſt intelligenda generaliter. d

6 AD TERTIAM, ſcilicet, an præfatus Illuſtriſſimus P. poſſit conuenire cum præfatis Hebræis, ut carius mutuent extraneis, quam indigenis, reſpondetur, quod licet de rigore iuris uideatur id poſſe deſendi, non tamen uidetur conſulendum eius Illuſtriſſimæ Dominationi, ut id faciat. Tum quia hæc facultas tolerandi Iudæos exercētes uſuras, & per eas premētes Chriſtianos, eſt ſatis extranea Chriſtianis dogmatibus, & moribus, & merito deberet reſtringi. e Tum quod ex facultate mutuandi ſub maioribus uſuris extraneis, poſſet dari occaſio, ut difficilius, & ægrius mutuarent indigenis ſub minoribus, quod nocere poſſet indigenis, ideoque cauendum, cum ipſi ſint, cæteris paribus, magis diligēdi, f & in hac materia eis magis fauendum. g Tum quia daretur occaſio multis ſuſpicandi quod ipſe concedit eis facultatem carius mutuandi alienigenis, ut aliqua munera, uel ſeruitia utilia faciant ei de more ſuo, quod haberet magnam ſpeciem mali.

7 Nam licet tolerantia exercitij uſurarii, quod eſt contra legem naturalem, & diuinam, tam ueterem, quam nouam, utcunq; ad euitanda maiora mala tolerari poſſit abſque peccato, non participando in lucro, non tamen poteſt id fieri participando in illo, ut poſt Caiet. tradimus etiam in Manual. Confeſſ. h

AD QVARTAM ſatis reſpondet ſolutio tertiæ quæſtionis, & rem Chriſtianam, ſeque ualde dignā faceret eius Dominatio Illuſtriſſima aliquo modo reducendo uſuras ſuorum Hebræorum, ad quas S.D.N. reduxit uſuras Hebrçorū Romanorum, iuxta illud Baldi. i A boue maiori diſcat arare minor.

[Nota, id quod ait Auctor in nu. 1. de tolerantia, ſeu permiſſione, intelligendum de ſimplici, quæ conſiſtit in non puniendo, ut etiam uidetur ſentire ipſemet Auctor hic num. 7.

ALLEGATIONES.

a præfati cap. priuilegium. b cap. ſolitæ, uer. quodcunque, de maior. & obed. c in clem. 1. uer. quamuis, de re iudicata. d arg. l. de pretio, ff. de publi. in rem actio e arg. cap. qua à iure, de reg. lib. 6. f arg l. ut patriæ, ff. de iuſt. & iur. g arg. cap. 1. de uſur. lib. 6. h cap. 17. num. 159. i in cap. in cauſis, de re iudicata.

De crimine falſi.

SVMMARIVM.

1 *Mendax non eſt, qui per additionem mentalem ſupplet exteriori loquutioni id ſine quo eſſet mendax.*

2 *Mendacium aliàs de ſe non mortale per ſolam circunſtantiam iudicialem non efficitur mortale, niſi alia addatur circunſtantia, puta periurij, damni notabilis, vel iniuſtæ inobedientię contra legem aliquam ad id obligantē.*

CONSILIVM I.

IN Manual. a in fine habetur, nullum mendacium eſſe mortale, eo quod in iudicio interiori, vel exteriori dicatur, quod extra illud dictum tale non eſſet. Hoc nedum videtur eſſe contrarium D. Thom. ſed etiam contra communem. Nam ſi interrogatus ego extra iudicium de aliquo notabili crimine à me commiſſo, ab eo qui non eſt iudex, negarem veritatem, non peccarem mortaliter, ut habetur in eodem Manua. b ſecus autem, ſi in iudicio iudici ſeruato iuris ordine procedenti, & interroganti negarem ueritatem.

1 Dico primo, quod in cap. 12. c non tracto ego de aliquo mendacio, an ſit peccatum, necne, ſed de reſponſione verbali, quæ deſinit eſſe falſa propter mentalem additionem, & capitul. 18. d tracto de mendacio, & ita illa loca nullatenus ſibi opponuntur.

Secundo dico, quod id quod putor dicere d. capitul. 12. e dico in d. capit. 18. f uidelicet, quod reus interrogatus à iudice competente, ordine iuris ſeruato, peccat mortaliter negando ſuum crimen.

2 Tertio dico, quod illa loca non ſunt contraria, quoniā id quod dixi d. cap. 18. g uidelicet nullum mendacium dictum in iudicio eſſe mortale, quod dictum extra iudicium non eſſet tale, intelligendum eſt formaliter, videlicet quod eo ſolo, quod dicitur in iudicio, non ſit mortale, & ita non negat, quod alia ratione non poſſit fieri tale, vt in caſu, qui determinatur in d. capit. 18. h ſtatim enim dicitur, quod ſi eſt iuratum, vel notabiliter damnoſum, eſt mortale, at in caſu propoſito alia tria concurrunt, propter quæ illud mendacium ſit mortale, puta iuramētum, quod reus præſtat de dicenda veritate, & quod lex diuina, & humana obligant dicere illam veritatem in illo caſu, & quod ſit notabile damnum accuſatori propter pœnam talionis, i vel Reipublicæ, cuius notabiliter intereſt crimina puniri. k

ALLEGATIONES.

a cap. 18. nu. 3. b cap. 12. num. 87. c num. 87. d numero 3. ſub fin. e numero 87. f num 57. g num. 3. ſub fin. h num. 87. i cap. quiſquis, cap. qui crimen, 2. q 8. k l. ita uulneratus, ff. ad l. Aquil. cap. ut famæ, de ſentent. excom.

SVMMARIVM.

Falſus ſubreptitiusve non eſt, qui ſimpliciter dicit aliquid eſſe verum, licet id pro indubitato non habeat, modo putet id eſſe magis verum, quam contrarium. 1

Mendax, ſeu falſus non eſt ſimpliciter affirmans eſſe verum, quod ſolum opinatur. 1

Fides, & indubia perſuaſio producitur à motiuo aliquo ſimul, & libera voluntate; vnde qui habet aliquod motiuum, poteſt, ſi vult, id quod opinatur firmiter credere; & ſibi perſuadere. 2

Credendi aliquid cum adeſt aliquod motiuum, poteſt quis ſua libera voluntate id firmiter credere, & dubie perſuadere. 2

Mandatarium aliquid de iis, quæ nec ſine labore, nec ſine expenſis fiunt, non feciſſe credere poteſt mandans, ſi mandatarius multo tempore poſt tacuit, quia ſi feciſſet, expenſam illam, & laboris mercedem petiiſſet. 3

A

CONSILIVM II.

Onfeſſarius mihi aſſerēti,ſicuti quidā amicus meus mihi dixerat, quod poteram deponere ſcrupulum conceſſum in quodam negotio,reſpondit me poſſe acquieſcere. Nunc oritur nouus ſcrupulus, quādoquidem etſi magis credā amicum meum prædictum ita dixiſſe, attamē nō ſum certus. Ideo quæro,an poſſim ſcrupulum deponere.

Reſpondeo primò, quod ſubtilis, & ingenioſa eſt hæc interrogatio, & cui forte non reſpondiſſem, niſi me ad id auctoritas interrogantis coegiſſet.

1 Secundo reſpondetur affirmatiuè, quod poteſt B deponere ſcrupulū. Tum quia ex parte interrogantis nulla fuit facta ſurreptio exprimēdo aliquod falſum, vel tacendo aliquod verum neceſſario exprimendum quia qui dicit ſimpliciter aliquid eſſe verum, non cēſetur dicere,ita credere illud eſſe verum,quod habet pro indubitato,ſed ſolum,quod putat id eſſe verum, & qui magis putat, & inclinat aliquid eſſe verum, quàm contrarium, videtur dicere ſe putare id eſſe verum,& ſic nullum falſum exprimit, neque tacet verū neceſſario exprimendum,nam, diximus nos in Man. noſtro confeſſ. a aliud eſt ſcire, & aliud credere firmiter, aliud opinari, & aliud dubitare, & qui putat verius eſſe aliquid, quàm contrarium eius, licet non C ſciat,neque firmiter credat,opinatur tamen,& ſufficit opinio, qua magis putat aliquid eſſe verum, quā contrarium, quia, vt traditur in locis prædictis, qui dubitat, non inclinat magis in vnam partem, quàm in aliam. Tum quia conſulens, qui conſulit alicui poſſe ſcrupulum deponere, eo quòd dixit ſibi eſſe aliquid dictum, non ſolum videtur conſulere in caſu, quo firmiter credat ita eſſe, & in quo proculdubio ita res ſe habeat,ſed ēt ſi opinetur ita eſſe, ſiue quod idem eſt,magis putet eſſe verum,quàm contrarium.

2 Tum quia in lib. poſteriorum Ariſtotelis,tàm ipſe,quàm commentatores eius docent, quod fides, & indubia perſuaſio producitur à motiuo, & libera voluntate, & ita qui habet opinionem ob aliquod mo- D tiuum,poteſt facile, ſi vult, firmiter illud credere, & ita dominus conſulens poteſt,ſi vellet, credere firmiter id, quod opinatur.

3 Tum denique, quod dominus conſulens poteſt deponere prædictum ſcrupulum, etiam ſi non opinaretur amicum illum ſibi dixiſſe contentum in informatione, propterea quod ignorat rogatos feciſſe aliquid de rogatis ab eo, & quod nihil ſoluit eis, & tanto tempore remanſit in illa bona fide credendi nihil per rogatum eius factum fuiſſe, & quod facile credere poteſt, quòd ſi aliquid fuiſſet impenſum pro ipſo, vel in patiendo labores, fuiſſet petita ſolutiò. Itaque mea ſententia D. conſulens ſine ſcrupulo po- E teſt præfatum ſcrupulum deponere.

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 279.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem qui vſurpat, peccat mortaliter.*

1 *Affirmans pro certo id, quod neſcit eſſe tale, peccat.*

1 *Teſtimonium idoneitatis, qui dat de aliquo, quem ſufficienter pro tali non nouit, etiam quod talem eſſe ab aliquo audiuerit, peccat, pro quo tamen delicto certa non reperitur ſtatuta pœna.*

1 *Occaſionem lædendi dare eſt peccatum.*

CONSILIVM III.

Icarius foraneus ſcripſit, vel ſignauit ſcriptam quandam ſchedam, quæ continebat, Angelum eſſe idoneum beneficio ſimplici, & canonicatu ob relationem cuiuſdam doctoris,& quod nouerat puerū,ſiue adoleſcentem diſcentem grammaticam, neſciens tamen quantum didiciſſet, & quia nouit eum manſiſſe Romæ 10. annos ſtudēdo, vt ipſe putabat, ſed neſciebat. Quęritur quantū peccauerit,& in q̄ pęnā incurrerit.

1 Reſpondeo eum peccaſſe, quia videtur vſurpaſ- B ſe iuriſdictionem alienam, ſcilicet vicarij generalis, non appellādo ſe foraneum,& vſurpatio iuriſdictionis inter mortales culpas numeratur a S.Th. a Tum quia affirmauit pro certo quod ignorabat eſſe tale, contra 8. præceptum Decalogi, & contra l. [de qua re.] b Tum quia nimis facile credidit prædicto doctori in re, quæ poſſet præiudicare proximo, cōtra c. [innocens.] c Tum quia occaſionem lędendi remp. & proximū dedit, contra c. vlt. d Sed nō memini aliquem textum authenticum, per quem vlla pęna p̄ter culpam peccati ipſo iure imponatur ei. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæſt. 60 artic. 6. b ff. de iud. & capit. 1. de crim. falſ. c 2.2. quæſtio. 2 d de iniurijs.

C

SVMMARIVM.

Eleemoſynam pro certo genere perſonarum petens, & ſibi retinens peccat mentiendo, & alteri debitum retinēdo, at ſi petat pro pauperibus in genere, quorum ipſe vnus eſt, nullum peccatum committit, licet non exprimat ſe pauperem eſſe. 1

Falſum dicere nemini, verum autem tacere ſine alterius detrimento, licet. 2

CONSILIVM IV.

D Liquæ pauperes mulieres ſimulāt ſe petere eleemoſynam pro aliqua paupere puella, & quod inueniunt retinent in ſui neceſſariam ſuſtentationem. Dubitatur, an ſint omnino cogendæ vt deſiſtant, & an ſit deneganda abſolutio, ni deſiſtant, vel proponant deſiſtere.

1 Reſpondeo, quòd mulier pauper, quæ pro alia certa paupere acciperet eleemoſynam, animo eam ſibi retinendi, bis peccaret, mentiendo, & rem alteri debitam retinendo, quæ verò peteret, & acciperet pro paupere verbo generali, cuius appellatione ipſa quoque contineretur, animo quærendi, & retinendi ſibi, non peccaret, arg. cap. [ne quis.] 22. q. 2.

E 2 Quod pro vtroque dicto facit, quatenus habet nemini licere falſum dicere, ſed verum tacere abſque alterius præiudicio ſic. Quare prior non videtur abſoluenda, niſi deſiſtat, poſterior verò ſic.

SVMMARIVM.

Falſum deponens teſtimonium peccat peccatum irreligioſitatis, & ſi tendit in alterius damnum, tenetur reuocare ante ſententiam, ſi eius reuocatio in aliquo poteſt prodeſſe, itemque & damnum reſtituere, nu. 2. quo reſtituto, non tenetur ſe infamando dictum ſuum reuocare, niſi ex eodem aliud nouum damnum timeretur oriri, num. 3. 1

CONSILIVM V.

N Quædam falſa teſtatus fuit, in quo tamen neminem læſit. Quæritur primo ad quid teneatur. Secundo, ſi teſtando falſum læſerit, & læſionem reſtituerit, an ad aliud teneatur.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo primo, teſtem, qui ſuo falſo teſtimonio non damnificauit proximum, peccaſſe quidem peccatum contrarium virtuti religionis, quod S. Tho. vocat irreligionem, a non autem cõtra iuſtitiam, vt ex eodem S. Tho. b colligitur.

2 Secundo, quod cum ſolus tranſgreſſor legis veræ iuſtitiæ obligetur ad reſtitutionem, quia reſtitutio eſt actus veræ iuſtitiæ, & propriè commutatiuæ ſecundum eundem S. Thom. c & latius tradidimus nos in Man. conf. d Vnde peccatum contra charitatem, & alias virtutes non obligat ad reſtituendum ſecundum communem ſententiam eorum, quos citauimus, e conſequitur huiuſmodi teſtem ad nullam reſtitutionem teneri, & cõſequenter poſſe verè pœnitere peccati, quod commiſit cõtra virtutem religionis tranſgrediendo, ſecundum præceptum Decalogi, & abſolui, impoſita pœnitentia ſalutari.

AD ALTERAM quæſtionem reſpondeo primo, quod teſtis, qui dicit falſum teſtimonium in damnum proximi, tenetur reuocare ſuum dictum, antequam feratur ſententia, & exequatur, ſi ſaltem debilitando ſuum teſtimonium falſum poteſt ei prodeſſe in toto, vel in parte, vt nos tradidimus in noſtro Manual. confeſſ. f & colligitur ex vtroque Thom. g & ex adnotatis in ca. [præterea.] h & faciendo hoc excuſat ſe à bona parte obligationis reſtituendi, eo quod hac via diminuit damnum, quod alias datum fuiſſet per ſuum teſtimonium.

3 Secundo, quod quæſtio proponitur de illo, qui reſtituit damnum illatum, & loquendo de tali teſte damnificante, & reſtituente damnum, certum eſt, quod ſufficit ei pœnitere peccati, & nulla lege tenetur ad reuocandum ſuum dictum, neque ad infamandum ſe, niſi probabiliter crederet, quod alium nouũ damnum oriretur ex eo, quia ſicut peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, ita reſtituto ablato cum debita contritione remittitur, vt notatur in ca. [peccatum,] i & alibi ſæpe. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2.q.92.in princ. & 97. in princ. b in ead. 2.2.q.7.art.4. c in ead. 2.2.q. 62.art.1. d cap. 17.num.6. e in d.cap.17. num.11. f cap.25. num 40. g 2.2.q.70. art.4. h de teſtibus. i de regul. iur. lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Mutuare ſibi nomen, & cognomen ſine fraude, niſi ſit ſeruus, cuilibet licet propria, etſi magis expediat id fieri publica auctoritate.*

CONSILIVM VI.

QVæſitum eſt, an liceat cuiuis mutare ſibi nomẽ.

1 Reſpondeo, quod ſic, per l.1. ad hoc expreſſam, a quæ habet, ſicut nominis, prænominis, vel cognominis aſſumptio à principio cuique priuato eſt libera, ita & poſtea ſine fraude, & præiudicio alterius illius mutationem fieri licere, niſi eſſet ſeruus

F vt in eadem lege exprimitur, vel niſi ad fraudãdum, aut damnificandum creditores, vel alios, id faceret, de quo loquitur l. [falſi.] b vt vtriuſque legis gloſſa recepta declarat, & Bartolus, c vbi expreſſe ait id poſſe facere quem propria auctoritate, ſed longè melius eſſet mutare cum auctoritate Epiſcopi, vel Regis, vel gubernatoris, vt nemo decipi poſſit, & vt ipſe euitaret periculum falſi, & præſumptionis fraudis, quæ contra ipſum concipi poſſet, ſi inueniretur aliquis contractus, quo ipſe conſtitueretur debitor ante illam mutationem, & poſt illam non poſſet inueniri ob illam, & etiam prodeſſet conſcientiæ ad euitandum periculum tentationis negandi ea, quæ feciſſet ante illam. &c.

G

ALLEGATIONES.

a cap. de mutatione nominis. b ff. ad leg. Corneliam de fal. c in proœm. ff. de vete §. nos vero.

De Sortilegijs.

SVMMARIVM.

Proteſtatio agentis ſuperſtitioſa re ipſa non ſufficit ad excuſandum à peccato, num. 4 & 8. 1

Futurorum etiam contingentium præcognitionem licebat 1
H *olim à Prophetis exquirere, etiamſi eſſent temporalia, modo eſſent utilia: hodie tamen à talibus eſt abſtinendum, quamuis nemo prohibendus ſit, ceſſante omni vana obſeruantia, à Deo temporalium valde vtilium reuelationem petere, num. 6 & 4.*

Futura ſcire qui deſiderat, non peccat, modo non deſideret ſcire à quo non debet, vel modo ind bito, num. 7. 2

Cognitio intellectiua, vt eſt etiam notitia futurorum, eſt bona, & poteſt addiſci, modo nolimus addiſcere à quo non debemus, vel modo quo non debemus, num. 7. 3

Deum ſolum rogare expreſſè intendens ſuper aliqua re, ſi adhibeat vana, tacitè à dæmone illam exquirere videtur. 3

I *Vana qui ſanctis orationibus immiſcet, cenſetur credere, quod niſi illa etiam addantur, effectus ſperatus non ſequetur.* 5

Negromantici, nec alij ſuperſtitioſi, modo non prouenerint ad concipiendam hæreſim, non excommunicantur per bullam Cœnæ Gregorij XIII. 8

Superſtitioſa oratione ad aliquid impetrandum vtens, ſi id auctoritate ſuperioris innixus faciat, à peccato poteſt excuſari. Item ſi putabat eſſe vanam, nec effectum ſperabat, ſolum venialiter peccat, at ſi putabat eſſe vtilem ad obtinendum id quod obtinere ſperabat, ſciebatque ei admiſceri vana, difficile à peccato mortali poteſt excuſari. 8

K

CONSILIVM I.

Q Vidam ſacerdos, præmiſſa proteſtatione, ꝙ dæmones conſulere non intendebat, & deſiderans per ſomnia, natiuitate inſpecta, futura ſcire à Deo, ante decubitum candelam benedictam manu tenendo, orationes aliquas recitabat, vnà aliqua interponendo, orando per pulchrum viridarium, per palatium delectabile, per aquam currentem, & ignem vrentem. Dubitatur primo, an incurrerit excommunicationem per bullam Cœnæ. Secundo an peccauerit.

1 Quod prędictus ſacerdos non admittat vllam ſuperſtitionem, neque aliud peccatum faciendo ſupradicta, facit primo, quod in veteri teſtamento licebat

adire

adire Prophetas ſuper rebus futuris, etiam contingenter, & non neceſſario venturis. a

2 Secundo, quòd deſiderare ſcire futura non videtur eſſe peccatum, cum Daniel, b vehementiſſime deſideraſſet ſcire tempus aduentus Meſſiæ.

Tertio, quòd cognitio rerum, ſiue ſciẽtia, eſt actus intellectus, & cognitio intellectiua ex ſe non eſt mala, ſecundum Ariſtotelem, c & S. Auguſtinum, d dicentem, [Quis audeat dicere diſciplinam eſſe malam?] & rurſus, [Nullo modo dixerim aliquam intelligentiam eſſe malam.] ergo velle ſcire futura nõ videtur eſſe peccatum.

Quarto, Deus ſolet inſtruere homines per ſomnia, e imò & viri ſancti interptati ſunt ſomnia aliorum ſignificare talia, & talia futura, vt Iacob, f & Ioſeph, g & Daniel, h ergo prædictus ſacerdos volens ſcire nõ à dęmone, ſed à Deo futura per ſomnia, non peccauit.

3 His tamen non obſtantibus, contrarium videtur, dicendum. Primo quidem, quòd cognitio futurorũ, quæ non pendent ab aliqua cauſa naturali, vel diuinitus inſtituta, eſt reſeruata Deo, iuxta illud. i [Annunciate nobis ventura, & quòd Dij eſtis vos.] vitiũ enim curioſitatis eſt velle ſcire, quæ ad ipſum non pertinent, vt declarat S. Tho. k

4 Secundo, quòd licet Deus propter ſuam infinitã bonitatem reuelauerit multa etiam in nouo Teſtamento per ſomnia, vt ter in l Matthæo, tamen non legitur ſanctos viros rogaſſe obnixè Deum, vt eis futura reuelaret, niſi cum inſtaret magna neceſſitas, vel vtilitas id faciendi, qualis nõ vrget prædictum ſacerdotem ad quærenda ea, quę quęrit ſcire per ſomnia.

Tertio, quòd licet quis nolit expreſsè ſcire aliquid ignotum à dæmone, ſed ſolum à Deo, ſi tamen illa petit à ſua maieſtate obſeruando aliqua vana, ideſt, quæ non habent naturalem virtutem, nec ab Eccleſia Catholica inſtituta, videtur tacitè illa petere à dæmone, vt reſoluit vterque Tho. m

5 Quarto, quòd licet omnia fere verba ꝑdictæ orationis huius ſacerdotis ſint bona, & ſancta, & ad Deũ ipſum directa, illa tamen, [per aquam currentem, & ignem vrentem,] non ſunt talia, neque illa, [per pulchrum viridarium, vel palatium delectabile,] imò videntur continere vanitatem, quoniam non habent vllam virtutem naturalem, neque ab Eccleſia inſtitutum eſt ad pręnoſcendum futura.

Quinto, quòd obſeruatio etiam illa, vt prædicta oratio dicatur ante cubitum, & cum candela benedicta, videtur eſſe vana, quia neque ſua natura, neque ex Eccleſiæ inſtitutione habent ea vim impetrandi reuelationem, & prædictus ſacerdos videtur credere, quod niſi obſeruentur illa, non obtinebitur euentus deſideratus, & obſeruatis illis ſic, quæ vana fides eſt.

Sexto, quòd etiam vrgere videtur Deum omnipotentem, vt reuelationem faciat in ſomnijs, & noctu, & quòd illæ literæ, per quas ſcribitur nomen Domini Hebraicè, parum videntur facere ad rem ad mouendum Deum omni lingua laudandum, & benedicendum.

6 Non obſtant citata in contrarium. Ad primum enim reſpondetur, quòd in veteri Teſtamento permittebatur adire homines prophetas ad ſciendum quædam temporalia ignota, vtilia, præſentia, & futura, quia per illud promittebantur terrena temporalia, in nouo autem, quo promittuntur ſpiritualia, nullum medium inſtitutum eſt ad adeundum homines ad pręnoſcendum talia temporalia, & ideo oportet ab eis abſtinere, vt expreſſe reſpondet S. Tho. n quod etiam ibi tenet Caietanus, & antea ſenſit Gratianus, o quamuis ne illi damnant expreſsè, nec debent damnare illum, qui ſine aliqua vana obſeruãtia peteret à Deo reuelari ſibi aliquid valde neceſſarium, vel valde vtile ſibi, vel Eccleſię, vel Reipublicę, iuxta illud. p [Quodcũque petieritis Patrem meũ in nomine meo, hoc faciam.

7 Ad ſecundum, concedendo, quòd deſiderare ſcire futura non eſt per ſe peccatum, ſed deſiderare illa ſcire ab eo, à quo non debet, puta à dæmone, vel etiã à Deo modo indebito, peccatum eſt, & prædictus ſacerdos vult illa præſcire à Deo, ſed modo indebito, ſeruando quædam vana, quibus ſtatim ſe immiſcet dæmon, & ita vult habere ſocietatem cum illo, quod valde vetitum eſt.

Ad tertiũ, concedendo, quòd cognitio rerum pręſentium, vel futurarum non eſt de ſe mala, neque velle illam diſcere ab eo, a quo debet, & eo modo quo debet, negando tamen, quòd velle diſcere expreſsè a dæmone, vel tacitè obſeruando quædam vana, quæ neque a natura, neq; ab Eccleſia ad id inſtituta ſunt, non ſit peccatum, per prædicta.

Ad quartum, concedo omnia, quæ aſſumuntur in argumẽto, & quòd probant id, quod iam dictum eſt, nempe, quòd non eſt peccatum velle ſcire, nulla vanitate immixta, a Deo ipſo per modum ſibi placitũ; quãuis ipſum reſtringere ad hoc, vt reuelet per ſomnia, aliquid indecentiæ habet.

8 An autem is ſacerdos peccauerit mortaliter, vtendo prędicta oratione, & an ſit excommunicatus bulla Cœnæ Domini, an ſolum venialiter peccat, quæſtio maior eſt. Ad quam reſpondeo primo, quòd non incidit in bullam Cœnæ S. D. N. Greg. III. quia ipſe in ea non excommunicat necromanticos, nec alios ſuperſtitioſos, qui non ſunt hæretici, ſiue qui non peruenerunt ad concipiendum hęreſim, vt conſtat in ea.

Secundo, quòd ſi prædictus ſacerdos vſus eſt prædicta oratione ductus auctoritate ſuperioris, poteſt dici eſſe excuſatus a peccato, vt determinat Caietanus. q Si autem vſus eſt illa, putans eſſe vanũ, quòd faciebat, & non ſperabat euentum ſuæ orationis, niſi a caſu ſolum, peccauit venialiter, ſi autem putabat eſſe vanum quod faciebat, ſed vtile, ſperando effectum ſuæ orationis, difficilè excuſabitur etiam a mortali, niſi per iuſtam ignorantiam, quia ſciebat, vel ſcire curare debebat ab aliquo ſapiente, an liceret id, ad quod ſunt ſcripta multa decreta aggregata per Gratianum. r Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a 1. Reg. cap. 9. & 4. Reg. cap. 1. b cap. 9. c 2. Ethic. d in lib. de liber. arbitr. e Iob 33. f Geneſ. 39. g Geneſ. 40. h 2. & 4. i Iſa. cap. 41. k 2. 2. q. 167. art. 1. & 2. l cap. 2. m 2. 2. quæſt. 95. art. 2. n in d. quæſt. 95. art. 2. o ca. ſors. 26. quæſtio. 2. p Ioan. cap. 16. q 2. 2. quæſtio. 95. artic. 2. r 26. quæſt. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.

SVMMARIVM.

Hominem occidere ad eſum, etiam ob neceſſitatem extremam famis, non licet, an autem iam mortui carnibus veſci liceat, non eſt ita certum. 1

Humana carne ad medicinas conficiendas vti nobis ſine alio priuilegio, vel licentia licere, non videtur ita certum, vnde prudentis erit impetrare à Pontifice facultatem. 2

CONSILIVM II.

AN liceat efficere puluerem ex cerebro hominis talis qualitatis cõtra morbum caducum, vel alium grauiſſimum?

1 Hæc quæſtio præſupponit alteram maiorem, nempe an liceat carnibus,& oſſibus humanis vti ad conſeruandum, vel medicandum hominem fame maximè laborantem, vel ægritudine alia incurabili, & ni fallor, nullus eſt canon, nullumque cap. in toto corpore iuris Pontificij, neq; Cęſarei, quod hanc quæſtionem ſatis determinet. Sed neque antiquiores doctores videntur hoc ſatis tractaſſe, quamuis definierint non licere carnibus humanis veſci, & damnarint Anthropophagos, qui eis veſcuntur. Sed an in extrema neceſſitate id liceat Chriſtianis, non aperiunt, quamuis 4.Reg.6. videantur damnari mulieres, quæ preſſę extrema neceſſitate pepigerunt, vt filios ſuos comederent. Sed aliud eſt occidere alium, vt eius carnibus ſe alioquin periturum ſuſtentet, quod certum eſt non licere, aliud carnibus à Deo, vel ab hominibus occiſorum veſci ad neceſſariam ſuſtentationem, quod quæſtio hæc continet. Pro cuius parte affirmante facit cap.28.Deut. & 19. Hiere. quæ videntur ſignificare licere obſeſſis fame vltima preſſis edere carnes filiorum, quamuis reſponderi poſſit etiam illa loqui de occidentibus filios ad veſcendum eis.

2 At praxis totius orbis Chriſtiani habet tradere cadauera hominum necatorum medicis,& chirurgis ad anatomias faciendas, licet de hoc ſubdubitauerit Bartolus. a Ad quam quęſtionem, quę grauiſſima, & rariſſima eſt, decidendam non eſt in præſentia nobis otium idoneũ. Sed arbitror licere conficere pulueres prædictos, ſi licet veſci carnibus humanis in extrema neceſſitate ad ſe ſuſtentandum, & oſſibus, & adipe ad medicandum, quod an priuilegio, vel licẽtia particulari liceat medicis,& chirurgis,& pharmacopolis, quos audio eis vti, melius ipſi nouerunt, & ad eos recurri poteſt. Sed & prouidè videbitur facturus D.conſulens, ſi à S.D.N. facultatem humiliter petierit ad faciendos prædictos pulueres ob grauiſſimam, quæ occurrerit ei, neceſſitatem.

ALLEGATIO.

a in l.fin.de cadauer.punit.

De clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, non ſolum ſi celebret, ſed etiam ſi auctorizando, vel quaſi, etiamſi ſit rector parochialis eccleſiæ, faciat coram ſe celebrare, eſt irregularis, ſecus ſi ſimpliciter ſacrum audiat.*

2 *Parochialis eccleſiæ rector habet quidem iuriſdictionem in foro animæ, ſed non in foro exteriori, vt Epiſcopi, vnde ſi, cum ſit excommunicatus, facit coram ſe celebrari, plus peccat, quam Epiſcopus.*

CONSILIVM I.

CErtum eſt excommmunicatum miſſando fieri irregularem, & etiam faciendo auctoritatiuè miſſare, iuxta gloſſam ſingularem, a & ca.[illud.] b quatenus probat Epiſcopum excommunicatum
F facientem auctoritatiuè coram ſe celebrare fieri irregularem, vt annotauit Panormitanus communiter receptus ibi, & Bonifacius de Vital. Rotæ Auditor clariſſimus, quatenus colligit ex gloſſa prædicta, quod excommunicatus faciens celebrare coram ſe, ſit irregularis, & Cardinalis, c dicit tria diſtincta eſſe, excommunicatum celebrare, & facere celebrare, quaſi auctorizando, & ſimpliciter audire diuina officia,& quòd faciens duo priora eſt irregularis, idẽ tenet Archidiaconus, d præſertim, quod is, de quo quæritur, eſt Prior, & rector eiuſdem eccleſiæ principalis parochialis, qui cum eſſet excommunicatus à Papa, & denũciatus, ante abſolutionem fecit coram ſe, & toto populo celebrari Miſſas, & alia diuina
G officia.

2 Et Ioannes Monachus videtur exæquare quo ad hoc rectores Eccleſiarum parochialium alijs prælatis, e dicens eos eſſe iudices in foro animę. Et neruoſe facit, quòd plus peccat, qui carens iuriſdictione in foro exteriori audet quaſi auctorizando facere celebrare coram ſe, quàm Epiſcopus, qui habet iuriſdictionem in vtroque foro, ſi id facit, & conſtat per præfatum ca. [illud.] Epiſcopum excommunicatum id facientem fieri irregularem, vt prædictum eſt.

ALLEGATIONES.

a in clem.Archiepiſcop.de priuil.verbo.celebrari. b de cle-
H rico excommun.miniſt. c ibidem notab.6.q.9. d in ca.1. de ſentent.excom.lib.6. e in c.1.de ſent. excom.lib.6.nu.1.

SVMMARIVM.

Irregularitatem effugit excommunicatus, qui probabiliter ignorans ſe talem, celebrat, ſecus, ſi ignorantia nõ ſit probabilis, & multo minus, ſi ſit affectata. 1

CONSILIVM II.

CVM certum ſit, eum qui probabiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum, non
I incurrere irregularitatem celebrãdo, eum autem, qui craſſa,& ſupina ignorantia excommunicatus celebrat, incurrere illam, vt eſt caſus expreſſus in cap. [illud.] a Quæritur primo, quid ſi ignorantia eſſet affectata.

1 Reſpondeo, quòd illa non excuſat magis, quam craſſa,& ſupina, imò minus, quia illa eſt peior illis, per ea, quæ tradidimus in Manual.confeſſ. b

ALLEGATIONES.

a de clerico excom.miniſtr. b cap.23.nu.45.& ſeq.

SVMMARIVM.

K *Sciens aut ſcire debens ſe excommunicatum, accipiendo ſacramentum ordinis, eſt irregularis, ſecus, ſi accipiat ſacramentum Euchariſtiæ de manu alterius clerici.* 1

Ordines ſacros eo fine, vt poſſimus exercere diuina officia, at ſacramentum Euchariſtiæ alio accipimus fine. 1

CONSILIVM III.

QVæritur, an clericus excõmunicatus excõmunicatione maiore, ſciens, aut ſcire debens ſe talem, non celebrando, ſed ſimpliciter ab alio clerico ſuſcipiẽdo ſacramẽtum Euchariſtiæ, ſit irregularis. Et videtur, quòd ſic, quia excõmunicatus modo prędicto, qui accipit ſacramentum ordinis, eſt irregularis, vt notatur per Dominationem veſtram in ſuo Manual.

Manual. ſuper irregularitate ex delicto accipiendi, & exercendi male ordines. Contrarium, & quòd non ſit irregularis accipiens Euchariſtiam, videtur, non obſtantibus præmiſſis. Quia irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, & licet de accipiente ordinem ſit expreſſum, non tamen de accipiente Euchariſtiam. Præterea differunt, nam qui accipit ordinem, illum accipit ad effectum, vt poſſit exercere diuina officia, qui vero accipit Euchariſtiã, non recipit illam ad ſimilem effectum. Ideo. &c.

1 Illuſtriſſime Domine, quia nihil aptius pro vtraque parte huius quæſtionis, nec pro ſolutione oppoſitorum verè reſolutorum Dominationis veſtræ adduci poteſt, libentiſſimè ſubſcribo ei, vti firmiter fundatæ, & viriliter propugnatæ, quæ tanto magis eſt notanda, quanto frequentius contingit.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus à diuinis Epiſcopus non poteſt exercere diuina, ſcilicet actiue per actum ſuo ordini ſpecialiter deputatum, num. 2. & 4. paſſiue autem poteſt, vt poſſet laicus, puta confiteri, communicare, Miſſam audire, num. 2 & hoc nedum extra ſuum Epiſcopatum, ſed etiam in eo, modo non faciat auctoritatiue coram ſe celebrari, num. 3. & 4.*

CONSILIVM IV.

AN Epiſcopus ſuſpenſus à diuinis poſſit confiteri & communicare corpori Dominico, & audire Miſſam?

1 Pro parte negatiua facit, quòd ſuſpenſus à diuinis nõ põt diuina exercere. a

2 Sed pars affirmatiua eſt tenenda. Tum quia ſuſpenſus a diuinis ſolum prohibetur in officio ſuo agere ſicut prius, vel officium ſuum exercere, ſicut prius, vt eſt textus in cap. 1. b & ibi gloſſa expreſſa, quæ id notat, c & confirmat per cap. [ſi quis Epiſcopus.] d Tum quia tum demum ſuſpenſus a diuinis incurrit irregularitatem, quãdo exercet aliquẽ actum ordini ſuo ſpecialiter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionem prohibitum, ſecundum Innocent. e communiter receptum ibi, & in cap. 1. f & in c. 1. g vbi late reſoluit Philippus Francus.

3 Tum quia ſuſpenſio, prout ſpecialiter capitur, ſicut in caſu propoſito, pro cenſura eccleſiaſtica, definitur eſſe cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticę prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel in partem, vt poſt alios tradidimus nos in Man. conf. h & ita nõ prohibetur illi quidquam, quod poteſt, vt laicus exercere.

4 Cum ergo confiteri, communicare, & audire Miſſam, ſaltem non auctoritatiue eam coram ſe iubẽdo celebrari, poſſit facere, vt laicus, non cenſentur illa ipſi prohibita, & conſequenter faciendo illa non peccat, nec quidquam contra ſuſpenſionem a diuinis facit. Tum denique, quòd ſuſpenſio a diuinis intelligitur ab eis ex officio exercendis, & non ab eis audiendis, nec ſuſcipiendis, nec aliter, quam ex officio exercendis per prædicta, quo ſoluitur argumentum pro parte negatiua formatum. Ex quibus infertur, quòd prædictus Epiſcopus poteſt audire diuina officia non ſolum extra ſuam diœceſim, ſed etiam intra eam, & etiam intra Eccleſiam Cathedralem, vt alius dominus laicus poteſt ſimpliciter audire, quamuis non auctoritatiuè eam faciendo celebrari, iuxta glo. ſingularem in clem. 2. verb. celebrari, de priuilegijs. &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de re iud. lib. 6. & c. 1. & cap. is cui, de ſentent. excom. eod. lib. b § fin. de re iud. lib. 6. c verb ſicut prius. d 11. quæſt. 3. e in cap. fin. de exceſſ. prælat. f § fin. de re iud. lib. 6. g § fin de ſenten. excom. eod. lib. h cap. 27 nu. 151.

SVMMARIVM.

Prima tonſura cum falſis dimiſſorijs ab alieno inſignitus, & beneficium ſumens, nec ſuſpenſus eſt, nec irregularis. 1

Excommunicatus diuinis intereſſendo, etiam pſallendo in choro, non fit irregularis. 2

CONSILIVM V.

QVidam laicus effictis literis dimiſſorijs per ſeipſum, & cum his prima tonſura inſignitus ab Epiſcopo Italo impetrauit beneficium. Quæritur, an ſit ipſo iure ſuſpenſus, & factus irregularis propter collationem beneficij.

1 Reſpondeo, quòd nullam incurrit irregularitatem, quia non eſt vſus actu deputato illi ordini, cum nullus talis deputatus ordini primæ tonſuræ, vt ſatis colligitur ex his, quæ dixi in Manual. confeſſar. a & neque excommunicatus intereſſendo diuinis, etiam pſallendo in choro, incurrit irregularitatem; niſi faciat aliquid peculiariter illi ordini deputatum, vt vbi ſupra. b

ALLEGATIONES.

a cap. 27. num. 171. b num. 241.

SVMMARIVM.

Illegitimus ſine diſpenſatione, & cum falſis dimiſſorijs promotus, & poſtea à Pontifice abſolutus à dictis exceſſibus, & infamia, cum ſuſpenſione ad certum tẽpus, poteſt eo tranſacto, ſine alia diſpenſatione celebrare. 1

CONSILIVM VI.

ILlegitimus ordinatus cum diſpenſatione ordinarij legitimè ad primam tonſuram, & poſtea cum falſis literis dimiſſorijs ordinatus ad omnes alios, etiam ſacros, & presbyteratus, & poſtea abſolutus ab omnibus illis exceſſibus, & ab omni nota, & infamia ab eo incurſa, præmiſſa ſuſpenſione a miniſterio altaris in aliquod tempus, an poſſit vti ſuis ordinibus lapſo tempore ſuſpenſionis, & ipſa finita?

1 Reſpondi, poſſe, quia nihil obſtat ei, quo minus poſſit, & quia iam ordinatus, & a pœnis, & cenſuris malæ ordinationis abſolutus non indiget diſpenſatione ad vtendum ordinibus, quos ſuſcepit, quouſq; Papa ratificauit.

SVMMARIVM.

Illegitimus irregularis eſt, ſed non ſuſpenſus, quia in ipſo non eſt culpa. 1

Ordinatus extra tempora, & per ſaltum, eſt ſuſpenſus, ſed non irregularis. 2

Irregularis celebrãdo peccat, ſed non fit nouè irregularis. 2

Ordinatus extra tempora, vel ante ætatem olim non erat ſuſpenſus, hodie ſic, & num. 6. 3

Ordinatus ſacris extra tempora celebrãdo fit irregularis. 4

5 *Suſpenſio quid, prout eſt vera cenſura, & quid impediat, & ſemper prouenit ex crimine, & num. 6.*

6 *Excommunicatio, & ſuſpenſio ſolum ob culpam propriã imponuntur, interdictum vero etiam ob alienam.*

7 *Suſpenſionis omnis violatio peccatum, ſed irregularitatem niſi ſuſpenſio ſit ab annexis diuinis ordinibus, non inducit.*

8 *Papa ſolus ſuper irregularitate procedente ex violatione ſuſpenſionis diſpenſat.*

8 *Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate per Concilium Epiſcopis data, ad eam, quæ ob violationem ſuſpenſionis incurritur, extenditur.*

CONSILIVM VII.

ALias fuit dubitatum, nunquid ordinatus extra tempora, vel illegitimè natus, vel per ſaltum promotus, & ſimiles celebrando efficiantur irregulares, ita vt ſoli Romano Pontifici diſpenſatio reſeruetur. In qua dubitatione videndum erit, an ita ſuſpenſus efficiatur irregularis, & poſito quod efficiatur irregularis, an talis ſuſpenſio, & irregularitas dicantur prouenire ex delicto, & tunc an ex delicto occulto, & per conſequens cui competat diſpẽſatio. Textus in cap. [cum quidam.] a ſtatuit ordinatum extra tempora incidere in ſuſpenſionem: Speculator. b [Porro inquit ſi non ſunt ſuſpenſi à canone propter crimen, vt illegitimè nati, corpore vitiati, & huiuſmodi, celebrando non fiunt irregulares,] dicens ita obſeruari in Curia Romana, per quam diſpenſari conſueuit ſuper ſuſpenſione, nulla facta irregularitatis mentione, & idem dicit, c quam opinionem ſequitur Philippus Francus. d Ex quibus omnibus colligitur huiuſmodi ſuſpenſionem nõ deſcendere ex crimine, & tali modo ſuſpenſum non effici irregularem, & ſi vera eſt doctrina Cardinalis, e quod ſuſpenſus à canone ſententialiter celebrando fiat irregularis, ſecus autem, quando denunciatiuè, vel alio modo clericus prohibetur in ordine miniſtrare, iuxta terminos c. 1. f & c. 1. [præter hoc.] g manifeſtè liquet, ordinatum extra tempora, vel ante ætatem legitimam celebrando nõ fieri irregularem, quandoquidem textus, h prohibet eo modo ordinatum in eo ordine miniſtrare. verum cõceſſo quod in ordine miniſtrando efficiatur irregularis, dubitatur an poſſit à proprio Epiſcopo ordinario non ordinante diſpenſari, & quod in tali caſu ſuſpenſionis non indigeat diſpenſatione Apoſtolica, ſed Epiſcopali, eſt textus. i Stat modo difficultas in irregularitate, irregularitas enim proueniens ex celebratione poſt ſuſpenſionem ſoli Romano Pontifici reſeruatur, vt eſt textus, k quamuis hodie liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus ex delicto prouenientibus diſpenſare iuxta conſtitutionem ſacri Tridentini Concilij. l

AD HAS quæſtiones reſpõdeo primum, quòd tam confuſè proponuntur, mea ſententia, vt paulò minus difficilè ſit eas diſtinguere, quàm decidere. Proponuntur enim præſupponendo eodẽ modo eſſe reſpondendum de illegitimo, & de ordinato extra tempora, & per ſaltum promoto, & quod hi omnes ſunt irregulares, & ſuſpenſi.

1 Secundo dico, quòd illegitimus eſt quidem irregularis, m & tamen non eſt ſuſpenſus, quia nemo ſuſpenditur ſine culpa propria, licet enim propter quodlibet peccatum mortale quis poſſit ſuſpẽdi aliquo modo, ſecundum reſolutionem Aretini, n &

F etiam aliquando ob veniale, ſecundum Caietan. o non tamen poteſt ſuſpendi ſine vllo peccato ſaltem veniali proprio, ſecundum omnes.

Tertio, quod ordinatus extra tempora iuris eſt ſuſpenſus per extrauagantem [cũ ex ſacrorum.] Pij II. & tamen non eſt irregularis, & etiam promotus per ſaltum, vt diximus in Manual. noſtro confeſſ. p

2 Quarto, quod irregularis licet grauiter peccet celebrando, non tamen incurrit nouam irregularitatem, eo ſolo, quod exiſtens irregularis celebret, ſecundum Innocen. q cuius ſententiam definientem de irregulari ob defectum corporalem membrorũ, an legitimationis, aut ob infamiam reſultantem ex notorietate criminis extendimus nos in Manual. r

G ad omnes alios irregulares ob identitatem rationis.

3 Quinto, quod cap. [cum quidam.] allegatum in quæſtione, s non probat ordinatum extra tempora eſſe ipſo iure ſuſpenſum, vt tenent ibi Innocen. & Io. Andr. quos refert ibi Antoninus, & probat efficaciter textus, t nam neq; ordinatus ante legitimam ætatem erat ſuſpenſus ipſo iure, priuſquã fieret prædicta extrauagans, [cum ex ſacrorum.] vt probatur in cap. [vel non eſt compos.] u quę communis ſententia eſt.

Sexto, quod Speculator in §. [iuxta.] citato in quęſtione, multa dicit confusè, quæ nos diſtinctius tractauimus in dicto Manual. x & quæ dicit in prædi-

H cto num. 23. in verſic. [Porro.] ſunt eadem, quæ Innocentius vbi ſupra melius dixerat. Quare non arbitror multum curandum de ipſius dictis, niſi quatenus probat ea textibus, quos certè ibi aptos allegat, licet parum declaret.

4 Septimo, quod ordinatus extra tempora hodie ſine dubio incurrit irregularitatem, ſi antequam abſoluatur à ſuſpenſione incurſa, ordine accepto vtatur, per prædictam extrauagantem, & per cap. 1. y & per Innoc. communiter receptum vtrobique.

5 Octauo, quod doctores varie loquuntur in hac materia diſtinguendo inter ſuſpenſionem à Deo, &

I à lege, vel homine, & inter ſuſpenſum quoad ſe tantum, vel quo ad ſe, & alios, quæ varietas deſcendit ex eo quod non conſtituunt veram, & propriam definitionem ſuſpenſionis, prout in hac materia accipitur, ſcilicet, quod eſt cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum quoad partem, quam nos dedimus, & probauimus in prædicto Manual. z ex qua ibi intulimus, neque peccatum mortale, neque minorem excommunicationem, imò neque maiorem, neque interdictum, neque irregularitatem eſſe propriè ſuſpenſiones.

K 6 Nono, quod omnis excommunicatio, & ſuſpenſio imponuntur propter peccatum proprium, interdictum autem etiam propter alienum, & ita omnis

vera

ALLEGATIONES.

a de tempo. ordin. b in tit. de diſpenſ. §. iuxta, nu. 23. verſi. c in d § iuxta, nu. 13. verſic. item ordin. & in eod. tit. in § nunc de Epiſc. col. 10. verſ. item prohib. diſpenſ. d in c cum medicin. de ſenten. excom. in 6. nu. 7. e in cle. relig. verſ. cæterum, nu. 9 de priuil. f de ſenten. & re iudic. in 6. g 32. diſtinct. h in c. cum quidam, cum ſimilibus. i in c conſult. de tempo. ordin. k in c cum ætern. de ſenten. & re iud. in 6. l in c. 6. de reform. ſeſſ. 24. m c. 1. & fin. de fil. presbyt. n in c. cum non ab homine, de iudic. o verbo ſuſpenſio. p c. 25. n. 71. & cap. 27. nu. 242. q in cap ſi celebr. diſt. 3. de cleric. excom. r c. 27. nu. 194. s de temp. ord. t in verb. reddere debet. u eod. tit. in verbo ſuſpendendos. x c 27. à nu. 193. y de re iud. lib. 6. & c. 1. de ſenten. excom. eod. lib. z c. 27. nu. 151.

vera ſuſpenſio iuſta, ſiue à iure, ſiue ab homine lata A
deſcendit ex crimine, & ſiue ſit occulta, ſiue publica, impedit vſum illius actus officij eccleſiaſtici, à quo ſuſpenditur, ita quod peccat mortaliter agendo illum durante ſuſpenſione, quia contrauenit obedientiæ debitæ Eccleſiæ. a

7 Decimo, licet omnis violatio ſuſpẽſionis ſit peccatum, non tamen omnis inducit irregularitatem, ſed ſolùm violatio illius, quæ ſuſpendit à diuinis ordini annexis, iuxta Innoc. communiter receptum. b

Vndecimo, quod ca. [conſultationi.] c non probat ordinatum extra tempora ſuſpenſum eſſe ipſo iure ſuſpenſione propria, ſed ſolum impropria, quæ deſcendit ex peccato, licet ſuſpendi poſſet per ſententiam, iuxta cap. [cum quidam.] d vt ſupra dictum eſt, quamuis hodie per extrauagantem prædictam [cum ex ſacrorum.] B

8 Duodecimo, quod ſuper irregularitate incurſa per violationem cenſuræ ſuſpenſionis ſolus Papa diſpenſat, iuxta ca. 1. e & ibi Innocentium receptum ab omnibus, nec Cardin. f citatus in quæſtione voluit dicere aliud.

Decimotertio, quod facultas diſpenſandi tributa Epiſcopis per g Concil. Trident. æquè extenditur ad irregularitates incurſas ob violationem ſuſpenſionum, ac ob alias cauſas. Ad quas autem ſuſpenſiones non occultas extendatur, longa quæſtio eſt; cuius & etiam præmiſſorum deciſionem ampliorem C
remitto ad h meum Manual. hic enim id commodè fieri non poteſt. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a Arg. c. 2. de mai. & obed. b in d. c. 1. de ſenten. excom. li. 6. c de tempo. ordin. d eod tit. e de iud. lib. 6. c. 1. de ſenten. excom. eod. lib. f in cle. 1. q. 11. de priuileg. g cap. 26. de reform. ſeſſ. 24. h cap. 27.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus, & quia poſtea ſtatim cum Epiſcopo ſimul conſecrat, fit irregularis.* D

CONSILIVM VIII.

Vtrum accipiens presbyterarum ante legitimam ętatem ſit irregularis, antequã celebret, vel vtatur alio ordine ſacro?

1 Reſpondeo, quòd ſic, quia aſſumens presbyterarum ante legitimam ætatem, fit ipſo iure ſuſpenſus per extrauagantem Pij II. [cum ex ſacrorum.] citatam à nobis in Manual. confeſſ. a & fit irregularis, ſi poſt illum aſſumptum vtatur ordine ſacro, & qui ordinatur presbyter conſecrat cum Epiſcopo, & vtitur ordine presbyteratus, poſteaquam E
aſſumpſit illum, quia Epiſcopus prius ordinat presbyteros, & prius infigit eis characterem illius ordinis, quàm conſecret, & admittat eos ad conſecrãdum ſecum, alioquin enim induceret eos ad conſecrandum, antequam haberent poteſtatem id faciendi, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum, b &c.

[Aduertendum prædictam concluſionem non videri ita certam, nam hanc celebrationem hic facit, non ea intentione, vt tanquam ſacerdos ſacrum faciat, cum de miſſa nihil aliud faciat, quam proferre verba conſecrationis, ſed ea profert tanquam appendicem ad ipſam aſſumptionẽ ordinis paſſiuè, & nõ re formaliter intẽdat actus ordinis exercere. Nec Cancellaria hos reputat pro talibus, vnde prædictis, qui ante ętatem acceperunt ſacerdotium, ſi dicant ſe non celebraſſe, dat abſolutionem à ſuſpenſione. Si vero dicant ſe celebraſſe, dat diſpenſationem, quam ſemper daret, ſi admitteret per prædictam concelebrationem irregularitatem incurri. Aliud fortè eſſet ſi tempore interdicti ſic ſacerdotium acciperet, & certè mirum eſt, quod nullus ex antiquioribus Doctoribus hunc reputauerit irregularem.]

ALLEGATIONES.

a cap 25. nu. 70. b l. nam quod abſurdum, ff. de bonis liber.

SVMMARIVM.

Suſpenſus actum ordinis exercens fit irregularis. 1

Suſpenſus, actus iure particulari ſacerdotio adſcriptos exercens, ſi non ſint diuina officia, peccat, ſed non fit irregularis, & num. 3. & 5. 2

Reſponſoria, pſalmos, epiſtolam ſine ſolemni apparatu, vel alia diuina officia, quæ à laicis cantari, vel fieri poſſunt, cantans ſuſpenſus, non fit irregularis. 2

Cenſuratus vt per actum ei prohibitum fiat irregularis, duo requiruntur, videlicet, vt actus ſit diuinum officium, & deputatus certo ordini. 4

Suſpenſus gaudet priuilegio fori, & canonis, ſed non honoris. 6

Præbenda actu ſacerdotalis promoto ante ætatem non danda. 6

CONSILIVM IX.

Regularis ex ordine N. ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit, electionibuſque, ſtatione, & ſeſſione inter ſacerdotes vſus eſt, & alijs actibus ſolum in ſacris, & ſacerdotio conſtitutis deputatis interfuit. Dubitauit, an eſſet ſuſpenſus, & factus irregularis.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe přefatum D. conſulentem ſacri ordinis N. ante legitimam ætatem ordinatum ipſo iure incurriſſe ſuſpenſionem ab officio per extrauagantem Pij II. quæ incipit, [cum ex ſacrorum.]

Secundo, ex hoc inferri, non poſſe ipſum abſque magna diuinę maieſtatis offenſa, & irregularitate incurrenda, Miſſam, vel Euangelium, & Epiſtolam ſolemniter cantare, quia hi actus ſunt ſpecialiter deputati ordinibus, quos ſuſcepit.

2 Tertio, quod magis dubitari poteſt de alijs actibus in caſu propoſitis, ſcilicet ſeſſione, & ſtatione inter ſacerdotes, & electione actiua, & paſſiua ad eoſdem ſolos pertinente.

Pro parte negante facit primo, quòd tales actus non videntur inducere irregularitatem, quoniam ordinatus, qui eſt excommunicatus, vel ſuſpenſus, ſolũ incurrit illam exercendo actus ſpecialiter deputatos actui ordinis, vt aiunt Innocent. & Panorm. communiter recepti, a vt cũ ſacerdos miſſat, diaconus cantat Euangelium, vel ſubdiaconus epiſtolam in apparatu ſolemni, non autem qui ſolum cantaret reſponſoria, vel pſalmos, vel cantaret præfata ſine apparatu ſolemni, vel faceret alia diuina officia, quæ etiam à laicis canuntur, & fiunt, aut fieri poſſunt.

Secundo,

ALLEGATIO.

a in cap. fin. de exceſſ. prælat.

Secundo, quod licet ſuſpenſus, faciendo deputata ordini ſuo incurrat irregularitatem, vt eleganter dicit Panormitanus, a non tamen exercẽdo alia, quæ non ſunt certo ordini deputata, vt ibidẽ ſubiũgit. b

3 Pro parte vero affirmante facit, quod licet præfati actus iure communi non ſint deputati certis ordinibus, ſunt tamen iure particulari conſtitutionum præfati ordinis N. & Doctores dicentes incurrere irregularitatem ordinatos exercentes ordines ſuos, generaliter loquuntur de exercentibus actibus deputatos ſuis ordinibus, & præſupponitur in caſu actus eſſe deputatos ordini ſacerdotali.

4 Propter quæ omnia videtur nobis hoc dubiũ eſſe ſatis nouum, poſſeq; ad vtriuſq; illius partem multa adduci, quorum tamen grauiora in prædictis argumentis inſinuantur. Ad quæ adducenda non eſt nũc nobis iuſtum otium, & iuſta valetudo. Sed vt paream iuſſui Domini mei potentis id mihi iubere, dico primo huiuſmodi religioſum, qui faceret aliquem trium præfatorum actuum, non incurrere irregularitatem, quia licet ſint actus deputati ordini ſacerdotali per ſtatuta ordinis, non tamen ſunt diuina officia, & ſecundum mentem Doctorum duo requirũtur ad hoc, vt ordinatus excommunicatus, vel ſuſpẽſus incurrat irregularitatem, alterum eſt, vt ſit officium diuinũ, per ea quæ dicimus in Manua.confeſſ. c & alterum vt ſit deputatum alicui ordini certo, & præfati tres actus, vt præ dicitur, non ſunt diuina officia.

5 Secundo, quod huiuſmodi religioſus arceri poteſt à præfatis tribus actibus, nam licet exercendo illos non incurrat irregularitatem, peccat tamen, ſicut ſuſpenſus eligendo, vel permittendo, vt eligatur, nõ incurrit quidem irregularitatem, vt ait Panormitanus vbi ſupra, ſed peccat ſecundum omnes, quia facit actum ſibi prohibitum. d

6 Tum quia ordinatus ſuſpenſus, & ex communicatus licet gaudeat priuilegio fori & canonis, e non tamen gaudet priuilegijs alijs honoris, & vtilitatis cõuenientibus ei ratione ordinis, puta, vt ſit capax collationis beneficiorum ſæcularium, vel regularium, & dignitatis, & honorum. f Vnde gloſſa memorabilis, g dicit, præbendam ſacerdotalem .i. quæ ſacerdotium actu requirit in eo, cui eſt conferenda, non eſſe dandam ei, qui factus eſt ſacerdos ante legitimã ætatẽ. Tum quia interdicendus eſt ei ordinis vſus. h Tum quia non debet ex ſuo delicto aſſequi, quod ſine illo non fuiſſet aſſequutus. i Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a in d.cap.fin. b num.5. c cap.27.num.244. d ca. cum inter R cum ei adnot.de elect. e ſiquis ſuadente.17.q.4. & c.aduerſus, & c.inter alia de immun.eccleſ. f c.2.& c.ſi celebrat.de cle.excom miniſtran. g cap. ei cui, verbo.ætate, de præb.li.6. h c.vel non eſt compoſ.de temp.ord. i Vulg.c. Sedes Apoſt.de reſcript.& l.itaque fullo, ff.de furtis.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus, interdictus, vel excommunicatus collecta in choro dicens ſit irregularis.*

1 *Aquam ſolemniter benedicens cenſura innodatus ſit irregularis, ſicut & ſolemniter baptizans, quia iſti actus ſunt certo ordini deputati.*

CONSILIVM X.

QVidam presbyter ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus dixit collectam in choro vti hebdomadarius. Quæſitum eſt, an ſit irregularis.

F 1 Reſpondetur, quod ſic, ſecundum Innocent. a quem ad idem citamus in Manu. confeſſ. b vbi tangitur firma ratio eius dicti, ſcilicet, quod facit actum certo ordini deputatum, qua eadem concluditur idẽ de illo, qui ſolemniter baptizat, vel ſolemniter benedicit aquam benedictam, quod etiam Sylu. tangit. c

ALLEGATIONES.

a in c.ſi.de exceſſ.præl. b c.27.nu.144. c ver.irreg.q.13.

SVMMARIVM.

Irregularis eſt celebrans Miſſam in altari interdicto, ſicut in eccleſia interdicta. 1

G

CONSILIVM XI.

AN celebrans in altari interdicto ſit irregularis, ſicut celebrans in eccleſia interdicta?

1 Reſpondeo, quod ſic, quia contextus ca. [is qui.] a expreſſe ait, eſſe irregularem, qui celebrat in loco interdicto, non ſe reſtringendo ad eccleſiam, & altare eſt locus, imò locus, vbi celebratur.

ALLEGATIO.

a de ſenten.excom.lib.6.

SVMMARIVM.

H *Pontificalia exercens Epiſcopus, etiam ſolum calicem, vel corporalia conſecrando in aliena diœceſi ſine licentia diœceſani non cogitans id ſibi non licere, ſed credens bene facere, non euitat ſuſpenſionem à pontificalibus, nec irregularitatem, ſi ſit ligatus, etiam non aduertens ſe ligatum, eadem poſtea exerceat.* 1

Irregularitas, & ſuſpenſio etiam in foro conſcientiæ incurritur, etiam ob ignorantiam, & inaduertentiam exercendi iure prohibita. 2

Pœnitentia quæ poſſit imponi ei, qui ob incogitantiam incidit in ſuſpenſionem, & irregularitatem. 3

CONSILIVM XII.

I QVidam Epiſcopus abhinc aliquibus annis in aliena diœceſi exiſtens pontificalia exercuit ſine licentia illius Epiſcopi, in cuius diœceſi morabatur, & hoc fuit conſecrando calicem, vel corporalia ſemel, idque bona fide fecit, nec habuit animum Decreti Concilij Tridentini, aut ſacrorum canonum contraueniendi, nec conſiderauit id ſibi non licere, poſt id temporis Miſſas celebrauit, & oĩa alia munera epiſcopalia adminiſtrauit, nihil ad hoc reſpiciẽs, ſicut nec antea à principio aduerterat.

Quæritur nunc, an Epiſcopus pdictus fecerit contra a Concil. Tridentin. & inciderit in pœnam in eo contẽtam, ſeu in alias pœnas à iure ſtatutas, & ſi fortè

K inciderit, quomodo ſe in hoc caſu gerere debeat.

1 Ad hoc dico primo, videri prędictum Epiſcopum incurriſſe ſuſpenſionem, quam prędictum b Conc. Trid. inducit, & conſequenter incidiſſe per vſum põtificalium poſtea ſubſequutum in irregularitatem.

2 Secundo, data mihi facultate reſpondendi ad hunc caſum à ſummo Pœnitentiario, & a toto ſuo prætorio ſimul, & faciendi omnia, quæ Reuerendiſs. Epiſcopo conſulenti ſunt neceſſaria; ego, poteſtate mihi in hoc facta, abſoluerem prædictum Epiſcopum a prædicta ſuſpen-

ALLEGATIONES.

a cap.5.ſeſſ.6. b cap.5.

ſuſpenſione, & diſpenſarem ſuper irregularitate ob eam contracta, eam omnino abolendo, attento quod conſecrationem prædictam non fecit in prędicti Concilij, cap. 5. contemptum, nec intendens illud tranſgredi, imò credens bene facere, & quod humili, & deuota mente ſe prædictæ Sedis Apoſtolicæ cenſuræ ſubijcit; impoſita tamen pro incogitantia, & inaduertentia huiuſmodi ſuſpenſione decem dierum ab exercitio pontificalium, non tamen presbyteralium, & quod inter illos coronam Virginis decies diceret, & decies largiretur eleemoſynam, quæ ſibi placuerit, & duobus alijs diebus non præceptis ante Natalem Domini ieiunaret. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium, ſeu præceptum de ſoluendo ante condemnationem, ſine clauſula iuſtificante factum, eſt nullum ſimul cum excommunicatione exinde ſubſequuta.*

2 *Credere aduerſario, quod ſit in eius defenſionem aliquid facturus, non debet aliquis. Vnde ſi aliter res ſuccedat, non erit ob id in probabili ignorantia.*

2 *Monitus à iudice, vt quid faciat ſub pœna excommunicationis, lapſo tempore debet inquirere an excommunicatio fuerit contra ipſum lata, alioquin non eſt in illius probabili ignorantia: ſi tamen nullum habuit contemptum, ſine quo irregularitas non incurritur, verè coram Deo non videtur irregularis, num. 4. licet ſit ſecus in foro exteriori, num. 3.*

3 *Excommunicari poteſt abſens, & ignorans, ſed celebrando, ſi ignorantia ſit probabilis, non peccat, nec fit irregularis, imò & in foro conſcientiæ excuſatur ab irregularitate, quæ non incurritur ſine contemptu, num. 4.*

4 *Collatio beneficij excommunicato, & illam ignoranti facta, non tenet.*

CONSILIVM XIII.

QVidam presbytero fuit notificatum monitorium vicarij Epiſcopi ſui iudicis, vt ſolueret quoddam debitum longè à loco iudicis, ſed intra eandem diœceſim, qui ſperans, quòd intimator impetraret, vt promiſit, à creditore ſuo cognato dilationem, vel quòd daret literas debitoris procuratori ſuo, vt compareret coram vicario, exiuit diœceſim, quo iter faciebat, cum eſſet monitus, & poſtea credens dilationem habitam fuiſſe, vel ſuum procuratorem comparuiſſe, & ita credens ſe nō fuiſſe excommunicatum, celebrauit, & obtinuit beneficium. Sed vicarius inſtante parte, declarauit eū excommunicatum cōtra ſpem, & credulitatem eius.

Quæritur an is fuiſſet excommunicatus, antequā ſciuiſſet declarationem factam, & an ſit irregularis, & an collatio beneficij ei poſtea facta valuerit.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, quòd, ſi monitorium prædictum præceptorium de ſoluendo debitum fuit factum ſine clauſula illa iuſtificatiua, [Si te grauatum ſenſeris, intra talem terminum cōpareas,] fuit nullum, & excōmunicatio per illud facta etiam nulla, per illa multa, quæ nos adduximus in relectione capit. [cum contingat.] a poſt Baldum, b quia nō licet incipere ab exequutione ante latam ſententiam, per illam l. 1. niſi cum prædicta clauſula iuſtificatiua, per quam præceptum exequutiuum reſoluitur in citatorium, iuxta gloſſam ſingularem, c ſed ſuſpicor prędictum monitorium habuiſſe prędictam clauſulam.

A 2 Secundo, quòd ignorantia prædicti D. conſulentis non videtur fuiſſe probabilis, quia non debuit confidere, nec credere aduerſario. Tum quia poterat ſcire, an abſolutus eſſet, ſcribendo ad ſuum procuratorem, & etiam ad parochum ſui oppidi.

3 Tertio, quòd præfatus presbyter fuit excommunicatus, antequam notificaretur ei declaratoria, quia declaratio nihil noui inducit, ſed iam inductum eſſe denunciat. d Nec obſtat gloſſ. e imò eſt pro hac parte, quatenus ait abſentem, & ignorantem poſſe excommunicari, licet excommunicatio ei non noceat ad hoc, vt eam non ſeruando peccet, vel incurrat irregularitatem, ſi ignorantia eſt probabilis.

B 4 Quarto, quod D. conſulens non videtur incurriſſe irregularitatem, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, quia nullum contemptum habuit, & ſine illo nō incurritur illa, vt dicit Panor. f & Dominicus. g

Quinto, quod collatio prædicti beneficij fuit nulla, iuxta gl. communiter receptam, h quam breuiter graui ratione fundauimus nos in Man. conf. i

Sexto, quod conſulens deberet impetrare quo ad forum conſcientiæ tantum diſpenſationem ad retinendum beneficium, & etiam ad cautelam ſuper irregularitate, ſi & quatenus opus ſit. &c.

ALLEGATIONES.

a de reſcr. b in l. 1. C. de re iudic. nu. 14. c cap. ex parte, de verb. ſigni. d l. hæredes palam poſt princ. ff de teſtamen e capit. Apoſtolicæ, de cleric excommun. miniſtr. f in d. § verum. g cap ſolet, de ſenten. excommun. lib. 6 h capit Apoſtolicæ, de cler. excom. min. i cap. 27 nu. 271. verſic. 8.

C

SVMMARIVM.

Excommunicatus, fructus, & diſtributiones beneficij antea legitimè obtentas perdit, irregularis autem non. 1

CONSILIVM XIV.

QVidam excommunicatus celebrauit, & ob id incidit in irregularitatem, & non obſtāte ea pcepit fructus, & diſtributiones quotidianas. Quæritur quid faciendum.

D 1 Reſpondetur, quod licet per excommunicationē perdat quis fructus, & diſtributiones beneficij eo modo, quo dicitur in ca. [paſtoralis.] a adiuncta gl. b tamen, qui eſt irregularis, non perdit fructus propter irregularitatem, neq; diſtributiones beneficij habiti iuſte ante irregularitatem incurſam, iuxta ſententiā Innocentij receptam, c & ita irregularis nullatenus tenetur reſtituere fructus, nec diſtributiones beneficij ante iam canonicè adepti. Per quod ceſſat quæſtio propoſita. &c.

ALLEGATIONES.

a §. verum. b in verbo ſubtrahuntur, de appell. c in cap. cum nobis, de conceſſ. præbend.

E

SVMMARIVM.

Excommunicatus, & interdictus miniſtrans, vnam ex duabus cauſis, vel verius duas incurrit irregularitates, quarum vna ſine altera tolli poteſt, ſed non prodeſt, donec altera tollatur. 1

CONSILIVM XV.

AN qui eſt excommunicatus, & interdictus, celebrando incurrat duas irregularitates?

1 Reſpondeo, duas irregularitates incurri, aut vnā ex duplici cauſa, argumento notatorum in capitulo

[cum

[cum pro cauſa.] a Tum quia qui contra duo, tria, vel quatuor præcepta vno actu peccat, totidem peccata committit, quot pręcepta tranſgreditur, aut vnũ peccatum cum tot circunſtantijs neceſſario confitendis, quot præcepta eſt tranſgreſſus, vt diximus in Manual. confeſſ. b Tum quia nulla ratio reddi poteſt, cur magis incurratur ex vna cauſa, quam alia, & non poteſt dici ex neutra incurri, & ita indigebit huiuſmodi irregularis duplici diſpẽſatione, aut vna ex duplici cauſa. Mihi autem iuri conſonantius videtur duplicem irregularitatem incurri, & alteram ſine altera tolli poſſe, ſed donec altera tollatur, ſublatione alterius vti non poſſe, ſicut de excommunicato dicitur duplici ex cauſa.

ALLEGATIONES.

a de ſentent. excommunic. & cap. ex parte, de offic. ordin. b Præiud. num. 20.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à cenſura ob vnam cauſam incurſa tenet, ſed non extenditur ad incurſas ob alias cauſas.*

1 *Pluries incidens in actum, cui annexa eſt excommunicatio latæ ſententiæ plures incurrit excommunicationes, & ſi ſic ligatus celebrat, contrahit irregularitatem ex diuerſis cauſis, adeo vt non ſufficiat abſolutio, & diſpenſatio ab vna, & num. 2.*

2 *Diſpenſatio ſuper vna irregularitate incurſa ex vna cauſa tenet quoad illam, ſed non extenditur ad contractam ex alia cauſa.*

3 *Diſpenſatus ſuper vna irregularitate cum retentione beneficij in ea obtenti, cum pluribus teneretur obnoxius, tenetur etiam ab alijs diſpenſationem impetrare, cum noua diſpenſatione retinendi dictum beneficium in eiſdem obtentum.*

CONSILIVM XVI.

Quidam incidit in cenſuras extrauagantis [ab ipſo.] Greg. XIII octies, & celebrando incurrit irregularitatem, & manens in ea obtinuit quoddam beneficium, & poſtea obtinuit abſolutionem à cenſuris duabus de cauſis incurſis, cum retentione beneficij.

Quæritur, an abſolutio eius valuerit, & an diſpenſatione ſuper irregularitate incurſa ex celebratione in excommunicatione incurſa duabus de cauſis extendatur ad irregularitatem incurſam ob celebrationem in alijs excommunicationibus, in quas alijs de cauſis incidit.

1 Reſpondeo primo, quòd abſolutio ab illis duabus excommunicationibus incurſis ob illas duas cauſas valuit, ſed non extenditur ad alias incurſas ob alias cauſas, ſecundum veriorem intellectum cap. [ex parte.] a & ideo neceſſaria eſt abſolutio excommunicationum incurſarum ob alias cauſas.

2 Secundo, quod diſpenſatio ſuper irregularitate contracta ex vna cauſa, valet quidem quoad illam, ſed non extenditur quoad aliam contractam alia de cauſa. Tum per prædicta capp. & paritatem rationis, quæ in excommunicatione, & irregularitate quoad hoc inueniri videtur. Tum quod nemo diceret diſpenſationem ſuper irregularitate cõtractam ex vno homicidio extendi ad irregularitatem contractam ex alio ſimili homicidio, imò non pauci dubitarent, an diſpenſatio ſuper irregularitate contracta ex vno homicidio valeret, non facta mentione de diſpenſatione

F irregularitatis cõtractæ ob aliud, per l. 2. b & quod ibi per illam dixerunt Gulielmus de Cuneo, & Bald. & alij relati à Felyno. c

3 Tertio, quod facultas retinendi beneficium collatum, non obſtante irregularitate vna, non videtur extendi ad retentionem eiuſdem, non obſtante alia irregularitate. Tum per prædicta. Tum quod voluntas non fertur in incognitum, ſecundum Auguſt. receptum, quod etiam ſentit Iuriſconſultus, d & Papa, e ergo voluntas Papæ volentis facere quem habilem, non obſtante quadam irregularitate ſibi expreſſa, non videtur velle facere habilem, non obſtãte alia, quam ipſe nõ nouit, quæq; ipſi non exprimitur.

Quarto, quod ex his eſt conſequens D. conſulen-

G tem debere ſibi prouidere de abſolutione aliarum excommunicationum, & diſpenſatione aliarum irregularitatum, & noua retentione beneficij quęſiti in ſtatu irregularitatis. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a de offic. ordin. & cap. cum pro cauſa, de ſentent excommun. b cap. de Epiſc. audien. c in cap. poſtulaſti, col. 4. de reſcrip. d in l. de qua re, ff. de iudic. e in cap. ſuper literis, de reſcr.

SVMMARIVM.

Irregularitas non tollitur, nec per clauſulam, Abſoluentes te à cenſuris. &c. *nec aliter, niſi exprimatur.* 1

H *Suſpenſio ex notorio concubinatu tollitur per pœnitentiam, ſed non irregularitas contracta ex eo.* 2

Motu proprio reſcribens Papa non cenſetur ob hoc diſpenſare ſuper his, quæ iuri communi obſtant. 3

CONSILIVM XVII.

De eo, qui factus irregularis ob notorium concubinatum, impetrauit à Papa beneficium.

Vnde quæſitum fuit primum, an per clauſulam bullis inſeri ſolitam, [Teque à quibuſuis. &c.] cenſeatur ſecum diſpenſatum ſuper irregularitate.

Secundo, an per pœnitentiam illa tollatur.

I Tertio, an per illa verba, [Animum ſuum mouentibus. &c.] videatur Papa diſpenſare.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondetur, quod non, quia nunquam videtur Papa abſoluere ab irregularitate, vel facere facultatem abſoluendi ab ea, niſi id exprimat, vt diximus in Manual. a

2 AD SECVNDAM, quod licet ſuſpenſio, quæ incurritur per notorium concubinatum, ipſo iure tollatur per pœnitentiam, vt nos diximus in Manua. b irregularitas tamen orta ex celebratione publici fornicarij non tollitur ipſo iure per pœnitentiam, vt nos ſatis exprimimus in d. Man. c imò nec irregularitas nata ex publico cõcubinatu, vt habet gl. Pragmaticæ

K ſanctionis Gallicanæ, d pro qua ibi bonus textus.

3 AD TERTIAM, quod non ſatis intelligo, quomodo illa clauſula poſſit prodeſſe impetranti, ſi verbum [animum] referatur ad Papam, & minus, ſi referatur ad impetrantem, & quod certum eſt, Papam, etiam ſi motu proprio ſcribat, non inducere diſpenſationem circa ea, quę iuri communi obſtant, vt poſt alios ſcribit Philippus Francus, e & ad rectè iudicandũ oporteret videre verba prouiſionis. Salua. &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a cap. 27. num. 254. b cap. 27. num. 154. c cap. 25. nu. 77. d tit. de concubinarijs, §. & nihil, verbo, inhabiles. e in c. ſi motu proprio, de præbend. lib. 6. num. 5.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex facultate Concilij abſoluit ab excommunicatione ſimoniacum in beneficio, & cum eo diſpenſat ſuper irregularitate, quia ſic ligatus miniſtrauit, modo ſimonia ſit occulta, num. 2.*

CONSILIVM XVIII.

ABſoluere, & diſpenſare an valeat Epiſcopus eum, qui ſimoniace beneficium adeptus eſt, & poſtea in ordinibus miniſtrauit?

1 Qui diceret non poſſe Epiſcopum abſoluere ab excommunicatione ob prædictam ſimoniam incurſam, multum iuuat a Concilium Tridentinum, b quatenus dat facultatem abſoluendi à ſuſpenſione, & diſpenſandi in irregularitate, nulla facta mentione de excommunicatione, & qui de vno dicit, de alio negare videtur. c Sed contrarium videtur probabilius, eo quod licet expreſſe non det facultatem abſoluendi ab excommunicatione, dat tamen tacitè. Tum quia dat facultatem abſoluendi in omnibus caſibus reſeruatis etiam Papæ, & nullus eſt talis, qui nō habeat excommunicationem annexam, vt in Manual. d Tum quia dat facultatem abſoluendi ab hæreſi, cui eſt annexa excommunicatio, & non qualis qualis, ſed prima reſeruatarum in bulla Cœnæ, & excommunicatio ob ſimoniam in beneficio incurſa, licet ſit reſeruata Papę, per extrauagantem ſecundam de ſimonia, non tamen continetur in bulla Cęnæ, quare Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate incurſa ob celebrationem factam poſt cōmiſſam ſimoniam prædictam, quia prouenit ex delicto occulto, & ſuper omni tali datur Epiſcopo facultas diſpenſandi, & qui totum dicit, nihil excludit. e

ALLEGATIONES.

a cap. 6. licet. b Seſſ. 24. c l. cum prætor. ff. de iudic. cap. qualis, diſtinct. 25. d cap. 27. num. 261. e capit. ſolitæ, ſub. de maior. & obed. cum ſuis concord.

De Clerico non ordinato miniſtrante.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis fit, qui vtitur ordine ſacro, quem non habet, nec poteſt aſcendere, num. 3. nec ſuſceptis vti ſine diſpenſatione, num. 4. quæ non à Pœnitentiario, ſed à Papa obtinenda, num. 2.*

5 *Parochialem legitimè obtentam ob non promotionem amittit, qui nullo modo intra annum accipit ſacerdotium, aliàs ſecus, etiamſi male illud ſuſceperit.*

CONSILIVM I.

1 REſpondeo primo, quod dominus cōſulens eſt irregularis, quia vtēs actu peculiari ordinis ſacri, quem nō habet, fit irregularis, vt diximus in Manual. confeſſ. a

2 Secundo, quod Pœnitentiarius minor non habuit poteſtatem abſoluendi ab irregularitate, quia id ad ſolum Papam pertinet, vt adnotat Syluester. b

3 Tertio, quod male fuit promotus ad ordines ſacros, quia irregularis non poteſt ordinari eis, nam ca.

A ſecundum, c dicit, quod nunquam ordinetur.

4 Quarto, quòd non poteſt vti prædictis ordinibus ſine diſpenſatione, quia eſt irregularis.

Quinto, quod ad concedendum diſpenſationem, adiuuat non celebraſſe.

5 Sexto, quod ſi intra annum non fuit ordinatus presbyterio bene, vel male, perdidit beneficium curatum, ſi erat parochialis eccleſia, per capit. [licet canon.] d & indiget noua prouiſione, ſi autem fuit ordinatus bene, vel male intra annum, non perdidit illud ipſo iure propter delicta prædicta, licet poſſet priuari per ſententiam, ſi probari poſſet. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 27. num. 242. b in ver. irregularitas. 12. c de clerico non ordinato miniſtrante. d Et cap. commiſſa, de elect. li. 6.

B

SVMMARIVM.

Occulta, quoad effectum, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare, non deſinit eſſe irregularitas incurſa ob actum celebratum coram ignorantibus actum eſſe prohibitum, vel ex eo incurrit irregularitatem, vel ſi ſolum ſunt duo, vel tres, ſeu alibi celebrauit, quam vbi erat nota excommunicatio, & hoc, modo de illis irregularitatibus nulla ſit contra ipſum orta fama. 1

Diſpenſandi facultas vti fauorabilis amplianda licet actus diſpenſandi ſit ſtricte interpretandus. 1

C

CONSILIVM II.

N Diaconus ſolemniter publicè corā multis baptizauit quendam, ob quod videtur incurriſſe irregularitatem, capitul. 1. a cum nequeat diaconus iure baptizare ſolemniter, quod eſt munus presbyteri. Qui tamen circunſtabant, neſciebant id muneris eſſe illi prohibitum, & ſi aliquis id ſciebat, neſciebat tamen per id incurri irregularitatem.

Quæritur, an cum tali diacono poſſit diſpenſare Epiſcopus per facultatem à Concil. Triden. traditam ad diſpenſandum in irregularitatibus occultis. b

D Quid item dicendum ſit de faciente aliquid, ob quod excommunicationem incurrit, coram aliquibus, qui neſciunt illam in illo caſu incurri, vel non niſi duo, vel tres.

Quid item de excommunicato in alia diœceſi, vel alia vrbe, & celebrante in alia, vbi neſcitur an ſit excommunicatus.

1 Reſponderi poſſe videtur, licere in his caſibus Epiſcopo diſpenſare ſuper irregularitatibus prædictis, modo nulla de illis contractis fama orta fuerit. Tum per adducta in noſtro Manual. confeſſ. c Tum quod licet diſpenſatio, ſiue actus diſpenſandi ſtrictè debeat intelligi, iuxta cap. 1. & 2. d poteſtas tamen diſpenſandi eſt fauorabilis, & amplianda, iuxta gloſ- E ſam ſingularem, e & tradita latius per Felynum, & ab eo citatos. f

[Aduertendum ſacr. Concil. dare Epiſcopo facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, ſi procedat ex occulto delicto, quale nō videtur hoc, licet ij multi, coram quibus Diaconus baptizauit, ignorent ex dicto actu incurri irregularitatem. Nec contrarium probatur d. cap. 27. num. 256. aliàs 250.

SVM-

ALLEGATIONES.

a de clerico non ordinato miniſtrante. b cap. liceat, de reformat. ſeſſ. 24. c cap. 27. nu. 250. d de fil. presbyter. lib. 6. e in cle. 1. de offic. vica. f in cap. poſtulaſti, de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Baptizans ſolemniter diaconus, vt diaconus, non vt ſacerdos, non eſt ſuſpenſus, miniſtrando efficitur irregularis ſaltem in foro conſcientiæ.*

CONSILIVM III.

Diaconus ad firmandam pacem inter eius propinquos ex vna parte, & quoſdam ex altera, rogatus infantem ſolemniter, credens ſe poſſe, prout à quodam ſacerdote id licere, & aliàs ab eodem factum fuiſſe audiuerat, baptizauit, petita etiam prius licentia à loci archipresbytero, qui etiam dictæ actioni, ne ipſe in aliquo erraret, aſtitit. Et quia poſtea ad presbyteratus ordinem ſe promoueri fecit, & miniſtrauit, dubitatur an ſit irregularis.

Pro affirmatiua facit primò concluſio communis, quod miniſtrans ſolemniter in ordine, quo quis non eſt inſignitus, irregularitatem incurrit, vt poſt alios ſcribit Dominatio tua in Manual. a & in tractatu de oratione, b vbi affirmat ſolemnem baptiſmum eſſe actum proprium presbyteri ratione conſecrationis, & de hoc eſt textus. c

Secundo, nam prædictus diaconus, exercēdo actū presbyterij, nedum efficitur irregularis quo ad ſacerdotium obtinendum, ſed etiam ipſo iure ſuſpēſus eſt ab ordine diaconatus, vt probatur in cap. 2. d iuncta maximè doctrina Abbatis antiqui ibidem aſſerentis hunc ad hoc, vt poſſit in ante ſuſceptis miniſtrare, egere miſericordia Epiſcopi, quam faciet Epiſcopus, vt inquit ibi textus, poſtquam ſteterit arbitro Epiſcopi biennio, vel triennio ſuſpenſus, tunc ſic ſuſpenſus celebrans efficitur irregularis, ex doctrina dominationis tuæ, e adducendo cap. 1. f ergo, & iſte irregularis eſt.

Tertio, ſi ſuſpenſus ab aliquo actu ordinis miniſtrans in eodem efficitur irregularis, vt ſupra dictum fuit, multo magis efficietur talis, ſi miniſtret in eodem, ſi illo omnino careat, quo argumento vtitur poſt alios Abbas. g

Ad ſecundam, contra conſulentem facit, quòd qui alieno negotio ſpontè ſe ingerit, ſcire tenetur omnia, quæ ad illum actum exercendum legitimè ſunt neceſſaria, ex D. Thom. h quæ ſi ignoret, non excuſatur, vt ſcribit Dominatio tua in ſuo Manual. i argumen. capit. [innotuit.] vbi gloſſ. k Nec dictum prædicti ſacerdotis, vel prædicti archipresbyteri de aſſiſtentia præbet iuſtam excuſationem, nam tunc opinio doctoris excuſat conſulentem, quando conſultus reputatur doctus, vt ait Alexand. l qui nume. 3. inquit poſt Angel. m [Qui conſulit non peritum, excuſatur quidem à dolo, ſed non à temeritate.] qualis non fuit dictus ſacerdos. Archipresbyter autem nihil dixit, ſed rogatus, vt hoc permitteret, permiſit, quæ actio non videtur præbere ſufficientem excuſationem, maximè in hac materia, quæ videtur potius referenda ad lucrum non faciendum, quam ad damnum euitandum, cum, vt Alexander n dixit in ſimili, hoc damnum non celebrandi habeat originem à lucro, ſcilicet à dono Eccleſiæ, quæ donauit, ſed donat per ordines facultatem miniſtrandi.

Contrariam autem partem tenere nō omnino improbabile videtur, ex hoc vno argumento: Nec irregularitas, nec ſuſpenſio ipſo iure eſt inducenda niſi in caſibus in iure expreſſis. De primo eſt textus in F capit. [is qui.] o De ſecundo, cum ſit priuatio, ſeu impedimentum iuris, quod quis habet, eſt gloſſa. p Sed ſic eſt, quod in caſu noſtro nullibi iure hæc pœna imponitur, ergo nec imponenda eſt à nobis. Et ad contraria videtur poſſe reſponderi. Ad primum reſpondetur, quòd procederet, ſi dictus conſulens ſolemniter tanquam ſacerdos baptizaſſet, ad hoc enim, vt incurratur irregularitas, non ſufficit, vt quis ſolemniter baptizet, ſed oportet, vt faciat ſub nomine, ſeu ſub perſona presbyteri, fingens ſe, ſeu reputans ſe ſacerdotem, hoc mihi probat Abbas antiquus, qui, q inquit, [Per totum iſtum titulum, dicitur, quod non ordinatus celebrans, vt ordinatus, deponitur.] & gloſſando textum, r inquit, [Baptizauerit, G ſupple, vt ſacerdos.] Sed ſic eſt, quod dictus conſulens baptizauit quidem ſolemniter, ſed non baptizauit, vt ſacerdos, ſed vt diaconus, ad cuius ordinem credebat ſpectare dictum actum exercere. Hoc idem mihi probat, & clarius Hoſtien. ibidem, qui ſequendo prædictum doctorem inter cætera exemplificat, dicendo, [Vt ſi diaconus vſurpet officium presbyteri, ac ſi talis eſſet, cùm non ſit.] & paulo inferius exponendo verbum, [propter temeritatem,] inquit, [Quin immo, & falſitatem, nam gerit ſe pro milite, cum non ſit.] Eadem etiam expoſitio deducitur ex Panormit. s qui in poſitione caſus loquitur de eo, qui, cum non eſſet ordinatus, miniſtrat, tanquam ſi H eſſet ordinatus, & t inquit, quod tenetur pœna falſi, ſicut non habens dignitatem, qui ſimulat ſe eam habere, & vtitur illius inſignibus, ſubdens. [Quod nota contra eos, qui ex remotis partibus venientes dicunt ſe eſſe doctores, cum non ſint.] Et hoc etiam innuit Dominatio tua, u qui duo in hoc caſu requirit. Primum, vt exercuerit actum ordinis. Secundum, vt exercuerit illum tanquam dicto ordine inſignitus. Sed ſic eſt, quod dictus conſulens exercuit quidem actum ordinis ſacerdotalis, ſed tamen illum non exercuit, vt ſacerdos, nec geſſit ſe pro ſacerdote, ſed exercuit illum, vt diaconus, gerens ſe pro diacono, vnde non dicitur comprehenſus ſub dicta cenſura. Nec dicamus ſufficere dictum diaconum baptiI zaſſe eo modo, & ſub illa ſolemnitate, ſub qua baptizat presbyter, vt videtur poſſe colligi ex dictis aliquorum doctorum, x Nam cum verba ſint formaliter accipienda, & non materialiter, de hoc diacono non eſt verum dicere, quod baptizauerit ſub perſona, & nomine ſacerdotis, licet vſus fuerit eiſdem cæremonijs, quibus vti ſolent ſacerdotes, quod non ſufficit, vt etiam colligitur ex Lapo. y Ad ſecundum reſpondeo, procedere, ſi miniſtraſſet tanquam ſacerdos, vt probat Abbas antiqu⁹, qui, vt dixi prædictam eius gloſſam applicat ad omnia contenta ſub d. tit. Item videtur poſſe dici hunc non eſſe ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum, vt videtur colligi ex Abbate Panormitano, & alijs ibi, qui dicūt, quòd talis ſuſpenditur. K

Hoc

ALLEGATIONES.

a cap. 27. num. 242. b cap. 7. num. 42. c in capit. 1. de cler. non ordin miniſtran. d eod. tit. e in d. capit. 27 num. 163. & alibi ſæpe. f de re iud. & de ſentent. excommunicat. in 6. g in d. cap. 2. de cler non ordin. miniſtrante. h 1. 2. quæſtio. 75. artic. 2. in corpore. i capit. 25. num. 47. k verbo ignorantia, de electio. cum concord. l leg iuris ignorantia cod. qui admitti. m in l. Plagij. Cod. ad leg. Flauian. de Plagiar. n vbi ſupra. o de ſententia excommunic. in 6. p in capit. fin. gloſſ. pen. de iur patron. Roman conſil 325. numero tertio. q in d. capit. 1. de cler. ordin. miniſtrante. r in ver. Baptizauerit. s in d. cap 1. t num. 1. u d. cap. 27. num. 242. diſt. x in d. cap. 1. y Alleg. 28. an diſpenſet.

Hoc etiam confirmatur ex textu,ibi,[triennio,vel biẽnio arbitrio Epiſcopi.] ergo non eſt ſuſpẽſus antequã Epiſcopus dictum tempus arbitretur,vel ſtatuat.Item & verba textus, a hoc innuunt,ibi, [Abijciatur de eccleſia.] & ſic innuit à iudice ſuſpendendum. Ad tertium,procederet,ſi miniſtraſſet tanquam talis, & fingens ſe talem,quod non fecit.Quod autem ad ignorantiam ſpectat,ſi non ſit neceſſe videtur admittẽda. Nã dicta pęna irregularitatis,& ſuſpenſionis non imponitur ſimpliciter dicta facienti, ſed eadem temerarie facienti,vt patet ex textu, b ibi, [propter temeritatẽ,] quod verbum indicat illum,qui ſcienter, & ex propoſito, & ſine cauſa rationabili aliquid de prohibitis facit, vt habet Cardinalis, c qualis non videtur iſte,qui potuit credere veriſimiliter dicto ſacerdoti in prædictis ad eius officium ſpectantibus, ac etiam ſuo prælato, à quo in effectu petijt nedum licentiam, ſed etiam conſilium, maxime cum hæc materia non videatur admodum difficilis ſcitu, quo caſu non videtur neceſſarium peritiores adhibere,ex notatis per Abbatem. d Item hic ſumus potius in materia damni vitandi, ſcilicet,ne qui habet characterem,perdat vſum, quam in materia lucri non faciendi, quo caſu ignorantia iuris excuſat, etiam,quod peritiores non adhibuerit, vt habet gloſſa, e ſaltem,vt euitet pœnam,ex Bartolo. f Ad doctrinam Angeli,& Alexandri reſpondeo, hunc conſuluiſſe tales, de quibus probabiliter poterat credere, quod eſſent periti, ſaltem in pertinentibus ad dictum negotium, nec enim aliter quis ad curam animarum debuit ab Epiſcopo admitti,maximè conferendo archipresbyteratum,niſi ſciret, quomodo, & per quos debeat conferri ſacramentum baptiſmi. Item doctrina prædicta Alexandri, & Angeli procedit, quando hæc excuſatio cedit in damnum aduerſarij, qui ſumptus, & damna non poſſet recuperare,in caſu autem noſtro facilius admittitur excuſatio, quæ in nullius damnum tendit. Ex quibus cupio hunc pauperem ſacerdotem non egere aliqua diſpenſatione, quam non poteſt obtinere in foro exteriori, niſi cum diſpendio temporis, & pecuniarum,quibus adeo caret,vt exercitio ordinũ cogatur victum quærere. Requirimus modo Dominationis tuæ ſententiam.

1 Per ea,quæ ſubtiliter, & eruditè ſupra citantur,videtur indicandum, quod dictus diaconus verè quo ad forum Dei,& conſciẽtiæ non eſt irregularis, ſed quòd in foro exteriori iudicaretur talis, quia præſumeretur baptizaſſe tanquam presbyter vſurpando officiũ presbyteri, vt nos in Manual. g ſupra citato diximus de conſtituto in minoribus cantante epiſtolam cum manipulo,vbi non eſt conſuetudo id faciendi, quia tamẽ locus errore typographi eſt vitiatus, & debet ſic legi, [Quin pridem reſpondi, quod quamuis clericus primæ tonſuræ, qui ſolemniter cantauit epiſtolam cum manipulo tanquam ſubdiaconus,ſit irregularis, in foro tamen animæ non eſt talis, ſi noluit id facere tanquam ſubdiaconus.] Hæc ibi. Arbitror autem,quod ſi probarentur omnia, quæ narrantur in caſu de aſſiſtentia archipresbyteri, & quod à quodam ſacerdote audiuit id ei licere, & quod tam bona de cauſa illuc adiuit, & cæt. etiam in foro exteriori iudicaretur mundus ab irregularitate, quoniam conſtaret non feciſſe id illum dolo,neque cupiditate, neque contemptu, ſed bona fide, quæ cum non concurrunt, non incurritur irregularitas, vt definit Panormitanus, h & Dominicus, i per gloſſam penultimam. k Salua,&c.

A

ALLEGATIONES.

a in d.c.1. b in d.c.2. c Clem.1.§. ſi quis not.1. de ſtatu mona. d in cap.propoſuiſti.de prob.nu.6. cum anteceden. & conſeq. e in l.regula.verb.raro.ff.de iu.& fact.ign. f le. quod verum.ff.de poſiti. g cap.27.num.242. h in c.paſtoralis.§.verum.de app. i in cap.ſolet.ſub fin. k Eiuſdem de ſententia excommu.lib.6.

S V M M A R I V M.

Irregularis non eſt diacono baptizanti aliter, quam auctorizando, aut mandando, aſſiſtens. 1

Credi debet ſaltem iuranti in his, quæ ab animo pendent. 2

Irregularis quo ad forum exterius in dubio non debet quis iudicari, licet ipſe ſe talem debeat iudicare in foro conſcientiæ. 3

B

CONSILIVM IIII.

Quæſitum eſt, an parochus dans licentiam diacono baptizandi ſolemniter, & aſſiſtens eidem baptizanti, ita incurrat irregularitatem, ſicut ipſe diaconus,per capitul. 1. a

1 Reſpondetur quòd nõ, eo quòd dederit illã,quia irregularitas non incurritur, niſi in caſibus expreſſis à iure. b de quibus non eſt hic, neque eo, quod aſtiterit,ſi aſtitit,vt quilibet alius, vel vt corrigeret eum,ſi erraret,ſecus ſi aſtitiſſet auctorizando, aut mandando per clem. [Archiepiſcopo,] c adiuncta glo. d

C An autem tali parocho accuſato,& dicenti ſe ſolum aſtitiſſe ſola cauſa corrigendi, & non auctorizandi,debeat in dubio credi, & iudicari non eſſe irregularis 2 Reſpondetur,quòd ſic.

2 Tum quia in his, quæ pendent ex animo alicuius, credendum eſt ei, ſaltem id iureiurando affirmanti, iuxta duas gloſſas quarum vtraque eſt recepta, & putata ab aliquibus ſingularis, e & capitul. [ſignificaſti.] de homicid.vbi aptus in hoc textus. Tum quia actus,qui poteſt interpretari commodè eſſe delictum, & non delictum.debet interpretari non eſſe delictũ f vbi textus in hoc aptiſſimus. Tum quia, licet quis ſe

D debeat in dubio iudicare irregularem quo ad forum conſcientiæ, in exteriori tamen debet iudicari à iudice non eſſe talis, vt nos determinamus in Manua. noſtro conſ. g & antea in capi.[ſi qui, autem.] h per rationes aptiores, & firmiores eis, quas Panorm. reddit i communiter receptus, ſed à nobis per eadem limitatus.

ALLEGATIONES.

a de cler.non ord.miniſt. b c.is.qui.de ſent.excom. libr.6. c de priuil. d verbo celebrari. e in §.aliter, qui alias incipit,ſed iſte inſtit.de act. f leg.merito.ff. pro ſoc. & capi.2. de reg. iur. g capit.27.num.139. h de pœnit.diſt.7. i in cap.ad audientiam de homic.

E

S V M M A R I V M.

Subdiaconus,qui non eſt,in Miſſa Paraſceues poteſt partem, & totam paſſionem, vt lector cantare ſine ſtola, ſed tunc ſacerdos debet ſecreto paſſionem legere. 1

Epiſtolam ſine manipulo quilibet clericus, non quidem, vt ſubdiaconus,ſed vt clericus cantare poteſt. 2

CONSILIVM V.

AN qui inſeruit in celebratione Miſſarum ſolemnium tanquã ſubdiaconus,licet ſubdiaconus nõ

ſit,poſſit in die Paraſceues paſſionem D.N. Ieſu Chriſti vna cum ſacerdote cantare? F

1 Reſpondeo,quòd licitè poterit cantare vnam partem paſſionis à tribus cantandæ,modo id faciat ſine ſtola,& modo non ſeruiat in alijs partibus Miſſæ, vt diaconus¹, & presbyter ipſe cantet aliam partem,vt diaconus,& reliquum Miſſæ peragat ſine diacono, vel cum alio, qui vt diaconus aliam partem eiuſdem paſſionis cantauerit. Tum quia id non eſt vti ordine diaconatus,ſed vti officio cantoris. Tum quia ſecundum Panormitanum, & communem, a quilibet clericus ſine manipulo poteſt cantare epiſtolam, non tanquam ſubdiaconus, ſed tanquam alius clericus, & cantor, vel lector.

2 Quin,& fortè de ſtricto iure dici poſſet,quod ſolus rotam paſſionem ſine ſtola cantare poſſet, modo id non faceret,vt diaconus,ſed,vt quidam cantor,nec ſeruiret,vt talis in alijs partibus Miſſæ,& presbyter,qui eam facit, ſub ſilentio legeret ſibi totam paſſionem,ac ſi non cantaretur ab alio, vel ab alijs, qua enim ratione clericus minorum ordinum poteſt cantare epiſtolam Miſſæ cantatæ ſine manipulo, vt clericus,cantor, vel lector,eadem ſubdiaconus,imò, & eo minor videtur poſſe cantare euangelium, vt cantor ſine ſtola,modo non ſeruiat in alijs, vt diaconus,& presbyter dicat ſibi de more ſub ſilentio euangelium cantandum, & vbi eſt eadem ratio, idem ius eſt cenſendum. b Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a in cap. 1. de cle.non ord.miniſt. b leg.illud.ff. ad l. Aquil. & cap. dudum. 2. de elect.

De eo, qui fur. ord. ſuſcepit.

SVMMARIVM.

1 *Minor,etiam infans,ordinatus ſuſcipit characterem indelebilem.*

2 *Intentio ſaltem virtualis faciendi quod facit Eccleſia, ſi deſit collatio ſacramenti, eſt omnino irrita, & nulla, nu. 3. & talis debet de nouo ordinari, num. 6.*

4 *Baptizans.fœminam,quam credebat virum intendens virum,& non fœminam baptizare,nihil facit,ſicut nec, qui 21. hoſtias, quas 10. eſſe credebat, & non plures, eas conſecrat,intendens decem,& non plures conſecrare,ſecus,ſi intendit baptizare, & conſecrare,id quod ei oblatum eſt, num. 5.*

5 *Proteſtatio, quam facit Epiſcopus ordinationes tenens ad ordinandos,ne patientes defectum accedant, quia non intendit eos ordinare,ſi verè concordat cum intentione peccat quidem in hoc Epiſcopus, numer. 12. ſed tales ad ordines accedentes characterem non recipiunt, ſed debent denuo ordinari,numer. 6. quod ſi fiat ad arcendum tales,eo quia diſpliceat Epiſcopo, quod tales accedant,recipiunt characterem,numer. 7. & ſequen. & in dubio ſecundo,& non primo modo cenſendum erit factam fuiſſe proteſtationem. num. 10.*

7 *Voluntas,ſeu deſiderium volendi,quod aliquid fiat,& intentio non faciendi differunt,vnumque ſine altero eſſe poteſt,num. 8.*

9 *Ordines,& beneficia conferens,licet cupiat, & velit, vt nullus indignus accedat,poteſt tamen ſine peccato velle,vt collatio talibus facta teneat,nu. 7. & 8.*

11 *Publicam gerens perſonam,cum teneatur ſecundum exteriora iudicare, poteſt ſine peccato velle verum ſacramentum conferre digne ſecundum forum exterius,accedentibus.*

CONSILIVM I.

AN ordinatus ad ordines ſacros ante legitimam ætatem, mentitus illam Epiſcopo interroganti, an haberet eam legitimam,verè ſit ordinatus coram Deo, & in foro conſcientiæ, maxime ſi proteſtetur Epiſcopus, ne patientes defectum accedant,quia non intendit eos ordinare?

1 Pro parte affirmante faciunt primo capitul. [ſanctorum,] & c.]nemine.] a & extrauagans Pij II. & alia multa, quæ præſupponunt ordinatos ante legitimam ætatem,vel alium defectum patientes eſſe ſuſpēdendos,vel ſuſpenſos ab vſu ordinis,ſic accepti,& pręſupponunt,non eſſe iterum ordinandos. G

Secundo,quòd etiam puer, & infans verum ordinem, ſiue characterem indelebilem ordinis acciperet, ſi Epiſcopus eum ordinaret, ſecundum omnes.

Tertio, quòd frequentiſſimè petuntur in Prætorio Pœnitentiariæ abſolutiones à prædictis ſuſpenſionibus,& conceduntur, nullo eis præcepto facto, vt denuo ordinentur.

Quarto,videtur caſus in c. 1. b quatenus probat, ordinatum ab Epiſcopo, qui prohibuit etiam ſub excōmunicatione latæ ſententiæ,ne quis non examinatus accederet ad ordinationem ſuam, accipere verum ordinem, & characterem, etiam ſi non ſit examinatus, nec approbatus.

H 2 Pro parte vero negante facit primo, quòd omne ſacramentum eſt ipſo iure irritum, & nullum omnino ſi miniſter,qui conficit illud, non habet intentionem actualem,vel ſaltem virtualem conficiendi illud, vt aſſerit Tho.commu.recept. c Tum quia ea, quæ ſunt apta in multa,non videntur efficacia, niſi determinentur ad vnum,& facta,quæ in ſacramentis interueniūt poſſunt adaptari ad multa, vt palam eſt de verbis formæ baptiſmi,& aqua,& lotione, de verbis item,& materia Euchariſtiæ,& de alijs ſimiliter. Tum quia licet in his,quæ aguntur per inſtrumentum inanime, non requiratur intentio,cuius illud eſt incapax, ſed motus & applicatio ad opus, quòd ſupplet vim intētionis,in his tñ, quæ fiunt per inſtrumentum animatum rationale,videtur neceſſaria intētio ſaltem virtualis,de qua videtur loqui S. Tho. licet loquatur de habituali,vt ēt Caietanus ibidem dicit,& ei concordat Sotus. d Quę autem ſit talis,diximus in Enchirid. de orat. e I

Secundo, quòd ita definitum eſt à Concilio Tridētino, f in hæc verba, [Si quis dixerit, in miniſtris,dū ſacramenta conficiunt,& conferunt, non requiri intētionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.]

3 Tertio oportet, quod ordinatio ſit actio humana, ſed actio humana non poteſt eſſe ſine intentione,ergo requiritur intentio faciendi ſaltem in genere, quod Eccleſia facere intendit.

Quarto,quod Hoſtienſis in ſumma de baptiſmo, g K dicit,quod furioſus non poteſt baptizare.

4 Quinto,quòd baptizās aliquem, quem putat eſſe virum,&

ALLEGATIONES.

a 70. diſt. & cap. cum ſecundum capi. tuis. de præ. cap. cum per tuas 3. de ſimon. & c. vel non eſt compoſ. de temp. ord.
b de eo, qui furt. ord. ſuſcepit. c in 3. p. q 64. art. 8.
d lib. 4. diſt. 1 q. 5. articu. 8. col. 6. e capitul. 6. numer. 14 & cap. 13. num. 17. f ſeſſ. 7. cap. 11. de ſacra. in genere.
g §. quæ ſit eius forma.

virum,& re vera eſt fęmina,non cenſetur conferre verum baptiſmum,ſi intendebat baptizare virum, & nō fęminam,quamuis ſic,ſi intendit baptizare, id quod ei offertur,quicquid illud ſit, ſecundum Hoſtienſem vbi ſupra quem ſequitur Sylueſter a declarans recte, non ſufficere intentionem habitualem, nec requiri actualem, ſed tantum virtualem, & quid interſit inter illam,& habitualem,quod latius explicat Sotus. b

5 Ad hoc facit determinatio Calderini, quam ſequitur Panormitanus, c quòd ſi ſacerdos habens 11. hoſtias in altari,& credens illas non eſſe,niſi 10. protulit ſuper eas verba conſecratoria,ea mente,vt conſecraret omnes,quas habebat in præſentia, omnes eſſent conſecratæ,ſi autem ea mente protulit,vt tantum 10.conſecraret,& non plures,licet eſſent plures,nullam cenſeretur conſecraſſe.

Sexto, quòd Petrus Rebuffus, d expreſſe determinat, quòd ſi Epiſcopus proteſtaretur ſe non intendere ordinare aliquem eorum, qui petunt ordinari ab ipſo,niſi eos,qui prius fuerint examinati, & probati, non acciperent verum ordinem, qui aliter accederent ad ordinis aſſumptionem.

6 Pro concordia prædictorum pro vtraque parte citatorum,dicendum videtur primo, clericum ætatis legitimæ defectum patientem, ordinatum ab Epiſcopo, qui proteſtatus fuit ore, & mente ſe non intendere ordinare aliquem huiuſmodi defectum patientem, non eſſe ordinatum,& debere ordinari denuo, vt probant argumenta pro parte negante adducta.

Secundo,quòd ſi proteſtatio huiuſmodi fuit ore tātum facta, ad arcendum audaciam nimiam accedentiū illegitimè ad accipiendos ordines, vt aliquos facere intelleximus,non autem mente,quia nolebat in tantum diſcrimen,& ſcandalū adducere à ſe ordinatos, iudicādi eſſent coram Deo ordinati, quia coram eo veritas præualet. e

Tertio, quòd ſi huiuſmodi proteſtatio ſola mente fieret,ita quod Epiſcopus verè illa eſſet mente, & intentione,quod nollet ordinare, neque imprimere characterem eis,qui ætatis defectum paterentur,verè coram Deo non eſſent ordinati, quia verè coram Deo defuit Epiſcopo intentio ordinandi, per eadem argumenta pro parte negante adducta.

7 Quarto,quòd ſi Epiſcopus,nec ore,nec mente decreuit nullatenus ordinare eiuſmodi defectum patientes,ſed ſolum noluit,vt illi ordinarentur,& prohibuit ne accederent ad ordinationem,cenſendi ſunt ordinati,qui talem defectum patientes ordinarentur. Tum, quòd pro hoc eſt caſus expreſſus in d.c.1. f adducto in 4.arg.affirmantis partis.Tum,quòd idem eſt iudicandum quo ad hoc de quolibet alio defectu, ob quem vetatur iure ordinatio,ac de defectu ætatis, quia nullus bonus Epiſcopus vellet,vt inhabiles ordinentur ad ordines,ſed non ſequitur ex hoc, quod noluit imprimere characterem eis.Tum,quod omnia iura tacta in primo argumento eiuſdem partis, quibus ſuſpenduntur male ordinati ab Epiſcopis, præſupponunt,quòd patientes tales defectus,& ideo male ordinati,receperūt ordinem, & characterem, licet epiſcopi nollent,vt illi ordinarentur,& ideo faciunt examinari eos,& nihilominus eorum aliquot tum mendacijs, tum precibus, tum pecunia admittuntur ad ordines ab examinatoribus.

8 Tum quia à ſeparatis non fit illatio, g & ſeparata ſunt voluntas,qua Epiſcopus vult, ne quis male ordinaretur, & intentio non imprimendi characterem, partim,quod prior ſine poſteriori contingit,vt in d.capit.1. h partim,quòd quotidie tam Maximi Pontifi- A ces,quàm alij collatores beneficiorum nollent conferre malis beneficia, non tamen intendunt, vt collationes quas faciunt,ſint ipſo iure nullæ, niſi in certis caſibus,vt habet communis reſolutio, quam poſt alios ſequitur Felynus. i

9 Tum quia omnes mortifero peccato infecti ſunt indigni ſacramentis, k & beneficijs eccleſiaſticis, vt nos poſt alios tradimus in Miſcel. 34. l, attamen conferentes ſacramenta, & beneficia exiſtentibus in ſtatu peccati mortalis, non intendunt, vt illa eis collata ſint ipſo iure nulla. Tum denique,quòd ſine vllo peccato poteſt quis velle, ne quis male ordinetur, male ſuſcipiat ſacramentum,malè acceptet beneficium attamen quod ordinatio,& ſacramenti,& beneficij collatio va- B leant eis eo modo,quo iure valere poſſunt.

10 Quinto,quod ex hoc 4. ſequitur, quod non eſt in dubio præſumendum de Epiſcopo,quod non intendit ordinare verè illum, quem ordinat,ex eo,quòd ille patiatur defectum ætatis, etiam ſi mentitus fuerit ſe habere legitimam ætatem. Tum,quia,vt dictum eſt, non eſt arguendum, nec præſumendum à ſeparatis. Tum, quia eadem ratione eſſet præſumendum,quòd Epiſcopus non intendit ordinare alios,qui paterentur defectum naturalium,vel exceſſum cenſurarum,excōmunicationis,interdicti,ſuſpenſionis, irregularitatis,vel alterius inhabilitatis,imò cuiuſcūque etiam peccati mortalis,cum peccent mortiferè tales procurando ſuam or- C dinationem,quod tamen dicere eſſet abſurdum,& nūquam ab aliquo,vel per ſomnium cogitatum, imò expreſſum eſt contrarium in d.cap. 1. m

11 Sexto,non obſtat dicere,quod ad hæc reſponderi poteſt per argumenta,quę adduci poſſunt ex eo,quod quilibet Epiſcopus ordinans præſumitur bonus, n et quod Epiſcopus peccaret volendo conferre ordines ei, qui non habet legitimam ætatem, o & quod peccat, qui peccato conſentit, p non inquam obſtat capitul. final. q quia reſponderi poteſt per prædicta negando,quòd Epiſcopus peccet intendendo verum ordinē conferre accedentibus ad eum iuſtè ſecundum iura exterioris fori,argum.l.[illicitas.] r & c.[paſtoralis.] s & aliorum multorum, quæ probant perſonam publi- D cam,qualis eſt Epiſcopus, debere iudicare ſecundum allegata, & probata,negando item,quod Epiſcopus conſentiat peccato, eo quòd ordinandus peccat ordinem petendo,alioquin omnis Epiſcopus intendens verum ordinem conferre accedentibus cum peccato mortali,peccaret, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum. t

12 Septimo, quòd mea ſententia grauiter peccaret Epiſcopus generalem ordinationem facturus,ſi expreſsè,uel tacitè coram Deo proponeret,quòd non intendit ordinare ex illis eos, qui ſunt ordine indigni propter occulta crimina,& defectus, quos ipſe neſcit,nec tenetur ſcire,vel non poteſt probare.Tum argument. capitul [ſi tantum.] & capitul.[placuit.] u quæ pro- E bant peccare Epiſcopum obijcientem ſubdito crimen aliquod,quod probare non poteſt. Tum quod faceret

contra

ALLEGATIONES.

a Verb bapt.3.q.13. b vbi ſup. col.11. c in c.ſacerdos. de offi.ord.nu.25. d in praxi benefi.de cleri. ad ſacrū ordinē male promotis,in fi. e c.humanæ aures.22.q.5. & c tua de ſponſ. cum ei adno. f de eo,qui furtiue ord.ſuſcep. g l.Papi.ff de min. h de eo,qui furt.ord.recep. i in c.2.de reſc. k c.illud.c.per Iſaiā 1.q.1. l de Roſ.B.Mar.Vir. m de eo,q. furt. n c.2.de re tur cū ſimi. o c.fi.de temp. ord.l.6. p Ad Ro.1.& c.1.de off.dele. q de temp ord li.6. r §. veritas.ff. de offic præſidis. s § quia vero.de offi. ord. t c.dudum de præb.libr.6. u 6.quæſt.2.

contra conſuetudinem ſanctiſſimorum Epiſcoporum antiquorum, & nouorum totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quod eſſet contrauenire cap. [quo iure.] a & alijs ei ſimilibus. Tum quod induceret grandia, & noua ſcãdala, contra capitul. [nihil cum ſcandalo.] b Tum, quod non pertineret ad ipſum occulta crimina punire, c cum non ſit ſecretorum iudex. d Salua, & cæ.

[Aduertendum ſimilem caſum propoſitum fuiſſe ſacræ Congregationi, in quo præterea Decanus eiuſquo Epiſcopus, dum viueret, familiariter vtebatur, atteſtãtur Epiſcopum ſæpe ſibi dixiſſe ſe ſimiles proteſtationes ad ſolum terrorem emittere, eamque inclinaſſe, vt ſic ordinati iterum ordinarentur, reque remiſſa ad Põtifi. idem anno 1566. in Februario reſpondit, vt tales ordines iterum reciperent. Et ratio eſt, quia ex verbis proteſtationis plenè præſumptiuè conſtabat de voluntate Epiſcopi intendentis talibus ordinum characterem non imprimere, quæ præſumptio ex prædicta aſſertione Decani non eliciebatur.

ALLEGATIONES.

a 8. diſtinction. b de præſcr. c cap. ſi omnia. 6. quæſt. 1. d capit. erubeſcant. 32. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus non eſt, quem ordinans ordinare non intendit.*

2 *Infidelitas præcedens conuerſionem, ſiue propria, ſiue parentum, non impedit, quo minus quis poſſit ordines, & beneficia recipere.*

2 *Hæreſis crimine damnatis filijs ſimpliciter, nepotibus vero per maſculinam lineam deſcendentibus ſolum nocent, ne poſſint ad ordines, nec ad beneficia promoueri, at ſi ſolum ſint damnati vti ſuſpecti, non nocent, quia deſcendentes hæreticorum dici non poſſunt.*

3 *Intentio ordinandi ordinanti defuiſſe non præſumitur.*

4 *Malus nemo in dubio præſumendus.*

CONSILIVM II.

Epiſcopus generalem ordinationem facturus, prius edixit, ne qui ab hæreticis originem ducerent, ad ordinationem accedere præſumerent. Quo non obſtante, quidam, cuius maternus auus ab hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus propter quædam verba fidei Catholicæ quodammodo diſſona, tanquam de hęreſi ſuſpectus ad certam pęnam condemnatus reperiebatur, ordines accepit. ſuper quo poſtea inquiſiuit Epiſcopus, & fuerunt examinati teſtes. Dubitatum fuit, an prædictus nepos rectè ordinatus cenſendus eſſet.

1 Reſpondeo, quod præd. D. conſulens non debeat cenſeri bene ordinatus, facit primo, quod nemo poteſt haberi pro bene ordinato, niſi ordinator habuerit intentionem, & uoluntatem ordinandi, quia de ſubſtantia, & eſſentia ordinationis, & confectionis aliorum ſacramentorum eſt, quod conferens, vel conficiens illa, habeat intentionem actualem, vel virtualem conferendi, vel faciendi ea, ſecundum S. Thomam communiter receptum, a & quod prædictus Epiſcopus videtur non habuiſſe intentionem ordinandi conſulentem, vt ſignificat articulus prædictus, ſuper quo fuerunt examinati teſtes. Secundo, quod conſulens deſcendit ab auo punito per officium ſanctæ Inquiſitionis, quod vi detur contra capitul. [ſtatutum.] b

2 Pro contraria vero parte facit primo, quod infidelitas præcedens conuerſionem etiam eiuſdẽ ordinãdi

F vel beneficio donandi, regulariter non impedit promotionem eius, vt habet cap. [eam te.] c vbi hoc ponit pro regula Felynus nu. 12. verſ. infidelitas.

Secundo, quod per prædicta non probatur, quod auus maternus conſulentis fuit hæreticus, ſed ſolum, quod dixit aliquid non bene ſonans, quod longe differt ab hæreſi. d Nec obſtat, quod fuit à ſancto officio Inquiſitionis condemnatus in aliquo, quoniã paſſim condemnantur multi etiam pęna pecuniaria ab illo propter ſuſpitionem etiam leuem hæreſeos, vt notatur in d. cap. [accuſatus.] & cap. [literas.] e conſequenter non poteſt dici ob prædicta deſcendere ab hæretico, & licet id dici poſſet, non tamen diceretur deſcendere ab eo per lineam maſculinam, ſed per fęmininam, per quam, qui deſcendit vltra primum gradum

G non ſit inhabilis. f

3 Tertio, quòd non obſtat argumẽtum primũ, quia non probatur defuiſſe Epiſcopo intentionem ordinandi eum. Tum per cap. 1. g ex quo colligitur non pręſumi defectum intentionis ordinatoris, qui ordinauit eum, qui contra excommunicationem à ſe latam ordinationi diaconatus ſe ingeſſit, cum præſupponatur illum diaconum per diſpenſationem fieri poſſe ſacerdotem ſine iterata diaconatus receptione. Tum quod id ipſum efficaciter probatur in c. vl. h Tum quod aliud eſt, quod aliquis Epiſcopus prohibeat ordinari aliquos indignos, & aliud, quod ei deſit intẽtio ordinandi eos, ſi ſe illi eorũ indignitatẽ ignoranti obtulerint ordinãdos, & conſequenter ab altero illorum ad alterum nõ

H eſt inferendum, cum à ſeparatis non fiat illatio. i

4 Minus obſtat ſecundum, quod ſoluitur per 2. arg. pro hac parte formatum, & pręterea dici poteſt, nõ eſſe pręſumendum defectum intentionis quo ad caſum propoſitum, quia per talem præſumptionem præſumeretur Epiſcopum deliquiſſe, nam non poterat ipſe iure repellere ordinandum ex eo, quòd deſcenderet ab illo auo materno, per d. cap. [ſtatutum.] 2. & in dubio non eſt præſumendum delictum, k & ita D. conſulens ſecurè poteſt ordine ſuo uti quo ad forum cõſciẽtiæ, immo vt puto, quo ad forum exterius, per alia, quę adduci poſſent, ſed non ſunt neceſſaria.

ALLEGATIONES.

a 3. p. q. 64. art. 8. b de hæreticis libr. 6. c de reſcr. d Argument. cap. accuſatus de hæreticis libr. 6. e de præ-

I ſum. & in d. cap ſtatutum. 2. f d. c. ſtatutum. 2. g de eo, qui furtiue ordinem ſuſcepit. h eiuſd. tit. i l. Papin. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decim. K l. ſi procurator. ff. de cond. inde & cap. 2. de reg. iur.

De Priuil. & exceſſib. Priuileg.

SVMMARIVM.

Gratia Papæ non eget ad ſui eſſentiam ſcriptura, nec expirat morte concedentis, licet mandatum de ea facienda, re integra, expiret. num. 1. 1

Credi nedum non debet in foro exteriori alicui aſſerenti ſibi abſenti gratiam factam, niſi probet, ſed nec in conſcientia, niſi ſemiplenam habeat probationem, vel aliquibus præſentibus, ita facta ſit, quod poſſent iurare, ita eſſe. numer. 4. 3

K

CONSILIVM I.

Gratia facta à Papa ſine ſcriptis viuę vocis oraculo, monialib. manẽdi extra clauſtra, finita an fuerit morte Papæ, & an ſit credendum eis affirmãtib. ſibi factã fuiſſe illã grãm, aut cõfeſſarijs earũ, q eã fieri nõ audie-

audierunt, neque audiuerunt ab ipſomet Papa eam A feciſſe.

1 Reſpondetur primo, gratiam præfatam valuiſſe, licet non fuiſſet in ſcriptis facta, quia ſcriptura nō eſt neceſſaria ad ſubſtantiam, & valorem gratiæ, per clementinam [dudum.] a vt tradit Archidiaconus, b receptus communiter ibi, & in rubrica de conſtitutio. etiam per Felynum, & Decium poſt alios ab eis citatos.

2 Secundum, quod prædicta gratia non expirauit per mortem Papæ, quia licet mandatum de gratia facienda expiret regulariter morte illius, c gratia tamen iam facta non expirat morte illius, d & textus aptiſſimus cap. ſi ſuper gratia. e

3 Tertio, quod prædictis monialibus ſolis non poteſt credi quo ad forum exterius, quia quo ad illud de non exiſtentibus, & non apparentibus idem eſt iudi- B candum. f

4 Quarto, quod etiam quo ad ſolum forum conſciētiæ non poteſt eis ſolis credi, ſi ſolum de auditu relatione aliorum deponunt, niſi inueniantur alicuius Cardinalis, vel ſui prælati atteſtatione, vel alijs magnis coniecturis, aut indicijs, quæ ſaltem ſemiplenam efficiant probationem, quia ſi Papa non fecit eis prædictam gratiam perſonaliter, ita vt ipſemet audiſſent eius verba, non poſſunt iurare eam fuiſſe ſibi factam, & ita hoc caſu videtur ſua Sanctitas conſulenda. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. ſi. adiuncta glo. ver. verbo. de ſepult. b in procem. lib. 6. c cap relatum de off. deleg. d cap. gratum. eod. tit. e eod. tit. lib. 6. f l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tut. & cap. ſi ſacerdos iuncta gloſſ. de offic. ord. C

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi facultate conceſſa non vtendum, literis non expeditis, quando Papa in ſupplicatione deleuit illa verba,* Per breue.

CONSILIVM II.

Prælatus cuiuſdam religionis ſupplicauit Sanctiſſimo, vt concederet ei, & alijs ſuæ religionis ſuperioribus facultatem diſpen- D ſandi ſuper irregularitate occulta cum ſuis religioſis, ſicut poſſunt Epiſcopi cum ſuis ſubditis vigore Concilij Tridentini, & in ſupplicatione petebat, vt expediretur per breue, & non per bullam, Papa conceſſit facultatem, ſed deleuit illam clauſulam, in qua petebatur, quod expediretur per breue.

Dubitatur, an prædicti prælati poſſint vti dicta gratia ſine alia expeditione literarum, an neceſſe ſit bullas expedire.

1 Reſpondeo, quod etſi diſputādo fortè teneri poſſet prædictos prælatos poſſe vti prædicta facultate ante bullarum expeditionem, non tamen auderem con- E ſulere, vt id facerent, attento, quod id eſſet contrarium menti Papæ gratiam facientis, cuius in arbitrio conſiſtit ſuæ gratiæ limitatio, & ampliatio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gratia à Papa conceſſa, donec aliud decernat, ſi nihil decernat, illius morte non expirat, ſecus de conceſſa, vſque ad eius beneplacitum, quia morte ceſſat voluntas ſeu beneplacitum.*

CONSILIVM III.

Decanus fuit exemptus à iuriſdictione Epiſcopi per Papam, donec aliud decerneret. Dubitauit, an morte Papæ recidat, & remaneat eidem Epiſcopo ſubiectus.

Reſpondeo, quod præfatus D. Decanus non remanebit ſubiectus Epiſcopo, ſi ante mortē ſuam aliud non decreuerit S. D. N. imò durabit exemptio, donec per ſucceſſorem eius reuocetur exemptio, à Papa conceſſa, donec enim aliud decreuerit, non videtur reuocari per ſolam mortem eius.

1 Tū quia gratia facta à Papa non expirat eius morte. a Tum quia nihil obſtat, quod poſuerit terminū, donec aliud decernat, quia licet per mortem ipſius ceſſet gratia facta vſque ad beneplacitum eius per cap. [ſi gratioſe] b quia per mortem deſinit beneplacitum eius, non eſt tamen idem de clauſula, [donec aliud decreuerit,] quia licet per mortem deſinat velle, c nō tamen per mortem ſuam aliud videtur decernere, quia in illo ſufficit ceſſatio voluntatis, quæ morte ceſſat, in hoc autem requiritur diſpoſitio, & decretatio, ſiue ſtatutio, quæ non fit per mortem, imò per eam tollitur poteſtas diſponendi aliud. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c. ſi ſuper gratia de offic. delega. libr. 6. Clement. dudum. §. ſi. de ſepul. b de reſcr. lib. 6. c l. 4. ff. le. ca.

SVMMARIVM.

Caſus reſeruati Epiſcopo ligant exemptum, niſi ſit ita exemptus, vt nec ratione delicti, vel contractus, ei ſubijciatur. 1

CONSILIVM IIII.

Exemptus ſimpliciter à iuriſdictione Epiſcopi, an eximatur à caſibus ipſi Epiſcopo reſeruatis?

1 Reſpondeo, quòd exemptio ſimplex à iuriſdictione Epiſcopi non videtur eximere quē à reſeruatione caſuum eius, quia ratiōe delicti, & peccati ſubijcitur ei, a ſecus videtur, ſi eſſet, ita exemptus, quod etiam ratione delicti, vel contractus non ſubeſſet ei, per notata ibidem.

[Aduertendum an hoc reſponſum ſit integrum, cū quoad forum principale quis rationem delicti ſeu peccati non ſortiatur forum, nec efficiatur ſubditus Iudicis loci in quo delinquit. glo. pen. in fi. peccabit. 16. q. 1. Panor. c. 1. cle. no. de rapt. de illa cum alijs refert, & ſequitur add. ad Fel. c. licet, num. 17. de for. comp. Et tanto magis doctrina Nauarr. hic eſſet dubitabilis, ſi exemptus peccaſſet extra illius territorium, & diſpoſitio d. cap. 1. quod procedit in foro exteriori, non poteſt ex prædictis applicari foro pœnitentiali. Immo ſi aduertatur diſpoſitionem d. ca. 1. procedere limitando effectus abſolutæ exemptionis, ſumi poterit argumentum, vt non limitet exemptiones, quoad forum competens.]

ALLEGATIO.

a cap. 1. de priuil. lib. 6.

SVMMARIVM.

Intellectus decreti ſacri Concil. Tridentin. de obſeruandis, & euitandis in celebrat. ſeſſ. 22. 1

Priuilegio cap. fi. de priuil. in 6. Romæ non vtuntur Epi- 1

nec Cardinales, niſi de expreſſa conceſſione Papæ, at extra in ſuo epiſcopatu ex cauſa vti poſſunt, in alieno autem non, ſi Epiſcopus ille Conc. Trid. recepit, ſimulque mandauit, ne quis extra loca ad miſſandum deputata celebret. num. 2.

2 *Epiſcopus, etiam poſt Concil. Trident. in ſua diœceſi iuxta ſtatutum Concilij Triburienſis licentiam facere poteſt ſacerdotibus, vt extra eccleſias ſacrum faciant.*

CONSILIVM V.

AN poſt Conc. Trid. a liceat epiſcopis, vbicunque reperientur, vti priuilegio, de quo in c. fi. b dicendi Miſſam extra eccleſiam, vel alium locum ſacrum ſuper altare portatili, &c.

1 Ad hoc quæſitum reſpondeo primo, reſpondiſſe me in Manual. confeſ. c quid circa illud ſeruatur Romæ, ſcilicet quod Epiſcopus non vtitur illo priuilegio epiſcopali poſt Concil. Tridentin. adeo quidem, quod neque Cardinales vtuntur eo, niſi de conceſſione expreſſa Papæ, quam Papa concedit quidem illis, ſed rariſſimè vllis Epiſcopis, quamuis mihi conceſſa fuit in inſignem gratiam ob aliquot circunſtantias ſpeciales, vt vbi ſupra teſtatus ſui.

Secundo, quòd verius credo Epiſcopum non poſſe in alieno epiſcopatu priuilegio illo vti, ſi epiſcopus ille recepit Conc. Trid. prædictum, ita vt prohiberet, ne quis miſſaret in ſuo epiſcopatu extra loca ſacra, vel quę ad ſolum miſſandum ſpecialiter non eſſent deputata, ſecundum formam Concilij, quia Epiſcopi auctoritate prædicti Concilij poſſunt ſtatuere, quæ ſibi videbuntur iuſta, & honeſta, tanquam delegati Papæ, non obſtantibus priuilegijs, vt exprimit ipſum Concilium.

2 Tertio, quod ſatis æquè poſſet dici, poſſe Epiſcopos in ſuis epiſcopatibus vti priuilegio illo ex aliqua iuſta cauſa. Tum quia non vetat directè Concilium miſſare cum altari portatili, ſed ſolum ne patiantur Epiſcopi id fieri in ſuis epiſcopatibus. Tum quia per illam modificationem videtur ſignificare, quod intentio Concilij fuit ſtatuere, ne id fieret pro libito, & ſine aliqua iuſta cauſa, ſed quod interueniente illa poſſet Epiſcopus miſſare, & eiuſmodi celebrandi facultatem facere, iuxta ſtatutum Triburienſe tranſlatum in capit. [concedimus. d quod ſatis nos ſignificauimus vbi ſupra in duobus exemplis ibi poſitis, &c.

ALLEGATIONES.

a Seſſio 22. de obſeruan. & euitand. in celebrat. Miſſa. b de priuil. in 6. c cap. 25. nu. 82. d de conſec. diſt. 1.

SVMMARIVM.

1 *Legere librum vetitum an liceat extra territorium licentiam concedentis.*

2 *Licentia aliquid faciendi mihi conceſſa potero extra concedentis territorium vti.*

CONSILIVM VI.

AN habens indultum ſeu licentiam legendi aliquem librum vetitum, poſſit legere illum extra territorium concedentis licentiam?

1 Pro parte negante facit, quod iudex nō poteſt iubere aliquid extra ſuum territorium, vt habetur, l. vlt. a & c. ?. b quatenus habet, quod excommunicatio lata ab epiſcopo contra furem, non ligat ſuū ſubditum extra ſuam diœceſim furantem, & quod per miſſus prædicare, confirmare, baptizare, & ordinare, non poterit ea facere extra territorium permittentis,

F & quod ſublato vno impedimento, alterum ſeparatū, non cenſetur ſublatum, c & quod limitata cauſa limitatum producit effectum, d & omnes præter Papam habent iuriſdictionem limitatam ad certa loca, ergo non poſſunt facere, vt quod eſt prohibitum quo ad omnia loca, liceat extra illa, in quibus illi habent iuriſdictionem, & quod interdictio artis non durat vltra tempus interdicentis. e

2 Pro parte autem affirmante facit, quod habens licentiam confitendi videtur poſſe confiteri extra diœceſim, & parochiam eam concedentis, f & quod habens licentiam ſtudendi poteſt ſtudere extra territorium eam concedentis, g & quod licentia faciendi aliquid alias prohibitum, non expirat morte concedentis eam, per multa, quæ adduximus in d. c. [placuit.] h

G & quod diſpenſatus ad non ieiunandum poteſt omittere ieiunium extra territorium concedentis, & quod qui habet licentiam comedendi lacticinia diebus piſculentis, videtur poſſe comedere extra territorium eam concedentis.

[Aduerte hoc reſponſum non eſſe perfectum, nec eſſe aſſumendam illam cōditionem, quæ habet Doct. cenſeri adhærere ſententiæ, videlicet loco relatæ, quādoquidem vt dixi, reſponſum ipſum eſt imperfectum, & ei deeſt ſententia auctoris, & fortè negatiua eſt nedum tutior, ſed & magis probabilis. Nec enim video quomodo Summus Epiſcopus poſſit etiam proprio ſubdito dare licentiam, vt in alienam diœceſim importet librum prohibitum, quam importationem ſupponit

H affirmatiua.

ALLEGATIONES.

a ff. de iuriſ. omn iudic. b de conſti. libr. 6. c l. ſi domus. ff. de ſeruit. vrb. præd. cap. ex tuarum. de auctor. & vſu pal. d l. in agris ff. de acq. rer. do. e l. fin. de pœn. f Argum. cap. placuit adiuncta gloſſ. de pę. diſtinct. 6. g Arg. c. cum ex eo. de ele. lib. 6. h nu. 161.

SVMMARIVM.

Priuilegio conceſſo contra ius, qui legitime vtitur, non peccat, modo non ſit reuocatum num. 16. 1

Diſpenſatus non peccat, qui diſpenſationi innitens ius non ſeruat. 1

Ius ſuperueniens non tollit priuilegia antea conceſſa, ex quorum vſu ipſum ius ex toto non redditur inutile. & num. 6. & 15. 2

I *Intellectus capit. 1. & 2. ſeſſ. 25. de reg. & numer. 4. 10. & 18.* 3

Regulares, qui ante Concilium obtinuerant beneficia ſæcularia in commendam, vel penſiones, non tenentur illa in communitatem reducere. numer. 5. nec quibus conceſſum fuerat, vt ſtantes extra monaſterium poſſent per eos quæſita in vſus pios conuertere, tenentur ea conſignare prælatis. numer. 4. 3

Priuilegia dum quoad aliqua capita tolluntur, in reliquis videntur durare, argument. à contrario ſenſu, quod tamen non procedit, ſi per alia iura conſtaret de contraria diſpoſitione. nume. 19.

K *Priuilegia miſerationis, vel pietatis, ſeu alimentorum cauſa conceſſa, per generalem derogationem non cenſentur ſublata, ſed requiruntur clauſulæ magis ſpeciales. numer. 18.* 7

Priuilegia conceſſa cum clauſulis derogantibus derogatorijs futuris, non cenſentur ſublata per generalem derogatoriam poſtea factam, imò nec attento iure per hanc clauſulam, In quacunque forma conceſſa, quæ æquipollet huic, Quarum tenores, & c. at de ſtilo ſecus ſeruatur Item, & fallit in derogatoria generali contenta in lege derogante. num. 20. 8

9 *Intellectus cap.22.ſeſſ.25.Concil.Trident.de Reg.*

9 *Regulares priuilegijs ſibi de tempore interdicti celebrando conceſſis modo poſt Concilium non vtuntur; poſſunt tamen vti priuilegio clauſo in corpore iuris, vt in c.alma. de ſent.excomm.in 6.& nu.13.17.ſuntque in hoc exæquati parochis ſæcularibus.num.14.*

9 *Priuilegia ante Concilium conceſſa regularibus modo eis non ſuffragantur, quo minus teneantur ius commune, & eorundem regularum primæuam inſtitutionem quo ad ſpecialiter tota ſeſſ.25. de regul. per Concilium innouata ſeruare: vnde tenentur, non obſtante priuilegio, vel immemoriali conſuetudine viuere in communi, numer.10.dimittere peculia ante conceſſa, nu.11. & moniales ſeruare clauſuram ad formam cap.periculoſo, numer.12. Fallit hæc concluſio quoad priuilegia clauſa in corpore iuris, quia illa non cenſentur ſublata. numer.17.*

17 *Priuilegia clauſa in corpore iuris non cenſentur ſublata per aliam ſuperuenientem diſpoſitionem etiam iuris cõmunis, habentem in ſe clauſulam generalem.*

Non obſtantibus priuilegijs.

CONSILIVM VII.

PRiuilegia regularium, quibus conceditur eis facultas celebrandi diuina in diebus Sanctorum ſuorum ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti, ianuis apertis, &c. an ſint ſublata per a Conc. Trid.

1 Pro negante facit primò, quod non peccat, nec trãſgreditur legem iuſtam, qui eam ſeruat cum moderatione conceſſa ei legitime. b Nam illegitimus, qui profeſſus religionem accipit ordinem etiam presbyteratus, modo abſtineat ab accipienda dignitate, non peccat, nec tranſgreditur legem de illegitimis non ordinandis, c nec clericus nobilis, vel doctor legem de nõ habendo plura beneficia, d accipiendo illa cum iuſta dipẽſatione, e modo abſtineat à pluralitate, ad quam non ſe extendit eius diſpenſatio, nec religioſus manens in alia religione, de licentia legitima, dimiſſa illa in qua ſtabilitatem Deo vouit, f modo abſtineat ab eis, ad quæ ſua licentia non extenditur, iuxta dictam clementin.1.

2 Secundo, quòd præfatum capitul.12.non videtur fieri inutile per obſeruantiam interdictorum cum moderamine priuilegiorum. Tum, quia prodeſt, qua parte ſtatuit teneri monachos omnes ad publicanda interdicta ordinariorum, & ſeruanda eadem cum præfato moderamine, non obſtante, quod ſint exempti ab eorum iuriſdictione: propter quod fuit edita etiam clem.1. g

3 Tertio, quod religioſi habentes beneficia ſęcularia in commendam non videntur teneri ad reducenda illa in communitatem, quam præcipiunt capit.1.& 2. h & non alia ratione, quam quod non peccant ſeruando ea cum moderatione à iure communi conceſſa.

4 Quarto, quod aliquot religioſi, & religioſæ viuentes extra monaſteria cum iuſta diſpenſatione Sedis Apoſtol. etiam ante præfatum Concilium habita, per quam fit eis facultas conuertendi in ſuos vſus, ea quæ aliàs licite acquiſierint, permittuntur à Sede Apoſtol. manere extra monaſteria, non reſignando illa in manibus prælatorum ad vſum communitatis: & non alia ratione, quam quia ſeruant regulam, & ius commune cum moderatione conceſſa priuilegio Papæ.

5 Quinto, quod idem permittitur religioſis habentibus penſiones conſtitutas ſibi a Sede Apoſtolic. in ſuos vſus conuertendas, maxime ſi de licentia eiuſdem extra clauſtrum degant.

A 6 Sexto, quod in eodem Concilio, i ſpeciatim tolluntur priuilegia conceſſa, vel concedenda contra aliqua in eis ſtatuta: quo a contrario ſenſu ſignificatur non eſſe ſublata priuilegia quoad alia. k

7 Septimo, quod priuilegia miſerationis, pietatis, vel alimentorum cauſa data, qualia videntur præfata, non tolluntur per derogationem generalem, vt habetur in cap. [ſi propter] l & l. [libertis.] m & tradit Cynus, n quem ſequitur Dec. o

8 Octauo, quod aliquot præfatorum priuilegiorum habent clauſulas derogatoriarum derogatorias, quæ defendunt ea a derogatione generali, qualis eſt poſita in præfato cap.22. Nec obſtant illa verba, [In quacunque forma, &c.] quia opinio, quam dicit communem, B & ſequitur Decius. p habet, non ſufficere etiam illa, quæ adderet, [Quorum tenores pro expreſſis habentes, &cæter.

9 His tamen non obſtantibus de rigore iuris pars affirmans videtur verior. Primo quidem, quod niſi illa pars teneatur, inutile redderetur d.capit.12.cum abſque iuſſione illius tenerentur ſeruare religioſi interdicta cum moderatione ſuorum priuilegiorum. q

Secundo, quod præfatum capit.22 videtur tollere illis omnia priuilegia contraria iuri communi, quod Concilium ſpecialiter præcipit ſeruari ab eis in omnibus capitul.illius tituli, & conſtat præfata priuilegia eſſe contraria iuri communi de ſeruando interdicto, C cuius obſeruantia ſpecialiter præcipitur eis in illo capitul.duodecimo.

10 Tertio, quod ſi ſufficeret eis ſeruare interdicta cum moderatione minori, quam iure communi conceſſa in capitul.vlti. r & alijs iuribus communibus, non obſtante derogatione priuilegiorum, ſ ſequeretur, quod etiam ſufficeret in monaſterijs, & ordinibus, in quibus regula laxata eſt priuilegio Sedis Apoſto.vel conſuetudine immemorabili quo ad aliqua contra tenorem, & ſtatum primæuum illius ſeruare illam cum illa relaxatione: & quod conſequenter non debent cõpelli ad vitam communem obſeruandam monaſteria, in quibus priuilegio Sedis Apoſtolic. vel a tempore immemoriali priuatim comedunt, & viuunt; cum conſue D tudo immemorialis, adiuncta allegatione priuilegij, ęquipolleat illi. t

11 Quarto, quod eadem ratione excuſabuntur religioſi tenentes peculia per licentias traditas expreſſe, vel tacitè conceſſas a Sede Apoſtol.ante, & poſt Conc. Trident.non obſtante cap.2. u Poſſunt enim dicere, quod ſatis ſeruant regulas, ſeruando eas cum moderamine conceſſo eis a Sede Apoſtolica, vel conſuetudine immemoriali ei æquipollente: & ita cap.2. x erit reſtringendum ad peculia, quæ monachi, vel monachæ abſque ſufficienti licentia tenebant, vel tenẽt: ad quod etiam ante d.cap.reſtringebant.

12 Qui to,

ALLEGATIONES.

E a cap.12.& 22.de regul.iur.ſeſſ.25. b leg.Grachus. C.ad leg.Iul.de adult.& capitul.quæſiuit. de his quæ fiunt a maiori parte.ca c capitul.1.de fil.presbyt.
d capit.cum iam dudum de præ. e cap.de multa eod.tit.
f capitul.licet.de reg.Clement.1.eod.titul.
g de ſent.excomm. h præfati tit.de regul.
i capitul 4.5.6.9.10.& 13. k capitul.qualis 25.diſtinct.& capitul.nonne de præſump. l de reſcript.
m §.poſt[illegible]mus.ff.de ali.& cib.leg. n in leg.1.C.quando impe.inter pupil. o conſil.165 num.5. p vb.ſupra.
q Clement.1.de ſententia excommunic.
r de ſententia excomm.lib.6. ſ prędict.cap.22.
t leg.hoc iure.§.ductus aquę.ff. de aqua quotid.& æſtiu.& capitul.ſuper quibuſdam, de verbo ſignific.& vtrobique atque alibi ſæpe doctores iu.
u præfati tit.de reg.iur. x eiuſd.tit.de reg.iur.

12 Quinto, quòd eadem ratione ſe defendant monachæ ſeruantes quidem clauſuram, at non tam ſtrictam, ac mandat capitul. [periculoſo, a ſed cum moderatione priuilegiorum Apoſtolicorum, vel conſuetudinum immemorialium eis æquipollentium: & ita magna ex parte eneruabitur capit. 5. b niſi quoad egreſſum monialium ſine cauſa: quia quo ad hoc ibidē ſpecialiter tolluntur priuilegia. Eadem quoq; ratione parum proderunt aliquot alia capita eiuſdem tituli, ſi dicamus ſufficere ſeruare iura communia in eis contenta cum moderamine priuilegij Apoſt. vel conſuetudinis immemorialis ei ęquipollentis.

13 Sexto, quòd ipſimet religioſi, qui petierunt à fęl. record. Pio V. vt manerent ſibi ſalua priuilegia ſuſpendendi interdicta, non obſtante Concilio Tridentino, putarunt ea per illud fuiſſe ſublata; eo quod viſum fuit eis iura communia ſpecialiter præcepta ſeruari in titulo illo eſſe ſeruāda abſque moderatione priuilegiorū, & conſuetudinū eis ęquipollentium; & merito: quia D. Antoninus, c ponit priuilegium Honorij Papæ, quo ſignificatur, ſublatis priuilegijs, videri ſublata priuilegia concedentia moderationem ſeruandis interdictis.

14 Septimo, quod mens Concilij videtur fuiſſe, æquare parochis religioſos quo ad obſeruanda interdicta; & vt religioſi, qui ſunt coadiutores parochiorum, non ſuperent eos, cum acceſſorium debeat ſequi non præcedere ſuum principale. d

15 Octauo, quod alioqui præfatum cap. 22. redderetur ineptum, & inutile: quia niſi tolleret omnia priuilegia contraria iuri antiquo communi, & nouo iuſſo ſeruari in omnibus præcedentibus cap. quorum vnum eſt 12. nulla tolleret; tollit enim vniuerſaliter ſine diſcrimine omnia, & ſingula priuilegia contra omnia, & ſingula ſuperiora decreta.

16 Ad citata in oppoſitum reſpondeo. Ad primum quidem, concedendo quod non peccat, qui ſeruat legē cum moderatione legitimè conceſſa, donec illa durat. ſecus ea ſublata, & ita concedo, religioſos ſeruantes interdicta cum moderatione priuilegiorum ante Conc. Trid. ante quod durabant, non peccaſſe; ſed poſtquam per illud ſublata fuerunt, in faciendo peccare.

Ad ſecundum reſpondetur per primum partis affirmantis.

17 Ad tertium concedo, quod religioſi habentes beneficia, non tenentur communicare fructus eorum conuentibus ſuis: quia priuilegium diſpendendi eos pro ſuo bono arbitrio competit priuilegio in corpore iuris clauſo; per quod, vt ait Cardinalis, cui nemo contradicit, e eodem modo poſſunt diſponere de illis ratione titulorum ſuorum, ac ſęculares de fructibus beneficiorum ſuorum. Et clauſula, [Non obſtantibus priuilegijs.] non extenditur ad priuilegia in corpore iuris clauſa, vt tenet Bart. communiter receptus. f Et ita concedimus etiam religioſos poſſe vti priuilegio, capi. [alma mater.] quod eſt clauſum in corpore iuris.

18 Ad quartum negari poſſet de rigore, quod aſſumitur in illo, ſed concedendo illud de æquitate, reſpōdeo illa eſſe priuilegia conceſſa miſerationis, & alimentorum cauſa, ad quæ ſupra dictum eſt non extendi derogationes generales quibuſlibet clauſulis munitas: negando tamen eſſe talia priuilegia ſuſpendendi interdicta, & de quibus agimus. Poſſet etiam reſponderi, quod intentio Concilij non fuit comprehendere per capitul. 1. 2. religioſos viuentes ſeorſim extra monaſteria de licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed ſolum conuiuentes intra monaſteria, vt ex verbis colligi videtur.

Ad quintum reſpondetur idem, quod ad quartum.

F 19 Ad ſextum, quòd argumentum à contrario ſenſu ceſſat, quando ſumitur ad probandum id, cuius contrarium eſt expreſſum in iure, vt habet [capitul. à nobis.] g & gloſſ. recept. & dilatata ibi per Felyn. h At in caſu noſtro exprimitur, i quod priuilegia omnia, & ſingula contra ſtatuta in illo titulo cenſeantur ſublata, & ideo ex eo quod in aliquot capp. tollantur quoad aliqua non poteſt deſumi argumentum, quod non cenſentur ſublata quoad alia: quia k exprimitur contrarium, vt palam eſt.

Ad ſeptimum, negatum eſt ſupra, priuilegia præfata eſſe conceſſa miſerationis cauſa.

20 Ad octauum reſpondeo primo, adducta vbi ſupra a Decio, l procedere in derogatione poſita in G priuilegijs, vel reſcriptis, non autem in derogatione poſita in iure communi; quo caſu ſufficit generalis, vt diſtinguit Calderinus, m quem ſequitur etiam Decius, n & alij, quos ipſe refert. Secundo, quod quidquid ibi aſſerat Decius, & Felynus, quem ipſe non citat, o contraria opinio videtur nobis verior: quia eam ſeruat ſtylus Curiæ, qui facit ius, p quo ſtylo ſtante, etiam Felyn. non tenet.

ALLEGATIONES.

a de ſtatu regul. lib. 6. b eiuſdem titul. de regul.
c in 3. part. titul. 26. capitul. 5. §. 1.
H d capitul. acceſſorium de regul. iur. lib. 6. cum ibi citatis.
e in Clem. 2. §. cæterum, de vita, & hon. cleric.
f in extrauagan. ad reprimendam ver. non obſtantibus.
g 2. de ſententia excommunic. h in capitul. ſignificaſti, de foro compet. i in cap. fin. eiuſd. titul.
k in eodem titul. l á numer. 3.
m in conſil. 11. de priui.
n ibidem numer. 2.
o in capitul. accedentes, de pręſcript.
p cap. quam graui de cri. fal. & cap. ex litteris de conſt.

SVMMARIVM.

Priuilegium ſi allegetur, accedente immemoriali poſſeſſione cenſetur probatum. 1

Ordinatos vigore cuiuſcunque licentię ab alieno ſine examine, & commendatitijs epiſcopi, poteſt epiſcopus examinare. numer. 7. 2

I

Inhabilis conficiens, & miniſtrans ſacramenta grauiter peccat: vnde poteſt ab Epiſcopo, non obſtante exemptione, & quocunque priuilegio, corrigi, & puniri. 2

Imperitos parochos cum poſſit Epiſcopus cogere, vt aſſumant coadiutorem, vtique, & poterit eos examinare. 3

Præficiendi exercitio curæ per vnum, ſiue multos etiam amouibiliter exercendæ ab Epiſcopo examinantur. & numer. 5. 4

Priuilegiatus, & ſi quis ſit vt poſſit etiam ſine conſenſu ordinarij, & eius præuio examine alicui curæ præfici: poterit tamen Epiſcopus in viſitatione via correctionis, extra vero via accuſationis, & inquiſitionis cognoſcere, de delicto illius, quod committit, dum tāquam K *inhabilis inepte exercet ſuum officium, & num. 8.* 6

Cognoſcere etſi non poſſit quandoque Epiſcopus de habilitate, vel inhabilitate alicuius principaliter, poteſt tamen acceſſorie, dum de illius delicto cognoſcit. 8

Curæ exercitium, quod ipſo iure alicui, qui ad illud aliquem habet titulum, competit, habens non poteſt examinari ab Epiſcopo illo, ſine cuius examine dictus titulus dari poteſt: at ſi vltra titulum requiritur deputatio, poterit ab Epiſcopo examinari. 9

CONSILIVM VIII.

CApitulũ eccleſię Viſienſis,cui animarum cura illius incumbit, ab immemoriali ſolet illam per aliquot ſuos canonicos, & capellanos ad id ſpecialiter a ſe ſine alterius auctoritate, & aſſenſu creatos exercere; quos tamen modernus Epiſcopus, antequam ad illam admittantur, examinare, & deinde viſitare, ac punire intendit. Quæritur, an poſſit.

1 Hoc dubium difficilioris eſt reſolutionis in receſſu quam videatur in acceſſu. Et pro Capitulo facit primò, quod hæc facultas poteſt competere ipſi priuilegio Papæ,& illud præſumitur,& cenſetur probatum, ſi allegetur per profeſſionem temporis, de cuius initio non eſt memoria, qualem ſe dicit habere Capitulum. a

Secundo, quod non videtur inueniri vllus canon, qui huiuſmodi poſſeſſionem immemorabilem, & priuilegium ex ea præſumptum tollat: & antiqua non cenſentur ſublata,niſi id monſtretur. b

2 Contra tamen idem Capitulum facit primo, c Concil. Trident. per quem textum patet Epiſcopum poſſe examinare quoſcunque capellanos,canonicos,& dignitates Viſienſes prædictam curam,vel partem eius exercentes, ſi non fuerunt antea à ſe, nec ab alio per ſuas litteras dimiſſorias ordinati.

Secundo, quòd prædictum Concilium, d habet, quod Epiſcopus poteſt omnes clericos ſuos exemptos & nõ exemptos,non obſtante quocunque priuilegio, corrigere, & punire etiam extra viſitationem,de exceſſibus eorum. At grandis exceſſus eſt quod inhabilis cõficiat,& miniſtret ſacramenta, e iuxta illud Perſianũ, [Lex hominum,naturaque continet hoc fas. Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.] Ergo Epiſcopus Viſienſis poterit corrigere,& caſtigare prædictos capellanos, & alios canonicos, & dignitate præditos, ſi exiſtentes inhabiles, & inſufficientes ad exercendam prædictam curam,vel partem eius,exerceant illam.

3 Tertio,quod capitul. 3. de reform. ſeſſ. 21. habet, quòd Epiſcopus poteſt illiteratos, & imperitos eccleſiarum rectores cogere,vt accipiant coadiutores,quod non poſſunt facere ſine examinatione, ergo poterit Epiſcopus Viſienſis examinare prædictos capellanos, canonicos, & dignitate prçditos,vt inhibeat eis,aut permittat exercitium curæ.

4 Quarto,quòd prædictum Concilium, f habet,vt omnes præficiendi in rectores eccleſiarum parochialiũ prius examinentur. At prædicti capellani,canonici, & dignitate præditi videntur præfici prædicto exercitio curæ:ergo videntur prius examinandi. Nec prodeſt illis dicere,quòd ſunt multi, & non vnus,quia capitul. illud habet expreſsè id eſſe faciendum, etiam ſi multi præficiantur ad curam vnius Eccleſiæ parochialis, vel ad adminiſtrandam eam, etiam ſi cura pertineret ad Epiſcopum,ſicut in noſtro caſu pertinet ad Capitulũ.

5 Quinto, quod prædictum Concilium, g habet, quod exercitium curæ perſonarum ſæcularium pertinens ad aliquod monaſterium, ſiue virorum,ſiue fœminarum,etiam ſi ſit ad nutum remouibile,non poſſit committi alicui ſine conſenſu, & præuio examine Epiſcopi. Ergo nec prædicti capellani, canonici, & dignitati præditi poterunt præfici prædicto exercitio curæ ſine conſenſu, & examine præuio Epiſcopi.

6 Sexto,quòd etiam ante Concil. Trident. poterat Epiſcopus cognoſcere de habilitate vicarij exempti, vel abſentis ponentis eum ex priuilegio Papæ continẽte,et poſſet eum ponere etiam ſine cõſenſu ordinarij, A & eius præuia examinatione. Nec ob id priuilegium redditur inutile,quia operatur, vt ponere poſſit illum ſine conſenſu,& præuia Epiſcopi examinatione, licet ordinarius viſitando intra viſitationem abſolutè, extra verò per viam accuſationis, vel inquiſitionis poſſit cognoſcere de delicto vicarij exercentis officium ineptè,& malè ob inhabilitatem.

7 His pro vtraque parte perpenſis, videtur dubium reſoluendum per hæc tria. Primum, quod Epiſcopus poterit cognoſcere de inhabilitate prædictorum omnium, qui non fuerunt ordinati ab eo, nec per litteras dimiſſorias eius, iuxta prædictum Concilium, h etiam extra viſitationem, etiam non procedendo contra B eos per viam accuſationis, inquiſitionis, vel exceptionis: abſolute enim, & generaliter ſine hac conditione,& limitatione id ſtatuit,& ita abſolutè,& generaliter eſt intelligendum. i

8 Secundum, quòd prædictus Epiſcopus poteſt cognoſcere de inhabilitate illorum,etiam à ſe,vel ab alio per ſuas litteras dimiſſorias ordinatorum,procedendo contra eos viſitando, vel alijs vijs tactis in ſexto argumento pro poſteriore parte formato:quia illis principaliter tenditur ad caſtigãdum delicta, quod licet facere Epiſcopo,quamuis acceſſorie tendatur etiam ad cognoſcendum de inhabilitate,per quam delinquitur,quod aliquando principaliter non poſſet facere.

9 Tertium, quod ſi præfati capellani eo ipſo, quod deputantur à Capitulo capellani Capituli habent an- C nexam facultatem curandi:ſicut canonici, & dignitate præditi habent eam eo ipſo,quod tales fiunt, non poteſt Epiſcopus cognoſcere de inhabilitate eorum ad illam curam exercendum magis, quam de inhabilitate canonicorum, & dignitate præditorum ad habendos canonicatus,& dignitates,cum canonicè fiunt tales ab alio,quàm ipſo: quia non habet plus poteſtatis ad nominandos illos capellanos, quam ad creandos canonicos, & dignitate præditos, cum ab alio iuſtè creantur, ad quod non habet, ſecundum tacta in 3. & 4. argumento,pro Capitulo factis: & conſequenter non habebit plus iuris ad cognoſcẽdum de inhabilitate horum, quam illorum, nec a contrario. k Si vero præfati capellani omnes eo ipſo, quod deputantur capellani Ca- D pituli, non habent poteſtatem curandi, donec denuo deputentur ad curam poterit Epiſcopus eos examinare,& prohibere, ne antea exerceant illam, per prædictum Concilium, l & cap. [cum ex eo.] m

Ex his tribus dictis poſſunt colligi ſolutiones ad argumenta vtriuſque partis, quas breuitatis gratia non colligo.

[Congregatio tamen,vt refertur, abſolute cenſuit Epiſcopum poſſe examinare dictos capellanos, canonicos,& dignitates nolentes curam exercere & eiſdem inhibere, ne curam exerceant, vel ſacramenta miniſtrent abſque ſua approbatione.

SVM-

E

ALLEGATIONES.

a leg.hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſtiu. & capitul ſuper quibuſdam. cum ei annotatis per DD. de verbo ſign. b leg. præcipimus C. de appell.
c cap. 3. de reform ſeſſ. 14.
d capitul. 4. de reform. prædictæ ſeſſ. 14.
e cap. 1. & cap. omnes cum multis alijs 38. diſt.
f cap. 18. ſeſſ. 24. g cap. 11. de reform. ſeſſ. 25.
h cap. 3. de reform. ſeſſ. 14. i leg. de pret. ff. de public. in rem act. cap. ſolitæ, de maior. & obed.
K Argum. cap. dudum 2. de elect. & l. illud. ff. ad l. Aquiliam.
l capitul. 3. ſeſſ. 14.
m de. elect. libro 6.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap.20.ſeß.24.de reform. Conc.Trident.*

1 *Ordinaria iuriſdictio poteſt, alicui competere, vel iure cõmuni, vel conſuetudine, vel priuilegio, & de his omnibus iuriſdictio ordinaria vti de ſuis ſpeciebus propriè prædicatur, ſiue agatur de ea tollenda, ſiue moderanda, ſiue etiam confirmanda, & hoc etiam ad effectum. vt poßit delegari.*

2 *Delegatus Papæ, & Princeps ſubdelegat, ſed non nudum ſibi miniſterium commiſſum, alterius autem inferioris delegatus non ſubdelegat.*

2 *Inferiores Epiſcopo poſt Concilium non cognoſcuut de cauſis matrimonialibus, nec qui non ſunt exempti de criminalibus ſuorum ſubditorum, idem dicitur de exemptis priuilegio perſonali: nam exemptis à iuriſdictione ipſorum ordinariorum ratione ſuarum dignitatum, beneficiorum, vel religionum, non tollitur eorum iuriſdictio criminalis prius etiam excluſiue ad Epiſcopos competens, & numer. 5.*

3 *Iuriſdictio inferiori Epiſcopo concedi videtur in dubio cumulatiuè.*

4 *Correctio monachorum primo loco ad Abbatem etiam non exemptum pertinet: ei autem quæ exemptis in ſuos ſubditos competit, Concil. Trid. non derogat. num. 1.*

CONSILIVM IX.

PEr Concil. Trid. an derogetur priuilegio eccleſiæ collegiatæ Oſſunæ, quo Abbas eius cognoſcere poteſt in prima inſtantia de cauſis ſuorum canonicorum, portionariorum, & aliorum clericorum Eccleſiæ ſuæ cumulatiuè?

An etiam prędictum Concilium ſit contrarium priuilegio capellæ Sepulchri eiuſdem Eccleſiæ, quatenus capellano maiori præbet omnimodam iuriſdictionem ſuper capellanos minores, non declarando an cumulatiuè, an priuatiuè cum ordinario concedat?

Tertio, an colore aliquo iuris poſſit ſuaderi, vt priuilegia præfata, quatenus eſſent contraria Concilio, confirmentur à Sede Apoſtolica, vt valeant, non obſtante illo?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo ꝙ tam hæc quæſtio, quam ſequens videntur tãgere dubia illa grandia, quæ latiſſime tractat Pan. a & citati ab eo, b & alibi ſæpe, de natura, & qualitate iuriſdictionis p̄latorū regulariū & ſęculariū ĩſeriorū Epiſcopis, & eis ſubditorū: & præter omnia illa videtur incidere aliud nouum, ſcilicet, an canones diſponentes aliquid de iuriſdictione ordinaria fouenda, tollenda, vel moderanda includant ſolam ordinariam iure communi competentem, an etiam illam, quæ competit conſuetudine præſcripta, vel priuilegio? ſuper quo multa in medium proferri poſſent ab eo, cui otium, & tempus id faciendi ſuppeterent; ſed quia vtrunque nobis deeſt, dicemus breuiter multa. Primum, iuri propriorem videri partem affirmantem, quod in dubio includant omnem ordinariam quocunque iure iuſto quæſitam. Tum, quia lex generaliter loquens generaliter intelligenda eſt. c Tum, quia ordinaria iuriſdictio quocunque iure iuſto quæſita eſt proprie ordinaria, quia genus proprie prædicatur de qualibet eius ſpecie, vt ait Bald. ab omnibus receptus, d & ordinaria quæſita conſuetudine, vel priuilegio eſt ſpecies iuriſdictionis ordinariæ. Tum, quia licet delegatus ab inferiore Principe non poſſet ſubdelegare, e nec de-
F legatus Papæ nudum miniſterium ſibi commiſſum, f tamen inferior Epiſcopo poteſt delegare, & committere alteri ea, quæ ſibi iure proprio competunt, etiam ſi priuilegio, vel conſuetudine competant, vt eſt in capitul. vltim. adiuncta gloſſa ſolemni approbata ibi per Panormitan. Feiyn. & alios. g Tum, quia iſtis rectè adaptantur iura diſponentia de prælatis, quibus ordinaria iuriſdictio competit ex conſuetudine, præſcriptione, vel priuilegio, qualia dici poſſunt, capitul. [cum ab eccleſiarum,] capitul. [conquerente,] & capitul. [duo.] h

Secundo dicimus, quod ſi Concilium Tridentinum eſt contrarium iuriſdictioni prædictorum Abbatis, & capellani maioris, maximè videtur eſſe i primo in illis verbis, [Omnes cauſæ ad forum eccleſiaſticum quo-
G modolibet pertinentes, etiam ſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram ordinarijs locorum duntaxat cognoſcantur.] Sed reſponderi poſſet, quod illa verba minimè nocent eorum iuriſdictionibus: quia eorum iuriſdictiones ſunt ordinariæ, & ita potius videntur ab illo capitul. foueri, quam lædi: quia generaliter loquitur de iuriſdictione ordinaria, quales ſunt etiam illę præfatorum Abbatis, & capellani maioris, ſicut aliæ Epiſcoporum, & ſic videntur probare, quod cauſæ ad prædictum Abbatem, & Capellanum pertinentes debent in prima inſtantia coram eis tractari.

2 Tertio, quod magis obſtat eis idem cap. 20. quate-
H nus in verſ. [ad hæc.] reſeruat cauſas matrimoniales Epiſcopis, & tollit à iuriſdictione Decanorum, Archidiaconorum, & aliorum inferiorum prælatorum. Sed reſponderi poſſet: quod prædicti Abbas, & capellanus non prætendunt cognitionem cauſarum matrimonialium, quæ tractantur inter laicos, ſed ſolum cauſas clericorum eis ſubditorum, quę non ſunt matrimoniales. Replicari tamen poteſt, quod tollit etiam cauſas criminales eorum, quas ipſi prætendunt ad ſe pertinere. Cui replicationi difficile videtur poſſe reſponderi congruè, niſi quòd prædictus capellanus maior cum ſuis minoribus, & clericis ad præfatam capellaniam pertinentibus eximitur à iuriſdictione omnium aliorum ordinariorum, pręterquam prædicti Abbatis, & quod ꝑ-
I dicta clauſula prædicti capit. 20. non includit eos, qui ſunt exempti ratione ſuarum dignitatum, & ordinum. Tum, quod alioqui ſequeretur vnum grande abſurdum, ſcilicet quod nulli prælati religioſorum exemptorum, quales ſunt hodie fere omnes, poſſent vti Iuriſdictione criminali in ſuos ſubditos, niſi prius requiſito Epiſcopo, & eo negligēte, quod eſt contra ea, quę notantur in cap. [cum ab eccleſiarum.] & c. [quanta.] k & cap. [in ſingulis.] & melius in cap. [ea quæ.] l & contra multas cōſtitutiones variarum religionum, & contra obſeruantiam generalem. Tum, quod inter exemptos, & non exemptos ponitur differentia in dict. cap. [ea quæ.] & ita videtur intentio prædicti Concilij fuiſſe diſponere de illis, ꝗ non ſunt exempti ratione ſuarum dignitatum, & beneficiorum, licet ſint exem-
K pti aliquibus priuilegijs perſonalibus.

Quarto,

ALLEGATIONES.

a in cap. cum contingat. de foro compe. à num. 18. & ſeq.
b in capitul. fin. de offic. deleg. § final. & in cap. fin. de offi. ordin. iuncta gloſſ. & in capitul. duo ſimul. eodem titul. & in cap. conqueſtus. de foro competenti.
c leg. de pretio. ff. de public. in rem action. & capitul. ſolitę §. de maioritat. & obedient. d in l. 2. cod. de iur. aur. annul.
e leg. a iudice cod. de iu. & capitul. fin. per locum à ſpeciali de offic. deleg. f § final. eiuſdem cap. g de offic. ord.
h de offic. ord. i in cap. 20 de reform. ſeſſ. 24.
K de offic. ordin. l de ſtatu monach.

Quarto, probabiliter dici poſſe, quòd licet prædi- A
ctus Abbas vti potuiſſet libere ante Concil. Trident. iuriſdictione ciuili, & criminali in clericos, & canonicos eccleſiæ ſuæ cumulatiuè cum Archiepiſcopo, nõ tamen hodie poſt illud poteſt vti præterquam ciuili, quia non eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſcopi: & quod prædictus capellanus maior, licet ſit ſubditus illi, vti poteſt in ſuos capellanos, & pertinentes ad ſuã capellam iuriſdictione tam criminali, quam ciuili, eo quod eſt exemptus ratione ſuæ capellaniæ maioris ab omnibus ordinarijs, præterquam ſui Abbatis, vti ſunt alij Priores, & Guardiani religionum, per priuilegium ab Apoſtol. Sede indultum: & non tollitur illud ei à prædicto Concilio, quia non extenditur ad eum, eo quod eſt exemptus ratione ſuæ capellaniæ.

Quinto, probabiliter addi poſſe, prædictum capellanum vti potuiſſe vtraque iuriſdictione ante prædi- B
ctum Concil. Tridentin. & etiam nunc poſſe priuatiuè, licet præfatus Abbas non poſſit vti ſua niſi cumulatiuè. Tum, quod prædicto Abbati fuit conceſſa cum reſtrictione cumulatiuè, prædicto autem capella no ſimpliciter ſine illa.

3 Tum, quia licet iuriſdictio conceſſa inferiori Epiſcopo videatur in dubio conceſſa cumulatiuè, & non priuatiue, vt poſt multos à ſe citatos reſoluit Felyn. a ponendo regulam cum octo limitationibus: illa tamẽ fallit, quando per aliquas coniecturas conceſſionis, vel acquiſitionis colligitur contrarium, vt colligi poteſt ex conceſſione iuriſdictionis facta prædicto capellano. C
Tum, quod Papa ſimul erexit abbatiam, & capellaniã maiorem: & in conceſſione iuriſdictionis facta Abbati vſus eſt reſtrictione illa cumulatiuè, & non in conceſſione facta capellano: & cum quid de vno ex duobus propoſitis dicitur, videtur de altero negari. b Tum, quod prędictum capellanum maiorem, & alios minores, & omnes clericos quoad pertinentia ad capellam exemit Papa ab omnibus ordinarijs, præterquam ab Abbate, per illa verba, [Omnino eximimus, & totaliter liberamus.

4 Tum, quod videtur in hoc Papa ſequi opinionem illam communem, quam refert Panormitanus communiter receptus, c quæ habet, monachorum correctio- D
nem primo loco pertinere ab Abbatem, etiamſi Abbas non ſit exemptus ab ordinario, etiam ante benedictionem, per ea quæ ipſe allegat.

5 Sexto, quod ex quinque prædictis colligitur reſolutio ad quæſtionem primam, & ſecundam, ſcilicet quod Concilium Tridentinum non videtur contrariũ Abbati, quatenus poterat ante illud vti iuriſdictione ciuili in ſuos canonicos, & clericos Eccleſiæ ſuæ in prima inſtantia, ſed ſic, quatenus poterat antea vti iuriſdictione criminali cumulatiue: & quod probabiliter teneri poteſt præfatum Concilium non lędere iuriſdictionem criminalem, neque ciuilem capellani maioris: & quòd priuatiue habebat, & habet iuriſdictionẽ criminalem in ſuos capellanos inferiores minores, & E
alios clericos in pertinentibus ad ſuam capellam.

Septimo, quod ex prædicta reſolutione colligi poteſt ſolutio ad tertiam quæſtionem, quæ tangit quid, quantum, & quomodo oporteat, vel expediat petere à Sanctitate ſua confirmationem præfati priuilegij, iuxta deciſiones, quæ in prædictis quæſtionibus admonentur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in capitul. paſtoralis. de offic. ordin.
b cap. nonne. de præſumpt. & leg. cum prætor. ff. de iud.
c in cap. quanto. de offic. ord. num. 3.

SVMMARIVM.

Epiſcopi per facultatem cap. 6. ſeſſ. 24. Concil. Tridentin. abſoluere poſſunt à caſibus, quos Sedes Apoſtolica etiam poſt dictum Concilium ſibi reſeruauit per conſtitutionem promulgatam contra bannitos, numer. 4. & alias ſimiles non derogantes dicto Concilio, numer. 1. quales etiam erant bullæ Cœnæ Domini aliàs publicatæ, licet modo publicatæ à paucis annis citra eidem Concilio videantur derogare, num. 3. 1

Abſolui pœnitentes poſſunt virtute Iobelæi à reſeruatis Papæ etiam poſt Iobelæum conceſſum commiſis. 2

CONSILIVM X.

AN Epiſcopus poſſit vti facultate ſibi data a Concilio Tridentino, a in abſoluendo ſuos ſubditos in caſibus Summo Pontifici, & Sedi Apoſtol. reſeruatis in motibus proprijs, & alijs conſtitutionibus promulgatis etiam poſt ipſum Concilium?

Secundo, an in caſibus bullæ Cœnæ Domini, excepta hæreſi?

Tertio, an ſpecialiter in conſtitutione contra receptatores bannitorum promulgata anno 1580.

1 AD PRIMAM trium quæſtionum, quæ in hoc dubio tanguntur, reſpondeo, quod ſic, præterquam in caſibus reſeruatis cum clauſula derogatoria, per quam ſufficienter derogatur præfato Concilio Tridentino. Tum, quia præfatum Concilium Tridentinum dat prę fatam licentiam generaliter, non diſtinguendo inter reſeruationes præteritas, & futuras, & ita generaliter eſt intelligendum. b

2 Tum, quia indulgentia, & facultas abſoluẽdi, quę datur in Iobelæis, extenditur ad peccata futura, vt nos concludimus contra quoſdam in tractat. de indulg. c vbi reſpondetur ad ea, quæ poterant contra hoc reſponſum obijci.

3 AD SECVNDAM, quæ etiam hic tangitur, reſpondetur quod facultas facta Epiſcopis in prædicto Concilio, d extenditur ad caſus per bullam Cœnæ reſeruatos. Tum, quia limitat illam quo ad hęreſim, quę eſt vnus caſus bullę Cœnæ: quod non conueniebat facere, niſi ad caſus præfatæ bullæ extenderetur præfata facultas: quamuis propter bullam Cœnæ, quæ à paucis annis publicatur, videatur derogatum præfato Concilio, e in totum quo ad hęreſim, ſed id nihil obſtat huic reſponſo.

4 AD TERTIAM, quæ hic tangitur, reſpondetur quòd pręfata facultas extenditur ad pręfatam extrauagantem latam contra iuuantes, & receptantes bannitos, & alios in ea contentos. Tum per ea, quibus reſponſio prima munitur. Tum, quia pręfata extrauagans nullam habet clauſulam, quę præfato Concilio, f deroget. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Seſſ. 24. cap. liceat Epiſc. b leg. de pretio. ff. de public. in rem actio. cap. ſolitæ §. fin. de maior. & obed.
c Super §. in Leu. notab. 34. num. 4. d cap. liceat.
e capitul. liceat. f capitul. liceat.

SVMMARIVM.

Facultas Epiſcopis per Concil. Trident. in cap. 6. Seſſ. 24. conceſſa per bullam Cœnæ derogata dicitur ſecundum ſententiam Congregationis Cardinalium. 1

Clauſula illa, abſoluendi in foro conſcientiæ tantum, ſignificat, quod hæc abſolutio de rigore iuris ſic abſoluto non proderit in foro exteriori, in quo de illo iudicabitur, vt de non abſoluto, non aſtringit tamen abſoluentẽ, 2

vt ea

vt ea facultate vtatur ſolum in ſacramento pœnitentiæ, Vnde Epiſcopus vtitur facultate ſibi per cap. 6. ſeſſ. 24. & aliàs competente extra ſacramentum, vt etiam faciunt quibus Maior Pœnitentiarius per alias, quam per ſuas bullatas litteras id concedit.

2 *Vicarius Epiſcopi, vt talis, vti non poteſt facultate ca. 6. ſeſſ. 24. Conc. Trid. in materia hæreſis.*

3 *Induſtria perſonæ, quando eſt electa, tunc delegatus non ſubdelegat.*

4 *Abſoluendi poteſtatem in aliquibus caſibus habens, ſi ea ſibi competit ex officio, ſiue ex priuilegio ſuæ dignitati annexo, poteſt hanc ſacultatem alteri committere, qui poterit arbitrio ſuo hoc, vel illo modo hac, vel illa pœnitentia impoſita, abſoluere: quod ſi ei competat ex delegatione, tunc nudum tantum miniſterium poteſt committere, ita vt mandans prius de omnibus informatus mandatario committat, vt talem hoc modo, hacque impoſita pœnitentia, abſoluat mundatariuſque nulla in re ſuo vtatur arbitrio, ſed ſola ſibi iniuncta exequatur.*

CONSILIVM XI.

PRimo quæritur, vtrum facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi in foro cõſcientiæ tantum, in Conc. Trid. ſit abrogata per bullam Cœnæ Domini, ibi, [ac cuiuſuis Concilij decreta,] maximè in remotioribus partibus, vbi acceſſus eſt difficilis ad Summum Pontificem.

Secundo, quæritur circa dictum Concilium, an illa verba, [in foro conſcientię tantum] intelligantur ſolum in foro ſacramenti pœnitentiæ, an verò poſſint intelligi in foro ſecreto, ita vt poſſit Epiſcopus à ſola cenſura abſoluere, & alteri remittere pœnitentem, vt illi confiteatur, & hoc maximè, quando eſt Epiſcopus abſens.

Tertio quæritur, an illa verba prædicti Concilij, ſed cur [eis tantum, non eorum vicarijs, ſit per permiſſum,] intelligantur ſolum de ordinario Epiſcopi vicario, an vero debeant intelligi de quocunque alio, cui Epiſcopus in caſu aliquo particulari occurrenti committeret vices ſuas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpõdeo: quod quidam Illuſtriſs. fecit me certiorem, quod in quibuſdam Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregationibus fuit concluſa pars affirmatiua, ſ. quod per prædictam bullã abrogata ſit prædicta poteſtas Epiſcopis, cui tamen in hanc, quæ ſequitur, formam ſcripſimus.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine, Gratias ago D. V. Illuſtriſſimæ, quod tam benignè, ac largè dignatus fuerit facere me certiorem de cõcluſione, quã ait fuiſſe à Congregatione Illuſtriſſimorum receptam ſuper non permittenda Epiſcopis facultate abſoluẽdi ab hæreſi in foro conſcientię, quam eis Conc. Triden. fecerat, eamque vulgo eſſe receptam. Et quamuis ad perſuadendum illam mihi ſufficiat, quod illa concluſit, iuxta illud, [Ipſe dixit,] interrogatus tamen multas quæſtiones à quibuſdam eruditiſſimis orbis noui confeſſarijs, quorum quidam præſupponunt habere illos hanc poteſtatem, vix audebo eis reſpondere. Tum quia difficile credetur ab eis, quòd multis, & validiſſimis rationibus concluſum fuerit non conuenire, vt relinquatur Epiſcopis facultas præfata, cum nuper Concilio vniuerſali apparuerit id conuenientiſſimum. Tũ, quia, vt audio, Epiſcopi cœperunt ea vti, & non facile à ſuo vſu tanti Concilij auctoritate nitente retrahentur. Tũ, quia vident apparuiſſe in vrbe conueniens, vt confeſſerij per Cruciatam electi, abſoluant ab omnib. caſibus bullę Cœnę, quorum vnus eſt hæreſis, quãdo

F in Cruciata non excipitur. Tum, quia moleſte ferent omnes Epiſcopi omnium regnorum Caſtellæ, & ei annexorũ, qui ſunt plurimi, vt eis auferatur præfata poteſtas, & eadem concedatur omnibus confeſſarijs ſubditis eorum per Cruciatam electis: qui ſunt innumeri. Tum, quia licet Epiſcopi Italię, qui proximi ſunt Vrbi, ſatis æquo animo ob præſentiam S. D. N. illam ſint laturi; Epiſcopi tamen Germaniæ, Belgij, Galliæ, & Hiſpaniæ, & orbis noui, qui longius à ſua Sanctitate abſunt, non videntur tam facile laturi. Tum, quia audio quoſdam in Hiſpania in libris auctoritate Concilij ſupremi Regis typis excuſis præſupponere illam facultatem Epiſcopis ineſſe. Tum, quia, vt audio, ſunt, qui dicant, per bullam Cœnę non derogari, eo quòd videãt non derogari poteſtati Inquiſitorum, qui non obſtan-

G te illa, paſſim abſoluunt ab hæreſi. & non excipiuntur in præfata bulla plus, quam Epiſcopi: & conſtat poteſtatem illam non fuiſſe datam eis à maiore, quam Epiſcopis, cum fuerit data à ſolo Papa, & Epiſcopis à Papa, & toto Concilio. Tum quia, ſicut non omnes deciſiones Rotæ, quæ placent Vrbi, placent toti orbi, ita fortè non omnes rationes, quæ videntur validiſſimæ aliquot Congregationibus Vrbis, videbuntur tales omnibus Academijs, & Regum prætorijs, quæ Parlamenta, vel Cancellarias vocant. Quæ omnia tumultuarie ſcripta non in hoc mitto V. D. Illuſtriſ. vt velim mihi reſponderi, ſed tantum vt aliquando, ſi ei videbi-

H tur, & occurrerit opportunitas aliquid horum inſinuetur S. D. N. cuius Sanctitatem ampliſs. & V. D. Illuſtr. Dominus Ieſus, quam diutiſſime ſeruet incolumes. Amen.

Ex hac reſponſione facile colligi poteſt id, quod ego reſpondere debuerim ad præfatam quæſtionem.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quòd verba illa, [abſoluere quo ad forum conſciẽtiæ tantum,] & illa, [dare poteſtatem abſoluendi quo ad forum conſcientiæ,] ſignificant, quòd abſolutio data, vel facta nihil proſit quo ad forum exterius, in quo perinde iudicabitur de illo, ac ſi non eſſet abſolutus, ſecundum rigorem iuris, iuxta omnium mentem.

Secundo, quòd Epiſcopus habens poteſtatem abſol-

I uendi ab excommunicatione ob hæreſim incurſa poterit abſoluere etiam extra confeſſionem ſacramentalem. Tum, quia abſolutio ab excommunicatione non eſt abſolutio ſacramentalis, ſecundum omnes. Tum, quia ſtylus officij ſacræ Pœnitentiariæ habet, vt aliqui eorum, qui interſunt ei, abſoluant præſentes à cenſuris extra confeſſionem per facultatem eis alias, quam per litteras ſeu bullas ſolitas dicti officij factam à ſummo Pœnitentiario, & ſuis officiarijs ad abſoluendum eos in foro conſcientiæ. Tum, quia vicarius Epiſcopi minorum ordinum tantum poteſt excommunicare, & abſoluere, ſecundum S. Thomam, a & eſt gloſſa recepta, b licet non poſſet abſoluere à culpa, propter quam illa incurritur, niſi fuerit ſacerdos, & id faciat audita confeſſione ſacramentali, vt paulo latius

K diximus in Man. confeſſ. c

Tertio, quòd hæc conſequitur poſſe Epiſcopum extra confeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus.

3 AD TERTIAM, quod verba illa Concilij, [Non eorum vicarijs,] intelliguntur de vicarijs generalibus, ita quod ſit ſenſus, quod ſicut vicarius

Epiſcopi

ALLEGATIONES.

a lib. 4. ſentent. diſtinct. 18. quæſt. 2. artic. 1.
b cap. canonica verb. presbyter. de ſent. excomm.
c cap. 27. numer. 41. & ſequen.

Epiſcopi generalis ratione ſolum vicariatus non habet poteſtatem conferendi beneficia, a ita non habet poteſtatem vtendi hac facultate. An autem Epiſcopi poſſint committere hanc poteſtatem abſoluendi alijs, maior quæſtio eſt.

Pro parte negatiua facit primo, quia videtur ei cōmiſſa hmōi poteſtas propter ſuam induſtriā, quale commiſſum eſt indelegabile. b Secundo, quia pro hac parte videtur caſus expreſſus in d.cap.fi. c qua parte habet, eum, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi à Papa, non poſſe illam alteri ſubdelegare.

4 Pro parte tamen affirmatiua videtur etiam caſus expreſſus in cap.fi. d qua parte habet, eum, cui competit ex officio abſoluere, poſſe id per alium facere, & idem, ſi illud ex priuilegio ſuæ dignitatis ei competit ſecundum gloſſam illius receptam. At Epiſcopis ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis competit abſoluere ab hæreſi virtute canonum Conc. Trid. tenendo, quod non derogetur illi per bullam Cœnæ, quod eſt maius, quam ſi cōpeteret ex priuilegio perſonæ. Et mihi quidem videtur indubie hæc pars verior, intelligendo de poteſtate abſoluendi nuda, ita quod Epiſcopus informatus rectè de caſu arbitretur modum, pœnitentiam, & onus imponendum ei, qui abſoluendus eſt, & committat nudam poteſtatem abſoluendi cum illo modo, nullo arbitrio poſtea remiſſo ei, qui eſt abſoluturus. Satis etiam videtur vera, intelligendo de commiſſione abſolutionis cum facultate arbitrandi pœnitentiam, modum, & onus imponendum à confeſſario abſoluturo, quoniam reſponderi poteſt præfat. §. [cæterum.] quod ille procedit in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatem abſoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, de quo loquitur præfat. capitul. final. e Ex qua ſolemni, & recepta concordia ſequitur, quod valde perpendendum eſt, an Epiſcopus poſſit, & velit abſoluere ex officio ſuo, & priuilegio conceſſo ſuæ dignitati à Concilio Tridentino, an ex noua commiſſione Papæ, ita quod fiat delegatus, nam priore caſu poterit committere abſolutionem vtroque modo prædicto, poſteriore vero non poterit, niſi ad ſummum priore, ſcilicet nudum miniſterium ad abſoluendum ſine aliquo arbitrio.

ALLEGATIONES.

a capitul fin. de offic. vicar. libro 6. b capitul. final. §. cæterum, de offic. deleg. & capitul is cui, eod. titul. libro 6. c de offic. deleg. d de offic. ordin. e de offic. ordin.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus approbatum confeſſorem eligat, ſi per Iobelæum abſolui vult.*
2 *Confeſſarius virtute Iobelæi abſoluere poteſt à cenſuris Bullæ Pii V. de confidentiis, & Gregor. XIII. de datis, & promiſſis.*

CONSILIVM XII.

SVPPOSITO, quod Epiſcopus poteſt eligere confeſſorem, quem voluerit, eſt quæſtio, vtrum hoc poterit facere, non obſtantibus verbis Iobelæi, quę dicunt, [Et eligant confeſſores approbatos.] ſi hæc verba eos comprehendant?

Secundo, ſi poſſunt confeſſores abſoluere virtute Iobelæi in foro animę ab excommunicationib. incurſis propter ea, quę continentur in motibus Pij Quinti de confidentia, & alijs, & in Motu Gregorij XIII. de conuentione, & alijs rebus, quæ offeruntur pro habenda gratia, vel iuſtitia à Papa, &c.

1 Reſpondeo primæ quæſtioni, quod Epiſcopus prædictus virtute Iobelæi non poteſt eligere Confeſſarium niſi approbatum, etſi iure communi poſſet quemcunque prouidum, & diſcretum, a tamen forma Iobelæi ſeruanda eſt, iuxta capit. [cum dilecta.] de reſcriptis, cum annotatis ei, maxime à Felyno.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod Confeſſarius probatus, & electus, poteſt abſoluere virtute huius à cenſuris prædictis, videlicet Bullæ de confidentia, & Extrauag. de dat. & promiſſ. S.D.N.

[Aduerte autem, nō inde inferri, quod Epiſcopus poſſit quemcunque ſacerdotem non approbatum ſibi in Confeſſarium extra caſum Iobelæi eligere.

ALLEGATIO.

a cap. fin. de pœnit. & remiſſio.

SVMMARIVM.

Exorbitans à iure communi diſpoſitio reſtringenda eſt, & hoc ſi ſit odioſa. Item nec taliter reſtringenda, quin includat omnes caſus, ad quos verba ſecundum propriam ſignificationem extenduntur, num. 7. 1
Priuilegia, dato aliquo, quod operentur, in reliquis ſunt reſtringenda, & hoc procedit quo ad priuilegia odioſa, & aliis præiudicantia, ne vltra propriam ſignificationem verborum extendantur ad alia, in quibus non militat ratio extenſionis, num. 8. 2
Regulares virtute Iobelæi poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſacerdotem ſæcularem, approbatum tamen. 3
Lex per quam reditur ad ius antiquum, fauorabilis, & amplianda. 4
Exemptus, ſecundum opinionem Federici, non poteſt ſe ſubiicere alteri ſine licentia ſui ſuperioris, niſi quando ſubiiceret ſe illi prælato, cui debet iure, ceſſante exemptione, ſubditus eſſe. 4
Confiteri antiquitus omnis fidelis omnibus poterat ſacerdotibus. 4
Facultas confitendi aliis, quam ordinariis, utilis. 5
Parochus licentiam confitendi alteri facile non concedens peccat. 6

CONSILIVM XIII.

AN Regulares ex facultate conceſſa inſtar Iobelæi omnibus Chriſti fidelibus eligendi idoneos presbyteros ſæculares, vel cuiuſuis ordinis regulares ab ordinario approbatos, quibus peccata ſua confiteantur, poſſint ſæcularibus ſacerdotibus confiteri?.

1 Pro parte negante facit primo, ꝙ diſpoſitio exorbitans à iure communi eſt reſtringenda, a & cōceſſio prædicta exorbitat ab illo iure cōi, cap. [placuit,] de pęn. diſt. 6. & cap. [omnis.] b quibus cauetur, vt ſuo quiſq; proprio parocho ſua peccata confiteatur.

2 Secundo, ꝙ priuilegium licet ita ſit intelligendum, vt aliquid operetur cōtra ius cōmune, c dato tamē aliquo effectu, quem operetur, debet reſtringi quo ad

ALLEGATIONES.

a cap. quæ à iure. cum ſimilib. de reg. iur. li. 6. b de pœnit. & remiſſio. c cap. in his, de priuileg. & l. ſi quando, C. de inofficio. teſtamen.

quo ad alios, ſecundum Pan. a quem & alios relatos à ſe ſequitur Decius. b At conceſſio prædicta eſt priuilegiatiua, & derogatiua iuris communis, & poteſt operari quoad regulares aliquem effectum. ſ. confitendi quibuſcumque regularibus, ergo non eſt extendenda quoad alium effectum, ſcilicet, quod poſſint confiteri ſæcularibus.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod conceſſio prædicta eſt generalis, & conſequenter generaliter intelligenda, c etiamſi aliqua maior ratio inueniatur in vna ſpecie, quam in alia, d vt tradit poſt alios Decius, e & conceſſio prædicta eſt generalis confitendi ſæcularibus, vel regularibus approbatis, ergo generaliter eſt intelligenda.

4 Secundo, quòd lex, per quam reditur ad ius antiquum, eſt fauorabilis, & amplianda, quia res facile reuertitur ad ſuam priſtinam, & antiquam naturam, iuxta cap. [ab exordio.] f & l. [ſi vnus.] g vbi Iaſon adducit pulchra exempla, quæ deſumere potuit à Felyno, h in quibus eſt illud Federici Seneñs, i ſcilicet, ꝙ licet exemptus regulariter non poſſit ſe ſubdere alteri prælato ſine conſenſu ſui ſuperioris, fallit tamen, quando ſe ſubderet prælato, cui ſecundum ius antiquum ſubeſt. Cum ergo ſecundum iura antiqua quilibet Chriſtianus cuilibet ſacerdoti poterat confiteri, argu. §. [ecce.] K Concilii Tridentini, l & tradimus late nos in dict. capitul. [placuit.] m ad quod prædicta conceſſio facit redire ſubditos, cenſenda eſt fauorabilis, vt nos vbi ſupra, n dicimus.

5 Tertio, quòd vtile eſt populo Chriſtiano, vt aliquoties detur facultas confitendi aliis, quam ordinariis confeſſariis, vnde Concilium Trident. cap. 10. o ſtatuit, vt ſuperiores monialium, quas exhortatur, vt ſingulis menſibus ſacram Euchariſtiam aſſumant, dent bis, vel ter in anno confeſſarios extraordinarios, quibus poſſint illæ confiteri.

6 Quarto, quòd D. Thomas, p quem referimus poſt alios vbi ſupra, q communiter receptus ſic ait [Peccaret ſacerdos, ſi non eſſet facilis ad præbendam licentiam cōfitendi alteri, quia multi ſunt adeo infirmi, quod potius ſine confeſſione morerentur, quam tali ſacerdoti confiteri, vnde illi, qui ſunt nimis ſoliciti, vt conſcientias ſubditorum per confeſſionem ſciant, multis laqueum damnationis iniiciunt, & conſequenter ſibi ipſis.] Per quæ poſteriora opinor hanc partem affirmantem eſſe de iure veriorem.

7 Non obſtant oppoſita. Ad quorum prius reſpondetur primo, quòd licet lex à iure communi exorbitans ſit reſtringenda, ita quod ad alios caſus non extendatur, includit tamen omnes, ad quos verba eius ſecundum propriam ſignificationem extenduntur, vt habet l. [cum lege.] adiunc. gloſſa, & doctrina Frāciſci Aretini, r quam Decius, Alciatus, & alij multis in locis ſequuntur, & verba prædictæ clauſulæ ſecundum propriam ſignificationem comprehendunt hunc caſum, vt palam eſt. Secundo reſpondetur, ꝙ illud intelligendum eſt de lege exorbitante odioſa, non autem de fauorabili, qualis eſt illa, per quam reuertitur ad priſtinum ius, & talis eſt conceſſio contenta in præfata clauſula.

8 Ad poſterius reſpondetur primo, intelligendum eſſe illud de odioſo priuilegio, & præiudiciali, quale non eſt hoc. Secundo, quòd id procedit, quando verba eius per proprium ſignificatum non extenderentur ad omnes alios effectus, & eſſet multo maior ratio, quare non deberent extendi ad eos. At conceſſio prædicta eſt fauorabilis, nemini præiudicialis ſaltem

F notabiliter, & eadem ratio ſuadet, vt extendatur ad ſæculares approbatos, ac ad regulares approbatos, quia vtrique iure communi ſunt alieni ſacerdotes, & vtique ſunt approbati, & clauſula prædicta vtroſque parificat ratione approbationis. Adde, ꝙ tempore iobelæorum occurrit magna multitudo confiteri volentium, cui vix poteſt ſatisfacere quamlibet magna multitudo cōfeſſorum approbatorum, quod Papa concedens iobelæa optime nouit, & ita vel hoc ſolo nomine, quòd fauet animarum ſaluti, eſt fauorabilis conceſſio prædicta, iuxta gloſſam memorabilē, ſ & cōſequēter amplianda, & nō reſtringēda. t

G [Et ita refertur, quod aliàs declarauit ſacra Congregatio quod tamen non procedit quo ad illas Religiones, quibus priuilegio Apoſtol. conceſſum eſt ne earum religioſi ijs vti poſſint gratijs ſine licentia ſuorum ſuperiorum.]

ALLEGATIONES.

a in cap. certificari, col. 3. de ſepul. b in cap. 1. & col. 5. de reſcript. c l. de pretio, ff. de public. in rem act. & cap. ſolita, §. fin. de maiorit. & obedient. d l. 1. §. quod autem, ff. de aleæ luſu, & ale. e in conſil. 669. numero 3. f 35. diſtinctio. g § pactus ne peteret, ff. de pact. h cap. cum acceſſiſſent, & cap. cum omnes, numero 7. & ſeq. de conſtitut. i conſil. 14. k 16. quæſtio. 1. & cap. 15. l de reform. ſeſſ. 23. m num. 2. n num. 37. o ſeſſ. 25. de reg. p in 4. lib. ſenten. diſtin. 17. quæſt. 3. artic. 3. quæſtiunc. 4. q numero 119. r ff. de teſtament. ſ cap. ſciant cuncti, de election. lib. 6. t cap. odia, de

H regulis iuris, lib. 6.

SVMMARIVM.

Papam priuilegium conferendi ſacros ſacerdoti dare poſſe, habet glo. ſed contraria opinio, quæ eſt S. Thom. numero 2. videtur verior, num. 4. licet ſit ſecus de ſacramento confirmationis, num. 2. & 3. 1

Ordines minores cum prima tonſura Abbates ſuis regularibus conferre poſſe, habet communis opinio. 3

Ordinare etiam monachos maioribus ordinibus, Epiſcopis reſeruatum à Tridentino Concilio. 4

I *Priuilegium ſacros conferendi Abbatibus olim conceſſum, Concilio Tridentino refragatur.* 4

Abbas ſuis minores ordines ſine Epiſcopi examine conferre poteſt. 5

Intellectus cap. 12. Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. 5

CONSILIVM XIIII.

ABBAS cuiuſdam Monaſterij Germaniæ, Ordinis Ciſtercienſis habet priuilegium conferendi ordinem ſubdiaconatus conceſſum, & confirmatum à multis Maximis Pontificibus ante Concilium Tridentinum, & etiam poſt illud fuerunt confirmata omnia priuilegia generaliter à S. D. N. Gregorio XIII. exceptis his, quæ ſunt contraria Concilio Tridentino. Quæritur, an d.

K Abbas poſſit nunc vti præfato priuilegio.

1 Pro parte affirmante facit primo, quòd uidetur Papa potuiſſe concedere prædictum priuilegium, iuxta Gloſſam ſolemnem, a quæ habet poſſe Papam concedere poteſtatem conferendi non ſolum ordines minores, ſed etiam maiores illi, qui habet illos, & quod prædicti monaſterij Abbates uſi ſunt ſemper prædicto priuilegio, & quod beneficium principis debet ſeruari. b

Secundo, ꝙ prædictum priuilegium non uidetur eſſe

ALLEGATIONES.

a cap. peruenit, 95. diſt. b cap. decet, de reg. iur. lib. 6.

eſſe contrarium vlli c.Concilij Tridentini,quia nullo eorum videtur caueri, ne quis conferat ordines ex commiſſione Papæ.

Pro parte autem negante facit primo,quòd multi tenent,& in his Scotus,Durandus,& Hadrianus, quod is,qui non eſt Epiſcopus,non poteſt confirmare,etiam ex commiſſione Papæ,per cap.[manus.] a & capitul.[quanto.] b ergo à fortiori non poterit ordinem ſacrum conferre.

2 Secundo,quòd licet Sanct.Thomas, & communis opinio Theologorum, c & Canoniſtarum, d teneant, presbyteros ex commiſſione Papæ poſſe poſſe confirmare, ſiue chriſmare, quos non ſine magnò labore defendit Sotus, e idem tamen S.Tho. affirmat ibidem, non poſſe presbyterum, etiam ex commiſſione Papæ,conferre vllum ordinem ſacrum quod etiam prædictus Sotus concedit, & à fortiori omnes alij, qui affirmant illum non poſſe etiam de commiſſione Papæ confirmare, debent concedere etiam hoc.

3 Tertio,quòd licet capitul. [cum contingat. f & communis opinio ibi, & vbique teneat,poſſe Abbates conferre primam tonſuram, & minores ordines ſuis monachis,nullo tamen iure probatur, quod poſſit conferre ſacros, etiam ex commiſſione Papæ, licet gloſſa, g contrarium ſenſerit,argum.illius ca. quod ſecundum communem opinionem probat poſſe illum confirmare ex commiſſione Papæ,vt dictum eſt, ſed eius fundamentum tollitur per pulchram differentiam,quam ponit S.Thomas h inter collationem ordinis ſacri,& confirmationis.

4 Quarto, quòd Concilium Tridentinum videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationem ad ſacros ordines,dum i ſtatuit vnumquemque à proprio Epiſcopo ordinari debere,& K ne Abbates conferant minores alijs, quàm ſuis monachis, ſignificãdo quod ſacros non debent conferre etiam illis, l ſtatuit,vt nec regulares ſine diligenti examine Epiſcoporum ordinentur, derogando priuilegijs omnibus contrarijs, per quod capitul.videntur duo ſtatui, alterum eſt,quod regulares debent ordinari ab Epiſcopis ad ordines ſacros,alterum, quòd id debent facere præmiſſa diligenti examinatione,quod videtur eſſe contrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandum aliquem ad diaconatum.Et quamuis inductionibus horum capp. Concilij aliqua ex parte diſputando reſponderi poſſet,quia tamen arbitror eſſe veram opinionem prædictam Sanct.Thomæ cui communis aſſentiri videtur, & quia credo Concilium,ſi fuiſſet interrogatum,reſponſurum fuiſſe nolle tolerare tale priuilegiũ,& quia derogauit expreſsè priuilegijs contrariis ſuo decreto, quo diſpoſuit, vt regulares ordinarentur ordinib. ſacris ab Epiſcopo,& præmiſſo diligenti examine, non auderem dicere S.D.N. per ſuam generalem confirmationem voluiſſe,tam exorbitans priuilegium confirmare pręſertim cum expreſsè in ea exceperit priuilegia Concilio contraria.

5 An autem Abbates ordinare poſſint ſuos regulares ad primam tonſuram,& quatuor minores ſine Epiſcoporum examine,dicitur quod ſic,quia id eis iure communi conceditur in d.c.[cum contingat.] m cum adnotatis ei,& quia d.Concilium, n non derogat illi,quia,ſi ſatis perpendatur,de ſolis ordinib.ſacris intelligẽdum eſt,& quia per ſubauditos intellectus non debent antiqua iura corrigi,iuxta gl.ſolemnẽ, o pſertim qñ nõ eſt tãta rõ in caſu legis corrigẽdę,quãta in caſu legis nouę corrigẽtis,iux.notata. p

A ALLEGATIONES.

a de conſecrat.diſtinct.5. b de conſu. c in 4.d 7. d in d.cap peruenit,95.diſt.& in d cap.quanto,,de conſuet. e in prædicta diſt.7.quæſt.unica,art.11. f de ætate,& qualitate. g in d.cap.peruenit. h ubi ſupra. i ſeſſio.23.capitul.8. K cap.10. l cap.12. m de ætate,& qualit. n cap.12.de reform.ſeſſio.23. o in cap cupientes, §. quod ſi per uiginti, de electio. lib. 6. p in authent. quas actiones, C. de Sacroſanctis Eccleſijs.

SVMMARIVM.

Priuilegium dato aliquo quod operetur, in alijs reſtringendum, ne operetur alia, in quibus ſaltem non adſit eadem ratio. 1

B *Miſſam ante auroram, vel paulo poſt meridiem dicere ſine priuilegio non videtur licere.* 1

Officium diuinum vnius diei in aliud alterius diei mutare ſine priuilegio non videtur licere. 1

Ieiunij tempore ientaculum veſpertinum ſumere mane,& noctu cœnare,ſine priuilegio licere non videtur. 2

Cruciatæ commiſſarios illas tantum gratias, quæ Bullæ acceptionem aliquo reſpectu impedire poſſunt, per ſuam generalem ſuſpenſionem ſuſpendere, probabile eſt. 2

CONSILIVM XV.

C AN per Bullam Cruciatæ ſuſpendantur gratiæ, & facultates conceſſæ Hoſpitali N. etiam ſi ſint aliarum rerum, quam indulgentiarum, & remiſſionum peccatorum?

1 Pro parte negante facit primo, quod per prædictam Bullam non videntur ſuſpẽdi omnes facultates conceſſę à Sede Apoſt.in vniuerſum,ſed tantum illę, quæ uidentur eſſe ſimiles gratijs per eam conceſſis, licet aliquantulum differant ab eis. Tum quia priuilegium licet ita ſit interpretandum, ut operetur aliquid contra ius commune, a dato tamen aliquo, in quo id operetur,reſtringendum eſt,ne operetur alia, in quibus ſaltem non eſſet eadem ratio, ſecundum Panorm. b & reſoluit Decius poſt alios. c

D Secundo,ꝙ ex affirmãte ſequeretur,quod facultas habendi altare portatile conceſſa Epiſcopis, d & Miſſam celebrãdi ante auroram, uel paulo poſt meridiem Dominicanis, e & aliæ facultates conceſſæ Epiſcopis per cap. [qa periculoſum,] f & alia cap. citata per gloſſam, g eſſent ſuſpenſæ,facultates itẽ mutandi officium diuinum alicuius diei in aliud alterius diei: facultas itẽ audiendi leges facta monacho, uel perſonæ dignitatẽ habẽti,& facultas faciẽdi mane in die ieiunii ientaculum, ſiue collationem, quam licet facere differendo, cœnam in noctem: facultas item conceſſa Legatis Apoſtolicis, & Comitibus Palatinis conferendi gradus, & faciendi notarios, & omnis facultas diſpenſandi, immo,& conferendi beneficia, & lucrifaciendi indulgentias conceſſas recitantibus Roſarium, uel tertiam partem eius, & facultas conceſſa Academiis conferendi gradus, & facultates prædicandi, & audiendi confeſſiones factæ multis Religioſis, & aliquot Clericis ſæcularibus eruditis, & dignitate ornatis: & facultas ne quis poſſit excommunicari, nec iudicari ab ordinario

E

ALLEGATIONES.

a cap.in his, de priuil. & l. 1. ff ad municip. b cap.certificari,nu.10.de ſepult. c cap.2.de reſcript. d in cap.ult. de priuileg.lib.6. e cap. in his, eodem tit. f de ſent. excom. lib.6. g d.cap.ulti.

rio ſuo,& exemptionis,& denique omnia fere Apoſtolica priuilegia,cum omnia illa ſint gratiæ, indulgentiæ, vel facultates ſimiles, vel differentes à gratijs,quæ per Cruciatam conceduntur, quod uidetur abſurdum,& ita non dicendum. a F

Pro parte vero affirmante facit, quod contextus bullæ Cruciatæ habet, quod commiſſarius eius generalis poſſit ſuſpendere gratias,indulgentias,& facultates à S.Sede Apoſt. & à quibuſcunque maximis Pontificibus, vel eorum auctoritate conceſſas alijs, ſiue ſint ſimiles eis, quæ conferuntur per Cruciatam, ſiue differentes ab eis. Et conſtat prædictum commiſſarium ſuſpendiſſe omnes illas, iuxta formam facultatis ſibi factæ. At omnes indulgentiæ,& facultates cōceſſæ à Sede Apoſt. prædicto Hoſpitali N. ſunt ſimiles, vel differentes eis, quæ conceduntur per Cruciatam, ergo omnes illæ ſunt ſuſpenſæ. G

2 His pro vtraque parte perpenſis, & multis alijs, quæ in vtramque partem perpendi poſſunt,omiſſis, arbitror omnino huius reſolutionem ſpectare ad Sanctiſſim.Domin.Noſt. qui Cruciatam conceſſit, quem tamen arbitror non reſoluturum eam facile, niſi audita Maieſtate Regia, ad cuius petitionem illa conceſſa eſt.

Secundo, quod eius reſolutio non pertinet ad Summum Pœnitentiarium, neque ad eius prætorium, niſi ſpecialiter ei à ſua Sanctitate committatur. Tum quia id ex priori dicto ſequitur. Tum quia facultates eius nullatenus ad hoc ſe extendunt. H

Tertio,quod interim colorate poſſet teneri,quod non omnes facultates à Sede Apoſtolica quibuſcunque conceſſæ ſuſpenduntur, ſed ſolum illæ, quæ ſunt ſimiles eis, quas Bulla Cruciatæ concedit, & aliæ, quæ licet non ſint ſimiles, ſed aliqua ex parte ſint differentes,non tamen adeo ſunt ſeparatæ,vt aliquo reſpectu propinquo non poſſint impedire bullæ Cruciatæ acceptionem.

Quarto, ex his inferri, quod ad reſpondendum certius huic quæſtioni, oporteret exprimere priuilegia, & facultates conceſſas Hoſpitali prædicto, de quibus dubitatur, an per Cruciatam ſuſpendantur, vt reſponſurus poſſet arbitrari, quæ illorum comprehendantur ſub clauſula ſuſpenſionis, & quæ non,& cæt. I

ALLEGATIO.

a leg.nam quod abſurdum, ff.de bonis liber.

SVMMARIVM.

1 *Tenor priuilegij ſuſpenſi, quod per acceptionem Bullæ Cruciatæ reualidatur, eſt attendendus, nam ſi omnino radicatur in perſona confeſſarij, ſufficit quod ipſe bullam accipiat, quod ſi ad illius vſum requiritur etiam aliquod pœnitentis opus, ſeu actio, tunc eo non poſſunt vti, niſi cum accipientibus bullam.*

2 *Priuilegium comedendi oua Eccleſiaſticis perſonis competens aliunde, quam à præſenti Bulla Cruciatæ ſuſpenditur quidem per ſuſpenſionem, quæ fit vigore præſentis bullæ, ſed non tollitur. Vnde cum accipientes præſentem bullam,tollant iam dictam ſuſpenſionem, poterunt non quidem ex vi huius bullæ, ſed ex vi antiqui priuilegij oua comedere.* K

CONSILIVM XVI.

QVAERITVR primo, quia in bulla Cruciatæ datur facultas commiſſario, ut poſſit ſuſpendere facultates, & priuilegia conceſſa Monaſterijs, & locis pijs,& cæter.an ex hac commiſſione cenſeantur ſuſpenſa priuilegia dictis locis conceſſa in ordine ad proximos?

Secundo,quia dictus commiſſarius bullæ ſuſpenderat dicta priuilegia quo ad illos ſolum, qui non darent eleemoſynam pro dicta bulla, & reſpectu aliorum,qui darent eleemoſynam,illa non ſuſpendebat, quæritur, an ſit ſatis ad dicta priuilegia conſequenda, quod religioſus confeſſarius det dictam eleemoſynam pro bulla,an verò ſit opus, quod pœnitens eleemoſynam dictam faciat?

Tertio, circa dictam Bullam Cruciatæ, quæ ſuſpendit omnia priuilegia conceſſa quibuſcumque locis, perſonis, & cæt. quo ad illos tantum, qui non dederint eleemoſynam pro dicta bulla, dubitatur, an in India, vbi ex antiquo priuilegio omnes, etiam Religioſi, & Sacerdotes vtebantur lacticinijs in quadrageſima, vigilijs, & cæter. modo poſſint poſt publicationem dictæ bullæ Cruciatæ vti eodem priuilegio, dando eleemoſynam pro dicta bulla?

1 AD PRIMAM, & ſecundam reſpondeo primò, quòd omnia priuilegia Religioſorum, & aliorum, ad quæ poteſtas ſuſpendendi extenditur, erunt ſuſpenſa,facta ſuſpenſione à commiſſario, & deſinent eſſe ſuſpenſa priuilegia eorum, qui bullas acceperunt, quia id ſonant verba bullæ, à quibus non eſt recedendum. a

Secundo, quod tale poteſt eſſe priuilegium Religioſi, quòd vti poſſet eo erga pœnitentem, & tale, quod non poſſet. Si enim Religioſus haberet priuilegium audiendi confeſſionem omnium, qui eum elegiſſent in confeſſorem, poſſet accepta bulla omnes audire,qui eum eligerent,ſi autem haberet priuilegium audiendi omnes, qui eligerent eum de licentia ordinarij, non poſſet niſi habentes illam, vel accipientes bullam, quæ eam ſaltem eminenter continet, nam tenor priuilegij eſt ſeruandus, & non extendendus. b

2 AD TERTIAM Reſpondeo affirmatiuè, & quod rectè intellecta eſt bulla ab illis, qui dixerunt poſſe Clericos, & Religioſos virtute priuilegij antiqui,& generalis,adiuncta reualidatione reualidationis,comedere oua,& lacticinia diebus ieiuniorum. Quia, meo iudicio, non fuit intentio concedentis Cruciatam nouè præcipere,ne Clerici,& Religioſi comedant ea,ſed tantum ne comedant uirtute priuilegij huius Cruciatæ, niſi accipiant bullam, & mens diſponentis eſt attendenda. c

ALLEGATIONES.

a l.non aliter,ff deleg.3. b capitul ablata,de uerb.ſignific. capitul.porro,de priuil. c capitul.final.de pri.l.in conditio, ff.de cond.& demonſtr.

SVMMARIVM.

Gratia etiam per Cruciatam ſemel conceſſa durat perpetuo,donec reuocetur,at ſi ſuſpendatur,reuocata ſuſpenſione,remanet efficax vt prius. 1

CON-

CONSILIVM XVII.

SVSCIPIENTES Bullam Cruciatæ in iſto præſenti anno an gaudeant indulgentijs, & gratijs per bullã Cruciatæ in præterito anno conceſſis?

1 Reſpondeo, quod poterit frui priori bulla quoad illas clauſulas, quæ non ſunt ſublatæ per bullam poſteriorem. Tum quia gratia ſemel facta durat, donec reuocetur, vel ſuſpendatur. a Tum quia ſi ſuſpendatur, ſublata ſuſpenſione remanet tam efficax, quam erat ante ſuſpenſionem argu. cap. [paſtoralis.] b & per poſita in caſu per poſteriorem bullam acceptam tollitur ſuſpenſio priorum bullarum.

ALLEGATIONES.

a capitul. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. libro 6. b de cauſ. poſſeſſ. & propr.

SVMMARIVM.

1 *Ouis, & lacticinijs cui ob neceſſitatem diebus prohibitis per Cruciatam veſci permittitur, licet aliquo die omiſſis iis veſcatur piſcibus, non peccat, quia poteſt fauori ſibi per bullam oblato renunciare, dummodo id non cedat in notabile detrimentum ſanitatis, quia tunc peccaret contra p̃ceptũ naturale. nu. 2. & ſi non tenetur ieiunare poteſt eiſdem aliquando in prandio, & aliquando in cœna veſci. numero 4. ſecus eſſet, ſi vtriſque vellet in eodem prandio, vel cœna vti, quia quando poteſt abſtinere à prohibitis, non licet eis vti, ſin minus quia piſces nocent, peccat illos comedendo. numer. v. & 4. niſi modica piſcium quantitas excuſet. numer. 3.*

CONSILIVM XVIII.

CLericus Hiſpaniæ, qui per bullam Cruciatæ nouiſſimam non poteſt edere in Quadrageſima oua, & lacticinia, niſi ob neceſſitatem, de conſilio confeſſarij, & medici, an poſſit eodem die, & eodem prandio, vel cęna, vel ſaltem interpolatis diebus edere aliquid piſcium, quod edenti non noceat?

1 Reſpondeo, quod poterit interpolatis diebus, ita quod vno die comedat piſces, & alio oua, vel lacticinia, quoniam poteſt quis renunciare fauori, & priuilegio ſuo, quatenus ius humanum tangit, a & priuilegium, & licẽtia huiuſmodi datur in fauorẽ eius.

2 Dixi, [Quatenus tangit ius humanum:] quia ſi eiuſmodi piſcium eſus eſſet ei mortifer, vel notabile ſalutis damnum afferret, peccaret comedendo, non quidem eo quod tranſgrederetur tenorem bullæ continentis humanum præceptum, vel priuilegium, ſed quia contraueniret naturali legi diuinæ, quia prohibemur edere mortifera, vel notabiliter valde læſura potentes ędere iuſtè alia, vt tradimus in Manual. Confeſſarior. b poſt Innocentium receptum. c

3 Secundo reſpondeo, quod non licet ei comedere piſces cum ouis, vel lacticiniis in eodem prandio, vel in eadem cęna, quia vel non poteſt veſci piſcibus ſine damno notabili, vel poteſt, ſi non poteſt, peccat illos comedẽdo, ſi verò poteſt, caret neceſſitate comedendi oua, & conſequenter non poteſt comedere illa licitè per tenorem bullæ, ergo nullatenus iuſtè poteſt comedere illa ſimul in eodem prandio, vel cœna

A quamuis non putarem eum mortifere peccaturum, ſi comederet oua, uel lacticinia cum neceſſitate ea comedendi, & comederet tam parum piſcium, quod ſolum ei parum noceret, & non ſufficeret ad excuſandam neceſſitatem comedendi oua, & lacticinia: peccaret autem uenialiter, eo quod ſuperfluè, & cum aliquo damno, ſine neceſſitate illos edendi comedit, immo cum aliqua neceſſitate non edendi ob gulam edit illos.

4 Tertio, quod ſi excuſatur à ieiunio, & licet ei prãdere, & cœnare, poſſet aliquando iuſtè comedere eodem die in prandio piſces, comedendo lacticinia in cœna, uel contra comedendo lacticinia in prandio, & piſces in cœna: quia contingere poteſt, quod in altera illarum comeſtionum B habeat neceſſitatem comedendi lacticinia, & non in alia, ſed quã uice non haberet neceſſitatem edendi illa, & commodè poſſet ueſci piſcibus, non deberet ea comedere, quia ceſſat cauſa edendi in bulla expreſſa. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. quod fauore, C. de legibus, cap. quæ ob gratiã, de reg. iur. lib. 6. b cap. 15. nu. 13. c in cap. tua, de homic.

SVMMARIVM.

1 *Minores de Obſeruantia incapaces ſunt iurium parochialis, vnde nec poſſunt illa præſcribere; & ſi miniſtrent ſacramentum Euchariſtiæ, extremæ vnctionis, vel be- C nedicant nuptias parochianorum alicuius loci, ſunt excommunicati, num. 2. niſi id fecerint ex licentia Epiſcopi, nu. 4. vel allegent ſe ex Priuilegio Papæ habere in dicto loco ius parochiæ, quod probabunt eo ipſo, quod probabunt immemorialem poſſeſſionem. nu. 3.*

CONSILIVM XIX.

DOmini cuiuſdam caſtelli habent eius iuriſdictionem, & territorium, & maiores eorum à tempore immemorabili ſemper ſumpſerunt omnia ſacramenta à Fratribus Franciſcanis de Obſeruantia, cum non fuerit ul- D lus parochus in ulla parte prædicti temporis, qui gereret curam animarum in præfato caſtello, nec in eius territorio. Nunc vero quidam viſitator inueniẽs per ſuam inquiſitionem pręfatos fratres adminiſtraſſe præfata ſacramenta, dixit eos eſſe excommunicatos. Quæritur, an res ita ſe habeat.

1 Reſpondetur primò, quęſtionem hanc uideri nouam, & talem, qualis uix reperiatur ſimilis cõtigiſſe in Italia, nec in Gallia, & Hiſpania, noſtra ſaltẽ ætate: eſſe item ſatis difficilis reſolutionis propter ea, q̃ parit conſuetudo, cuius initii nõ eſt memoria, ex una parte, & ex altera quòd ordo Franciſcanus Obſeruãtiæ non eſt capax iuriſdictionis parochialis, nec iuriũ parochialium, & ita non poteſt dici conuentum præ- E dictum ea ſibi uſucepiſſe, vel præſcripſiſſe.

2 Secundo, quod etiam allegari poteſt pro uiſitatore vrgere clem. de priuil. quæ excommunicat ipſo iure omnes religioſos, qui ſacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis, vel matrimonij benedictionem miniſtrant.

3 Tertio, ꝙ pro fratribus contra uiſitatorem facit primò, ꝙ aliquibus ſiue clericis, ſiue religioſis abſq; licentia ſpeciali rectoris Eccleſiæ parochialis licet facere id, ꝙ præfati fratres fecerunt, & quod ordinarij non poſſunt eos denunciare excommunicatos. Facit & conſuetudo immemorabilis, per quam probatur præſumptiuè titulus, quẽ allegauit is, qui ea vtitur,

iuxta cap. [ſuper quibuſdam.] a & l. [hoc iure.] §. ductus aquæ, ff. de aqua quoti. & æſti. & communem iuriſperitorum ſententiam. Et ita præfati fratres poſſunt allegare ſe habere priuilegium, vel licentiam id faciendi à Papa, & illud probare per prædictam conſuetudinem immemorabilem, & ſic excuſabuntur à præfata excommunicatione, cum notum ſit Papę priuilegio, & licentia competere poſſe Franciſcanis quantumlibet Obſeruantibus facultatem prædictã, arg. cap. [cuncta per mundum.] b & notatorum in cap. 1. c & alibi ſæpe.

4 Secundo, quod omiſſa quæſtione ad quem ſpectet iuriſdictio parochiæ, etiam allegare poſſunt ſe id feciſſe de licentia Epiſcoporum.

ALLEGATIONES.

a de uerb. ſign. b 9. quæſtion. 3. c de conſt.

SVMMARIVM.

1 *Regimen Monaſterii etſi de iure ad ſolum ſpectet prælatum, ita vt monachi nullum habeant ſuffragium. nu. 4. attamen ex particularibus ſtatutis in parte ſpectat ad conuentum, ſeu conſiliarios, ſine quorum conſenſu, & conſilio multa fieri non poſſunt. num. 1. nec ſine illis qui habent ius ſuffragandi. num. 3. & 4.*

2 *Monachorum creatio etſi videatur ad ſolum ſpectare prælatum, attamen ex ſtatutis particularibus, & ex conſuetudine ſpectat ad prælatum, & conuentum.*

5 *Diſpoſitio tantum debet extendi, quãtum ſua principalis ratio nedum expreſſa, ſed & ſubintellecta patitur.*

6 *Subrogatus ſapere debet naturam eius, cui ſubrogatur, nec debet eſſe melioris conditionis. Vnde ſi monachi alicuius Monaſterii debent eſſe Galli, non poteſt loco amoti Galli ſuffici non Gallus.*

7 *Prohibito aliquo, & id prohibetur, per quod ad prohibitum peruenitur. Vnde ſi in aliquo monaſterio monachi debent eſſe Galli, non Gallus, non poterit ibi eſſe nouitius.*

CONSILIVM XX.

VNiuerſis pręſentes literas inſpecturis frater Franciſcus de Paula Ordinis Minimorum humilis inſtitutor à S. Sede Apoſtolica gratia, & conceſſione, omnium eremitoriorũ, oratoriorum, & locorum eiuſdem ordinis vbicumque conſtitutorum, necnon congregationis fratrum Religioſorum, & perſonarum aliarum ſub regulari obſeruantia in eiſdem degentium ſuperior, licet immeritus, & generalis corrector, ſalutem in Domino perpetuam. Nos pie conſiderantes Regiam Maieſtatem Franciæ nobis, & ordini noſtro prędicto comparaſſe locum conuentus Noſtri Sanctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio in Vrbe Romana, ea propter ad ipſius beneficii per nos recepti memoriam, & quatenus fratres noſtri ordinis in dicto conuentu reſidentes in diuini cultus perſolutiones reddantur in futurum ſalutis animarum dictorum benefactorum memoriores, uolumus, & ordinamus, quod amodo in poſterum dictus conuentus Sanctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio in vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis, q̃diu inueniantur, qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint, ſin ãt vbi nulli reperiãtur, qui inibi reſidere voluerint, quia oẽs in Chriſto vnanimes eſſe debemus, illud per alios regi, & inhabitari volumus, paritercꝫ ubi locus ſupportare poterit, vltra q̃ reperiãtur habitãtes Gallicę nationis, alios & F aliarũ nationũ mixtim reſidere volumus. Datũ, &c.

Circa prædictarum literarum cõtextum quæritur primò, an ex illis colligatur, quod non ſolum corrector, qui eſt prælatus prædicti monaſterij, ſed etiam omnes alij officiarii, nempe diſcreti, & conſiliarii correctoris, ſacriſta, procurator cuſtodes chartarum, ſiue archiuii, debeant eſſe Gallicæ nationis.

Secundo, an non ſolum omnes officiarii debeant eſſe Gallicæ nationis, ſed etiam alii fratres, ſiue monachi debeant eſſe eiuſdem nationis.

Tertio, an Monachi prædicti Monaſterii poſſint aliqua de cauſa mitti ad alia Monaſteria, ſubſtituendo eis, ſiue loco eorum ponendo monachos aliarum nationum.

G Quarto, an poſſint recipi nouitii ex aliis nationibus ex ſenſu iuridico.

Quinto, quando licebit fratribus aliarum nationum cum fratribus Gallicę nationis in prædicto monaſterio conuiuere, quod aliquando poſſe, & debere ſignificat ipſemet Sanctus Franciſcus.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo, quod pro parte negante facit capit. [nullam,] a cum multis aliis, quæ nos ei adiicimus in tertio comm. b ſuper 1
illud confecto, ad probandum totum monaſterii regimẽ pertinere ad Abbatem, ſiue prælatum, & quod nullam poteſtatem, habent monachi ad regendum H monaſterium, & quod conſequenter Beatiſſimus Franciſcus, ſtatuendo, vt prædictum monaſterium regatur à Fratribus Gallicæ nationis, videtur intellexiſſe de correctoribus tantum, penes quos eſt de iure totum monaſterii regimen.

Sed pars affirmans eſt verior. Tum quia quicquid antiqua iura de poteſtate Abbatum ordinum antiquorũ ſtatuerint iure tñ nouiore, ſaltem particulari recentiorum ordinũ per regulas eorum originarias, vel conſtitutiones, ſupradicta poteſtas prælatorum, prę ſertim inferiorum, & ſingulorum monaſteriorum ita reſtricta eſt, vt bonam partem eorum, quæ pertinent ad regimen teneatur facere cum ſui conuentus, I uel conſiliariorũ, ſiue diſcretorum conſilio, & aſſenſu, vt palam eſt eis, qui eorum regulas, & conſtitutiones perlegerunt: nam & Benedictus in regula ſua c id expreſſit, vt diximus in comment. ſuper d. cap. nullam. d Tum quia etiam Epiſcopi iure communi debent regere, & gubernare ſuas Eccleſias cum conſenſu, vel conſilio ſuorum canonicorum. e

2 Tum quia, quamuis creatio nouorum monachorum aliquando ad ſolos Abbates ſpectet, vt colligitur ex cap. fin. f & annotauit Panor. g ſecundum tamen gloſ. h ad Abbatem, & cõuentum pertinet, quod eſt uerum de conſuetudine, ſecundum quam ętate noſtra in omnibus ferme monaſteriis omniũ ordinum, & ſpecialiter Minimorum, quorum maximus auctor fuit prædictus Patriarcha S. Frãciſcus, ad præ- K latos, & conuentus ſimul pertinet, vt conſtat ex eorũ regulis, & conſtitutionibus, & cõſuetudine, quam eſſe ſeruandam tradidimus nos in d. cap. nullã, i qd- quid dicat Panor. K qui melius loquitur in cap. [cũ ad Apoſtolicã.] l quę referimus d. cap. [nullã.] m & magna pars regiminis monaſterii cõſiſtit in exercitio ptãtis eligendi monachos, quia perſonæ præſtant rebus,

ALLEGATIONES.

a 18. q. 2. b de reg. c cap. 5. d nu. 5. & ſeq. e cap. quanta, cap. nouit, de his quæ fiunt à prælat. f de regu. lib. 6. g in cap. cum Eccleſia Vulterana, de elect. h prædicti c. fi. de reg. lib. 6. i nu. 4. & 5. K in d. cap. cum Eccleſia Vulterana, de elect. l de reg. m num. 5.

rebus, a ergo ad totum conuentum prædicti monaſterij, & ad omnes monachos eius pertinet magna pars regiminis eius. b

3 Cum ergo monaſterium prædictum regendum ſit per fratres Gallicæ nationis, ſi inueniantur, qui poſſint, & velint id facere, conſequens profecto eſt, quod non ſolum corrector, ſed et alij officiarij, imò & omnes fratres, qui habent ius ſuffragandi, ſeu vocem in Capitulo, debent eſſe nationis Gallicæ, quia omnes habent aliquam partem in eius regimine, licet alij alijs maiorem. Nam ex eo quod alij habeant maiorem, non infertur alios nullam habere, quandoquidem quilibet inſtitutus in aliqua quota hæreditatis parte eſt verus hæres. b

4 Ad oppoſitum reſpondetur illud c. procedere ſecundum illas regulas antiquas originarias, ſecũdum quas monachi nullum ſuffragium, vel vocem habebant in Capitulo, non tamen habet locum ſecũdum regulas recentiores, ſecundum quas prælati tenẽtur regere cum conſenſu, vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum, vel diſcretorum, uel aliorum officiariorum, neq; in monaſterijs antiquorum regulariũ, quibus ſuperadditæ ſunt conſtitutiones reſtringẽtes prælatorum ptãtem ad gubernandum cum cõſenſu, vel conſilio prædictorum, ſaltem quoad aliquam notabilem gubernationis partẽ, per ſupradictas rationes, & alia quæ latius adduximus in d. c. [nullam.] c

AD SECVNDAM reſpõdetur affirmatiuè. Primò quidẽ, quia oẽs fratres, qui ſunt habituri partem in regimine, pdicti monaſterij, debent eſſe Gallicæ nationis, ſi in numero ſufficienti inueniuntur de illa, vt in prima quæſtione reſolutum eſt, at omnes fratres, qui ſunt profeſſi, habent aliquam partem regiminis illius cum habeant ſuffragium, & vocem eligendi prælatum, & alios fratres, & ad alia multa tam iure communi, iuxta c. 1. d quàm iure particulari, & praxi, ſiue conſuetudine prædicti ordinis Minimorum, ergo omnes profeſſi debent eſſe Gallicæ nationis, ſi inueniuntur in ſufficienti numero de illa.

5 Secũdo, quod ratio principalis, & præcipua, quæ B. Franciſcum mouit ad conſtituendum hoc ſpeciale in gratiã Regiæ Maieſtatis Gallicæ, fuit, vt fratres illud colentes eſſent memoriores, ſiue magis memores ad orandum pro Regibus Galliarum, & quod putauit fratres Gallicę nationis magis memores fore, quã alios, quæ ratio æquè comprehendit alios fratres, ac ipſos officiarios, ergo eiuſdem iuris debent eſſe ipſi, atque alij officiarij, partim quod de ſimilibus idem eſt iudicandum, e partim quod diſpoſitio debet extendi tantum, quantum ſua ratio principalis extenditur, vt eſt cap. [meminimus.] adiuncto cap. [ſuggeſtum,] f vbi Panor. receptus ab alijs id adnotauit, & ait non ſolum procedere cum ratio exprimitur in diſpoſitione, ſed etiam cum ſubintelligitur, quam extenſionem laudat ibi Francus, & latius defendit Dec. & in caſu propoſito, non ſolum ratio eſt ſubintellecta, ſed etiam expreſſa, ergo non ſolum comprehendit officiarios, ſed etiam extenditur ad alios omnes fratres.

Tertio, quod contextus verborum ſanctiſſimi ipſius, eiuſdemque gratiſſimi viri S. Franciſci palam ſignificat, ſe intellexiſſe de omnibus fratribus, per illa verba, [Qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint,] per quæ apparet eum non ſolum intellexiſſe de his, qui intendunt regimini monaſterii in præcipiendo, uel conſulendo, ſed etiam incumbendo cultui diuino, quod maxime fit miſſando, canendo, & pſallendo, audiendo confeſſiones, & com-

A municando, quæ omnia in prædicto monaſterio magna cum ſolicitudine fiunt.

6 AD TERTIAM reſpondendum eſt negatiuè, quoniam ſubrogatum naturam eius, cui ſubrogatur, debet ſapere, g at principales monachi debent eſſe nationis Gallicæ, ergo & qui eis ſunt ſubſtituendi. Tum quia non debet eſſe melioris conditionis ſubſtitutus, & locum tenens, quam principalis, h imò vt ibi adnotauit Bart. frequenter non poteſt ſubſtitutus ſatisfacere obligationi, qua principales tenentur. Tum quia non eſt danda occaſio malignandi, i imò malitiis hominum eſt obuiandum. K At ſi liceret dimittere, & mutare fratres nationis Gallicanæ, ſubſtituendo fratres aliarum nationum, daretur occaſio, & uia fraudandi præfatam gratiã, & ordinationem, vt palam eſt, ergo non eſt id concedendũ.

B

7 AD QVARTAM reſpondetur, quòd non poſſunt recipi nouitii ex aliis nationibus, ſi ex natione Gallicana inueniantur, qui recipi poſſent. Tum quia negata re aliqua videntur negari ea, per quæ peruenitur ad illud, l & cum quid prohibetur vna uia, prohibetur etiam ne fiat alia. m Et per nouitiatum peruenitur ad profeſſionem, ergo ſi aliarum nationum homines non debent incolere prædictum monaſterium, ſi inueniuntur ex natione Gallicana, qui colant illud, neque debebunt eligi nouitii, qui ſint ibidem profeſſuri.

C AD QVINTAM reſpondetur, ꝙ licebit, qñ non inuenirentur de illa natione tot, quot prædictũ monaſterium ad ſua miniſteria indigeret, quando item reditus, & locus monaſterii ferre poſſent, ut aliqui aliarum nationum ſuſtentarentur una cũ fratribus Gallicæ nationis, ſed uidetur ſentire contextus prædictæ gratiæ, quod tunc eiuſmodi fratres ſolummodo poſſent reſidere, & non regere, nec per conſequutionem habere uocem in capitulo, aut ſaltem nõ poſſent eſſe officiarii, quia legem, & diſpoſitionem, ita debemus interpretari, ne legiſlator, aut diſpoſitor ſibi ſit cõtrarius, arg. l. [ubi repugnantia.] n at in principio dixit, ut prædictum monaſterium regeretur per ſolos fratres Gallicæ nationis, ſi inuenirentur, & ſi in fine intelligeretur, quod quando bona

D poſſent ſupportare plures, quàm monaſterium egeret, poſſint committere alii fratres aliarum nationum, intromittendo ſe in regimine, eſſet ſibi contrarius. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. 2. ff. de ſtatu homin & l. ſi quæramus. ff de teſt. b l. Iulianus, & l. 1. ff. de hæred. inſt. & l. qui liberis. §. fi. ff. de vulg. & alibi ſæpe. c à nu. 11. d de elect. e l. ſi illud. ff. ad l. Aquil. & c dudum. 2. de elect. f de appel. g l. cum qui § iniuriarũ ff. ſi quis cautio. & c. eccleſia. vt lit. pend. h l. nemo eſt. ff. de duob. reis. i c. ex parte. de conſuet. & l. conueniri. ff. de pact. K l. in fundo. ff de rei vendic. l l. oratio. ff. de ſponſa. m c. cum quid. de regul. iur. lib. 6. cum multis ibi per gloſſ. citatis. n ff. de regul. iur. & cap. ſolicitudinem. de appel.

E

SVMMARIVM.

Moleſtari vel capi non debet quis rei nullo iure prohibitę incumbens, antequam de negotio ſerio cognoſcatur. 1

Lex antequam promulgetur, ſeu legitime publicetur, neminem ligat. 2

Priuilegium magis reſtringendum, quam lex, & ſtrictius interpretandum. 2

Priuilegium & ſi aliquando proſit ignoranti, nunquam tamen illi nocet, niſi quo ad annullationem actus, quæ ſecundum aliquos non eſt proprie pœna, quam operatur, ſi contineat certum tempus, poſt quod decernat 3

etiam

etiam ignorantes ligari, num.7. vel habeat decretum irritans, num.4. & 5.
6 *Ignorantia facti, quod quis non tenetur ſcire, excuſat.*
8 *Diſpoſitio, quæ multipliciter apte intelligi poteſt, non obligat contrauenientem ſecundum vnum aptum intellectum, modo non contraueniat ei ſecundum alium ei aptum lege alia probatum.*
9 *Conditinis natura eſt, vt ea adueniente valeat quod ſub ea fuit promiſſum, aliàs verò non.*

CONSILIVM XXI.

QVidam ingenioſus (qui dicitur *Ingeniero*) obtinuit per breue à Sede Apoſtolica priuilegium, vt alteri, quam ei, non liceret in ſtatu Eccleſiaſtico opus quoddam Reip. vtile facere, promittens, quod intra annum monſtraretur artificium perfectum. Alius verò ingenioſus nihil ſciens de prædicto priuilegio, idem opus & facilius tranſacto anno perfecit. Quæritur nunc, an inciderit in pœnas contentas in breui, ſiue priuilegio, ſcilicet, ſoluere pœnam ingenioſo, vel Cameræ, prout latius continetur in breui, ſiue in priuilegio.

1 Reſpondeo primo, quod reſignatio prędicta nullo iure naturali, diuino, vel humano communi prohibetur, immo eſt actus omni iure permiſſus, & dignus gratia, & præmio, vt copia ipſa præfatæ gratiæ continet, ergo faciens illum in dubio, & antequam de re ſerio, & ſatis cognoſcatur, non debet capi, neque moleſtari. a

2 Secundo, quod lex antequam promulgetur, ſiue legitime publicetur, neminem ligat. b nec priuilegium, quod eſt magis reſtringendum quam lex, & ſtrictius interpretandum. c

3 Tertio, quod priuilegiũ regulariter non prodeſt, cui conceditur, nec nocet ei contra quem cõceditur, donec perueniat ad notitiam eorum, & licet aliquando proſit ei cui conceditur, nunquam tamẽ nocet ei, contra quem conceditur, ſaltem quoad incurrendam pęnam, donec legitime intimetur ei, aut donec ſaltẽ notitia eius legitimè perueniat ad illum, vt eſt in cap. 1. d vbi poſt Innoc. Hoſtienſis, Dominicus, & Philippus Francus e expreſſe hoc tenent.

4 Quarto, ꝙ non obſtat dicere, quod lex, & diſpoſitio pęnalis aliquando ẽt comprehendit ignorantes, cum exprimitur in ea, vt ex tempore datæ obliget, iuxta gloſſam celebrem, f aut cũ ponitur in ea decretum irritãs, g & quod in gratia præfata ponitur tam verbum [ex nunc,] quam decretum irritans.

5 Non inquam hoc obſtat, quia illud procedit quo ad pęnam annihilationis actus, quæ dicitur intrinſeca, & à multis defenditur, quod non eſt verè pęna, vt videre eſt apud Panor. Felynum, Decium, & alios citatos per eos, h non autem quoad pœnam extrinſecam corporalem, vel temporalem aliorum bonorum vt omnes reſoluunt. Et in caſu propoſito primus ingenioſus non agit ad annullationem actus, ſed petit pœnam extrinſecam bonorum temporalium, ad quam nulla ratione debet audiri contra ſecundum ingenioſum, qui ignorauit ſuum priuilegium, ſiue gratiam priuilegiatiuam nullatenus illi notificatam, nec publice in locis ſolitis publicatam, & promulgatam.

6 Quinto, quod contra ius naturale, diuinum, canonicum, & ciuile eſt, vt quis innocens, & ſine culpa puniatur, vt conſtat per l. [abſentem.] i & c. [iam itaque.] & per alia multa citata per Gratianum. K At qui aliquid iure naturali diuino permiſſum; ſed humano prohibitum facit per ignorantiam facti, qđ ipſe non tenetur ſcire, innocens, & ſine culpa eſt, vt eſt in §. l [notandum.] cum alijs multis citatis a gl. illius, & eſt textus expreſſus in reg. [ignorantia facti excuſat.] m cum alijs citatis ab eius gloſſa, & id qđ præfatus ſecundus ingenioſus fecit, eſt de ſe permiſſum, & omni iure permiſſum, ergo licet per ignorantiam facti contrauenerit præfatæ gratiæ, ſine culpa id fecit, & eſt innocens, & conſequenter graue peccatum eſt eum ob id punire.

7 Sexto, quod gratia præfata non fuit abſolutè, & ſine modo & conditione conceſſa, ſed cum modificatione, & reſtrictione, vt intra annum à die conceſſionis monſtraretur artificium perfectum, ita quod niſi id fieret, nihil gratia prodeſſet, quod tamen non uidetur factum intra annum à die conceſſionis, cum ille fuerit finitus 21. die menſis Octobris proximè elapſi, & nondum ſciatur, ſaltem publice, id eſſe factum. Quod ſi non eſt ſatisfactum præfato modo, & conditioni, planum eſt præfatum primum ingenioſum male agere, peccareque grauiter moleſtando ſecundum, eſſeque dignum, ut puniatur, cum ſua ipſa gratia nihil ei proſit.

8 Septimo, quod diſpoſitio, quæ multipliciter apte intelligi poteſt, non obligat contrauenientem ſecundum unum aptum intellectum, modo non contraueniat ei ſecundum alium ei aptũ lege aliqua approbatum, per l. [in ambiguo.] n ubi hoc adnotauit Bart. communiter receptus. At præfata gratia o uidetur intelligi apte duobus modis, argu. l. 1. p Primo quidem, ut gratiam faciat conditionalem, ſecundo, ut faciat modalem, & intelligendo quod faciat conditionalem, ſcilicet, quod ſi intra annum perfecerit opus ualeat ei gratia, & aliàs non, non uidetur antequam perficiatur exercitium intra annum obligare, quia illa eſt natura diſpoſitionis cõditionalis. q

9 Octauo, quod natura conditionis eſt, quod ea adueniente ualeat, quod ſub ea fuit promiſſum, aliàs uerò non. r Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. abſentem. ff. de pęn. l. abſentem. C. de accuſ. cum eis adnotatis. b text. in c. in iſtis. §. leges 4. diſt. & c. 2. de conſt. & in auth. vt fact. no. conſtit. colla. 6. c c. porro, de priuil c. Rodulphus. de reſcr. cum eis adnot. d § ex parte. de conceſſ præb. lib. 6. e Super gloſſ. uim ſuam. f Cle. 2 verſic. ex nunc. de hęret. li. 6. g d. c. 1. § parte. h c. 2. de conſt. i ff de pęn. k q. 4. l 1. q. 4. m de reg. iur lib 6. n ff. de reb. dub. o in verſic. volumus. p ff. de in die addict. q §. ex conditionali. Inſt de verb. oblig. tex. c. ſi pro te. de reſcr. li. 6. r §. ex conditionali, Inſt. de verb. oblig. cap. verum, de condit. appoſ.

SVMMARIVM.

Quidquid poteſt quis per ſeipſum facere, poteſt facere per alium. 1
Recedendum à verbis non eſt, niſi aliud aliunde appareat, & numer. 2. 2
Priuilegia, dato aliquo effectu, quem operentur contra ius commune, non ſunt extendenda ad alios ſaltem ad eos, ad quos non mouet eadem ratio. 3
Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. 4
Coniunctio, & vel ac, ſignificat copulata eſſe diuerſa. 5
Verba, quæ in priuilegijs, & quacunque diſpoſitione, etiam odioſa, ponuntur, debent extendi quantum ſua propria ſignificatio patitur. 6
Exportare rem ſuam quocunque voluerit, vnicuique iure naturali licet. 6

6 *Gratia,*

6 *Gratia, vel diſpoſitio facta in materia per quam res reuertitur ad priſtinam naturam iuris naturalis, eſt fauorabilis.*

CONSILIVM XXII.

CONCESSIT Sanctiſſimus per Motum proprium in forma Breuis Legato Bononienſi, vt poſſet extrahere ex quocunq; loco Status Eccleſiaſtici tot menſuras frumenti, & bladorum, non obſtante eius Conſtitutione hoc prohibente, & transferre Bononiam abſque datijs, & gabellis. Quaeritur, an poſſit illas transferre ad alia loca, verbi gratia Florentiam cum iam Bononiae prouiſum fuerit, quia gratia principaliter eſt conceſſa ad extrahendũ, transferre autem Bononiam videtur eſſe liberum, ac in eius arbitrio relictum, cuius contemplatione gratia, ac priuilegium hoc conceſſum fuit.

1 Perpenſis verbis Priuilegij Illuſtriſſimi Cardinalis dico primo, certum eſſe, quod eius Illuſtriſſimae D. licet per ſe, vel ſuos agentes conuenire cum praefato Theſaurario, & praefatis mercatoribus per conuentionem gratuitam accepto, vel non accepto pretio, vt illi extrahant corbes frumenti, & bladorum in priuilegio expreſſos eo modo, quo poſſet ſua D. Illuſtriſſima per ſe, vel per ſuos familiares, & agentes extrahere, quia id iure nullo prohibetur, & regula iuris habet, quod poteſt quis per alium facere, quod poteſt per ſemetipſum. a Nec vt puto, publicani, & gabellarij contradicent huic parti.

2 Secundo videtur, quod praefatum priuilegium duobus modis poteſt intelligi quoad illa verba, [Extrahere, ac ad ciuitatem noſtram Bononiam transferre.] altero, quod ſignificent dari duo priuilegia, vnum ad extrahendum ſimpliciter abſque datijs, & gabellis, & caet. alterum ad transferendum Bononiam abſque datijs, & gabellis, & caet. Secundo modo, vt ſignificent dari vnum priuilegium, ſcilicet extrahendi Bononiam. Et ſi dicamus priori modo intelligenda, poterunt extrahere quocunque volent, & ſi poſteriori, non niſi Bononiam.

3 Tertio, quòd videri poteſt poſterior modus intelligendi verior alicui. Tum quia illa verba praefati priuilegij, [extrahere, ac ad ciuitatem Bononiam transferre,] id videntur proprie ſonare, & à verbis non eſt recedendum, niſi aliud aliunde appareat. b Tum quia priuilegia ſunt reſtringenda, c & licet ita debeant interpretari, vt operentur aliquid vltra ius commune, d dato tamen aliquo effectu, quem contra illud operentur, non debent extendi ad alios, ſaltem ad illos, ad quos non mouet eadem ratio, ſecundum Panormitanum, e declaratum latius per Decium, f & per citatos per eum. Et non videtur eadem ratio concedendi extractionem praedictorum bladorum ad quaecunque alia loca ſubiecta, & non ſubiecta illi, ac extrahendi à Ciuitate Bononia ſibi ſubiecta, & multis nominibus digna, vt ſibi faueatur, & eſt notabilis fauor, vt ad eam poſſint extrahi praefata blada.

4 Tum quia nemo diceret, quod licentia Papae ad extrahendum aliquod frumentum in Regnum Neapolis extenderetur ad extrahẽdum in Regnum Franciae, vel Florentiam, cum actus agentium non operentur vltra intentionem eorum. g Tum denique quod videri poteſt ſuperfluum fuiſſe facere facultatem transferendi Bononiam ſi per verbum [extrahendi] intelligeretur data facultas extrahendi quo-

A cunque vellet, cum tanta, & maior ſit ratio transferendi Bononiam, quàm ad alia multa loca, per praedicta.

5 Quarto videtur verior prior modus intelligendi. Primo, quod ſi Papa habuiſſet intentionem concedendi priuilegium ad extrahendum tantum Bononiam proprius dixiſſet, ſe concedere libertatem extrahendi ad Bononiam, quam extrahendi, ac ad Bononiam transferendi, cum ſuperfluè poneretur illa copulata, ac, & illud verbum [transferendi, & conducendi,] vt palam eſt. Secundo, quod coniunctio copulatiua, &, ſiue, ac, ſignificat copulata eſſe diuerſa, iuxta Gloſſam ſolemnem, h & videtur conceſſiſſe duas facultates, alteram extrahen-

B di, & alteram transferendi Bononiam. Tertio, quod non fuit ſuperfluum (vt argumentum vltimum pro contraria parte tangebat) addere ſecundum poſt conceſſionem primi, quia conceſſio extrahendi ſine datijs, gabellis, & caet. ſolum concedit immunitatem à datijs, & gabellis, & caet. prouinciarum, vnde erant extrahendae, & non à datijs, & gabellis, & caet. ſoluendis alibi, vt Bononiae, & in alijs locis per quae ad eam transferrentur. Quarto, quod ſatis aptus intellectus illorum verborum videtur, quod per ea datur vna facultas extrahendi quocunque volet abſque datijs, & gabellis, & caet. ſoluendis in prouincijs, vnde extrahuntur, & altera transferendi, &

C conducendi Bononiam abſque datijs, gabellis, ac caeteris ſoluendis etiam extra prouincias, vnde extrahenda ſunt, vſquequo importentur, & inducantur Bononiam.

6 Quinto, quod non obſtant ſupradicta de reſtringendo priuilegio, quia hoc non eſt extendere priuilegium, ſed verba illius iuridicè intelligere, & vitare ſuperflua, & propriè intelligere verba, quae in quacunque diſpoſitione etiam odioſa ponantur, debent extendi quantum ſua propria ſignificatio patitur, vt habet l. [cum lege.] iuncta Gloſſa, i vbi colligit Aret. quem ſequitur Decius, K & alibi ſaepe, & Alciatus, l & propria, & apta ſignificatio verborum videtur ſupradicta, attento praeſertim,

D quòd praefata gratia eſt conceſſa Motu proprio, & multis alijs clauſulis ſignificantibus voluntatem concedentis fuiſſe facere illam vberrimam, & ampliſſimam, & quod fit in materia, per quam reuertitur res ad priſtinam naturam iuris naturalis, quo licet exportare vnicuique rem ſuam quo voluerit, quae reuerſio eſt fauorabilis. m Per quae, & alia multa, quae poſſent afferri, aequior, & iuſtior videtur haec pars poſterior. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul poteſt, de regulis iuris, lib. 6. l. 1. ff. de procurator. b l. non aliter, ff. de legat. 3. c capit. porro, de priuileg. d capit cum in his, de priuileg, capit. auctoritate, de uerborum ſignification. e capitul certificari, §. eos, de ſepultur. f capitul. 1. de reſcriptis, numero 16. g l. non omnis, ff. de

E rebus credit. capitul fin. de praebend. h in rubr. ff. de iuris, & facti ignor. & capitul. querelam, de ſimon. i de teſtamen. k capitul ut debitus honor, de appellation. & l. factum, § in poenalibus, ff de regulis iuris. l in rubr. de uerb ſignificatio. col. 2. m l. ſi unus, § pactus ne peteret, ff. de pactis, & cap. ab exordio.

SVMMARIVM.

Praelatus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, & Papae immediate ſubiectus, habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & omnia, quae Epiſcopus, exercere poteſt in ſuos ſubditos. 1

CON-

CONSILIVM XXIII.

AN prælatus exemptus ab Epiſcopi iuriſdictione habeat iuriſdictionem epiſcopalem, & an cum ſuis ſubditis omnia illa, quæ Epiſcopus pōt, valeat exercere?

1 Rñdeo, quod prælatus exemptus, & immediatè Papæ ſubiectus habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem in ſuos ſubditos, iuxta gloſſam receptam, & à quibuſdam putatam ſingularem a quā Cardinalis b commendat, dicens eam ſeruari de cōſuetudine, & quod ipſe fecit eam frequenter obſeruari, & per illam gloſſam putatam ſingularem dixit, Abb. c quod huiuſmodi prælati exēpti, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, poſſunt exercere in ſuos ſubditos ea, quæ Epiſcopi in ſuos. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a clem. 1. verbo proprij. de reb. eccl. non alienan. b ibidem q. 34. c cap. 1. de rebus eccle. non alienan. col. 1.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium canonis clericis minoribus 14. annorum non tollit Conc. Trid. ſed fori, & ne obtineant beneficia.*
2 *Ius antiquum non cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum illud expreſſe tollit.*
2 *Negans alterum de duobus propoſitis tacite, vel expreſſe, alterum concedere videtur.*
2 *Lex debet eſſe rationabilis.*
3 *Priuilegium fori ſublatum eſt clericis in varijs caſibus ad inſtantiam Regum, ne eorum iuriſdictio fraudaretur.*
3 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
4 *Legis mens eſt ſeruanda in omni diſpoſitione.*

CONSILIVM XXIIII.

AN clerici in minoribus conſtituti ante decimumquartum annum priuentur priuilegio canonis [ſi quis ſuadēte] ſicut priuilegio fori, per a Concilium Tridentinum.

1 Reſpondetur, quod non, quia prædictum Concilium b nullam de priuilegio canonis [ſi quis ſuadēte.] facit mentionem, ſed ſolum meminit de priuilegio fori, & priuilegio obtinendi beneficia eccleſiaſtica, ergo non videtur illud tollere quoad vllum tpſ. Tum quia ius antiquum non cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum expreſsè illud tollit. c At omnis clericus iure antiquo fruitur canone [ſi quis ſuadente,] ergo non priuatur eius fruitione, niſi iure nouo expreſſe priuetur. At præfatum Concilium, d nullam de ipſo mentionem facit, ſed omnino omittit, ergo pro omiſſo debet haberi. e

2 Tum quia qui de duobus tacitè, vel expreſſe propoſitis alterum negat, alterum concedere videtur. f At in præfato Concilio g priuilegia clerici tacitè, vel expreſsè proponuntur, & non tollit niſi priuilegium fori, & obtinendi beneficium eccleſiaſticum, ergo reliqua reliquit ei, & conſequenter priuilegium canonis. Tum quia nulla ratio occurrit, quare clerico minori 14. annis honeſtè clericatu ſuo vtenti debuiſſet tolli præfatum priuilegium canonis, ergo non eſt cenſendum ſublatum, quia lex debet eſſe rationabilis. h

3 Tum quod ſatis notum eſt priuilegium fori ſublatum fuiſſe ad maximam Regum inſtantiam, ne iuriſdictio eorum fraudaretur, quæ ratio ceſſat in priuilegio canonis, ergo ceſſat in eo præfatum Con-

F cilium. i Tum quia nullius regionis conſuetudo ſuſcepit præfatam interpretationem, ſed contrariam, & ita illa ſeruanda eſt, quia conſuetudo eſt optima legum interpres. K

4 Tum denique quod phraſis, & mens præfati Concilij l indicat hanc partem bene ſentienti, & olenti, & mens legis eſt ſeruanda in omni diſpoſitione, m & phraſis ipſius capitis ſignificat noluiſſe Concilium parificare illa duo priuilegia, dum diuidit priuilegium fori à priuilegio obtinendi beneficia poſteaquam ad quatuordecim annos peruenerit, definiendo ne altero vnquam vtatur, niſi ſit beneficiarius, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens alicui eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiat, altero vero ſic, quo tamen vti non poteſt, niſi ſit clericus,

G & reputetur talis.

[Aduertendum non inde tute inferri clericum ſi ſit minor 14. annis non gaudere priuilegio fori etiam, quod in habitu, & tonſura incedens alicui eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiret, vel de eiuſdem licentia in ſeminario, vel in ſchola, aut vniuerſitate quaſi in uia ad maiores ordines ſuſcipiendos uerſaretur.

ALLEGATIONES.

a c. 5 de refor. ſeſſ. 23. b c. 6. c l. præcipimus. C. de appel. d c. 6. e l. commodiſſime. ff. de liber. & poſt hu. f l. cum prętor. ff. de iudic. & c. nonne. de præſumpt. g c. 6. h c. erit autem lex. 4 diſt. i c 6. c. cum ceſſante de appell. K c. cum

H dilectus, de conſuet. l cap. 6. m l. in conditionib. ff. de condit. & demonſtra & cap Marchion. 1. q. 1.

SVMMARIVM.

Clericus, ſi dimiſſo habitu, rapinis, latrocinijs, & alijs enormibus criminibus ſe immiſcuerit, perdit priuilegium fori, & canonis ſecundum magis communem, num. 2. & 3. quæ licet quo ad priuilegium canonis poſſit teneri, numer. quinto, & fortè etiam quo ad initiatos minoribus ordinibus, at quo ad inſignitos ordine ſacro, niſi præceſſerit monitio, & degradatio, non eſt tenenda, numer. 6. quia ei contraria fortiori textu, & ratione nititur, numer. 7. 1

I *Clericus occidens, vel occidi mandans Chriſtianum per aſſaſſinium, itemque goliardi, ioculatores, buffones, artem talem per annum exercentes, ipſo iure perdunt priuilegium clericale, & hoc eſt per ſpecialia iura ſtatutum numer. 4.* 1

Religioſus ſi non ſit clericus, etiam ſi ſit Abbas, omni clerico inferior eſt, eccleſiaſtica tamen perſona eſt, itē & æque gaudet priuilegio canonis, & fori, ac clericus nume. 6. & ſi ſit profeſſus, clerico in ſacris, ſi vero ſit nouitius, clerico in minoribus conſtituto æquiparatur. numer. 7. 2

Iudex laicus clericum, niſi ter monitus ſit incorrigibilis punire nequit de nullo crimine etiam dimiſſo habit perpetrato. 4

K *Opinio communis à contraria textu, vel ratione nitente conuincitur.* 8

CONSILIVM XXV.

AN conuerſus religionis approbatæ nullo ordine inſignitus, qui relicto habitu ſe immiſcuit rapinis, & latrocinijs, & alijs enormibus criminibus, perdat priuilegium fori, & ſubijciatur iudici laico?

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quod clericus occidens, uel mandans occidere per aſſaſſinos,

ſinos, videtur perdere priuilegium fori. a

Secundo, quòd clerici ioculatores, goliardi, & buffones, artem illam exercentes per annum, perdunt ipſo iure priuilegium clericale, b ergo à fortiori videtur perdere is, de quo loquimur, conuerſus, latrocinijs, & alijs enormitatibus ſe immiſcens.

Tertio, quòd cap. [perpendimus.] c & cap. [ex parte 3.] d probant ſecundum intellectum frequẽtius receptum, quòd clericus ſe huiuſmodi enormibus immiſcens, & in eis inueteratus ipſo iure perdit priuilegium clericale.

2 Quarto, quòd clericus in minoribus conſtitutus, niſi habeat beneficium, vel ſeruiat eccleſiæ de mandato Epiſcopi, non gaudet priuilegio fori poſt Concilium Tridentinum. e Et conuerſus, eſto ſit religioſus, & eccleſiaſtica perſona, ſi tamen non eſt vllo ordine inſignitus, non eſt clericus, imò ſi ſit Abbas, eſt minor quocunque clerico. f

Quinto, quod opinio doctorum communis, & frequentior habet huiuſmodi clericum perdere omnia priuilegia clericalia, etiam canonis, & fori, vt patet ex Hoſtienſi communiter recepto, g & hanc opinionem ſeruari teſtatur Stephanus Aufrerius. h

3 Non obſtantibus tamen his, mihi videtur iure verius, & Chriſtianæ pietati aptius contrarium. Primo quidem, quia nulla pęna ipſo iure incurritur, niſi cum id iure exprimitur, iuxta gloſſam receptam, i & nullibi eſt textus, quod clericus immiſcens ſe enormibus, etiam habitu, & tonſura clericalibus dimiſſis, perdat ipſo iure priuilegium fori, antequam monea tur deſiſtere, ergo non eſt dicendum. K

4 Secundo, quòd pro hac parte videtur caſus in ca. [cum non ab homine.] l quatenus habet iudicem laicum non poſſe punire clericum de vllo crimine, niſi conſecuta incorrigibilitate poſt trinam monitionem, & excommunicationem, cui ſatis addit cap. [ſi iudex.] m hoc eſſe verum, etiam ſi habitu clericali, & tonſura dimiſſis id faciat,

Tertio, quòd cap. 1. & aliud n non probant communem ſententiam, imò per locum à ſpeciali probãt hanc partem. Si enim ſpeciale eſt in clerico ioculatore, ſiue buffone, & in occidente, vel mandante occidere per aſſaſſinum, in contrarium eſt regula. o Tum quia ſunt leges pœnales, & ita non debent excedere proprium caſum. p

5 Quarto, quòd cap. [perpendimus.] quod omniũ maximè vrgere videtur, nihil contra partem hanc probat. Tum quia nihil diſponit de priuilegio fori. Tum quia ad ſummum ſolum probat perdi priuilegium canonis [ſi quis ſuadente.] q Vnde Cardinalis, & Panormitanus grauiſſimi auctores, ſerio hanc rem expendentes, affirmant illud cap. nihil probare de priuilegio fori, quos ſequuntur Clauaſius, r & Syluester in verbo clericus, ſ ſed & Stephanus Aufrerius, qui pro maximo communis opinionis auctore & defenſore citatur, vbi ſupra hoc uidetur ſentire, licet non fuerit auſus exprimere, quatenus ait, eis, qui hanc partem tenuerunt in quodam caſu criminis læſæ maieſtatis, non ſucceſſiſſe bene, ſubdens quod Deus, qui nihil ignorat, ſciuit an bene, vel male feciſſent.

6 Quinto, quod vtcumque res habeat quo ad clericos minoribus tantum ordinibus inſignitos, quorum bonam partem priuilegio fori exuit Concilium Tridentinum, t quo ad tamen ordine ſacro inſignitos conſtanter profecto videtur tenenda hæc pars, ne ſine textu dicamus poſſe presbyteros enormiter delinquentes ante ullam monitionem, &

A degradationem à poteſtate laica in grande Eccleſiæ dedecus ſuſpendi, contra dict. capit. [cum non ab homine.] & capitul. [nouimus.] u & capit. [ad falſariorum.] x quam opinionem contra communem gaudeo placuiſſe D. Dydaco à Leyua, ſiue Couarruuiæ. y

7 Ad tria argumenta in oppoſitum formata reſpondetur per tertium, & quartum fundamentum huius partis. Ad quartum reſpondeo, concedendo religioſum, eo ſolo, quòd ſit religioſus, non eſſe clericum, imò eſſe minorem omni clerico, negando tamen, quòd ex hoc ſequatur aliquid contra illum, quia iura æqua concedunt priuilegium canonis, & fori monachis, ac clericis. z Et ut clericus minorum ordi-
B num ſe habet ad clericum ſacri ordinis, quia ille poteſt retrocedere, hic autem non ita monachus nouitius ſe habet ad profeſſum, quia ille poteſt retrocedere, hic autem non, a & ideo idem eſt iudicandũ in hoc de monacho profeſſo, & de clerico ſacri ordinis, & in quæſtione propoſita agitur de conuerſo profeſſo.

8 Ad quintum reſpondeo, quòd communis opinio non eſt tenenda, quando fortiori textu, uel ratione nititur contraria, b & ex prædictis conſtat longè fortiores eſſe rationes huius partis, quàm communis, quæ profecto nullatenus poteſt ſatisfacere argumentis contra eam ſupra adductis, cum tamen
C ſuis plenè ſit ſatisfactum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de homic. li. 6. b cap. 1. de uita, & honeſt. cler. lib. 6. c de ſent. excom. d de priuil. e ſeſſ. 23. cap 6. de refor. f cap. à ſubdiacono, adiuncta glo. 92. diſt. g in d. cap. perpendimus. h in trac. de poteſt. ſæcul. ſuper eccleſiaſticas perſonas, fallen. 19. i in cap. ulti. de iure patron. k cap. conſuluiſti, 2 quæſtio. 4. capit. 2. de tranſlat. prælat. l de iudic. m de ſenten. excom. lib. 6. n de homic. lib. 6. & cap. 1. de uita, & honeſt. cler. eod. lib. o arg. cap. prædicti, §. loc. de præb. lib. 6, cum concord. p l. interpretatione, & l. ſi præſes, ff. de pœnis, cap. pœnæ, de pœnitent. diſtinctio. 1. q 17. quæſtio 4. r uerbo, clericus, §. 1. ſ 3. § 9. t in d. ſeſſ. 23. cap. de refor. u de uerb. ſignification. x de crim. falſi. y in quæſtione princip. 32. z cap. ſi quis ſuadente, 17. quæſ. 4. ibi, clericum, uel monachum, cap. non dubium, capit. de monialibus, de ſententia excommunication & cap. duo ſunt genera, 12. quæſt 1.
D a cap. 1. & cap. conſtitutionem, de reg. lib. 6. & clement. eos, eodem tit. b cap. capellanus, de feriis, & l. 2. §. ſed neque, C. de uet. iur. enucl.

De purgatione Canonica.

SVMMARIVM.

Purgatio canonica omnis fit cum iuramento. 1

Purgatio canonica cum iuramento tollit infamiam, & ſuſpicionem præcedentem, & purgato debetur bonum teſtimonium. 1

Abiurare, raro ponitur pro purgare ſe à ſuſpicione hæreſis. 2

E *Purgatio, etiam de vehementi, non appellatur abiuratio ſed purgatoria cautio.* 3

CONSILIVM I.

PRIMO quæritur, an purgatio canonica fiat cum iuramento.

Secundo, an ſit idem quod abiuratio.

1 Reſpondeo. Omnis purgatio canonica fit medio iuramento, a & ita qui dicit, ille aut ille

ALLEGATIO.

a cap. quoties, cum ſimilibus, de purgat. canon.

ille eſſe purgauit, æquipollenter dicit, quòd medio iuramento id fecit, cum omnis purgatio fiat cum iuramento. a Tum quia purgatio ſecundum formam præſcriptam tollit infamiam, & ſuſpicionem præcedentem, & facit, vt debeatur bonum teſtimonium purgato, b quod fit ſine iuramento.

2 AD SECVNDAM. Abiurare rariſſimè ponitur pro purgare à ſuſpicione, in toto enim titulo de purg. canon. ſolum inuenitur in c. [inter ſolicitudines.] & ibi ſignificat cum iuraměto abſcedere ab eo, quod ante faciebat, vel habebat, & nec Angelus, nec Syluester poſuerunt in ſummis ſuis alphabeticis uerbum, [abiurare,] vel [abiuratio.] ſed verbum, [purgatio.] Tum quia raro, vel nunquam inuenitur in volumine Gregoriano abiurare, licet in cap. [accuſatus.] c verbum abiuratio applicetur etiam ad id, quod fuit in ſuſpicione tantum, & in cap. [literas,] de præſumptione.

3 Purgatio etiam de vehementi nõ appellatur abiuratio, ſed iuratoria cautio, & in cap. [excommunicamus.] d pro abiurare ſuſpicionem, ponitur purgare ſe à ſuſpicione. Quæ quidem omnia tumultuariè ſcripta ſubmitto grauiſſimæ cenſuræ D.V. Illuſtriſſimæ, quæ vtinam quam diutiſſima incolumitate fruatur. Amen.

ALLEGATIONES.

a d. c. quoties, & toto tit. de purg. can. b c. ex tuarũ, de purg. canon. c de hæret. lib. 6. d §. adijcimus, de hæret.

De purgatione vulgari.

SVMMARIVM.

1 *Purgans, vel volens ſe purgare purgatione vulgari, mortaliter peccat.*

2 *Duellum ſolemniter ineuntes à Concil. Trident. ipſo iure excommunicantur, & alijs pœnis afficiuntur, quæ per Gregorium XIII. ad priuatum ſine patrinorum ſolemnitate extenſæ fuerunt, non incurruntur tamen dictæ pœnæ, niſi realiter duellum ſit ſubſequutum, numero 3.*

4 *Purgatio per iuramentum, etiam ſuper brachium S. Antonij, vel alias res ſacras, non conceditur niſi ei, de quo iuridice prius cognitum ſit quod tali eget purgatione, quia non eſt vane iurandum.*

4 *Diffamatus de aliquo delicto poteſt vti remedio l. diffamari, & actione iniuriarum, à quibus tamen ſatius erit, vt abſtineat tacendo, & huiuſmodi verba floccifaciendo, niſi probabiliter & efficaciter credat ex taciturnitate ſibi notabile damnum honoris, famæ, reive familiaris ſubſequuturum.*

CONSILIVM I.

Qvidam de crimine iniuſtè à quibuſdam diffamatus ſæpè ſæpius deliberauit, pro ſuæ famæ recuperatione, duello, & iuramento ſuper brachio S. Antonij ſe purgare, idque à S.D.N. petere. Quæritur, an aliquam pœnam incurrerit, & an aliud ſibi aptius remedium ſuperſit.

1 Reſpondeo, D. conſulentem debere in primis pœnitere earum voluntatum, quas habuit inordinatas, & contra quintũ præceptum Decalogi datum, a & relatum à gloſſ. b

2 Quoniam purgare ſe, vel velle ſe purgare purgatione vulgari, de qua in tit. de purg. vulg. qualis eſt F purgatio per duellum, c eſt graue ac mortiferum peccatum, d quamuis legatur permiſſa in aliquot caſibus, iuxta ſacram Scripturam, vt habetur in ca. [monomachiam.] e imò ſunt hodie tales per Concil. Trident. excommunicati, & alijs pœnis ipſo iure impoſitis grauiter affecti, f quod ſolum agit de duello ſolemni, ſed extenſum fuit poſtea per fœlic. recor. Gregorium XIII. ad omnia duella, etiam priuata, & ſine vlla ſolemnitate patrinorum, ſeu patronorum, & aliarum monitionum, & diffidationum habita.

3 Secundo, quòd præfatus Domin. conſulens non incurrit excommunicationem, neque priuationem G bonorum ſuorum ipſo iure per præfatam voluntatem committendi duellum, incurriſſet tamen, & incurreret, ſi feciſſet, vel faceret illud, quia præfatum Concilium, & extenſio prædicti Gregorij non puniunt mentalia duella, ſed tantum realia, pro quo eſt aptus textus, g ſicut nec voluntas occidendi facit irregularem, licet ſic ipſa realis occiſio, ſecundum gloſſam communiter receptam contra gloſ. cap. [ſi aliquis.] h

4 Tertio, quòd S.D.N. non faciet D. conſulenti facultatem iurandi ſuper brachio S. Antonij, vel alijs ſacris rebus, aut literis, niſi prius iuridice nouerit eum indigere tali purgationis iuramento, quia non eſt vane iurandum. i

Quarto, quòd poterit iuſtè agere contra eos, qui H falſo diffamauerunt ipſum proditionis, furti, vel alterius criminis, per remedium leg. [diffamari.] K quod conſulerem præfato D. conſulenti, & etiam remedio iniuriarum, iuxta cap. vlt. l

Quinto, conſulendum eſſe præfato Domin. conſilium ſuper propoſito negotio petenti, ne vllo remedio contra præfatos homines iniurios agat niſi probabiliter, & efficaciter credat, quod ex taciturnitate notabile ſibi damnum honoris, famæ, vel rei familiaris ſubſequetur. Tum per ea quæ habet lex .vnica. m Tum quia uiri grauiores parui faciunt huiuſmodi uerborum leues iniurias, & leuiores reputantur, qui ſuper eis mouent lites apud iudices, I qui plerunque cum ſuis notarijs eos irridere ſolent, & frequenter per eas augetur infamia, & diminuitur honor, & auctoritas, & fit notum quam plurimis, quod ſolum ſciebatur à paucis.

ALLEGATIONES.

a Exod. 20. b c. quid in omnib. 32. q. 7. c cap. 1. & 2. eod. tit. d d. toto tit. de purgat. vulga. e 2. q. 4. f ſeſſ. 25. c. 19. de reform. g in c. ſi. de ſimon. cum ei ſimilib. h de homic. i c. animaduertendũ. 22. q. 2. k Cod. de ingenuis, & manumiſſis. l de iniur. & toto eo. tit. ff. & C. m c ſi quis Imp. mal.

SVMMARIVM.

K *Conſtitutionem Pij IIII. & aliorum Pontificum ſubijcientium excommunicationi latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ ineuntes duella ſolemnia, nu. 2. extendit Gregorius XIII. etiam ad exercentes duella priuata priuatis modis inita, num. 1.* 1

Pœnæ non debent extendi vltra proprium caſum, etiamſi in alio eadem omnino ratio inueniatur, & num. 4. ſed quod extendantur, tenuit aliquando gloſſ. num. 3. 2

Aequiparata cum duo reperiuntur in iure, ſtatutum in vno, & in alio ſtatutum cenſetur. 3

Extendit cum lex noua legem antiquiorem, vnum caſum ſubijcientem excommunicationi reſeruatæ ad alterum, cenſetur & hunc alterum caſum reſeruatæ excommunicationi ſubijcere. 5

5 *Duellum etiam priuatum, & priuato modo ineuntes per bullam Gregorij incidunt in excommunicationem, quæ & ipſa eſt reſeruata, ſicut & illa, quæ per Pium Quartum, fuit lata contra publica, & ſolemnia ineuntes duella.*

CONSILIVM II.

PIVS Quartus, ſanct. memor. in Bulla, quæ incipit, [Ea quæ,] publicata de anno 1560. Idibus Nouembris, vltra alias pœnas, quas poſuit in prohibitione duellorum, poſuit pœnam maioris excommunicationis, & ipſius abſolutionem reſeruauit ſibi, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti. Concilium autem Tridentinum, a excommunicat, ſed nemini reſeruat excommunicationis abſolutionem in caſu deteſtabilis duellorum vſus. Deinde Sanctiſſ. Dom. Noſ. Greg. XIII. ampliauit, declarando dictū Conciliū vt procedat non ſolum in publicis duellis, ſed etiam in priuatis, vt in bulla, quæ incipit, [ad tollendum,] publicata de anno 1582. in qua inter cætera dicitur, [Conſtitutionibus tamen, & alijs ſanctionibus Apoſtolicis hac de re diſponentibus in ſuo robore duraturis.] Modo quæritur, an in caſu duelli priuati incurratur pœna in Concilio contenta, an impoſita in d. Bulla Pij IV. emanata ante Concilium.

Reſpondetur primo, quòd pie, ſubtiliter, prudenter, & ſalubriter videtur ſenſiſſe, qui mouit hoc dubium, ſuper quo adduci poſſent multa, quæ, vt puto, ſeſe obtulerunt eius eruditioni.

1 Secundo, videri conſiderandum, quòd Iulius II. Leo X. Clemens VII. & Pius IIII. videntur damnare duella illa ſolemnia, quæ publicè fiebant, impetratis campis, & facultatibus, & licentijs duella impune faciendi ab illis, qui poterant ea concedere, & voluiſſe punire, & caſtigare facientes illa, & concedentes præfatos campos, & facultates, & alios certos modos participandi cum eis. Sanctiſſi. autem Dom. Noſt. loquitur de illis, & extendit ea ad duella priuata priuatis modis eiſdemque diuerſis inſtituta, & executa.

2 Tertio, quòd ex hoc ſumi poteſt argumentum pro negatiua parte quæſtionis. ſ. q̄ reſeruatio excommunicationis à Pio IV. impoſita non extendatur ad excommunicationem impoſitam à S. D. N. cum pœnæ non debeant extendi extra proprium caſum, etiamſi in alio inueniatnr omnino eadem ratio, vt in capitul. [pœnæ.] b vbi nos poſt alios latiſſime tradimus, & palam ſit duella priuata eſſe alia, & longe diuerſa à duellis publicis, & ſolemnibus, & non inueniri eandem omnino rationem in his, quæ inuenitur in illis.

Quarto, quòd etiam ex eodem ſecundo dicto ſumitur argumentum pro parte affirmatiua quæſtionis, ſcilicet, quòd reſeruatio Pij Quarti, habet locum in excommunicatione lata circa duella priuata. Tum quia S. D. N. per ſuam extrauagantem noluit derogare conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum, imò expreſſe cauit, vt illæ durarent in ſuis caſibus.

3 Tum quia æquiparare videtur quo ad hoc duella priuata publicis, cum ait per illa verba. [Conſiderantes duellum priuatum non minus cruentum, & animæ, & corpori noxium eſſe, quam quod publicè perpetratur.] Et ſtatutum in vno, videtur habere locum in alio ſibi æquiparato, vt habet cap. [tranſlato.] c & gloſſa recepta, d quæ habet alias multas ſimiles, & quòd etiam lex pœnalis extenditur

A ad alium caſum, in quo eſt omnino ſimilis ratio, vt ſentit gloſſa in vna ſui parte, e à multis commendata.

Quinto, quòd certum videtur eſſe, nullam pęnam à præfatis Summis Pontificibus, & Concilio Tridentino impoſitam habere locum in pręfatis duellis priuatis, quatenus ſunt impoſitæ ab illis. Tum quia non loquuntur de priuatis.

4 Tum quia lex pœnalis non extenditur de vno caſu ad alium, iuxta præfatum cap. [pœnæ.] etiam ſi omnino ſit eadem ratio, quòd nos ibidem late probamus, & præfata gloſſa, f idem tenuit. g Ex quo ſequitur, quòd licet conſtitutio Pij Quarti non B ſit ſublata per Extrauagantem S. D. N. immo ſit confirmata, tamen per illam ſolam non cenſetur reſeruata excommunicatio lata circa duella priuata, quia illa nihil loquitur de illis, iuxta ſecundum dictum, & iuxta hoc quintum non extenditur ad illa per ſimilitudinem, neque per identitatem rationis, quia ſunt valde diuerſa, iuxta ſecundum dictum.

5 Sexto, quòd reſtat dubium, an per Extrauagantem S. D. N. illa reſeruatio repetatur, quo ad duella priuata, & credo quòd ſic, non quidem ea ratione, quod edicta præfata prædeceſſorum eius extendantur per ſe ad excommunicationē inflictam à S. D. N. ſed quia eius Sanctitas expreſsè extendit eaſdem excommunicationes eorum ad excommunicationē C circa duella priuata ab ipſomet inflictam, quoniam expreſſe extendit pœnas illarum conſtitutionū ad duella priuata, per hæc verba: [Auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, &c. vt omnes, qui circa duella priuata peccant modis expreſſis à ſua Sanctitate, eiſdem cenſuris, & pœnis ſubiaceant, quibus per conſtitutiones p̄deceſſorum ſubiacere debebant cenſuris, & pœnis peccantes circa duella publica, & ſolemnia.] Per quę verba conſtituitur noua lex, cum contineant verbum [ſtatuimus,] quod eſt ſignum nouæ legis, iuxta gloſſam receptam, h & palam eſt Sanctitatem ſuam poſſe, ac potuiſſe per ſuam nouam legem punire præfatos delinquentes circa duella priuata, & etiam D circa alia delicta, remittendo ſe ad pœnas conſtitutas in præfatis edictis. Cum ergo in conſtitutione Pii Quarti impoſita fuerit excommunicatio reſeruata contra peccantes in duellis publicis, cenſetur illa repetita contra peccantes in priuatis: cum peccantes in eis expreſsè ſubdat illis pœnis, dicens, vt eaſdem pœnas in illis poſitas incurrant. Ad quod facit cap. [eos.] i quatenus eos, qui abſoluuntur ab excommunicationibus reſeruatis propter iuſtum impedimentum adeundi ſuperiorem, reducit in eaſdem excommunicationes præcedentes. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in capitul. 19. ſeſſio. 25. b de pœn. diſtinct. 1. c de conſtitution. d in capitul. ſi poſtquam, de electio. lib. 6. e in capitul. 1. de tempor. ordin. lib. 6. in uerb. Italiæ. f in verb. E Italiæ. g in fine. h in clement. fin. in uerbo, ſtatuimus, de reſcript. i de ſentent. excom. lib. 6.

De iniurijs, & damno dato.

SVMMARIVM.

Stipendij taxatio ad hoc vt ſit iuſta, debet inter cætera reſpici valor rerum ad victum neceſſariarum, qui cum modernis temporibus ſit auctus, indicat iniuſtum eſſe, vt antiqua taxa etiam nunc ſeruetur, vnde coram Deo quis poſſet ſibi, ea non obſtante, iuſtam accipere mercedem, numero 2. 1

2 *Iniuſtam mercedis taxationem ad iuſtam etſi iniuſto modo reducat quis, reſtituere non tenetur, quia non cenſetur dare occaſionem iniuſti damni, & hoc, etiam ſi ſolum ſub peccato veniali iuſta deberetur, nec via iuris illam debens poſſet cogi ad dandam iuſtam. numero 16.*

3 *Clam accipiens ab eo, cui non diſpliceret, vel non deberet diſplicere. numer. 4. acceptio ſibi nota, non tenetur reſtituere, ſicut nec is, qui iuſto titulo, attento iure naturali, etiam ſolemnitas poſitiua non ſit ſeruata, aliquid acquiſiuit. num. 6.*

4 *Placere mihi aliquid, vel rationabiliter debere placere, æquari videntur.*

5 *Decori ciuitatis qui conſulit, etiam clam aliquid ei auferendo, non videtur ciuitatem fraudare, nec damnum dare. numer. 11.*

7 *Damnum cum alijs non communicato conſilio dans, ſi ipſe non fuit aliorum dux, non tenetur, vltra id quod ad ipſum peruenit, reſtituere, niſi damnum ſine ipſo datum non fuiſſet.*

7 *Credere ſeu aſſentiri in rebus, in quibus intellectus ad vnam potius quam alteram partem non eſt efficaci ratione determinatus, ex humano affectu ſubſiſtente aliquo motiuo, poſſumus illi parti, prout nobis magis placet, imò poſſumus modo vni, modo alteri parti adhærere.*

8 *Mercedem iuſtam, vt ſuis officialibus aſſignet Reſpub. etſi non videatur poſſe cogi, cum eos ad officium accipiendum non cogat, verius tamen videtur, cum ſine dedecore non poſſint ab eis abſtinere, quod per indirectum eos ad id cogat. numer. 13. & ſucceſſiue iure naturali diuino, & humano eis deberi iuſtum ſtipendium. numer. 12. ad illudque ſic aſſignandum ſaltem ſub pœna peccati venialis teneri. numer. 15. etiamſi adſint aliqui, qui libenter officium cum dicta modica mercede acciperent. num. 14.*

9 *Debitum clam ſibi accipiens tunc demum à reſtitutione liber eſt, ſi ſit legale, ſecus, ſi ſolum debeatur ex honeſtate, ſufficit tamen quod ſit debitum, ad quod quis ſub peccato etiam veniali teneatur. num. 16.*

10 *Officialis tenetur Reipublicæ reſtituere non ſolum damnum quod ipſe dedit, ſed & quod illa eius culpa, & negligentia paſſa eſt, vel quod ipſe poterat impedire, & num. 11. & 17. ſecus ſi non potuiſſet impedire. numero 18.*

13 *Coactus ille etiam dicitur aliquid facere, qui id ſine dedecore, vel imminutione ſua auctoritatis non poteſt omittere.*

14 *Iuſtitia commutatiua requirit æqualitatem dati, & accepti operis, & mercedis, nec iuſtificatur ex eo, quod non deerunt qui dictum opus minoris iuſta mercede præſtarent.*

19 *Suffragia plura, quam liceat, clam immittens, ad hoc vt officiali debitum augeatur ſtipendium, peccat quidem, ſed non videtur ad reſtitutionem obligatus.*

CONSILIVM I.

CVm ſtatuendum eſſet aliquid à 130. decurionib. quorum duarum partiũ ſuffragia ſufficiebant ſuper augmento ſalarij eorum, unus in fauorẽ augmenti dedit clam quatuor ſuffragia, & publicato ſcrutinio inuenta ſunt duarum partiũ ſuffragia, & præterea tria. Quæritur, an is, qui dedit prædicta quatuor, teneatur ad reſtituendum damnum datum Reipub. per augmentum prædicti ſalarij.

F 1 Pro parte autem negante facit primo, quod qui
non dedit iniuſtum damnum, nec cauſam iniuſtam
damni, non tenetur reſtituere, arg. totius tit. de iniu.
& damno dato. a & quod præfatus decurio non de
dit vllum damnum iniuſtum. Tum quia prudentis
arbitrio ſalarium nouè ſtatutum eſt iuſtum. Quod
probatur primo ea ratione, quod tale uiſum eſt 80.
circiter uiris iuratis prudentibus, nobilibus, & aman
tibus præfatam ciuitatem. Deinde, quod notorium
eſt, in prouincia, in qua eſt illa ciuitas, & in tota fere
Europa multo cariorem factum eſſe uictum, & mul-
to uiliorem pecuniam numeratam, quam erat ab-
hinc 100. 80. 60. & 40. annis, palam. n. eſt, quod du-
plo maiori pretio uelent nunc, panis, uinum, & car-
G nes, & alia obſonia, & veſtes non ſolum herorum, ſed
etiam familiæ, cum ergo ſalarium præfatorum decu
rionum antiquum ante 60. 100. & amplius annos fue
rit conſtitutum in pecunia numerata, & ut eſt uериſi-
mile, non fuit ſuperfluum, ſed ad ſummum iuſtum,
conſequens eſt, quod nunc auctum duabus tertiis
partibus uix aſcendit ad iuſtum. cum etiam duplica-
tum non excederet illud.

2 Secundo, quod qui reducit res iniuſtè diſpoſitas
ad earum iuſtam diſpoſitionem, non præſtat dam-
num, nec tenetur ad reſtitutionem, etiamſi ordine iu
ſto non ſeruato id faceret, quia non infert damnum
iniuſtum, qui accipit clam ſibi debitum à debitore
nolente ſibi ſoluere, nec tenetur reſtituere, etiam ſi
fortè peccet accipiendo, quia non infert ei damnum
iniuſtum, iuxta gloſſam celebrem, b declaratam à
nobis ſatis latè in Manu. conf. c & debitor, qui ſol-
uit creditori ſui creditoris, non tenetur ad reſtitu-
tionem, imò liberatur ipſo iure, ſi ex eadem cauſa
erat creditor, & per exceptionem, ſi ex alia cauſa, d
& is cui coram Deo vere debetur maius ſalarium,
quam quod ei datur, poſſet clam ſine ſcandalo acci-
pere, per ea quæ nos tradimus in Manua. conf. e &
vxor poteſt ſoluere debitum mariti nolentis id face-
re, vt liberetur à peccato, vt etiam tradimus nos ubi
ſupra. f At præfatis decurionibus debetur nunc
I longè maius ſalarium, quàm cum illud aſſignatum
fuit, quia, ut dictum eſt, erat conſtitutum in pecunia
numerata, & omne genus uictus longè pluris ualet
nunc, quam tunc.

3 Tercio, quod non tenetur reſtituere qui occultè
aliquid accipit ab eo, cui non diſpliceret acceptio ſi-
bi nota, licet diſpliceret occulta, ut ẽt tradimus nos
ubi ſupra, g & ſi præfata ciuitas eſſet perſona ue-
ra, ut eſt ficta, & ſapiens, iuſta, Chriſtiana, & diues,
vti eſt, non diſpliceret ei, ut hoc auctarium ſalarij da
retur ſuis decurionibus, quia uideretur ei eſſe iu-
ſtum, & debitum, quod ualde uериſimile eſt, cum ex
130. decurionibus eius circiter 80. iuratis id uiſum
K fuerit, quod autem ſit diues quo ad hunc effectum
conſtat ex eo, quod facit eleemoſynas largas, & alias
gratias, & opera, quæ iure, & præcepto non tenetur
facere.

4 Quarto, quod in hac materia paria uidentur eẽ,
quod aliquid placeat alicui, uel quod placere dẽat,
unde Scotus receptus, h ait, eum qui tenet alie-
num inuito domino, non peccare non reſtituẽdo ſta-
tim, ſi id faceret, eo ꝙ nõ poſſet abſque ſua infamia,
uel

ALLEGATIONES.

a ff. & C. ad l. Aqu. b c. ius gentium, 1. diſ. c cap. 17. nu. 112. d l. ſi liber. ff. de negot geſt. adiun. gl. & doct. Bart. & gl. in §. 1 Inſt quibus modis tol. obl. e cap. 17. nu. 108. f nu. 117. g num 139. h in 4. lib. ſentent. diſt. 15. quæſt. 2. art. 4.

uel aliquo maximo damno Reipublicæ, vel ſuo, quia id placere debet ei, cui reſtituendum eſt, licet non placeat. Pro quo facit, paria eſſe ſcire, vel ſcire debere, a & illud Domini, b relatum in principio Decreti, [Quæcumque uultis, ut faciant uobis homines, & uos facite illis.]

5 Quinto, quod præfatus decurio fecit præfatam fraudem, vt conſuleret honori, & decori ciuitatis, bona fide credens præfatum ſalarium debere augeri, quod etiam, vt dictum eſt, videbatur, vt viſum fuit maiori parti, immo & duabus partibus, aut circiter omnium decurionum.

6 Sexto, quod poteſt quis in foro conſcientiæ vti iure quæſito bene attento iure naturali, licet ſolemnitas iure humano inducta non fuerit ſeruata, ſecundum Innocentium receptum, c quem inter alios ſequitur Felynus, d vt electus in prælatum non ſeruata ſolemnitate cap. [quia propter] e poteſt vti illa electione, ſi coram Deo maior, & ſanior pars Capituli conſenſerit in eum.

7 Septimo, quòd qui damnum dat cum alijs non vti dux eorum, neque communicato conſilio cum eis non tenetur reſtituere damnum, niſi pro parte quæ ad ipſum peruenit, ſi non fuit cauſa, ſine qua id non fuiſſet datum, ſecundum Innoce. f quem aliàs ſequuti muniuimus magnis argumentis contra Caietanum, & Sotum, vt referimus in Manu. conf. g & præfatus decurio probabiliter poteſt credere, quod non fuit cauſa, ſine qua non fuiſſet factum illud augmentum. Tum quia ipſe ſolum tria ſuffragia, quæ non habebat, addidit, quoniam quartum iure ſuo tulit, & ſublatis illis tribus reliqua ſuffragia conſtituebant numerum duarum partium, quæ ſufficiebant, iuxta l. [plane.] h Tum quia ipſe non tenetur credere, quod alia ſuffragia, quæ inuenta fuerunt ſupernumeraria, fuerunt lata in fauorem augmenti, licet poſſet, ſi vellet, quia credulitas, ſiue fides humana ex affectu adiuncto motiuo producitur, & poteſt quis ex libero arbitrio alteram partem, quam voluerit, imò & vtramque ſucceſſiue ex diuerſo motiuo credere, ſecundum doctrinam poſterioriſticam Ariſtotelis receptam, ſecundum quam, vt dicit Sanctus Thomas, i nemo credit niſi volens, & fides cauſatur à voluntate, quæ determinat intellectum ad aſſentiendum alicui rei, ad quod non determinatur ratione ſufficienti.

8 Pro parte affirmante facit primo, quòd Reſpublica nõ videtur teneri ad aſſignandum officialibus ſuis iuſtum omnino ſalarium, quia non cogit ad accipiendum illa, & poteſt dicere illis qui petunt illa officia, vel his quibus committuntur. Accipite illa cum ſalarijs, & oneribus eis conſtitutis, ſi vultis, alioquin relinquite, quia non deerunt qui accipiunt illa, vt definit Sotus. K

Secundo, quòd qui damnum, vel cauſam damni dat, illud reſtituere tenetur. l

9 Tertio, quod tum demum accipiens clam debitum ſibi, vel alij, excuſatur à reſtituendo, cum illud debitum eſt legale, & debitor poſſet cogi ad ſoluendum, uel tenetur in conſcientia ſoluere, vt nos monuimus in Man. conf. m & quamuis præfatum augmentum deberetur de honeſtate præfatis decurionibus, non tñ debebatur de precepto, & neceſſitate, ad eo quod poſſet cogi ciuitas ad ſoluendum illud, vt teneretur ſoluere in conſcia, ut palam eſt, alioquin n. teneretur ſoluere omnib. decurionib. qui præceſſerunt, præfati augmenti conſtitutionem à tempore quo illud debuit aſſignari eis ob charitatem uictus.

A 10 Quarto, quod officialis publicus non ſolum tenetur ad reſtituendum damnum à ſe dolo datum, ſed etiam ad datum ſola culpa, & negligentia, n immo damnum datum, quod ipſe prohibere potuiſſet. o

11 Quinto, quod præfatus decurio curauit, ne fraus facta detegeretur, perſuadendo non decere, vt talis fraudis inquiſitio fieret; & ita per eadem iura ſolus tenetur.

12 Ad hæc autem reſponderi poſſe videtur. Ad primum primo negando aſſumptum in eo, quia lege naturali, diuina, & humana dignus eſt mercenarius mercede ſua. p

13 Secundo, quod licet directè non cogantur acceptare illa officia, coguntur tamen indirectè, ne B ſuam auctoritatem perdant, immo ne minoris habeantur, quàm ſui compares, ne reputentur indigni talibus muneribus.

14 Tertio negando etiam, quòd iuſtificatur Reſpubl. dicendo, accipite, ſi vultis, illa. Tum quia id quod iniuſtum eſt iniuſtitia commutatiua, non efficitur iuſtum, eo quod non deerit qui velit ſuſtinere illam iniuſtitiam. Tum quia requiritur, vt res quæ datur, valeat, tanti, quanti ea quæ accipitur, vt concludit Ariſtoteles, q & S. Tho. r Tum quod iure naturali, & diuino iuſtitia commutatiua requirit æqualitatem rerum, quę dantur, & accipiuntur, ſecundum omnes, præſertim Scotum, ſ quem ad bonum propoſitum citauimus in d. Manua. t

C 15 Ad ſecundum reſpondetur concedendo aſſumptum; negando tamen, quod præfatus decurio damnificauerit præfatam Rempubl. & damnum dederit ei; immo profuit, per contenta in argumento primo pro parte negante adducto.

16 Ad tertium concedo aſſumptum, ſcilicet, quod non poteſt quis clam accipere ſibi debitum, niſi ſit legale, ideſt, per legem, vel per conſcientiam debitum: concedendo item, quod præfata ciuitas non tenebatur ſoluere præfatum augmentum præfatis decurionibus ante inſtitutionem eius; negando tamen quod non tenebatur in conſcientia ad inſtituendum illud ſub pœna peccati mortalis, vel venialis, quod ſufficit ad hoc, quod inſtitutio illius clam fraude aliqua D procurata valeat.

17 Ad quartum reſpondetur concedendo aſſumptum, negando tamen ſubſumptum expreſſe, vel tacitè, quod præfatus decurio per culpam, vel negligentiam damnificauerit ciuitatem: quia, vt prædictũ eſt, negatur eum illi obfuiſſe, quin potius profuit.

18 Ad quintum reſpondetur, negando quod fraus præfata ſublata fuiſſet, ſi ipſe non curaſſet, ne de illa cognoſceretur, quia non poterat id fieri iuſte, inuitis eis, qui voluiſſent defendere augmentum, quoniam non poterat probari, quod abſque falſis ſuffragijs non conueniſſent duæ partes, quia nullatenus poterat probari, quod ſuffragia falſa fuiſſent pro augE mento. Tum quia qui ea dediſſent, non fuiſſent id confeſſi, ne ſe infamarent. Tum quia ẽt ſi fuiſſent cõfeſſi,

ALLEGATIONES.

a l. quod te, ff. de reb. cred. b Matth. 5. c in cap. quod ſicut, de electio. d in cap. 1. nu. 39. de conſtitut. e de electio. f in cap. ſicut dignum, de homic. g capit. 17. numero 108. h ff. quod cuiuſque uniuerſit. nom. i 1. 2. quæſtio. 56. art. 3. k de iuſtitia, & iure, lib. 3. q. 6. art. 4. l cap. fin. de iureiur. m cap. 17. à num. 112. n l. magiſtratus, ff. de admini. rerum ad ciuit. pertinent. & capit. ea quæ, adiunc. gloſ. de offic arch. o l. fin. ff. de adminiſtr. rerum. p Lucæ 10. & cap. 1. 13. q. 1. q 5. Ethic. r 2. q. 77. artic. 1. ſ in 4. lib. ſent. diſt. 15. q. 2. artic. 2. t cap. 17. num. 283. litera C.

feſſi, non erat iure credendum eis, quia erant ſingu- F
lares teſtes, quibus non creditur. a

19 Itaque reſoluendo videtur dicendum primo, quod hæc quæſtio eſt difficiiis. Secundo quod præfatus D. decurio mittendo falſa ſuffragia peccauit. Tertio, quod in foro exteriori non poſſet caſſari inſtitutio prędicti augmenti, nolentibus illis, qui pro eo ſuffragati fuerunt. Quarto, quod nullum damnum iniuſtum videtur datum. Quinto, quod in foro conſcientiæ non tenetur præfatus decurio ad reſtituendum quidquam mea ſententia præſenti, ſalua iuſtiore, & maturiore alterius melius ſentientis, immo & mea futura, ſi quam maturius veriorem concipe- G
rem, gratia Dei optimi Maximi, qui nos omnes ſaluet. Amen.

ALLEGATIO.

a capitul. bonæ, de electiõ.

SVMMARIVM.

1 *Officialis, ſeu miniſter Principis non peccat exequendo mandatum non ſecundum verba, ſed ſecundum mentem Principis.*

1 *Iudex accipiens ab eo, qui ne iniuſtè coram Deo puniatur, ſponte aliquid dat, reſtituere tenetur.*

CONSILIVM II.

OFFICIALIS, ſeu miniſter regius miſſus ad proceſſus formandos contra latrones, & eorum fautores, & receptatores, habens expſſum mandatum à ſuperioribus, vt omnes conſanguineos prædictorum latronum illico in exilium eiiciat, & de domibus, & patria expellat, ſi à prædictis conſanguineis pecuniam ſibi oblatam ſponte acceptet, & illis parcat miſertus eorum ruinæ, ſciens pro certo eos non eſſe in culpa. Quæritur, an peccet, & an ad reſtitutionem teneatur, & cui reſtituere teneatur? Videtur autem, quod non peccat, quia non videtur facere contra intentionem Regis, cuius mens eſt, vt parentes non patrocinentur latronibus, ergo ſi non ſunt in culpa, non ſunt eiiciendi. Nec ad reſtitutionem videtur teneri, quia non vi, ſed ſponte, & gratioſe datur, nec vlli damnum infertur, nec Rex ſuo fine fruſtratur, & parentes modicum pecunię dantes maximum incommodum effugiunt, & maximam vtilitatem conſequuntur, cum non eiiciantur propria domo.

1 Reſpondeo, quod non peccat parcendo, quo ad forum conſcientiæ, propter rationem in ipſa quæſtione propoſitam, ſed ſic accipiendo pecuniam, quia accipit pro eo quod in foro conſcientię tenetur facere, & tenetur reſtituere eis qui dederunt, quoniam qui male accipit à bene dante, peccat & tenetur ei reſtituere, iux. l. 2. a & per latius tradita in noſt. Man. b

ALLEGATIONES.

a 3. & vlt. ff. de cond ob tur. cauſ. b cap. 17 num. 30.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non poteſt dare mandatum ad agendum criminaliter, nec ciuiliter contra homicidam, niſi cum proteſtatione citra pęnam ſanguinis.*

2 *Pater agens ad pœnam ciuilem ob mortem illatam filio, illam petit non ob iniuriam illatam filio, ſed ob ipſimet patri ſic illatam.*

3 *Iniuria filij redundat in patrem.*

CONSILIVM III.

AN Pater poſt natiuitatem filij annis ferè decem clericus factus poſſit conſtituere procuratorem ad petẽdam, & pſequendam iuſtitiam contra aſſaſſinos occiſores, & cõplices in nece filij, abſq; periculo irregularitatis, & amiſſionis beneficiorum?

1 Reſpondeo, quod non poteſt dare tale mandatum ad agendum criminaliter, neque ad agendum ciuiliter ſine proteſtatione, quod iudex non inferat pœnam ſanguinis.

2 Neque cum hac proteſtatione, niſi ad pœnam ciuilem imponendam illi homicidæ propter iniuriam, quam fecit patri clerico, eo quod occidit filium ſuũ, ita quod ipſe non debet velle, vt imponatur ei pœna homicidij, vel alia propter iniuriã, quam fecit filio, eo quod occidit ipſum, ſed propter iniuriam, quam ſibi patri intulit, ea ratione, qua iniuria filij redundat in patrem, iuxta l. 1. a & l. [eum qui.] b

3 Quæ omnia probãtur in cap. [perlatis.] c adiũctis eis, quæ annotat Philippus Francus, d adiuncto cap. [parochianos.] cum gloſſa, & adnotatis ibi per Doctores. e Salua, &c.

ALLEGATIONES.

H a § iniuria. b §. fin. ff de iniur. c de homic. lib. 6. d in I. eius notabili. e de ſenten. excommun.

SVMMARIVM.

Teſtis iuſte interrogatus, reum non detegens, fiſco non reſtituit pęnam, in quam reus ipſo iure incidit. 1

Fiſcus nequaquam ante ſententiam acquirit bona committentis delictum, pro quo eſt impoſita pęna ipſo iure incurrenda, nec pęna etiam ipſo iure impoſita eſt per impedientem ei ante ſententiam reſtituẽda, & nu. 2. in fi. 1

Damni qui cauſa proxima eſt, tantum modo reſtituere tenetur. 1

I *Pęnæ in foro conſcientiæ ante ſententiam non debetur.* 2

Impediens alium à conſequendo aliquid, tunc demum reſtituit, ſi impeditus ad id habebat ius quæſitum in re, vel ad rem per actionem, vel officium iudicis. 2

Actibus in cunctis attenditur, quod principaliter intenditur. 3

Cuſtodes, & vigiles delinquentes, non deferendo peccant, ſed ad pęnam, quam accuſati ſoluerent, non tenentur. 3

Leges humanæ, maximè in foro poli, non plus ligant quam in eo ſunt receptæ. 4

Intereſſe, & damnum intrinſecum intra rem, non autem remotum extrinſecum extra rem reſtituendum eſt. 5

CONSILIVM IV.

K POENA Quando eſt poſita ipſo iure, an teſtis legitime interrogatus reum non detegens teneatur fiſco damnum reſtituere.

1 Reſpondeo, quæſtionem hanc eſſe ſatis nouam, & multa pro eius vtraque parte adduci poſſe, & videri tenendum partem negatiuam, videlicet, quod non teneatur reſtituere in foro conſcientiæ. Primo, quia non omnis, qui qualemcumque cauſam, & occaſionem damni præſtat, tenẽ reſtituere, ſed tantum is, qui cauſam proximam eius præſtat. a Secun-

ALLEGATIO.

a c. de occidentis, 23. q. 5. & gl. ſing. c. de cętero, de homicid.

Secundo, quod prædictus teſtis ſuo falſo teſtimonio nulla bona abſtulit fiſco, nec fuit cauſa, vt ille perderet aliqua, quia nulla ratione ante ſententiam quæſiuit illa. a A

2 Tertio, quia pœna non debetur in foro conſcientiæ ante ſententiam, iuxta Gloſſam ſingularem communiter receptam. b

Quarto, quod ſi qua ratione prædictus teſtis tenetur ad reſtitutionem, maxime eo quod fuit fiſco impedimẽto acquirendi bona: at, vt nos reſoluimus in Manual. c non tenetur, niſi qui impedit alium a quærendo, id, in quo iam habebat ius quæſitum in re, vel ad rem per actionem, vel officium iudicis, quale non videtur habere in noſtro caſu fiſcus.

B Quinto facit, quod in nulla parte iuris videtur exprimi, quod teneatur quis ad reſtituendum fiſco pœnas ei debitas ob aliqua delicta, donec ad eum per ſententiam deferantur, vt ſignificant l. 1. & aliæ. d

3 Sexto facit, quod in actibus humanis id quod principaliter intenditur, eſt attendendum, & non, quod minus principaliter, e & teſtimonium prædicti teſtis non tendit principaliter ad impeditionem acquiſitionis bonorum fiſco, ſed ſolum ad excuſandum crimen rei, ergo, &c.

Septimo, quod D. Bernardinus relatus à Sylu. f & à nobis in Manual. g ait cuſtodes, & vigiles ciuitatum non accuſantes, quos inueniunt euntes poſt ſonum campanæ, licet peccent mortaliter, & ſint periuri, ſi accuſare iurauerunt, non tamen tenentur ſoluere pœnam, quam ſoluiſſent, ſi fuiſſent accuſati. C

4 Octauo plurimum mouet, quod leges omnes humanæ, potiſſimum pœnales, eatenus videntur ligare præſertim in foro conſcientiæ quatenus in eo ſunt receptæ, & non amplius, vt ſatis profunde tradimus in prædicto Manual. h At nullibi receptum eſt, vt vlla lege iubente damnari aliquem priuatione bonorum, teneatur quis, præſertim in foro conſcientiæ, ante damnationem bona ad fiſcum deferre, ergo.

Nono, quod alioquin ſequeretur, omnes cuſtodes confinium regnorum deputatos ad cuſtodiendum, ne quis aliqua ex portet ex illis, vel importet in illa, vel non ſaltem niſi ſoluto vectigali, vel portorio, vel gabella ſub pœna priuationis bonorum teneri reſtituere non ſolum iura, ſiue uectigalia debita, ſed etiam bona, quæ ob id debereni fiſco applicari, quod nullus, ut arbitror, hactenus dixit. D

5 Non obſtat, quod non ſolum tenetur quis reſtituere proximo bona, quæ ei abſtulit, ſed etiam intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis, per ea quæ tradimus in Manual. i Tum quia dicta pœna non eſt intereſſe, per definitionem intereſſe poſitam in dicto Manual. k Tum quia illud eſt uerum de intereſſe intrinſeco, & intra rem, non autem de intereſſe adeo extrinſeco, & remoto, ac eſt pœna huiuſmodi applicanda fiſco, l per dicta à nobis ubi ſupra m poſt Bart. & alios. n Salua, &c. E

ALLEGATIONES.

a l. eius, cum ſequ. de teſt. b capitul. fraternitas, 12. quæſtion. 2. c capitul. 17. numer. 69. d ff. de bon. dam.
e l. ſi quis, nec cauſam, cum 16. fundamentis, Iaſ. ibi, ff. de rebus cred. f verbo reſtitutio. 3. quæſtion. 5. verſic. 7.
g capitul. 25. numero 34. h capitul. 23. numero 40. & 62.
i capitul. 17. numero 25. k capitul. 17 numero 211.
l l. ſi ſterilis, §. cum per uenditorem, ff. de actio empt.
m in dict. numero 211. n in l. 1. C. de ſentent. quæ pro eo quod int.

SVMMARIVM.

Pater, qui ad fallendum fiſcum falſo neganti ſe habere bona, ex quibus filio condemnato debeatur legitima, tenetur in conſcientia eidem fiſco ad reſtitutionem, & numero 2. 1

Pœna poſt condemnationem etiam iure poli debetur. 1

Depoſitum eius, cuius bona poſtea confiſcata fuere, fiſco reſtituendum. 2

Pater computare poteſt filio in legitimam, quæ ipſe ei ſubtraxit, num. 5. vel pro ipſo coacte ſoluit, & nu. 6. 3

Pater, & filius in eius poteſtate exiſtens, etiamſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi, poſſunt ſibi inuicem naturaliter obligari. 4

Pater non poteſt agere furti contra filium; filius tamen tenetur in conſcientia patri reſtituere, ſi poteſt, & numero 5. 4

Obligatio naturalis iure canonum, naturali, & ciuili, præſertim in foro conſcientiæ, æquatur obligationi. 5

Pater repetere non valet, quæ ſponte pro filijs ſoluit, niſi proteſtatio præcedat, at quæ coacte pro eis impendit, repetere poteſt, & in dubio videtur animo repetendi hæc ſoluere. 6

CONSILIVM V.

C STante ſtatuto, vt filiusfamilias propter ſuum delictum condemnari poſſit in legitima, quæ deberetur ei ex bonis patris, ſi tunc ille moreretur: & aliquis filiusfamilias condemnatus fuerit in illa, & pater mendacijs, & periurijs ſuis, & ſuorum amicorum probet ſe non habere vlla bona, ex quibus debeatur legitima filio.

An teneatur pater reſtituere fiſco, vel iudici, cui debebatur quarta illius legitimæ?

Secundo, eſto quod teneatur, an poſſit computare in partem reſtitutionis ea, quæ filius ſubtraxit antea patri ad luſus, & alia illicita?

D Tertio, an poſſit etiam computare ea, quæ aliàs ſoluit propter delictum ab eodem filio perpetratũ?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod tenetur reſtituere. Tum quia licet quis pœnã non debeat in foro conſcientiæ, donec cõdemnetur, iuxta gl. celebrem, a poſt condemnationem tamẽ tenetur, iuxta doctrinã S. Tho. receptã. b Tum quia non licet vlli defendere ſe, & minus ſua bona per mẽdacia, & periuria, iuxta eundem S. Tho. receptum, c quæ quia ſuapte natura mala ſunt, nullatenus fieri debent. d Tum quia l. [bona fides.] e habet, quod etiam depoſitarius tenetur reddere fiſco depoſitum, quod penes ipſum depoſuerat is, cuius bona poſtea fuerunt confiſcata. Tum denique, quod E iuſtitia, & æquitas præcipit, vt vnicuique reddatur ſuum, vel ſibi debitum. f At in caſu propoſito fiſco, & iudici per præfatum ſtatutum debent parentes ſoluere, vel tradere tot bona, quot obuenirent filio, ſi tempore confiſcationis ipſi morerentur: ergo pater prædictus tenetur ſoluere, quantum aſcenderet legitimæ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod expediſſet dicere, an prædictus filius eſſet in ptãte patris, vel

ALLEGATIONES.

a in cap. fraternitas, 12. q. 2. b in 2. 2. q. 62. art. 4. c 2. 2. q. 69. art. 2. d cap. ita ne. 32 q. 5. e ff. depoſiti. f l. iuſtitia, ff. de iuſtitia, & iure, §. 1. Inſtit. eod.

vel emancipatus, quia ſtatutum ſolum includit parentes habentes filios in poteſtate. F

3 Secundo, præſuppoſito quod prædictus filius erat in poteſtate, reſpondeo, quod hæc quæſtio eſt magna, & pendet multum ab his, quæ leguntur, & notantur per Gloſſam, Bartol. & omnes alios in illa re, & fama diſſicili l. [frater à fratre.] a quæ licet latè, & ſubtiliter tradantur ibi per omnes, non tamen facilis eſt eorum applicatio ad caſum propoſitum.

4 Nam ibi concluditur ab vna parte, quod filius poteſt obligari naturaliter patri, & contra pater filio, etiam ſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi caſtrenſe, nec aduentitium. Et ab altera parte etiā concluditur patrem non poſſe agere furti pro furto, quod fecit filius, cum adhuc ei ſubeſſet, etiam poſt emancipationem, per l. [ſerui, & filii.] & per l. [ſi quis vxori. b]

Sed omiſſis multis, quæ pro vtraque parte adduci poſſent, verius videtur, ſaltem quoad forum conſciētiæ, quod iure naturali, & diuino, & etiam canonico filiusfamilias, ſicut peccat mortifere furando patri ad vſus in quæſtione nominatos, ita etiam tenetur reſtituere, ſi poteſt. Tum quia lege naturali, & diuina videtur contineri illud, [Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur male ablatum, c] & ita nulla humana lege tolli poteſt. d

5 Tum quia etiam lege ciuili, vt dixi, obligari poteſt naturaliter filius patri, e & obligatio naturalis iure Canonico præſertim quo ad forum conſcientiæ æquatur naturali, & Ciuili. f Tum quia Bald. hoc tenet, g relatus, & probatus à Ioanne Lupo. h Verba Baldi ſunt hæc: [Decimumſextum capitul. eſt de profuſis ab ipſo filio, vt quia luſit ad azardum, & dic quod ſibi imputet, quia ludere eſt lata culpa, & ideo tenetur, licet poſſidere deſiſtit. i Idem ſi in meretricando conſumpſit, quia meretricari eſt dolus. K Idem de his, quæ viuo, vel mortuo patre pro ſuis culpis, & exceſſibus ſoluit, nam ſibi ſoli imputat.] l hæc ille, cuius dictum procedit etiam in his, quæ filius furatus eſt, ſecundum D. Antoninum, m & Syluestrum. n

6 AD TERTIAM Reſpondeo, quod etiam ſunt computanda in reſtitutione legitimæ illa quæ pater virtute prædicti ſtatuti ſoluit pro pœnis, in quibus cōdemnatus fuit præfatus filius. Nam Baldus id expreſſè vbi ſupra dicit. Tum quia licet ea, quę parentes ſponte impendunt in perſonas filiorū cauſa pietatis, & caritatis, non poſſint repetere ab eis, niſi prius facta fuerit proteſtatio, quod animo repetendi impenderunt, ea tamen, quæ coactè impendunt, poſſunt repetere, & in dubio videntur impendiſſe animo repetendi, vt ait Baldus, o per illam l. p & per l. [auia.] q Tum quia regulariter nemo præſumitur donare. r

ALLEGATIONES.

a ff. de condict. indeb. b ff de furtis. c cap. ſi res alien. 13. quæſtion 6. cap. peccatum, de regulis iuris, libro 6. d cap. quo iure, 8. d. cap. fin de conſuet. e d l. frater à fratre. f capitul. 1. de pactis, cum ei adnotatis. g in authent. ex teſtamento col. penultim. C. de collat. h in rep. capitul. per veſtras, de donat. inter vir. & vxor. in §. uer. & hinc eſt. i infr. eod. auth. quod locum, & l. pactum. K ff mand. l. ſi uero, § ſi adoleſcens. l ff pro ſocio, l. cum duobus, § ſi. m in part. 2. titul. 1. capitul 15 §. 1. n uerb furtum, quæſtion. 12. o in l Neſſenius. p l. ff de negot. geſt. q C. eod. r l. cum indebito, ff. de probationib.

SVMMARIVM.

Reſtituere non obligat violatio charitatis, ſecus ſi violetur virtus ſpecialis iuſtitiæ. 1

Reuelare teneor tibi ignoranti te eſſe creditorem talis, vt ſic damnum tuum repetendo euadere poſſis. 2

Damnum datum reſtituere teneor, ſi tibi ignoranti ſuadeo, vt creditum exigas, quod ego ſciebam, vel ſcire debebam eſſe ſolutum. 3

CONSILIVM VI.

G NOTARIVS quidam proſequens odio M. & inueniens inter ſua protocolla vnum non caſſatum inſtrumentum continens præfatum M. debere Socrati certas pecunias, ob odium monuit, & rogauit Socratem pollicendo ei auxilium, vt peteret eas à M. qui tandem probata ſolutione liberatus fuit multa tamen impenſa. Quæritur, an notarius præfatus teneatur eam reſtituere.

1 Reſpondeo primo, quod præfatus notarius peccauit peccatum odij proximi contra caritatem, quæ debetur ei, a ſed ob hoc peccatum non tenetur reſtituere damnum, quia peccata contra charitatem, quatenus ſunt talia, non obligant ad reſtitutionem, H per eā quæ nos citamus in Man. conf. b & in Apol. de redit. c

2 Secundo, quod præfatus notarius ſi bona fide credebat debitum illud nondum fuiſſe ſolutum, iuſte poterat præfato Socrati reuelare, imò & tenebatur, ſi credebat eum ideo non petere illud, quod neſciebat ſibi eſſe debitum, vt liberaret eum à damno, quod per ignorantiam eum incurrere putabat, argu. cap. [qui cum fure.] d ad iſi incta gloſſa. e

3 Tertio, quod ſi credebat, vel tenebatur credere illud debitum iam fuiſſe ſolutum, tenetur reſtituere, quia peccauit contra iuſtitiam ſpecialem, procurando, vt ſolutum iterum ſolueretur, contra titul. de cond. indeb.

I ALLEGATIONES.

a capitul. duo, 23. quæſtion. 4. b capitul. 24. numer. 7. c quæſtion. 2. monitor. 7. d de furtis. e verb. indica.

SVMMARIVM.

Famuli videntes à conſeruis domino per furtum damnum dari, tacendo peccant contra caritatem eo modo, quo peccant cæteri, qui cum poſſint, damnum proximi non impediunt, nec excuſantur ob timorem, quod reuelando compararent ſibi maleuolos, niſi attenta quantitate rei ſubtractæ, qualitateque perſonarum, ſana caritas iudicaret expedire magis, vt taceretur K *furtum, quam vt incurrantur alia damna, quæ ex reuelatione ineuitabiliter probabiliter incurrerentur. nu. 3. at reſtituere non tenentur, cum non teneantur dicta bona ex officio eis de mandato cuſtodire. num. 2.* 1

CONSILIVM VII.

IN domibus magnatum adſunt miniſtri & ſeruientes, qui habent officia diſtincta. Euenit qd̄ ppoſitus cellæ vinariæ, architriclinus furaretur vinū ſecretè, vidente eo, qui præpoſitus eſt cuſtodiæ veſtiū, ac cubiculario, & qa ad iſtos cura cellæ vinariæ ſpecialiter nō ſpectat, nō curāt hoc indicare ei, q poſſet

poſſet occurrere, aſſerentes, Nobis ſufficit, furto, nec conſilium, nec auxilium dare, de cętero nolumus nobis parare maleuolos in domo. Dubitatur, an iſti tacendo peccent, & teneantur ad reſtitutionem.

1 Reſpondeo primo, prædictos miniſtros, de quibus quæſtio proponitur, videri peccare, ſiue quod nō vtuntur correctione fraterna, ſiue quod non obuiant peccatis cōmittendis, ſiue quod non impediunt damnum, & detrimentum proximi, quod poſſunt impedire, & non impediunt, credentes quod nemo alius impediet, per ea multa, quæ nos adduximus in cōm. cap. [non inferenda.] a & in locis ibi citatis, quorum ſummam inſeruimus in Man. Confeſſ. b & in locis ibi citatis. Nec obſtat, quod res cellæ vinariæ, vel panariæ non ſint eis ſpecialiter deputatæ, & commendatę, quia quo ad effectum peccandi non eſt neceſſarium quod cuſtodia rerum proximi ſit commiſſa officio negligentis ſeruare indemnitatem eius, licet ſic quoad effectum reſtituendi, vt in locis ſupradictis traditur, & facilius ibi videri poteſt.

2 Secundo reſpondeo, quod non tenentur ad reſtitutionem, quoniam qui non obſtat, cum poſſit, damno proximi faciendo, niſi ex officio teneatur ad cuſtodiendum illud, non tenetur ad reſtitutionem damni ſequuti, quia non peccat contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ſed contra leges tantum charitatis, quarum tranſgreſſio non obligat ad reſtitutionem, vt traditur in dict. Manual. c

3 Tertio, quod prudenter perpendenda eſt in huiuſmodi caſibus grauitas, ſiue magnitudo, vel paruitas damni, ſalutis, honoris, vel rei pecuniariæ, quæ poſſet conſequi denunciationem, vel indicationem huiuſmodi furum, quoniam interdum illa excuſare poſſet à peccato, & interdum non, quamuis arbitrer raro contingere poſſe, quod non ſe offerat aliquis modus indicandi ſine notabili damno ei, qui ob ſanam charitatem, & obſequium Dei, & amorem virtutis, voluerit indicare.

ALLEGATIONES.

a 23. quæſtio 5. b cap. 24. numero 20. c cap. 17. num. 1. & cap. 24. numero 17.

SVMMARIVM.

1 *Oeconomus, ſeu magiſter domus non poteſt recepta pecunia conuenire cum piſtore, & lanio, quod ab eis etiam currenti pretio panem, & carnes pro vſu domus emet.*

2 *Cambio minuto quod lucratur œconomus, dum pecuniam argenteam, quam à domino expendendam accipit, in æream conuertit, reſtituere non tenetur domino, qui ex hoc damnum non patitur.*

CONSILIVM VIII.

PRocurator magnatis conuentionem facit cum piſtore, & lanio, quod ipſe accipiet pretio currenti omnem panem, & carnes neceſſarias pro domo domini ſui, ſi piſtor, & lanius dederint ei tot aureos ſingulis menſibus. Quæritur, an conuentio ſit iuſta. Item quæritur, an retinere poſſit ſibi quod mutuando pecuniam argenteam in minutam lucratur.

1 AD PRIMAM reſpondeo, videri iniuſtum. Tum quia videtur præſtare materiam delinquendi piſtori, vt det peiorem panem. Tum quia videtur fraudare dominum treſeno, vt vocant, panis. Tum quia nihil induſtriæ, vel laboris in hoc ponit. Tum denique quod domino aliqua via peribit tantum, quantum piſtor œconomo præſtat.

A 2 AD SECVNDAM dico, quod ſatis poteſt teneri, poſſe œconomum per prædictum cambium lucrari ſibi. Tum quia id nullatenus domino nocet. Tum quia multum laboris, & tædij deuorat œconomus ſoluendo illa, quæ emit, pecunijs minutis. Tum quia nonnihil induſtriæ ſuæ addit.

SVMMARIVM.

Incertum debitum eſt, quod debetur pauperibus in genere: certum autem eſt, cuius creditor, vel hæredes ſciuntur. 1

Debitor incertorum ſi ſit pauper, poteſt illa ſibi tanquam pauperi retinere, vel diſtribuere; at quod debet certis creditoribus, debet illis reſtituere ſi etiam ipſi ſint pauperes. nu. 3. niſi ab eis obtineat dilationem. nu. 4. quod ſi habeant vnde viuant, excuſatur debitor non habens vltra neceſſaria ſibi, & familiæ ſuæ, donec deueniat ad pinguiorem fortunam, nu. 3. quæ ſi nunquam veniat, nunquam obligabitur. num. 4. 2

B

CONSILIVM IX.

QVidam implere legatum, quo tenebatur quotannis dare certum panem pauperibus in genere, & eſt obligatus ad reſtituendum damnum, quod dedit parti coram ſe litiganti, à quo tamen nil petitur in foro fori. Quæritur, quid faciet in foro poli propter paupertatem bonorum ſuorum, ex quibus vix poteſt granum ſufficiens pro ſe, ſuiſque vxore, ac liberis, ad panem conficiendum colligere, & propter ætatem 63. annorum, & conditionem ſuæ perſonæ, non poteſt laborare.

C

Reſpondeo primo, quod prędictus Dominus conſulens reſtituere tenetur omnia, quæ iuſte debet coram Deo, quia peccatum nō dimittitur, niſi reſtituatur male ablatū, a niſi excuſetur aliquo modo eorum, qui tanguntur in noſtro Manua. Confeſſ. b

D

1 Secundo, quod aliud videtur reſpondendum de ijs quæ debet ratione omiſſionis adimplēdi legatum, quo tenetur quotannis diſtribuere pauperibus certam quantitatem panis, & aliud de debito reſtituendi damni, quod per iniuſtitiam dedit, quoniam debitum ratione omiſſionis implēdi legatum, vt incertū, quia neſcit qbus pauperibus nocuit, licet ſciat quod pauperibus in genere nocuit: alterum autem debitum iniuſtitiæ eſt certum, quia vt ait, ſcit quibus nocuit, & cognoſcit hæredes eorum viuentes.

2 Tertio, quod debitum prius omiſſionis implemēti legati poteſt reſtituere ſibimet, & ſuę familiæ, corde puro, & vero dicēdo Deo, Ego, & familia mea ſumus de numero pauperum tuorum, & ego teneor reſtituere illa, quę debeo, pauperibus ex omiſſione implementi talis legati: & ita totum illud debitum accipio, tanquam vnus, vel plures mihi, & meis egentibus illis ad noſtram ſuſtentationem. Quoniam qui debet dare, vel diſtribuere aliqua pauperibus incertis, poteſt illa accipere, tanquam vnus de pauperibus, ſibi, vt tradimus nos poſt alios, quos ibi citamus in Manu. Confeſſ. c & in Enchir. de orat. d

E

3 Quarto, quod poſterius debitum ob iuſtitiā male adminiſtratam debet reſtituere illis, quos læſit, vel hæredibus

ALLEGATIONES.

a cap. ſi res alien. 14 quæſtio. 6. & cap. peccatum, de re iu. lib. 6. b capitul. 17. à numero 54. c cap. 17. numero 171. d cap. 7. numero 34.

hæredibus eorum, ſi egent, ſed ſi creditores habent bona, quibus ſe ſuſtentent, excuſatur à reſtituendo uſque ad pinguiorem fortunam, per ea, quæ nos latius ſcribimus in d. Manual. confeſſ. a

4 Quinto, quod poſſet D. conſulens in propoſito caſu rogare per confeſſarium ſuum creditores, ut condonarent cuidam perſonæ, quæ debet eis damna prædicta, uel partem illorum, donec perueniret ad pinguiorem fortunam, quia eſt nunc maxima paupertate oppreſſa, & poſtea differre ſolutionem eius partis, quæ non fuerit ei condonata, uſque ad pinguiorem fortunam, immo & in perpetuum, ſi illa nunquam venerit, argumen. eorum, quæ ubi ſupra, & paulo ante & poſt ſcribuntur. b

ALLEGATIONES.

a cap.17.num.54.& 61. b num.54.& 61.

SVMMARIVM.

1 Bullas falſas ex vera ſupplicatione ſignata conficiens, & parti ignoranti recepta pecunia pro vera expeditione neceſſaria tradens, debet pecuniam ſic acceptã reſtituere danti num.3. & hoc etiam ſi dict. bullæ tantum profuerint, ac ſi fuiſſent veræ, num.2. Nec ſatisfaciet reſtituendo Cancellariæ, num.5. niſi forte curaret veram bullam expediri, vt poteſt, quia ſic in expeditione veræ bullæ poſſet dictas pecunias impendere, numer.4.

6 Impediens aliquem iniuſte à conſequutione alicuius boni, tunc demum tenetur reſtituere, ſi impediuit in iure plene quæſito in re, vel ad rem, ſiue ex officio iudicis debito.

7 Cancellariæ Apoſtolicæ officiales videntur facere vnum corpus, ſiue collegium, quod eſt idem ſemper, licet mutentur aliqui particulares.

7 Corpori, ſeu collegio, quod vno tempore cœptum eſt deberi, poteſt tuto alio tempore ſolui, licet aliqui particulares participantes de commodo collegij ſint mutati.

CONSILIVM X.

CVrialis, & ſolicitator impetrarunt pro abſente beneficium à Sede Apoſtol. & poſtquã ſupplicatio iam fuerat ſignata, ne ſoluerent magnam ſummam pecuniarum pro expeditione literarum, ſed ſibi illam retinerent, ac lucrarentur, confinxerunt literas falſas, per quas abſens, & ignorans accepit poſſeſſionem eius, & ſoluit curiali, & ſolicitatori impenſas literarum, perinde ac ſi iuſte per Cancellariam fuiſſent expeditæ. Quæritur modo an teneatur reſtituere pecunias pro falſa literarum expeditione acceptas, & cui, an parti abſenti ignoranti factum, an vero Cancellariæ, quam fraudauerunt, cum in præſenti non extent ijdem officiales ſaltem omnes, qui tunc extabant.

1 Videtur reſpondendum primo, quòd prædicti falſarij tenentur ad reſtituendas illas pecunias alicui. Tum quia acceperunt eas ad expediendas literas Apoſtolicas ſuper obtento beneficio, & eas non expedierunt, & ita tenentur condictione ob cauſam, iuxta totum tit. ff. de condict. cauſ. data. & C. de condict. ob cauſam. Tum quia ſine vllo titulo iuſto mala fide illas tenent, contra cap. fin. & contra præceptum ſeptimum Decalogi, per quod omnis illicita vſurpatio vetatur.

2 Secundo videtur, quod dicti falſarij non tenẽtur ad reſtituẽdum ei, à quo pecunias receperunt, ea ra-
F tione, quod eum damnificauerint, vel læſerint, quia tantum profuerunt ei literæ illæ falſæ, quantum pro fuiſſent veræ, cum iam per ſignaturam fuiſſet ſibi ius quæſitum ſecundum receptam ſentẽtiam fundatam in clem. [dudum.] adiuncta gloſſa, quod tamen non eſt verum, quia nihil vel ipſo iure inutile regulariter exæquantur. At ſi nullas literas, nec veras, nec falſas expediuiſſent, ei tenerentur reſtituere, ergo etiam ſi falſas, & inutiles expedierint.

3 Tertio, quod tenentur eas reſtituere ratione acceptionis ob cauſam, ea non ſequuta, iuxta totum tit. ſupradictum quia non videtur conſequuta cauſa, ob quam datæ fuerunt pecuniæ, cum illæ datæ fuerint ad expediendum literas veras, quæ non fuerunt
G expeditæ, quod maxime procedit coram Deo, cui conſtat cauſam non eſſe ſequutam, cum omnia nuda & aperta ſint ei.

4 Quarto, quod prædicti falſarij excuſarentur à reſtituendo ei, ſi veras literas ſuper ſignatura ualida nunc expedire facerent, quia cauſa, ob quam acceperunt, diceretur eſſe conſequuta, & quidem hæc uia eſſet aptiſſima ad tollendam huius quæſtionis perplexitatem, ſi abſque ullius infamia, & detectione turpitudinis fieri poſſet.

5 Quinto, quod de rigore iuris non uidentur ſatiſfacere obligationi ſuæ dando prædictas pecunias officiarijs Cancellariæ, nullis literis per eam expedi-
H tis. Tum quia per huiuſmodi dationem non adimplent cauſam, ob quam pecuniæ illæ fuerunt eis datæ, cum datæ fuerint ad expediendas literas ueras, quas certum eſt non expediri ex eo ſolo, quod pecuniæ ad eas expediendas neceſſariæ conferantur miniſtris Cancellariæ. Tum quia ſine iuſta cauſa prędicti miniſtri uiderentur prædictas pecunias accipere, quippe qui nullas literas expediant, ob quas illæ dantur eis. Tum quia nullo iure naturali, nec diuino, neque humano probari poſſe uidetur quod falſarius teneatur reſtituere miniſtris Cancellariæ omnes illas pecunias, quæ fuiſſent neceſſariæ ad expediendas literas ueras, ſuper quibus ille dedit falſas, præſertim in foro Dei, & conſcientiæ, nec uidi,
I nec audiui ullum falſarium fuiſſe condemnatum ad id, nec canones, qui de condẽnatione illorum agunt, ullam de tali reſtitutione mentionem faciunt.

6 Ratio autem, quæ redditur ex eo, quod qui iniuſte impedit aliquem à conſequutione alicuius boni, teneatur reſtituere fragilis eſt, non enim omnis, qui quoquo modo impediunt lucrum alterius, tenentur ei recompenſare illud, alioqui mercatores, artifices, & omnes alij, qui lucrantur aliqua, quæ alij lucrati eſſent, ſi illi non lucrarentur, tenerentur ad reſtitutionem, quod ridiculum eſt. Solum enim illi, qui impediunt eos in iure plene quæſito in re, uel ſaltem in iure quæſito ad rem, ſiue debito ex of-
K ficio iudicis, ad id tenentur, ut nos reſoluimus in Manual. confeſſ. a quale ius non habet Cancellaria contra eos, qui conficiunt falſas literas, uel non expediunt ueras ſuper pecunijs, quæ deberent dari eis ob literas, quarum expeditio ad eos pertinet.

Sexto, quòd per prædicta ceſſat neceſſitas reſpondendi ad aliam quæſtionem, qua quæritur quomodo prædictæ pecuniæ deberent reſtitui, ſi eſſent reſtituendæ officiarijs Cancellarij, cum per ſingulos mẽſes mutentur, ceſſat inquam neceſſitas reſpondendi ad eam. Tum quia ſupra dictum eſt, non eſſe re-
ſtituendas

ALLEGATIO.

a cap.17. à num.69. vſque ad 74.

ſtituendas illis,ſi literę denuo non expediantur,& ſi, vt tangitur in 4.dicto expedirētur literæ veræ ſuper vera ſignatura,diſtribuerentur pecuniæ more ſolito.

7 Septimo, quod miniſtri Cancellariæ, vt ego puto, faciunt collegium, & ita poteſt reſtitui ei tempore aliquorum,qui non erant de ipſo collegio tempore, quo cœpit deberi, quia quod reſtituendum eſt collegio, poteſt reſtitui ei tempore, quo ſunt in eo multi, quorum tempore cœpit illud quod reſtituendum eſt, deberi, iuxta ea quæ citat Calderinus, a dum concludit, quod debitum Capitulo diuidēdum inter canonicos ſingulis annis,ſi non diuidatur in ali quo anno, & poſtea diuidatur in alio,in quo ſunt noui canonici, habebunt illi ſuas partes, ſicut & antiqui, cum Capitula non mutentur propter mutationem ſingulorum. Pro quo faciunt multa, quæ Fel. congerit. b Et ita ſi prædictæ pecuniæ forent reſtituendæ miniſtris Cancellariæ, ſatis recte dicerentur eis reſtitui,ſi reſtituerentur collegio eorum præſenti, non curando an deſinant eſſe in eo aliqui, qui erant tempore, quo cœperunt eſſe debitæ illi collegio, cum idem ſit collegium, quod nunc eſt, & quod tunc fuit,argum.l.[proponebatur.] c & cap.[denique.]iuncta gloſſ. d

ALLEGATIONES.

a conſil.21.de præb. b cap. cum te, à num.14.de reſcript. c ff.de iud. d verb.idem.7.quæſt.1 &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus in cathedrali eſt beneficium ſimplex, non autem de numero dignitatum, vel perſonatuum, de quibus in cap. de multa.illum tamen habens æquiparatur conſtituto in dignitate, quoad effectum vt poſſit eſſe delegatus Papæ.*

2 *Penſio, quæ non datur in titulum beneficij, non eſt beneficium, & ideo nihil prohibet, quin qui habet generaliter facultatem transferendi, poſſit illam transferre ſub conditione.*

3 *Actui gerendo auctoritatem præbens non tenetur parti læſæ, ſi actus fiat nulliter, immo verius videtur quod teneatur,cum per hanc auctorizationem cenſeatur aſſerere actum eſſe validum,num.4.*

CONSILIVM XI.

QVidam facultatem habens transferendi certam penſionem, coram tamen perſona in eccleſiaſtica dignitate conſtituta, eam coram canonico cathedralis tranſtulit ſub conditione,ſcilicet ſi moreretur in illa infirmitate, qua tempore traſlationis tenebatur, prout paulo poſt mortuus eſt. Canonicus autem prædictus neſciebat, an dict. tranſlatio eſſet valida, nec notarium, quomodo, & quid ſcripturus eſſet, monuit. Nunc autem de dictæ tranſlationis validitate dubitatur, eo quod ſit facta ſub conditione.

Quæritur, an dictus canonicus teneatur reſarcire damnum, quod ex dictæ tranſlationis inualiditate eueniet.

1 AD QVAESTIONEM propoſitam reſpondeo primo, quod tranſlatio præfata penſionis uidetur nulla ex alio capite, quod non tangitur in eius propoſitione, ſcilicet, quod non fuit tranſlata coram perſona in dignitate eccleſiaſtica conſtituta, quoniam præſupponitur in caſu, quod is, coram quo fuit facta, erat tantum canonicus eccleſiæ

A cathedralis, & conſtat inter pleroſque omnes Canonicum eccleſiæ cathedralis non habere dignitatem, nec eſſe conſtitutum in dignitate eccleſiaſtica, per textum in cap. [ſtatutum.] a licet quo ad illum caſum ſpecialem, de quo ibi agitur, ſcilicet, vt poſſit eſſe delegatus Papæ, æquipararetur habenti dignitatem eccleſiaſticam. Vnde ſecundum receptam ſententiam canonicatus eſt beneficium ſimplex, & non eſt de numero dignitatum, perſonatuum, vel curatorum, de quibus diſponit capitul. [de multa.] b

2 Secundo, quòd ratio, quæ videri poſſet alicui vrgere ad ſecundum, quod tranſlatio conditionis non valet, ſcilicet, quia beneficium non poteſt

B conferri ſub conditione, nullius valoris eſt, quia penſio, quæ non datur in titulum, quales erant illæ de quibus loquimur,nullatenus eſt beneficium, ſecundum omnes, & defendi poteſt, eum qui habet facultatem transferendi generaliter, non addito purè, nec ſub conditione, poſſe transferre ſub illa conditione, ſi moreretur ex infirmitate præſenti, per aliqua, quæ non vacat citare.

3 Tertio, quod is,coram quo agenda eſt tranſlatio penſionis, non tenetur ad ſciendum an tranſlatio recte nec ne fiat,neque ad docendum notarium verba, quæ debet ſcribere, per iura quæ diſponunt de tali tranſlatione, ſicut neque teſtes, coram quibus debet

C fieri, tenentur ad illa, ſed tantum ad exhibendam præſentiam ſuam, & intelligendum id, quod agitur: nam ad partes, quarum intereſt, pertinet an actus coram eis factus valeat, nec ne. & in caſu propoſito ad penſionarium, & ad perſonam, in quam illa transferebatur, ſpectat ſcire, an illa valuerint, nec ne, & non ad præfatum canonicum, neque ad alium in dignitate conſtitutum,nec ad teſtes, coram quibus fuerunt facta, quia non intereſt eorum id diſcutere,neque examinare.

4 Quarto, his eſſe conſequens, nec præfatum canonicum, nec alium conſtitutum in dignitate, ſi tali id contigiſſet, teneri ad aliquam reſtitutionem faciendam illi, vel illis, quibus ex præfatæ tranſlatio-

D nis inualiditate aliquod damnum contigiſſet, vel contigerit. Quia tamen negari non poteſt ad officium huiuſmodi auctoritatem præſtantis, & ſubſignantis pertinere intelligentiam rei geſtæ, quia videtur teſtari talem verè eſſe rem geſtam, vt ſcribitur in ſcriptura notarij: conſultius videtur eius indemnitati dicere, quod ex alio capite fuit nulla prædicta tranſlatio, vel quod ipſa fuiſſet valida facta ſub conditione, ac ſi puro modo facta fuiſſet, & ita quod nihil refert,an fuiſſet facta ſub conditione, vel purè, cum paulo poſt eam factam obierit mortem transferens. Salua,&c.

[Hoc reſponſum videtur egere maiori diſcuſſio-

E ne. Nam ſeu per has tranſlationes extinguatur antiqua penſio, & noua conſtituatur coram electo, ſeu per electum auctoritate Apoſtolica, videtur quod dicta facultas transferendi non poſſit ſibi locum vendicare,niſi in abſoluta tranſlatione, & quod Canonicus Cathedralis in hoc caſu ſit delegatus Apoſtolicus, & ſic quo ad eum actum reputetur quidem in dignitate conſtitutus, ſed quo ad tranſlationem non tenuit, nec tamen ob id canonicus de damno tenetur,quia error non tam credulo canonico,quàm parti aſſerenti prædicta,coram ipſo fieri poſſe,eſt aſcribendus.

ALLEGATIONES.

a in princip.de reſcript. libro 6. b de præbend.

De Pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Pœna perpetui carceris cum taxatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ, non eſt pœna mortis, niſi addatur, ne plus edat vel bibat, & iudicio medicorum tale alimentum non ſufficeret illi ad longam vitam viuendam, tuncque ſequuta morte iudex eſſet irregularis, num. 2.*

2 *Carceratus ſi in carcere moriatur, non imputatur iudici ad irregularitatem, quia ex illo immediate non cauſatur mors, niſi carcer eſſet adeo arctus, vel malus, quod veriſimiliter in illo incluſi intra paucos dies ſint morituri.*

3 *Ignorantia eius, quod quis ſcire debet, non excuſat nec à pœna irregularitatis.*

4 *Conſuetudo imponendi pœnam limitati alimenti, puta quatuor vnciarum panis, & vini, excuſare debet ab irregularitatis pœna, ſed non à peccato.*

CONSILIVM I.

AN condemnatio alicuius ad perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis pro cibo, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, ſit condemnatio ad vltimũ ſupplicium, ita vt, ſi ſic condemnatus moriatur, cenſendus ſit condemnatus irregularis?

Secundo, an excuſaret ignorantia terminorum?

AD HORVM dubiorum prius reſpondeo primo, quòd non eſt iuriſconſulti, ſed medici, vel alicuius alterius experti iudicare, an poſſit quis viuere diu pane quatuor vnciarum, & aqua totidem, iuxta illud, [Quod medicorum eſt promittant medici, Tractant fabrilia fabri,] relatum à Hieronymo in prologo bibliorum.

1 Secundo, quòd præſuppoſito quod poteſt damnatus ad perpetuum carcerem vitam agere longam prædicto ſolo cibo, & potu vtendo, ſaltem attenta conditione ſuæ perſonæ, vt Paulus eremita, & alij multi Patres referuntur vixiſſe, certum eſt taxationem eius, & damnationem ad talem vitam agendã, non eſſe vltimum ſuppliciũ, nec propriè, nec largè. a

Tertio, quòd præſuppoſito contrario, ſcilicet, huiuſmodi victum non eſſe ſufficientem ad ſuſtentandum diu damnatum, dicimus taxationem quidem illius non eſſe propriè vltimum ſupplicium, ſed damnare aliquem, vt nil plus in die edat, & bibat, eſſe in effectu damnare illum vltimo ſupplicio, vel ad vltimum ſupplicium. Tum quia nil refert quid de æquipollentibus fiat. b Tum quia Panormit. communiter receptus, c ſic ait.

2 [Aduerte tamen, quia vbi quis facit aliqua delicta, ait quod debita pœnitentia ſit imponenda, non tamen per hoc tantum vita debet attenuari, quod veriſimiliter citius moriatur. Vnde notat Ioannes de Lignano, d quod carcer iſtis deputandus non debet eſſe nimis arctus, vt certe infra paucos dies veriſimiliter moriantur. Vnde tales officiales ſic eos includentes efficiuntur irregulares ſecundum eum, quod bene nota in practica, quia multi decipiuntur, & intellige, quod efficiuntur irregulares, ſequuta morte, & pro hoc vide tex. ſingularem, e vbi dicitur, quod eſt pane doloris, & aqua anguſtiæ ſuſten-

F tandus, &c. & ſic nota verb. ſuſtentandus, non ergo illico conſumendus eſt. Item quod dicit ibi, quod mors debet eſſe ſolatium, vita tormentum, & ſic vult quod viuant, vel vitam ducant in iugi pœnitentia. Vnde caueant ſibi prælati noſtri temporis, qui aliquando ponunt in gabia, & neceſſaria ſubtrahũt, adeo quod mors veriſimiliter eſt cito conſequuta, ſiue ſubſequuta.] Hæc ille, cui concordat Decius in fine ſic ſcribens: [Poſtremo notandum eſt, quod Abb. dicit circa pœnitentiam, quæ taliter imponi debet, ne quis veriſimiliter breui moriatur, vel quo ad qualitatem carceris, vel quo ad vitæ neceſſaria, aliàs, ſequuta morte, prælatus erit irregularis.] Cōcordat etiam Alc. in fin. & ante illos Felynus. f in

G hæc verba. [Circa pœnam eorum, qui iniungunt carcerem mortalem, ponit ſic Abbas. Ego vero allego Bald. g vbi conſuluit, quod ſi quis moriatur in carcere, Epiſcopus non fit irregularis, quia eius actus non eſt immediate cauſa mortis, niſi poſuiſſet in loco arcto, qui careret ſufficienti aere, vel ex paucitate cibi conſumptus periret, quia tunc eſt irregularis, allegat l. [necare.] h [ubi necare dicitur, qui non aluit, & capitul.] paſce fame morientem, [86. diſtinct. ibid.] ſi non paueris, occidiſti, [& allego Ioannem Andr. i ubi dicit, Caueant multum prælati, quia carceratis uita relinquitur, licet cum miſeria, & ideo ſi moriuntur ex

H nimia miſeria, incurritur irregularitas, & ſequitur ibi Anania. K

3 AD DVBIVM poſterius elicitur reſponſio ex ſolutione prioris, hoc addito, quod ignorantia prædictorum terminorum non poſſet eum excuſare, quia eſt ignorantia eius, quod oportuit per eum ſciri, quæ non excuſat, l quamuis excuſare poſſet iudicium medicorum, qui iudicarent præfatum uictum in inſula temperata, in qua erat carcer, ſufficere ad ſuſtentandum ſaltem miſerrimam uitam.

4 Conſuetudo item, ſi qua eſſet in illa regione, imponendi huiuſmodi uictus pœnam non damnatis ad mortem, poſſet excuſare à pœna licet non à

I peccato, iuxta gloſſam memorabilem, & receptam. m

ALLEGATIONES.

a argum. l. qui vltimo ſupplicio ff. de pœn. b leg. final. ff. mandat. cap. licet ex quadam. de teſtibus. c in cap. cum non ab homine, de iud. numero 31. d in Clem. 1 de pœnit. e in capit. nouimus, de verb. ſignifi. f numero 13. g in l de pecoribus in fin. Cod ad leg Aquil. h ff. de libe. agnoſc. i in cap. 1. de apoſt. k & in cap. qualiter, in 3. col. de accuſat. l 1. quæſt. 4. §. notandum, & capit. ignorantia, de regul. iur. lib. 6. m in capit. denique 4. diſtinct. & capit. cum venera de conſuet. &c.

K

De Pœnitentijs, & remiſſionibus.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones bona fide factæ non habenti poteſtatem cognito defectu, ſunt reiterandæ, & ſi cum eodem ſacerdote, poteſt vnico verbo dicere, Confiteor de omnibus, quæ aliàs confeſſus tibi fui, & præterea hæc, & hæc, poſtea commiſi, requiritur tamen quod confeſſarius habeat prædictorum omnium, vel penitentiæ iniunctæ memoriam, vel ſaltem quod paulo plus minus meminerit ſtatum vitæ pęnitentis, quem tunc ei in confeſſione detexit.*

CON-

CONSILIVM I.

A Sacerdos audiebat multorum confeſſiones. B. perſuadens ſibi illum habere poteſtatem audiendi confeſſiones, eidem ſæpius confeſſus eſt, inde ad plures dies declarauit A. ipſi B. non habuiſſe iuriſdictionem ad audiendas ipſius confeſſiones. Quæritur, an, poſtquam hoc reſciuit B. teneatur ad reiterandas confeſſiones factas ipſi A.

1 Reſpondeo, quòd eſt obligatus ad reiterandas prædictas confeſſiones, poteſt autem facile reiterare illas, ſi ambo ſunt in eadem ciuitate, vel poſſunt conuenire in eodem loco, procurando, quod prædicto confeſſario fiat facultas audiendi confeſſionem prædicti pœnitentis, quod facillime faciet Vicarius Papæ, vel Pœnitentiarius maior, vel proprius parochus pœnitentis: & facta iſta facultate reconfiteatur ei dicendo, Ego confiteor tibi hac vice omnia peccata, quæ confeſſus ſum tibi alijs tribus vicibus, & præterea illa, & illa, quæ poſtea commiſi, & cæt. Et ſufficit quod confeſſarius prædictus meminerit illa peccata, vel pęnitentiam, quam pro eis impoſuit, vel quod paulo plus, vel minus recordetur ſtatum vitæ ipſius, quem ei ſignificauit in prædictis confeſſionibus, per ea quæ habentur in noſtro Manua. Confeſſ. a

ALLEGATIO.

a cap. 6. num. 16. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Scrupuloſus iudicans ſe excommunicatum, poteſt, & debet contra proprium iudicium credere ſuo confeſſario egregie erudito, & inſigniter pio contrarium dicenti, nec tenetur, nec debet alios conſulere; immo attenta ſua conditione, peccaret ſaltem venialiter faciendo habitum vitioſum, ſcrupuloſum, inquietatiuumque, num. 4. & non ſolum tenetur credere in ijs, quæ ſunt iuris, ſed etiam in ijs, quæ ſunt mixta ex facto, & iure, vt eſt iudicium ſufficientis examinis, & explicationis peccatorum; & ſucceſſiue ſic credendo ſuo confeſſario poteſt intereſſe ſacris, num. 6. Nec id, etiam ſi coram Deo eſſet vere excommunicatus, ei imputabitur ad culpam, vel pœnam, numero 2. & hoc nedum in hoc, ſed etiam in alio ſæculo, numero 4. gaudebitque communibus Eccleſiæ ſuffragijs, vt facit vere excommunicatus contritus quærens abſolutionem; cum hoc conſilium confeſſarij perinde operetur, ac ſi abſolutionem quæreret, numero 3.*

5 *Pęnitens ſcrupuloſus tam in ijs, quæ ſunt iuris, quam in ijs, quæ mixta ex iure, & facto ſimul ſunt, confeſſario probo, & docto ſe ſubmittat.*

6 *Scrupuloſus credendo confeſſario ſatisfacit, & ſibi medetur.*

CONSILIVM II.

QVidam ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium, ſe eſſe excommunicatum, & quampluribus excommunicationibus innodatum, & à iure, & ab homine, &c. & etiam Bulla Cœnæ Domini reſeruatis. conſuluit ſuper his ſuum confeſſarium virum habitum pro docto, & probo.

Primo quæritur, an iſte conſulens tuta conſcietia poſſit, & debeat acquieſcere, ac credere reſponſis, & dictis ſui confeſſarij, etiam ſi dictus ſuus confeſſarius
A circa hæc quæſita erraret, eo quòd in rei veritate iſte conſulens, vt ipſe iudicat, ſit excommunicatus, &c.

Secundo, poſito, quòd in rei veritate confeſſarius circa hæc erraret, & eſſet iſte conſulendus in rei veritate, vt ipſe iudicat, excommunicatus, &c. quid dicendum ſit.

Tertio, quòd ſi ita ſit, vt ſupra narratur, vtrum iſte conſulens ſubijciens ſe prædicto reſponſo ſui confeſſarij, & faciens quod ei confeſſarius dixerit, ſit in ſtatu ſalutis, & ſit particeps omnium bonorum? &c.

1 Reſpondeo, quòd ſi confeſſarius eſt vir eruditus egregie, & pius inſigniter, quales ſolent eſſe Magiſtri, & Doctores, & Confeſſarij Illuſtriſſimæ Societatis IESV, proculdubio, & ſine aliquo ſcrupulo
B poteſt, immo, & debet credere; adeo quidem, vt mea ſententia non credendo, & non ſe eius auctoritate tranquillando, peccaret. Ratio eſt, quia, vbi, quando, & cur oportet, non acquieſcit conſilijs peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa, per multa iura naturalia, diuina, & humana, quæ in hoc facile adduci poſſunt. Vnde ad primam quæſtionem reſpondeo, quòd conſulens debet tranquillare conſcientiam ſuam, ſubijciendo ſe humiliter iudicio prædicti confeſſarij.

2 AD SECVNDAM, quod hmōi pœnitens eſſet oīno ſaluus, & liber ab oī pœna, quā mereretur propter dicta peccata, & cēſuras, licet in veritate eis irretitus eſſet; quia probabiliter credit ſe non eſſe ijs
C irretitum, non enim obligat nos Deus ad habendam ſcientiā, q̄ non pōt haberi à nobis, nec requirit illā in moralibus, ſed eſt contētus, vt operemur bene ſecūdum ꝓbabilē credulitatē, quā hēt eiuſmodi pœnitēs credēdo ſuo cōfeſſario, & magiſtro perdocto, perpio, & perbono: nā & q credit aliās viro bono prudēti bona fide, excuſatur ab oī pctō, ſecūdū oēs regulariter.

3 AD TERTIAM dico primo, ꝙ hmōi pęnitēs eſt in bono ſtatu ſalutis, & gratiæ, & quod participat in oībus bonis, quæ fiūt in tota Eccleſia, perinde ac alij, q nō ſunt excōicati: qm̄ ēt vere, & iuſte excōicatus poſt habitā cōtritionē gaudet ſuffragijs gñalibus totius Eccleſiæ, & cōmunicat in omnibus bonis
D ſpiritualibus bonorum, perinde ac ſi nō eſſet excommunicatus, vt poſt D. Thomam dixi in Manu. a nā ſolum peccatum mortale, quem excludit à communicatione illa interna. Nec obſtat, quod ibi additur, id eſſe verum, quādo ſatagit quærere abſolutionem: quando hic non fit, non enim aliter facit, quam viri doctiſſimi conſulunt, nec tenetur quęrere abſolutionem, quam ei conſulunt non eſſe quærendam, etſi coram Deo male conſulerent, eo quod eorum auctoritas excuſat ipſum ab omni culpa negligentiæ.

4 Secundo, quod erit immunis ab omni culpa, & pœna in hoc ſæculo, & altero, credendo, & parendo conſilijs prædictorum confeſſariorum, etiam ſi illi errarent.

E Tertio, quod non tenetur quærere alios, quia ſufficit conſilium vnius confeſſarij; immo, & mea ſententia peccaret, ſaltem venialiter, quærendo alios. Tum quia eadem ratione teneretur quærere alios, & alios in infinitum, quod eſſet ſtultitia fere mortifera. Tum quia, attenta ſua conditione naturali ſcrupuloſa, faceret habitum vitioſum, inquietandi ſe in omnibus, & ſeparandi ſe ab illa tranquillitate, & pace Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, & quietat ſpiritum amantem Deum: & generare talem habitum

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 17. & 18.

bitum vitioſum, eſt peccatum, ſaltem veniale, & contra procurare tranquillare ſe, ſubdendo ſuum iudicium humiliter iudicio peritorum, & piorum, eſt quærere habitum quietandi animum, per quem pax prædicta paulatim acquiritur, quod mea ſententia is dominus cõſulens tenetur, ſaltẽ ſub pęna venialis culpę, procurare, aſſueſaciendo ſe ad parẽdum iudicio eorum, quibus ratio recta dictat eſſe parendũ.

5 Quarto, ꝙ non ſolum tenemur acquieſcere iudicio eruditorum magiſtrorum, & doctorum confeſſariorum in ijs, quæ ſunt iuris, ſed ẽt in ijs, quæ ſunt facti, qñ miſcetur aliquid iuris ſuper modo faciẽdi, vel non faciendi ea, & ideo doctoribus, & confeſſarijs iudicantibus ſatis explicatum eſſe hunc, vel illũ caſum, & non eſſe plus temporis nec diligentiæ adhibendũ ſuper eius explicatione, credẽdum eſt, & male facit, imò ſuperbe, qui non vult humiliare ſe ad credendũ medico ſpirituali, præſertim tali, qui non accipit alia ſtipendia, quàm dirigere animã cõſulentis in viã pacis. Et ideo arbitror illum, ſub pœna peccati venialis ſuperbię, debere acquieſcere prædictis cõfeſſarijs cõſulẽtibus ei, ſatis eſſe explicata, quæ propoſuit, & nõ debere proponere ſimilia, terendo tẽpus in occupãdo mentẽ ſiliquis & quiſquilijs, cũ poſſet eã occupare in cogitando de Deo, & diuinis, & diuis in amãdo eum, & eos ſedato aĩo, & quieto, quod ſi cęperit facere, facile cognoſcet, quã puerilia ſint, quę tractat, collata dulcibus alloquijs, quę cum eis tractare deberet.

6 Quinto, ꝙ proculdubio conſulens ſatisfacit conſcientię credendo prędicto confeſſario, & ſecundum eius conſiliũ audiendo Miſſas quolibet die, & credẽdo humiliter, quod ipſe habet aĩam ęgrotam ſcrupulis agitatã, & quod eius curatio, & ſalus dependet ex implemento præceptorum medici ſpiritualis, & non ex implemento ſui appetitus, & credendo quod ipſe non eſt tam rectus iudex in ſua propria cauſa, quã eſt talis confeſſarius liber à tali ægritudine, credendo itẽ, quod fallitur credendo, quod cõfeſſarius doctus, & pius ſit iudicaturus aliter, quã iudicat, ſi eius ſcrupulos audiret, cũ debeat credere, ꝙ nullatenus id diceret condemnando animã ſuam, niſi pro comperto haberet conſulentem decipi, & falli credendo, ſuadẽte diabolo, & ſua conditione ſcrupuloſa, eſſe aliquid quod nihil eſt, & eſſe grata Deo, quæ diſplicent ei, ſaltẽ uenialiter. Equidem ex his propoſitis clarè colligo eũ laborare nimia curioſitate, & modo qđ aiũt, [nodũ in ſcirpo quęrit.] Quare cõſulo ei amãtiſſime, vt diffidat ſuo iudicio, & credulitati, & ſubmittat ſe oĩno, vt ęgrotus medico ſuo ſpirituali, tanquã vicario Dei, & ipſius præcepta, & cõſilia ſeruet, uti pcepta, & conſilia Dei, qui nos ſaluet æternum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam paſſum etſi videtur decere, vt humiliter rogatus conſentiat aliquam pęnam, puta exilij, aduerſario inflictam remitti, ad id tamen non tenetur ſub pęna peccati mortalis, numer. 2. niſi quando videret inde ſibi à diabolo talem odij tentationem inferri, vt probabiliter credat ſe illi mortiferum præbiturum aſſenſum, & tunc abſolutio ei eſſet à confeſſario deneganda, numer. 5. & 6.*

2 *Odium & rancorem malum, non iniuriarum actionem quis remittere tenetur.*

3 *Inimicum generali, non ſpeciali amore diligere tenemur.*

4 *Iniuriam paſſo non eſt deneganda abſolutio ob id ſolum, quod nolit aduerſarium alloqui, niſi ex eo ſcandalum oriretur, quia tunc ad illud euitandum teneretur.*

F *Odium & rancorem, prout tenemur, ex animo abijcere, & ſimul nolle remittere iniuriarum actionem, difficile eſt.* 5

Ieiunare tenetur qui credit alias ſe à tentione carnis victum iri. 6

CONSILIVM III.

ANtonins noctu occidit filium cuiuſdam pauperis mulieris, & cum via iuris ipſa vindictam proſequeretur, certis pactis, & modis remiſit accuſationem ipſi Antonio, inter quæ illud erat, ut ipſe Antonius teneretur exul eſſe à loco, ubi patrauerat homicidium. G Adueniente autem quodam die Paſchę, præfatus A. per internuncios cum omni ſubmiſſione & humilitate petijt ueniam à præfata matre offenſæ à ſe illi irrogatæ, & quod paratus erat omnem pœnitẽtiam ſubire, vt illi arbitrio boni viri ſatisfaceret, dum tamen liceret ei domum redire, & inter ſuos agere, quæ aſſentiri renuit, unde cauſa ad Vicarium Epiſcopi delata, interdixit ne abſolueretur. Quæritur quid iuris.

1 Multa in hoc caſu concurrunt, ob quæ præfatam matrem deceret, & perdeceret miſereri prædicti Antonij, & mollire cor ſuum ad uolendum, & faciendum, quæ ab eo tam ſubmiſſe, tantaque cum reuerentia petuntur, H quale eſt illud a [Diligite inimicos ueſtros, & benefacite eis.] & quale illud b [Nõ diligamus lingua, & uerbo, ſed opere, & ueritate.] qualia ſunt, quæ adducit Gratianus c præſertim in c. [ſi quis contriſtatus.] ibi. [Si quis contriſtatus noluerit reconciliari fratri ſuo, ſatiſfacienti eo, qui contriſtauit, acerrimis maceretur iedijs, vſque dum grā tanti animo ſatisfactionem recipiat.] Et ſuper omnia illud orationis dominicæ, quod prædicta mater quotidie dicit Deo, [Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

2 Quod autem de neceſſitate ſalutis, & præcepti, & ſub pœna peccati mortiferi non teneatur, & quòd poſſit abſolui à confeſſario, licet nolit facere præfata, I quæ ab ipſa petuntur, facit, quòd licet iniuriam paſſus teneatur remittere odium, & rancorem, quẽ concepit in iniuriantem, non tamen tenetur remittere actionem iniuriarum, uel alia remedia, quæ iura ei tribuunt ad quærendam ſatisfactionem debitã ſibi, iuxta gloſſam ſingularem, & receptam. d

3 Et quod licet iniuriam paſſus teneatur diligere iniuriantem in genere, ita quòd non eximat ab amore generali, quo proſequitur in communi omnes, nec ab oratione generali, qua orat pro omnibus in communi, non tamen tenetur de neceſſitate ſalutis amare illum ſpeciali amore, neque orare pro ipſo ſpeciali oratione, neque monſtrare illi ſigna ſpecialis K amoris, loquendo, conuerſando, & alia ſimilia exhibendo extra caſum neceſſitatis extremæ, ut firma ratione concludit Sanct. Thomas communiter receptus. e

4 Vbi Caietanus admonet confeſſarios, ne facile denegent abſolutionem iniuriam paſſis nolentibus alloqui eos, qui ſibi fuerunt iniurij, niſi ex eo ſcandalum aliquod oriretur, ob quod euitandum huiuſmodi iniuriam paſſus teneretur de neceſſitate ſalutis illa exhibere, quale nõ uidetur occurrere in hoc caſu,

ALLEGATIONES.

a Matth. 5. b Ioann. 3. c per totam 90. diſt. d in d. c. ſi quis contriſtatus. e 2. 2. q. 25. art. 8. & 9.

caſu,in quo nulla neceſſitas extrema id exigit, nec vllum tale ſcandalum imminere videtur: attento, quod prædicta mater remiſit accuſationem, quam habebat aduerſus prædictum Antonium, cum certis pactis, & modis, quæ obſeruari poſſunt ſine legis diuinæ violatione.

5 Admonenda tamen eſt prædicta mater, difficile ſibi eſſe,& futurum,eximere ſe ab omni odio,& rancore prædicti Antonij, nolendo annuere petitioni tam honeſtę poſt tantam ſatisfactionem, & tantorum malorum paſſionem tam ſubmiſsè,& reuerenter factam:& ꝙ, ſi experitur tentari ſe adeo à ſpiritu maligno ad ꝓdictum odium,& rancorem concipiendum,quod probabiliter credit ſe victum iri à tentatione,niſi huic petitioni annuat, tenetur ad annuendum: & quòd nolentem id facere confeſſarius non debet abſoluere, argument.eorum, quæ Sanctus Thomas receptus ait in 2.2.quæſt.147.artic.3.

B

6 Nempe, ꝙ iure naturali tenetur ieiunare is, qui probabiliter credit ſe victum iri à tẽtatione carnis,niſi ſe ieiunio præmuniat.An autem tanta tentatione prędicta mater agitetur,an non,conſcientiæ ipſius,& confeſſarij eius relinquendum eſt,argumento gloſſæ ſingularis, a & cap.[ſignificaſti. b Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a in §.ſed & aliæ Inſtit.de actio. b de homicid.

SVMMARIVM.

1 *Famulari alicui etiam malo, & idolatræ quo ad ea, quæ non ſunt contraria legi, nec diuinæ, nec naturali, nec humanæ obligatoriæ,non eſt peccatum.*

1 *Seruientes heris concubinarijs in ijs, quæ ſunt illicita, peccant.*

2 *Famuli conſentientes peccato dominorum peccant, & nouem modis conſentire poſſunt.*

3 *Conſulens adiuuans,conſentiens peccat, quando eſt cauſa ſine qua non fieret peccatum.*

4 *Abſolui famuli dominorum peccatis conſentientes non, niſi contriti poſſunt.*

CONSILIVM IV.

FAMVLVS alicuius habentis concubinam extra domum ſuam,an peccet mortaliter deferendo ad illam aliqua nuncia, & mãdata ſui heri, & renunciando hero mãdata concubinæ,& inſeruiendo vtrique, nunc comitando herum adeuntem illam, & illam venientem ad domum heri,& inſeruiendo vtrique in mẽſa, & in alijs rebus.

1 Reſpondeo primo non eſſe peccatum ſeruire alicui quo ad ea,quæ non ſunt contraria legi ſaltem diuinæ,& naturali,eſſe tamen peccatum ſeruire illi,cõtraueniendo legi diuinæ,vel humanæ obligatorię, iuxta c. [non ſemper,] a quatenus probant milites Chriſtianos ſub Iuliano ſancto militaſſe contra inimicos Imperij,noluiſſe autem obedire illi contra Chriſtianos: attamen conſtat Iulianum Imperatorem, cui ſeruiebant, malum,& idolatram fuiſſe.

Secundo,quod ex hoc ſequitur,quod ſeruire cõcubinario in ijs,quæ ſunt licita,non eſt peccatum: ſeruire autem illi in ijs, quæ ſunt illicita, eſt peccatum,etiã ſi ſit herus,& dominus eius.

2 Tertio, quod miniſter concubinarij conſentiens, vel complacens hero, ita ꝙ placeat ei ipſius fornicatio, peccat,iuxta illud Apoſtoli, b [Digni ſunt morte,qui

A talia agunt,& qui conſentiunt illis. c

Quarto, quod nouem modis dicitur quis cõſentire peccanti, vt diximus in Man.confeſ. d qui modi continentur in illis duobus ſenarijs.

Iuſsio,conſilium,conſenſus, palpo,recurſus,
Participans,mutus,non obſtans,non manifeſtans.

3 Quinto, quod conſequenter prædictus famulus peccat, ſi conſulit hero concubino concubinatum, vel conſentit ita,ꝙ ei placet,& ſi ei laudat illum, vel ſi opẽ fert,ſeu ad id adiuuat comitando eum nocte, aut die, ita quod herus non iret ad domum concubinæ, niſi & ipſe comitaretur:aut defert, aut refert nuncia contingentia concubinatũ,puta condicendo quo die,vel qua hora,vel quando,& ſoli conuenirent, vel ad conueniẽdum ſe pararent,& id genus alia.

4 Sexto,qood conſulens non poteſt abſolui,niſi deſerat herum, vel ſaltem non placeat ei concubinatus, nec conſentiat illi in eo,nec laudet ei concubinatum, nec adiuuet,vel opem ferat illi quo ad vtendum eo,comitando illum, vel concubinam ad vſum concubinatus, vel ferendo, aut referendo nuncia concubinatus, & eius vſum contingentia. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a cap ſi dominus 11.quæſt.55. b Ad Rom.1. c Et c.1. de offic.deleg. d cap.11.num.12.& cap.17.nu.17.& 130.

SVMMARIVM.

C *Locare poſſum meretrici,& vſurario domum, in qua credo cõductores peccaturos, modo nec conſentiam eorum peccato,nec locem ad meretricandum, vel vſuras exercendum:& hoc etiam ſi ſciam, quod ſine domo non meretricaretur,nec fœneraretur.num.3.* 1

Peccanti, qui inſeruit aliquo nouem modorum contentorum illis verſiculis, Iuſſio conſilium, &c.conſentiendo peccat. 2

Iuuans, & ferens opem peccanti, peccat etiam ſi pigeat peccati,& doleat,quod is peccet. 2

D *Meretricis famula amaſijs ad eam venientibus oſtium domus aperiendo, eandem ad domum amaſij comitando, lectum ſternendo,litteras per quas inuitantur,vt apud ipſam cœnaturi veniant, deferendo, non peccat mortaliter,modo non placeat ei peccatum, dictaque opera præſtet, non ea intentione, vt peccet, ſed vt inde ex ſuo labore debitam accipiat mercedem,ſecus eſſet, ſi deferret litteras per quas amaſij inuitarẽtur ad cum ipſa meretrice peccandum.* 4

CONSILIVM V.

ANcilla, quæ cum meliorem non reperiat conditionem,cogitur, cõuenta mercede menſtrua, tanquam ſerua meretrici publicæ inſeruire, an poſſit ſine peccato mortali eidem expoſitę peccato pręſtare

E infraſcripta obſequia:ſuppoſito, quod in peccatum dominæ nullomodo conſentiat,nec ei placeat, ſed maxime diſpliceat.

Primo an amaſio venienti,quem ſcit ideo venire,vt cum domina peccet,poſſit oſtium domus aperire?

Secundo,an eandem ad vineam, vel domum amaſij euntem comitari poſſit ſciens, quod ibidem ſolent peccare?

Tertio, an iubente domina poſſit lectum ſternere, quẽ ſcit ideo ſterni, vt in eodem cum amaſio dormiat?

Quarto,an poſſit amaſio litteras deferre, per quas domina eundem amaſium rogat,vt ad ſe veniat,ſciens ideo vocari, vt ſimul peccent?

Quinto, an iubente domina poſſit dicere amaſio,

Domina mea te expectat, vt ſecum hac nocte cœnes, ſciens futurum, vt dormiat cum illa. F

Sexto, an idem circa prædicta ſit dicendum de illa, quæ dictæ meretrici non locauit abſolute operas ſuas menſtruas, ſed particulariter rogata præſtat modo vnum modo aliud ex ſupradictis obſequijs?

Septimo, an quæ inſeruit in illa domo, in qua dominus domus tenet concubinam publice loco vxoris, poſſit prædicta ſeruitia præſtare?

1 Reſpondeo primo, quòd hi caſus non videtur eſſe minus graues, quam quotidiani, & quod habent quãdam cognationem cum quibuſdam, quæ ipſe tango in Manual. confeſſ. a in quibus eſt illud, an quis poſſit iuſtè locare domum ſuam ei, quem credit illa male vſurum, puta ad exercendas vſuras, ad meretricandum, & ad ſimilia, vbi tandem concluſi, quod quamuis non liceat cuipiam locare domum ſuam vſurario ad exercẽdas vſuras, nec meretrici ad meretricandum, nec periuro ad periurandum, neque alicui peccatori ad peccãdum, licet tamen locare ipſis ad viuendum, ſine tamen vllo conſenſu in peccatum. G

Secũdo, ꝙ huic videtur conſonans, poſſe quem inſeruire peccatori in alium finem, quam peccandi, vt vſurario ſeruit ruſticus in colẽdis agris, medicus in curãdo eũ à morbo, ſartor in fingendo ei veſtes, alius coquendo panẽ, vẽdẽdo carnes, & id genus alia faciẽdo.

2 Tertio, ꝙ nemo poteſt alteri inſeruire cõſentiẽdo peccato: & quia ſunt nouem modi conſentiendi ei, vt diximus in d. Man. b iõ oportet ad hoc, vt ſeruiẽs peccatori non peccet, caueat ne conſentiat vllo illorum nouem modorum contentorum in illis duobus ſenarijs: H

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

In quibus includitur qui iuuat, & fert opem, vt in dict. Man. c exprimimus. Et ita omnis, qui adiuuat ad peccandum, videtur peccare etiam, ſi pigeat peccati, & diſpliceat, quod peccet is quem iuuat. Quod plurimum vrget ad damnandũ peccati omnes, de quibus hic quęritur: quia omnes hi videntur conſentire iuuando.

3 Quarto, ꝙ per ſupradicta de locante domum meretrici quæ in d. Man. d latius traduntur: dicendum videtur, nõ omnem, qui iuuat eum, qui peccat, iuuare peccantẽ, ita vt peccet, et ſi iuuet in eo, ſine quo nõ peccaret: licet enim meretrix non meretricaretur, ſi non ederet, biberet, vel haberet habitaculum, vel illas, vel illas veſtes, non tamen per ibi dicta peccat, qui locat ei domum, vel vendit carnes, vel vinum, aut fingit veſtes, modo non faciat hæc illi ad finem, vt peccet, ſed ad aliũ honeſtum finem, puta, vt de re, & opera, & induſtria ſua quærat ſibi pretium, vel iuſtam mercedem, ex qua viuat honeſtè. I

4 Quinto, ꝙ ex his vr̃ colligi ratio defendendi oẽs p̃dictos a pctõ, ſaltẽ mortifero, mõ, vt in caſu proponitur non placeat eis peccatũ, & faciant obſequia p̃dicta ob aliquem bonũ finẽ, puta, eo ꝙ habent illa cauſa officij ſui, vel ob iuſtã mercede: licet. n. hęc officia, & obſeqa ſint valde coniuncta pctõ, nõ tñ ſunt in ſeſe, & ſuapte natura pctã, & iõ ſeiungi pñt a pctõ per finẽ diuerſum & ſeiunctũ. Aperire. n. oſtiũ, ſternere lectũ, deferre litteras inuitatorias ad cęnã, non eſt ſuapte natura peccatum, licet ſcribere illas, vt poſt cœnam peccet, ſit peccatum ob circunſtantiam mali finis. Salua, & cætera. K

[Videnda etiam ſunt, quæ dicit in conſilio præcedenti, & cõferenda: maxime quia aliquibus D. Nauarr. in hoc reſponſo viſus fuit indulgentior.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. numer. 195. b cap. 11. num. 13. & cap. 17. nu. 17. & 130. c cap. 11 num. 13. d cap. 17.

SVMMARIVM.

Inducere etiam rogando, aut iuuare aliquem ad actum, in quo rogatus peccat, an liceat, p multa traditur excpla. 1

Cooperando facto alieno malo tunc vere, vel præſumptiue mortaliter pecco: quando vere, vel præſumptiue facto alterius, quatenus eſt mortale peccatum, conſentio, aliàs non: vt patet per omnia exempla, quæ hinc inde afferuntur per totum hoc reſponſum. 1

CONSILIVM VI.

Rogare, vel alio modo inducere, aut iuuare alium ad actum, in quo ille peccaturus creditur, an liceat?

Pro parte quidem negãte facit primo, ꝙ qui conſentit in ſuum, vel alterius peccatum peccat, iuxta illud a [facientes, uel conſentientes.] relatum in capitul. [notum,] b & capitul. 1. de offic. delegat.

Secundo, quod in Pſalm. 3. reprobatur currens cum fure, ideſt comitans furem ad furandum. c

Tertio, quod qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur. d

Quarto, quod repetens mutuum pro alio ſub vſuris peccat, ſecundum mentem omnium. e

Quinto, quod qui prouocat aduerſarium ad iurandum id, quod ſcit eſſe falſum, grauiſſime peccat. f

Sexto, quod qui ſuſcipit luſores, & eis aleas, & alia neceſſaria in ludum mortaliter malum miniſtrat peccat, g quod defendimus in Man. noſtro confeſſ. h

Septimo, quod iuuans bellantem iniuſte, vel vendens arma militi in bellum iniuſtum, peccat argumen. eorum, quæ late citat Gratianus, i adiuncto capitul. [qui culpatur.] & capitul. [militare.] k per quæ probatur, licere quidem arma in bella iuſta ſumere, non autem in bella iniuſta, nec pro ſe, nec pro alio, prout poſt alios retulimus in dict. noſtro Manual. confeſſariorum. l

Octauo, quod qui facit idola Gentili, vel Synagogam Iudæo, vel Meſchitam Sarraceno, peccat, m per tradita ab vtroque Thoma, n & etiam nos poſt eos tradimus in noſtro Manual. o

Pro parte vero affirmante facit primo, quod ipſe Deus concurrit immo iuuat omnes peccantes quo ad actum, vel actionem actus peccati, & ſubſtantiam peccati: quia omnia per ipſum facta ſunt, p vt tradimus poſt alios in d. Manual. q

Secundo, quòd gaudent ſerui Dei de acerbiſſima Domini noſtri Ieſu Chriſti paſſione, quatenus fuit actus illius patiendi ſanctiſſimus, & nobis vtiliſſimus, quamuis quatenus fuit ab infidelibus illata, diſpliceat, vt crudeliſſima, iuxt. illud relatum à gloſſ. r Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.

Tertio, quod licet gaudere de occiſione tyranni, in

ALLEGATIONES.

a Rom. 2. b quæſt. 1. c cap. qui cum fure. de fur.
d capit. fin. de iniurijs. e in cap. Michael. de vſur.
f cap. ille 22 quæſt. 5.
g leg. 1. 2. & 3. ff. de aleæ luſu.
h cap. 17. num. 17. i 27. quæſt. 1. in princ.
K eadem cauſa, & quæſt.
l cap. 14. num. 36. m cap. conſuluit. de Iudæis.
n 2. 2. quæſt. 1 1 1. articul. 4.
o dict. cap. 14. num. 36. p Ioann. 1.
q Prælud. 7. numer. 14. r capitul. 1. de conſec. eccle. ver. ſanguinis lib. 6.

in quantum eſt liberatio populi, licet nõ quatenus eſt peccatum, vt poſt alios in præd. Man. a tradidimus.

Quarto, quòd licet egenti petere mutuum ab vſurario, qui ſcitur non eſſe mutuaturus ſine vſuris, imò licet accipere mutuũ ab eo ſub vſuris, vt etiam nos poſt alios tradidimus in d. noſtro Manua. b cum tamen actus dandi ſit peccatum. c

Quinto, quia licet parochiano petere, & accipere à ſuo parocho ſacramenta, in quibus dandis illi peccat, & creditur peccare, vt dictum eſt ſupra.

Sexto, quia licet locare meretrici domum, in qua creditur meretricatura, ſitam in ea parte vrbis, in qua permittitur, vt dictum eſt, vt ſupra, d d. Man.

Septimo, quia licet vendere, aut dare peccatoribus non excommunicatis neceſſaria, & vtilia ad ſuſtentationem: licet dare ad peccãdum, ſit peccatum, e imò, & oportet id facere extreme egentibus, imò & infidelibus volentibus infideliter viuere ſecundum omnes.

Octauo, quia licet petere à Gentili, Iudęo, & Sarraceno, vt confirmet iuramento contractum, licet ſciatur, vel credatur ſuperſtitioſe, & cum peccato iuraturus, f per quod fundatur illud vulgare, [Licet vti peccato alterius ad bonum.

Nono, quod Caie determinat, g non peccare, qui ex vrbanitate, & quadam hoſpitalitate inuitat ad cœnam veſperi die ieiunij alium, quem ſcit alibi cœnaturum eſſe, vt cœnet ſecum, quatenus cœna eſt actus de ſe ſuſtentandi & non peccatum, & h ait poſſe quem ſine peccato vẽdere meretrici fucos, licet credatur eſſe vſura eis ad alliciendos aliquos ad peccandum, quamuis non liceret ei vendere ad alliciendos.

1 His præmiſſis, & ponderatis eis, per quæ in præd: noſtro Manual. i profunde ſoluimus quis præbendo occaſionem peccandi peccet mortaliter, K vſque in finem: reſpondetur ad quæſtionem, omnem illum, qui verè conſentit in peccatum mortale ſuum, vel alterius, quatenus eſt tale, peccare mortaliter verè coram Deo, & in foro conſcientiæ, qui verò ſolum præſumitur conſentire, ſolum peccare præſumptiuè quo ad forum exterius: & conſequenter, eum qui conſentit in actum ſub genere bonum, vel indifferentem, vel in caſu quo eſt bonus, vel indifferens, quatenus eſt talis, & nõ quatenus eſt peccatum, non peccare. Per quam reſolutionem reſpondetur ad omnia oppoſita pro parte negante, quod loquuntur de conſentiente verè, vel pręſumptiuè, quos concedit noſtra reſolutio peccare.

Primum enim loquitur de conſentiente expreſsè, vel tacitè in ſuum, vel alterius peccatum, quatenus eſt tale.

Secundum loquitur de currente cum fure conſentiendo ei.

Tertium loquitur de conſentiente in cauſam peccati lædendi.

Quartum loquitur de conſentiente in actum malum mutuandi ſub vſuris.

Quintũ loquitur de conſentiente in periurio, quatenus vult, vt aduerſarius mentiens ſaltem periurij reatum incurrat, vt colligitur ex fine textus.

Sextum loquitur de conſentiente in peccatũ. Vnde qui locaret cameram luſoribus vna cum inſtrumentis luſorijs, ſine conſenſu peccandi, ſola cauſa vtendi iure ſuo locandi, non peccare pluſquam, qui locat eadem de cauſa domum meretrici ſine vllo conſenſu in peccatum, vt dictum eſt in argumento ſexto pro parte affirmante.

Septimum loquitur de conſentiente in peccatum iniuſtitiæ belli, non de alio.

Octauum agit de conſentiente in peccata, vel faciente actum in finem malum directum, & nõ de alio. A

Non enim obſtant pro parte affirmante adducta, quæ loquuntur de conſentientibus in actum ſuo genere bonum, vel indifferentem, vel malum, ſed non quatenus eſt talis, ſed bonus. Nam primum agit de Deo, qui, licet vt cauſa prima concurrat cum omni cauſa ſecunda ad faciendum actus, qui ſunt peccata, non tamen concurrit quatenus illi ſunt peccata mortalia, ſed vt ſunt quædam entia, vel res, quæ in ſe ſunt bona, licet per deformitatem ad rationem ſint mala, vt poſt alios declaramus in dict. noſtro Manual. l & ſicut Deus ipſe maximus, & optimus conſentit in eis, quatenus ſunt opera eius quoad ſuam eſſentiam, & ſubſtantiam naturalem, ita etiam poſſunt ſerui eius B eadem ratione in eis conſentire, iuxta illud Apoſtoli. [Imitatores eſtote Dei.] m

[Et ſi ad complementum huius reſponſi aliqua deſiderentur, non tamen ob id viſum fuit illud omittere. Sciat igitur cautus lector non omnia prædicta pro reſolutiuè dictis. Quæ autem à deformitate peccati mortaliter non poſſunt ſeparari à reſolutione affirmatiua, excludenda videntur.]

ALLEGATIONES.

a cap. 15. numer. 3. b capitul 14 numer. 58. c clem. 1. de vſuris. d in d. cap. 17. numer. 195. e cap. nolite, & cap. ad menſam. 11. quæſt. 3. f cap. illo met. 22. quæſt. 1. g 2. 2. quæſtion. 147. articul. 4. C h in quæſt. 164. artic. 2. i in d. cap. 14. K à numer. 32. l Prælu. 7. num. 14. & ſeq. m Epheſ. 5.

SVMMARIVM.

Balneorum magiſtri, qui nudas mulieres per nudos miniſtros lauari mandant, non ſunt abſoluendi, non obſtante quacunque conſuetudine, quæ corruptela eſt. 1

Maritus, qui antequam naturali in ſexu vxoris ſeminet, prius membrum in vaſe non naturali ad delectationem citra animum ſodomiam complendi immittit, peccat peccatum tactus illiciti. 2

D *Fornicatione completa, qui conſequenter ob maiorem delectationem pluries oſculatur amaſiam, vnum tantũ quoad neceſſitatem confitendi committit peccatum.* 3

CONSILIVM VII.

Quæritur primo, Magiſter balnei habet duo hypocauſta, ſeu balnea, quorum altero admittit mulieres, quas tamen nudas per iuuenes nudos, opertis tantum membris genitalibus, mandat lauari. Dubitatur an ſit abſoluendus. Nam pœnitens adducit pro ſe conſuetudinem, & permiſſionem, itẽ quod dicti iuuenes eius pueri aſſerunt ex vſu non ſolere iam amplius, niſi raro eas cõcupiſcere, vel de tactu luxurioſe delectari. Et q̃d E de illis, qui vtuntur opera puerorum incipientium, qui in principio ſolent quaſi ſemper mortaliter peccare dũ dictum exercent miniſterium.

Secundo quęritur. Vxoratus, dum vult ab vxore debitum exigere, vt magis delectetur, incipit cum vxore actum ſodomiticum citra animum illud perficiendi prout nec perficit, immo tandem ſeminat in legitimo vaſe. Dubitatur an hæc actio ſit peccatum mortale, & an ſufficiat, ſi pœnitens dicat, tetigi meam coniugem tactu illicito, vel teneatur explicare factum clarius.

Tertio quæritur, quidam fornicatur cum amica, & poſtea delectationis cauſa multoties eam deoſculatur cum intentione iterum nequaquam fornicandi: An

vnum dicatur peccatum, vel multiplex.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpõdeo, quod non videntur abſoluendi, & quod non eſt conſuetudo, ſed corruptela contra legem naturalem, & diuinam: & quod ea, quę allegantur contra hoc, ſunt excuſationes in peccatis, per ea quæ inſinuantur in Manual. confeſſariorum. a

2 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpõdetur, quod in caſu illius videtur tantum eſſe peccatum tactus illiciti.

3 AD TERTIAM QVAESTIONEM reſpondetur, quod ſemel tantum videtur peccare quo ad neceſſitatem confitendi numerum, qui poſt vnam fornicationem cum amica habitam, eam vigeſies oſculatur, non ad iterandam fornicationem, ſed ad maiorem delectationem: quia illa omnia oſcula videntur conſequentia fornicationis iam habitæ, vt in vltima editione noſtri Man. conf. b dicimus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap.4.num.51.vſque ad 36. b cap.6.num.18.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius habentem plura beneficia, nec de hoc ſe accuſantem, tenetur interrogare quomodo illa teneat, eumque reſpondentem, quod iuſte retinet abſoluere, abſque eo quod cogat illum inuitum ad oſtendendam diſpenſationem.*

CONSILIVM VIII.

AN confeſſarius poſſit abſoluere beneficiarium habentem nimiam pluralitatem beneficiorum, & nõ ſe accuſantem illius pluralitatis, non monẽdo prius eum illud peccatum, nec inducendo eum à propoſito exeũdi ab illo: & quid ſi dicat, quod conſcientia non accuſat eum illius peccati?

1 Reſpondeo primo, quod non debet audire, donec prius interroget eum an licitè retineat illa plura beneficia: cum probabiliter dubitare poſſit confeſſarius de iuſta cauſa retinendi ea, vti in ſpecie determinat Caie. in verbo interrogationes confeſſarij.

Secundo, quod tenetur illum abſoluere: quia poteſt ſubeſſe aliqua iuſta cauſa, & diſpẽſatio, quę illũ a peccato ſaltem mortali excuſaret, quam non tenetur confeſſario oſtendere, ſi non vult, per notata in cap. [omnis,] a Salua, &c.

[Aduerte, quia reſolutio nõ tam latè patet, vt quęſtio reſtringatur ad illum, qui reſpondet ſe ex iuſta cauſa diſpenſatum ad illa retinendum.]

ALLEGATIO.

a de pęnit. & remiſſ.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones factæ ab eo, qui perſeuerauerit, retinere beneficia male obtenta, reiterandæ, quia factę ſine neceſſaria attritione.*

2 *Irregularis non eſt, qui rixis ſæpe interfuit, ſi inde non eſt ſequuta mors, vel mutilatio, & hoc, etiamſi magnæ interuenerunt percuſſiones, num.3. quod ſi neſciat, ſed dubitet an ſit ſequuta mors, videtur petenda diſpenſatio. num.4. in fin. & num.6.*

4 *Iudex criminalium cauſarum ex actibus ſuis non incurrit irregularitatem, etiam iubendo reos torqueri, vel mittendo eos ad triremes, niſi mors, vel mutilatio ſequatur: qua ſequuta, diſpenſatione eget pro tot actibus, quot fecit inducentes irregularitatem.*

Iobelæa regulariter non concedunt facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate. 5

Formula petendi diſpenſationem in officio ſacræ Pœnitentiariæ pro iudice irregulari ex homicidio, qui etiam obtinuit beneficia. 6

CONSILIVM IX.

AD quid teneatur clericus, qui poſt irregularitatem incurſam ſine diſpenſatione accepit ordines, & beneficia, quę multo tempore retinuit, & interim ſemper confeſſus fuit & virtute Iobelæi abſolutus?

1 Reſpondeo primo, quod prędictus D. conſulẽs eſt multis modis irregularis, & ſemper peccauit mortifere quoties accepit beneficia, quæ ait ſibi fuiſſe collata, & quod nullæ, vel paucę confeſſionum ſacramentalium, quas fecit poſteaquam accepit primum beneficium, fuerunt validæ, & ita multæ illarum ſunt reiterandæ, & nunquam ei quæſitum eſt vllum verum ius in beneficijs ſuis, & tenetur omnes fructus eorum, ſi quos ex eis percepit, reſtituere: quare conſulendum eſſe prædicto D. conſulenti, & à Deo miſericordiſſimo illuminato, vt eligat aliquem confeſſarium pium, eruditum, & in audiendis confeſſionibus exercitatum, & monſtret ei hanc infoemationem, quam tradidit nobis, vt dicat ei quales confeſſiones à ſe factas teneatur reiterare, eo quod non fuerunt integrę, neque cum debita, & neceſſaria contritione, vel attritione ſufficienti comitatę, vt ſciat à quo tempore obligetur reuocare ad memoriã peccata mortifera, quę admiſit, vt vnam integram confeſſionem ſacramentalem efficiat.

2 Secundo eſt etiam conſulendum, quod nullam incurrit irregularitatem propter rixas, & percuſſiones quas fecit, vel quarum cauſa fuit etiam propinqua, ſi nullus ob eas mortuus fuit, nec vllo membro mutilatus, etiam ſi prima tonſura, vel quolibet alio ordine erat tunc inſignitus, per mea quæ non vacat citare.

3 Tertio, quod ex præfata informatione non colligitur eum incurriſſe irregularitatem, quæ nata ſit ex homicidio, vel mutilatione iniuſta, & voluntaria, quamuis de mutilatione nil dicitur in ea: & ideo debet reducere ad memoriam, an vlla mutilatio membri cõſequuta fuerit per percuſſiones, quarum aliquas fuiſſe magnæ importantiæ confitetur: quod diligenter faciendum eſt, vt nouerit confeſſarius, à quo tempore cępit eſſe irregularis.

4 Quarto, quod ex omni actu, quo auctoritate iudiciaria, vel alia priuata ſequitur mors, aut mutilatio, incurritur irregularitas. Si ergo ipſe rogauit, mandauit, conſuluit, vel ſententiam aliquam dedit, vel confirmauit, vel exequutus eſt, aut iuſſit, vt aliquis occideretur, vel mutilaretur etiam iuſtè, vel cepit, vel iuſſit capere aliquem bannitum ex omni inquam prædictorum actuum, ex quo mors, vel mutilatio ſequuta fuit, factus fuit irregularis, & incapax beneficiorum eccleſiaſticorum, donec iuſtè diſpenſaretur cum eo, quamuis non ſufficeret, quod deferretur ad triremes, vel torqueretur chorda, vel alio genere tormentorum, niſi mors, vel mutilatio cõſequeretur neque ſufficeret exercuiſſe iuriſdictionẽ criminalẽ, vel officiũ habens illã, niſi aliquẽ p̄dictorũ actuũ, vel aliorũ ſimiliũ exerceret, & cõſequeretur mors, vel mutilatio: cui cõſequẽs eſt, qđ ſatagat reducere ad memoriã numerũ verũ, vel veriſimilẽ actuũ p̄dictorũ, quos fecit ſufficientes ad incurrẽdam irregu-

irregularitatem prędictam, vt nouerit diſpenſationem neceſſariam petere in ſacra Pœnitentiaria, quæ facile dabitur ei.

5 Quinto, qđ nō ſufficit ei abſolutio virtute Iobelęi S.D.N. neque alicuius alterius, in quo expreſſe nō cōcederetur confeſſario facultas diſpenſandi ſuper irregularitate, vt regulariter non conceditur, vt nos alibi ſcribimus, & ſępe conſuluimus, & ſacra Pœnitentiaria ſeruat. Et quamuis grauiter peccauerit D. conſulens recipiens ordines antequam diſpenſaretur cum eo, tamen ob id non incurrit irregularitatē nouā, ſuper qđ ſit noua diſpenſatio facienda, vt alibi probamus, ſi non ſuſcepit ſacros ante legitimam, ætatem, vel extra tempora iuris ab ordinario, vel ſine litteris dimiſſorijs. Et quia, vt dictum eſt, collationes beneficiorum ei factæ tempore quo erat irregularis, non valuerunt, neque quidquam iuris ob eas ipſe quæſiuit, neceſſarium eſt, vt diſpenſatio petatur, & detur ei cum facultate retinēdi prædictū canonicatū, & alia beneficia ſibi collata.

6 Sexto, ꝙ nobilitas, & virtus, amor, & timor Dei quibus apud me commendatur D. conſulens, mouent me ad ſcribendum ei memoriale ſequens, ex quo conficere poſſit ſupplicationem petendi ea, quæ illi conueniunt petere in ſacra Pœnitentiaria, vbi etiam meo ſuffragio iuuabo, & non oportet exprimere nomen ſuum, neque ſui heri, vt res ſit magis ſecreta.

BEATISSIME Pater N. familiaris cuiuſdam principis eccleſiaſtici in iuuentute ſua prima tonſura donatus, & in ſtudijs litterarum educatus, & nūc quadraginta quinque annos natus exponit Sanctitati veſtrę, & Illuſtriſſimo Reuerendiſſimoque eius Summo Pœnitentiario, quod ipſe multis rixis interfuit, in quibus percuſſiones armis ab vtraque parte factæ fuerunt, quamquam non meminit vllū ex illis mortem obijſſe, neque membri mutilationem interueniſſe: & quod fuit auditor prædicti principis heri ſui tot annis gerendo officium, habens iuriſdictionem criminalem & eam exercēdo, vt cōmuniter alij ſimilia officia, & iuriſdictionē exercēt: & qđ veriſimiliter capiēdo, & iuuādo capi reos, & procedēdo cōtra eos iudicialiter, vel extra iudicialiter ꝑ ſe, vel ꝑ alios, & ferēdo, vel confirmando, vel exequendo ſententias criminales, & iuuando, mādando, rogando, conſulendo, vel alia id genus dicendo, & faciendo ad capiendos bannitos, prædictus N. veriſimiliter tot vicibus incurrit irregularitatem, & a pauco tēpore antequam ſuper ea legitime diſpenſaretur, obtinuit quendam canonicatum, & alia duo beneficia ſimplicia, & poſtea ſuſcepit ordines omnes, etiam ſacros, & presbyteratū, ſed alias rite, licet non fuerit vſus, niſi tantum ſubdiaconatu. Quare ſupplicat humiliter Sanctitati veſtræ, vt dignetur diſpenſare quoad forum cōſcientiæ tantum ſecum ſuper præfatis irregularitatib. ita vt liceat ei retinere prædicta beneficia, & alia quæcunque ſibi legitime conferenda recipere cum condonatione fructuum perceptorum, qui ſunt pauci, cum orator ſecundum ſuam conditionem ſit pauper.

[Aduerte, quia modo officium Pœnitentiarię exigere ſolet, vt exprimatur valor beneficiorum, & ſumma fructuum perceptorum.

SVMMARIVM.

1 *Scire quiſque tenetur articulos fidei, præcepta Decalogi generaliaque præcepta Eccleſiæ: & ſi habet ſtatum, vel officium neceſſaria ad illud adminiſtrandum, vel ſaltem haberet aliquem per quem poſſit illud exercere.*

2 *Ignorantia communiter excuſat coram Deo, niſi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani, quod homines ſuæ conditionis ſciunt, vel ſcire tenentur.*

Conſulens de aliquo dubio ordinarium parochum, vel etiam ſuum confeſſarium, bona fide credens eos ad id habere ſufficientem ſcientiam, excuſatur, etiam ſi non accedat ad doctiores, qui ibi reperiuntur. 3

Doctiores etſi de conſilio ſit melius adire: attamen Deus contentus eſt, vt etiam omiſſis noſtris ſuperioribus, adeamus eos, quos, cum publica fama reputentur docti, tales bona fide credimus. num. 4. & 5. 3

Duorum, quos bona fide quis reputat doctos, & pro talibus publice reputantur, contrarias audiens ſententias poteſt abſque eo, quod quærat tertium adhærere vni illorum, modo adhæreat ei, qui ſibi videtur rationi magis conformia dicere. 5

Docto de aliquo dubio interrogato reſpondente communem quæ eſt pro vna, & contrariam, quam tenent aliqui docti, poſſe iuſte teneri, poſſum vtrilibet adhærere: quod ſi ipſe reſponderet præfatarum alteram tantum eſſe veram, tunc contrariæ, etiam ſi eſſet communis, non poſſum adhærere, niſi aliunde de illius veritate cognoſcam. 6

Dubitans an ſit peccatum aliquid agere, nec poteſt, niſi depoſito dubio illud agere, nec excuſatur ex eo, quod non poſſit tunc conſulere peritiores, & ſi differat, conturbabit domum, vel aliud temporale damnum ſubibit. 7

Scrupulus à dubio, vt diſcernatur. 8

CONSILIVM X.

PRimo quæritur, quid generaliter debeat quilibet Chriſtianus ſcire ſub pœna peccati mortalis, maxime vir nobilis, cui familiam, & vaſallos gubernare incumbit.

Secundo quęritur dato, quod ſcit omnia requiſita etiam ad ſuum ſtatum, an ſi faciat aliquē actum, qui eſt peccatum mortale, tamen ille eum facit ex ignorantia, neſciens eſſe mortale, an excuſetur à mortali.

Tertio quæritur, an ſubditus, qui dubitat aliquem actum eſſe mortalem, ſatisfaciat de hoc interrogando aliquem eius ſuperiorem, videlicet Epiſcopum, eius vicarium, vel parochum: & an ſi illi conſtaſſet prædictos ſuos ſuperiores eſſe ignorantes, & illiteratos, ſequendo eorum conſilium, eo quod ſunt ſui ſuperiores, ſatisfaciat, etiamſi in illa ciuitate ſint alij doctiores, quos poſſet conſulere?

Quarto quæritur, an ſi nollet in præcedenti caſu cōſulere ſuperiores, ſi ſatisfaceret ſuæ conſcientiæ ſequēdo conſilium alicuius Theologi in dicta ciuitate communiter pro docto reputati, & bonæ famæ, ſine eo, quod aliam diligentiam, & inquiſitionem faciat de ſua doctrina, vel bonitate, præter vniuerſalem de eo opinionem, & famam.

Quinto quæritur, an, ſi interrogando duos ex prædictis Theologis, inter quos non cognoſcitur notabilis exceſſus in doctrina, vel virtute, & illi eſſent contrarię opinionis, ſi tenetur alium tertium conſulere, an poterit vnam illarum opinionum ſequi, & an poſſit ſequi illam, quæ minus ſuo iudicio ſatisfacit, cuius contraria ei conformior rationi videtur? eo quod ei videtur temeraria arrogantia, cum ſit laicus, & illiteratus, velle ſe iudicem conſtituere inter duas duorum Theologorum litteratorum opiniones.

Sexto quæritur, an, ſi prædictus Theologus, quē de dubio conſulit, dicat ei prędictā opinionē eſſe communem Theologorum, quamuis alij viri docti contrarium teneāt, poſſit conſulens cui maluerit ſe opinioni conformare, cū doctori illi graui, & virtuoſo permittitur

dictã opinionẽ ſcribere, tenere, ſuſtentare,& docere.

Septimo quæritur, an qui vult aliquam actionem facere, & tempus illi deeſt ad conſulendum aliquem Theologum de modo, quo debeat illam ſine Dei offenſa facere, quem nequit conſulere ſine iactura aliquorum bonorum, vel magna ſuæ domus incommoditate, &c. ſi poteſt tuta conſcientia dictam actionem executioni mandare ſecundum dictamen ſuæ rationis poſt factam orationem, qua Deum deprecetur, ne permittat, vt ſua diuina bonitas in ea offendatur, an teneatur prædictam occaſionem, in qua, ſuæ familiæ ac ſtatui maximum commodum euenire poteſt, relinquere potius, quam ſine prædicto cõſilio aliud facere, in quo dubitat aliquod peccatum fore poſſe.

Octauo quæritur ſuper differentia inter ſcrupulũ, & rationabile dubium, nẽpe, qđ ſcrupulũ poteſt quis, & debet a ſe abijcere, & contra eũ facere, dubium autẽ tenetur conſulere: quæritur in quo cognoſcetur aliqd eſſe ſcrupuloſum, vel dubium: nam alias idem eſſet teneri quem cõſulere, an talis actus ſit ſcrupulus, vel dubium, ac teneri conſulere omnes ſcrupulos, qui ſe ſuæ conſcientiæ obtulerint: & in omnibus prædictis dubijs præſupponitur ſolum quæri, quod teneatur quilibet facere ſub pęna peccati mortalis.

Ad omnes has octo quæſtiones in generali reſpondeo, quod ſicut ipſæ ſunt generales, ita earum reſponſa generalia erunt, in quorum applicatione ad caſus particulares tanta erit difficultas, quod ex reſponſione neſciet quilibet deciſionem dubij colligere in omni caſu particulari.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quòd quilibet Chriſtianus, vt Chriſtianus, etiam ſi Papa, vel Rex ſit, & debet & ſufficit ei ſcire 12. vel 14. articulos noſtræ fidei, & 10. decalogi præcepta, & ſancta generalia Eccleſiæ præceptæ: quamuis ſi aliud habeat officium, vel ſtatum teneatur ea diſcere, quæ ad ſuum prædictum, vel officiũ, vel ſtatũ neceſſaria ſunt de præcepto ſcire, vel ſecũ habere viros doctos, & conſiliarios litteratos quo ad illas res, in quibus alienum conſilium ſufficit.

2 AD SECVNDAM dico primo, eſſe vnam ex difficilioribus quęſtionibus iuris humani, ſcripti, & diuini in materia morali, & quod poteſt ſuper illa bonus aliquis liber componi ſuper eius radicibus, ac ramis non parui valoris, & neceſſitatis, deſcendendo ad particularia. Secundo, quod communiter ignorantia, de qua loquitur quæſtio excuſat coram Deo, & in foro cõſcientiæ, niſi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani quod omnes ſuæ conditionis, artis, & ſtatus ſciunt, vel ſcire teuetur.

3 AD TERTIAM dico, quod non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ, ſi credit quod ſuus ordinarius, parochus, vel confeſſor ſunt ita ignorantes, vt dubio eius neſciãt ſatisfacere, ſed ſi ipſe bona fide coram Domino crederet, quod ipſi habent ſufficientem ſcientiam, ſatisfacit, etſi dubium ſuum ab alijs peritioribus non interroget caſu etiam, quod reperiatur: quia nemo tenetur in dubijs ſuis doctiores conſulere, ſed ſufficit conſulere idoneos ad ea diſſoluẽda, maximè ſi ſuperiores ſint: quia pauci ſunt eminentes reperti: & quamuis eſſet melius iſtos conſulere, ſed Deus ex præcepto non obligat ad melius bonum, licet circa illud conſilium det, quia ipſe contentus eſt bonitatis præceptæ, etiam ſi alia maior detur ex conſilio ipſius.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quod ſatisfaciet talem virum conſulendo, ſi ipſe bona fide credit eſſe talem, quem fama publica iudicat: quia ſufficienter ſatisfacit præcepto, quod habet dubia ſua conſulenda, & multæ circunſtantiæ dari poſſunt, quibus ei non

F expediat ſuum ordinarium, vel parochum in dubijs ſuis conſulere.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quod ſatisfaciet eligendo vnam ex dictis opinionibus, eam tamen eligendo, non quia guſtui ſuo placet, ſed quia ei conformior rationi videtur, vt in quæſitione proponitur, propter rationem ibi allegatam, & quia non tenetur ex præcepto melius conſilium mundi inueſtigare, nec etiam doctiores illius prouinciæ conſulere, ſed ſufficit conſulere idoneum, ſecundum ſuum, & communiter aliorum iudicium.

6 AD SEXTAM reſpondeo, quod dupliciter poteſt reſpondere doctor conſultus dubio alicui, in quo duæ ſunt opiniones contrariæ, quarum vna eſt cõis, &

G altera grauiſſimorum doctorum. Primo fatendo, quod vtra illarum poteſt iuſte teneri. Secundo dicendo, quod iu dicio ſuo vna earum eſt vera, alia verò non, etiam ſi ſit communis. Si reſpondit primo modo, poteſt conſulẽs, quam voluerit illarum ſequi. Si autem reſpondit ſecundo modo, non poteſt ſequi niſi eam, quam doctor conſultus definit eſſe veram, ſi aliunde ipſi non conſtat cõtrarium: quia cum conſilium petat ad illud ſequendũ, ſi aliud non inuenerit melius non poteris ſuo iudicio opinionem, quam ipſe iudicat falſam, tenere, & ſequi

7 AD SEPTIMAM dico, quod ſi reuera dubitat talem actum eſſe mortalem, nec ne, non debet illum facere, donec ab illo dubio exeat: nam alias, vt ait S. *Th.* anteponeret ac præferret amicitiam creaturæ amicitię creatoris. Dixi, [ſi re vera dubitat.] id eſt, ſi non incli-

H nat magis ad credendum vnum, quam aliud: nam ſi ex aliquibus rationibus inclinaret magis ad credendum eſſe bonum, quàm eſſe malum, poterit per illas ſcrupulum deponere, & quodlibet aliud dubium, & facere id, quod ſibi bonum videbitur ſine alia conſultatione, defectu commoditatis ad conſulendum.

8 AD OCTAVAM dico, quod vni eius parti ſatis reſponſum eſt in quæſtione præcedenti. *Et* ad aliam reſpondeo, quod regula vere ad diſcernendum ſcrupulũ a dubio, eſt, quod dubium eſt, quando intellectus non magis in vnam, quam in aliam partem inclinat, & ſcrupulus eſt argumentum, vel apparẽtia, quæ intellectui repræſentatur contra id, quod ſcit, quod Latine vocatur ſcientia, vel cõtra id, quod firmiter credit, ita eſſe,

I quod Latine dicitur fides, aut credulitas: vel contra id quod ipſe cogitat verum eſſe, etiam ſi id firmiter non credat, quod Latine dicitur opinio, vel contra *id* quod intellectu, nec tenet pro vero, nec pro falſo, quod Latinè dicitur dubietas, vel dubitatio, ſicut nos clarius, quam alij, in multis locis diximus in noſtro Man. a & in cap. [nouit.] b inferendo, quod licet nulli horum quattuor, ſcilicet ſcientiæ, opinioni & dubio aliæ compatiantur, ſcrupulus tamen compatitur omnibus, & ſingulis eorum, eo quod non eſt niſi argumentum, vel apparentia, quæ contra illa quattuor poteſt haberi. Salua, &cętera.

ALLEGATIONES.

K a cap. 27. nu 279. b de iudicijs in reb. num. 43. & de pœn. diſt. 7. cap. ſi quis autem. à num. 9. vſque ad 25.

SVMMARIVM.

Confeſſarius pœnitentem, qui putat ſe ſufficienter in præcedentibus confeſſionibus confeſſum, non tenetur interrogare in ſpecie, an confeſſus ſit peccata ſecundum numerum, etiam ſi confeſſarius ſuſpicetur ſeu putet illum numerum non expreſſiſſe, modo pœnitens, nec dubitet circa hoc: nec exprimat ſe alias numerum non explicaſſe. 1

CON-

CONSILIVM XI.

Onfeſſarij audientes ruſticorum confeſſiones an teneantur interrogare eos, an de omnibus ſuis peccatis in præcedentibus confeſſionibus accuſauerint ſe ſecũdum numerum, etiam ſi credant in alijs ſuis confeſſionibus ſufficienter fuiſſe confeſſos?

Et quid, quando ex probabili coniectura confeſſarius putat, quod ruſticus nec confeſſus, nec interrogatus ſecundum numerum in præcedentibus confeſſionibus fuerit?

Et quid, quando pro certo confeſſarius ex diſcurſu B confeſſionis tenet dictum ruſticum, nec interrogatũ, nec confeſſum fuiſſe de numero?

1 Ad has tres quæſtiones reſpondeo, quod mea ſententia confeſſarius non tenetur interrogare confitentem, etiam ſi ſuſpicetur eum non fuiſſe confeſsum numerum, modo putet ſe ſatis bene confeſſum fuiſse, niſi confitens interrogaret, an debuiſset id facere, vel aliqua de cauſa diceret ſe id non feciſse, quia id non uidetur iure cautum, nec vlla efficaci ratione probari, & quia qui nimis emungit, elicit ſanguinem. a

ALLEGATIO.

a capitul. denique diſtinction. 4. Prouer. cap. 30.

SVMMARIVM.

1 *Peccatorum mortalium numerum, qui ob ignorantiam confeſſarij omiſit ruſticus, detecto errore tenetur non quidem confeſſiones reiterare, ſed numerum veriſimilem dictorum peccatorum denuo confiteri, & confeſſarius id ab eo exigere, etſi res ſit dura.*

CONSILIVM XII.

Vſticus, qui inter confitendum aſſerit ſe à ſuo parocho non ſolere, nec ſolitum eſſe interrogari de numero peccatorum, nec etiam de ſpeciebus blaſphemiæ, ſed D parochum ipſum contentum eſſe, ſi ipſe pœnitens dicat. Ego blaſphemaui Deum, & ſanctos, omnibus, vel pluribus modis, ac pluries.

Quæritur primo, an ſit cogendus ad reiterandas cõfeſſiones, vel non?

Secundo, an in caſibus prædictis, dato, quod nõ ſint pœnitentes cogendi ad reiterandas confeſſiones, ſaltem obligatus ſit confeſſarius interrogare dictum pœnitentem, vt explicet quoties toto tempore vitæ ſuæ ſibi videatur blaſphemaſſe Deum hoc, & hoc modo, & quoties Sanctos, hoc vel alio modo, & ſic de alijs peccatis, quorum numerum ex prænarrata ignorantia nũquam expreſſit, hoc tamen etiam durum admodum E eſſet tam ruſtico pœnitenti, quàm confeſſario, qui in effectu cogerentur ad repetendas confeſſiones.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo non eſſe obligatum huiuſmodi ruſticum ad reiterandas huiuſmodi confeſſiones bona fide factas, per ea, quæ tanguntur in propoſitione quæſtionis.

AD SECVNDAM reſpondeo, non ſolum huiuſmodi pœnitentem obligari ad confitendum, numerũ veriſimilem peccatorum, quem in alijs confeſſionibus non fuit confeſſus, ſed etiam confeſſarium obligari ad dicendum ea, vt confiteatur veriſimilem numerum peccatorum mortalium à ſe admiſſorum, quem antea non fuit confeſſus, quæ res certe dura eſt, & pœniten- A ti, & confeſſario, tamẽ ita ſcriptum eſt, non ſolum lege humana in capitul. [omnis.] a ſed etiam diuina, & Euangelica, ratione naturali confirmata à S. Thom. & alijs, & etiam à nobis in Manual. b & in capitul. [conſideret.] c & ſatis declaratum in Concilio Tridentino, d ibi.

[Omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeãtur, etiam occulta, quæ ſunt contra duo vltima Decalogi præcepta, &c.]

ALLEGATIONES.

a de pœni. & remiſſ. b cap. 6. num. 16. c de pœni. diſt. 5. num. 5. & 41. d Seſſ. 14. de ſacramento pœnitentiæ cano 7.

B

SVMMARIVM.

Abſoluendus eſt ab omnibus, qui vnum, vel alterum peccatum tantum ob ignorantiam linguæ confiteri poteſt. 1

Confeſſor periclitantes in naui audiens, niſi integre confeſſos, non abſoluat, nec vt alios poſſit audire, debet omittere interrogationes, quas facere de pͨcepto tenetur. 2

CONSILIVM XIII.

Væſitum fuit primo, an abſoluendus ſit ab omnibus peccatis Aethiops in Braſilica prouincia ſeruiens, qui ſolum vnum, C vel duo confitetur peccata, ita vt à cõfeſſore intelligatur, & omnia vult, & conatur confiteri, licet propter linguæ impedimẽtum non poſſit.

Secundo, an confeſſarius, periclitantium confeſſiones in naui audiens, licite poſſit eos abſoluere, interrogationibus debitis non præmiſſis, & fortè minus integrè confeſſos.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondetur affirmatiuè, quod Aethiops ſeruiens in prouincia Braſilica poteſt abſolui ſacramentaliter ab omnib. peccatis ſuis ſi ſolum vnum, vel alterum tantum confiteatur, ita vt intelligatur à confeſſario, & omnia velit cõfiteri, & conetur id facere, licet non poſſit proferre ꝓ D pter ignorantiam linguæ, ita vt confeſſarius alia intelligere nequeat, per ea, quę tradimus de multis, & alijs ignorantibus linguam confeſsariorum terrarum in quibus degunt, in Manual. confeſ. a

2 AD SECVNDAM reſpondetur primo, quod non licet ſacerdoti audienti confeſſiones nautarum, & vectorum periclitantium in naui fluctibus iactata confitentes ſibi peccata, priuſquam perficiant confeſſiones, aut ſaltem confiteantur omnia peccata mortifera ſibi tunc occurrentia, abſoluere, vt audiant etiam alios periclitantes. Tum quia confeſsarius eſt iudex, vt definit Conc. Trid. b & iudex nõ debet ferre ſententiam de rebus quas minime nouit. c Tum quia confeſſio, quæ non eſt integra omnium peccatorum, E non eſt legitima, d & confeſſio integra eſt vna triũ partium principalium ad ſacramentum pœnitentiæ requiſitarum ſine quibus illud ſubſiſtere nequit. Tũ quia faceret contra monita illius diſtichi.

Qui binos lepores vna ſectabitur hora,
Vno quandoque, & quandoque carebit vtroque.

Secundo, quod neque debet omittere interrogationes, quas de præcepto tenetur facere, vt breuius poſſit audire confeſſionem alterius, per eaſdem rationes ſu-

praditas

ALLEGATIONES.

a cap. 21. nu 36. b cap. 6 ſeſſ. 14. c l. de qua re. ff. de iud. d cap. omnis de pœnit. & remiſſ.

pradictas quamuis ſic eas, ad quas faciendas de conſilio tantum tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum vnum in genere moris conſtituunt plures actus externi in vnum tendentes finem, ſicut, & actus peccatum ipſum principale antecedentes, & ſequentes, numer. 3. etiam quod ob aliquam notabilem interruptionem fierent plura peccata in genere moris, num. 5. & hoc quo ad obligationem confitendi numerum, n. 1. quia per confeſſionem principalis actus confeſſarius ſatis poteſt cognoſcere pœnitentis ſtatum, numer. 4. contritio tamen debet ſe ſaltem virtualiter extendere ad omnes actus num. 4.*

2 *Vno impetu, qui eundem peccati actum reiterat, pluribus puta ictibus ſacerdotem percutiendo, vnicam incurrit excommunicationem, & vnicum peccatum committit ſicut, & qui pluries idem replicat verbum iniurioſum. Quod ſi perſonæ, quibus iniuriatur, vel quas male concupiſcit, vel facta ipſa ſeu verba iniurioſa ſint diſtincta, peccata multiplicantur, nu. 6. 7. 8. & 10.*

9 *Plures perſonæ conſideratæ, vt vnum corpus, pro vnica reputantur perſona, vnde qui blaſphemat Sanctum Petrum, & omnes Apoſtolos, duas ſolum perpetrat blaſphemias, & qui vnam domum vult comburere, vnum peccatum facit, & non tot, quot ibi ſunt partes.*

CONSILIVM XIV.

1 AD ſoluendas quæſtiones, quas admodum Reuerend. in Chriſto Pater Rector Collegij pœnitentiariorum S. Petri, quod patribus Illuſt. Societatis IESV eſt commēdatum, propoſuit, dicimus primò, quòd plures actus exteriores tendentes in vnum peccatum principale, qui ſunt diuerſi in genere entis, cenſentur conſtituere vnum peccatum in genere moris, ſaltem quo ad effectum confitendi numerum peccatorum, non ſolum, quando vnus eſt ad alium via, ſed etiam quando quis vno impetu fertur in illos omnes.

2 Tum argum. cap. [cum pro cauſa,] a quatenus probat, eum qui vno impetu pluries percutit clericum ſemel tantum excommunicari. Tum argumē. aliorum iurium, per quæ Ioannes Andrę. b concludit, quendam Anglicum, qui tres ictus vno impetu intulit clerico, ſemel tantum excommunicatum fuiſſe. Tum, quia ille vnicus impetus videtur inducere quandam vnitatem in genere moris, & efficere, vt quadantenus vnus eorum ſit ad alium via, vel conſequens, licet ſuapte natura in genere entis per ſe ſubſiſtat. Tum quòd qui vnico impetu bis, vel ter appellat, ſemel tantum appellare dicitur, c & qui bis, vel ter eandem rem in teſtamento, vel codicillis legauit, videtur ſemel legaſſe. d

3 Secundo addimus, quod ſicut actus præambuli ad principalem actum peccati non augent numerum peccatorum neceſſario confitendum, ſic nec eadem ratione actus conſequentes, vel ſubſequentes actum principalem peccati, quales videntur eſſe actus, quibus, qui fecit aliquod peccatum principale, poſtea gaudet inordinatè, lætatur, triſtatur, dolet, vel loquitur de illo, vel acceſſorijs eius. Tum, quod eadem videtur ratio, & ſic idem eſt de vtriſque iudicandum. e Tum quod, qui furatus eſt infantem, qui apud eum adoleuit, vnum furtum feciſſe dicitur. f Tum, quod pauci, collatione aliorum inueniuntur, qui poſt vindicatam iniuriam, poſt fornicationem in domo ſecura

F habitam, poſt furtum, & dolum admiſſum, non velit, dicat, vel faciat aliqua inordinata gaudendo, comedendo, bibendo, ridendo, iuxta illud. [Et lætantur, cum male fecerint.] attamen nemo dicat eorum omnium numerum eſſe nominatim confitendum. Tum quia totius Eccleſiæ Chriſtianæ vſus videtur habere, quod ſicut ſufficit homicidæ confiteri ſe occidiſſe talem hominem, non confitendo numerum voluntatum, & aliorum actuum inordinatorum præambulorum illius homicidij, ſic ſufficit confiteri illud, non confitēdo numerum actuum conſequentium, quibus id ei placuit, & monſtrauit alijs verbis, vel factis, placuiſſe ſibi, & quòd ſicut fornicanti ſufficit confiteri principalem actum, nōn confitendo numerum voluntatum dictorum, & factorum præambulorum inordinatorum, ita G ſufficit confiteri principalem actum non confitendo numerum voluntatum, dictorum, & factorum inordinatorum conſequentium.

4 Tum, quod licet ſinguli præfatorum actuum ſint per ſe ipſos peccata mortifera quo ad iudicium exactū & licet oporteat, vt contritio, per quam ſunt remittēda, formaliter, vel virtualiter perueniat ad omnia illa, quo tamen ad iudicium ſalutare pęnitentiæ, & vſus vitæ, quod debet facere confeſſarius, ſatis eſt, vt numerus eorum ſic pateſiat ei, vt ſtatus pœnitentis ſatis pateat confeſſario ad iudicandum qualem ei debeat exhibere medicinam, vt æquè pulchreque declarauit H Caietanus. g Cum ergo communiter poſt, & ante actum principalem multa cogitata, dicta, & facta inordinata ſoleant haberi, ſatis conſtat confeſſario quo ad iudicium ſuum ſalutare ferendum ſtatus pœnitentis quo ad illam ſpeciem peccati.

5 Ex quibus infertur primo, quòd licet quando inter pręambula, & conſequentia, & actum principalem ſit aliqua interruptio notabilis, illa ſint peccata diuerſa, etiam in genere moris, etiam ad effectum, vt cōtritio formaliter, vel virtualiter debeat peruenire ad illa, non tamen videntur diuerſa quo ad effectum neceſſario confitendi numerum eorum, eo quòd ſine illa ſpecificatione ſatis videtur conſtare ſtatus confitentis quo ad iudicium ſalutare ſacerdotis.

I 6 Secundo infertur deciſio primæ quæſtionis, ſcilicet, quod, qui eodem impetu dicit alteri quatuor, vel quinque iniurioſa verba ſignificantia diuerſas iniurias, puta quod ſit fur, falſarius, hæreticus, cenſendus eſt peccare diuerſa peccata. Tum quia non ſunt antecedentia, neque conſequentia ad vnum principale peccatum, neque ſunt vnum, vel vnius ſpeciei peccatum, in quod quis vno impetu fertur, ſed ſeparata, & diuerſæ ſpeciei.

7 Tum quia licet quis vno impetu inferat vni clerico tres ictus, non eſt, niſi ſemel excommunicatus, ſi autem vno impetu etiam vnico ictu ferit tres clericos, ter eſt excommunicatus, ſecundum Ioannem Andream. h Tum quia eadem ratione, qui vno impetu ferit, & blaſphemat, & hæreſim aſſerit, tria peccata com- K mittit, cum numero neceſſario confitenda, i qui verò dicit totidem verba iniurioſa ſignificantia tantum vnā iniuriam, vt qui appellat aliquē quater, vel quinquies furem, vel latronem, vnum tantum peccatum admittit quo ad neceſſitatem confitendi numerum, inſtar

ALLEGATIONES.

a De ſentent excom. b in mercuria. cap. delictum. de reg. iur. lib 6. col. pen. c capitul. Lotharius. iuncta gloſſ. verbo appellauit. 31. quęſtion. 2. d l. cum quæſtio §. final. Cod. de leg. e l. illud. ff. ad l. Aqui. capitul dum 2. de elect. f l. inficiando. §. infans. ff. de furtis. g In tom. 1. tract. 5. quæſtion. 3. h in d. mercur. col. fi. i arg. l. prætor edixit. §. fi. ff. de iniu.

ſtar bis, vel ter vnico contextu appellantis. a

8 Tertio infertur deciſio ſecundæ, quæſtionis, ſcilicet, quòd qui dicit alicui vnum verbum iniurioſum, et ille reſpondet, vnde prouocator replicat, & ſucceſſiuè triplicat, eidem dicens tria verba iniurioſa, peccat tria peccata, ſi tres diuerſas iniurias ſignificant, vnum autem ſolum, ſi tantum vnam.

9 Quarto, deciſio tertiæ quæſtionis, ſcilicet, quòd qui imprecatur mortem alicui, & toti familię eius, duo tantum peccata committit, non tot, quot ſunt perſonæ familiæ. Tum, quòd tota familia pro vna perſona ficta accipitur. b Tum, quòd familia licet ſignificet multos, eos tamen collectiuè tanquam vnum corpus fictum ſignificat. Tum quòd, qui vnam domum vult exurere, non videtur peccare tot peccata, quot partes habet, ſed vnum, quia vnum corpus compoſitum ex multis vult exurere, c & qui vult furari vnam millia dem ducatorum, vel vnum aceruum tritici, vnum peccatum videtur peccare. d

Quinto, deciſio quartæ quæſtionis, ſcilicet, quod qui blaſphemando male dicit Petro, & duodecim Apoſtolis, duo peccata videtur admittere, eiſdem rationibus.

10 Sexto, deciſio quintæ quæſtionis, ſcilicet, quòd ſex peccata peccat, qui molliciei peccatum peccans inducit ſibi in memoriam, vt magis delectetur, virginem, viduam, nuptam, cognatam, & ſacram, quia ſunt quinque peccata diuerſarum, cum virtualiter quinq; illis commiſceatur, vel eis mortiferè delectetur, & nulla illorum ſint antecedentia, vel conſequentia aliorum.

[Aduertendum, has quæſtiones dediſſe occaſionem auctori addendi ad Manuale capitul. 6. num. 16. & 17. & ſucceſſiue ſi quid in hoc reſponſo deſideratur, ad illum locum, vti poſteriorem, & magis expenſum, recurrendum.

ALLEGATIONES.

a cap. Lotharins. iuncta gloſſ. verb. appellauit. 31. q. 2.
b l. 1. ff ſi familia ſu. feciſſe dic. c argum. l. eum qui ff. de vſu cap. d arg. l. vulgaris. ff. de fu. & capit. vulgaris. de pęn. diſ. 1.

SVMMARIVM.

1 *Virgo, quæ reputatur, cum eſſet corrupta, ad confitendum peccatum carnis, non tenetur etiam interrogata fateri primum iam confeſſum.*

1 *Peccatum legitime confeſſum nemo tenetur vllo iure iterum confiteri.*

2 *Peccatum iam confeßum non tantum tacere, ſed negare poteſt pænitens commiſiſſe, intelligendo, ita vt teneatur illud confiteri.*

3 *Pænitens confitendo iam confeßa, & occulta infamando ſeipſum, ſaltem venialiter peccat.*

4 *Pænitens non tenetur confiteri circumſtantiam extenuantem peccatum.*

5 *Confiteri ſufficit vltimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, tacendo vltimam peccati neceſſario non confitendi.*

CONSILIVM XV.

AN pœnitens, quæ putatur virgo, & tamen alias commiſit peccatum molliciei, de quo fuit confeſſa, ſi deinde committat aliud peccatum carnis cum viro, teneatur reſpondere confeſſario interroganti an eſſet virgo, ſe antea fuiſſe corruptam? Si enim id nõ confitetur, neſciet confeſſor vltimam ſpeciem peccati, an ſcilicet ſit ſtuprum, vel ſimplex fornicatio, & ſic non poteſt legitimam, & conuenientem pœnitentiam imponere.

1 Reſpondeo, præfatam pœnitentem non teneri ad confitendum confeſſario interroganti eam an maneret adhuc virgo, an eſſet corrupta, ſi corruptionem illam antea alij confeſſario legitimè confeſſa fuit. Tum quia nemo tenetur iure naturali, diuino, nec humano communi ad confitendum iterum peccatum, quod legitimè fuit confeſſus, vt poſt alios late tradimus in Manual. confeſſor. a

2 Tum quia poteſt talis pœnitens abſque vllo peccato tacere illud ſtuprum, imò, & negare ſe illud commiſiſſe, intelligendo infra ſe, quod non fuit corrupta, ita vt teneatur illud confiteri, per ea, quæ nos firmiſſimis rationibus probamus in commenta. capitu. [humanæ aures.] b

3 Tum quia confitendo illam corruptionem, ſi erat ſecreta, peccaret ſaltem venialiter infamando ſeipſam, per capit. [non ſunt audiendi.] c & tradimus nos late in d. Manual. confeſſor. d Tum quia eiuſmodi pęnitens tacendo, vel negando illud ſtuprum, non efficit, vt confeſſarius ignoret vltimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, ideo quod non ſit ei notum an corruptio illius ſit virginitatis fractio, an ſimplex fornicatio.

4 Tum quia pœnitens non tenetur circunſtantiam confiteri extenuantem peccatum, ut tradimus in d. Manual. e imo ſunt, qui dicant id non licere, quamuis falſo, ut diximus in cap. [conſideret.] f Tum quia tacendo illam corruptionem, auget grauitatem aliorum peccatorum carnis, & ſecundum omnes, licet tacere circunſtantias minuentes culpas.

5 Tum denique, quod ſufficit confiteri ultimam ſpeciem peccati neceſſario confitendam, tacendo ſpeciem ultimam peccati, quod neceſſario non eſt confitendũ, qualis eſt corruptio de qua loquimur.

ALLEGATIONES.

a cap. 9. in principio. b 22. q. 5 c 11. q. 3. d capitul. 18. num. 27. e c. 9. num. 5. f nu. 5. de pœn. diſt. 5.

SVMMARIVM.

Reuelare teneor ad præceptum ſuperioris concedentis monitorium in forma, id quod aliquis mihi, ita ſerio de ſe confeſſus fuit, vt putem, ita eſſe, niſi pro habendo conſilio, vel patrocinio, id mihi tanquam medico, aduocato, procuratori, vel patri ſpirituali detexiſſet, aliter incido in excommunicationẽ, à qua alius, niſi is cui fuit reſeruata, non poteſt me abſoluere, & num. 5. 1

Aduocati, medici, & quiuis conſultores non tenentur ob monitoria publicata reuelare ſecreta ſibi communicata. 2

Confitens tacendo illud, quod ſecundum ſuam conſcientiã inducit nullitatem abſolutionis, peccat. 3

Confitens, cui conſcientia dictat, quod abſolutio non valebit, peccat inducendo confeſſarium, vt eum abſoluat. 3

Confeſſus non integre tenetur iterare confeſſionem, & ſi fiat cum eodem, ſatis eſt addere peccatum omiſſum. 4

Excommunicatus per monitorium generale iudicis, qui abſolutionem ſibi, vel ſuperiori ſuo reſeruauit, non à confeſſario, ſed ab ipſo iudice, vel de eius licentia eſt ab ſoluendus. 5

CONSILIVM XVI.

EXcommunicatus per monitorium generale Vicarij Papæ ob non reſtitutionem, & reuelationem quorundam bonorum, de quibus dubius erat an eſſent reſtituenda licet potius inclinaret in partem affirmatiuam, in Paſchate abſolutus eſt à ſuo confeſſario, cui totam rem reuelauit, & alia peccata, excepto eo, quod iudicabat abſolutionem ſibi non prodeſſe, ſtimulante eum conſcientia, quod teneretur reſtituere. Quærit vero nunc.

Primo, an confeſsarius inciderit in excommunicationem ex eo, quia non paruit monitorio non reuelando.

Secundo, an confeſſio illa fuerit ualida, quia confeſſus eſt excommunicato, nec confeſsus eſt circunſtantiam illam ſtimuli conſcientiæ.

Tertio, quod remedium ſupereſt, ut conſcientiæ ſuæ ſatisfaciat bene confitendo.

Quarto, an iterum confitendo poſſit abſolui ſine licentia Vicarij, cum iam reſtituerit.

1 AD QVAESTIONES propoſitas reſponſurus laudo primum curam, quam ſalutis ſuæ animæ habet D. conſulens, eruditionem non uulgarem in propoſitione illa ſignificans. Ad primam autem quęſtionem reſpondeo, quòd de materia ipſius nemo, ut opinor, ita late ſcripſit, ac nos in repet. capit. [inter uerba.] a & quod ibidem, b & in noſtro Man. conf. c determinamus, aduocatos, procuratores, conſultores, & medicos non teneri ob ſimilia monitoria ad reuelanda ſecreta, quæ ſibi clientuli, ęgroti, & alij conſulentes reuelant. Et ita ſi D. conſulens reuelauit illud ſecretum pręfato patri ſpirituali, ad finem, ut ei conſuleret, quid facere deberet, non tenebatur ratione præfati monitorij ad reuelandum id, quod ab ipſo D. conſulente didicit, & conſequenter non fuit excommunicatus.

2 Si autem alia ratione, quam conſultationis, ei reuelauit illud ſerio, ita quòd pater ille ſpiritualis deberet credere id eſse uerum, uidetur incidiſse in excommunicationem non reuelando iuxta ſuperioris mandatum, per ea, quæ ibidem ipſe tracto. d

3 AD SECVNDAM reſpondeo, quòd D. conſulens perdocte, & ſubtiliter concludit confeſſionem illam non fuiſse ualidam, etiam ſi pater ille ſpiritualis non incidiſset in excommunicationem, quia inducendo illud ad audiendam confeſſionem, & confitendo illi contra ſuam conſcientiam, peccauit, & aduertit ſe peccare, & non confeſsus fuit illud pctm̃, quod tunc admittebat &c. ut ipſemet pulchrè proſequitur.

4 AD TERTIAM reſpondeo, quòd ipſe debet reiterare illam confeſſionem, quod facile facere poſset, ſi eidem patri ſpirituali denuo eam faceret, adiecto hoc peccato, præſuppoſito, quòd pater ille non incidiſset in excommunicationem ratione præfata, uel certè iam eſset abſolutus ab ea, & præſuppoſito, quod mediocrem memoriam peccatorum ante ſibi confeſsorum haberet.

5 AD QVARTAM reſpondeo, quòd cum Vicarius Papæ reſeruauerit ſibi, & ſuperiori ſuo abſolutionem eius, qui incideret in excõmunicationem ſui monitorij, cumque conſulens nunquam reſtituerit, neq; reuelauerit ſe tenere bona præfata, non potuit abſolui à confeſsario ſuo. Tum quia abſolutio erat reſeruata. Tum quia nunquam paruit monitorio, & ita ſemper manſit excommunicatus, & non poteſt abſolui, niſi ab eo, uel de eius facultate.

F ALLEGATIONES.

a 11.q.3.concl.6.coroll.65.à numer.775. b numer.799. c capit.25.num.42. d num.777. & ſeq.

SVMMARIVM.

Papa reuocare poteſt indulgentias omnes à præceſſoribus conceſſas. 1

Iuſtum, & decens differunt, nec de vno ad aliud infertur. 2

Papa ſtatim creatus indulgentias, vt putat Viguerius, non reuocat, ſed ſolum quaſdam gratias, & indulta ad beneficia. 3

Indulgentias tantum plenarias ante conceßas Papa reuocat in indictione Iobelæi. 4

Facultas abſoluendi ab omnibus peccatis non eſt indulgentia, nec per bullam Iobelæi reuocata, & numer.6. 5 G

Cautela abundans nemini nocere debet. 6

Indulgentiæ quæſtuariæ omnes reuocatæ. 7

Derogatoria cum clauſula, vt contraria habeantur pro expreſſis de verbo ad verbum, omnibus derogat ex ſtylo curiæ. 8

CONSILIVM XVII.

LEO X. viſitantibus eccleſiam Treuerenſem, & peccata ſua confitentibus conceſſit, vt ab omnibus peccatis, etiam reſeruatis, abſolui poſſent. Clemens VII. (H) dictam eccleſiam deuote viſitantibus, & ei aliqua ſua bona diſtribuentibus certorum dierum indulgentiam conceſſit.

Quæritur, an gratiæ prædictæ ſint derogatæ, vel ex eo, quòd, vt Viguerius, a dicit, Summus Pontifex à principio ſuæ creationis reuocat indulgentias per prędeceſſores conceſſas, vel ex eo, quòd Clemens VII. anno Iobelæi reuocauit indulgentias à prædeceſſoribus conceſſas.

1 Ad difficultates præfatas reſpondeo primo, certũ eſſe, quemlibet Pontificem Maximum pro ſua ſumma, quam habet, poteſtate, poſſe reuocare omnes indulgentias conceſſas à ſuis prædeceſſoribus. Tum argu. c. [cuncta per mundum.] b & ca. [propoſuit.] c (I) Tum quia nullus prædeceſſorum ſuorum poteſt imponere ipſi legem, quæ ſuam poteſtatem tollat, vel minuat. d

2 Tum quia licet deceat, vt beneficia principum ſint permanſura, e non tamen eſt neceſſe, neque aufert illa decentia poteſtatem reuocandi ea, nec faceret reuocationem iniuſtam, licet nonnunquam faceret indecentem, quia iuſtum, & decens differunt, iuxta cap. [magna.] f quatenus habet decere Epiſcopum dicere, vel audire quotidie Miſſam, quem tamen ad id non teneri diximus poſt alios in Manua. confeſſ. g & decet ſeruare omnia conſilia Chriſti, non tamen eſt præceptum. h

Secundo, quòd difficultas primo poſita non tangit (K) ius, nec potentiam reuocandi, ſed tantum factum, an ſcilicet quilibet Papa ab initio ſuæ adminiſtrationis reuocet indulgentias à ſuis prædeceſſoribus conceſſas, quod dixit vir pius, & eruditus vbi ſupra.

3 Tertio, quòd præfatus Viguerius videtur dixiſſe id deceptus ab aliquo, qui putauit per regulas Cancellariæ,

ALLEGATIONES.

a De inſtit. Theologiæ cap.16.§.6. b 9.q.3. c de conceſ. præb. d c. innotuit. de ele. l. pen ff. de recep arb. e c. decet. cum ſimilib. de reg. iur. lib.6. f de voto. & notat. in capit. fin. de priuileg. libr.6. g capit.21. numer.2. h cap. quiſquis 14. quæſt.1.§. fin:4. d. glo. celeb. in c. quis autem 20 diſt.

lariæ, quas in craſtinum ſuæ aſſumptionis renouat Papa, reuocare omnes gratias, & indulgentias, quas prædeceſſor fecit, quod tamen non eſt verum, nam licet regula decima, propterea, quod habet verbum, [gratias,] et verbum, [indulta,] videri poſſet alicui dormitanti reuocare omnes indulgentias nondum lucri factas, cum ſint quædam gratiæ, & quædam indulta, nullatenus tamen id facit, quandoquidem ſolum reuocat gratias expectatiuas, & indulta beneficiaria conceſſa ad quærenda beneficia eccleſiaſtica, vel ad nominandum ad ea, vel conferendum illa, ſicut, & regula 11. reuocat vniones eorundem beneficiorum nondum ſortitas effectum, & nec regula 57. & duæ inſequentes, quæ tractant de indulgentijs, neque gloſſæ illarum vllam de huiuſmodi reuocatione mentionem faciunt, immo meminerunt indulgentiam perpetuam. B

Quarto, quòd eſt alia reuocatio, ſiue ſuſpenſio indulgentiarum, quam ille non meminit, quæque fit ante quemlibet annum Iobelæum, quæ an per illius lapſum reuocetur, vel an poſt eum Papa illam reuocet diſputaui olim ipſe in commentar. cap. [quis aliquando, a & poſtea anno Iobelæi proximo in Vrbe, vbi typis excuſus eſt iterum ille commentarius auctus tribus notabilibus, ſcilicet 32. 33. & 34. & in 32. continetur bulla indictionis anni Iobelæi facta à Sanct. Dom. Noſt. Gregorio XIII. cum gloſſis non omnino pœnitẽdis, & in 33. inſeritur bulla ſuſpenſionis indulgẽtiarum factæ ob annum Iobelæum, cum gloſſis, in quarum vltima tractamus de reuocatione illius ſuſpenſionis, facta mentione de diſputatione facta in d. notat. 26. C Cu us, vt copiam legendi habeat Dom. conſulens, idemque D. meus colendiſſimus, tradam cum hoc reſponſo vnum exemplar compaginatum, ſed nudum tegumento, ne nimis conſtet portatio.

4 Quinto, quòd ſuſpenſiones præfatę Grego. XIII. & prædeceſſorum eius factæ ob Iobelæum, licet non ſint reuocatæ expreſsè, nec tacitè, nihil tamen obſunt votis Domini conſulentis, quoniam, vt ego in gloſſa prædicta monſtro, per illas ſolum fuerunt ſuſpenſæ indulgentiæ plenariæ, & dubium primum particulare, quod proponitur, non eſt de indulgentia plenaria, nec non plenaria, ſed de facilitate abſoluendi à peccatis reſeruatis Papæ alibi, quam in bulla Cœnæ Domini, quæ longe alia res eſt, quam indulgentia, vt in prædicto commentario. b Et ſecundum proponitur de reuocatione indulgentiæ non plenariæ, ſed tantũ certorum dierum, & annorum, quam non fuiſſe vnquam per præfatas ſuſpenſiones reuocatam, in præfata gloſſa, & præfato notab. 28. ſine vllo ſcrupulo concluſimus. D

5 Sexto, quòd clauſula, qua Clemens VII. derogauit eis, quæ poterant ſuæ conceſſioni obeſſe, nihil obeſt durationi, & perpetuitati præfatarum gratiarum, & indulgentiarum, imò prodeſt. Tum quia corroborat illam, & poſita ad augendum, non debent operari diuerſimode, neque ècontrario. c Tum quia abundans cautela non nocet, per l. [teſtamentum.] d ex qua id ibi adnotat Baldus, e & conceſſiones prę̃fatę abſque illa clauſula valuiſſent, & fuiſſent perpetuæ, ergo à fortiori cum illa. E

Septimo, quòd nihil obſtat votis Domini conſulentis f Concilium Tridentinum, quatenus prohibet ne occaſione indulgentiarum detur facultas colligendi eleemoſynas, ſi quidem non ex hoc gratias ante cõceſſas derogat.

6 Octauo, quòd licet non ſit verum id, quod præfatus vir pius Viguerius dixit ab aliquo deceptus, eſt tamen veriſſimum, quod Pius V. per quandam extra-

A uagantem ſuam reuocauit omnes indulgentias, & peccatorum remiſſiones à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus, & ſucceſſoribus conceſſas, & in poſterum concedendas quibuſcunque perſonis, & pijs locis, pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent, per quam arbitror eſſe reuocatam indulgentiam prę̃fatam conceſſam à Clemente VII. viſitantibus præfatam eccleſiam Treuerenſem certis diebus, & diſtribuentibus ei aliqua ſua bona ſecundum deuotionem, quoniam indulgentiam concedere diſtribuenti aliqua bona ſua pro indulgentia conſequenda, eſt concedere manus adiutrices porrigenti, & dare facultatem aliquo modo quæſtuandi.

B 7 Nec obſtat clauſula derogatoria derogatoriarum appoſita conceſſioni præfati Clementis VII. quia per clauſulas derogatorias præfatæ extrauagantis Pij V. latiſſimè derogatur omnibus clauſulis derogatorijs, quæ alicubi poſſint inueniri, habendo illas prout de verbo ad verbum expreſſas, quæ ſecundum ſtylum curiæ ſufficit, non obſtante aliquorum doctorum opinione ſcribentium in cap. [accedentes. g An autem omnes gratiæ præfati Clementis ſint reuocatæ, an illæ ſolæ, quę ad indulgentias pertinerent, non poteſt ſatisſecure reſponderi, niſi lecto tenore bullæ, h & quia ponderandum eſt, quæ illarum principaliter, vel æquè aut minus principaliter conceſſæ ſint.

8 Nono dicendum, gratiam præfatam præfati Leonis X. ſi non continet alias clauſulas, non eſſe reuocatam, quia per eam non conceditur indulgentia, & remiſſio peccatorum, ſed quædam diſpenſatio longè ab ea diſtans, vt palam in præfato notab. 28. traditur. C

ALLEGATIONES.

a §. in Leu. de pen. diſt. 1. notab. 28. b not. 10. c c. fi. de ver. ſign. & l. rem legatam. ff. de optio. leg. d Cod. de teſtam. e cum ſimil. capit. vlt. f de reform. ſeſſ. 21. g de præſcri. & in l. quis ff. de legat. 3. h Arg. l. inciuile. ff. de leg.

D

SVMMARIVM.

Caſuum reſeruatorum relaxationem etſi concedat Papa per bullam Cruciatæ certa eleemoſyna iuuantibus bellum, vel aliud iuſtum, & pium opus, at inferiores id nõ poßunt, quia hoc concedentes cenſerentur concedere ſpiritualia ſub modo, vel conditione dandi temporale, quod eis non licet, & à poſitiua ſimoniaca prauitate vix poſſet defendi, quæ in Papa ceſſat, qui poteſt hæc licitè facere, numer. 5. 1

Legiſlator etſi non ſubijciatur ſuæ legi, quo ad vim coactiuam, ſubijcitur tamen quo ad vim directiuam, vnde ſi ipſe illam non ſeruet, vel cum alijs ſine cauſa, & delectu diſpenſet, peccat, licet actus teneat, & num. 4. 2

E *Iure communi, quæ ſubditis competunt, ſi ſuperior ea illis interdicat, & poſtea recepta pecunia concedat, peccat, vendendo, quod gratis dandum eſt, & numer. 4.* 3

Spiritualia ſub modo, vel conditione etſi iuſtè poſſit Papa concedere, at ſecus eſt inferioribus, qui id facientes etiam à ſimonia poſitiui iuris vix poſſent defendi. 5

Dari poße, & debere à prouiſis de beneficijs aliquid in adeptione poſſeſſionis conuertendum in pios vſus, quod non ſapiat auaritiam, etſi ex cauſis maximis concedere ſoleat Papa, hæc tamen facultas ab Epiſcopis non ſolet vſurpari. 5

Ordinarij locorum, etiam ſi ſint Cardinales, dum per ſuas bullas concedunt aliquas gratias ſpirituales debent ſe 6

reſtrin-

*reſtringere ad ſuos ſubditos, et numer.*12. *cum non ſint vocati, niſi in partem ſolicitudinis, numer.*6. *& cauere ne ſuperuacanee concedant, quæ iure ſine alia ſpeciali conceſſione conceſſa ſunt, & licent, numer.* 7. *&* 15. *vel ne per non ſatis circunſcriptas conceſſiones dēt occaſionem errandi, numer.*8. 10. 11. *&* 15. *vel ne decipiantur ſubditi, numer.*9. *vel ne immoderatas concedant indulgentias, numer.*12. *&* 14. *vel ne concedant, quæ non poſſunt, numer.*13. *&* 16.

9 *Pœnitentias iniunctas ab vno confeſſario poteſt alter iure communi commutare. vnde fruſtra adminiſtrator epiſcopatus per ſuas bullas id concedit.*

10 *Votum caſtitatis ab vno ex coniugibus, altero inuito emiſſum, non poteſt ab Epiſcopo omnino relaxari, & quatenus eſt alteri præiudiciale, non tenet. vnde fruſtra ad miniſtratores epiſcopatuum per ſuas bullas faciunt facultatem diſpenſandi ſuper huiuſmodi votis.*

13 *Archiepiſcopus non poteſt largientes aliquid ſuæ eccleſiæ facere participes indulgentiarum conceſſarum benefacientibus alijs eccleſiis ſui archiepiſcopatus.*

15 *Matrimonium conſummantes ante benedictionem, non incidunt in caſum Epiſcopo reſeruatum, cum ſit etiam dubium an ſit peccatum ſaltem mortale.*

16 *Patrinos vltra duos, videlicet vltra vnum, & vnam accedere poſſe, concedere, eſt contrauenire canonibus, immo, & ſacro Concilio.*

16 *Interdictum ſuum etſi Epiſcopus poſſit tollere, vel ſuſpendere, at vt eo durante, quis poſſit etiam ianuis clauſis ſacro intereſſe, non poteſt concedere.*

CONSILIVM XVIII.

CIRCA bullas Hiſpaniæ quæritur, an aliquis Præſul inferior Papa iuſtè poſſit concedere gratias, ſiue bullas, per quas faciat facultatem abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis eos, qui dederint ſingulos Iulios in aliquod opus pium impendendos, & concedere indulgentias, & alias gratias, vt per bullarum clauſulas patet.

1 Pro parte affirmatiua facit primo illud Euangelicum. [Eſtote, & vos perfecti, ſicut pater veſter cœleſtis perfectus eſt,] a & illud Apoſtol. ad Epheſ. [Imitatores Dei eſtote, ſicut filij chariſſimi.] adiuncto illo, [A boue maiore diſcat arare minor.] b & quod Papa, q omnium eſt maximus, & omnium maxime imitandus, concedit quotidie gratias, (quas appellat vulgus Cruciatas) per quas concedit abſolutionem caſuum ſibi reſeruatorum, & alia ſpiritualia, adiuuantibus bella iuſta, vel aliqua opera pia, quantitate aliqua pecuniæ.

2 Sed reſpondēdum eſt primo, quòd peccat ille, qui abſque iuſta cauſa id facit, quia legiſlator, etiam ſi ſit monarcha, ſubditur ſuæ legi quo ad vim directiuam, iuxta illud, [Patere legem, quam tuleris.] c & rubricam ff. [Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſe eo dem iure vtatur.] tranſlatam in capit. [hæc verba.] d & tradit vterque Thomas. e Et ideo non ſolum diſpenſando cum alijs abſque iuxta cauſa peccat, ſed etiam ipſemet eam non ſeruando. f

Secundo, quòd licet, qui facit aliquam legem, vel ſuccedit eam facienti, quicquid cōtra eam fecerit, ſiue diſpenſando, ſiue alias, valebit quidem, argu. ca. 1. g & ca. [venerabilibus.] h quatenus habet, abſolutionem ab excommunicatione, etiam iniuſtam, ſi detur ab habente poteſtatem eam dandi, valere, peccat tamē eam non ſeruando ſine cauſa, vt dictum eſt.

3 Tertio, quòd peccaret Præſul inferior Papa, qui etiam iuſta de cauſa cōcederet gratiam, vel bullam, ſeu

F diſpenſationem ſubdito, ad faciendum aliquid, quod iure communi ei competit, pro aliquo adiutorio temporali, iuxta illud Thren. i [Aquā noſtram pecunia bibimus,] & iuxta illud, [Non eſt pecunia dandum, quod iure communi gratis debetur. k

4 Quarto, quòd ex his infertur, quendam inſignem Archipræſulem peccare concedendo contra ſuas conſtitutiones ſynodales peccatorum reſeruatrices ſatis ſine iuſta cauſa, & delectu facultatem abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis omnibus, qui ſingulos Iulios in adiutorium cuiuſdam belli iuſti darent, peccaſſe item eundem, concedendo facultatem abſoluendi parochis ſuis in caſibus, quibus iure communi ipſi abſoluere poterant, quia non eſt pecunia dandum, quòd iure communi gratis conceditur, vt ſupra dictum eſt, l niſi res

G controuerſa eſſet inter doctores, an caſus eſſet reſeruatus, necne, quia tunc gratis, & cum diſcretione iuſtè concedi poſſet ad cautelam. m

5 Quinto, quòd difficile poteſt à labe ſimoniæ ſaluari conceſſio facultatis abſoluendi, quæ ſanè ſpiritualis eſt, pro pretio vnius nummi argētei, ſeu regalis, quod eſt temporale. Tum quia neque beneficium, nec aliquod ſpirituale poteſt conferri alicui ea conditione, modo, vel pacto, vt aliquid temporale detur, n etiā pauperibus, vel fabricæ, caſus eſt ſingularis in cap. [ex multis.] o quod magni facit Panormitanus, p & alij alibi. Tum quia omnis pactio, modus, vel conditio

H quæ iure non ineſt, inducit in ſpiritualibus ſimoniam ſaltem iuris poſitiui. q At conceſſio poteſtatis abſoluendi eſt ſpiritualis, ergo non poteſt ea concedi lege, quæ iure non ineſt, quia illa, quæ tacite ineſt, exprimi poteſt, r dummodo exprimatur eo ſolo modo, quo ineſt, vt poſt alios declarat Fely. s & tradimus nos in noſtro Man. conf. t Dixi, [inferior Papa,] quia ipſe ſuaque ſancta Sedes Apoſtolica id conſueuit facere, cō cedendo bullas Cruciatæ, ac alias ſimiles, quibus ſolet facere huiuſmodi facultatem erogantibus ad opus piū Cruciatæ, vel alia ſimilia certam quantitatem pecuniæ & iure id poteſt facere. Tum quia Papa non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, vt eſt in capit. [quanto.] u adeo quod gloſſa eius ait, [Non poteſt

I dici ei, cur ita facis? Tum quia eſt ſupra omne ius poſitiuum. x Tum quia Papa licet non poſſit iuſte committere ſimoniam iure naturali, & diuino vetitam, qualis eſt vera emptio, & venditio rei ſpiritualis, vt poſt alios tradimus nos in præfato. Man. y poteſt tamen committere iuſtè ſimoniam iure tātum humano inductam, qualis eſt admiſſio, vel commiſſio renunciationis beneficij ſpiritualis in fauorem cuiuſpiam, vt late poſt alios per Fely. z vel ſi reſeruetur id ſub conditiōe, vel modo traditionis alicuius rei ſpiritualis, puta eleemoſynæ, quod tamen non poteſt facere inferior Papa, per notata ab Innoc. Panorm. & alijs. a Qualis item eſt illa conuentio electorum, vel collatorum, qua promittit alter alteri dare ſuffragium, ad beneficium, vt

K

ALLEGATIONES.

a Matth.5. b cap. ea quæ, de re iud. c cap. cum omnes de conſt. d de pœn. diſt 1. e 1.2.q.95.art 4. f Arg. c. iniuſtum. 9. diſt. g 11.q.5. h §. vbi de ſen. excom. li. 6. i c. fi. k leg. 2. & ſequen. ff de condict. ob turp. cauſ. l 3. diſt. m Arg cap. ſolet de ſent. excom li. 6. cum ei adno. n c. Iacobus de ſimon. o 1.q.3. p in d. c Iacobus. q ca. quampio. 1. q. 2. c. final. de par. capit. dudum. 2. de præb. lib. 6 adiuncta gloſſ. ver. libere. r capit. ſignificaſti de electio. & l. 1. ff de leg. 1. s in cap. ad audientiam. 2. de reſcrip. t cap. 23. num. 100. u de tranſla. præl. x capitu. propoſuit de conce. præben. l. princeps. ff. de leg. y cap. 23. nu. 108. z in capitul. ad audientiam. de reſcript. a in capitul. ſignificatum. de præbend.

vt alter alteri det ſimile; id quod poſt Raymundum rectè tradit Syluester, a quod iuſtificari non poteſt auctoritate ordinaria, licet ſic Papali, vt etiam nos tradidimus in præfato Manua. b quod in alio conſilio limitatur, & conſuetudo laudabilis inducere pôt, vt à ſuſcipientibus detur pro adminiſtratione ſacramentorũ aliquod temporale; & quod ad ſeruandam huiuſmodi conſuetudinem compelli poſſint ab Epiſcopo, iuxta cap. [ad Apoſtolicam.] c Immo etiam quæ per conſtitutiones, & ſtatuta ante Concilium Tridentinum nuperrimum dabatur ab Eccleſiaſticis in prouiſionibus, & admiſſionibus ad profeſſionem rerum prouiſarum, poſſunt etiam iuſtè nunc accipi, modo conuertantur in vſus pios, & non ſapiant auaritiam, vel ſimoniam, vt habet d d Concil. Trident. e per quod videtur correctum cap. [ex multis.] f diſponens, ne darentur, etiam conuertendo in vſus pios. Et Papa ex maximis cauſis conſueuit facere eiuſmodi facultates; ordinarij verò nunquam id ætate noſtra fecerunt.

6 Sexto, deſcẽdendo ad clauſulas Bullarum adminiſtrantium Eccleſiam Cathedralem N. quæ dicuntur caſuum reſeruatorũ. Videtur quod prima clauſula conceſſionis bullæ Cardinalis Archiepiſcopi N. nimium latè cõcipitur, quatenus omnes fideles Chriſtianos comprehendit, cum in partem ſolicitudinis ſit vocatus, & non in plenitudinem poteſtatis, vt Papa, g licet enim omnibus ſui Epiſcopatus poſſit Epiſcopus facere huiuſmodi facultatem, iuxta capit. 2. adiuncta gloſſa 1. h & gloſſa Clem. 1. i quæ ambæ communiter recipiuntur, non tamen eam poteſt facere alijs, vt ipſemet gloſſæ ſentiunt.

7 Septimo, quod clauſula ſecunda, quatenus facit facultatem abſoluendi eos, qui debent decimas, & alia incerta, præmiſſis prius his, quæ continentur in ea, videtur ſuperflua, quia iure communi competit illa parti, & confeſſarijs, ſecundum communem ſententiam, quam Panormitanus, & Ioan. ab Anania ſe quuntur, K per illum textum contra Hostienſem, l vbi etiam Felynus, m contra eum tenet, immo & Ioannes Andræas, n vbi in gloſſa illius adhæſit Hoſtienſi, & nos quoque communem tenuimus in Man. conf. o

Octauo, quod tertia clauſula, quæ facit facultatẽ abſoluendi blaſphemos, & iniurios in Deum, & Sanctos, eſt ſuperflua, niſi conſtitutiones dictæ Eccleſiæ N. illum caſum reſeruent Epiſcopo, quod facere facile credimus, quia eſt caſus ſolitus per Epiſcopos ſibi reſeruari, vt ait gloſſ. p licet quicquid illa dicat, iure communi non reſeruatur, quia cap. 2. q quod ea in hoc allegat, non agit de pœnitentia fori puri interioris, ſed mixti.

Nono, quod clauſula quinta quatenus ſignificat omnia peccata fornicationis, & contra naturam (de quorum numero eſt mollicies) eſſe reſeruata Epiſcopo, ſicut alia contenta in eadem clauſula, non eſt vera iure communi, neque hactenus vidimus eam ſeruatam iure ſpeciali.

8 Decimo, quod clauſula decima videtur nimium generaliter concepta, quatenus facit facultatem abſoluendi ab omni defectu in ordine ſuſcipiendo commiſſo, quia videtur comprehendere etiam defectum ſubſtantialem, ad quem non extenditur poteſtas Epiſcopalis, iuxta cap. [presbyter.] r & cap. [diaconus,] & cap. [ſubdiaconus,] & notata in cap. fin. ſ

9 Vndecimo, quod videtur populum fallere clauſula duodecima, quæ poteſtatem commutandi pœnitentias facit, cum pœnitentiæ ſolemnes, de quib. in cap. [in capite ieiunij.] t non ſint in vſu, & aliæ pœnitentiæ ab vno confeſſario iure communi poſſint commutari per alium arg. gloſſæ receptæ capit. [tempora pœnitudinis.] u quam nos quoque declarauimus in præd. Man. x

Duodecimo, quod idem videtur dicẽdum de clauſula decimatertia, quæ facit facultatem abſoluendi percutientes caſualiter parentes, quia videtur quod nullibi ſit reſeruatum.

10 Decimotertio, quod clauſula quartadecima uidetur nimium late concepta, quia concedit facultatem abſoluendi coniugatum à voto caſtitatis inuita coniuge emiſſo. Epiſcopus enim non poteſt abſoluere omnino à tali voto, ſed ſolum quatenus eſt præiudiciale alteri coniugi, & quantum ad hoc nulla indiget abſolutione, ſecundum communem ſententiam, y quod etiam nos ſequuti ſumus in dict. Manual. z

11 Decimoquarto, quòd clauſula quintadecima videtur nimis generaliter concepta, non diſtinguendo ſimoniam in ordine, & beneficio ex vna parte, & ſimoniam in alijs rebus ex altera, nec diſtinguendo ignorantiam iuris ab ignorantia facti, nec ignorantiam probabilem ab ignorantia improbabili, contra Extrauagan. a

Decimoquinto, quod uidetur etiam ſuperflua clauſula ſextadecima, cum peccatum, quo mulier procurat, ne fiat prægnans, nunquam videatur reſeruatum.

12 Decimoſexto, quod clauſula vigeſimaſecunda uidetur continere immoderatam indulgentiam, quatenus concedit centum dies indulgentiæ pro qualibet vice, qua quis dixerit, [Laudata ſit Mater Dei.] quod eſt contra capit. [cum ex eo.] b quod ſolum permittit inferioribus indulgentiam quadraginta dierum. Et quamuis Cardinales habeant priuilegium concedendi centum, videtur tamen contra mẽtem Concilij, c quod pro tam parua cauſa tam facile iterabili concedatur tanta indulgentia. Offendit item illa clauſula eo nomine, quod non ſe reſtringit ad ſubditos, immo generaliter, & uniuerſaliter eam concedit omnibus fidelibus Chriſtianis eius caſus recipientibus, quod eſt contra communem ſententiam, d & S. Thomam, & communem, e quatenus docent, neminem poſſe concedere indulgentiam, niſi ſubditis ſuis.

13 Decimoſeptimo, quod clauſula uigeſimaſeptima nimis latè concepta eſt, quatenus accipientes bullas facit participes omnium indulgentiarum conceſſarũ à Romanis Pontificibus, Cardinalibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, omnibus benefactoribus totius Archiepiſcopatus Eccleſiæ N. quia non poterat ipſe ampliare indulgentias conceſſas benefactorib. omnium locorum illius diœceſis, ad bñfaciẽtem eccleſiæ ſuæ cath. N. cuius utilitati applicatur p̃ſatus Iulius

ALLEGATIONES.

a ver. ſimonia, quæſtion. 13. ar. cap. quam pio. 1. quæſtion. 2. b cap. 13. num. 101. c de ſimon. d cap 4. e ſeſſ. 24. de refor. f 1. q. 3. g c. ad honorem, de auct. & uſu pal. h de pœn. & remiſſ. l. 6. i ver. presbyteri, de priuil. K in capit. ſicut dignum, de homic. l in ca. cum ſit, de Iudæis. m col. fin. n in cap. 2 de pœn. & remiſſ. lib. 6. o cap. 17. num. 92. & ſequ. p ver. reſeruatum, in d. cap. 2. de pœni. & remiſſ. l. 6. q de malo. r 23. diſt. ſ de ſac. non iteran. t 50. diſtin. u 26. quæſt. 7. x cap. 16. num. 22. & 23. y in 4. diſtin. 38. z cap. 12. num. 59. & 60. a de ſimon. & §. notandis 1. q. 4. & cap. ignorantia cum ei adnot. de reg. iur. l. 6. b de pœnitent. & remiſſio. c in d. cap. cum ex eo. d in cap. quod autem, de pœnitent. & remiſſion. e in 4. diſtinction. 21.

Iulius ſoluendus per bullam præfatam in pretium, ob quòd illa concedebatur. a

14 Decimooctauo, quod clauſula vigeſimaoctaua nimiam videtur concedere indulgentiam, quatenus concedit centum dies pro quacumque vice, qua rogarit pro anima eius, pro quo bullam, ſeu gratiam accipit. Peccauit item eiſdem rationibus, concedendo indulgentiam centum dierum pro qualibet vice roganti, ac dicenti eadem de cauſa vnum Aue Maria ante imaginem Virginis Matris.

Decimonono, quòd idem dici poteſt de clauſula vigeſimanona, quatenus eandem indulgentiam concedit omnibus dicentibus unum Aue Maria ante imaginem Virg. Matris.

Circa bullam adminiſtrationis alterius Eccleſiæ, uidetur primo quod clauſula prima nimium latè concipiatur, quatenus comprehendit omnes fideles Chriſtianos, vt ſupra dictum eſt circa bullam Cardinalis Eccleſiæ N.

Secundo uidetur, quod clauſula ſecunda, quæ de abſoluendo à peccato eſus ouorum diebus piſculentis agit, adiuncto inuolucro verborum quæſtoribus ſolito, multis male intelligentibus, uiſa eſt concedere indulgentiam comedendi oua, & lacticinia præfatis diebus, ut ex illa Eccleſia ad nos ſcribitur, quod facere non poterat.

Tertio, quòd idem eſt dicendnm de clauſula tertia, quæ continet reſtitutionem incertorum, quod ſupra eſt dictum de clauſula ſecunda bullę Cardinalis.

Quarto, quòd clauſula quinta, quatenus agit de abſoluendis eis, qui cum Sarracenis, uel Iudæis comederunt panem eorum, uel interfuerunt eorum nuptijs, vel ſepulturis, videtur concedere abſolutionem fautorum hæreticorum, quia hodie in Hiſpania nulli ſunt Sarraceni, neque Iudæi, imò ſi qui ſunt ab illis prognati, & utuntur ritibus eorum, ſunt hæretici, & qui fauent eis in ſuis cęremonijs uidentur fautores hæreticorum.

Quinto, quod idem eſt dicendum de clauſula ſexta, quatenus agit de fornicatione, & peccato contra naturam, quod ſupra dictum eſt de clauſula quinta Cardinalis.

Sexto, quod clauſula duodecima de abſoluendis Clericis, qui non recitauerunt ob ægritudinem, neceſſitatem, vel libri defectum, uidetur ſuperflua, quia non tenentur.

15 Septimo, quod etiam eſt ſuperflua quintadecima de abſoluendis eis, qui conſummarunt matrimonium ante benedictionem, quia nuſquam uidetur id ſeruatum, imò eſt controuerſia, an ſit peccatum, ſaltem mortale. Caietanus enim tenet non eſſe, & Sanct. Tho. b quem nos ſequimur etiam in noſtro Manual. c

Octauo, quod idem eſt dicendum de clauſula uigeſimatertia, quæ agit de coniuge uouente caſtitatem, quod diximus ſupra de clauſula decimatertia Cardinalis.

Nono, quod magis errat adminiſtrator in clauſula uigeſimaquarta, quatenus permittit abſolutionem à ſimonia ſimpliciter, quam Cardinalis, qui in clauſula decimaquinta facit tandem facultatem abſoluendi à ſimonia ignoranter commiſſa.

Decimo, quod uidetur ſuperflua clauſula uigeſimaquinta de muliere quærente modum, quo non concipiat, ſicut etiam decimaquinta Cardinalis, quia id nuſquam uidetur eſſe reſeruatum.

16 Vndecimo, ꝙ clauſula trigeſimaprima, quę facit facultatē accipiēdi duos patrinos vltra ꝑmiſſos ꝑ

F conſtitutiones ſynodales, ſed contra cap. [non plures.] d quo non permittitur, niſi vnus, & contra Concil. Tridentin. e quod ad ſummum permittit vnum, vel vnum, & vnam.

Duodecimo, quòd clauſula trigeſimatertia continet facultatem, quam non poterat concedere ipſe gubernator, videlicet, quod non obſtante interdicto auctoritate ordinaria lato, capiens bullam, & filij famuliq́ue eius, ianuis clauſis, audire poſſint diuina certis diebus, quia licet ipſe poſſet tollere, vel ſuſpendere interdictum in totum ad aliquod tempus, non poterat tamen dare priuilegium, vt aliquis, extante interdicto in ſuo vigore quo ad alios, ipſe non ſeruaret illud, quia non poterat tollere legem

G ſuperioris, f & lege Papæ, qui eſt ſuperior lege ordinariorum, iubetur ſeruari interdictum etiam ab ordinario latum. g

Decimotertio, quod clauſula trigeſimaſexta videtur nimium lata quo ad Indulgentias Summorum Pontificum, vt dictum eſt ſupra de clauſula trigeſimaſeptima Cardinalis.

ALLEGATIONES.

a arg. clem. quia contingit, de relig. dom. & l. legatam, ff. de admin. rer. ad ciu. pertin. b de ſacramen. matrim. quæſtio. 4. c cap 16. num. 38. d de conſecratio. diſtinct. 4. e ſeſſ. 24. cap. 2. de reformatio. f cap. inferior. 21 diſtinctio. g cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſion. capitul. alma, de ſentent. excommunic. lib. 6.

H

SVMMARIVM.

Abſolutus à reſeruatis vigore Iobelæi, quod intendebat faciendo omnia requiſita lucrari, licet poſtea omnia non adimpleat, remanet valide abſolutus, quia abſolutio datur ſimpliciter, & non ſub conditione. numero 3. non tamen lucratur ipſam Indulgentiam. numero 2. at ſi confiteretur animo non adimplendi reliqua, nec à non reſeruatis eſſet abſolutus. num. 4. 1

Abſolutus ſemel valide à peccato, nulla humana poteſtate cogi poteſt, vt illud iterum contra eius voluntatem confiteatur. 2

I *Confeſſarius electus per Bullam Iobelæi, peccaret abſoluendo ſub conditione, ſi à Iobelæo requiſita perfeceris. Vnde & credendum Papam mandare, vt ſimpliciter, & non vt ſub conditione abſoluat.* 3

CONSILIVM XIX.

AN volens Indulgentiam Iobelæam quærere, qui tenebatur ieiunare feria quarta, ſexta, & ſabbato, & communicare die Dominica, & intra hebdomadam confiteri omnia ſua peccata, confeſſus die Lunæ præcedenti omnia peccata ſua, confeſſario electo virtute Iobelæi, qui abſoluit eum ab omnibus caſibus reſer-

K uatis virtute Iobelæi, idq́ue fecit cum propoſito firmo faciendi omnia requiſita ad quærendam præfatam Indulgentiam, & poſtea ieiunauit feria quarta, ſed non curauit amplius ieiunare, nec orare, vt tenebatur, & ita non quæſiuit Iobelæum.

Quæritur, an abſolutio de reſeruatis ſibi facta valeat quoad reſeruata, ita quòd non teneatur illa iterum confiteri.

1 Reſpondeo affirmatiuè. Primo quidem, quod qui ſemel cōfitetur legitime peccata ſua, & abſoluitur, non tenetur illa vnquam iterum confiteri iure naturali, nec diuino, nec canonico communi, immo nulla legē humana poteſt conſtitui, vt quis abſque

conſenſu ſuo obligetur ad cōfitendum bis idem peccatum, vt poſt D. Tho. a & poſt alios, b alibi tradidimus, c & in Manual. Confeſſarior. d Atqui, de quo quæritur, legitimè fuit ſemel confeſſus peccata reſeruata, & legitimè abſolutus, ergo non tenetur iterum confiteri. A

Secundo, quod ſi præfatus pœnitens feciſſet omnia ad Iobelæum quærendum requiſita, vel obiret mortem ante diem Dominicum iudicaretur abſolutus etiam quoad reſeruata, & non per aliam abſolutionem, ergo illa abſolutio fuit valida etiam quoad reſeruata.

2 Tertio, quod non obſtat primum argumentum in oppoſitum formatum. Quia reſpondetur concedendo quidem, nullam indulgentiam quæri ei qui non facit omnia, quæ ad eam quærendam indulgens requirit, negando autem, quod in propoſito agatur de quærenda indulgentia, ſed ſolum de quodam ad eam quærendam requiſito, ſcilicet de confeſſione, & abſolutione, quæ antea fieri debet. B

3 Item nec ſecundum, quia negamus intentionem fuiſſe Papæ, concedere confeſſarijs eligendis poteſtatem abſoluendi ſub conditione, ſi facerent omnia requiſita ad quærendum Iobelæum, & non alias. Tū quia nihil tale habetur in bulla, imò per eam ſit poteſtas abſoluendi abſolute. Tum quia nullum mandatum generale extenditur ad delicta, e at confeſſarius qui abſoluit ſacramentaliter ſub cōditione rei futuræ delinquit quia abſolutio eſſet incerta, vt poſt D. Anton. tradimus nos pridem, f & poſtea in Manual. g ergo non fuit intentio ſuæ Sanctitatis, vt confeſſarij abſoluerent conditionaliter. C

4 Quarto quidem etiam non obſtat, quod daretur occaſio delinquendi, & fraudandi fructum Iobelæi illis qui nolent aliud, quam abſolutionem à reſeruatis, quia nos loquimur de illo qui uerè contritus, & cum propoſito firmo quærendi Iobelæum, & faciendi omnia in id requiſita, legitimè confitetur, & qui tali fraude vteretur, non eſſet legitimè confeſſus, nec abſolutus à reſeruatis, neque à non reſeruatis, quia confeſſio ſua non eſſet integra, eo quod peccatum illud fraudandi admiſſum taceret, ſicut in ſimili tradidimus in Manual. h de excommuoicato, quod licet confeſſio ab eo facta, & abſolutio ei data valeat, ſi ignorat, vel non aduertit ſe eſſe excommunicatum, vel excommunicato non licere ſuſcipere ſacramentum, non tamen valent, ſi fiant ei hæc ſcienti, & aduertenti, quia non pœnitet, nec confitetur integrè, non enim pœnitet cum peccati, quod in hoc committit, nec confitetur illud. D

ALLEGATIONES.

a in quodlibet. 1. articul. 12. b in 4. diſtinction. 6 & 17. c capitul. fratres, numero 30. de pœnit diſtinct. 5. & capitul. final. numero 11. d capitul. 9 numero 1. e l. procuratori, ff. de condit. indeb. capitul. 1. de iur. iur. libro 6. f capitul. 1. in princip. numero 62. de pœnitent diſtinction. 6. g capitul. 16. numero 12. h capitul. 9. numero 4.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius cathedralis ex ſola vi ſui officij non abſoluit à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*

2 *Intellectus Concilij ſeſſion. 24. capitul. 8. de reformatio.*

CONSILIVM XX.

AN Pœnitentiarius electus ad formam ſacri Concilij, a poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis?

1 Reſpondeo, quod non, immo per præfatum canonem ipſe Pœnitentiarius non poteſt abſoluere à reſeruatis, niſi aliunde ea ſibi facultas fiat, cum ille nihil de hoc noue ſtatuat; & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus nouè id ſtatuitur. b

ALLEGATIONES.

a ſeſſ. 24. cap. 8. de refor. b l præcipimus, C. de appel.

SVMMARIVM.

Mendicantes non poſſunt abſoluere exterum ad ipſos venientem à caſibus, quos Epiſcopus pœnitentis ſibi reſeruat, niſi habeant caſus Epiſcopales loci, vbi audiunt confeſſiones. 1

CONSILIVM XXI.

AN mendicantes Romæ commorantes, vbi Pontificis vicarius nullos ſpeciales caſus Epiſcopales ſibi reſeruare ſolet, poſſint abſoluere extraneum veniētem ad ipſos à caſibus Epiſcopalibus, quos ordinarius dicti pœnitentis ſibi reſeruauit, tenendo opinionem D. T. in Manua. Confeſſ. a

1 Reſpondeo, quod mea ſententia non poſſunt. Tum quia ſecundum communem, quam contra Syl. ueſt. in quæſtione citata ſequutus fui, non poſſunt mendicantes præſentati, iuxta clemen. [dudum.] b abſoluere à peccatis reſeruatis Epiſcopo, cui ſunt præſentati, niſi facultas fiat in id ab eo: ergo à fortiori non poterunt abſoluere à peccatis, extero Epiſcopo reſeruatis. Tum quia magno labore ibidem ſuſtineo, quod præfati præſentati habentes caſus Epiſcopales Epiſcoporum, quibus præſentantur, poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopalibus alijs Epiſcopis reſeruatis. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 27. num. 263. b de ſepult.

SVMMARIVM.

Vicarius Epiſcopi non ſacerdos habens poteſtatem ſuper caſus reſeruatos, poteſt per ſe reſeruationem remittere, vel alteri ſacerdoti, vt abſoluat, demandare. 1

CONSILIVM XXII.

EPISCOPVS dedit inter alia auctoritatem vicario ſuo generali abſoluendi à caſibus reſeruatis. Et quia ipſe vicarius non poteſt abſoluere, cùm non ſit ſacerdos, dubitatur, an alijs poſſit eandem delegare. E

1 Reſpōdetur, quod dicta facultas, ſiue auctoritas in hoc reſoluitur, vt liceat vicario auferre, ſiue remittere dictas reſeruationes, q̄ facultas, ſiue reducatur ad ſimilitudinem aliarum facultatū, quæ vicarijs concedūtur, cum eorum iuriſdictio ſit ordinaria, a ſiue reducatur

ALLEGATIO.

a cap. Romana, in princip. & ibi glo. in uerbo, generaliter, de appellation. lib. 6.

reducatur ad delegatam, cum ſit facta ad vniuerſitatem cauſarum, non eſt dubium quod poteſt ſubdelegari, iuxta l. [more,] & ibi gloſſam, a & gloſſam quæ prima eſt, b & ita ſæpe ſeruatum ſcio. F

ALLEGATIONES.

a de iuriſd.omn.iudic. b l à indice, C. de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Mortis in articulo conſtitutus poteſt ab omnibus etiam quantumcumque reſeruatis peccatis, & cenſuris abſolui à quocunque ſimplici ſacerdote, modo non adſit præſens proprius ſacerdos, imò poſt ſacrum Conc. Trid. etiam & eo præſente videtur quod poſſit abſolui. nu. 2. licet conſulte faciat penitens, ſi proprio confiteatur parocho, qui præſens eſt. num. 3.* G

4 *Obediendum ſuperiori pacifice poſſidenti, etiam lite ſuper proprietate pendente, quæ ſententia tenet, & ligat.*

4 *Interdictus ab Epiſcopo non poteſt eo præſente, etiam in mortis articulo ab alio abſolui.*

5 *Interdicto Capitulo, ac etiam denunciato, non ideo ſinguli cenſentur nominatim interdicti, vel nominatim denunciati. Vnde poterunt tales ab iјs, ad quos ſpectat, tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ. & num. 6. verum tamen eſt, quod ſi poſt ſepulturam denunciaretur interdictus & non abſolutus, eſſet exhumandus. num. 8.*

7 *Notorium quo ad effectum perdendi beneficium extrauagantis ad euitanda, non dicitur illud, quod poteſt aliqua tergiuerſatione celari.*

8 *Interdictus, niſi prius citetur, denunciari nequit aliquis.*

9 *Interdictus etiam non declaratus, nec denunciatus, mandans ſepeliri in eccleſia peccat mortaliter, niſi excuſetur ex ignorantia, qua putabat ſe abſolutum.*

CONSILIVM XXIII.

AN POSSIT quis in mortis articulo abſolui à quocumque ſacerdote, proprio etiam præſente?

1 Communis concluſio eſt, quod exiſtens in mortis articulo poteſt abſolui à peccatis, & à cenſuris, etiam reſeruatis, à quocumque ſacerdote ſimplici, arg. cap. [quem pœnitet.] a cap [quod in dubijs,] b iuncto cap. [ſi quis ſuadente.] c & alijs ſimilibus, ſed clarius, quam alibi, nouiſſime tradit Conc. Trid. d declaratum à nobis in Manu. e vbi tamen inſinuamus intelligendum eſſe, quando non eſt præſens ſuperior, vel proprius ſacerdos, ſecundũ Inn. f vbi tenet, quod abſoluendus à Papa ob percuſſionem clerici, poſſit abſolui à quocumque ſacerdote, ſi aliquo impedimento corporali, vel alio impediatur ire ad ipſum, requiſito tamen prius Epiſcopo, ſi haberi pōt, ſequitur Sylueſter, g & Sotus, h Ceſſat enim eo caſu neceſſitas recurrendi ad alienum, vel ſimplicem ſacerdotem, dum præſens eſt proprius ſacerdos, vel ſuperior. I

2 Nunc vero, altius re inſpecta, videntur contra iſtam limitationem facere uerba præfati Conc. Trid. ſcilicet, [in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem,] & paulo inferius, [quod omnes, &c.] Moueor etiam, quod nullus claſſicus auctor poſuit hanc limitationem uſque ad Syluestrum, qui obſcure loquitur, Innocentius uerò non loquitur de articulo mortis, ſed de alijs impedimentis non tam priuilegiatis, & uerba Concil. Trid. non ſolum ſunt generalia, ſed etiam uniuerſalia, ibi, [omnes ſacerdotes,] & ibi, [quoſcunq; pœnitẽtes,] & ibi, [quibuſuis peccatis.] & ita gñaliter, & uniuerſaliter ſunt intelligenda. K

F 3 Propter quæ puto concluſionem prædictam tenendam eſſe ſine præfata limitatione poſt Concilium Tridentinum, quod determinat, quod in articulo mortis nulla eſt reſeruatio, quæ concluſio fauorabilis eſt animarum ſaluti, quamuis crederem conſulte facturum, qui præſente ſuo parocho, uel ſuperiore, faciat ſe potius ab eo abſolui, quam ab alijs.

4 Quid autem, ſi eſt in articulo mortis interdictus ab Epiſcopo, qui prætenditur ab eo eſſe incompetens iudex, & pendet lis ſuper proprietate, & non ſuper poſſeſſione? & uidetur idem dicẽdum de tali Epiſcopo, ac de illo, qui iuriſdictionem habet pacificam, quia obediendum eſt ſuperiori poſſidenti, donec lis pendet ſuper proprietate, l & ideo ſi moriatur abſolutus à ſimplici Sacerdote, non requiſito Epiſcopo, qui præſens erat, non eſt bene abſolutus. G

5 An autem interdicto Capitulo potuit in ſacro ſepeliri canonicus, qui eſt unus de Capitulo, ab heredibus, uel cognatis, uel amicis? arbitror quod ſic. Tum quia qui non eſt nominatim interdictus, iuſtè poteſt ſepeliri, ut habet gloſſa notabilis, m & ibi text. n Tum quia per extrauagantem [ad euitanda ſcandala.] Martini V. nemo tenetur euitare excommunicatos, nec interdictos, niſi fuerint denunciati. At hic, ſuper quo conſultatio vertitur, nec fuerat denunciatus nec nominatim interdictus, quia aliud eſt Capitulum, aliud ſinguli de Capitulo. o Vnde licet denunciatum ſit Capitulum pro interdicto, non tamen ſunt denunciati ſinguli de Capitulo.

6 Non obſtat dicere, quod interdicto Capitulo, ſunt interdicti ſinguli de Capitulo, vt in cap. [Romana.] p iuncta gl. q & interdicto populo, cenſentur interdicti ſinguli de populo, & interdicto clero ſinguli de clero, r quia non propterea ſinguli de populo, vel clero cenſentur denunciati, vel nominatim interdicti.

7 Non etiam obſtat, quod aliquando tenuerim in cap. 1. s declarando præfatã extrauagantem, quòd exceptio illius in fine poſita, qua excipitur excommunicatus ita notorie, vt nulla tergiuerſatione poſſit celari ob manuum iniectionem in clericum, extenditur ad omnes alios notoriè excommunicatos, & etiã ad interdictos, & ſuſpẽſos notorie, ad hoc, vt ante denunciationem euitari debeant, quoniam iſte non erat ita notorie interdictus, etiamſi notorium eſſet Capitulum eſſe interdictum, quia potuit eſſe abſolutus particulariter, & potuit eſſe priuilegiatus, ne interdici poſſet ab ordinario, vel ne ſub generali perſonarum, vel Capitulorum interdicto comprehenderetur, maximè quia illa qualis qualis abſolutio, & illa litis pendentia officiunt, ne res adeo eſſet notoria, vt nulla tergiuerſatione poſſet celari, prout requirit finis prædictæ extrauagantis, & adeo notorietas iſta tergiuerſatione aliqua celari poteſt, vt cuilibet prætorio negotium faciat. I K

8 Non etiam obſtat, quod facile dictus Canonicus poteſt

ALLEGATIONES.

a de pœnit. diſtinction. 1. b de ſentent excommunication. c 17. quæſtion. 4. d ſeſſion. 14. de ſacram. pœn. capitul. 7. e capitul. 27. numer. 272. & melius in capitul. 26. numer. 26. f in capitul. 1. de ſentent. excommunication. prope finem. g verbo conf. 3. q. 6. h in 4. diſt. 18. q. 4 art. 4. i arg. cap. cum ceſſante, de appell. k l. de pretio, ff. de publici. in rem act. cum ſimilib. l cap. 1. vt li pendent. cap. cum non liceat, de præ. capitul nonne, 8. quæſt. 4. m in clem. 1. verbo nominatim de ſepultur. o cap. eam te, de reſcrip. vbi latè Felyn. col. 11 verſic. aliud capitulum. p § uniuerſitatem. q de ſente. excommunication. lib. 6. r capit. ſi ſententia, de ſentent. excommunication. libro 6. ſ §. laboret, de pœn. diſt. 6. num. 27.

poteſt denunciari interdictus,& minime abſolutus, quoniam hoc non poteſt fieri ſine partis citatione, a & nec cum illa eſt facilis denunciatio, quod ſi fieret, poſtquam facta eſſet, poſſet exhumari ſepultus, b ſicut illicitum fuiſſet eum ſepelire, ſi antea denunciatio facta fuiſſet.

9 Non etiam obſtat dicere, quod præfatus Canonicus peccauit coram Deo, iubendo quod in ſacro ſepeliretur,quia potuit excuſari per ignorantiam inductam ex abſolutione præfata, iuncta vulgari concluſione, quæ habet poſſe ſimplicem ſacerdotem abſoluere ab omnibus cenſuris in articulo mortis, vt tenet gloſſ. c quæ dixit etiam laicum id facere poſſe, & limitatio ſupradicta,quod intelligatur in abſentia ſuperioris,nunquam,vel raro inuenitur per aliquem textum expreſſa. Denique licet ille Canonicus male iuſſiſſet, potuit tamen ab hæredibus, cognatis, & alijs bene ſepeliri,quia diuerſa eſt in eis ratio,argumento præfatæ extrauagantis quatenus habet, per eam multum faueri,coniuli,& prouideri communicantibus ijs,qui ſunt ligati cenſuris, nihil autem ipſis ligatis,&c.

[Aduertendum,quia refertur,quod Congregatio Concilij cenſuit, ſacerdotem alioqui idoneum, non tamen ad audiendum confeſſiones approbatum,iuxta cap. 16.ſeſſ.23. non poſſe valide à peccatis mortalibus abſoluere pœnitentem in articulo mortis conſtitutum, vbi citra moræ periculum haberi poteſt copia ſacerdotis approbati, & longè id minus, ſi ipſemet parochus præſens id prohibeat paratuſque ſit infirmi confeſſionem audire,nec vlla ſubſit cauſa parochum ipſum recuſandi.

ALLEGATIONES.

a Gloſſ.in clement.1 verbo conſtituerit,de cenſibus.
b argum.capitul ſane, 1.& capitul.ſane 2.24. quæſtion.2. & capitul.ſacris,de ſepultur. c in capit.nobis,2. de ſentent. excommunication.

SVMMARIVM.

1 *Caſus reſeruatos Epiſcopo non ideo parochus poteſt abſoluere,quod credat fore nociturum pœnitenti, ſi illum ad Epiſcopum remittat,niſi fortè adeſſet talis circunſtantia,quæ præberet poteſtatem inferiori contra legem ſuperioris eundi.*

2 *Parocho non competit regulariter poteſtas iudicandi, an hic, vel ille caſus reſeruatus Epiſcopo, ſit vel non ſit ei remittendus.*

CONSILIVM XXIV.

PArochus poteſt abſoluere parochianum à caſu reſeruato ab Epiſcopo ſibi, ſi credit fore malum,& nociuum pœnitenti remittere illum ad ſuperiorem, vt dicit Angelus, a allegando Pan. b vbi nihil tale dicit.

1 Sed contrarium videtur verum. Tum quia Pan. non dicit illud. Tum quod, c Concilium Tridentinum nihil prodeſt, nec nocet ei, ſi ſatis expendatur. Tum quod nullo iure id probatur, qa licet parochus habeat iuriſdictionem ſpiritualem in pœnitentem quoad omnia, non tamen quoad abſoluendum eum à reſeruatis,vt præfatum Concilium probat.

2 Tum quod regulariter parochus non eſt iudex ad cognoſcendum de abſolutione caſus reſeruati,an debeat mitti ad Epiſcopum, an non,quamuis poſſet occurrere aliquis caſus tot circunſtantijs veſtitus, vt id liceret,iuxta dictum Inn. d quatenus ait Epos, & alios iudices ex magna cauſa poſſe contrauenire conſtitutioni etiam Papæ, quem refert, & ſequitur ibidem Felyn. e

ALLEGATIONES.

a in ſumma,uerbo caſus,in fine. b in cap. quod dilecto, de conſanguin. c cap.7.de caſuum reſerua.ſeſſio.14. d in capit.1.de conſtitut. e num.49.

SVMMARIVM.

Pœnitentiam impoſitam à ſuperiore in abſolutione à peccato reſeruato; etſi inferior adueniente neceſſitate, vel vtilitate ob præſumptam mentem ſuperioris commutare poſſit,ſecus tamen eſt quoad penitentiam impoſitam in commutatione voti, vel diſpenſatione.num. 2. 1

CONSILIVM XXV.

GLoſſa ſolemnis a habet Epiſcopum poſſe iuſta de cauſa mutare pœnitentiam à Papa impoſitã, quod probat illud cap. quatenus habet poſſe Epiſcopũ minuere penitentiã per legem Pape impoſitã, arbitrando id conuenire pœnitẽti. Contra quod facit dictum Cardinalis Sancti Sixti, b quatenus ait inferiorem non poſſe minuere pœnitẽtiam impoſitam à ſuperiore pro peccato ſibi reſeruato, pro quo facit quod alioqui fruſtranea eſſet reſeruatio,cum abſolutus poſt habitam abſolutionẽ poſſet ſtatim adire aliquem inferiorem,qui minueret pœnitentiam,confitẽdo iterum ei. Fatetur tamen ipſe Cardinalis quod ob neceſſitatem, vel vtilitatem poſſet id facere inferior,quia pium eſt credere ſuperiorem tacitè voluiſſe committere abſolutionem inferiori, quando talis neceſſitas,vel vtilitas occurreret.

2 Sed nullo iure hoc ipſe probat, & aliud videtur dicendum de pœnitẽtia impoſita à ſuperiore pro abſolutione à peccato reſeruato, & aliud de onere impoſito à ſuperiore per viam commutationis,vel diſpẽſationis voti, in quo procedere videtur dictum Cardinalis, & quod præfata gloſſa loquitur in pœnitentia iniuncta pro abſolutione,pro quo facit quod dicimus in Manu.Confeſ. c ſcilicet,quod confeſſio non eſt iteranda ob defectum implementi pœnitentiæ.

ALLEGATIONES.

a in cap.tempora,26.q.7. ſuper uerbo,iudicio. b in d.cap. tempora,num 4. c cap.9 num.19.

SVMMARIVM.

Confeſſor ſecundus per Cruciatam electus, poteſt ex cauſa, quæ iuſta videatur, penitentiam à primo impoſitam mutare, non auditis peccatis, pro quibus impoſita eſt. 1

CONSILIVM XXVI.

AN ſecundus Confeſſarius per Bullam Cruciatę electus,poſſit commutare pęnitẽtiam impoſitam à primo,non auditis peccatis, pro quibus impoſita fuit?

1 Reſpondetur, quod ſic, iuxta gloſſam iuris optimã. a cui aliquas ſimiles allegat Decius, b & hoc tenet ſimpliciter Ludouicus Rom. p illã gl.& l. [ſi hominẽ.] c cuius apoſtillator allegat multos

ALLEGATIONES.

a in cap.tempora.26.q.7. b in cap.at ſi cleric.§.de adulterijs,col.3.de iudic. c ff.mand.in ſing 460.

multos idem tenentes. Quod tamen videtur limitandum, vt procedat concurrente iuſta cauſa id faciendi, & non aliàs, vt ſatis reſoluit præfatus Decius vbi ſupra, quem ea ratione ſequor, quod minor non poteſt diſpenſare ſuper lege maioris, niſi iuſta cauſa interueniat, etiamſi Papa conceſſerit poteſtatem diſpẽſandi, quia diſpenſatio legis ſuperioris requirit cauſam, iux. text. adiun. gl. a & addita à nobis in Man. conf. b Non autem arbitror cognitionem peccatorum confeſſorum primo confeſſario eſſe neceſſariam, ſed ſatis eſt cognitio cauſæ, quæ ad pœnitentiam commutandam iuſta videatur, nec requiritur probatio quoad forum conſcientiæ, licet quoad forum exterius. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia. F

ALLEGATIONES.

a in §.niſi rigor.1.quæſt.6. b prælud.num.15.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius ad impediendum peccatum, quod perpetratur in aliquo monaſterio, tacitis nominib. poteſt Prælato dicere, Caueas, qa in tuo monaſterio ſic peccatur.*

CONSILIVM XXVII.

Mulier tacito nomine monachorum conuentus, in quem veſte virili religioſa introducta ad malos fines fuerat, confeſſa fuit cuidam confeſſario, qui admonuit prælatum illius conuentus præfatum modum peccandi, vt illi obuiaret, & ille præfata dixit ſuo conuentui, confitentis, & confeſſarij nomine tacito. Quæritur, an in hoc fuerit peccatum aliquod admiſſum.

1 Reſpondetur primo, quòd illa mulier diſcrete tacuit nomina monachorum conuentus, in quem introducta fuit veſte religioſa virili obducta, & induta.

Secundo, quòd præfatus confeſſarius non peccauit, immo bonum opus fecit, monendo præfatum prælatum illum peccandi modum in ſuo Monaſterio conſuetum, vt obuiaret illi, quia, vt diximus, a confeſſarius poteſt, imo debet impedire, ne peccatum ſibi confeſſum iterum committatur, ſine reuelatione tamen confitentis, & præfatus confeſſor ita fecit, quia non reuelauit perſonam confitentis, & procurauit ne peccatum ſibi confeſſum iterum, vel pluries in illo Monaſterio committeretur.

Tertio, quod nec prælatus, qui præfata dixit ſuo conuentui ad impediendam iterationem tam fœdi peccati, nullatenus peccauit, immo bonum opus operatus fuit, dicendo illa ſecreto ſine præfatæ mulieris, & præfati confeſſarij reuelatione, & ita de bono opere non debet lapidari, iuxta illud. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. ſacerdos, de pœn diſt.6.num.124. b Io.1.cap.10.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius maior presbytericidæ priuationem feudi, iuriſve patronatus publicamve pœnitentiam imponere nequit, nec filijs eius inhabilitatem ad beneficia, num.2.*

3 *Confeſſor pro occulto crimine publicam pœnitentiam imponens, deponendus.*

4 *Confeſſor ſicut de conſenſu pœnitentis, iuſta ſubſiſtente cauſa, poteſt confeſſionem reuelare, ſic & publicam pœnitentiam imponere, quamuis in peccato occulto vix poſſit ſubeſſe iuſta cauſa id faciendi.*

CONSILIVM XXVIII.

AN CLAVSVLA, qua Pœnitentiarius maior ſolebat olim abſoluere preſbytericidas, videlicet, quod per quinque Eccleſias nudus ſolis femoralibus indutus cum virgis accedat, ipſeque, & eius hæredes ſint perpetuo priuati feudo, & iure patronatus, ſi quæ Eccleſia habet, necnon ipſe, & eius liberi uſque ad quartam generationem ſint inhabiles, ſit iuri conſona.

Dico primo, illam ſecum pugnare quatenus continet, G vt presbytericida ſic abſoluatur, vt crimen eius non detegatur, & poſtea, vt ipſemet factis, & verbis confiteatur crimen ſuum.

Secundo, quod nullo canone pœnitentiali ponitur huiuſmodi pœnitentia presbytericidæ, canon enim pœnitentialis ſuper hoc crimen, qui ponitur in capitul.2. a ſolum habet, vt pœniteat 12.annis, & quod non contrahat matrimonium, & à militia deponatur.

Tertio, quod nullo canone imponitur ei pœna ipſo iure perditionis iuris patronatus Eccleſiæ, vel feudi, vel aliorum bonorum, & quod licet ſummi Pœnitentiarij poteſtas ſit maxima, tamen eſt ordinaria, & inferior Papali, & ita iure communi non extenditur illa ad imponendam tam grandem pœnam, quæ non H poteſt imponi, niſi expreſſo iure caueatur, iuxta gloſſam ſingularem, & receptam. b

2 Quarto, quod longe minus poteſt ſummus Penitentiarius imponere pœnam inhabilitatis ad beneficia Eccleſiaſtica liberis huiuſmodi presbytericidæ, cum etiam propter crimen hæreſeos non imponatur illa pœna, niſi filijs, vſque ad ſecundam generationem per lineam maſculinam.

3 Quinto, quod qui confeſſarius huiuſmodi pœnitentiam imponeret alicui presbytericidæ ſibi confeſſo, dignus eſſet depoſitione, & in carcerem perpetuum incluſione, per cap. [ſacerdos.] c & cap. [omnis.] d

I 4 Sexto, quod confeſſarius, qui huiuſmodi pœnitentiam imponeret, deberet legere d.cap. [*omnis.*] ibi, [caueat autem quamuis de conſenſu eius *iuſta* de cauſa præſtito, ſicut poſſet reuelare confeſſionem ſecundum S. Thom. communiter receptum contra Scotum, Ioannem Maiorem, & ſequaces eorum, poſſet etiam pœnitentiam prædictam imponere, quam tamen iuſtam cauſam in crimine occulto, nunquam, aut raro arbitror inuentum iri.

[Aduertendum primo, quod hoc reſponſum videtur intelligendum de presbytericida omnino occulto. Secundo aduertendum, quod etiam hodie, vt refertur, Pœnitentiariæ officium quãdo dat literas pro K publico presbytericida, apponit adhuc dictas pœnas, quas tñ ita reſtringit, videlicet, quod ſi vbi nunc reperitur delinquens, eius delictum ſit occultum, dicta publica pœnitentia non imponatur, ſed ab eo exigatur iuramentum, quod quam primum venire poterit ad locum perpetrati delicti, illam exequeretur: ſecundam autem pœnam de amiſſione feudi, & iuris patronatus reſtringit ad illa, quæ obtinebat in Eccleſia, cui presbyter ſeruiebat: quo ad tertium de inhabilitate deſcẽdentium ad beneficia, abſolutè

ALLEGATIONES.

a de pœniten. & remiſſ. b q.pen eſt cap.fin.de iure patron.
c de pœnit.diſt.6. d de pœnit. & remiſſ.

abſolutè dicit, quod eius liberi ſint inhabiles ad beneficia, niſi cum eis per Sedem Apoſtolicam diſpenſetur. Has autem vltimas duas pœnas, non tam per modum pœnæ imponēdæ, quam per modum declarationis dictarum pœnarum ipſo iure incurſarum iniungit, fuitque hæc formula obſeruata poſt hoc reſponſum auctoris, qui erat conſultor Theologus dicti officij, & poteſt pro ea adduci capit. in quibuſdam. de pœnis, & à ſimili cap. fœlicis. de pœnis in 6.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio, quæ pro gratia reformatoria in vtroque foro obtinenda exigeretur, non poteſt exigi, ſi eadem gratia in foro tantum conſcientiæ impetretur, num. 3.*

2 *Stultus etſi melioris conditionis eſſe non debeat, quam ſapiens, per accidens tamen & mediatè quandoque aliter ſe res habet, num. 5.*

3 *Pœnitentiaria omnia gratis ſine vlla exactione concedere, & expedire tenetur, & ſequen.*

6 *Impedito, ſeu ſuſpenſo propter ſuam culpam, non currit præſcriptio.*

CONSILIVM XXIX.

AN quando gratia à Papa in vtroque foro obtenta ad contrahendum matrimonium in aliquo gradu prohibito, propter occultam ſurreptionem efficitur inualida, & impetrantes in Dataria ſolent compoſitionem ſoluere, Pœnitentiarius maior ad dictam compoſitionem ſoluendam cogere, ſi deſuper diſpenſet, ualeat?

1 Pro parte affirmante facit primo, quòd impetrans aliquod beneficium, expreſſo minore ualore, ſi poſtea impetret aliam gratiam, quæ appellatur, perinde ualere, expreſſo uero & maiori precio, cogetur ſoluere partem annatæ, quam non fuit coactus ſoluere propter expreſſionem minoris ualoris.

2 Secundo facit, quod non debet eſſe melioris conditionis ſtultus, quam ſapiens. a At prudens, & uerax, qui expreſſiſſet huiuſmodi copulam, ſoluiſſet compoſitionem, ergo & is debet ſoluere.

3 Pars autem negans eſt tenenda. Tum quia pœnitentiarius maior tenetur expedire ubique gratis, ut in eius facultatibus exprimitur, & non dicitur gratis expediri, cum aliquid exigitur per uiam compoſitionis, ſecundum uſum loquendi Curiæ, & rectè quidem, quia exigere ab inuito, eſt extorquere. b Tum quia Pœnitentiarius maior non ſolum non poteſt quidquam exigere, ſed neque ſponte datum etiam pro munere accipere, ut in præſcriptis facultatibus habetur. Tum quia ob nullam cauſam licet, uel licuit unquam alicui mentiri, c & præfatus Illuſtriſſimus tenetur in literis ſuis teſtari, eas gratis ubique eſſe expeditas, & ita ſi teneretur cogere ad ſoluendum compoſitionem, cogeretur mentiri, quod eſt abſurdum. Tum quia tam ſummo Pœnitentiario, quam alijs omnibus ſui prætorij officiarijs indictum eſt onus ſeruandi tantum ſecretum, quantum confeſſarius debet de his, quæ ratione ſacræ confeſſionis nouerit. At imponere onus componendi, eſſet reuelare ſaltem indirectè ſecreta ſui prætorij, ergo non licet. d Tum quia nulla eſt cauſa, cur præfatam compoſitionem cogantur præfati ſoluere. Non quidem prior illa diſpenſatio, quæ ad utrumque forum fuit data, quia illa fuit nulla, & ex nihilo nihil fit, iuxta Philoſophum, e & quod pro nihilo, ſiue ſine cauſa datur,

A repetitur. f Non etiam poſterior ad forum conſcientiæ tantum data, quia illa debet omnino gratis fieri, & cauſæ ſecretum ſeruari, ut præſcriptum eſt.

4 Non obſtat prius oppoſitum, quia arguitur à ſeparatis, contra l. Papinianus,] g & in quibus eſt diuerſa ratio, nam in oppoſito agitur de reformatione gratiæ quo ad utrunque forum, cui congruit exactio, & ſolutio, in caſu autem noſtro de reformatione gratiæ quo ad forum conſcientiæ tantum, cui repugnat exactio, imò & ſolutio ſpontanea.

5 Ad poſterius oppoſitum reſpondetur primo, concedendo, quod ſtultus non debet eſſe melioris conditionis, quam ſapiens, negando tamen, B quod in hoc caſu melioris conditionis fuerit ſtultus, id eſt ſurreptitie impetrans, quia immo fuit peioris, quia impetratio ſtulte, id eſt, ſurreptitie facta, non ualuit, & ſapienter, id eſt, ſine ſurreptione facta ualuiſſet.

6 Secundo reſpondeo, quod aſſumptum eſt uerum ſolum quo ad ea, quæ immediatè procedunt ex illis, non autem quo ad ea, quæ mediatè, nam ſemeſtre ad conferendum currit collatori non ſuſpenſo, & ita ſapienti à die ſcitæ uacationis, non autem collatori ſuſpenſo, & ita ſtulto, iuxta capitul [quia diuerſitatem,] h per quod maximè commendatum dixit Iaſon. i quod impedito propter culpam ſuam non currit præſcriptio. cuius ratio eſt, quod C illud priuilegium non naſcitur immediate ex culpa, ſed mediate ex ſuſpenſionis impedimento, quod naſcitur ex culpa, & in caſu propoſito non agitur de iis, quæ immediate ſequuntur ex eo, quod factum eſt ſtultè, vel ſapienter, vt palam eſt. Salua ſaniori ſententia.

ALLEGATIONES.

a capitul. cum qui. de præbend. libro ſexto. b l. fideicommiſſa. §. ſi rem, ff. de legatis tertio, & gloſſ. celebris, capitul. exigit, de cenſibus, libro ſexto, uerb. exigere. c capitul 1. capitul. ne quis, ſecunda ſecundæ quæſtion. 2. d argument. capitul. ſacerdos, de pœnitent. diſtinctio. 5. & capitul. omnis, de pœnitent. & remiſſion. cum ei adnotat. e in 2. Phyſicor. f ff. de condi. ſin. cau. l. prima, & ultima. D g ff. de minor. h de conceſſ. præbend. i in §. rurſus, col. 6. de acti.

SVMMARIVM.

Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem immediatam à Deo, quo ad omnia ſpiritualia. 1

Ius reſeruandi caſus non tollitur ab Epiſcopis, etiam ſi Papa concedat aliquibus alijs poteſtatem abſoluendi à ſic reſeruatis in quibuſdam caſibus. 2

Presbyter omnis poteſt ſolo iure diuino, attento abſoluere quemlibet à quolibet peccato, non tamen iure humano. 3

E *Contrahere, & conuentiones facere iure naturali omnibus licet, & tamen iure Cæſareo multi ad id inhabilitantur.* 4

Iure naturali, & diuino aliqua competunt multis, quæ tamen Pontificio quo ad ſpiritualia, & Cæſareo quo ad temporalia reſtringi, & limitari poſſunt. 5

Gloſſ. cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnitent. & remiſſio. error, quod parochiani de iure diuino tenentur confiteri proprijs parochis. 6

Ius naturale, & diuinum poteſt per rationem naturalem declarari, & limitari, non tantum per legem à Papa latam, quo ad ſpiritualia, ſed & Principis quo ad ſæcularia, & etiam per conſuetudinem rationabilem. 7

CON-

CONSILIVM XXX.

AN Papa poſſit cōcedere facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis ab Epiſcopis, eis inuitis, cum talis reſeruatio videatur de iure diuino?

1 Non videtur ſatis tuta opinio cuiuſdam viri eruditi, quam publicauit in tractatu ſuo de caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſub finem, nẽpe quod cōfratres Sanctiſſimę Trinitatis, & alij Chriſti fideles non poſſunt abſolui à caſibus reſeruatis Epiſcopis, eis incōſultis, auctoritate bullę Greg. XIII. per quam facit eis facultatem in hæc verba. [Et inſuper ipſi confratres,] vſque, [iniungere.] Præfatus. n. auctor fundat ſuam opinionem in eo, quod Papa non poteſt tollere ius diuinum, & ꝙ iure diuino eſt cōceſſa poteſtas Epiſcopis reſeruandi ſibi aliquos caſus, quæ poteſtas videretur eis auferri, ſi virtute prædictę conceſſionis poſſent præfati Chriſti fideles abſolui à peccatis reſeruatis Epiſcopis. Quæ tamen opinio non eſt vera, nec bene fundata.

Tum quod Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem, iuxta extrauag. [vnā ſanctam,] a & dictum Innocentij b ampliatū per Felynum, c & non ſolum qualem qualem, ſed immediatam quo ad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex San. Thoma recepto. d Et ſicut habet illā immediate ſuper omnes, ita eam accepit immediate à Deo, & ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere. e

2 Tum quia non ſatis caute arguit tolli ab Epiſcopis ius reſeruandi caſus, eo quod Papa conferat facultatem abſoluendi ab eis aliquibus alijs in aliquot caſibus, vt in caſu propoſito, quia effectus arguit à ſublatione partis ad ſublationem totius, & ſic à minori ad maius affirmatiuè contra regulas dialecticorum, & Baldi. f

3 Tum quia etiam omnis presbyter, ſolo iure diuino attento, poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, vt aliàs diximus, & efficaciter probauimus in cap. [placuit.] g Attamen plurimis id non licet iure humano Papæ id vetante, nec ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam.

4 Tum quia iure diuino naturali licet paciſci, & contrahere, h nihilominus iure non ſolum Pontificio, ſed etiam Regio vetantur multi ad paciſcendum, & contrahendum, nec propterea tollitur ius naturale, & diuinum, ſed tantum ex æquo & bono reſtringitur.

5 Tum quia omnium vna eſt concluſio, multa iura iure naturali, & diuino competētia multis reſtringi, & limitari poſſe à ſummo Eccleſiæ principe quo ad ſpiritualia, & à ſæculari quo ad temporalia, tam per c. [cum ſecundum] i & iuxta c. [quod in dubijs,] & c. [pœnæ,] K per interpretationem inter ius, & æquitatem interpoſitam, iuxta l. 1. l quam per pęnæ impoſitionem, iuxta l. [quiſquis,] m & c. [cum ſecundum,] n quam per iuſtam diſpenſationem, ca. [ex multa,] & toto tit. [de voto,] & cap. [quanto,] cū eis adnotatis, o quam per rationem iuſtam naturalem, iuxta l. [Lucius,] p & l. [item ſi verb.] q & in l. [ſi venditor,] r & copioſe tradunt Felynus, & Decius, & alij moderni. ſ Et palam eſt in caſu propoſito ſolum ius Epiſcopi reſtringi, & limitari ex cauſa iuſta, ſancta, & honeſta.

6 Tum quia gloſſa cap. [omnis vtriuſque.] t dānatur ibi communiter, quatenus dicit confeſſum religioſis habentibus priuilegium audiendi confeſſio- F nes à Papa, teneri ad confitendum iterum ſuis parochis, ſi abſque ipſorum licentia confeſſi fuerint ipſis.

Tum quia præfata opinio ſapit hæreſim Ioannis Poliaci damnatam per extrauagantem. [vas electionis.] u quatenus aſſeruit, quod ſtante ſtatuto cap. [omnis vtriuſque ſexus.] non poteſt Papa facere, vt parochiani non teneantur confiteri proprio ſacerdoti, ſeu parocho Eccleſiæ, & quod Papa non poteſt dare licentiam audiendi confeſſiones, quin confeſſus habenti eam teneatur eadem peccata iterum proprio parocho fateri.

Tum quod deſtruit clem. [dudum.] x & omnia Iobelæa, & Cruciatas, & confeſſionalia, quibus fit facultas eligendi confeſſores, & conſuetudinem G generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ contrariā eius opinionis ſententiam vbique terrarum ſeruat.

Tum denique quod facile diluitur argumentum eius, concedendo quidem Papam non poſſe tollere ius diuinum in totum, y concedendo item poteſtatem reſeruandi ſibi aliquos caſus iure diuino Epiſcopis conuenire, negando tamen, quòd non poſſit Papa illam ex iuſta cauſa limitare, & reſtringere aliquo prædictorum modorum, negando item, quòd per limitationem, & reſtrictionem in hoc caſu factam tollatur Epiſcopis poteſtas reſeruandi poteſtatem abſoluendi ſibi in aliquot caſibus, per ſu- H pradicta.

7 Quin & Panormitanus dicit, z ſecutus Innocētium receptum ab omnibus, quod per rationem naturalem poteſt declarari, & limitari ius naturale, & diuinum non ſolum per datam legem Papæ quo ad ſpiritualia, ſed per legem alterius principis quo ad ſæcularia, ſed etiam per conſuetudinem rationabilem, vt paſſim limitatur præceptum de non occidendo, & de ſtando duorum, vel trium teſtimonio.

ALLEGATIONES.

a De maio. & obed. b in cap. 1 de conſt. c à nu. 4. d in tract. de erroribus Græcorum quæſt. 66. & ſeq. aliàs capit. 32. e cap. cuncta per mundum, & cap. per principalem 9. q. 3. f in l. conuenticulam. Cod. de Epiſc. & cler. g de pœn. diſt. I 6. artic. numer. 2. h leg. 1 ff. de pactis. i de hæret. lib. 6. K de pœn. l cod. de leg. m cod. ad l. Iuliam maieſt. n de hæret. lib. 6. o de iureiurand. p de euict. q ff. de rei vendic. r §. conſtat. ff. commun. præd. ſ in dict. cap. quæ in eccleſiarum. t de pœnitent. & remiſſion. u de hæret. x de ſepultu. y capitul. ſunt quidam 25. quæſtion. 1. z in cap. final. de conſuet. numer. 3.

SVMMARIVM.

Epiſcopus diſpenſandi facultate à Concilio ſibi conceſſa cum alterius Epiſcopi ſubditis vti non poteſt, at ſequendo opinionem Federici de Senis, cum monacho exempti monaſterij exiſtentis in ſua diœceſi poteſt. 1

CONSILIVM XXXI.

K AN liceat Epiſcopo per facultatem à Concilio ſibi conceſſam abſoluere, & diſpenſare cum exemptis ſuæ diœceſis, & cum extraneis aliarum.

1 Reſpondeo primo, non poſſe Epiſcopum vti illa facultate in ſubditos alterius Epiſcopi, quia verba diſpoſitionis non conueniunt eis, ergo nec diſpoſitio, iuxta cap. [indemnitatibus.] a & l. 4. b & Felynum. c

Secundo,

ALLEGATIONES.

a § pen. de elect. lib. 6. b § toties. ff. de damn. infec. c in cap. nonnulli cap. 31. de reſcript.

Secundò, quòd qui tenuerit opinionem Federici Senẽs, a ſcilicet, ꝙ monachus monaſterij exempti exiſtentis in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, põt ſubdere ſe Epiſcopo illi ordinario, quo ad huiuſmodi abſolutiones, renunciando quo ad illud priuilegio exemptionis, poterit tenere, quod Epiſcopus poſſit in talem monachum volentem vti ea facultate, non autem qui tenuerit contrariam. Salua, &c. A

ALLEGATIO.

a conſil. 14.

SVMMARIVM.

1 *Puniendus propriè pro culpa alterius nemo eſt, vnde negligentia executoris, vel hæredis non diminuit meritum gratiæ, vel relaxationis pœnæ, quod defunctus viuens acquiſiuit, fieri tamen poteſt, vt à bono conſequendo impediatur, & num. 2. 3. 4. 5. 6.*

2 *Meritum, nec pęna poſt mortem creſcit defuncto, nec enim poteſt tunc amplius bene, vel male mereri, poſſunt tamen ei applicari, & non applicari ſuffragia conducentia ad citiorem liberationem, num. 6.*

3 *Negligentia hæredis cauſare poteſt, vt anima teſtatoris in Purgatorio detineatur, non reſtituendo eius debita, quia creditores fortè non ſic pro eo orabunt, & numero 5. & 6.*

CONSILIVM XXXII.

QVæſtio eſt, an, qui teſtatus, vt centum, vel mille Miſſæ celebrarentur pro liberatione animæ ſuæ à pœnis Purgatorij, poſt mortem ſuam tardius ab eis liberetur propter neglig ẽtiam executorum tarde celebrari facere procurantiũ dictas miſſas, quam ſi maturius ſtatim poſt mortem fierent.

1 Reſpondeo, pro parte negante facere primo, ꝙ pro culpa vnius, alter non eſt puniendus. a Ergo pro culpa, & negligentia executorum non eſt retardanda relaxatio pœnæ, quam anima teſtatoris patitur in Purgatorio.

Secundo, ꝙ licet remiſſio aliquorum peccatorum fiat poſt mortem, meritum tamen, & pœna non creſcit poſt illa, iuxta cap. [qualis.] b ibi, [Qualis hinc quiſque egreditur, talis in iudicio apparebit,] & iuxta illud. c [Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonẽ, in quocunq; loco ceciderit, ibi erit.] Ergo teſtator prædictus ante mortem ſuam meruit, quod iubendo celebrationẽ prædictarum Miſſarũ meruit, & per diligentiã, vel negligentiã hæredis nõ creſcit, nec decreſcit meritũ eius, & conſequẽter remiſſio pęnæ, quã meruit per prædictũ iuſſum, nõ dẽt tardari ꝑ negligentiam hęredis poſt ipſius mortem admiſſam.

2 His tamen non obſtantibus, dico partem affirmatiuam eſſe veram. Primo quidem per cap. [in literis.] d in illis verbis, [vt à peccato ſuo valeat liberari.] per illa enim ibi Papa iuſſit, vt hæredes cuiuſdam mortui cogerentur reſtituere quædam ab eo erepta, vt à peccatis ſuis ipſe valeret liberari; non obſcure ſignificans, quod negligentia hæredis in reſtituendo debita defuncti poteſt eſſe cauſa longioris detentionis animæ eius in Purgatorio.

Secundo, quia negligentia heredum, vel executorum, licet non poſſit officere defuncto, diminuendo meritum gratiæ, vel pœnæ, quod ipſe meruit iubendo aliqua opera pia, põt tamen officere illi minuendo, vel tardando opem, quæ ei ſuperuentura eſt ex illorum operum executione, quam miſſantes, & alias preces per eum ordinatas facientes eſſent laturi.

3 Tertio, quòd D. Thom. determinat expreſſe quod mortuus aliquod detrimentum ſentire poteſt ex eo, ꝙ eleemoſynæ, quas mandauit dari, retardantur, ea ratione, ꝙ propter huiuſmodi tardationes retardantur orationes, & ſacrificia, que fierent pro anima defuncti, ex quibus plurimum iuuaretur.

4 Ad primum autem eorum, quæ ſunt adducta in contrarium, reſpõſurus; præmitto, quòd aliud eſt puniri quem pro alterius culpa, & aliud impediri per culpam alterius, ne veniat alteri bonum, quod eueniſſet ei, ſi culpa alterius non interceſſiſſet. Filius enim innocens non punitur pœna criminis læſæ maieſtatis, diuinæ, vel humanæ, à parentibus ſuis commiſſi, attamen impeditur euẽtus acquiſitionis bono-
B rum eorum, quæ propter illud fuerunt publicata, vel confiſcata, iuxta l. [quiſquis.] f & cap. [cum ſecundum leges.] g Filius item aleatoris non punitur ob culpam patris alea ludentis, ſed ſi pater ſua bona ſic ludendo perdat, impedietur euẽtus eorum in filium, qui eius erat futurus hæres. Hoc præmiſſo, reſpondeo, concedendo, quòd nemo eſt puniendus pro culpa alterius vera pœna, ſed nego, quòd frequenter non impediatur euentus aliquorum bonorum in aliquem innocentem propter alterius culpam, & ita cõcedo, quòd pœna animæ luentis in Purgatorio non poſſit augeri ob culpam hæredis, vel executorum, ſed nego, quod bonum liberationis eius non poſſit impediri per culpam illorum.

C 5 Ad ſecundum vero reſpondetur, concedendo quidem quod nemo poſt mortem bene, vel male mereri poſſit, & conſequenter quod prædicti teſtatoris anima non poteſt mereri augmentum, vel diminutionem meriti, vel pœnæ, ſed nego, quod ex hoc ſequatur, quod non poſſit applicari, vel impediri remedium ſuæ liberationis, quod alia via, quam meriti ſui, ipſi euenire poterat per ſacrificia, preces, vel indulgentias, quas alij ei tenebantur, vel poterant applicare. Ex quibus infertur, quod licet verum ſit, quod nos dicimus, h videlicet, quod defunctus non detineatur in Purgatorio, donec eius debita ſoluantur, quia fieri poteſt, vt moriatur martyr, vel ſta-
D tim poſt baptiſmum, quem recta ire in cœlum docet fides Catholica, i vel cum contritione ad omnem pœnam delendam ſufficienti, iuxta capitul. [menſuram.] adiuncta gloſſa, k vel abſolutus virtute Iobelæi ad id efficacis, l poteſt tamen eius liberatio tardari ex eo, quòd hæredes eorum debita, præſertim pia, non ſoluant.

6 Quoniam fieri poteſt, vt creditores, quibus ſoluerentur debita, orarent, vel alia pia opera pro eo facerent, quæ liberationem eius maturarent, & inde ſequitur, quòd negligentia hæredis, vel executoris in ſoluendo debita, vel exequendo pia opera, nocet quidem defuncto, impediendo remedia prædicta accidentalia, ſed multo magis ſibimet, incurrendo pec-
E catã mortifera. Ex quo ſubinfertur, riſu, aut potius commiſeratione dignos eſſe filios, & filias hæredes, qui miſerentes plurimum defunctis, quod propter debita tenerentur in Purgatorio, non miſerentur, quod tenentur in ſtatu infernali, notabiliter eorum ſolutiones differentes, aut negligentes, quod plus ſatis contingit, vt vbi ſupra memini, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. quæſiuit, de his quæ fiunt à maior. part. & l. ſancimus, C. de pœn. b 25. diſt. c Eccl. 2. d de rapt. e in quodlib. 6. artic. 13. f Cod. ad leg. Iul. maieſt. g de hæret. lib. 6. h in d. cap. 12. nu. 68. i cap. baptiſ. de conſecrat. diſt. 4 cap. cum Matthæ. de celebrat. miſſ. & cap. debitum, dẽ baptiſm. k de pœnit. diſt. 1. l extrauag. 1. de pęnit. & remiſſ.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Intellect.c.5.ſeſſ.21. de quæſtoribus, vt non procedat in illis, qui cum egeant, nec poſſint aliter viuere, per ſe, vel alios abſtinendo à prædicatione, & publicatione indulgentiarum, mendicant, & num. 3.*

2 *Lex etiam pœnalis, & odioſa generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, ita vt comprehendat omnia, quæ ſub propria ſignificatione verborum comprehenduntur, etiā ſi in vno maior ratio quam in alio militet, fallit, quādo reperitur alia ſpecialis lex, ſiue anterior, ſiue poſterior, nu. 2. vel aliqua ratio ex lege altera deducta illam limitans, nu. 3. vel ſequeretur abſurdum, num. 4.*

3 *Mendicare illi qui non poteſt aliter viuere, etiam ſi ſit ſanus, lex naturalis, & diuina nedum permittit, ſed quandoque præcipit, & hoc non ſolum pro ſe, & per ſe, ſed pro alijs, & per alios, num. 5. nec credendum in dubio per legem generalem hunc mendicandi, & quæſtuandi actum prohiberi, num. 3. & 6.*

CONSILIVM XXXIII.

AN verba a Concilij Tridentini de quæſtoribus eleemoſynarum abolendis, comprehendant fratres Sanct. Antonij pro ſe, & ægrotis mendicantes?

1 Reſpondetur, quod non, & difficultate tota defendendi prædictam cōcluſionem, quæ mihi videtur veriſſima, videtur conſiſtere in ſoluendo vnico argumento, quod contra eam primo aſpectu vrget, videlicet, quod omnis lex generaliter ſtatuta, generaliter eſt intelligenda, b etſi maior ratio in vna ſpecie, quam in alia inueniatur, c vt poſt & ante alios tradit Decius. d Ita quod et lex odioſa, & pœnalis cōprehendit oēs, & omnia, quæ ſub propria verborum legis ſignificatione continentur, iuxta l. [cū lege.] e vbi hoc adnotat Aretinus receptus ſæpiſſime a recentibus eruditioribus, Decio, Alciato, & alijs, quos refert Decius f & quod d. g Conciliū Tridentinū h tollit generaliter, & vniuerſaliter omnes quæſtores, & negari non poteſt religioſos prædictos S. Antonij quærentes à pijs fidelibus eleemoſynas, ex propria ſignificatione vocabuli vere dici quæſtores, cum vere ſibi, & pauperibus, & ægrotis ad eos confugientibus quærant mendicando, & petendo eleemoſynas.

2 Huic autem argumento reſpōderi poteſt primo, non eſſe locum fundamento aſſumpto in eo, quando per legem aliā limitatur lex generalis, vel excipitur aliquis caſus ab ea, iuxta gloſſam receptam, i ſiue lex excipiens, & limitans legem generalem præcedat eam, ſiue ſequatur, iuxta l. [ſed & poſteriores.] K & gloſſam in l. [ſecundum.] l iuncta gloſſa authen. [offeratur.] m At in caſu propoſito bullæ Romanorum Pontificum præſertim illa Pij IIII. facta ante publicationem Concilij, & alia facta poſt publicationem eius, quæ vim legis habent, n excipiunt à diſpoſitione prædicti Concilij, o quærentes eleemoſynas pro religioſis, & infirmis Sanct. Antonij, & ita non habebit locum in eis.

3 Secundo reſponderi poteſt, quod prædictum aſſumptum prædicti argumenti non habet locū in eo, quod ratione alterius legis excipitur à lege loquēte generaliter, & indiſtinctè, vt adnotauit Baldus receptus. p At in caſu propoſito non ſolum vna ratio, ſed etiam multæ inueniuntur, per quas prædicti religioſi debent excipi a lege illa generali prædicti Concilij. q

F Prima quidem, quod inferior non poteſt, nec in dubio intendit tollere legem ſuperioris, r & conſequenter nec lex humana legem naturalem, & diuinam, ſ & lex naturalis, & diuina permittit, & interdum præcipit quærere mendicando egentibus ægrotis, & ſanis, qui aliter quā ex mendicatione viuere nō poſſunt. t At prædicti religioſi, & ægroti ad eos cōfugientes, & eis inſeruientes non habent, unde ſe alant, & curent niſi mendicando à pijs fidelibus quærant, ergo non fuit intentio Concilij condentis legē humanam, quæ habetur ibidem, u tollere naturalem, & diuinam, quæ eſt illa ſuperior.

4 Secunda ratio eſt vitandæ abſurditatis, quæ cōſequeretur illud, niſi ſic limitaretur, conſequeretur G enim, quod nulli religioſi mendicantes poſſent mendicare, quod videtur quoddam abſurdū, & quædā in obiecto repugnantia, videlicet, quod ſint mendicantes, & non poſſint mendicare, cōtra l. [vbi repugnantia.] x Quod autem conſequeretur, patet ex eo, qđ tam vere, & proprie ac alij ordines mendicantes dicuntur omnes illi quærere ſuis monaſterijs, aut ordini in communi aut S. Sedi Apoſtol. quod dico præcipue propter Franciſcanos, qui non poſſunt habere bona etiam in communi, iuxta y Conc. Trident. ſed poſſunt quærere S. Sedi Apoſt. z Tam inquam vere & proprie quærunt prædicti mendicantes prædictis ſuis monaſterijs, aut Sedi Apoſt. ea quæ quærunt mē-
H dicando quam religioſi Antoniani quærunt ſuis monaſterijs, ut palam eſt, quia cum ſint vere religioſi, vt prædictus Pius IIII. ſummus Pontific. declarauit nō poſſunt quærere, nec habere quidquam niſi in communi, iuxta cap. [non dicatis.] a cum ijs, quæ ei nuper late fuerunt per nos adiecta, ergo ſi prædicti ordines mendicantes poſſunt oſtiatim mendicare, poterunt etiam idem prædicti Antoniani facere.

5 Tertia ratio, quod lex naturalis, & diuina non ſolum permittit, vt egentes, & qui non poſſunt aliter quærere victū quærant ſibi per ſemetipſos mendicādo oſtiatim, ſed etiam vt quærant per alios pios ad id ſubſtitutos, immo & ut alij ſpōte ſua in id oblati, aut
I publica auctoritate in id deputati id faciant pro eiſdem, qui per ſe ipſos mendicare nequeunt, ut habet praxis, & vſus totius populi Chriſtiani, quatenus multi pauperibus ægrotantibus in ſuis priuatis domibus & multi pro ſanis, quibus pudor eſt egere, & mendicare, b & multi pro monialibus, & alijs perſonis in carceres, vel alia loca coniectis, & incluſis, & multi pro uariis generis hoſpitalibus paſſim oſtiatim publice, & priuatim mendicant, & nonnunquam concionatores ex ipſis ſuggeſtis, & conſequenter prædicti religioſi Antoniani non ſolum poterunt per ſemetipſos pro ſe ipſis ſuſcipientibus igne ſacro ægrotos, & pro ipſis ægrotis, & ſeruientibus eis mendicare, ſed etiam ſubſtituere, & nominare,
K & in ſocios, & fratres accipere alios pios, qui id pie, & fideliter faciant.

6 Quarta

ALLEGATIONES.

a c.9.ſeſſ.21. b c.ſolitæ.§ fi.de maio.& obed.l.1 §.& generaliter.ff.de leg.præſtan. c l.1.§.quod ait.ff de aleæ luſu.& aleato. d conſ.669.nume.3. e ff.de teſt. f in l factum §. in pœnalib nu.12.ff.de reg iur. g cap 6. h ſeſſ.21. i in l.de precio.ff.de pub.in rem act. k ff.de leg. l ff.qui ſatis, cog. m cod.de litis conteſt. n c.ipſi ſunt canones.9.q.3.& l.1.ff de conſt.princ. o c.9. p in d l.precio. q c.9. r c. inferior.21.d.& cl.ne Romani.de elect. ſ c quo iure.8.d. & c.ſunt quidam.25.q.1. t c.quieſcant 42.d.& c.1.§ 1.de religioſis domib.li.6. u in d.c.9. x ff.de reg.iur. y c.3.de re. ſeſſ.25. z c.exijt §.porro,& § ad hæc, de verb.ſignifi.lib.6. a 12.q.1. b c.exprobranda,& c.conſideranda,86 diſt.

6 Quarta ratio, quæ prouenit ex abuſibus, colligiturque ex legibus canonicis, a pro quarum declaratione additum fuit prædictum capitul. 9. b limitat prohibitionem procedere ſolum in quæſtoribus, qui quærunt eleemoſynas prædicando, vel publicando indulgentias conceſſas eis, qui manus adiutrices porrexerint pijs locis, quorum ſunt quæſtores, & pro quibus petunt, colligitur inquam dicta ratio ex eo, quod illæ leges ponuntur in titu. de pœnitentijs, & remiſſionibus, & in capitulis, quæ tractant de indulgentijs, & de vſu, vel abuſu quæſtorum in eis publicandis. Colligitur etiam ex fine prædicti capituli noni, quatenus prohibet publicari indulgentias per quæſtores, & permittit earum publicationem per deputatos in id ab ordinarijs.

Cum ergo ſolutum ſit argumentum prædictum, cumque ſit reddita ratio, qua neceſſario limitandum eſt prædictum capitulum nonum, vt non procedat in eis, quibus lex naturæ, & diuina permittit quærere mendicando, etiamſi prædictus Pius IIII. non limitaſſet, cumque ipſe ad redundantiam limitauerit, conſequi uidetur proculdubio prædicta concluſio. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. cum ex eo. de pœnit. & remiſſion. & clem. abuſionibus eodem titul. b ſeſſ. 21. de reform.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia nedum orantibus, & ieiunantibus, ſed etiam eleemoſynam porrigentibus à Papa concedi iuſtè poteſt, cum & ipſa ſit opus pium, & ſatisfactorium.*

2 *Eleemoſynæ locis religioſis, & pauperibus facilius conquiruntur per indulgentias, quæ porrigentibus manus adiutrices conceduntur, quam per ſimplices hortatorias, vel alia media.*

CONSILIVM XXXIIII.

Papæ an liceat concedere indulgentiam aliquam plenariam porrigentibus manus adiutrices in eleemoſynam valde neceſſariam conuentibus religioſorum Hieroſolymis degentium.

Secundo, an ſit alius modus colligendi prædictam eleemoſynam expedientior, quam per conceſſionem prædictæ indulgentiæ?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, licere. Tum quia vſus longæuus Eccleſiæ Catholicæ id decreuit, & ſeruat hodie, cum concedit bullas Cruciatæ. Tum quia ſicut oratio, & ieiunium, ita & eleemoſyna eſt opus ſatisfactorium, & pium, ſecundum Sanct. Thomam, a & alios, & Sotum. b At ob orationem, & ieiunium concedi poteſt indulgentia, c ergo & ob eleemoſynam pro quo eſt illud Danielis ad Nabuchodonoſorem, [peccata tua eleemoſynis redime.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, vix inuentum iri aliam viam faciliorem, & efficaciorem, quam per indulgentiam prædictam, memini enim tam exiguam pecuniam fuiſſe coactam in Hiſpania, cum illa heros Chriſtianiſſim. Princeps Portugalliæ donna Ioanna Caſtellæ gubernatrix, petijſſet ſubſidium uoluntarium, à toto regno in bellum recuperandi Bugiam tunc perditam, vt vix mi-

A niſtris ad id miſſis ſufficeret. Romæ etiam video aliquos mendicantes etiam de licentia Pontifi. Maxim. in pijſſimas cauſas parum colligere.

ALLEGATIONES.

a lib. 4 ſentent diſtinction. 15. b diſtinct. 19. c Clem. 1. de reliquijs, & vener. ſanctorum, & capit. cum ex eo. de pœnitentijs, & remiſſionibus.

SVMMARIVM.

Indulgentia conceſſa quæri non poteſt, niſi onus ad eam quærendam impoſitum adimpleatur, ita vt nec vnus dies, nec vnus locus poſſit pro alio à parte etiam ex cauſa iuſti impedimenti ſubrogari, numer. 2. cum ſit quædam diſpenſatio, & ſic odioſa, & ſtrictè interpretanda, numer. 3. 1

B *Dominico die communicare melius videtur, quam die feriato.* 4

CONSILIVM XXXV.

Conceſſa fuit quibuſdam conſuetis cõfiteri, & communicare octauo quoque die indulgentia plenaria communicando die Dominica. Quæritur, an ſi ob aliquam cauſam loco diei Dominicæ communicent alio die hebdomadæ, lucrentur indulgentiam.

C 1 Videtur quod non. Tum quia quæſiturus indulgentiam, debet facere opus, & ſubire onus quod ad eam quærendam imponitur ei, argument. extrauagantis [vnigenitus, §. ſtatuentes.] a quem in hoc ponderauimus. b Tum quia Paludanus ait. c [Non implenti conditionem, non proſunt indulgentiæ, etiam quod impediatur paupertate. At Sanctiſſimus Dominus Noſter in caſu propoſito ſolum concedit indulgentiam plenariam conſuetis cõfiteri, & communicare ſingulis octo diebus, communicando die Dominico, ergo oportet illo die communicare, vt eam conſequantur.

D 2 Tum quia valet argumentum de loco ad tempus, iuxta l. [vnum.] d adiunctis plurimis, quæ ibi citat Iaſon e in quibus eſt exemplum gloſſæ clem. 1. f quæ habet ita poſſe ob neceſſitatem comedi carnes in loco prohibito, ſicut in tempore prohibito, ſed ad quærendam indulgentiam requiritur, vt quis adeat locum, vbi conceditur illa, vt probat præfata extrauagans [vnigenitus.] in quod nos illam g ponderamus, quatenus probat etiam carcere, vel alio iuſto impedimento detentum non poſſe quærere indulgentiam, niſi adeat locum ubi conceditur illa, niſi aliud exprimatur in conceſſione, ergo neque indulgentia quærenda per communicantem die Dominico poterit quæ-

E ri die alia.

3 Tum quia conceſſio indulgentiæ eſt quædam diſpenſatio, & ita odioſa, & ſtricte interpretanda, vt habet gloſſa antiqua, h & etiam Paludanus appellat eam ſtricti iuris, i quorum dicta confirmamus vbi ſupra. K

4 Tum

ALLEGATIONES.

a de pœnitentijs, & remiſſionibus. b In tract. de indulg. ſuper §. in Leuitico. not. 19. numero 1. c in 4. diſtinction. 20. quæſtion 4 col. penult. d ff. de re. cred. e in 1. not. f de cenſibus ver. regularem. g in dict. not. 19. h Reg. Cancel. 56. i in 4. diſtinct. 20. quæſtion. 4. col. fin. k notab. 9. numero 7.

4 Tum quod maior ratio ſuadet conceſſionem indulgentiæ plenariæ communicanti die Dominico, qui eſt feſtum celebre, quam die feriato, vnde & Sã. Auguſtinus magis commendare videtur communicationem die Dominico, quam alio die feriato faciẽdam. a Tum denique quod à proprio & pleno verborum ſenſu non eſt recedendum, niſi aliud de mente diſponentis conſtet, b at proprior & planior præfatæ conceſſionis ſenſus eſt is, quem nos ſequimur, ergo non eſt ab eo recedendum. Vt parerem autem patribus, & dominis meis M. & N. & ſatisfacere aliquibus alijs ſuæ Illuſtriſſ. Religionis, non parui medicis conſulentibus, ne quæſtionibus, & deciſionibus animum intenderem, donec morbus meus auricularis recederet, confidens omnipotentis Ieſu miſericordiæ, quod obſequium hoc eis ſerius exhibitũ non cedet in peius, licet parum neceſſarium ſit viris erudititiſſimis, quorum ipſe conſilium, & deſiderare, & exequi libenter ſoleam.

ALLEGATIONES.

a in capitul. quotidie. de conſecrat. diſtinct. 2. b leg. non aliter. ff. de leg. 3.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ magnæ an paruis de cauſis acquirantur, & an ſtatim anima à purgatorio liberetur remiſſiue.*

2 *Indulgentia conceſſa mortuo, per exiſtentem in peccato quæri poteſt, & per opus quod ſolo opere operato prodeſt.*

3 *Peccans ſpe veniæ conſequendæ per bullam conceſſam, vel concedendam, poteſt nihilominus per illam abſolui, niſi in bulla contrarium ſtatuatur.*

CONSILIVM XXXVI.

Quæritur, an ſtatim atque per viuos factum eſt quicquid in bulla Papæ fieri præcipit pro defunctis, credere poſſimus, quin imò teneamur, animas illas, pro qbus talia opera facta ſunt, liberas prorſus ab omnibus pœnis euadere.

1 Reſpondeo me hanc quæſtionem valde ſerio tractaſſe in comment. de indulg. a & breuius in Enchiridio de orat. b vbi adducuntur, & conciliantur omnia ſaltem præcipua, quæ pro utraque parte afferri poſſunt, concludendo quid credere poſſimus, quidque teneamur credere circa effectum magnarũ indulgentiarum pro paruis cauſis conceſſarum.

2 An per opus exiſtentis in malo ſtatu poſſit quæri Indulgentia mortuo? Reſpondeo, quòd ſic, ea ratione, & eis teſtimonijs, quæ tradimus in d. comment. de Indulgent. c & tangimus alibi, d ſiue opera, ob quæ conceditur Indulgentia, ſint Miſſæ, quæ ex opere operato proſunt, ſiue alia, quæ tantum ex opere operantis: quoniam ratio prior, & efficacior ibi allata ad utraque extenditur.

3 An peccans ſpe ueniæ conſequendæ per Bullam iam conceſſam, uel poſtea cõcedendam, poſſit abſolui per eam? Reſpondeo quod ſic, niſi concedens Bullam, uel Indulgentiam, exciperet etiam eo modo, ut latius diſputando in utranq; partem tradimus in tracta. de indulg. e poſteaquam duas quæſtiones præcedentes plurimũ cõtingentes determinauimus, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ſuper §. in Leuit. cap. ſi quis, de pœn. diſt. 1. notab. 15. b cap. 19. concluſ. 13. nu. 63. c notab. 22. nu. 30. d in notab. 17. num. 4. e notab. 34. num. 6.

F

SVMMARIVM.

Indulgentia plenaria conceſſa per modum ſuffragij animæ, pro qua ſuper tali dicetur Miſſa, non requirit potius vnam Miſſam, quam alteram. 1

Miſſarum omnium quo ad opus operatum valor æqualis, & licet ex opere operantis Miſſa det requiem defunctis, vno reſpectu plus proſit, alio tamen reſpectu alia, quia forte augetur deuotio, & quia longior poteſt plus prodeſſe. 2

Miſſarum valor ex opere operantis procedens variatur, ſecundum maiorem, & minorem deuotionem, cum qua dicuntur. 2

G

CONSILIVM XXXVII.

SANCTISSIMVS conceſſit Priuilegium, ut quoties diceretur Miſſa in tali Altari pro Defunctis, anima illa per modum ſuffragij, Indulgẽtiam plenariam conſequatur.

Quæritur, de qua Miſſa intelligendum ſit Priuilegium ad effectum prædictum operandum.

1 Ad quæſtionem reſpondeo, quod ad præfatam Indulgentiam quærendam, uel impetrandã pro anima defuncti, ſufficit quælibet Miſſa, tam de ſancto, quam de feria, quam de defunctis. Tum quia beneficium Principis latè interpretandum eſt, a modo nõ ſit ambitioſum. b Tum quia Bulla D. N. generaliter ſine reſtrictione concedit præfatam Indulgentiã ꝓ qualibet Miſſa ſine reſtrictione ad Miſſam de defunctis, uel de aliquo ſancto, uel feria: & diſpoſitio generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda. c

H

2 Tum quia omnes Miſſę ſunt ęqualis ualoris quo ad ualorem, quem ex opere operato operantur. d Tum quia licet ualor Miſſæ pro defunctis ualeat aliquid amplius quo ad ualorem operis operantis, ea ratione, quod totus fere tenor eius reſonet defunctorũ commemorationẽ: alio tamen reſpectu ualet minus, quia breuior eſt, & breuius, & minus attente, ut plurimum dicitur, quam alia. illo item, quod frequenter memoria noua ſancti, & nouitas officij auget deuotionem miſſantis, ex qua pendet ualor operis operantis. Tum denique quod frequentiſſime contingit aliquem mori ueſpere, uel mane alicuius magni feſti, cuius animæ deſiderant propinqui opitulari, & non poſſent ope huiuſmodi Miſſæ, quæ eſſet maximum, & præſens remedium. Quo fit, ut ego, qui habeo priuilegium à S. D. N. datum, eo quod non exeo domo, ut Miſſa, quam domi dixero pro aliquo defuncto, tantum proſit ei, quantũ ſolebat prodeſſe illa, quam dicere ſolebam, cum exibam domo in Altari priuilegiato Sanctiſſimæ Trinitatis, interdum ſoleam dicere Miſſam de Defunctis, & frequentius alias, quæ occurrunt de Sanctis, & aliquot ferijs.

I

K

ALLEGATIONES.

a l. 1 ff de conſtit. princ. b cap. quamuis, de præbend. lib. 6. c l. de pretio, ff. de publi. in rem actio. cap. ſolitæ, ſub ſi. de maiorit. & obed. d cap. intra, 1 quæſtio 1.

SVMMARIVM.

Indulgentia ſtricte eſt interpretanda. 1

Indulgentia trium dierum ieiunium requirente, duorum non ſufficit. 1

Indulgentia, niſi totum iniunctum fiat, non quæritur, nec in totum, nec in partem. 2

3 *Copulatiua*

3 *Copulatiua, vt ſit vera, debent omnes eius partes eſſe vera.* A

4 *Dandum, vel faciendum aliquo tempore, poteſt ante fieri, quando eſt adiectum in fauorem debitoris.*

4 *Debitum in diem tunc demum ante diem ſolui poteſt, ſi dies ſit appoſita in maius commodum debitoris, alias non.*

CONSILIVM XXXVIII.

INdulgentiam conceſſam ieiunanti, oranti, & eleemoſynam facienti feria quarta, ſexta, & ſabbato vnius hebdomadæ, an conſequatur is, qui vna pręfatarum feriarum tantam facit eleemoſynam, quantam omnibus tribus erat facturus? B

1 Reſpondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod conceſſio indulgentiæ reſtrictè eſt intelligenda, argum. cap. [porro.] a quod in ſpecie dixit quædam gloſſa recepta, b quam ad hoc citamus in comment. de indulg. c

Secundo, quod non ſufficeret vna, vel duabus præfatarum feriarum ieiunare, & orare, vt expreſſe determinauimus in d. commen. de indulg. d ergo nec facere eleemoſynam pari ratione. e

2 Tertio, quod indulgentia non quæritur alicui, niſi faciat totum illud, quod ad acquirendam illam præſtituitur, adeo quod nihil quæritur, etiam ſi bona pars illius fiat, argum. l. [cui fundus,] f & probat in ſpecie contextus extrauagãtis [vnigenitus.] g vt ex ea collegimus. h C

3 Quarto, quòd diſpoſitio copulatiua ad ſui veritatem requirit, vt omnes eius partes ſint veræ, i ergo ad hoc, vt quis vere dicatur largitus eſſe eleemoſynam quarta feria, ſexta, & ſabbato, non ſufficit, vt largiatur vna, vel duabus illarum.

4 Quinto, quòd licet id, quod eſt dandum, vel faciendum aliquo tempore, poſſet fieri ante illud, quãdo tempus eſt adiectum in fauorem debitoris, non tamen poteſt id fieri, quando adiectum eſt in fauorem alterius, vt nos tradimus in Enchiridio. de oratio. K aſſerentes, quod pœnitens iuſſus recitare Pſalmos Pœnitentiales ſepties ſeptem hebdomadis, non ſatiſfacit dicendo illos ſepties in vna hebdomada, ſi tempus non fuit adiectum in fauorem eius, vt leuius eos recitare poſſet, ſed ad hoc, vt maiore tempore defleret peccata, & in caſu propoſito videri poteſt onus de faciendo eleemoſynam tribus diebus, adiectum eſſe, vt diutius, & pluries bene operaretur. Per quæ omnia videtur verior hæc pars de rigore iuris, quamuis ex quadam æquitate, & tacita concedentis mente dici poſſet partem affirmatiuam eſſe veram in eo, qui feria quarta expreſſa mente largiretur eleemoſynam, quam in illa, & in alijs duabus facere intendebat, per ea, quæ nos tradimus in dict. Enchirid. cap. 3. à num. 23. &c. E

ALLEGATIONES.

a de priuileg. b in regula 56. Innocent. Cancell.
c Super §. in Leuitico, de pœnitent. diſtinct. 1. nota. 9. num. 7.
d Notab. 19. num. 1. e Argumen. leg. illud, ff. ad l. Aquiliã, & cap. dudum. 2. de elect. f ff. de condit. & demonſtrat.
g de pœniten. & remiſſion. h in dict. notab. 19. à num. 1.
i l. ſi hæredi plures, ff. de condit. inſtit. & §. plures. Inſtitut. de hæred. inſt. K cap. 3. à num. 23.

SVMMARIVM.

Indulgentia pro mortuis conceſſa ad viuos non extenditur. 1

Indulgentia vt quæratur per ſolum factum alterius viuo, raro conceditur. 1

CONSILIVM XXXIX.

AN indulgentia conceſſa per Papam Capellis N. ad inſtar conceſſæ Capellæ ad Præſepe, videatur reſpicere animas viuorum, ita vt qui viuens celebrabit vnam Miſſam in eis, illam conſequatur, ſicut eam conſequitur anima mortui, ſi pro ea celebretur?

1 Reſpondendum videtur non reſpicere animas viuorum, neque alios viuos in eis celebrantes. Tum quia rariſſimè conceditur cuiquam, vt ſuo ſolo facto quærat indulgentiam animę alterius adhuc viuentis, & huiuſmodi rara, nec lex ipſa reſpicit, l. 3. & 4. ff. de legibus. Tum quia Pontif. Max. non videtur voluiſſe maiorem gratiam facere celebrantibus in prædictis capellis, quam celebrantibus in Capella ad Præſepe Domini, at celebrantes in ea non quærunt indulgentias pro viuis, ſed ſolum pro defunctis. Nec ad hoc prodeſt dicere, quod verbum [deceſſerint.] in conceſſione prędicta poſitum, reperitur tam in futuro tempore, quam in præterito, & ita videtur comprehendere tam animas deceſſuras, quam eas, quæ deceſſerunt. Tum quia phraſis ipſa clauſulæ videtur ſe reſtringere ad eas, quæ deceſſerunt ante celebrationem pro eis faciendam, per clauſulam, quæ ſequitur, de ijs qui celebrant in dicta Capella ad Præſepe, quæ animarum defunctorum tãtum meminit, & vna pars diſpoſitionis per aliam eiuſdem declaratur, l. 1. ff. de reb. dub. Tum quia verba diſpoſitionis remittentis, vel condonantis, debent intelligi de pręteritis, & non futuris, l. cum lex, ff. de legibus.

SVMMARIVM.

Pœnitentiæ ſacramentum ad mortem condemnato denegari non poteſt, & conſuetudo contraria eſt corruptela, cum ſit contraria iuri diuino, & num. 6. 1

Euchariſtiæ ſacramentum de iure ſecundum gloſſam receptam denegari non poteſt ad mortem condemnato, & num. 12. nulloque iure contrarium reperitur ſtatutum, num. 11. & hoc, etiamſi eſſet tradenda per vnam horam ante trucidationem, num. 12. ſufficitque quod lapſum ſit tantum temporis, quod ſpecies ſint transmutatæ, num. 3. & hoc modo ſit ieiunus, num. 12. valet tamen conſuetudo ne eidem eodem die occidendo tradatur, num. 2. 6. 10. & 13. eſtque rationabilis, num. 12. quia indecens videtur, vt qui credi poteſt intra ſe abditam habere Chriſti humanitatem diuinitati coniunctam, trucidetur, num. 3. Vbi autem non repugnat dicta conſuetudo, videtur eſſe arbitrarium, an pridie diei trucidationis eidem adhuc ieiuno detur, vel ex reuerentia denegetur, num. 13. 1

Sententiam capitalem reis, non niſi eo die quo exequenda eſt, notificare, rationi congruit, ne reus, vel eius propinqui ante præmoniti, ad euitandam infamiam à iuſtitiæ miniſtris inferendam, anteuertant mortem, num. 12. 2

Reus confugiens ad Euchariſtiæ ſacramentum, licet liberetur à poteſtate miniſtrorum iuſtitiæ, ſecus tamen eſt, ſi illud communicando aſſumat, & num. 11. 3

3 *Corpus Chriſti manere, donec ſpecies digcrantur, verius, contra gloſſ.*

4 *Communicare ſemel in vita iure quidem diuino tenemur, at quod etiam teneamur in articulo mortis, non probatur, & num. 8.*

5 *Damnatorum cadauera non ſunt neceſſario ad ſepeliendum concedenda.*

7 *Conſecrare ob neceſſitatem morientis ſolum panem abſq; alijs cæremonijs, ſecundum Ioan. Maio. poteſt ſacerdos non ieiunus, contrarium tamen tenendum, num. 8.*

7 *Communicare poſt cibum ægrotus, cuius vita an duratura ſit in craſtinum dubitatur, poteſt.*

7 *Præceptis duobus concurrentibus, minus maiori cedere debet.*

8 *Confiteri tenemur in articulo mortis peccatum mortale, ſi ſit admiſſum poſt vltimam confeſſionem, quia iure diuino tenemur ſemel peccatum non confeſſum confiteri, at qui ſemel communicauit in vita, vt tenetur de iure diuino, & qui illo anno ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, in articulo mortis communicare iterum non tenetur.*

9 *Lex negatiua fortior affirmatiua cum illa concurrente.*

10 *Infirmus poſt cibum communicare poteſt, ſed non damnatus ad mortem.*

CONSILIVM XL.

Reto primo, an damnatis ad mortem ſit Euchariſtia poſt latam, & intimatam ſententiam miniſtranda.

Secundo, an eiſdem miniſtrari poſſit vna, duabus, vel tribus horis, antequam occidantur.

Tertio, an ſaltem miniſtrari poſſit pridie eius diei, quo occidendi ſunt, licet iam cibum ſumpſerint.

1 Reſponſurus his aptius præmitto primo, quod iure communi damnato ad mortem, ſi petat, debet miniſtrari ſacramentum pœnitentiæ, per clemen. 1. a & etiam Euchariſtiæ, ſecundum eius gloſſam, b & communiter receptam, c imò & cadauera ſuſpenſa, ſi petantur, ad ſepeliendum debent concedi, d adeo, quibus, vt Rauennas, e concludat iure diuino, canonico, & ciuili hoc deberi, & ita conſuetudinē contrariam non valere.

Secundo, quod nos legendo d. clem. 1. Salmanticæ probauimus primo, pœnitentiam quidem eſſe dandam petenti omni iure, etiam diuino, & conſequenter contrariam conſuetudinem non valere, per cap. [mala.] & cap. [fruſtra.] f & per d. clement. 1. quæ declarat eam eſſe abuſum, & ideo compellendos eſſe iudices ad concedendum eam, non obſtante conſuetudine, vt illa diſponit.

2 Tertio, quòd conſuetudo Galliarum, & Hiſpaniarum, vbi ſententia vltimi ſupplicij non datur, vel ſaltem non notificatur vſque ad diem, quo illud ſubeundum eſt, & ſtatim executioni datur, videtur conformis iuris rationi, ſtatuenti, vt exequutio ſententię in criminalibus fiat ſtatim, iuxta gloſſam, g & ita non videtur contra ius, ſaltem diuinum, nec conſequenter eſt contra illud conſuetudo, Quæ conſequitur hanc, de non miniſtranda Euchariſtia poſt notificatam ſententiam, etiam ſi petatur, valere, iuxta qua negata fuit Ludouico Lucemburgo Cōneſtabili Fraciæ anno 1475. Rege Ludou. XXI. licet eam vehementer petijſſet, auctore Roberto Gaguino in vita eius, cuius conſuetudinis ratio deſumitur ex reuerentia, quæ tanto ſacramento debetur.

3 Tum quia nonnulla ſpecies irreuerentiæ eſt, ducere ad mortem eum, qui credi poteſt habere reuerendiſſimam Chriſti humanitatem eius diuinitati vni- F tam, quæ omnium vita eſt, intra ſe latentem, contra gloſſam, h quatenus habet, corpus Chriſti deſinere eſſe ſub ſpeciebus panis, & vini, ſimulatque ore ſumitur, manet enim ſecundum veram ſententiam, donec ſpecies digerantur, quæ non digeruntur citius, quàm digererentur, ſi vera ſubſtantia panis eis ſubeſſet, vt probat illud met cap. [tribus.] & D. Thom. i & communis. K

4 Tum quia licet ſumentes illud non liberentur à poteſtate miniſtrorum iuſtitiæ, ſicut confugientes ad illud iuxta gloſſa memorabilem, l receptam ibi à Turrecremata, & ab Hoſtienſi, & alijs cōmuniter, m decet tamen, ne quis poſt illius ſumptionem ſtatim ab exequutore occidatur, attento, quod non videtur G iuris diuini præceptum, vt eiuſmodi damnatus communicet ante mortem, quoniam, vt rectè ait Sotus, n licet teneamus obligari quemlibet de præcepto diuino ad communicandum ſaltem ſemel in vita, cuius contrarium tamen aliqui tenent, & poſſe ſuſtentari ait Caietan. o non tamen tenetur ad communicandum ſemper in articulo mortis iure diuino, quia licitè ob defectum hoſtiæ cōſecratæ, vomitus. &c. omitti poteſt, quorū de numero poteſt eſſe exequutio mortis illico facienda, nam nec iure humano tenetur niſi ſemel in anno, vt Caiet. ſupra tradit.

5 Et quidquid contendat Rauennas, p non eſt H præceptum de iure diuino, vt cadauera damnatorū, ſi petantur, tradantur ad ſepeliendum, quia, vt vbi ſupra probauimus, iuſtè poſſunt iudices negare aliquorum damnatorum corpora petita ad ſepeliendū, quo maneant ad terrorem in aliquibus locis publicis ſuſpenſa, quia textus ſacræ Scripturæ, quos adhoc citat, continent ad ſummum præcepta iudicialia, quæ à paſſione Chriſti expirarunt, & non moralia, ſiue naturalia, quæ etiam nunc durant, ſecundum iura, q & per D. Tho. r de cærimonialibus, s & de iudicialibus, t & de moralibus, & communem. u

6 Quarto, quòd per prædicta patet conſuetudinem I prædictam denegandi Euchariſtiam damnato mox occidendo non eſſe contra præceptum iuris diuini, quod etiam colligitur ex d. clement. quatenus ſolum damnat conſuetudinem denegandi pœnitentiam, & non Euchariſtiam, quæ non eſt ſacramentum adeo neceſſarium, vt D. Tho. tradit, x licet iuxta gloſſam cap. [veniens.] de tranſact. ſit de quinque quodammodo neceſſarijs.

7 HIS PRÆSVPPOSITIS, reſpondeo ad primam quæſtionem, quod pro eius parte affirmatiua vrget, quod infirmus, de quo dubitatur an in craſtinū ſit victurus, poteſt communicare veſperi poſt cibum ſumptum, ſecundum D. Thomam, & communem, y pro quo facit cap. [presbyter.] z & capit. [ſane.] a K & cap. [quod in te.] b

Secundo,

ALLEGATIONES.

a de pœnitentijs, & remiſſion. b verbo pęnitentia. c argumen. cap. quod in te, de pœnitentijs, & remiſſion. d cap. quæſitum. 13. quęſt. 2. e in tractatu, qui incipit valere, adiecto fini alphabeti ſui aurei. f 8 diſtinct. g in capit. cum apud. 11. quæſt. 3. & in cap. quærenti, de offic. deleg. h cap. tribus gradibus, de conſecrat. diſtinct. 2. i 3. parte, quæſt. 80. artic. 8. k in 4. diſtinct. 9. l capit. quæſita. 13. quæſtio. 2. m in cap. ſane, de celebrat. miſſ. & in ſumma de pœnitentia, & remiſsione, §. in tantum, colum. 3. n in 4. diſtinct. 12 quęſ. 2. artic. 8 colum. pen. o 3. par. quæſt. 80. art. 11. p in d. tract. q §. fin. diſtinct. 6. & cap. 1. de purific. poſt par. cum eis adnot. r 1. 2. quæſt. 103. artic. 3. s quæſt. 104. artic. 3. t 94. art. 5. u in 3. ſenten. 36. diſtinct. x 3. parte, vbi ſupra. y in 4 diſtinct. 8. & 12. z de conſecrat. diſtinct. 2. a de celebratio. miſſ. b de pœnitentijs, & remiſsion.

Secundo, quod Ioannes Maior, a tradit poſſe ſacerdotem poſt prandium conſecrare panem ſine vino, etiam abſque veſtibus ſacris, & ſumptione ſacramenti, ne infirmus veſperi, (& ſic poſt cibum) ſine viatico moriatur.

Tertio, quod concurrentibus duobus præceptis incompatibilibus, minus debet cedere maiori, argumen.cap. [ſicut de conſecrat.] b & aptius in capit. [ſi dominus.] & cap. [Iulianus.] c at fortius videtur præceptum de communicando, quàm de non cõmunicando præſumpto cibo, ergo.&c.

8 Pro parte vero negatiua facit primo, quod nullũ præceptum Eccleſiæ potiſſimum videtur religioſius ſeruari, quam præceptum de non celebrando, & non communicando præſumpto cibo, vt experientia, quæ eſt rerum magiſtra, d docet.

Secundo, quod prædictus Sotus reprehendit vbi ſupra prædictum Ioannem Maiorem, qui non eſſet reprehendendus, niſi lex de non celebrando, vel non communicando poſt cibum, eſſet fortior lege de communicando in articulo mortis.

Tertio, quod eſto lex diuina præcipiat ſemel communicare in vita, & lex Eccleſiæ communicare ſemel in anno, neutra tamen videtur obligare eum, qui ſemel communicauit in illo anno, ad communicãdum in articulo mortis: Nec obſtat, quod præceptum de confitendo obligat in articulo mortis ſecundum omnes, quia id verum eſt de habente peccatum mortale non confeſſum, quia cum obligetur ad confitendum illud ſemel in vita iure diuino, & ſemel in anno iure humano, & videat ſibi tunc finiri vitam, tenetur illud confiteri, quæ ratio ceſſat in communione, & cõſequenter in tali damnato, qui aliquando communicauit, & ita concurrit effectu lex conſultiua de communicando cum lege præceptiua de non communicando pſumpto cibo, ergo illa debet huic cedere. e

9 Quarto, quod lex negatiua fortior eſt affirmatiua cum ea concurrente, f vnde hoc ibi colligit Bartol. & gloſſa ſingularis ſecundum Cardinalem ibi, g dum ait, plus tollere negatiuam, quam ponat affirmatiua. Vnde & præcepta negatiua plus obligant, quia ſemper, & pro ſemper, quàm affirmatiua, quæ ligant ſemper, ſed non pro ſemper, ſecundum Archidiaconum, & vtrunque Cardinalem in cap. ſi peccauerit. 2.quæſt.1. quem ſequuntur Panormit. Felyn. Dec. & omnes, h & ante illos omnes D. Thomas, i & lex prohibitiua fortior eſt, quam permiſſiua, ſecundum Panormit. & latius Dec. K At lex de communicando in articulo mortis, etiam ſi foret præceptiua, eſſet affirmatiua, & lex de non communicando præſumpto cibo ẽ negatiua, ergo illa debet huic cedere.

10 Per hæc videtur tenenda hæc pars. Ad primũ in contrarium reſpondeo primo, quod infirmus excipitur ab illa regula negatiua ſatis expreſsè per iura in eo citata, damnatus autem ad mortem nuſquam. Secundo, quod non eſt eadem ratio, quia damnatus ad mortem poterat prouidere ſe damnandum, idque ſibi ſua culpa euenturum, & ita manere paratus ad damnationem ſubeundam, non autẽ poteſt infirmus regulariter id præuidere.

Ad ſecundum, quod Ioãnes Maior ibi multa falſa congerit, vt rectè prædictus Sotus aduertit.

Ad tertium, quod aſſumptum in eo facit pro hac parte, nam, vt ſupra probatum eſt, lex de communicando in articulo mortis eſt lex conſultiua, & quamuis eſſet præceptiua, eſt affirmatiua, lex vero de non communicando poſt cibum eſt præceptiua, & receptiſſima, & negatiua, quæ duplici ratione eſt fortior

A altera, & ideo illi præferenda, iuxta aſſumptum argumenti, ſcilicet, legem fortiorem præferendam infirmiori.

11 AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte affirmatiua eius facit primo, quod non eſt diſcedẽdum à regula, niſi cum expreſsè excipitur caſus ab illa, vel ratio neceſſaria concludit eſſe excipiendum, iuxta gloſſam ſolemnem, l quæ probatur in l. 1. m in cap. [Dominus.] n & quod regulariter omni fideli diſcreto poteſt miniſtrari Euchariſtia, o & nulla eſt lex, quæ vetet eam damnato ad mortem miniſtrari.

Secundo, quod nulla etiam ratio eſt, quæ id neceſ-
B ſario concludat, ſi qua enim eſſet, maximè foret illa, quod per ſumptionem eius liberaretur à poteſtate iuſtitiæ, quod non eſt verum, iuxta gloſſa, p & alia ſupra citata, ſed neque illa, quod tam cito morituro non debet miniſtrari, quia etiam id falſum eſt, & contra cap. [is cui.] q & cap. [quod in te.] r per quæ probatur, quod non ſolum poteſt licitè miniſtrari cito morituris, ſed etiam debet, etiam tempore interdicti.

Tertio, quod d. cap. [quæſitum.] probat, eis, qui pro ſuis ſceleribus furca ſuſpenduntur, tradendam eſſe communionem poſt confeſſionem ſuorum peccatorum, eſſeque orandum pro eis, eorumque cadauera ſepelienda, quod etiam intelligendum eſſe videtur
C poſt condemnationem eis notificatam.

12 Pro parte autem negatiua facit conſuetudo ſupradicta Hiſpaniarum, & Galliarum de non concedenda communione damnato eadem die occidendo. Iuſtificando vero illam cõſuetudinem facit, quod pœna mortis ſtatim eſt exequenda regulariter, iuxta ſupradicta, & lex, & conſuetudo ſtatim exequendi ſententiam mortis, vel aliam valde indecoram, iuſtificatur ex eo, quod per moram daretur occaſio damnato conſciſcendi ſibi mortem gladio, vel veneno, & cognatis eius moliendi mortem eius, antequam educatur è carcere, & machinandi alia, per quæ prece, precio, vi, vel amore ab illa infamia publica liberaretur. Quare arbitror licere, iure ſolo ſcripto attento, dam-
D nato adhuc ieiuno miniſtrare communionem eodem mane, quo occidendus eſt, ante tres, vel quatuor horas, imo & ante vnam, ſed non attenta conſuetudine contraria in terris, in quibus illa viget, quia per prædicta nulli iuri diuino eſt contraria, & eſt rationabilis, ac conſequenter ſeruanda, etiam ſi ſit legi humanæ contraria. s

13 AD TERTIAM reſpondeo, quòd ex deciſione præcedentium colligitur illius reſolutio, videlicet, quod pridie eius diei, quo eſt occidendus, non eſt tradenda ei communio, ſi iam pranſus eſt, nec ipſo mane diei, quo eſt occidendus, vbi conſuetudo de non dando legitimè viget præſcripta. Vbi vero talis conſue-
E tudo non eſt, crederem licere quidem de rigore iuris dare, licere item denegare ex cauſa reuerentiæ tanto ſacramento debitæ, de qua ſupra. Salua. &c.

S V M-

ALLEGATIONES.

a in diſt. 9. quæſt. 2. b diſt. 1. l. contra pupillum, §. is qui ad maius, ff. de re iudic. c 11. quæſtio. 3. d cap. quam ſit, de elect. lib. 6. e cap. quod præcipitur. 14. quæſt. 1. §. fin 4. diſt. f l. 3. §. liberti, ff. de ſuſpec. tut. g in cap cum dilectus, verbo à ſuſpenſis de conſuetud. h in cap. nouit. de iud. i 2. 2. quæſtio. 33. artic. 3. k in cap. nam de conſtit. l in l. omnis definitio. ff de regul. iur. & in rubr. eod. tit. lib. 6. m ff. eod. n 32. quæſt. 7. o cap. omnis vtriuſque de pœniten. & remiſs. p cap. quæſitum 13. quæſt. 2. q 16. quæſt. 6. r de pœniten. & remiſs. s cap. fin. de conſuet. l. minime, ff. de leg. & l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtiam infirmo non ieiuno accipere, quando non poteſt ſequens mane expectare, conceditur quidem, ſed non præcipitur, vnde nec poteſt bis in eadem infirmitate miniſtrari viaticum, niſi fortè laberetur tempus in quo ex voto teneretur, vel longinquitas temporis, ſeu alia cauſa ſubeſſet ſuadens talem ad id ſaltem ex honeſtate teneri.*

CONSILIVM XLI.

VTtrum liceat dare ſanctiſſimum Eucharistiæ ſacramentum infirmo in eadem infirmitate plus, quam ſemel poſt prãdium in modum viatici?

1 Reſpondeo, quod non, regulariter. Tum quia prohibitio de non communicando poſt cibum eodem die, eſt præcepti, & accipere viaticum ſecunda vice in eadem infirmitate, eſt cõſilij, propter quod non licet transgredi præceptum. a Tum quia vix inuenitur textus, qui probet licere infirmo communicare etiam vna vice poſt cibum, quia non eſt de pręcepto communicare regulariter extra tempus Paſchale, vt colligitur ex cap. quod in te, adiuncta gloſſa de pœnitent. & remiſs. Dixi, [regulariter,] quia falleret hoc in eo, qui diu ægrotaret, & laberetur tempus, intra quod ratione voti, vel pœnitentiæ, vel alicuius legis particularis, quali tenentur monachi, de quibus in clemen. [ne in agro.] b teneretur iterum communicare. Satis etiam poſſet dici, quod fálleret in caſu, quo quis diu ægrotaret, & prudentis viri arbitrio tam fere teneretur de conſilio, & honeſtate communicare ſecunda vice, ac prima: qua enim ratione communis opinio pie tenet licere prima vice ſumere viaticum infirmo non potenti expectare mane ſequens poſt ſumptum cibum eadem fere tenere debet, quod licet id facere ſecunda vice, quãdo multum temporis ad arbitrium boni viri fluxit à primæ vicis ſumptione, cum neutra vice teneretur de præcepto, & vtraque teneretur de conſilio, & honeſtate. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a arg. c. quod præcipitur. 14. q 1. b §. ſane, de ſtatu mon.

De ſententia excommunicationis.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina licet iuriſdictionem quandam eccleſiaſticam habere poſſit, iure tamen communi excommunicare non poteſt: at ex priuilegio Papæ, videtur verius eam, (vt & laicis conceditur) poſſe.*

1 *Excommunicare poteſt habens iuriſdictionem eccleſiaſticam, licet non habeat claues ordinum.*

CONSILIVM I.

AN fœmina poſſit excommunicare?

Reſpondetur, Philippum Dec. a dixiſſe, fœminam poſſe quidem habere iuriſdictionem eccleſiaſticam, iuxta cap. [dilecta.] b non tamen poſſe excommunicare, argum. cap. [noua.] & eorum, quæ ibi annotantur à Panormit. & alijs, c idque ipſum videtur ſenſiſſe, licet non

F adeo expreſsè, Didacus Couarruuias, d quæ ſententia vera eſt, attento iure, & vſu communi, non tamen videtur nobis in pręſentia ſatis tuta. Tum quod fundamentum eorum eſt, quod poteſtas excommunicandi pertinet ad claues Eccleſiæ, quæ per presbyterium conferuntur, quæ ratio non videtur concludere, quia habens iuriſdictionem eccleſiaſticam, etiã ſi non habeat claues, poteſt excommunicare, vt colligitur ex S. Tho. e Tum quia etiam laicus ex priuilegio poteſt excommunicare, iuxta gloſſam celebrem, & recep. f Tum quia S. Tho. vbi ſupra, dicit, excommunicationem nõ pertinere directe ad claues. Quare in pręſentia raptim, & tumultuarie hanc partem

G perpendenti videtur iure verius poſſe fęminam ex priuilegio Papæ excommunicare, ſicut & prædicare, vt & laicus, non tamen iure communi.

ALLEGATIONES.

a in reg. 1. de reg. iur. num. 39. b de maior. & obed. & capit. dilectæ, de exceſſ. præla. c de pœniten & remiſſ. d in cap. alma mater, in 1. par. §. nu. 2. de ſent. excom. e in 4. lib. ſent. diſt. 18. q. 2. art. 2. q. 2. f in c. præter. 32. diſt. in verb. ducibus.

SVMMARIVM.

Excommunicationis pœna in lege, edicto, uel mandato inſerta non incurritur ipſo iure, niſi adſit, vel clauſula id 1

H *exprimens, vel alia verba, quæ declarent intentionem illam proferentis eſſe, vt ipſo iure incurreretur.*

Euitari debere regulares exemptos, qui in generalem excommunicationis ſententiam etiam notorie incidiſſe dicuntur, mandare nec Epiſcopus, nec alius poteſt, niſi prius citati, & auditi à ſuo iudice in excommunicationem incidiſſe denunciati fuerint. 2

Exemptos, vt ſunt regulares, in excommunicationem incidiſſe non poteſt Epiſcopus denunciare, etiam ſi factũ ſit notorium, cum non ſit illorum iudex competens. 2

Pœnitentiarius maior abſolui mandat in foro conſcientiæ cos, qui in generalem alicuius edicti excommunicatio- 3

I *nem inciderunt, etiam ſi factum ſit notorium.*

CONSILIVM II.

REgulares per edictum ſub excommunicationis pœna certum peccatum cõmittere prohibiti, illud publicè perpetrarunt. Dubitatur primo, vtrum ſint excommunicati. Secundo, an ſi Epiſcopus eos mandet euitari ante aliam declarationem, ſeu nunciationem teneamur euitare. Tertio, an Pœnitentiarius poſſit eos in foro conſcientiæ abſoluere.

1 Subijciam aliqua, ex quibus quæſtionis ſolutio colligi poſſit. Primum, quod certum eſt, non incurri

K excommunicationem ipſo iure contraueniendo mandato, vel legi iubenti, vel prohibenti aliquid ſub pęna excommunicationis, ſi non addantur, verba illa, [latæ ſententiæ,] vel illa, [ipſo iure incurrendæ,] vel alia ſimilia, quę declarent intentionem mandantis, vel legem ferentis fuiſſe, vt ipſo iure, ſiue ipſo facto incurratur, per gloſſam celebrem, & ab omnibus receptam, cap. 1. de ſagitt. & conſequenter certum eſt præfatos Patres non incurriſſe excommunicationem per præfatam bullam Alexandri VI. ſi eſt verum quod proponitur in caſu.

2 Secundo, quod eſto præfati Patres incurriſſent excommunicationem, non tamen ab Epiſcopo, nec ab alio poteſt, aut debet mandari, vt euitentur, donec citati, & auditi declarentur eſſe excommunicati per ſuum iudicem competẽtem, iuxta extrauagantẽ

[ad eui-

[ad euitanda.] quam etiam nos poſt alios referimus, & declaramus in Manual.confeſſ.cap.27. & manifeſtum eſt, Epiſcopum præfatum non eſſe iudicem cōpetentem ad denunciandos præfatos fratres eſſe excommunicatos,quia non eſt iudex eorum, cū ſint notorie exempti ab huiuſmodi iuriſdictione. A

3 Tertio, quòd Illuſtriſſimus Pœnitentiarius poteſt eos abſoluere quo ad forum conſcientię tantum, quo ad ipſi non indigēt tali abſolutione, ſi vera ſunt, quæ proponuntur.

Quarto,quod eius D.Illuſtriſs. poterit abſoluere, vel mandari abſolui eos, ſi & quatenus opus eſt, quo ad forum conſcientię tantum,non obſtante quod factum ſit publicum,quia id in prima, vel ſecunda clauſula ſuarum facultatum continetur. Salua.&c. B

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria excommunicationis eam non continet, ſed quod factum eſt declarat.*

2 *Iudex citatum ſub excommunicationis pœna declarans excommunicatum, eum prius tacitè excommunicare videtur, ſicut & condemnare eum ad ſoluendum, cui iubet, vt ſoluat.*

3 *Error, ſeu ignorantia iuris ſubtilis excuſat ſaltem à peccato mortali.*

4 *Monitus ſub pœna excommunicationis, & poſtea, quia non paruit, declaratus excommunicatus, credere potuit, & poteſt ſe ante declarationem non fuiſſe excommunicatum.* C

CONSILIVM III.

IVdices quidam monent debitores ad ſoluendum ſub poena excommunicationis, & poſtea non ſoluentes,neque comparētes,nec allegantes, cur non debeant ſoluere, iubent decerni declaratoriam, qua iubeantur denunciari, & declarari excommunicati, nullo alio modo ſententia excommunicationis lata. Quæritur, an declaratus debeat ſe reputare excommunicatum? D

1 Reſpondeo primo, pro parte negāte vrgere multum, quod primum monitorium non continet excōmunicationem,ſed comminationem eius, iuxta gl. a neque mandatum declaratorium, quia declarans nil noue facit,ſed quod factum eſt,denunciat. b

2 Pro parte autem affirmante facit, quod libellus, quo petitur à iudice, vt cogat debitorem ad ſoluendum, dicitur aptus, eo quod videtur peti tacitè, vt reus prius condemnetur,&poſtea reſtituere cogatur, & quod iudex iubens expreſsè alicui per ſuam ſententiam, vt aliquid reddat, videtur tacitè prius condemnare ipſum, & conſequenter iudex, qui declarat excommunicatum aliquem à ſe vocatum ſub pœna excommunicationis,videtur prius eum tacitè excommunicare. E

3 Reſpondeo ſecundo, quod qui partem negantem crederet eſſe veram,non peccaret, ſaltem mortifere,per theoriam Innocentij, c dum ſenſit, quod error, & ignorantia iuris humani ſubtilis excuſat à culpa mortali, quem in hoc ſequitur Bald. d & vtruuque Felynus, e vbi ad hoc cumulat alia.

4 Reſpondeo tertio, quod etiam tenendo partem affirmantē quis ſatis iuſte poſſet credere ſe non eſſe, nec fuiſſe excommunicatum ante declarationem, per ea,quæ ipſe ex Felyno,& alijs adduco in Man. cōf. f quæ ibi poſſunt videri. Salua.&c.

ALLEGATIONES.

a cap.1.de ſagittar. b l.hæredes palam.§.1.ff. de teſtamen. c in cap.per tuas.2.de ſimon. d in l.ab eo.C.quomodo, & quando iudex. e in cap.1.lim.7. de re iud. f cap.23. nume.104.ad fin.

SVMMARIVM.

Excommunicatio pro præterita culpa ferri non debet, niſi præcedente monitione, per quam conſtituatur in contumacia non parendi. 1

Excommunicatio etſi ferri non debeat, niſi præcedente monitione, lata tamen tenet, fallit autem in quatuor caſibus gloſſæ cap.reprehenſibilis, item & quando iudex excommunicat non facientem id quod ſine citatione, cauſæve cognitione, ſub præcepto non continente clauſulam iuſtificatiuam, Et ſi ſenſeris te grauatum, compareas, mandauit, vt faceret, num.3. 2

Declaratoria excommunicationis ipſo iure incurſa facta, parte non citata, eſt nulla. 4

CONSILIVM IV.

VIcarius generalis Epiſcopi excommunicauit quendam ſibi ſubditum ſine vlla monitione præmiſſa, eo quod non ſoluit id, quod vere debebat, & terminus ſoluendi lapſus erat. Quæſitum eſt,an prædicta excommunicatio non ſolum eſſet iniuſta, ſed etiam nulla, & inualida.

1 Pro reſponſione dico primo,quod in Manual.noſtro cōfeſſ. a diximus,excommunicationem, ſaltem maiorem, non eſſe ferendam pro culpa præterita ſine monitione, & prius, b non debere ferri,niſi propter contumaciam eius, qui eſt excommunicandus, & conſequenter niſi cum monitus non paret monēti. Vnde infertur primo quod Caietanus, c in cautè certè loquitur, dum ait,quod ſicut ante factum poteſt excommunicari quicunque furtum, vel incendiū commiſerit, & huiuſmodi, ita poſt factum poteſt excommunicari quicunque fecit,id enim non ſolum eſt contra Concilium Tridentinum, d ſed etiam contra capit. [omnes,] e & capit. [ſacro.] f & capit. [Romana.] g

Secundo infertur,quod D.Sotus, h proculdubio iuſtè loquitur,quatenus ait, excommunicationē non debere ferri pro culpa præterita ſine monitione.

2 Tertio,quod falſum eſt regulariter id quod ſubijcit Sotus,ſcilicet excommunicationem latam ob culpam præteritam ſine monitione eſſe ipſo iure nullam, quoniam contrarium tenet glo. 2. i & gloſſ. k & in ſumma, l & in c.1. m & gloſſa, n de appel. quam allegando alia ſequitur ibi Panormit.& longè latius Decius amplians eam ad ſententiam excommunicationis etiam à delegato latam, niſi ſpecialis forma excommunicandi in delegatione eſſet poſita, & illa omitteretur, concilians per hoc duas deciſiones Rotæ à ſe ibi citatas, & proculdubio hoc videtur tenēdum non tantū propter auctoritates prædictas, quantum

ALLEGATIONES.

a cap.27.num.11.verſicul.4. b num.9. c 2.2.quæſtio.69. artic.2. d Seſſ.25.de refor.matrim.cap.3. e 16.quæſt.7. f de ſenten.excom.lib.6. g §.caueant, de ſent.excom.lib.6. h in lib.4.ſent.diſ.22.q.1.art.2. i d cap.ſacro. k in ſum.2. quæſtio.1. l 11.quæſtio.3. m de exceſ. prælat. n 2. in cap.reprehənſibilis.

quantum per contextum cap. [ſi Epiſcopus.] a & capit. [ſacro.] b in quibus ita excommunicatus iubetur abſolui, & abſolutio preſupponit valorē eius, quod ſoluit, argum. cap. [ad diſſoluendum.] c & l. [manumiſſiones.] d & per capitu. [ſtatuimus.] e quod in id efficaciter inducit Panorm. f F

3 Et mirum, quod doctiſſimus Sotus hæc non aduerterit, cum pro contraria opinione duas pulchras rationes vltra alios adduxerit; cuius tamen opinio poteſt procedere in illis quatuor caſibus, in quibus gloſſa prædicti cap. [reprehenſibilis.] ait excommunicationem latam ſine monitione eſſe nullam, quibus quintum addimus in d. Man. g ſcilicet, cum iudex fert excommunicationem in eum, cui ſine cauſæ cognitione præcepit, vt ſolueret, vel condemnauit, G non præmiſſa citatione, vel clauſula iuſtificatiua, dādo terminum ad allegandum iuſtas cauſas, ſi quas habuerit, per quam præceptum, vel condemnatio reſoluitur in vim ſimplicis citationis, vel monitionis, iuxta gloſſam ſolemnem, & ab aliquibus putatam ſingularem, h & ſicut illa condemnatio eſt nulla, ita etiam excommunicatio, tanquam ei acceſſoria, eſt nulla, vt tradunt Innocent. & alij ibi citati.

4 Procedit etiam eius opinio in declaratione, qua quis declaratur incidiſſe in excommunicationem ipſo iure, vel alias ſine citatione illius, qui eſt declarandus, quia etiam illa eſt ipſo iure nulla, iuxta gloſſam H ſolemnem, i & gloſſam in clem. 2. K & alia, quæ Decius in hoc citat, l & Felynus. m

Quarto dico, ex prędictis inferri ſolutionem quęſtionis, ſcilicet, excommunicationem prædictam valuiſſe, niſi lata fuiſſet in aliquo prædictorum caſuū, in quibus lata ſine monitione eſt nulla, & conſequenter quod excommunicatus ſub prædicta culpa ſine monitione regulariter indiget abſolutione, & ſi antequam abſolueretur, celebraret, eſſet irregularis.

ALLEGATIONES.

a 11. q. 3. b de ſent. excom. c de deſp imp. d ff. de iuſtit. & iur. e de ſent. excom. lib. 6. f Super prædicta glo. 2. c. reprehenſ. de appel. g vbi ſupra, nu. 11. h in c. ex parte, ff. de verb. ſignif. & l. de pupil. §. meminiſſe, ff. de no. oper. nunc. I i in cle. præſenti verb. conſtiterit, de cen. K in eo verbo, de pœn. l Sup. gl. d. c. repreh. m in c. Rodul. nu. 14. de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ commiſſionis petenti non dedit, eſt nulla ſecundum ſententiam Innocen. quæ ex æquitate, & vſu potius, quam iure defendi poteſt.*

CONSILIVM V.

Excommunicatio lata à delegato, qui copiam commiſſionis ſuæ petenti noluit dare, non ſolum eſt iniuſta, ſed etiam K nulla, ſecundum Innocentium, a quē refert, & ſequitur Felynus, b & idem tenet Panormitanus, c nemine ad hoc citato. Et idem ſentit, dubitando tamen, per verbum [forte.] Rota deciſio. d & merito dubitauit, quoniam nullus textus, neque gloſſa hoc exprimit, nec is caſus ponitur inter eos, in quibus excommunicatio eſt ipſo iure nulla, quos retulit gloſſa, e nec Ioannes Andręas, nec Ioannes Monachus, nec Probus in additionibus ad eum ponit hunc caſum. Et regula eſt in contrarium, videlicet, quod ſententia excommunicationis, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè lata tenet, f & à regula non diſceditur, niſi expreſsè id excipiatur, vt habet gloſsa, g & ipſemet Innocentius fatetur, h excommunicationem non præcedente monitione latam, licet ſit iniuſta, valere, & Panormitanus, i firma ratione tenet, non eſse nulla omnia, quæ facit iniuſtè delegatus, licet ſint facta contra intentionem delegantis, ſed ſolum illa, quo ad quæ nō extenditur eius poteſtas, æqua tamen videtur determinatio Innocentij, quæ potius auctoritate eius, & vſu, quam iure, defendi poteſt.

ALLEGATIONES.

a in c. vener. nu. 5. de cenſib. b in c. cū in iure peritus, nu. 3. de offic. deleg. & in c. ſacro. de ſent. excom. c in d. c. cū in iure peritus, colum. 2. d 15. de dolo & contuma. noue impreſſ. e in c. præſenti, verbo ad caut. de ſent. excom lib. 6. f cap 1. 11. q. 3. g in l. omnis definitio. de reg. iur. & in rubr. eod. tit. lib. 6. h in d. c. venerabilis. i in c. ſi. de præb. nu. 5.

SVMMARIVM.

Communicans alicui in actu, pro quo controuertitur an ſit excommunicatus, non videtur iudicandus incidere in excommunicationem. 1

Vicarius generalis Epiſcopi excommunicati non eſt excommunicatus, nec euitandus licet eius exerceat iuriſdictionem. 1

Appellatio ſuſpendit declarationem excommunicationis, duranteque lite non eſt vitandus, num. 3. 2

CONSILIVM VI.

Epiſcopus ob prętenſam innouationem excōmunicatus, & nominatim declaratus fuerat, & à tali declaratione appellauerat, & vicarius illius, & alij miniſtri cum eo communicabant. Quæritur, an vicarius Epiſcopi ab alijs vitari debeat, & an alios communicantes cum Epiſcopo euitare vicarius teneatur.

1 Reſpondeo, præfatum D. conſulentem, licet ſit vicarius præfati D. Epiſcopi, & vt talis exerceat vices eius, & communicauerit Epiſcopo in actis, quæ dominus eius dicitur innouando feciſſe, non debere vitari ab alijs, nec teneri ad vitandum alios propter excommunicationem, quam præfatus Epiſcopus dicitur, & declaratus eſt incurriſse. Tum quia excommunicato Epiſcopo, non cenſetur excommunicatus vicarius eius. a Tum quia Epiſcopus negat innouaſse quidquam contra inhibitionem Rotę, allegās, quod non pendebat lis ſuper his, quæ dicuntur eſse ab ipſo innouata, quoniam ſolum cōtinuauit poſseſſionem, quam habebat ante litem inchoatam, quod ei licebat. b

2 Tum quia præfatus Epiſcopus appellauit à declaratione, qua fuit declaratus excōmunicatus, & ita declaratio fuit ſuſpenſa, quia licet excommunicatio nō ſuſpendatur per appellationem, c declaratio tamē, qua declaratur aliquis incidiſse in excommunicationem, ſuſpenditur per appellationem, iuxta gloſsam ſingularem, & receptam. d Et ita præfatus Epiſcopus non debet vitari, nec tenetur vitare, durante lite ſuper declaratione, vt poſt alios, quos ipſe copioſe citat, tenet Decius, e & colligitur latè ex Felyno. f Et ſi Epiſcopus non tenetur alios vitare, nec alij eū, durante lite ſuper appellatione, fortiori ratione non tenetur vitare, nec debet ab alijs vitari vicarius eius propter ipſius excommunicationem. g

SVM-

ALLEGATIONES.

a c. 1. de off. vic. li. 6. b c. 1. & 2. vt lite pendente. c c. paſtoralis, §. verum, de appel. d in c. cupiētes, §. quod ſi per viginti, in verb. priuatis, de elect. lib. 6. e in c. peruenit, de app. f in c. Rodulphus, de reſcr. nu 43. g cap. cum in cunctis, de elect. & authen. multo magis, C. de ſacroſan. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio in capitulum ſimpliciter lata eſt nulla.*
2 *Excommunicatio lata in capitulum, & ſingulos culpabiles,culpabiles mortaliter tantum ligat,nu.3.& 4.*
5 *Suſpenſo capitulo, non cenſentur ſuſpenſi ſinguli de capitulo,etiã ſi ſuſpenſio ſit ab ingreſſu eccleſiæ,& nu.vlt.*

CONSILIVM VII.

Qvidam canonicus cuiuſdam eccleſiæ collegiatæ, quæ tenebatur ſoluere duo quindennia propter duo beneficia ſibi ab Alexandro VI.vnita ante ſex annos, accepit poſſeſſionem eius per Apoſtolicam prouiſionem,& vix tribus annis manſit in dicta eccleſia, & venit Romam quandam litem proſequuturus,& nunquam ſciuit hactenus illud debitum,nec cenſuras, ſub quibus iubebatur ſolui ab octo diebus citra,& nouit Commiſſarium Cameræ declaraſſe canonicos illius eccleſiæ excommunicatos ob cenſuras, ſub quibus literę vnionum iubebant illa quindennia ſolui. Quæritur, an præfatus canonicus debeat abſtinere à diuinis, tanquam excommunicatus, vel ſuſpenſus?

Reſpondeo primo, quod plurimum expediret legere tenorem vnionũ,propter quas ſoluuntur quindennia relata,qui non oſtenditur, cum de cenſuris ei adiectis ſit reſpondendum, & inciuile ſit iudicare de lege,niſi ea tota perſpecta,l.inciuile,ff.de legibus.

1 Secundo, quod ſi per bullas præfatarum vnionũ fuit lata excommunicatio in capitulum ſimpliciter, & abſolutè, nihil valuit,& non obligauit capitulum, per cap.Romana.§.in vniuerſitate, de ſenten.excom. lib.6. imò neque vllum negotiorum geſtorem,neque vllum canonicum, quia quidquid ibi gloſſa dicat, & inter doctores controuertatur, verior concluſio eſt, quod talis excõmunicatio eſt ipſo iure nulla propter verbum,penitus,in ipſo appoſitum.

2 Tertio, quod ſi excommunicatio non fuit lata in vniuerſum capitulum ſimpliciter,& abſolute, ſed cũ additione,& in ſingulos eiuscanonicos,qui forẽt culpabiles,ideſt,quorũ culpa omitteretur ſolutio quindenniorum,iudicãdi eſſent excommunicati illi,quorum culpa fuiſſet omiſſa,quia,licet excommunicatio non poſſit in vniuerſitatem ferri propter diuerſas rationes,quas diuerſi in diuerſis locis tradunt,& in his Felyn.in cap.eam te.de reſcrip.poteſt tamen ferri in ſingulos vniuerſitatis,qui culpabiles forent, per ipsũ præfatum.§.vniuerſitatem,in verbo culpabiles,& argum.cap.propoſuit, de clerico excom.miniſtr.

3 Quod in hoc ante oẽs citauit Hoſtiẽ.in ſum.de cõtumacia.§.fin.qui fuit diſcipulus, & Card. ipſiuſmet Innocen.IIII.cõditoris præfati cap.Romana,& præfati ſui.§.vniuerſitatem, quæ ſententia verior nobis videtur,quam contraria,ſaltem ad conſulendũ, quãquã diſputando illa defendi poſſet, limitando tamen vt procedat in illis ſingularibus canonicis, qui non quali quali culpa, ſed mortifera forẽt culpabiles,quandoquidem nulla excõmunicatio maior generaliter lata includit,& ligat aliquem, niſi mortifere peccantem, vt dictum eſt, cap.nullus, & cap.nemo. 11.q.3.

4 Quarto, quod præfata tria dicta neceſſario conſequitur, præfatum dominum conſulentem nullatenus eſſe excommunicatum, ſiue excõmunicatio fuiſſet lata ſimpliciter, & abſolute ſolum in capitulum, ſiue cum additione,& in canonicos,qui forent culpa-

A biles,cum ipſe non fuerit culpabilis, præſertim culpa mortifera,quo ad omiſſionem præfatæ ſolutionis,cũ nec reſtiterit illis,nec ſciuerit illam fuiſſe debitam,& probabiliter id potuit ignorare propter ea,quæ in caſu narrantur.

5 Quinto, quod maius dubium eſt de ſuſpenſione ab ingreſſu eccleſiæ, quia illa poteſt ferri in vniuerſitatem, capitula, & conuentum, vt probatur in cap. quia ſæpe,de elect.lib.6.& dicimus nos in Man.conf. cap.27. nu.165. nihilominus tamen idem videtur dicendum de illa, quoniam, vt nos diximus poſt Caiet. & alios in d.cap.27. num.152. non poteſt illa ferri, niſi ob culpam eius,in quem fertur, & conſequenter
B ſuſpenſo capitulo,non cenſentur ſuſpenſi ſingulares eius, niſi ſint culpabiles, at conſulens in nulla culpa fuit propter ea, quæ narrantur in caſu propoſito, ergo neque ſuſpenſus, quæ concluſio iuſta, æqua, & ſancta videtur nobis per ſupradicta,omiſſis alijs,quę pro,& contra adduci poſſent, quæ tamen non vacat adducere.

SVMMARIVM.

Collationes beneficiorum factæ à capitulo ſuſpenſo,& non declarato,validæ ſunt. 1
Declaratio legitima requiritur ad incurrendum pœnas ipſo iure poſitas. 2
C *Citatio ante declarationem eſt parti legitime intimanda.* 3
Geſta à capitulo ſuſpenſo,vt à perſona publica valent. 4

CONSILIVM VIII.

AN, ſtante ſuſpenſione, Capitulum poſſit conferre beneficia ſuæ præbendæ in tali Eccleſia?

1 Quæſtio hæc eſt nimis generaliter propoſita, vt categorica reſponſio ei aptetur, ſed credo, quod collationes beneficiorũ factæ à capitulo non iudicabuntur inualidæ, ſiue nullæ, attento quod requiritur le- 2
gitima declaratio ad incurrendas pœnas, etiam ipſo
D iure incurſas,iuxta gloſſam ſingularem,& recep.clemen.1.de cenſibus,quam, & alia plurima citat in hoc Fely.in cap.Rodulphus,num.41.de reſcrip. Attento 3
item, quod citatio debet legitime intimari parti, & quod contra hanc declarationem poterunt allegari aliqua notata in clem.1.de iud. & clem.cauſam.§.verum,de elect.& adducta per Felyn. cap. quoniam.§. porro,num.13.vt lit.non conteſt. & per eundem in c. ad probandum,num.6.de re iud. Attento item,cum 4
ſit vniuerſitas,& non ſingularis perſona; vna,vel alia de cauſa excuſabitur collatio ab eo facta,eo quod illã fecit,vt publica perſona,cuius geſta valent,donec toleratur,l.Barbarius,ff.de off.præſ.& c.ad probandũ, de re iud. & difficile prætorium celeberrimum Rotæ
E iudicabit illud capitulum non eſſe tolerandum propter hanc ſolam intimationem ſuſpenſionis,ſi erudi tiſſimi cauſarum Patroni Romanæ curiæ ſuſcipiant defenſionem eius,& illius,cui beneficium fuit collatum. Quare conſulo,ne quis facile moueat litem aduerſus eum, qui poſſederit beneficium collatum à prædicto capitulo, fundando ſe ſolum ſuper præfata ſuſpenſione. Salua.&c.

SVMMARIVM.

Excommunicatio contra capitulum, vel collegium lata, nil addito de ſingularibus, eſt nulla. 1
Excommunicatio lata contra capitulum, & ſingulos culpabiles 2

pabiles non extenditur ad culpabiles venialiter.

2 *Excommunicatus non eſt coram Deo, qui præſumptiue tantum inuenitur culpabilis.*

3 *Sepeliri in ſacro canonicus culpabilis poteſt, ſi non erat denunciatus.*

4 *Communicare cum excommunicato non denunciato licet, ſiue viuus ſit, ſiue mortuus.*

5 *Aliter ſentiendum de capitulo excommunicato denunciato, & de eodem ſuſpenſo denunciato.*

CONSILIVM IX.

QVæritur primo, an Collegio, vel Capitulo aliquo excommunicato, & denunciato pro tali, canonicus, vel collega illius Capituli, vel collegij mortuus poſſit iuſtè in loco ſacro ſepeliri?

1 Ad quod reſpondetur primo, quod ſic, ſi excommunicatio fuit abſolutè lata contra Capitulum, vel Collegium, nihil addito de ſingularibus eorum, quia excommunicatio fuit nulla, ſecundum omnes, per c. [Romana.] a iuncta gloſſa, b & latè probatur ibi per Ioannem Andræam, Dominicum, & communẽ.

2 Secundo, quod idem eſt dicendum, ſi excommunicatio lata fuiſſet contra vniuerſitatem, & quoſlibet ſingulares eius, qui fuerunt culpabiles in eo, pro quo excommunicatio fertur, & ipſe mortuus nõ inueniatur culpabilis, quia non extenditur ad non culpabiles, ſecundum omnes. Quibus addo primo, quod non extenditur etiam ad culpabiles venialiter tantũ, quia nemo incurrit excommunicationem generaliter latã, niſi propter culpam mortalem, c & ita excommunicatio lata cõtra vniuerſitatem, & ſingulares eius culpabiles, debet intelligi de culpabilibus mortaliter. Addo eiſdem ſecundo, quod licet aliqui inuenirẽtur culpabiles mortaliter præſumptiue quo ad forũ exterius, non tamen includerentur quo ad forum Dei, & conſciẽtiæ ſub tali excommunicatione, quia lex fundata ſuper præſumptione non ligat eũ, qui verè non fecit coram Deo id, quod præſumitur feciſſe, argumen. cap. [humanæ aures.] d & capitul. [is qui.] & capit. [tua.] e cum eis adnotatis quod eſt quotidianum, & memorabile.

3 Tertio reſpondetur, quod præfatus mortuus iuſtè poſſet ſepeliri, etiam ſi excommunicatio lata fuiſſet ita, vt comprehẽderet ſingulares, qui eſſent mortaliter culpabiles, ſi non fuit denunciatus talis, quia per dicta nemo hodie prohibetur communicare com municato viuo, nec mortuo, ſi non fuit denunciatus talis, per extrauagantem [ad euitãda.] relatam à nobis in noſtro Manual. confeſſ. f

4 Quarto, quod idem, quod dictum eſt, de canonico excommunicato ſepeliendo, eſt dicendum de eodem viuo non vitando, propter eaſdem rationes, quãuis ipſe vitare ſeipſum debet à communione aliorũ, ſi excommunicatio lata fuit contra Capitulum, & ſingulares eius culpabiles, & ipſe fuit mortaliter culpabilis, quoniam extrauagans prædicta, licet multum proſit communicantibus excommunicato non denũciato, nihil tamen prodeſt ipſimet excommunicato, & ita licet alij non teneantur eum vitare, ipſe tamen tenetur vitare alios, arg. ca. [illud.] g quia præfata extrauagans id expreſsè habet. Qua ratione reſpondemus, huiuſmodi canonicum Capituli denunciati excõmunicati cũ ſingularibus culpabilibus debuiſſe abſtinere à celebrando, alioquin futurum eſſe irregularem quo ad forum conſcientiæ, iuxta cap. [clerici.] & cap. [latores.] & cap. [ſi celebrat] iuncta glo. h

F Quæritur ſecundo, de canonico exiſtente Romæ poſt denunciationẽ ſuſpenſionis ſui Capituli ob non ſolutionem quindennij ſoluendi ab eo propter vnionem alicuius beneficij ei vniti.

5 Ad quod reſpondeo primo, quòd non videtur idẽ omnino dictum quo ad hoc de canonico Capituli ſuſpenſi denunciati, quod dictũ eſt in præcedenti quæſtione de canonico Capituli excommunicati, & denunciati, quia licet excommunicatio lata in Capitulum abſolutè non valeat, per cap. [Romana.] i ſuſpenſio tamen contra illud abſolutè valet, per capit. [ſi ſententia.] k

ALLEGATIONES.

G a §. in vniuerſ. de ſentent. excom. lib. 6. b in verbo penitus. c cap. nemo, cap. nullus. 11. q. 3. d 22. q. 5. e de ſponſal. f cap. 27. num. 35. g de cler. excom. miniſt. h de cler. excom. miniſtr. i § in vniuerſitatem, de ſentent. excom. in 6. k de ſentent. excommun. lib. 6.

SVMMARIVM.

Excommunicatio generaliter lata in Vniuerſitatem, ſeu Capitulum, eſt nulla, & neminem ligat, quod ſi feratur in ſingulos, qui fuerunt culpabiles, ligat tantum culpabiles, num. 3. culpabiles inquam culpa mortali, nume. 1. & 7. 1

H *Declaratio, quod quis inciderit in excommunicationem generaliter latam, ſi fiat parte non citata, eſt nulla ipſo iure, & num. 7.* 4

Appellari etſi non poßit à ſententia excommunicationis ad effectum eam ſuſpendendi, ab ea tamen qua quis declaratur in excõmunicationem incidiſſe, datur appellatio, qua pendente, ſuſpenditur eiuſdem declaratoria effectus. 5

Appellatio etſi non detur in notorijs, neque à pœnis, quæ incurruntur ipſo iure, datur tamen à ſententia iudicis aliquid notorium, vel aliquam pœnam incurſam eſſe declarantis. 5

Vniuerſitas, ſeu Capitulum, & ſinguli de illis, ſunt diuerſa, vnde quod debetur à Capitulo, non debetur à ſingulis, ipſumque Capitulum eſt cogendum ſoluere, Capitulum vero ſingulos cogat ad ſoluendum pro rata, & num. 7. illos inquam, qui reperiuntur de Capitulo tempore ſolutionis debiti, etiam aliàs antea contracti, ſicut & eiſdem diſtribueret antiquum creditum tunc exactum, num. 6. 6

I

Pœnarum ipſo iure incurſarum exequutio fieri non poteſt, antequam declaratoria illarum incurſionis valide parte citata fiat. 8

Reo, à quo fiſcus aliquod debitum prætendit, debet ſaltem officio iudicis dari copia ſcripturarum, ſuper quibus ſe fundat fiſcus, ſicut & actorum copia etiam in criminali cauſa eſt danda. 9

K *Suſpenſo Capitulo ab ingreſſu eccleſiæ, ſoli culpabiles ligantur.* 10

CONSILIVM X.

NHabens dignitatem, & canonicatum cũ prębenda in quadam Eccleſia Cathedrali, venit ad Vrbem ad proſequẽdas quaſdam lites Eccleſię ſuę cum mandato ad id generali à Capitulo dato, & inuenit præfatum Capitulum excommunicatum, ideſt, denunciatum in loco ſolito pro excommunicato à iudice, vel ſubcollectore quindenniorum, qui rogatus ab ipſo reſpõdit id fuiſſe factum, eo quod prę-

fatum

fatum Capitulum debebat ratione quindenniorum certam quãtitatem ſcutorum, & illico ſcripſit id Capitulo, quod reſpondit, nolle ſe, vt quidquam innouaret ſuper hoc, donec mandatum ſpeciale acciperet ſuper eo, quod ordinaret eſſe agendum. Intra quod tempus ipſe N. miſſauit, & interfuit diuinis ſine vllo ſcrupulo, putans ſe ob hoc nullam cenſuram incurriſſe, nec incurrere. Iudex autem prædictus proceſſit ad vlteriora, eo quod non ſoluebatur præfata quãtitas ſcutorum, & tandem relaxauit literas, ſiue ſchedulas, & cedulones contra præfatos canonicos generaliter, & nominando præfatum N. ſpecialiter, cui ſimile nunquam videtur fuiſſe factum, quia præbenda ſuæ dignitatis non eſt prima poſt pontificalem: idque fecit iudex, nulla citatione, nec monitione facta ſpecialiter ipſi N. vt vni de Capitulo, nec tanquam procuratori, nec ipſi Capitulo. Poſt quæ præfatus N. interfuit diuinis, non tamen miſſauit, neq; ordine ſacro vſus eſt.

Quæritur quid oporteat præfatum N. facere, ne peccet, præſuppoſito, quòd nõ habet mandatum ſui Capituli ad ſoluendum, & quod non fuit citatus, & quod nulla monitio eſt facta præfato Capitulo, vt ſolueret præfata quindennia, & quod omnem curã, & diligẽtiam adhibuit, vt præfatum Capitulum ſoluat quæ debet, & quod obtulit ſe ſoluturum pro rata eam partem, quæ pro ſua præbenda ei contingit, quod paratus eſt facere, & quod non apparet vlla obligatio, qua præfatum Capitulum teneatur ſoluere vlla quindennia præterquam acceptatio annexationis quorundam beneficiorum, & quod præfatus ſubcollector prima vice excommunicauit ob minorem quantitatem, & vltima vice pro maiori, quo videtur non ſatis conſtare de debito, & quod magna pars quantitatis expreſſæ in ſecunda vice dicitur cœpiſſe deberi ante 120. annos.

Huic quæſtioni ægro animo reſpondeo, vt cuidam alij ſimili reſpondit Oldradus, a nec vllatenus reſpondiſſem, niſi obligatio magna, qua teneor inſeruire mittenti illam mihi, ad id me adigeret. Tum quia agimus Romæ, vbi ſunt multi harum rerum expertiſſimi, & ipſe non ſatis noui leges, nec mores Romanos, ex quibus eius deciſio eſt haurienda, ſicut & ille legum Cæſarearum peritiſſimus in materia cenſurarum fulminatarum à Papa vix fuit auſus reſpondere. Attamen ſubmittens omnia cenſuræ S. D. N. & me peritioris, dicam ſequentia.

1 Primum, videri neceſſarium certa reſponſuro legiſſe, aut certe intellexiſſe primo tenorem ſcripturæ continentem vnionem, vel annexionem bonorum, ratione quorum huiuſmodi quindennia debentur; ſecundo ſcripturam, qua procurator Capituli obligauit ipſum ad ſoluenda quindennia; tertio tenorem mãdatorum, quibus procuratores, qui præfatas vniones, vel annexiones impetrarunt, poterant obligationes facere ad ſoluenda quindennia; quarto proceſſum, quem fecit iudex, aut ſubcollector in procedendo ad declarationem, & denunciationem contentorum in ea, præſertim ad declarationem prædicti N. quorum nullius copia, vel ſummarium datur.

Secundo, certum eſſe neminem incurrere excommunicationem generaliter latam, niſi ob peccatum mortiferum, b & conſequenter cum excommunicatio, de qua agitur, ſit generaliter lata, non incurrit eam præfatus N. niſi peccauerit mortaliter circa præfatæ ſolutionis omiſſionem.

2 Tertio, quòd ſi per bullas præfatarum vnionum fuit lata excommunicatio in Capitulum ſimpliciter, & abſolutè, nihil valuit, & non ligauit Capitulum, per cap. [Romana.] c imò neque vllum negotiorũ geſtorem, neque vllum canonicum, quia quidquid ibi gloſſa dicat, & inter doctores controuertatur, verior concluſio eſt, quod talis excommunicatio eſt ipſo iure nulla propter verbum, [penitus,] in ipſo appoſitum.

3 Quarto, quòd ſi excommunicatio non fuit lata in vniuerſum Capitulum ſimpliciter, & abſolutè, ſed cũ additione, & in ſingulos eius canonicos, qui forent culpabiles, idest, quorum culpa omitteretur ſolutio quindenniorum, iudicandi eſſent excommunicati illi, quorum culpa ſolutio fuiſſet omiſſa, quia licet excommunicatio non poſſit in vniuerſitatem ferri propter rationes, quas diuerſi in diuerſis locis tradunt, & in his Felynus, d poteſt tamen ferri in ſingulos vniuerſitatis, qui culpabiles forent, per ipſum præfatum [§. in vniuerſitatem.] e & argumen. cap. [propoſuit.] f quod in hoc ante omnes citauit Hoſtienſis, g qui fuit diſcipulus, & Cardinalis ipſiuſmet Innocentij IV. conditoris præfati ca. [Romana.] & præfati ſui [§. in vniuerſitatem.] quæ ſententia verior nobis videtur, quam contraria, ſaltem ad conſulendum, quamquam diſputando illa defendi poſſet, limitando tamen, vt procedat in illis ſingularibus canonicis, qui non quali quali culpa, ſed mortifera forent culpabiles, quandoquidem, vt dictum eſt, nulla excõmunicatio maior generaliter lata includit, & ligat aliquem, niſi mortiferè peccantem, vt dictum eſt.

4 Quinto, quòd nemo debet declarari excommunicatus per excommunicationem generaliter latam, niſi res eſſet notoria, antequam citetur, & audiatur, iuxta gloſſam celebrem adiuncto textu, h de cenſibus, cui ſimilis in clem. 2. i quæ ſunt receptæ communiter, & latè tradit Felynus, k ita quod declaratio facta ſine citatione eſt nulla, ſicut aliæ ſententiæ latæ ſine citatione legitima ſunt nullæ, quando illa requiritur, l quia contra inauditam partem etiam Papa non poteſt quidquam definire, vt ipſemet teſtatur, m & concordat cap. [nos in quemquam.] n

5 Sexto, quòd licet à ſententia excommunicationis non poſſit appellari ad effectum ſuſpendendi eam, à declaratione tamen, qua quis declararur eam incurriſſe, poteſt appellari etiam ad effectum ſuſpendendi eam, ita quòd appellatione pendente nihil ei obſit, iuxta gloſſam receptam, p vt latius tradit Felynus, q vbi adducit illud Panormitani, r quod quamuis in facto vere notorio non poſſit appellari, vt in capit. [cum ſit Romana.] s tamen à ſententia iudicis declarantis factum eſſe notorium poſſet appellari, cum iudex poſſet iniuſtè declaraſſe, ſicut in ſimili dicit gloſſa, t quod licet à ſententia iuris non appelletur, vt cap. [quia nos.] u à ſententia tamen iudicis declarantis quem incidiſſe in pœnam legis bene poteſt appellari.

6 Septimo,

ALLEGATIONES.

a conſil. 20. b cap. nemo, & cap. nullus. 11. quæſ. 3. c §. in vniuerſitatem, de ſenten. excommunic. lib. 6. d in capit. eam te, de reſcrip. e in verbo culpabiles. f de cler. excommunic. miniſtr. g in ſumma de contumacia. §. fin. h in clem. præſenti, verbo conſtiterit. i eodem verbo de pœnis k in cap. Rodulphus, de reſcript. à num. 41. l clemen. paſtoralis, §. cæterum, de re iud. m in cap. 1. de cauſa poſſ. n 2. quæſtio. 1. o capit. is qui, §. fin. de ſentent. excommunicat. lib. 6. p in cap. capientes, §. quod ſi per viginti, vel priuatos, de elec. lib. 6. q in dict. cap. Rodulphus, num. 43. r in conſil. 100. s de appellat. t in dict. §. quod ſi per viginti, de elect. lib. 6. u de appellat.

6 Septimo, quòd debitum à Capitulo non cenſetur debitum à ſingularibus Capituli, quia aliud eſt vniuerſitas, ſiue collegium, & aliud ſinguli vniuerſitatis, ſiue collegij, a & aliud Capitulum, & aliud ſinguli de Capitulo, b vbi late Felynus, c ex quo & alijs determinat Calderinus, d quod fructus obuenientes Capitulo debent diſtribui canonicis viuentibus nouis tempore diſtributionis faciẽdæ, licet obueniſſent Capitulo, antequam ipſi fierent noui canonici, quia Capitulum ſemper eſt idem, ſecus de debito à Capitulo, ſiue debitum fuiſſet contractum à Capitulo, antequam illi noui fuiſſent facti canonici, ſiue poſt, quia debitum à Capitulo, non debetur à ſingulis de Capitulo, & ita præfatus N. non videtur debere quidquam ex quindennijs præfatis, ſed ſuum Capitulum, & conſequenter illud eſt cogendum ad ſoluendum, & non præfatus N. etiam pro parte ad quam ſoluendam poſſet cogi à Capitulo ratione ſuę præbendæ, quod confirmari poteſt per alia multa, quæ citat Felynus. e

7 Ex prædictis infertur primo ſolutio quæſtionis, ſcilicet quid poſſit, vel debeat facere præfatus N. quo vitet offenſam humanam, vel diuinam, & Sanctitatis S. D. N. & Capituli ſui. Infertur enim primo, quòd quia nemo debet alterius cauſa adeo prægrauari, nec regulariter cogi ad ſoluendum alterius debita, f probabiliter poteſt allegare nihil ſe debere ob præfata quindennia, quippe, quę licet debeantur à ſuo Capitulo, non tamen ob id debentur ab ipſo, quamuis cogi poſſit à ſuo Capitulo ad contribuendam partem, quæ ſuam præbendam contingeret, ſi Capitulum deberet illa ſoluere, per proximè dicta.

Secundo, quod etiam iuſtè poſſet allegare, ſe non eſſe excommunicatum, ſi excommunicatio lata fuit in Capitulum abſolutè, per tertium dictum, imò nec ſi fuit lata in Capitulum cum additione, & in omnes capitulares culpabiles, ſi ipſe non fuit culpabilis culpa mortifera, per 4. dictum.

8 Tertio infertur, quod etiam poteſt iuſtè allegare declarationem, qua eſt declaratus excommunicatus, non fuiſſe iuridicam, imò fuiſſe nullam, ſi non fuit citatus ad vidẽdum ſe declarari, per quintum dictum, & Oldradum, g vbi concludit exequutionem pœnæ incurſæ ipſo iure non poſſe fieri antequam præcedat declaratio valida facta citata parte, pro quo eſt textus in ca. [cum ſecundum.] h quod habet, quod quamuis bona hæreticorum ipſo facto fiſco acquirãtur, non tamen fit exequutio, & occupatio ante ſententiam declaratoriam.

Quarto, quod præfatus N. poteſt agere de nullitate præfatæ excommunicationis, & præfatæ declarationis ob cauſas ſupra tactas. i

Quinto, quod præfatus N. poteſt appellare à pręfata declaratione ob cauſas etiam prædictas.

Sexto, quod poteſt implorare officium iudicis competentis ad cognoſcendum de cauſis quindenniorũ, & eorum a quibus factę ſunt declarationes prædictę, iuxta cap. 2. K & alia plurima, quæ poſt Panormit. & Imolenſem affert, & citat Felyn. l & ſupplicare humiliter, vt iubeat ſibi fieri copiam illorum quatuor, quæ in primo dicto deſiderantur. Tum quia neceſſaria ſunt ad hoc, vt ipſe noſcat, an teneatur ſoluere, nec ne.

9 Tum quia ipſe eſt reus, & reuer. Camera. ſiue fiſcus tenet vicem actoris, ſiue accuſatoris, & actore non probante, reus abſoluitur. m Tum quia acta in iudicio, tam ciuilia, quam criminalia ſunt edenda parti, & omnia alia inſtrumenta, ſaltem cauſa cogni-

F ta officio iudicis. n Tum quia vnde iura emanant, iniuria non debet prodire, o & iniuſtum eſſet damnare præfatum N. non facta ſibi copia eorum, in quibus præfata reuer. Camera. ſe fundat ad videndum ſi ſint vera ea, quæ apud ipſam contra eum per ſubreptionem fortè malè allegantur.

Septimo, quòd conſulendum videtur præfato N. vt adeat aliquem cauſidicum ſatis peritum ſtyli curiæ, & roget eum, vt primo componat ei libellum, ſiue petitionem, ſecundum formam, quam illa ſeruat in implorando officio iudicis, quòd non proponitur pro actione, ſed humiliter poteſt peti ante litem conteſtatam, ad hoc, vt concedatur ei copia præfatorum quatuor, quæ diximus in primo dicto eſſe neceſſa-

G ria ad reſpondendum cum debita reuerentia. Secundo, vt componat ei alium libellum, vel aliud capitulum eiuſdem libelli, in quo reuerenter dicat præfatam excommunicationem, & declarationem, qua ipſe declaratur excommunicatus, eſſe inualidas, & nullas, & ideo reuocandas, vel certe declarandas eſſe tales ob cauſas ſupradictas.

Tertio, quod componat alium libellum, vel aliud capitulum eiuſdem, quod appellet à declaratione præfata, allegando eam eſſe nullam, & petendo eam declarari talem ob defectum citationis, & alia ſupradicta.

Quarto, quòd componat alium libellum, vel aliud

H capitulum eiuſdem libelli, quo reuerenter petat abſolutionem ad cautelam ab excommunicatione præfata, quam allegat eſſe nullam ex cauſis prædictis, offerendo cautionem, quam in huiuſmodi caſibus mandat offerri Papa, p licet enim etiam abſque tali abſolutione deberet audiri, vt præfatus Oldradus, q poſt alios conſuluit, modeſtius tamen fuerit illam petere, & ſi ſtylus curię patitur, præfatus *cauſidicus* poſſet addere præfato ſuo libello, vel libellis appellationem à præfatorum poſitorum negatione.

Cæterum præfatus dominum N. non debet ſe ob ea, quæ fecit, putare irregularem, neque abſtinere neceſſario à diuinis in foro conſcientiæ, neque in foro exteriore, durante lite ſuper præfatis cauſis nulli-

I tatis, appellationis, & iniuſtitię, per ea quæ poter*unt* poſtea ſcribi.

10 Maius dubium eſſet de ſuſpenſione, *quia illa* poteſt ferri abſolutè in vniuerſitatem, Capitu*la*, & conuentum, vt probatur in cap. [quia ſæpe.] r & dicimus nos in Man. confeſ. s nihilominus tamen idem videtur dicendum de illa, quoniam vt nos diximus poſt Caietanum, & alios, t non poteſt illa ferri, niſi ob culpam eius, in quem fertur, & conſequenter ſuſpenſo Capitulo, non cenſentur ſuſpenſi ſingulares eius, niſi ſint culpabiles, at conſulens in nulla culpa fuit propter ea, quæ narrantur in caſu propoſito, ergo neque ſuſpenſus. Quæ concluſio iuſta, æqua, &

K ſancta videtur nobis per ſupradicta, omiſſis alijs, quę pro, & contra adduci poſſent. Salua. &c.

S V M-

ALLEGATIONES.

a leg. ſed ſi hæc, § qui manumittitur, ff. de in ius vocan. §. qui manumittitur. 12. quæſtio. 2. b capitul. eam te, de reſcript. c num. 13. d in tit. de præbend. conſil. 21. e in dict. cap. eam te. f cap. non debet, de regul. iur. lib. 6. g conſil. 20. num. 58. h de hære. lib. 6. i in præf. 2. 3. & 4. dic. k de offic. iudicis. l ibidem. m l. qui accuſat Cod. de edendo, cum ſimil. n l. 1. & 2. C. de edé. o l. meminerit. C. vnde vi. p in cap. ſolet, de ſentent. excommunic. lib. 6. q in præfat. conſil. 20. & 105. r de elect. lib 6. cap. ſi ſententia, de ſenten. excommunicat. s capit. 27. num. 165. t in dict. capit. 27. numero 152.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens dare tot curiali apud Sedem Apoſtolicam gratiam impetranti, nolenti promiſſionem acceptare, niſi pecunia deponeretur, non ligatur quidem ratione pacti, quod parte recuſante non interceſſit, ligatur tamen ratione promiſsionis etiam non acceptatæ, & num. 6.*

2 *Ignorans probabiliter quid omnino eſſe peccatum, à toto excuſatur, at qui ignorat ſolam circunſtantiam aggrauantem, à prædicta circunſtantia tantum excuſatur, num. 5. at qui ſolum ignorat pœnam, ab ea non excuſatur, nu. 3. niſi ſit pœna excommunicationis, vel alia admodum extraordinaria, quæ iuſtè potuit ignorari tali delicto impoſita, num. 4.*

3 *Extrauagans Bonifacij VIII. innouata per Gregorium quo ad obligationem denunciandi delinquentes non eſt vſu recepta.*

CONSILIVM XI.

PRo gratia apud Sedem Apoſtolicam obtinenda quidam conſtitutionis Greg. XIII. ignarus curiali promittebat ducatos duodecim dare, ſi gratiam impetraſſet, curialis noluit, niſi dictos deponeret ducatos, acceptare, nec promittens voluit depoſitum facere. Quæritur, an pœnas incurrerit, maximè etiam, quia non denunciauit intra triduum.

1 Reſpondeo primo, quod pro parte affirmante, quod prædictus dominus conſulens incurrerit prædictas cenſuras, facit primo, quòd videtur feciſſe pactum de dandis duodecim ſcutis. Secundo, quòd promiſit dare illa. Tertio, quòd non denunciauit intra triduum eos, quos nouit pactos fuiſſe de dando certo precio.

Secundo reſpondeo, quòd prædictus dominus cõſulens non incurrit prædictas cẽſuras bullæ, eo quod fecerit pactum de dando aliquid pro gratia obtinenda, quia non fuit pactum, licet voluiſſet id facere: is enim, cum quo voluit paciſci, noluit facere quod ipſe petebat, niſi depoſitis in primis duodecim ſcutis, & illa non fuerunt depoſita.

Tertio, quòd maius dubium eſt, an incurrerit propter promiſſionem, quia licet non perueneri t ad pactum, eo quod promiſſarius non conſenſit abſolutè, nec acceptauit illam, ſed ſolùm ſub conditione, quæ non fuit adimpleta, tamen facta fuit promiſſio, & ad incurrendas pœnas illius extrauagantis ſufficit promiſſio etiam ſine pactione, vt colligitur ex prædicta extrauagante, vt diximus in comm. a

Quarto, quod non eſt minus dubium, an prædictus dominus conſulens poſſit excuſari per ignorantiam. Nam pro parte negante facit primo, quod licet ille probabiliter ignoraſſet prædictam extrauagantem, & eius pœnas, non tamen probabiliter ignorabat eſſe peccatum obtinere huiuſmodi gratiam per pecunias, vel per pactum, vel promiſſionem dãdi eas, quia hoc iure naturali, diuino, & humano antiquiore, & precedenti illam extrauagantem erat peccatum, probatur enim in prædicto commen. b quod omnia illa, quæ prohibentur in hac extrauagante, ſunt prohibita iure naturali, diuino & humano antiquiore illa.

2 Secundo, quòd licet qui facit aliquid, quòd omnino probabiliter ignorat eſſe peccatum, excuſetur omnino à pœna peccati, vt tenet D. Tho. receptus, c qui tamen ſcit, vel ſcire debet aliquid eſſe peccatum, A ſed ignorat aliquam circunſtantiam, propter quam eſt maius peccatum, quàm ipſe putat, licet excuſetur à tanto, non tamen à toto, id eſt, licet non peccet tantum, quantum peccaret, ſi non ignoraſſet illam circunſtantiam, peccat tamen tantum ad quantum ſufficit ſcientia, quam habebat, vel debebat habere. v. g. ſi putans probabiliter hominem dormientem ſub rupe alicuius montis eſſe ceruum, vel hinnulum eius, occideret ſagitta, nullatenus peccaret, quia ignorat omnino id eſſe peccatum, ſi tamen ſciret, vel deberet ſcire eum eſſe hominem, ignoraret tamen probabiliter, & inuincibiliter eum eſſe ſuum patrem, excuſaretur quidem à peccato parricidij, quod eſt maius, B quam homicidium ſimplex, non tamen à peccato homicidij ſimplicis, & ita licet excuſaretur à tanto, non tamen à toto, vt ex eodem D. Thoma recepto, d colligitur. At prædictus dominus conſulens ſciebat, vel debebat ſcire, vt prædictum eſt, promiſſionem illam eſſe peccatum, licet neſciret eſſe adeo graue, adeoque Apoſtol. Sedi exoſum, & adeo grauiter ab ea puniendum, ergo licet non peccauerit tantum, quantum peccaſſet, ſi ſciuiſſet eam eſſe tam grande peccatum; peccauit tamen tantum, ad quantum ſcientia ſua ſufficiebat.

3 Tertio, quòd non requiritur, ad hoc, vt aliquis incurrat pœnam alicuius legis, vt ſciat talem pœnam ab ea lege impoſitam, alioqui ruſtici, mulieres, mona- C chi, præſertim incluſi, iniuſtè caſtigarentur pœnis canonum, & legum, quas neſciunt eſſe per illas ſtatutas, cuius contrarium ſeruat totus mundus, & tota Eccleſia Chriſtiana, & probatur per regul. iur. [ignorantia facti, non iuris excuſat.] e

Contrarium tamen arbitror eſſe verum, per ea, quæ breuiter tradimus in Manu. confeſſ. f vbi poſt alia, quæ g ſcribuntur, tradimus, quod licet ignorantia, etiam quæ eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ, excuſat tamen à pœna excommunicationis latæ contra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia extraordinaria, ſecundum, h & D. Antoninum, & alios ibidem citatos, pro quibus eſt textus, i & ex his, quæ illis D addimus in Manual. K vbi tanguntur paulo altius rationes huius concluſionis. Et ita licet prædictus dominus conſulens non excuſetur à peccato tranſgreſſionis legis naturalis diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſatur tamen à pœna excommunicationis, & alijs pœnis valde extraordinarijs præfatæ extrauaganti adiectis.

4 Non obſtant oppoſita, quia reſpondetur, concedendo quidem prædictum dominum conſulentem non excuſari omnino à toto peccato, ſed ſic à tanto, id eſt, quod peccauit promittendo, ſed non tantum, quantum peccaſſet, ſi ſciuiſſet promiſſionem illam eſſe adeo grauem, & ſub tam grauibus pœnis vetitã, E & quòd licet ſciret, vel debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, quia iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa extrauagante vetabatur, non tamen ſciebat, nec tenebatur ſcire coram Deo, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, tam grandes, & extraordinarias pœnas eſſe adiectas contra illam promiſſionem;

ALLEGATIONES.

a de dat. & promiſs. nota. 8. num. 11. b Notab. 3. num. 5. c 1. 2. quæſt. 76. art. 3. d in d. artic. 3 & eadem quæſt. e Lib. 6. cum ſimil. f cap. 23. num. 47. g à num. 45. h cap. à nobis. 1. de ſenten. excommunic. i in cap. 2. de con. lib. 6. K cap. 27. num. 174.

nem; quoniam illæ iure humano tantum infliguntur, & ideo licet incurrerit peccatum, & poſſit ob id iuſtè puniri, non tamen eſt puniendus illis pœnis grauibus, & extraordinarijs, & adiectis illi extrauaganti quas in foro Dei, & conſcientiæ iuſtè potuit ignorare, vt bona pars hominum ignorat, licet in foro exteriori præſumeretur ſcire, quia fuit ſolemniter publicata in locis ad id deputatis.

5 Quinto, quòd prædicta extrauagans poſt innouationem ſuam non videtur eſſe recepta quo ad obligationem denunciandi tranſgreſſores eius, ſicut etiã condita à Bonifacio VIII. non videtur fuiſſe vnquã recepta, cuius rei rationes aliàs in ſacro Pœnitentiariæ prætorio reddidimus, & ita quo ad illam partem iam non obligat, iuxta notata, a & gloſſam celebrẽ, & receptam, b & ea, quæ latius adducimus in Manual. confeſſ. c & Miſc. 47. d

6 Itaque reſoluendo dubium, dicimus præfatum dominum conſulentem peccaſſe quidem volendo paciſci, & promittendo, ſed non incidiſſe in pœnas extrauagantis. Tum quia licet voluiſſet paciſci, non tamen fuit pactus. Tum quia licet promiſiſſet, & debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, neſciebat tamen, nec tenebatur ſcire in foro conſcientiæ tam graues pœnas contra eam facientes eſſe impoſitas, & ita quo ad forum Dei, & conſcientiæ non incurrit illas, licet quo ad forum exterius præſumeretur ſcientia, & conſequenter incurſio pęnarum. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. leges. 4. diſtinct. b in cap. 1. de treuga, & pace. c cap. 23. num. 62. d num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de dando pro gratia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam eſt ſubiecta pœnis, etiam gratia non obtenta, ſecus quo ad mediatores, qui non promiſerunt, licet auxilium, conſilium, & fauorem præſtiterint, numero quarto.*

2 *Promiſſio illa eſt, qua quis ſe ipſum ſaltem naturaliter obligat, vel intentionem habet ſe obligandi qualis non eſt, ſi dicam. Talis tibi daret, vel ſcripſit mihi quod tibi daret, tot, ſi hoc faceres, vnde non ſubijcitur pœnis, ſicut nec illa, quæ facta etiam in materia licita non obligaret, & num. 4.*

3 *Ignorantia pœnæ excommunicationis, vel alterius exorbitantis annexæ rei iure naturali, vel diuino prohibitæ, poteſt eſſe etiam ipſa cauſa peccandi, quando, ſcilicet ſi illam ſcirem, non peccarem, & ita excuſat à pœna, licet non excuſet à peccato.*

3 *Ignorantiam excuſantem à pœna habet ille, qui licet haberet notitiam conſtitutionis prohibentis, ignorabat tamen ſpecialiter in ea contenta, ac pœnas, iuncta figuratione quæſtionis.*

CONSILIVM XII.

Titius dixit Sempronio: Ego donarẽ centum ei, qui mihi impetraret diſpenſationem matrimonialem, quam habeo in hac ſupplicatione expreſſam. Sempronius accepit dictam ſupplicationem, & adiuit Seium, dicens ei: Eſt data mihi hæc ſupplicatio; ſi amicus tuus obtinebit hanc gratiam, lucrabitur 100. ſcuta. Seius tradidit illam ſupplicationem Mæuio, cui diF xit eadem verba. Mæuius tandem, accepta dicta ſupplicatione, alloquutus eſt ſeruitorem alicuius Illuſtriſſimi pro dicta obtentione, à quo accepit reſponſum, quod ipſe aliàs habuit pro manibus dictam ſupplicationem, & quòd ſummus Pontifex nolebat gratiam facere.

Quæritur, an dicti mediatores incurrerint cenſuras extrauagantis Gregorij XIII. [ab ipſo.] attento maximè, quod ipſi mediatores, licet diu Romæ permanſerint, & olim audiuerint in generali, exiſtere quandam bullam de datis, & promiſſis pro gratia, & iuſtitia, ignorabant tamen contenta ſpecialiter in ea, & etiam pęnas.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo multa poſſe pro G vtraque parte adduci. Quandoquidem pro parte affirmante facit, quòd ad incurrendas cenſuras præfatæ extrauagantis, non requiritur, quod obtineatur gratia, vel iuſtitia, ſed ſufficit promittere, paciſci, vel dare aliquid pro ea obtinenda, vt nos probamus in com. de datis, & promiſſ. a Neque requiritur, quod promiſſio fiat pro iuſtitia, vel gratia obtinenda in vtilitatem promittentis, ſed ſufficit, quod fiat in vtilitatem tertij, vt adnotamus, in d. com. b Facit etiam pro hac parte, quod ad incurrendas cenſuras præfatas ſufficit dare auxilium, conſilium, vel fauorem.

2 His tamen non obſtantibus, pars negans eſt verior. Primo quidem, quod nullus horum quidquam H promiſit, aliud enim eſt promittere aliquid alicui, & aliud eſt dicere illi. Ille, vel ille daret tibi centum, ſi faceres illud, aut illud. Qui enim promittit, obligat ſeipſum, vel habet animum ſe obligandi ſaltem naturali obligatione, iux. l. 1. c & §. [ſi ſcriptum.] d & proprius in l. 2. e quæ habet, proxenetam, & mediatorem, ſiue conſiliatorem, non teneri mandato, vel obligatione deſcendenti ex illo contractu, qui fit inter alias partes, eo mediante, vel conſulente.

Secundo, quòd præfata extrauagans non includit promiſſiones, quæ ſunt ipſo iure nullæ, licet in materia minimè vetita fierent, qualis eſt promiſſio iocoſa, vel ab infante, vel furioſo facta, & talis videtur eſſe illa, qua quis dixerit alicui, Petrus mihi ſcripſit, I quod daret 100. ei, qui ſibi impetraret illam, vel illam gratiam.

3 Tertio, quod ignorantia præfatorum mediatorũ videtur excuſare illos à pęnis præfatæ extrauagantis per ea, quæ breuiter tradimus in Manual. confeſſ. f vbi poſt alia, quæ g ſcribuntur, tradimus, quod, licet ignorantia etiam, quę eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ, excuſat tamen à pęna excommunicationis latæ contra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia valde extraordinaria, ſecundum Antonium, h & D. Antoninum, & alios citatos, pro quibus eſt textus in c. 2. i ſi illa ignorantia fuit cauſa peccandi, ita quod ſi ſciuiſſent tales pęnas fuiſſe impoſitas, non fuiſſent trãK greſſi illã, & ex his, quæ illis addimus in eod. Man. k vbi paulo altius tanguntur ſeminaria rationum hui⁹ concluſionis. Et ita, licet præfata non excuſentur à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, & diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſantur tamen a pęna excommunicationis, & alijs pęnis valde extraordinarijs præfatæ extrauaganti adiectis.

4 Ad

ALLEGATIONES.

a Nota. 8. num. 11. b Nota. 12. num. 27. c ff. de pollicita. d Inſtit. de inutil. ſtipula. e ff. de proxene. f c. 23. num. 47. g in nu. 45. h cap. à nobis, il primo de ſenten. excommunic. i de conſtit. lib. 6. k cap. 27. num. 172.

4 Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum, negando tamen, quod prædicti mediatores fecerint vllam promiſſionem, pręſertim talem, quę obligaſſet eos, etiam ſi fuiſſet facta in materia debita, & iuſta.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo aſſumptũ quando peruentum eſt ad obtentionem gratiæ, ſecus autem eſt, quando non eſt ad id peruentum, propter rationem neruoſam, quam poſuimus in dicto comm. Not.3. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio generalis ſola intentione mortifera, & talis, quæ nec in materia licita induceret obligationem non videtur ſubijci pœnis extrauag. Gregor. XIII. vt etiam dicitur de ſimonia mntali, ſecus eſt de promiſſione tacita, & virtuali.*

B

CONSILIVM XIII.

AN promiſſio facta ab aliquo pro iuſtitia, vel gratia, per verba generalia, per quæ in foro exteriori non obligaretur ad licita, ſit mortalis, & incurrat pœnas impoſitas à Bonifacio Octauo, & Gregorio Decimotertio in extrauagante [ab ipſo.] a

1 Pro parte negante huius quæſtionis, quæ videtur omiſſa in noſtro commentario ſuper eadem extrauagãte, b facit, quod vt vbi ſupra determinatur, promiſſio, quę ſola intentione eſt illicita, non includitur ſub illa extrauagante, & quod ad incurrendam pœnam illam non ſufficit intentio, ſiue voluntas dandi, paciſcendi, vel promittendi, etiam illicitè, ſed oportet, quod ſequatur datio, pactio, vel promiſſio illicita, qualis non videtur eſſe illa, quæ ſola voluntate, & intentione eſt illicita.

C

Pro parte verò affirmante facit, quod ibidem determinatur, promiſſionem, & pactionem non ſolum expreſſam, ſed etiam tacitam contineri ſub eadem, & quod voluntas faciendi, id quod eſt mortiferum peccatum, eſt mortale, c & quod voluntas pro facto reputatur. d

D

Facit etiam pro negatiua, quod ſimonia mentalis licet ſit mortifera, non tamen ſufficit ad incurrendas pęnas impoſitas. e

ALLEGATIONES.

a de rebus dat. & promiſſ. b num. 21. & duobus ſeq.
c capi. ſi cui de pœn diſt. 1. d c. dixi, & c magnam. ead. diſt.
e cap. fina. de demon.

SVMMARIVM.

1 *Dans, vel promittens, etiam abſens, ſolicitatori Romæ moranti pro ſtrena bonæ expeditionis beneficij in Curia obtinendi, incidit in extrauagan. de datis. abſens autem durante ignorantia bullæ excuſatur, ſed præſens illam ſciens non, niſi à penis additis per Greg. XIII. conſulteque faciet ſi ipſe condonationem pœnarum, & reualidationem gratiæ in foro conſcientiæ petat.*

E

CONSILIVM XIV.

QVidam N. reſidens in Hiſpania, & ignorans extrauagantem, [ab ipſo,] Gregorij XIII. a ſcripſit Romam ad Cæſarẽ rogans, vt expediret quandam prouiſionem cuiuſdam beneficij, ad quod erat no

A

minatus à Rege, promiſſis 40. vel 20. pro ſtrena, vel mancia bonæ expeditionis, qui Cæſar expediuit bene literas, & ex pecunijs, quas per literas cambij miſit, accepit ſibi pro ſtrena 25.

Quæritur, vter eorum, an vterque, an neuter incurrerit pœnas exarauagan. præfatæ.

1 Reſpondeo primo, præfatum N. ſatis excuſari poſſe à pœnis præfatæ extrauagantis ſaltem quo ad forũ conſcientiæ, ob ignorantiam, donec ſciuerit præfatam extrauagantem, & quod contra eiuſdem extrauagantis prohibitionem promiſſi, & accepti illi 25. ducati fuerunt per quædam, quæ de ignorantia ſcripſimus ipſi in b manu confeſſ. c

B

Secundo, quod non ſunt mihi vires, quas multum deſiderabam adeſſe ad defendendum Cæſarem, & liberandum ab incurſione trium pęnarum de octo, quas ipſe colligo in cõmentario prædictæ extrauagantis, d quamuis quo ad primam, & alias quatuor poſtremas arbitror ipſum liberum eſſe quo ad forum conſcientię ad finem, vt non teneatur ipſe illas per ſe abſque iudicis ſententia ſubire.

Tertio, quod D. conſulens conſultè facit ſeruando hanc rem ſecretam, & petendo in ſacra pœnitentiaria condonationes harum pœnarum, & reualidationem præfatæ prouiſionis, nullius expreſſo nomine, & quatenus licuerit, nos quoque fauebimus ei, ad gloriam Dei, qui nos omnes ſaluet. Amen.

ALLEGATIONES.

C

a de dat. & promiſſ. b cap. 27. c num 474. d Not. 31.

SVMMARIVM.

Promiſſio conditionalis dandi, ſi intra tale tempus ei obtinebit gratiam, etſi deficiente conditione euaneſcat, & ſit nulla, non tamen deſinit comprehendi ſub extraua. ab ipſo: gratiaque etiam poſtea illius occaſione procurata, & obtenta, & ſine qua procurata non fuiſſet, etiam nulla eſt. Itemque, & dicta promiſſio etſi nulla ſit pœna tamen digna eſſe poteſt. num. 3. 1

Gratia illa videtur poſſe dici ſubreptitia, quæ fuit obtenta per promiſſionem, ſeu donationem adeo malam, factam mediatori, quam ſi concedens ſciuiſſet, gratiam nequaquam conceſſiſſet. 2

D

CONSILIVM XV.

GErmanus ignorans extrauagantem Gregorij XIII. cuidam curiali, & ſecretario cuiuſdam magnatis promiſit 500. aureos ſi infra annum 1580. à ſummo Pontifice impetraret diſpenſationem. Is à mercatore creditũ, ſeu literas obtinuit, & miſit, vt ille poſſet dictam ſummam accipere. Secretarius ſolicitauit dictã gratiam, & poſt annum 1581. eã tandem obtinuit, & literas expediuit. Dubitatur, an promittens ineurrerit pœnas per Gregorium XIII. poſitas

E

1 Perpenſis reſponſis ad quæſtiones prædictas redditis à viro pio, eodemque erudito, vt ipſa indicant, videtur primo, qu d præfatus G. non incurrit excommunicationem inflictam per extrauagãtem. [ab ipſo.] in foro conſcientiæ, ſi vere corã Deo eius pœnas ignorabat, per ea, quæ ipſe citat, & per ea, quæ nos addimus in Manual. confeſ. Secunda verò reſponſio, qua concludit præfatam diſpenſationem valere ea ratione quod non videtur impetrata per ſordes, quia non fuit impetrata per promiſſionem validam, eo quod promiſſio fuit conditionalis, ſi intra annum 1580. impetraret, & non fuit impetrata intra illum, ſed poſtea, vt in facto proponitur, non videtur firma. Tum, quia

præfata extrauagans non requirit promiſſionem validam, ad incurrendas pœnas eius, immo præſupponit ſufficere inualidam, præſupponit enim pacta, promiſſiones, & alia, quæ vetat, eſſe quidem actiones malas, & ipſo iure nullas, attamen eas ſufficere ad incurrendas pœnas p̄dictas. Tū quia p̄fata extrauagans non requirit promiſſionem, uel pactionem puram, nec conditionalem, ſed ſolum in genere pactionem, vel promiſſionem, quæ in caſu propoſito contigit. Tū quod ex prædicta reſponſione ſequeretur, quod valeret omnis iuſtitia, vel gratia impetrata per promiſſionem cōditionalem, ſi poſt lapſum temporis ad impetrandum præſtituti impetraretur, quod videtur inconueniens, quoniam aperiretur, via fraudandi prædictam extrauagantem, ſi quidem omnis, qui vellet impetrare huiuſmodi iuſtitias, vel gratias, poſſet promittere magnā ſummam alicui, ſi intra 20. dies impetraret eas illi, & ille, impetraret poſt 20. dies intra 30. vel 40. quia valeret impetratio, & non eſſet locus pœnis illius. Tum, quod in caſu propoſito concurrunt omnia neceſſaria ad hoc, vt habeant locum pœnæ præfatæ extrauagantis, quoniam interuenit in eo pactum, & promiſſio dādæ pecuniæ, immo, & datio, & receptio illius, quin etiam obtentio gratiæ, ergo etiam cenſendæ ſunt pœnæ incurſæ, per ea, quæ nos in d. extrauagant. a diximus.

2 Tum denique, quod prædicta pactio promiſſio, pecuniæ miſſio, & eius receptio fuerunt cauſa, ſine qua diſpoſitio non fuiſſet obtenta, & cauſa obtentionis fuit illicita ſaltem ex parte ſecretarij, qui ſciens non licere impetrationem gratiæ, vel iuſtitiæ factam ob pactum, vel promiſſionem, dationem, vel receptionem pecuniæ, eam fecit, & quod dici poteſt ſubreptitia, eo quod non expreſſit præfata interceſſiſſe, quia clarum eſt, difficilius Papam conceſſurum fuiſſe, ſi ea ipſi expreſſa fuiſſent. b

3 Non obſtat, quod promiſſio conditionalis neminem obligat ante conditionis aduentum, quia ex hoc non ſequitur, quod promiſſio conditionalis ante impletam conditionem, non poſſit eſſe mala, & delictum dignum pœna, & caſtigatione. Si quis enim promitteret alteri centum, ſi intra annum occideret aliquem, p̄miſſio quidem eſſet nulla ante, & poſt impletam conditionem, & non poſſet agi ex illa, c attamen ante, & poſt impletam conditionem eſſet promiſſio mala, & digna pœna, vt palam eſt.

Non obſtant etiam ea, quæ citantur ex Panormitano, d quoniam nec illud capit. nec aliud ex eo elicitū ab eo, & à Præpoſito, & alijs probat non poſſe dari promiſſionem ipſo iure nullam, quæ ſit delictum, & dignum pœna, & caſtigatione.

ALLEGATIONES.

a Not. 20. b Argum. c. poſtulaſti. & ca. ſuper literis de reſc. c l. generaliter. ff. de verbor. obliga. & l. iuris gentium. §. generaliter. ff. de pact. & capitul 1. de homicid. libr. 6. d in capitul. per tuas de conditionibus appoſ.

SVMMARIVM.

1 *Promittens in partibus certam pecuniarum quantitatem ei, qui diſpenſationem Apoſtolicam expeditam tradet, comprehenditur ſub extrauagante Grego. & gratia eſt nulla. etiamſi tertius, qui illam impetrauit, huius eſſet promiſſionis ignarus.*

1 *Gratiæ reualidatio per ſordes promiſſas obtenta, ita videtur danda, vt non quod promiſſum, ſed quod labor iuſte meretur, ſoluatur.*

F

G

H

I

K

CONSILIVM XVI.

Hiſpanus quidā in Hiſpania promiſit 600. ſcuta N. pro diſpenſatione ad contrahēdum matrimonium ſuper impedimento primi, & ſecundi gradus, ſoluenda intra triginta dies, poſteaquam tradita fuiſſet diſpenſatio expedita in manibus eiuſdem illam quærentis, & prædictus N. rogauit quendam amicum Romæ morantem, vt procuraret illam, qui circiter tres annis procurauit eam habere, mediāte fauore cuiuſdam magnatis, qui obtinuit eam, ſed nondum eſt expedita metu pœnarum extrauagantis [ab ipſo.] Grego. XIII.

1 Reſpondeo primo, indolere me longè plus, quam explicare poſſim, quod conſiderationes, quæ mihi ſubito occurrerunt, cum hanc quęſtionem verbo interrogatus fui, ad ſaluandam diſpenſationem prædictam, non ſunt poſtea viſæ ad id ſufficientes.

Secundo, quod non occurrit aliud remedium ad id ſufficiens, niſi porrectio ſupplicationis ad magnatem illum, qui impetrauit illam, vt dignetur ſupplicare S. D. N. vt eam validam faciat, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, attento quod nihil de prædicta promiſſione ſua dominatio reuerendiſſima ſciuit, & quod aliquot confeſſarij perſuaſerunt ſolicitatori præfatæ diſpenſationis, poſſe illam procurare, non obſtante ſcientia de promiſſione prædictorum 600. ducatorum eo, quod ex illis erat ſoluenda compoſitio, quæ neſciebatur, ad quam vſque ſummam aſcenderet, &c.

Tertio, quod ſua Sanctitas dignetur eam validare, adiecta ſaltem clauſula in honorem legis hoc vetantis ne quidquam ſoluatur alicui vltra ſummam compoſitionis, & cambiorum iuſtè debitorum, & vltra ſtipendium, quod iuſte debetur ei, qui tanto tempore impetrationem prædictæ diſpenſationis ſolicitauit, quæ omnia cedant ad gloriam Dei, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

Promittens certum quid ei, qui gratiam à Sede Apoſtolica impetrandam daret expeditam, incidit in extrauagantem de datis, & promiſſis. 1

Extrauagans de datis, & promiſſis, ad hoc, vt locum ſibi vendicet, duo requirit, & ſufficiunt, videlicet, quod vbicunque detur, vel promittatur pro gratia in curia Papæ obtinenda, & quod illa ſpectet ad Papam ratione Papatus, & poteſtatis eccleſiaſticæ. 1

Ignorantia bullæ de datis, facilius admitti poteſt ex eo, q̄d altera Bonifacij erat reuocata, excuſatque à pœnis additis per Gregorium, itemque à pœnis poſitis per Bonifacium, excepta excōmunicatione, & nullitate, an autem ab iſtis, nec affirmatur, nec negatur. nu. 3. 2

CONSILIVM XVII.

M. Promiſit 20. ſcuta cuidā familiari cuiuſdā magnatis, ſi ei protonotariatū impetratū traderet, ille impetrauit, & tradidit, & M. ſoluit illa, & aliquid amplius, ignorādo pēitus ext. Gr. XIII. a Quæritur, an inciderit in pęnas illius extrauagantis.

1 Reſpondetur primo, quod D. orator, & conſulens non poteſt excuſari, eo quod præfata conſequutio gratiæ protonotariatus non ſit facta apud Sedem Apoſt. propter ea, quæ nos ſcripſimus in commenta. præfatę extraua-

ALLEGATIO.

a de dat. & promiſſis.

extrauagantis, a quoniam aſſequutio præfatæ gratię fuit facta in ipſamet curia,& illa eſt gratia pertinẽs ad Sedem Apoſt.ſiue Papā ratione Papatus, & poteſtatis eccleſiaſticæ, quæ duo ſufficiunt ad hoc, vt iuſtitia, vel gratia dicatur facta apud Sedem Apoſt.per iura,& rationes latè adductas ibidem. A

2 Secundo, quod probabiliter reſponderi poteſt,prę fatum D.conſulentem excuſari poſſe,ſaltem quoad forum conſcientiæ, ſaltem à pœnis extrauagantis præfatæ Gre.XIII.quas ipſe addidit pœnis impoſitis à Bonif.VIII. b per rationes,quas nos adducimus in dicto commentario eiuſdem extrauag. c & neruoſius per iura,& rationes adductas in noſtro Manu.conf. d quoniam præſupponitur in caſu propoſito conſulentẽ ignoraſſe penitus extrauagantem prædictam, & in præfatis locis probatur,quod ignorantia talis excuſat, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, à pœnis valde grauibus,& extraordinarijs, excedentibus naturam delicti, quales ſunt profectò pœnæ, quas præfatus Sanctiſſi. Gregorius addidit extrauaganti Bonifacij VIII.inductæ ad fugandam venalitatem gratiarum, & iuſtitiæ, quæ non ſolum in curia, ſed etiam in toto orbe Chriſtiano graſſabat. Pro quo vltra ibi ſcripta facit,quod extrauaga.Bonifacij VIII.fuerat olim reuocata, & nõ ligabat,donec fuiſſet à Gregorio innouata,vt in d.cõmen. e dicimus, & ideo facilius potuit ignorari. B

3 Tertio, quod etiam probabiliter dici poſſet,præfatum D.conſulentem excuſari à pęnis contentis in prędicta extrauagante Gregorij XIII. quas impoſuerat Bonif.VIII.excepta pęna excommunicationis, & annullationis gratiæ protonotariatus. An autem etiam ab ipſis excuſetur,ĩ præſentia,nec affirmo,neq; nego. C

[Aduertendum referri prætorium ſacræ Pœnitentiariæ non admittere illam reſtrictionem, de qua hic nu.1.videlicet requiri, vt facultas gratiam concedendi ſpectet ad Papam ratione poteſtatis eccleſiaſticæ, ſiue ſpiritualis, quia immo ſufficit, quod ad ipſum ſpectet ratione temporalis iuriſdictionis. Vide item conſilium ſequens.

ALLEGATIONES.

a Not.17. b in extrauagan. 2.de ſentent.excommuni.inter communes. c Notab.23. d cap.27.num. 274. e Præn.2. num.1. D

SVMMARIVM.

1 *Procurari licitè poteſt, quidquid licitè poteſt deſiderari, immo opus externum videtur eſſe eiuſdem bonitatis,& malitiæ cum actu voluntatis, immo, & cum eo vnum ſolum conſtituere peccatum.*

2 *Diſponere, & contrahere de hæreditate viuentis,eſt quidem prohibitum,tractare autem ſolum non.*

3 *Tractare ſuper prouiſione beneficiorum nondum vacantium,vt prohibitum quidem ſupponit Paulus IV. ſed intelligitur de tractatu illicito, & continente notabile præiudicium notabiliter detrahendo,vel alium nimium falſe laudando,vel dando aliquid temporale, vel ſpirituale pro eccleſiaſtico obtinendo beneficio, & ſequent.* E

3 *Tractatus præſens,qui fit in finem, vt eueniente vacatione Papatus beneficii,ſimoniacus ingreſſus,vel intronizatio indigni impediatur, non videtur de ſe illicitus.*

4 *Intellectus capit. ſi quis Papa. diſt. 79. & in vltima eius parte videtur ſolum prohibere ne quid tractetur, aut deliberetur de Papatu pro tempore quo adhuc viuit Papa,licet ex ſimilitudine rationis videatur etiam extendi ad tractatus,qui nunc ſede plena fiunt,exequendos, aut in pro tempore,quo vacabit.num.6.*

5 *Intellectus capit.in nomine domini. 23.diſtin. & videntur per illud ſolum prohiberi venalitates,quæ circa pôtificatum,dum vacat, fiunt.*

Donans Cardinalis aliquid,ut eueniente uacantia,ſuo,& aliorum uoto ſuffragetur tertio,ligatur pœna extrauagant.Pauli IV.& eſt ſimonia,quæ, ſi poſtea Cardinalis dicto tertio det,aut procuret uotum erit realis ſubiecta pœnis,nume. 8. 6

Epiſcopatum appetere,etſi reprobatum uideatur,attamen ſi à digno appetatur principaliter,ut proſit,nec ueniale erit peccatum, immo etiam ſi appetatur ſecundario ob honores, & diuitias, non erit ob hoc mortale,licet Caietanus aliter ſenſerit.num.7. 6

Simonia conuentionalis eſt, ſi do tibi,ut in electione ad beneficium pro tertio ſuffrageris,quæ eo ipſo,quod ſuffragium das efficitur realis ſuppoſita pœnis. 8

Intellectus extrauagan. Bonif. VIII. innouata à Gregor. XIII.eſt,ut comprehendat etiam Cardinales, & promiſſiones,donationeſque,quæ etiam ſede plena fiunt ad obtinenda ſuffragia ſede uacante pro pontificatu. 9

Sedis Apoſtolicæ appellatione etiam in materia odioſa uenit tempus,quo ipſa Sedes Apoſtolica uacat. 9

CONSILIVM XVIII.

Romiſit quidam,& dedit alteri,quædam bona,vt qua parte poſſet, inclinaret quẽdam aliũ ſe maiorem ad fauẽdum cuidã Cardinali ſuo ſuffragio, vel alieno in conclaui primo venturo, quod Sede Apoſtolica vacante cõtingeret fieri,vt ad Papatum perueniret, & poſtea nulla ſuper hoc diſpenſatione habita Miſsã celebrauit.Quæritur,an inciderit in pęnas latas in extrauag.Pauli IV. edita aduerſus ambientes Papatum.

1 Pro huius quæſtionis parte negante facit primo, quod lex Iulia de ambitu non habet locum in vrbe Roma, a & is,de quo quæritur,fecit id, quod ſupra dicitur,in Vrbe.Secundo, quod quidquid poteſt capi licitè,videtur poſſe procurari licitè,quoniam actus voluntatis, & opus ei reſpondens videntur eiuſdem eſſe bonitatis,& malitiæ, immo, & ſecundum aliquam rõnem vnum peccatum,vt tradit vterque Thomas. b

2 Tum quia licet contrahere, vel diſponere aliquid de hæreditate viuentis,ſit peccatum,iuxt.ca.2. c tractare tamen non diſponendo, ſed deliberando tantũ, an eſſet bonum,vel malum,vt ſic, vel ſic de tali hæreditate viuentis diſponeretur,non eſt peccatum. Tũ quia nihil obſtat,quod dãnetur Abſalõ,vt habetur Re 2. d quia ille voluit inuadere regnum patris viuentis,at D. conſulens nihil voluit,neque tentauit,quo S. D. N. ſuo Papatu, vel aliquo alio iure ipſius priuaretur, ſed vt Papatus, cum vacaret, cuidam perſonæ alioqui dignæ conferretur. Tum quia nihil obſtat etiam illud horrendum factum Dathan,& Abirõ, narratum in e Num,quia abſque vlla poteſtate diuinitus eis data voluerunt vſurpare, quæ abſque illa non valebant exerceri,& quod viuentibus Moyſe,& Aarone, vſurpabãt eorum officium, & exercitium diuinitus eis tributum & præfatus conſulens non concupiuit,neque tentauit aliud contra S.D.N. viuentem,vti prædictum eſt,neque, vt poſt eius obitum exerceat quiſquam abſque legitima poteſtate Papatum. Tum quia nihil etiam obſtare videtur illud Apoſto. f [Nemo ſibi aſſumit hono-

ALLEGATIONES.

a l.1.Cod.de ambitu. b in 1.2.q.71.art.7. c de conceſſ. præb.& l.vltim.cod.de pact. d capitul. 1.7. e capitul. 29. f ad Hebræ. 5.

honorem,ſed qui vocatur à Deo,vt Aaron.] quoniam conſulens volebat,vt is cui deſiderabat Papatum,aſſumeretur per electionem,ſicut fuit vocatus Aaron.

3 Tertio,quia extrauagans Pauli IV. nihil videtur obſtare præfato conſulenti. Tum quia fundatur in eo quod conuenticula, & tractatus non debent fieri ſuper prouiſione beneficiorum, & aliorum iurium nondum vacātium,pro tempore, quo vacauerint,quod verum eſt de conuenticulis,& tractatibus illicitis,at non ſunt omnia illicita,qualis eſt conuenientium in aliquo loco ad id apto,ad orādum Deum,vt D.N. Ieſus Chriſtus dignetur, quando præſentem ſuum vicarium ad ſe vocabit, ſeraphicam gloriam donaturus, inſpirare animis ſuffragaturorum,vt eligant ei ſimilem. Qualis eſt etiam tractatus, quo impediant, ne quis per ſimoniacam labem,vel alium nouum modum Deo ingratū, intrudatur in thronum,quo minime dignus eſt, & alij multi ſimiles. Tum quia vix fieri poteſt moraliter, vt nulli colloquantur, vel tractent inter ſe aliquando, qui eſſent inter Cardinales tam ſublimi, & diuino munere digni,& quis dignior altero. Tum denique,quod finis eius videtur ſe reſtringere ad tractatus illicitos factos contra ipſum Papam viuentem, & præfatus conſulens nihil tale fecit.

4 Per, quæ omnia concluditur, quod extrauagans prædicta non includit omnes quomodolibet tractantes de ſucceſſione futuri ſummi Pontificis, ſed tantum de illicitis,& præiudicium notabile facientibus aliquibus,detrahendo alicui notabiliter, vel nimium,vel falſe laudando alium,vel promittendo dando aliquid tēporale, vel etiam ſpirituale, præter ſanctas orationes, & rogationes ad Deum, & ſanctos e us.

5 Tum quia etiam Symmachus Papa, a ad quod videtur ſe referre prædictus Paulus IV. b non videtur neceſſario concludere contra prædictum conſulentem,quia tertia eius pars, quæ magis videtur vrgere, loquitur de illis,qui Papa ſuperſtite,& incolumi,deliberant,& decernunt aliquid de pontificatu, pro tempore quo Papa viuit,& eſt incolumis,quod præfatus conſulens non fecit,quod ca. [in nomine domini,] c ad quod etiam ſe videtur referre Paulus, ſolum reprobat venalitates, & alia acta illicita, quæ vacante ſummo pontificatu fiunt,& non alia.

6 Quibus tamen non obſtantibus, contraria pars affirmans videtur verior. Primo per prædictam extrau. Pauli IV. quæ non ſolum fundatur in locis ſacræ Scripturæ ſupra citatis,ſed etiam in d.c.[ſi quis Papæ.] & in d.c.[in nomine domini.]quæ ſatis videntur extendi poſſe ad conuenticula,& tractatus ſummi Pontificis, qui fiunt tempore ſedis plenæ pro tempore ſedis vacantis,licet,(vt prædictum eſt) capi.[ſi quis.]etiam poſſit reſtringi ad ea, quæ fiunt tempore ſedis plenæ. pro tempore quo eſt plena,& cap.[in nomine,] loquatur de faciendis tempore ſedis vacantis, poſſent inquā extendi,licet ægrè,per identitatem,vel certe per ſimilitudinem rationis,arg.iurium uulgatorum.

7 Secundo facit cōmunis illa opinio,quæ habet omnem appetitionem, & petitionem epiſcoparus eſſe reprobatam per illud D.Aug. d [Locus ſuperior licet, &c.]quod corroborat S. Tho. e quibus uerbis S. Th. addimus nos, f quædam, quibus confutauimus opinionem Caietani colligentis ex uerbis prædictis S. Th. peccatum mortiferum eſſe appetere epiſcopatum ob honorem,& temporaria bona ipſius, monſtrando primo,non ſenſiſſe illud S. Tho. & mox probando,quod abſque peccato etiam ueniali poteſt appeti epiſcopatus ab illo, qui eſt eo dignus, dummodo principaliter appetatur,ut proſit, licet minus principaliter appe-

F retur ob honorem, & fructus eius.

Tum quia talis appetentia ſola nullam iniuſtitiam, neque irreuerentiam Dei continet. Tum quia ſanctè poſſumus appetere, & petere minus principaliter honorem,& bona ſpiritualia, & temporalia à Deo ipſo. Ex quibus reſpondimus nouiſſimè,& (ut puto) ueriſſimè, g argum.ex S. Tho. ubi ſupra excerpto.

8 Tertio principaliter probatur prædicta noſtra reſponſio irrefragabiliter,eo quod nulli utriuſque ſexus homini,licet committere ſimoniam in ordine, uel beneficio, ſub pœna incurrendi ipſo iure excommunicationem,iuxt.extrauag. 2. h & promittere, uel dare aliquod donum pro Papatu ſibi,uel alij quærendo eſt ſimoniam committere in beneficio, quia Papatus eſt beneficium, i ergo non licet id facere,& ſi facit,incur G rit ipſo iure excommunicationem Papæ reſeruatam per extrau. Pauli II. & quamuis omnis ſimonia,tam mentalis,quam conuentionalis, ſit peccatum mortale, ſola tamen realis ex utraque parte completa inducit prædictam excommunicationem, ut etiam nos poſt alios tradimus in noſtro Manua. confe. k conſequenter prædictus conſulens licet promiſerit, uel dederit, nō eſt ipſo iure excōicatus, niſi ſuffragiū, pro quo domus promiſſa eſt fuerit datū ei pro quo fuit promiſſū.

9 Quarto probatur hæc pars irrefragabiliter per extrauagan.Grego.XIII.quę incipit.[ab ipſo.] per quā innouauit extrauagantem Bonifacij VIII. quæ ipſo iure excommunicauit, & anathematizauit omnes vtriuſque ſexus,qui dant,uel accipiunt,promittūt,uel H paciſcuntur facere aliquid ad quærendam gratiam aliquam,uel iuſtitiam apud S.Sedem Apoſt. & ſua ſanctitas extendit illam ad auxiliatores, conſultores, & fautores, ſimul addidit alias pœnas longè grauiores illis, quas adiecerat præfatus Bonifacius, & qui nos conſulit,quærit de illo, qui promitteret, aut daret aliquid pro quærendo ſuffragio Cardinalis, quo iuuaretur,ut quidam alius fieret Papa, & per conſequutionem pro quærenda gratia,uel iuſtitia apud S. Sedem Apoſtol. apud eam enim eſt electio facienda,iuxta cap.[ubi periculum.] l Et hoc quidem fundamentum eſt firmiſſimum omnium, quæ pro reſponſione noſtra citari poſſunt. Tum quia ad includendum aliquid ſub pœnas à ſe latas non requirit realem dationem, nec realem I acceptionem, neque reale complementum utriuſque partis,neque alterius tantum,ſed ſatis eſt, ut fiat, uel accipiatur,uel detur promiſſio, uel pactio,uel auxiliū, conſilium,uel fauor earum. Solum enim relinquit dubium,an includat Cardinalem,ſuper quo pro utraque parte latè diſputato nos diximus in com.extrauagantis prædictæ, m Cardinalem Ioan.Monachum uideri ſuper hoc ſibimet contrarium, & uidetur nobis irrefragabiliter probaſſe ibidem, eos contineri quo ad pœnam excommunicationis,& alias duas, quamuis poſſit defendi eos non contineri quo ad alias ualde exorbitantes,& duriſſimas, per rationes ibi tactas, quod ipſum uideri ſeruandum ex æquo, & bono in Epiſcopis fuit ibidem uiſum.Salua emunctiſſima S. D. N. quem D. K Ieſus quam diutiſſime ſeruet incolumē, & cuiuſlibet alius ſanius ſentientis cenſura,in gloriam eiuſdem D. N.Ieſu Chriſti, cuius iucundiſſimum priorem aduentum celebramus,orantes eum humillimè,ut iucundius ſecundum uideamus. Amen.

SVM-

ALLEGATIONES.

a in capitul.ſi quis Papa.79.diſtinction. b in d.extra. c 23.diſt. d 19.de ciuit. e 2 2.quæ.125.art.1. f in Miſcelm.42. g in d.Miſc. h de ſimo. i capit.1.de maledic. K cap.23.num.105. l de elect.lib.6. m Not. 6.nume.11.

SVMMARIVM.

1 *Pœna excommunicationis impoſita, ſi aliud non addatur, intelligitur de imponenda, non autem de ipſo iure incurrenda.*

2 *Extraxiſſe non dicitur, qui extrahere tentauit, etiamſi rem à loco cœpiſſet auferre modo nondum exiuerit territorium, nume. 1.*

3 *Facienti pœna impoſita non ligat conantem facere, ſi ad factum non eſt peruentum, nec etiam ligat mandantem conſulentem, auxiliantemve.*

4 *Mandans ſolui mercedem extracturis frumentum, cenſetur mandaſſe, vt extrahat, ſed ob hoc non incidit in pœnam contra extrahentem latam.*

5 *Extrauagans Gregor. XIII. lata contra extrahentes, vel ementes granum vltra proprium vſum, non habet excommunicationis latæ ſententiæ pœnam, niſi eius officiales ipſi illam in ſuis proclamatis addiderint. num. 2.*

CONSILIVM XIX.

SAnctiſſimus D. N. Gre. XIII. prohibuit ne quis frumentum ex ſuo ſtatu eccleſiaſtico extraheret, vel emeret ad alium vſum, quam ſuæ familię ſuſtentandę, ſub pęna excommunicationis. M. autem nō extraxit, ſed emit extrahendum, & negotiandum, ſoluitque ſtipendia extracturis, quia tamen non extraxerunt, licet per aliquot milliaria verſus extremum ſtatus, per quod extrahendum erat, adduxerint. Quæritur, an præfatus M. ſit excommunicatus.

1 Reſpondeo primo, quòd præfatus M. non videtur excommunicatus per ſolam virtutem bullæ S. D. N. ſuper hac re proprio motu latæ. Quoniam ſolum prohibet ſimpliciter ſub pęna excommunicationis maioris non addita clauſula [ipſo iure,] nec, [latæ ſententiæ] & prohibitio, eo modo facta non excommunicat tranſgreſſorem eius ipſo iure, ſed ſolum efficit dignum excommunicatione, iuxta gloſ. celebrem, & receptam, a quia in pęnis benignior, & mitior interpretatio eſt facienda, b cuius benignitatis exēplū vnū ponit gloſſa illius recepta per oēs, quod in dubio pęna nō eſt cenſenda ipſo iure impoſita, ſed per iudicem imponenda.

Secundo, quod non otioſe dixi, [per ſolam virtutē bullæ,] quia ſi per alia edicta publica, vel proclamata præfectorum annonæ fuiſſet impoſita ipſo iure, vel ipſo facto incurrenda, aliud eſſet dicendum, quia virtute huius bullæ confirmatur expreſſe, vt patet in ea.

2 Tertio, quod ſi hæc bulla inflixiſſet pœnam ipſo iure incurrendam, vel ſi alia edicta præfectorum annonæ eam ipſo iure incurrēdam intulerunt, præfatus M. cenſendus eſſet excommunicatus primo certiſſime ratione illa, quod emit quadraginta veches, ſiue ſomas grani ad negotiandum, ſiue ad mercaturam, & ita tranſgreſſus eſſet prohibitionem ſecundum huius bullæ, quia emit ad alium vſum, quam ſuum, & ſuæ familiæ ſuſtentandæ.

3 Quarto, quod dubitari poteſt, an etiam incurriſſet propter extractionem, & reſponderi poteſt, quod non incurriſſet ob ſolam emptionem etiam animo extrahendi factam, ſi non fuit extractum. Tum quia votum ſiue voluntas, & conatus faciendi, ſi non eſt peruentum ad factum, non habetur pro facto quoad incurrendam excommunicationem etiam ipſo iure latam, vt profundius omnibus tradidimus nos nuper in cap. [quis non dicam. c Tum quod lex, vel canon excommunicans facientem aliquid, non includit regulariter

A ſolum conſentientem etiam mandando conſulendo, faciendo, vel auxiliando, vt latius probauimus in noſtro Man. confeſſ. d

4 Quinto, ex hoc dicto infertur, quod etiam non incurrit eam eo ſolo, quod dedit pecunias ad ſoluendam mercedem extracturis, non enim poteſt dici verè extraxiſſe, eo quod id fecerit, & cenſeatur tacitè mandaſſe, vel rogaſſe illam extractionem, vel cauſam ei dediſſe, quia nihil eorum ſufficit, vt vere dicatur extraxiſſe & incidiſſe in excommunicationem latam contra extrahentem, per citata vbi ſupra.

5 Sexto, quod gratias ago Deo optimo maximo, qđ S.D.N. Greg. XIII. mediocritatis, & moderationis amiciſſimus præfatam bullam muniuit pęna excommunicationis
B ſimpliciter, & non adiecta clauſula, [ipſo iure,] nec illa, [latæ ſententia,] nec illa, ſimili, quæ feciſſet pœnam ipſo iure incurrendam, contra morem aliquorum, qui facile excommunicationes ipſo iure incurrendas imponunt, non expendentes, quod nulla in Eccleſia maior eſt pœna. e

[Aduertendum, referri prætorium ſacræ pœnitentiariæ tenere, tales incidere in excommunicationem latæ ſententiæ, & quòd quando concedit, vt abſoluantur, mandat, vt lucrum ſic male factum dent pauperibus ij, qui plus neceſſario ſibi emerunt, & qui extraxerunt ſoluant deputatis, id quod ſoluiſſent ſi licitè extraxiſſent.

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. de ſagittarijs. b cap. in pęnis. de reg. iur. lib. 6.
C c de pęnit. diſt. 1. numer. 2. & ſequen. d capit. 17. numer. 51.
e c. corripiantur. 24 q. 3. c. quamuis lis. c. 1. de ſent. excō. li. 6.

SVMMARIVM.

Scribens, & mittens literas moniali, ſi ad eam non peruenerunt, etſi ex vi verborum videatur ligatus excommunicatione lata contra eoſdem ſcribentes literas, uel mittentes, ex mente tamen legiſlatoris ſecus eſt. num. 2. 1

Verba intelligenda ſunt non quidem cum omni effectu extrinſeco ſubſequuto, ſed cum eo, quem uerba proprie ſignificant, niſi aliud ſaltem tacite ex mente diſponentis colligatur. num. 2. 1

D

CONSILIVM XX.

PRohibuit Gregorius Decimus tertius ſub pœna excommunicationis latę ſententię ne cuiuſdam ordinis fratres ſcriberent ad aliquas moniales ſui ordinis. Quidam frater eius ſcripſit ad quandam, ſed epiſtola non peruenit ad illam. Quæritur an ſit excommunicatus.

1 Pro parte negante facit, quòd verba cum effectu ſunt intelligenda, l. 1. §. [hæc autem verba.] a tranſlatus in c. [hæc verba.] b

Pro parte autem affirmante facit primo, quòd verba Gregorij prohibent ſcripta mittere, & præfatus frater
E ſcripta miſit. Secundo, quod illud elogium, [Verba cum effectu ſunt intelligenda,] non debet intelligi de quocunque effectu extrinſeco, ſed ſolum de illo, quem verba propriè ſignificant, vt nos nuper probauimus per multa in d.c. [hæc verba.] c & verba præfatæ prohibitionis habent, vt nullus frater ſcripta mittat & ita ſolum requirit miſſionem ſcripturæ, quæ eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba.

2 Nihilominus prior pars negatiua, vr̄ verior, non per

ALLEGATIONES.

a ff. quod quiſque iuris. b de pœnit. diſt. 1. c numer. 10.

per illam rõnẽ ſolam, quod verba ſunt intelligenda cũ effectu, ſed per illam, quod verba ſunt intelligenda cũ effectu etiam extrinſeco, quem intendit legiſlator, vel alius diſponens, de cuius mente, vel intentione conſtat expreſſe, vel tacitè, quod etiam vbi ſupra probamus per l. [Barſatoram.] a quæ habet, promittentem inuenire latronem, non ſatisfacere, niſi eum capiat, & iudici exhibeat, & per duo dicta Bartoli de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis, qui nõ dicuntur ſatisfacere, niſi capiant. licet enim verbum, [inuenire,] propriè non ſignificet capere inuentum. ex mente tamen, & intentione ſtatuentium præſumitur id voluiſſe ſignificare. Licet ergo illa verba Gregorij, [nemo fratrum ſcripta mittere audeat,] propriè non requirant, vt ſcriptum perueniat, præſumitur tamen id voluiſſe, quia non noceret miſſio ſcripturæ, niſi perueniret, ad quam mitteretur. Itaque arbitror prę fatum fratrem peccaſſe quidem, ſed in excommunicationem non incidiſſe, niſi præfata ſcripta perueniſſent ad quam mittebantur, ſaltem per relationem fide dignarum perſonarum, &c.

ALLEGATIO.

a Cod. de fideiuſſ.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagantis Pij V. de electione ſuperiorum Minorum pœnę.*
2 *Fauorem procurantem cum lex punit, non includit impetrantem ad id literas, ſi eis non ſit vſus, & num. 5.*
2 *Lex non ligat vltra finem à legiſlatore intentum.*
3 *Legis verba cum effectu ſunt intelligenda.*
3 *Facientem aliquid lex cum punit, intelligitur ſi id perfecerit.*
3 *Fauoris literas, qui mihi ad alterum dat, proprie non dicitur fauiſſe, ſi illas non præſentaui, numer. 3. Sed quid ſi literas fauoris præſentaui, ſed non fauit? vide numer. 4. & 5.*
5 *Lex valde pœnalis valde reſtringenda eſt, numer. 9.*
5 *Lex non includit, quem eius ratio, & cauſa finalis non includit.*
6 *Subornatio, quæ idem eſt, quod clam ornare, & inſtruere, ſi fiat ſecundum veritatem in bonum finem, eſt bona, ſi in malum finem, ſeu per mendacia, eſt mala num. 8.*
6 *Lex generaliter loquens, etſi generaliter ſit intelligenda, tamen per ſpecialem limitatur, & numer. 9.*
7 *Subornatio mala, ſeu in malum finem, continetur ſub lege prohibente ſubornationem, bona verò, ſeu in bonum finem, non.*
9 *Eligantur, vt digniores ad publica officia, reipublicæ expedit.*
10 *Prohibet cum lex aliquid generaliter, imò vniuerſaliter, reſtringitur tantum ad ea, quæ ſunt mala.*

CONSILIVM XXI.

EXtrauagans Pij V. [paſtoralis officij nobis.] de electione ſuperiorũ ordinis Minorum ſic habet. [Qui autem ad officiũ obtinendum, quorumuis fauorem extra religionem procurauerit, vltra pęnas excommunicationis, & ſuſpenſionis, per menſem carceri mancipetur.] Quidam frater Minor impetrauit literas cuiuſdam domini ad quoſdam electores, vt ei fauerent & poſtea ductus pœnitentia non eſt vſus literis. Quęritur, an inciderit in prædictas cenſuras.

1 Pro parte affirmante, ſcilicet incurriſſe prædictum D. conſulentem cenſuras prædictas, facit, quod verba

F prædictæ extrauagantis vñr eũ includere, & quod nõ videtur obſtare reſolutio, quam poſuimus in capit. [ſi quis non dicam.] a ſcilicet, quod lex puniens facientem aliquid non includat conantem facere illud, quia lex hæc non punit vtentem fauore, nec ſubornantem, ſed procurantem fauorem, & negari non poteſt prædictum D. conſulentem procuraſſe fauorem.

2 Sed contrarium videtur verius. Tum quia legiſlator non intendit ligare per ſuam legem aliquem vltra finem, quem intendit, quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, b at intentio, & finis, in quem Pius V. prædictam legem tulit, fuit, ne electores, & prouiſores officiorum corrumperentur, & propter fauores indignus digno, vel minus dignus digniori præferretur. At finis hic, ſeu cauſa finalis, ob

G quam lata fuit prædicta lex, ceſſat penitus in noſtro caſu: ergo lex quo ad illum ceſſabit, cum ceſſante cauſa ceſſet effectus. c

3 Tum quia, vt habetur in cap. [Marchion. d Nec putemus in verbis Scripturarum eſſe Euangelium, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs, ſed in radice rõnis,] & c. pe. e hẽt, Certum eſt, quod is cõmittit in legẽ, qui legis verba cõplectens, contra legis nititur voluntatem. At voluntas, vt ibi capitur, ſignificat actũ voluntatis, & non potentiã volendi, & ſic accepta eſt finis. vt declarat S. Th. f ergo verba legis ſecundum finem illius ſunt interpretãda, & temperanda. Tum quia verba cum effectu ſunt intelligenda, vt habetur leg. 1. [§ hæc verba,] g qui

H transfertur in c. [hæc verba.] h & ita verba procurauerit fauorẽ, intelligenda vñr de procurante fauorem cũ effectu, quod non fecit præd. D. conſulens, qui non fuit vſus literis in ſui fauorem obtentis. Tũ quia videt eſſe caſus de hoc in d. §. [hæc verba.] ibi, [Qui voluit ſtatuere, & ſtatuit, ſed ſtatutum non habuit effectum, non incidit in pœnam edicti.] Ergo nec D. conſulens volens ſibi fauere, & impetrans literas, quæ ſibi fauerent, ſi nullum effectum illæ habuerunt, non incidit in pęnam legis, quia pęna legis humanæ poſita contra facientem aliquid, non habet locum, niſi perficiatur illud, vt irrefragabiliter probat ca. [cum in cunctis.] i adiuncto cap. [perpetuo.] k

4 Tum quia prædicta lex eſt valde pęnalis, & ideo valde reſtringenda. l At de ſtricta ſignificatione non

I dicitur quis fauiſſe, nec fauorem dediſſe, eo ſolo, quod voluerit fauere, neque eo quod procurauerit, vt alius faueret, ſi ille non fauit, nec fauet, ſicut non dicitur percutere clericũ, qui procurauit, vt alius percuteret, ſi ille non percuſſit, iuxta gloſſam, & ea, quæ ei adiecimus in cap. [ſi quis tam maſculum. m Tum quia promittens inuenire latronem, non ſatisfacit, niſi eũ inuentum capiat. l. ſi [Barſatoram.] n per quã Bart. o ait, quod ſtante ſtatuto, vt inuentus cum armis puniatur certa pœna, non punitur, ſi nõ fuerit captus: quia mens coniecta, ſiue coniecturata, & præſumpta ſtatuti eſt, vt inuentio habeat effectum, & ita coniecturata & præſumpta mens Pij V. videtur ſolum comprehen

K dere illum, qui fauore vſus eſt, qualis non fuit, dominus conſulens.

5 Non

ALLEGATIONES.

a de pœni. diſt. 1. b l. in agris ff. de acq. rer. dom. & c. fi. de præb. c l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. d 1. quæſ. 1. e de re. iud. lib. 6. f 1. 2. q. 8. ar. 4. in corpo. q. g ff. quod quiſque iuris. h de pœniten. diſt. 1. i §. fi. de elect. k eod. tit. lib. 6. l c. pœnæ cum ſibi concord. de pœ. diſt. 1. m de pę. diſ. 1. n c. de fideiuſſ. o in l. 1. ff. de acq. poſſ.

5 Non obſtat oppoſitum. Quia reſpondetur primo negando, quod verba prædictæ extrauagantis includant D. conſulentem: quia licet procuraſſet litteras, non tamen procurauit fauorem: quia litteræ factæ non fuerunt ei fauori. Secundo, quod etiam ſi verba legis includerent eum, mens tamen, & ratio, & cauſa finalis legis non includit eum, & conſequenter, nec ipſa lex, per ſupradicta. Tum, quia negari poteſt D. conſulentem procuraſſe fauorem: quia vt dixi, licet procuraſſet litteras, non tamen tales, quæ fuerint ei fauori, quia non fuerunt. Tum, quia intentio legiſlatoris non fuit imponere pœnam ſolum roganti aliquem, vt faueret, niſi rogatus fauorem daret: & qui dat illum per litteras, vult quidem fauere, ſed non fauet, donec litteræ peruenerint ad eum, ad quem dantur. Tum, quia denique, quòd ceſſante cauſa finali, ceſſat effectus. a At finis principalis huius legis eſt, ne iudicium electoris corrumpatur per preces alterius: & hæc cauſa ceſſat in precibus, quæ non perueniunt ad eum, qui deſideratur, vt maneat incorruptus, vt palam eſt. Per quæ puto prædictum Dominum conſulentem non incidiſſe in illas pœnas prædictæ extrauagantis præſertim quo ad forum conſcientiæ.

6 An vetita ſubornatione per dictam extrauagãtem vetetur inſtructio vera, & iuſta, & vtilis rei, quam prætendit prædictus Pius V. Et pro parte affirmante facit, quod ſubornare eſt clam ornare, & inſtruere, & ita cõprehendere videtur bonum, & malum ornatum, & inſtruſtionem: & ita qui vetat ſubornationem, videtur vetare tam bonam, quàm malam: quia lex generiter loquens generaliter eſt intelligenda. b

7 Sed contrarium videtur tenendum. Tum, quia ſicut in Manual. conf. c diximus, quòd duplex eſt confidentia, bona, & mala, & quòd extrauagans Pij V. puniens confidentiam debet intelligi de mala, & illicita tantum, & non de bona, & virtuoſa, ita ſubornatio eſt duplex, licita, & illicita, vt mox dicemus: ergo hęc extrauagans puniens ſubornationem in genere, debet intelligi de mala, & non de bona: quia de ſimilibus idem eſt iudicium, d & non poteſt negari has leges in hoc eſſe ſimiles, cum vtraque ſit prohibitiua, & pęnalis, & vtraque puniat aliquid in genere, illa quidem confidentiam, hæc ſubornationem, quæ ſunt duo genera continentia ſub ſe duas ſpecies malam, & bonam.

8 De confidentia quidem vbi ſupra probatur. De ſubornatione autem ſic probari poteſt, quòd ſubornatio eſt ſuaſio, qua ſuadetur verum, vel falſum in bonum, vel malum finem, vt colligitur ex Cardinale, e & ex propria ſignificatione verbi, & ea firma ratione, quòd illa, qua ſuadetur verum in bonum finem, eſt bona, illa verò, qua ſuadetur falſum, vel verum in malum finem, mala: ſiquidem admonere teſtes, vt reminiſcantur quid, & quomodo illa, aut illa facta, vel dicta fuerunt, vt vera teſtentur, & falſa taceant, vel dicant eſſe falſa, bonum eſt, & quotidie à viris iuſtis iuſtè litigantibus fieri conſueuit: admonere autem contrarium, eſt malum. f Suadere item electoribus virtutes veras, quibus eligendi ornantur, & vitia vera, & nota, quibus notantur, vt dignus indigno, & dignior minus digno præferatur, eſt ſanctum, & contra ſuadere virtutes falſas, & diſſuadere vitia nota, quo indignus digno & minus dignus digniori præferatur, eſt malum. g

9 Tum, quia intereſt reipub. vt digniores ad publica munera eligantur, h & conſequenter, vt electores, & prouiſores nouerint virtutes veras, & vitia vera, & notaeligendorum, vt poſſint eligere dignos, & omittere indignos. Tum, quia non obſtat oppoſitum: quia poteſt ei reſponderi concedendo legem generalem regulariter intelligendam eſſe generaliter quo ad omnes ſpecies ſignificatas proprie per eius verba generalia, ſed limitandam eſſe per leges ſpeciales diſponentes contrarium de aliqua ſpecie ipſius, vt lex de non occidẽdo, quæ eſt generalis ad omne animal, intelligenda eſt tantum de animali rationali, & non de irrationali, vt ait Auguſtinus, i & Sanct. Thom. k & lex ſtricta de non occidendo homine, iterum reſtringenda eſt ad occiſionem hominis auctoritate priuata ſine neceſſitate iuſta, vel iuſto mandato id faciendi. l

10 Tum, quia decimum pręceptum generaliter prohibens concupiſcentiam rei alienæ per illam negatiuam, [Non concupiſces rem alienam,] quæ in effectu eſt prohibitio non ſolum generalis, ſed vniuerſalis, qualem facit negatio prępoſita verbo affirmandi, m intelligendum eſt de concupiſcentia inordinata, & mala, & non de ordinata, & bona, vt nos poſt alios declaramus in Manual. confeſſ. n

ALLEGATIONES.

a capitul. cum ceſſante, de appell. & leg. adigere. §. quamuis de iure patrono.
b leg. de pretio. ff. de public. in rem act. & capitul. ſolitæ, de maiorit. & obedient.
c capitul. 23. numer. 109.
d l. illud. ff. ad legem Aquiliam, & capit. dudum 2. de elect.
e in element. 2. de teſtibus notab. 2. f capitul. 1. & capitul. homines, & per totam cauſam 22. & omnes quæſt. eius.
g Argument. capit. nihil de elect. cum multis ſimilibus.
h dict. capitul. nihil, & capitul. final. eodem titul. libr. 6. cum ſimilibus.
i lib. 1. cap. 20. de ciuitat. Dei.
k 2. 2. quæſt. 64 articul. 1.
l capitul. cum miniſter 23. quæſt. 5. & capitul. 1. de homicid. lib. 6. & clement. 1. eodem titul.
m Arg. glo. mag. cap. cum dilectus. de conſuet.
n capitul. 19. & cæt.

SVMMARIVM.

Excommunicatio generaliter lata contra faciẽtes aliquid, non cenſetur includere, niſi illos, qui id faciendo peccant mortaliter. 1

Excommunicatio lata contra quomodolibet fauentes bannitis, videtur poſſe intelligi de ijs, qui eiſdem ad maleficium faciendum, vel ad in eo perſeuerandum fauent. 2

Excommunicatio lata contra iuuantes bannitos ad euadendum, videtur poſſe reſtringi, vt non liget eum, qui ſine ſcandalo iuuat ad eum finem, vt melius conuertatur, & pœniteat. 3

CONSILIVM XXII.

AN excommunicatio bullæ S.D.N. Gregorij Decimitertij, contra bannitos, afficiat patres filios, vxores, fratres, & huiuſmodi alios conſanguineos, qui occultauerint bannitos, aut eis conſilium, auxilium, ſeu etiam pecunias dederint ad aufugiendum, & diſcedendum ex territorio?

An vxores, aut alij propinqui debeant denegare cibaria, & alia, quæ petuntur ab illis bannitis ingredientibus domos eorum?

Quid in euentu, quod iſti banniti laborarẽt morbo, & eſſet

& eſſet periculum de vita illorum, & peterent ab vxoribus, aut propinquis auxilium, & alimenta?

An parochi debeant tunc eos viſitare, ſiue requiſiti, ſiue non requiſiti, quando ſciunt eos ægrotare?

Quid an qui inueniunt bannitos in via, & ſalutantur ab illis, & interrogantur de aliquibus rebus, debeant illos reſalutare, & reſpondere ad eorum interrogata, & an litteræ, quæ mittuntur à bannitis poſſint acceptari à propinquis, ſiue etiam ab extraneis, & aperiri, & legi, & illis reſponſum dari?

Quia morbo caſtronico affectus firmiter deliberaui non reſpondere ad alia dubia, quam quæ S.D.N. & ſummus eius Pœnitentiarius iuberent donec operum meorum recognitionem, & impreſſionem quas frequenter promiſi, Deo dante, finirem, eo quod vitæ meæ finem iam appropinquare à præfato morbo ſum præmonitus, non decet, nec poſſum ſatis ad hæc dubia in præſentia reſpondere. Sed quia maximè cupio inſeruire mittenti ea, dico ſequentia.

1 Primum, quod cum interpretatio mentis legiſlatoris à nemine poſſit tam aptè fieri, ac ab ipſomet, ſi eſt præſens, vt eſt S.D.N. qui præfatam bullam tulit, videtur eorum declaratio ab eodem petenda.

Secundo, quod cuperem, vt ſua Sanctitas declararet ſolum fuiſſe ſibi mentem quo ad forum conſcientiæ includere illos tantum, qui edicto ſuo circunſcripto, & ſublato, mortiferè peccarent, faciendo ea erga bannitos, quæ ſub pœna excommunicationis latę ſententiæ prohibet. Tum, quia excommunicatio generaliter lata contrafacientes aliquid non videtur includere, niſi peccantes mortaliter faciendo illud, vt habet communis opinio per capitul. [nemo.] & capit. [nullus.] a Tum, quia olim alius Pontif. Maximus, qui (vt S. D. N.) appellatur Gregorius declarauit edictum de vitandis excommunicatis, non includere multos, qui piè ſine peccato eis communicant, b & Innocentius III. declarauit, c quod non obſtante præfato edicto de vitandis excommunicatis, poſſunt communicare illis alij, faciendo eis ea, quæ debent per obligationem contractam, antequam excommunicarentur.

2 Tum, quia excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem, non valet, d & illa dicitur talem errorem continere, quæ fertur contra facientem eleemoſynam, vel aliud opus genere ſuo bonum, vt ſingulariter ibi dicitur. Tum, quia ex proœmio bullę præfatæ videtur colligi, quod ſolos illos voluit excommunicare, qui vel præſumptiuè receptarent, vel iuuarent bannitos ad malefaciendum, vel in maleficio perſeuerandum, & non eos, qui iuuarent ad ſaluandum eorum animas, vel vitas extrema neceſſitate preſſas, ad finem ſe ſalubrius conuertendi, & pœnitendi, e & per alia iura, quæ allegat Speculator, f ad aſſerendum, quod vxor banniti poteſt ei communicare. Tum, quia legum Cæſarearum latores, decernendo minori pœna eſſe afficiendos conſanguineos receptantes, quam extraneos, eo quod præſumuntur minus peccare, ſignificant, eos, qui abſque vllo peccato receptarent illos, nulla pœna puniendos, ſi eorum innocentia nota eſſet coram Deo, & conſequenter qui in foro conſcientiæ, in quo nota ſunt omnia, nihil peccauerunt, nihil pœnæ mereri. Tum, quia particula illa bullæ, quæ excommunicat eos, qui cibis, commeatu, auxilio, conſilio, vel fauore, vel quocunque alio modo, etiam vt euadant, & cætet. poſſet quo ad forum conſcientiæ reſtringi, vt non comprehendat eos, qui iuuarent bannitos ad euadendum

F manus iuſtitiæ ſine ſcandalo, & violentia, ad finem ſe melius conuertendi, & pœnitendi. Tum quia, vt alibi poſt Caietanum diximus, licet in foro conſcientiæ capto fugere de carcere ſine violentia, & fractione.

Tertio, quod ſi ſua Sanctitas declararet præfatam mentem ſibi fuiſſe, omnia ſupradicta dubia remanerent ſoluta in magnam tam pœnitentium, quàm confeſſariorum conſolationem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 41. quæſt. 3. b in cap. quoniam multos 11. quæſt. 3. c in cap. inter alia. de ſentent. excommunic. d cap. venerabilibus. §. porro. de ſent. excomm. lib. 6. e Argument. cap. cum voluntate. de ſent. excommunic. & cap. paſce 86. diſtinct. f in titul. de dote poſt diuor. reſtitut. §. formatis. verb. quid ſit.

G

SVMMARIVM.

Excommunicatus non eſt receptans, quem dubitat eſſe bannitum famoſum, & ſequent. 1

Banniti tantum famoſi per bullam Gregor. XIII. vitandi 2

CONSILIVM XXIII.

QVIDAM iuuenis exploſit archibuſium in quendam inimicum ſuum, quem tamen non percuſſit, & poſt aliquot dies adiuit quoddam monaſterium, cui erat maximè amicus, & rogauit Prælatum, vt eum hoſpitio ſuſciperet: qui reſpondit, videri ſibi non poſſe id facere propter bullam Gregorij XIII. contra bannitos, ſed a quodam preſbytero ſæculari perſuaſus contrarium, ſuſcepit eum. Quæritur, an inciderit in cenſuras bullæ.

1 Reſpondeo, verba quidem facere pro parte affirmante, quatenus lata eſt contra recipientes bannitos, & capitali crimine diffamatos. Sed contrarium videtur tenendum. Tum, quia præfatus iuuenis non fecit id notoriè. Tum, quia præfatus Dominus conſulens, licet audiuiſſet eum id feciſſe, neſciebat tamen, an eſſet manifeſtum per famam: quia non quælibet auditio, & informatio facit aliquid eſſe famoſum, ſed illa tantum, quæ naſcitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri, & creditur à toto populo, vel collegio, vel maiore parte illius. Tum quia, licet rumor ille eſſet comitatus omnibus, quæ requiruntur ad conficiendam infamiam, vel diffamationem, D. tamen conſulens neſciebat illud: & ita ignorabat illum eſſe diffamatum ea infamia, quæ iure ad id requiritur.

2 Tum, quia mens conditoris extrauagantis non fuit includendi omnes capitaliter delinquentes palam, vel occultè, ſed eos tantum, qui ex profeſſo exercent huiuſmodi delicta. Tum, quia vſus, & conſuetudo intelligendi eam id habet: alioquin ſequeretur, quod nullus delinquens Romæ publicè, vel occultè crimen capitale, contra quem eſſet fama, poſſet recipi ab aliquo in domum ſuam. cuius contrarium notoriè ſeruatur in ea, in qua quotidie parentes, cognati, chirurgi, & nobiles recipiunt, & alunt, donec a iudice iubeantut comprehendi: imò & publicè manet in aſylis, ſiue franchiſijs Cardinalium, & Legatorum, licet non ſolum diffamati ſint de illo delicto, ſed etiam ſciatur ipſos id feciſſe. Tum, quia alioquin ſequeretur, quod includeret omnes delinquentes capitaliter in toto ſtatu Eccleſiæ: quod eſt abſurdum. Itaque D. Conſulens ſecurus poteſt agere diuina: eo quod neſciebat crimen eius eſſe iure famoſum, licet aliquā de illo informatione haberet: & quod crimen iuuenis non includebatur in

præfata

præfata bulla ſecundum mentem eius, & vſum intelligendi eam, &cæt.

SVMMARIVM.

1 *Bannitos receptantes, ſeu quomodolibet adiuuantes, excommunicati, ſi vt tales adiuuent.*

2 *Communicantes ſcienter cum excommunicatis generaliter incurrebant olim excommunicationem, & 13.*

3 *Excommunicatio maior non fertur, niſi contra peccantes mortaliter.*

4 *Lex intendens vitare peccatum non intendit eius contrarium, quod eſſet vitare hominem, quando, & quomodo non debet.*

5 *Vitantes occultum peccatorem in alium præſentiae, tiam ante Extrauag. ad euitanda peccabant.*

6 *Legis intentio eſt bannitorum delicta arcere qua ceſſante ceſſat lex.*

7 *Bannitos ad delicta perpetranda adiuuantes excommunicati.*

8 *Auxilium dantes hæreticis ſeu bannitis intellige tanquã talibus. & numer. 11.*

9 *Verba ſunt iuridice ſecundum intentionem intelligenda, & non ſecundum rigorem verborum, & numer. 12.*

10 *Bannitos, & hæreticos in extrema neceſſitate adiuuare tenemur, & etiam extra eam.*

CONSILIVM XXIV.

QVIDAM ob homicidium, & alia delicta, fuit bannitus cum omnibus complicibus ſuis: quorum tamen nullus fuit nominatus in ſententia, neque proceſſu.

Quæritur, an bulla Sanctiſſimi D.N. a excommunicans receptatores bannitorum, & illis conſilium, auxilium, & fauorem quomodolibet præſtantes, includat eos, qui ſciunt aliquos ſibi notos fuiſſet complices illius, ſed manent, & manſerunt in ſuis domibus cum ſua familia, & non fugerunt, ſed communicant cum ſuis vicinis perinde, ac ſi non fuiſſent banniti.

1 Reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primo, quod bulla excommunicat omnes receptantes bannitos, & quomodolibet eos iuuantes: & D. conſulentes aliquo modo iuuant præfatos generaliter bannitos q vere ſunt banniti, licet vulgus neſciat eos eſſe tales.

2 Secundo, quod ante extrauagantem [ad euitãda.] Martini Quinti cuius verum tenorem nos tradimus in Manual. confeſſariorum, b excommunicantes participantes cum excommunicatis, includebant participãtes ſcienter cum excommunicatis generaliter, licet nõ eſſent nominati, neque denunciati, c ergo & hęc bulla excommunicans generaliter iuuantes bannitos, includet iuuantes bannitos generaliter, etiam ſi nõ ſint nominatim banniti.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod excõmunicatio maior non debet ferri, niſi contra peccantẽ mortaliter, d & quod dicti conſulentes non videntur etiam venialiter peccaſſe communicando cum eis, non mutando poſt illud bannum generale communicationem, quam ante illud habebant ad illos, qui nullam mutationem ob illud bannum fecerunt.

4 Secundo, quod Sanctiſs. D.N. qui intendit per bullã præfatam vitare peccata, non intendit inducere illa: cum intendens aliquid, non intendat contrarium eius. e At ſi includeret dictos conſulentes ſua bulla, videretur inducere ad peccandum peccatum detractionis:

A quia, qui detigit peccatum alterius præter ordinem iuris, peccat infamando, f & ſi præfati conſulentes non communicarent, vt antea, præfatis bannitis, etſi non verbis ſaltem factis detegerent peccatum illorum, & infamarent: ergo non eſt intentio Sanctiſs. vt ſe à conſueta communione innominatorum, & ſecretorum, ſiue ignotorum ſeparent.

5 Tertio, quòd qui vitabat in præſentia aliorum oc cultum xecommunicatum, etiam ante præfatam extrauagantem [ad euitanda.] peccabat: quia faciebat iniuriam ei poſt Ioann. Maiorem, g vt dicimus nos in Man. confeſſar. h ergo à fortiori peccarent conſulentes, ſignificantes eos eſſe bannitos, ſeparando ſe à com

B municatione illorum: quòd ſua Sanctitas nullatenus videtur intendiſſe.

6 Quarto, quòd ceſſante ratione legis, & mente legiſlatoris, ceſſat diſpoſitio legis. i At in caſu propoſito ratio, & mens præfatæ bullæ videtur ceſſare: quia ratio, & mens fuit neceſſitas arcendi homines in delinquendo contumaces: quales non fuerunt, nec ſunt pͤfati banniti, cum non exerceant ſic contumaciter delicta, nec a tempore banni reliquerunt ſuas domos, & familias, nec habitationem priſtinam.

7 Quinto, quòd probabiliter dici poteſt, quòd illa verba bullæ, [Receptatores, & quomodolibet auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes,] ſunt intelligenda de his, qui receptant, vel iuuant directè, vel indirectè bannitos, quo ad delicta, quæ exercent, & non

C de alijs, qui neque directè, neque indirectè iuuant ad exercendum ea. Tum, quia quadamtenus impiũ eſſet dicere, per præfatam bullam excommunicari confeſſarium, qui pie audiret bannitum pœnitentem, præſertim in articulo mortis, & qui cibaret, potaret, & hoſpitio ſuſciperet eum egentem extreme, & qui oraret, imò, & miſſaret pro eo, vt conuerteretur, & qui conſuleret ei, vt ceſſaret a graſſatura, & alijs malis: eo quod nec directè, nec indirectè iuuaret eum ad id, a quo intendit bulla arcere.

8 Tum, quia, vt ait Caietanus, k quem ſequuti fuimus in dict. Manual. l propriè loquendo, fautor hæretici ſolus eſt, qui fauet hæretico, vt hæretico, & ſimiliter defenſor hæretici ſolus eſt, qui defendit hæ-

D reticum, quatenus hæreticum. ſimiliter receptator hę retici ſolus eſt, qui recipit hæreticum, quatenus hæreticum, quoniam ex intentione, & propoſito maleficia diſtinguuntur, iuxta capitul. [cum voluntate.] m quod ipſe non citat.

9 Et quod, vt ipſe ait, termini formaliter ſunt intelligendi apud ſapientes in qualibet facultate: pro quo aptus textus in leg. [in delictis.] n & vltra ipſum facit, quod tenetur, quis hæretico extremè egenti ſubuenire. o

10 Et quòd poteſt quis, licet non teneatur, eidem etiam

E

ALLEGATIONES.

a Eſt bulla 66 Gregorij XIII. quæ incipit tanta tamque.
b capit. 27. num. 35. c cap. quoniam 11. quæſt. 3. cap. cum deſideres, de ſentent. excomm. cum ei adnot. d capit. nemo & cap. nullus 11. quæſt. 3. e leg. rem legatam. ff. de adimen. lega. cap. final. de verb. ſign f capitul. inter verba 12. q. 3. & capit. quis aliquando §. ſecreta de pœnit. diſt. 1. cum eis adnot.
g in 4. diſtinct. 18 quæſt. 2. colum 8.
h capit. 27. num 27.
i leg. fin. ff. de hæred. inſtitut. & leg. quod dictum ff. de pact. arg. cap. Marchion. 1. quæſt. 1. cap. fin. de reg. iur. lib. 6.
K in ſumm. ver. excomm. cap. 1. l cap. 27. num. 15.
m de ſent. excomm. n § 1. ff. de noxal.
o Argum. cap. paſce 86. diſtinct.

etiam non extremè egenti ſubuenire, quatenus eſt ho mo.argument. capit. [duo ita nomina.] a ibi,[Quia peccator eſt, corripe: quia homo, miſerere,] & ibi, [Nulli homini claudenda eſt miſericordia, ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt.] Tum alioquin omnes ferè Catholici, etiam religioſi, Germaniæ, Angliæ, Scotiæ, & bonæ partis Galliarum inciderent in cenſuras bullæ cœnæ, quippe qui habent commercium cum hæreticis, quatenus ſunt homines, quod ſine aliquo fauore, vel auxilio eis pręſtando, habere nequit. Quare videtur concludendum, præfatos conſulentes non incidiſſe in præfatam bullam quo ad forum conſcientiæ, & verum Dei iudicium, neque quo ad forum hominum exterius, ſi probauerint ea, quę proponunt.

11 Ad primum oppoſitum reſponderi poteſt primo, negando, quòd verba præfatæ bullæ includant conſulentes, quia licet communicent, & iuuent aliquo modo, non tamen communicant, nec opitulantur eis, tanquam bannitis, ſed tanquam Chriſtianis vicinis in ſuis domibus manentibus, vti non bannitis: & ita non dicuntur adiutores bannitorum, cum non iuuent eos tāquam bannitos per præfatam determinationem Caietani, b multis confirmatam.

12 Secundo, quòd verba bullæ accepta ſecundum rigorem logicum iucluderent conſulentes: quia communicant eis, qui verè ſunt banniti: ſed non tamen, quòd includant intellecta ſecundum rationem bullæ, & mentem eam ferentis, per prædicta, ſecundum quas intelligenda ſunt iuridicè, iuxta cap. [intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non ſermoni res, ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus. c

13 Ad ſecundum reſponderi poteſt primo, quòd nimium rigoroſi viſi fuerunt canones illi antiqui, iubentes vitare excommunicatos generaliter, Martino V. & Concilio Conſtantienſi: & ideo per præfatam extrauagantem, [ad euitanda,] fuerunt temperati, & credēdum eſt Sanctiſs. D.N. qui temperantiam, & mediocritatem maximè colit, maluiſſe ſequi mediocritatem Martini Quinti, quam extremitatem, & rigorem canonum antiquorum. Secundo reſponderi poteſt, multo maiorem rationem dictare, vt vitetur excommunicatus generaliter, quam vt vitetur bannitus generaliter: ſiquidem excommunicatio iure diuino dictat, & habet executionem ſuo iure innatam: eo quod nec appellatio iuſte eam ſuſpendit, d bannitio autem iudicis humano iure dictat, & non habet executionem innatam, vt palam eſt.

ALLEGATIONES.

a 23.quæſt.4. b vbi ſupra. c de verb.ſign.
d cap.paſtoralis.§.verum.de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus publicus cenſendus eſt, qui coram maiori parte conuentus clericum à ſede expulit, vel brachio violenter traxit.*

CONSILIVM XXV.

QVAESITVM eſt, an monachus ante legitimam ętatem ordinatus presbyter, & ſolitus ſedere vltimus presbyterorum, donec celebraret, & adeptus legitimam ętatem iuſſus celebrare, vel vltimus preſbyterorum ſedere, & parens alteri parti præcepti diſiunctim ſedendo in vtimo loco, cum poſt aliquot dies gratiæ agerentur in menſa, ſurrexit, & vt caperet lo-

F cum inter ſacerdotes ſibi competentem iuxta tempus ſuæ profeſſionis, manus intulit violentas in duos preſbyteros ſuperius ſedentes, alterum brachio trahens, alterum à pectore excutiens, inciderit in canonem [ſi quis ſuadente.]

1 Reſpondeo primo, multis modis ipſum lætaliter peccaſſe. Primum, volendo auctoritate priuata proximum a loco, quem poſſidebat, expellere in præſentia iudicis ſuperioris vtriuſque, à quo poterat petere reſtitui ſibi eum, ſi ad ſe pertineret. Secundo, contrauenien do præcepto ſuperioris a ſe acceptato. Tertio, gratias, quæ Deo pacificè agi cœperant, interturbando. Quarto, totum conuentum ſcādalizando. Quinto, manus iniurioſas in duos bresbyteros injciendo, & pro- G culdubio ipſum incurriſſe, & grauiſſimè in præfatum canonem. Tum, quia iniecit manus iniurioſas in preſbyteros auctoritae priuata. Tum, quia voluit poſſeſſionem ſui loci contra ſuperioris præceptum.

Secundo, quòd non ſolum peccauit mortaliter omnibus modis ſupradictis, ſed etiam incurrit in excommunicationem maiorem per præfatum canonem fulminatam: & adeo quidem, quòd ſine alia iudicis auctoritate debuit ab omnibus euitari: quia licet excommunicatus a iure regulariter non debeat vitari, donec denuncietur, per extrauagantem, [ad euitanda.] Martini Quinti, cuius tenorem referimus nos in Manual. confeſſariorū, a fallit tamen in injciente manus H violentas notoriè in clericum, vt ipſe iniecit, cum id maior pars conuentus viderit: præſertim quòd clerici, in quos iniecit, erant presbyteri: quod plurimum auget peccatum, quod vtinam ei, & mea mihi condoner Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui peccantium miſeretur, & cætera.

ALLEGATIO.

a capitul. 27. numer. 35.

SVMMARIVM.

Clericum caſu cum vxore inuentum occidens non eſt excommunicatus: ſecus, ſi ex præcedente maturo iudicio id faciat. 1

I

CONSILIVM XXVI.

AN capitul. [ſi verò.] a habeat locum in eo, qui occidit presbyterum inuentum cum vxore ſua?

1 Reſpondeo, quòd ſic, ſi caſu inueniſſet, & ex continenti occideret illum, non autem, qui poſtea, & remiſſo dolore, id facit, ſecūdum Angelum. b Sed quid de marito, qui ſe abſcondit domi, vt presbyter id ignorans veniret ad domum, & inuentum cum vxore occideret eum? Et videtur idem, cum contextus illius capitul. generaliter loquatur, argument. leg. de pretio, c & quia intentio Papæ videtur fuiſſe, quod maritus non incideret in excommu- K nicationem ob percuſſionem clerici in caſibus, in quibus liceret lege ſęculari eum percutere.

Quare quidquid ſentiat Fortunius, d infero quòd ſi in caſu propoſito, non occidit impetu ſubito doloris, ſed præcedente maturo iudicio, tutius dicitur, quod ſic, ſecundum mentem Angeli, e

SVM-

ALLEGATIONES.

a 1.de ſentent.excomm. b ver.excomm.7.§.9.
c ff de pub.in rem.act. d in tractatu de vltimo fine, illatio 11.verſ. e verb.excomm.§ 19.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem non incurrit, qui legendo ſchedulam, iratus, clericum, qui eam legere volebat, tangendo repulit.*

CONSILIVM XXVII.

AN canonicus, qui ſubiratus ob quædam contenta in quadam ſchedula, quam legebat, canonicum petentem, vt ſibi faceret copiam eam legendi repulit a ſe, tangendo cum manu, qui non accepit illud in iniuriam, incidat in canonem, [ſi quis ſuadente.]

1 Reſpondetur, quod non: quoniam nemo incurrit excommunicationem maiorem generaliter latam, niſi ob peccatum mortiferum, a & prædicta repulſio facta inter amicos concanonicos, & familiariter conuerſare ſolentes, non videtur culpa mortifera: quia in omni materia paruitas rei excuſat à culpa mortifera, per ea quæ tradimus in Manual.conf. b poſt S.Thom. & alios in multis locis: & magis excuſat inter amicos, & ſocios, & inter ſe cõuerſare ſolentes, quã inter alios. c

ALLEGATIONES.

a cap.nullus.& cap.nemo 11.quæſt.3. b Prælu.9.num.12.
c Arg.cap.quoniam, de vita, & hone.cler.

SVMMARIVM.

1 *Clericum arma portantem in Gallia iudex ſæcularis punire virtute conſuetudinis poteſt.*
2 *Clerici noctu arma portantes capi ſolent.*
2 *Clericos arma portantes in Hiſpania ſæcularis iudex non punit.*
3 *Clericos arma portantes ſi apparitores capiant, non peccant, nec incurrunt excommunicationem, & ſeq.*
4 *Clericos arma portantes velle delinquere præſumitur.*
5 *Apparitores clericos capientes, vt eos armis ſpolient, peccant.*
5 *Apparitores arma à clericis capta ante condemnationem reſtiuere non tenentur.*
6 *Prætor eſt Iudex competens ad armorum reſtitutionem clericis faciendam, & an ſit Epiſcopus dubium.*

CONSILIVM XXVIII.

PRAEFECTVS vigilum Sæcularis, agens noctu excubias, inuenit clericum ordine ſacro inſignitum armatum, quem iuſtè potuiſſet capere, & deducere ad Epiſcopum, vel Proepiſcopum. clericus autem tradidit ei ſponte arma, ne ducererur ad Epiſcopum. Quæritur, primo an præfatus Præfectus vigilum inciderit in excommunicationem c. [ſi quis ſuadente.] a Secundo, an ſaltem malefecerit, & peccauerit. Tertio, an puniri poſſit ab Epiſcopo?

1 Ad ſupradicta reſpõdeo primo, quod in Gallia ob crimen, quod appellatur in ea portus armorũ vetitus, iudex ſæcularis poteſt punire clericum arma indebite portantem pœna ciuili, virtute conſuetudinis immemorabilis, quæ habet vim priuilegij, b vt late refert Stephanus Aufrerius, c & cõſequenter poſſet in illo regno Præfectus vigilum, vel is, ad quem ea de re notio pertinet, punire cum pœna perditionis armorum, vel alia maiori, pro exceſſus qualitate.

2 Secundo, quod certum eſt apparitores, ſiue Algoziles iudicum ſæcularium Hiſpaniæ frequenter capere A clericos, etiam ordinum ſacrorum, & ſcholaſticos à iuriſdictione ſæculari omnino exemptos, portãtes arma noctu: & quod rogati ab eis, ne ducant eos ad manus Epiſcopi, vel ad magiſtros ſcholarum, dimittunt illos, armis tamen ſibi ſponte dimiſſis, quod in vtrorunque vtilitatem cedit. Nam clerici, & ſcholaſtici non deducuntur ad iudices ſuos, & ſequenti die pauca pecunia redimunt arma, & mox etiam aliquando nocte ſequẽti deferunt illa, & inuenti cum eis, iterum traditis illis apparitoribus, ſoluuntur, & ſequenti mane iterum redimunt ea: ita, quod illa geſtatio armorum ſit quędam vindemia, & meſſis apparitorum.

Tertio, quod nuſquam legi, nec audiui, quod iudices ſeculares, nec apparitores Hiſpaniæ allegarent pro ſe conſuetudinem ſimilem illi Gallicanæ immemorabili, B quæ priuilegium generaret in Hiſpania ſæcularibus caſtigãdi clericos ſuper crimine portus armorũ.

3 Quarto, quod credo apparitores huiuſmodi non incidere in excommunicationem præfati canonis, [ſi quis ſuadente.] non quidem eo, quod capiunt eos portantes arma: quia licet eis id facere ob rationem infra in 5.fund.ſcriptam, & ita non peccant in eo mortifere, quod requiritur ad incurrendam excommunicationẽ maiorem, d non etiam eo quod capiunt arma: quia non tollunt illa violenter, quod canon requirit, ſed ſponte data recipiunt. Nec obſtat, quòd metu deductionis ad competentes iudices illa tradunt. Tum, quia ad incurrendam excommunicationem illius canonis non ſufficit metum inijcere, neque metu iniecto bona C capere, ſed requiritur, vt violentia fiat perſonæ gaudenti priuilegio illius canonis: verba enim eius ſic habẽt, [Si quis ſuadente Diabolo manus violentas, &c.] Tum, quia apparitores non inferunt illum metum iniuſte, ſed iuſtiſſime: quia iuſte poſſunt eos ducere, ad ſuos iudices, & huiuſmodi metus non inducit violentiam, immo neque metũ, ex quo naſcatur actio, quod metus cauſa, vt eſt caſus ſingularis in l. [ſi mulier. e

Quinto, quod præfati apparitores non peccant eos capiendo: quia licet neque iudex ſęcularis, neque apparitores eius poſſint irregulariter auctoritate propria clericos capere, fallit tamen, quando id faciunt ad obuiandum delicto committendo, ſiue conſtet, quod D volunt committere delictum, ſiue præſumatur, iuxta gloſſam adiuncto textu, f quam in hoc commendat Decius, g vbi h dicit Panormitanus, quod familia poteſtatis ſæcularis poteſt capere clericum incedentem noctu cum armis, quia præſumitur ire ad delinquendum.

4 Sexto, quod arbitror pręſatos apparitores peccare grauiter coram Deo, capiendo eos principaliter, vt quærant arma eorum, & eis acceptis eos dimittant. Tum, quòd ſine iuſto titulo videntur ea capere, cum non deducant eos ad iudices competentes: quia non faciunt id, ob quod accipiunt illam poteſtatem capiendi, quę eſt cauſa capturæ, ſcilicet, deductionem ad E iudices competentes. Hoc tamen peccatum, quia non eſt peccatum violentiæ illatæ perſonæ cleric, i vel ſcholaſtici, non videtur ſufficiens ad incurrendam præfati canonis cenſuram per prędicta.

5 Septimo,

ALLEGATIONES.

a 17.quæſt.3. b iuxta leg. hoc iure § aquæ ductus.ff.de aqua quotidia.& æſtiu.& cap.ſuper.quibuſdam.§. præterea. de verbo ſign. c in repetiti.clem.1.pe offic. ordinarij.regul.1. fallent.10. d cap.nemo, & cap.nullus 11.quæſt 3.
e ff.quod metus cauſa, iuncta ſua gloſſ. in hoc apta.
f in cap.2.de hæreticis. g in capit.cum non ab homine de iudicijs, numer.10.
h Et in cap.vt famæ de ſent.excom.

5 Septimo, quod præfati apparitores poſſunt per iudices competentes ob hoc peccatum, vel delictum puniri: quia intereſt reipubl. delicta puniri. a Arbitror tamen non teneri eos ad reſtitutionem de pręcepto in foro animæ, donec condemnentur: quia arma prædicta videntur dari ob turpem cauſam, ne ſcilicet iuſte capti deducantur ad iudices competentes, & ob turpē cauſam ſunt accepta, nempe ne deferant captos ad præfatos iudices, ob quam deductionem data eſt illis poteſtas illa capiendi: & nos probamus efficaciter in Manual. confeſſ. b turpiter datum, & turpiter acceptum non eſſe de præcepto reſtituendum.

Octauo, quod puto præfatos claricos non poſſe arma illa repetere, etiam in foro exteriori, per leg. [vbi.] & ſeq. c quæ habent expreſsè non poſſe repetere eū, qui turpiter dat, ab eo qui turpiter accipit.

6 Nono, quod certum eſt iudicem ſæcularem, cuius eſt apparitor, eſſe iudicem in hoc competentem. An autem idem dici poſſit de Epiſcopo, vtrum ſit iudex cō petens, videtur dubium. Nam pro parte affirmante facit, quod capiendo arma clericorum videantur capere res eccleſiaſticas, & ita ſacrilegium committere, d ratione cuius poſſunt conueniri coram vtroque iudice, tam eccleſiaſtico, quam ſæculari. e Sed pars negans videtur verior. Tum, quod nec Rex Hiſpaniæ, nec iudices eius id paterentur. Tum, quod, licet clerici ſint eccleſiaſtici, arma tamen eorum non ſunt res Eccleſiæ, niſi eſſent monachi, quorum omnia bona ſunt eccleſiaſtica, f quo caſu de rigore iuris poſſet pars affirmans teneri. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a leg. ita vulneratus. ff. ad legem Aquiliam capitul. vt famæ, de ſentent. excommunic. b cap. 17. num. 30.
c ff. de cond. ob tur. cauſ. d Arg cap. qui prædia. 12. q. 2.
e cap. cum ſit, de foro comp.
f capitul. non dicatis 12. quæſt. 1.

SVMMARIVM.

1 *Prælati correctionis cauſa verberare ſubditos poſſunt, per ſe, vel alios, etiam laicos ex conſuetudine. num. 4. & 6.*
2 *Ignorantia facti, & non iuris excuſat, niſi ſit obſcurum ſeu parum frequentatum. num. 2. 5. & 7.*
3 *Error male intelligendi priuilegia, ſeu leges, excuſat. numer. 7. & vltim.*
8 *Ignorantia iuris probabilis æquiparatur ignorantię facti, & excuſat à culpa, & à pœna pro ea impoſita. numero 8. & 9.*
9 *Ignorantia iuris excuſat religioſos, qui illud ſcire non tenentur.*
10 *Conſuetudo à culpa, & à pœna excuſat, & humanæ legi derogat. num. 10. & 11.*
11 *Conſuetudo eſt rationabilis, quando non eſt contra ius diuinum, & decentia fauet.*
12 *Conſuetudo etiam irrationabilis ab excommunicationis pœna excuſat, licet non à peccato.*

CONSILIVM XXIX.

QVIDAM Pręlatus ordinis Minorū, bona fide credens id ſibi licere, fecit cauſa iuſtę correctionis verberare quendam religioſum ſibi ſubditum per laicum familiarē monaſterij deferentem habitum tertij ordinis Minorum. Quæritur, an ſit excommunicatus.

1 Reſpondeo primo, pro parte negante facere duo priuilegia Alexandri VI. & Leonis X. quibus facta eſt Pręlatis fratrum Minorum facultas caſtigandi ſubditos ſuos per alios, non obſtante c. [vniuerſitatis.] a

F 2 Secundo, quod ignorantia excuſat quem a pœna, etiam in hac ipſa materia, b & aliquando etiā à culpa, c & ſpecialius quo ad materiam noſtrā in c. 2. d

3 Tertio, quod nemo incurrit excommunicationem ipſo iure ob aliquam diſpoſitionem generaliter excōmunicantem, niſi propter peccatum mortale, e At præfatus Prælatus non videtur peccaſſe mortaliter.

4 Pro parte autem affirmante facit primo præfatum cap. [vniuerſitatis,] quod habet in ſumma Abbates, & alios Prælatos inferiores Epiſcopis, poſſe quidem cauſa correctionis verberare ſuos ſubditos per alium, modo ille ſit clericus, vel monachus, & in caſu noſtro verberatio fuit facta per alium, qui non erat clericus, nec monachus.

G 5 Secundo, quod ignorantia iuris regulariter non excuſat, capit. [ignorantia facti, non iuris, excuſat.] f & conſtat, hanc, quæ prætenditur, ignorantiam eſſe iuris, & non facti.

6 Quibus præmiſſis reſpondeo primo præfata priuilegia Alexandri, & Leonis nihil prodeſſe pręfato D. cōſulenti: quoniam intentio eorum ſolum fuit ſtatuere, quod correctio poſſet fieri à Prælatis per alium abſolutè, etiam ſi non vrgeret aliqua neceſſitas, id faciendi per alium: modo ipſe eſſet frater ſibi ſubditus, vt exprimit Leo, cuius priuilegium videtur aliqua ex parte maius priuilegio Alexandri, ita quòd ſolum ampliet illud cap. ad hoc, vt corrigere poſſit per alium, etiamſi neceſ-
H ſitas non vrgeat: non tamen ampliauit ad hoc, vt poſſent id facere per laicum, etiam ſi neceſſitas vrgeret.

7 Secundo, quod error malè intelligendi priuilegia illa poſſet excuſare D. conſulentem, ſi ex illorum malo intellectu bona fide credidiſſet præfatum capitul. ampliatum eſſe per illa, etiam ad id, quod proximè diximus no eſſe, ſcilicet, quod non eſt contra ius naturale, neque diuinum: & quod decens eſt, & honeſtum, ne clerici, &c. & illud eſt decens, & honeſtum, quod non eſt contra ius naturale, neque diuinū: & viris prudentibus, & bene moratis videtur tale, g quod poſſet muniri multis, quæ traduntur per omnes, & præſertim Rochum. h

11 Septimò, quod conſuetudo prædicta, etiamſi eſ-
I ſet irrationabilis, excuſaſſet D. Conſulentem ab excommunicatione, licet non a peccato: quoniam conſuetudo, etiam irrationabilis, & quæ eſt contra ius naturale diuinum, excuſat trāſgreſſorem legis à pęna humanitus poſita, licet non ab æterna diuinitus conſtituta, iuxta glo. celebrem, & receptam, i cui eſt ſatis ſimilis à multis putata ſingularis in c. cū venerabilis.] k

12 Itaque reſoluendo reſpondetur primo, quod licet præfatus D. Conſulens non fuiſſet excuſatus per pręfata priuilegia Alexandri, & Leonis rectè intellecta, tamē potuiſſet excuſari per errorē intelligendi ea male, bona tamen fide. Secundo, quod ignorantia præfati c. [vniuerſitatis,] ſi ſincera fuit, & cauſa pręfati modi verberandi, excuſauit eum, etiamſi nulla eſſet conſuetu-
K do illi contraria. Tertio, quod excuſauit eum conſuetudo contraria, ſi qua eſt in Italia ſimilis illi, quæ eſt in Gallia, qualem credimus eſſe, ſiue dicatur rationabilis, qualem arbitror eſſe, ſiue irrationabilis. Et quia per hæc dicta colligitur reſponſio clara oppoſitorum, non reſpondetur ad ea.

ALLEGATIONES.

a de ſentent. ex communicat. b capitul. ſi vera de ſentent. excommunic. c cap. 2. de conſtitut. d eod. titul. libr. 6.
e cap. nemo & cap. nullus 11. quæſt. 3. f de reg. iur. lib. 6.
g Argument. capitul. quo iure 8. d. & cap. quiſquis 41. diſt.
h in d. cap. fin. i capitul. denique 4. diſtinct.
K de conſecr. ver. migraſſe.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non eſt tangens Epiſcopum abſque intentione mala.*

2 *Excommunicatio non incurritur ſine peccato mortali, nec ſine dolo.*

3 *Clericum retrahere, & impedire poteſt laicus, vt futurum ſcandalum, ſeu peccatum impediat.*

4 *Excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus cum iuramento Romam veniendi, declarationem petet prudenter.*

CONSILIVM XXX.

Qvidam miles Hieroſolymitanus bono zelo volens vitare ſcandalum, quod videbatur conſequuturum verba cuiuſdam Epiſcopi alloquentis arroganter Magiſtrum magnum ordinis, comprehendit eum iuxta extremitatem almuciȩ partis poſterioris, ut conuerteret faciem retro, & ſuaderet ſilentium, & diſceſſum. Quæritur, an inciderit in excommunicationem.

1 Arbitror, prædictum militem non incidiſſe in pœnam canonis [ſi quis ſuadente. a] Tum quia illa non incurritur niſi manus iniectio ſit peccatum mortale, per ea, quæ nos citauimus in Manua.confeſſ. b & prædicta apprehenſio, & tractio non fuit peccatũ mortale, imò neque ueniale, ſed potius meritum.

2 Tum quia prædicta pœna non incurritur ſine dolo, ut tradunt Panorm. & Decius, c & probatur per illa uerba prędicti canonis, [Suadente Diabolo] & prædictus miles nihil fecit dolo, ſed bono fine, & à dolo excuſat quælibet alia cauſa etiam iniuſta, ut in hac ipſa ſpecie dixit Decius. d

3 Tum quia poteſt etiam laicus retrahere, capere, & retinere clericum ad impediendum delictum, & ſcandalum futurum, ut ibidem Panormitan. & Decius cum communi affirmant, per multa ibi per ipſos citata, & prædictus miles prehenſionem prædictæ almuciæ fecit ad impediendum delictum, & ſcandalum, quod ex prædicta alloquutione parum modeſta probabiliter timebatur oriendum, & conſequendum.

4 At quoniã præfatus miles fuit ad cautelam abſolutus propter impedimenta ueniendi ad Papam, & iurauit uenire ad ipſum, ceſſantibus impedimentis, prudentiæ fuerit petere à ſua Sanctitate abſolutionem ad cautelam, uel declarationem, quod non inciderit in prędicti canonis pœnam, quod facile ſua Sanctitas faciet, attentis prædictis, & quod prædicta prehenſio, etiam ſi fuiſſet iniurioſa, erat leuis, & conſequenter excommunicatio non erat reſeruata Papæ, per textum ſingularem, e quod nos declaramus in dicto Manual. f

ALLEGATIONES.

a 17.quæſtion.4 b capitul.27. numero 78. c in capitul. cum non ab homine, de iudic. d ubi ſupr.numero 10. per iura ibi citata. e capitul.peruenit, de ſenten.excommunication. f capitul.27.numer.89.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij tanquam creditor capiens non eſt excommunicatus.*

2 *Fructus beneficiorum capientes, vt ſint excommunicati, quinque requiruntur.*

3 *Excommunicationis declaratio ſine citatione eſt nulla.*

A

CONSILIVM XXXI.

Qvidam Epiſcopus cuidam nepoti ſuo ex fratri debebat 80.ſcuta, quæ multis uicibus rogatus noluit ſoluere. Nepos eius qui extra ſuum Epiſcopatum degebat cum quibuſdam alijs, adiuit quoddam oppidum Epiſcopatus prædicti ſui patrui nocte, & accepit ex granario Epiſcopi granum pro ſcutis ſibi debitis, quod cum reſciſſet Epiſcopus, declarauit nepotem incidiſſe in Bullam Cœnæ Domini, & denunciauit eum excommunicatum. Quæritur, quid iuris?

B 1 Reſpondeo primò, quòd præfatus nepos uidetur malè feciſſe, accipiendo illud granum auctoritate propria, contra l. [extat. a] Secundò, quod tamen non incidit in excommunicationem bullæ Cœnȩ contentam in 14.cap.eius, ut annotauimus ſuper eadem inſerta in Man. b poſt Caietanum, c de quinque requiſitis ad hoc, ut capiens fructus Epiſcopatuum, uel aliorum beneficiorum, incurrat illam excommunicationem.

2 Tum quod unum de quinque illis requiſitis eſt, ut capiat eos auctoritatiue, uſurpando auctoritatem capiendi eos tanquam dominus, uel publica perſona. At pfatus nepos non cepit illud uſurpando ſibi ullã auctoritatem publicam ordinariam, uel delegatam C capiendi illud, ſed tanquam creditor, qui putabat ſibi licere capere de bonis ſui debitoris tantum, quantum ſibi debebatur, vti multi putant, & aliquando licet concurrentibus circunſtantijs, quas nos ponimus in dicto Manu.conf. d Alterum, vt capiat eos, vt fructus, & reditus eccleſiaſticos. At præfatus non cepit illud tanquam res eccleſiaſticas, ſed tanquam particulares ſui debitoris, qui nullatenus illi ſoluere volebat. Tum quia, etiamſi cepiſſet eos fructus tanquam fur, & latro, non incurriſſet illam excommunicationem, vt Caietan. vbi ſupra rectè determinat.

3 Tertio, quod declaratio, qua pręfatus Epiſcopus D declarauit excommunicatum præfatum ſuum nepotem, fuit iniuſta, & ipſo iure nulla, quia fuit lata ſine citatione legitima. Nam licet excommunicatio lata ſine monitione regulariter valeat, e & appellatio non ſuſpendat eam, f declaratio tamen, quod quis eſt excommunicatus, non valet ſine citatione, iuxta gloſſ.clement.prim. g & appellari poteſt ab ea, & ſuſpendit eam, iuxta gloſſ.ſolemnem, h & declarat latius Felyn. i

ALLEGATIONES.

a ff.quod met.cauſa, & l. ſi quis in tantam. Cod. vnde vi. b capitul. 27. numero 69. c in ſumma, uerbo excommunicat. capitul.27. d capitul.17. numero 114. e iuxta capitul.ſacro, de ſententi excommunication. f capitul.is qui, de ſentent.excommunication. libro 6. E g de cenſibus, in verbo.ſi conſtiterit. h in capitul.cupientes, in §.quod ſi per.2.de election.libro 6.uer.priuatos. i in capitul.Rodulphus, de reſcript.numer.41.

SVMMARIVM.

Epiſcopo verba iniurioſa dicens, & conatus percutere, non incurrit excommunicationem. 1

Conatus, debet puniri, etiam non ſecuto effectu, fallit in cenſuris. 2

Excommunicationem, qui hoſtiliter inſequitur Epiſcopum, modo incurrit. 3

Inſequitur, quando vnus priuatus poſt alium animo eum iniuriandi vadit, & num.vlt. 4

5 *Excommuni-*

5 *Excommunicationem non incidit Epiſcopi domum a iens poſtquam ille iam non fugit.*
6 *Excommunicationem non incurrit vadens ad domum Cardinalis ad dandum domui inſultum.*

CONSILIVM XXXII.

QVidam homines tranſeuntem Epiſcopum per ciuitatis plateam offendere volebant, quos cum Epiſcopus ita animatos vidiſſet, per aliam viam declinare cœpit. Tunc homines illi, & cum eis turba de vniuerſitate multa cũ armis, clamoribus iniurioſis, varijſque contumelijs inſecuti ſunt ipſum Epiſcopum, alij, dum fugeret, alij, poſtquam ſe in locum receperat munitum, & quidem animo offendendi, ac per inſultum locum munitum, & ipſum Epiſcopum capiendi. Dubitatur, an omnes illi de vniuerſitate homines excommunicationem incurrerint.

1 Reſpondeo, primo certum eſſe, neminem prædictæ vniuerſitatis incidiſſe in excommunicationem cap. [ſi quis ſuadente. a] propter iniurias, quas in Epiſcopum dixit, vel fecit, quia nemo eum percuſſit, & ad incurrendam illam non ſufficit voluntas percutiendi, neque conatus ad percutiendum, quantumlibet fuerit percuſſioni proximus, ſecundum omnes, quos etiam nos ſequimur in Man. b

2 Tum quia licet regulariter conatus ad delinquẽdum debeat puniri, iuxt. c. [ſi forte.] & alia multa, c & alia, quæ tradit Felyn. d fallit tamen quo ad cenſuras, nam impoſitas contra facientem, non incurrit qui tantum conatur facere, per ea, quæ ipſe Fely. citat. e Secundo, quod iuxta ſola iura Decretalium Sexti, & Clementinarum, & Extrauagantium impreſſarum, nemo prædictæ vniuerſitatis incurrit excommunicationem propter inſecutionem Epiſcopi, quia licet per illa iura incurrat excommunicationem, qui hoſtiliter inſequitur Cardinalem, vt habet capitul. [fœlicis.] f non tamen incurrit eam per ſolam inſequutionem Epiſcopi, niſi percutiat, capiat, uel banniat eum, iuxta clement. [ſi quis ſuadente.] g

3 Tertio, quod per Bullas Cœnæ Domini, quas protulerunt Greg. XIII. & Pius V. prædictum capi. [fœlicis.] fuit extenſum ad omnes Epiſcopos, ita quod vt nos in d. Manual. h declarauimus, Epiſcopi quoad hoc ſunt effecti pares Cardinalibus, eo quod, vt qui Cardinalem hoſtiliter inſequitur, incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ, ita etiam qui ſic inſequitur Epiſcopum quemlibet.

4 Quarto, quod duo videntur debere concurrere ad hoc, vt per inſequutionem incurratur prædicta excommunicatio. Vnum, quod ſit inſequutio, ſiue ſequutio qua vnus poſt alium priuatum vadit, verbum enim [inſequi] componitur ab in, & ſequi, vt Archidiaconus relatus ab Ancharano, & Dominico ait, i & ita non dicetur inſequi, niſi qui ſequitur, vnde Francus ait, illum dici inſequi, qui ſequitur alterum, & qui hoſtili, & malo animo iniuriandi ſequitur.

5 Quinto, quod ex præcedẽti dicto ſequitur, quod illi ſoli prædictæ vniuerſitatis videntur incidiſſe in excommunicationem, qui Epiſcopum præeuntem, & fugientem in domum ſuam, vel in partem tutiorem eius, vel in domum protectoris, à dorſo ſequuti fuerint, animo iniuriam ei inferendi, & conſequẽter non illi, qui adierunt domum Epiſcopi, poſteaquam ille non fugiebat, ſed poſtquam ſe recepit ad eam, & in ea manebat, ad defenſionem forte ſe præparans, neque qui adiuerunt domum protectoris, poſteaquam ſe in eam recepit Epiſcopus.

6 Nam, & ſecundum Ancharanum, & Dominicum, non videtur inſequi Cardinalem ille, qui vadit etiam malo animo ad dandum inſultum domui Cardinalis, quamuis meo iudicio Archidiaconus non loquitur ibi de excommunicatione, quæ incurritur per inſequutionem, ſed per capturam, quia fundat ſe ſuper dicto Innocentij, K qui non loquitur, nec potuit loqui de inſequutione illius Decretalis longe poſt eum factæ, attamen ipſi videtur ſic ſenſiſſe, & quidem recte, quandoquidem pœnæ ſunt reſtringendæ, & nullatenus vltra propriam ſignificationem verborum ampliandæ, l & verbum inſequi, ſecundum originariam, & primam ſignificationem, vt dictum eſt, ſequutionem, & motum vnius poſt alium ſignificat, licet per tranſlationem, & alias figuras, aliquando aliud ſignificet. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 17. quæſtio. 4. b capitul. 27. numero 50. & 51. c de pœnitent. diſtinctio. 1. d in tracta. an conatus debeat puniri, non ſequuto effectu, in princip. e ibidem fallentia 6. f de pœnitent. lib. 6. g de pœnis. h capitul. 27. numero 67. & 97. i in dict. capitul. fœlicis. K in capitul. nuper. de ſententia excommunicationis. l capitul. pœna, de pœnitent. diſtinctio. 1.

SVMMARIVM.

Subdiaconum incarcerans, & tanquam teſtem, & principalem examinans, in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidit. 1

CONSILIVM XXXIII.

PRAETOR ad ſe acerſiri fecit N. notoriè ſubdiaconum, illique præcepit, vt ex quadam parte ſuperiori palatij dicti Prætoris, ſub pœna pecuniaria, non diſcederet, aſſignando illam partem pro carcere. Præterea Prætor etiam dictum ſubdiaconum examinauit, tanquam principalem quo ad ſe, & teſtem quo ad alios, & ſic illum conſtituit, tanquam reum, & facto dicto conſtituto, vlterius ſtetit in Decretis, & illum retinuit per triduum, poſt quod tempus, dictus ſubdiaconus ordinario Eccleſiaſtico repetenti, ad cuius notitiam prius dicta detentio non venit, fuit, licet inuitè, reſtitutus. Dubitatur, an dictus Prætor ob prædicta, vltra excommunicationem cap. [ſi quis ſuadente.] in quam illum incurriſſe, dubium non eſt, etiam in Bullam Cœnæ inciderit.

1 Reſpondeo, quod videtur is Prætor incidiſſe in cenſuram Bullæ Cœnæ, per 11. vel 12. vel vtranque clauſulam, vel excommunicationem illius, quamuis ego nullam videar declarationem ſpecialem facere ſuper hoc in illa Bulla. Salua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

Promittens, & promiſſionem acceptans pro gratia temporaria à Papa obtinenda, ſunt excommunicati. 1

CON-

CONSILIVM XXXIIII.

PEtrus notam fecit Ioanni quandam gratiam cuiuſdam rei temporalis,eo pacto,vt dimidium vtilitatis illius perueniret ad Petrum,quam gratiam Ioannes obtinuit, & dimidium vtilitatis dedit Petro. Quæritur,an incideſit in pœnas extraua.Gregorianæ, a per quam Gregorins innouauit extrauagan.Bonifacii VIII. b & quam nos iuſto commentario donauimus ſub tit. de rebus datis,& promiſſis.

1 Reſpondemus, præfatos Petrum, & Ioannem ambos incurriſſe in pœnas præfatæ extrauagantis,vt latius colligi poteſt ex commentario, quo nos illam ornauimus ſub tit.de datis,& promiſſ.

ALLEGATIONES.

a Quæ incipit ab ipſo,& eſt 28.inter ipſius conſtit. b quæ eſt 1.de ſentent.excommunicationis inter communes.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non eſt per monitorium qui non reuelat,quando ſcit petentem non habere ius.*
2 *Fructus beneficij non debentur ei,qui ius non habet.*
3 *Excommunicatio non obligat ad ſoluendum non domino, nec ſolutio ei facta liberat.*
4 *Scire,& probabiliter credere, paria ſunt.*
5 *Scientia ſicut excuſat,ita & iuſta credulitas,& ſecus ſi ex leui cauſa dubitat.num.6.*
7 *Abſolui virtute cruciatæ poteſt excommunicatus,quando res eſt dubia etiam parte non ſatisfacta.*
8 *Abſolutio ab excommunicatione, etiam ſi ſit iniuſta, tenet.*
9 *Excommunicatus,collectam in choro,vel hebdomadarius cantans efficitur irregularis,non alias.*
10 *Excommunicatus,vbi abſolutio non tenuit fructus beneficiorum non facit ſuos.*
11 *Excommunicato,qui ob inaduertentiam non petit abſolutionem, ſicut ſuſpenſus,& depoſitus, de victu prouidetur.*

CONSILIVM XXXV.

AN SI alter ex collitigantibus ſuper beneficio poſſideat, & alter ſciat, vel credat eum non habere ius,& non reddat.vel non reuelet fructus ad illud beneficium pertinentes, ſciens ad inſtantiam poſſeſſoris publicatas eſſe litteras monitorias,ut ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ reddat, uel reuelet quicumque tenet, uel ſcit res ad illud beneficium pertinentes intra certum terminum, incurrat excommunicationem?

1 Quæſtio hæc rem quotidianam,ſed parum explicatam, & explicatu difficilem continet. Reſpondeo tamen ad eam primo, quod uidetur conſulentem nō incidiſſe in excommunicationem, licet habuiſſet notitiam ſufficientem prædictarum literarum monitorialium, ſi ſciebat aduerſarium non habere canonicum titulum,quia nemo tenetur reuelare ob litteras eiuſmodi monitorias ea, quæ iuſtè credit eſſe ſua, uel pertinere ad ſe, uel ad alterum, & non ad eum, ad cuius inſtantiam illæ ſunt datæ, quod in repetit. capitul. [inter uerba,] a neruoſe probauimus poſt Franciſcum de Ripa,& alios,quos ipſe citat,licet debiliter probando. b

A 2 At ei, qui caret titulo canonico beneficij Eccleſiaſtici,non debentur fructus eius.Tum arg.cap.1. c ergo neque qui tenet eos, reddere tenetur illi, neque qui nouit illos ab alio teneri, reuelare ei. Tum quod D. Antoninus, d quem ſequitur Syluest. e ait, quod, qui ſcit poſſeſſorem Eccleſiæ, vel dignitatis non eſſe verum prælatum,eo quod aliquem defectum tituli patitur, licet ſubijciatur illi Eccleſiæ, vel dignitati, tamen in foro conſcientiæ non tenetur ei obedire, nec ei ſoluere debet quod Eccleſiæ, vel dignitati debet, nec ſoluendo liberatur,argum.cap. [inquiſitioni,] f quatenus loquitur de ſciente impedimentum.

3 Secundo, quod idem videtur dicendum, ſi conB ſulens firmiter credebat probabili ratione, vel auctoritate, quod aduerſarius non habebat ius, quia quo ad hoc paria videntur eſſe,ſcire aliquem non habere ius in beneficio, quod poſſides, vel credere probabiliter ratione probabili, eum illud non habere, arg. [l.illud.] g quatenus probat eum, qui credit ius alii quod eſſe ſuū, non debere illud relinquere indiſcuſſum, ſed quia illa lex habet locum etiam in dubitante, melius facit, quod nos declarando quædam dicta S.Thomæ,& Caietani diximus nuper, h parificando iudicium conceptum per ſciētiam, & conceptum per iuſtā cauſam credendi.Secundo,quod ſicut ſciēs, quod res eſt ſua,ita credens iuſtè,quod eſt ſua, excuſatur à reſtituendo per ea, quæ tradimus in Manual. C Confeſſar. i Tertio,quod poſt præfatum Ripam in dicta repetitione cap. [inter verba,] K diximus, eum, qui ſcit aliqua bona eius, ad cuius inſtantiam talis monitio eſt publicata, eſſe penes aliquem, qui tamen monſtrat apocham, per quam ille donauit ei, non teneri ad reuelandum ea, qui tamen vere neſcit ea fuiſſe ſibi donata, ſed ſolum credit, & ita ſicut ſcientia, quod res non eſt impetrantis talem monitionem excuſat, ita fides, & credulitas probabiliter, & iuſte concepta, argument. Gloſſa ſingularis, quæ ſecunda eſt cap. [capellanus,] l adiuncta doctrina Panormitani allegantis, m alias, & Sancti Antonini. n

D 4 Quarto,quod ſicut paria ſunt ſcire,& debere ſcire ad obligandum, o ſic paria dicuntur eſſe ad excuſandum, ignorare, & non debere ſcire, p & qui iuſtè credit aliquid, non debet contrarium ſcire.

5 Quinto, quod ſicut ſcientia mortis coniugis excuſat ſecundo nubentem, ita etiam fides, ſiue credulitas iuſta,qua creditur mors illa, excuſat. q

6 Sexto,quod fides,& credulitas iuſtitiæ cauſæ appellationis excuſat ab excommunicatione, ſicut ſcientia iuſtitiæ. r

Tertio, principaliter dico, quod ſi conſulens non credebat principaliter ex auctoritate alicuius doctoris iuſta ſcientia, & conſcientia præditi, ſed leui ratione, uel auctoritate, aut dubitabat, an ſibi, E uel

ALLEGATIONES.

a 11.quæſt.3.concluſ.6.coroll.65. b in tracta.de peſte,fol. 81 maioris formæ,4.col.in princ.§ inſuper. c de regulis iuris lib.6. & capit.grauius,de reſtitut.ſpoliat.cum eis adnotat. d in 3.part.titul.15.capit.1.§ 2. e verb.beneficium 3. f de ſenten.excommunication. g ff.de peti.hæred. h in rubr.de iud.nu.47. i capit.17.num 82.cum duobus ſequ. k vbi ſup. l de feriis. m ibid. n 14.tit.3.cap.10 §.10. tit.6. o l.quod te,ff.de rebus cred. p argum.capit.ſcientdum, 8.quæſtion.1. & l.ſi contra tabulas, ff.de uulg. q capitul.in præſentia, de ſponſ.& capitul.dominus, de ſecundis nuptiis, cum eis adnotat. r capitul.ſolet, iuncta gloſſ.penultim.de ſentent.excommunication.libro 6.

vel alij eſſet ius, incidit in excommunicationem, F
quia in dubio credendum eſt fructus pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei. a

Quarto, quod perpenſis his tribus dictis, conſulat ſeipſum conſulens, an tempore prædictæ monitionis ſciret, vel probabili ratione, vel auctoritate firmiter crederet non fuiſſe ius aduerſario, an dubitaret, vel leuiter crederet deeſſe id ius, primis duobus caſibus credat ſe non fuiſſe excommunicatum, & communiter non eſſe locum quæſtionibus ſequentibus, in tertio vero caſu credat ſe fuiſſe excommunicatum, & conſequenter eſſe locum quæſtionibus ſequentibus.

7 AD SECVNDAM, quæ habet locum, præſuppoſito, quod incurriſſet excommunicationem, an
G ſcilicet potuit abſolui à Pœnitentiarijs Iobelæi. Reſpondeo, quod ſic, præmiſſa ſatisfactione, & etiam non præmiſſa, attento, quod erat dubia, & non manifeſta offenſa. b

8 Facit, quod etiam abſolutio iniuſta excommunicati, facta ab habente poteſtatem abſoluendi, valet, c & ita conſulens non fuit abſolutus à Pœnitentiario cum propoſito faciendi, quæ debebat, fuiſſet vero abſolutus, etiam ſi de hoc expreſſe non fuiſſet confeſſus iuxta ea, quæ nos tradimus in Manual. Confeſſar. d

9 AD TERTIAM Reſpondeo primo, quod non incurrit irregularitatem, propterea quod ſe ingeſſerit diuinis, etiam pſallendo in choro, ſi tanquam preſ-
H byter hebdomadarius non dixit capitulum, & collectam.

10 Secundo, quod ſi non valuit abſolutio, non quæſiuit fructus aliorum beneficiorum, ſecundum gloſſam celebrem quam Panormitanus, e & communis ſequuntur, f niſi forte quo ad ſuſtentationem ſuam ſecundum vnam opinionem quam tetigit gloſſa, g quæ communiter reprobatur, ſed procedere poſſe videtur pro tempore, quo excommunicatus non poſſet habere abſolutionem, ſecundum Cardinalem, h quem ſequitur Decius, i & merito.

11 Quia ratio, quare ſecundum omnes non debeat
I prouideri de victu excommunicato per prædictam gloſſam, & depoſito, & ſuſpenſo ſic per eandem gloſſam, & meliorem in cap. [ſtudeat.] K illa eſt, quod excommunicatus poteſt petere abſolutionem, depoſitus aũt, & ſuſpenſus ob crimen nõ. At excommunicatus, qui ignorat, vel non aduertit ſe excommunicatum, non poteſt moraliter petere abſolutionem, & licet forte peccet ignorando, vel non aduertendo, non tamen peccat non petendo abſolutionem, argu. glo. notabilis in capitul. [quia diuerſitatem.] l adiuncto textu ibi, [à qua, & ſi ſua culpa fuerit ſuſpenſus, & cæt.] Salua, & cæt.

Celſitudo, ne id tentet facere, niſi de conſenſu eorum, quos res tangit, quo fit gratior ſuis ſubditis, &
K D. N. Ieſu Chriſto, qui ſuam Excellentiam ſemper, & vbique conſeruet ſibi gratioſam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a arg. text. ſingularis in d. l. illud. b per cap. venerabilibus, § porro, de ſentent. excommunication. libr. 6. c §. ſane eiuſdẽ cap. d cap. 20 nu. 12 & ſeq. e d. cap. f in c. paſtoralis, §. verum, de appell. g ibidem. h in clem. vt hi qui, § 1. quæſtion. 20 de ætat. & qualitat. i in dict § utrum. k 50 diſtinct. l de conceſſ. præbend. uerſ. ſuſpenſionis.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia petere poteſt bona emphyteutica ſine eius conſenſu alienata.*

F *Edictum monitorium vbi deficit, probatio iuſtè peti poteſt.* 1

Damnum proximi tenetur quis impedire, ſi alius non ſit, qui impediat. 1

Edictum monitorium, ſicut cenſuræ per præcepta lata, cauſam iuſtificatiuam continere debet. 2

Monitoria de aliquid edendo nõ ligant partem aduerſam, nec eius patronos. 3

Edere qui non tenetur, nec ad teſtificandum cogi poteſt. 4

Eccleſiam lucrum pœnale captantem, nemo iuuare tenetur. 5

Reuelare non tenetur quis, quod iuſte ſe poſſidere credit. 6

G *Actus ſolemnitatis per lapſum triginta annorum præſumitur, licet in inſtrumento id non appareat.* 7

Edictum monitorium non ligat poßidentem rem præſcriptam. 8

CONSILIVM XXXV.

INter Seium, & Caium facta eſt permutatio quorundam bonorum. Seius dedit bona emphyteutica, Caius allodialia, & neſcitur de huiuſmodi contractus ſolemnitate aliud, quam quod inuenitur quædam nota in libris priuatis ipſius Caij, quòd prædicta permuta-
H tio fuit facta. Multis poſt annis Eccleſia domina directa bonorum à Seio in permutationem datorum intentauit iudicium caducitatis contra hæredes Seij ob alienationem ſine domini conſenſu factam, & cum de hoc contractu aliter non conſtet, quam per dictam ſcripturam priuatam, Eccleſia petijt, etiam per viam monitorij, librum rationum ab hæredibus Caij. Quæritur, an teneantur edere, vel in foro fori, vel in foro poli. Additur prædictis, permutationẽ præfatam fuiſſe factam Anno 1515. & petitionem fieri anno circiter 1580. & quòd Seius, & hæredes eius ſemper ſoluerunt annuum cenſum, qui debebatur ex bonis emphyteuticis, tanquam impoſitum in bonis allodialibus, propter quæ fuerunt permu-
I tata emphyteutica.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod Eccleſia iuſtè videtur petere à Seio bona illa emphyteutica, quæ in emphyteuſim ei dedit, cum alienando ea ſine conſenſu ipſius perdiderit, a & Eccleſia poteſt iuſte petere pœnam, b quod deficiens in probatione iuris ſui poteſt iuſte petere edictum monitorium ab Eccleſiaſtico Iudice, & ipſe iuſte poteſt concedere edictum monitorium, quo ſub pœna cenſurarum moneantur, qui ſciunt ad deponendum, & teſtificandum de his quæ pertinent ad probationem ſui iuris, c iuxta cap. [ad noſtram,] vbi hoc notat Panorm. receptus, & ſuperiori iuſte iubenti tenetur
K ſubditus obedire. d Tertio, quod vr̃ quis teneri ad indicandum furtum, e & eadem rõne illud, per cuius ignorantiam proximus perdit aliquod bonum notabile ſine culpa, vel ius, quod habet ad illud vendicandum. Quarto, quod tenetur quis impedire damnum quod proximo imminet, ſaltem quando probabiliter creditur, nullum alium illud impedire poſſe,

ALLEGATIONES.

a iuxta nota. in cap. notuit, de locato, & l. 2. C. de iure emphyt. b cap. ſi ſæculi leges, & cap. in legibus, 12. q. 2. & cap. ſuam, de pœn. c il 2. de iureiurand. d cap 2 de maioritate, & obedientia. e cap qui cum fure, ſecundum unum intellectum, de furtis.

poſſe, vt nos tradimus profundius alijs omnibus in Manu.Confeſſar. a

2 His tamen non obſtantibus, pars negans videtur tenenda, primo quidem, quod monitorium præfatum non continet clauſulam iuſtificatiuam, nempe, quod ſi quis aliquam iuſtam cauſam habuerit non parendi mandato in eo contento, & eam voluerit allegare, audietur intra tempus in eo præfixum, quam debere continere huiuſmodi monitorium tenet poſt alios à ſe citatos Probus, b & nos iam pridem probauimus, c cenſuras latas à Iudicibus per præcepta de aliqua re facienda, vel danda eſſe ipſo iure nullas, niſi temperentur per clauſulam iuſtificatiuam, quæ habet vim citationis, iuxta illas duas gloſſas quarum vnam alij, & alij alteram appellant ſingularem. d

3 Secundo, quod huiuſmodi monitoria, quamlibet iuſta, non videnrur ligare partem aduerſam, cum qua eſt lis, quod adeo eſt verum, vt præfatus Philippus Probus, e dicat eſſe in monitorio exprimendum, quod non intendit monens includere partem aduerſam, neque illos, qui per viam petitionis conſilij ſciunt id, quod ad manifeſtandum monent, quia non tenetur iuuare aduerſarium contra ſe, per ea quæ Felynus, & ab eo citati, f dicunt, & hæredes Caij in effectu propter euictionem ſunt pares. g

4 Tertio, quod huiuſmodi monitoria non comprehendunt, niſi eos, qui iniuſte detinent bona, vel iura impetrantis ea, & ſcientes quod illa iniuſte detinentur, vt nuper nos tradidimus in commentar. capitul. [inter verba.] h At præfati hæredes non tenent pfatam ſcripturam priuatam iniuſtè, nec ſciunt aliquem, qui teneat illam iniuſtè, ergo non comprehenduntur. Quarto quod, qui non cogi poteſt ad exhibendum aliquam ſcripturam, non videtur poſſe cogi ad teſtificandum de illa. At præfati hæredes non poſſent cogi ad edendam præfatam ſcripturam priuatam, quoniam regulariter nullus tertius cogi poteſt ad edendas ſuas proprias rationes priuatas non ſcriptas mandato, vel ſalario eius, qui petit eas ſibi edi, iuxta Gloſſam, i communiter receptam, ut poſt Panormitanum, & alios à ſe citatos tradit Decius. K

5 Quinto, quod Eccleſia non agit in propoſito caſu de damno tractando, ſed de lucro captando, & non de quolibet lucro, ſed de odioſo, & pœnali, & ita nemo tenetur eam in foro conſcientiæ iuuare, quia pœna non debetur in illo foro, iuxta Gloſſam celebrem, & receptam. l Sexto, quod præfati hæredes magis tenerentur ad manifeſtandum, & propalandum ea, quæ ipſi ſciunt de prædicta permutatione, quam ad exhibendam præfatam ſcripturam priuatam. Tum quia magis importaret illa manifeſtatio ad ſatisfaciendum intentioni monentis, & petentis monitorium, quàm manifeſtatio præfatæ ſcripturæ. Tum quia tantum, immo magis monentur ipſi ad propalanda quæ ſciunt de præfata permutatione, quam ad propalandam præfatam ſcripturam. At ipſi reputant ſe excuſatos ab hoc, ergo debet ſe reputare ab illo.

6 Septimo, neruoſiſſimè facit, quòd ipſi nec tenentur propalare, quæ ſciunt, nec præfatam ſcripturam, exhibere, nam nemo tenetur virtute monitorij præfati ad manifeſtandum illa, quæ iuſtè tenet, vel probabiliter credit eſſe ſua, & iuſte tenere, neque illa, quæ ſcit, vel credit probabiliter eſſe alterius, vel ab eo iuſtè teneri, vt nos tradidimus latius, m illa firma ratione, quod monitorium datur contra ſolos

A iniquè, & iniuſtè detinentes illa bona, & contra ſcientes, qui ſunt, qui teneant iniuſte illa, vnde, & qui teneret aliquid clam acceptum pro eo, quod ſibi vere debebatur, non teneretur id manifeſtare, vt ibidem probamus. At præfati hæredes Caij non ſciunt, nec iuſte credunt illa bona, nec illam ſcripturam eſſe eccleſiæ petentis, immo iuſtè ſciunt, vel iuſtè poſſunt credere eſſe ſua, ergo non tenentur ad illa manifeſtanda. Quod autem præfati hæredes ſciant bona illa, quæ olim erant emphyteutica, nunc eſſe ſua, aut certe iuſte id credere poſſint, probatur, quia ſciunt, uel certè iuſtè credere poſſunt permutationem præfatam fuiſſe factam anno 1515. quando mo-
B nitorium id continet, & quod legitimè fuit illa facta interueniente omni ſolemnitate requiſita, quia licet non extet aliquod inſtrumentum, neque ſint aliqui teſtes, quibus id probari poſſit, præſumitur tamen iure ita eſſe.

7 Tum quia ſolemnitas non ſolum intrinſeca, ſed etiam extrinſeca præſumitur longo tempore, n præſertim ſi fuerit lapſum tempus triginta annorum, iuxta textum, & gloſſam ſolemnem, & receptam ibi per omnes, o & Felynum, p Tum quia in ſpecie, quod ſolemnitas extrinſecus requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ præſumatur interueniſſe per tempus quadraginta annorum, conſuluit Alexander, q vbi ex pluribus concludit, quod ſolemnitas
C conſenſus capituli, & tractatus, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ propter diuturnitatem temporis præſumuntur interueniſſe. Petrus item ab Ancharano, r ex conſilijs excellentium Doctorum conſuluit, quod ex curſu triginta annorum purgatur omne vitium, quod in quadam tranſactione monialium interueniſſet, quia præſumitur auctoritas decreti ſuperioris interueniſſe, & Aretinus, s quem refert Felynus, t tenet quod teſtamentum Cardinalis, in quo licentia Papæ requirebatur, ex diuturnitate præſumitur interueniſſe. Quin ex Alexandro u concludit, quòd diuturnitate temporis præſumitur, quod dominus directus con-
D ſenſit in alienatione emphyteuſis, quam fecit emphyteuta, & eum ſequitur Decius, x vbi etiam alia multa in hoc adducit, y & concludit, quod præd. præſumptio interuētionis ſolemnitatis legitimæ haberet locum, etiam ſi monſtraretur inſtrumentum alienationis, in quo nulla fieret de ſolemnitate mentio, quia per diuturnitatem temporis præſumeretur interueniſſe ante, uel poſt illud inſtrumentum, quod multum facit ad noſtrum caſum, in quo inuenitur præfata nota continens permutationem præfatam, ſine mentione interuentionis conſenſus domini, vel alterius legitimæ ſolemnitatis.

8 Octauo, quod, qui vſucepit, vel præſcripſit rem aliquam, non tenetur poſt præſcriptionem cōpletam
E ad

ALLEGATIONES.

a cap.24.numer.22. b in capit.2.num.27.de conſtit.lib.6. in additio.ad Ioan.Mon. c in prælec.cap.cum contingat, de reſcript. d in capitul.ex parte, de verb.ſign. & l de pup. §. meminiſſe, ff.de operis noui nunci. e vbi ſupra numer.59. f in cap.ſi duobus col.fi.de appellat. g argu.capit.fin.& ei annot.de empt & uend. h 11.quæſt.3. concluſ.6. coroll.65. i l.in fraudem, § inſtrumenta verbo.edi ff.de iure fiſci. k cap.1.num 59.de probatio. l in cap.fraternitas, 12.q.2. m in d.coroll.65. n l.ſi filius, C.de pet.hæred. & leg.qui in alien.§ ſed ſi non adierit, ff.de acqu.hær. o in capit.peruenit, de empti.& vendi. p in capit.Albericus, de teſtib.& in capit.ſicut, de re iudic. q conſil.79. Circa primum, de quo quæritur in 2.dub.lib.1. r in conſ.136. ſ in conſ.36. Caſus talis eſt. t in d.capit.Albericus. u conſ.155.numer.9. x conſil.409.numer.12. y in numero 12.

ad manifeſtationem talis retentionis,propter monitorium, quod fieret ad inſtantiam eius, cuius olim illa fuit ſecundum omnes,per prædicta. At hæredes præfati præſcripſerunt bona præfata. Ergo non tenentur ad manifeſtandam retentionem illorum, nec aliquorum aliorum, quæ contra illam retentionem faciūt. Quod autem præſcripſerint,patet ex eo,quod circiter 65.annis poſſederunt ea,vt ſua, & ita longe maiore tempore, quam requiratur ad præſcriptionem etiam rerum eccleſiaſticarum, cum ad eas ſufficiant 40.anni,vt habetur in capitul. [de quarta.] a Nec obſtat regula,[poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit.] b cum ſimilibus,quia immo per prædicta præſumitur bona fides, cum præfata permutatio præſumatur fuiſſe rectè,& ritè facta.Et præfati hæredes iuſtè,& bona fide poſſunt credere bona illa eſſe ſua. Tum ratione permutationis præfatæ, q̃ per diuturnitatem tanti temporis præſumitur legitimè fuiſſe facta. Tum ratione præſcriptionis longè maioris temporis, quam requiratur ad præſcriptionem rerum Eccleſiæ. Ergo nec iure fori,nec iure poli tenentur ad manifeſtanda illa bona,nec illam permutationem, nec aliquid aliud, quod iuuet Eccleſiam ad moleſtandum eos.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur,negando,quod prædicta Eccleſia iuſtè petat, cum per prædicta conſtet malè petere.

Ad ſecundum,concedendo,quòd deficiens in probatione iuris ſui veri, & boni poſſit petere huiuſmodi monitorium, negando tamen, quod præfata Eccleſia vllum ius verum, & bonum habeat in caſu propoſito.

Ad tertium negando, quod in noſtro caſu habeat locum lex vlla de indicando furem, ſiue iniuſtum vſurpatorem,quia per prædicta,præfati hæredes non ſunt iniuſti vſurpatores prædictorum bonorum, nec vllarum ſcripturarum,neque præfatæ notæ,quæ fortè poſſet dare aliquam occaſionem moleſtandi eos.

Ad quartum reſpondetur negando quod ullum damnum immineat Eccleſiæ prædictæ, quandoquidem ſoluitur ei canon,ſiue cenſus,qui debebatur ex prædictis bonis emphyteuticis, & ſunt loco illorum ſurrogata alia bona,quę pro eis fuerunt data,& licet fortè aliquod tale eueniret, non tamen eſſet damnum iniuſtè illatum, quia eueniret per contractum, qui ob tantam temporis diuturnitatem præſumitur fuiſſe legitimus per ſupradicta, præter quam quod etiam negari poteſt quod præfata nota poſſet quidquam prodeſſe ad probationem iuris alicuius ſui, quia,vt Decius ſupra citatus concludit,etiam inſtrumentum publicum continens ſine ulla mentione interuentionis ſolemnitatis requiſitæ, nō ꝓbat eā non interueniſſe, ante, vel poſt tēpus,quo contractus factus fuit. Ex quo ſolo capite non eſſet neceſſarium illam notam manifeſtare. Quamuis etiam per multa alia prædicta idem concludatur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cum multis aliis,de præſc.& 6.quæſtion 3.§.poteſt.
b de regulis iuris,libro 6.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius foraneus approbatum audire ex cauſa confeſſiones prohibens non peccat.*

2 *Vicarius foraneus animarum periculis occurrere tenetur.*

3 *Procurator generalis contrauenire mandato Domini ſpeciali ex iuſta cauſa poteſt.*

F *Excommunicantur impedientes executionem literarum Apoſtolicarum,non quoquo modo contrauenientes.* 2

Literis Apoſtolicis contrauenire, & earum executionem impedire,diuerſa;& qui non dicuntur impedire. 2

Executionem literarum Apoſtolicarum auttoritatiue impedientes excommunicantur,& qui ſic impediant. 3

CONSILIVM XXXVI.

CVm in plebe de Viui eſſet quidam presbyter Caius ab ordinario per modum prouiſionis in adminiſtratione curæ animarum loci N. toleratus, ſed omnino ignarus, abſoluens quouis tempore omnes ad ſe venientes,quātumuis ſcandaloſos, grauibus delictis obſtrictos, ad pia legata obligatos, & qualibet cenſura innodatos, nulla eis pro modo culpæ impoſita ſatisfactione, vt publice conſtat, multi ex loco de Viui, prædictis peccatis, & ſcandalis implicati, ad eum pro facili abſolutione, quam à Præpoſito de Viui iure obtinere non poterant, recurrebant, quod cum Præfato Præpoſito, qui etiam illius plebis eſt Vicarius foraneus, fuiſſet renunciatum, præcepit præfato Caio, ne in poſterum confeſſionem alicuius hominum de Viui audiret. Accidit, quod Anno 1578. fuerunt publicatæ litteræ Sanctiſſimi Domini Noſtri Gregorij Decimitertij inſtar Iobelæi, quo ampla facultas dabatur confeſſario ab ordinario approbato abſoluendi quoſcunque à quibuſcunq; caſibus,cenſuris,& pijs legatis obnoxijs. Propter quod multi loci de Viui facinoroſi publice delinquentes ad præfatum Caium pro facili, & impuni abſolutione properabant. Quare idem Præpoſitus non intendens perſtringere auctoritatem Summi Pontificis, neque impedire dictarum literarum Apoſtolicarum executionem,ſed potius, attenta eiuſdem presbyteri notabili,atque manifeſta ignorantia, volens prouidere ſaluti animarum ſuarum, ſcripſit eidem presbytero literas huius tenoris.[Non confeſſarete niuno delle mie anime de Deuuione, etiam in virtù del Giubileo di nuouo publicato,] quibus habitis, nullos de Viui in confeſſione audiuit.

Quæritur, an præpoſitus, pro eo quod literas ſupraſcripti tenoris ſcripſerit, iubendo, ne virtute Iobelæi audiret confeſſiones hominum de Viui,excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini poſitam quo ad vtrunque forum incurrerit?

1 Reſpondeo quod non. Primo quòd nulla excommunicatio maior generaliter à iure,vel ab homine lata incurritur ſine peccato mortifero. a At præfatus Præpoſitus non peccauit mortifere, faciendo, quod fecit. Tum per illam regulam topicam: [Cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonum eſt:] declaratam poſt alios etiam à nobis in commentar. capitul. [cum miniſter,] b & illud Auguſtini: c [Linguā ream nō facit,niſi rea mens.] Tum quia etiam opus, quod operatus fuit, erat bonum: cum impedire proximum, ne peccet, ſit bonum, & aliquando præceptum. d Et qui exercet officium, quod neſcit exercere, in probabile damnum proximi peccat, e iuxta cap.[qui poteſt.]iūcta gloſſa,[in verb.vires,] quæ citat illud Horatij, f [Sumite materiam veſtris, qui

ALLEGATIONES.

a capit.nemo, capit.nullus, 11.quæſtio.3. b 23.quæſtio.5. c ſerm.28 de uerbis Apoſt. d cap.qui poteſt,23,quæſtio.3. cap.quantæ, de ſentent.excommun. e l.idem iuris, ff.ad leg. Aquil.cap.non eſt putandum, 1.quæſtio.1. f in arte poet.

qui ſcribitis, æquam Viribus.]& prefatus Caius erat ignarus,& ineptus ad ſacras confeſſiones audiendas, vt præſupponitur in facto. Tum quia gloſſa cap.[placuit,] a tenuit per illud cap. poſſe parochianum parochi neſcij, & ignari, confiteri alieno parocho ob ignorantiam parochi proprij, quod quemadmodum ſit intelligendum, ibidem tradimus. Tum quia non ſolum licite potuit, ſed etiam debuit, eo quod erat Vicarius foraneus, occurrere periculis animarum, præſertim ſibi ſubiectarum. b Tum quia procurator generalis poteſt contrauenire mandato ſpeciali domini ex iuſta cauſa, per textum ſingularem in l. ſi hominem, c & propterea præfatus propoſitus Vicarius foraneus, licet eſſet quidam generalis procurator, vel delegatus ordinarij, potuit ex cauſis ſupra narratis prohibere Caio ſacras confeſſiones, ſaltem pro aliquo loco, & tempore, ſaltem paruo, licet eſſet approbatus ad audiendas ſpecialiter ab ipſo.

2 Secundo ſpecialiter facit, quod licet præfatus Præpoſitus peccaſſet mortaliter, prohibendo, vt prohibuit, qui tamen profecto, nec venialiter peccauit, imò de Deo, deque ſuo Archiepiſcopo, ac omnibus fuit benemeritus, non tamen incurriſſet præfatam excommunicationem Bullæ Cœnæ domini. Tum quia illa non fertur contra omnes, qui quoquo modo non parent, vel contraueniunt literis, vel mandatis Papæ, &c. ſed ſolum contra illos, qui impediunt executionem earum. At præfatus Præpoſitus, eſto quod contraueniſſet literis Iobelæi, non tamen impediuit executionem eius, puta publicationem eius, ergo non incidit in illam, quia aliud eſt non parere, vel contrauenire literis, aut mandatis Papæ, vel aliorum, & aliud impedire exequutionem earum non permittendo intimare, vel vetando dare fidem de intimatione, & à diuerſis, & ſeparatis non fit illatio. d Tum quia poſſeſſor beneficij non obediens literis Papæ, vel eorum, quibus iubetur relinquere poſſeſſionem illius, non incurrit illam, etiam ſi incurrat aliam, ſub cuius pœna iubetur relinquere illam, dummodo non impediat executionem earum. Tum quia non incurreret illam, qui contenderet non poſſe per Iobelæum abſolui ab aliquo peccato, voto, vel irregularitate, cum id non ſit impedire executionem, ſed ſolum impedire vnum intelligēdi modum per aliud, quod non vetat præfata Bulla Cœnæ Domini. Alioquin omnes, tam Procuratores, & Aduocati, quam principales partes, qui literas Papæ, & ſuorum legatorum, vel delegatorum aliter intelligunt, quam vero iure intelligi debeant, inciderent in illam excommunicationem, quòd eſt abſurdum, & à nemine dictum, & ita nullatenus dicendum. e Tū quia appellantes à iudicibus Sed. Apoſt. & ſupplicantes à prouiſionibus ipſiuſmet Papæ, non incidunt in eam, modo ſupplicationes legitimè perſequantur, ſi bona fide putant legitime appellaſſe, & ſupplicaſſe, iuxta gloſſam celebrem, & receptam, quæ penultima eſt in ca. [ſolet.] f Tum quia etiā literis Papæ munitis clauſula illa ſolemni, [contradicentes eccleſiæ cenſura compeſcendo] poteſt iuſte contradici de iure, iuxta gloſſam ſolemnem, g receptam ibi per omnes, & Felynum, & alios citatos ab eo. h Imò & qui contradiceret iniuſtè, licet malè faceret, & incurreret fortè aliam excommunicationem, non incurreret illam bullæ Cœnæ, ſi non impediret executionem literarum.

3 Tertio principaliter facit, quòd clauſula præfatę bullæ Cœnæ, non excommunicat omnes impediētes quomodocumque executionem, ſed ſolum eos, qui auctoritatiue impediunt, vſurpare volentes auctoritatem contra Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, quia fertur per illa verba, [eos qui ſimpliciter vel ſine eorum beneplacito, conſenſu, vel examine, & forte aſſerto precio ſoluto executionē demandare inhibent, &c.] Per quæ verba ſignificantur hi, qui auctoritatiuè id faciunt volentes quærere, vel conſeruare aliquam auctoritatem ſuper literis Apoſtolicis, & earum executione. At præfatus præpoſitus non prohibuit præfato Caio, intendendo quærere, vel conſeruare aliquam auctoritatem ſuper literis præfatis Iobelæi, ſed ſolū intendendo declarare, quod mens Papæ non erat, vt presbyter adeo ignarus, & adeo male vtens officio confeſſarij, vteretur poteſtate illa grandi, quæ per illud Iobelæum dabatur confeſſarijs, quod certe fuit actio ſancta, vt probatum eſt in primo argumento, & quando non fuiſſet omnino ſancta, probabiliter, aut bona fide credebatur ea eſſe talis, & ſatis eſt, qđ non prohibuit cum intentione quærendi, vel conſeruandi auctoritatem ſuper publicatione, prædicatione, & alijs, quæ diminuebant auctoritatem Papę, vt palam eſt. Quare proculdubio prædictum Præpoſitum non incurriſſe vllam cenſuram bullæ Cęnæ Domini, neque impediuiſſe vllam literarum Sedis Apoſtol. executionem vetitam in illa quo ad forum conſcientiæ, neque quo ad forum exterius, concludendum eſt. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de pęn. diſt. 6. b arg. c. irrefragabili, de offi. ord. & §. 18. diſt. & cap. ipſæ pietas 23. q. 4. c ff. mandati. d l. Papinianus. ff. de minoribus. e l. nam quod abſurdum. ff. de bonis. f de ſenten. excommun. lib. 6. g in capit. pro illorum, de præbend. in ver. contradictores. h in capitul. cauſam numero 10. de reſcript.

SVMMARIVM.

Excommunicatus eſt, per ſe, vel alium literarum executionem impediens, ſeu ratam habens. 1

Præſumptio ex delicto fratris non oritur contra fratrem. 2

Declaratio excommunicationis parte citata facta, eſt validiſ, niſi per viam attentatorum annihiletur. 3

CONSILIVM XXXVII.

FVerunt relaxatæ literæ executoriales contra Titium, quarum executionem per iudices ſæculares impediuit ipſius Titij frater Sempronius, promittens de rato. Quæritur ab Excellentia ueſtra, cum non conſtet de mandato Titij id factum fuiſſe, an ipſe Titius dici poſſit incurriſſe excommunicationem, videlicet bullæ Cœnæ, quo ad vtrumque forum, an vero illa verba, [per ſe, vel alium, ſeu alios,] poſita in principio dictæ excommunicationis habeant tantum locum in foro interiori, ſi non probetur mandatum, ita vt etiam ſi contraueniant illæ coniunctæ perſonæ, præcipue frater, non præſumatur id mandato, conſilio, & inſtigatione principalis fieri, ad hoc, ut caſtigari poſſit ipſe principalis, contra quem facienda erat executio literarum Apoſtolicarum, & an ipſe, & alij impedientes poſſint ab ordinario declarari.

1 Reſpondetur primo, non eſſe neceſſarium mandatum fratris Titij ad hoc, vt incurreret excommunicationem præfatam ob præfatum factum Sempronij, quia ſufficit, quòd nomine ipſius factum fuerit, & poſtea ipſe ratificauerit, ſeu ratum

habuerit,

habuerit, a & præfatus Sempronius promiſit fratrem ſuum ratum habiturum. Quare ſi ratum habuit, certum eſt eum cenſuram præfatam incurriſſe.

2 Secundo, quòd illa verba [per ſe, vel per alium] in vtroque foro habent locum, ſi mandatum, vel ratificatio prædicta interuenerit, & interueniſſe probatum fuerit: ſi autem non fuerit probatum mandatum, nec ratificatio, non habebunt locum in foro exteriori: habebunt tamen locum in interiori, ſi verum eſt, interueniſſe mandatum, vel ſaltem ratificationem eius.

Tertio, quòd non præſumetur interueniſſe mandatum, neque ratificationem eius ex eo ſolo, quòd fuerit frater is, qui contrauenerit præfatæ Bullæ, quia nemo præſumitur delinquere in dubio, neque approbare delictum alterius propter ſolam cognationem, b niſi approbauerit ſaltem tacitè id, quod fecerit cognatus, vtendo facto eius, vel defendendo illud, licet expreſſe non dicat ſe id approbare.

3 Quarto, quòd crederem, me colligere poſſe ex tenore executorialium, vel ex titulo, & materia tituli, [vt lite pendente,] vel ex reſeruatione abſolutionis, quam ſolent aliquando ſaltem D. Auditores facere, vel ex aliquo alio capite, exceptionem declinatoriam fori contra ordinarium citantem, vt compareat coram ipſo ad videndum ſe declarari. Sed, ſi ordinarius, nulla exceptione contra eum propoſita, declarauerit legitima citatione præmiſſa, arbitror valituram declarationem, niſi per viam aliquo modo attentatorum annihiletur, quod tamen remitto ad tenorem executorialium, quas non vidi.

ALLEGATIONES.

a argument. capit. cum quis, de ſententia excommunicationis, lib. 6. & reg. ratihabitionem, de regul. iur. lib. 6. b l. merito, ff. pro ſocio, cap. 2. de regul. iur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrit, qui fructus clerici debitoris ſui ſtantes penes laicum per iudicem laicum ſequeſtrari facit.*

2 *Bullæ Cœnæ, diſpoſitio pœnalis, non extendenda.*

3 *Excommunicatio contra facientem non includit mandantem, niſi, &c.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN incidat in Bullam Cœnæ Domini, & cap. eius 17. qui laicus facit per laicum Iudicem ſequeſtrare fructus clerici debitoris ſui exiſtentes, apud laicum, ſed pertinentes ad clericum ratione ſui beneficij.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia Bulla præfata eſt diſpoſitio pœnalis, & non debet extendi ad alium caſum, a & ſolum excommunicat vſurpantem, & ſequeſtrantem fructus Eccleſiaſticos ſine licentia Papæ, vel alius, ad quem pertinet dare talem licentiam, & D. conſulens non vſurpauit eos, neque ſequeſtrauit.

2 Tum quia in Manua. Confeſſ. b poſuimus pro regula bene probata, quod excommunicatio lata contra facientes aliquid, non includit conſentientes in illo, nec procurantes illud, immo nec conſulentes, & mandantes, niſi per alia iura id declaretur, quod non fit in hoc caſu. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. pœnæ, de pœn. diſt. 1. b cap. 27. num. 51.

F

SVMMARIVM.

Excommunicatio rapientium naufragorum res, non erat reſeruata. 1

Naufragorum res, vt eas dominis reſtituant, vel ignoranter capientes, licet non reſtituant, Bulla Cœnæ non excommunicantur. 2

Excommunicatio Bullæ in naufragorum res rapientes, cur non relaxanda. 3

Abſolui magis merentur actu reſtituentes, quam reſtituere promittentes. 4

CONSILIVM XXXIX.

G

EPISCOPVS cuiuſdam inſulæ miſeratus animabus ſuorum ſubditorum rapientium naufragorum bona, ſupplicabat, vt quo ad illam inſulam excommunicatio prædicta relaxaretur, vel quod in articulo mortis ſibi dicta excommunicatio eſſet reſeruata, vel ſaltem quod ſibi daretur facultas abſoluendi eos, qui reſtituere non poterant. Quæritur an prædicta, ſeu aliquam partem concedere dicto Epiſcopo expediat.

1 Quod annuendum ſit oratori, facit quod Concil. Lateranẽſe, a quod hanc excommunicationem
H induxit, nemini reſeruabat abſolutionem, & in tempore Caietani caſus Epiſcopalis erat, ipſo teſtante, b quinetiam hodie videtur Epiſcopalis, niſi quod ad eos, qui rapuerint, aut ſcienter ipſi ſibi acceperint, aut ab alijs rapta, aut accepta ſimiliter ſcienter receperint: horum enim ſolam excommunicationem reſeruat Bulla.

2 Et conſequenter, qui acceperunt bono animo ſeruandi ea, quibus oporteret reſtitui, aut ignorantes ea eſſe rapta, aut ex naufragio accepta, aut fuiſſe naufragorum, licet nolint reſtituere, & ſint in mora reſtituendi, & ob hoc ſint excommunicati per Concilium Lateranenſe, non tamen excommunicantur per Bullam Cœnæ, & fauorabile eſt rem redire
I ad ſuam priſtinam naturam. c

3 Quod autem non ſit annuendum, facit primo, quòd hæc reſeruatio fuit facta ad reprimendam procacitatem, & crudeliſſimam cupiditatem habendi bona naufragorum valde miſerandorum, & ad deterrendum omnes à tanta crudelitate, quæ deterritio, ſiue timoris incuſſio magis neceſſaria eſt quo ad inhabitantes littora marium, & inſulas, quam quo ad inhabitantes continentem, & loca mediterranea, quod hæc frequentius in illis, quam in his contingunt, & ita aut quo ad omnes videretur relaxãdus hic rigor, aut non quo ad illos, pro quibus petitur.

Secundo, quod eadem ratione, qua eſſet relaxan-
K da prædicta Bulla Cœnę, quo ad regiones in petitione contentas, eſſet relaxanda quo ad omnes alias ſimiles terras Italiæ, Germaniæ, Belgię, Gallię, & Hiſpaniæ, quod non videtur decere, ſtante prædicta Bulla, quæ ſatis ſtrictè, vt prædictum eſt, loquitur.

4 Tertio, quod orator non videtur petere poteſtatem abſoluẽdi, niſi pro ijs, quibus non ſuppetit facultas reſtituendi, & non minor, immo maior ratio ſuadere videtur, vt qui poſſent ſoluere, & actu ſoluerẽt, abſolue-

ALLEGATIONES.

a in cap. excomm. de raptor. b uerbo, excommunic. cap. 23. in fi. c l. ſi vnus, §. pactus, ne peteret, ff. de pact. cap. ab exordio, 35. diſtinct.

abſoluerentur, cum penitus tollant culpam, quam qui ſolum promittunt, argum.l. [minus eſt habere actionem quam rem.] a

Quarto, quod parum videtur decere, vt Sanctitas ſua in ſua ſolemni bulla decernat, ne incidentes in eam, abſoluantur ab illo, quam ipſo, & in articulo mortis, niſi ſufficienter cautione præſtita, & quod nunc permitteret abſolui extra mortis articulum cũ ſola promiſſione de reſtituendo, cum ſuppeteret facultas, quod raro habebit effectum ſaltem in foro exteriori.

Quinto, quod forte longe magis conueniret ſaluti animarum eorum, pro quorum fauore petitur hæc indulgentia, quod Sanctitas eius admoneret oratorem, & ſuos ſuffraganeos, vt præceptum illud grauiſſimum de publicanda ſua bulla in omnibus eccleſijs, ſaltem ſemel in anno, ſine vlla negligentia, & cura maiore obirent, & exequerentur, quo ad hanc clauſulam, in locis maritimis, quam in alijs, & quod curiones, & curati ſæpe declararent in ſuis parochijs vim huius clauſulæ.

Quare iuſtè, & æquè reſponderi poſſe videtur, vt ordinarius abſoluat prædictos in omnibus caſibus, in quibus per prædictum Concil. Lateranẽ. incurritur, exceptis his paucis, quas prędicta bulla reſeruauit Sedi Apoſtolicę ob prędictã, crudelem, & immanẽ auaritiam ipſis Antropophagis horrendã, quod Deo, iuri auctoritati bullæ cęnæ, & tam horrendis criminibus arcendis conuenire videtur mea ſentẽtia. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a ff. de regul. iuris.

SVMMARIVM.

1 *Denunciandi ſunt complices ex vi verborum extra. Gregor. XIII. principaliores verò tantum ex mente legislatoris.*

2 *Denunciandi tantum complices in culpa exiſtentes, obligatio, remiſſiue.*

3 *Denunciandi non ſunt complices abſque fraterna correptione.*

3 *Principales raro, vel nunquam tenentur alios denunciare.*

4 *Complices dantes pro gratia, non denunciantes, pœnam non incurrunt, quia non eſt extrauagan. quo ad hoc recepta.*

4 *Lex noua per deſuetudinem minorẽ decem annorum derogatur, quando legislator ſcit, & tolerat.*

CONSILIVM XL.

QVidam petijt abſolutionem à ſummo Pœnitentiario ab excommunicatione incurſa ob tranſgreſſionem extrauagantis bo. me. Greg. XIII. quæ incipit, [ab ipſo.] & fit ei difficultas, eo quod non reuelat complices.

Primo quæritur, an teneatur reuelare illos.

Secundo, an eſto ipſe teneatur reuelare, etiam omnes ſcientes id facere teneantur.

Tertio, an qui tenetur id facere, teneatur ſtatim, atque interrogabitur, reuelare.

1 Pro parte negãte primæ quæſtionis facit primo, quod regulariter nemo eſt interrogandus de crimine aliorum, nec interrogato, & confeſſo eſt credendum, exceptis crimine læſæ maieſtatis, & quibuſdã alijs. a Secundo, quod pœnæ ſunt reſtringendæ, b ergo & prædicta extrauagans eſt reſtringenda, quæ non cõtinet qualem qualem, ſed maximam pœnam, at illa A non videtur præcipere, vt quis denunciet complices, quia ibi ſolum ſtatuitur impunitas reuelãti, ergo per illam nemo tenetur ad denunciandos illos. Tertio, quod non obſtat finis eius, quatenus loquitur de denunciante complices, quia ibi ſolum ſtatuitur impunitas reuelanti complices, & non imponitur neceſſitas reuelandi eos, quod longe eſt diuerſum, & à diuerſis non fit illatio. c

2 Pro parte vero affirmante facit primo, quod contextus extrauagantis præfatę obligat ad denunciandum omnes, qui ſciunt aliquẽ eſſe in culpa tranſgreſſionis illius. At petens præfatam abſolutionem ſcit complices ſuos eſſe in culpa, ergo, &c. Secundo, quod prædicta extrauagans obligat innocẽtes ad denunciã B dos illos, qui peccauerunt, & qui peccauit, nõ debet eſſe melioris cõditionis, quam innocens, d ergo qui petit abſolutionẽ, eo ꝙ peccauerit, tenetur ad denunciandos participes ſui peccati. Tertio, quod ad oppoſita reſponderi poteſt, concedẽdo quidem, quod regulariter non eſt interrogandus de ſe confeſſus, ſed qđ fallit in caſibus expreſſis, de quibus vnus eſt in prædicta extrauagante, concedendo item, quod illa nullã de complicibus formaliter facit, quod ad hoc mentionem, ſed ſatis eſſe, quod faciat virtualiter, quatenus generaliter obligat ad denunciandum eum, qui ſcit aliquem eſſe in culpa tranſgreſſionis eius.

Per quæ omnia perpenſa arbitror primo partem C affirmatiuam eſſe de rigore iuris verbis extrauagãtis conformiorẽ. Secundo, partem negatiuam videri cõformiorem intentioni, & menti auctoris, quatenus videtur voluiſſe eſſe contentus notitia principalis trãſgreſſoris, eo quod non eſt vſus verbis obligantibus expreſſe ad denũciandũ oẽs, qui aliquo modo eſſent culpæ participes, ſed ſolum indefinite, & in ſingulari numero eum, quem in culpa eſſe ſcirent ſignificãdo ſe conuentum iri notitia principalis auctoris, & quoniam mens, & intentio auctoris magis eſt attendẽda, quam verba, per cap. Marcion e ibi, [Nec putemus euangeliũ eſſe in verbis ſcripturarum, ſed in ſenſu, nõ in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs, ſed in radice rationis,] & quia, cũ lex dupliciter D apte intelligi poteſt, benignior ſenſus eſt amplectendus, f & quia præfata extrauagans eſt maxime pęnalis, & ideo maximè reſtringenda, pars negatiua videtur magis amplectenda, ſ. quod præfatus petẽs abſolutionem, ſi eſt principalis auctor tranſgreſſionis, eo ꝙ promiſit, dedit, vel accepit pecuniam, vel donũ, non tenetur omnes participes, & ſciẽtes denunciare, ſed ad ſummum ſolos alios, qui fuerunt principales auctores in dando, vel accipiendo.

AD SECVNDVM dubium reſpondeo id, quod ſcripſi in Cõmentario prędictæ extrauagãtis g in illa verba, [Addo primo,] quæ ibi poſſunt videri.

3 AD TERTIVM dubium reſpondeo, quod E non tenetur indicare ante fraternam correptionem, vt, h ſcripſimus in illa verba. [Secundo quod dubitari poteſt,] vſque in finem illius numeri.

Ex qua reſpõſione inferri poteſt, raro, vel nunquã illum, qui fuerit principalis tranſgreſſor, obligatum iri ad denunciandos complices, raro enim, vel nunquam contingit, quod principales, & adiutores tranſgreſſoris principalis non pœniteat adiuuiſſe illum, ſi moniti

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de confeſſ. & cap. nemini 15. quæſt. 3. b c. pœnæ. de pęnit. diſt. 1. c l. Papinianus ff. de minoribus. d c. 1. de poſtulat. prælato. e 1. q. 1. quod ſumptum eſt ex D. Hierony. in ep. ad Gal. f l. benignitas. ff. de leg. g nu. 37. h vbi ſupr.

moniti fuerint tam graue peccatum, & tam graues pœnas incurriſſe, & quod oportet eos denunciari Papæ, ſi non pœnituerit tanti peccati, quando ſaltem ſola contritione, & confeſſione, nulla facta reſtitutione, deleri poſſet eorum peccatum, & nulla ex eo vtilitas eis prouenit, quod ferè ſemper contingit in alijs omnibus, qui nihil ex participatione eius criminis acceperunt.

4 Addi poſſet, & quarta quæſtio, an præfata extrauagans deſiuerit iam obligare quemquam ad denunciandū, & videtur, quod ſic. Tū quia lex non recepta moribus deſinit obligare, a iux. §. leges, & gloſſam receptam per oēs. b Tum quia nullibi, vt puto, legitur, quod extrauag. Bonifacij VIII. per hanc innouata fuerit vnquam recepta quo ad hoc, vt ſcientes denunciarēt. Tum quia etiam iam ſextus annus agitur, poſteaquam edita illa fuit, & nemo hoctenus videtur fuiſſe, qui denunciauerit vllum tranſgreſſorem eius. Tum quia extrauag. 2. c qua parte iuſſum fuit, vt ſcientes aliquem admiſiſſe ſimoniam in ordine, vel beneficio denunciarent illum, & antea non poſſent abſolui, nuſquam fuit quo ad hoc recepta, neque hodie ligat, vt nos diximus in Man. confeſſ. d poſt D. Antoninum, Caietanum, & Sylueſtrum ibidem citatos. Tum quia præceptum huiuſmodi denunciandi peccatum iam præteritum, quod non vergit in læſionem diuinæ, vel humanæ maieſtatis, vel Reipub. vel proximi, videtur durū, & parui effectus. Durū quidē, quia nouū, & parum iure naturali, diuino, vel humano antiquo fulcitum, & quia eſt grande ſeminarium inimicitiarum inter huiuſmodi denunciantes, & denunciatos, parui effectus autem, quia cum, vt prædictum eſt, per illud præceptum humanum non poſſit tolli præceptum diuinū de correptione fraterna, & habente illa effectum, hoc non poteſt proſequi, quia, cum ſit humanū, cedit diuino mori. Tū quia hoc certum eſſet, ſi iam eſſent elapſi decem anni ab eius editione ſecūdum Antoninum, Cardinalem, & Imolā, e quos firma ratione corroborat Felynus, f conſiderādo, quod aliud eſt dicendum de ſublatione legis iam receptæ conſuetudinis, quæ requirit 40. annos. g & aliud de impeditione obligationis legis nouæ nondū receptæ, h iuxta §. [leges,] qa tria requirit ad hoc, vt lex noua obliget, ſcilicet, quod ſit conſtituta, promulgata, & recepta. Tum quia deſuetudo minoris temporis, quam decem annorum, ſufficit ad impediēdam obligationem nouæ legis, ſi legiſlator ſcit eam non ſeruari, & tolerat, vt clare colligitur ex citatis ibidem per Fel. & arbitror ſcire S.D.N. quod prædicta extrauagans non eſt quo ad hanc denunciationē ſeruata poſt eius editionem in his ſex annis. Tum quia aut negandus eſt text. receptus ab omnibus Canoniſtis, i aut concedendum, quod lex, quæ à principio à nullis eſt recepta, non ligat, etiam ſi legiſlator id ignoret, quomodo §. ille expreſſe habet, non ligare legem, etiam conſtitutam, & publicatam, niſi fuerit recepta. Vnde Dominicus ſingulariter dicit ibi, quod omnis lex noua videtur quo ad effectum obligādi lata ſub cōditione, ſi moribus vtentium approbata fuerit, & compertum eſt, diſpoſitionem conditionalem non ſortiri effectum, deficiente conditione. K Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a §. leges 4. diſtinct. b in capitul. 1. de treug. & pace. c de ſimon. d capit. 27. numero 106. e in capitul. 1. de treug. & pace. f ibid. numer. 13. g iuxta capit. final. de conſuetud. h diſt. 4. i in d §. leges. 4. diſtinct. k §. omnis. & §. ex conditionali. Inſtit. de verb. oblig. & cap. ſi pro te, de reſcript. lib. 6.

F

SVMMARIVM.

Abſoluere ab excommunicatione Papæ reſeruata poteſt Epiſcopus pauperes mendicare non aſſuetos, & numero 2. 1

Abſolui qui propter impedimentum veniendi Romam poteſt à percuſſione clerici, poterit à quacunque alia excommunicatione reſeruata. 3

Abſolutus ab Epiſcopo propter impedimentum veniendi Romam, non manet obligatus ad veniendum Romam. 4

CONSILIVM XLI.

G QVædam mulier aſtu cuiuſdam monachi introducta fuit in cellam eius vterque incurrit in excommunicationem extrauagantis Pij. V. a & illa eſt caſtigata per Epiſcopum, & eſt pauper, quæritur, an poſſit abſolui ab Epiſcopo?

V Pro parte affirmante facit, quod mulieres percutientes clericum, b poſſunt abſolui ab hac excōicatione, quę eſt reſeruata Papę, ab Epiſcopo propter fragilitatem: eadem autem ratio videtur ſuadere abſolutionem etiam in hoc caſu, quia mulier eſt, c quod nullæ mulieres cogi videntur per Sedem Apoſtolicam ad veniendum perſonaliter ad eam, nempe
H ad abſolutionem quęrendam, licet viros percuſſores clericorum quotidie ad id cogat.

2 Pro negante facit, quod conceſſa affirmatiua parte, conſequeretur, nullam excommunicationem Papæ eſſe reſeruatam quo ad mulieres, quod apud neminem legi: deinde, quod quotidie videmus eas mitti Romam pro abſolutione excommunicationum Papæ reſeruatarum, etiam in caſu propoſito.

3 Rationibus vtriuſque partis perpenſis, reſpondeo primo, prædictam mulierem poſſe abſolui ab Epiſcopo propter impedimentum paupertatis, quo impeditur venire ad vrbem. d Nec obſtat cap. [eā noſcitur,] e quia illud habet locū in paupere men-
I dicare aſſueto, qui poteſt prouidere ſibi mendicādo alibi per viam, ſicut vbi degit, & non de paupere, qui viuit ex ſuo artificio, vel opera ſine mendicatione, qualis hæc eſt.

4 Secundo, quod lōge maior eſt difficultas, an ſicut mulier percutiens clericum propter ſexus fragilitatem poteſt abſolui ab excommunicatione, f non impoſito ei onere veniendi ad Sedem Apoſtolicam, poſſit abſolui ab excommunicatione ita ſimpliciter, ut non teneatur uenire per ſe, uel ſaltem per alium ad Sedem Apoſtolicam pro mandato eius ſuſcipiendo. Nam pro negante facit, quod alioqui nulla erit excommunicatio Papalis mulieribus, quod uidetur
K iuxta cap. [mulieres,] g & ſicuti impubes percutiēs clericum, ſimili modo poteſt abſolui. h Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a quæ incipit, regularium, & eſt 22. inter ipſius conſtitutio. b per cap. ſi quis ſuadente, 16. quæſtio 4. c arg. l. illud, ff. ad leg. Aquil. & cap. dudum, 2. de elect. d arg. cap. quod de his, & cap. quamuis, de ſentent. excommunic. & cap. eos, eodem tit. lib. 6. e eod tit. f cap. ſi quis ſuadente. g de ſenten. excommunic. h iux cap. 1. eod. tit. & cap. ulti.

SVMMARIVM.

Epiſcopus excommunicatis declaratis, quando excommunicatio eſt reſeruata, facultatem diuinis intereſſendi dare nulla via poteſt. 1

CON-

CONSILIVM XLII.

VTrum Epiſcopus, vel Vicarius generalis qui declarauit aliquas mulieres incurriſſe excõicationem latam à Pio V. a ob ingreſſum monaſteriorũ regulariũ, poſſit facere illis facultatẽ audiendi miſſas, & alia diuina officia, & communicandi cum alijs.

1 Reſpondetur partem negãtem eſſe veram. Tum quia abſolutio excommunicationis prædictæ eſt reſeruata ſoli Papæ, vt habet præfata extrau. Pij V. b cuius tenorem referimus nos in comment. 4. de reg. c & ita non poteſt ordinarius facere illis facultatẽ prædictam per viam abſolutionis. Tum quia non poteſt etiam facere per viam ſuſpenſionis, quia licet aliæ cẽſuræ, ſcilicet ſuſpenſionis, & interdicti, ſuſpendi poſſint, etiam ſine abſolutione formali, excommunicatio tamen non poteſt ſuſpendi, ſed oportet, vt abſolutio interueniat, d vt Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij, quos refert, & ſequitur Decius, tenent. Tum quia ſunt, qui dubitauerint, an etiam ipſemet Papa poſſit diſpenſare cum excommunicato, vt manens excommunicatus licite communicare poſſit, tãtum abeſt, vt ordinario id concedatur. Tum quia ratio ſupra pro cõtraria parte adducta nihil valet, quoniam extrauagans [ad euitanda] Martini V. confirmata a Concilio Lateranenſi ſub Leone X. finito, cuius tenorem referimus in e Manual. conf. per quam conceditur facultas communicandi excommunicato donec denuncietur, nihil prodeſt ipſi excommunicato, quia ille tenetur euitare communionem aliorum, etiam ante denunciationem, f per quod declaratur maius peccatum committere excommunicatum non vitando alios, quam alios nõ vitando eum. Tum quia non obſtat, ordinarios aliquos contrarium feciſſe, quia id fecerunt per ignorantiam craſſam veri intellectus prædictæ extrauagantis, quæ habet expreſſe illam nihil prodeſſe excommunicatis.

ALLEGATIONES.

a in bulla quæ incipit regula/ium, eſt q. 22. inter ipſius conſt. b quæ incipit regularium ſub finem. c ſuper c. ſtatuimus, 19. q. 3. nu. 62. d iux. c. ad hæc quoniam, de appel. e c. 25. nu. 35. f iuxt. c. illud. de cler. excommun. miniſtr.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt percutiens clericũ aliter, quam pro defenſione propria, vel proximi, cũ moderamine, &c.*

2 *Clerici percuſſio lapide & magna ſanguinis effuſione, eſt enormis, & Papæ reſeruata.*

3 *Impeditus venire Romam, vt ab ordinario abſolui poſſit, quando ſit minor ætas, patria poteſtas, vel paupertas.*

CONSILIVM XLIII.

SVb patria poteſtate conſtitutus, & ætatis ſexdecim annorum, & pauper, proximum ſuum defendere cupiens, clericũ cum armis venientem lapide in capite percuſſit, & ex percuſſione magna ſanguinis copia exiuit. Quæritur primo, an in excommunicationem reſeruatam inciderit. Secundo, an minor ætas, patria poteſtas, ſeu paupertas ſit impedimentum iuſtum, vt poſſit ab ordinario in vtroque foro abſolui.

1 Ad multa, quæ hic cumulatè quæruntur ex parte A. clerici, qui alterum clericum percuſſit lapide A cum magna ſanguinis effuſione, reſpondetur primo quod, ſi præfatus A. percuſſit aliter, quam pro defenſione propria, vel proximi, cum moderamine inculpatæ tutelæ, incidit in excommunicationem cap. [ſi quis ſuadente.] a

2 Secũdo, quod videtur percuſſio prædicta grauis, & enormis, ita quod non pertinet abſolutio excommunicationis inde exortæ ad Epiſcopum, per capit. [peruenit,] b & per extrauagantem quę Pio II. ab aliquibus tribuitur, quam nos citamus in Manual. confeſſ. c propter magnam effuſionem ſanguinis, & propter liuorem, & maculam, quæ illa effecit.

3 Tertio, quod præfatus A. non excuſatur à veniendo ad Papam pro abſolutione propter ætatem, quia B licet non ſit maior 25. annis, eſt tamen maior impubere, qui ſolus videtur excuſari. d

Quarto, quod ratione paupertatis videtur poſſe excuſari, quia nihil videtur habere, quod ſufficiat ei ad accedendum ad Sedem Apoſtolicam, & non tenetur mendicare, quia nõ eſt ſolitus id facere, vt diximus, e poſt Panor. f Sed ſi abſoluatur ab epiſcopo propter hoc impedimentum temporarium, tenebitur præſentare ſe illi, ceſſante impedimento. g

Quinto, quod etiam excuſari poſſet ratione patrię poteſtatis, ſi abſque præiudicio patris venire non poſſet, quod an facere poſſit, nec ne, quæſtio eſt facti, quæ per narrata decidi non poteſt, & ceſſan- C te præiudicio, oportebit eum venire, niſi aliud eum excuſet per prædicta.

ALLEGATIONES.

a 17. q. 4. b de ſenten. excommun. c cap. 27. numer. 90. d per cap. vltim. de ſent. excommu. e vbi ſupra numer. 88. f in cap. ea noſcitur, de ſentent. excommun. g per capit. quamuis, de ſent. excomm. & cap eos eod. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

Licentia ſuſcipiendi ordines per ſubſecutam excommunicationem non ceſſat. 1

Licentia excommunicato ab ordinario conceſſa, valida eſt, numer. 2. cum ſequent. 2

D *Surreptio vitiat gratiam conceſſam à Papa, non verò ab ordinario.* 5

Reſcripti appellatione regulariter venit reſcriptum à Principe conceſſum. 6

Reſcripta principum etiam quo ad alios faciunt ius, ſecus inferiorum. 7

Intellectus cap. 1. de reſcript. in 6. numer. 2. vſque ad 9. 8

Interdictus ab officio, ſuſpenſus, & excommunicatus, minores ordines exercẽdo, an ſit irregularis, nu. 10. cũ ſe. 10

Pœna poſita in aſſumente, ſeu vtente ordine ſacro, non ſemper ad minores ordines aſſumentem extenditur, num. 12. cum ſequent. 13

Ordines minores ſacramentalia, & non ſacramẽta ſunt. 14

Minores ordines ante ætatem aſſumentes non ſunt ſu- 15
E *ſpenſi, numer. 15. & 17.*

Excommunicatus ingerens ſe diuinis eſt irregularis, ſed non omnibus diuinis. 16

Excommunicatus minores ordines ſuſcipiens non efficitur irregularis, num. 2. & vſque ad 16. 16

Collatio beneficij à Papa facta ei, qui in excommunicatione primam tonſuram accepit, valida eſt. 18

Confeſſarius à cenſuris extra confeſſionis Sacramentum abſoluere, non valet. 19

Abſolutio ad cautelam à vicario Vrbis facta ei, qui domicilium non habet, valida. 20

Clauſula, Teque abſoluentes ad effectum, & cæt. tollit tantũ impedimẽta ex cẽſuris eccleſiaſticis prouenientia. 21

CON-

CONSILIVM XLIV.

N Dum Romæ moraretur, nec tamen domicilium ibidem conſtituiſſet innodatus cenſura ob clerici percuſſionem in patria contracta, à ſuo ordinario obtinuit licentiam. primam tonſuram, & ordines à quocũq; antiſtite recipiendi, ſicq; innodatus Romę primã accepit tonſuram, & à Pontifice beneficiũ obtinuit cum clauſula, [Teq; abſoluentes.] Poſtea in patriã regreſſus confraternitatẽ Sãctiſſimi nominis Ieſu, cuius priuilegijs confratres poſſunt à confeſſarijs certis diebus abſolui ab oĩbus cenſuris, fuit à quodam Sacerdote, cui confeſſus eſt ſolũmodo dictam percuſſionẽ, abſolutus à dicta cenſura, & Romã rediens ab Epõ, ad id à Cardinali Sabello deputato accepit minores ordines, in quibus aſſumẽdis hoc accidit, videlicet, quia ordinãdi prius fuerũt moniti, ne excõicati accederẽt ad illorũ aſſumptionẽ. Poſtea verò idẽ Eps ordinans ad cautelã, de more abſoluit oẽs ordinandos ab oĩ vinculo excõicationis. Dictus vero N. hæc audiens, credens ſe adhuc excõicatũ, ex quo inclinabat dictã abſolutionẽ ei non prodeſſe, libenter receſſiſſet, ſed verecundia ductus perſtitit in ſuo loco, & ordines minores accepit, & demum aliud beneficium à Pontifice obtinuit cum dicta clauſula, [Abſoluentes,] &c.

Dubitatur primo, an dicta excommunicatio vitiet dictam licentiam obtentam ab Epiſcopo, vt poſſit à quocunque ordinari, & tonſuram accipere.

Dubitatur ſecundo, an excommunicatus accipiẽs primam tonſuram contrahat aliquam irregularitatem, vel ſaltem aliquam inhabilitatem ad obtinenda beneficia, quæ ei obſtet etiam poſt obtentam abſolutionem à dicta excommunicatione.

Tertio, an impetratio à Pontifice de primo beneficio, vt præmittitur, obtenta, ſit valida.

Quarto, an dicta abſolutio obtenta uirtute priuilegiorum dictæ confraternitatis ſit ualida, ex quo licet bona fide, & ſciente ipſo confeſſario, integram non fecit confeſſionem.

Quinto, an dictus Epiſcopus pro Cardinali Sabello hic Romæ ordines conferens ualide abſoluerit ipſum N. qui licet Romæ commoretur, tamen domicilium ibi non cõtraxerat, à dicta excommunicatione, maximè cum dicta abſolutio non fuerit in ſacramentali pœnitentiæ foro facta, ſed extra Sacramentum.

Sexto, an d. N. accipiendo minores ordines in excommunicatione, excuſetur ab irregularitate, ex eo, quod, quando acceſſit ad accipiendos minores ordines, nullã fecit reflexionẽ ſuper dicta excõicatione, niſi poſtquam ante ordinantem cum cæteris ordinandis conſtitutus fuit, vt præmittitur, monitus.

Septimo, an dicta clauſula Pontificis, [Teq; abſoluentes, &c.] licet non remoueat impedimẽtum procedens ab irregularitate, remoueat tñ aliud impedimẽtũ pcedẽs ex eo, quod qs male ordinatus reperif.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpõdeo primò, quod licentia aſſumendi ordines à quocunq; uoluerit, ab Epõ conceſſa ante excõicationem, non perimitur, nec perit per ſolã excõicationem ſuperuenientẽ ipſo iure. Tum per cap. [pia,] a & per glo. eius, & per gloſſam capitis 1. b Tum quod nulla pęna ipſo iure incurritur, niſi aliquo iure id ſtatuatur, iuxta gloſſam ſolemnẽ, & receptã, c pro qua eſt aptus textus in capite [conſuluiſti.] d Cui conſequens eſt, eũ poſſe abſolutione ab excõicatione obtenta, vti

F licentia pręfata Epiſcopi, licet non poſſet antea iuſtẽ id facere, quia, quamuis licentia præfata non pereat per excommunicationem, tamen uſus eius impeditur, ſicut, & uſus alius cuiuſque communicationis. e

2 Secundo, quod non memini ullam qõnem fuiſſe mihi propoſitã tota ætate mea, neq; quo ad ſcholas, neq; quo ad palatia, quæ pſupponeret qõnem illã à paucis, uel nullis tractatã, an pdictum cap. 1. f hẽat locum in reſcriptis, & gratijs ab Epiſcopis, & alijs ordinarijs conceſſis, à qua pendet deciſio huius qõnis. Si enim cap. illud habet locũ in eis, rñdendum eſſet idem, quod rñſum eſt de conceſſione pueniente excõicationẽ ſupuenientẽ. Si aũt dixerimus illud cap. 1. habere locum in gratijs ordinariorum, ſicut habet in

G gratijs Pontificum, & Imperatorum, uideri põt reſpondendum affirmatiue, ſcilicet præfatam licẽtiam impetratam per excommunicatum ab Epiſcopo, tempore quo erat excõmunicatus, non ualuiſſe ipſo iure.

3 Pro qua parte primò faciunt uerba ipſius cap. q̃ gñaliter diſponunt de reſcriptis, nulla diſtinctione facta inter reſcripta Principũ, & inferiorum, & uerbũ [reſcriptũ:] vr̃ genus ad utrunq;, ut ſentit Felyn. g quatenus diſtinguit reſcripta inferiorum à reſcriptis Principum. Facit etiã gloſſa eiuſdẽ cap. 1. h quatenus ait, pceſſum excõicati corã ordinario ualere, & corã delegato ab eo nõ ualere, ſentiens delegatũ impetratũ p excõicatũ ab ordinario ipſo iure nõ valere.

H 4 In contrariam autem partem inclino, ſcilicet, prædictum cap. primũ, nunquam habuiſſe locum in reſcriptis ordinariorum, vel certe deſijſſe habere locum in illis per deſuetudinem. Tum per clemẽt. 2. i quatenus habet, impetrationem beneficij factam à Papa, vel legato eius, ſine mentione beneficij prius obtenti, eſſe ſubreptitiam, & ipſo iure nullam, non autem collationem ab ordinario factam.

5 Tum quia non videtur eadem ratio de impetratione reſcripti à Papa facta, & de impetratione facta ab ordinario, quia facilius ſubripitur Papæ, & Principi plurimis intento, quam ordinario paucioribus occupato. K Tum q̃a nec Ioannes Monachus, neq; alij cõmentantes illud cap. primum, l faciunt mentionem ullam de nullitate gratiæ, vel reſcripti impe-

I trati ab ordinario propter excommunicationẽ. Tum quia de ſtylo Curiæ inſeritur literis Apoſtolicis clauſula illa, per quam abſoluitur impetrans ab omnibus cenſuris ad effectum præſentium aſſequendum, per quam tollitur is effectus excommunicationis, & adeo quidem, quòd ſi non ponatur illa clauſula, eſt ſubintelligenda, aut certe reformari poſſunt literæ cum illa inſerta, vt tradit Petrus Rebuffus. m

6 Tum quod appellatione verbi reſcripti generaliter in iure prolati ſolum Apoſtolicum, Imperiale, ſiue Regium includitur, vt colligitur ex tit. [de reſcriptis.] tam Decretalium, quam Sexti, & Cle-

K mentinarum, & ex l. [reſcripta.] & l. [quoties.] n cum alijs multis eorundem titulorum, & aliorum multorum, præſertim cap. [nec damnoſa,] & cap. [reſcripta.] o

7 Tum

ALLEGATIONES.

a de excep. lib. 6. b de reſcr. lib. 6. c in fi. de iure patron. d 2. q. 4. uel 5. e cap. cum excom. 11. quæſtio. 3. cum ſimil. f de reſcript. lib. 6. g in rubr. de reſcript. h de reſcript. lib. 6. in uerbo, proceſſus. i de offic. ordin. k argum. cap. quod dicitis, 16. diſt. & cap. quoſdam, de præſumptio. Cardinalis in clem. 2. de offic. ord. q. 17. l de reſcr. lib. 6. m in praxi bene. 1. par. de declara. Bullæ nouæ prouiſionis, §. teque abſoluentes. n & l. ulti. C. de precib. Imper. offer. & l. fi. C. ſi contra ius, uel util. publ. o 25. quæſt. 2.

7 Tum quia reſcripta Principum faciunt ius, tam A quoad alios, quam nominatos in reſcriptis pro ſimili bus caſibus, non autem reſcripta inferiorum, vt poſt Ioannem And. tradit Fel. a Tum quia ſaltem quo ad forum conſcientiæ defendi poteſt prędictum c. ſi. non obſtare. Tum per prædicta. Tum quia eſt pœnale, & lex pœnalis, etiamſi ipſo iure inducat pœnam, non tamen regulariter ligat quoad forum conſcientiæ, vt ſæpe diximus, præſertim in Man. conf. b ſicuti per gl. ſolemnem in c. [fraternitas.] c & S. Thomam, d & alios recentiores, quos ibidem citamus.

8 Tum denique, ꝙ Archidiaconus, e tenet valde ſerio, qđ illud c. nõ comprehẽdit excõicatũ occultũ, ſed ſolũ publicũ, quamuis contrarium ibidem teneat cõis. Sed grandis eius auctoritas, f adiunctis prædi B ctis rationib. multum me mouet in contrariã partẽ.

9 Præſertim quod prædictis addi poteſt id, quod addidimus in Man. conſ. g poſſe vnam legem obligare quoad vnam ſuam partẽ, & non quoad aliã, co quod ſit recepta quoad vnam, & non quoad alterã, & quod prędictum cap. 1. etiamſi à principio incluſiſſet reſcripta, & gratias inferiorum, poſtea tñ deſiuit includere reſcripta, & gratias inferiorum, de quibus nulli ferè auctores meminerũt in illo capite, neq; in alijs, & conſequenter qđ illud c. non annihilat nunc grãs inferiorũ ſaltẽ quoad forũ conſciẽtiæ, & quoad pœnæ executionem, ſaltem ſi excõicatio eſt occulta.

10 AD SECVNDAM reſpondetur, qđ pro par C te illius affirmante. ſ. quod excõicatus ſuſcipiens ordines minores fiat irregularis, facit, quod ſuſpenſus, & interdictus ſimpliciter ab officio, non ſolum celebrando miſſam, ſed etiam vtendo alijs minorib. ordinib. quoad actus eis propriè deputatos, incurrit irregularitatem, vt notat Pan. per illum textum, h & latius in cap. ſi. i & Archidiaconus, K quod cõiter teneri ait Angelus à Clauaſio, l Syluester, & Tabiẽna, m & multi alij, quos refert, & ſequitur Francus, n & conſtat excõicationem eſſe tam grandem, immo fortiorem, ꝙ ſit interdictum, vel ſuſpenſio, ergo, & excommunicatus vtens ordine minore ad actũ propriè illi deputatum incurrit irregularitatem.

In partem vero contrariam cogunt me inclinare D ſequentia. Primum, quod nullo corporis iuris loco inuenitur pœna irregularitatis huiuſmodi culpæ impoſita, & pœna irregularitatis in ſolis caſibus expreſſis à iure imponitur. o

11 Secũdo, qđ iura qb. mouetur cõis opinio, id nõ ꝓbant efficaciter, nã cap. 2. p ex quo Pan. ſequutus alios, & receptus cõiter colligit oẽm interdictũ, ꝙ celebrat, vel vtitur alijs ordinib. etiã minorib. quoad actus ꝓpriè deputatos eis, eẽ irregularẽ, quod ipſum latius annotauit in cap. vlti. q nõ ꝓbat, qa cõtextus illius cap. nullã mentionẽ facit de aſſumptione minorũ ordinũ, neq; de vſu eorũ. Neq; ẽt cap. ult. r ſupra citatũ eadẽ rõne id ꝓbat, qa nullã de aſſumptione, aut vſu minorũ ordinũ mẽtionẽ facit, licet Innoc. aliquantulã faciat. Nec capit. 1. ſ nec aliud cap. primum, [de ſententia excommunicationis.] t eadem ratione id probant, quia de aſſumptione, vel vſu ordinum minorum nulla in eis ſit mentio. Nec capit. prim. u neque tria capitula, x id probant, quia loquuntur de male promotis ad ordines Sacros, & non de male promotis ad ordines minores. Et iura punientia illos non ſunt extendenda ad hos. Tum quia longè minus peccant. Tum quia ſunt longè alia ab ordinibus ſacris, eo quod non ſunt verè ſacramenta, vt mox dicam, ſed ſacramentalia, & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum, præſertim in quo eſt minor ratio puniendi. y

12 Tertio facit, quòd non omnis pœna, & cenſurę, poſita in male aſſumentem, vel vtẽtem ordine ſacro, extenditur ad male aſſumentem, & vtentem minoribus, quia, licet ſuſcipiens ordines ſacros ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſorijs, vel extra tẽpora iuris. incurrat ſuſpẽſionem, &, ſi vtatur ordine, irregularitatem per Extrau. Pij II. z quam reſcrimus nos in Manu. conf. a non tamen eas pœnas incurrit, qui minores ordines ſic male ſuſcipit, ſecundum communem ſententiam, quam ſequimur. b

13 Quarto, quod communis opinio ſupradicta loquitur de utente ordine minore, & non de aſſumẽte illum, & ideo non videtur extendenda quo ad aſſumentem, qa aliud eſt aſſumere ordinem, & aliud eſt male vti ordine aſſumpto: ergo opinio loquẽs de male vtente non debet extendi ad male aſſumentem. c

14 Quinto, ꝙ nobis ſemper viſa eſt verior opinio Theologorũ, quã Canoniſtarũ, ꝙ hẽt, quatuor minores ordines nõ eſſe vere ſacramẽta, ſed tñ ſacramentalia, vt tradimus in Manua. Confeſ. d & ita non eſt tanta rõ, cur incurrat ſuſpenſionem, vel irregularitatem excõicatus aſſumens ordines minores, ac aſſumens ordines ſacros, & conſequenter iura, quę faciũt irregularem aſſumentem, vel vtentem ordine ſacro, male extenduntur ad aſſumentes ordines minores.

15 Sexto, quod aſſumens ordines minores ante legitimam ætatem, non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus per ſentẽtiam, e per quod cõis opinio Doctorum obtinuit in tota Hiſpania, & Gallia, ordinatos ante legitimam ętatem, etiã ad ſacros ordines, non eſſe ipſo iure ſuſpenſos, antequam nos Salmanticæ ante ſexaginta annos publicaremus Extrauagã. Pij II. ſupradictam, quæ tamen non includit aſſumẽtes minores, vt tradimus in d. noſtro Manual. f

16 Septimo, quod non obſtant prædicta capitula prima, g quatenus generaliter diſponũt ſuſpẽſum incurrere irregularitatem, ſi diuinis ſe ingerat. At cõſtat ordines minores eẽ res diuinas, & ſpirituales poteſtate diuinitus data conſtitutas, vt in definitione rei ſpiritualis data in noſtro Manua. Conf. h Non, inquam, hoc obſtat, quia cõmunis, & recepta omnium ferè ſententia fatetur, non eſſe intelligenda de ingerente ſe omnibus diuinis: nam omnium ferè vna eſt opinio, quod non habent locum in ingerentibus ſe diuinis extra diuina officia, qualis eſt benedictio mẽſæ, auditio Miſſæ, concionis ſacræ, & communicatio in orationibus priuatis, immo neque in ingerentibus ſe diuinis officijs, etiam in choro, cantando Pſalmos, vel faciendo alia quæ etiam laici ſolent facere. Vnde illa eadem ratione, qua communis opinio eximit ab irregularitate ſuſpenſos, qui ingerunt ſe canendis Pſalmis, etiam in choro, & diuinis officijs, quod vr̃ eſſe officium primæ tonſuræ, poſſunt etiam ſaluari qui

E

ALLEGATIONES.

a in rub. de reſcr nu. 1. b cap. 25 num. 66. c 12. quæſ. 2. d 2. 2. q 62. art. 3. e in cap. 1. f ſuper l. 6. g cap. 23. nu. 59. & ſeq. h in cap. 2. de cler. excom. miniſt. nu. 3. i de exceſſ. prælat. num 5. k in cap. ſi quis presbyter, 11. q. 3. l in uerbo, irregularitas, § 13. m in eo uer. n in cap. 1. § cantant. nu. 3. uſq; ad finé, de ſentent. excõ. lib. 6. o cap. is qui, de ſent excom. lib. 6. p de cler. excom. miniſt. q de exceſſ. prælat. nu. 5. r de exceſſ. prælat. ſ de re iud. lib. 6. t eo. lib. u de cler. per ſaltũ prom. x de eo, qui ord. fu. ſuſ. y arg. cap. pœnæ, de pœnit. diſt. 1. z quæ incipit, cum ex ſacrorum. a cap. 25. nu. 70. b ubi ſup. & cap 17. nu. 155. c arg. cap. pœnæ, de pœnit. diſt 1. d cap. 22. nu. 18. e cap. uel non eſt compos, de tempor. ord. f cap. 27. nu. 155. g de ſent. & re iud. & ſent. excom. h cap. 23. num. 99.

qui primam tonſuram aſſumunt,vel ea vtuntur.
17 Octauo,quod qui contrariam ſentẽtiam tenue-
rint, obligantur ad fatendum innumeros eſſe irregu
lares in Eccleſia Chriſtiana,etiam Romana,nam in-
numeri ſunt,qui in pueritia,& adoleſcentia accipiũt
ordines minores,præſertim primam tonſuram, cum
parua cura faciendi confeſſionem ſacramentalem cũ
legitima contritione, & omnium peccatorum ad me
moriam reuocatione, ad hoc , vt abſoluti ab excom-
municationibus,ſuſpenſionibus,& interdictis, aſſu-
maut primam tonſuram, & ordines minores, & ideo
credendum eſt,Pontifices Maximos,& Concilia,præ
ſertim œcumenica ideo nuſquam expreſſiſſe , vt ex-
communicati,ſuſpẽſi, & interdicti incurrerẽt ipſo iu
re irregularitatem aſſumendo primam tonſuram , &
alios ordines minores,& conſequenter noluiſſe illos
eam incurrere,cum expreſſum ſit in d.c. [is qui,] a
quod per nullum crimen incurratur irregularitas ip-
ſo iure,niſi per aliquod ius id fuerit expreſſum.
18 AD TERTIAM reſpondeo primo, collatio-
nem priorem,de qua loquitur,à Papa factam valuiſ-
ſet,etiamſi facta fuiſſet abſque illa clauſula,[Teque
abſoluentes, &c. ad effectum præſentium aſſequen-
dum.] tenendo opinionem, in qua me inclinare ſu-
pradixi contra communem ſententiam. ſ.excommu-
nicatum, accipiendo primam tonſuram, vel quatuor
minores ordines,non fieri irregularem, neque inha-
bilem ipſo iure ad aſſumendum beneficium.Secun-
do, quod etiam tenendo communem opinionem eſt
reſpondendum, collationem prædictam cum prædi-
cta clauſula factam iudicandam validam,per ea,quæ
tradit Rebuffus, b ita quod abſolutus poſtea licitè
poterit illa vti , & beneficio per eam obtento potiri
tanquam ſuo.
19 AD QVARTAM reſpondeo , abſolutionem
prædictam à Confeſſario electo virtute prædictæ bul
læ nihil profuiſſe D.conſulenti . Tum quia non fuit
facta ei uirtute confeſſionis ſacramentalis,quia,vt p̃-
ſupponitur in facto, non fuit confeſſus ſacramentali
ter,& per prædictam,& ſimiles bullas datur poteſtas
abſoluendi ei,qui electus audit bona fide ſacramen-
taliter, vt aliàs reſpondimus.
20 AD QVINTAM reſpondetur,abſolutionem
illam à Vicario Sabelli datam ad cautelam æque ua-
luiſſe D.conſulenti,ac alijs coordinatis,quia per ha-
bitationem,quam habuit,& habebat Romæ, licet in
ea domicilium non contraxiſſet,tamen ſubmiſſionẽ,
qua ſe iuriſdictioni Romanæ ſubiecerat,quæſiuit,at
tento quod non habebat domicilium propinquum ,
cuius iudici commode ſubijceretur,& quod conſue-
tudo generalis orbis Chriſtiani ſeruat, vt , qui cauſa
ſtudiorum, vel aliorum negotiorum , habitat in ali-
qua ciuitate à ſuo domicilio diſtante poſſit agere , &
conueniri ſub iudice illius loci,tam circa ſpiritualia,
quam temporalia , iuxta ea multa, quæ nos collegi-
mus in cap.[placuit,] c quæ ibi poſſunt videri.
AD SEXTAM colligitur rñſio ex rñſo ad ſcđam.
21 AD SEPTIMAM quæſtionem reſpondetur,
qđ prædicta clauſula,[Teque abſoluentes,] nullum
aliud impedimentum , quod obſtet collationi , au-
fert, niſi ſolum id, quod producunt ſolæ cenſuræ. ſ.
excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, vt ſatis
colligitur ex eodem Rebuffo, d & probatur irrefra
gabiliter per illa verba,[ad effectum p̃ſentium tm̃.]

ALLEGATIONES.

a de ſen.exco li.6. b in praxi ben. 1.p.in rub.de decl.bullæ
nou. prou. §.teque abſoluentes per totum. c num.96.& ſeq.
de pœn.diſtinction.6. d ubi ſup.numer.15.

F *SVMMARIVM.*

Legatorum Apoſtolicorum facultas excommunicatos ab- 1
ſoluendi qualis, de qua eſt eis credendum.
Epiſcopus iuſtè impeditos abſoluere poteſt ab excommuni- 2
catione à iure, vel ab homine reſeruata .
Celebratio excommunicati,niſi ſit mortifera, non inducit 3
irregularitatem , quæ ſine dolo , & contemptu non in-
curritur.

CONSILIVM XLV.

QVidam ab Auditore Rotæ declaratus excõ-
municatus de cõſenſu procuratoris aduer-
G ſarij,fuit abſolutus à Nũcio Sedis Apoſto-
licæ ad quatuor menſes , depoſita pecunia
debita apud bancarium , eo quod creditor erat Ro-
mæ , ne tandiu maneret excommunicatus , faciendo
quod in ipſo erat , & ſoluit intra tempus à Nuncio
præfixum , & Nuncius teſtatus fuit ſe habere pote-
ſtatem ad illum abſoluendum Auctoritate Apoſtoli-
ca,& abſolutus celebrauit.
Quæritur,an inciderit in irregularitatem,& fece-
rit fructus beneficij ſuos .
1 Reſpõdeo,quòd non. Tum quia legati ſolent ha
bere poteſtatem abſoluendi,ſaltem ad tempus,in hu
H iuſmodi caſibus, ꝓpter abſentiam eius,ad quẽ perti-
net abſolutio, vt colligitur ex cap. [eos,] a quod ẽt
nos referimus in Manua. conf. b Tum quia legatus
præfatus aſſeruit in literis,ſe habere facultatem id fa
ciendi, cui quo ad id credendum eſt , quoniam com-
muniter habent ad id ſpecialem facultatem ad po-
nendam illam clauſulam , ne cogantur inſerere fa-
cultates ſuas, & ideo creditur eis , donec contrarium
probetur,iuxta notata in cap. [ſicut.] c
2 Tum quia etiam Epiſcopi poſſunt abſoluere ex-
cõmunicatũ à iure, vel ab hoĩe alij reſeruata , ꝓpter
morbum, vel impedimẽtum eundi ad quærendã ab-
ſolutionem,vt colligitur ex principio d.cap.[eos,] &
exiſtens in Hiſpania habet impedimentum ſatis iu-
I ſtum maximi,& periculoſi itineris ad eundum Romã
ad hoc,vt faciendo quod põt ad parendum, abſolua-
tur ad tempus , quo eget tanto itinere faciendo , ne
moriatur excommunicatus,quod iura horrent. d
3 Tum quia auctoritas Legati dicentis ſe habere il
lam poteſtatẽ, & facientis facultatem celebrandi per
tp̃s ab eo præfixum,dedit iuſtam cauſam credendi ſe
bene abſolutum,& vt bona fide celebraret,& excuſa
uit ab oĩ malo dolo,& cõtemptu,ſine quo non incur-
ritur irregularitas,vt definit Panormitanus à quo ibi
nemo recedit, e & Dominicus , f ꝑ quibus eſt ibi
gloſſa memorabilis penult. Facit quod contraueniẽs
Canoni, & legi dubiæ, & errans circa iuris ſubtilita-
tes,non peccant mortifere,ſecundum Innocentiũ g
K per alia multa, quæ adducit Felynus ; h & celebra-
tio excommunicati,niſi ſit mortifera, non inducit ir-
regularitatem , ſicut nec abſq; mortifero peccato nõ
incurritur excommunicatio maior, i nec conſequẽ-
ter conſulens incurrit illam, quandoquidem non pec
caſſet mortiferè, credendo id ſibi licere, etiam ſi Le-
gatus erraſſet , qui tamen non errauit , immo piè, &
eruditè in abſoluendo ſe geſſit,&c.

ALLEGATIONES.

a § idem ſtatuimus, de ſent.excom.lib.6. b cap.27.nu.46.
c de ſentent excom. & cap.nobiliſſimus,97.diſt. d cap.qua
fronte, de appellat. e cap.paſtoralis, §. uerum, de appellat.
f in cap.ſolet,de ſentent.excommun.lib.6. g cap.per tuas,
il 2.de ſimonia. h cap.1.de regul iur.fallentia 7. i cap.ne-
mo,cap.nullus,11.quæſtio.3.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio conditionalis ante impletam conditionem inefficax.*

2 *Paria ſunt, duo fieri ſimul, vel per viam adiectionis.*

3 *Reintruſio eſt interlocutoria, quæ non appellando tranſit in iudicatum.*

4 *Fraus ſua, & turpitudo nemini commodare debent.*

5 *Abſolui ab excommunicatione, antequam ſatisfaciat, nequit, qui ob manifeſtam offenſam incurrit irregularitatem.*

CONSILIVM XLVI.

Iuſſus abſolui data prius cautione de parendo iuri, & poſt moram in cauendo factam monitus, vt intra certum terminũ præſentaret cautionem, non præſentauit eam intra illum, & accuſata contumacia Iudex reintruſit in excommunicationem, qui poſtea data cautione abſolutus fuit. Quæritur an abſolutio valeat.

1 Videtur, quod non primò, quòd diſpoſitio conditionalis non eſt efficax, donec adimpleatur conditio, a & cautio non fuit præſtita intra terminum, intra quem erat præſtanda. Nec obſtat dicendo, quod paruit conditioni, quia prius cauit, quàm abſolueretur, quoniam non cauit intra terminum ad cauendum ei præfixum, nam per abſolutionem datam ſub conditione, ſi prius cauerit adiuncta monitione, C & citatione, vt intra certum terminum præſentaret cautionem, videtur Iudex abſolutionem dediſſe, ſi intra terminum ad præſentandam cautionem pręfixum eam daret, alioquin enim fuiſſet eluſoria huiuſmodi conditio, cuius implementum potuiſſet differri vſque in infinitum.

2 Tum quod prædicta monitio, & citatio tantum operabantur, ex interuallo datæ, quantum operatæ fuiſſent ſi ſimul cum abſolutione factæ fuiſſent, quia nihil mediauit inter illa, quod debilitaret earum virtutem, vt palam eſt, & regulariter paria ſunt duo fieri eodem die, vel duobus interpolatis per viam adiectionis, & acceſſionis. b Tũ quia regulariter eadẽ ratio D ſuadet in vtriſque, & ita eodem iure ſunt cenſenda, & lex ad omnia ſuperiora refertur cum eadem ratio idem iuris ſuadeat in omnibus. c At abſolutio prædicta conditionalis, & præfixio termini ad præſentandam cautionem ſunt duo poſita in duobus folijs papyri per viam adiectionis, & acceſſionis, in quibus eadem ratio militat, immo ſecundum eſt declaratio, & limitatio abſolutionis, quæ ſine termino expreſſo lata fuit.

3 Secundo. quòd iudex poſt terminum præfixum ad præſentandum cautionem, & accuſata contumacia non præſentantis eam, in illo reintruſit præfatum aduerſarium, & ita cum res non ſit integra, non profuit ei præſtatio cautionis poſt illam reintruſionem. E Tum quia illa reintruſio fuit interlocutoria, quæ trãſiuit in rem iudicatam non appellando ab ea intra decendium, d tum quia per illam reintruſionem additum fuit nouum vinculum priori excommunicationi, & concedendo, vt abſolueretur data prius cautione, non poterat intelligi à reintruſione, quę nondum erat facta, vt palam eſt.

4 Tertio, quod nemini debent commodare ſua fraus, & turpitudo. e At prædictus per fraudem, & turpitudinem ſe geſſit pro abſoluto, cum nec abſolutus eſſet, nec cautionem dediſſet, vt patet ex actis, & non ſolum geſſit ſe publicè pro abſoluto, cum non A abſolutus eſſet, ſed etiam auctorizando tanquam Prior, & Rector Eccleſiæ parochialis inſignis interfuit diuinis officijs, & fecit celebrare coram ſe, & toto populo Miſſas, & alia diuina officia, ob quod factus eſt irregularis.

5 Quarto, quod licet excommunicatus abſolui poſſit ab excommunicatione manente ipſo in irregularitate prius contracta, cum ſint diuerſa: ſi tamen offenſa, ob quam incurrit irregularitatem, eſſet manifeſta, vt in hoc caſu, non poſſet abſolui regulariter ab excommunicatione etiam data cautione de parendo iuri, antequam ſatisfaceret pro illa offenſa notoria, vel manifeſta, iuxta cap. [ex parte 1.] f & tradunt Decius, & alij. g

B Quare petitur, non ſolũ illum nõ iudicari abſolutũ, ſed eſſe irregularẽ, & priuatum, vel certè priuandum ſuis beneficijs, ſi quæ habet, & iure, quod male prętendit ſe habere in p̄dicta Eccleſia parochiali. h

ALLEGATIONES.

a §. omnis, & § ex conditionali, Inſtit. de uerb. obligat. cap. ſi pro te, de reſcript. lib. 6. cum iuribus ibi per Gloſ. citatis. b argum. regulæ acceſſorium, de regul. iur. lib. 6. & cap. de multa, ſub finem, de præb. c cap. ſecundo requiris, de appellatio. ubi glo. & Doctores, maxime Panor. & Decius reſoluunt. d iux. cap. 1. de appellat. lib. 6. e cap. ſedes Apoſtol. de reſcript. l. itaque fullo, de furtis. f de uerb. ſignific. & cap. uenerabilibus, § porro, de ſeutent. excommunic lib. 6. g in cap. qua fronte, de appell. h iuxta cap. clerici, & cap. fraternitati, de cler. excommun. miniſt.

SVMMARIVM.

Excommunicatus generaliter ab homine non denunciatus, ſicut ſi à iure abſolui poteſt. 1

Excommunicatus ab homine, & denunciatus, parte ſatisfacta, per priuilegium abſolui poteſt. 2

Abſolutio per Cruciatam in foro conſcientiæ tantum conſulit, niſi, &c. 3

Abſolutio ab excommunicatione quo ad forum Dei quid operetur. 5

Abſolutus, quo ad Deum ab excommunicatione, etiam in iudicio vitari non debet, niſi id aduerſarius petat. 4

Boni viri eſt nulli nocendo alicui prodeſſe, vel certè velle. 5

CONSILIVM XLVII.

An mendicantes Religioſi ex priuilegiis ſuis, uel confeſſarii ordinarii ex priuilegio bullæ Cruciatæ, poſſint abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine? Et quid poſſint cum pœnitente, qui eſſet denunciatus, vel notorius percuſſor clerici? Etſi aliquis dictorum confeſſorum huiuſmodi excommunicatos abſolueret, quid operaretur talis abſolutio, ſaltem in foro conſcientiæ?

Secundo quæritur, cum quis incidit publice in cẽſuram aliquam Pontifici reſeruatam, & ſatisfacit ẽt publicè, an ſufficit tũc abſolutio confeſſarij qui aliàs habet facultatem abſoluendi à tali cenſura, cũ declaratione, qđ talis pęnitẽs iã ſatisfecit, & abſolutus eſt?

1 Reſpondeo primo, quod excommunicatus generaliter ab homine, & nondum denunciatus, perinde poteſt abſolui, ac excommunicatus à iure, per ea, quę in hoc ipſe cito in Manu. Confeſſ. a

2 Secundo, quod etiam excommunicatus ſpecialiter ab homine, etiam denunciatus, & percuſſor notorius clerici, poſt iuſtam ſatisfactionem poteſt abſolui per p̄fata priuilegia, & bullas quoad forũ cõſcientiæ tantùm,

ALLEGATIO.

a cap. 27. num. 44.

tantùm,quia per præfatas bullas,& etiam,vt credo, per præfata priuilegia datur poteſtas generalis inde finita abſoluendi excommunicatos,à iure,vel ab homine, præuia ſatisfactione, abſque vlla exceptione, & ita æquipollet vniuerſali,iuxta gloſ.ſolemnem, a & ita comprehendit omnes, b quia & nos credimus ſufficere veram impotentiam ſatisfaciendi,pſtita cautione ſibi poſſibili, ſaltem iuratoria, iuxta ea q̃ diximus in præfato c. c quàuis Sotus contra teneat,

3 AD SECVNDAM reſpondeo,ꝙ abſolutio pfata non videtur prodeſſe,niſi quo ad forum conſciẽtiæ tantum, niſi cruciata, vel priuilegium expreſſe daret facultatem abſoluendi quoad vtrumque forum,per ea quę diximus in d.Manu. d Operabitur autem illa abſolutio, vt poſſit diuina recipere Sacramenta,& beneficia ſibi canonicè collata,& poterunt omnes, qui ſunt certi de illa abſolutione, licite ei communicare quoad forum conſcientiæ.

4 Quin etiam, quod maius eſt, nec ab alio, quod ſciam, ſatis proditum, Epiſcopus, & alij iudices fori exterioris poſſunt etiam quoad forum exterius communicare eius factis,dictis,& conuerſationi publicæ & tractare ipſum quaſi abſolutũ, & diſſimulare eius excommunicationem, niſi aliquis aduerſarius peteret eum arceri, & caſtigari tanquam peccantem in leges prohibentes excommunicatis illos actus exteriores. Tum quia hoc modo abſolutus, non eſt,verè excommunicatus,nec cõſequẽter cõicatur excõicato. e

5 Tum quia boni viri eſt nemini nocendo, alicui prodeſſe, vel velle prodeſſe. f Tum quia hæc faciunt, vt priuatæ perſonæ, vt tales ſciunt ipſum eſſe abſolutum, & ita nihil contra conſciam faciunt, nec conſequenter obuiant cap.fi. g Tum quia non tenentur ad arcendum eum tanquam Iudicis,& ex officio Iudicis nobilis,nulla parte petente, quia non intereſt Reip. vt id faciant, cum verè tales abſoluti nõ delinquant,eo quod iudices non tenentur ad vtilitatem priuatam,niſi parte petente,procedere. h Tũ quia frequenter ſacra Pœnitentiaria committit abſolutiones, & diſpenſationes in foro conſcientiæ tm̃ epiſcopis,vt ipſimet abſoluãt,& diſpenſent,& ita ſciẽtes ſcientia priuata tales eſſe abſolutos, vel diſpẽſatos,non inquietent,neque caſtigent,vt Iudices,ignorãtes id ſciẽtia publica,q̃ habetur p allegata, & pbata,qua debẽt duci, quatenus ſunt tales. i Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a cap.vt circa,de elect.l.6 b cap ſolitæ,ſub fi de maior.& obed.cum concor. c 27.nu.48. d cap.26.num.31.& cap. 27.num.150. e arg.l.in deli.§ 1 ff.de noxalib. f arg.c.2. de poſtul. g de præſc. h l.4 § hoc autem iudicium. ff.de dam.infec i l.illicitas §.ueritas.ff de officio præſid.capitul. paſtoralis § quia vero,de offic.deleg.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio uirtute Cruciatæ iuuat in foro interiori,non in exteriori.*

2 *Abſolui nominatim excommunicatus virtute Cruciatæ, ſine præcedente ſatisfactione non poteſt.*

CONSILIVM XLVIII.

DAta ſententia prima in Rotæ Auditorio in fauorem B.& odium A. ſuper quodã beneficio litigãtium,fuit appoſitum ſequeſtrum ſuper poſſeſſione, & fructib. illius, quos per quoſdam annos ſæpius violauit A. & percepit fructus,vnde incurrit excommunicationem, à qua nulla facta reſtitutione, fuit virtute bullæ Cruciatæ abſolutus. Quæritur,an abſolutio valeat,& quid ei faciendum ſit.

F 1 Reſpondeo primò,quòd circa quæſtionem hanc multa dicere poſſet is, cui ſatis temporis ad id faciendum eſſet. Secundo,quod præfatus D.Conſulens nõ eſt cenſendus abſolutus quo ad forum exterius,quoniam abſolutio, quam habuit per Bullam Cruciatæ ſacramentalem, non poteſt probari, nec facit fidem quo ad forum exterius, cum etiam abſolutio data in foro Sacræ Pœnitentiariæ, non proſit quo ad forum exterius. Tertio, quod non eſt abſolutus etiam quo ad forum interius. Tum quia non præceſſit ſatisfactio, quam Bulla Cruciatæ requirit. Tum quia excommunicatio præfata non poteſt dici tam poſita à iure, quam ab homine, cum ſit poſita, & declarata ab Auditore Rotæ, à quo debebat abſolui. Tum

G quia inſorduit in excommunicatione, & quotannis incurrebat illam, etiam ſi abſolutus fuiſſet abſolutione ualida ſemel. Quarto, quod qui abſolutus eſt bene ab excommunicatione, debet abſolui prius à peccato mortali, propter quod eſt excommunicatus, quamuis frequenter ipſo iure ualeat abſolutio ab excommunicatione, licet abſolutio à peccato non ualeat.

2 Quinto, quod D. Conſulens (quod dolenter dico) multa debet facere, ut ſit tutus quo ad utrunque forum. Primo quidem, quod eum pœniteat tot tranſgreſſionum ſequeſtri, & tot retentionum fructuum ſequeſtratorum. Deinde, quod reſtituat fructus male perceptos, qui ſunt reſtituen-

H di, uel obtineat remiſſionem, ſiue condonationem, aut legitimam compoſitionem, aut concordiam faciat cum eo quem res tangit. Tertio, quod impetret abſolutionem à præfato D. Auditore, aut ab eius ſucceſſore. Quarto, quod obtineat diſpenſationem ab irregularitate, ſi manens in excommunicatione celebrauit, dolens plurimum de ſuo malo ſtatu tanto tempore continuato,&c.

SVMMARIVM.

Citatus à Scholaſtico iudice, quocunque ſolito modo excommunicatus eſt,ſi non paruit. 1

I *Excommunicatus ab homine nominatim per Cruciatam, parte non ſatisfacta,non poteſt abſolui.* 2

Excommunicatus beneficium, antequam abſoluatur, acceptare non debet. 3

Excommunicatus ab homine à quo abſolui poſſit. 4

Abſolui à Legato Papæ,vt poſſit excommunicatus,quando longè à iudice competente diſtat. 5

Beneficium impetrare valet ab excommunicatione ad reincidentiam abſolutus,ſaltem antequam reincidat. 6

CONSILIVM XLIX.

K QVidam in loco lõgiſſimo ab eo, in quo moratur, citatus à Scholaſtico iudice competenti non comparuit,& fuit excommunicatus, & abſolutus à confeſſario virtute Bullæ Cruciatæ, abſque ſolutione debiti,& comparitione coram iudice.

Quæritur primo, an pfata excõmunicatiõ teneat. Secundo,ab abſolutio fuerit iuridica,& ualida.

1 Reſpondetur primò, ꝙ ad certã determinationẽ eorum,quæ quærũtur, oportebat ſcire formam citationis,& etiam excommunicationis latæ ob contumaciam, & ẽt clauſulã Bullæ Cruciatæ huc pertinentẽ. Secundo, ꝙ præfatus Magiſter Scholaſticus ſolet frequẽtiſſimè incipere iudiciũm ab executione cum dicta iuſtificatiua, præcipiendo citato, vt ſoluat ſub

excom-

excommunicatione latæ ſententiæ, aut intra certum tempus compareat allegatus cauſam, quare non debeat id facere, & interdum citat ſub pœna excõicationis latæ ſententiæ, vel ferendæ, vt compareat reſponſurus petenti eum citari, & poſtea contumacem declarat incurriſſe excommunicationem, vel excommunicat, prout requirit citatio præcedens, & quocumque horum modorum citatus fuerit D.Conſulens, iuſtè fuit excommunicatus, quia non ſoluit, nec comparuit intra terminum ei præfixum.

2 Tertio, quòd clauſula Bullæ Cruciatæ, de qua nos alibi meminimus, & etiam Sotus meminit, facit confeſſario facultatem abſoluendi, præmiſſa ſatisfactione, & ideo præfatus D.Conſulens non potuit ab ſolui uirtute illius bullæ, quia non ſatisfecit parti aduerſæ, nec ſoluendo debitum, nec comparendo corã iudice, cui conſequens eſt eum indigere noua abſolutione. Quandoquidem excommunicatio non tollitur niſi per abſolutionem à potente abſoluere factam.

3 Quarto, quòd piè, prudenterque facit D.Conſulens differendo acceptationem beneficii, donec abſoluatur.

4 Quinto, quòd cum ab excommunicatione ſpecialiter ab homine lata non poſſit abſoluere, niſi lator eius, vel ſucceſſor, vel ſuperior, neque illi poſſunt id facere, niſi ſatisfacta, vel conſentiente parte aduerſa, nam neque Papa id facit, neque eſt facile illam habere, ſiue impetrare ab alio, ſatisfactione non præmiſſa.

5 Sexto, quòd remedium facilius mihi nunc occurrens eſt, quòd D.Conſulens longiſſimè abſens à loco, in quo fuit excommunicatus, adeat Epiſcopum, vel Legatum, & ob abſentiam, & impedimentum adeundi excommunicatorem, vel ſucceſſorem eius, petat abſolutionem, ne moriatur in excommunicatione, a promittendo ſe, quam citò commode poterit per ſe, vel per alium petiturum ab excommunicatore abſolutionem, & eius mandatis pariturum, iuxta ea, quæ nos ſcribimus in Manu.Conf. b accepta abſolutione huiuſmodi illico, quam optimo modo poterit, mittat, vel ſcribat Salmanticam, vt pareat iudici, & impetret abſolutionem, vel ratificet eam, q̃ obtinuit in Italia ob impedimentum comparendi coram illo, & hoc facto poteſt optimè acceptare beneficium, antequam nuncius, vel Epiſtola perueniat Salmanticam, ſed diligenter procurare debet, vt pareatur Iudici Salmanticenſi.

6 Quia, niſi faciat id, quàm citò commodè poterit, reincidet in eandem excommunicationem, iuxta ca. [eos,] c & ea quæ diximus, d quamuis collatio beneficij, & acceptio facta poſt prædictam abſolutionem, antequam reincidat, non debent eſſe validæ propter reincidentiam ſubſequentem.

AD SECVNDAM Quæſtionem reſpondetur, confeſſarium illum malè abſoluiſſe pręfatum D.conſulentem, ideoque debere ipſum curare, vt abſoluatur ab ordinario, vel delegato modo ſupradicto, & adhibere diligentiam ſupradictam ne reincidat in illã.

ALLEGATIONES.

a iuxta capitul.qua fronte, de appellat. b capitul.27. numer.26. c de ſentent.excommunication. d ubi ſup.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius monere tenetur beneficiarium excommunicatum occultè, quod reſtituat diſtributiones.*

2 *Fructus ex beneficio in excommunicatione occulta perceptos, beneficiarius abſolutus reſtituere non tenetur.*

CONSILIVM L.

AD QVAESTIONEM propoſitam, reſpondeo quod confeſſarius debet monere beneficiarium excommunicatum occultè, qui ob excommunicationem non quæſiuit ſibi diſtributiones quotidianas, vt reſtituat eas, quibus accreuerunt.

1 Tum, quia certum eſt, eas acquiri alijs intereſſentibus, dum ipſi excommunicati negligunt petere ab ſolutionem, vt Cardinalis, & Decius determinãt, a ſuper gloſſa, quæ ibi determinat beneficiarium excommunicatum non quærere ſibi etiam alios fructus beneficij. Tum quia confeſſarius debet admonere confitentem ea, quæ ſunt neceſſaria ad remiſſionem peccati ſibi confeſſi, b & obligatio reſtituendi, quam ſcire debet pœnitens, eſt de his, quæ ſunt ad ſalutem ei neceſſaria, vt palam eſt.

2 Quod autem excommunicatus ſatis iuſtè poſſit retinere fructus alios à diſtributionibus quotidianis ſui beneficij receptos tempore excommunicationis, poſtquam fuerit abſolutus ab ea, ſatis patet, argume. eorum, quæ præ omnibus alijs adducuntur à nobis in capitul.[non liceat Papæ.] c tractando intellectum cap.[quia ſæpe.] d

ALLEGATIONES.

a in capitul.paſtoralis, §.verum, de appellati. b argum.capitul.penultim.§.ſacerdos, de pœnite.diſtinction.6.& eorum, quæ ibi aliàs ſcripta ſunt. c 12.quæſtion.2.§.10.numero 12. d de election.libro 6.& capitul.præſenti, de officio ord. eodem lib.& capitul.cum uos, eod.tit.

SVMMARIVM.

Excommunicari à ſolo notario etiam eccleſiaſtico, quamuis ex pacto proceſſerit, nemo poteſt. 1

Laici coram Iudice Eccleſiaſtico competente conueniri poſſunt, vbi per legem non prohibentur renunciare ſuo foro. num.2.& 3. 2

Hiſpani laici non poſſunt ſuo foro renunciare, nec iurare contractus, qui ad ſuum valorem iuramentum non requirunt. 4

Lex prohibens laicos ſuo foro renunciare eſt iuſta, & libertati eccleſiaſticæ non contraria. 5

Reges iuſtè laicos defendent, ne per tales contractus excommunicari poſſint. 6

CONSILIVM LI.

QVAERITVR, an laici in Regnis Luſitaniæ, Caſtellæ, Nauarræ, præſertim in Ciuitate Dolæ, poſſint ſuos contractus inire, adiecta clauſula, ut, niſi contenta intra conſtitutum diem adimpleuerint, excommunicari poſſint.

1 Reſpondeo primo, quòd non, etiam inter Clericos coram ſolo tabellione, ſiue notario etiam eccleſiaſtico, quia excommunicatio ferri non poteſt in aliquem ſine iuriſdictione eccleſiaſtica ſecundum omnes, a & notarius etiam eccleſiaſticus, quatenus eſt talis, non eſt iudex, nec vllam habet iuriſdictionem, argumento legis [priuatorum,] b & ita nec abſolutè, nec ſub conditione, ſi vſque ad talem diem non ſoluerit, poteſt debitorem excommunicare, quò fit, vt obligatio in forma Cameræ cum huiuſmodi

ALLEGATIONES.

a cap.L.& G.de officio deleg. b C.de iuriſd.omnium iud.

iuſmodi excommunicatione conditionali, etiam in vrbe fieri non poſſit coram ſolo notario, vt Antonius Maſſæus Galleſius in libello formulæ cameralis, a tradit.

2 Secundo, quod fieri poteſt etiam inter laicos coram iudice Eccleſiaſtico competenti iure communi, vel per iuſtam renunciationem proprij fori, & iuſtam ſubmiſſionem, qua ſe debitores ſubmittunt illi, quod paſſim fit in vrbe, partibus renunciantibus ſuis foris, & ſubmittentibus ſe quibuſcumque iudicibus Eccleſiaſticis, & confitentibus debitum, & obligantibus ſe ad ſoluendum in certum diem ſuſcipiendo ſponte præceptum iudicis iubentis, vt impleant promiſſionem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt concludit Panormitanus contra communem. b

3 Tertio, quod hoc fieri non poteſt inter laicos in regnis, in quibus non permittuntur laici renunciare foro ſæculari, nec ſubmittere ſe Eccleſiaſtico. Quoniam non poteſt fieri niſi coram iudice Eccleſiaſtico competenti, vt dictum eſt, c & iudex Eccleſiaſticus non eſt competens ſuper contractibus eorum iure communi, & in illis regnis non poteſt fieri per renunciationem fori ſæcularis, nec per ſubmiſſionem, qua ſe debitores ſubmittunt Eccleſiaſtico, cum nullatenus illa in præfatis Regnis permittantur laicis.

4 Quarto hoc eſſe conſequens, non poſſe hoc fieri in Regnis Caſtellæ, Luſitaniæ, & Nauarræ à 60. circiter annis, quoniam lege Regia cautum eſt, ne quis laicus poſſit renunciare foro ſuo ſæculari, nec ſubmittere ſe Eccleſiaſtico, immo nec irritare contractum, qui ad ſui valorem vtroque iure non requirit iuramentum, quæ lex, vt puto conſtituta fuit primum in Caſtella, deinde in Luſitania ex aliqua lege, vel conſuetudine, quæ viſa eſt in eis iuſtificari à neceſſitate tollendi fraudem, quia iuriſdictio Sæcularis fraudabatur ex eo, quod ratione renũciationis, & ſubmiſſionis, omnes fere cauſæ contractuum laicorum deferebantur ad curias Eccleſiaſticas, quibus renunciato foro ſuo debitores ſe ſubmittebant, immò & iurabant, ut ratione iuramenti, de quo uti de re ſpirituali iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere, d conuenirentur coram Eccleſiaſtico, ut conueniebantur, adeo quidem, quod ab hinc 70. annis frequentior erat litigatoribus curia Epiſcopalis Pampilonenſis, quàm tota curia Regia, nunc autem, prohibitis renunciatione, & ſubmiſſione prædictis, & iuramenti adiectione, cum vix vlla cauſa laicorum ad eam deferatur, quod adeo rigide ſeruatur, ut nullum inſtrumentum à notario Eccleſiaſtico inter laicos factum, quidquam fidei faciat in foro ſæculari, & qui notarius Regius addiderit contractui laicorum iuramentum, uel ſubmiſſionem partium ad forum Eccleſiaſticum, caſtigetur, & deponatur ab officio, quamuis in Regnis Aragoniæ, & Valentiæ mos ille antiquus etiam nunc, ut audio, ſeruetur, & ita in illis poſſint fieri contractus propoſiti, quin, vt audio, fiunt aliqui fere ſimiles illis, per quos Eccleſiaſtici iudices laicos non ſoluentes ad ſtatutum diem, excommunicant, monitione tamen præmiſſa.

5 Quinto, quod ſi lege regia ſtatutum eſt in Comitatu Burgundię, in quo videtur eſſe Dola, quòd laici non poſſint renũciare ſuo foro ſæculari, & ſe ſubmittere eccleſiaſtico, ꝙ eſſe ſtatutum ſuſpicor, eo ꝙ ſubiacet Regi Catholico, in cuius Regnorum bona parte, ut dictum eſt, id ſeruatur, ſi inquam id ſtatutum

F eſt, non poterunt huiuſmodi contractus fieri inter laicos, quia non poterunt ſe ſubmittere Eccleſiaſtico, ſine qua ſubmiſſione huiuſmodi excommunicatio fieri non poteſt, vt prædictum eſt.

Sexto, quòd maioris quæſtionis eſt, an iuſtæ ſint huiuſmodi leges ſæculares, vetãtes huiuſmodi renũciationes, ſubmiſſiones, & iuramenti adiectiones.

Ad quod reſpõdetur, eas videri iuſtas in prædictis Regnis Caſtellę, Luſitaniæ, & Nauarræ, ratione fraudis præfatæ vitandæ regibus, & conſilijs regijs eorũ, & difficile eas ſublatum iri, quin, licet pro contraria parte faciat, quod libertati Eccleſiaſticæ videantur obuiare, pro eis tamen facit, quod Eccleſia eſt cultrix iuſtitiæ, & non debet aliena iactura locupletari, nec G velle, vt iuriſdictio ſęcularis defraudetur, e & quod Papa non intendit iuriſdictioni Regum præiudicare, f & quod fraus ſua nemini debet prodeſſe. g

6 Septimo, quòd qui reges, vel populi tenuerint præfatas leges eſſe iuſtas, à fortiori defendent non poſſe laicos in ſuis terris contractus præfatos excommunicationis vallo munitos efficere, & quod Concilium Tridentinum, h & ratio eius neruosè in ſuam partem induci poſſet, ſed quia non proponitur in quæſtione de huiuſmodi legibus, an ſint, vel nõ ſint, neque ſi ſint, quales ſint, ſufficiat præfata dixiſſe latius, quàm putarem, ſed tumultuario ſtudio. Salua H Domini mei iubentis cenſura.

ALLEGATIONES.

a obl. 2 p. ad c. particulam. q. 3. b in cap. P & G. num. 6. de offic. deleg. c in 2. dic. d iux. cap. cum C. de foro compet. e arg. cap. licet, cum gl. de foro compet. f cap. nouit, de iudicijs. g cap. ſedis, de reſcr. cum alijs ſimilibus. h de quo in cap. 3. de reform. ſeſſio. 25.

SVMMARIVM.

In ius vocare, vel excommunicare animalia irrationalia, vanum, & num. 2. & 3. 1

Excommunicatio in ſolos fertur Chriſtianos, & num. 5. 3

In Veteri Teſtamento per anathema non intelligitur excommunicatio. 4

I *Anathema duo ſignificat, actum ſcilicet faciendi, & rem iam factam.* 5

Maledici, & anathematizare, an differant. 6

Sententiæ latæ à quibuſdam contra animalia irrationalia, principia habuerunt laude digna, fines tamen ſuperſtitioſos. 7

Superſtitionis ſpecies quatuor, & quæ illæ ſint. 8

Adiurare Deum, diabolum vt inimicum, homines vt amicos, licet, non tamen irrationalem creaturam. 9

Adiuratio, vel incantatio irrationalis creaturæ, cui admiſcetur aliquid falſum, eſt tacita dæmonis inuocatio. 10

Modus exercendi exorciſmos contra irrationalem creaturam qualis, & num. 13. 11

Sententiæ contra animalia, liberant potius virtute malorum Angelorum, quàm bonorum. 12

K *Sacerdos adiuraturus animalia irrationalia, quid faciet, & num. 15. & 16.* 14

Orationis magna vis, & quatuor cum comitibus ſæpe impetrat, & num. 16. 15

CONSILIVM LII.

QVID iure fieri poteſt aduerſus piſces grandes, quos Terones vocant Surrentini, & à paucis annis in eorum Maris Hadriatici diſtrictus inferentes multa damna retibus, & alijs rebus piſcatorum, & vt aiunt, in perſonas eorum.

1 Ad quæſtiones ex hoc facto reſultantes dico primo, legiſſe me, uel certe audiuiſſe alio legente mihi, quæ Bartholomæus Caſſaneus, uir quidem eruditus, ſcripſit, a quo integrius, & aptius parerem iubenti mihi iure ſuo reſpondere.

Secundo, inueniſſe me in eis multa laborioſè quidem, & prolixe exarata, ſed parum mea ſententia rei, quæ quærebatur, neceſſaria, ſed digna, quæ confutarentur, ne male decipiant, & in ſuperſtitiones ducant ea legentes. Primo. n. diſputat de nomine, quo uocabantur animalia illa nocentia, contra quæ remedium petebatur. Secundo, an deberent in ius uocari, ſiue citari. Tertio, an ſufficeret citare procuratores eorum, & poſſent procuratores comparere.

2 Quarto, quis eſſet iudex ad id competens. Quæ omnia potuerant omitti, cõſiderando uanum eſſe in ius uocare, uel citare, excommunicare, uel anathematizare aĩalia irrationalia pp proprium actum. Tum quod, ut ait S. Thomas, b praua res eſt etiam adiurare creaturam irrationalem ad agendum proprium actum, quia, cum illa non moueatur à ſe ipſa, ſed à Deo, uel permiſſu eius à diabolo ad nocendũ homini, adiurandus eſt diabolus, iuxta illud. c [Ecce dedi uobis ptãtẽ calcandi ſupra ſerpẽtes, & ſcorpiones, & ſupra oẽm uirtutẽ inimici, & nihil uobis nocebit.

3 Tum quod, ut nos poſt alios reſoluimus paucis in Man. noſtro conf. d nemo excommunicari poteſt niſi homo baptizatus, mortalis, habens ſuperiorem. Itaque uanum erat quærere, quo nomine uocarentur animalia præfata, de quibus rogatus fuit Caſſaneus, & an citari poterant, & tenerentur perſonaliter citari, uel comparere, & quis eſſet Iudex competens, uel incompetens, quia quocumque nomine uocarentur, & ſiue citarentur, uel non citarentur, ſiue perſonaliter, ſiue uerbaliter, ſiue à Iudice competente, ſiue ab incompetente, nullatenus poterant excommunicari, uel anathematizari, ut prædictum eſt, & probatur irrefragabiliter, eo quod ſolus Chriſtianus eſt capax excommunicationis paſſiuæ, e omiſſis, quod excommunicatio in hac materia eſt eiectio alicuius ab eccleſia Chriſtiana, & eius communione, ut patet ex definitione excommunicationis data ab omnibus, f & à noſtris, g & quod nulla irrationabilia animalia, nec rationalia, præter baptizata, ſunt intra Eccleſiam Chriſti, nec participant communionem illius præſertim ſacramentalem.

4 Nec obſtat, quod legamus in libro Ioſue, h multa irrationalia fuiſſe anathemata, ſiue anathematizata, quia non eſt intelligendum illud de anathemate, put accipitur à iuribus canonicis, & ab eorum peritis, ſed pro rebus ſeparatis à communi conſortio aliarum ſimilium, ut palam dicit San. Thomas receptus. i ut etiam accipitur in omnibus locis ueteris Teſtamenti, in cuius tempore nondum erant inuentæ tres illæ cenſuræ, de quibus in cap[. quærenti, K quarum maxima eſt excommunicatio, præſertim maior, quæ uocatur anathematizatio, de qua in hac quęſtione agitur. Et ita nullatenus eſt dicendum montes Gelboe à Dauid fuiſſe excommunicatos, licet potuiſſent dici ſeparati à dono diuino alijs montibus coniunctis dato.

5 Tertio principaliter dico, quòd etiam illa, quæ ad probandum irrationabilia non poſſe anathematizari latè adducit, ſatius fuiſſet omittere, qm̃ ẽt ipſe cum communi præſupponit, anathematizationem eſſe excommunicationem, &, cum nemo poſſit excommunicari, niſi homo baptizatus, &c. ut prædictũ eſt, conſequenter palam erat non poſſe irrationabilia

A anathematizari, cum non poſſint excommunicari iuxta ſupradicta, & alia quæ nos partitius, & reſolutius ſcripſimus in comment. Extrauagantis [ab ipſo] S. D. N. l ſcilicet, quod uerbum, [Anathema,] Canonum peritis duo ſignificat. Alterum eſt actus faciendi, ſiue ſeparandi Chriſtianum à Chriſtianorum communione, ut pbatur efficaciter in cap. nemo, m ibi, [Anathema eſt mortis æternæ damnatio, &c.] Alterum, quod ſignificat, eſt Chriſtianus ſic ſeparatus, quod efficaciter probatur per ſexdecim cap. Concilij Gangrẽſis, n qua parte habẽt, ut, qui illud, aut illud fecerit, ſit anathema, in qua ſignificatione etiã accipitur Ioſue, o ad Romanos, p ad Galatas, q & alibi ſæpe.

6 Quarto, quod etiã poterat Caſſaneus omittere illa,
B quæ multiplicauit de dictione [Maledicere,] quia ipſe aſſerit in ſua materia, & quæſtione, Maledicere,] accipi pro anathematizare, &, cum ipſe magis cõcludat irrationabilia nõ poſſe anathematizari, quam quod poſſint, licet aliquot rationes adducat in contrariam partem parum neruoſas, abſque alia fruſtranea probatione poterat concludere, [Ergo neq; maledici, & anathematizari,] adducendo in hoc textus, & iura Bibliorum, & aliorum librorum, quæ non loquuntur de anathemate, de quo iura Pontificia loquuntur, ſed de rebus ſeparatis à quibuſdam commercijs, honoribus, & priuilegijs, quibus communiter alia ſimilia gaudent, ut dictum eſt.

C 7 Quinto, quod quatuor exempla, quæ Caſſaneus refert, ſententiarum latarum ſolemniter à Vicarijs, & prouiſoribus quarundam diœceſum Gallicanarum contra quædam animalia irrationalia, licet habeant exordia laude digna, fines tamen habent ſuperſtitioſos, quibus excommunicant, & anathematizant ea. Quarum ſimiles audiuimus fuiſſe latas etiam in Hiſpanijs cõtra omnes, ſorices, & locuſtas, & quædam alia animalia deſtruentia ſegetes, & alia uirentia: præſertim illam, quam tulit quidam Epiſcopus ex quodam ſummo promontorio, per quam iuſſit muribus exire terras, quas habitabant, intra quas maximus eorum numerus exiuit natando per Mare
D Oceanum in quandam Inſulam ſterilem, quo per excommunicationem, & anathematizationem iuſſi fuerant exire.

8 Cùm etiam omnes prędicti intenderent uerè excommunicare, & anathematizare animalia irrationalia, quæ incapacia erant talium pœnarum, certum eſt eos ad expulſionem eorum accepiſſe media, & remedia, quæ nec naturaliter, ſiue naturali ratione, nec ſupernaturaliter, ſiue ſupernaturali reuelatione, neque ulla Eccleſiæ Chriſtianæ Romanæ inſtitutione habebant uirtutem expellendi ea eo modo, & ita cẽſenda ſunt ſuperſtitioſa aliqua ſpecie ſuperſtitionis illarum quatuor, quas poſt alios referimus nos in noſtro Man. conf. r uel inuocationis tacitæ Dæmonũ, quæ ut referimus ibidem, s toties fiunt, quoties ali
E qs enititur efficere aliquid per eas, quæ nec uirtute ſua naturali, nec ex diuina, aut Eccleſiaſtica diſpoſitione pñt illud efficere, aut ſunt ad illud ordinatę, uel qñ huiuſmodi cauſæ tanq̃ neceſſariæ adiunguntur alijs, quæ poſſunt talem effectum producere, iuxta mentem

ALLEGATIONES.

a in quindecim foliis magni marginis, in conſil. 1. b 2.2. quæſt. 90. art. 3 c Lucæ 10. d capitul. 27 numer. 13. e cap. omnis Chriſtianus 11 quæſt. 3. f lib. 4. ſent. diſt. 18. g in rub. de ſenten. excommunication. h cap. 6. i in c. 2. ad Gal. k de ver. ſign. l Greg. XIII. & illa eſt 28 inter ipſius conſt. not. 4. m 11. q. 3. n poſita in diſt. 30. o cap. 6. p cap. 6. q cap. 1. r cap. 11. num. 23. ſ numer. 25.

mentem S Thomæ, a cuius definitionis exempla poſſunt eſſe quidam rami, quos poſuit Caietanus, b præſertim vius cauſæ naturalis ad effectum ſupernaturalem, vel miſcere falſa veris, veluti dicendo Chriſtum habuiſſe febres, in prædictis enim exemplis aſſumuntur excommunicatio, & anathematizatio, quæ nulla diſpoſitione ſupnaturali, nec eccleſiaſtica Chriſtiana Romana poſſunt operari effectus illos ſupernaturales expellendi, vel occidendi ſubito prædicta irrationalia, & miſcent veris, & ſanctis inſtitutis Eccleſiæ exorciſmis, adiurationibus, & coniurationibus aliqua falſa, & vana, ſcilicet citationes, reſponſiones, & allegationes eorum fictas, & monitiones excommunicationes, & anathematizationes factas contra ea illarum incapacia.

9 Quæ infirmatur ex eo, quod Sanct. Thomas poſteaquam, c concludit licere adiurare Deum, & hominem, & amicos, & d licere etiam Dæmonem adiurare tanquam hoſtem ad compellendum, vel expellendum, iuxta illud iam dictum. e [Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſupra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.] non tamen vt amicum, vel ſocium ad habēdum ab eo aliquod adiutorium, vel bonum: poſtea, f determinat vanum eſſe adiurare irrationalem creaturam ad aliquem actum, tanquam procedentem ab ipſa, quia non eſt eius domina, ſed eius, qui mouet eam, ſcilicet Dei, cuius diſpoſitione omnia reguntur, & mouentur, vel Dæmonis, quatenus permiſſu eius vtitur ea ad nocendum nobis.

10 Et cum omnis adiuratio, & incantatio irrationalis creaturæ, cui miſcetur aliquid vanum, falſum, vel apocryphum, cenſeatur tacite inuocatio Dæmonis, uti amici, & ſocii, conſequitur, omnem adiurationem, uel coniurationem, per quam adiuratur, uel coniuratur creatura irrationalis, eſſe ſuperſtitionem & uanitatem, & conſequenter peccatum etiam mortale, ſi fiat ſcienter, quod uitandum eſt omnino ab exorciſmis, adiurationibus, & coniurationibus Chriſtianorum.

11 Sexto, quod ex prædictis infertur, Sanctiſſim. Domin. Noſt. nec ullum alium Pontificem, uel Sacerdotem debere conſulere, uel mandare, uel uti proceſſibus, & finibus ſententiarum relatarum à præfato Caſſaneo, nec aliarum ſimilium latarum in Hiſpanijs, ſed ſic coniurationibus, & adiurationibus, & alijs remedijs Eccleſiaſticis ab omni forde ſuperſtitionis, & inuocationis Dæmonum, & falſitate mundis, & alienis, iuxta Sanctum Thomam, g dicentem coniurationem, & adiurationem huiuſmodi non eſſe faciendam, referendo illam ad irrationalia nocentia, ſed ad ipſum Deum, qui ea mouet, humillimè obſecrando eum, ut dignetur ea compeſcere aliquo modo ſuæ diuinæ Maieſtati grato, uel referendo ad diabolum, & præcipiendo ei poteſtate præfata à Deo tradita Eccleſiæ, ut ceſſet à mouendo & ducendo, & dirigendo illa contra nos, nihil tamen amicè, vel ſocialiter petendo, uel accipiendo ab eo, etiamſi ipſe, uel alius ſpiritu eius afflatus promitteret certo liberationem, quæ percupitur.

12 Nec obſtat, quod præfatæ ſententiæ operatæ fuerint liberationem à uexatione prædictorum animalium, quia illa non prouenerunt ex bonitate, & uirtute ſententiarum, ſed ex poteſtate diaboli, qui abſtulit illa animalia de terris, quibus nocebant, uel occidit ea etiam ſubito in eis ad perſuadendum capientib. illam liberationem prouenire ex bonitate ꝑfatorum proceſſuum, & ſentētiarū, & ſic cōtinere, &

F manu tenere confidentes in eis in peruerſis ſuperſtitionibus, & inuocationibus, & amicitia dæmonum, qui plurimum cupiunt haberi, & adorari pro dijs, & benefactoribus, cùm tamen ſint malefactores maximi. pro quo facit, quod plures incantationes ſuperſtitioſæ ſortiuntur effectum, quàm bonæ, procurante diabolo magis, vt malè ſortiantur effectum ad nos decipiendum, quàm Angelo bono ad nos adiuuandum, eo quod aliqua de cauſa occulta non conuenit nobis earum effectus.

13 Septimo, quòd ſancta, & bona coniuratio contra præfatos piſces poſſet confici. Primo quidem conſulendo, & iubendo, vt fiat aliquod ieiunium vnius, vel plurium dierum à prædicto populo Surrentino, G & vicis, ſeu pagis eius. Deinde conſulendo, vt pœniteat eos vere peccatorum omnium ſuorum ſaltem mortalium, & confiteantur illa ſacerdotibus idoneis, & approbatis. Tertio etiam conſulendo, vt ſatagant precibus, & ſupplicationibus humilium augere ſuā fidem Catholicam, & ſpem ſanctam perueniendi ad gloriam æternam, & charitatem in Deum, & proximos neceſſariam.

14 Quarto, quod coniurator, vel adiurator, qui coniuraturus eſt præfatos piſces, ſiue cacodæmones eis in nocumentum præfatæ ciuitatis, & pagorum eius vtentes, faciat id veſtitus ſacris, & præ cæteris mundet fidem ſuam ab omni ſorde ſuperſtitionum, cre- H dendo actu, & recitando firmiter, & deuote ſymbolum Athanaſij, & præmiſſa oratione Dominica, & Salutatione Angelica, obſecret ex animo Deum omnipotentem, vt propter ſemetipſum, & infinitam bonitatem ſuam, & per Sanctiſſimam Incarnationem, Natiuitatem, Paſſionem, Mortem, & Reſurrectionē ſuam, dignetur concedere ſibi, & præfatis populis id, quod poſtulant, & iuuet eum ad præcipiendum, vt præcipit, durè, ac rigidè, virtute poteſtatis præfatæ à D. N. IESV Chriſto accepta, præfatis cacodæmonibus piſcibus prædictis in præfatum nocumentum vtentibus, vt abſtineant à tali vſu damnoſo, & permittant piſces illos redire in loca, vnde venerunt, & fugiant à facie Sacroſanctæ Crucis, quæ oſtendatur I eis, & virtute eius iubeantur fugere, & relinquere ſua maleficia ad gloriam eiuſdem Domini Noſtri IESV CHRISTI, & cæt. quæ deſumi poſſunt ex præfatarum ſententiarum exordijs, & alijs partibus earum, omiſſa tamen mentione excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec piſces, nec ipſi dæmones capaces ſunt, vt prædictum eſt in ſecundo principali dicto.

15 Quinto, quod ſi primę coniurationi non paruerint, repetatur, donec paruerint, cū firma fide, quod oratio eſt magnæ virtutis, magnarumque virium, vt probauimus in Enchir. de oratio. h vbi citamus Beatum Hieronymum, i aſſerentem, Deum ipſum per eam quadamtenus cogi, & vinci, & D. Bernar. K K affirmantem ex duobus vnum orantem indubitanter ſperare debere, ſcilicet quod obtinebit quod petit, aut quod ei fuerit vtilius.

16 Quin etiam in capit. decimonono eiuſdem Enchirid. l dicimus poſt Sanctū Thomā, m orationē etiam

ALLEGATIONES.

a 2.2.q.69.art.1.& in multis art.q.65. b in ſumma, uer. incantatio. c in 2.2 q.30.art.1. d in 2.artic. e Lucæ 10. f in art.3. g in d.art.3.in corp. h cap.1.numer.3. i in epiſt.58.ad Damaſum, & habetur de pœnit. diſt.1 cap. importuna. k meditatio.cap.6. & habet gloſ. ſing. clem. 1. de reliquijs, & uener. l num.162. m 2.2.q.83.art.15.ad 2.

etiam peccatoris ſemper impetrare, quoties eã quatuor comitantur, ſ. vt orans petat pro ſe bona ſiue neceſſaria ad ſuam ſalutem, & cum perſeuerantia debita, ponendo fiduciã in illo Euangelij, a [quæcunq; petieritis patrem in nomine meo, hoc faciã.] & illo. b [Quodcunque petieritis patrem.] Quæ omnia, & ſingula ſupradicta, quæ multis prolixa videri poſſunt, ſed reuera pro dignitate materię ſunt pauca, ſubijcimus in primis emũctiſſimæ S.D.N. cenſuræ, & deinde cuiuslibet alterius melius ſentiẽtis iudicio, In gloriam D.N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

ALLEGATIONES.

a Ioann.16. b Ioann.14.

SVMMARIVM.

1 *Prædicare poſſunt ſuſpenſi, & interdicti.*
2 *Suſpenſi, & interdicti ſimpliciter, non ſunt prohibiti prædicare.*
2 *Miſſam audientes à ſuſpenſio, vel interdicto denunciato, peccant.*

CONSILIVM LIII.

CVm teneamur vitare ſuſpenſum nominatim denunciatum, & pariter interdictum perſonaliter, dubiũ occurrit, in quibus tales ſint euitandi, & in particulari eſt quæſtio, an peccatũ ſit intereſſe concioni illius, qui cum ſuſpenſus ſit à prædicando, concionatur, & ita an præcisè ex vi intereſſentiæ peccatum detur, quod ſcilicet talis ſuſpenſus nõ vitetur, & pariter an peccatũ ſit audire ſacrum eius, qui poſtquam perſonaliter interdictus, ac nominatim denunciatus eſt, illud facit.

1 Ad hanc quæſtionẽ rñdetur primo, quod interdicti, & ſuſpenſi ſunt vitandi in illis actionibus, à quibus eis interdicitur, vel à quibus ſuſpẽduntur, & non in alijs, quia pęnę non debent extẽdi extra caſus proprios. a Secundo, quod nõ ſunt vitandi, niſi fuerint nominatim denunciati pro interdictis, & ſuſpẽſis ab illis actionibus eis interdictis, vel ab eis ſuſpenſis, ſed ſic, ſi ſunt denunciati, vt habet extrauagans [ad euitanda.] relata à nobis poſt alios in noſtro Manual. b

2 Tertio, quod interdicti, & ſuſpenſi ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare, vt nos tradimus in dic. Man. c ſaltem ſi expreſsè non interdicantur, vel ſuſpendantur ab officio prædicandi, & ideo poſſunt audiri prædicantes, quia prædicatio non eſt de numero officiorum diuinorum, quæ interdicuntur interdicto perſonali, vel ſuſpenſo ab officio diuino, vt nos tradimus. d Quarto quod, quæ dicantur officia diuina, à quibus interdicti ſimpliciter debẽt abſtinere, & quæ illa, à quibus ſuſpenſus à diuinis debet abſtinere, declaratur in prædicto Manual. e per eorum definitiones. Quinto quod non poteſt quis audire Miſſam interdicti denunciati pluſquam denunciati, & ſuſpẽſi à miſſando, vel diuinis officijs excommunicati, per prædictam extrauagantem, [ad euitanda.]

ALLEGATIONES.

a c.pęnæ.de pęn.diſt.1.& reg.odia, de reg.iur.lib.6. b c.29. nu.35. c cap.27.nu 176. & ſeq. d in d.cap.27.num.176. & ſeq. e cap.27.num.172.& num.151.

SVMMARIVM.

1 *Miſſam ſimoniaci non denunciati audiens non peccat.*
1 *Communicans cum excommunicato, ſpecialiter, ſeu nominatim non denunciato, non peccat.*
Accuſatus de ſimonia, ac de excommunicatione diffamatus olim erat vitandus, modo non. 2
Fama excommunicationis cum denunciatione ſufficit ad hoc, quod denunciatos excommunicatos euitare teneamur. 3

CONSILIVM LIIII.

AN peccet mortaliter audiens Miſſam eius, quem ſcit eſſe ſimoniacum, & per conſequens excommunicatum. a

1 Reſpondetur, quod non, ſi nondum erat denunciatus excõicatus, nam, licet
B iure antiquo ſciens aliquem eſſe excõicatum tenebatur illum vitare ẽt ante denunciationem, b ẽt ſi ſciret excõicatum per ſolam famam, c iure tamen nouo per extrauagantẽm [ad euitanda ſcandala.] Martini V. renouatã in Concil. Lateranenſi ſub Leone X. nemo tenetur vitare excõicatum generaliter ante denunciationem, nec etiam excommunicatum ſpecialiter ab homine nondum denũciatum, quod nos confirmamus in cap.1. d vbi inſerimus tenorem illius extrauagantis, quem Butrius, & Felynus non habuerunt, vt etiam retulimus in Manual. e

2 Non obſtat cap. [accuſatum,] f vbi habetur, accuſatum de ſimonia prohibendum eſſe à celebran-
C do, quia procedit ſecundum iura antiqua, ſecundum quæ etiam infamatus de excommunicatione erat vitandus, vt prædictum eſt.

3 Addo tñ, quod, ſicut olim fama ſufficiebat de iure antiquo ad euitandũ excõicatum, g itẽ nunc de iure nouo videtur ſufficere fama de excõicatione cũ denunciatione, quia eadẽ ratio, & æquitas in vtroq; caſu mouere videtur, & ideo idem ius, h &c.

ALLEGATIONES.

a per extrau.2 de ſimon. b c.cum non ab homine. de ſent. excomm. c c.illud de cleri excomm. miniſt. d §.laborat, de pœnit.d 6 nu.2. e c.27.nu.35. f de ſimon. g dict.c. illud, de cler.excommun. h l.illud.ff. ad leg Aquil. cap. dudum 2. de elect.

D

SVMMARIVM.

Communicans cum ſuſpenſo ab oratione nullam incurrit, excommunicationem. 1
Suſpenſus ab officio eſt ſuſpenſus ab oratione. 2
Suſpendi ab oratione poteſt homo ob peccatum veniale. 3
Suſpenſus à Confeſſore ab officio, vel communione, non efficitur irregularis. 4

CONSILIVM LV.

DVbitatum eſt à quibuſdam eruditis, an
E ſit verum id, quod ſentire videtur Ioannes Caſſianus, a nempe cõicantem ſuſpenſo ab oratione propter delictum incurrere excõicationẽ, ſaltẽ minorẽ, ait .n. per eiuſmodi communionẽ videri cõmunicare cũ tradito Sathanę, quo nomine Apoſtolus vocat excõicatum maiore excõicatione, b & conſtat communicantẽ excommunicato excõmunicatione maiore regulariter incurrere minorẽ, & frequẽter maiorẽ. c

Sed

ALLEGATIONES.

a lib.2.cap 16 de canonica, nocturnarum oratio.& pſalmod. b ad Cor.5. c cap.nuper, & c. concubinæ, de ſent.excom. & c.cum excommunicato, & c.quoniam multos 11.q.3.

Sed contrarium eſt tenendum, quia nemo vllam pœnam incurrit ipſo iure, niſi expreſſo iure id caueatur, iuxta gloſſam ſolemnem receptam, a & nullo iure talis excommunicatio fertur.

2 Tum quod oĩs eccleſiaſticus ſuſpẽſus ab officio, eſt ſuſpẽſus ab oratione per definitionem ſuſpenſionis à nobis poſt alios traditam in Manua.conf. b at nemo hactenus dixit communicantẽ ſuſpenſo ab officio excommunicari. Ergo non eſt dicendum. c

3 Tum deniq; quod ſuſpendi poteſt quis ab oratione ob peccatũ, quod tantũ eſt veniale, vt tradidimus nos, d & per tale peccatũ veniale nõ traditur quis Sathanę, nec ꝑdit caritatẽ, ſiue gratiã gratũ faciẽtẽ, e

4 Addo, quod ſuſpenſus ab oratione per confeſſarium non incurrit irregularitatem. Quibus eſt conſequẽs regulariter communicantem eiuſmodi ſuſpenſo, cum nullo iure id caueatur, non incurrere irregularitatem, & irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, iuxta cap. [is qui.] f per cuius textum, & rationem gloſſa memorabilis g ait ſuſpẽſum ab officio, vel communione à confeſſario, contra ueniendo ei, non incurrere irregularitatem.

ALLEGATIONES.

a in cap.fi. de iure patro. b c.27.nu.151. c 2.q 4.c.conſuluiſti, & §.conſideremus Authen. de trien. & ſemiſſ. col.3. d in d.c.27 num.159 e cap.vnum.§.criminis.25.diſtinct. f de ſentent.excomm.lib.6. g in verb iure.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio vt valida, vel inualida declaretur, q̃ explicãda.*
2 *Sententia excommunicationis, vel ſuſpenſionis iniuſta, lata à iudice competente, valida eſt.*
3 *Suſpenſio ſine præcedẽte correctione lata, eſt valida, niſi procedatur per viam denunciationis.*
4 *Excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, ante denunciationem non ſunt euitandi, & geſta per eos valida ſunt.*
5 *Appellatio, licet non ſuſpendat excommunicationem latam, ſuſpendit tamen declarationem.*

CONSILIVM LVI.

IN quodam ordine regulari eſt conſtitutio, vt ſi Prælatus deliquerit, poſſit correctione fraterna præuia, ſuſpendi, fuit ſuſpenſus Prælatus.

Quæritur primo, an huiuſmodi ſuſpenſio teneat. Secũdo, an acta per Prælatũ ſic ſuſpẽſum valeant.

1 AD QVAESTIONEM primã vix rñderi poteſt, niſi declaretur, quis ſuſpẽdit, qua auctoritate fungebatur, & qũo ſciebat defectus, ob quos ſuſpendit, an cognitione priuata, an publica, & an notorietate, vel infamia, vel denũciatione, & an procederet ꝑ viã accuſationis, denunciationis, vel inquiſitionis, & qualis eſt tenor cõſtitutionis, q̃ iubet ſuſpẽdere Pręlatũ poſt correctionẽ, an habeat clauſulã irritantem.

2 Secundo, ꝙ iure cõi excommunicatio, & ſuſpẽſio à iudice competente lata, etiamſi ſit iniuſta regulariter valet, & eſt ſeruanda ſaltẽ in foro exteriori, niſi in quinque, vel ſex caſibus, quos nos ſummatim referimus in Manu.conf. a Et in propoſitione caſus præſentis non narratur aliquid, ob quod ſuſpenſio prædicta debeat iudicari ipſo iure nulla, quamuis eſſet iniuſta, & ita habet locum cap. primum, b quod iũcta gloſſa probat cenſuram timendam eſſe, ac ſeruãdã, etiamſi ſit iniuſta, modo non ſit nulla, ſed valida.

3 Et nullo iure cauetur, quod cenſura lata à iudice ſit nulla ipſo iure propter omiſſam correctionẽ fraternam, niſi cum proceditur per viam denunciationis Euangelicæ, c &, vt prædictum eſt, non narratur in caſu, qualis eſſet iudex ſuſpendens, nec quali via procederet, neq; quis defectus fuit factus, & proceſſus, neque quales clauſulæ irritantes habeantur in conſtitutione ordinis, quæ hac de re diſponit.

4 AD SECVNDAM rñdetur, quod nõ ſolũ ſuſpenſus, ſed ẽt excõicatus, & interdictus poteſt exercere iuriſdictionẽ, quam habet publicam, & valẽt ea, quæ facit, vt iudex, donec denuncietur, & declaretur excõicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, & non põt, nec debet euitari, donec fuerit declaratus, & denunciatus per extrauagantẽ cuius initium eſt, [ad euitanda,] relatum à nobis plenius, quàm ab alijs, d per quã limitantur oĩa iura antiqua, tam Decreti, quàm Decretaliũ, Sexti, & Clementinarũ, & omniũ extrauagantiũ impreſſarum, & nõ impreſſarũ, ideo quod Illuſtriſſimum prętorium Romę ita hoc ſeruat, quod nunquam pronunciat acta, quæ fiunt per Epos, & alios prælatos, & iudices, eſſe inualida, & nulla, propterea quod fuerunt facta ab excommunicato ẽt per Auditorium Rotæ, ſi fuerint facta, antequã per Rotã fuiſſet declaratus excõicatus, vel ſuſpenſus, vt ẽt Felynus, qui fuit Auditor Rotę, expreſſit, e cuius verba aptiſſima huic negocio non trãsferimus hic ob feſtinantiam interrogãtis, & videri pñt apud eum ibi.

5 Cui addo id, quod in propoſito plurimũ ſeruit, quod licet excommunicatio, & aliæ cẽſuræ latæ ſine monitione valeant ipſo iure, ſecundum receptiorem opinionem, & appellatio, quæ ab eis fit, non ſuſpendat eas, nec earum effectum, licet deuoluat iuriſdictionem ad ſuperiorem, per ea, quę habentur in cap. [paſtoralis.] f declaratio tamen, quod aliquis incurrit in illas, non poteſt fieri abſq; citatione eius, & antequã audiatur, vel contumax iudicetur, & ſi fiat declaratio abſq; illa citatione, & auditione, eſt ipſo iure nulla, & nullum impedimentum facit, quo minus facta per ligatum cenſuris valeant, per gloſſam, g & multa, q̃ ipſemet Felyn. cumulat, & congerit, h &c.

ALLEGATIONES.

a c.27.nu.4. b 11.q.3. c iuxta c. ſuper his. de accuſat. d d.cap.27.num.35. e in c. ad probandum, de re iudi.nu.6. f § uerum, de appell. & in cap. ad reprimendum, de offic.ord. g in cap. cupientes, §. quòd ſi per, de elect. lib.6. h in cap. Rodulphus, num 9. de reſcriptis.

Conſil. An capitulum ſuſpenſum poſſit conferre beneficium. Vide ſupra fol.172.col.2.

SVMMARIVM.

Suſpẽſio ab officio generalior eſt, quàm ſuſpẽſio à diuinis. 1

CONSILIVM LVII.

AN ſuſpenſio à diuinis æquipolleat ſuſpenſioni ab officio.

1 Reſpondeo primo, de ſuſpenſione à diuinis agere textum cap.1. a Secũdo, quod Innoc. gloſſa, & alij oẽs ſenſerunt hanc difficultatem, quæ certè non eſt parua, & cõiter vr̃ recepta opinio Innoc. b vt latè refert Frãcus, c & ſequimur nos in Manua. Conf. d Tertio, quod omnibus his perpẽſis, põt categoricè huic qõni reſponderi, quod ſuſpenſio ab officio eſt generalior, quam ſuſpenſio à diuinis, & conſequenter quod ſuſpenſus à diuinis, intereſſendo diuinis, non incurrit irregularitatem plus quàm ſuſpenſus ab officio.

ALLEGATIONES.

a de ſentent.excomm. lib.6. b in cap.fin. de exceſſ. prælat. c in d. cap.1.§. caueat.nu.3. d cap.27.num.163.

De verborum ſignificatione.

SVMMARIVM.

1 *Inſigne dicitur, quod præ alijs ſui ordinis aliquid habet præcipuum.*
2 *Locus inſignis dicitur, qui in ordine locorum quiddam habet præcipuum.*
3 *Locus inſignis etiam dicitur locus muratus.*
4 *Locus inſignis dicitur, quando vulgo pro tali habetur.*

CONSILIVM I.

VTrum Fonſeca diœceſis Toletanæ poſſit appellari locus inſignis, ad hoc, vt non uitietur diſpenſatio matrimonialis in qua ſic appellata fuit. B

1 Rñdeo, quod ſic. Tum quia inſigne dr̄ id, quod prę alijs ſui ordinis habet aliquid præcipuum, iuxta illud, a [Oſtroq; inſignis, & auro Stat ſonipes,] & alia multa, quę in hoc citant eruditi Latini, & Fonſeca licet non ſit locus cinctus muris, habet tamen 800. municipes, quod eſt quiddam præcipuū in ordine locorum Hiſpaniæ non muratorū ſiue muris non cinctorum. Tum quia habet iuriſdictionem magnam, etiam mero, & mixto imperio inſignitam.

2 Tum quia nō requiritur, quod ſit muris cinctus, C vel muratus locus, ad hoc, vt dicatur inſignis, vt probatur in c. [ſtatutum,] adiuncta gloſſa. b Nam textus habet delegatum Sedis Apoſtolicæ poſſe cognoſcere de cauſa ſibi delegata in ciuitate, vel loco inſigni, & gloſſa recepta intelligit per ciuitatem locum muris cinctum, & conſequenter probat locum inſignem poſſe eſſe ēt non muratum, & muris cinctum.

3 Tum quia is, cui committebatur poteſtas diſpenſandi, accepit informationem de contētis in commiſſione, & conſequenter de loco illo, an eſſet inſignis, & teſtes, qui vt par eſt credere, fuerunt Hiſpani, & potuerunt teſtari verbis Hiſpanis, dicendo, [que era laugar ſignalado,] quod Hiſpanis ſignificat idem, quod Latinis verbum inſignis, vt palam eſt. D

4 Tum denique, quod, vt ait Ioannes Monachus, c locus inſignis dicitur, qui vulgo habetur pro tali, & conſtat præfatum locum de Fonſeca d haberi à vulgo pro [ſignalado,] & conſequenter pro inſigni cum idem ſignificent inſignis, & [ſignalado,] &c.

ALLEGATIONES.

a Virg. 4. Aeneid. b in ver. ciuitas. de reſcr. li. 6. c in d. c. ſtatutū. in prin. d arg. l. Labeo. ff. de app. re. & c. ex lr̄is. de ſpō.

SVMMARIVM.

1 *Præceptū Papę in dubio, vt verba ſonant, interpretandū.*
2 *Fortunam pinguiorem ſortitur, qui deducto ne egeat, ſoluere poteſt.*
2 *Fortunam ad pinguiorem veniſſe, & poſſe ſoluere deducto ne egeat, paria.*
3 *Suſtentatio honeſta ex perſonæ qualitate conſideranda.*

CONSILIVM II.

PApa ſub pœna ſuſpenſionis præcepit quibuſdam fratribus, vt cum peruenirent ad pinguiorem fortunam, tenerētur dimidiū redituum, ſiue fructuum conuertere in ædificationem, vel immobilium emptionem.

Quæritur, ad quid obligentur.

Secundo, quando ipſi fratres iudicandi ſint per-A ueniſſe ad pinguiorem fortunam.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo, quod cenſura ſiue præceptum illud Papę ponit prædictis fratribus obligationem illam, quam verba ſonant, nempe, quod cum venerint ad pinguiorem fortunam, dimidium fructuum impendant ædificationi, uel immobilium emptioni, quia in dubio non eſt recedendum à verbis diſpoſitionis. a

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM reſpondeo, tunc prædictos fratres iudicandos eſſe p̄ueniſſe ad pinguiorem fortunam, quando peruenīēt ad eum ſtatum, in quo poterunt ſe honeſtè ſuſtentare de bonis ſuis, quia debitorē peruenire ad pinguiorem fortunam idem eſt, quod peruenire ad ſtatum, B in quo, deducto eo quo indiget ad ſe decenter ſuſtentandum, poteſt ſoluere, vt colligitur ex l. inter eos, & l. miles, b vbi Iaſon bis, vel ter æquiparat, uenire quē ad pinguiorem fortunam, & poſſe ſoluere, deducto ne egeat. Tunc autem dr̄ quis habere tantum, ut poſſit ſoluere deducto ne egeat, quando habet tantum, quod poſſit ſoluere, retento eo, quod ſufficiat ei ad commode, & honeſte uiuendum, ut dicit glo. memorabilis, c quam ſequitur Philippus Decius. d

3 Honeſta verò, & commoda ſuſtentatio debet cōſiderari ſecundum qualitatem perſonæ, ſecundum Baldum, e & tradit Alexander. f Porro non ſunt hæc intelligenda, vt quidam dicebat, ut qui peruenit C ad pinguiorem fortunam, debeat ſoluere debitum de omnibus, quæ habet, ſed tātum de his, quæ ſuper ſunt ei, retēta ſibi cōmoda, & honeſta ſuſtentatione, vt ex prædictis ll. & eis adnotat. facile. colligas, &c.

ALLEGATIONES.

a l. non aliter. ff. de le. 3. c. tua, de ſponſ. b ff. de re. iud. in l. diuus, & l. in condēnatione. ff. de reg. iur. § ſed etſi quis. Inſt. de act. c in d. l. in condemnatione. d in d. l. diuus, num. 7. e in leg 2. in princip. ff. quod met. cau. f in leg. ſi maritus, in fin. ff. ſol. mat.

SVMMARIVM.

Verbum, non ſuffragatur, poſitum in Concil. Trident. cap. 12. ſeſſ. 24. cum ſit negatiuum, & deſtruat quidquid poſt ſe inuenit, recipit exceptionem. 1
D *Beneficiatus, fidem profiteri recuſans, an præſumatur hæreticus, & vt talis priuandus.* 2
Concil. non præſumit hæreticos profeſſionem fidei non emittentes, ſed punit pœna debita inobedientiæ. 2
Pœnæ ſunt reſtringendæ, & legum correctio vitanda. 3
Verbum, non ſuffragetur, ſi extendatur ad titulum, corrigitur regula de trien. poſſeſſ. & num. 4. 3
Verbum, non ſuffragetur, intelligendum de adiutorio, quod dat poſſeſſio ad quærendos, vel non perdendos fructus, & non quo ad titulum. 4
Pœnæ canonum, præſertim Conciliorum, ſolent eſſe moderatæ, ita quod non excedant pœnam delicti. 5

E CONSILIVM III.

AN illa verba, a Conc. Trid. [Nec illis poſſeſſio ſuffraget,] excludāt p̄uiſum, ēt quo ad titulū, ita qđ neq; quo ad fructuū perceptionē, neq; quo ad p̄prietatē ſuffraget.

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio totum, quod poſt ſe inuenit, deſtruit. & contrarium eius ponit, vt ait gloſſa ſingularis, & recepta, b ad quod facit illud Dialecticorum, [Nullus eſt aptior modus contra-

ALLEGATIONES.

a in cap. 12. ſeſſ. 24. b in cap. cum dilectus, de conſuet.

contradicendi, quam præponendo negatiuã.] at clau
ſulæ prædictæ præponitur negatiua verbo [ſuffrage-
tur,] ergo tollit omne ſuffragium, & conſequenter
tam illud, quod eſt datum ad legitimandum, ſiue ca-
nonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.
2 Secundo, quod hæreticus perdit oĩa iura ſibi com
petentia. a At qui ꝓuiſus de beneficio reſpuit ꝓ-
fiteri fidem, vr̃ hæreticus: ergo perdit oĩa iura, & cõ-
ſequenter ipſammet poſſeſſionem, iuxta gloſſam ſin
gularem, b & ita ad nihilum põt illa ſibi prodeſſe.
3 Pro parte autem negante facit primo, quod pœ-
næ ſunt reſtringendæ. c Secundo, quod correctio
iurium vitanda eſt. d At intelligendo prędicta ver-
ba de ſuffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vti-
liſſima de triennali poſſeſſione, & intelligendo de
ſuffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa: ergo
ſunt intelligenda quo ad fructus tantũ. Tertio, quod
intelligentia dictorum ex cauſis eſt ſumenda dicen-
di, e & verba ſecundum materiam ſubiectam ſunt
intelligenda, etiam impropriando ea, f at materia,
in qua proferuntur prædicta verba, eſt materia ac-
quiſitionis, vel amiſſionis fructuum beneficij, & non
tituli eius: ergo intelligenda ſunt de ſuffragio, &
adiutorio, quod dat poſſeſſio ad quærendum, vel ad
non perdendum fructus, & non quod conuenit ad
quærendum, vel non perdendum titulum.
4 Quarto, quod pœna priuationis alicuius iuris nõ
eſt dicenda cuipiam impoſita, niſi eam lex expreſſe
ponat, iuxta gloſſam ſolemnem, & receptam, quę vl-
tima eſt. g At prouiſus, ſimul, ac poſſeſſionem cum
titulo colorato accepit, quæſiuit ius fruendi fructu
prædictæ regulæ de trien. ergo non debet cenſeri pri
uatus illo, niſi per legem, quæ id exprimat, vel niſi
aliter non poſſet eſſe fructuoſa, at prædicta verba p̃-
dicti canonis poſſunt eſſe valde fructuoſa, intelligen
do ea quoad perditionem fructuum tantum: ergo
quo ad eam tantum ſunt intelligenda.
5 Quinto, quod pœnę canonum, pręſertim Conci-
liorum ęcumenicorum, ſolent eſſe temperatæ, & mo
deratæ, ita quod non excedãt menſuram delicti, iux-
ta illud, h [iuxta menſuram delicti ſit, & plagarum
modus.] i At culpa non faciendi prædictam profeſ
ſionem, vt plurimum prouenit ex ignorãtia, inaduer-
tentia, & negligentia, & eſt quædam omiſſio facilè
ſupplebilis, ergo pro ea non eſt imponenda eã omit-
tenti pœna perditionis beneficij, vel iuris, quo illud
ſibi defendere poteſt, immo ſatis ſuperque fuit pri-
uare eum iure quærẽdi fructus, & ita credendum eſt,
ſacrum Concilium uoluiſſe quidem illum priuare iu
re fructuum, non autem iure tangente titulum.

Non obſtãt oppoſita, ad prius enim reſpondetur,
quod tum demum negatiua uniuerſalis eſt uniuerſa-
liter intelligenda, quando nulla lege ſpeciali, uel ef-
ficaci ratione, eſſet limitanda in aliqua ſpecie, nulla
enim eſt regula tam generalis, quæ aliquam non pa-
tiatur exceptionem, præter illam, quæ ponitur, cap. li
cet, K at plurimæ ſunt regulæ utriuſque iuris uni-
uerſaliter, & negatiuè conceptæ, per uerba [nullus,
nemo, non præſtat, nihil,] & id genus alia, quæ tamẽ
multas habent limitationes, & ita regula illa negati-
ua, quæ tacitè colligitur ex prædictis uerbis, ſcilicet,
[non ſuffragetur poſſeſſio prouiſo, qui intra duos
menſes nõ fecerit profeſſionem fidei, iure limitatur,
ut ſolum procedat quo ad ſuffragium acquirẽdorum
fructuum, & non quo ad id, quod pertinet ad titu-
lum, de quo per dictam regulam de triennali ſtatui-
tur contrarium.

Ad poſterius reſpondetur, cõcedendo, hæreticum
F priuari omnibus iuribus ipſo iure, negando tamen
quod ex eo ſolo, quòd prouiſus omittat profiteri fi-
dem intra duos menſes, præſumatur hæreticus, nec
ſuſpectus de hæreſi, & quod Concilium non inten-
debat ponere pœnam debitam hæreſi, ſed debitam
inobedientiæ, ſi enim id intendiſſet, appoſuiſſet pœ-
nam priuationis beneficij, vt palam eſt.

ALLEGATIONES.

a cap. cum ſecundum leges, cum ſimilibus, de hæretic. lib. 6.
b in cap. quo iure, 8 diſt. c cap. pœnæ, de pœn. d. 1. cum ſi-
mil. d cap. cũ expediat, de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffic. teſt.
e cap. intelligentia, de uerb ſig. f l. ſi una, ff. locati. g cap.
ulti. de iure patron. h Deuteron. 16. i cap. non offeramus.
4. quæſt. k de regul.

G *SVMMARIVM.*

Parochus penſione conſtituta ſuper ſua parochiali ea 1
lege, vt quinquaginta ſibi libera remaneant, ordina-
ria onera ſubire debet.

CONSILIVM IIII.

COnſtituta certa penſione vni ſuper fru-
ctibus parochiæ alteri collatæ ea lege,
vt 50. ſcuta libera remaneant parocho.
Quęrit, an debeãt illa remanere libera
ei ab onere habendi clericũ, qui eũ iu-
H uet in diuinis faciendis, & ab impenſa candelarum,
quæ ſunt neceſſariæ ad Miſſarum parochialium ce-
lebrationem, & cereorum, qui ſunt neceſſarij ad por
tandum ſacramentum infirmis, & ab impenſa olei
neceſſarij ad ſuſtentandam lampadem ardentem co-
ram Sanctiſſimo Sacramento, & cereorum, qui de Ec
cleſiæ more debent diſtribui aliquibus perſonis, &
ramorum palmarum, oliuarum, & aliarum arborum,
quæ neceſſario benedici debent in Dñica Palmarũ?
1 Reſpondeo multa poſſe pro vtraq; parte addu-
ci, ſed contendentibus ſuper his cõſulendum videri,
ut conuenirẽt, ita ꝙ onus habendi clericum adiuto-
rẽ, & candelas neceſſarias ad celebrationẽ, & cereos
ad portandũ Sacramentũ, dẽat ſubire parochus. Im-
I pẽſam aũt olei neceſſarij ad ſuſtentandã p̃dictã lam-
padẽ, & cereorũ, q̃ de more debẽt diſtribui, ultra ne-
ceſſarias candelas ad ordinariũ cultũ, ſubeat penſio-
narius, ea rõne diuerſitatis, ꝙ hæ nõ uidẽtur acceſſo-
ria neceſſaria officio parochi, illa uerò ſic, & ꝙ ꝓ his
nihil de cõſuetudine rependitur cõiter parocho, pro
illis aũt ſic, ẽt ſi parocho acceſſiſſet aliquis reditus ex
aliqua Capellania, cui ipſe deberet inſeruire, attẽto
ꝙ pẽſio p̃dicta nõ creuit ꝓpter eã Capellaniã, cuius
reditus non augẽt ualorem fructuum pluſquã obla-
tiones, diſtributiones, & alia mortuaria, & anniuer-
ſaria, iuxta latè adducta per Felynum. a Salua, &c

ALLEGATIO.

K a in cap. ad aures, de reſcrip.

SVMMARIVM.

Canonici regulares ſeparatas domus habere poſſunt. 1
Canonici regulares mulieres honeſtis de cauſis domos 2
ſuas ſeparatas ingredi permittentes pœnam nullam
incurrunt.
Mulieres non prohibentur ingredi regularium alias do- 3
mos, quàm monaſteria.
Copulatiuè, ac, &, ſumuntur, impropriè inter uerba diuer- 4
ſa idem ſignantia.
Dictio, ſeu, vel, ſiue, accipitur expoſitiuè, ita vt verba, & 5
non ſenſum diſiungat.

CON-

A

CONSILIVM V.

CApitulũ,& Canonici regulares Eccleſię Pãpiloneñſis habẽt ſinguli quaſdã domũculas extra clauſtrum poſitas,in quibus ſolet morari ancilla,& recipi cognati, amici, & alij hoſpites vtriuſque ſexus, qui prædictos Canonicos viſunt,vel caritatis officium eiſdem impendunt.

Quæritur,an pręfati Canonici excõicationẽ,vel aliã pęnam incurrãt, propter aduentũ, vel ingreſſum mulierũ in p̃fatas domos,ꝓpter extrauagantẽ Pij V.

1 Præſuppono primo deciſionẽ alterius qõnis,quã præſupponit hæc propoſita,ſ.quod prædictis Canonicis regularibus licet habere prædictas domos, ſeu domũculas,quã in ſpecie eſſe iuridicã, nos tradimus in Comment.3. a quæ probatur ibidem, b per irrefragabilia fundamenta, quæ prius adducuntur in q.4.& ſequentibus vſque ad nonam,& in ipſa nona.

2 Ad hanc aũt quæſtionem hic propoſitam rñdeo, ꝙ nullam cenſuram,neq; aliã pęnam,neq; vllum peccatum incurrunt prædicti Canonici,eo ꝙ conſentiãt in p̃dictas domos aliquas mulieres honeſtas, ob cauſas honeſtas introire,quoniã nullo iure naturali,nec diuino nec humano Canonico id prohibet,vt defenſum,& monſtratum eſt in prædictis queſtionibus, ex quarũ deciſionibus fluit, & infertur deciſio præfata.

3 Secundo, ꝙ nõ obſtat extrauagans p̃dicta Pij V. quæ incipit [Regularium.]relata à nobis in com.4. c quatenus prohibet, ne mulieres vllæ ingrediantur monaſteria,& domos vllorũ Regulariũ,quia vt ibidẽ declarauimus verbum[domos,]in ea poſitũ, non accipitur pro quacunq; domo regulariũ,ſed pro monaſterijs clauſis eorundẽ in hæc verba. [Coniunctiones illæ copulatiuæ,ac,&,poſitę inter illa verba monaſteria,& domos nõ ſumuntur in ſignificatu proprio, ſecundũ quẽ ponuntur inter verba diuerſa ſignificãtia diuerſa, iuxta gloſſam memorabilem, d ſed accipiuntur impropriè pro, ſeu, vel ſiue, quæ ponuntur diuerſa verba idem ſignificantia, iuxta Panormitanum receptũ. e Tum per prædictam extrauagantẽ circa.ibi,monaſteria,ſiue domos,vt ibi annotauim⁹.]

4 Quod aũt ſic propriè debeãt capi in hac extrauagante probatur primo per aliã extrauagantẽ eiuſdẽ Pij V.quæ incipit,circa cuius tenorẽ retulimus in eodẽ Comm. f vbi g ſic ſcripſimus.[Dictio,ſeu,capitur hic expoſitiuẽ ſecundũ propriã ſignificationem, quæ ſicut & dictio,ſiue,verba,& nõ ſenſum diſiũgit, ſecundũ Panormitanũ receptum, h quãuis & aliqñ ſecundum ſubiectã materiã vtraq; earum,vel alternet,vel copulet,per latius ibi allegata, i per Felynum.Verbũ.n.domibus,inter,quod,& verbũ,monaſterijs hic ponitur,idẽ ſignificant,ſ.ædificiũ monachis dicatum,& ſeptum, vel neceſſario ſepiendum, &c. Tertiò, quòd abſurdum eſſet dicere per prædictam extrauagantem ab omnibus domibus Vrbanis, & ruſticis, & villis omnium monaſteriorum omnes mulieres arceri, & ita non dicendum. K

5 Quarto,ꝙ eædẽ rões,q̃ cõcludunt verbũ[ſiue,] poſitũ in p̃dicta extrauagante circa,poni propriè pro ſeu,ſiue,cõiunctione expoſitũ, illæ eędẽ cõcludunt, q̃ in p̃dicta extrauagãte [regulariũ]copulatiuẽ,ac, & ante exponũtur è cõtrario pro expoſita. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a de re,ſuper c.nullã,nu.35. b ſub q.9. c ſuper c.ſtatuimus, nu.62. d in rub.ff.de iuris,& facti ignor.& glo.c.querelam,de ſimo. e in c.inter cæteras,de reſcr. f ſup c.ſtatuimus,nu.39. g nu.44. h in d.c.inter cæteras,de reſcrip.nu.4. i num.3. k c.dudũ.2. de præb.lib.6.l. nam quod abſurdũ. ff.de bo.lib.

SVMMARIVM.

Priuatus voce actiua,& paſſiua,qbus priuatus cẽſeatur. 1

CONSILIVM VI.

PRiuatus voce actiua,& paſſiua iuxta a Cõcil.Trident.an cenſeatur priuatus voce capitulari,an voce electiua ad officia.

1 Rñdetur,ꝙ cenſetur priuatus iure dãdi vocẽ capitulariter,vel vt alij habent in negotijs occurrentibus expediendis per voces capitularium collegialiter, vt ſatis colligitur ex gloſſa, b & ex eis, quæ addunt ei Cardinalis, & Bonifacius, & ex eiſdẽ in clement.[vt ij qui.] c & ex eo quod lex generaliter loquens,generaliter intelligenda eſt, d & præfatum caput generaliter priuat pręfatum religioſum voce actiua,& paſſiua,& ita generaliter debet intelligi de omni iure dandi vocem ad aliquem actum faciẽdum in Capitulo,& iure patiẽdi vocem datam de ipſo à Capitulo,conuentu,vel collegio quo ad ea, quæ ſunt ipſi honori,& præeminentiæ,quãuis nõ iure patiendi ea,quæ ſibi ſunt oneri,& pœnæ,vt ſatis exprimunt pręfatus Cardinalis,& Bonifacius. Salua,&c.

B

ALLEGATIONES.

a cap.2.de regul.ſeſſ.15. b verb.inibi.Clem.1.de regul. c de ætat.& qual. d l.1.§ caute.ff.de aleæ luſ.& aleat.

C

SVMMARIVM.

Socius capitale reſtituere tenetur, ſi equus punctus, calce ſocium necauit. 1

CONSILIVM VII.

TItius, qui dederat pecuniam alteri ea lege, vt quotannis certũ quid ſolueretur ei, & ſi durante ſocietate moreretur morte naturali, pecunia eſſet accipientis,& poſtea obijt mortem percuſſus calce eiuſdem equi, ad cuius clunes aſcendere volebat, eo quod is, qui ſellæ inſidebat, calcaribus punxit equum. Quæritur, an mortuus fuerit morte naturali.

D

1 Videtur dicendũ nõ fuiſſe mortuũ morte naturali,ſed violẽta, & cõſequẽter hæredẽ eius poſſe illam pecuniã repetere,vel iã repetitã retinere. Tum quia cõiter,& vulgariter nõ reputatur naturalis. Tũ quia inſtrumentũ ſocietatis inter exẽpla mortis violẽtę,& ab alio illatę,ponit mortẽ obuenientẽ p̃gnãti ex partu,vel p̃gnatione, q̃ magis v̄r accedere ad mortẽ naturalẽ,quã mors de qua proponitur qõ,& cõſequenter poſſe heredem Titij iuſte in foro Dei repetere pecuniam prædictam,vel repetitã retinere. Salua,&c.

E

SVMMARIVM.

Concilium Prouinciale quis congregare poſſit. 1
Concilium Prouinciale quando congregari poſſit. 2
Concilium Prouinciale eſt conuentus Epiſcoporũ coactus ab habente poteſtatem congregandi, vocatis vocandis. 3

CONSILIVM VIII.

AN conuentus,vel congregatio Epiſcoporũ Prouinciæ, facta per viſitatorum auctoritatem, dicatur Concilium prouinciale?

Reſpondeo primo, quod ad ſoluendam clarè hanc quæſtionem expediebat declarare, cuius

eſt,

eſt, vel à quo miſſus viſitator præfatus, & an eſſet miſſus ad caſum particularem, vel aliquos caſus particulares tractandos cum Epiſcopis, an vt faceret Concilium Prouinciale cum eis.

1 Secundo, quod Concilium Prouinciale congregari poteſt à Papa, & Patriarcha, qui ſuperior eſſet Archiepiſcopo totius Prouinciæ, vel ab ipſomet Archiepiſcopo, & Metropolitano, vt docet Cardinalis, a & eſt textus Iſidori. b

2 Tertio, quod ſi viſitator non eſt miſſus ab aliquo prędictorũ triũ, couẽtus Epiſcoporũ coadunatus ab illo viſitatore nõ eſt Cõcilium Prouinciale, neq; ſi ab eis, vel aliquo illorũ ſit miſſus abſq; ſpeciali facultate cõgregãdi Cõciliũ Prouinciale, neq; ſi eſt tantũ miſſus ad aliquẽ, vel aliquos actus particulares, quia, vt aliquis conuẽtus Epiſcoporũ ſit Conciliũ Prouinciale, oportet, ut cõgregetur ab eo, qui habet auctoritatẽ congregandi illud. c Quamuis Conciliũ Prouinciales cõgregari poſſit ad aliquas particulares cauſas in cõgregatione ipſius expreſſas, ex mente Innoc. d

3 Quarto, quod conuentus Epiſcoporũ Prouinciæ coactus à uiſitatore, uocatis uocandis de iure, uel conſuetudine habẽte ptãtem cogẽdi Concilium Prouinciale ad celebrandũ Cõcilium, edit Cõciliũ Prouinciale, quia oĩa, quæ ſunt neceſſaria ad ſubſtantiam Concilij Prouincialis, habebat in numero uocandorum, porro ẽt ipſummet Metropolitanũ, qui per ſe, uel per aliũ debet intereſſe ipſi Cõcilio per iura pręcitata, etiamſi uiſitator eſſet deputatus à Papa, eſto quod uiſitator primũ locũ teneret propter repræſentationẽ Papę, quia in dubio Papa nemini p̃iudicat. e

ALLEGATIONES.

a in cle.prima, § quod & interdictis, de ſentent.excommun. b Iſid.li.6.etymol.c.16 in can.regul.§.porro 3.diſt. c arg. c.quoniam quidem & c.placuit 18.diſt. d in c.graue nu.7. de præb. e c.ſuper eos, de offi.deleg.l.2.§. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ, interdictum, & ſuſpenſio diuerſis reſpectibus appellatur.*

2 *Res eadem diuerſis nominibus ex diuerſo reſpectu appellatur.*

3 *Cenſuræ eccleſiaſticæ in multis conueniunt, & in multis differunt.*

CONSILIVM IX.

AN caſus, in quibus quis in iure ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, potius reducendi ſint ad interdictum perſonale ſpeciale ut ſignificat Man.conf. a quã ad propriam ſuſpenſionem, ad quam tamen eſſe reducendos ſignificat cap.27. b

1 Ad antinomiam rñdetur primo, quod prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ dr̃ interdictum in ca.[ſacro,] c ibi, [ingreſſum Eccleſiæ per menſem unum nouerit ſibi interdictum.] [& in cap.1.] d appellatur ſuſpẽſio ibi, [Per mẽſem unum ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officijs nouerit ſe ſuſpenſum.] & utrobique. Secundo, quod ex hoc infertur, eandem prohibitionẽ ab ingreſſu Eccleſiæ poſſe appellari ſuſpenſionẽ, & interdictum, cum Summus Pontifex eam in uno loco appellet interdictum, & in alio ſuſpenſionẽ, cui conſequẽs eſt, eodem modo poſſe defendi noſtrum Manuale, quatenus in uno loco ſignificat prohibitionẽ ab ingreſſu Eccleſiæ appellari poſſe interdictum, & in altero appellat ſuſpenſionem, allegando in id textus expreſſos ſummi Pontificis.

F 2 Tertio, ex his reſultare dubium notabile, ſ. qua ratione poteſt defendi Papa appellando in uno interdictum, & in altero ſuſpẽſionem, ut eadẽ ratione defendi poſſit ẽt Manuale. Ad quod rñdetur, quod eadẽ res uno reſpectu proprie poteſt appellari uno modo & alio reſpectu altero, exẽplũ eſt in lege [ſi qñ.] e per quam ibi Bart. receptus ab omnibus dicit, poſſe appellari à Rege, quatenus eſt Dux, ad ſuperiorẽ, licet non quatenus eſt Rex, & quotidie appellatur ab Epiſcopo, quatenus eſt Epiſcopus, ad Archiepiſcopũ & quatenus eſt delegatus Papæ, ad Papam, & ab uno & eodem iudice, quatenus eſt ordinarius eccleſiaſticus, appellatur ad Papam, & quatenus eſt iudex ſæcularis, appellatur ad Regem. f

G 3 Et ita eadem cenſura poteſt una ratione appellari ſuſpenſio, & altera interdictum ſpeciale, eo quod oẽs cẽſuræ conueniunt in multis, & differunt in multis, quę ponuntur in prædicto Man. g Ex quo ſequitur, quod nulla prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ põt appellari ſuſpenſio, ſi ob culpã alienã fiat, interdictũ aũt ſic, ſiue fiat ob culpam propriam, ſiue alienam.

ALLEGATIONES.

a c.27.num.170. b nu.156. c de ſent.excomm. d eo. tit.l.6.c.ſi quis autem. e Co.de appell. f ca.ſi duobus.§. denique, de appell. g cap.27.num.164

H *SVMMARIVM.*

Epiſcopi procedere non poſſunt contra Officiales, vel Nuncios Papæ. 1

Officiales Papæ appellantur Rectores Ciuitatum in terris Eccleſiæ, ſed non ſunt. num. 2. & 3. 2

Officialis vnde dicatur, & quid ſignificet. 3

Officialis, verbum generale, & reſtringitur per adiectionem genitiuorum, & aliorum æquipollentium. 4

Officialis eſt, qui immediatè alicui in officio ſeruit. 5

Officialis Papæ non eſt inſtitutus ab eo Poteſtas, ſeu Gubernator, etiam ſi ſit perpetuò inſtitutus. 6

Officiales Papæ non ſunt Legati, ſeu Subdelegati ad cognoſcendum de cauſis, inſtituti. 7

I *Rectores, ſeu Poteſtates à ciuitatibus dicti, & à Papa confirmati, non ſunt Officiales Papæ, & nu.9.* 8

Officialis Papæ eſt, qui ei immediatè ſeruit, non qui à Papa inſtituitur, vt alijs præſit. 10

Officiales Papæ non ſunt, qui à Papa in Miniſterio Cardinalis, vel Principis ponuntur. 10

CONSILIVM X.

AN EPISCOPVS poſſit ferre ſententiam excommunicationis aliqua iuſta de cauſa, ſeruatis ſeruandis, in Poteſtatem, ſiue Rectorem poſitum in ſua Ciuitate à Sede Apoſtolica.

K 1 Pro parte negante facit Extrauagans. [cum Matthæus,] a qua vetatur omnibus ordinarijs, ne procedant contra Officiales, & Nuncios Sedis Apoſtolicæ ſine illius licentia, nec ullam in eos ferant cenſuram, & huiuſmodi Poteſtates videntur eſſe Officiales Sedis Apoſtolicæ.

2 Secundo facit Extrauagãs [ad regimen] b quæ inter Officiales Sedis Apoſtolicę connumerat Rectores Ciuitatum, & locorum, & Poteſtates prædicti appellantur Rectores. c

3 Tertio,

ALLEGATIONES.

a de hæret.inter communes. b de præbẽ.inter communes. c in l.1.C.ſi rector prouinciæ, & multis alijs locis.

3 Tertio, quod verbum officialis, eſt latum, deſcendens à verbo officiũ,& ſignificat omnes,qui ſeruiunt alicui in aliquo officio tanquam iudices, vel executores, vel miniſtri alius generis miniſterij. a

4 Pro parte vero affirmante facit primo,quod verbum [officialis] quamuis latè pateat, vt prædictum eſt, & ſit genus habens ſub ſe multas ſpecies reſtringitur tamen per additionem genitiuorum, vel aliorum nominum ęquipollentium,vt cum dicimus officialis Papæ,Cardinalis,Cancellarij, vel Vicecancellarij, Datarij, Magiſtri, vel cum dicimus officialis Regis,Ducis,Comitis,Prætoris.

5 Et videtur definiri poſſe, quod Officialis alicuius dicatur eſſe,qui ſeruit ei immediatè in aliquo officio, & quod Poteſtates prædicti non videntur ſeruire immediatè Papæ,ſed ciuitatibus, vel locis, vel Reipub.quibus præficiuntur.

6 Secundo,quòd hi Poteſtates habent iuriſdictionem ordinariam à lege. b Tertio,quòd ad hoc,vt dicatur officialis Papæ, non videtur ſufficere, quòd inſtituatur ab ipſo, alioquin omnes Epiſcopi, & Archiepiſcopi appellarētur eius officiales,immo & omnes, quibus ipſe cōfert beneficia Eccleſiaſtica, quod videtur abſurdum, & ita non dicendum, c quin etiam omnes confeſſarij, & prædicatores, quibus ille facit facultatem audiendi confeſſiones, & prædicandi vbique terrarum, vel in illo aut illo Epiſcopatu, quod videtur abſurdum.

7 Quarto,quòd delegati, & ſubdelegati Papæ dati ad cognoſcendum de cauſis, nō dicuntur officiales eius, nam omnia beneficia illorum eſſent reſeruata ei, d quod tamen non eſt verum,nec ſeruatur. At nō poteſt negari, eos ſeruire Papæ in aliquo officio, qui dicũtur habere officium per rub. de officio delegati, & digeſtis de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.

Sed quia non ſeruiunt immediatè ſuæ Sanctitati, ſed cauſis partium, quibus dantur iudices, non dicuntur officiales Papæ.

Ergo neque poteſtates terrarum,qui non ſeruiunt immediatè Papę,ſed rebus pub.ad quarum gubernationē præficiuntur,non uidentur dici officiales eius.

8 His pro utraque parte conſideratis uidetur dicēdum primo,quod ſi Poteſtates eligerentur ab ipſis ciuitatibus, & confirmarentur à Papa, non cēſerentur officiales eius, & minus ſi per ſolam electionem ſine alia cōfirmatione poſſent adminiſtrare. Secundo, ꝙ etiam Poteſtates,qui inſtituuntur perpetui, quemadmodum regulariter inſtituũtur beneficiarij eccleſiaſticorum beneficiorum,non uidentur dici officiales.

9 Tertio,quòd etiam,qui à ſolo Papa ponuntur,& reuocantur pro ſola uoluntate,& arbitrio,ea ratione uideri poſſunt non eſſe Officiales Papæ, quòd non uidentur ei ſeruire immediate, & quod non facit eos Poteſtates principaliter propter ſeruitium ſuum, ſed propter ſeruitium,quod præſtaturi ſunt illis Rebus publ. quibus eos præfecit, & finis principalis, & primarius eſt attendendus. e

10 Et quod hac ratione delegati Papæ non uidentur dici officiales eius,ut ſupra tactum eſt,& quod is, quem Papa daret alicui Cardinali, uel alteri nobili ſæculari, uel eccleſiaſtico, ut ſeruiret ei, non diceretur officialis Papæ,ſi aliàs non ſeruiret ipſi, quamuis aliquod ſeruitium per quandam rei conſequentiam ad S.Sanctitatem inde perueniret, &c.

ALLEGATIONES.

a arg. clem 2.de reſcr.& cap.2.de off.vicarij.c.3. de ſenten. excomm.& c.cum parati, de appel. b iuxta l.fi. de iuriſdict. om.iud.c.cum ad eccleſiam,de offi.ord. c l.nam quod abſurdum.ff. de bonis libe. d per d.cap.extrauag. ad regimen. e l.etſi non ſint,§.perueniamus.ff.de aur.& arg leg.

SVMMARIVM.

Acceſſus, & regreſſus differunt, & de vno ad alium non infertur. 1

Acceſſus de iure quærendo, regreſſus de antiquo ſeruando agit. 1

Regreſſus ad priſtinum ius valde fauorabilis. 1

CONSILIVM XI.

QVæritur in quo acceſſus, & regreſſus non æquentur?

1 Nouum eſt, & maximum dubiũ, quod poſtea quam ipſe appuli Romā, controuerſum fuit, ſuper quodam regreſſu omnino, & integraliter expedito, conceſſo cuidam illegitimo, & audiui, quòd licet illa omnia, quæ nos de acceſſu prædicto ſcripſimus Pontifici Maximo placuiſſent,uiſum tamen ei fuiſſe, non eſſe illa ad regreſſus aliàs iuridicos extendenda, ea ratione diuerſitatis, quòd habens acceſſum agit de iure omnino nouo quærendo,habens autem regreſſum iuridicum de iure ante habito recuperando,& quòd per renunciationem reſeruato regreſſu factam uidentur reliquię iuris antiqui manere,& quadantenus magis ſuſpendi,quàm omnino extingui, & quod regreſſus in priſtinum ius ſit ualde fauorabilis. a Quamuis hodie per Concil.Trident. b parificari uidentur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c.ab exordio.35.diſt. & l. ſi vnus. §. pactus ne peteret,ff. de pactis,vbi Iaſon,nu.5.& ante illum Felv. in c.cum omnes.nu.8. de conſt.pluribus illud ornant. b ſeſſ.25.cap.7.de reform.

Secundæ Partis Conſil. Finis.

VENETIIS, MDCI.

Apud Dominicum Nicolinum.

Bayerische Staatsbibliothek